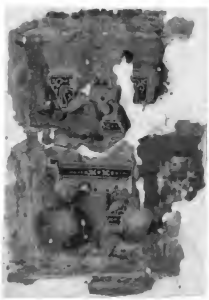
Digitized by Google

13.15.
J.11

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

29.2.14, M

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
15 I
11

Digitized by Google

Digitized by Google

Bibliothecae Seminarii Coll. Rom. Soc. Jesu

THOMAE PELLICIONII
NEAPOLITANI
CLERICI REGVLARIS
ILLVSTRIVM VTRIVSQVE IVRIS QVAESTIONVM
QVINQVAGENA.

In qua, multa, ad vtriuſque fori directionem perutilia, dilucidè pertractantur.

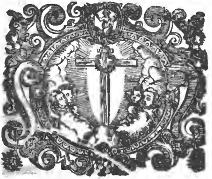
AD ILLVSTRISSIMVM DOMINVM

ANTONIVM CARACCIOLVM

SANCTI SEBASTIANI MARCHIONEM.

Olim in Supremo Italiæ Conſilio, apud Catholicum Regem PHILIPPVM QVARTVM Regentem.

Nunc verò, in Neapolitano Regno Cancellariæ Regentem, & Proregi à Latere Conſiliarium.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

NEAPOLI,

Ex Typographia Camilli Caualli. M.DC.XLVIII.

SVPERIORVM LICENTIA.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO DOMINO

ANTONIO CARACCIOLO

SANCTI SEBASTIANI MARCHIONI.

OLIM IN SVPREMO ITALIÆ CONSILIO
Apud Catholicum Regem PHILIPPVM IV. Regenti,

Nunc verò, in Neapolitano Regno, Cancellàriam Regenti, & Proregi, à Latere Conſiliario.

PRODIT Liber iſte, Authore iam defunctò, atque adeò, Patrono deſtitutus, qui, quæ in eo ſcripta ſunt, poſſit contutari. Parente orbatus (Libri enim quaſi liberi, dicebat ille) qui eum excipere valeat,& educare, Tibi ſiſtitur, Illuſtriſſime Marchio, à me vti Bibliothecario Domus huius SS. Apoſtolorum:& iure. Quandoquidem, Thomam ipſum, dum viueret, diù habuiſti à Confeſsionibus Patrem Repende defunctò vicem, & prolem ipſius excipe pius, vti Pater. E re ipſius erit, amiſſo naturali genitore, Te nactam eſſe ſuſceptorem. Qualem, & quantum virum! Fecit te quidem natura Nobilem, ſed non ſegnem felicitas, non fortuna ſuperbum. Si Te conſidero cauſarum olim Patronum, video aduocationis munere vſum innocenter,& prudenter: alienas vtilitates Tuis laboribus procurantem, cum induſtriæ viribus, ſolertia forenſi, præſidio doctrinæ, decoro eloquentiæ. Nihil captioſè dicentem, nihil animo verum obnubilandi. Probitatis augmenta, potiùs quærentem, quàm pecuniæ incrementa. Atque à crebris ex aduocatione victorijs, animum non inflantem. Ad ornatum poſteà togæ vocatus es,& inuitus, Præſes Regiæ Cameræ ſalutatus. Nec multo poſt, Regens in Collaterali Conſilio, breuique ad Philippum IV. Catholicum in Supremo Italiæ Conſilio conſtitutus. Aſcititij iſti dignitatis tuæ radij, illuſtriorem Te non fecerunt. Eras, generis claritate, quam virtuutm ſplendore ſuperaſti, illuſtriſsimus. Eras togatus, antequam

fieres, Virtus tua meruit:ſed virtuti addidit fauor,ſuffragium. Illa præſtitit,vt oporteret Te Regentem fieri: hic vt deceret. Illud potius in Te admirandum,quòd, in ſublimi poſitus, nihil inde pronunciaſti non ſuſpiciendum. Ius enim,& iniuriam ideò æqua lance penſitare ſolitus es, quia, Deo Inſpectore, cauſas trutinare conſueuiſti. Perſta, vt facis,perſta in iſta ratione propoſiti,Tu,qui rebus huius Regni, datus es Conſiliariùs, vt eas conſilio regas, tempeſtati ſubducas, in tuto colloces. Fluctuat enim omne conſilium, & vaneſcit in tractatione rerum, niſi cui Deus fautor ſit, imò & Author. Verum,inter ſumma curarum,ne velis & hanc infimam aſpernari,vt ſcilicet, Patronum Te (auſus ſum iam dicere) & Patrem Operis huius exhibeas. Nupero iſto,cumulabis longam auorum tuorũ, in Religionem noſtram,ſeriem beneficiorum. Noſq; pro animi noſtri ingenuitate,gratitudinis notas, nullius rei interuentu,expungere poterimus.Habebimus gratias,& ſi referre non poterimus,quandoquidem,illud eſt voluntatis,hoc facultatis. Sed plerumque accidit,vt illud cupere,ſit referre. Itaque à Deo Optimo Maximo Tibi precabimur, vt arietantia quæcunque huius vitæ tela,poſſis inconcuſſus ſuſtinere. Vale,ex Domo noſtra Sanctorum Apoſtolorum, die 4. Octobris 1648.

Dominationis Veſtræ Illuſtriſsimæ

Addictiſsimus Seruus in Domino

Franciſcus Boluitus Clericus Regularis.

Facultas Admodum Reuerendi Patris Præpoſiti Generalis Religionis Clericorum Regularium.

D. IOANNES GONZAGA PRÆPOSITVS GENERALIS CLERICORVM REGVLARIVM.

CVM Opus inſcriptum, *ILLVSTRIVM VTRIVSQVE IVRIS QVAESTIONVM QVINQVAGENA*, à bonæ memoriæ P. D. Thoma Pelliccionio, Clerico Regulari compoſitum, aliqui ex noſtris Patribus, quibus id commiſimus, dignum prælo iudicauerint, Nos, vt in lucem edi poſſit (modo ijs, ad quos ſpectat viſum fuerit) facultatem concedimus. In quorum fidem præſentes litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtræ Religionis munitas damus. Romæ in Ædibus noſtris Sancti Syluestri Montis Quirinalis die 14. Auguſti 1648.

D. Ioannes Gonzaga Præpoſit. Gen. Cleric. Regul.

Locus ſigilli.

D. Ioannes Montoya Secret.

IMPRIMATVR.

Gregorius Peccerillus Vicarius Generalis Neapol.

Ioſeph Giannettaſius Canonicus Deputatus.

Digitized by Google

Licentia Regij Collateralis Conſilij.

Illuſtriſſime, & Excellentiſſime Domine.

PErlegi, te iubente Librum, *Illuſtrium Quæſtionum*, à R. P. D. Thoma Pelliccione conſcriptum, teſtorque nihil in eo comperiſse, quod bonis moribus, aut Regiæ iuriſdictioni aduerſetur, quinimmò illum eſse valdè eruditum, & dignum, vt typis cudatur, quapropter cenſeo illum poſse imprimi, & ita refero Veſtræ Excellentiæ, cui incolumitatem, & exaltationem à Deo precor. Neapoli ex domo, die 28. Iunij 1644.

Veſtræ Excellentiæ obſequentiſſimus

Bartholomæus Chioccarellus.

Viſa Relatione ſupradicta ***IMPRIMATVR.***

Brancia Reg. Sanfelicius Reg. Capycius Latro Reg. Salamanca Reg.

Prouiſum per S.E. 30. Iunij 1644.

Grimaldus.

INDEX QVAESTIONVM.

j. Quidnam operentur Practica, & ſtylus in Statutis, Contractibus, & Iudicijs. fol. 1.

ij. Quatenus vti poſſimus lege correcta, & eius ratione. 3.

iij. De appellatione à ſententia Epiſcopi ad Metropolitanum. 5.

jv. De Abbatibus, & Abbatiſſis. 7.

v. Præſentia, & Abſentia quid operentur. 12.

Quis dicatur abſens. cap. 1. 12.

Abſens pro ſeruitio Eccleſiæ ſitne exiſtimandus vti præſens; & quid de Infirmo, & carcerato dicendum. cap. 2. 14.

Epiſcopus in via ad viſitanda limina Apoſtolica, ſi moriatur, poſſit ne frui Indulto Pontificio diſponendi de certa quantitate ſpolij. cap. 3. 18.

Iterum expenditur, Quis dicatur Abſens. cap. 4. 19.

Abſentes, an vocandi ad actus capitulares. cap. 5. 21.

Examinantur quædam Decreta Religionis Clericorum Regularium, in materia electionis. cap. 6. 25.

Abſentia vtrũ admittatur, quando citatus à Curia ad informãdum fuit viſus in ciuitate in die delicti, vel præcedenti. cap. 7. 31.

Quis poſſit allegare Abſentiam, & de termino dando ad denũciandum. cap. 8. 32.

vj. De facultate Epiſcoporum abſoluendi à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, occultis tamen, vigore Concilij Tridentini. 34.

Examinatur Decretum Concilij, cap. 1. 34.

De derogatione Conſtitutionis Conciliaris, quomodo, & qualiter fiat. cap. 2. 37.

Epiſcopi, an poſſint abſoluere à Caſibus Bullæ Cœnæ Domini impeditos perpetuo impedimento accedendi ad Summum Pontificem pro abſolutione. cap. 3. 39.

An poſſit Epiſcopus, in hæreſim lapsũ abſoluere perpetuo impedimẽto detentum, itaut non poſſit ad Sedem Apoſtolicam accedere. cap. 4. 41.

De differentia facultatis conceſſæ Epiſcopis ad diſpenſandum in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, & ad abſoluendum à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis cap. 5. 44.

Quinam ſubditi Epiſcopi poſſint ab eo in caſu Concilij abſolui. cap. 6. 50.

Quæ ſit Diœceſis in facultate ſupradicta. cap. 6. 53.

Poſſit ne poteſtas iſta abſoluendi, ab Epiſcopo, Vicario cõmitti. cap. 8. 36.

An, vt poſſit Epiſcopus abſoluere, ſacramentalis Confeſſionis auditio requiratur. cap. 9. 60.

vij. De poteſtate Parochorum, peccata non reſeruata abſoluendi. 61.

viij. Qua facultate fruatur, quoad abſolutionem peccatorum, Confeſſarius Regularis priuilegiatus. 66.

Comparantur Parochus, & Regularis. cap. 1. 66.

Nùm poſſint abſoluere à reſeruatis, & reſeruandis Sedi Apoſtolicæ. cap. 2. 67.

An poſſint abſoluere à caſibus Ordinario reſeruatis. cap. 3. 74.

Nùm poſſint abſoluere à caſibus Bullæ Cœnæ eos, qui rationabili impedimento detenti, ad Sũmum Pontificem accedere nõ poſſunt. cap. 4. 76.

Num excõmunicati nominatim ſiue ab Ordinario, ſiue à Summo Pontifice, parte ſatisfacta, poſſint à Cõfeſſarijs priuilegia-

tis in conſcientiæ foro abſolui. cap.5.76.
Vbi, quos, & quando, taliter Priuilegiati poſſint abſoluere. cap. 7. 80.
An talis Cõfeſſarius priuilegiatus, poſſit remittere pœnitentem, cuius audiuit cõfeſſionem, pro abſolutione à reſeruatis. cap. 7. 84.
ix. De abſolutione ab excommunicatione cum reincidentia. 86.
De natura talis excommunicationis. cap. 1. 86.
An poſt abſolutionem cum reincidentia, requiratur noua culpa ad excõmunicationem incurrendam. cap. 2. 87.
Vtrum contra abſolutum non adimplentem promiſſa, ſit opus noua ſententia excommunicationis. cap. 3. 89.
Archiepiſcopus poſſit ne abſoluere cum reincidentia a ſententia Suffraganei: & Iudex Eccleſiaſticus teſtem ad effectum ferendi teſtimonium. cap. 4. 91.
Quibus alijs modis ceſſet excommunicatio. cap. 5. 91.
x. De abſolutione iuramenti. 93.
xj. Vtrum Principe per gratiam delictum abolente, cenſeatur deleta infamia. 94.
xij. De repetitione iudicij ſuper eodem delicto. 95.
xiij. Cui nam competat ius accuſandi. 100.
xiv. Quando acquiſita ab aliquo cẽſeantur ex propria induſtria, quãdo ex alienis bonis acquiſita 103.
Quid regulariter cenſendũ. cap. 1. 103.
De Tutore, Procuratore ad negotia, & Clerico habẽte patrimonium. cap. 2. 104.
Officialis, vxor, vaſſallus, & ſocius, nũm cenſeantur de alieno ditati. cap. 3. 106.
xv. Vtrum ſit reſtitutioni obnoxiũ, quod quis accepit pro actu peccaminoſo patrando, vel pro eo, quod gratis tenebatur facere. 109.
xvj. An poſſit cogi Actor ad deponendum vti principalis ſuper poſitionibus rei. 112.
xvij. De actis Iudiciarijs, & Actuarijs 114.
De fide actorum. cap. 1. 114.
Quænam acta, iudiciaria dicãtur. Et cuius ſit illa conſeruare. cap. 2. 115.
Munus Actuarij, qui nam poſſint exercere, ac de eius officij duratione, & delicti ab eo patrati cognitione. cap. 3. 117.
De taxa ab Actuarijs ſeruanda. cap. 4. 118.
Vtrum Actuarij Epiſcopi poſſint aliquid recipere pro dimiſſorijs, & beneficijs. cap. 5. 120.
xviij. Quid operetur ſubſcriptio in ſcriptura. 122.
xix. De Duratione, Irritatione, & Conſolidatione Actus, ad Regulam, Actus ſi deueniat ad caſum, à quo incipere non poteſt, non irritatur. 126.
Verus intellectus Regulæ. cap. 1. 126.
Officiales, an per ſuperuenientem infirmitatem ſint priuandi officio, vel el renunciare cogẽdi. cap. 2. 128.
Dotis reſtitutio ob viri inopiam, nũm reuocetur, viro ad meliorem fortunam deueniente. cap. 3. 130.
An dirimatur matrimonium ob ſuperuenientem furorem, infirmitatem, &c. cap. 4. 130.
De legatis inter virum, & vxorem caſte viuentes. cap. 5. 131.
Donatio inter viros, quando reuocetur, & Præſcriptio quando irritetur. cap. 6. 133.
Nulliter geſti actus, ſi deueniant ad caſum, in quo poſſunt legitimè fieri, non confirmantur. cap. 7. 135.
Quid dicendum, quando ex nouiter accidẽtibus, materia actus deſtruitur. cap. 8. 139.
xx. De validitate actus ad ipſum requiſita, ad hoc, vt obligationem faciendi extinguat. 141.
Fideiuſſio nulla, non liberat eum, qui illam dare tenetur, & obiter de Clerico fideiuſſore. cap. 1. 141.
Ratihabitio inualida, non facit actum ratum. cap. 2. 143.
Non dicitur cõdemnatus, aut excommunicatus, qui per ſententiam,

tiam, aut excõmunicationem eſt condemnandus, aut excommunicandus. cap. 3. 144.
Præcepto annuæ Confeſſionis, nequaquam ſatisfit per confeſſionem inualidam. cap. 4. 147.
Legatum pro maritandis puellis, quænam puellæ, & quando cõſequi poſſint. cap. 5. 148.
Puniendus eſt, qui actum nullum facit. cap. 6. 150.
xxj. Nùm & quando poſſit quis à ſe geſta reuocare. 151.
Explicatur quædam regula iuris, & Principẽ quoque ſub ea cõprehendi ſtatuitur. cap. 1. 151.
Summus Põtifex, & Epiſcopi, nequeunt beneficia ſemel cõceſſa abſque cauſa reuocare. cap. 2. 158.
An conceſſa non ſubdito, poſſint à concedente reuocari. cap. 3. 160.
Quid de fiſci authoritate dicendum, in reuocatione eorum, quæ ritè fecerit. cap. 4. 162.
Patroni ad beneficium præſentãtes, an poſſint præſentationem variare. cap. 5. 164.
In poſtulatione quid poſſit variari. cap. 6. 168.
Teſtes ab aliquo producti, an poſſint ab ipſomet reprobari. cap. 7. 169.
Promiſſio à Promiſſario acceptata, an poſſit à Promittente reuocari illo renitente. cap. 8. 171.
Quid dicendum, quando actus eſt nullus. cap. 9. 174.
Mutato rerum ſtatu, reuocantur geſta, vbi de Profeſſi trãſeuntis ad aliam Religionem, vel in Epiſcopatum aſſumpti, Donationibus. cap. 10. 176.
De Amotione Beneficiarij manualis, & Vicarij Epiſcopalis. cap. 11. 182.
xxij. Quis dicatur actus iudicialis, & quis extraiudicialis. 188.
Viſitatio, Beneficij collatio, vnio beneficiorum, Examen inſtituẽdorum, Diſpenſationes, extraiudiciales ne ſint, an iudiciales ãctus. cap. 1. 185.
De tranſitu ex actu extraiudiciali ad iudicialem, & è contra. cap. 2. 190.
Præſumptio regulæ de triennali non interrumpitur per actum extraiudicialem. cap. 3. 192.
xxiij. De obligationibus conſequentibus effectionem actus. 193.
Contrahentes ligantur legibus de contractu loquentibus. cap. 1. 193.
Emphytheutæ, obligationes aliquot. cap. 2. 194.
De obligatione eius, qui ciuilitatem in aliquo loco eſt aſſecutus cap. 3. 195.
Subſtituens aliquem in proprio officio, quãdo teneatur pro delictis, & culpis ſubſtituti. cap. 4. 197.
Ad quid teneatur Pater pro filio dotem recipiente, vel facto Decurione. Et emptor rei, qui promiſit rem emptam ſemper & quandocunque retrouendere. cap. 5. 198.
An teneat prohinitio teſtatoris, quod Epiſcopus non procedat ad exequutionem piarum diſpoſitionum cap. 6. 199.
Quouſque ſe extendat obligatio regulę in regularibus. cap. 7. 202.
xxiv. Quodnam temporis interuallum, actus continuationi officiat. 205.
Ex pluribus iuribus, & exemplis probatur aliqualẽ interruptionem nihil obeſſe. cap. 1. 205.
Regularis habitũ dimittens, quãdo in cenſuras incurrat. cap. 2. 208.
De integritate anni Probationis in Nouitio. cap. 3. 209.
xxv. Quo pacto ſint valida geſta, quorum vna cauſa exiſtente vera, altera falſa eſt. 212.
Eſſe valida probatur iuribus, & rationibus. cap. 1. 212.
Quid dicendum in reſcriptis gratioſis. cap. 2. 213.
An ſit ſubreptitia diſpenſatio in matrimonio obtento ratione copulæ ſequutæ, & ſcandali vitandi, ſi matrimonium non cõtraheretur, quando verè copula non fuit ſubſequuta. cap. 3. 216.
xxvj. An requiratur facultas Superioris ad reficiendum opus, in cuius conſtructione fuit illa neceſſaria. 217.

xxvij. Vnde nam aliquid eſſe vtile, vel damnorũ ſit iudicandum.221.
Deciduntur varij caſus ad quæſtionem pertinentes.cap.1.221.
Quid dicendum,quando actus eſt ſucceſſiuus.cap.2. 225.
Limitantur traditæ doctrinæ.cap. 3. 226.
xxviij. Vtrum ex actu conſiſtente in pati,poſſit probari conſenſus.228.
xxix. In dubio, geſta ab aliquo, quomodo cenſeantur facta.230.
xxx. De nullitate factorum contra legis prohibitionem.233.
Variæ Doctorum ſententiæ concordantur.cap.1. 233.
Coniecturæ, ex quibus dignoſci poteſt,intenta ne ſit à legislatore prohibente opus, eius irritatio.cap.2.235.
Pœna impoſita quando incurratur, ſi quid fiat cõtra legis prohibitionem.cap.3. 237.
xxxj. Spõtaneum,an dicatur factum ab eo, qui tenebatur illud facere. 240.
xxxij. Geſta per Procuratorem,quãdo principali noceant. 242.
Requiſita,ad hoc,vt non officiãt. cap.1.242.
Caſus, in quibus geſta Procuratoris, Principali nocent.243.
Procurator, nomine principalis agere debet,ne illi noceat.245.
xxxiij. Legata,quæ, & quando dicãtur adempta.247.
Conditionalia legata, & ſubſtitutiones, an dicantur adempta in adẽptione ſimpliciter facta.cap.1. 247.
Nomina debitorũ legata, an cenſeantur extincta, ſi fuerint exacta, vel etiã alienata.cap.2. 248.
De legatis factis ſub onere, & ante inimicitias poſtmodum ortas.cap.3. 251.
xxxiv. De recuſatione iudicum Adiunctorum ſuſpectorum.252.
xxxv. De hæreditatis aditione, quomodo probari poſſit.255.
xxxvj. Quomodo, & ex quibus bonis debeatur adoha 257.
xxxvij. Quomodo dignoſcendum ſit,vtrum aliquid ſit neceſſarium, an verò voluntarium.260.
xxxviij. De ratione reddenda ab adminiſtratoribus rei alienæ. 262.
De Tutore: & an valeat legatum liberationis ipſi factum. cap. 1. 262.
Syndicis Vniuerſitatum, & Adminiſtratoribus piorum locorum,quale onus incumbat.cap. 2. 263.
Exequutores teſtamentorum, ad quid teneantur.cap.3. 265.
Patris,matris, &c. Capituli Sede vacante,munus, & de libris rationum.cap.4.269.
xxxix. De Aduocatis.271.
Requiſita in recto cauſarum patrono. cap.1.271.
De aſſignatione Aduocati,& eius ſalario.cap.2.274.
An cogi poſſit Aduocatus ad patrocinium præſtandũ,& vtrum poſſit teſtificari pro Cliente. cap.3.277.
De fidelitate in Aduocato requiſita cap.4. 279.
De fiſci patrono.cap.5. 280.
xl. Quaſi poſſeſſio vtrum probetur per actum vnicum iure proprio factum. 282.
Exemplis affirmatiua pars aſtruitur.cap.1.282.
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio, probetur ne per vnicum actum. cap.2.284.
Quid dicendum in actis facultatis, familiaritatis, aut amicitiæ iure factis. cap.3.285.
xlj. De alienatione bonorum Eccleſiaſticorum.290.
Expenduntur requiſita ad hoc,vt alienatio bonorum Eccleſiæ ritè fiat.cap.1.291.
Quænam pia loca ſub huius Extrauag. prohibitione comprændantur.cap.2. 294.
An EquitesHieroſolymitani,Clerici beneficiati, & Regulares ſub hac Extrauag. comprehendantur.cap.3.294.
Vtrum in alienatione annuorum introituum Eccleſiæ requirantur requiſita in Extrauag. cap. 4. 296.
De re mobili,immobili cohærente.cap.5.300.
De locatione bonorum Eccleſiæ cap.6.301.

Poſ-

Poſsint ne bona Eccleſiæ immobilia hypothecari abſq; requiſitis per Extrauag. cap. 7. 307.
Quid de pignoratione, & tranſactione dicendum. cap. 8. 300.
Quid de compromiſſo, & permutatione fieri poſsit. cap. 9. 315.
An ſit licitum imponere ſeruitutem in bonis Eccleſiæ prohibitis alienari. Et quid de affrancatione Canonis Eccleſiæ debiti. cap. 10. 315.
An habeat locum Extrauag. in concceſsione in emphyteuſim, & infeudatione. cap. 11. 316.
Mobilia pretioſa Eccleſiæ, vtrum ſub hac Extrauag. ſint comprehenſa. cap. 12. 319.
Quid ſtatuendum in ceſsione iuris ad rem aliquã immobilem, vel mobilem pretioſam conſequendam & in bonis Religioni acquiſitis in alicuius profeſſione. cap. 13. 324.
De Eccleſia profanata, quid ſentiendum. cap. 14. 326.
De bonis immobilibus, ſeu mobilibus pretioſis Eccleſiæ donaris cum pacto de ea non alienãdo. cap. 15. 328.
Res modici valoris nequaquam in Extrauag. compræhenſæ dicuntur. cap. 18. 332.
An requirantur ſolemnitates in repudiatione hęreditatis Eccleſiæ delatæ. cap. 17. 333.
Neque remiſsio caducitatis ob Canonem non ſolutum, diſpoſitioni Extrauag. ſubijcitur. cap. 18. 338.
De conceſsione bonorum Eccleſiæ in emphytheuſim. cap. 19. 342.
Relicta pro celebratione Miſſarum, aut Anniuerſariorum, an ſubſint diſpoſitioni Extrauag. cap. 20. 346.
Quid in donatione, vel legato iuris patronatus laicalis dicendũ. cap. 21. 348.
An poſsint alienari ſine ſolemnitatibus, bona donanda pro remuneratione ſeruitiorum. cap. 22. 350.
Eccleſia rem pignoratã non luente, an poſsit illam creditor abſque ſolemnitatibus alienare. cap. 23. 344.
Quid ſi adſit vtilitas, vel neceſsitas, abſint verò ſolemnitates, & Eccleſia non ſoleuerit. cap. 24. 356.
Quid dicendum in alienatione cum notoria Eccleſiæ vtilitate. cap. 25. 358.
Si cauſa vtilitatis, ob quam facta eſt alienatio ceſſet, reuocetur ne alienatio. cap. 26. 359.
Alienatio Sũmi Pontificis authoritate facta, nullas requirit ſolemnitates. Vt neq; mobilium alienatio, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. cap. 27. 361.
An poſsint omitti ſolemnitates, ſi ex cauſa vrgentis neceſsitatis Papa non poſsit cõſuli. cap. 28. 363.
Vtrum valeat alienatio iurium Eccleſiæ abſque ſolemnitate, quando res reuertitur ad ſuam naturam cap. 29. 366.
De alienatione facta à Procuratore. cap. 30. 368.
xlij. De validitate teſtamenti imperfecti, & legati filio ſpurio facti pro amore Dei. 370.
xliij. Vtrum in remiſsione donationis, ſiue in pacto de non petendo donarionem ſimpliciter factam poſsit apponi conditio, Donec, & quouſque, aliquis alicubi domicilium habuerit. 376.
xliv. De quibuſdam Ducũ, Militum, ſeu Capitaneorum obligationibus. 378.
An Capitaneus poſsit ſibi plures tranſitus impetrare? & ſi impetret, teneatur ad reſtitutionem. cap. 1. 378.
An peccet Capitaneus accelerans iter Cohortis, vel Vniuerſitas ſoluens pro ſolutione hoſpitij. cap. 2. 379.
Quibus alijs modis iuſtitiam violent militum Duces cap. 3. 381.
An ſit licitum Capitaneo cartellas accipere pro famulis, & ſocijs ſuis, vel pro ſeipſo abſente. cap. 4. 382.
xlv. An ſit irrita profeſsio facta eodem die ſuſceptionis habitus, vel cõplementi ſextidecimi anni. 384.

xlvj.

xlvj. Vtrum ſit valida electio eius, qui tẽpore, in quo laturus eſt ſuffragium ab illo ſerendo impeditur? 387.
xlvij. An ſit licitum Iudici inſtruere partes, & Aduocatum, ad præſentandas ſcripturas pro veritate inuenienda. 390.
xlviij. In materia ſeparationis matrimonij quoad thorum, & habitationem ex cauſa adulterij, An vir repetens vxorem excipiẽtem de adulterio, ſit audiendus? Et pẽdente iudicio ſeparationis, mulier ſit deponenda in Monaſterio. 392.
xlix. De iure petendi remunerationem ob ſeruitia in bello præſtita. 396.
l. De poteſtate Summi Pontificis ad diſpenſandum ſine cauſa ſuper pluralitate beneficiorũ incõpatibilium. 400.
Quæ dicantur beneficia incompatibilia. cap. 1. 400.
Probatur poſſe Papam eo modo diſpenſare. cap. 2. 401.
Sententia negatiua aſtruitur. cap. 3. 402.
Satisfit argumentis pro affirmatiua opinione. cap. 4. 404.

FINIS.

THOMAE PELLICCIONII CLER. REGVL.

ILLVSTRIVM VTRIVSQ; IVRIS QVAESTIONVM QVINQVAGENA.

Quidnam operentur Practica, & ſtylus in Statutis, Contractibus, & Iudiciis.

QVAESTIO PRIMA.

A PRACTICA non eſſe recedendum, docet l. fin. C. de iniur. c. veniens, vbi omnes Canon. de conſtit. l. illud, vbi Bald. ff. de excuſat. tutor. & conſ. 472. col. 2. vol. 1. Dec. conſ. 131. Vnde quando res eſſe dubia, Iudex debet facere id, quod ſolitum eſt fieri, Dec. in c. 1. num. 22. in 1. Lect. de conſtit. Afflic. deciſ. 135. Nàm practica ſubſequens declarat, & interpretatur ſtatutum, Bald. in c. 1. de feud. ſine culp. non amitt., & hoc procedit etiàm quando ſtatuto caueretur, quòd nulla conſuetudo contra ius ſcriptum admittatur, Dec. conſ. 11. num. 10. & reſcriptum Principis à practica interpretatur, Guido Papa deciſ. 402. licet ad ſummum Principem ſpectat de ſuis priuilegiis iudicare, quia eius eſt interpretatori, cuius eſt condere 11. quæſt. 1. §. ex his c. 1. verſ. nec ibi, de poſtulando, latè Anchar. in c. cum veniſſent de iudit.

Et regulariter, quòd practica attendenda ſit, probant Rolan. à Valle conſ. 2. vol. 2. num. 7. latè Surd. deciſ. 129. num. 19. & non ſolũ reſcriptum Principis, & ſtatutum declarantur ab obſeruantia, & practica, ſed omnis diſpoſitio, ſiuè teſtatoris, ſiuè contrahentium, vel ſtatuentium, declaratur à ſubſequenti practica, & obſeruantia, c. dilectus de conſuetud. l. ſi de interpretatione, ff. de legib. Alex. conſ. 6. lib. 1. Crauett. conſ. 764. Menoch. conſ. 75. num. 56. lib. 1. & conſ. 341. num. 5. lib. 4. latè Beccius conſ. 101. Tuſchus in verbo obſeruantia, concluſ. 59. & obſeruantia ſubſequens declarat etiàm conceſſionem, an fuerit realis, vel perſonalis, c. cum veniſſent de inſtit. Natta conſ. 192. & 406. Dec. conſ. 283. Beccius, & Tuſch. loc. citato.

Et in tantum obſeruanda eſt practica, vt in omni diſpoſitione videatur annexa, vt ipſam interpetretur, Bald. conſ. 318. num. 2. lib. 1. Imò primo loco capienda eſt interpretatio à practica: ipſa autem deficiente recurrendum eſt ad iuris diſpoſitionem Bald. conſ. 94. lib. 3. num. 3. Tuſch. in verbo Practica concluſ. 466. Et propterea licèt imperitia aſſeſſoris obliget Officialem ipſum eligentem l. 2. vbi Alberic. C. quod quiſq; iur. Menoch. conſ. 1154. vol. 12. Quod itidem dicendum eſt de Capitaneo eligente ſibi locumtenenentem Rouit. in Pragm. 5. de Iudic. offic. & in quolibet ſubſtituente in ſuo officio; ex tex. in l. nullius, C. de Decurion. lib. 10. vbi latè Caſtren. & Gypſatellus deciſ. 31. Si tamen aliquis eſſet illiteratus, ſed per experientiam haberet peritiam iudicandi, poteſt eſſe Iudex l. cerri iuris

C. de iudic. Andr. de Iſer. in c. 1. num. 46. Quæ ſit prima cauſa benef. amm. & in c. 1. de controuer. inter Dominum, & Agnarum, Luc. de Pen. in l. omnes, C. de Decurion. lib. 10.

Idem dicendum eſt de ſtylo, qui dicitur practica Curiæ confirmatæ Bald. in l. fin. C. quæ ſit Lon. conſuetu. Azeuedo in Partit. *Hiſp.* lib. 4. tit. 10. l. 2. num. 9. Regulariter enim stylus loci obſeruandus eſt, c. ſicut de re iud. Nam ſtylus curiæ facit Ius, c. ex litteris, vbi Abb. de conſtit. c. litteras de iuram. calum. *Bart.* in l. Iuriſperitos, ff. de excuſar. tutor. Et quod fit ſecũdũ ſtylum, dicitur fieri ſecundum ius. Innoc. in c. cum veniſſent, de eo, qui mittit in poſſ. Angel. in §. ex non ſcripto Inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil. *Stylus* enim pro forma habetur, à quo non eſt recèdendum, Bald. in l. fin. C. quæ ſit lon. conſuet. Et quando a ſtylo communi receditur, præſumptio eſt falſitatis, c. quam graui de crim. *falſ.* c. ex parte, de Cappell. Monach. Suar. allegat. 27.

Sicut litteræ contra ius impetratæ, ſunt nullæ, ita ſi contra, vel *præter* ſtylum curiæ eſſent, *Bart.* in d. l. iuriſperitos, Caſſanæus in conſuet. Burgun. in proœm. rit. 1. in princ. Azeuedo loco citato, num. 6. Et ſicut ſententia contra ius eſt nulla, c. 1. de ſent. & re iud. ita, & contra ſtylum, vel communem practicam l. prolatam, C. de ſenten. interloquur. Cacher. deciſ. 22. Guido Papa deciſ. 158. *Riccius* Collectan. 1206. citatio etiam facta non ſecundum ſtylo, dicitur nulla, nec obligat ad comparandum, neque reddit contumacem. Boer. deciſ. 235. Azeu. loco citato, tit. 3. lege is num. 4. Iudex item contra ſtylum iudicando facit litem ſuam, eodem modo, ac ſi contra ius iudicaret, Bald. in l. Iubemus, C. de Iudic. Gigas de penſion. quæſt. 58. num. 3. & ſic ampliatur textus in, §. 1. inſtit. de obligat. quæ ex quaſi delic. naſc. & l. 1. C. de pœna Iudic. qui male iud.

Stylus decemnalis valet contra legem canonicam ab initio non receptam, preſcriptus verò ſpatio 40. annorum, etiam contra legem à principio receptam, Rocchus in rubr. de conſuetud. num. 27. *Garſ.* de benef. parte 7. c. 1. num. 137. ſed ſtylus Principis abſque tanta temporis diuturnitate facit ius, quoad omnes, Alex. conſ. 39. vol. 3. Caſſan. loco citato, Tuſch. in verbo ſtylus concl. 29. An verò ſtylus Curię Romanę faciat ius, quo. ad omnes Curias, multi reſpondent affirmatiuè, Ozoſcius in l. quibus, ff. de legibus, Gig. & Caſſan. loco cit. Gurtier. qq. Canonic. cap. 33. num. 35. Alii verò negatiuè, niſi ſtylus Curiæ Romanæ, fuerit firmatus ſpeciali deciſione Summi Pontificis.

Stylus cuiuslibet curiæ poteſt allegari pro iure, tàm in deciſione cauſæ, quã in his, quæ ad ordinem iuditii ſpectãt Zabarel. in Clem. ſæpè, §. & quia, notabili 8. de verborum ſignif. Afflc. deciſ. 78. 131. & 173. latè congerit, Ricc. deciſ. 117. par. 1. Vnde ſtylus curiæ ligat omnes litigantes in eadẽ curia, etiam quòd Clerici ſint, vel alienæ iuriſdictionis, nam in ordinatoriis iuditiorum, obſeruanda ſunt ſtatuta loci, l. 3. §. fin. ff. de teſtam. l. 1. C. de emancipation. liberor. & in l. 1. C. quemadm. teſtam. aperiant. Abb. in c. Eccl. Sanctæ Mariæ, num 24. de conſtit. Propterea Clericus litigans coram Iudice Laico in caſibus à iure permiſſis, tractandus erit vti Laicus, Gloſ. in c. quod Clerici de for. competen. licèt cõmunis ſit opinio, Gloſiam illam intelligendam eſſe, quoad ordinaroria iuditij, Anch. in c. ea, quæ quæſt. 16. de regul. iuris in 6. Felin. in dict. c. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ n. 55.

Hinc infertur licitum eſſe ſtilum Sacri Conſilij Neapolitani, quod Clericus litigans,

litigans,& allegans Iudicem aliquem ſuſpectum non audiatur, niſi facto depoſito; quod poſtea amittit ſi ſuſpitionem non probat, ſic vidi deciſum in cauſa Clerici Ioannis Vincentij Cutilli, cum illis de Incarnato, qui multa capita ſuſpitionis propoſuit contra Conſiliarium Gipſarellum, & facto depoſito fuit prouiſum, Iudicem debere interuenire, & clericum condẽnandum ad admiſſionem depoſiti.

Contrà tamen hanc reſolutionem tenet Geuucn.in practicab.Eccl.queſt.671 allegans Minad. decil. 4. Sed fallitur Geuucn. nàm ſuſpitio Iudicis pertinet ad ordinatoria iudicis, & indubitatum eſt, clericum ligari ſtatuto laicorum in ordinariis. Abb. Felin. Anchar.Manticha,& cæteri ſupra allegati, Imò Clericus nòn poteſt vti ſtatutis Laicorum,niſi cum omnibus qualitatibus ſuis, Bald. in l. omni nouatione, C. de Sacroſanc. Eccl. in l. 1. C. de contrahen. emption.Dec. in l. 1.col.3. ff. de iuriſdict.om. Iud. & in d. caſ. Eccleſia Sanctæ Mariæ col. penult. Crauett. conſ 465. num. 12. Itaq; dum clericus vigore regiæ Pragmaticæ allegat Iudicem ſuſpectum, tenetur adimplere ea, quæ in dicta pragmatica continentur; Nec obſtat, quod ad pęnam ſtatutam à lege Laicorum non tenetur clericus,iuxta tradita in dicto cap.Eccleſię Sanctę Mariæ. Nàm ſi dicimus teneri clericum obſeruare ſtatuta laicorum in ordinatorijs, neceſſariò dicendum eſt etiam ad pęnam illum teneri, ne continentia ſtatuti, diuidatur, aliàs iuſtè à Iudice laico audientia ei denegaretur.

De hac tota materia practicæ, & obſeruantiæ, lege ſi placet Burg. de Paz. in ll. Tauri in princip. Cucch. lib. 1. inſtitut. canonic. tit. de ſtyl.

Quatenus vti poſſimus lege Correcta, & eius ratione.

Quæſtio. 2.

Licitum eſſe arguere à ratione legis correctæ, docet Gloſ. in c. nouit in verbo, quacunq; de iudit. Abb. ibid. Felin. in cap. 1. col. 8. de conſtit. & in c. 1. de reſcript. Ioannes de Platea in § 1. in fin. Inſtit. de ſatiſdat. Ratio eſt, quia aliud eſt lex, & aliud ratio legis, Felin. in dicto c. 1. de reſcript.& Abb.in c.non debet de conſang. & affinit. dixit quod ratio legis eſt æterna, & immutabilis, ideircò correcta lege, remanet ratio, Ioãnes Andr. & Gemin. in c. 1. §. illum autem de reſtitut. ſpoliat. probat tex. in l. has obligationes, ff. de capit. diminut.c. authoritate de conceſſ. præben. in 6. Vnde ſicut ratio, quæ nunquam in lege ſcripta fuit, poſſet allegari, c. ratio nulla, vbi DD. de præben. ita, & ratio legis correctæ, intelligitur autem concluſio, de ratione naturali, vel fundata in æquitate naturali, non autem de ratione ciuili ab ipſomet legiſlatore inuenta,nam tunc correcta lege, etiam ratio cenſetur correcta.

Lex autem correcta, non poteſt allegari ad deciſionem cauſæ, & allegans illam incidit in crimen falſi, l. fin. §. hæc omnia, C. de veter. iur. enuclean. Bart. in l. fin. de falſis; Idem eſt in ſtatuto correcto, Bart. in l. omnes populi in fin. ff. de iuſt. & iur. Allegatur aliquando lex correcta, vt ſciatur,quod prius fuerat,Glo.in c.fuerunt 7. diſtinct. A legatur etiã lex ciuilis,& ſi correcta,in beneficiũ tamen Eccl.ex eo quia corrigi non potuit,&

C. de iudic. Andr. de Iſer. in c. 1.
num. 46. Quæ ſit prima cauſa beneſ.
amm. & in c. 1. de controuer. inter
Dominum, & Agnatum, Luc. de Pen.
in l. omnes, C. de Decurion. lib. 10.

Idem dicendum eſt de ſtylo, qui dici.
tur practica Curiæ confirmatæ Bald.
in l. fin. C. quæ ſit Lon. conſuetu.
Azeuedo in Partit. Hiſp. lib. 4. tit.
10. l. 2. num. 9. Regulariter enim
ſtylus loci obſeruandus eſt, c. ſicut de
re iud. Nam ſtylus curiæ facit Ius, c.
ex litteris, vbi Abb. de conſtit. c. lit.
teras de iuram. calum. Bart. in l. Iu-
riſperitos, ff. de excuſat. tutor. Et
quod fit ſecũdũ ſtylum, dicitur fieri
ſecundum ius. Innoc. in c. cum veniſ-
ſent, de eo, qui mittit in poſſ. Angel.
in §. ex non ſcripto Inſtit. de iur. nat.
gent. & ciuil. Stylus enim pro forma
habetur, à quo non eſt recedendum,
Bald. in l. fin. C. quæ ſit lon. conſuet.
Et quando a ſtylo communi recedi.
tur, præſumptio eſt falſitatis, c. quam
graui de crim. *falſ.* c. ex parte, de
Cappell. Monach. Suar. allegat. 27.

Sicut litteræ contrà ius impetratæ, ſunt
nullæ, ita ſi contra, vel præter ſty-
lum curiæ eſſent, *Bart.* in d. l. iuriſ.
peritos, Caſſanæus in conſuet. Bur-
gun. in procem. tit. 1. in princ. Aze-
uedo loco citato, num. 6. Et ſicut
ſententia contra ius eſt nulla, c. 1. de
ſent. & re iud. ita, & contra ſtylum, vel
communem practicam l. prolatam,
C. de ſenten. interloquut. Cacher.
deciſ. 22. Guido Papa deciſ. 158.
Riccius Collectan. 1206. citatio eti-
am facta non ſecundum ſtylo, dicitur
nulla, nec obligat ad comparandum,
neque reddit contumacem. Boer.
deciſ. 235. Azeu. loco citato, tit. 3.
lege is num. 4. Iudex item contra
ſtylum iudicando facit litem ſuam,
eodem modo, ac ſi contra ius iudica.
ret, Bald. in l. Iubemus, C. de Iudic.
Gigas de penſion. quæſt. 58. num. 3.
& ſic ampliatur textus in, §. 1. inſtit.
de obligat. quæ ex quaſi delic. naſc.
& l. 1. C. de pœna Iudic. qui male
iud.

Stylus decemnalis valet contra legem
canonicam ab initio non receptam,
preſcriptus verò ſpatio 40. annorum,
etiam contrà legem à principio re.
ceptam, Rocchus in rubr. de conſue.
tud. num. 27. *Garſ.* de beneſ. parte 7.
c. 1. num. 137. ſed ſtylus Principis
abſque tanta temporis diuturnitate
facit ius, quoad omnes, Alex. conſ.
39. vol. 3. Caſſan. loco citato, Tuſch.
in verbo ſtylus concl. 29. An verò
ſtylus Curię Romanę faciat ius, quo.
ad omnes Curias, multi reſpondent
affirmatiuè, Ozoſcius in l. quibus, ff.
de legibus, Gig. & Caſſan. loco cit.
Gutrier. qq. Canonic. cap. 33. num.
35. Alii verò negatiuè, niſi ſtylus Cu.
riæ Romanæ, fuerit firmatus ſpeciali
deciſione Summi Pontificis.

Stylus cuiuslibet curiæ poteſt allegari
pro iure, tàm in deciſione cauſæ, quã
in his, quæ ad ordinem iuditii ſpectãt
Zabarel. in Clem. ſæpè, §. & quia, no-
tabili 6. de verborum ſignif. Afflc.
deciſ. 78. 131. & 173. latè congerit,
Ricc. deciſ. 117. par. 1. Vnde ſtylus
curiæ ligat omnes litigantes in eadẽ
curia, etiam quòd Clerici ſint, vel
alienæ iuriſdictionis, nam in ordina.
toriis iuditiorum, obſeruanda ſunt ſta-
tuta loci, l. 3. §. fin. ff. de teſtam. l. 1. C.
de emancipation. liberor. & in l. 1.
C. quemadm. teſtam. aperiant. Abb.
in c. Eccl. Sanctæ Mariæ, num 24. de
conſtit. Propterea Clericus litigans
coram Iudice Laico in caſibus à iure
permiſſis, tractandus erit vti Laicus,
Gloſ. in c. quod Clerici de for. com-
peten. licèt cõmunis ſit opinio, Glo.
iam illam intelligendam eſſe, quoad
ordinaroria iuditij, Anch. in c. ea, quæ
quæſt. 26. de regul. iuris in 6. Felin. in
dict. c. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ n. 55.

Hinc infertur licitum eſſe ſtilum Sacri
Conſilij Neapolitani, quod Clericus
litigans,

litigans,& allegans Iudicem aliquem ſuſpectum non audiatur, niſi facto depoſito; quod poſtea amittit ſi ſuſpitionem non probat, ſic vidi deciſum in cauſa Clerici Ioannis Vincentij Cutilli, cum illis de Incarnato, qui multa capita ſuſpitionis propoſuit contra Conſiliarium Gipſarellum, & facto depoſito fuit prouiſum, Iudicem debere interuenire, & clericum condẽnandum ad admiſſionem depoſiti.

Contrà tamen hanc reſolutionem tenet Genuen.in practicab.Eccl.queſt.671 allegans Minad. deciſ. 4. Sed fallitur Genuen. nàm ſuſpitio Iudicis pertinet ad ordinatoria iudicis, & indubitatum eſt, clericum ligari ſtatuto laicorum in ordinariis. Abb. Felin. Anchar.Manticha,& cæteri ſupra allegati, Imò Clericus nòn poteſt vti ſtatutis Laicorum,niſi cum omnibus qualitatibus ſuis, Bald. in l. omni nouatione, C. de Sacroſanc. Eccl. in l. 1. C. de contrahen. emption.Dec. in l. 1.col.3. ff. de iuriſdict. om. Iud. & in d. caſ. Eccleſia Sanctæ Mariæ col. penult. Crauett. conſ 465. num. 12. Itaq; dum clericus vigore regiæ Pragmaticæ allegat Iudicem ſuſpectum, tenetur adimplere ea, quæ in dicta pragmatica continentur; Nec obſtat, quod ad pęnam ſtatutam à lege Laicorum non tenetur clericus,iuxta tradita in dicto cap.Eccleſię Sanctę Mariæ. Nàm ſi dicimus teneri clericum obſeruare ſtatuta laicorum in ordinatorijs, neceſſariò dicendum eſt etiam ad pęnam illum teneri, ne continentia ſtatuti, diuidatur, aliàs iuſtè à Iudice laico audientia ei denegaretur.

De hac tota materia practicæ, & obſeruantiæ, lege ſi placet Burg. de Paz. in ll. Tauri in princip. Cucch. lib. 1. inſtitut. canonic. tit. de ſtyl.

Quatenus vti poſſimus lege Correcta, & eius ratione.

Quæſtio. 2.

Licitum eſſe arguere à ratione legis correctæ, docet Gloſ. in c. nouit in verbo, quacunq; de iudit. Abb. ibid. Felin. in cap. 1. col. 8. de conſtit. & in c. 1. de reſcript. Ioannes de Platea in § 1. in fin. Inſtit. de ſatiſdat. Ratio eſt, quia aliud eſt lex, & aliud ratio legis, Felin. in dicto c. 1. de reſcript.& Abb. in c.non debet de conſang. & affinit. dixit quod ratio legis eſt æterna, & immutabilis, idcircò correcta lege, remanet ratio, Ioãnes Andr. & Gemin. in c. 1. S. illum autem de reſtitut. ſpoliat. probat lex, in l. has obligationes, ff. de capit. diminut.c. authoritate de conceſſ. præben. in 6. Vnde ſicut ratio, quæ nunquam in lege ſcripta fuit, poſſet allegari, c. ratio nulla, vbi DD. de præben. ita, & ratio legis correctæ, intelligitur autem concluſio, de ratione naturali, vel fundata in æquitate naturali, non autem de ratione ciuili ab ipſomet legiſlatore inuenta,nam tunc correcta lege, etiam ratio cenſetur correcta.

Lex autem correcta, non poteſt allegari ad deciſionem cauſæ, & allegans illam incidit in crimen falſi, l. fin. S. hæc omnia, C. de veter. iur. enuclean. Bart. in l. fin. de falſis; Idem eſt in ſtatuto correcto, Bart. in l. omnes populi in fin. ff. de iuſt. & iur. Allegatur aliquando lex correcta, vt ſciatur,quod prius fuerat,Glo.in c.fuerunt 7. diſtinct. Alegatur etiã lex ciuilis,& ſi correcta,in beneficiũ tamen Eccl.ex eo quia corrigi non potuit,&

priuilegium etiam per legem conceſſum, non ſubdito tranſit in contractum, Abb. in d. c. nouit, Allegatur etiam aliquando lex correcta in argumento, ſiuè a ſimili, Bartol. in l. fin. ff. de falſo tut. & in l. 1. ff. de coniung. cum emanc. lib. contrarium tamen tenet Gloſ. in l. 1. in verbo imaginem, C. de latin. liber. toll. Certum tamen eſt, quod ab habente authoritatem legis condendæ, poteſt allegari lex correcta, & ita procedit tex. in d. c. nouit.

Correcta autem lege, non cenſetur correcta ſtatuta particularia; neq; conſuetudines, ratio, eſt quia, cùm iſta ſint facti, non cenſetur ſummum Pontificem ea ſciuiſſe c. 1. de conſtit. in 6. Nõn tamen procedit regula, quando ſtatutum particulare idem cõtineret, quod ius commune, Nam aliàs poſſet Epiſcopus ſpeciali ſtatuto derogare facultati Sũmi Pontificis. Gloſ. in dicto cap. 1. in verſ. facti. Petrus de Anchar. & Franciſcus ibidem, & eſt communis opinio, Felin. in dicto cap. 1 de reſcript. num. 16. licèt contrarium tenuerunt Ioannes de Lignano, Butrius, Imol. Probus, & Gemin. in dicto cap. 1. de conſtit. Idem eſt in conſuetudine, nam ſi ius commune per multos annos fuiſſet obſeruatum, ſi poſtea à Superiore corrigatur, cenſetur etiam correcta conſuetudo, nam aliàs ad nihilum deſeruiret correctio iuris, & hæc eſt communis opinio, per Felin. in dicto cap. 1. num. 16. Confirmatur, nam ſi Populus per mille annos ſeruaret legem, non inducitur conſuetudo, quia non ſeruat animo inducendi conſuetudinem, ſed ſeruandi ius commune Ioãnes de Lignano, & Felin. locis citat. num. 19.

Limitantur tamẽ ſupradicta Primò quando ſtatutum, vel conſuetudo eſſent ſuper caſum iuris dubium, ipſum certificando, Nam tunc ſublata lege cõmuni, non cenſetur ſublatum ſtatutum particulare, vel conſuetudo, Ant. de Butrio, Imol. & Felin. in d. cap. 1. num. 16. limit. 5.

Limitantur Secundo, quando propter inobſeruantiam ſtatuti, vel conſuetudinis continentis idem, quod ius commune correctum, oriretur ſcandalum, Gloſ. in cap. ſuper eo de cognition. Spiritual. in verbo cõſuetudo, Franciſcus in dicto cap. 1. num. 17. Felin. loco citato limitat. vltima.

An autem caſſata lege à Summo Pontifice cenſeatur deletus actus cõſumatus ex ipſa tranſgreſſione legis correctæ proueniens, nec ne, dubium eſt, Pone caſum. Legem ſtatuit Summus Pontifex, ne quis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ frumentum extraheret ab Vrbe, Petrus extraxit, & ſic incidit in excommunicationem, demùm Pontifex ſupradictam legem correxit, quæritur an Petrus egeat abſolutione, & Gloſa dixit, illum non egere, tanta eſt poteſtas Summi Pontificis in poſitiuis, Gloſ. in clemen. vnica in Vrbe pro infectis, de immunitate Eccleſiæ. Franciſcus in dicto cap. 1. num. 17. ſed de veritate huius propoſitionis aliàs dicemus.

Correcta autem ratione legis, an corrigatur lex, Gloſ. Bart. & alij in l. 1. ff. de legitima tutela, dixerunt quòd ſic, idem Salicet. in Authent. Ingreſſi, C. de Sac. Sanct. Eccleſ. per tex. in cap. miramur de ſeruis non ordinan. & in cap. de multa de ætat. & qualit. Contrarium tamen tenet Io. Andr. in cap. quoad translationem de renuntiat. Roman. in ſingulari in verbo ratio, Concordantur tamen opiniones, vt, ceſſante ratione finali legis, ceſſet, & lex. c. cum ceſſante de appellat. Tunc enim dicitur ceſſare ab intrinſeco; An autem requiratur declaratio Principis, vt etiam ab extrinſeco ceſſet, legendus eſt Suar. de legibus lib. 6. cap. 25. cum ſequen. Molſ. in proœmio conſuetud. quæſt. 13.

De

De appellatione à ſententia Epiſcopi ad Metropolitanũ. Quæſtio 3.

A Sententia Epiſcopi, vel ipſius Vicarij appellatur ad Metropolitanũ c. Romana de appellat. in 6. & hoc etiam quando Summus Pontifex excitando Ordinarii iuriſdictionem, cauſam committit, cap. licèt de offic. ordinat. habetur in Trident. de refor. ſeſſ. 13. c. 1. & 2. & ſeſſ. 24. de reformat. cap. 20. & etiam quando Ordinarius procedit tanquam Delegatus Sædis Apoſtolicæ, vt videre eſt in Trident. in multis locis congeſtis à Barboſa alleg. 92. Nam verba illa (& procedit etiam tanquàm delegatus ſædis Apoſtolicæ) non derogant authoritati Metropolitani, vt ad ipſum non appelletur, ſed ponuntur ad tollẽda impedimenta, quæ oriri poſſent ex cauſa exemptionẽ, & priuilegiorum, à Sæde Apoſtolica conceſſorum, latè Barboſ. locis citat. vbi alios allegat.

A ſententia autem Epiſcopi, habentis temporalem iuriſdictionem à Rege, cui nam ſit appellandum Regiiſne officialibus, an Metropolitano, indubitata eſt concluſio, quod ſi temporalis iuriſdictio ſit conceſſa in feudum, vel ratione feudi exerceatur ad concedentem, ipſiuſq; officiales appellatur, nõ ad Metropolitanam, cap. cęterùm de iuditijs, vbi Gloſa, & in cap. ſolitæ de maiorit. & obed. & in cap. 2. de delict. pueror. Eſt communis opinio, nam in feudis, quæ Eccleſia à Rege obtinet, Iudicatur, vt quilibet Laicus, Afflic. deciſ. 361. Frecc. de ſub feu. lib. 3. de differentiis inter feudum quaternatum, & de tabula, differentia 53. Anna allegat. 52. Couarr. practic. quæſt. cap. 4. Alben. cõſ. 62. & 64. latè congeſit Peregr. conſ. 1. Noſter de Ponte deciſ. 2.

Quando autem iuriſdictio temporalis non fuit conceſſa in feudum, nec ratione feudi exercetur, ſed reperitur Eccleſia in poſſeſſione, nec conſtat de ipſius principio, tunc communis eſt opinio ad Archiepiſcopum eſſe appellandum, probant omnes ſupracitati, & eſt deciſio textus in dicto cap. Romana, §. debet, in quo ſtatuitur, quòd exercẽte Epiſcopo iuriſdictionẽ temporalem, ad Metropolitanum erit appellandum niſi fortè de cõſuetudine, aut priuilegio, ſiue iure alio ſpeciali ſit appellandum ad alium. Ratio deciſionis eſt, quia Rex ſimpliciter aliquid concedendo Eccleſiæ, vtrunq; dominium transferr directum, & vtile, Oldrad. conſ. 159. eſt communis opinio, Clar. in §. feudum quæſt. 17. congerit de Ponte dicta deciſ. 2. & propterea, cum vtrumq; dominium ſit translatum, iuriſdictio effecta eſt merè eccleſiaſtica, & dicitur ſancta ſanctorum, Innoc. in dicto cap. verùm de for. competen. Idcircò ad Metropolitanum appellatur, Innoc. & Abb. in dicto cap. ſolitæ, & in cap. veniens de accuſation. congerit Peregr. in dicto cap. prim. Nec valet dicere, quòd iuriſdictio cenſeatur conceſſa in feudum, nàm falſum eſt, nam potius dicetur conceſſa in allodium, & numquam cenſetur conceſſa in feudum, niſi ſpecialiter dicatur Frecc. de ſubfeud. lib. 2. authoritate 26. de Ponte loco cit. num. 5. & ſequent.

Contrariã tamen ſententiam, quòd appellandum ſit ad Regem, eiuſq; Officiales, defendũt Io. Andreas in add. ſpeculatoris in tit. de iuriſdict. omn. Iud. in Gloſ. vidiſti duas, in fin. Ang. & Riminald. in l. 1. §. cui mandatur de offic. eius, Præpoſitus in c. prim. de capit. qui cur. vend. Bald. conſ. 345. col. 2. lib. 1. & in dicto c. ſolitæ. Paul. de Caſtr. conſ. 70. lib. 1. & 125. lib. 2. Franciſcus Marcus deciſ. 445. Cacheran. conſ. 2. Frecc. dicta differen.

13. Couar.

13. Couarr. Peregr. & de Ponte locis citat. Probatur, nam omnis iuriſdictio reſidet in Principe, à quo fluit tanquã à fonte, *Bald.* in cap. quis dicatur Dux, vel Marchio, & ſuprema authoritas, quæ reſpicit honorem, & maieſtatem Imperij, inhæret oſſibus Principis, & dicitur ſancta ſanctorum; Idcircò non eſt in marſupio Principis donantis, Bald. in cap. intellectu, de iure iur. Idcircò ſicut non poteſt illa ſuprema authoritas particulari Eccleſiæ concedi, quia ſemper cenſetur reſeruata, Bald. in l. qui ſe patris col. 2. C. vndè lib. Idcircò iuriſdictio ſemper cenſetur conceſſa cumulatiuè, & non priuatiuè, Bald. in l. 1. ff de offic. Conſul. Roman. conſ. 393. per tex. in cap. dudum de præben. in 6. Menoch. conſil. 499. num. 9. Ita nec etiam præſcriptione, aut conſuetudine acquiri, cap. non liceat de præſcript. Et dum non eſt concedibilis, neque eſt præſcriptibilis, Paul. de Caſtr. in l. deprecatio, ff. ad leg. Rodiam. de iact. Abb. in dicto cap. non licet; & ſuprema authoritas Principis, eſt quid perfectum, quod non poteſt creſcere, neque decreſcere, Bald. conſ. 326. incipiente Rex Romanus, Seuer. in l. Imperium, q. 14. ff. de iuriſdict. omn. Iudic. Natta conſ. 402. num. 20. & conſ. 636. num. 52. & 640. num. 43. & ſicut Eccleſia non eſt diuiſibilis, ita ſupremum illud ius in Principe reſidens, indiuiſibile dicitur, *Bald.* conſ. 300. lib. 5. Idcircò de natura iuriſdictionis conceſſæ eſt, vt ad concedentem appelletur, prout ſupracitati fatentur.

*N*ec dicendum eſt, Principem concedentem, ſuprema illa authoritate voluiſſe ſe ſpoliare, nam non poteſt in proprio Regno parem, vel ſuperiorem habere, Bald. in prælud. feudor. col. 7. verſ. expedita, Siluan. conſ. 55. nu. 53. & idcò inferior non poteſt participare in ſuprema authoritate; & quando regalia conceduntur alicui à Principe, non cenſetur abdicata ab ipſo facultas monetas condendi, legem vniuerſalem faciendi, Doctores, Equites, & Notarios creandi, legitimandi, appellationes, & recurſa recipiendi, Lucas de Pen. in l. 1. C. de priuil. ſchol. lib. 12. Boer. deciſ. 50. Paris de ſindic. tit. de exceſſib. Baron. Et regalia in allodium conceſſa, non alienantur abſque aſſenſu Principis, Bart. in l. idem, ff. de aqu. plu. arcenda, Capic. in inueſtit. feudi, in verbo *Gabellis*, Frecc. de ſubfeud. lib. 2. authoritate 13. & hoc ea ratione, quia ſuprema authoritas non cenſetur abdicata, quæ ſecundum Hiſpanos, Maioria dicitur, *Azeuedo* in partitas lib. 1 tit. 3. l. 8. Couar. loc. cit.

Ex ſupradictis infertur, quòd poteſt Princeps aliquando rationabiliter primas cauſas auocare à feudatariis, quibus iuriſdictio cognoſcendi illas, conceſſa erat. Et in Principe præſumitur iuſta cauſa, Afflic. in cap. 1. §. Item ſi aliquis num. 14. quibus mod. feud. ammitt. Gramm. deciſ. 46. & licèt in feudatariis, qui habent ius quæſitum ex titulo oneroſo, non poſſit Dominus concurrere cum ipſis, nec auocare primas cauſas, Bald. in l. 1. quæſt. 45. ff. de rer. diu. Cefal. conſ. 539. n. 14. ſecùs tamen in donatariis Socc. Iun. conſ. 126. lib. 3. Peregr. loc. cit. Vſus tamen eſt in contrarium; Nam in grauibus delictis commiſſis in Terris Baronum, ſolet Prorex eiuſquè Collaterale Conſilium mandare, quòd magna Curia procedat, derogando pro illa vice Priuilegiis Baronum, & hoc tuta conſcientia ſit, ratione ſupremæ authoritatis reſidentis in Principe: Nec admittenda eſt differentia inter poſſidentes titulo oneroſo, vel gratuito, cum ſemper remaneat illibata ſuprema authoritas in Principe, vt dictum eſt.

Hæc opinio, quod ad Regem ſit appellandum, vtiu recepta eſt, non tantùm

in Hiſ-

in Hiſpania, pro vt extat lex 8. tit. 3. lib. 1. partitarum, vbi latè Azeued. Couar. loc. cit. ſed etiam in Gallia. Specul. loc. cit. Additio ad Gloſ. in dicto §. debet, Gugliel. de Benedictis in c. Raynutius, in verbo vxore deciſ. 2. num. 313. & apud Germanos, Andr. Gail. lib. 1. obſeruat. cap. 30. & etiam Neapoli in Collaterali conſilio, de Ponte deciſ. 2.

Limitatur autem concluſio, quando iuriſdictio temporalis fuit à Principe non particulari Eccleſiæ conceſſa, ſed Romanæ, ſeù Summo Pontifici, tunc enim omnis authoritas, & maiora cēſentur translata, dicitur enim iuriſdictio reſignata, & reſtituta Deo, à quo proceſſit, cuius vices Summus Pontifex gerit in terris, Bart. in procem. Digeſtor. num. 15. Bald. & Salic. in Rubr. de nou. cod. fac. Paul. de Caſtr. in l. deprecatio, ff. ad leg. Rod. de iact. Fuit originalis diſtinctio Ioānis Andr. ad Specul. loco cit. & ſequuntur eum omnes ſupracitati relati à Peregr. & ſecundum hanc limitationem intelligendus eſt textus in cap. Romana, §. debet de appellat. in 6. quod tunc ab Epiſcopo exercente temporalem iuriſdictionem appellandum eſt ad Metropolitanum, quando fuit conceſſa Summo Pontifici, & non Epiſcopo, vel ſecundo modo poteſt intelligi, quòd mandat Summus Pontifex in appellatione facienda à ſentētia Epiſcopi, habentis temporalem iuriſdictionem, obſeruandam eſſe conſuetudinem, ſtatutum, vel preſcriptionem, quibus non eſtantibus appellandum erit ad Metropolitanum: Sed, cùm communi vſu gentium receptum ſit appellari debere, ad concedentem iuriſdictionem, propterea tex. ille fundat noſtram opinionem; vnde concludo, appellandum eſſe ad Regem, eiuſq; officiales, authoritate dicti textus.

De Abbatibus, & Abbatiſſis. Quæſtio. 4.

Abbas habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vtitur mitra, & baculo, ac alijs inſignibus, c. vt apoſtolicæ de priuileg. in 6. Denotantibus tamen ſuperioritatem, non poteſt vti niſi tantum in loco ſua iuriſdictionis, & propterea non ſolum ſuis inſignibus vtitur, ſed etiam populum ſibi ſubiectum benedicit in via, pro vt Epiſcopus, c. Antiqua vbi Abb. de priuileg. cap. Abbate, in verbo, quaſi epiſcopale eod. tit. Illis autem inſignibus, quæ ſunt ad decorationem perſonæ, vt ſunt Anulus, Mitra, Benedictio ſollemnis in miſſa, *Pax vobis*, & Cauda, vbiq; poteſt vti Abb. in dicto cap. antiqua. Et poteſt Abbas, & quilibet alius habent Epiſcopalem iuriſdictionem, propria inſignia etiam per cenſuras tueri; Dicitur enim cauſa ardua, dum de honore preſtando agitur, l. inimicitia in fin. ff. de his, quib. vt indig. Honor, & honeſtas tanto pretio habenda ſunt, vt pari paſſu cum vita ambulent, l. iuſta, ff. de manum. in vita; De iure ciuili, qui non præſtat honorem, quibus debetur ad inſtar ſacrilegi puniendus eſt, l. ſciant, & l. ſinguli, C. de officio diuer. Iudic. l. 1. C. de domeſtic. & proteſt. lib. 12. & reuerentia, qua Epiſcopo debetur, neq; per pactum, neq; per conceſſionem, ab eodem Epiſcopo relaxari poteſt, Felin. in cap. cum non liceat de præſcript. Bald. in l. fin. in verbo reuerētia, C. de bonis libert. pro cauſa enim ardua certum eſt fulminari poſſe excommunicationem Sac. Conc. Triden. ſeſſ 25. de reform. cap. 3. Et tunc excommunicator nō dicetur Iudex in cauſa propria, ſed iuris executor. Gloſ. in Cap. Romana in verbo punire de pęnis in 6. In-

noc. in cap. ex parte de verb. ſignif. & & in cap. noſci de elect. Hinc poſſet inferri, quòd Regulares denegantes in propria Eccleſia baldachinum Epiſcopo Ciuitatis, poſſent ab eodem excommunicari, ſed cùm hoc petat difficultates, quæ ex materia priuilegiorum, & Regularium poſſunt oriri, idcitcò non eſt hic determinandum.

Si verò Abbas habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubditus ſit, iudicatur, vt Ordinarius loci, & omnia poteſt, quæ Ordinarius, niſi tamen ſpecialiter prohibeantur, Gloſ. in clem. 1. in verbo proprii de reb Ecc. non alien. Nau. conſ. 5. de ſponſal. Idem eſt de Abbate commendatario, nam quicquid poteſt Titularis ratione dignitatis, poteſt, & Commendatarius ad vitam ratione commendæ, Abb. in cap. querelam de elect. Dec. in cap. edoceri de reſcriptis; Et quod Abbas Commendatarius, dicatur Ordinarius, probat Gloſ. in cap. ordinarij de offic. ordinarij in 6. congerit Gonzal. ad regulam 8 Cancellariæ, Gloſ. 5. §. 8. Zerula in praxi in verbo Abbas, & in verbo beneficium, verſ. commenda.

Num autem Abbas Commendatarius poſſit remittere denuntiationes in matrimonio contrahendo, ſicut, & is, qui Abbatiam habet in titulum, prout probat Nauar. loc. cit. Sanch. lib. 3. diſput. 7. de matrim. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 32. nu. 31. multi tenent, non poſſe. Et ita Sacram Congregationem declaraſſe refert, Franc. de Leo in Theſauro fori eccleſiaſtici par. 2. cap. 9. num. 55. Dicitur etiam extare declarationem poſt Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat. matrim. incipientem, non permittitur, in qua dicitur ſanctiſsimum Dominũ declaraſſe Ordinarii appellatione venire tantum Epiſcopum in materia matrimonii, & fuiſſe permiſſam talem appellationẽ Ordinarij Cardinali Farneſio Abbati Monaſterij Farfenſis, nõ autem ipſius Vicario. Sed quidquid ſit de veritate dictæ declarationis, quæ etiam ſi extatet, vim legis non haberet, dicendum eſt id poſſe Abbatem Commendatarium. Probant poſt ſupracitatos Nauar. 7. de clandeſt. diſpenſat. Grat. diſcept. forenſ. c. 83. Barboſ. loc. cit. num. 32.

Confeſſarios etiam poteſt Abbas, iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habens approbare, iuxta decretũ Sacri Concilii Tridentini ſeſs. 14. cap. vt per ſupracitatos, quibus adde Suar. de pœnit. diſp. 28. ſect. 5. Campanil. in diuerſ. rubr. 12. cap. 13. num. 73.

Probet etiam Abbas licentiam Nouitij diſponendi infra duos menſes ante profeſſionem, prout concedere habet Ordinatius, ſeruata forma Sacri Concilii ſeſſ. 25. de regular. cap. 16. latè Sanch. in ſumma tom. 2. lib. 7. c. 5. num. 68. Barb. de offic. Epiſc. allegat. 99.

Exequitur etiam Abbas piorum voluntates, ſicut Epiſcopus c. nos quidem de teſtam. Nam dum iure ordinario competit Diocæſano ius exequendi pias defunctorum voluntates, eodem modo, & Abbatibus, Flores de Mena variar. quæſt. lib. 2. quæſt. 24. num. 22. Barb. allegat. 82. num. 30.

Poteſt etiam ordines minores ſuis tamẽ ſubditis regularibus concedere, non autem ſæcularibus; nec etiam regularibus alterius Monaſterii exempti, niſi ex licentia Diocęſani, in cuius territorio ſita eſt Abbatia litteras dimiſſorias, nec etiam concedere poteſt, conſtat ex Trident. ſeſſ. 23. c. 10. de reform. incipiente Abbatibus.

An autem poſſit Abbas exemptas diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate, & abſoluere à cenſuris iuxta Decretum Sacri Concilii in cap. liceat ſeſſ. 24. de reformat. dubium eſt. Et multi tenet non poſſe, Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 12. concluſ. 4. Suar. de

de pænit. diſput. 28. ſect. 5. num. 3. & de cenſur. diſput. 4. ſect. 2. num. 7. Ledeſm. Alter. Bonac. Rodriq. Ricc. & alii, quos refert Barb. Allegat. 39. nu. 17. & Garz. de Benefic. par. 7. cap. 11. num. 13. dicit ita fuiſſe per Sacrã Congregationem declaratum. Contrarium tamẽ probant Hẽriq. in ſumma lib. 6. cap. 6. §. 1. Rodriq. de regular. tom. 1. quæſt. 24. art. 13. e 19. & quæſt. 61. art. 9. Sayr. in clau. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 83. Auila de cenſur. par. 7. diſput. 10. dubitat. 6. Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 2. num. 12.

Placet hæc ſecunda opinio, quicquid ſit de declaratione Sacræ Congregationis, quæ cum non facit, nec de ipſa authenticè conſtat. Probatur, quia per dictum capitulum, liceat Sacri Conc. fit reductio ad vis commune antiquum, per quod Epiſcopi poterant diſpenſare, & in omnibus, prę ter ſpecialiter prohibita, Sanch. lib. 1. de matrim. diſput. 61, num. 3. Conſtat autem legem correctoriam, per quam reducitur ad ius commune, eſſe latè interpretandam, Anton. de Butr. & Abb. in cap. olim de verb. ſignificat. Syl. in verbo priuilegium n. 3. Secundò licèt diſpenſatio ſit odioſa, & ſtrictè interpretanda, cap. 1. §. ille verò, de filiis presbyt. facultas tamen diſpenſandi alicui cõceſſa, quia Principis eſt beneficium, eſt latè interpretanda, cap. beneficiis de regulis iur. Et licèt tendat ad correctionem Iuris communis, hoc non eſt principale intentum, ſed conſequutiuè venit, principaliter enim intenditur fauor, & beneficium illius, cui talis facultas conceditur, idcircò latam habet interpretationem, Gloſ. in cap. hi, qui, in verbo poteſtas is, q. 8. & in cap. dudum in verbo beneficia, de pręben. in 6. Bart. & omnes Ciuiliſtæ in l. 2. ff. de verb. obligat. Ant. de Butr. Felin. & Abb. in cap. poſtulaſti de reſcript. Io. Andr. & omnes Canon. in cap. fin. de Simon. & in cap. at ſi Clerici, §. de adulteriis, de iudit. Genuen. in prax. cap. 67. Sanch. dicta diſputat. 2.

Confirmatur nam facultas ex dicto cap. liceat, eſt lex vniuerſalis, quæ locum habet in omnibus locis, in quibus Sacrum Concilium fuit receptum, & propterea Sacra Congregatio declarauit loco ſupra cit. non poſſe Epiſcopos vti dicta facultate in locis vbi Sacrum Concilium non fuit receptũ; ſi eſt lex vniuerſalis, ergo non ſtrictè interprętanda, ſed vt cęterę legis interprętanda, vt ad caſus ſimiles, & vbi eadem eſt ratio trahatur, Oldrad. conſ. 9. num. 7. Butrius in cap. olim de verb. ſign.

Vltimo accedit, nã ſi Abbas exemptus non poſſet vti ſupradicta facultate in ſuos ſubditos, vt caeteri Ordinarij nimis grauarẽtur ſubditi Abbatum, & eſſent deterioris conditionis ſubditis Epiſcoporum, quod nullo modo piã matrem Eccleſiam voluiſſe dicendũ eſt. Nec valet dicere pro ut dicebat Suar. quod ponent abſolui, & petere diſpenſationem à Dięceſano in cuius diœceſi ſitum eſt territorium, nam exemptus non poteſt ſe ſubiicere, vt abſoluatur ab Epiſcopo, Ant. de Butr. Abbas in cap. ſignificaſti de foro cõpeten. Genuen. in prax. cap. 67. num. 18. licèt contrarium dixerit Federic. de Senis conſ. 14. Nec poſſet Abbas exemptus immediatè ſubiectus Sędi Apoſtolicae preſtare licentiam ſubditis, vt ab Epiſcopis abſoluantur, quia praeiudicaret priuilegio exẽptionis quod cum ſit mixtum, & reſpiciat etiam intereſſe Summi Pontificis, nõ poteſt à priuilegiato cedi, cap. cum tempore de recept. arbitr. Roman. conſ. 369. num. 18. Et locus exemptus, licèt dicatur eſſe in Diaeceſi, nõ tamen de diaeceſi, quando autem eſt nullius Diaeceſis, pro vt dicit Sacrum Concilium in dicto cap. Abbatibus, tunc nec eſt in diaeceſi, nec de diaceſi.

ceſi. Rota deciſ. 207. par. 7. diuerſ. Garz. in dicto cap. 11. Nec valet dicere iure quodam ſpeciali competere ſupradictā facultatē Epiſcopi, nam competit iure ordinatio ſpeciali.

Regulares tamen Abbates prohibentur habere commatres, ſicut & cæteri regulares cap. non liceat Abbati de cōſecrat. diſt. 4. cap. peruenit 18. queſt. 2. & idcirco non poſſunt eſſe leuatores in baptiſmo, neq; in confirmatione, ſi tamen de facto tenerent, contraherent cognationem ſpiritualem Syl. in verbo baptiſmus 5. q. Angel. Tabien. Ledeſ. & alii, quos refert Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 60. num. 21. Peccarēt tamen peccato lethali; quia agerent contra iuris prohibitionem, Gallec. de cognat. ſpiritual. cap. 9. in fin. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 30. num. 36. Ratio prohibitionis eſt, quia damnabilis eſt familiaritas cum mulieribus. Gloſ. in d. cap. peruenit, congerit Miranda in manual. Prælator. q. 43. art. 1. & non ſolum mulierum ſæcularium familiaritatem cauendam eſſe regularibus, ſed etiam ſanctimonialium, habetur in cap. in nullo 18. q. 2. propterea regularis accedens ad colloquendum cum Sanctimoniali conſanguinea breuiter ſe debet expedire, & in præſentia Abbatiſſa alloqui cap. diffinimus, 18. q. 2.

Ex hoc etiam deſcendit, vt regulares nō ſolum prohibeātur cohabitare in eodem monaſterio Sanctimonialium, S. ſi quis autem Auth. de Sanctiſſimis Epiſc. ſed etiam in duplicibus d. cap. in nullo, & idcircò monaſteria puellarum Longius à Monaſteriis Monachorum collocanda ſunt, cap. monaſteria 18. quæſt. 2.

Quod dictum eſt de Abbate, & cæteris regularibus, ne ſint leuatores in baptiſmo, & confirmatione, procedit etiam in Canonicis regularibus, Nauar. conſ. 5. de ſtatu monachor. Ratio eſt, quia quando conſtitut. Pontificia emanat reſpectu religionis, licèt de monachis loquatur, extenditur, imò comprehendit omnes regulares. Niſi tamen aliqua diuerſitatis ratio aſſignari poſſit, Abb. in cap. 2. de poſtulando, Syl. in verbo Abbas in fin. Monachorum etiam appellatione, licèt Abbas non compræhendatur, Gloſ. in cap. hi, qui de ætate, & qualit. licèt ſecus ſit in fauorabilibus, Felin. in proemio Decretalium, tamen in Abbatibus, qui ex corpore religionis aſſumūtur, & pro aſſumptionem nō deſinunt eſſe de gremio Religionis, appellatione monachorum compræhenduntur in omni diſpoſitione; ſupradicta autē concluſio, quod Abbates, & regulares, non poſſunt habere commatres, non procedit, quando ipſi regulares baptizant, nam tunc cōſequenter habent illas, Gloſ. in cap. non licèt de conſecrat. diſtinct. 4. & in cap. peruenit 18. q. 2. & licèt dubium ſit, an reguleres poſſit baptizare, & tex. in cap. placuit 16. q. 1. dixit Monachum nō poſſe baptizare, textus verò in cap. doctos 16. q. 1. permittit prædicare, & baptizare. Reſolutio eſt, quod de licentia Ordinarii quilibet regularis poteſt baptizare. Requiritur licentia, quia Sacramenta à proprio Parocho recipienda ſunt, cap. interdicimus 16. q. 1. & prohibitum eſt regularibus in clemen. 1. de priuileg. Miranda loco cit. Et hoc iure vtimur. Et in ſacerdotali Pauli V. declaratur, quòd regulares non teneant, ſed baptizent.

Limitatur etiam ſuprafirmata concluſio, vt poſſint regulares in Sacramento confirmationis tenere aliquem ex ſuis regularibus, Barbo. loc. cit. num. 36. & ita vſu receptum eſt.

Negandum autē minimè eſt, Abbatiam eſſe dignitatē, Lapus alleg 85. Tuſch. in verbo Abbatia concluſ. 29. & 30. Idcircò ipſa non cadit ſub reſeruatione ad inſtar Epiſc. dignitatis, Gloſ. in c. 2. in verbo dignitatem de prębēdis in 6.

in 6. Io. Monachus, Archidiaconus, & Francus ibidem, Gonſal. in regula 8. cancellariæ, Gloſ. 8. num. 20. Et æquiparatur Epiſcopatui. Et qui Abbatiam obtinet cum iuriſdictione quaſi Epiſcopali, Diæceſanus dicitur, Felin. in cap. cum olim, de præſcript. Et venit ſub appellatione Diæceſani Mandoſ. in regulas Cancellariæ, reg. 16. quæſt. 42. Et ſecundum communem opinionem comprehenditur in diſpoſitione loquente de diœceſano, niſi tamen contrarium ſpecialiter declaretur, Couar. in cap. Ioannes num. 2. de teſtament. latè Gratian. Diſcep. forenſ. c. 212. vbi latè tractat materiam dimiſſorialium.

Iuxta Decretum Sacri Cõcilii in d. cap. Abbatibus; dicitur etiam habere territorium, is qui Abbatiam cum iuriſdictione quaſi Epiſcopali obtinet cap. cũ contingat, de fero competenti. Nõ tamen poteſt indulgentias ſuis ſubditis concedere, niſi ſpeciali aliquo iure id obtineat, nempè priuilegio, conſuetudine, aut præſcriptione, cap. accedentibus, de exceſſibus Prælatorum, licet indulgentiarum conceſſio non ad poteſtatem ordinis, ſed iuriſdictionis pertineat cap. cum ex eo de pœnitentiis, & remiſſionibus, & dicto cap. accedentibus, D. Thom. in 4. diſt. 24. art. 2. late Anto. de Roſellis tract. de indulg. num. 199. in 14. 3. tract. Ratio eſt, quia indulgentiarum conceſſio, licet dependeat à iuriſdictione, pertinet tamen ad Epiſcopalem dignitatẽ, & ideò notorium eſt, quòd aliqua pertinent ad ordinem Epiſcopalem, videlicet Presbyterorum ordinatio, Eccleſiarum conſecratio, & ſimilia, vt in cap. quamuis 68. diſt. c. aqua de conſecrat. Eccl. vel Altaris, & hæc regulariter imperſcriptibilia ſunt ab Abbatibus, cap. quanto de cõſuetud. aliqua ſpectant ad dignitatem Epiſcopalem, videlicet cõcedere indulgentias dicto capitulo cum ex eo, præſtare licentiam extrahendi delinquentes ab Eccleſia in caſibus exceptuatis iuxta Bullam Gregorii 14. de immunitatibus Eccleſ. aliqua sũt ſimplicis iuriſdictionis, videlicet cognoſcere de cauſis clericorũ, & hæc omnia præſcriptibilia ſunt ab Abbatibus, c. auditis de præſcript. Abb. in d. cap. accedentibus, & propterea in Inſula Siciliæ Abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem præſtat licentiam extrahendi delinquentes ab Eccleſiis in caſibus exceptuatis ſeruata Bulla Gregorii XIV.

Præſtat etiam Abbatia dignitatẽ, & propterea Abbas præfertur Canonicus Cathedr. Eccl. Bald. in cap. Paſtorali, de offic. deleg. Dec. conſ. 162. Bott. de ſynodo par. 3. n. 15. nõ tamen quãdo Canonici collegialiter procedũt, quia tunc repræſentant Eccl. Cathed. Domin. & Fran. in cap. quamuis de præbendis in 6. Ripa Caſſan. & alii, quos refert Gratian. in cap. 91. num. 9. vbi latè agit de difficili illa quæſtione An Abbas præferatur Vicario Epiſcopi, & quando teneatur ire ad ſynodũ Abbas exemptus, & quo amictu, & ſi poſſit mitram ſimplicem, vel aurifrigiatam habere, & an poſſit præſcribi facultas non veniendi ad Synodum, explicat Bott. par. 2. Cochier. de iuriſd. ordinar. in exemptos par. 4. q. 19. *Barb. de offic. Epiſcop. alleg. 93* Abbatia etiam totam authoritatem, ac vim gubernandi monaſterium in Abbatem transfert, cap. Abbatibus 12. q. 2. quæ facultas non ſolum à iure humano pontificio deſcendit, nam eo ipſo, quod Summus Pont. religionem aliquam approbat, concedit facultatẽ ſuperioribus ipſam gubernãdi, & ſubditos coercendi, Bannes 2. 2. q. 1. art. 1. dub. 8. concl. 2. ſed etiam à iure diuino, videtur talis facultas in quoſcunq; Prælatos, & Superiores Regulares deſcendere, Sot. de iuſt. & iur. lib. 8. q. 3. art. 1. Medina in lib. de indulg-

Digitized by Google

dulg. cap. 24 latè Rodriq. de regular. tom. 1. q. 17. art. 2. Hoc autem intelligitur ſeruatis ſeruandis.

Hinc eſt, quod Abbas, ſiue Præpoſitus Generalis de iure communi, loquendo circumſcriptis Bullis Sixti V. Clemen. VIII. & Pauli V. ac regularibus conſtitutionibus, non poteſt aliquem in Religionem admittere, neque profeſſionem dare abſque voto, & cõſenſu aliorum, ad quos ſpectat, Frãcus in cap. fin. num. 2. de regular. in 6. Archidia. in cap. fin. in fin. 16. q. vltima, Ioannes Andreas, & Abb. in cap. ad Apoſtolicam vbi teſtatur de communi opinione de regularibus per tex. in cap. ea noſcitur, de his, quæ fiunt à Prælatis, ſine conſenſu capitali, Azor. lib. 12. c. 5. quæſt. 3. Gratian. Diſcept. forenſ. cap. 440. num. 19. Gloſa in cap. porrectum verbo Monacus de regular. Nauar. conſ. 9. de conſtitut. quod ſi admittet aliquem ad profeſſionem abſq; maiori parte capituli, poſſet appellari. Oldrad. conſ. 97. Sanch. in ſumma lib. 5. cap. 4. num. 65. niſi capitulum malitioſè denegaret profeſſionem, quia tunc ſolus ſuperior poſſet, Turrecr. cap. fin. 16. quæſt. 1. & Sanch. loco citato. Idem eſt in Abbatiſſa, Abb. in d. cap. ad Apoſtolicam; Et ad probandam profeſſionem alicuius Monialis requiritur, quod ſpecialiter probetur recepiſſe habitum ab Abbatiſſa, cum conſenſu aliarum, ad quas ſpectabat; Decian. conſ. 18. num. 11. lib. 3. Gratian. loco citato cap. 640. num. 34. & ità de facto vtrunque caſum practicatum vidi.

Præſentia, et Abſentia quid operentur. Quæſtio Quinta.

Quis dicatur Abſens. Cap. Primum.

EXplicabo primùm, quis dicatur abſens, & præſens. Abſens is verè dicitur, qui non eſt in loco, vbi petitur, vel reperitur extra continentia Vrbis, l. abſentem, ff. de verb. ſignific. l. præſens cum l. ſeq. ff. de procurat. Qui enim ſenſibus corporis ſe exhibet, & perſonaliter, ac corporaliter adeſt, is verè dicitur præſens, Gloſ. in clem. dudum, §. ac deinde, in verbo præſentari, de ſepultu. Abb. Dec. & Franc. in cap. cum parati, de appellat. Felin. in cap. cum omnes de conſtit. Rot. deciſ. 3. in fin. de iur. patron. in nouiſ.

Hinc habes, quod quando requiritur præſentia alicuius in aliquo actu, non ſufficit ficta præſentia, quę fit per ſubſtitutum, vel per procuratorem, Bald. in l. 1. num. 54. C. qui admitti, & c. Tiraquell. de legib. connubial. Gloſ. 48. num. 46. quare licèt abſens ex iuſta cauſa iudicetur præſens, quoad aliquos effectus, id procedit per fictionem, & impropriè, vnde iura ſemper loquuntur per verba, cenſeri, videri, credi, &c. cap. ex parte, & cap. ad Audientiam de Cleric. non reſident. quæ verba denotant fictionem, & improprietatem, Bar. in l. ſi pro emptore, ff. de vſucapion.

Idcircò pluries fuit in Rota reſolutum, Epiſcopos gaudentes alternatiua debere eſſe verè, & realiter præſentes in diœceſi tempore vacationis, Gõzal. regula 8. Cancellariæ, Gloſ. 43. num. 41. & licèt Tridẽtinum de reformat. ſeſſ. 23. cap. 1. indulgeat Epiſcopis,

vt per

Digitized by Google

vt per trimeſtre tempus vacent à reſidentia, & interim faciant fructus ſuos, nam aliàs eſſet nimis rigoroſa reſidentia, & iuxta humanam fragilitatem relaxandum eſt aliquod tempus, tamen in materia, quæ veram, & realem præſentiam requirit, non habentur pro præſentibus, vt in diſtributionibus, quotidianis, quæ intereſſentibus diuinis officijs conceduntur, Probus ad Monachum cap. vnico, de cleric. non reſident. congerit Garſ. de benefic. p. 3. cap. 2. n. 248. Barboſ. alleg. 53. Gonzal. loc. cit. §. 7. nam indultum conceſſum ad lucrandum fructus in abſentia non compræhendit diſtributiones quotidianas, Caſſiad. deciſ. 1. de cleric. non reſiden. Couar. lib. 3. variar. reſolut. cap. 13. & indultum conceſſum ad percipiendas etiã diſtributiones quotidianas in abſentia, non procedit in diſtributionibus, quæ cõſiſtunt in pane, vino, & victualijs, ſecus tamen in pecunijs, Archidiac. in cap. Sacerdos 1. quæſt. 2. & in dicto cap. vnico num. 1. verſ. non tamen talis percipiet victualia, ſed Gregor. Lopez. diſtinguit partita prima, lege 19. Gloſ. has diſtributiones, verſ. & benè nota tit. 16. quod aut diſtributiones conſiſtunt, in victualiis, & pecunia, & tunc priuilegiatus in perceptione diſtributionum in abſentia non recipiet victualia, ſed tantum pecuniam, aut ſolùm in victualiis conſiſtunt, & tunc iure licito accipiet, Gonzal. in d. §. 7. num. 177. & probatur à ſimili, nam quando beneficium conſiſtit tantùm in diſtributionibus quotidianis, abſens ex legitima cauſa, qui iudicatur præſens, & facit fructus ſuos beneficii, vt ex cõc. Triden. & ex dicto cap. vnico de Cleric. non reſident. in 6. iure licito accipiet illas diſtributiones, argumento tex. in l. fundus, qui locatus, ff. de ſũd. inſtruct. l. quibus diebus, §. Dominus, ff. de condict. & demonſtrat. nàm alius priuilegium redderetur inutile, pluries ita fuiſſe declaratum à Sacra Congregatione refert, & probat poſt alios Garzias loco cit. num. 351.

Iuxta iſta annis præteritis reſoluta fuit notabilis difficultas, an Dux Militum, qui non acceſſit cum ſua cohorte ad hoſpitandum, ſed obtinuit declarationem, quòd remanebat in Ciuitate pro regio ſeruitio, ideòq; iudicandũ illum etiam, vti præſentem in hoſpitio, poſſet tuta conſcientia recipere non ſolum ſchedulas, ſeù vt vulgo dicuntur, cartellas, quæ ſibi competunt ex Regia pragmatica, ſed etiam pro vtenſilibus nõ conſumptis, & domo non occupata, poſſet aliquid recipere; Reſpondi, quod cartellas licito iure accipere poterat, nam ſunt fructus hoſpitii, quod iure militibus debetur, l. 1. C. de Salar. hoſpit. non præſtand. vtenſilia verò, & domum, quia ſunt res merè perſonales, & perſonæ, ipſiuſq; vſui debentur, ex quo, verè præſens non fuit, nullo pacto poterat recipere, & ſicut priuilegiatus à Principe recipit fructus in abſentia, non recipit diſtributiones quotidianas, & priuilegiatus de recipiendis diſtributionibus, ſi conſiſtunt in victualibus, & pecunia, tantùm pecuniam recipient, vt ſupra dixi; Ergo ita in caſu noſtro, etiam ſic fuit poſtea à doctiſſimis aliis, ac Sanctiſſimi viris reſolutum.

Non dicitur autem abſens, qui parum diſtat à loco, nam cenſetur eſſe in eodem loco, & habetur pro preſenti l. nihil, ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. Gomeſ. in regula de impetrandis beneficiis per obitum familiaris Cardinalis quæſt. 17. num. 2. & qui propè locum eſt, dicitur eſſe apud locum, l. penes te, & l. id apud ſe, ff. de verb. ſignificat. Hinc eſt, quod beneficium, quod vacauit in locis vicinis Sædi Apoſtolicæ, dicitur vacaſſe apud Sedem Apoſtolicam, & propterea reſeruatum,

ſeruatum, cap. præſenti, vbi Gemin. de praebend. olim Pontifices ſignantes ſupplicationes cum data apud Sanctum Marcum, ſicut nūc ſignant apud Sanctam Mariam Maiorem degebant in Mõte Quirinali, Gonſal. dicta Gloſ. 43. num. 44. & qui ſtatim eſt reuerſurus, abſens non dicitur, l. poſtliminium, §. captiuis, & l. mihi, ff. de capt. & poſt lim. reuerſ. & Sacrum Conc. Tridentinum dicta ſeſſ. 23. cap. 1. vbi (quoniam autem aliquantiſper tantū abſunt ex veterum canonum ſenten. tia, non videntur abeſſe, quia ſtatim reuerſuri ſunt) neq; dicitur diuertiſſe, qui in breui reuerſus eſt, l. quicquid calore iracundiæ, ff. de regul. iur. ſic etiam, qui caſualiter adeſt, Felin. in cap. Rodulfus de reſcript. & is, qui vocem clamantis audire poteſt dicitur eſſe in loco, l. fin. C. de his, quibus, vt indign.

Poteſt hinc determinari quæſtio de præſentia confeſſarii alloquente regulari monialem conſanguineam iuxta decretum Vrbani Papæ Sanctiſſimi. An ſcilicet dictus Confeſſarius teneatur eſſe phyſicè præſens, & nunquam alio diuertere, an verò poſſit tuta conſcientia circum circa locum ſe habere. Reſpondendum enim eſt, preſentiam confeſſarij rigoroſè non eſſe intelligendam, ſed moraliter, & eo modo quo colloquentes non grauet. Probatur vltra ſupradicta, nàm verba legis amare, intelligenda non ſunt, ſed cum aliquo temperamento, l. quid venditor, ibi. Hæc omnia videntur eo pertinere, ne id, quod affirmauit venditor, amare ab eo exigatur, ſed cum aliquo temperamento, ff. de edilit. edict. nec minus ſunt intelligenda iudaice, Gloſ. in l. damni infecti ſtipulatio competit, §. ſi is, qui in verbo aliquas, ff. de damn. infect. Alex. conſ. 148. num. 12. volum. 6. Cardinalis in Clement. prima quæſt. 12. de foro comp. Gonzal. dicta Gloſ. 43. num. 68. & verba ſtatui, quamuis generalia, & præciſa non ſolum recipiunt interpretationem paſſiuam à iure cõmuni cap. cum dilectus, vbi Gloſ. in verbo iure communi de conſuetud. ſed etiam modificationem, & limitationem ab æquitate, l. licet autem, ff. de arbitr. l. diuus, ff. de in interg. reſtitur. Gloſ. Bart. Angel. & Iaſon in l. ſtipulatus ſum Damam, ff. de verbor. obligat. Gloſ. in cap. licèt, in verbo abſque, vlla exceptione de elect. Præterea præſentia Confeſſarii nō requiritur ad integrandum actum, nec eſt de forma, prout eſt præſentia conſanguineorum, quando ſtatutum requirit ipſorum præſentiam in contractu mulieris, prout dicebat, Bald. in l. 1. C. qui admitti, ſed pro bona obſeruantia requiritur à ſummo Pontifice, nec eſt conditio, ſed modus requiſitus in dicta colloquutione ex regula ſextus in l. quibus diebus Termilius, vbi Bartol. ff. de condit. & demonſtration. Idcirco amarè, & rigidè requirenda non erit, & ita practicatur à doctis Confeſſariis.

Abſens pro ſeruitio Eccleſiæ ſit ne exiſtimandus vti præſens & quid de Infirmo, & Carcerato dicendum. Cap. 2.

VTrum autem abſens ab Eccleſia pro vtilitate, & negotiis ipſius Eccleſia, iudicandus ſit, vti præſens, Reſpondeo affirmatiuè, cap. cum non doceat, de elect. Nam abſentia ex publica vtilitate, nemini debet eſſe nociua, l. abſentia, ff. de regul. iur. & in quacunque diſpoſitione ſemper intelligitur excepta vtilitas publica, l. iubemus, vbi Bald. C. de Sacr. Sanct. Eccl. l. iubemus, C. de Nauibus non cæcus lib. 11. l. 1. C. vt nemini liceat in emption. ſe excuſare l. 10. l. fin. C. de

de curſu public.lib..11.Vndè beneficiatus,ſi pro vtilitate Eccleſię abeſt, facit fructus ſuos, cap. ad Apoſtolicæ de cleric. non reſidentib. cap. vnico,eodem tit.in 6. Sacrum Concilium Tridentinum de refor. ſeſſ.23. cap.1.

Et procedit regula,etiam ſi adeſſet ſpeciale ſtatutum in Eccleſia de reſiden. do,& beneficiatus illud iuraſſet,Abb. in cap.ex parte num.3.de cleric. non reſiden.Guttier. q.canon. cap.1. nu. 144. Nam licèt iuramentum adimplendum ſit in forma ſpecifica cap. ad noſtram,il primo,vbi DD. notant de iure iur. quia tamen iuramentum regulatur iuxta ſtatutum, & ſtatutum interpretationem recipit à diſpoſitione iuris communis,Bartol.in l.omnes populi,ff.de iuſt.& iur. abſq; periurij ſcrupulo, ex quo iudicatur praeſens,facit fructus ſuos.Nauar.conſil. 8.de cleric.non reſiden.

Idem eſt in canonicis, & clericis, qui ſunt in ſeruitio Epiſcopi,cap.de caetero, de clericis non reſident. Poteſt enim Epiſcopus eligere duos ex canonicis pro ſuo ſeruitio, cap. ad audientiam, de clericis non reſident. Idem eſt in Cardinali,vt poſsit habere apud ſe duos canonicos ſui tituli, Io. Andr. Abb. Hoſtien.& alii, quos citat Filliuc.de ſtatu cleric.tract.41. cap.6.num.29.in fin.licèt Nauar. vnũ tantum canonicum concedat,ſed cõmuniter recepta eſt prima opinio. Et qui inſeruiunt Epiſcopo, Eccleſiae ſeruire dicuntur,Gloſ.in dicto cap. de caetero in verbo in ſeruitio. Idem eſt in familiaribus Summi Pontificis, cap.cum dilectus, de cleric.non reſident.

Omnes autem iſti iudicantur tanquàm praeſentes,& reſidentes ; idcircò faciunt fructus ſuos, Nauar. conſ.1. & ſequenti, de clericis non reſident. latè Gar. de benef. par.3. cap.2. num. 348.Couar.lib.3.variar.cap.13,Barboſ. allegat. 53. Non tamen quoad diſtributiones quotidianas, nam illę debentur verè intereſſentibus, vt in dicto cap. vnico, & in cap. Apoſtolicæ,& cap.cùm dilectus, & aliud eſt haberi pro præſenti, & aliud pro intereſſenti, Sac. conc. de refor. ſeſſ. 22.cap.3.verſ.quòd ſi alicui,ibi,tanquàm præſens ſit, ac diuinis interſit in Eccleſijs Cathedralibus, ac collegiatis habeatur Franciſcus de Leo in Theſaur.fori Eccleſ. par.3. cap.2. num.24.

Fallit tamen ſtante conſuetudine in contrarium,quæ ſeruanda erit, *Dec.* in cap.cum omnes in 2.lectura num. 5. de conſtitut. Couar. loco citat. Duennas,Sbrot. Oieda, quos refert, & ſequitur Gar. d. cap. 2. num.361. vbi ex multis declarationibus Sacræ Congregationis, probat, attendendam eſſe conſuetudinem, licèt contrarium firmet, Nauar. conſ. 2. de cleric. non reſident.

Appellatione fructuum beneficiorum non veniunt diſtributiones, quia licèt dentur beneficiato propter beneficium, non ſunt tamen fructus beneficii,dicto cap.vnico, vbi latè Probus ad Monachum num.53. Oldrad. conſ.118.Puteus deciſion.489. Nec etiam dicuntur de corpore beneficii, ſed ſunt diuerſi generis, & naturæ, nec augent corpus prætendæ, ex quo dantur ratione operis, & miniſterii perſonalis, Oldrad. loc. citat. Rota deciſ. 8. de præbend. in nouis, Cæſar de Graſſ. deciſ. 5. de præbend. Gonſal. regula 8. in proemio §. 7. num.153.& 162.congerit. Rice. in prax.fidei profeſſionis, reſolutione 194. ideò condemnatus ad reſtitutionem fructuum beneficialium, non tenetur reſtituere diſtributiones,quia dantur ratione ſeruitii perſonalis laboris,& mercedis, Boetius deciſion. 340. Caputaquen. deciſ. 29. par. 1. Put. deciſ. 383. fallit tamen quintu-

plici-

Digitized by Google

pliciter vide, Gonſal. §. 7. num. 156.

Et quia in percipiendis diſtributionibus magis laboratur, quàm in fructibus beneficii, idcircò plenius acquiruntur, & poteſt liberè de ipſis diſponere beneficiatus, Gloſ. in cap. præſenti de officio ordin. in 6. Put. deciſ. 315. Couar. in cap. cùm in officiis de teſtam. licèt non poſſit diſponere de fructibus, Gemin. dicto cap. vnico, §. qui verò Anchar. & Franciſcus ibidem, Caputaquen. deciſ. 91. num. 3. & propterea Bulla Iulii Tertii circa acquiſitionem fructuum beneficiorum, per quam ſtatuitur fructus exactos, & incorporatos, cum aliis bonis beneficiatii tanquàm proſanos pertinere ad hæredes, maturatos tamen ſed non exactos, vel à ſolo non ſeparatos pertinere ad ſpolium, non procedit in diſtributionibus quotidianis, vt ex ſupra dictis nouiſſimè Ricc. in prax. variar. reſolut. tom. 3. reſolut. 117. & beneficiarius licèt ex præcepto Sacri Concilii Tridentini teneatur facere profeſſionem fidei, qua non facta non facit fructus ſuos, quos Ordinarius non poteſt remittere, ſed tantum Summus Pontifex ex declaratione Sacræ Congregationis, Ricc. in prax. fidei profeſſ. reſolut. 193. ſeſſ. 24. cap. 12. de reform. facit tamen ſuas diſtributiones quotidianas, ſic declarauit Sacra Congregatio, vt habetur apud Gonſal. loco cit. num. 170. in hæc verba Congregatio cenſuit diſtributiones quotidianas non comprehendi ſub verbis Concilii, hic quoniam dantur ratione miniſterii perſonalis, & propter operas ſuas, & illas percipiens, facit ſuas, Idem refert Ricc. in prax. profeſſ. fidei reſol. 194. fallit tamen in pingui præbenda, & etiam quando præbenda, vel beneficium conſiſteret tantùm in diſtributionibus quotidianis, nàm ex defectu profeſsionis fidei ammittuntur, Prob. ad monachum in dicto cap. vnico, Grat. loco cit. num. 62. & beneficiatus, qui tenetur ſoluère annatam beneficii excedentis valorem ducatorum 24. de Camera, iuxta regulam Cancellariæ non tenetur ad annatam diſtributionum, nam ipſæ non computantur in fructibus, nec de ipſis ſoluitur annata, Gomeſius in regula de valore quæſt. 8. ante finem, Guttier. quæſtionum canonic. cap. 1. nec contribuitur in Seminario pro diſtributionibus quotidianis, ſicuti ex diſpoſitione Sacri Concilii Tridentini ſeſſ. 23. cap. 18. cæteri beneficiati tenentur, Mandoſ. conſ. 15. num. 2. Gonſal. & Ricc. locis citat. Nec etiam in caritatiuo ſubſidio, quod de iure aliquando Epiſcopo debetur cap. cum Apoſtolus, vbi Abb. & cæter. de cenſibus, latè Bellecc. tract. de caritatiuo ſubſidio, nam in taxando caritatiuo ſubſidio, quod à clericis, & beneficiatis Epiſcopo debetur, nulla eſt habenda ratio de diſtributionibus, Lapus alleg. 136. Mandoſ. & Gonſal. loco citat. Ricc. in prax. caritatiui ſubſidii reſolutione 90. num. 13.

Et beneficiatus, qui obtinuit beneficium nulliter ab Ordinario, quando recurrit ad Sedem Apoſtolicam pro diſpenſatione, & compoſitione pro fructibus malè perceptis, non tenetur declarare diſtributiones, nec pro ipſis componere, Put. deciſ. 26. lib. 1. Caſſiodor. deciſ. 6. de præbend. licèt teneatur declarare fructus, Gõſal. & Ricc. ſic. cit. Nec in congrua portione aſsignanda computandæ ſunt diſtributiones quotidianæ Rebuff. in tract. de congrua portione quæſt. 8. Rota deciſ. 5. par. 2. diuerſ. Cæſar de Graſſ. deciſ. 6. de præbendis; ſecus tamen eſt in portione aſſignanda Vicariis parochialium, nam ex Bulla Pii V. anni 1567. incipiente ad exequendum, per quam ſtatuitur

tuitur

Digitized by Google

tuitur non aſſignari minorem quantitatem quinquaginta ſcutorum, nec maiorem centum, computantur etiã in certa emolumenta,& obuentiones de quo latè agit Guttier. conſ. 8. Et Scholaſtici, qui faciunt fructus ſuos, ex quo iudicantur præſentes,in Eccleſiis,cap.fin. de Magiſtr. & pro vtilitate Eccleſiæ dicuntur abeſſe, Sacrum Concilium Tridentinum ſeſſ. 5. c. 1. de reformat. non tamen lucrantur diſtributiones quotidianas, cap. licet de præbend. Extant declarationes Sacræ Congregationis apud Garziã loc.cit.num.118.licèt ſecus ſit in Lectore, Predicatore, & Pœnitentiario eiuſdem Eccleſiæ, nam iudicantur pro interreſſentibus, & lucrantur diſtributiones, pro quo tamen tempore,& quomodo,legendi ſunt Garzias, Barboſ.Franciſcus de Leo,& Ricc.loco cit.

Vicarius Epiſcopi, licèt faciat fructus ſuos,& iudicetur vti præſens, non tamen recipit diſtributiones quotidianas,niſi tamen conſuetudo ſit in contrarium,Rebuff in prax. tit. de Vicar. Epiſcop. Sbrot. de officio Vicar. qu. 43:ſecus tamen eſt in Vicario capitu. li Sede vacante, nam etiam lucratur diſtributiones,Pauinus de offic.&poteſt.Epiſcop.Sede vacante,quęſt. 10. Ratio eſt,quia expedit Eccleſiæ, vnũ tantùm canonicum deputari pro ipſius gubernatione,& non totum collegium impediri.

Et quando quis eſt abſens pro ſeruitio eccleſiæ, facit fructus ſuos, cap. ex parte de cleric. non reſidentibus, & quando eſt in loco vbi eſt eccleſiæ impeditus tamen pro ipſius ſeruitio, diuinis non intereſt, percipit etiam diſtributiones. Et ità intelligendus eſt textus in dicto cap.vnico, probat ibidem Geminianus, Couar. in dicto cap.13. num.8. Guttier. in dicto cap. 1.num.183. Zerola,Zecchus, & alij, quos refert Gar.in dicto cap.2. num. 359. & ſic conſtituenda eſt regula. Quod abſens ab eccleſia pro ſeruitio ipſius,ſi ſit extra locum, ſeu Ciuitatem vbi eccleſia ſita eſt, tantùm fructus lucratur. Si verò in eodem loco, quia habetur non ſolum pro reſidente, ſed etiam pro intereſſente,lucratur diſtributiones,vt dictum eſt.

Hinc eſt, quod infirmus recipit diſtributiones,dicto capitulo vnico, vbi omnes Canoniſtæ, Rota in vna Hyſpalenſi diſtributionum die Veneris 2. Maii 1603. coram Reuerendiſſimo Domino Coccino Rotæ Decano. Intelligitur tamen ſi tempore ſalutis ſolitus erat diuinis intereſſe, Conſetus ſingulari 152. incipiente An quilibet infirmus,Moneta tractat. de diſtributionib. par. 2. quæſtion. 6. num. 21. Couar.dicto cap. 13. num. 8. verſ. 6. hoc ipſum allegat Ioannem Andr. & Abb.in cap.ad audientiam de cleric. non reſident. congerit Barboſ. dicta allegat. 53. num. 167. & licèt infirmus debeat eſſe in loco vbi eſt eccleſia, vt diſtributiones acquirat, vt per ſupradictos citatos, tamen ſi ratione ſanitatis acquirendæ ad balnea accedat,vel ad clementiorem, & ſalubriorem aęrem conſilio medicorum, etiam lucrifacit. Et idem eſt in eo, qui non aliquo morbo detinetur, ſed tuendę valetudinis cauſa pharmacum accipit conſilio Medicorum,Graff.Azor,& Moneta, quos refert,& ſequitur Barboſ.loc.cit.num. 169.

Et ſupradicti non ſolum lucrifaciunt diſtributiones; ſi caſu in morbum incidunt, ſed etiam ſi propria culpa, Couarruu. loco citat. Tuſchus, Guttier. Emanuel, Moneta, Azor, & alii relati à Barboſ. loco citato. extant declarationes Sacrae Congregationis, apud Garziam loco citato, numero 362. Ratio eſt quia licèt propria culpa in infir-

micitatem incidant, vndè videretur dicendum illos non poſſe lucrifacere distributiones, ad inſtar Epiſcopi, qui ſi propria culpa in neceſſitatem incidit, non poteſt petere caritatiuum ſubſidium, Card. & cæt. canon. in c. cum Apoſtolos, §. prohibemus, de cenſibus. Alex. de Neuo conſ. 57. tamen quia culpa ob quam in infirmitatem incidit, non fuit ordinata directè ad lucrifactionem diſtributionũ; idcircò non impedit, nam vera eſt regula, culpam ad caſum non ordinatã conſiderabilem non eſſe, cap. quia diuerſitatem, vbi gloſ. in verb. ſuſpenſus de conceſſ. præben. l. non omne, ff. de ſtatu liber. l. is qui, ff. de act. & oblig. Bart. in l. 2. §. vltimo, ff. ſi quis caut. & culpa ad caſum non ordinata, non eſt conſiderabilis, nec ad pœnam, nec ad præmium, nec ad damnum, nec ad commodum cap. intelleximus de iudic. l. Papinianus. ff. de minor. l. ſi dictum, §. ſi commiſero, ff. de euiction. latè explicat Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. caſ. 182. num. 58. cum ſequenti. Idem eſt in Canonico cæco, qui abſque vlla diſpenſatione ad officium non tenetur, Nauar. conſ. 15. de celebrat. Miſſar. & lucrifacit diſtributiones, latè Ricc. in prax. tom. 1. reſolut. 397.

Quod dictum eſt de infirmis, procedit etiam in carceratis, non tamen ob turpem cauſam, Io. Andreas in d. cap. vnico, Couar. loc. cit. Nauar. Armendarius, Zecchius, Azor. & alij, refert, & ſequitur Barboſ. loc. citat. nu. 178. ſi tamẽ per ſententiam fuerit pro turpi cauſa, vel condemnatus, vel fuerit declaratum iuſtè fuiſſe carceratum, & demum per appellationem fuerit reuocata ſententia, recuperabit diſtributiones. Extant declarationes Sacræ Congregationis, apud Gar. loco citat. num. 362. & ſequenti. Idem erit in excommunicato iniuſtè, Guttier. dicto cap. 1. num. 142. & ſequenti. Procedit tamen ſi tempore excommunicationis erat in loco beneficii, Couar. loco citat. Alios congerit Barboſ. vt ſup.

Idem erit in canonico miſſo ab Epiſcopo ad viſitandum limina Apoſtolorum pro obſeruantia Bullæ Sixti V. kalendis Ianuarii 1585. incipientis Romanus Pontifex, & non ſolum canonicus miſſus ab Epiſcopo ad limina, ſed quilibet præbendatus eiuſdem Eccleſiæ, & etiam duo ex canonicis comitantes Epiſcopum tendentem ad limina.

Extat declaratio Sacrae Congregationis per hæc verba. Canonici miſſi ab eorum Epiſcopis ad limina Apoſtolorum, eorum nomine, vel comitantes ipſos Epiſcopos ad eadem limina, diſtributiones lucrantur ex Decreto Sixti V. Extat, & alia declaratio pro praebendatis facta Cardinali Hyſpalenſi in anno 1589. referuntur eę à Gar. loco citat. num. 359. & ſeq. Ricc. Armendar. Moneta, & Franc. Leo in Theſauro, refert, & ſequitur Barboſ. loco citato n. 159.

Epiſcopus in via ad viſitandã limina Apoſtolica, ſi moriatur, poſsit ne frui indulto Pontificio diſponẽdi de certa quantitate ſpolij. Cap. 3.

QVæ hactenus dicta ſunt, conferunt ad deciſionem Lucius quęſtionis. An habens indultum à Summo Pontifice diſponendi de certa quantitate ſpolii, ſi decedat extra Diœceſim in via tamen ad viſitanda limina Apoſtolorum, gaudeat indulto tali. Caſus contigit anno 1626. in obitu Illuſtriſſ. D. Fabritii Caraccioli Epiſc. Tropeenſi, viri omni virtutum genere ornatiſſimi, qui hic Neapoli obiit dũ ex Epiſcopatu ſuo adueniſſet pro-

profecturus Romam ad viſitanda limina Apoſtolica. Diſcuſſa fuit quæſtio in Curia Illuſtriſſimi Domini Nuntij Diaz Apoſtolici collectoris ſpoliorum in hoc Regno Neapolitano Fiſcus Cameræ Apoſtolicæ dicebat, Epiſcopum non debere gaudere tali indulto, ex Bulla Pij V. incipiente In ſuprema militantis Eccleſiæ anni 1564. per quam ſtatuitur; decedentes extra Diæceſim non gaudere indulto, ſed omnia bona, tam immobilia, quàm mobilia applicanda eſſe Cameræ Apoſtolicæ. In indulto autem conceſſo dicto Epiſcopo Tropeenſi erat expræſsè reſeruata diſpoſitio Sacri Concilij Tridentini, & Bullæ Pij 4.

Ego verò defendi partem affirmantem, & vltra ſupradicta, quòd viſitans limina non ſolùm habetur pro reſidente, ſed etiam pro intereſſente probatur. Nam alias non poſſet lucriſacere diſtributiones quotidianas, Bulla autem ſupradicta, quæ pro tuitione, & exequutione dicti Concilij emanauit, vt conſtat ex proemio dictæ Bullę, ibi, Sanè licèt in Concilio pręfato, loquitur de abſentibus contra Decretum Sacri Concilij, vt in dicta Bulla, ibi, Qui extra praedictas Eccleſias, ac Diaeceſes, etiam in Romana Curia, aut alibi degentes, & iuxta decretum, & formam Concilii huiuſmodi non reſidentes deceſſerint. Pœna verò contenta in dicta Bulla, vt bona omnia decedentium extra Diæceſim incamerentur, fuit inducta contra contumaces, ibi, vt praefertur, contingerit, ex nunc, prout extunc, & è contra in dictae contumaciae pęnam, eiuſdẽ poteſtatis plenitudine, & tenore, reuocamus, caſſamus, & annullamus. Igitur ſi contra contumaces locum habet Bulla, & abſentes à propria Diæceſi contra formam Concilij puniit, nulla contumacia, nullumque delictum conſiderari poteſt, in accedente ad limina, quia tenebatur facere ex bulla Sixti V. vt ſupra. Et qui iure permittente aliquid facit; impunè id facit l. Gracchus, ff. ad l. Iul. de adulter. Et non peccat, c. qui peccat, 24. q. 4. Rocch. de Curte tract. de ſtatut. ſect. 3. n. 21. Et viſitans limina dicitur incumbere curae animarum, vt in dicta bulla Sixti V. propterea iudicandus erit tanquàm praeſens, & intereſſens Eccleſiae iuxta decretum Sacri Concilij ſeſſ. 22. de reform. c. 3. verſ. quod ſi alicubi, &c. ibi tanquam praeſens ſit, ac diuinis interſit in eccleſiis Cathedralibus, ac collegiatis habeatur. Et ſicut viſitans propriam Eccleſiam, iura, vel reddituſ ſuæ præbendae, iudicatur, ac ſi intereſſet in Eccleſia, & percipit diſtributiones quotidianas. Moneta de diſtribution. p. 2. q. 11. n. 63. Barboſ. loc. cit. n. 63. idà & comagis in viſitante limina Apoſtolorum ex praecepto Sanctiſſimi pro neceſſitate, ac vtilitate propriae Eccleſiae. Sic reſolutum fuit in plena Congregatione corã dicto Illuſtriſſimo Nuntio Diaz anno 1626. non tamẽ fuit omnimodae executioni demandata ſententia, ob varios clamores Camerariorum.

Iterum expenditur quiſnam dicatur abſens. Cap. 4.

QVanquam verò abſens ex iuſta cauſa nõ poſſit iudicari praeſens, quãdo ſtatutum, vel conſuetudo veram, & realem praeſentiam ac quirit Barbo. l. r. n. 54. C. qui admit. Bart. in l. omnes populi n. 62. ff. de iuſt. & iur. Gonzal. in reg. 8. gloſ. 43. nu. 12. niſi tamen in caſibus à iure expreſſis, vt in cap. vnico de cleric. non reſident. non tamen excluditur abſentia modici temporis [illegible] Praetor [illegible] de minoribus, latè congeſſit [illegible] tract. de minori.

in 18. tom. tractatuum, & in iis, qui ſunt modici præiuditii etiam exempti comprehenduntur, & leguntur.
Nam licèt eccleſiaſtici, legibus ciuilibus, & Cæſareis non ligentur, cap. qui in eccleſiarum, & cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de conſtitution. ſecus tamen in iis, quæ ſunt modici præiuditii, Feder. de ſen. conſ. 85. col. fin. Dominicus in cap. fin. de immunitat. eccleſ. Dec. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit. col. 26. verſ. 1. Fulnius Conſtant. in l. 1. de venditione rer. fiſcal. num. 31. Item licèt is dicatur reſidere, qui continuo moratur in reſidentia, Archidiac. in cap. licèt canon. de elect. in 6. nec ex eo, quod aliquibus diebus diuerterit à reſidentia, dicetur non reſidere, nam non matemathico rigore, ſed moraliter, & ciuiliter intelligenda eſt ea reſidentia, item is, qui tenetur ſemper cum aliquo eſſe, non tenetur omni momento temporis eſſe cum illo, l. ſi quis ita legauerit ibi, quia non omne momentum exigendum ſit, vt cum liberis ſit, ſed vt eam mentem, & id propoſitum habeat, ne filium à ſe met dimittat, ff. de condition. & demonſtrat.
Item perpetuum dicitur ſtillicidium, licet non ſemper cadat, l. foramen, ff. de ſeruit. vrban. prediorum. Sicut etiam dicit textus in l. 1. §. quotidiana, ibi quotidiana aqua eſt, quæ ducitur aſſiduè ſolet, vel æſtiuo tempore, vel hyberno. Et tam ſi aliquando ducta non eſt, ea quoque dicitur quotidiana cuius ſeruitus intermiſſione temporis diuiſa eſt; ff. de aqua quotid. & æſtiu. Gloſ. ibi in verbo, temporis, dicit, vt interuallo menſium, vel dierum; Item qui quotidie tenetur celebrare, poteſt aliquando ceſſare abſque amiſſione fructuum cap. ſignificatum ibi, quanto frequentius poteſt, ſalua honeſtate. ſtra de præbendis, & dignitatib. Item quotidie dicitur fieri, quod aliquo interpoſito tempore fit, Abb. & Felin. in proemio Decretalium in Verbo, Rex pacificus; Item teſtis deponens aliquem, quotidie poſſediſſe, vel reſediſſe in Eccleſia, non dicitur falſus ſi aliquo interuallo non poſſedit, vel non reſedit, Abbas, & Felin. loco citat. Perez de anniuerſar. & Cappellan. lib. 2. cap. 8 num. 29.
Sicut etiam, qui iurauit continuò ſtetiſſe in aliqua Ciuitate, non dicitur periurus, ſi aliquando abſuit, Romanus conſ. 264. Additio ad Abb. loco citat. facit, Gloſ. in cap. Sacro Sancta, in verbo, ſine intermiſsione ibi, non tamen in quolibet inſtanti, ſed horis conſtitutis, diſtin. 22. Idem eſt ſi diceretur aſsidue, Gloſ. in cap. de quibuſdam 37. diſt. cap. frequens de teſtitution. ſpoliat. Idem ſi dicat die, noctuque, Archidiac. in cap. ſtatuimus 43. diſtinct. Vel ſi dicat, intermiſſe cap. denique 21. diſtinct. Vel ſi dicat, indeclinabiliter, nam etiam intelligitur in debitis horis, & non continuatò.
Ac etiam ſi diceret, omni tempore, vel nunquam, cap. nunquam, vbi gloſ. de conſecrat. diſtin. 5. & cap. 1. & 2. 85. diſtinct. Continuus etiam dicitur cómenſalis, qui aliquando diuertit, animo tamen redeundi, Simoneta de reſeruat. benefic. q. 35. num. 12. & ſeq. Et beneficia vacantia per obitum familiaris Cardinalis, quę non poſſunt conferri abſque conſenſu Cardinalis; ſi fuerit in Curia, ex regula Cancellariæ 31. de impetrand. benefic. per obitum familiaris Cardinalis; ſi per aliquod breue tempus abfuerit Cardinalis à Curia ex cauſa recreationis, non conceduntur abſque ipſius conſenſu, Mandotius in dicta regula num. 5. Gomeſ. ibidem qu. 7. num. 6. Nam qui caſualiter abeſt, non dicitur abeſſe, Felin. in cap. Rodulfus num. 14. de reſcriptis, Gonſal. loco citat. num. 82.

Idcircò male faciunt Ordinarij prohibentes Parochis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt nec per vnam diem diſcedāt à Parochia, Perez loco citat. num. 20. Zerola in praxi parte 2. in verb. Reſidentia, ver. Quarto, an quis poſſit, vbi limitat, niſi ex aliqua cauſa vrgentiſſima.

Qualiter autem iudicādum ſit modicum tempus, quia variè accipitur, & à ſubiecta materia declaratur, prout tradit Alberic. in dictionario, in verbo modicum tempus, arbitrio boni viri iudicandum eſt, vt docet Menochius de arbitrar. iudic. caſu 11. & 361. nu. 21. Modicum certè tempus aliquando dicitur menſis, &, quod infra triginta dies fit, in modico tempore dicitur fieri, Lucas de Penna in l. omnes omninò Curiales, C. de decurion. lib. 10. Dec. in l. quicquid calore iracundiæ, ff. de reg. iur. Tempus enim vnius mēſis reſpectu totius anni, dicitur modicum tempus, Suar. de Relig. tomo. 1. de diuino cultu cap. 21. num. 8.

Faciunt ſupradicta ad interpretationem Decreti Sacræ Congregationis de miſſis celebrandis, per quod prohibetur eccleſiaſticis ſtipendia miſſarum accipere, niſi pro tot miſſarum celebratione, quę in modico tempore celebrari poſſint. Nam abſque ſcrupulo poterunt accipi pro tot, quæ in menſe celebrari poterunt, & etiam per bimeſtre tempus, ſic dicitur Romæ practicatum fuiſſe. Fundatur etiam hoc, quia bimeſtre tempus non dicitur lōgum, ſed modicum. Probatur ex Tridentino ſeſſ. 23. de reform. cap. 1. vbi conceditur Parochis per bimeſtre tempus non reſidere in Parochia, qui tamen ſemper tenentur reſidere. Verum, vt dixi, breuitas temporis regulariter regulanda eſt à ſubiecta materia, Bartol. in l. 3. §. cum igitur, ff. de vi, & vi armat. Bal. in l. fin. C. de his, qui à non Domin. &c. Ricc. deciſ. 335. p. 4. & arbitrio Iudicis relinquenda, vt poſt Bart. & Bal. ſupra citatos, tradit Rot. Rom. dec. 70. p. 2. in nouiſſim. & Menoch. vbi ſupra.

Abſentes an vocandi ad actus Capitulares. Cap. 5.

AD Capitulares autem actus regulariter non ſunt vocandi abſentes, Gloſ. in cap. 2. in verbo ipſorum de teſtib. in 6. & in cap. fin. in verbo præſentia, de maiorit. & obedien. Eſt cōmunis opinio, quam probant Cardin. Abb. Felin. & Bald. in c. cum omnes de conſtitution. Idem Bal. in Authen. hoc ius porrectum, C. de ſacroſanct. eccl. latè congerit additio ad Abbatem, in dicto cap. cum omnes, Ioann. Gratian. in verbo vocari, regula 480. Ratio eſt, quia expeditio actuum capitularium non pertinet ad illos, qui ſunt de capitulo pleno iure, & particulari, ſed de iure communitatis, & quod commune eſt, meum non eſt, idcircò abſque quòd vocentur, actus tenet, ſi expediatur à maiori parte præſentium cap. fin. de maiorit. & obedien. cap. 1. de his, quę fiunt à maiori parte Capituli. Nam aliàs actus corrueret, ſi pleno iure competeret abſentibus, & non vocarentur, l. 3. §. cauſa cognita, ff. de bonor. poſſeſſion. Notabiliter aduertit Felin. in dicto c. cum omnes num. 12. Intelligitur autem ſupra firmata concluſio de abſentibus extra Ciuitatem, nam qui in Ciuitate eſt, non dicitur abſens, l. abſentem, ff. de verbor. ſignific. & debēt vocari, l. 2. C. de Decurion. lib. 10. Gloſ. in dicto cap. cum omnes, vbi Abb. num. 7. verſ. modo venio ad tertium. Aliàs actus poſſet reſcindi, vt per ſupracitatos Auth. Intelligitur etiam eadem concluſio de abſentibus propria voluntate, tàm in re, quàm in cauſa, nempè ſi ex propria culpa abſ-

abeſſent, Innoc. in cap. 2. de noui oper. nunciat. Bar. in l. omnes populi, ff. de iuſtit. & iure, latè Felin. & Abb. loco citato.

Ampliatur ſuprafirmata concluſio, vt procedat etiam in alienatione rerum Eccleſiæ. Nam ſufficit maior pars præſentium, nec abſentes vocandi ſunt, cap. ea quæ, §. hoc ius porrectum, 10. quæſt. 2. Auth. hoc ius porrectum, vbi Bald. & alii C. de Sacroſanct. Eccleſ. Gloſ. & communiter Canoniſtæ in dicto cap. cum omnes.

Ampliatur ſecundò in compoſitione facienda ſuper aliquo prætenſo iure, ſic etiam in litigando, cap. fin vbi, Gloſ. in Verbo preſentium, vbi omnes Canoniſtæ, de maiorit. & obedient. & quod Regulares, qui, ex eo quod omnia pro Chriſto Domino dimiſerunt, præſumuntur iuſtam litem mouere cap. 2. vbi, Gloſ. in Verbo, non feciſſent, de noui oper. nunciat. facit tex. in cap. nimis iniqua, de exceſsib. Prælator. non enim præſumendum eſt, quòd aliena appetant, qui propria reliquerunt, cap. expedit 12. quæſt. 1. cap. Lugdunenſis, 9. quæſt. 2.

Fallit tamen ſupra firmata concluſione in electione, nam abſentes vocandi ſunt, & expectandi cap. quia propter, de elect. Syl. & cæteri in verbo electio, Gloſ. in dicto cap. 2. in verbo ipſorum, de teſtib. in ſex. Intelligitur autem de electione, quæ ius, & titulum tribuit, non de aliis electionibus, Felin. in dicto cap. cum omnes. Hinc reſpondi in facto in electione Patris Vocalis interfuturi cap. Generali, noſtro Abſentes, vt ſupra in principali concluſione, non eſſe expectandos ex duplici ratione. Primò quia textus in cap. quia propter, procedit, quando agitur de electione Prælati, habentis iuriſdictionem, ob cuius mortem Eccleſia dicitur viduata, iuxta textum in cap. ſicut 7. quæſt. 1. non autem in electione aliorum inferiorum, Gloſ. in cap. ſicut, in verbo, forma, & in cap. ſi cui, in verbo concilium de elect. in 6. Abb. in dicto cap. quia propter num. 12. Syl. in Verbo electio 2. num. 2. 3. & 4. Secundò quia dum voluntariè abſunt à loco electionis, ex quo ſunt extra gremium, non dicuntur de numero electorum, cap. quod nobis, vbi Abb. dicit, eſſe menti tenendum de electione Gloſ. in Clement. quo circa de election. Miranda in Manuali Praelator. quaeſt. 23. art. 20.

Secundò limitatur principalis concluſio in receptione alicuius in canonicum, vel in collatione beneficii, vel praebendae. Nam tunc abſentes, ſi commodè fieri valeat, vocandi ſunt, alias irritari poſſet receptio, vel collatio cap. cum in Eccleſiis; de praebendis in 6. Gloſ. in dicto cap. 2. in verbo, ipſorum. Ratio eſt, quia de principali ſtatu Eccleſiae, agitur, dum aliquis in canonicum recipitur, vel beneficium ei confertur. Bal. & Felin. in dicto cap. cum omnes. Hinc eſt, quod inuitis clericis, quando facultates Eccleſiae non ſuppetunt, nullus poteſt in Eccleſia inſtitui, cap. authoritate de inſtitut. Et ex hoc infertur, quod ſuperior regularis non poteſt aliquem aſsignare in domo, renuentibus habitatoribus, quando facultates non ſuppetunt, vel ex certis redditibus, vel ex conſuetis eleemoſynis: Sacrum Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 3. de regularibus, ibi in praedictis autem monaſteriis, & domibus, tam virorũ, quàm mulierum bona immobilia poſsidentibus, vel non poſsidentibus is tantùm numerus conſtituatur, ac in poſterum conſeruetur, qui ex redditibus propriis monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commodè poſsit ſubſtentari. Et Sacrum Concilium

cilium

cilium addit ſe diſpoſitioni iuris cõmunis adhærere in cap. vnico, §. ſanè de ſtatu regular. in 6. Nam Bonifacius 8. in dicto §. ſanè, tantùm monialibus Ordinum non mendicantium prouidit, Sacrum verò Concilium, Regularibus vtriuſque ſexus, & cuiuſcunque Ordinis; Bonifacius voluit eas tantùm moniales recipi, quæ abſque penuria ſubſtentari poſſent, Sacrum verò Concilium, vt commodè ſubſtentari poſſint. Et maxima eſt differentia inter vtrunque, optimè aduertit additio ad Gloſam in dicto §. ſanè, in Verbo abſque penuria. Et poſt Bullas Clementis 8. & Pauli V. extat Decretum Sacræ Congregationis Concilii annuente Sanctiſſimo Vrbano 8. per quod mandatur in quacunque Religione taxari numerum in Capitulo generali, habita ratione redditMum, pet decennium exactorum, vel eleemoſynarum infra eundem terminum receptarum. Ac demum infra annum à die capituli, certam reddendam, Sacram Congregationem Regularium. Vndè liquidò conſtat, nullo pacto poſſe ſuperiores Regulares aſſignare aliquem alicubi, quando facultates eius loci non ſuppetunt ſeruata forma Concilii, & Bullarum.

Tertiò limitatur, in ceſſatione à diuinis facienda ex rationabili cauſa. Nam tunc etiam abſentes vocandi ſunt, cap. quamuis de offic. ordinar. in 6. Quando enim Eccleſiæ iniuria afficitur, non ſolum Prælatus debet illam vlciſci. cap. is, qui Prælatus, & cap. Guiliſatius, 23. quæſt. 4. cap. ſolitariè, 63. diſtinct. Gloſ. in cap. 1. de maledicis, & hoc etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, cap. dilecto, de ſenten. excommunic. in 6. Genuenſis in praxi cap. 18. ſed etiam per ceſſationem a diuinis, quæ lumen vnicum appellatur ad repellendas iniurias Eccleſiæ factas Clement. prima de ſentent. excommunic. ſed quia grauiſſimum eſt negotium, ceſſatio enim à diuinis æquipollet interdicto, vt docet Sayr. lib. 5. de cenſur. cap. 17. cum aliis ſequen. idcircò abſentes vocandi ſunt.

Quartò limitatur in magnis, & arduis negotiis, Innoc. in cap. 2. de noui oper. nunciation. & in dicto cap. cum omnes, vbi alios allegat Felin. Et proptereà licet in alienatione rerum Eccleſiæ, abſentes non ſint requirendi, vt ſupra dictum eſt, in alienatione tamen magnarum rerum, vel nobilium pretioſarum abſentes vocandi ſunt, Bald. in dicto cap. cum omnes, & ibidem Felin. Probatur limitatio. Nam ratio, quare ſupraſirmata regula, quòd abſentes non ſunt vocandi in actibus capitularibus, non procedit in electione, receptione in canonicum, & ceſſatione à diuinis, eſt, quia ſunt illæ res magni præiudicii, ac propterea excipiuntur à regula ſupra firmata. Ergo quotieſcunque euenerit caſus ſimilis præiudicii, ex identitate rationis, idem erit dicendum ex Gloſ. in l. 1. C. de condition. indebiti, & non ſolum lex ex identitate rationis extenditur, ſed etiam caſus exceptus à lege, cap. cum dilecto, de confirmat. vtili, vel inutili, Innocen. loco citat. Antonius de Butrio Abb. & Felin. in dicto cap. cum omnes.

Quintò limitatur, quando præſentes maiorem partem non conſtituerent, Gloſ. in cap. fin. in verbo præſentium, de maior. & obedien. Felin. in dicto cap. cum omnes num. 22. verſ. vel poteſt dici. In hoc autem articulo aduertendum eſt, nam multi tenent, quod conuocata vniuerſitate per ſonum Campanæ (quod eſt propriè ſignum conuocationis, tam ſæcularium, quàm Regularium ad aliquem actum legitimum faciendum, cap. in cauſis, ibi, Campanam pulſare fecerunt)

runt) de elect. ad minus comparere debent duae partes Vniuerſitatis, Bart. in l. omnes populi, ff. de iuſtit. & iur. Quarum poſtea maior pars concludit, facit textus in l. nominationum, C. de decurion. lib. 10. ibi quod à maiori parte ordinis in Vrbe poſitae totius Curiae inſtar exhibeant, & regulariter quando aliquis eſt eligendus in Magiſtratum, duae partes ex *Decurionibus* debent eſſe praeſentes, quarum poſtea maior pars concludit l. 2. ff. de Decret. ab ordinar. facien. l. nulli, ff. quot cuiuſque Vniuerſit. facit tamen textus in l. fin. C. de prædiis Decurion. lib. 10. Et quod dictum eſt de Vniuerſitate populi, quòd duae partes comparere debeant, idem erit in Concilio Ciuitatis, nam repræſentat totum populum, Gloſ. in rubr. quæ ſit longa conſuetudo, latè Lucas de Penna dicta l. nominationum, & hæc Bart. opinio in tota Tuſcia practicatur, vt idem Bart. teſtatur. Contrariam tamen Sententiam defendunt Canoniſtæ, quam latè probat Abb. in cap. de illis de elect. v3. quòd omnia expediantur per maiorem partem cōparentium ſigno dato; Ratio eſt, quia quando conuocatio fit ab habente authoritatem conuocandi, non venientes dicuntur contumaces, Innoc. in cap. primo de maiorit. & obedien. & in cap. 3. de noui oper. nunciation. vbi omnes Canoniſtæ, Idcircò voces abſentium contumacium accreſcunt præſentibus, & nolentes venire reddunt ſe alienos cap. cum nobis de elect. & extra gremium dicuntur, Gloſ. in Clement. quia circa, de elect. Idcircò abſurdum eſt computari in numero eos, qui nolunt venire, late Miranda in Manuali diſput. 23. art. 20. & Vniuerſitas poteſt reſidere in vno cap. graui de poſtulat. Prælator. l. ſicut, ff. quot cuiuſque Vniuerſit. Et iniquum eſt ex aliquorum abſentia, vniuerſitatis negotia retardari, vt optimè conſiderat Abb. in dicto cap. de illis. Hæc ſunt rationes Canoniſtarum, qui magis veritatem eſſequuti ſunt; Conciliari tamen poſſunt opiniones hoc modo. Quòd quando Vniuerſitas abſque Superioris mādato de per ſe congregatur, procedit opinio Bart. & ſequacium. Quando verò ab habente authoritatem conuocatur, procedit opinio Canoniſtarum, Abb. in dicto cap. de illis. Et regulariter in tota ſupradicta materia attendenda eſt conſuetudo, Anton. de Butr. in dicto cap. cum omnes num. 16. latè Lucas de Penna in dicta l. nominationum. In noſtra *Religione* conuocato Capitulo à Præpoſito per ſonum Campanæ, expletur quodcunque negotium per maiorem partem, vel duas partes accedentium ſecundum ſubiectam materiam, ſeruata forma Conſtitutionum, ac Decretorum.

Sextò Limitatur in negotiis tangentibus ſingulos, vt ſingulos, nam abſentes requirendi ſunt l. per fundum, ff. de ſeruitutib. ruſtic. prædior. Abb. & cæteri in dicto cap. cum omnes. Et licet Epiſcopus cum maiori parte Capituli poſſit negotia Eccleſiae explere, toto tit. de his, quae fiunt à maiori parte Capituli, tamen in impoſitione gabellarum pro publica neceſſitate, vel in remiſſione alicuius Franchitiæ ab Vniuerſitate Clericis debitae, non ſufficit conſenſus Capituli, ſed requirendus eſt Clerus, cap. non minus, vbi Abb. num. 5. de immunit. Eccleſ. Clement. 1. & 2. de cenſib. Innocen. in cap. veſtra, locati. Sic reſpondi in facto Conſultus à Capitulo Capuano, quòd cum conſenſu Archiepiſcopi intendebat remittere franchitias Vniuerſitati pro admiſſione, & ſubſtentatione cuiuſdam Religionis. Et quamuis textus in cap. fin. de his, quae fiunt à maior.

par.cap.ſtatuat potuiſſe Archiepiſcopum Rothomagenſem cum maiori parte capituli obligare cęteros ad cōtribuendum pro quantitate redditū ad neceſſariam Eccleſię refectionem, tamen rex. ille habet varios intellectus,& præcipuè.quòd ibi Archiepiſcopus cum maiori parte capituli per viam ſtatuti mandauit, beneficiatos debere contribuere, pro vt videtur ſentire, Dec. in dicto cap. cum omnes; Ex quo infertur notabilis doctrina,nempè. Quòd licèt non poſſit maior pars communicare aliquid extraneo in præiudicium minoris Collegii, non conſenſientis. Nam quòd omnes tangit,ab omnibus approbandum eſt, cap.quod omnes,de reg. iur. Et ſemper requiritur conſenſus illius, cuius ius minuitur, l. in concedendo, ff. de ſeruitutib.& aqua.Et item in re communi melior eſt conditio prohibentis l.Sabinus,ff.commun. diuidun. Gloſ. in l.nō aliter,ff. de vſu,& habitat. Vnde nō poteſt maior pars Collegii dare facultatem extraneo, vt in aliquo particulari negotio vocem habeat, ſed omnes,& ſinguli de Collegio debent aſſentiri,Compoſtellanus,quem refert,& ſequitur Abb. in cap. ſcriptū col. 2.de electione,Rota deciſ. 40. in antiquis,incipiente,nota quia heri; & licèt cōtra Compoſtellanum inſurgat Roman. in l. de pupillo, ff. de noui oper.nunciat. opinio tamen Compoſtellani communiter practicatur, & ab ea non licèt recedere, Dec.in dicto cap. cum omnes num.6.verſ.30. fallit. Poterit tamen,maior pars Collegij aggregare extraneum in Collegio per viam ſtatuti,qua aggregatione facta,non vti extraneus vocem habebit, ſed vti quilibet de collegio, Abb. quæſt. 1. num. 29. Tuſchus in verbo maior pars,concluſ.14. Franc. deciſ. 2. num. 22.

Examinātur quædam Decreta Religionis Clericorum Regularium in materia electionis. Cap. VI.

HInc agam de quodam *Decreto* Religionis noſtræ in Capitulo generali anno 1627. ſtatuto, in materia electionis Patris vocalis Capitulo Generali interfuturi. Vt enim redderetur facilior electio in domibus, vbi multus eſt eligentium numerus, ſtatuit Capitulum, quod ſi poſt tertiam vicem,qua ſuffragia tulerint,nemo fuerit electus, tunc publicentur ij duo tantum quibus plures, eſt vocalibus, licèt non pro maiori parte,fuerint ſuffragati, ac poſtea noua fiat electio in alterum ex illis;& ſi ſuffragia paria inueniantur, antiquior profeſſione cenſeatur electus; Dubitatum fuit,an potuiſſet capitulum in præiudicium abſentium vocalium hoc ſtatuere, & videbatur dicendum,quòd non: Quia in tangentibus ſingulos,vt ſingulos, abſentes ſunt vocandi; Secundò quia iam erat ius quæſitum cæteris vocalibus abſentibus iunioribus, de quorum pręiuditio agebatur,3. quia ſicut maior pars nō poteſt præiudicare minori,ſtatuendo contra ius, Bald. in l. veterem,C.de authorit. præſtan. Roman. conſ. 352.num. 12 Tuſchus in verbo maior pars,concl.15. ita,& abſenti,prout videtur ſentire Felin.in d. cap. cum omnes col.10.verſ.2. fallit, de conſtitut.

Contrarium tamen fuit reſolutum,Ratiò eſt, quia ius eligendi ſpectat ad vocales collegialiter, & propterea ſpectat ad ſingulos,vt vniuerſos Regula enim eſt, quòd quotieſcunq: aliquid Collegialiter eſt explendum,nunquam pertinet ad ſingulos, vt ſingulos, ſed ad ſingulos, vt vniuerſos, Anchar. conſ. 418. Abb. in cap. per vniuerſalem

col. 8. verſ. & hæc, faciunt in argumẽto de elect. Zabarell. cõſ. 154. vbi dicit, quòd ex eo, quòd electio Summi Põtificis fit per Cardinales collegialiter, pertinet ad ſingulos, vt vniuerſos, facit, Gloſ. in Clement. nè Romani, in verbo cætum, de iudicijs. Optimè Franc. in dicto cap. 2. num. 8. In tangentibus autem ſingulos, vt vniuerſos indubitatum eſt, abſentes non eſſe vocandos, vt ſupra fundatum eſt. Et maior pars prçualet minori, l. quòd maior, ff. ad municipal. & de incolis cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori part. capit. Et quod fit à maiori parte, dicitur in plena concordia factum etiam in præiudicium abſentium, quando de iure, vel cõſuetudine vocandi non ſunt, Gloſ. notabilis in cap. cum olim, in verbo prçſentes, de ſenten. & re iud.

Accedit etiam, quòd Decretum capituli bono zelo factum fuit, non malo animo ad iuuenum excluſionem, propterea ſuam obtinet firmitatem, argumento textus in d. cap. cum omnes, & facit, Gloſ. ibidem in verbo conſtitutum, verſ. ſed hoc ideò, latè agit ibidem Felin. de conſtit. quæ bono zelo fit, & propterea non poteſt peti, quod reuocetur. Sicut in ſtatuto in præiudicium alicuius facto poteſt reclamari, quia extraiudiciaria non tranſeunt in rem iudicatam, & fortior dicitur ſẽtentiam Iudicis, quàm ſtatuti, Bald. in l. 1. §. ſimiliq; modo, C. de Latin. liber. tar. tollen. & conceditur annus ad reclamandum à talibus ſtatutis, Bart. in l. ambitioſa, col. penul. verſ. infra quale tempus, ff. de Decret. ab ordinat. faciend. per tex. in l. qui grauatos, C. de collation. lib. 12. latè Rota in dicto capit. cum omnes. Et ſtatutum laicorum bona fide factum præiudicat Eccleſiæ in acquirendis, Dec. in Authen. caſſa, & irrita num. 7. C. de Sacroſãct. Eccleſ. Couar. Mencacha, Cenedo, & alij, quos refert, & ſequitur Barboſa de offic. Epiſc. alleg. 59. n. 53.

Et ſicut ſtatutũ, quòd electio fiat ab omnibus nemine diſcrepante nõ valet, propter facilem hominum diſcordiã, l. item ſi vnus, §. fin. ff. de arbitr. l. 1. §. fin. ff. de acquir. poſſeſſ. ob quam nunquam fieret elect. Alex. conſ. 224. lib. 6. vbi agit de iurament. Sũmi Pont. & ſtatuto ab ipſo facto de non creando Cardinales, vel de non alienando res Eccleſiæ, niſi omnes, & ſinguli Cardinales conſenſerint, idem agit Andr. Sicul. conſ. 1. lib. 1. Ita debet valere, & rationabile iudicandum erit, quod pro faciliori electione ſtatutum fuit; Expedit enim, electiones fieri, vt multorum conſilio poſſint negotia. Religionis expediri, iuxta illud, Salus vbi multa conſilia. Et ſtatutum factum in damnum aliquorum, ſi ex rationabili cauſa fiat, valet, Ang. in l. impetrata, C. ſententiam reſcin. non poſſe, per tex. in l. neq; Dorotheum, & l. Dottitii, C. de decurion. lib. 10. Anton. de Butr. Imola, & Felin. num. 1. in dicto cap. cum omnes. Nec requiritur, quod omnes de cap. conſentiant, prout dicebat, Ang. cõſ 267. incipien. viſis, & examinatis, & c. ſed ſufficit maior pars, prout in cçteris negotiis, Imol. in cap. fin. verſ. circa ſecundã partem de conſuetudinib. Felin. l. 1. num. 2. Igitur ſi pro bono Religionis factum fuit ſtatutum, nullus erit locus quçrelæ.

Etiam facit, quòd inter electos numero pares mandauit Capitulum præferẽdum fore antiquiorem profeſſione. Hoc enim non ſolum eſt ſecũdum iuris diſpoſitionem, ſed etiam confert ad bonum regimen Religionis. Nam in honoribus, prçeminentiis, & dignitatibus antiquior ſemper eſt prçferendus, l. fin. C. de Tironib. lib. 12. l. ſemper, ff. de iur. immunit. l. 1. & 2. ff. de albo ſcribendo, cap. Epiſcopi, vbi Gloſ. 24. diſtinct. eſt materia textus in cap. 1. & in cap. ſtatuimus de maioritate, & obedientia, vbi omnes Canoniſtæ. Et in electionibus, &

in

in vocibus antiquiores præferũtur iunioribus, l. Alexandrin. C. de Decurion. lib. 10. cap. Epiſcoporum 74. diſtinct. latè congerit Iaſon in l. cum quid in 2. lectura num. 36. ff. ſi certum petatur. Et etiam in conſilium præſtando; Nam conſilium ſeniorum melius eſt, quàm iuuenum, cap. ex multa, de voto. Et præſumitur magis pro ſenibus, quàm pro iunioribus, Gloſ. in cap. cum in iuuentute in verbo, ad ſenilem, de præſumption. Et melior eſt vmbra ſenis, quàm eloquẽtia, vel gladius iuuenis, Bald. in cap. 1. de renuntiat. & in l. cum antiquioribus, C. de iure deliberan. Iaſon loco citato.

Dices, obſtare textum in cap. quia propter de elect. in quo mandatu, electionem debere fieri à maiori parte. Et in pari num. ſuffragiorum, nunquam quis cenſetur electus, videlicèt ſi ex viginti, decem eligerẽt, Gloſ. in cap. vnico, §. cum verò, in verbo, aſſenſu, ne Sede vacante, Abb. in cap. poſtulaſtis, vbi Butrius, & Imola de conceſſ. præbendæ, Sanch. in decalog. lib. 5. cap. 4. num. 69. Imò iubente Epiſcopo aliquem recipi in monaſterium ſibi ſubditum, intelligitur conſentiente maiori parte, aliàs maiori parte non cõſentiente, ſi reciperetur, poſſet appellari, Oldrad. conſ. 97. Anchar. Franch. Geminian. Monach. & Probus in cap. fin. de regular. in 6. Et capitulũ quia propter, continet clauſulam decreti irritantis, propterea ligat etiam ignorãtes, quoad actus inualiditatem, cap. dudum, & cap. penultimo de præbendis in 6. cap. ſi eo tempore, in verbo, ignoranter, de elect. in 6. Felin. in cap. cæterum de reſcript. cumulat. Bononia de elect. dubitatione, 3. num. 6. Et tanta eſt vis decreti irritantis, vt conſuetudo in contrarium allegari non poſſit, Boerius in propriis terminis, deciſ. 1. num. 49. Rota coram D. Cuccino in vna Metenſis monaſterij: & coram eodem in Treuerenſi Abbatiæ. Et etiam futuram impedit, Geminian. Archidiacon. & Franch. in cap. cum de benefic. de præbendis in 6. latè Gabriel. communium concluſ. tit. de clauſul. concluſ. 3. Martha de clauſul. par. 1. clauſulæ 129. vbi refert varios Rotæ Deciſiones. Redditur enim incapax qualibet perſona circa materiam, in qua adeſt decretum clauſulæ irritantis. Idcircò nullum ſtatutum, nullaq; conſuetudo in contrariũ poteſt introduci, latè Suar. de legib. lib. 7. cap. 19. num. 13. Bononia loco citato.

Reſpondeo enim, vt ſupra dictũ eſt, quod textus in dicto cap. quia propter, non habet locum in electione vocalis, ſed tantum quando prouidetur Eccleſia viduata, vt ſupra in 1. limitatione, idcircò nõ facit ad quæſtionem, de qua agitur.

Nec Clem. exiui, in verſ. demũ, de verbo. & rerum ſignific. facit contra nos, vbi habetur, quòd ſublata ſit collatio meriti ad meritum, & zeli ad zelum, ſed tantum numerus ſit attendendus, & propterea à maiori parte ſuffragiorũ facienda ſit electio, vt latè proſequitur, Tuſch. in verbo elect. concluſ. 17. & Molfeſ. in ſumm. tit. de benefic. Nã reſpondetur, quod Sixtus IV. conceſſit, & in perpetuum indulſit Capitulis Generalibus Ordinis S. Hieronymi, vel inter capitulum, & capitulũ Prioribus Generalibus, quod poſſit ſupplere quoſcunque defectus ex commiſſione, præteritione, tranſgreſſione, contemptu, aut negligentia iuris, vel ſtatutorum Ordinis, qualitercunq; in electionibus interuenientes, contrariis quibuſcunq; non obſtantibus, Habetur conceſſio, apud Rodriq. de regularib. tom. 2. quæſt. 52. art. 1. & apud Bononiam loco citato dub. 4. & hoc priuilegium fuit cõfirmatum à noſtro Paulo IV. Patribus de Obſer. die 1. Iulii 1555. priuilegio, quod incipit;

Ex Clementis Sedis Apoſtolicæ, cum clauſulis derogatoriis, etiam nouiſſimo Lateranenſi Concilio, vt per Bonon. loco citat. & Paulus 4. omnia priuilegia aliis Religionibus conceſſa, noſtræ Religioni conceſſit, vt in compendio Peregrini; Igitur, ſi poteſt Capitulum Generale ſupplere defectus Electionum contra iuris diſpoſitionem, quid mirum erit ſi in paritate ſuffragiorum mandauerit; antiquiorem profeſſione eſſe præferendum, non obſtante, quòd maiorem partem votorum phyſicè non habuerit. Et certum eſt in paritate ſuffragiorum, aut iterum eſſe recurrendum ad ſuffragia, aut ad ſuperiorem cap. fin. vbi Io. Andr. & alii Canoniſtæ de re iudic. latè congerit Molfeſ. ad conſuetudinem Neapol. parte 10. quæſt. 22. Idcircò Capitulum Generale ad omnem dubitationem tollendam pro bono Religionis mandauit, illum ex Vocalibus accedere debere ad Capitulum Generale, qui profeſſione antiquior, paritatem obtinuit ſuffragiorum.

Pro confirmatione facit. Quòd licet Epiſcopus cum conſenſu Capituli non poſsit ſtatuere contra ius canonicum cap. veſtra, vbi gloſ. in verbo ſtatuto, de locat. & conduct. cap. quod ſuper his, ibi, dummodo in ipſa Synodo non ducas aliquid ſtatuendo, quòd canonicis obſtet inſtitutis de maior. & obed. vbi omnes canoniſtæ, & præcipuè Felin. Clem. nè Romani vbi Gloſ. in verbo inferiorem, de elect. cap. inferior 20. diſtinct. & ratio eſt quia nullus inferior poteſt facere ſtatutum contra legem ſuperioris, cap. inferior de maior. & obedient. & hoc non ſolum ex defectu poteſtatis; prout latè probant Bart. Bald. & cæteri in l. omnes pupilli, ff. de iuſtit. & iur. Azeuedo lib. 3. tit. 6. lege 14. ſed etiam ratione reuerentiæ, quam inferior ſuo ſuperiori habere debet l. potioris C. de offic. rectoris, Andr. de Iſer. in proemio conſtitut. vbi latè Afflict. quæſt. 2. & 3. Idcircò vniuerſitates, Quarteria, & Collegia, quæ poſſunt ſibi ipſis facere ſtatuta pro bono regimine, non poſſunt tamen contra ius commune, vt per ſupra citatos, & etiam Religiones, quæ poſſunt ſibi ipſis facere ſtatuta pro bono regimine, Innoc. in cap. in ſingulis, de ſtatu regular. Suar. de legib. lib. 4. cap. 7. num. 21. Rodriq. de regular. tom. 1. quæſt. 10. art. 1. & quæſt. 17. artic. 2. non tamen contra ius Canonicum, vltra ſupra citatos, latè probat Alexand. conſil. 106. Thuſc. in verbo Abbas cum conſenſu Capituli, concluſ. 13. Tamen in caſibus in quibus Epiſcopus poteſt diſpenſare iuri communi, poterit in illis licito iure ſtatuere contra ius commune.

Ratio eſt, quia ex eadem iuris authoritate, hoc facit iuxta textum in cap. at ſi Clerici, §. de adulteriis de iudiciis. Et non dicitur peccare, qui iure permittente aliquid facit l. Gracchus, ff. ad leg. Iul. de adulter. cap. qui peccat 24. quæſt. 4. Et ſic intelligenda eſt doctrina Butrii, & Imolæ in cap. 2. de maiorit. & obedien. dicentium poſſe, Epiſcopum ſtatuere, non dum addendo, ſed etiam detrahendo iuri canonico, vt poſsit in illis caſibus contra ius canonicum ſtatuere, in quibus poteſt diſpenſare, latè probat Rocch. de Curte in cap. fin. de conſuetud. ſect. 3. num. 21. verſ. ſeptimus eſt caſus, alias in contractu, de ſtatutis in dicta ſect. in tom. 2. tractatum. Refert, & ſequitur Barboſ. de officio Epiſcop. alleg. 93. in fin. Ergo ita etiam dicendum in noſtra Religione, nam ſi poteſt ex priuilegio Sixti 4. confirmato à Paulo 4. ſupplere defectus occurrentes in electionibus, & diſpenſare in illis etiam contra iuris communis diſpo-

G ſitio

ſitionem, vt dictum eſt, ergo, & ſtatuere ad inſtar Epiſcopi; Certum eſt enim, Superiores noſtræ Religionis habere iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & omnia poſſe in Religionis regimine. Imo maiora in quolibet ſubdito, quæ Epiſcopus in ſuos Diæceſanos. Ita præfati authores, & præcipuè Rocc. & Barboſa.

Mihi tamen non placet eorum doctrina, nonenim tenet conſequentia. Poteſt ſuperior in aliquo caſu diſpenſare, ergo in ipſo ſtatuere ſic notabiliter Innoc. in cap. dilectus num. 2. verſ. vel hic, de tempor. ordination. per hæc verba poteſt diſpenſare Epiſcopus in eo, quod factum eſt, vt tolleretur, non autem ſuper faciendo, vt aliquid fiat contra canones. Idem ſentit Federicus de Senis conſ. 17. col. 4. verſ. non obſtat, quod octauo loco ponitur. Quia, vt ipſe inquit diſpenſationes aliquando fiunt ex cauſa neceſſitatis, ergo non ſunt trahendæ ad ius commune, vt pari modo fieri poſſint, & facit in ſimili. Quia facilius diſpenſatur in tolerando, quàm in promouendo, Archidiac. in cap. cum confidat 50. diſtinct. Bart. in l. Barbarius, ff. de offic. Præſid. ergo eo magis in ſtatuendo.

Ex ſupradictis videtur, quod adhuc vrget difficultas, Decretum noſtræ Religionis admittens non electum à maiori parte, eſſe contrarium diſpoſitioni iuris communis. Et augetur difficultas. Quòd non ſolum Religio non poteſt contra ius commune ſtatuere, vt ſupra dictum eſt, & probat textus in l. forma, C. de præfecto prętorio, ſed ſpecificè in materia electionis nihil poteſt addere, vel minuere, Oldrad. conſ. 259. per Gloſ. in cap. cùm dilecti, in verbo. conſtitutum, de conſuetudin. 6. Idem probat Io. Andr. in addict. ſpeculator tit. de elect. in Rubrin fin. congerit Alex. in d. conſ. 206. num. 2. vol. 2.

Pro reſolutione tamen aduertendum eſt, doctrinam, Gloſæ, Oldrad, & Io. Andreæ procedere in terminis textus in cap. quia propter, de electio. ne. Sed cum ſupra dictum ſit, diſpoſitionem illius textus non procedere in electione Vocalis pro capitulo, idcircò nulla ratio habenda erit in caſu noſtro. Secundò aduerte quòd licet inferiores non poſſint facere ſtatuta contra ius commune, quia non pręſumitur, Principem concedendo priuilegium ſtatuendi, voluiſſe indulgere, vt contra ius commune ſtatuat, vt optimè poſt Bart. Bald. & alios in dicta l. omnes populi, aduertunt Afflict. & Azeuedo loco citat. ſic etiam in Religionibus, quæ eo ipſo, quòd à Summo Pontifice approbantur, obtinent facultatem ſtatuendi ea, quæ ad ſuum bonum regimen conferunt, vt aduertit Rodriq. in dicta quæſt. 17. art. 2. Tamen ex rationabili cauſa poſſunt facere ſtatuta cõtra ius, Bald. in dicta l. omnes populi num. 30. Abb. in cap. fin. de conſuetudin. & in cap. de adulteriis de iudiciis. Felin. in dicto cap. ſuper his nu. 7. de maior. & obedien. Alex. in dicto conſ. 206. Roman. conſ. 325. nu. 7. & 428. num. 13. Tuſcus in verbo Epiſcopus concluſ. 285. num. 24. & ſequent. Afflict. in dicta quæſt. 2. & 3.

Ratio eſt, quia præſumitur, Principem, qui voluit bono communitatis prouidere, tacitè conceſſiſſe facultatem ſtatuendi contra ius commune, ex rationabili cauſa, nam ſi fuiſſet interrogatus abſque dubio conceſsiſſet, idcircò intelligitur conceſſum, ex regula l. tale pactum, ff. de pactis, optimè Alex. loco citat. ſuperius num. 13. & facit textus in l. ſi hominem, ff. mandati, vbi omnia cenſentur conceſſa, quæ pro bona negotii expeditione requiruntur. Et confirmatur, nam Legatus à latere non poteſt com-

committere cauſam decidendã ſimpliciter, & de plano, abſque figura iudicij, quia eſt contra ius commune; quod ipſe abrogare non poteſt, Gloſ. in cap. fin. in Verbo figura de Hæretic. in 6. Ex rationabili tamen cauſa, quando ſtatus negotii ſic requirit; bene poteſt Io: de Imola in cap. fin. de tranſaction. Sicut etiam poteſt Epiſcopus cum capitulo ſtatuere in præiudicium abſentium ſubditorum ex rationabili cauſa pro bono Eccleſiæ. Anton. de Butr. & Imola in dicto cap. veſtra, locati per gloſ. in cap. conſtitutus, in verbo, à quocunque de religioſis domibus. Facit etiam Cõſilium Bart. 131. incipientes, Capitaneus. Alexand. loco citat. num. 10. & 13. & eo magis quando cauſa explicatur in ſtatuto, ſiue decreto, optimè aduertit Rocchus de Curte in dicto tract. de ſtatut. ſect. 3. num. 11. & 13. Ergo licito iure proceſsit Decretum ſupradictum cum pro bono Religionis, & ex iuſta cauſa factũ fuit.

Tertiò etiam aduerte, & hinc facilius reſpondetur ſupradictæ difficultati. Quòd licèt Epiſcopus cum Capitulo non poſsit contra ius commune ſtatuere, bene tamen diſtinguere poteſt ius commune cap. cum eſſes, & cap. relatum il primo de teſtamen. cap. quæ in Eccleſiarum, vbi Innocentius, & alii, de conſtitut. & propterea quando ius commune aliquid directè, & præcisè mandat, non poteſt Epiſcopus regulariter contra talem diſpoſitionem ſtatuere, & ſi ſtatuat, non valet, vt per ſupra citatos, & in ſpeciẽ per tradita à Io: Andr. in ſpeculatore in loco citat. Quando autem ius commune ſpecificè aliquid non diſponit, ſed, ſub ipſius diſpoſitione comprehenditur, tunc contra tale comprehenſum, poteſt ſtatuere Epiſcopus, quia non derogat præcisè diſpoſitioni iuris communis, probatur ex gloſ. in clem. vt hi, de ętat. & qualitat. in verbo, & ſi qui. Mandat Summus Pontifex in dicta clemen. quod nullus ex Clero admittatur ad vocem, niſi ſit in ſacris; dicit ibi Gloſ. quod licèt ante illum textum, quilibet de Clero admitteretur ad vocem, valebant tamen ſtatuta Epiſcoporum, quod non admitterentur, niſi qui eſſent in ſacris, quia erant rationabilia ſtatuta, & non erat præcisè diſpoſitum à iure communi, ſed tantùm ſub regula generali comprehendebantur, vt admitterentur, etiam hi, qui non erant in Sacris. Alex. loco citato. Sic in caſu noſtro; Ius commune ſtatuit illum fore electum, in quem maior pars Vocalium concurrit, & per conſequens quando paria ſunt ſuffragia, nullus cenſetur electus, vt inquit Gloſ. in cap. vnico, S. cum verò, in verbo aſſenſu. Nę Sede vacante potuit contra hoc, quod non fuit præcisè ſtatutum à iure, ſed tamen in ipſo comprehenſum, fieri ſtatutum, taliter electum admittendo, & hoc eſt, quod voluit dicere Bart. in l. ſi conſtante, in quæſt. 9. primæ partis principalis, ff. ſolut. matrim. quòd facilius limitatur ius commune, quàm tollitur, nam non derogatur præcisè diſpoſitioni iuris communis, quia nulla adeſt diſpoſitio præcisè arctans, quòd nullus admittatur, niſi ſit electus à maiori parte, ſed tantum dicit, electionem à maiori parte faciendã, ex cuius diſpoſitionis vigore, qui maiorem partem ſuffragiorum non habet, cenſetur excluſus; Hunc excluſum voluit admittere capitulum ex rationabili cauſa, & ſic non ſtatuit contra directam iuris diſpoſitionem, ſed contra implicitam, & comprehenſam in iuris diſpoſitione, quod licito iure poteſt is qui contra ius ſtatuere non poteſt, vt ſubtiliter aduertit Alexand. in dicto conſ. 206. vbi

loquitur

loquitur de quodam Capitulo Generali, in quo fuit ſtatutum, in Eccleſiis Regularibus non prouideri de Prælato per viam electionis, prout eſt de iure, ſed per viam prouiſionis v3. quod Generalis cum Definitoribus deputarent ſuperiores; Ex his videtur reſoluta propoſita difficultas contra Decretum Capituli Generalis, cum apertè conſtet de ipſius validitate, licèt pro maiori ſecuritate dictum fuit, petendam confirmationem à Santiſſimo.

Addendum eſt ſupradictis, quòd licet vera ſit opinio, quod electio facienda ſit à maiori parte totius capituli, & propterea non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum, niſi ſit maior pars Capituli, cap. ſi cui, de elect. in 6. poteſt tamen fieri ſtatutum, quòd is cenſeatur electus, qui habet maiorem partem ſuffragiorum reſpectu maioris partis non totius Capituli, Gloſ. in dicto cap. ſi cui, in Verbo Prætor, & Abb. in cap. veſtra num. 4. de elect. & in Religione Sancti Franciſci adeſt particularis conſtitutio hoc declarans, in Clem. Exiui, in Verbo demum, de verbor. ſignific.

Abſentiam vtrum admittatur; quando citatus à Curia ad informandum fuit viſus in Ciuitate in die delicti, vel pręcedenti. Cap. VII.

EXpeditus à quęſtione, quæ peculiare Decretum Religionis noſtræ attingebat de allegatione abſentiæ, agam; nunc vtrum admittatur quando delinquens citatus ad informandum à curia, fuit viſus in Ciuitate in die delicti, vel præcedenti. Et reſpondeo negatiuè. Extat Capitulum Regni incipiens. Poſt commiſſum, quia præſumitur calumnioſa allegatio abſentiæ, Franch. deciſ. 327. & ſicut pręſumitur malitiosè diſceſſiſſe, Gloſ. in cap. conſultationibus, in verbo antequam, vbi Dec. de offic. delegati, & in cap. meminimus, de appellation. etiam ſi is, qui diſceſſit fuerit Officialis in aliquo loco, ad quem poſt delictum, vel poſt inchoatam informationem acceſſit, Baiar. ad Clarum q. 34. num. 9. Farinac. de abſen. quæſt. 99. num. 296. Guazzinus ad defenſiones, defenſ. 12. num. 17. Et regulariter pręſumitur contra eum, qui diſceſsit à loco vbi ſolitus eſt morari, Innoc. cap. fin. de eo, qui mitt. in poſſeſſ. Abb. in cap. Prælatum. Qui fil. ſint legit. Maſcard. de probat. concluſ. 6. Affectata enim abſentia, & improbabilis, nemini debet prodeſſe, Iaſon. in l. de pupillo, §. ſi quis, ubi teſtatur de communi opinione, ff. de noui oper. nunciat.

Fallit tamen ſupradicta regula. Primò ſi delictum non fuit commiſſum de recenti, nam tunc, quia uериſimiliter potuit diſcedere rationabiliter, admittenda eſt abſentia, Carau. rit. 166. Baiard. Franch. & Guaz. loco citat. Fallit 2. quando poſt primam citationem ad informandum; fuit à Prorege ex rationabili cauſa abbreuiatus terminus foriudicationis, quod poteſt facere Prorex. Franch. deciſ. 213. Nam tunc, quia denuò citatur reus, licitè poteſt allegari abſentia, quia potuit confiſus in ſpatio anni, abeſſe à loco, ſic refert deciſum Franch. deciſ. 589. Io. Bapt. de Thoro in Compend. Deciſion. Regni in Verbo abſens.

Quis

Quis poſſit allegare abſentiam: & de termino dando ad denunciandum. Cap. VIII.

AD allegandum abſentia quilibet admittitur, Andr. de Iſer. in conſtitut. Regni Edictorum, vbi Afflict. per textum in l. ſcire oportet, §. ſufficit, ff. de excuſat. tutorum, in l. contumacia, ff. de re iudic. Capyc. deciſ. 143. Rota deciſ. 37. de procurat. & in nouiſ. deciſ. 485. Ariſmus Tepatus variar. ſententiar. tomo 1. tit. 532. de abſentia, & abſentibus cap. 7. Et hoc etiam ſine mandato, Innoc. & Abb. in cap. veniens de accuſation. per textum in l. ſi prætor, §. fin. ff. de iudic. & l. 2. §. fin. ff. ſi quis cautionibus, Clarus in praxi crimin. §. fin. q. 33.

Marianus tamen Soccin. in dicto cap. veniens num. 158. diſtinguit, quòd aut allegatur ſimpliciter abſentia, quæ neceſſaria, ſeu facti dicitur, vt Petrus adeſt Romæ, & ideircò non poteſt in præſenti comparere, niſi in termino competenti; aut allegatur cauſa rationabilis abſentiæ, quæ probabilis dicitur, vt non poteſt comparere citatus ratione loci non tuti, potentiæ aduerſarii, inſidiæ inimicorum, peſtilentiæ, & ſimilium, & in hoc ſecundò caſu non admittitur aliquis ad allegandum ſine mandato, ex quo citatus poteſt de facto ſupradictis impedimentis renunciare; In contrarium tamē verior, & æquior eſt opinio, quòd etiam abſque mandato, abſentia tàm facti, quàm iuris poſſit allegari, Bald. in l. penul. §. ad crimen, ff. de publicis Iudic. Alexād. de Neuo in cap. ſi quando 2. quæſt. 6. num. 21. Clar. in dicta quæſt. 33. Guazzin. loco citat. num. 7. Hinc eſt, quòd delinquens citatus a Iudice inferiore, non tenetur comparere ſi fuiſſet citatus à maiore, nec, non comparendo iudicaretur contumax l. contra pupillum, §. 1. ff. de re iudic. Alexand. in l. ſecunda, §. primo, ff. ſi quis caution. & ita practicatum fuit hic Neapol. in cauſa cuiuſdam Ducis, & cuiuſdam Marchionis, qui in anno 1602. fuerunt citati ad informandum ob homicidium patratum in perſonam cuiuſdā nobiliſſimi viri. Dumque immineret tempus foriudicationis, comparuerunt Agnati, dicentes, non poſſe procedi ad foriudicandum, ex quo erant citati in Curia Romana à Tribunali Santiſſimæ Inquiſitionis ad dicendum, quid ſentirent de verbis prolatis in occaſione dicti Patritii (Non è più tempo di confeſſione) Et procedunt ſupradicta etiam ſi alibi à minori Iudice reperiretur carceratus, Menoch. de Arbitr. iudic. q. 80. nu. 49. Guazzin. loco citat.

Poſt allegatam autem abſentiam, datur terminus ad denunciandum, alias ſententia eſſet nulla, §. Sancimus auth. de exhibend. & introduc. reis, latè Campagna in dicto cap. poſt commiſſum, Guazzin. ad defenſ. defenſ. 12. num. 11. Terminus autem quantus debeat eſſe, remittitur Iudicis arbitrio. Menoch. de arbitrar. caſu 40. Ad rationem enim viginti milliarum taxatur terminus itineris pro ſingulo die, & in nauigatione ſolitum nauigationis, habita ratione locorum, & temporum, Menoch. & Guazzin. loco citat. Conſideratur etiam, An abſens ſit extrà, vel intra Prouinciam. Regulariter enim non præſumitur eſſe extra Prouinciam, Andr. de Iſer. in dicta Conſtitutione, Edictorum; Qui enim eſt extra Prouinciam longè dicitur abeſſe, Gloſ. in l. parui, ff. de condit. furtiua, & in l. fin. C. de præſcript. longi temp.

Aduertendum tamen eſt, quod alio modo dicitur Prouincia ſecundum Romanorum loquutionem, qui Regna, Prouincias appellabant, & quot Regna habebant tot Prouincias dicebant habere, prout de Gallia, & Sicilia loquitur textus in l. notionem, ff. de verb. ſignific. Et tota Germania, quæ tàm ampla eſt, vnica Prouincia appellabatur, quæ poſtea in duas redacta fuit, l. ſi eadē, ff. de offic. Aſſeſſor. & alio modo in Regno. Regnū enim noſtrum Neapolitanum, quod pars eſt Italiæ, dicitur vna Prouincia, Andr. de Iſer. in conſtitut. Regni Cōſuetudinem de rei act. & except. Frecc. de ſubfeud. lib. 1. de origin. Baronum in quæſt. incipiente, fuit dubitatum, n. 30. & de offic. Magiſtr. Iuſtit. nu 10. & idcircò vbicunque quis eſt intra Regnum, dicitur eſſe in Prouincia, & vbicunque res ſitæ ſunt in Regno, non dicuntur eſſe in aliena Prouincia; Et hoc duplici ratione, prima, quia ſpatio 15. vel 20. dierum ab vna parte Regni ad alteram faciliè percurritur, ſecunda, quia ab vno Prorege gubernatur; facit doctrina Bart. in l. 1. C. de Metropol. Briton. lib. 11. Et licet in duodecim Regiones, quas hodie Prouincias vocamus, diuiſum ſit Regnum, Frecc. loco cit. cap. de Prouinc. & Ciuitatib. Regni, & in ſingulis Præſes eligatur, vnica tamen Prouincia dicitur, quia ab vno capite gubernatur, qui eſt Prorex, à quo fluit omnis iuriſdictio tanquam à Capite; Propterea Sacrum Conſilium iudicauit, nullum fuiſſe inuentarium confectum ab hærede poſt bimeſtre tempus, ex quo bona eſſent extra Prouincia, vbi teſtatur deceſſerat intra tamen Regnum. Et textus in l. fin. §. ſin autem à locis, C. de iure deliberandi, qui concedit annū ad conficiendū inuentariū, quādo bona ſunt in longinquis partibus, nō procedit, quando ſunt intra diſtrictū Regni, licèt in diuerſis Regionibus, ſeu Prouinciis, Gizzarell. deciſ. 43.

Infertur etiam ad intelligentiam textus in cap. de illis, de ſponſal. in quo ſtatuitur, quòd contrahens ſponſalia ſi ad alias partes ſe transferat, liberum ſit mulieri cum alio contrahere: Nam primò notandum eſt, quòd textus iſte ſecundum veriorem opinionem corrigit textum in l. 2. C. de ſponſalib. in quo ſtatuitur, quòd ſponſus abſens intra Prouinciam, biennio ſit expectandus, Cardinal. Abb. & cæteri Canon. in dicto cap. de illis, Tabien. Ang. Armil. Nauar. Sot. & cęteri quos allegat, & ſequitur Sanch. de matrim. lib. 1. diſputatione 54. num. 6. ſecundò textus ille procedit etiam in ſponſalibus iuratis. Nec ad ipſorū diſſolutionem aliquod Iudicis miniſterium requirendum erit, prout dicebant Ancbar. in dicto cap. de illis, Couar. in repetit. de ſponſalib. cap. 5. initio nu. 7. Nam dum textus dicit, ibi (liberum erit mulieri cum alio cōtrahere) ſequitur, nihil aliud fore requirendum, vt optimè Sot. Henriq. & alii, quos ſequitur Sanch. loco cit. Illud enim dicitur liberè fieri, quod ex mera voluntate nemine vocato, vel requiſito, fieri poteſt, Gloſ. in c. cùm plures, in verbo liberè, de offic. deleg. in 6. cap. de multa, vbi Abb. de praebend. gloſ. in Clem. dudum, in verbo liberè, de ſepultur. Abb. in c. 1. de off. ordinar. Gōſal. reg. 8. Cācell. gloſ. 48. n. 3. latè tradit Gut. tract. de matrim. q. 3. de ſpōſ. Tertiò eſt notandum, quod abſentia ſponſi, ad hoc ut diſſoluātur ſponſalia debet eſſe in lōginquis Regionibus abſq; ſpe de proximo reuertendi, colligitur ex eodē textu ibi (dimittat terrā, ſe ad alias partes transferens) ſic eſt communis ſenſus omniū DD. ſupra citatorū, ut poſt alios explicāt Sanch. & Gut. loc. cit. & cōfert doctrina D. Th. in 4. diſ. 27. q. 2. ar. 3. ad 2. ubi loquēs de caſu ſuprad. explicat quādo ſpōſus abiit in partes longinquas, idcircò ſi in loco

propinquo eſſet ſpõſus, eſſet expectãdus, vel requirendus, nec ſponſalia eſſent dirimenda, niſi rationabili cauſa, aliter Eccleſiaſtico Iudici videretur, Couar. de ſponſal. par. 1. cap. 5. nu. 7. cum ſequenti, Guttier. locis cit. Hinc infertur, abſentem ab hac Ciuitate, commorãtem tamen in extrema parte Regni non comprehendi in diſpoſitione dicti capituli de illis. Nam cũ totum Regnum dicatur vna Prouincia, vt dictum eſt, non dicitur longè abeſſe, cum is tamen dicatur longè abeſſe, qui eſt extra Prouinciã, Gloſ. in dicta l. parui, ff. de condit. furtiua, & in l. fin. C. de preſcript. longi temp.

De facultate Epiſcoporũ abſoluendi à Caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, occultis tamẽ, vigore Concilij Tridentini. Q. VI.

Examinatur Decretum Concilij. Cap. I.

VErba Conc. ſeſſ. 24. cap. 6. de reform. hæc ſunt. Et in quibuſcumque caſibus occultis, etiã Sedi Apoſtolicæ reſeruatis delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos, in Diœceſi ſua, per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſciẽtiæ, gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem, & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ, eis tantum, non eorum Vicariis ſit permiſſum; Pro huius capitis declaratione præmittendum eſt, caſuum reſeruationem maximè cõferre ad animarum ſalutem, totiuſque Populi Chriſtiani optimum regimen; Patet ex Tridentino ſeſſ. 14. cap. 7. & 11. Et cum Summus Pontifex ex ſuprema ſua authoritate à Deo optimo Maximo obtenta, poſſit ſibi caſus reſeruare, reſpectu quorumcunque Ordinariorum, vt Bellarm. latè probat lib. 1. de pęnitent. cap. 21. & de Summo Pontifice cap. 5. Ex antiquiſſimo vſu *Eccleſiæ* compertum eſt, quod ex cauſa excommunicationis appoſita ſibi reſeruat, Paludan. Gabriel, Adrian. & alii in 4. diſtinct. 17. Caietan. in Sum. in Verbo caſus, Nauar. c. 27. nu. 254. in ſum, & in cap. conſideret, §. cautus, de peniten. diſtinct. 1. & conſ. 18. de Clerico excommunic. miniſtrãte, Suar. de pęnit. diſp. 29 ſect. 2. Idcircò ſublata cenſura Summo Pontifici reſeruata, quilibet Cõfeſſarius abſoluere poteſt à culpa, vt per ſupra citatos.

Hoc præmiſſo, Noto, ſupradictum Decretum, per quod conceditur Ordinariis facultas abſoluendi à quibuſcunque caſibus occultis, eſſe fauorabilem, & proinde ampliandum, Henriq. in ſum. lib. 10. de Sacramen. ordinis cap. 20. n. 2. Rodriq. & alii, quos refert Sanch. de matrimon. lib. 8. diſput. 2. n. 12. Genuenſ. in praxi, c. 67. n. 1. Probatur primò, quia licèt diſpẽſatio ſit ſtricti iuris, c. 1. §. ille verò, de filiis præsbyter. in 6. Facultas tamen diſpenſandi dicitur fauorabilis, quia per ipsam non intenditur principaliter vulneratio iuris communis, sed communicatio poteſtatis, quæ fauorabilis eſt, Gloſ. in c. dudum, in verbo beneficium de preben. in 6. *Bart.* & omnes Ciuiliſtę in l. 2. ff. de verbor. obligat. Io. Andr. *Butrius*, Abb. & alii in cap. fin. de Simonia, idem Abbas, Dec. & alii in c. at ſi clerici, §. de adulteriis, de iudic. Geminian. & Franc. in c. 1. de filiis presbyter. in 6. latiſſimè Sanch. in dicta disputat. 2. Secundò quia per ſupradictam facultatem fit reductio ad ius commune primęuum; Certum eſt enim, Episcopum in propria Diœceſi ab omnibus poſſe absoluere, & dispensare in quibus ſpecialiter non prohibetur, Gloſ. in c. in quibusdã, vbi Abb. de pęnitẽ, Gloſ. in c. poſtulaſtis, in uerbo, diſpẽsatũ de Cler. excõmun. miniſtr. latè cõgerit Sãch. lib. 8. disput. 5. de matrim. & lib. 1. disput. 61. Idcircò latè

eſt in-

eſt interpręťanda, ex regula, quòd omnis lex etiam correctoria, per quam reducitur ad ius commune, continet fauorem, & extendi debet, Antonius de Butrio, & Abb. in cap. olim de verbor. ſignific. Iaſon. in l. beneficium, ff. de conſtitut. Princ. Et in materia noſtra in ſpecie tradit Henriq. loco citat. licèt Suar. de cenſur. diſputat. 41. ſec. 2. num. 3. impugnet hanc rationem, ſed quicquid ſit, vera eſt propoſitio, latè eſſe interpręťandam. Tertiò quia, poteſtas ſupradicta, eſt clauſa in corpore iuris, dum extat in Tridentino, propterea non ſtrictè interpretanda, ſed vt cæteræ leges, quæ ex identitate rationis extenduntur Oldrad. conſ. 9. nu. 7. Anton. de Butr. in cap. olim in fin. de verbor. ſignificat. Felin. in cap. poſtulaſti num. 3. de reſcript. Anaſtaſius Germonius de indultis Cardinal. §. nec non quarumcumque n. 17.

Secundò Notandum eſt, ſupradictum Decretum conſtituere regulam generalem in beneficium Epiſcoporum, in qua comprę̨henduntur omnes Epiſcopi, ſubditos tamen habentes, ad differentiam Titularium, qui in ſupradicto Decreto non compræhenduntur, optimè aduertit Sanch. in Decalog. lib. 2. cap. 11. etiam ante conſecrationem. Quæ enim pertinent ad iuriſdictionem, nempè excommunicare, & abſoluere, poſſunt ante conſecrationem explere cap. tranſmiſſa, vbi Gloſ. in verbo, de talibus, de elect. Quæ autem ſint iuriſdictionis, & quæ ordinis congerit poſt alios Cucchus titulo de Epiſcop. num. 16. Compræhenditur etiam in ſupradicto Decreto Archiepiſcopus, dum viſitat ex cauſa cognita, & probata in Concilio Prouinciali, iuxta Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 3. de reform. Tunc enim poteſt abſoluere ſubditos ſuffraganeorum cap. fin. de cenſib. in 6. Et etiam diſpenſare vigore Concilii, quia eo tempore cenſetur ſua Diœceſis. Suar. de pœniten. diſput. 30. ſec. 2. nu. 8. & de cenſur. diſput. 41. ſec. 2. n. 12. Sanch. li. 2. in Decalog. c. 11. Extra tamen tēpus viſitationis, nihil poteſt Archiepiſcopus, quia eſt tantùm Iudex in cauſa appellationis. c. paſtoralis de offic. ordinat. Quando verò Epiſcopus abſq; cauſa iuſta recuſaret abſoluere, vel diſpenſare, tunc poteſt adiri Archiepiſcopus per viam appellationis, & tunc Archiepiſcopus abſoluet, vel diſpēſabit, Henriq. lib. 14. de irregularit. c. 18. n. 3. Auila de cenſur. par. 2. diſput. 10. dubio 6. notab. 2. circa primam, Sanch. lib. 4. in decalog. c. 38. n. 12. Aduertendum eſt, quod in caſibus, in quibus Epiſcopus tenetur abſoluere, vel diſpenſare, Epiſcopo recuſante, poteſt adiri Archiepiſcopus per viam appellationis, quando vero nō tenetur, ſed tamen adeſt iuſta cauſa abſoluendi, vel diſpenſandi, poteſt adiri Superior, & implorari ipſius officium, vt cogat inferiorem ad abſoluendum, vel diſpenſandum, & ita cōciliatur, gloſ. in Clem. 1. in verbo oneramus, de iure patron. cum Gloſ. in c. ſtatutum, §. aſſeſſorem, in verbo, relinquatur de reſcriptis in 6. latè explicat Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 10. n. 12. cum multis ſequen. & poteſt Archiepiſ. ſupradicta facere etiam ante pallii ſuſceptionem, ſicut diximus de Epiſcopo ante conſecrationem, & c. ſuffraganei, vbi gloſ. Anchar. Butrius, & Abbas de electione.

Compræhēditur etiam capitulum Sede vacante, Cenedo in collectaneis, collectaneo 4. ad decretales nu. 3. Henriq. Rodriq. & alii, quos refert, & ſequitur Sanch. dicta diſput. 2. n. 10. in fin. Genuenſ. loc. cit. n. 22. Alios congerit Barboſa in remiſſ. ad concilium in dicto c. 6. verſ. an illa facultas, & de officio, & poteſt Epiſcopi allegation. 39. nu. 16. Et licèt Alterius, &

Bonacina relati à Barboſa loco cit. dicant Sacram Congregationem cõtrarium declaraſſe, de ipſa declaratione authenticè non conſtat, neque illa ius facit; Ratio eſt, quia licèt Capitulum Sede uacante non ſuccedat in iis, quæ iure ſpeciali competunt Epiſcopo, Innoc. in capit. cum in cunctis, de elect. Abbas in capit. uerum, numero 9. de foro competen. Hoc tamen intelligitur de iis, quæ iure ſpeciali delegato, ſiue ex commiſsione competunt Epiſcopo, ſecus tamen quando iure ordinario ſpeciali competunt, Abb. in dicto cap. verum, Felin. in cap. eam te, num. 17. de reſcript. Sed facultas, de qua in Concilio, non perſonæ Epiſcoporum, ſed dignitati, & officio perpetuò conceſſa fuit; Idcircò competit Capitulo ſede Vacante vt dictum eſt. Et dicitur iuriſdictio ordinaria, & non delegata, ex regula, quod iuriſdictio ex Principis priuilegio perpetuo conceſſa alicui dignitati, & officio, dicitur ordinaria, & non delegata, Bart. in l. ambitioſa, num. 34. ff. de decret. ab ordinariis faciend. Bald. & Imola in cap. fin. de offic. ordinar. Syl. in Verbo delegatus, q. 8. Perpetua enim conceſsio facit Iudicem ordinarium, Bald. in l. 1. ff. de offic. Conſul. Felin. in cap. licèt, num. 4. de offic. ordinar. taliter vt poſsit delegare, Gloſ. in cap. fin. in verbo caſibus de offic. ordinar. vbi Io. Andr. Anton. de Butr. Abb. Imol. & Felin. Et procedit regula etiam ſi eſſent ea, quæ in ſignum ſupræmę Iuriſdictionis Principi competunt. Nam ſi alicui officio, vel dignitati perpetuò concederentur, poſſent delegari, Couar. lib. 3. variar. reſol. cap. 2. num. 10. per tex. in cap. fin. de offic. ordinar. Et facit textus in cap. in Archiepiſcopatu, de raptor. Et dum Sacrum Concilium in dicto cap. liceat, alias 6. dat facultatem Epiſcopis, vt poſsint per Vicarium ſpecialiter deputatum abſoluere &c. Apertè colligitur, non competere talem authoritatem Epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis, iuxta Gloſ. in cap. ad abolendam, de hæretic. vbi Abb. ſed iure ordinario ſpeciali, prout optimè Sanch. Henriq. & Barboſ. loco citat. Comprehendit etiã, non ſolum capitulum Sede Vacante, ſed etiam Abbates habentes iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, vt conſtat ex doctrina de Abbatib. & Abbatia ſupra tradità.

Adeò verum eſt, Concilium loco citato conſtituere regulam vniuerſalem in beneficium Epiſcoporum, & habentium iura Epiſcopalia, quòd id non ſolum procedit in caſibus reſeruatis vſque ad prædictum Concilium, ſed etiam procedit in caſibus in futurum reſeruandis, vt poſt Nauar. probat Suar. de pęnit. diſputat. 30. ſec. 2. num. 13. Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 11. num. 27. circa finem, Ratio eſt, quia de natura legis eſt reſpicere ad futura, l. leges, la ſeconda, vbi latè Bald. C. de legib. & quia lex ſemper loquitur, l. Arrianus, ff. de action. & obligat. licèt de aliquo diſponendo loquatur per verba præſentis temporis, trahitur ad futura l. legis virtus, ff. de legib. Bart. in l. omnes populi, num. 64. ff. de iuſt. & iur. Et dum ſupra diximus fuiſſe priuilegiatos Epiſcopos à Sacro Concilio in abſolutione ſupradicta impertienda, priuilegia latiſsimè ſunt interpretanda, l. immunitates, ff. de iure immunitatis. l. ſi quando, C. de bonis vacantibus lib. 10. cap. cum dilecti de donation. Et beneficium Principis debet eſſe manſurum, & in perpetuum valere, cap. decet, de reg. iur. in 6. l. beneficium, ff. de conſtitutionib. Princip. Et eo magis, quando priuilegium eſt clauſum in corpore iuris, quod nulla ratione amitti poteſt,

teſt, niſi ſpecialiter derogetur. Optimè probat Azeuedo lib. 8. tit. 16. l. 1. num. 119. Et licet aliqui dicant, Gregorium 13. reſpondiſſe, ſupradictum decretum non habere locum in caſibus reſeruatis ex noua lege Sedi Apoſtolicæ poſt Concilium, de hac tamen reſponſione nihil authenticè conſtat, vt aduertit Suar. loco citat. Idcircò firmanda eſt concluſio Quòd etiam in caſibus in futurum reſeruandis à Summo Pontifice, locum habeat diſpoſitio Concilij, niſi tamen expreſsè, vel per clauſulas ſufficientes contrarium declaretur.

De Derogatione Conſtitutionis Conciliaris, quomodo, & qualiter fiat. Cap. II.

COmmunis opinio eſt, quod ad derogationem Conſtitutionis Concilij generalis requiratur ſpecialis derogatio, nec ſufficiat clauſula generalis. Archidiaconus in cap. primo, de conſtitution. in 6. per textum in cap. nonnulli, de reſcriptis, cap. cùm te de ætat. & qualit. cap. ex parte de Cappellis Monachor. Et licet Innoc. in dicto cap. ex parte, contrarium tenc. at aſſerendo nõ eſſe magis faciendam mentionem Concilii, quàm alterius iuris, & propterea ſufficere clauſulam generalem derogatoriam, prout videtur ſentire, Felin. in dicto cap. nonnulli num. 3. Cenedus in collectanea 123. in dicto cap. nonnulli, tamen vt inquit Dec. in Rubr. de conſtitution. in 2. lectura, & in cap. prudentiam num 18. de officio delegat. totus mundus amplectitur opinionem Archidiaconi, quam probant latè Ripa, Vitalis, Probus ad Monachum, Rebuffus, Mandoſius, Guttier. Padilla, Menochius, Couar. & alii, quos refert Garzias de benefic. par. 4. cap. 5. nu. 25. Fallit tamen ſupra firmata concluſio in conceſſionibus manu Summi Pontificis firmatis, nam tunc neq; generalis, neq; ſpecialis derogatio requiritur. Sic declarauit Pius V. 23. Decembris 1570. Sic etiam Sacra Congregatio apud Garſiam loco cit. num. 33. Idem eſt in conceſſionibus ex certa ſcientia, & motu proprio factis, nam tunc ſufficit derogatoria generalis, Puteus deciſ. 494. lib. 2. Mandoſ. de ſignatura gratię tit. de prouiſion. verſ. derogatio dicti concilii, Sarmiento lib. 3. ſelectarum cap. 14. num. 11. Idem eſt, quando per legem vniuerſalem de directo Summus Pontifex ſtatueret contrarium diſpoſitioni cõciliari, nam tunc nulla requiritur derogatio, Gloſ. in cap. 1. in verb. noſcatur de conſtitution. in 6. Cinus, & Bald. in l. humanum, C. de legibus; Abb. & Felin. in dicto cap. nonnulli Io. Gratian. regula 291. Vltimò fallit in derogatione Concilii Tridentini. Nam licèt multi dicant nunquàm per conſtitutiones Pontificiales derogari ſupradicto Cõcilio, niſi in ſpecie nominetur, ex eo, quia eſt nouiſſimum generale Concilium, probant Henriq. lib. 7. de indulgen. cap. 26. lib. 3. Viualdus in Candelabr. par. 3. cap. 12. num 22. refert, Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 26. num. 7. Fulcus de viſitat. lib. 2. cap. 20. num. 14. Moneta de commutatione vltimar. voluntat. cap. 5. num. 165. alios allegat Garz. loco cit. num. 36. Contrarium tamen multi tenent, nempè ſufficere clauſulas generales, & ita dicit ſeruari de facto, Gonſ. reg. 8. Cancellariæ, Gloſ. 6. nu. 20. probat Ricc. deciſ. 279. par. 3. qui dicit ita ſeruati in praxi; Quicquid tamen ſit. Vera eſt opinio, quod abſque vlla clauſula derogatoria, eo ipſo quod Summus Pontifex aliquid contra Concilium Tridentinum ſtatuit, aut concedit, cenſetur illi derogare. Sic Rota in vna Penſionis Sancti An-

geli

goli 16. Decembris 1594. coram D. Pamphilico, refert, & ſequitur, Martha de clauſul. par. 2. clauſ. 14. num. 3. Idem probatur per ſupradictum motum proprium Pii V. ac etiam Sacra Congregatio declarauit, vt apud Garz. loc. citat. num. 33. & 34. Rota Deciſ. 179. num. 6. & 687. num. 24. Probat latè poſt alios Bononia de elect. par. 1. dub. 5. & ratio eſt, quia in vltima ſeſſione Tridentini cap. 21. de reform. fuit reſeruata, & excepta authoritas Summi Pontificis ſuper omnibus à Concilio deciſis, & propterea eo ipſo, quòd Summus Pontifex cõtra Concilium reſcribit, potiùs dicitur ſua vti authoritate, quàm Cõcilio derogare, Anaſtaſius Germon. de ſacrorum immunitatib. lib. 3. cap. de indultis Cardinalium num. 74. & hoc eſt, quòd fuit deciſum in vna Pẽſionis Sancti Angeli, vt ſupra, vt Marthã, & Garz. loco citato.

Et licèt in derogatione diſpoſitionum conciliarium non ſufficiat generalis clauſula, non obſtantibus, &c. ex illa ratione, quòd quę multorum conſenſu, ac magna deliberatione facta ſunt maiori authoritate dicuntur roborata, & idcircò maiori indigẽt reuocatione ex l. dubiũ, C. de repudiis, cap. prudentiam de officio delegati, Federic. de Senis, conſ. 49. & 226. latè Rodriq. de regularib. tom. 1. quæſt. 8. art. 10. Et niſi in generali reuocatione fuerit expreſſum aliquod ex illis, quæ ſpecialem requirebant declarationem, non cenſetur derogatum omnibus, quę ſpecificam requirunt derogationem. Exemplum ponit, Garz. num. 38. & 39. loco cit. in exemptione decimarũ ex deciſ. Rotæ 17. Maij 1589. coram D. Orano, in qua fuit declaratum, quòd ex eo quod Gregorius XIII. confirmauerat exemptionem decimarum cum derogatione Concilij Lateranenſis, cæteris omnibus Conciliis cẽſebatur derogatum. Probat etiam in ſpecie, Gemin. in cap. qui ad agenda, §. ſed ſi aliquis num. 2. de procurat. in 6. & Bald. in cap. 1. col. 2. *Per quos fiat inueſtitura*, in vſibus feudorum, & in l. 1. in fin. ff. de ſeruitutibus dixit, quòd licèt conceſſio, vel confirmatio priuilegiorum facta à Summo Pontifice non operatur in his, quæ ſunt contra ius, ſi tamen aliquod particulare, quod eſt contra ius fuerit exceptum, cenſetur derogatum omnibus, quæ ſunt contra ius præter ſpecialiter excepta, Ruinus conſ. 110. col. 6. vol. 3. Mandoſ. in regulis Cancellariæ regula 13. quæſt. 8. num. 5. Rodriq. loco cit. ſupradicta omnia procedunt in illis Conciliis, in quibus non fuit expreſsè reſeruata authoritas Sũmi Pontificis, Marescott. lib. 2. variar. reſolution. cap. 38. num. 41. dicens ſic reſoluiſſe Rotam in vna Vliſbonen. decimarũ 27. Nouembris 1572. coram Robuſterio, & in vna Oriolenſi decimarum, 8. Februarii 1588. coram Orano. Bononia loco citat. num. 4. in fin.

Ex hoc puto inſurrexiſſe praxim, vt in conceſſionibus Pontificiis apponatur clauſula (Quatenus decretis Concilij Tridentini non aduerſentur) Quaranta in compendio bullarii in verbo Concilium Tridentinum conſtat ex bulla Clementis 8. quæ incipit, Ratio paſtoralis officii die 20. Decembris 1597. & ex alia Pauli V. quæ incipit, Iniuncti nobis, 1. Decembris 1609. in quibus fuerunt confirmata priuilegia Patrum de Obſeruantia, cum ſupradicta clauſula (Quatenus Decretis Concilii Tridentini non aduerſentur) Nam ex eo, quod facilè derogatur Tridentino, vel per clauſulas generales derogatorias (non obſtãtibus quibuſcunq; &c.) vt in praxi obſeruari dixit Ricc. deciſ. 279. par. 3. vel per ſimplicem conceſſionem, vel diſpenſationem contra deciſa in Trident. vt dicebat Rota, Anaſtaſ. Germon. Garz.

Mareſcott.

Mareſcott. & alii, Idcircò ſpecialiter præſeruatur, & declarat Summus Pontifex ſe non intendere per conceſſionem illi derogare.

Hinc colligitur erraſſe, Rodriq. dicto art. 10. in quo aſſerit per ſupradictam præſeruationem Concilii Tridentini induci derogationem cæterorum Conciliorum. Nam dum vnum ex Conciliis excipitur, cæteris Conciliis putabat eſſe derogatum ex Baldo Geminiano, Mandoſio, & alii ſupra allegatis; ſic etiam cauendum eſt in parte à Suar. tract. de legib. lib. 8. cap. 6. & 7. qui optima ratione impugnat, Rodriq. loco cit. dicentem, exceptionem Concilii Tridentini operari derogationem cæterorum Conciliorum, nam licèt exceptio firmet regulam in contrarium, l. Tribunus, §. vltimo de militari teſtam. Abſurdum tamen eſt, vt quæ apponuntur ad reſtrictionem operentur ampliationem. Aſſerit tamen ipſe Suar. clauſulam illam, dummodo, &c. declarare firmitatem decretorum Concilii Tridētini, & quod in generalibus clauſulis non comprælendatur. Nam vera eſt opinio comprælēdi, & ita vſu receptum eſt, vt diximus, & facilè derogatur ipſius diſpoſitione ex cauſa reſeruationis factæ in dicto Concilio ſeſſ. 25. de reform.

Epiſcopi an poſſint abſoluere à Caſibus Bullæ Cœnę Domini impeditos perpetuo impedimento accedendi ad Summum Pontificem pro abſolutione. Cap. III.

DVbitant DD. an facultas hæc Epiſcopis conceſſa ſit ſublata per Bullam Cœnæ Domini, & pro vtraq; opinione innumeros ferè DD. cumulat Barboſa in eod. cap. 6. Trident.

Suppoſita ergo opinione, facultatē fuiſſe illis ademptum; Quæritur an perpetuo impedimento detentos poſſint abſoluere? Reſpondeo abſq; vllo ſcrupulo id illos poſſe. Nam Epiſcopus de iure communi abſoluit impeditos perpetuo impedimento à quacunque cenſura Summo Pontifici reſeruata cap. de monialibus, vbi Abb. de ſent. excommunic. Felin. in cap. quamuis de Senten. excommunicat. Syl. in verbo abſolutio 4. num. 7. Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 28. num. 39. Nauar. in ſumm. cap. 27. num. 89. Et licèt textus in cap. de Monialibus loquatur de excommunicatione ex violenta manuum iniectione in clericum, ex generalitate tamen capituli ea noſcitur, cap. quamuis eodem tit. cap. eos de ſenten. excommunic. in 6. colligitur idem eſſe dicendum in qualibet cenſura reſeruata, & probatur. Certum eſt Epiſcopum non poſſe diſpenſare in impedimētis dirimentibus, quia hoc tantùm ad Summum Pontificem ſpectat, vt ex Tridentino ſeſſ. 24. de reformat. matrimon. cap. 5. Et tamen ex cauſa magnæ neceſſitatis, quando non eſt facilis acceſſus ad Summum Pontificem poteſt diſpenſare, ſicut in qualibet alia lege Pontificia. Speculator in tit. de diſpenſation. §. nunc de Epiſcoporum num. 30. Abb. in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis num. 9. de iudic. Felin. in cap. 1. de conſtitut. Guttier. quæſt. Canonic. lib. 1. cap. 23. num. 18. & in ſpecie in materia matrimonij, Syl. verbo diſpenſatio quæſt. 9. §. 15. Ang. Tabien. & Armilla in eodem verbo, alios allegat, & probat Sāch. de matrimon. lib. 2. diſputat 40. num. 3. & dicit ita in praxi ſeruari authoritate, Nauar. cap. 22. num. 85. Ergo ita etiam, & abſoluere, cum non poſſit diſpar ratio allegari.

Secundò abſolutio impediti perpetuo impedimento, non procedit ex vi ali-

cuius

Digitized by Google

cuius priuilegij, ſed ex vi iuris communis cap. de monialibus, vbi Gloſ. in verbo per Epiſcopum, & ibi Abbas, & cæteri Canoniſtæ de ſententia excommunic. & Epiſcopus in illo caſu procedit tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ, Gloſ. loc. cit. & propterea habens priuilegium diſpenſandi, vel abſoluendi in caſibus Epiſcopalibus, etiam matrimonialibus, non poteſt diſpenſare ratione vrgentis neceſſitatis, quia hoc iure ſpeciali delegato competit Epiſcopo, Henriq. lib. 6. de pœnitentia, cap. 14. num. 6. & litt. 6. Rodriq. in Bulla Cruciatæ, §. 9. n. 118. quia hi non dicuntur verè caſus Epiſcopales, ſed Pōtificij; Epiſcopis verò ex iuris interpretatione permiſſi, Sanch. dicta diſputat. 40. num. 9. & clauſula derogatoria oppoſita in lege noua, non includit ſpecialiter ſtatuta à lege antiqua, Gloſ. in authen. de hæreditatibus, quæ ab inteſtato deſer. in principio, Bart. in l. ſciendum, ff. qui ſatis dare cogan. Et quod poteſt ſaluari per legem antiquam, nunquam cenſetur derogatum per nouā legem, Felin. in dicto cap. nonnulli num. 21. de reſcript. Iuri etenim cōmuni nunquam cenſetur derogatum, niſi expreſsè conſtet, Rota deciſ. 1. de præbend. Io. Monachus in cap. in aliquibus de præſcription. in 6. Felin. loco cit. num. 24. & idcircò priuilegiis clauſis in corpore iuris non facilè derogatur, nec includuntur in clauſula, non obſtantibus priuilegiis, &c. Butrius in cap. fin. de for. compet. Roman. conſ. 498. Felin. cap. 1. de reſcriptis verſ. fallit 3.

Tertiò reſeruatio caſuum fit ob charitatem, & bonam gubernationem Reipublicæ, vt ſupra ex Tridentino dictū eſt. Sed ſi Epiſcopi non poſſent abſoluere à caſibus occultis, maximum eſſet animarum diſcrimen, & quaſi cogerentur permanere in peccato, eſſet enim contra ſuauem Eccleſię Dei gubernationem, qui enim ex legitimo impedimento perſonaliter comparere non poteſt apud Sedem Apoſtolicam, non tenetur per Nuntium, neq; per procuratorem, neque per literas, ſic colligitur ex textu in cap. quamuis, cap. quòd de his, cap. de cætero de ſenten. excom. Nauar. cap. 27. nu. 90. Henriq. Sayr. Hugolin. & alii, quos refert Sanch. in Decalog. lib. 2. cap. 13. num. 14. Barboſa de offic. Epiſcopi allegation. 41. num. 7. Idcircò nullo pacto dicendum eſt voluiſſe Summum Pontificem in tali caſu arctare authoritatem Ordinariorum ex iure communi illis conceſſam. Et dato, & non conceſſo, quòd eſſet ex priuilegio, in generali derogatione priuilegiorum non comprehenditur illud, quod veriſimiliter non præſumitur voluiſſe derogare, Io. Andr. in cap. ei, cui de præbendis in 6. Felin. in dicto cap. nonnulli num. 26. Idcircò optimè tenet Henriq. de pænit. lib. 6. cap. 10. num. 2. quòd data quauis ſtrictiſſima reſeruatione, prout fuit illa Sixti V. in materia abortus in anno 1588. per quam fuit derogatum quibuſcunq; priuilegiis, & etiam declaratum, quòd in quouis Iubileo, in quo daretur authoritas abſoluendi à quibuſcunq; caſibus, etiam Bullæ Cœnæ, non includeretur caſus abortus impediti, tamen perpetuò impedimento detenti poſſent ab Ordinariis abſolui, Idem tenet Sanch. dicta diſputat. 40. num. 13. Idem Henriq. loco cit. cap. 9. num. 7. & cap. 16. num. 1. vbi alios allegat. Probat hanc opinionem Couar. in cap. Alma mater, parte 1. cap. 11. num. 15. in fin. Corduba in quæſt. q. 11. Simanchas de Catholic. inſtitut. cap. 25. num. 3. Nauar. cap. 27. num. 89. Sanch. lib. 2. Decalog. cap. 13. in fin.

An

An poſſit Epiſcopus in hęreſim lapſum abſoluere perpetuo impedimento detentum, ita vt nō poſſit ad Sedem Apoſtolicam accedere. Cap. IV.

Communis opinio eſt, id Epiſcopum non poſſe ita Sot. in 4. diſtinct. 22. quæſt. 2. artic. 3. in fin. Bart. Ledeſma de Sacramen. dub. 13. ad finem, Viualdus in candelab. in vltima editione anni 1602. par. 1. tit. 11. de abſolution. num. 14. Sanch. in dicto capitulo 13. Suar. de fide, ſpe, & charit. diſputat. 21. Sec. 4. in fin. Ricc. in dicta deciſ. 278. nouiſſimè Sanctarell. de hæreſi cap. 6. dub. 3. Ratio eſt, quia caſus hæreſis requirit ſpecialem conceſſionem cap. frater noſter 16. quæſt. 1. propterea in generali facultate abſoluendi non comprææhenditur, Gloſ. in cap. vt officium de Hæretic. in 6. Nauar. cap. 27. num. 275. Mandoſius in praxi ſignaturæ, verbo abſolutio ab hæreſi, Couar, loco citato Simanch. in dicto cap. 3. num. 2. Guttier. quæſt. canonic. cap. 13. num 26. Imò in conceſſione abſoluendi à caſibus Bullæ Cęnæ, in qua primo loco nominantur hæretici, non venit caſus hæreſis. Nec hęretici vigore Iubilei poſſunt abſolui vltra ſupra citatos, probat Suar. diſput. 7. Sec. 5. num. 12. ſic dicitur declaraſſe Pium V. & Gregorium XIII. Vnde duo concionatores, qui contrarium populo declarauerāt in publicatione Iubilei, coacti fuerunt ſe ipſos retractare, Henriq. dicto cap. 16. num. 2. littera I. infinitos allegant pro hac opinione Barboſa allegat. 40. num. 33. & Sanctarell. cap. 6. num. 4.

Contrarium tamen ſemper mihi fuit viſum rationabile, nempè, vt poſſit Epiſcopus perpetuò impedimento detentum, in hæreſim lapſum abſoluere, Primò probatur: Ab omnibus poteſt abſoluere Epiſcopus ſuos Diœceſanos, niſi in ſpecie a Summo Pontifice prohibeatur, vt ſupra probatum eſt, & attento iure communi, etiam abſoluit hæreticos cap. vt officium, vbi Ioannes Andr. Geminian. Archidiac. & Franch. de hæretic. in 6. Gloſ. in cap. excommunicamus il primo, §. credentes, in verbo Apoſtolicæ, vbi Abb. Felin. & alij de hæretic. & hoc ex ordinaria facultate non ſolùm à iure poſitiuo conceſſa cap. ad abſoluendū de hæretic. Hæc per officium Sanctæ Inquiſitionis, Ordinariorū iuriſdictioni derogatum eſt, cap. per hoc, ibi (Diœceſanis Epiſcopis, quin, & ipſi authoritate ordinaria, vel delegata, ſi habent in eodem procedere valeant, volumus derogare) de hæreticis cap. cum ſecundo ibi (antequam per Epiſcopum loci, vel aliam perſonam Eccleſiaſticam, qui ſuper hoc habent, ſententia ſuper eodem crimine fuerit promulgata) de hæret. cap. ſuper eo, & cap. officium eod. tit. in 6. ſed etiam iure diuino cognoſcit Epiſcopus de hęreſi, & hęreticos abſoluit, Simanchas de Catholic. inſtitut. par. 2. cap. 25. de Epiſcopis num. 3. Imò tenetur Epiſcopus ſuſpectos de hæreſi ad pœnitētiam prouocare cap. excōmunicamus, §. adiicimus ibi (ipſe autē Epiſcopus ad pęnitentiam ſuos conuocet accuſatos) de hæret. Et ſi in hæreſis cognitione negligens reperiatur Epiſcopus deponendus eſt, latè Simanch. loco cit. Sequitur igitur, Epiſcopū fundatam habere ſuam iuriſdictionē ex iure diuino, & poſitiuo in omnes ſuos Dięceſanos cognoſcendi, & abſoluendi de hæreſi. Et in toto corpore iuris nulla repetitur reſeruatio cōtra Epiſcopos de hęreſi, ſed tantùm per Bullā Cœnæ Domini, Suar. de fide, ſpe, & charitat. diſputat. 21. ſect. 4. num. 3. Sed ex communi opinione

ſupra firmata abſoluit Epiſcopus perpetuò impeditos à caſibus contentis in Bulla Cęnæ, ergo etiam, & ab hęreſi cum nulla poſſit ratio diuerſitatis allegari.

Et licèt caſus hęreſis requirat ſpecialē conceſſionem ex cap. frater noſter 16. quęſt. 1. & ex dictis per Couar. dicto §. 11. & ex cæteris ſupra allegatis. Aduertendum eſt, quod dato, quod vera ſit hæc opinio, quòd facta conceſſione caſuum compræhenſorum in Bulla Cęnæ, non intelligatur caſus hæreſis, niſi ſpecialiter fuerit conceſſus, licèt contrarium multi grauiſſimi Doctores teneant, aſſerentes omninò compręhendi, quos refert, & ſequitur Fagundez de præcep. decalog. lib. 8. cap. 8. num. 37. & ſecundum hanc opinionē dicit fuiſſe reſolutum in ſacra pænitentiaria in anno 1617. Fill. de cenſur. tract. 8. cap. 10. num. 265. & ſecundum hanc opinionem probabilem, nullum eſt dubium, poſſe Epiſcopum perpetuò impeditum abſoluere; Sed etiam retēta alia opinione dico, quòd aliud eſt, quando agimus de conceſſione, vel reuocatione priuilegii, aliud quando agimus de conceſſione, vel reuocatione iuris communis. Nam priuilegiis facilè derogatur, & quando priuilegium deuenit ad non cauſam, vel ex eius exequutione naſceretur aliquod abſurdum, reuocatur priuilegium, cap. ſugeſtum de decimis. Imò quando priuilegium continet idem, quod ius commune, reuocato priuilegio, non reuocatur ius commune. Idcircò licèt decretum Tridentini concedentis facultatem Epiſcopis abſoluendi ab hæreſi ſit correctum, non tamen ceſſat diſpoſitio iuris cōmunis.

Secundò probatur. Ratio allegata ab aduerſariis, quòd Epiſcopus non abſoluat hæreticos perpetuò impeditos, &c. eſt, quia nullus præter articulum mortis abſoluit ab hæreſi præter Summum Pontificem; Sed eadem forma reſeruationis legitur in Canon. ſi quis ſuadente diab. ibi (nullus Epiſcoporum vllum præſumat abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat) 16. quæſt. 4. Et tamen percuſſorem perpetuò impeditum abſoluit Epiſcopus; Et licèt dictio illa, nullus, denotet omnimodam excluſionem, Abb. in cap. cum ad noſtram num. 6. de election. & in cap. graui num. 8. de officio Ordinar. Vgolin. in Bulla Cœnæ, §. cæterum num. 5. non tamen excludit caſus ſimiles, æquipollet enim perpetuum impedimentum, articulo mortis, cap. cos de ſenten. excommun. in 6. Et duriſſimum eſt, quòd quis nolens, toto tempore vitæ, cogatur permanere in excommunicatione, & incertum articulum mortis expectare pro abſolutione; Et ſicut percuſſor clerici impeditus, vt ſupra, poteſt abſolui ab Epiſcopo, ita & hæreticus, nam caſus exceptus à iure communi extenditur ad ſimiles, cap. cum dilecta, vbi Abb. & Dec. de confirmat. vtili, vel inutili cap. ad audientiam de Cleric. non reſidentibus, Abb. in cap. cum omnes colum. 6. de conſtitut. Couar. loco citato num. 15. verſ. 3. etiam. Accedit etiam, quòd reſeruationes fiunt pro ſalute animarum, vt ex Tridentino ſeſſ. 14. de reformatione cap. 7. & poteſtas Summi Pontificis à Deo Optimo Maximo obtenta, fuit ad ędificationem, non autem ad deſtructionem. Si enim Epiſcopus non poſſet abſoluere impeditos, pia mater Eccleſia ſufficientia remedia non adhibuiſſet ſuis filiis. Et quæ proteſtatur nunquam ſe gremium præcludere venientibus, per indirectum ręcluderet. Et neceſſariò dicendum eſt, aliquem debere eſſe Miniſterium, præter Summum Pontificem, qui occultis hæreticis impeditis poſſit conſulere, Suar. d. ſect. 4. n. 16. Propterea optimè inquit

inquit Henriq. lib. 3. de ſacram. pœnit. cap. 10. num. 2. quod in qualibet ſtrictiſſima reſeruatione cum qualibet ampliſſima derogatione, ſemper Epiſcopus abſoluet perpetuò impeditum. Nec obſtat, dictum aduerſariorum, recurrendum eſſe ad Inquiſitorē, & vt inquiunt Barboſa, & Ricc. loco cit. Inquiſitor tanquam Iudex fori exterioris abſoluet ab excõmunicatione reſeruata, & demum quilibet Confeſſarius approbatus abſoluet. Nam licèt multa dici poſſent in quæſt. illa. An Inquiſitor poſſit in foro conſcientiæ abſoluere occultum hæreticum, & multi affirment, videlicèt Bannes 2.2 quæſt. 11. artic. 4. dubitat. 2. in 3. argumento, Campegius ad Zanchum tract. de hæretic. cap. 34. Guttier. qq. Canonicar. lib. 1. cap. 13. num. 3. Negant tamen alii, videlicèt Garzias de benific. par. 11. cap. 10. num. 121. Farinac. de hæreſi quæſt. 192. num. 54. Nauar. Conſ. 10. de priuilegijs, alios allegat Sanctarellus de hæreſi cap. 5. dub. 7. num. 31. Tamen in caſu noſtro dico. Quòd ſi vera eſt opinio poſſe Inquiſitorem abſoluere in foro conſcientiæ, nec per Bullam cœnæ fuiſſe derogatum ſuæ authoritati, ſequitur neceſſariò, idem, & fortius dicendum eſſe in Epiſcopo, cùm idē ius habeat, quòd Inquiſitor hæreticę prauitatis. Nec Inquiſitores ſunt maiores Epiſcopi, clementina 1. §. propter, & §. verũ de hæretic. Et potētius dicitur ius, quod quis habet iure proprio, quam alieno, Rota deciſ. 326 2. par. Gonſal. de alternatiua, Gloſ. 5. §. 9. num. 104. vt ſupra fundatum eſt, Imò fortius reſpectu ouium ſuarum in materia ſacramentorum. Ipſe enim peruigilat rationem redditurus Deo Optimo Maximo de ouibus ſuis, cap. irrefragabili de officio ordin. nã, vt inquit Gregorius relatus in cap. penultimo de regul. iuris; Non poteſt eſſe Paſtoris excuſatio, ſi lupus oues comedi, & Paſtor neſcit. Si autem dicimus, veriorē eſſe ſecundam opinionem Inquiſitores eſſe iudices fori exterioris tantum, nec poſſe in foro conſcientiæ abſoluere, prout credo magis expedire officio S. Inquiſitionis, quod nunquam Inquiſitores confeſſiones audiant, conuincitur ex eo, quod abſolutio in foro conſcientiæ, non prodeſt hæretico, quod non poſſit in foro exteriori legitimis probationibus aduenientibus puniri, Gloſ. in cap. gaudemus, in verbo poterit, de hæretic. Anton. Gomes. lib. 3. var. reſolut. cap. 1. num. 40. Pegna ad Directoriũ par. 2. comment. 25. §. rurſus, Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 12. num. 27. Suar. dicta diſputat. 21. Sect. 4. num. 6. Videns enim hæreticus pœnitens, poſt confeſſionem, & ſuperuenientibus inditiis contra ipſum procedi facilè in ſuſpitionem incideret de reuelata confeſſione, vel quod Inquiſitor de auditis in confeſſione vteretur in foro exteriori, quod in verecundiam ſacri ſigilli Sacramentalis verteretur. Idcircò optimè aduertit Eymericus in directorio, ne Inquiſitores confeſſiones audiant. Si inquam hoc dicimus ſequitur neceſſariò, quòd occultus hęreticus teneretur ſe ipſum prodere, quod omni iure repugnat, cum nullus cogatur ſe ipſum prodere, cap. quis aliquãdo, § his authoritatibus, ibi (ſecreta nãq; peccata ſecreta confeſſione, & occulta ſatisfactione tolluntur) de pęniten. diſtinct. 1. Et hoc procedit etiam in hæreſi, nam regula eſt generalis, ne quis cogatur prodere ſe ipſum, & etiam in hęreſi locum habet Symanch. de Catholic. inſtitut. par. 2. tit. 42. de occultis num. 13. Nec teneretur alios denunciare iuxta textum in cap. 2. de hæretic. in 6. & alias Summorum Pontificum Innoc. IV. Nicol. III. Pauli IV. Pii IV. &c. conſtitutiones, quas refert, Farinac. de hęreſi quæſt. 197. §. 2. num. 35. quando

ex tali denũciatione ſequeretur ipſius proditio, Nauar. conſ. 8. num 3. de hæretic. Propterea ſequitur non eſſe conſultum animabus occultorum hæreticorum per acceſſum ad Inquiſitores.

Accedit ſupradictis. Ratio, quare Doctores dixerunt, quòd qui tenetur accedere, & non poteſt perſonaliter, nõ tenetur mittere, neque ſcribere, eſt ob periculum proprię proditionis. Si ita eſt in cæteris criminibus, fortius eſt in hæreſi, nam crimen hæreſis infamat, & graue eſt aliquem citari à Tribunali Sanctę Inquiſitionis, vt poſt Afflict. in Conſtitut. Regni, Inconſutilem, de hæreticis, & Carterium tract. de hæret. num. 116. tradit Symanch. de catholic. inſtitut. par. 2. cap. 50. de præſumpt. num. 29. Igitur ſi Inquiſitor, vel non poteſt abſoluere in foro conſcientiæ, vt diximus, vel pænitens non tenetur accedere ſe ipſum propalando, quod eo ipſo ſequitur, ex quo accedit ad Inquiſitorem, cum nullum aliud negotium ad ipſum ſpectat, niſi de hæreſi cognoſcere, ſequitur neceſſario dicendum, ne pænitens perpetuo impeditus omni prorſus deſtituatur auxilio; quòd Epiſcopus in foro cõſcientiæ abſoluet, ſuſtinendo in hoc vices Summi Pontificis iuxta regulam. Quòd ex cauſa magnæ neceſſitatis, quãdo non eſt facilis acceſſus ad Summum Pontificem, diſpenſat Epiſcopus in omni lege Pontificia, Speculator in tit. de diſpenſationib. §. nunc de Epiſcoporum num. 3. Abb. in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis num. 9. de iudic. Cenedo, qq. Canonic. quæſt. 30. num. 5. Congerit Sanch. & dicit ita in praxi ſeruari lib. 2. de matrimon. diſputatione 4. num. 3. Et ſecundum hanc opinionem conſului, & ego ipſe practicaui in quadam moniali, quam obtenta poteſtate à Diœceſano in foro penitentiali, audita confeſſione omnium peccatorum abſolui; Et hanc etiam noſtram opinionem tenet noſter Duardus in Bulla Cænę lib. 3. §. 2. quæſt. 8. num. 13. & 45. Nouiſſimè accedit, quod licèt quæſtio fidei ad Petrum ſpectet, & ipſius iudicio ſtandum ſit, quid credendum, quid reſpuẽdum ſit cap. quoties 24. quęſt. 1. procedere tamen contra non credentes iam deciſa, ad Epiſcopum ſpectat, Gloſ. in dicto cap. quoties, in verbo, niſi ad Petrum, per tex. in cap. ad abſoluendum, §. ad hoc de hęret. Igitur ſi in foro exteriori pro fidei defenſione Epiſcopus cognoſcit de hæreticis, ergo eo magis in foro interiori pro eiuſdem fidei defenſione, & animarum ſalute dicendum erit.

De differentia facultatis conceſſę Epiſcopis ad diſpenſandum in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, & ad abſoluendum à Caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Cap. V.

SAcrum Concilium in dicto cap. liceat, conſtituit differentiam inter facultatem conceſſam Epiſcopis diſpenſandi in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto deſcendentibus, & facultatem abſoluẽdi à caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Quando enim loquitur de facultate diſpenſandi, quæ prodeſt in vtroq; foro, duas requirit circumſtantias; Altera eſt, vt ex delicto occulto deſcendat irregularitas, vel ſuſpenſio; Secunda nè cauſa irregularitatis ſit deducta ad forum contenſioſum. Quando verò loquitur de abſolutione à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quæ locum habet in foro conſcientiæ tantum requirit quod ſit occultum.

Notan-

Notandum eſt itaq;, quòd crimen ſimpliciter, & per ſe occultum, eſt, quod ſola cogitatione committitur, in corde retinetur, nec voce, aut opere extra progreditur, & ſic nihil habet, vnde poſſit ab hominibus cognoſci. De hac ſpecie occulti loquitur textus in cap. cogitationis pœnam de pænitentiam diſtinct. 1. Hoc crimen iudicio Eccleſiæ non ſubditur quoad pœnas. Ideò de his non loquitur Concilium; Hæreticus enim purè mentalis non incidit in excommunicationem ſecūdùm veriorem opinionem contra Arnaldum Pighium lib. 6. de Hyerarchia Eccleſiæ. Probant communem opinionem Caietan. in ſumma, in Verbo hæreſis, Sot. Albertus, Syl. & alii, quos refert, & ſequitur Simanch. de Catholic. inſtitution. parte 2. cap. 42. de occultis, Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 8. Crimen verò per accidens occultum, dicitur, quod extra progreditur, ſed tamen probari non poteſt, cap. ex tenore, vbi Abb. de temporib ordinat. & in cap. veſtra num. 11. de cohabitat. Cleric. & mulier. cap. erubeſcant, vbi Præpoſitus, & Geminianus 32. diſt. optimè explicat Gregorius Lopez ad partitas Hiſpaniæ par. 1. lege 33. tit. 6. in verbo peccados encoviertos. De hac etiam ſecunda ſpecie occulti, non loquitur Concilium, vt infra dicemus. Occultum crimen etiam dicitur, quatenus contradicit publico, notorio, vel manifeſto iuxta textum in dicto cap. veſtra, probat latè Nauar. in ſumma cap. 27. num. 150 dicitur enim penè, ſeu quaſi occultum, dictio enim illa, penè, diminuit, ſicut dictio, quaſi, cap. cum dilecta de confirmat. vtil. vel inutil. & ſic dicitur delictum penè occultum, quod difficulter probari poteſt, Abb. in dicto cap. veſtra num. 11. Et dum aliquid toleratur, licèt ab aliquibus ſciatur, poteſt dici occultum, quia difficilè ſubeſt probationi, Gloſ. in cap. manifeſta 2. quæſt 1. & in dicto cap. veſtra, in verbo notorium. Publicum enim dicitur, quod patet omnibus, Bart. in l. 1. §. penult. ff. de ſuſpition. tutor. Vel ſaltem maiori parte Viciniæ, Collegii, vel Monaſterii, dummodò non ſint minus, quàm decem in Vicinia, Collegio, vel Monaſterio, Abb. & Nauar. loc. cit. Idcircò quod à quinq; ſcitur, dicitur penè occultū, Nauar. loco cit. allegat Gloſ. in cap. quis aliquando, §. hæc ergo, in verbo ſecreta, de pœnitentia, diſtinct. 1. & text. in cap. 2. de Apoſtat. Nam cum decem perſonæ conſtituant vniuerſitatem, quod vniuerſitati patet, dicitur publicum, vt ex Bart. in dicta l. 1. §. penult. Ideò, quod non ſcitur à maiori parte vniuerſitatis, non poteſt dici publicum, ſed penè occultum, quatenus aduerſatur publico, manifeſto, vel notorio, licèt probabile ſit in foro exteriori, l. eos, §. 2. C. de appellationib. & de hac ſpecie occulti loquitur Concilium, vt latè probat poſt alios Sanch. loco cit. cap. 11. & de matrim. lib. 8. diſputatione 34. num. 55. & ſequenti, Genuenſ. in praxi c. 66. Barboſa de offic. Epiſcop. alleg. 39. num. 24.

Et licèt alij dicant, Concilium intelligendum eſſe de crimine verè occulto, quod licèt ad extra progreſſum ſit, tamen probari non poſſit, & propterea à crimine reſeruato corā duobus, vel tribus perpetrato, non poſſit abſoluere Epiſcopus, Garzias de beneficiis par. 7. cap. 11. num. 46. & ſequen. allegat Graff. conſ. 2. in tit. de homicid. Et dicit etiam ita fuiſſe à Sacra Congregatione declaratum; Incontrarium eſt communis opinio, & veritas. Nam Decretum Sacri Concilij continet materiam fauorabilem, & proinde largè eſt interpretandum, Henriq. in ſumma lib. 10. de Sacram. ordin. cap. 20. num. 2;

Sanch.

Sanch. dicto lib. 8. diſputatione ſecunda num. 12. fit enim reductio ad ius commune per Decretum Concilii, idcircò tanquam fauorabile extendi debet, Anton. de Butr. & Abb. in cap. olim de verborum ſignificatione. Confirmatur idem. Nam Concilium ad obuiandum ſcandalo publico, reſtringit facultatem abſoluendi tantum in occultis, ergo non eſt facienda uis, quòd ſit probabile, ſed tantum, quòd non ſit publicum, & quòd abſque infamia tolleretur; iuxta, Gloſ. in cap. 2. in verbo, non valebit, de Apoſtat. Henriq. de irregularitate cap. 20. nu. 4. Barboſa, Sanch. & alii ſupra citati.

Hinc infertur. Primò, Epiſcopum poſſe abſoluere à delicto reſeruato Summo Pontifici, occultò in loco abſolutionis, licèt id alibi ſit publicum, dummodo non ſit timor, quòd ad locum abſolutionis publicè deferatur, Auila de cenſur. cap. 7. diſput. 1. dub. 11. côcluſ. 3. & Durand. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 5. in fin. & ibi Paludan. q. 6. artic. 1. num. 5. dicunt, quod publicus excommunicatus in vno tantum loco, non debet cenſeri publicus in alio loco, & Auilæ opinionem ſequitur Sanch. dicens ſic viros doctiſſimos Salmanticæ conſuluiſſe, dicto lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 20. licèt contrarium dicat Suar. de pœnitentia diſput. 30. ſec. 2. num. 2. Sed vera eſt opinio Sanch. Nam eo ipſo, quòd in loco abſolutionis delictum eſt occultum, eo modo vt ſupra, & nulla ſit infamia de pręſenti, nec in proximo de futuro, adimpletur mens Concilii ſcandalis obuiandi, vt ex Henriq. loco citato.

Infertur etiam Secundò, quòd ſi crimen fuit ad forum contentioſum deductum, ſed per ſententiam delinquens abſolutus, poterit demum ab Epiſcopo abſolui in foro conſcientiæ. Ratio eſt, quia ceſſat infamia, & remanet, vt prius, occultum, Henriq. & Sanch. loc. citatis, Viualdus in candelab. Emanuel Sà, Rodriq. Vega, Graffius, Suar. Genuen. & alii, quos refert, & ſequitur Barboſa in dicta allegation. 39. num. 32. Et hoc etiam ſi deprauatis mediis, vel ex defectu probationis fuerit abſolutus, vt per ſupra citatos. Nihil enim facit ad publicitatem criminis, quòd malis mediis, vel ex defectu probationis fuerit abſolutus. Genuenſ. & Barboſa loco citat.

Quod ampliatur, etiam ſi delinquens per diffinitiuam ſententiam non fuerit declaratus innocens, iuxta textũ in l. abſentem, ff. de pœnis, ſed tantùm abſolutus ab obſeruatione iudicii; Nam licèt ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicii, non dicatur propriè diffinitiua, ſed interloquutoria, Iaſon. in l. admonendi num. 78. & ſequen. ff. de iur. iuran. Et non proprie finit negotium, Iaſon. in l. properandum, §. & ſi quidem C. de iudic. Franch. in cap. cum eſſes, de appell. in 6. Idcircò abſolutus ab obſeruatione iudicii poſsit iterum accuſari, & formari contra ipſum proceſſus ſi noua inſurgant iudicia, & condemnari l. libellorum, §. quod ſi libelli, ff. de accuſation. l. qui de crimine C. de accuſationibus. Et ſic limitetur regula, quòd de vno crimine bis cognoſci non poteſt cap. de his de accuſationibus, & dicta lege qui de crimine C. de accuſation. latè Felin. in dicto cap. de his, latè Farinac. de inquiſit. quæſt. 4. in prin. & num. 27. Tamen quia ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicii, licet non declaret reum innocentem, declarat tamen non culpabilem, ex defectu probationis, uel proceſſus, Clarus in praxi criminali queſt. 26. uerſ. forma autem, & quæſt. 57. uerſ. ſed id quæro, Farinac. loc. citat. num. 23. Et habet effectum diffinitiuæ ſententiæ circa id, de quo profertur, Ancharan. conſ. 16.

Tuſch.in verbo ſententia,concl. 168. & tranſit in rem iudicatam, ſicut quelibet alia ſententia diffinitiua, Couar. variar. reſolut.lib.1.cap.1.num.8.Farinac.loc.citato. Idcircò ſufficit quod poſſit Epiſcopus poſt talem ſententiā abſolutoriam ex vi Concilij abſoluere,uel diſpenſare, quia remanet delictum occultum,prout prius Rodriqu. in ſumma par.1.cap.167.num.4.

Ampliatur ſecundò,etiam ſi reus ſit abſolutus per compoſitionem,& tranſactionem factam cum parte, & Fiſco in materia tamen componibili,& tranſigibili. Ratio eſt, quia licèt abſolutus ex cauſa tranſactionis factæ cum parte tantùm, non dicatur verè abſolutus,cùm poſsit ad alterius inſtantiam accuſari,l.qui cætu,§.fin.ff.ad leg.Iuliam de vi public.l.ſi maritus,la ſecūda,§.ſi negauerit, ff.ad leg. Iuliam de adult. Felin. in d. cap. de his. Secus tamen eſt,quando etiam cum fiſco fit compoſitio. Nam non poteſt amplius inquietari, latè probat Carau. in Ritu Mag.Cur.Vic.272.& componens ſe cum parte,& fiſco,in delicto componibili,ſeu tranſigibili,non cenſetur fateri delictum,l.fin.ff.de præuaricator, l.quoniam,ff.de his,qui notan. infam. l.tranſigere,vbi omnes Ciuiliſtæ, C. de tranſaction. Gomeſius variarum reſolution.tractatu de delict. titul. de amicitia num. 54.Farinac.loc.cit.qu. 5.num.18.Et licèt Gloſ.cap.Venerabilem,in verbo poſtulaui,de elect. dixerit,quòd petens abſolui ab excommunicatione, fatetur ſe excommunicatum,ex regula, quòd priuatio præſupponit habitum,l.decem,ff.de verbor.obligat. Et petitio veniæ præſupponit culpam,l.ſi ideò,ff.de his, quibus,vt indig.cap.nerui 13.diſtin. latè Maſcard.de probation.lib.1.concluſ. 13.Contrarium tamen dixit Rota deciſ.146.alias 13. de ſententia excommunic. Idem Ioannes Andr. Butrius, & Abb.in cap. exhibita de homicid. Franch.in cap. pia,§.1.de exception. in 6.Concordantur tamen opiniones, quòd in his, quæ ſunt magni præiudicii,non cenſetur fateri ſe eſse excommunicatum. Secus in his, quæ ſunt modici. Ratio eſt,quia eſt probatio inſurgens à præſumptione, idcircò tantùm præualet in his, quæ ſunt modici præiudicij,Abb.in cap.prudentiā §.ſuper eam,de officio delegati, Farinac.dicta q.6.num.26.Sed maximum eſt præiudicium,quòd quis non poſſit à proprio Epiſcopo abſolui,vel ab ipſo diſpenſari; Ideò abſolutus cum præuia compoſitione cum parte, & fiſco,poterit ex vi Concilij abſolui ab Ordinario.

Hinc Infertur, falſam eſſe opinionem dicentium ,quòd deducto crimine ad forum contentioſum , peracto anno, Epiſcopus poteſt diſpenſare, vel abſoluere, etſi per ſententiam non fuerit definitum negotium prout dixerunt, Maiolus de irregularit. lib. 3. cap.17. num. 9. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 7. num. 11. Campanil. in diuerſor. Rubrica 11. cap. 23. num. 144. Barboſa dicta allegation.39.num. 33. allegans Gloſam in cap Fantis Daniel,in verbo obrepſit,81.diſtinct. & cap. omnipotens Deus, de accuſationib. & fundari poteſt ipſorum opinio ex tex. in l. reus;ff. de munerib. & honorib. & in l. Lucius; §. idem reſpondit,ff. ad Municipalem, & de Incolis, vbi accuſatus de delicto capitali, non poteſt honores appetere, ſi tamen accuſator per annum tacuerit poterit, ergo idem in caſu noſtro, vt poſt annum à delatione criminis ad forum contentioſum, poſſit ab Epiſcopo abſolui, vel diſpenſari; Probatur primò. Non eſt maior ratio taciti, quam expreſſi, ſed expreſſa cōpoſitio cum parte accuſante facta, nō facit. vt reus cenſeatur abſolutus d. l. qui cætu, & dicta lege ſi maritus la 2. §. ſi negauerit, ſed adhuc remanet, de numero reorum, & contra ipſum procedi

cedi poteſt, Couar. Gomeſ. & Fari. nac. loc. cit. taliter, vt non poſſit ab Epiſcopo abſolui, vel diſpenſari, ergo nec etiam per taciturnitatem accuſatotis. Secundò lapſus anni non facit quin crimen non cenſeatur delatum in iudicio, nam inſtantia perit biennio, ergo interim non poterit abſolui, etiam parte deſiſtente, nulla ſequuta ſententia. Tertiò ratio quare poſt ſententiam abſolutoriam abſoluit Epiſcopus, eſt, quia ceſſat ſcandalum, & per ſententiã finitur negotium, iuxta textum in l. 1. ff. de re iudic. & ſic remanet delictum occultum prout per prius, prout optimè aduertit, Suar. de cenſur. diſput. 41. ſect. 2. num. 7. quòd nullo pacto poteſt eſſe in caſu propoſito.

Pro reſponſione contrariorum, aduertendum eſt, quòd Epiſcopus in caſibus diſpenſabilibus de iure communi iuxta textum in cap. at ſi Clerici, §. de adulteriis, de Iudic. (quæ facultas de iure cõmuni competens Epiſcopo in caſibus ſuis, non fuit ſublata, nec immutata à Concilio Genuenſ. in praxi cap. 67. num. 13.) non diſpenſat in inquiſito pendente iudicio; Hoc enim tantum ad Summum Pontificem ſpectat; inquiſitum, pendente iudicio ordinare, & etiam beneficium illi conferre, Speculator in tit. de accuſationib. §. 1. Zabarell. in cap. fin. de ſchiſmatic. Sayr. dicto cap. 7. num. 12. Maiol. & alii, quos refert, & ſequitur, Henriq. de irregularit. cap. 17. num. 3. littera h. Si tamen annus fuerit elapſus à die, quo tacuerit accuſator, poterit ordinare delinquentem, & de hoc loquitur, Gloſ. in dicto cap. Tantis Daniel, & cap. omnipotens Deus; Hoc dictum Gloſæ non poteſt applicari in abſolutione, vel diſpenſatione facienda ab Epiſcopo vigore Concilii, nam tantum in occultis abſoluere poteſt, & quando dedictũ eſt famoſum nullo pacto poteſt, videlicèt in maiori parte viciniæ, vt dictum eſt, & probat Genuenſ. loco cit. num. 3. ſic etiam quando deductum eſt ad forum contentioſum, vt apertè decidit Concilium. Ergo indubitanter concludendum eſt, quod niſi fuerit finitum, ſententia, vel compoſitione cum parte, & fiſco, quæ ſententiæ æquipollet, non poterit abſolui, vel diſpenſari.

Infertur etiam recedendum eſſe ab opinione Doctorum Salmaticienſium, quos refert Auila de cenſur. par. 7. diſputatione 10. dub. 7. & probat etiam Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 21. dicentium, quòd lata ſententia condemnatoria criminis, poteſt Epiſcopus abſoluere delinquentem, vel cum ipſo diſpenſare, ea ratione, quia iudicium iam per ſententiam eſt finitum, & ceſſat ſcandalum, & Epiſcopus abſoluendo, vel diſpenſando, non derogat authoritati Iudicis fori contentioſi, cui rei propriè voluit obuiare Concilium, Conſeruando authoritatem iudicis fori exterioris, dum excepit delictum delatum ad forum contentioſum. Et hanc opinionem probant Henriq. lib. 14. cap. 7. de irregularit. num. 5. & cap. 20. num. 4. Reginaldus lib. 30. tract. 2. num. 29. verſ. 6. Contrarium tamen probant, Guttier. quæſt. Canonic. lib. 1. cap. 3. in fin. Rodriq. in ſumma par. 1. cap. 168. in fine Suar. dicta ſect. 2. num. 7. Barboſa dicta allegatione 39. num. 35. & melius quam cæteri, Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 17. num. 23. Et probatur hęc opinio; nam certum eſt facultatem conceſſam à Concilio Epiſcopis abſoluendi ſuos ſubditos, eſſe tantùm in caſibus occultis, ſed delato negotio ad forũ contentioſum, & ſequuta ſententia condemnatoria impoſſibile eſt, dici occultum. Imò dicitur notorium, cap. veſtra ibi (cæterum aliud eſt crimen notorium, aliud occultum.

Noto-

Notorium diffinitur, de quo presbyter canonicè condemnatur) de cohabitat. cleric. & mulier. & in cap. fin. eod. tit. ibi (niſi peccatum huiuſmodi ſit notorium per ſententiam, ſeù confeſſionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ tergiueiſatione aliqua celari non poſſit) citat etiam iura concordantia, Gloſ. in dicto cap. veſtra, in verbo notorium, & in dicto cap. manifeſta. Confirmatur idem; Nam ſi ex communi opinione ſupradiximus delictum occultum dici in materia Concilii, quatenus contradicit publico, notorio, vel manifeſto, quomodo ergo poterit rectè dici, lata ſententia condemnatoria poſſe Epiſcopum abſoluere? cùm iam per ſententiam delictum fuit factum notorium, & ſic contra expreſſa verba Concilii. Accedit etiam, ſi ex communi opinione ſupra diximus, delato crimine ad forum contentioſum, & abſoluto reo, etiam malis medijs, ex quo delictum remanet occultum, prout prius ex vi ſententiæ abſolutoriæ, poterit Epiſcopus abſoluere, ergo à contrario ſenſu loquendo, quando ſententia fuit condemnatoria, nullo pacto poterit Epiſcopus diſpenſare, vel abſoluere; Et in hoc tecedendum eſt à Garzia part. 7. de benefic. cap. 11. num. 50. qui licèt improbet opinionem Auilæ, & ſequacium, dicit tamen, illam poſſe admitti in materia abſolutionis, non autem diſpenſationis; Sed euidenter fallitur, quia niſi per ſententiam abſolutoriam fuerit ſublata publicitas, nullo pacto poterit abſoluere Epiſcopus.

Hinc etiam infertur nimis titubare, Suarez dicta diſputat. 41. ſect. ſecunda num. 7. in fine, dum dixit, quod ſi delictum fuit in iudicio ſemiplenè probatum, & reus abſolutus ab obſeruatione iudicij, quia ex ſemiplena probatione reſultat publica fama, non eſſe amplius delictum occultum, & proinde Epiſcopum non poſſe abſoluere. Nam, vt optimè inquit, Sanch. lib. 7. de matrimon. diſputat. 34. num. 57. per ſententiam ſubſequentem eſt ſublata infamia, & deſtructa publicitas, & ſententia abſolutoria non expreſſa cauſa cenſetur proceſſiſſe potius ex capite non probati delicti, quàm ex innocentia rei, Gloſ. l. ſi quis ad exhibendum, ff. de except. rei. iudic. Bald. in l. 3. C. de ſentent. quæ ſine certa quantit. Lanfranch. in cap. quoniam contra, in verbo interloquutoria, num. 43. de probationib. eſt communis opinio, quam probat Farinac. de inquiſit. quæſt. 4. num. 28. licèt abſolutus ex eo, quia non fuit confeſſus in tormentis, dicitur diffinitiuè abſolutus tanquam innocens, & non ab obſeruatione iudicii, Gomeſius variarum reſolutionum titul. de tortura reorum num. 28. eſt communis opinio, quam probat, Farinac. loco citato num. 26. & dicit ſic practicari in toto Orbe Terrarum. Hinc eſt, quòd ſi poſt talem abſolutionem extraiudicialiter confireretur delictum, non non poſſet contra ipſum procedi, ſicur poteſt formari, & procedi contra abſolutum ab obſeruatione iudicij. Sic probat, & dicit bis vidiſſe iudicatum, Farinac. loco citato num. 46. Hoc autem nihil facit ad abſolutionem, vel diſpenſationem; Nam, & ſi poſt abſolutionem, vel diſpenſationem denuò confiteatur delictum, abſolutio remanet illeſa, diſpenſationes tamen effectus debet ab Epiſcopo impediri, Sayr. & Henriq. locis ſupra citatis. Et quomodo autem cenſeatur delictum deductum ad forum contentioſum. Et an ſufficiat fuiſſe tantum iudici de- [illegible] nuntia-

nunciatum, vel requiratur etiam citatio partis, vel neceſſaria ſit litis conteſtatio, legendus eſt Barboſa dicta allegatione 39. numer. 28. & tex. notabilis in cap. ex parte, il ſecondo de verb. ſignific. in quo deciditur tempus litis conteſtatæ eſſe attendendum.

Vltimo pro complemento eſt aduertendum. Quòd delictum debet eſſe formaliter publicum, ad hoc, vt Epiſcopus non poſſit abſoluere. Multoties enim actus eſt materialiter publicus, nempè celebratio, & delictum occultum, idcircò tunc poterit abſoluere Epiſcopus, Napar. cap. 27. num. 241. & 245. & conſ. 2. de cleric. non ordinat. miniſtr. Sanch. dicta diſput. 34. num. 56. Sayr. Henriq. Rodriqu. Maiol. & alij, quos refert Barboſa loc. citato.

Quinam ſubdit Epiſcopi poſſint ab eo in caſu Concilij abſolui.

Cap. VI.

Latas habenas videtur conceſſiſſe Epiſcopis Concil. abſoluendi ab occultis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis ſuos ſubditos. Nam non ſolum conceſſit facultatem abſoluendi ſubditos ſed quoſcunque ſubditos. Et ſic quouis modo aliquis ſubdatur Epiſcopo, ſiue ratione domicilij, ſiue originis, ſiue delicti iuxta textum in l. prima, C. vbi de crimin. agi pot. cap. fin. de foro compet. Et quoad clericos ratione beneficij cap. cum nullus de tempor. ordinat. in 6. latè Couar. pract. quæſtionum cap. 11. num. 3. & eodem modo, quo quis ſortitur forum coram Ordinario, eodem modo ſortitur, & coram Delegato, Innoc. cap. dilecti de foro competen. Vel quia ibi reperiuntur licet ſint vagabundi, vel aduenę, peregrini, ſeu iter facientes, ſemper poſſunt abſolui, probant Suar. de pœniten. diſput. 30. ſect. 2. & de cenſur. diſputat. 41. ſect. 2. num. 10. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſputat. 22. & in decalog. lib. 2. cap. 11. num. 9. Garzias de benefic. par. 11. capit. 10. numer. 139. Barboſa, & alii. Quod verò ad poteſtatem diſpenſandi ex eodem Concilio Epiſcopis conceſſam, non procedunt ſupradicta, vt per ſupracitatos. Et ratio eſt, quia facultas diſpenſandi ex Concilio ſupradicto ad vtrunque forum pertinet, idcircò ne iuriſdictiones confundantur in verè, & proprie ſubditos exercenda eſt, vt ex communi opinione, & ita Sacra Congregatio reſpondit, teſte Garz. loco ſupra citat. licet contrarium teneat Henriq. lib. 14. de irregularitat. cap. 20. numer. 7. Ratio autem ſupra firmatæ concluſionis eſt. Quia Concilium voluit latè in beneficium animarum conſulere, idcircò dixit, quoſcunque ſubditos, dictio illa, quoſcunque eſt vniuerſalis, & omnem caſum compræhendit, Clemen. prima, vbi Gloſ. in verbo, quouis modo, de rebus Eccleſ. non alienandis, Alex. conſ. 30. numer. 14. volum. 4. Et tanta eſt vis dictionis, quoſcunque vt etiam diſpoſitionem per talem dictionem factam, extendat ad caſus improprios, iuxta textum in cap. primo de feudis non habente naturam feudi, in vſibus feudorum, Cotta in memorabilibus, in verbo feudum, in verbo priuilegium, & in verbo, quibuſcunque, Mandoſius in regula Cancellariæ regula 30. quæſtione 8. Et dictio, quoſcunque, ex vi ſuæ amplitudinis, nihil excludit, Mand. ad

Ro-

Romanum conſ. 32. num. 2. Burſatus conſ. 9. volum. 1. num. 3. latè Cenedo ſingulari 91.

Hinc infertur Primò, poſſe illum abſoluere vagos. Vagus enim is dicitur, qui per mundum vagatur, nec certam Sedē habet, l. quis ſit fugitiuus, §. erroneum, ff. de edilitio edicto, Gloſ. in l. eius, qui §. celſus, in verbo domicilii, ff. ad municipalem, & de incolis, Bart. in l. 4. §. prætor ait, ff. de damno infecto, Socc. in cap. fin. num. 57. de for. compet. Clarus in praxi, §. fin. quæſt. 39. Et vagus appellatur aliquando à iure erroneus, dicto §. erroneum, & quaſi fugitiuus, non quia verè *fugit*, ſed quia tempus inter nugatoria conſumit frequenter vagando, l. fugitiuus ff. de verbor. ſignific. Vagari enim, vitium animi eſt, Rebuff. in dicta l. fugitiuus. Idcircò vendens ſeruum tenetur denuntiare emptori, quod eſt vagus, ſiue erroneus, l. 4. §. idem Pomponius, ff. de Edilit. edict. Et licèt vxor teneatur ſequi virū cap. vna quæque, §. 1. 3. quæſt. 4. non tamen vagum, Abb. in cap. de his, de ſponſal. Menoch. de arbitrar. Iudic. caſu 469. Nec libertus, vagum patronum ad præſtandum operas, l. quod niſi, §. experientia, ff. de operibus libert. Et hoc genus hominum ineptium, ac otioſorum, in quacunq; benè inſtructa Republica exprobatum eſt, Plato lib. 12. de legib. Petrus Greg. Syntagm. iuris lib. 39. cap. 6. Idcircò, quia magna eſt ſuſpicio, quòd delicta patrent, Rempublicamq; turbēt, variis pęnis, ſecundum varietatem Regionum à Principibus puniuntur, vt de Regno Cathaloniæ refert Piguer. deciſionib. criminalib. deciſ. 3. Menochius de arbitrar. caſu 531. Azeuedo lib. 8. in recōpilatione tit. 11. l. 1. & in hoc Regno imponitur pœna triremium ex vi regię Pragmaticæ, de Ponte tract. de poteſtat. Proreg. tit. de regal. impoſitionib. in prin. nu. 56. Nec dicendum eſt, quod ſit nimis grauis pęna triremium tali otioſorum hominum generi inflicta, nam Regia Pragmatica deſumpta fuit à tex. in l. vnica, C. de mendicantib. validis lib. 10. in quo tex. validis mendicantibus imponitur pœna ſeruitutis. Et vagi dicuntur mendicantes validi, Azeuedo loc. citat. & latè Menoch. caſu 53. 2. Et ſicut mendicantes validi eiiciendi ſunt à Republica, Sotus in deliberatione pro defenſione paupertatis cap. 4. & Piguera loco cit. cap. 4. Et mendicantes validi fingentes ſe infirmos, puniuntur pęna falſi, Lapus allegat. 18. Gloſ. in cap. cum ex eo, §. qui autem de pęnis, & in cap. ex tuarum, in verbo beneficium, de priuilegijs. Idcircò lata eſt excommunicatio in hac Ciuitate cōtra quęſtores abſq; licentia, & puniūtur à Curia Archiepiſcopali ſi abſq; licentia inuenti ſint eleemoſynas petere, Genuenſ. cap. 59. num. 12. peccant enim validi mendicantes fingentes ſe infirmos peccato lethali cum onere reſtitutionis, Sot. loco citato, Nauar. cap. 17. num. 107. Molin. de iuſtit. & iur. diſputat. 210. Azor. lib. 4. part. 3. cap. 21. Leſſ. de iuſtit. & iur. lib. 2. cap. 18. Dub. 17. Conſtantius in dicta l. vnica, & Vagi, ſiue erronei in ciuilib. citantur per edictum affixum in loco vbi frequentiùs morari ſolent, Clarus dicto §. fin. quæſt. 31. Decian. tom. 1. de delictis lib. 4. cap. 13. de forenſi; In criminalibus verò condemnantur, & puniuntur vbi repeciuntur, de delicto vbiq; commiſſo; Gloſ. in l. 1. C. vbi de crimin. agi oportet, & Bart. in l. abſens, §. proinde, ff. de iudic. allegando dictam gloſam dixit, quòd multi ribaldi ſuſpenduntur in Ciuitatibus, & Caſtris vbi reperiuntur, quia forum non habent. Idem probant, Innocent. & Canoniſtæ in capitulo final. de eo, qui mittit. in poſſeſ-

ſionem Couar. practicar. quæſt. cap. 11. Gramatic. deciſ. 26. Ioſeph. Ludouicus deciſ. 16. Menoch. dicto caſu 531.

Procedit tamen regula, quando ſub iuriſdictione eiuſdem Principis reperitur delinquens vagus, nam ſi in territorio alterius Principis non recognoſcentis ſuperiorem reperiretur, non poſſet puniri, Fulgoſ. conſ. 149. Decian. loco cit. Farinac. de inquiſitione, quæſt. 6. num. 13. Et procedit etiam quando Iudex commiſſi criminis, vagum delinquentem non reperit, tunc enim puniri non poſſit in loco vbi reperitur, ſed remittendus eſt ad iudicem cōmiſſi criminis, Couar. Decian. Farinac. & cæteri loc. citatis, delicta enim vbi claruerint, ibi punienda ſunt cap. ecce 24. quæſt. 3. cap. ſi quid 86. diſtinct. latè agit Ricc. reſolut. 84. tom. 1.

Igitur dum vagus forum non habet, ſed conuenitur vbi reperitur, idcircò poterit abſolui ab Epiſcopo loci. Et ſicut renetur vagus obſeruare leges, & conſuetudines loci, vbi reperitur, nam alias diceretur exemptus ab omnibus legibus, quod eſt abſurdum, Sotus in 4. diſtinct. 18 q. 4. attic. 2. verſ. eſt hic autem, Sanch. lib. 3. de matrimon. diſput. 18. num. 15. ſic & abſolui; Et licèt dubium ſit pro receptione ſacramentorum in die Paſchatis, an teneatur ad matricem Eccleſiam accedere, ſic etiam, & in ſepultura; & Innoc. Anton. de Burrio, Cardin. & alij in cap. 1. de ſepultur. dixerunt ad matricem Eccleſiam teneri accedere, idem Syl. in verbo ſepoltura, q. 8. nu. 2. Roſella, verbo ſepoltura 1. num. 10. Contrarium tamen tenent multi, quod poſſint in qualibet Parochia recipere ſacramenta, & ſepeliri, Oſtienſ. in ſumma tit. de ſepultur. num. 3. Archidiaconus in dicto cap. de Sepultur. Angel. in verbo ſepultura, num. 11. Armilla in eodem verbo num. 10. Sāch. lib. 3. de matrimon. diſputat. 23. nu. 17. Henriq. lib. 6. de pœnitentia cap. 8. Imò etiam Regulares, quibus eſt interdictum ſub pœna excommunicationis à Clement. 1. de priuileg. miniſtrare Sacramenta in die Paſchatis abſq; licentia Parochi, poſſunt vagis abſq; vllo ſcrupulo miniſtrare; In caſu tamen noſtro indubitatum eſt poſſe abſolui ab Epiſcopo. Dicitur enim aliquo modo ſubditus, vt notum eſt idcircò in diſpoſitione Concilii includitur.

Secundò infertur, ſcholaſticos, & Mercatores, licèt domicilium non contraxerint, poſſe abſolui ab Epiſcopo à reſeruatis occultis, iuxta communem DD. ſententiam ſupra allegatā; Et licèt maxima ſit inter Doctores dubitatio in Sacramento matrimonii, quis dicatur proprius Parochus, vt poſſit aſſiſtere, & communis ſit traditio, quòd is dicitur proprius Parochus iuxta Decretum Tridentini ſeſſ. 24. cap. 1. de matrim. qui dicitur proprius Sacerdos, habens authoritatem miniſtrandi Sacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ in Paſchate, iuxta tex. in cap. omnes vtriuſq; ſexus de pænitentia, & remiſſ. tradunt Spino. de teſtamen. Gloſ. 15. num. 38. Ledeſm. de matrim. quæſt. 45. art. 5. punct. 3. dub. 3. cōcluſ. 1. & 3. Sāch. de matri. lib. 3. diſput. 23. num. 10. Et requiritur habitatio cum animo permanendi cap. 15. qui, vbi Gloſ. in cæteri Canoniſtæ, de Sepultur. in 6. In materia tamen abſolutionis à reſeruatis, quia quelibet ſubiectio ſufficit, vt dictum eſt, & ex generali vſu, & conſuetudine Eccleſiæ ex tacito conſenſu Epiſcoporū introductum eſt, quod recipiens ſacramenta iudicetur, vt incola illius loci vbi recipit. Et hoc non ſolum in ipſa receptione ſacramentorum, ſed etiam in abſolutione ab excommunicatione in foro pœnitentiæ, quia ſacramenta antecedit,

abſq;

abſque dubio poſſunt abſolui, latè Rodriq. Sanch. Suar. locis cit.

Tertiò Infertur, idem eſſe in peregrinis, & iter agentibus. Nam abſque dubio poſſunt abſolui, vt ſupra ex communi opinione dictum eſt, & certum eſt aliquo modo ſubdi Epiſcopo loci, per quem tranſeunt. Et licet textus in l. hæres abſens, §. proinde, ff. de iudic. dicat, viatores non ſortiri forum loci, per quem tranſeunt ibi. (Duriſſimum eſt, quotquot locis quis nauigans, aut iterfaciens delatus eſt, tot locis ſe defendere) Et qui tranſit per locum, aut breue tempore diuertit ad locum, nō dicitur moraliter in eo eſſe l. quæſitum, § fin. delegat. 3. Et quod breui tempore conſumitur, nō dicitur fuiſſe, ſic Salomon dicit ſe vnigenitum, quamuis fratrem habuerit, qui ſtatim obiit, cap. nam, & ego, de verbor. ſignific. vbi Gloſ. in verbo, quaſi, ait (non videtur, fuiſſe, qui non durauit) ſicut non dicitur habitum regularem induiſſe, qui triduo tantum fuit habitu regulari indutus, cap. ad noſtram de regularibus, vbi Gloſ. ait in Verbo, ſtatim, non dicitur factum, quod non durat; Et Gloſam illam ſequuntur Specular. in tit. de inſtrum. editione, §. compendioſè num. 16. Felin. in cap. in preſentia num. 32. de probationib. Hæc omnia procedunt in odioſis, ſecus tamen in fauorabilibus, quæ in fauorem animarum iteragentium redundant, vt colligitur ex latè deductis per Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 18. Et licèt multi teneant peregrinos, aduenas, & iterfacientes teneri obſeruare leges, & conſuetudines locorum, per quos tranſeunt, Hoſtienſ. in ſumma de obſeruation. ieiunior. num. 5. Imol. Bonifac. & Præpoſit. in cap. quæ contra 8. diſtinct. Imo, quòd ab Epiſcopo loci poſſunt compelli ad obſeruandas leges, & conſuetudines locorum, per quos tranſeunt, Gloſ. in cap. conſilium, vbi Abb. num. 6. de obſeruatione ieiun. Couar. variar. reſolution. lib. 4. c. 20. num. 8. & ſicut Princeps ſæcularis poteſt pænam imponere ne tranſeuntes arma exportent, Bald. in l. prima de iuriſdict. omnium iudic. Sic etiam ne aliquid extrahant à loco, vel ne viatores ibi commorentur, niſi tot diebus Bart. in l. 1. num. 21. C. de ſumma Trin. & fid. Cathol. & ibi Bald. num. 22. Abb. in cap. à nobis il primo num. 7. & 9. de ſenten. & excommun. Præpoſit. in dicto c. quæ contra col. 2. Auendan. de ſequend. mandatis Reg. lib. 1. cap. 13. num. 10. Mexia in pragmatica taxæ panis concluſione 5. num. 80. & ſequentib. Sic etiam & Epiſcopus mandare, quod tranſeuntes per loca, feſta, ac ieiunia ſeruent. Quicquid tamen ſit de veritate horum, in materia abſolutionis, indubitatum eſt, poſſe abſolui, ex dictis ſupra, quod ex tacito communi conſenſu Epiſcoporum, & generali Eccleſiæ conſuetudine, recipiens ſacramenta, iudicatur, vt incola illius loci vbi recipit, & dum exercetur non contentioſa, ſed voluntaria iuriſdictio nulla facienda eſt vis de domicilio petentis, ſufficit enim, quòd voluntariè quis ſubijciatur l. 2. ff. de officio Proconſ. cap. nouit. vbi omnes canoniſtę, de officio legati, Couar. lib. 3. variar. cap. 20. num. 8.

Quæ ſit Diœceſis in facultate ſupradicta. Cap. VII.

Expendenda ſunt verba illa Concilij in Diœceſi ſua, & ſecundum opinionem Henriq. de excommunic. c. 27. num. 3. non poteſt Epiſcopus abſoluere à reſeruatis, extrà propriam Diœceſim, idem probat Rodriqu. in ſumma tom. 2. cap. 69. num. 1. in fine. Probatur hæc opinio. Conceſſit facultatem Epiſcopis abſoluendi quoſcun.

cunque ſubditos in ſua Diœceſi, & ſic in certo loco, ergo extra illum nullo modo poteſt, l. 1. & l. is, qui certo loco ff. de eo, qui cert. loc. Item, dictio illa, In, ſi adijciatur nomini ſignificanti locum in accuſatiuo, vel ablatiuo caſu, ſignificat intrinſicitatem, & exponitur pro intus, l. 3. §. primo, vbi Bald. ff. naut. Capon. & ſtabul. vbi, merces nō dicuntur in nauem receptæ, ad hoc, vt Nauta teneatur, niſi ſint intra nauē collocatæ. Idem probatur in leg. 2. §. ſi quis cloacam, ff. ne quis in loc. pub. & in l. 2. in princ. & in §. locum, ff. de religioſ. funer. & in publico flumine, dicitur eſſe factum, ſi in ipſa aqua factum ſit, non ſi extra, vel in ripa fuerit factum, l. 1. §. in publico, ff. de flumin. Et ex eo quia, idem eſt dicere, in Diœceſi, quàm, intra Diœceſim, eiuſdem quippe ſunt naturæ dictio, In, & dictio intra, Bart. in l. Gallus, §. ille caſus, ff. de liber. & poſthum. Roman. conſil. 376. Menoch. de arbitrar. q. 99. num. 7. & de præſumptionib. lib. 4. præſumpt. 126. latè Cenedo ſingular. 17. Item, is dicitur eſſe in Ciuitate, qui eſt intra menia Ciuitatis. Sicut, qui non poteſt capi in domo, benè poteſt capi in limine domus. Quia licet limen ſit de pertinentijs domus, is, qui eſt in limine, non dicitur eſſe in domo, Signorol. de Homodeis, conſ. 6. incipiente Statuto Ciuitatis, citans tex. in l. cū ancillis, ff. de inceſt. nupt. Thuſc. in verbo dictiones, in, &, de, concluſ. 292. numer. 19. Quare verba illa (in diœceſi ſua) à Concilio appoſita, aliquid debent operari, cap. ſi Papa, de Priuileg. in 6. l. 3. de iur. iuran. Et non ſolum quodlibet verbum in lege appoſitum debet operari, ſed etiam quælibet ſyllaba non debet eſſe ſine effectu, Gloſ. in cap. ſolite, in verbo tanquam, de maiorit. & obedien. Staphileus de litter. grat. tit. de vi, & effectu gratiæ, §. 1. num. 6. Simon de Petris, de interpretat. vltimar. volunt. lib. 2. interpretat. 3. dub. 2. ſolut. 5. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 26. num. 6. Dictio illa, ſua, denotat poſſeſſionem, & dominium ſicut alia nomina poſſeſſiua, meum, & tuum, l. 2. ff. de religioſ. ſumpt. funer. Bald. conſ. 351. volum. 2. Et importat præſens tempus, Bart. conſ. 116. num. 7. lib. 1. Bellonus conſ. 5. num. 16. Tuſch. in verbo Nomina poſſeſſiua, concluſ. 59. & in verbo, ſuus, ſua, ſuum, concl. 925. Senſus igitur Concilii erit, quòd Epiſcopus exiſtens in ſua Diœceſi, poſſit quoſcunque ſubditos abſoluere à reſeruatis occultis Summi Pontificis. Sicut in ſimili conſtat ex regula Cancellariæ 8. de menſibus, & alternat. ibi (in ſua quiſque Ciuitate, vel Diœceſi aperire) vbi Gonzal. Gloſ. 62. ex mente omnium concludit, non poſſe Epiſcopum aperire litteras Summi Pontificis circa alternatiuam beneficiorum, niſi exiſtentē in Diœceſi, & ibi conficere inſtrumentum acceptationis, & declarationis, ergo ita etiam in caſu noſtro.

Contrariam tamen ſententiam puto veriorem, vt non tam ſtrictè, ſed in largiſsima ſignificatione accipienda ſint verba Concilii, vt: Primò, vt non ſit neceſſe Epiſcopum, & abſoluendum vtrumque eſſe in Diœceſi, vt optimè inquit Suar. de cenſur. diſput. 41. ſect. 2. num. 11. Nec ſecundò debere Epiſcopum eſſe in *Diœceſi*, & abſoluendum extra, prout probabile dicit eſſe Sanch. dicto cap. 11. num. 16. ex eodem Suar. loco citat. & de pœnitent. diſput. 30. ſect. 2. Nec tertiò abſoluendum debere eſſe in *Diœceſi*, & ſi Epiſcopus ſit extra, prout putabat Ledeſ. apud Sanch. loco cit. Sed quartò modo poſſe Epiſcopum extra Diœceſim exiſtentem quemcunque ſibi ſubditū, ſiue ratione domicilii, ſiue originis, ſiue quod reperiatur in Diœceſi ex cauſa itineris, vel peregrinationis abſoluere, & ſic verba illa (in diœceſi ſua)

non

non ſint referenda ad Epiſcopum, ſed ad ſubditos, vt quoquo modo ſubdantur, vt ſupra, vel quia ſunt ſub Dioeceſi, vel ex dioeceſi, poſſint Epiſcopus illos abſoluere; Fundatur hæc noſtra opinio euidentiſſima ratione. Dictio illa, in, variè accipitur ſecundum ſubiectam materiam, Gloſ. in Clement. ſuper in verbo in certa, de præbendis, in Clemen. cauſam verſ. quod ſi forſan de elect. & in Clemen. auditor, de electione, tradunt omnes ciuil.ſtæ in dicta l. Gallus, §. ille caſus, latè Archidiac. in cap. ſi Papa 40. diſtinc. latiſſimè Roman. dicto conſil. 476. idcircò arbitrio Iudicis interpretanda eſt, iuxta communem regulam, quòd, quæ varium ſenſum habent, arbitrio Iudicis interpretantur, Gloſ. in cap. cum nullus, in verbo remotis, de tempore ordinat. in 6. & in cap. felicis, in verbo vicinorum, de pænis in 6. & in authen. præterea C. vnde vir, & vxor. Et in puncto de dictione, in, quòd arbitrio Iudicis interpretetur, tradunt Menoch. de arbitrar. caſu 495. Roman. Tuſcus, & Cened. loc. citat. Subiecta igitur materia latam requirit interpretationem in fauorem animarum, vt à proprio Epiſcopo abſoluantur, vt ſupra probatum, eſt; Ergo non terminatiuè ad exiſtentes in Diæceſi.

Accedit etiam, nam verba ſunt intepretanda in ſenſu, ne ſequatur aliqua abſurditas cap. cum inter decorem, de exceptionib. cap. dudum, ibi (quia forte abſurdum) de præbendis in 6. l. ſcire oportet, verſ. ſed & ſi maximè, ff. de excuſat. tutor. ſed ſi Epiſcopus abſoluere non poſſet niſi in Diæceſi, corrigerentur omnia iura, quæ de voluntaria iuriſdictione loquuntur, poteſt enim Epiſcopus extra propriam Dioeceſim exercere voluntariam iuriſdictionem, & conferre beneficia, cap. poſt electionem, de conceſſ. præben. cap. qua fronte, vbi Gloſ. in verbo terminos, de appellation. cap. nouit, de offic. legat. Gomeſ. in regula Cancell. de non iudicando, quæſt. 3. in prin. Couar. lib. 3. variar. cap. 20. num. 8. Delegat etiam cauſas exiſtens extra Dioeceſim, dicto cap. nouit, & Gloſ. in dicto verbo terminos. Item Epiſcopus habens facultatem à Principe Creandi Doctores, vel milites poteſt extra Dioeceſim, Gonſal. in dicta regula 8. gloſ. 62. num. 11. Idem eſſet ſi abſoluendus deberet eſſe in dioeceſi, & non poſſet in abſentia abſolui, nam abſenti poteſt conferri beneficium, & illud poteſt acceptare cap. ſi tibi abſenti, de prębend l. abſenti, ff. de donationib. Abſens poteſt abſolui ab excommunicatione, vt omnes ſupracitati fatentur, & infra in expoſitione verbi, in foro conſcientiæ, latius patebit, ergò quomodolibet ſubditos ratione Dioeceſis poterit abſoluere Epiſcopus.

Item dictio illa. In, aliquando exponitur pro, ſub, l. prima, §. ſi quis, ff. de vi publica, vbi verbum illud, in ſpecie, exponitur per iuriſconſultos, ideſt, ſub ſpecie, & Gloſ. in authen. de depoſito in prin. in verſ. in conditionib. exponit, ſub conditionibus. Et in puncto de quo agimus in materia dioeceſis, conceſſio beneficiorum exiſtentium in Dioeceſi Gratianopolitana, exponitur pro, ſub dioeceſi, Roman. dicto conſ. 376. num. 1. Item aliquando exponitur pro, de, vt in cap. accedens, in uerbo, in aliquo beneficio, quod ibi exponitur, de aliquo beneficio, de cõceſſion. præbeod. Item aliquando exponitur pro, ex, ſic exponit Gloſ. in l. ſi patronum, §. primo, ff. ad Trebellian. & in l. 3. ff. de procurat. & in l. 1. & in l. 3. ff. de excuſat. tutor. Et ſic in caſu noſtro hic erit ſenſus quoſcunque ſibi ſubditos in dioeceſi ſua ideſt, quoſcunque ſubditos ſub dioeceſi, ex dioeceſi, & de Dioeceſi. Et propterea extra dioeceſim exiſtens Epiſcopus, quomo-

quomodolibet ſibi ſubditos ratione dioeceſis abſoluit.

Ad confirmationem in contrarium adductam recolenda ſunt duo, quæ ſupra dicta ſunt. Alterum eſt, quod Cõcilium tantùm Epiſcopis habentibus dioeceſim, conceſſit facultatem abſoluendi, quia animabus ſubditorum voluit prouidere, non autem Titularibus. Secundum eſt, quòd dictio illa, quoſcunque, non ſolùm eſt vniuerſalis, ſed tantæ vniuerſalitatis, quòd etiam diſpoſitiones ad improprios caſus extendat. Si Concilium ſenſum noſtrum non reciperet, in eiſdem verbis ſequeretur correctio, & fruſtra particulam illam, quoſcunque, appoſuiſſet, propterea coniungendo verba illa, in dioeceſi ſua, cum verbis præcedentibus, quoſcunque ſibi ſubditos, euidenter concluditur, non eſſe neceſſe abſoluentem, & abſoluendum eſſe in dioeceſi, ſed ſufficit, quod ratione dioeceſis ſubdantur Epiſcopo, ad hoc vt poſſit voluntariam iuriſdictionem, quæ in proprio territorio reſtricta non eſt, exerceri.

Nec obſtat, quod de regula alternatiua dictum eſt. Nam, quia per conceſsionem alternatiuæ inuitatur Epiſcopus ad reſidendum, & hac potiſsima ratione conceditur à Summo Pontificè, Idcircò voluit, quòd in acceptatione litteræ incipiat reſidere, & cum cuiuſque actus potiſsima pars ſit principium, l. prima, ff. de origine iuris. Et quæ bono inchoantur principio, bono peraguntur exitu, cap. principatus prima quæſt. 1. Et ſecundum Baldum in l. fin. C. de verb. ſignific. qui malè incipit, malè finit. Ideò in ipſa dioeceſi recipiendæ ſunt litteræ, ibique, conficiendũ inſtrumentum receptionis, & declarationis, latè Gonzal. in dicta Gloſ. 62. Hæc autem omnia ad caſum, de quo agimus non poſſunt applicari, ex diuerſitate rationis in vtroque caſu vigentis.

Vltimo addendum eſt Sacram Congregationem declaraſſe; Poſſe Epiſcopum abſoluere ex vi ſupradicti decreti, Medicum, Prætorem, cæteroſque officiales, qui deliquerunt extra dioeceſim, atque Miniſtros ſuæ dioeceſis, ac etiam alios extra ſuam Dioeceſim exiſtentes, refert Garzias de benefic. par. 11. cap. 10. num. 139.

Poſſit ne poteſtas iſta abſoluendi ab Epiſcopo, Vicario Committi. Cap. VIII.

Duplicem ſenſum recipere poſſunt iſta Concilij verba. Per ſe ipſos, aut per Vicarium ad id ſpecialiter deputandum. Nempè, vt Epiſcopus per ſe ipſum abſoluat, vel ſpecialiter occurrentem caſum ſuo Vicario abſoluendum demandet. Et ſecundum hunc ſenſum dicunt eſſe intelligendũ Concilium Cordub. quæſt. 8. Nauar. lib. primo conſil. conſ. primo de conſtitutionib. Henriq. de pęniten. cap. 18. num. 2. & de irregularitate lib. 14. cap. 19. in fin. Primò fundatur opinio, quia Concilium requirit ſpecialem deputatione. Ergo non ſufficit generalis commiſsio; Quæ enim ſpeciali nota digna ſunt, in generali commiſsione non veniunt, ſed Specialem requirunt delegationem, cap. finali, de officio Vicar. in 6. Secũdò dum Concilium dicit, quòd Episcopi per se ipsos absoluant, videtur electa induſtria perſonæ. Et dum permittit, quod per Vicarium specialiter deputandum absoluant, non videtur permiſſa commiſsio iuriſdictionalis, sed nudum miniſterium, iuxtà tradita per Felin. in cap. super quæſtionib. num. 19. de officio delegat. & per Nauar. in summa cap. 27. num. 45.

Secundus sensus eſt. Quòd absolutio à reſeruatis occultis Summo Pontifici, non competat Vicario, vt Vicarius eſt, sed

eſt, ſed quòd poſſit Epiſcopus ſpecialiter demandare Vicario, vt in omni caſu occurrenti abſoluat; Probatur Primò, iuriſdictio cōpetens Epiſcopo ex vi Concilij, non dicitur delegata, ſed ordinaria, iure tamen ſpeciali conceſſa vt ſupra probatum eſt, ergo non requirit ſpecialem commiſſionem in quolibet caſu, ſed poteſt pro omni futuro caſu ſpecialiter committi, Gloſ. in cap. fin. in verbo caſibus, vbi Ioannes Andr. Anton. de Butr. Abb. Imola, & Felin. de offic. ordinar. Couar. lib. 3. variar. reſol. cap. 20. num. 12. Secundò Concilium in eodem cap. conſtituit differentiam inter abſolutionem faciendam à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & abſolutionem à crimine hæreſis. In primo caſu concedit facultatem Epiſcopis, vt per ſe ipſos, aut per Vicarium ſpecialiter deputandum abſoluant; In ſecundo verò caſu tantùm Epiſcopi concedit, & non eorum Vicarijs; Et tamen ſecundum communem opinionem, quam infra allegabimus, poteſt Epiſcopus ſpecialem caſum in materia hæreſis alicui Confeſſario demandare. Ergo, vt diſpar ſit diſpoſitio inter vtrunque caſum diuerſimodè à Concilio ſtatutum, poterit Epiſcopus abſolutionem cuiuſcunque futuri caſus reſeruati, ſuo Vicario ſpecialiter demandare. Tertiò. Quando aliquid conceditur Prælatis præſentibus, & futuris in perpetuum, quia incognitis fit conceſſio, non poteſt dici, quòd ſit electa induſtria perſonæ. Iaſon in l. more maiorem num. 65. ff. de iuriſdict. omnium iudicum. Gregor. Lopez partita 3. titul. 18. lege 47. in fin. Menoch. qui alios vitat lib. primo de arbitrar. iudic. quæſt. 64. num. 17. Sanch. in puncto de quo agimus lib. 2. de matrimon. diſputat. 40. in fin. ſi non eſt electa induſtria perſonæ, ergo poterit Vicario delegari, qui eo ipſo, quòd Vicarius eſt, quia idem tribunal habet cum Epiſcopo, & repræſentat eius perſonam, cap. 2. de conſuetudine in 6. poteſt audire confeſſiones, vt poſt Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 15. de reform. tradunt Cuccus lib. 5. Inſtit. maiorũ tit. 4. alios allegat Guttier. lib. 1. canon. qq. cap. 27. num. 24. Ricc. reſolut. 284. Et dicitur Iudex Ordinarius in Dioeceſi ſicut Epiſcopus Gloſ. in cap. 2. in verbo, officialem, de offic. Vicar. in 6 & in cap. Romana, in verbo, generaliter, de appellationib. in 6. Felin. & Dec. in Rubr. de officio delegati, Couar. practicar. quæſt. 9. cap. 4. num. 8. & lib. 3. variar. cap. 20. num. 4. Et dicitur iuriſdictionem ordinariam habere facto Epiſcopi, & ex iuris diſpoſitione, taliter, vt perinde ſit, ac ſi à lege fuiſſet conſtitutus, Couar. dicto cap. 20. num. 4. Ricc. in praxi variar. reſolut. tom. 1. reſolutione 99. Barboſa latè allegat. 54. num. 46. Idcircò poteſt ex cauſa, & ad modicum tempus alium Vicarium conſtituere, licet textus c. clericos, de officio Vicar. & Gloſ. in c. 1. in verſ. ipſius, eodem tit. in 6. cōtrarium dicant, ſed vera eſt opinio, poſſe ex cauſa, & ad modicum tempus, etiã quòd in commiſſione non ad ſit facultas, & clauſula ſubſtituẽdi, Puteus deciſ. 168. lib. 1. Pauinus qui teſtatur de communi, de poteſtate Capituli ſede vacante q. 10. par. 2. n. 19. latè allegat Riccius dicto primo tom. reſol. 113.

Idcircò concludendo dico, poſſe Epiſcopum demandare Vicario, vt in futurũ abſoluat à quibuſcunq; reſeruatis; Sic etiã in caſu particulari hæreſis occurrente, poterit particulariter cōcedere facultatem; Vtrunque dictum probãt Nauar. conſ. 15. de ſenten. excõmun. ad tertiam quæſtionem Rodriq. in Summa, tomo primo cap. 131. num. 5. & in Bulla Cruciat. S. 9. nu. 391. Emanuel Sà, in verbo Epiſcopus, Zerola in praxi, in verbo Vicarius, in verbo abſolutio, & in verbo hęreſis. Azor. tomo primo inſtitutit. moral. lib.

8. cap. 10. quæſt. 11. Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 11. num. 23. Et licèt Suar. de cenſur. diſputat. 41. ſec. 2. num. 8. & Guttier. lib. 1. quæſt. canonic. c. 13. num. 29. dicant non poſſe Epiſcopos per ſingulas vices committere abſolutionem ab hæreſi, ex eo quia eligitur miniſterium, perſonale Epiſcoporum, verior tamen eſt ſupra firmata opinio, & apertè cōſtat non eſſe electum miniſterium perſonale Epiſcoporum, cùm non proprio nomini, ſed dignitati committatur, & non poteſt dici eſſe commiſſum nudum miniſterium Epiſcopis abſoluendi, ſed iuriſdictio, quæ, vt ſupra diximus, ordinaria eſt ad abſoluendum ab hæreſi, propterea poteſt in caſu particulari delegare, iuxta tex. in cap. fin. in §. cæterum, de off. deleg.

Confirmatur idem. Nam aut Epiſcopus in abſolutione ab hæreſi iuxta Concilium, habet iuriſdictionem ordinariam coarctatam tamen ne poſſit generaliter delegare, prout eſt verè ſenſus Concilii, vt probatum eſt, & indubitatum eſt poſſe in caſu particulari vices ſuas committere. Aut dicitur delegatus Sedis Apoſtolicę in caſu hæreſis, & tanquam delegatus abſoluit, & certum eſt, delegatum Sedis Apoſtolicæ poſſe ſubdelegare, per tex. in dicto §. cæterum, in quo licèt ponatur regula negatiua, quòd non poſſit is, cui conceſſa fuit facultas excommunicandi, abſoluendi, & diſpenſandi eam alteri committere, ex eo quia non fuit conceſſa iuriſdictio, ſed certum miniſterium, excipitur tamen delegatus Sedis Apoſtolicæ. Et propterea in Curia Archiepiſcopali Neapolitana fuit reſolutum per textum illum, quod poterat Archiepiſcopus, cui fuerat à Summo Pontifice delegata abſolutio cuiuſdam cenſuræ, alterum ſubdelegare. Refert Ricc. deciſ. 319. in 3. parte. Quando autem cenſeatur electa induſtria perſonæ, & quibus coniecturis cognoſcatur, taliter, vt non poſſit fieri ſub delegatio, congerit latè Riccius deciſione 88. in prima parte.

Confirmatur ſecundò ex verbis Cōcilii, vbi poſt facultatem conceſſam Epiſcopis abſoluendi à reſeruatis per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, ſequuntur hæc verba (Idem, & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ, eis tantùm, non eorum Vicariis ſit permiſſum) loquitur Concilium per dictionem, idem, &, &; Dictio, Idem, eſt repetitiua diſpoſitionis, & qualitatis præcedentis, l. à filio, §. teſtator, & ibi Bart. ff. de aliment. & cibar. legat. l. 1. in fine, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. Repetit enim illa dictio, idem, omnes qualitates præcedentes in ſequentes, & ponit eandem determinationem, Mandoſ. regula 32. quæſt. 28. num. 6. Cenedo ſingul. 97. Dictio, &, eſt copulatiua, l. vnica, §. his itaque, C. de caducis toll. Et repetit in 2. diſpoſitione qualitatem primæ, cui fuit adiecta, Gloſ. in l. ſi ſic, ff. quemadmodum ſeruit. amitt. latè Cenedo ſingul. 50. Si Concilium in abſolutione hæreſis repetit idē, quòd in prima diſpoſitione, & denegat Vic. facultatem abſoluendi, ſenſus erit, quòd nō poſſit Epiſcopus generalem Vicarium conſtituere pro omni caſu hęreſis occurrēte, ſicut poterat in cęteris caſibus Sedi Apoſt. reſeruatis. Nec facienda eſt vis in verbis illis (eis tantum) ex eo, quòd dictio, tātùm, ſit taxatiua, & excludat alias perſonas, & alios caſus præter expræſſos, Bart. in l. 1. vbi etiam Iaſ. ff. ſi quis ius dicent. non obtemperau. Felin. in cap. cōtingit, de fide inſtrum. nō tamen excludit perſonas extraneas, exemplum, promittens tantum de facto proprio, tenetur de facto ſui prędeceſſoris, cuius eſt hęres, quia eadem perſona cēſetur, Bar. in l. ſi ſeruus furt. ff. de condit. furt. Sic etiam de facto

ſuī

ſui hæredis, Paul. de Caſtr. in l. ſtipulatio iſta, habere licere, ff. de verbor. obligat. Bald. in l. fin. C. de action. empti, latè Cenedo ſingul. 21. & ſic non videtur denegaſſe Concilium, quin Epiſcopus in caſu particulari poſſit vices ſuas demandare, & hæc eſt cõmunis opinio, & vſus Eccleſiæ.

Infertur autem ex ſupradictis ad dubiũ, an Vicarius ſpecialiter deputatus pro abſolutione reſeruatorum Sedis Apoſtolicæ, poſſit caſus particulares ſubdelegare. Pro vera dubii reſolutione quærendum eſt de ſubtili quæſtione, videlicèt. Quia ſupra diximus, quòd Vicarius ex iuris diſpoſitione, & facto Epiſcopi habet ordinariam iuriſdictionem. An idem ſit in ſpecialiter commiſſis ab Epiſcopo, quæ ad officium Vicariatus regulariter non pertinent. Et prima eſt opinio, quòd dicatur habere iuriſdictionem ordinariam, & non delegatam, probat, Gloſ. in cap. 2. in Verbo, officialem de officio Vicar. in 6. Berous in Rubrica de offic, Iud. deleg. num. 2. & 26. vbi etiam Felin. num. 4 Franch. in dicto capitulo 2. num. 4. Marant. in praxi part. 4. diſtinct. 5. principali an iudicium ſit ordinarium, num. 16. Tabien. in verbo delegata, quæſt. 2. num. 2. Cuccus lib. 2. inſtitut. tit. 8, num. 27. & 212. Probatur Ordinarii Iudices ii dicuntur, qui vel ab Apoſtolica Sede, vel à Rege iuriſdictionem accipiunt, cap. à Iudicibus, ibi (ordinarii verò ſunt, qui ab Apoſtolico, vt Eccleſiaſtici, vel ab Imperatore, vt Seculares legitimè poteſtatem accipiunt) 2. quæſt. 6. Item probat textus in l. & quia, ff. de iuriſdict. omnium Iudicum, ergo Epiſcopus committendo Vicario abſolutionem à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, non conſtituit ipſum Ordinarium, vt aduertit Gloſ. in cap. 2. in verbo ſtatutum, ne prælati vic. ſuas, &c. Secundò probatur ſi Epiſcopus habet iuriſdictionem ordinariam ex vi Concilii, vt dictum eſt, ergo Vicarius, qui ab Epiſcopo iuriſdictionem accipit, dicitur habere delegatam, cum illam non iure proprio, ſed ex conceſſione obtineat, textus in l. prima, §. qui mandata, ibi (qui mandatam iuriſdictionem ſuſcepit, proprium nihil habet, ſed eius, qui mandauit iuriſdictione vtitur) ff. de offic. eius Cui mand. eſt iuriſdic. Probat etiam textus in l. ſolet ff. de iuriſdic. omn. iudic. & ex hac ratione concludunt, Goffredus in ſumma, in tit. de offic. Vicarii num. 2. & Anaſtal. Germon. tract. de indultis Cardinalium, §. ſi tibi quoad vixeris, num. 85. Vicarium habere iuriſdictionem delegatam in ſpecialiter commiſſis.

Contrariam tamen ſententiam, quòd etiam in ſpecialiter cõmiſſis ab Epiſcopo, Vicarius dicatur habere iuriſdictionem ordinariam cum hac tamẽ reſtrictione, & declaratione, vt puta, ſi poſt generalem commiſſionem Vicariatus, committat etiam abſolutionem caſuum reſeruatorum Summo Pontifici &c. Vel ſi facta conceſſione facultatis abſoluendi à caſibus ſupra dictis, &c. adſit clauſula generalis, vel fiat commiſſio Vicario tanquam Vicario, vel tanquam Officiali. Probant Lapus in dicto cap. 2. de officio Ordinar. in 6. ibidem Anchar. num. 2. & Geminian. num. 9. Et eſſe magis cõmunem opinionem, aſſerit Genuenſis in dicto cap. 67. num. 25. Ratio eſt, quia licèt Epiſcopus non poſſit de per ſe conſtituere alium iudicem ordinarium, quia ordinaria iuriſdictio à Principe deſcendit, vt dictũ eſt, ex quo Vicarii authoritas à iure deſcendit, eligente Epiſcopo aliquẽ in Vicarium ex iuris diſpoſitione efficitur Iudex Ordinarius, latè poſt alios proſequitur, Barboſa allegat. 54. Et quando in commiſſione ordinariæ iuriſdictionis fit conceſſio facultatis

abſoluendi à reſeruatis, quæ ſimpliciter, & de per ſe eſt delegata, trahitur à iuriſdictione ordinaria, quæ ex vi conceſſionis Vicariatus impartitur, quia maius dignum, trahit ad ſe minus dignum, vnica conceſſio facit idem ius in vtroque connexorũ tex. in cap. translatos ibi, (quia ſimul, & ab eodẽ, & ſub eadem ſponſione vtraque data ſunt, quod de vno dicitur neceſſe eſt, vt de altero intelligatur) de conſtitutionib. Sic etiam erit quando Vicario ſub nomine dignitatis, vniuerſitas cauſarum delegabilium committitur, nam tunc dicitur Iudex ordinarius, l. cum prætor, §. 2. ff. de iudiciis. Idem erit, ſi poſt conceſſionem ſupradictarum cauſarum adſit clauſula generalis, per ſimiles enim conceſſiones ſemper cenſetur iuriſdictio ordinaria, & non delegata, Ioannes Andr. in additione Speculator. tit. de offic. Vicar. in princip. Verſiculo dubitari videtur, ſi Epiſcopus officiali ſuo, &c. Berous conſ. 22. num. 14. volum. primo, Sbrotius de offic. Vicar. lib. 2. cap. 55. num. 39. & Genuenſ. loco citato, & ex ſupraſcriptis remanent reſoluta argumenta primæ opinionis.

Suppoſita hac ſecunda opinione, quòd Vicarius habeat iuriſdictionem ordinariam, certum eſt poſſe in caſu particulari eam alteri delegare. Si verò dicemus iuriſdictionẽ delegatam habere, iuxta opinionem Rotæ in nouis deciſ. 371. incipientem ſi Epiſcopus, quæ tenet indiſtinctè quòd in caſibus requirentibus ſpeciale mandatum, Vicarius habet iuriſdictionem delegatam, nullo modo poterit delegare, quia hoc tantum delegato Principis conceditur cap. paſtoralis de officio delegat. l. à Iudice, C. de iudic. & cap. fin. & §. cæterum de officio delegati. Quando occurrat caſus tenebitur Vicarius pœnitentem audire, & pœnitentiam imponere, nihil iuriſdictionis remittendo arbitrio Confeſſarii à quo pœnitens ſacramentaliter erit abſoluendus, quia iuriſdictio non delegatur, ſed tantum nudum miniſterium abſolutionis, iuxta textum in dicto cap. fin. §. cæterum, & tradita per Felin. in cap. ſuper quæſtionibus cap. 19. eod. tit. & per Nauar. cap. 27. num. 45. Et Vicarius abſoluet eo modo, quo, & pœnitentiarii, qui cum habeãt iuriſdictionem delegatam, pœnitentem audire debent, & tantùm miniſterium nudum abſolutionis, confeſſarijs ordinariis remittere, vt per ſupra citatos. Si autem ex vi commiſſionis dicemus. Vicarium habere iuriſdictionem ordinariam, poterit in caſu particulari alicui Confeſſario iuriſdictionem delegare.

An, vt poſſit Epiſcopus abſoluere, Sacramentalis Confeſſionis auditio requiratur, Cap. VIIII.

Verba Concilij (in foro conſcientiæ) non requirunt Sacramentalem Confeſſionem, cùm poſſit Epiſcopus in caſu Concilij extra Sacramentum abſoluere, Nauar. conſ. 1. de priuileg. & in ſumma cap. 27. num. 41. Suar. de cenſur. diſput. 41. ſec. 2. latè congerit Sanch. de matrimon. lib. 8. diſput 34. num. 29. Barboſa ad Concilium, in verbo, in foro conſciẽtiæ. Triplex eſt forum, contentioſus, pœnitentialis, & quaſi pœnitentialis, qui medius dicitur inter contentioſum, & pœnitentialem, Præpoſit. in cap. præterea il 2. num. 5. de ſponſal. lib. Rodriq. de regul. tom. 1. quæſt. 61. art. 10. Sanch. dicta diſputat. 34. Forus conſcientiæ propriè dicitur ille, qui medius eſt inter contentioſum, & pœnitentialẽ, nam, quæ in foro conſcientiæ explicantur, ad forum contentioſum non iuuant, Couar. in cap.

alma mater, parte 1. §. 11. ſed tantùm corã Deo, Abſolutus enim in foro cõſcientiæ, Deo eſt reconcialiatus, & gaudet ſuffragijs Eccleſiæ, licet in foro exteriori debeat ſe habere pro excommunicato, & ad inſtar nulliter excommunicati, pendente diſcuſſione nullitatum, citra tamen ſcandalum, poterit celebrare, nec efficitur irregularis iuxta textum in cap. ſi quis celebrat, de clericis excommun. miniſtrand. Imò poterit Iudex ipſum toleratre, & habere pro abſoluto, Nauar. conſ. 47. de ſent. excommun. Dec. conſ. 137. vbi alios citat, & poſt Couar. in dicto §. 11. tradit Rodriqez tom. primo de regul. quæſt. 61. art. 8. Et non ſolùm abſolutiones à reſeruatis poſſunt extra Sacramentum concedi, ſed etiam diſpenſationes, quæ a ſacra pœnitentiaria al cui confeſſario Sacræ Theologiæ Magiſtro, vel canonũ doctori ab Ordinario loci approbato, pro foro conſcientiæ committuntur; Nam ſi in ſpecie non fiat mentio, vt audita confeſſione diſpenſet, poterit extra actum confeſſionis diſpenſare. Ratio eſt, quia diſpenſatio conceditur pro foro conſcientiæ, quod differt à foro pœnitentiali; idcircò non debet reſtringi ad actum confeſsionis, Nauar. dicto cap. 11. Nec facit, quod commiſsio ſit facta confeſſario approbato ab Ordinario; nam non ex eo ſequitur, ergo in actu confeſsionis, quia qualitas illa requiritur à Sacra Pœnitentiaria in teſtimonium probitatis, qui enim ab Ordinario approbatus eſt ad audiendas confeſsiones, probatæ vitæ cenſetur. De doctrina enim, Sacra Pœnitentiaria reddit ſe cautam dum Canonum doctori, vel Sacræ Theologiæ Magiſtro committit. Et de bonitate, dùm approbatum ad confeſsiones ab Ordinario elegit, latè probat Sanch. dicta diſputat. 34. numer. 29. & idem erit in confeſſariis noſtræ Religionis, qui ex priuilegio Gregorii XIII. etiam quod Sacrorum canonum Doctores non ſint, nec in Sacra Theologia licentiati, ſi tamen à Patre generali fuerit eis indultum, poſſunt ſupradicta Breuia aperire, & proinde extra actum confeſsionis, delegatam iuriſdictionem à Sacra Pœnitentiaria conceſſam, exercere. Nec facit, quòd priuilegium Pauli III. quo quotidie vtimur, dicat, auditis confeſſionibus. Nam licèt in hoc ſint opiniones, an poſſint Noſtri ex vi ſupradicti priuilegii extra actum confeſsionis abſoluere, vt alibi dicemus, in materia tamen diſpenſationis à Sacra Pœnitentiaria commiſſæ pro foro conſcientiæ, extra actum confeſsionis poterunt, vt ex Nauar. & Sanch. dictum eſt.

De poteſtate Parochorum peccata non reſeruata abſoluẽdi. Quæſtio Septima.

Parochus in foro conſcientiæ, ab omnibus peccaris, & cenſuris à quocunque latis, tàm à iure, quàm ab homine, non tamen reſeruatis poteſt abſoluere. probat textus in cap. nuper, ibi (in ſecundo verò caſu à ſuo Epiſcopo, vel à proprio Sacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere; Quamuis enim, & tunc non Iudicis, ſed iuris ſententia excõmunicato communicans ſit ligatus. Quia tamen conditor canonis, eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur aliis facultatem relaxandi) de ſenten. excommunic. Et licèt hic textus loquatur in caſu particulari, quia ratio eſt generalis, ibi (quia tamen conditor canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur aliis facultatem relaxandi) Colligitur generalis regula, quòd poſsit Parochus abſoluere à quibuſcunque

cunque non reſeruatis. Et eſt communis opinio Theologor. quam probant D.Thom. in 4. diſtinct. 18. q. 1. art. 5. Sot. in 4. diſtinct. 22. q. 3. art. 2. Syl. in verbo abſolutio 1. num. 4. Angel. ver. abſolutio num. 2. Armil. eod. verbo n. 36. *N*auar. in ſumma cap. 27. num. 39. latè Suar. de cenſ. diſput. 8. ſect. 4. licèt Canoniſtæ contrarium teneant, vt Abb. & Felin. in cap. 2. & in dicto c. Nuper, de ſenten. excommunic. congerit Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 12. Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 19. num. 12. ea ratione, quia eius eſt abſoluere, cuius eſt ligare, argumento textus in l. 1. C. de cupreſſis, & ad abſoluendum à cenſur. requiritur aliqua poteſtas fori contentioſi, quam certū eſt Parochum non habere. Sed falluntur Canoniſtæ, & reſpondetur obiectioni, quòd Parochus non ex vi officii abſoluit à non reſeruatis, ſed ex vi dicti cap. nuper, in quo ponitur regula quod non appoſita reſeruatione, non ſolum Epiſcopus, ſed & Parochus abſoluat, & ſic eſt poteſtas delegata, quæ poteſt ad abſolnendum concedi, licet non fuerit conceſſa ad ligandum optimè Suar. loc. cit. num. 29. Et dum dicit tex. à proprio ſacerdote, apertè facultatem cōcedit parocho, is enim dicitur proprius ſacerdos, cap. omnis vtriuſque ſexus, de pęnit. & remiſſ. Parochus enim dicitur Ordinarius Henriq. de ſacram. matrimon. cap. 3. num. 5. Et licèt conſtituatur ab Epiſcopo, iuriſdictionem tamen ſecundum aliquos dicitur habere ab Eccleſia, idcircò non poteſt ab Epiſcopo abſque cauſa priuari, nec ipſius iuriſdictio reſtringi, Henriq. de ſacram. pęnitent. c. 5. numer. 8. conſtat ex Triden. ſeſſion. 23. de reformat. cap. 15. vbi eo ipſo, quo quis Parochiale beneficium adipiſcitur, abſque alia approbatione cēſetur idoneus ad audiendas confeſſiones: Verius tamen eſt, Parochum ab Epiſcopo iuriſdictionem accipere, vndè Triden. ſeſſ. 23. cap. 3. ſub anathamate condemnauit, dicentes iuriſdictionem presbyterorum non eſſe ab Epiſcopis.

Adde, quòd licet tota Diœceſis dicatur Parochia Epiſcopi, cap. licet 16. q. 3. cap. 1. vbi Hoſtienſ. cap. apoſtolicæ, vbi Abb. de donationib. Gloſ. in Clement. 1. in verbo presbyteri, de priuilegiis, & Parochi dicantur adiutores Epiſcopi, cap. fin. de offic. Archidiac. Idcircò Epiſcopo celebranti in qualibet parochia debentur oblationes inter miſſarum ſolemnia à Populo oblatæ, non autem Parocho Hoſtien. in ſumma in tit. de Parochijs, §. in quibus verſ. quid ergo, Fuſcus de viſitat. lib. primo, cap. 24. num. 11. Genuenſis in praxi cap. 57. num. 8. *B*arboſa de offic. Epiſcop. alleg. 82. num. 12. Tamen nō poteſt negari, quin parochus, quia Paſtor eſt ouium, vt dicit Henriq. loco cit. non habeat iuriſdictionē ſpiritualem ordinariam in tota parochia, nec in ea aliquid faciendum eſt abſque ipſius, aut Superioris licentia, cap. Epiſcopi 7. q. 1. cap. nullus 9. qu. 2. Oldrad. conſ. 83. & 212. Tuſc. in verbo parochus, concluſ. 95. Et Parochiarum diuiſiones ob populi frequentiam, pro bono regimine animarum factæ fuerunt à Caliſto 1. & à Dyoniſio Summis Pontificibus, vt conſtat in cap. placuit 9. quæſt. 2. & in cap. 1. 3. quæſt. 1. Et tempore Vrbani II. fuit diuiſio à *D*yoniſio facta, executioni demandata, & reſtricta Parochorum authoritas, vt vnus quiſque ſuum ſubditum abſolueret, ſuamque ouem agnoſceret, cap. placiuit, vbi Nauar. num. 29. & ſequen. de pęnit. diſtint. 6. Henriq. dicto cap. 5. de Sacramen. pænitcn. Trident. ſeſſ. 14. de reform. cap. 7. Et de diuiſione Parochiarum facta à Dyoniſio Papa, meminit textus in cap. Paſtoralis in princ. de his, quæ fiunt à pręlatis. Latè agit Polidor. Virgil. de inuen-

toribus

Digitized by Google

toribus rerum, lib. 4.cap.4. Barboſ. de Epiſcopat.dcuiſ.lib.1.cap.3 num. 10. Quamuis etiam hodie In multis Epiſcopatibus parochiæ non ſint diſtinctæ,ſed Eccleſia Cathedralis omnibus miniſtret Sacramenta, & alibi non eligantur parochi, ſed officiales, vel per annum, vel ad nutum Epiſcopi amouibiles, vt in Ciuitate Cordubæ Hyſpalenſi, & Granatenſi eſſe dicit Henriq. loco citat. Et idem vis habent ſupradicti rectores,ſeu officiales ad abſoluendum, vt ſupra, ſicut, & ipſi parochi, vt Henriq. locis citat. latè Sanch.de matrim.lib.3.diſputat. 31.num.23. ſic etiam ad delegandum cauſas particulares, Sanch. loco cit.num.13.vbi alios allegat.

Procedit ſupra firmata concluſio etiam in parocho non Sacerdote. Quia enim electus ad parochiale beneficium, tenetur infra annum à die acceptationis parochiæ promoueri ad Sacerdotium,alias ipſo iure,elapſo tempore abſque vlla monitione amittitur beneficium, cap. licet canon. de elect. in 6. latè agit Garz. de benefic. parte 3.cap.4. vel etiam ex cauſa Studij poteſt differri promotio ad Sacerdotium vſque ad Septennium, ex ſui Epiſcopi diſpenſatione, cap. cùm ex eo,de electione.in 6. Attamen quia interim habet iuriſdictionem,poteſt dare licentiam Parochianis ſuis confitendi ſua peccata alii Sacerdoti, Sot in 4.diſtinct.18. queſt. 4. num.3.approbato tamen ab Ordinario iuxta decretum Sacri Concilij ſeſſ.14.cap. 15 Et hæc eſt vera, & magis communis opinio, licet aliqui dixerint eum poſſe prebere licentiam confitendi cuilibet Sacerdoti.Ratio eſt, quia approbatio ad confeſſiones audiendas, ad Epiſcopum ſpectat, ex ſupradicto Decreto Sacri Concilij, ſic probat Barboſ. de officio, & poteſtat.Epiſcop.allegat.25.nu.12. cum ſequen. & Henriq. de matrim. cap.3. num.5. alios allegans dixit, quod Parochus ex quo eſt ordinarius,poteſt delegare ſuam iuriſdictionem pro qualibet adminiſtratione Sacramenti etiam Regulari cuilibet Sacerdori, in caſibus tantùm particularibus,non tamen indefinite,quia eſſet conſtituere ſibi Vicarium, quod non poteſt, cap. extirpandi, §. quia vero, de præbend. & cap.cum ex eo, de election. in 6. niſi tantum ad modicum tempus Abb. & Imola in dicto §.quia vero,quod ſpatio trium hæbdomadarum taxatur, ex textu in cap. ſi quis in clero, 3.q. 1.latè Sanch.de matrim. lib.3.diſput. 3. Quoad vero ad confeſſiones audiendas tantum Confeſſario approbato. Et in caſu, de quo agimus, & in materia abſolutionis à cenſura ex vi dicti cap.nuper,quòd poſſit parochus non Sacerdos alteri committere, tenet Vgolin.de cenſur.tabul. 3. cap. 4. §.2.num.2. refert, & ſequitur Sanch. de matrim.lib.3.diſputat. 20. num. 3. verſ. & confirmatur; Idem eſt in Sacramento matrimonii, nam licet Cōcilium ſeſſ.24.cap.1.dicat, (qui aliter quàm præſente parocho, vel alio Sacerdote) & ſic ex vi illius dictionis, alius, quæ eſt repetitiua ſimilium, l. ſi fugitiui,ibi, (alia pęna) & Gloſ. fin. ibidem C. de ſeru. fugitiu. debet Parochus, vt legitimè matrimonio aſsiſtar eſſe Sacerdos, pro vt tenent Nauar.conſ. primo de officio Ordinar. & conſ.10. de Clandeſ. deſponſat. Salcedo in pract.cap.73.verſ.14. Incontrarium tamen eſt comunis, & vera opinio, nam etiam non Sacerdos poteſt aſsiſtere,probat Gloſ.in clement. 1. in verb. presbyteri de priuileg. in quo textu ſtatuitur non licere Regulari miniſtrare euchariſtiam abſque licentia presbyteri parochialis, exponit ibi gloſ. idem de parochiali non Sacerdote, Idem probant Cardinal. Abb. & Boniſac. Vital. in dicta clement. Non tamen poterit dare facultatem

tatem non Sacerdoti aſſiſtendi, videlicet, Diacono, nam clara eſt deciſio Concilij, ibi, vel alio Sacerdoti, & in toto illo capitulo Concilij, ſemper quòd fit mentio de parocho, ſemper additur, vel alio ſacerdoti, latè vtrunque probat Sanch. in dicta diſputat. 20. Nec Epiſcopus poſſet diſpenſare, vt non Sacerdos aſſiſtat, Nauar. conſ. 30. de ſponſal. Henriq. dicto cap. 3. de matrimon. num. 5. Nec ſufficit licentia tacita parochi, vel Epiſcopi, vel ex ratihabitione, ſed requiritur expreſſa, ſic enim intelligitur Concilium in verbis illis (de ipſius Parochi, ſeu ordinarij licentia) Lapus allegat. 86. num. 3 vbi addentes. Tiraquell. de legib. connubiatib. Gloſ. 5. num. 5. Menoch. conſ. 168. lib. 2. & de arbitrat. iudic. caſu 453. vbi dicit ſic declaraſſe Sacram Congregationem, quam refert, & latè probat Barboſ. ad Concilium, in verbo, licentia.

Ampliatur prima cõcluſio, vt Parochus non ſolum abſoluat à cenſuris non reſeruatis, ſed etiam vt impeditum accedere ad Epiſcopum, poſſit abſoluere à reſeruatis Epiſcopo, Henriq. de ſacramen. pœniten. cap 9. num. 7. & cap. 10. num. 4. Ratio eſt, quia in caſu legitimi impedimenti, cenſetur Epiſcopum vices ſuas commiſiſſe parocho, pro ſalute animarum. Et ſicut diſpenſat parochus in ieiunio, in eſu carnium, & in feſtis, abſente Epiſcopo Syl. verbo abſolutio 3. in fine, & in verbo abſolutio 4. Angel. in verbo confeſſor 1 §. 1. Henriq. dicto cap. 9. in fine, littera, E, alios allegat Sanch. de matrimon. lib. 8. diſputat. 9. num. 27. ſic & eo fortius, impeditum abſoluit à cenſuris.

Non autem abſoluit ab interdicto generali, vel locali. Prima ratio eſt, quia interdictum hominis non poteſt relaxari niſi ab eo, à quo latum eſt, vel ab ipſius ſuperiore præuia ſatisfactione, cap. cum ab Eccleſiarum, de offic. ordin. cap. ſi Ciuitas, vbi Gloſ. Archidiac. & Franch. de ſenten. excommunic. in 6. ſicut nominatim excommunicatum, licèt non fuerit reſeruata abſolutio, non poteſt abſoluere parochus ex vi dicti capituli nuper, quia nominatim excommunicatus, ab excommunicante abſoluendus eſt, vel ab cuius Superiore, cap. quærenti, vbi Innoc. de offic. delegat. in fine, cap. inferior, vbi Gloſ. 21. diſtinct. cap. verbum, de pœnitentia diſtinct. prima, cap. ad reprimendum, & cap. paſtoralis, §. præterea de offic. ordinar. ita & interdictum non poteſt relaxari Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 15. nu. 19. vbi alios citat, Henriq. de excõmun. cap. ſi num. 3. imò in tantum debet excommunicatus nominatim abſolui ab excommunicante, vt etiam pendente appellatione poſſit abſolui, Abb. Præpoſ. & Imola in cap. quæſtioni de appellationib. cap. cum ceſſante, cap. cum teneamur, de appellationib. cap. ſi Iudice, eodem tit. in 6. Ratio quia per appellationem non omnino amittitur iuriſdictio, ideò poteſt facere ea, quæ faciliorem reddunt appellationem pro vt eſt abſolutio, Suar. de cenſur. diſputat. 7. ſec. 2. num. 33. Et etiam ſi mutaſſet domicilium, argumento cap propoſuiſti, vbi Gloſ. in verbo citatus, de foro competent. Abb. in cap. graue nimis, num. 14. de præbendis, & licet domicilium ſit fundamentum iuriſdictionis, cap. fin. de conſtitutionib. in 6. l. fin. ff. de iuriſd. & omn. Iudic. cap. nobis il primo, vbi Abb. de ſentent. excommun. & in cap. 1. de foro compet. quia tamen ligatus cenſura mutauit domicilium, non infertur præiudicium excommunicanti, latè Sayr. de cenſ. lib. 2. cap. 20. ſic etiam excommunicatus mortuus, à ſuo excommunicante abſoluendus eſt, cap. à nobis il ſecondo §. vt autem, de ſentent. excommunic. Idẽ in excommunicato à Iudice delegato, nam

to, nam ab ipſomet erit abſoluendus, cap. prudentiam §. ſeſta, de offic. delegat. cap. paſtoralis §. præterea de officio ordinar. Gloſ. in cap. cum inferior, in verbo ligare, de maioritate, & obedient. Non tamen poſt annum à die latę ſententiæ, cap. quærenti de officio delegat. tunc enim expirat iuriſdictio, & à Summo Pontifice erit abſoluendus; Innoc. & Abb. in dicto cap. quærenti, Sayr. in dicto cap. 20. Suar. dicta ſect. 2; ſic etiam incendiarius nominatim excommunicatus ab Epiſcopo non poterit abſolui niſi à Summo Pontifice; Hanc enim abſolutionem ad terrorem contra iuris regulas Summus Pontifex ſibi reſeruauit, cap. tua nos, vbi Gloſ. & omnes Canoniſtæ, de cenſur. Sayr. loco citato, & melius lib. 3. cap. 29. num. 7. vbi alios citat.

Secunda eſt ratio, quia facultas abſoluendi à cenſuris conceſſa Parocho ex vi Capituli nuper, eſt in ordine ad abſolutionem à peccatis, Henriq. Sayr. & Suar. locis citat. ſed interdictum non impedit Sacramentum pœnitentiæ; cap. alma mater, de ſentent. excommunication. in 6. ergo nulla eſt facultas circa interdictum, Henriq. de excommun. cap. 51. num. 3. Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 15. num. 22. Relaxato autem interdicto, ex eo quia ceſſat cauſa, quilibet abſoluit à peccato, ob quod interdictum latum fuit, niſi tamen ex ratione materiæ adſit aliqua ſpecialis reſeruatio, vt puta quando interdictum latum fuit ex Epiſcopi deiectione, vel percuſſione, conſtat ex Nauar. cap. 27. num. 251. Et propterea in facto conſului, quòd interdicto Capitulo Ciuitatis Caſtrimaris de Stabia ab Auditore Cameræ, ob non ſolutionem decimarum, facta ſolutione, atque adeò ſatisfacta parte, quia ceſſabat interdictum, à peccato non ſolutionis decimarum, ob quod fuerat latum interdictum poterant Canonici, qui fuerunt in culpa non ſoluendi, à quocunque Confeſſario abſolui; Si autem eſſet interdictũ perſonale puta contra non confitentes, & communicantes in Paſchate, qui hoc interdictum violauerunt, à parocho abſoluendi ſunt, quia impedit receptionem Sacramentorum Suar. de cenſur. diſputat. 38. ſect. 2. num. 9. & comprehenditur in diſpoſitione Capituli nuper.

Supradicta, quod Parochus abſoluat à cenſuris Epiſcopalibus non reſeruatis, hodie procedunt in quolibet confeſſario approbato; Ratio eſt; Primò quia eo ipſo, quod Epiſcopus approbat Sacerdotem ad confeſſiones ex vi Concilii concedendo facultatem abſoluendi, totum cenſetur commiſſum, quod ſpecialiter ſibi non reſeruat, argumento cap. ſi Epiſcopus de pœnitent. & remiſſ. in 6. Secundò textus in cap. dicto cap. nuper ibi (à proprio Sacerdote) communiter exponitur pro parocho, ex eo quia de iure cõmuni tãtùm Parocho erat cõfitendum, cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnitentia, & remiſs. cùm autem hodie ex vſu Eccleſiæ; cuilibet Confeſſario approbato poſſit quis confiteri, quilibet Confeſſarius approbatus dicetur proprius Sacerdos ad finem abſoluendi à non reſeruatis Epiſcopo, Sot. & Nauar. relati à Suar. de cenſur. diſputat. 7. ſect. 4. num. 8.

Accedit etiam, vt poſſit Parochus proprias oues extra territorium abſoluere, probant ſupracitati, loquentes de Parocho, & in ſpecie Sanch. de Matrimon. lib. 3. diſput. 34. Cucc. de Sacramen. pœnit. num. 190. in ſumma tract. 7. cap. 15. num. 89. qui alios citat.

Qua facultate fruatur quoad abſolutionem peccatorum, Confeſſarius Regularis Priuilegiatus.

Quæſt. Octaua.

Comparantur Parochus, & Regularis Cap. Primum.

CONfeſſarius regularis priuilegiatus poteſt abſoluere ab omnibus peccatis, & cenſuris, à quibus poteſt abſoluere Parochus. Sic enim ſtatutum fuit in Concilio Viennenſi, prout refert Clemens V. in Clement. Dudum de ſepulturis, ibi. (per huiuſmodi autem conceſſionem nequaquam intendimus perſonis, ſeu fratribus ipſis ad id taliter deputatis, Poteſtatẽ in hoc impendere ampliorem, quàm in eo Curatis, vel Parochialibus Sacerdotibus eſt à iure conceſſa, niſi forſan eis Eccleſiarum Prælati vberiorem in hac parte gratiam ſpecialiter ducerent faciendam) Gloſ. ibi, in verbo conceſſa, & omnes Canoniſtę ibidem colligunt regulam, Ab omnibus poſſe abſoluere Confeſſarium regularem priuilegiatum à quibus & parochi; Et in eodem Concilio Viennenſi ſtatutum fuit, ne Regulares excommunicatos à Canone, præter quàm in caſibus à iure expreſſis, vel à ſententiis per ſtatuta prouincialia, aut Synodalia abſoluant abſque priuilegio Sedis Apoſtolicæ, & contrarium facientes excommunicantur ipſo facto, cuius abſolutio Sedi Apoſtolicæ eſt reſeruata, quæ etiam Epiſcopis mandauit, quòd Regulares taliter excommunicatos vbique faciant denunciare Clement. 1. de priuilegiis.

Sunt hæc notanda: nam licet Regularis exemptus non poſſit ab ordinario excommunicari, cap. cum olim in primo, §. nos verò, vbi Gloſ. in verbo, Dioeceſano, de priuileg; vbi Abb. & eſt communis opinio in cap. 2. de exceſſibus prælator. Et exemptio regularium ſit talis, & tantę virtutis, vt perinde ſit, ac ſi eſſet in alieno territorio, vt ſicut Epiſcopus non poteſt contra exiſtentem in alieno territorio procedere, ita nec cõtra exemptum; exemptus enim dicitur extraneus, & alienus, Gloſ. in cap. 1. in verbo, nunquid, de priuileg. in 6; vbi Geminian. & conſ. 35. num. 6. Abb. in cap. ſignificaſti; de foro competenti; Et in caſibus exemptionis valida ſit æquiparatio ſupra firmata, cap. cum Epiſcopus, de officio ordinar. in 6. cap. luminoſo, 18. q. 2. Iaſon. in l. fin. ff. de iuriſdict. omnium iudicum, Gomeſ. in cap 2. §. ſtatuto, num. 85. de conſtitutionib. in 6 Idcircò quodcunque mandatum Epiſcopi ſub quacunque pœna non ligat Regulares exemptos, cùm liberi ſint tàm à lege dioeceſana, quàm à lege iuriſdictionis, cap. dilectus filius, vbi Gloſ. de offic. ordin. niſi in caſibus à iure expreſſis c. per tuas de ſentent. excommunicat. cap. ſanè, de exceſſib. prælator. Couar. in cap. alma mater, parte 1. §. 7. num. 5. *Nauar.* cap. 27. num. 3. & 4. quia priuilegium exemptionis regularium eſt notorium in iure, textus notabilis in cap. ex parte il primo, de priuilegiis; Ex quibus manifeſtè ſequitur, quòd excommunicatio lata ab Ordinario contra ipſos eſt notoriè nulla, tanquam à non Iudice lata, & in vtroque foro non ſeruanda, quod ſecus eſt quando excommunicatur exemptus per priuilegium non notorium, quia abſoluendus eſt ad cautelam, vt de priuilegio doceat, & interim in foro exteriori debet abſtinere, dicto cap. per tuas, Cordub. lib. 1. quęſt. 43. col. 3. caſu 3. pun. 3. *Nauar.* cap. 27. num. 277. Tamen ſi exemptus Regularis incidat in excommunicationem iuris, vel Sedis Apoſtolicę petetit

terit declarari ab ordinario,& publicè denunciare,vt in dicta clemen. prima de priuilegiis,latè Nauar. in cap. cùm cõtingat causa 6.14.& 15.de reſcriptis. Couar. in dicto cap. alma mater, parte prima,§. 10.num.4.ideò accuratè agendum eſt de his, quę poteſt confeſſarius regularis.

Dico Primò,quod poteſt abſoluere ab excommunicatione minori, & licet dubium ſit, an quilibet Sacerdos,qui abſoluit à venialibus poſſit abſoluere ab excommunicatione minori,de qua latè per Sayr.de cenſur.lib.2.cap.23. num.octauo,quia abſolutio ab excommunicatione minori requirit iuriſdictionem,indubitatum eſt,quoad confeſſarios regulares,ex eo quia, delegatam habent iuriſdictionem ad miniſtrandum Sacramentum pęnitentiæ, idcirco antiquiſſimus eſt ius Eccleſię, quod ab excommunicatione minori abſoluant,aduertit Sayr.ſocicit num. 71 eoque magis id procedit in Confeſſariis Regularibus priuilegiatis,qui habent iura parochi,vt dictum eſt, & indubitatum eſt parochos abſoluere ab excommunicatione minori, dicto capitulo nuper,§.in ſecundo.

Secundò Dico, poſſe abſoluere ab omni cenſura non reſeruata,ſiue à iure,ſiue ab homine ex vi capituli nuper, de ſenten. excom. Ratio eſt, quia Confeſſarius regularis poteſt ab omnibus abſoluere, à quibus poteſt Parochus, vt ſupra fundatum eſt, & qui poteſt abſoluere à cenſura lata à iure non reſeruata, poteſt etiam abſoluere à ſententia lata ab homine non reſeruata, Imo l. in cap. graue,de præbend. Nauar.in cap.27.num.34. Couar.in cap. alma mater, parte prima,§. 2. num.2. per totum, Sayr.lib. 2. cap.2.de cenſur.& validum eſt argumentum, quod idem iudicandum ſit in abſolutione generalis excommunicationis latę à iure,quàm latæ ab homine, Nauar. conſ.47. incipiente, An mendicantes religioſi,de ſenten.excommunic.Rodriq.de regul.quæſt.61.artic.6.idcircò abſoluere poſſunt excommunicatos ex cauſa non paritionis monitoriorum apoſtolorum de ercelado, Peregrin.in 2.par.compendii priuilegiorum,in verbo abſolutio,quoad ſeculares,§.4. in ſcholio incipiente. Secùdò poſſe abſoluere,& latè probat Antoninus variarum reſolutionum lib. primo, reſolutione vltima,caſu 37.

Nam poſſint abſoluere à reſeruatis, & reſeruandis Sedi Apoſtolicam. Cap. 2.

TErtiò poſſe confeſſarios priuilegiatos abſoluere ab omnibus peccatis Sedi Apoſtolicę reſeruatis, & à quibusuis ex ipſis caſibus reſultantibus ſententiis,cenſuris, & pœnis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, ex Priuilegio Pauli III. ſub die 3. Iulij 1545. Societatis Ieſu,refert Henriq.de indulg.lib.7.cap.26.§.2.littera, R. Rodriq. in ſumma verbo confeſſor, cap.55. Sanch.de matrimon.lib.8.diſput. 16. Peregrin compend.tit.abſolutio quoad ſeculares, §. primo, Rodriq.de reg. tit. 1. quæſt.46.num.5.

Dico quartò,poſſe illos abſoluere etiam à caſibus in futurum reſeruandis, quia facultas hæc cum ſit beneficium Principis,latiſsimè eſt interpretanda,l. fin. ff.de conſtitutionib.Princip. Toſcus in verbo beneficium Principis, & propterea etiam caſus in futurum reſeruandos comprahendit, probat textus in cap.quia circa,de priuileg.vbi priuilegium exemptionis decimarum extenditur etiam ad futuras decimas,& gloſ. ibidem in verbo, & futuri, allegat iura concordantia;ſic etiam immunitas alicui conceſſa quoad bona comprahẽdit etiam bona in futurum quærenda, Bartol. conſil. 59. numero. 4. volum. primo per textum in lege peculium ff. de peculio, multos allegat Ca-

 cheran.

cheran. deciſ. Pedemontana 136. & poſt ipſum latiſſimè Anna conſ. 65. num. 15. Et procedit etiam quoad nouorum onerũ impoſitionem poſt priuilegium, latè Alex. conſ. 193. num. 6. lib. 2. Cacheran. & Anna loco citat. Item per reſeruationem nouorum caſuum poſt priuilegium Paulij III. non fit præiudicium priuilegiatis à Paulo III. abſoluendi, ex eo quia priuilegiũ Pauli III. trahitur ad futura; ſicut habens priuilegium creandi tabelliones, ſi poſtea fiat ſtatutum, quod tabelliones non creantur, niſi ex approbatis à communitate, per hoc ſtatutum non infertur præiudicium, quin priuilegiati non poſſint creare tabelliones, Dynus, & Bart. in l. ſi mihi, & tibi, §. primo ff. de legat. primo. Item quando per priuilegium tolluntur ſtatuta, vel conſuetudines, vel contenta in eis, extenditur etiam ad futuras conſuetudines, & ad futura ſtatuta, Cyn. in l. 2. in fin. C. quæ ſit longa conſuetudo, Io. de Imola in l. 3. de teſtamen. Propterea ſi aliqua lex noua emanaret, non tollit priuilegiũ per prius cõceſſum, Bart. in extrauag. ad reprimendum, in verbo; non obſtantibus, in vltima colum. allegat textum in ſecunda conſtitutione Codicis §. ſi quæro, vbi etiam Baldus, Alexand. dicto cap. 293. num. 8. & 9. Itaque dum fuit indultum Regularibus, quod poſſint abſoluere ab omnibus reſeruatis Summo Pontifici, & conceſſio hæc eſt, vniuerſalis, & indefinita, & idcircò futuros caſus reſeruandos compræhendit, cap. cognouimus 12. q. 2. cap. ex parte de decimis, l. ſi ſeruitus ff. de ſeruitutib. Vrbanor. prædior. cũ clauſula, non obſtantibus quibuſcũque cõſtitutionibus apoſtolicis, per quam derogatum fuit ſtatuto Concilij Viennenſis, ne regulares à reſeruatis ſummo Pontifici abſoluant vt in clemen. prima de priuileg. ſequitur quod per nouas reſeruationes non derogetur priuilegio iam Regularibus conceſſo.

Quod etiam cõfirmatur ex regula, quod priuilegium in fauorem Religionis vel religioſorum, latè eſt interpretandum Oldrad. conſ. 300. Et licet priuilegiũ Principis in odioſis ſtrictè ſit interpretandum, cap. 1. & 2. de filijs presbyterorum, hoc non procedit, quando nullum ſit præiudicium tertio, ſed tantum concedenti; In damnum enim concedentis latè priuilegium eſt interpretandum, cap. olim de verbor. ſignific. l. fin. ff. de conſtitut. princip. Gloſ. in dicto cap. quia circa, in verbo, ſed futuri, vbi Ioannes Andr. Hoſtienſ. & Abb. num. 4. & ita procedit textus in cap. cum cappella, eod. tit. de priuilegijs in 6. vbi exemptio regiæ cappellæ non trahitur ad futuras Cappellas in damnum Ordinarij, optimè explicat Alexander conſ. 178. num. 22. volum. 2. Anna loco citato, ſed nulli infertur præiudicium dum regulares in foro conſcientiæ abſoluunt à caſibus ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, imò in beneficium animarum maximè tendit priuilegium, idcircò latiſſimè interpretandum, vt quaſcunque futuras reſeruationes comprehendat; niſi tamen declaratione ſpeciali fuerit à ſummo Pontifice aliter ſtatutum, & hanc noſtram opinionem latè probant Rodriq de regular. quæſt. 20. artic. 8. Henriq. dicto cap. 27. de indulg. §. 7. vbi tenet facultatem abſoluendi regularibus conceſſam, latè in fauorem animarum eſſe interpretandum; Et propterea per ſuſpenſionem, quæ in anno Iubilæi, vel per Bullam Cruciatæ ſolet fieri, abſoluendi à caſibus ſedis Apoſtolicæ reſeruatis, non includitur facultas regularibus conceſſa referre Doctores Salmaticenſis, ita dixiſſe loco cit. Henriq. & fortè in Iubilæi anni 1600. & 1625. ita fuiſſe declaratum reperire poſſemus.

Contra duplicem ſupra firmatam concluſionem, vz. Regulares mendicantes ex priuilegio *Pauli* III. poſſe

ab-

abſoluere à reſeruatis ſummo Pontifici, nec non ab in futurum reſeruandis, niſi ſpecialis derogatio priuilegiorum regularium adſit; Inſurgit Primò, Decretum Sacri Concilij Tridentini ſeſſ. 14. de ſancto pænit. ſacr. cap. 7. in quo ſtatuitur reſeruationes caſuum, tam ſummo Pontifici, quam Epiſcopis, eſſe conſonam diuinæ authoritati, & non tantum in externa politica, ſed etiam coram Deo vim habere; Item nullam eſſe reſeruationem in articulo mortis, atque ideo omnes ſacerdotes quoslibet pænitentes à quibusuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſe, extra quem articulum, ſacerdotes cùm nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id vnum pænitentibus perſuadere niſi debere, vt ad ſuperiores, & legitimos Iudices pro beneficio abſolutionis accedant; ſi ex decreto Concilij, quod in anno 1563. abſolutum fuit poſt priuilegium Pauli III. vniuerſaliter, & indefinitè fuit ſublata authoritas abſoluendi à reſeruatis, & dictio illa nihil eſt vniuerſalis negatiua omnia excludens, Soccin. in l. qui vſum fructũ num. 8. ff. de verbor. obligat. per tex. in l. ſi is, qui ducenta §. vtrum ff. de rebus dub. & negat in totum actum; & potentiam, Gomes. inſtit. de action in prin. num 4. & 5. & inducit annullationem ipſo iure, cùm ſit canon latę ſententię l. fin. verſ. nihil. agit, vbi Bald. & Aretin. ff. de liber. & poſthum. cap. prudentiam in principio, ibi, nihil egiſſe, de officio delegat. Corſet in ſingulari, in verſ nihil agit; Cenedo ſing. 64. ergo nullo modo per ſupradictum priuilegium à reſeruatis poſſunt abſoluere, ſic. n. declarauit Sacra Congregatio in eodem Concilio, explicando verba illa (cum nihil poſſint) refert Ludouicus Beia reſponſ. caſ. cõſcien. parte 2. caſu 21. in fine, verſiculo, nunc tamen, & parte 3. caſu 5. in fin. verſ. hoc tamen, & Barboſa in remiſſione ad Concilium dicto cap. 7.

Secundò ſi dicimus prouiſione Regularium priuilegium Pauli III. fuiſſe cõfirmatum per Gregorium XIII. viuæ vocis oraculo in beneficium ſocietatis Ieſu, pro vt refert Sanch. dicta diſputat. 16, & Barboſa loco citat. & propterea regulares ex vi cõmunicationis priuilegiorũ poſſe illo vti; in cõtrariũ facit motus proprius Gregorii XV. in anno 1622. per quẽ omnia priuilegia viuæ vocis oraculo conceſſa, fuerũt derogata; ſi dicimus, priuilegium ſupradictum Pauli III. fuiſſe confirmatum per Clementem VIII. die 20. *Decembris* 1497. in cõſtitut. incipiente, Ratio paſtoralis officij, vel per *Paulum* V. die primo Decembris 1609. in conſtitut. incipiente, Inuenti nobis &c. in quibus fuerunt confirmata priuilegia patribus de Obſeruantia; Aduertendum eſt in ſupradictis confirmationibus adeſſe clauſulam, quatenus decretis Concilij Tridentini non aduerſẽtur, refert Bononia de elect. cap. primo dub. 5. & ſic adhuc viget diſpoſitio Sacri Concilij. Tertiò. affertur Bulla Pij IIII. anni 1565. incipiens In Principis Apoſtolorum ſede, per quam reuocantur omnia Priuilegia, immunitates, indulta, &c. quibuſuis perſonis ſub quauis forma conceſſa, quæ cõtra decreta Sacri Concilij faciunt, & expræſsè Pontifex ex Apoſtolica authoritate mandauit omnia ad terminos Sacri Concilii reduci; quod ab omnibus voluit obſeruari abſq. vlla priuilegii exceptione; cum ampliſſimis clauſulis derogatoriis.

Et in omnibus caſibus poſt *Paulum* III. à ſede Apoſtolica reſeruatis declaratur, quod nullus abſoluat, præter Summum Pontificem, & dictio illa, nullus, eſt vniuerſalis negatiua omnes excludens, Abb. in cap. ad noſtram, num. 5. de elect. Cenedo ſing. 67. &

adeſt

adeſt etiam clauſula (non obſtantibus quibuſcunque in contrarium) vt videre eſt in Bulla Pij 4. de ſimonia, in Bulla duelli Gregorij XIII. & Clementis Octaui & certum eſt de iure, priuilegia ſola voluntate concedentis reuocari, cap. veniens, de præſcription. & ſicut ex mutatione temporum opertuum eſt leges mutari, eo magis, & priuilegia, quæ priuatæ leges ſunt. Alexand. conſ. 216. volum. 2. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, in quinta declaratione de cõſtitutionib. latè, Cuc. inſtitutionibus maior. lib. primo tit. de priuilegiis, ergo nullatenus dici poteſt, poſſe confeſſarios regulares, ex vi priuilegii Pauli 3. poſſe abſoluere ab inſtitutum reſeruandis.

Pro reſolutione Primò notandum eſt, quod Sacrum Concilium dicto cap. 7. in decreto reſeruationis caſuum, nihil contra Regulares ſpecificè ſtatuit, ſed generaliter declarauit, nihil poſſe confeſſarios in caſibus reſeruatis, & pœnitentibus ſuadendum fore, vt ad ſuperiores, & legitimos Iudices pro abſolutionis beneficio accedant. Hæc diſpoſitio generalis, regulares confeſſarios non compræhendit, nec etiam priuilegia tollit: probatur, nam quãdo Sacrum Concilium vult Regulares compræhendere in materia abſolutionis, ipſos ſpecialiter nominat, ſic habetur ſeſſ. 23. cap. 15. de reformationibus, ibi (quamuis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant, decernit tamen Sancta Synodus nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium, etiam ſacerdotum audire &c.) dictio illa, etiam, eſt implicatiua, & ponit caſum magis dubitabilem l. conuenticula C. de Epiſcop. & Cleric. l. etiam C. ſi tutor. vel curat. & extendit diſpoſitionem ad ea, quæ nõ ſunt dicta, Dec. conſ. 696. num. 13. Syluan. conſ. 64. num. 10. ſciebant enim Patres conſilii, Regulares, multa obtinuiſſe priuilegia à Summis Pontificibus in materia cõfeſſionis. Idcircò, ſpecialiter mentionem fecerunt de regularibus, non contenti generali determinatione per verbum illud Nullus optimè aduertit Rodriq. de Regularib. tit. primo q. 46. num. 13.

Secundò Concilii in dicto decreto reſeruationis caſuum, dixit, nihil poſſe ſacerdotes extra articulum mortis in caſibus reſeruatis; hæc verba de ſacerdotibus non priuilegiatis intelligenda ſunt, cùm in dicto decreto Concilij, nulla adſit clauſula derogatoria priuilegiorum, ſed ſimpliciter ſtatuit; Et quando concilium vult derogare priuilegiis, explicat, ſic habetur ſeſſ. 23. cap. 8. de reform. ibi enim concilium duo ſtatuit. Primum eſt quod ordinationes ſacrorum Ordinum ſtatutis à iure temporibus in Cathedrali Eccleſia publicè celebrentur. Secundum eſt, quòd vnuſquiſq. à proprio Epiſcopo ordinetur, quòd ſi aliquis ab alio promoueri petat, etiam ſub priuilegii prætextu non permittatur, & ſic quando vult derogare priuilegiis, explicat, et ex doctiſſimorum hominum opinione concluſum fuit regulares habentes priuilegium adeo Concilium poſſe extra tempora ordinari, nõ obſtante decreto dicti Concilij, ea ratione, quia in prima parte dicti decreti nulla adeſt derogatio priuilegiorum, ſic reſponderunt Doctores Salmaticenſes, teſte Rodriq. de regular. tom. primo artic. 8. quæſt. 6. & latius tom. 3. quæſt. 24. & multis in locis id à multis religioſis in praxim deductum fuit; Nec poteſt dici, quod id fiat ex priuilegio Gregorii XIII die 22. Septembris anno 1582. conceſſo ſocietati Ieſu; & confirmato à Paulo V. quod poſſint extra tempora in tribus Dominicis, vel feſtiuis diebus ordinari, nam ſupradictum priuilegium non fauet cæteris Mendicantibus cùm ad ſit ſpecialis clauſula per hæc verba (præſentis autem gratiæ communicationem aliis mendicãtibus interdicimus omninò)

de quo

de quo latè agit Fagund. in præcept. decalog. lib. 1. cap. 2. nu. 13. ſic etiam conc. ſeſſ. 25. cap. vltimo de Regular. ſtatuit, quòd non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, ſub quibuſcunq; formulis verborum conceptis, ac Mare Magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, ac etiam iuratis, obſeruentur, quæ in dictis decretis de regularibus ſtatuta ſunt; Si derogatur priuilegiis in ſpecificè ſtatutis circa Regulares, ergo quomodo poterit in generali diſpoſitione de caſuum reſeruatione, in qua de Regularibus fit mẽtio, nec ipſorũ priuilegio derogatur ipſis regularibus, tã Sedi Apoſtolicæ benemeritis fieri præiuditiũ? nullo modo certè. Et confirmatur, nam priuilegia Regularium dicuntur propter merita conceſſa, Mandoſ. in regul. Cancellar. regul. 13. quęſt. 8. num. 6 propterea in generali reuocatione non compræhenduntur. Mandoſ. regul. 11. quęſt. 13. num. 6. Burſatus conſ. 138. tom. 2. Rodriq. dicta quęſt. 8. art. 6. ergo eo magis cum de priuilegiatis non loquatur Conc. ipſis non derogatur.

Tertio nota. Certum eſſe, quòd poſterior lex vniuerſalis tollit præcedentem l. non eſt nouum ff. de legib. l. fin. ff. de conſtitutionib. Principum, non tamen tollit priuilegium cuicunque conceſſum, Gloſ. in cap. quoniam 18. diſtinct. Bart. in extrauagan. ad reprimendum, in verbo, non obſtantibus, per textum in ſecunda conſtitutione Codicis §. ſi quando, Alexand. conſ. 293. volum 2. Canoniſtæ in capitulo veniens, de præſcript. & in cap. nonnulli vbi Felin. de reſcript. Syl. in verbo lex, quęſt. 26. verſ. 3. tollitur, Azor. lib. 5. Inſtitutionib. moral. cap. 16. quęſt. 7. Ratio eſt, quia licèt præſumatur Summum Pontificem habere omnia iura in ſcrinio pectoris, & propterea nouam legem condendo antiquis contrariam; ipſis derogare abſque vlla declaratione; non tamen hoc procedit in priuilegijs, quæ ſunt facta particularia; idcirco ipſis non derogatur per legem vniuerſalem contrariã, niſi ſpecificè derogetur, capitulo primo, vbi omnes Canoniſtę notant, de conſtitutionib. in 6. & eſt indubitatum apud omnes, vt latè agit Suar. de legib. lib. 8. cap. 39. n. 2. dum Sacrum Concilium Tridentinum generaliter, & ſimpliciter ſtatuit nihil poſſe presbyteros in caſibus reſeruatis, nihil addendo de priuileg. ſequitur neceſſario, nullum inferri præiudicium confeſſariis priuilegiatis à Sũmo Pontifice ante Concilium; Et ſi hæc dicta, in omni lege communi locum habent, vt priuilegiis non derogetur per contrariam legem vniuerſalem, eo magis in Tridentino dicẽdum eſt, in quo maxima habita fuit reuerentia authoritati Summi Põtificis, prout ex capitulo vltimo dicti Concilii conſtat, & Pius IV. in Bulla ſuper confirmatione Concilii Tridentini incipiente, Benedictus Deus teſtatur, idcirco non eſt dicendum voluiſſe priuilegiis derogare, nam etiam Summus Pontifex ſibi ipſi iniuriam facit cùm decreta prędeceſſorum turbat, & priuilegia tollit, Roman. conſ. 327. per tex. in capitulo inſtitutionis 25. quæſt. 2; quia, vt inquit Diuus Gregorius, Iuſtitia, & rationis ordo ſuadet, vt qui à ſucceſſoribus ſua mandata ſeruari deſiderãt, prędeceſſoris ſui proculdubio voluntatẽ, & ſtatuta cuſtodiant, capitulo iuſtitiæ 25. quæſt. 1. & eò magis in priuilegio conceſſo Regularibus, quod non ſolum latè eſt interpretandum, ex regula l. ſunt perſonæ ff. de relig. & ſumpt. funer. Sed quia eſt conceſſum communitati; non ſolùm eſt perpetuũ, ſed pro maiori firmitate æquiparatur legi ſcriptę, & habetur, ac ſi eſſet incluſum in corpore iuris, Diuus Thom. in opuſc. contra impugnan. Religion. c. 4. Iaſ. in l. fin. ff. de conſtitution. Princip. Henriq. in ſumma, tit. de indulg. cap. 2. num. 3. lit. M. Sanch. de matrim. lib. 8. diſputatione prima, numero 13.

Ex iſtis facile reſpondetur adductis contra firmatam concluſionem; Nam cùm Sacrum Concilium in reſeruatione caſuum non derogauerit priuilegiis, remanet illeſum priuilegium Pauli III. quod cum ſit generale in fauorem animarum, & in beneficium religioſorum, latam recipit interpretationem, vt etiam futuras reſeruationes comprehendat, vt dictum eſt.

Quarto notãdum eſt per Bullam Pii IV. in anno 1565. incipientem; In Principis Apoſtolorum ſede. Fuiſſe derogatam in ampliſſima forma omnibus priuilegiis decretis Sacri Concilii Tridentini aduerſantibus, & hoc eſt indubitatum, nam voluit Summus Pontifex, quod decreta Tridentini tanto tempore à ſapientiſſimis viris elaborata pro bono vniuerſali Matris Eccleſiæ, ab omnibus obſeruarẽtur, & ex vi illius Bullæ, nulli priuilegio locus eſt, ſed Decreta Tridentini, vt ſonant ab omnibus ſunt obſeruanda, optimè aduertit Scortia in ſelectas Summorum Pontificum conſtitution. theoremate 209. Nec opinio Rodriq. de regular. tom. 1. quæſt. 8 art. 6. dicentis, Bullam ſupradictam derogantem priuilegiis aduerſantibus Decretis Concilii, intelligi, & locum habere in illis Decretis Concilii, in quibus fit derogatio priuilegiorum, non autem in quibus nulla fit priuilegiorum mentio, ſeu derogatio admittenda eſt; Nam eſt contra verba dictæ Bullę, ac mentem Sũmi Pontificis, ibi, cum itaque in eodem Concilio, quamplura ſalubria, & ad vniuerſalem morum reformationem, valdè vtilia *Decreta*, atque ſtatuta, maturò præſentium ipſorum examine præcedente ſint edita, quibus multa, atque diuerſa priuilegia, exemptiones, immunitates, diſpenſationes, facultates, conſeruatoria, indulta, & vt vocant confeſſionalia, & Mare Magnum, & aliæ gratiæ &c. (Et paulo poſt) in pleriſque contrariantur; Nos; quibus in primis cordi eſt, tam Sancta, & Eccleſiæ Dei ſaluberrima decreta, vt par eſt, effectus vbique conſequi, & ab omnibus obedienter obſeruari, priuilegiorum, exemptionum, facultatum &c. (& paulo poſt) Mare magnum, & alię gratiæ in his omnibus, & ſingulis, in quibus illa ſtatutis, & Decretis Concilii huiuſmodi contrariantur, ipſo iure reuocata, caſſata, & annullata, ac ad ipſius Concilii terminos, atque limites reducta ſint, & eſſe cenſeantur, nec quicquam aduerſus ipſa decreta, & ſtatuta, quominus vbique, & apud omnes obſeruentur, in aliqua ſuffragari poſſe, ſed ea perinde haberi, & reputari debere, ac ſi nũquam emanaſſent, authoritate Apoſtolica, tenore præſentium declaramus, ac etiam ſtatuimus, & ordinamus &c.

Suppoſita igitur Bulla Pii IV. indubitatum eſt *Priuilegium* Pauli III. per quod Regulares abſoluunt à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ fuiſſe derogatũ. Pro veritate tamen aduertendum eſt, multas fuiſſe Summorum Pontificum conceſſiones, per quas derogata Bulla Pii IV. ac cæteris Apoſtolicis conſtitutionibus in contrarium dictantibus, fuerunt antiqua priuilegia Mendicantibus conceſſa, nõ ſolum ex certa ſcientia, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis confirmata, ſed etiã innouata, referunt Rodriq. Henriq. & Peregrin. locis citat, & inter cæteras adeſt confirmatio Pauli V. die 4. Maii 1612. & Gregorii XV. die 6. Ottobris 1621. ex quibus confirmationibus quatuor deſumuntur; *Primum* quod generaliter fuerunt confirmata omnia priuilegia noſtræ Religioni conceſſa, etiam per viam communicationis, cũ clauſula, quorum tenores, &c. Et ex vi illius clauſulæ, certum eſt, nõ ſolum omnia compræhendi, ſed etiam quæ ſpecificam requirunt denominationem, Butrius conſ. 2. Tuſc. in verbo clauſula, Suar. de legibus lib. 8. c. 18. & vulgò dicitur, ſub clauſula, quo-

rum

rum tenores, poſſe venire,& plauſtrũ, & boues, Sarmiento Select. interpræ-tat. lib. 3 cap 14.

Secundum, quod confirmatio Gregorii XV. fuit cum clauſula, & certa ſcientia, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis, & propterea non eſt confirmatio in forma communi, ſed in forma ſpeciali, iuxtà Gloſ. in cap. 2. de confirmat. vtili, vel inutil. cap. quia diuerſitatem, vbi omnes Canoniſtæ de conceſſ. præbend. l. ex his verbis C. de donationib. inter vir. & vxor. & idcircò non ſolum omnia priuilegia per antiquos Sũmos Pontifices mortificata, vel extinta viuificantur, latè congerit Anton. Gabriel comm. concluſ. tit. de clauſulis, concluſione prima, ſed nullos inferior Summo Pontifice poteſt cognoſcere de validitate priuilegiorum, per tex. in cap. primo, & cap. dilecta, de confirmat. vtili. vel inutil. ſicut eſt de priuilegio exemptiones ab Ordinario, quod tantum Summos Pontifex poteſt interpræta-ri, Hoſtienſis, & Abb. in cap. olim de accuſationib. Claudius, in verbo priuilegium ſ. 1. & 4 Henriq. de indulg. cap. 25. num. 6. & 8.

Tertium, quòd non ſolùm antiqua priuilegia fuerunt confirmata, ſed de nouo conceſſa cum clauſula ſupplentes omnem viris, & facti defectum, quo fit, vt omnia cenſeantur renouata, etiam quæ contra ius ſunt, & per prius nulla erant poſt gloſam, & Canon. in dicto cap. quia diuerſitatem, colligitur ex tex. in cap. 1. cap. veniens de tranſactionib. latè Tuſc. in verbo, confirmatio ex certa ſcientia, vbi alios congerit. Dec. Imol. & Abb. in Rubr. de con fir. vtili, vel inutil. Suar. loco citato num. 12.

Quartum, quod in ſupradictis confirmationibus, ſeu nouis cõceſſionibus Pauli V. & Gregorii XIII. adeſt clauſula, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac decretis per quoſcunque Romanos Pontifices quomodolibet editis &c. cũ quibuſuis derogatoriarum derogatoriis, aliiſq; efficacioribus, & in ſolitis clauſulis, ac irritantibus, & aliis decretis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis, quibus omnibus, & ſingulis etiam ſi de illis eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, ac de verbo ad verbum mentio habenda foret, &;ſic apertè conſtat fuiſſe derogatum Bullæ Pii IV. & licèt Suar. loc. cit. c. 19. num. 5. dixerit, non eſſe veriſimile per confirmationem confuſam, & cõmunem derogari ſpeciali diſpoſitioni Concilii generalis;reuocantis in particulari aliqua ex dictis priuilegiis. Nam data pro vera dicta opinione, non facit ad caſum noſtrum, nam in decreto Tridentini de reſeruatione caſuum, nulla fit mẽtio de priuilegiis, vt;ſupra fundatam eſt, & Tridẽtinum loc. citat. de priuilegiatis non fuit loquutum, ſed tantùm Bulla Pii IV. pro obſeruantia Tridenuni derogauit priuilegiis, cui per ſupradictas generales, & ſpeciales derogatorias in confirmationibus noſtrorũ priuilegiorum exibentibus indubitanter fuit derogatũ, & ſic remanet plenè ſatisfactum obiectioni Bullæ Pii IV. & illeſum Priuilegium Pauli III. pro abſolutione reſeruatorum.

Quod verò ad allegatã contra ſecundam partem concluſionis, notandum eſt, quòd in Priuilegio Pauli III. non ſolùm adeſt clauſula, ex motu proprio, & ex certa ſcientia, de quorum efficacia legendi ſunt Anton. Gabriel cõm. concluſ. tit. de clauſulis concluſ. prima, & Marth. in tractatu de clauſulis clauſula 70. motu propria, vbi allegando Rotam in tertia parte dicit, quòd ſupradicta clauſula appoſita in aliqua conceſſione, reddit conceſſionem fauorabilem, adeſt etiam clauſula, non obſtantibus & cæt. quo fit, vt per futuras reſeruationes non derogetur, niſi adſit

clauſula derogatoria derogatoriariũ, ex communi doctrina Canoniſtarum in cap.1. & in cap. cum ordine, de reſcriptis, Suar. dicto cap. 39.

Imo pro derogatione Regularibus conceſſorum, non ſufficit generalis derogatio, ex multiplici ratione, Prima, quia priuilegia Regularium fuerunt conceſſa ob remunerationem, vt ſupra, ex Mandoſio, & Rodriq. probatum fuit, idcircò requiritur ſpecialis derogatio, colligitur ex gloſ. in dicta Clement. dudum, in verbo pacto, vbi etiam Cardinal. Nauar. cap. 27. num. 74. Azeuedo lege 14 tit. 3. lib. 1. Suar. dicto lib. 8. cap. 38. num. 3.

Secunda, quia, vt ſupra dictum eſt, priuilegia Regularibus conceſſa, ſunt ad inſtar comprehenſorum in lege communi; proprerea ſpecialis requiritur derogatio, gloſ. in authen. quia, in verbo illic, C. vbi de crim. ag. oport. gloſ. in l. hæres abſens. in verbo excuſatur, ff. de iudic. gl in l. 3. C. de ſilentiarijs lib. 10. Felin. in c. nõ nulli de reſcript.

Tertia, quia Regulares ex multis Summorum Pontificum diſpoſitionibus priuilegium obtinent, vt nunquam cenſeatur derogatum ipſorum priuilegiis, ſub quacunq; forma verborum, niſi in ſpecie derogetur, cõgerit Henriq. de indulgen. cap. 24 25. & 27. Rodriq. de regul. tom. 1. q. 8. art. 6 & qu. 9 art. 6. & ſeq. Peregrin. in compend. in verbo priuilegium, ideò generalis derogatio cum clauſulis, non obſtantibus non afficit priuilegia regulariũ, Abb. in c. cum inſtantia, de cẽſibus, Felin. in dict. c. cum non nulli. Syl. & alii Summ. in verbo, priuilegium, Suar. locis citat.

Quarta, quia dum nouiſſimè per Paulum V. in anno 1612. & per Gre. 15. in anno 1621. noſtræ Religioni non ſolum antiqua priuilegia, etiam quę per participationem habebat confirmata, ſed etiam ex certa ſcientia, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis, cũ clauſulis derogatoriis ampliſſimis, & derogatoriarum derogatoriis, etiam in his, quæ ſpecialem requirebant derogationem, ſequitur, quod omnes reſeruationes, cum quibus clauſulis derogatorijs medio tempore factę; ceſſant in noſtrum præiudicium, tanquam à nouiſſimis confirmationibus, ſeu conceſſionibus ſublatæ: iuxta tradita per Suar. loco cit. & per Cucch. inſtitut. maior. tit. de priuileg. num. 120.

Idcircò viget antiquum priuilegium Pauli III. abſoluendi ab omnibus Sedi Apoſtolicæ reſeruaris, quod ex iuris diſpoſitione, & communi DD. opinione ſupra relata, etiam in futuris reſeruationibus locum habebat, & ex ſupradictis remanet ſufficienter reſponſum omnibus ſupra adductis contra duplicem concluſionem in tertia illatione firmatam verum conſideranda eſt infraſcripta declaratio S. Congregationis.

An poſſint abſoluere à Caſibus ordinario reſeruatis.

Cap. 3.

RESpondeo Cõfeſſarios regulares priuilegiatos legirimè ab Ordinario approbato iuxta Clement. Dudum de Sepultur. licet de iure communi maxima ſit difficultas, an poſſint ab Epiſcopo reſeruaris in foro conſcientiæ abſoluere, & multi teneant poſſe, vt Gabriel in 4. diſtinct. 17. q. 2. a. 3. dub. 3. Angel. in verbo confeſſio 3 num. 28. Syl. in verbo Confeſſor. 2. q. 5 Rodriq. de regular tom. 1 quæſt 40. art. 2. vbi alios allegat; Verior tamen eſt, non poſſe, apertè colligitur ex dicta Clement. Dudum, & ex Clement. prima, de priuilegiis, probant Gloſ. in dicta Clement. in verbo conceſſa, vbi Abb. Cardinal. Ioannes Monachus, Imola, & Ancharan. Sot. diſtinct. 18. q. 4. ar. 3. *Diuus* Antonin. 3 p. tit. 17. c. 1. Nauar. c. 27. n. 266. Suar. de pœnitentia, diſputat. 30. ſect. 2. num. 16. vbi

ſic

ſic dicit declaraſſe Sacram Congregationem.

Extat declaratio Clementis VIII. die 26. Nouembris 1602. apud Quarantam, in verbo, caſus reſeruati fol. 147. per hæc verba; Idem, omnes caſus, quos ordinarij locorum ſibi reſeruarunt, vel in poſterum reſeruabunt. Ac demũ Paulus V. die 7. Ianuarij 1617. ampliat diſpoſitionem Clementis, vt procedat non ſolum in caſibus, ſed etiam in cenſuris, & optima ratione facta fuit ampliatio, nam cum reſpectu Epiſcoporum aliud ſit reſeruare peccatum, & aliud reſeruare cenſurã, reſeruatio caſuum non comprehendit cenſuras, nec è contra Nauar. in cap. 27. num. 258 Decretum Pauli V. habetur ad vnguem apud Molfes in ſumma tract. 7. cap. 18. num. 23. & ſic indubitatum eſt, attenta diſpoſitione iuris communis nihil poſſe regulares Confeſſarios in caſibus, & cenſuris ab Epiſcopo reſeruatis.

Hoc tamen limitandum eſt quando Ordinarii reſeruarent ſibi caſus, vel cenſuras, non reſpectu omnium Confeſſariorum, tam habentium ordinariam poteſtatem, vt ſunt Parochi, quam habẽtium delegatam, ſed tantùm reſpectu Mendicantium habentium delegatam, nam tunc inanis eſſet reſeruatio, quia mendicantes Confeſſarii eandem habent authoritatem à Summo Pontifice, quàm Parochi, & hic eſt verus ſenſus dictæ Clementinæ, & ſecundum hunc ſenſum intelligenda eſt opinio Gabr. Angel. & Syluestr. vt optimè aduertit Suar. dict. ſect. 2. num. 16.

Ad tollendam autem omnem dubitationem apponam hic declarationem Sacræ Congregat. Epiſcoporum, & Regularium circa hanc facultatem, de qua loquimur abſoluendi à caſibus Sedi Apoſtolicæ, & Ordinario reſeruatis.

Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporũ, & Regularium præpoſita cẽſuit, per confirmationes Priuilegiorũ, quas Regulares à Sede Apoſtolica poſt Sacrum Conc. Trid. obtinuerunt nequaquam reuixiſſe priuilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipſius Congregationis Decretis ſublata atque extincta ſi quæ habebãnt, abſoluendi à caſibus Ordinario loci reſeruatis; Quemadmodum, nec indulta abſoluendi à caſibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi conſueuit, vt potè ſublata per annuam ipſius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquiſiuiſſe ex ſubſequentibus Priuilegiorum confirmationibus; Ac proinde Regulares cuiuſuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Inſtituti, etiam neceſſariò exprimendi, nec intra, nec extra Italiam in vim Priuilegiorum, aut confirmationum eiuſmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, poſſe quemquam abſoluere ab eiſdem caſibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reſeruatis: Ac ſi ſecus egerint, abſolutiones nullas, atque irritas fuiſſe, ac fore: Ab aliis verò caſibus, & cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſi quidem Regulares habeant à Sede Apoſtolica abſoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè ſublatam fuiſſe iiſdem Sacræ Congregationis Decretis hac de re editis iuſſu ſan. mem. Clemẽtis VIII.

Quam Sacræ Congregationis ſententiam Sanctitas Sua ad ſe relatam approbauit, mandauitque ab omnibus, ad quos pertinet inuiolabiliter obſeruari. Romæ 17. Nouembris 1628.
F. A. Card. S. Hunufr. loco ✝ ſigilli
P. Fagnanus.

Num poſsint abſoluere à caſibus Bullæ Cœnæ, eos qui rationabili impedimento detenti, ad Summum Pontificem accedere non poſsunt. Cap. IV.

Vera eſt reſolutio, id non poſſe. Ratio eſt, quia talis abſolutio, iure quodam ſpeciali pertinet ad Epiſcopos, vt cum reincidentia abſoluant; & ceſſante impedimento, puta infirmitatis, poſt aliquod congruum tempus ſic abſoluti coram Sede Apoſtolica comparcant, cap. eos, vbi omnes Canoniſtæ, de ſenten. excommunicat. in 6. cap. ea noſcitur, & cap. quod de his, de ſenten. excommunic. Quare vera eſt concluſio, quòd is, qui habet facultatem abſoluendi à reſeruatis ab Epiſcopo, non poteſt abſoluere à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, à quibus aliquando ex rationabili cauſa Ordinarii abſoluunt, Rodriq. poſt alios, de regul. tom. 1. q. 61. art. 9. latè congerit Sanch. de matrimon. lib. 2. diſput. 40. num. 3. & 9. Sicut nec etiam abſoluere poſſunt à caſibus à quibus Epiſcopi abſoluunt vigore Concilii Tridentini, vt latius dictum eſt, cùm de Epiſcopi facultate ageremus. Et ſic, in caſu noſtro, nullo iure poſſunt Regulares abſoluere. Non principaliter ex vi priuilegii, quia excipiuntur caſus compræhenſi in Bulla cœnæ. Nec ex eo, quia abſoluunt à reſeruatis Epiſcopo, quia non ſunt propriè caſus Epiſcopales, ſed Papales Epiſcopis iure ſpeciali demandati, Henriq. lib. 7. de indulgen. cap. 28. n. 2. lit. S.

Num excommunicati nominatim, ſiue ab Ordinario, ſiue à Summo Pontifice, parte ſatisfacta poſsint à Confeſſarijs priuilegiatis in conſciētiæ foro abſolui. Cap. V.

Videtur dicendum, quod non. Probatur primò. Nominanti excommunicatus, abſoluēdus eſt ab excommunicante cap. per tuas, & cap. ſacro, de ſentent. excommunicationis, cap. venerabilibus, de ſenten. excommun. in 6. Imò excōmunicatus à Plebano, non debet abſolui ab Epiſcopo, licèt habeat ordinariā iuriſdictionē in omnes ſuæ diœceſis, cap. de perſona 11. q. 1. abſque congrua ſatisfactione, & Plebani conſenſu, cap. cùm ab Eccleſiarū, ibi, abſque eiuſdem plebani conſcientia non relaxes, de officio ordinar. Ergo, eo magis in confeſſario regulari. Secundò nullum eſt priuilegiū in ſpecie, concedens regularibus poteſtatem abſoluendi nominatim excommunicatos, ſed priuilegia loquuntur tantum generaliter de abſolutione ab excommunicatione, quæ non poſſunt locum habere in nominatim excommunicatis, vt tradit collector priuilegiorum mendicantium, tit. Abſolutio, quòd Seculares à reſeruatis 2. cap. ex priuilegio Monachorum Sancti Benedicti, num. 19. & Claudius in compendio priuilegiorum Societatis Ieſu, in verbo abſolutio. Quia eſſet in præiudicium tertii, & priuilegia ſemper intelliguntur abſque præiudicio tertii, l. 2. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico. Et ſicut poteſtas conceſſa Epiſcopis abſoluendi in foro conſcientiæ à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ ex cap. 6. Trident. ſeſſ. 14. de reformat. non procedit in nominatim excommunicato, ſed tantum in occulto, vt in d. cap. 6. ergo ita etiam in Regulari confeſſario, ne videantur

ma-

maiorem authoritatem habuiſſe Regulares Confeſſarios Epiſcopis, quibus ex iure diuino commiſſa eſt cura ouium. Tertiò ſi nominatim excommunicati poſſent in foro conſcientiæ abſolui à Regularibus confeſſariis, duo ſequerentur inconuenientia. Alterum eſt, quòd iuriſdictio Ordinariorum, vel aliorum iudicum excommunicantium perturbaretur, quia abſoluti in foro conſcientiæ, non timerent amplius ſententiam Iudicis, vt aduertit Nauar. conſ. 1 1. de ſentent. excommunicat. & Henriq. de excommunicat. cap. 27. & 28. num. 2. quia ſecluſo ſcandalo poſſent diuinis intereſſe, ac etiam celebrare, Nauar. c. 26. num. 7. Secundum inconueniens eſſet, quòd facultas abſoluendi, quæ neceſſario requirit iuriſdictionem, vt ſupra probatum eſt, dependeret à priuata authoritate partis, ex cuius conſenſu abſolutio danda eſſet, quod nullo modo fieri poteſt, cum ex partium conſenſu non poſſit renunriari iis, quæ, vel pro publica vtilitate ſunt ſtatuta, vel ſunt de ſubſtantia iudiciorum, cap. de cauſis, vbi Gloſ. in verbo conſenſu partium, de officio delegati. Et in terminis noſtræ quæſtionis tradit Suar. de cenſur. diſp. 7. ſect. 2. in fin. Ergo. & hanc opinionem tenent ſupradicti Collector, & Claudius, & ipſam etiam probant Perez lib. 2. ordinamentorum tit. 1. l. 1. Polanchus in director. cap. 4. de abſolutione circa finem, Rodriq. in Bulla Cruciatæ, §. 1 1. num. 55. limitat. 1 1. Henriq. dicto cap. 28. num. 2. dum ſupracitati Authores aſſeuerant, quod quando excommunicatus eſt in loco delicti, vbi adeſt Iudex, qui ſententiam protulit, nullo pacto poteſt abſolui.

Secunda eſt opinio dicentium poſſe abſolui parte ſatisfacta; probat Auila de cenſur. parte 2. cap. 7. diſput. 3. dubio 10. concluſ. 1. allegat Ledeſm. & Medin. in ſum. lib. 2. cap. 12. Idem probat Couar. in cap. alma mater, par. 1. num. 11. art. 16. Rodriq. de regular. tom. 1. q. 61. art. 6. Cappuccinus in annotat. compend. Mendicant. in tit. abſolutio quoad ſæculares 2. annot. incipiente, reſolutionis quædam notabiles, verſ. quarta concluſio, & nouiſſimè Sayr. qui teſtatur de communi opinione, lib. 2. de cenſur. cap. 21. num. 29. Probatur hæc opinio. Primò, Summus Pontifex vult Chriſti fideles ſaluos fieri mediātibus Regularibus, de quorum opere, fide, & fructu ſatis ſe confidere, inquit Paulus III. in ſupradicto priuilegio conceſſo Societati Ieſu anno 1545. Idcircò generaliter conceſſit in pluribus priuilegiis congeſtis à Cappuccino loco cit. quòd Regulares abſoluant tàm à ſententia Iuris, quàm hominis; ergo non ſolum à ſētentia generali iuris, & hominis, ſed etiam à ſpeciali, cum priuilegiū Principis pro Regularibus latè ſit interpretandum, & eò magis cum de animarum ſalute agitur, Oldradus conſ. 300. Secundò datur facultas confeſſariis Regularibus abſoluendi à delicto contumaciæ, ob quam excommūnicatio lata fuit; ergo, & ab ipſamet excommunicatione, tanquam ab antecedenti neceſſario præordinato ad Sacramentum pœnitentiæ conficiendum abſoluere poſſunt, ex regula l. 2. ff. de iuriſdict. omn. Iudic. Tertiò, Nominatim excommunicati ob non ſolutionem decimarum, ſatisfactis decimis abſoluuntur, Tridentinum cap. 12. ſeſſ. 25. de reformat. Item declaratus excommunicatus ob non ſolutionem penſionis, ſtatim miſſis litteris cambii, poteſt abſolui, vel ab Epiſcopo, vel ex vi Bullæ cruciatæ, Henriq. dicto cap. 28. num. 2. lit. S. qui dicit ſic conſuluiſſe Theologos, & Iuris peritos Hyſpaniæ; ergo. Quartò, Affertur declaratio Pii V. in anno 1568. quam referunt Rodriq. dicto artic. 6. Guttier. qq. canon. lib. 1. cap. 2. Cappuccinus in dicta 4. concluſione, per quam proteſtatur, in omni conceſſione ſimili, vel diſſimili, tàm emanata,

quàm emananda, pro abſolutione nominatim excommunicatorum intelligendam eſſe in foro conſcientiæ, & parte ſatisfacta. Et licèt in intelligentia dictorum verborum Pij V. maxima fuerit altercatio inter Rodriq. & Guttier. locis citat. Contendebat enim Rodriq. quod etiam in foro exteriori prodeſſet abſolutio, quod merito negabat Guttier. Quicquid tamen ſit, negari non poteſt, per declarationem Pij V. fuiſſe ſublatam difficultatem circa priuilegia hactenus conceſſa, & determinatum, quod in foro conſcientiæ ſatisfacta parte, poſſint abſolui nominatim excommunicati. Cappucc. loco citat. Vltimo affertur priuilegium Martini V. conceſſum Ordini Sancti Hyeronimi Hyſpaniæ relatum à Peregrino in Cõpend. priuileg. noſtrorum part. 2. tit. abſolutio quoad ſeculares §. 4 per quod dicitur, noſtros Confeſſarios, poſſe abſoluere ab omnibus cenſuris, à quibus Epiſcopi ſuos diœceſanos abſoluere poſſunt, ſed certum eſt, Epiſcopos, à ſe excommunicatos abſoluere poſſe ſatisfacta parte dicto Capitulo, cum ab Eccleſiarum, de offic. ordinar. Et huic priuilegio conſonat priuilegium Pauli III. per quod conceditur facultas abſoluendi à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, ergo ſequitur, noſtros Confeſſarios abſoluere poſſe nominatim excommunicatos, tàm à Sede Apoſtolica, quàm ab Ordinarijs in foro tamen conſcientiæ. Ratio eſt, quia licèt facultas abſoluendi ſimpliciter conceſſa, intelligatur reſpectu vtriuſque fori, quando tamen conceditur in ordine ad Sacramentalem abſolutionem, tantùm in foro interiori locum habet, Couar. dicto §. 11. num. 16. Nauar. cap 27. num. 279. Guttier. dicto cap. 2. Suar. dicta ſect. 5. num. 22. & 23.

Tertia eſt opinio dicentium, non poſſe abſolui nominatim excommunicatos à Confeſſario Regulari, niſi abſente Epiſcopo, vel iniuſtè renuente abſoluere, vel ſi ſatis durè ſe oſtenderit in abſolutione. Sic Auila loco cit. in verbo 4 concluſio, & ſentit Henriq. dicto num. 2. Funditur hæc opinio in euitatione ſcandali, quod quidem certum eſſet, ſi preſente excommunicante abſolueretur à Regulari nominanti excommunicatus.

Mea opinio eſt, quod, aut quærimus de poteſtate abſoluendi, aut de modo. Primò caſu, indubitanter teneo, poſſe priuilegiatos abſoluere in foro conſcientiæ, ex rationibus, & priuilegiis citatis pro ſecunda communi opinione. Secundò caſu circa modum, quia nihil cum ſcandalo faciendum eſt, capitulo nihil de præſcript. ſupradicta authoritate cum magna cautela, vti debent Confeſſarii Regulares, nec cũ omnibus paſſim excommunicatis. ſed cum timoratæ tantùm conſcientiæ hominibus, & rationabili ex cauſa, illoſque monendo, ne vltro ſe manifeſtent, ac ſacris ſe ingerant, in clauium contemptum, & detrimentum contentioſæ iuriſdictionis; prout conſiderauit Nauar. dicto conſ. 11. & Henriq. dicto cap. 2.

Sed quid ſi imprudens Confeſſarius, verè parte non ſatisfacta abſoluerit, erit inualida abſolutio, an ſolum peccauit Confeſſarius? Communis eſt reſolutio, quod quando omiſſa ſatisfactione ſit abſolutio ab habente ordinariam iuriſdictionem, tenet abſolutio, licèt peccet abſoluens, Syl. in verbo abſolutio 3. num. 7 & in verbo excommunicatio 7. num. 65. Caietan. in verbo abſolutio cap. 4. Nauar. cap 27. num. 37. Couar. dicto §. 11. num. 7. Ab habẽte vero delegatam iuriſdictionem, eſt nulla Syl. & Caiet. locis citat. Cor dub. in ſum. quæſt. 18. punt. 2. dicto 2. Nauar. conſ. 6. & 75. de ſenten. excõmunic. Licèt Auil. loco cit. dub. 9. teneat, quòd reſpectu Regularium confeſſariorum, licet habeant delegatam iuriſdictionem non ſit nulla abſolutio,

ſed

ſed non eſt recedendum à communi opinione.

Clauſula autem, ſatisfacta parte, quomodo intelligenda ſit, an ſcilicet verè requiratur realis ſatisfactio, an ſufficiat promiſſio de ſatisfaciendo, vel cautio, vel iuramentū. Et quid ſi adſit in potentia, vide apud Auil. loco cit. Suar. d. ſect. 5. nu. 39. cum multis ſequent. Nauar autem cap. 27. nu. 277. verſ. 6. Confeſſarius dixit, quod quādo agitur in foro conſcientiæ ſufficit propoſitum firmum ſatisfaciendi.

Non obſtant allegata pro prima opinione. Et primò verum eſt, excommunicatum non abſolui, niſi ab excommunicante, ſed per hoc non negatur, quin à Summo Pontifice, qui omnimodā in omnibus habet iuriſdictionem abſolui non poſſit, & ſucceſsiuè à Regularibus, qui delegatam habent à Summo Pontifice iuriſdictionem, ex vi priuilegiorum, vt ſupra probatum eſt.

Ad alia obiecta reſpondetur per abſolutionem in foro conſcientiæ, ſatisfacta parte, nullum inferri præiudicium Iudici fori contentioſi. Nam poterit excommunicatus puniri, vel denuò accuſari, & contra ipſum procedi, nulla habita ratione abſolutionis in foro conſcientiæ, ex Gloſ. in c. de his, de accuſat. vbi communiter omnes Canoniſtæ, & in proprijs terminis Couar. in dicto §. 11. num 16. Guttier. in d. cap. 2. num 13. Henriq. & Auila loc. cit. Et procedit hoc etiam peracta pœnitētia, vt per vltra ſupra citatos Ananias ibidē, Hoſtien. Anton. de Butrio, & Imol. in cap tuæ, de procurator. Et etiam ſi fuiſſet pœnitentia publica, Abb. & Felin. idem Abb. in dicto cap. tuæ, per tex. in cap. fœlicis, §. per hoc, de pœnis in 6. Latè Couar. variar. reſol. lib. 2. cap. 10. num. 3. Et ſicut abſolutus à culpa in foro pœnitentiali, poteſt puniri à Iudice fori contentioſi, quia nihil habet commune forum conſcientiæ, cum foro contentioſo, & differunt ſicut cœlum à terra, cap. quia plerumque de immunitat. Eccleſiar. Gomeſ. in regula de non iudicando, iuxta formam ſupplicationis, quæſt. 14. ità & in abſolutione à cenſura, Guttier. loc. cit. Benè tamen verum eſt, quòd reſpectu fori conſcientiæ in tantum ſuffragatur abſolutio, vt non teneatur iterum confiteri, prout hæretici putabant, inter quos fuit Ioannes Polyacus, qui dixit, abſolutos à Regularibus, iterum debere abſolui à proprio Sacerdote, quem damnarunt Ioannes XXII. Caliſtus II. confirmando Bullas Eugenij IV. & Nicolai V. ac etiam Sixtus IV. Habetur in compēdio priuileg. fratr. in titul. abſolutio, quoad ſæculares 2. cap. circa abſolutionis materiam, Peregrin. in compēdio noſtro parte prima, verb. abſolutio quoad ſæculares, §. 11. Et in abſolutione cenſurarum, etiam reſeruatarum, licèt vna poſſit tolli abſque alia, cap. cum pro cauſa, de ſenten. excommunic. Gloſ. in cap. officij, eod. tit. & in cap. ex parte, de officio ordinar. Si tamen confitendo aliquis, petat abſolutionem ab vna, aliarū oblitus, & generaliter abſoluatur per verba illa, ſi tenens aliquo vinculo excōmunicationis, &c. non tenetur iterum cō. parere pro abſolutione à cenſuris. Sicut confitens priuilegiato habenti facultatem abſoluendi à reſeruatis, oblitus peccati reſeruati, tollitur eius reſeruatio, & poterit à quocumque confeſſario abſolui à culpa, Nauar. qui alios allegat cap. 26. num. 13. Eſt communis opinio, quam probat Couar. in dicto cap. alma mater, par. 1. §. 11. num. 12. latè Suarez de cenſ. diſput. 7. ſect. 5. nu. 16. vſque ad nu. 21. Poteſt etiam ſuffragari abſolutio in foro conſcientiæ, nam poterit taliter abſolutus ab amico Iudice tolerari, & haberi pro abſoluto, Nauar. conſ. 47. art. 7. de ſententia excommunic. latè Henriq. de indulgent. cap. 13. num. 2.

&

& de excommunicat. cap. 27. nu. 20. Et dum toleratur ab excommunicante, abſque ſcrupulo non erit euitãdus: ſicut, nominatim excommunicatus antequam denuntietur, ſecundum magis communem opinionem, & veriorem intellectum extrauagant. Martini V. ad euitanda ſcandala, ſic poſt Nauar. cap. 27 num. 52. & in cap. 1. §. Laboret num. 23. de pœnitentia diſtinctione 6. Couar. Vgol. & Guttier. tradit Suar. de cenſur. diſput. 9. ſect. 2. num 9. Et ſi celebrauerit, poteſt Iudex ipſum non habere pro irregulari, quia verè in foro conſcientiæ irregularis non eſt. Nauar. dicto cap. 27. nu. 43. Rodriq. tom. 1. q. 61. art. 10.

Nec obſtat, quòd ex Tridentino dicebatur, Epiſcopis fuiſſe tantum permiſsũ abſoluere occultos, Nam non poteſt allegari ratio in his, quæ pendent à voluntate Principis Concilium conceſſit facultatem Epiſcopis abſoluendi tantum ab occultis, Regularibus vero indefinitè abſque diſtinctione Summi Pontifices conceſſerunt, ergo nec nos diſtinguere debemus cap. inter corporalia, de tranſactionib. cap. conſuluiſtis 2. q. 5. cap. ſolite, vbi Gloſ. in verbo, non diſtinguas, allegat iura concordantia de maioritate, & obedien.

Quoſnam, & quando, ac vbi taliter Priuilegiati poſſint abſoluere. Cap. VI.

Dico primò, poſſe Confeſſarios, Regulares extra locũ vbi fuerunt approbati, abſoluere ſubditos Epiſcopi approbãtis, Ratio eſt, quia cũ habeant iura parochorum, vt dictum eſt, & parochi ex ordinaria iuriſdictione poſſunt extra propriam parochiam ſuos parochianos abſoluere, eſt communis opinio Pauli Cardinal. Anchar. & aliorum, quos allegat Imol. in Clement. dudum num. 32. de ſepult. Ergo ita etiam Regulares; Confirmatur etiam, quia licèt Regulares ex authoritate delegata abſoluant, quia tamen abſq; ſtrepitu, & figura. Iudicii exercetur ea facultas, & ad voluntariam iuriſdictionem pertineat, non coarctatur territorio, ſed vbique poteſt in ſubditos Epiſcopi approbantis exerceri, Ripa de remed peſtis, 5. ſed quia vſu videmus. Victor. in ſum. de confeſſ. nu. 151. Syl. in verbo Confeſſor Cucc. inſtitut. maior. tit. de Sacram. poenit. num. 190. Henriq. de Sacram. poeniten. lib. 6. c. 7. num. 1. Sanch. de matr. lib. 3. diſputat. 34. Nec tex. in dicta Clement. dudum obſtat, dum dicit, vt poſſint audire intra dioeceſim, quia ſẽſus eſt, vt nõ poſſint audire extra dioeceſim illos, qui alterius ſũt dioeceſis, ex eo, quòd Confeſſarius ex Mendicantibus approbatus in vno loco, non cenſetur approbatus reſpectu omnium locorum totius Orbis, ſed tantùm reſpectu dioeceſis Epiſcopi approbantis, vt conſtat ex dicta Clement. & aduertunt omnes, & ad omnem difficultatem tollendam Sixtus IV. fratribus minoribus conceſſit per hæc verba (quòd fratres minores debite præſentanti, vel gratioſè à Prælatis recepti, poſſint extra dioeceſim ſuam ſubditos illorum audire, cùm hoc poſſint Curati de iure) Rodriq. de regular. to. 1. queſt. 60. art. 5. Peregr. in compen. part. 1. tit. abſolutio quoad ſæculares §. 8.

Dico ſecundo: Poſſe etiam audire confeſſiones vndequaque venientium, & ipſos abſoluere; Ratio eſt, quia ex vſu Eccleſiæ ſublatum eſt præceptum cõfitendi proprio Parocho, iuxta textum in cap. omnis vtriuſque ſexus, de poenitentia, & remiſſion. & dum iura Parochorum habent, vt dictum eſt, ex Clement. dudum de Sepultur. ſicut Parochus audire poteſt confeſſiones Chriſtifidelium alterius parochiæ, ita,

ita, & Regulares, qui delegatam habent iuriſdictionem; Et licèt hoc certum ſit de iure, ad maiorem tamen ſecuritatem Nicolaus IV & Sixtus IV. & Leo X. concesserunt Fratribus Minoribus de obſeruantia, quod etiam Vrbanus IV. Carmelitis, & nouiſſimè Paulus III. Societati Ieſu, quod etiã noſtræ Religioni poteſt dici conceſſum ex priuilegio Pauli IV. & Gregorij XIII. dum omnia conceſſa, & concedenda Societati Ieſu noſtræ Religioni concefſerunt. Priuilegia ſupradicta Mendicantibus conceſſa habentur apud Rodriq. de Regular. tom. 1. quæſt. 60. art. 6.

Aduertendum tamen eſt, quod ex hac generali facultate abſoluendi quoſcunque venientes; non ſequitur poſſe abſoluere regulares eiuſdem, vel alterius Ordinis, Gloſ. Abb. & Cardinal, in d ĉta Clement. dudum. Ratio eſt, quia per generalem facultatẽ non derogatur particularibus ſtaturis, quę veriſimiliter ignorantur, Innoc. in cap. ex parte, de foro compet. cap. 1. de conſtit. in 6. & in Religionibus, in quibus viget regularis obſeruãtia, adſunt ſtatuta, ne quis extra Religionem confiteatur; Quod etiam declarauit Clemens IV. inhibendo omnibus, & ſingulis Confeſſarijs, ne confeſſiones Fratruum Minorum inuitis eorũ Prælatis audiant. Idem fuit declaratum quoad Carmelitas, & Prædicatores. Congerit Rodriq. loco cit. q. 62. art. 4. & eſt diſpoſitio cõformis iuri communi, Nam ſicut ex Tridentino ſeſſ. 23. cap. 15. de reformat nullus poteſt Christifideles abſoluere, etiam Sacerdotes, niſi fuerit ab Ordinario approbatus, ſic nullus abſoluet Regulares, niſi ex approbatione, ſeu licentia Prælati regularis. Nec approbatio Ordinarii requiritur, ſed ſimplex Sacerdos ex licentia Prælati Regularis, Quia Cõcilium in dicto cap. 15. licèt requirat approbationem Ordinarii ad audiendas confeſſiones, etiam Sacerdotum, non procedit in confeſſionibus Regularium, cùm nihil innouauerit quoad Regulares, Nauar in Manual. cap. 4. Rodriq. dicta quęſt. 62. art 4. Adeo vera eſt hæc regula, vt Gregorius XIII. declarauerit non eſſe mentem Sedis Apoſtolicæ in Iubileis, vel in Bulla Cruciatæ, vel in aliis confeſſionalibus, ſeu Apoſtolicis indulris, in quibus datur facultas omnibus Christifidelibus eligendi Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, quod Regulares Societatis Ieſu poſſint aliis confeſſariis confiteri pręterquàm approbatis ab Ordinario, ex ſtentibus tamen in ead. domo, ſeu Collegio: Habetur in compend dictæ Societatis ur. abſolutio, alias abſolutio nulla eſſet, vt ibidem habetur. Idem conceſſit Innoc. 8 Iulius II. & Clemens VII. Fratribus Minoribus, Heremitis Diui Auguſtini, Ciſtercienſibus, Congregationi Montis Oliueti, & Congregationi Sãcti Georgii de Alga, congerit Rodriq. loc. cit. niſi aliter in Iubileis ſtatuatur.

Dico tertio, Quòd non ſolum Regulares confeſſarii poſſunt audire confeſſiones vndequaque venientium, ſed etiã abſoluere à reſeruatis in diœceſi pœnitentium, Eſt communis opinio probat, Nauar. in cap. 77. nu. 261. verſ decimo dico, Caiet. in ſumma, in verbo abſolutio 1. Suar. de pœnit. diſp. 30. ſect. 1. num. 4. Rodriq dicto art. 6. Ratio eſt, quia licèt de iure, ratione delicti quis ſortiatur forum l. 1. C. vbi de crim. ag. por. & forum delicti ſit potẽtius cæteris foris, Couar. pract. 99. c. 11. in foro tamen conſcientię iudicatur quis, vt incola illius loci, vbi recipit Sacramenta, vt per ſupra citatos, & tex. in dicta l. prima; Procedit tamen in foro fori, non autem in foro poli, Gloſ. in capitulo placuit il primo 16. quæſt. 1. Abb. in capitulo ſi quis contra numero 50. de foro compet.

Sed an Regulares, qui ex vi priuilegiorum

L

rum abſoluere poſſunt à cenſuris, id valcant extra Sacramentum pœnitentiæ dubia eſt queſtio; Et prima eſt opinio dicentium, non poſſe, niſi audita confeſſione, ſic probant Cordub. in ſum. quæſt. 152. Lopez in 2. part. inſtruct. cap. 9. col. 9. Vega in 2. tom. Summæ cap. 129. caſu 34. Rodriq. in Bulla cruciatæ §. 9. num. 113. regula 9. & alij. Fundatur ex verbis priuilegij Pauli III. v3. (conceditur facultas quorumcunque, vndecunque ad vos venientium confeſſiones audiendi, & confeſſionibus diligenter auditis, ab omnibus peccatis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à quibuſuis ex ipſis caſibus reſultantibus ſententijs, cenſuris, & pœnis, exceptis contentis in Bulla Cęne abſoluendi, necnon, & vota commutandi) Hæc facultas non ſolum pro bono animarum, & ad internam bonam animi diſpoſitionem, quæ propriè in Sacramēto pœnitentiæ acquiritur, conceſſ. fuit, ſed præcisè confeſſionem requirit, dum dicit, auditis cōfeſſionibus Et ablatiuus abſolutus importat conditionem l. à teſtatore ff de cō dition. & demōſtration. l. euictis agris ff. de vſur. Bart. in l. 1. ff. de condition. & demonſtration. Et taliter ablatiuus abſolutus importat conditionem, quod formaliter, & in forma ſpecifica adimpleri debet, Alex. conſ. 78. in fine lib. 3. Rimina'd. iunior, conſ. 37. vbi alios allegat, Et hoc procedit, ſiuè ablatiuus abſolutus proferatur ab homine, ſiuè à iure Rayner. de Forliuio conſ. 69. num. 18. inter conſilia Signoroli, Et verba illa (confeſſionibus auditis) reſoluuntur in, ſi, vel poſtquam, v3. ſi confeſſiones audierint, vel poſtquā cōfeſſiones audierint, prout in ſimili reſoluit Corneus conſ. 156. num. 2. lib. 4. & conſ. 160. num. 7. eod. lib refert, & probat Tuſch in verb. ablatiui abſoluti concluſione 32. Secundo abſoluere a cēſuris extra actum confeſſionis, ad Epiſcopos pertinet, Nauar. in cap. conſideret §. cautus, num. 10. de pœnitent. diſtinct. 5. ſi Regulares extra Sacramentū abſoluerent à reſeruatis Summo Pontifici, æquale, imò maiorem haberent Epiſcopis, authoritatem, quod certè dicendum non eſt. Tertio dato, & non conceſſo, quod priuilegium eſſet dubium, interpretandum eſt, prout magis conſonat menti concedentis, & ſaluti animarum, ſed mens Pauli III fuit, vt confeſſarij facilius, & cōmodius in animarum ſalutem Sacramentum pœnitentiæ miniſtrare poſſent, vt ex verbis dicti priuilegij conſtat, ergo niſi auditis confeſſionibus, non poſſunt abſoluere à cenſuris.

Secunda opinio eſt dicentiū poſſe, Hanc opinionem probant Victoria, Pegna, Medina, Tabiena, Armilla, Pedrazza, & alij, quos refert, & ſequitur Henriq. de indulg. cap. 13 § 2. litt. Q & c. 30. eod. tit. §. 6 Rodriq de Regular. tomo 1. quæſt 61. art 7 Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 15. num. 21. & diſp. 16. nu. 11 & diſp. 34 num 30. Probatur hæc opinio ineuitabili ratione, Abſolutio à cenſuris pro foro conſcientiæ, non requirit præcisè Sacramentum pœnitentiæ ex natura ipſius abſolutionis, neque ex conditione appoſita in priuilegio, ergo extra actum confeſſionis poterit concedi; Probatur, Abſolutio cenſurarum non requirit ordinem Sacerdotalem, cap. Canonica, vbi Gloſ. in verbo presbyter, vbi omnes Canoniſtæ notant, de ſenten. excomm. cap. tranſmiſſa de elect. quia pertinet ad iuriſdictionem, vt per ſupra citatos, & probat D. Th. in 4. diſt. 18. q. 2. ar. 2.

Et quando quis abſoluitur à cenſura, nō abſoluitur à culpa, ſeu peccato ob quod in cēſuram incidit, ſed à vinculo illo, quo ratione ſentētiæ, ſiuè iuris, ſiuè hominis ligabatur, latè Couar. in cap alma mater in prima relectione §. 11. num. 10. Nec ex cauſa priuilegij; Nam licèt ablatiuus abſolutus reſoluatur in conditionem, vt dictum eſt, & in dicto priuilegio conceditur

tur facultas abſoluendi à peccatis, & etiã à conſeruatis Sedi Apoſtolicę cõfeſſionibus auditis, & ſic conditio illa indefinitè poſita refertur, tàm ad abſolutionem peccatorum, quàm ad abſolutionem cenſurarum, ex regula, quòd clauſula poſita in diſpoſitione, ſiuè in principio, ſiue in fine refertur ad omnia contenta in diſpoſitione cap. 2. te quiris de appellationib. Bart. in l. fin. ff. de liberat. legat. per tex. in l. 3. §. filius inter medios ff. de liber. & poſthum. l. fin. ff. de reb. dubijs; Et eo magis, quando omnia contenta ſub vnica diſpoſitione regerentur, Socc. Iunior cõſ. 26. n. 3. lib. 3. Menoc. de pręsũpt. lib 4 præsũpt. 181. n. 2. & 3. Tamen, quãdo diuerſa eſt ratio inter enumerata, cõditio ſimpliciter appoſita nõ refertur æqualiter ad omnia, ſed ſecundum ſubiectam materiam, Socc. Iunior conſ. 1. n. 28. lib. 1. & conſil. 158. num. 49. lib. 4 & conſ. 68. n. 17. lib. 3. Gozzadin. conſ. 2. n. 3. ſic etiam quando maior eſt ratio in vno, quàm in alio, clauſula ſimpliciter poſita non refertur æqualiter ad vtrumque, Rubeus conſ. 49. nu. 4. Menoch. loc. cit. nu. 17. & 18. ſed dum cenſurarum abſolutio, ex ſui natura non requirit Sacramentum, etiam quando fit tantum in foro cõſcientiæ, vt alias diximus ſequitur, quòd conditio illa (auditis confeſſionibus) refertur ad abſolutionem peccatorum, & non cenſurarum. Confirmatur idem, nam regula, quod clauſula refertur ad omnia contenta, non procedit quãdo ſequeretur reſtrictio in aliqua fauorabili diſpoſitione Iaſon in l. talis ſcriptura, n. 40 verſ. 6 limita, ff. de legat. 1. Alexand conſ. 48. n. 14. lib. 1. Gozzadin. conſ. 88. n. 113. Menoch. loc. cit. num. 18. Sed ſi verba illa (confeſſionibus auditis) referentur etiam ad abſolutionem cenſurarum, facultas Regularibus conceſſa, quę fauorabilis eſt, reſtringeretur, & contra naturam abſolutionis cenſurarum, quæ Sacramentum non requirit, vt dictum eſt. Ergo.

Pro reſolutione dico quarto, quod vtraque opinio probabilis eſt, ego tamen nunquam vſus fuit facultate abſoluendi extra actum confeſſionis.

Dico quinto, quòd licèt habens facultatatem abſoluendi à caſibus, ac cenſuris reſeruatis, non poſſit diſpenſare in irregularitate, Geminian. in cap. miror. 50. diſtinct. Sor. de iuſtit. & iur. lib. 5. quęſt. 1. art. 4. ſic etiam decidit Pius ſecundus in extrauag. cum ex Sacrorum, Confeſſarii tamen priuilegiati, qui poſſunt abſoluere à cenſuris, vt ſupra dictum eſt, poſſunt diſpenſare in irregularitate contracta ex violatione cenſurarum Martinus V Ordini Sancti Hieronymi Hyſpaniæ; Habetur in compendio dicti Ordinis tit. abſolutio, quoad omnes §. 3. Peregrin. in 2. parte compend. tit. abſolutio quoad ſęculares §. 4. verſ. ac etiam.

Circa quòd eſt notandum, quod irregularitas ex violatione cenſuræ Eccleſiaſticæ extra terminos cap. ſi celebrat, de Clerico excommunicato miniſtr. de iure communi non erat diſpenſabilis ab Epiſcopo, ſed ad Summum Pontificem ſpectabat Innocentius in cap. 1. de ſent. excom. in 6. & in cap. 1. de ſenten. & re iudic. in 6. Abb. in cap. cum illorum, de ſenten. excommunic. Hodie vero ex cap. liceat ſeſſ. 14. Sacri Concilii Tridentini, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, Nau. cap. 27. num. 194 Sayr. qui alios allegat, de cenſur. lib. 7. cap. 9. Intelligitur autem ſupradicta regula quando violata eſt cenſura, à qua poterat Epiſcopus abſoluere, ſecus tamen de aliis cenſuris; Ratio eſt, quia interdicta abſolutione à cenſura, interdicta etiam cenſetur diſpenſatio ab irregularitate ex cenſuræ violatione, quia maior eſt diſpenſatio, quàm abſolutio, dicto cap. cum illorum, vbi Gloſ. & Abb. Et, vt optimè inquit Abb. loco citat. facultas diſpenſandi regulatur à facultate abſoluendi, licèt non è contra, quia multoties

toties eo acceditur facultas abſoluendi, & negatur poteſtas diſpenſandi, late Suar. de cenſur. diſput. 43. ſect. 1. in fine, & ſic in caſu noſtro, priuilegium ſupradictum Martini V diſpenſandi in irregularitate ex violatione cenſuræ, intelligitur de violatione illarum cenſuratum à quibus poſſunt Regulares abſoluere; & propterea ſi derogaretur priuilegio abſoluendi à cenſuris, conſequenter amitteretur facultas diſpenſandi in violatione ipſarum; Sicut hodie Epiſcopi non poſſunt diſpenſare in violatione cenſurarum Bullæ Cenę Domini, ex eo, quia ab ipſis cenſuris non poſſunt abſoluere.

An talis Confeſſarius priuilegiatus poſſit, remittere pœnitentem cuius audiuit Confeſſionem pro abſolutione à reſeruatis.

Cap. VII.

Vltimo, pro complemento huius materiæ quærendum, an Confeſſarius Regularis priuilegiatus, audita confeſſione, poſſit remittere pœnitentem pro abſolutione à reſeruatis, nolens, vti facultatibus, ſiuè Religionis, ſeu ſibi à Summo Pontifice conceſſis; Prima eſt opinio dicentium, non poſſe, ex eo, quia grauaretur pœnitens bis confitendo peccatum, niſi ex propria voluntate ad id ſe obliget, prout conſtat ex ſtatutis aliquarum Religionum, latè agit Rodriq. poſt Nauar Medin. Henriq. & alios de regular. tom. 1. quæſt. 62. art. 2. & 3. Cōfirmatur etiam, Nam Epiſcopus, cui committuntur diſpenſationes à Sede Apoſtolica, ſiuè ſint gratioſæ de quibus extra iudicialiter, & Summariè informare ſe debet iuxta Decretum Tridentini, ſeſſ. 22. cap. 5. de reformat. ſiuè non gratioſæ, in quibus niſi ex cauſa cognita diſpenſare non poteſt, iuxta Decretum eiuſdem Concilij ſeſſ. 14 cap. 7. de reformat. ſemper probata narratiua, gratis tenetur diſpenſare, prout latè probat Sanch. de matrim. lib. 3. diſputat. 8. ergo ita etiam in confeſſario Regulario audita confeſſione tenetur abſoluere, ſic probat Henriq. lib. 7. de indulgen. cap. 28. num. 2. Accedit etiam, quòd Epiſcopo recuſante abſque iuſta cauſa abſoluere, vel diſpenſare, poteſt adiri Archiepiſcopus per viam appellationis, Gloſ. in cap. 1. de confeſſis, in 6. in c. ſuper his, in verbo arbitrium, de accuſation. & in l. ſi qua pœna, in verbo de pœna in fine ff. de verbor. Significat, vbi Bart. num. 8. Franch. in cap. 2. de iurament. Calumniæ in 6. latè Sanch. de matrim. lib. 3 diput 10. n. 12. Ergo idem in confeſſario.

Secunda ſententia eſt dicentium, poſſe remittere ad ordinarium, nec teneri pœnitentem abſoluere à reſeruatis, ſic probat Ang. in ſupplem. Minorum part. 2. fol. 97. Rodriq. de regul. tom. 1. quæſt. 61. art. 15. Probatur: Poteſtas abſoluendi à reſeruatis dependet à priuilegio Regularibus conceſſo, ſed quilibet poteſt proprio priuilegio renuntiare, vt notum eſt: Ergo.

Ego cenſeo, quòd audita confeſſione nullo pacto poſſit Regularis confeſſarius denegare pœnitenti diſpoſito abſolutionem. Probatur poteſtas abſoluendi eſt per modum iudicii, Trident. ſeſſ. 14. cap. 1. & Canon. 9. latè Suar. de pœnitentia diſput. 6. ſect. 1. num. 10. vbi ex multis probat, confeſſarium eſſe verè Iudicem, ſed Iudex Eccleſiaſticus debet dignos admittere, & indignos repellere, ſic in propria materia definit Ioannes 22. in extrauagan. ita quorundam, de verborum ſignif. ergo nullo pacto, aut ratione

tione pœnitenti diſpoſito poteſt denegari abſolutio à reſeruatis, nam alias peccaret contra iuſtitiam confeſſarius, poſt alios latè Molfeſ. in ſum mam tract. 7. cap. 14.

Secundò, probatur ex Tridentino, arguendo à contrario ſenſu cap. 7. ſeſſ. 14. de reformat. vbi agens de caſibus reſeruatis ſic loquitur (vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt extra quem articulum, Sacerdotes cùm nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores &c.) Concilium apertè definit, idcircò debere Sacerdotes perſuadere pœnitentibus, vt accedant ad ſuperiores pro abſolutione in caſibus reſeruatis, ex quo præter articulum mortis nihil ipſi poſſunt in caſibus reſeruatis, ſic enim probant verba illa (cùm nihil poſſint) dictio illa, cùm, poſita loco aduerbii, denotat principaliter tempus, ſecundario conditionem l. qui promiſit, vbi Doctores notant ff. de condit. indeb. l. quodcumq; §. fin. ff. de verb. obligat. Gratus conſ. 103 num. 7. vol. 2. Cenedo Sing. qq. Ergo quando poſſunt illos abſoluere, nullo pacto debent remittere eos ad Ordinarios.

Tertiò, ſi habente iuriſdictionem in reſeruatis eadem eſt ratio abſoluendi à reſeruatis, quæ, & à non reſeruatis, probatur ex eo, quia in articulo mortis, in quo ceſſat reſeruatio, vt dictum eſt quilibet Confeſſarius abſoluit etiã data copia Confeſſarii habentis facultatem in reſeruatis, Suar. de pœnit. diſputat. 30 ſect. 3 num 5 Ergo ſicut in cæteris peccatis audita confeſſione non poteſt à quolibet confeſſario denegari abſolutio pœnitenti diſpoſitio, ita, & in reſeruatis à Confeſſario priuilegiato.

Quartò, *Prælatus* iuſta cauſa exiſtente, tenetur diſpenſare, alias peccat, Gloſ. in cap. domino Sancto, in verbo, neceſſe, vbi etiam Turrecremat. 50. diſtinct. Roſell. in verb. diſpẽſatio, num 4. Syl. eod. verbo, quæſt. 1 in fine. Et licèt maxima ſit difficultas, quando diſpenſatio ſit gratia, prout loquitur textus in cap. licèt Canon. de elect. in 6. & cap. poſtulaſti de cler. excommunic. miniſtran. & quando debitum; prout tradunt, Gloſ. in cap exigunt prima q. 7. Abb. in c. conſilium, de obſeruan. ieiunior. Vera reſolutio eſt, quod quando ius mandat prælato; quòd debeat in aliquo caſu diſpenſare, tunc eſt debitum, & peccat non diſpenſando, & datur appellatio, & ita procedit textus Tridentini, cap. . ſeſ. 22. de reformat. Quando verò dat tantùm facultatem diſpenſandi, eſt gratia, Archidiacon. Turrecrem. & Franch. in dicto cap. licèt Canon. Et *Prælatus* denegando diſpenſationem nõ committit in iuſtitiam, neque grauat, Felin. in cap. ſuper his, num 13. verſ. 6. limita, de accuſation. Neque datur appellatio, *B*aldus in l. quicunq; num. 17. verſ 4. caſu C de ſeru. fugitiu. latè Sanchez de matrim. lib. 3. diſput. 10. per totum, ſed abſolutio eſt debita pœnitenti benè diſpoſito, vt fundatum eſt, ergo nullo pacto poteſt remitti ad Ordinarium.

Quinto, quando pœnitens eſt diſpoſitus, nulla poteſt eſſe iuſta cauſa differendi abſolutionem, vt probatum fuit in primo argumento, ergo nec remittendi ad alium Iudicem, vt Angel. fratribus conſulebat, vt ad Ordinarios remitterẽt pœnitẽtes pro caſibus reſeruatis ad concipiendum timorem, Nam ſi dicimus pœnitentem eſſe diſpoſitum ſequitur, quòd optimè nouetit, quæ agnoſcenda ſunt; Et ſi dicatur, quòd melius noſcit grauitatem criminis per ſuſpenſionem abſolutionis, & remiſſionem ad Ordinarium; Replicatur ex communi axiomate, quòd non ſunt facienda mala, vt eueniant bona. Certum eſt autem ficti in iuriam

iuriam Sacramento,& pœnitẽti,dum diſpoſitus non abſoluitur, ergo nulla ratione remittendus erit.

Sexto, licèt quis poſſit proprio priuilegio renuntiare, hoc autem non procedit in tertii præiudicium, Gloſ. in cap. cum acceſſiſſent, in verbo, contrauenerint, vbi latè Abb. & Felin. de conſtitution. Sed maximum eſt præiudicium, & grauamen pœnitentis, quod bis cogatur confiteri, ergo nullo pacto audita confeſſione debet pœnitens remitti ad Ordinarium. Et eò magis, quia priuilegium Regularibus cõceſſum abſoluendi à reſeruatis &c. fuit non ſolum intuitu Regularium cõceſſum, ſed etiam pro ſalute animarum, & deuotione, ſeu conſolatione recurrentium ad ipſos Regulares pro Sacramento pœnitentiæ, ſic declarauit Eugenius IV. in priuilegio conceſſo Monachis Sancti Benedicti, habetur apud Sorbum in verbo abſolutio quoad ſeculares.

De abſolutione ab excommunicatione, cum reincidentia.

Quæſtio Nona.

De natura talis excommunicationis. Cap. I.

Abſolutio ab excommunicatione, cum reincidentia, ſiue à ſententia hominis, ſiuè iuris, ex iuſta cauſa introducta fuit: habetur in cap. veniens il 2. de teſtib. vbi omnes Canoniſtæ in cap. ad Apoſtolicæ, de exception. in cap. ad reprimendum, de offic. ordinar. & in cap. eos, de ſenten. excommun. in 6. Multoties enim accidit, quod excommunicatus non eſt verè diſpoſitus idcircò ſimpliciter, & abſolutè abſolui non poteſt, propterea abſoluitur, cum reincidentia; Nec incongruit, vt non diſpoſito, & in peccato permanenti concedatur abſolutio, quia abſoluere à cenſura, non eſt conficere Sacramentum, idcircò non eſt intrinſecè malum abſoluere indiſpoſitum, cùm etiam nolens poſſit abſolui. Ioannes Andr. in cap. 1. de ſenten. excommunic. in 6. Et multoties accidit, vt expediat pro certo negotio, vel pro certo tempore, vel ad aliquid particulariter faciendum, vel recipiendum, tollere excommunicationem, vt ex ſupra citatis iuribus, & poſt Dec. in ſolemni conſilio 145. agunt Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 11. Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 16. Henriq. de excommunicat. num. 28. Genuenſ. in prax. cap. 5. & cap. 28. Nauar. cap. 27. num. 44. Suar. de cenſur. diſputat. 7. ſect. 8.

Ratio fundamentalis, quare cenſura per abſolutionem, cum reincidentia tollitur, eſt, quia cenſura de ſui natura ſuſpendi non poteſt, cap. præſenti, de ſenten. excommunic. in 6. vbi Gloſ. & omnes affirmant, ideò per appellationem non ſuſpenditur eius effectus, cap. ad reprimendum de offic. Ordinar. trahit enim ſecum exequutionẽ, & propterea per appellationem non ſuſpenditur eius effectus, cap. paſtoralis §. verum, & cap. ad hæc de appellation.

Et in hoc differt excommunicatio ab interdicto; nam interdictum ſuſpendi poteſt, Gloſ. in dicto cap. præſenti, Nauar. cap. 27. num. 183. per tex in cap. dilectis ver. quia verò, de appellation. Excommunicatio verò non poteſt, ſed abſoluitur, cum reincidentia, licèt multi teneant interdictum non poſſe ſuſpendi, prout Gloſ. in cap. ad hæc de appellat. vbi omnes Canoniſtæ.

Secundò differt, quia ſuſpenſo interdicto ad tempus, ſi fuerit appellatum, erit ſuſpenſum quouſque durauerit appellatio,

pellatio,ſecus tamē eſt in excommunicatione: quia licèt à comminata excommunicatione poſſit appellari, & appellatio non ſolùm deuoluat,ſed & ſuſpendat,ex quo,licèt ſit ſententia interloquutoria,continet tamen grauamen irreparabile,quia infamat,cap. infames 6. qu.1. producit alios effectus de quibus per Nauar. in cap.27. num.17. idcircò conceditur appellatio iuxta Decretum Tridentini ſeſſ. 13.cap.1.de reformat.& ſeſſ.22.cap. 7. de reformation. & ſeſſ 24.cap.20. de reformation.ver.qua,poſt verò latam excommunicationem,& abſolutam,cum reincidentia, ſi appelletur, non ſuſpēditur effectus excommunicationis, quia abſolutio fuit per modum temporalis liberationis, Bald. in cap.2.de teſtib.cogend.& in l.2.5.1 ff. de verbor.obligat. Greg.Lopez part.1. tit.9. lege 22. Et ſicut appell. à ſententia excommunicationis, non ſuſpendit, ſed tantùm deuoluit, cap. paſtoralis, §. verum de appellationibus,& cap.ad reprimendum,vbi Abb. & Felin de offic.Ordinarij,ita,& quādo poſt abſolutionem,cum reincidentia appellaretur, quia abſolutio illa, cum reincidentia non iuuat, niſi pro tempore, vel negotio, pro quo conceditur, ea enim eſt mens abſoluentis, à qua totum dependet, Suar.de cenſ. diſput.7. ſect.8. num.17. & certum eſt ſtatim expleto negotio, vel tempore, reincidere, dicto cap.veniens il 2.de teſtib.

Tertio differt à ſententia declaratoria excommunicationis. Nam licèt excommunicatio ipſa ſuſpendi non poſſit per Iudicem,qui eam tulit, Ioannes Andr. Anton. de Butrio, Abb. Imola, & alij in cap.ad hæc quoniam, de appellation. ſed requiratur abſolutio, vt dictum eſt,& probat textus in cap.nuper, & cap. cum deſideres,de ſenten. excommunic. Sententia tamē declaratoria excommunicationis,poteſt ad tempus ſuſpendi ex iuſta cauſa, Imol. & Franch. in cap. dilectis filijs,de appellationib. Genuenſ. dicto cap.28. dicit ſic fuiſſe practicatum, Imò per appellationem ſuſpenditur effectus ſententiæ declaratoriæ, qui eſt affixio cedulonum Dominicus Ant.& Franch.in cap is cui,de ſenten.excommunicat.in 6. Suar.de cenſur.diſputat.3. ſect.6. num.6. niſi tamen factum fuerit notorium,vt latè Genuenſ.in praxi cap.28. Poſſunt cedulones auferri per aliquod tempus, donec excommunicatus abſolutionem impetrauerit à Sanctiſſimo, ſi tamen domi ſe contineat, & præſtet cautionem, cap 29. num.10. Quando autem comparente excommunicato impediatur affixio cedulonum agit idem Genuenſ. cap. 29.in qua tota materia perοptimè ſcripſit V.I.D. Carolus de Lellis iuuenis qui vltra generis claritatem ſatis doctus,ac eruditus dignoſcitur.

An poſt abſolutionem; cum reincidentia requiratur noua culpa ad excommunicationem incurrendam.

Cap.II.

PRo explicatione quæſtionis diſtinguendi ſunt tres caſus. Primus eſt quando quis abſolutè abſoluitur,cum onere,tamen comparendi,vel ſatisfaciendi iuxta textum in cap. eos de ſent.excommunicat. in 6. Et in hoc caſu omnes Doctores concordant, quòd non exiſtente culpa in nō comparendo, vel non ſatisfaciendo, non reincidit in excommunicationem, Probatur ex eodem textu, in cap.eos, ibi, (ſi hæc cum primum commodè poterunt non curauerint adimplere) Quomodo autem intelligatur illud, commodè poſſe,Nauar.Sayr.& cæteri ſupra allegati,optimè declarant.

Secundus caſus eſt, quando ad certum actum abſoluitur, nempè pro ferendo teſtimonio, Nam tunc ipſo prolato reincidit,

reincidit, dicto cap. veniens, vbi omnes Canoniſtæ Dec. dicto Conſilio 145. Sic etiam pro facienda electione Felin. in c. ad reprimendum, de officio ordin. Necnon pro receptione alicuius beneficii, quę alias non valeret ſtante excommunicatione, c. poſtulaſtis, de Cleric. excommunic. miniſtran. Et proprerea Summus Pontifex in quolibet diplomate abſoluit à quibuſuis cenſuris, ad finem tamen conſequendi conceſſa, Quæ tamen abſolutio inſordeſcenti per annum non prodeſt, Felin. in cap. Apoſtolicæ in prin. de except. Boer. deciſ. 1[illegible]. Pnt. decil. 128. Nauar. c. 27. nu. 32. & in c. ita quorundam, de Iudeis, vbi refert regulam Cancellariæ. In quibus tamen caſibus, excõmunicatus per annum excuſetur, agit Riec. reſolut. 214. tom. 3. Vel ad certum tempus fuit data abſolutio, cum reincidentia, nam elapſo tempore abſque alia monitione reincidit, Gloſ. in Clem. 1. in verbo donec, de legibus, Innoc. in cap. cum bone, de ætate, & qualit. vbi Anton. de Butr. Ioannes Andr. & Abb. in cap. fin. de matrim. contracto contra interdict. Eccleſiæ, Ratio eſt, quia abſolutio pendet à voluntate abſoluentis, quæ cum ſit limitata ad certum tempus, ipſo expirato expirat Suar. loco cit. num. 17. Et ſicut priuilegium ad certum tempus cõceſſum, finito tempore ceſſat, cap. cum in cunctis, & cap. ne pro defectu, de elect. cap. ſi propter, de reſcript. cap. ſtatutum, de prębend. in 6. & hoc ipſo iure, abſque alia declaratione, cap. de cauſis, vbi Bald. de offic. deleg. Sic, & abſolutio, cum reincidentia ad certum tempus, quæ de ſui natura nõ requirit miniſterium hominis, ad hoc, vt abſolutus reincidat Ioannes Andr. in dicto cap. veniens il 2. de teſtibus, latè, Felin. in dicto cap. ad reprimendum, num. 1. de offic. ordinar. Et ſicut ſuſpenſus ad tempus, elapſo tempore abſque alia abſolutione remanet liber, Gloſ. in dicto cap. pręſenti de ſenten. excommunicat. in 6. Ita, & in abſolutione, cũ reincidentia, Licet multi dubitent in excommunicatione ad tẽpus, de quo legendus eſt Couar. in dict. cap. alma mater in relect. in 1. parte §. 11. num. 6. Sicut etiam relegatus à patria pro certo tempore, abſque vlla licentia, finito tempore poteſt redire Bald. in c. ex litteris num. 22. de conſtitutionib. & in conſ. 35. volum. 3. Dec. conſ. 61. vol. 1. Ratio eſt, quia limitatum tẽpus licentiat pro homine, *Bald.* in procem. *D*igeſt. § hæc autem tria, & in l. actione § ſi in rem, verſ. diximus ff. pro ſocio, Dec. dicto cõſ. 45 Quomodo autem computãdum ſit limitatum tempus in ſuſpenſo, vel relegato, qui pendẽte primo tempore ſuſpenſionis denuo deliquit, an terminandum ſit primum tempus, & denuo adiiciendum, vel à die ſecundi criminis liquidandũ ſit tempus ſuſpenſionis, notabiliter agit Abb. in cap. cum in cunctis §. 2. de election.

Tertius eſt caſus, quando abſoluitur, cum reincidentia per aliquod tempus, & cum onere aliquid faciendi intra dictum tempus In hoc duę ſunt opiniones. Prima eſt dicentium, reincidere in excommunicationem elapſo termino, non exequuta promiſſione, etiã ſtante legitimo impedimento. Suar. dicta ſect. 8. nu. 27. Felliuc. de cenſur. tract. 11. cap. 10 nu. 316. Probatur primò; Abſolutio fuit ad certum tempus, ergo ipſo elapſo reincidit, Nec facienda eſt vis, an potuerit, nec ne excommunicatus abſolutus adimplere promiſſa, quia impedimẽtum ſatisfaciendi ſuperueniẽs poſt latã excõmunicationem, excõmunicatum non liberat, nec effectum excommunicationis ſuſpẽdit, ergo ita etiam poſt abſolutionem, cum reincidentia. Secundò excommunicatio in qua reincidit abſolutus, cum reincidẽtia, elapſo termino eſt moraliter eadem, quam primo loco incurrit, & eadem prima contu-

maciȩ

macia dicitur perſiſtere, cùm abſolutio cum reincidentia ſit potius ſuſpẽſio primæ excommunicationis, quàm totalis ablatio, prout dixerunt Io: Andr. Abb. & cæteri, quos refert Felin. in dicto cap. ad reprimendum, & Genuenſ. in prax. in cap. 28. in fin. ergo non eſt facienda vis in potentia, vel impotentia adimplendi promiſſa.

Secunda eſt ſententia, requiri nouam culpam, & proinde ſtante in potentia adimplendi, nõ reincidere in excommunicationem. Probat Henriq. in d. cap. 29. num. 2. in fine, vbi alios allegat, & lib. 3 de pœnit. cap 10. num. 5. litt. B. Primò probatur, Excommunicatio non ſuſpenditur, ſed verè abſoluitur, dicto cap. præſenti, nec per inobedientiam abſoluti, vel per lapſum temporis reincidit, ſed in aliam ſimilem reincidit abſolutus eſt communis opinio omnium Canoniſtarum in dicto cap. eius, ergo noua culpa requiritur, ad hoc vt abſolutus ad certum tempus cum onere aliquid faciendi, reincidat. Secundò, iuſtum impedimentum, ſeu legitima cauſa à qualibet pœna excuſat, cap. inter quatuor, de maiorib. & obedien. Excuſat enim à pœna contemptus, Bald. in l. ſi eùm dies, §. ſi quis, num. 1. ff de arbitris. Et à negligentia, Alexander conſ. 21. volum 1. Nam impeditus non dicitur negligens, Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 11. quęſt. 13. num. 4. Excuſat etiam à pœna contumaciæ, Socc. conſ. 120. num. 2. Boer. deciſ 40. Idcircò impeditus comparere, non dicitur contumax, & proceſſus contra ipſum factus, eſt ipſo iure nullus, Iaſon in l. 2. ff ſi quis cautiõn. ſic dicit deciſum Afflict. deciſ. 28. Iuſtum enim impedimentum æquiparatur impoſſibilitati, Berous conſ. 88. num. 3. vol. 1. Idcircò non tenetur comparere, Oldrad cõſil. 44. num. 2. Calderin. conſ. 5. de dilation. Imò legitimè impedito, non currunt tempora à iure, vel ab homine ſtatuta, cap. quia diuerſitatem, de conceſſion. præbend. Rota deciſ. 2. de dilationib. in nouis, Boer. deciſ. 64. Nauar. conſ. 8. de renunciationib. ergo ſi tempus non currit legitimè impedito, ſequitur, quòd ſicut non reincidit non elapſo termino, ita, & non adimpleta promiſſione. Confirmatur. Duo requiruntur, ad reincidendum in themate propoſito, lapſus tẽporis, & inobſeruantia promiſſionis, ſed legitimè impedito non labitur tẽpus, quia nõ currit, vt probatum eſt, ergo nullo modo poteſt reincidere ex inobſeruantia promiſſionis.

Ex ſtantibus ſupradictis clare patet reſpõſio ad argumẽta primę opinionis.

Vtrum contra abſolutum non adimplentem promiſſa ſit opus noua ſententia excommunicationis.

Cap. III.

DAta ſimpliciter abſolutione, etiã iuramento, & pręſtita cautione de aliquo faciendo infra certũ tempus ſi abſolutus non adimpleat, non ſtatim reincidit in excõmunicationẽ, ſed denuò debet excõmunicari. Probat tex. in c. ad reprimendũ, ibi, (quod ſi facere contẽpſerit, eum in excõmmunicationis ſententiam appellatione remota reducere non ommittas) de offic. Ordinar. & tex. in c. ad noſtrã il primo, ibi, (Et ſi commonitus non fecerit in eandem excõmunicationis ſententiã reducatis eundem) de iur. iuran.

Ratio concluſionis eſt, quia valde differt abſoluere, cũ reincidentia ad certum tempus, cum onere aliquid faciendi, à ſimpliciter abſoluere adiecto onere. Nã primo caſu non eſt ſimplex abſolutio, idcircò abſq; vllo hominis miniſterio reincidit, vt ſupra probatũ fuit, niſi tamẽ fuiſſet excommunicatus ad inſtãtiã partis, & ipſa cõſenſiente abſolutus, cũ reincidẽtia pro aliquod tẽpus infra, quod cum parte ſe concor-

dauit, nam ſtante concordia partis, non ſolum elapſo tempore non reincidit, ſed, nec etiam tenetur ſe præſentare Iudici pro ſimplici abſol. Nauar. cap. 26. num. 26. Ratio primi dicti eſt, quia Iudex, qui ad iſtantiam partis excommunicauit, non vult tenere ligatum, niſi tantum, quantum parti expedit, ſed ipſa concordata ceſſat intereſſe, ergo, & voluntas Iudicis tenendi debitorem ligatum, Henriq. de pœniten. lib. 3. cap. 10. num. 5. Et ſicut in excommunicatione lata ad inſtantiam partis, non includuntur illi, quos pars noluit includere, ſiue expreſsè, ſiue interpretatiuè, vel per Epicheiam, Nauar. cap. 27. num. 11. Syl. in verbo excommunicatio 2. caſu 14. Sot. Ang. & Perez, quos refert, & ſequitur Henriq. de excommunicat. cap. 20. ita, & in reincidentia optimè, Nauar. dicto num. 26.

Ratio ſecundi dicti eſt, quia abſolutus, cum reincidentia, eſt verè abſolutus, tenetur tamen comparere pro ſatisfactione, & vt mandatis pareat, & idcircò non comparendo, ex cauſa nouæ inobedientiæ reincidit. Optimè colligitur ex dicto cap. eos, de ſenten. excommunicat. in quo non præcipitur, quòd pro abſolutione compareat coram ſuperiore, ſed tantùm pro ſatisfactione, idcircò parte concordata, cum non adſit cui ſatisfiat, non tenetur comparere, vt ex Nauar. dicto nu. 26. Henriq. de excommunicat. cap. 28. nu. 3 In ſecundo autem caſu, quia ſimpliciter fuit abſolutus, cum Onere aliquid faciendi, non exequuta promiſſione, requiritur noua ſententia, vt in dicto cap. ad reprimendum, & dicto cap. ad noſtram, latè Couar. in dicto §. 11. Suar. loc. cit. Et obſeruanda erit diſpoſitio textus in cap. Sacro, de ſenten. excommunic. prout in prima excommunicatione ſeruata fuit. An autem quando ſupponitur abſolutionē fuiſſe iniuſtam, & abſolutus denuo deberet excommunicari, obſeruanda ſit diſpoſitio tex. in dicto cap. ſacro, vel poſſit omitti, notabiliter tradit, Felin. in dicto c. ad reprimendum.

Contra autem ſupradicta inſurgit textus in dicto cap. eos, de ſent. excommunication. in quo ſtatuitur, quòd abſolutus ab excommunicatione Papali ex cauſa periculi mortis, vel alterius legitimi impedimenti, vel abſolutus à Legato Summi Pontificis, cū onere comparēdi coram Ordinario, vt poenitentiam recipiat, vel parti ſatisfaciat, ſi euaſo periculo, vel ceſſante impedimēto, cum ſtatim commodè poterit, non compareat, abſq; alia declaratione reincidat, ergo.

Prima reſponſio eſt Abb. Felin. & aliorū in dicto cap. ad reprimendum, dicentium, textum illum procedere in abſolutione à cenſura à iure, non autem ab homine, ſed pace tantorum virorū errant, & loquuntur contra textum, ibi (eos, qui à ſententia Canonis, vel hominis) & ſic clarè loquitur, tàm de ſententia Canonis, quàm de ſententia hominis.

Secunda eſt reſponſio eſt Couar. in dicto § 11. nu. 6. dicentis, idcircò abſolutum in art. mortis, & ex cauſa legitimi impedimēti, &c. nō cōparēdo reincidere ipſo facto in excōmunicationē ſimilē primę, quia abſolutio fuit data à non habente ſimpliciter authoritatem, niſi tantùm in caſu particulari.

Ex hac reſponſione infertur, Abſolutionem, cum reincidentia, pręter articulū mortis, non poſſe dari niſi ab habēte ſimpliciter authoritatē abſoluēdi. Idcircò Cōfeſſarius Regularis priuilegiatus, vel per Bullā cruciatę, nō poteſt abſoluere cū reincidentia, Henriq. de excommun. c. 20. n. 1. Et abſq; ſpeciali authoritate nullus abſoluit, cum reincidentia, Henriq. de indulg. lib. 7 cap. 11. nu. 4. Ideò Pius V. Gregorius XIII. & Sixtus V. volentes in eorum Iubileis, quòd nominatim excōmunicati poſsēt alienari indulgētias, ſpecialiter declarauerūt poſſe abſolui

ſolui, cum reincidentia, vt aduertit Henriq. de indulgen.

Poſſit ne Archiepiſcopus abſoluere, cum reincidentia à ſententia ſuffraganei, & Iudex Eccleſiaſticus teſtem ad effectum ferendi ad teſtinium. Cap. IV.

ABſolutio, cum reincidentia à ſententia ſuffraganei poteſt concedi ab Archiepiſcopo, pendente appellatione, tàm ad ipſum, quàm ad Sedem Apoſtolicam, Ant de Butr. & Cardinal. in cap. ſollicitudinem, num. 1. de appellation. Ratio eſt, quia abſolutio, cum reincidentia poteſt concedi ab ipſo excommunicante, vel à Superiore, cap. ſolet, &c. venerabilibus, de ſenten. excommunic. in 6. nec requirit cauſæ cognitionem, ſed ſufficit ſecundum communem praxim, cautio de parendo mandatis Eccleſiæ Franch. & alij in dicto cap. ſolet, Genuenſ. in prax. cap 5.

Poteſt etiam, in alio caſu concedi abſolutio, cum reincidentia ab Archiepiſcopo, vz. quando excommunicatus poſt decem dies à ſententia, recurrit per viam querelę ad ipſum excommunicantem prætendendo iniuſtam fuiſſe excommunicationem, iuxta doctrinam Abbatis antiqui in dicto cap. ad reprimendum, de offic. ordinar. quem ibidem ſequuntur, Anton. de Butr. & Imola, Nam nolente Iudice excommunicante admittere iuſtam querelam, poterit appellare, & adire Metropolitanum, qui licèt non poſſit adiri per viam querelę, ſed tantùm per viam appellationis, Abb. in dicto cap. ad reprimendum, & in cap. Lator, vbi Anton. de Butrio, Imola, & Felin. de ſenten. & re iudic. ſuffraganeo tamen non admittente querelam, poterit appellari ad Metropolitanum, vt probat Genuenſ. cap. 29. nu. 13. qui abſoluet eum, cum reincidentia.

Iudex etiam Eccleſiaſticus, cui commiſſa eſt cognitio alicuius cauſæ particularis, abſoluere poteſt teſtem, cum reincidentia proferendo teſtimonio, licèt ſententia excommunicationis ab ipſo non fuerit, cap. veniens il 2. vbi omnes Canoniſtę de teſtibus, Vgolin. de cenſ. tab. 1. cap. 4. § vltimo, nu. 18. Couar. in dicto §. 11. Suar. loc. cit. num. 20. Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 17. num. 15. dicit ſic practicari: Non tamen poterit abſoluere teſtem excommunicatum excommunicatione in Bulla Cenę, ex doctrina, Ioannis Andr. Antonii de Butr. & Abb. in dicto cap. veniens, Petr. de Anchar. in cap. ſolet, nu. 1. de ſenten. excommunicatione in 6. Ratio eſt, quia abſolutio in Bulla Cenę omnibus ſemper denegatur prçter articulum mortis. A vt ex eadem Bulla conſtat, & tradit Odoard. in dicta Bulla lib. 3. § 2. q. 13. num. 14.

Quibus alijs modis ceſſet excommunicatio. Cap. V.

LIcèt verum ſit, ſententiam excommunicationis non poſſe ſuſpendi, & propterea introducta ſit abſolutio, cum reincidentia, dicto c. pręſenti, de ſenten excommunicat. in 6. poteſt tamen ſubtrahi materia excommunicationis, vt puta, fertur ſententia excõmunicationis contra Petrum debitorem, ſi infra tres menſes non ſoluerit, quia ſententia iſta eſt lata ſub cõditione, in qua non ſolùm poteſt appellari infra decem dies, à die ſentẽtię, prout voluit Abb. in c. præterea il 2. de appellation. ſed etiam ſecundũ veriorẽ opinionem, quocumque tempore ante completam conditionem, Gloſ. in dicto cap. præterea, Couar. in dicto §.

alma mater §. 10. nu. 4. Nauar. in cap. cum contingit cauſa 14. de reſcriptis, Suar. de cenſur. diſput. 3. ſect. 6. num. 4. Quæ appellatio non ſolum deuoluit, ſed etiam ſuſpendit ſententiam, cap. per tuas, de ſenten. excommunicat. cap. ſolet, eodem tit. in 6. Poterit etiam ſubtrahi materia excommunicationis per condonationem debiti factam à creditore, vel prorogationē termini, Abb. & Dec. in d.cto cap. præterea, Ang. verbo excommunicatio 2. num. 20. Ratio eſt, quia excommunicatio incurritur ob contumaciam non ſolutionis debiti in termino à Iudice præfixo, ſed adueniente tempore, data prorogatione à parte, non poteſt eſſe contumax, nam ſicut poterat creditor totum debitum condonare, ita, & ſolutionem differre, Suar. loc. cit. num. 8.

An autem data prorogatione à parte abſq; vllo Iudicis miniſterio, ſi adueniente tempore non ſoluerit, incidat abſque noua ſententia dubium eſt; Et multi tenent non incidere, & probatur: In prorogatione non fuit authoritas Iudicis excommunicantis (quam neceſſario requirunt, Nauar. cap. 27. nu. 15. Syl. verbo excommunicatio 2. num. 1. caſu 13.) ſed tantùm voluntas partis, ergo nullo pacto poteſt incurrere; Non ex voluntate Iudicis, quia arctata erat ad certum tempus, quo tempore ex partis prorogatione non fuit inuentus debitor contumax. Non ex facto partis, quia priuatus non poteſt excommunicare, ſed Iudex, vt notum eſt, ergo. Et hanc opinionem tenent, Nauar. & Syl. loco cit. Ang. in verbo excommunicatio 1. num. 21. Henriq. vbi alios citat. de excommunicat. cap. 20 litt. A.

Contraria tamen ſententia eſt verior, quam probat, Suar. loc. cit. num. 11. Rodriq. vbi alios citat, tom. 1. de regular. quæſt 61. art. 6. Ratio eſt, quia terminus prorogatus, eſt idem terminus, l. ſed, & ſi ff. de præcar. l. ſi cum die ff. de arbitr. Et aliud eſt, terminum prorogare, aliud innouare, & in dictis iuribus, ſed adueniente tempore à Iudice præfixo, certum eſt debitorem incurrere in excommunicationem, ergo idem in termino à parte prorogato. Et ex hoc corruit argumentum pro prima ſententia allegatum.

Idem eſt in nominatim excommunicato, qui ad inſtantiam partis fuit per menſem, cum reincidentia abſolutus, nam ſi differatur tempus à parte non reincidit, ſed adueniente tempore à parte prorogato reincidit in excommunicationem abſque vllo Iudicis miniſterio; eſt communis opinio Canoniſtarum, quam probat Hoſtienſis in capitulo præterea requiris, de appellation. Ioannes Monachus in c. quicunque num. 8. de ſenten. excommunicationis in 6. Rebuff. in Concordatis, tit. de prorogation. dilat. Gloſ. 2. verſ. adeò ſi præcipiat, Couar. in cap. quamuis pactum, in prima parte in prin. num. 5. Rodriq. dict. artic. 6. (licèt contrarium dixerint Abb. & Dec. in dict. cap. præterea, & Felin. in cap. de ea, de officio deleg.) Ratio concluſionis eſt, quia ſicut adueniente tempore à Iudice impoſito, & à parte prorogato incurritur ſententia excommunicationis, quæ ſub conditione prolata fuit, ita, & abſolutus cū reincidētia per aliquod tempus, quod à parte fuit prorogatum, ipſo adueniente reincidit, Nec poteſt ratio diuerſitatis allegari. Imò facilius abſolutus reincidit, quàm nunquam ligatus incidit in excommunicationē ſub conditione, nam, vt ſupra probatum fuit, abſolutio, cum reincidentia ſapit potius naturam ſuſpenſionis excommunicationis, quàm realis abſolutionis.

De

De abſolutione Iuramenti.

Quæſt. 10.

IVramenti abſolutio regulariter conceditur ab Epiſcopo ad finem agendi, abſque tamen partis citatione, Oldrad. conſ. 120. Couar. lib. 1. var. reſolut. cap. 4. Afflict. deciſ. 120. Tuſchus in verbo abſolutio, concluſ. 55. & 56. Secus vero quando quis incidit in periurium, nam non abſoluitur, niſi citata parte, Abb. & Felin. in cap. 1. de iure iuran. Et quomodo practicetur talis abſolutio, Loff. ed. conſ. 12. Et an poſſit Ordinarius diſpenſare, vel tantùm Summus Pontifex, & in quibus caſibus poſt incurſum periurium poſſit diſpenſare, latè poſt Felin. in cap. debitores, de iure iur. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 137. cũ ſequen. Sunt tamen multi caſus in quibus etiã periurus abſoluitur ad finem agendi, quos congerit Genuenſ. in prax. cap. 4. Sicut etiam non conceditur abſolutio iuramenti in obligationibus cameræ, Caſſiodor. deciſ. vnic. de mutuis petition. Sthaphil & alii, quos refert, Couar. in dicto cap. 4. Hoc autem intelligitur ad finem retardandi executionem. Nam obligatio in forma Cameræ, non obſtante quauis abſolutione exequutioni mandatur, Ricc. in prax. abſolutionis iuramenti, dec. 333. & 342. Quomodo autem hoc procedat quando agitur tantùm corã Auditore Cameræ, vel coram quocunq; Et an exequutio parata in obligationibus Cameræ procedat ex vi iuramenti, vel ex priuilegio Ap. Cameræ latè agit, Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 126. cum ſequen.

A quo autem Epiſcopo abſolutio iuramenti concedenda ſit, v3 iurantis, vel eius, cui iuratur, vel loci contractus, communis eſt reſolutio, poſſe concedi ab Epiſcopo illius loci, in quo agi poteſt pro obſeruatione contractus, Calderin. conſ. 1. de offic. ordinar. & cõſ. 6. de iur. iurand. Lapus alle gar. 10. Tuſc. concluſ. 57. in verbo abſolutio, Genuen. loco cit. Et ab Epiſcopo cuiuſcunque loci, vbi reperitur iurans; poteſt obtinere abſolutio iuramenti. Ratio eſt, quia talis abſolutio pertinet ad forum quaſi pœnitentialem, Anton. de Butr. in cap. debitores, de iur. iuran. Et ſicut in loco, vbi quis reperitur poteſt recipere Sacramenta, vt incola illius loci, ex declaratione Eugenij IV. quam refert, Caiet. in ſũma verbo abſolutio, ita, & abſolui à iuramento, Lapus in dicta allegatione 10. Anna allegar. 83. Ricc. loc. cit. deciſ. 335. Et de ſtylo Curiæ Neapolitanæ eſt, quod abſoluantur omnes exteri, qui ex cauſa litigandi, vndique confluũt. Genuenſ. loc. cit. Et ex ſupradictis reſpondi Epiſcopũ Caputaquenſem, qui ſe obligauerat per inſtrumẽtum liquidum, pro certã quantitate præſentandum in omni curia, & foro poſſe abſolutionem petere ab Archiepiſcopo Neapolitano, licèt non eſſet ſuus Metropolitanus, quia vi pacti poterat cõueniri corã Archiepiſcopo Neapol. & contractus erat Neapoli celebratus. Et regulariter locus contractus attenditur, quando contrahẽtes ibi reperiuntur, cap. Romana §. contrahentes de foro compet. in 6. in foro conſcientiæ poteſt concedi hæc iuramenti abſolutio ab habente ordinariam facultatem, idcircò Epiſcopus diſpenſat in iuramento, Oldrad. Lapus, Nauar. & Tuich. quos refert, & ſequitur Genuenſ in dicto cap. 4.

An autem is, qui habet delegatam facultatem commutandi, & diſpenſandi in votis, poſſit diſpenſare in iuramentis abſq; præiudicio tertii, prout ſunt Confeſſarii noſtræ Religionis, multi tenent, quod non, v3. Nauar. cap. 27. num. 275. verſ. 16. & conſ. 1. & 3. de iur.

iur. iuram. Azor. inſtit. mor. lib. 11. c. 10. quæſt. 2. Ratio eſt, quia in prohibitis conceſſo maiori non cenſetur conceſſum minus, quando ſub maiori non compræhenditur, eſt communis traditio Doctorum in cap. cui licèt, de regul. iur. in 6. cum vtrumque prohibitum ſit voti diſpenſatio, & iuramenti, facultas diſpenſandi in votis, non trahitur ad iuramentum, licèt minus ſit.

Cõtraria tamen ſentẽtia eſt verior, quod qui poteſt diſpenſare in votis, poteſt etiã, & in iuramẽtis Deo factis. Ratio eſt, quia vtraq; obligatio deſcendit à virtute Religionis, & idcirco vtramq; Deus acquirit, tãquam creditor, ideo facultas in vno conceſſa trahitur ad aliud, cùm ſit eiuſdem rationis. Et ex iuris diſpoſitione diſpoſitum in vno æquiparatorum cenſetur diſpoſitum, & in alio, Gloſ. in cap. ſi poſt quam, in verbo confirmatione de elect. in 6. Abb. in cap. 1. de mutuis petitionib. n. 10. Et ex hoc ſoluitur ratio pro prima opinione allegata, Et hanc ſecundam opinionem probant Caiet. 2. 2. quæſt. 89. artic. 9. Henriq. de indulgen. cap. 3. num 5. Emanuel Sà, in verbo iuramentum num 32. & in verbo votum num. 16. latè Suar. de relig. lib. 6. cap. 14. nu. 6. cum ſequent. Sayr. in claui. reg. lib. 5. cap. 8. nu. 9. Sorbus in compend. mendican. in verbo votum, notab. 5. Sanch. de matrim lib. 8. diſput. 2. num. 18. & in decalog. lib. 4. cap. 53. num. 8.

Idem eſt in iuramento appoſito poſt votum. Nam licèt duo ſint vincula, is, qui habet facultatem in voto, habet etiam in iuramẽto, & dum poteſt cõmutare, vel diſpenſare votum ſucceſſiuè, & iuramentum in ipſo voto appoſitum ſic probant Doctor. in vtraq; ſententia ſupra allegati. Et ad omnem difficultatem tollendam Gregorius XIII. ampliauit facultatem conceſſam à Paulo III. commutandi vota, etiam ad iurata.

An autem idem ſit in iuramento appoſito contractui nullo, ſeu inualido, aliqui tenent idem eſſe, vt poſſit diſpenſari ab habente delegatam authoritatem, vt ſupra ſic probant Ledeſma in ſumma Sacrament. tract. de matrim. dub. 23. Rodriq. 1. tom. ſum. cap. 231. num. 4. & cap. 139. nu. 9. & cap 244. num 8. In contrarium tamen eſt veritas, Ratio, quia iuramentum appoſitũ in contractu nullo non fuit intuitu pietatis, ſed ad cautelam partis, idcirco longe differt à voto, ſic probant Suar. 1. tom. de relig. lib. 6. cap. 14. n. 13. & in 2. tom. lib. 2. cap. 41. num. 13. Sanch. dicta diſputat. 2. & in decalog. dicto cap. 53. nu. 13. & eſt tex. apertus in cap. debitores ibi (ſi vero de ipſarum ſolutione iurauerint, cogendi ſunt domino reddere iuramentum) de iur. iuran. aperta eſt deciſio, quod parti iuratur, & propterea ſatis differt à iuramento, quod Deo fit.

Vtrum Principe per gratiam delictum abolente, cenſeatur deleta infamia ab illud contracta.

Quæſt. 11.

RESpondeo negatiuè per tex. in l. fin. C. de generali abolitione, l. generalis C. de ſentent. paſſis, & c. cap. ſi qui pœnituerit §. abolitio 2 quæſt. 3. Andr. de Iſer. in cap. 1. num. 15. Quæ ſit prima cau. benefici. amitt.

Fallit hæc regula. Primò, quando ante ſententiam condemnatoriam de crimine, vel poſt ſententiam, pendente tamen appellatione, ſuperueniſſet gratia Principis, Gomeſ. ad leges tauri, L. 1. colum. fin. & lib. 3. variarum reſolution. tit. de tortur. reor. num. 78, Franch. deciſ. 370. & 501. Ratio eſt, titulus

tulus criminis non facit reum, l. quoad ſtatum, ff. de pęnis Angel. in l. athletas §. calumniator, ff. de his, qui notant. infamia, Franch. deciſ. 330. in fine.

Secundò fallit, quando Princeps abolet delictum, vel abſoluit delinquentem per verbum reſtitutionis in integrū. Nā tunc non ſolum remittitur poena delicti, ſed tollitur infamia, & reſtituuntur bona ammiſſa, l. 1. verſ. fin. & l. fin. §. fin. C. de ſenten. paſſis.

Tertiò fallit, quando Princeps indulgēdo declarat delinquentem fuiſſe innocentem. Nam tunc ex vi illorum verborum non dicitur abolitio, ſed reſtitutio in integrum, & propterea tollitur infamia, & recuperantur bona, Bart. in l. 1. §. ſi quis vltro ff. de quęſtion. & in l. fin. C. de ſenten. paſſ. Cumanus in l. Gallus §. & quid ſi tantum, num. 73 ff. de liber. & poſthum. Nellus de bannitis, in 1. parte tertij temporis quæſt. 2. in fine Sfortia Oddi tract. de reſtitutione in integr. lib. 2. quæſt. 91. & 92 Ratio eſt, quia dum declaratur inquiſitum fuiſſe innocentem, eſt actus potius iuſtitiæ, quàm gratiæ, tradunt DD. communiter in dicto §. & quid ſi tantum.

Hinc infertur, quod licet in cauſa hæreſis, abſolutio regulariter procedat ex cauſa non probati criminis, & non ex capite innocentiæ, Eymericus in Director. par. 3. rubrica de forma abſoluendi delatum num. 193. vbi Pegna in addit. Scaccia de Iudicijs cauſarū, &c. cap. 95. num. 1. Farin. de hæreſi quæſt. 185. §. 10. num. 172. Non tamen procedit regula quando conſtaret de falſitate teſtium, Eymeric. & Pegna locis citat. Martin. del Rio diſquiſition. magicat. lib. 5. ſect. 14. ad finem, verſ. & ſic intellige. Et maximè refert, an abſolutio ſit ex capite non probati criminis, vel ex capite innocentię. Nam abſolutio ex cauſa non probati criminis, non tranſit in rem iudicatam, latè Farin. dicta quęſt. 185. licèt in materia hæreſis ſententia abſolutoria nunquam tranſeat in rem iudicatam. Hoc enim procedit fauore Fidei, Lucas de Penn. in l. vnicā in verbo notum C. de ſentent cōtra Fiſcum latis retractatis lib. 10. Royas de hæretic. part. 2. aſſertione 49. Simanch. de Catholic. inſtitut. tit. 6. num. 13. Pegn. ad director. part. 3. commenr. 37. §. ſed quid ſi abſoluatur & ad tollendas omnes difficultates extat motus proprius Pij V. incipiens, Inter multiplices curas Kalendis Ianuarii 1567. de quo latè Scacc. de iudic. cauſar. Ciuil. &c. lib. 1. cap. 95.

De repetitione Iudicij ſuper eodem delicto.

Quæſt. 12.

IN cap. de his, vbi omnes Canoniſtæ, de accuſation. habetur, quod abſolutus de crimine non poteſt iterum de ipſo accuſari, & puniri, latè Couar. variat. reſolution. lib. 2. cap. 10. Et hoc procedit non ſolum in foro interiori, cum crimina ſemel dimiſſa iterum in vltionem diuina Clementia venire non patitur, cap. diuina clementia, de pęnitentia, diſtinct. 4. cap. ſi illic 23. quæſt. 4. & faciunt verba diuinæ ſcripturæ Nau. 1. non conſurget duplex tribulatio; Pro quo 70. interpretes legunt, non vindicabit bis in id ipſum in tribulatione, notat, Henriq. de excommunicat. cap. 20. lit. G. Sed etiam in foro exteriori, l. licèt §. fin. ff. de nautica caution. cap. veniam 35. quæſt 9.

Fallit hæc regula multis modis, Primò ſi abſolutio proceſſit ex eo, quòd accuſator nō erat legitimus, nam tunc poterit iterum ad inſtantiam legitimi accuſatoris procedi l. libellorum §. quod ſi libelli ff. de accuſat. cap. per ſcripta §. libellorum 2. quæſt 8. cap. Epipha-

Epiphanium, 5.quęſt.vlt.Anton.de Butr. Abb & alii in dicto cap.de his; Quis autem dicatur legitimus accuſator in hoc Regno, extat Reg Pragmatica ſub tit. de accuſation. vbi latè, Rouitus; De Iure vero Canonico non poteſt contingere ſuprascripta difficultas, quia omne crimen dicitur publicum, Gloſ. in cap. infames 1. quęſt. 1. Bald. in rubric. C. qui accuſare non poſſ. in penult. col Romanus Singul. 81. Eſt communis opinio, quam probat Ananias in cap. ſtatuimus num. 19. de maledicis, Clarus in prax. lib. 5. §. 1. verſ. hæc tamen, Diaz in prax. in verbo denuntio, cap. 6. num. 8. vbi Salſedo in addit. litt. G.

Secundò, fallit ſi accuſator fuerit præuaricatus, nam quia tunc officium ſuum probè non fecit accuſator, poteſt ad alterius accuſationē procedi, l. 3. ff. de præuaric. Quomodo autem probetur præuaricatio, & ex quibus, tradit, Bart. in l. 1. §. pręuaricationem ff. ad Turpilianum.

Tertiò, fallit quando quis accuſando, ſuam, vel ſuorum proſequitur iniuriā, iuxta tex in l. ſi cui §. iidem ff. de accuſation. & aſſerat ignoraſſe priorem accuſationem, Gloſ. Anton. de Butr. Abb. & Felin. in dicto cap. de his; Quomodo autem probabitur ignorantia, communis eſt reſolutio, quòd ſtatur proprio iuramento accuſatoris, Gloſ. & omnes ſupra citati in dicto cap. de his, Bald. in l. 2. §. penult. ff. ſi quis caution. Et facit notabilis regula, quòd in his, quæ pendent ab animo, ſicut eſt ignorantia, vel ſcientia, ſtatur iuramento aſſerentis, Gloſ. in cap. ſignificaſti il primo, de homicidio, & in cap. ſi verò il 2. in verbo propria, de ſent. excommunicat. & in l. at qui natura §. cùm me abſente ff. de negot. geſt. & probat tex. notabilis in cap. paſtoralis ibi (fidem faciat iuramento ſe poſtmodum ad illius notitiam perueniſſe) de except. Couar. dicto cap. 10. num. 1. verſ. 3. admittenda.

Quarto fallit, quando actum fuit ciuiliter, & fuit ſequuta abſolutio, nam non prohibetur agi poſtea criminaliter, l. 1. C. quando criminal. vel ciuil. agi oport. Hoc autem non procedit quādo vterque modus procedendi dirigitur ad vindictam criminis, nam vno propoſito, ſequuta abſolutione, non poteſt iterum moleſtari, l. prætor edixit §. 1. vbi *Bart.* ff. de iniur. l. quod ſenatus, ff. de iniur.

Quintò, fallit in abſoluto in foro conſcientiæ, nam poteſt accuſari, & puniri in iudicio, Gloſ. in dicto cap de his, vbi omnes Canoniſtæ, Couar. in cap. alma mater §. 12. num. 16. Ratio eſt, quia accuſatio, & poenitentiæ impoſito in foro interiori, dirigitur ad tollendā diuinā offensā. In foro verò exteriori dirigitur ad publicam vindictam, & Reipublicæ, ac partis ſatiſfactionem, idcircò non impeditur, Ananias, Hoſtien. Anton. de Butr. & Imol. in cap tuæ. de procurator. Poteſt tamen Iudex excommunicatum abſolutum in foro conſcientię, non denuntiare, & parte non inſtante honeſtius facit non denuntiando, cùm non teneatur ex officio Iudicis Nobili, quod verſatur circa publicam vtilitatem, declarare excommunicatum in foro conſcientiæ, cùm iam in peccato non perſeuerat, Nau. conſ. 51. de ſent. excommunicat. Henriq. in ſumma de irregul. cap. 20. & ita practicari dicit, Genuenſ. in prax. cap. 31.

Sextò fallit, quando reus fuit abſolutus iudicio inquiſitionis, nam poteſt iterum per viam accuſationis imperiri, Anton. de Butr. Abb. & Felin. in dicto cap. de his. Contrariam tamen ſententiam tenent, Bart. in l. ſi cui §. iidē ff. de accuſation. Ananias cōſ 17 Dec. cōſ. 137. Cōcordantur opiniones, quòd opinio, Bart. procedit de iure ciuili, ſecundū, quod eadem poena condēnatur delinquens, ſiuè procedatur

cedatur

cedatur via inquiſitionis, ſiuè accuſationis, Innocen. in c qualiter, & quando il 2. vbi Abb. Cardinal. Aretin. et Felin. de accuſat. An Iudex Eccleſiaſticus debeat ſtatuere terminũ accuſare volẽtibus trad. e Abb. in c. inter, de purgation. Canon. Et quid ſi offenſus dixerit ſe nolle accuſare, & Iudex ad inſtãtiã fiſci per viã inquiſitionis proceſſit, & poſtea offenſus producat accuſationẽ, an debeat audiri. Vera eſt reſolutio, quòd nõ debet recipi accuſatio, ratio eſt quia Iudex præuenit accuſatorẽ formando proceſsũ per viam inquiſitionis, antequã ſuã voluntatẽ reuocaret, Bald. in l. accuſator, C qui accuſare nõ poſ. Diaz dicto c. 6 n 10.

Septimo fallit, quando ex cauſa tranſactionis fuit finitum Iudicium, nam poteſt iterum ab alio accuſari. Gloſ. in verbo l. tranſigere vbi omnes ciuiliſtę C. de tranſact. Probat tex. in l. 3. §. penult. ff. de ſepulc. violat Quomodo autem hoc procedat legẽdus, Couar. dicto cap. 10 n. 5. verſ 9.

Octauo fallit in cauſis mixti fori, nam abſolutus à Iudice vnius fori, ſi remaneat locus poenę poteſt ab alio puniri, cap. Fœlicis § per hoc, de pœn in 6. Abb. in dicto cap de his, & in cap. tuę, de procurator & in cap 1. de officio ordinar. Eſt communis opinio quam probat, Felin. in dicto cap. de his; Aretin. in dicto conſ. 98 Quæ autem ſint cauſę mixti fori, enumerat, Gloſ. in cap cùm ſit generale, in verbo malefactores, de foro compet. Et in cauſis mixti fori, quia locus eſt præuentioni non datur appellatio à Iudice vnius fori ad alium, quia par in parem non habet imperium, ſed ſuperior eſt ad vtrũque, Innocen. in cap. cùm tu in fine; vbi Felin. num. 25. de conſtitution. Et idcircò negligentia Iudicis vnius fori præuenientis, non ſuppletur per Iudicẽ alterius fori. Ratio eſt, quia ex præuentione acquiſitum eſt ius toto tribunali, & propterea non eſt ſupplenda negligẽtia per Iudicem alterius prædicamenti, & iuriſdictionis. Et ita intelligenda eſt doctrina, Fœlin. in cap qualiter, & quando, de iudiciis, & propterea reſpondi in facto in cauſis mixti fori data præuentione ab Ordinario, ipſo denegante iuſtitiam appellandum eſſe ad Metropolitanum iuxta tex. in c. Romana, de ſupplend. negligentia Prælat. in 6. & in c. Romana, de appellation. in 6. & data negligẽtia Metropolitani appellandum eſſe ad Summũ Pontificem, optimè Alex. cõſ. 8 lib. 1.

Quod verò ad principalem limitationẽ addendum eſt, quòd regulariter loquendo, in cauſis mixti fori, punitus à Iudice laico non poteſt puniri ab Eccleſiaſtico. Ratio eſt, quia præſumitur ſufficienter punitus ob ſeueriorem iuriſdictionem, quam laici in delictis puniendis exercent, Gomeſ variar. reſolut. tit. de delictis, num 4 in fin. vbi dicit ſic colligi ex mente omniũ, Clarus in prax. quæſt. 57. verſ. ſed quæro, Scaccia de iudic. lib 1. cap. 12. num. 83. Secus tamen è contra, nam punitus ab Eccleſiaſtico, punitur etiã à laico. Ratio eſt, quia Eccleſia ſemper mitius punit, tùm ob pietatem, tum etiam ob debiliorem iuriſdictionem. Probatur regula ſupradicta ex tex. in l. placet, verſ. ſi quis contrauenerit, vbi communis opinio omnium ciuiliſtarum, C. de Sacroſanct. Eccleſ. Alciat. in cap. 1. num. 128. de offic. ordinar. Gomeſ. Clarus, & Scacc. Et licet, Gloſ. in dicto cap. Felicis § per hoc, dixerit textum illum procedere in caſu particulari interfectionis Cardinalium. Cõmunis tamẽ, & vera ſententia eſt, procedere in omnibus cauſis mixti fori, vt per ſupra citatos, & probat Couar lib 2. var. reſolution c. 10. num 6. verſ. 11. Et propterea blaſphemus punitus ab Eccleſiaſtico, poteſt puniri à laico, Afflict. in conſtitut. Regni; blaſphemantibus, num. 12. & 13. Scacc. loco citat. Habebitur tamẽ ratio poenę impoſito ab alio Iudice

N Ang.

Ang. in tract de malefic. in verb. quas ſi nõ ſoluerit, n. 13. & 14. & propterea nõ reiteratur pęna ab alio Iudice, ſed ſuppletur, *Bart.* in l. Senat. col. fin. ff. de accuſat. Marant. in Specul. parte. 6. de inquiſit n. 100. Scacc. loc. cit. n. 92. An autẽ Iud. ſęcul. teneatur clericũ de grad. ab eccleſiaſt. ex eod. proceſſu cõdẽn. vel nouũ cõficere; Ciuiliſte tenẽt, quod debeat nouũ proceſsũ cõficere, Bart. in l. magiſtrat. vbi cõmuniter DD. ff. de iuriſdict. omn. Iudic. & in l. nõ dubiũ, & in l. diuus ff. de cuſtod. reor. Clar. in prax. in §. fin. quęſt. 96. Cõtrariũ tamẽ tenent Canoniſtæ, in cap. at ſi clerici, vbi in ſpecie Berous num. 79. de iudicijs; Conciliantur tamen opiniones, quòd in delictis merè eccleſiaſticis, non conficitur nouus proceſſus, ſecus vero in cauſis mixti fori, Clarus loco citat. & ita practicatum audiui in quodam ſacerdote, qui bona montis pietatis tunc temporis exiſtentis in Hoſpitale Diuæ Annuntiatæ furatus fuerat, nã degradatus ab eccleſiaſtico, & traditus curiæ ſeculari præuio nouo proceſſu, fuit laqueo ſuſpenſus.

Nono fallit in abſoluto ab expẽſis, nam non cenſetur abſolutus à damnis, cap. dilecti, de foro compet. & cap. in noſtra, ibi (cum igitur aliud ſit damnorum rextauratio, quàm ſatisfactio expenſarum) de iniur. & damn. dato, vbi Gloſ in verbo damnorum, allegat concordantia, Tradit etiam gloſ. in l. 1. vbi Bald. Alex. Soccin. & Iaſon. ff. ſi quis in ius vocat. obtemp. Gloſ. in l. ſancimus, & in l. properandum §. ſin autem alterutra C de iudic. Sic etiam & è contra, damnorum appellatione expenſæ non veniunt, & remittens damna, non cenſetur remittere expenſas, Ioannes de Anan. & Abb. in dicto cap. in noſtra, Roman. ſingul. 346. facit tex. in cap. fin. de reſcriptis. Et abſolutio iudicialis, ab expenſis, nõ includit expẽſas debitas ex vi promiſſionis, ſed tantùm quæ debentur officio Iudicis mercenario. Salicet. in dicta l. properãdum §. ſin autem alterutra, num. 2. per gloſ. in §. oportet. in authent de iudic. Marſil. ſing. 237.

Sicut in ſimili remittens omnem iniuriã, & violentiam, non cenſetur remittere damna l. is, qui puteum §. ſi poſtea ff. quod vi, aut clam. Petr. plaza in tit. de delictis lib. primo cap. 6. num. 150. Moronus de tregua, & pace cap. 124. num 29. Latè ad materiam Surdus decil. 261. *Sic etiam offenſus*, qui ex diuino præcepto tenetur dimittere odium, non tamen tenetur dimittere ius accuſandi apud Iudicem, & vindicandi propriam iniuriam Gloſ. in cap. 2. in verbo emendam, de pęnis in 6. & in cap. ſi quis contriſtatus, in verbo ſatisfaciẽdi 90. diſtinct. & in cap. quia pręſulatus, in verbo canonica 1. quęſt. 4. Et Sicut Prælatus poteſt propriam iniuriam vlciſci excommunicãdo delinquentes, bono tamen zelo, cap. ſeditionarios, 46. diſt. & cap. & qui emendat, vbi Gloſ. in verbo corripit, 45. diſtinct. ſic, & accuſare, D. Thom. & Caietan. ſecunda ſecundæ quæſt. 68. artic. 1. Nam vindicta quatenus dirigitur in malum delinquentis, peccatum eſt, & contra Domini præceptum, quo tenemur inimicos diligere, & ipſis benefacere; Quando vero intentio vindicantis dirigitur ad aliquod bonum, ad quod peruenitur per pęnam peccãtis v3. ad emendam delinquentis, ad ipſius cohibitionem, ad quietem aliorum, & ad iuſtitiæ conſeruationem licita eſt, D. Thom. ſecunda ſecundæ quæſt. 108. artic. 1. in corp. & probant Gloſæ ſupra citatæ, Sotus de tegendo ſecret. membr. 2. quæſt. . . Nauar in cap. inter verba. corol 62. queſt. 3. Quare ſi præcipua intẽtio rectè dirigatur, licèt aliquãdo propter fragillitatẽ aliquo modo delectet. non ſtatim eſt culpa mortalis. Syl. in verbo accuſatio 5. facit textus in cap. accuſaſti, vbi Gloſ. de accuſation.

Et propterea, ſi recta ſit intentio,

vt ſupra (quod tamen difficile eſt in praxi non ſolum poteſt offenſus accuſare, ſed etiam poſt peractam pœnitentiam à delinquente, accuſando, vindictã pætere, Ioannes Andr. Abb. Aretin. & communiter DD. in dicto cap. accuſaſti. Sic etiam licitè recipit pecuniam arbitrio boni viri taxatam pro remiſſione in iuriç, & pro ipſa poteſt agere, l. tranſigete, vbi communiter omnes C. de tranſact. Ioannes Medin. de contrac. q. 29.

Et procedunt ſupradicta etiam ſi paſſus iniuriam, inanimæ iudicio dimiſſerit, & condonauerit. Nam remiſſio illa, & condonatio intelligitur quoad odium, non autem quoad ius accuſandi, Bart. in l. non ſolum §. 1. ff de iniur. & in l. ſi tibi §. 1. Alex. teſtatur de communi ff. de partis, Iaſon in l. huiuſmodi §. ędes ff. de legat. 1. Felin. in dicto cap. de his, colum fin. Couar. in dicto cap. 10. nu. 7. verſ 3. conſtat. Sic etiam facta remiſſione in vtroque foro, etiam iniurię, poteſt lęſus, damna, & expenſas ex cauſa læſionis factę repetere. Nam actio in iuriarum datur ad vindictam, l. prętor §. 1. ff. de iniur. petitio verò damnorum, & expenſarum, competit pro reparatione diminutionis patrimonij, l. damnũ §. 1. ff, de damn. infect. Idcircò vna actio alteram non impedit, l. ſi pro fure ff. de condit. furtiu. Et ſucceſſiuè remiſſio vnius non trahitur ad aliam, cap. ſi Canonici, vbi Gloſ. in verbo damnis, de offic. ordinar. in 6. Eſt communis opinio, quam probant Bald. in l. ſi pro fure ff. de condition. furtiu. Ang. in §. fin. Inſtit. de inurijs; Latè tradunt Canoniſtę in cap. 1. de iniur. Couar. dicto cap. 10. num. 7. verſ. 4.

Quomodo autem liquidandum ſit damnum paſſum ab offenſo, vt puta, quia propriam artem non exercuit, an aliquid detrahendum ſit pro labore non exhibito, tradunt poſt D. Thom. 2. 2. quæſt. 62. artic. 1. Abb. in dicto cap. 1. de iniurijs, Scot. Maior. Adrian. & cęteri relati à Couar. loco citat. & poſt alios Leſſ. de iuſtit. & iur. lib. 2. cap. 9 dub. 19 cum ſequen. Sic etiam quomodo computandum ſit tempus vitę, iuxta tex. in l. hęreditatem ff. ad leg Falcid. tradit Abb. in dicto cap. 1. & in cap. olim de iniuriis, & omnes ſupracitati. Sic etiam pro expenſis funerum, an aliquid ſit reſtituendum, licet Nauar. cap. 15. num. 22. in ſumma affirmet, in contrarium tamẽ multi tenent non deberi, niſi extra patriam, vel in loco occiſus ſit, vbi maiores ſumptus fiunt pro funere, quàm vbi occiſus lares habebat. *Leſſ.* loco citat. dub 24.

Pro ipſa verò occiſione, ſeu vulnere certum eſt, nihil fore reſtituendum, nam corpus liberi hominis æſtimationem non recipit, tex. in l. vltima ff. qui effuder. vel eiecer. ibi (cum liberi hominis corpus ex eo, quod deiectum, effuſúue erit; lęſum fuerit. Iudex computat mercedes Medicis pręſtitos, cæteraque impedita, quę in curatione facta ſunt. Pręterea operas, quibus caruit, aut cariturus eſt, ob id, quod inutilis factus eſt. Cicatricum autem, aut deformitatis nulla fit extimatio, quia liberum corpus nullam recipit extimationem) ſimiliter tex. in l. ex hac lege ff. ſi quadrupes pauper. feciſſ. dicatur Abb. Couar. & Leſſ. loc. citatis, Sot. lib. 4 de iuſt. & iur. quęſt. 6. artic. 3. Supradicta autem de vulnere non procedunt in fęmina, quę ex cicatricę deformis effecta eſt. Nam tunc tenetur vulnerans reſtituere quanti intereſt, Iacobus de Rauenna, & Albericus in dicta lege ex hac, Couaruuias, loco citato Petrus Nauar. lib. 4. reſtit. cap. 1. dub. 10. num. 90. Sayr. in clau. regia lib. vndecimo, capitulo ſecundo numero 22. cætera verò in materia reſtitutionis damnorum, & expen-

expenſarum, legenda ſunt apud Doctores in tractat. de iuſtitia, & iure.

Cui nam competat Ius accuſandi.

Quæſt. XIII.

RESpondeo. Cuilibet, etiam, quod ſit inhabilis, & à iure improbatus, quando tamen ſuam, vel ſuorum proſequitur iniuriam, l. hi tamen omnes ff. de accuſationib. l. non prohibentur, l. non ignorat, l. ſi crimen, & l. de crimine C. qui accuſ. non poſſ. c. prohibentur ibi (mortem propinquorum defendant) 2. quæſt. 1. cap. omnibus 4. quæſt. 6. Speculat. in tit. de accuſation. col penult. verſ. in ſumma, Antonius Gomes, variarum reſol. tit. de delictis, lib. 1. cap. 44. Clarus in praxi S. fin. q. 14. Farmacc. in prax. criminal. part. 1. tit. de accuſation. qu. 12. tit. 57.

Non tamen id procedit in excommunicato denuntiato, nam etiam, quòd ſuam, vel ſuorum proſequatur iniuriam repellitur ab accuſando. Eſt communis opinio quam referunt Plaza lib. 1. de delict. cap. 44 num. 10. Clarus dicta quæſt. 14. Farinac. dicta qu. 12. num. 16. Ratio eſt, quia excommunicatus non poteſt eſſe in iudicio, nec ipſo potente ius redditur, c. intelleximus, vbi Felin de iudic. cap. 1. eodem tit. in 6. cap. decernimus, & cap. excommunicamus, S. credentes, de ſenten. excommunication. in 6. cap. de reſcript. in 6. & cap. pia, de exception. in 6. Vnde æquiparatur mortuo, vel bannito, Gloſ. in cap. paſtoralis in fine, de appellation. Speculat. in titul. de arbitr. 5. differt, verſ. quid de bãnito. vbi Ioannes Andr. Et procedit hoc etiam de iure ciuili, cùm etiam in laicis Tribunalibus excludatur excommunicatus ab accuſando, gloſ in l. 1. vbi Odofred Bald. & Iaſon. C. de iur. & fact. ignor. Gloſ. in c. 1. 5. ſi quis igitur, vbi Hoſtienſ Ioannes Andr. Arch. diac. Ancharan. & Francus de exception in 6. Et eſt cõmunis opinio, Plaza, Clar. & Farinac. locis citat. & in ſpecie etiam probãt, Gloſ. in cap. omnibus 3. quęſt. vltima, Innoc. Abb. & Felin. in cap. à nobis, de exception. Bald. in Margarita, in verbo excommunicatus.

Hoc Ius accuſandi competit iure ſanguinis, non autem iure hæreditario, l. quæſitum ff. de ſepult. violat. Bart. in l. damni 5. Sabini ff. de damnis infect. & in l. pro hærede 5. final. ff. de acquirenda hæreditat. Felin. in cap. in præſentia colum. 17. verſ. & per iſtam, vbi etiam, Dec. num. 55. de probation. Franch. decif. 611. Et in hoc Regno extat Regia Pragmatica 8 ſub titul. de compoſition. per quam ſtatutum fuit, ius querelandi, & remittendi, cõpetere illis, quibus de iure defertur ſucceſſio, de qua latè, Rouit. ibidem, de Ponte de poteſt. Proregis tit. de prouiſion. fieri ſolitis 5 4. nu. 16. cum ſequent. Et hæc ſpecialis Regni Prouiſio per quam duo fuerunt principaliter conſiderata, videlicet ius ſanguinis, & proximitas in gradu, eſt in aliquo, iuri communi conformis; nam ius accuſandi de vere communi conſanguineis proximioribus, excluſis remotioribus competit, l. ſi plures ff. de accuſat. l. 2. 5. ſi ſimul, vbi Bart. Angel. & alii ff. ad leg. Iuliam de adulter. Gomeſ. dicto tit. de delict. cap. 1. nu. 35. Farin de accuſat. quæſt. 13. & in aliquo corrigit ius commune, dum mãdat, quòd non ſolũ ius ſanguinis conſideretur, ſed etiam qualitas ſucceſſionis, quod de iure communi nõ requirebatur, vt aduertunt Follerius dicta Pragmatica num. 39. cum ſequenti, vbi etiam, Rouit. Carauit. rit. 272. *Baiard* ad Clar. quæſt. 58. num. 59. de Pont. loc. citat. num. 28. Ideò fæmina ſtantibus maſculis non admittitur ad

quere-

querelandum, nec ad remittendum. Sic etiam dotatæ ſtante ſorore in capillo, cui de iure ſucceſſio defertur. Et ex hoc annis elapſis fuit declaratum Ducem Sanctæ Agathæ non opus habuiſſe remiſſione à Marchioniſſa Burgentiæ ſorore, quia illam obtinuerat à Duce Siciniani, & alijs fratribus Lelii Caraccioli ab ipſo occiſi, de Pon e loc.cit.n.18.

Benè tamen vxor occiſi admittitur, l.ſororem C.de his, quibus, vt ind.g Bar. in l.2. num.2. ff. de accuſation. Idem Bart. Cyn. Bald Ang. Faber. & Alberic. in l. de crimine C. qui accuſare non poſſunt. Nec requiritur, quòd ſit hæres viri, Iacob. de Rauenna in dict. l. de crimine, Aretin. Alex. & Roman. in dict. l. pro hærede ff. de acquirenda hæred. Boer. deciſ.233. num 3. Anton. Gomez. dicto cap. Clar. dicta qu. 14. vbi Bayar. in ad ditione num.23. Plaza in Epitome delictorum, cap. 40. & 4 . Aff ict. in conſtitut. Reg ſummo periculo, Foller. in practica criminali, in verbo audiantur exceptiones, num.18. Carau. Rit. 191. Franch. deciſ.393. Et præfertur cæteris in accuſando, & remittendo, quia nulla maior ſanguinis coniunctio, nec affectio, quàm viri & vx oris Gomeſ. Plaz. Farin. & cæteri locis citat.

Non tamen procedit hoc dictum, quando tranſiuit ad ſecunda vota, Oldrad. conſ.53. Aretin. conſ 62. co .2. Roman. conſ. 182. Plaz & Farinac. locis citat. Secus tamen ſi de licentia viri tranſiſſet ad ſecunda vota, Bal. in l. filium, quem habentem, C. famil. erciſcundę, & in l.1 C. de his, quæ poen. nomine, & in l.1. C. de nupt. Farinac. loco citat. Secus tamen ſi inf a annum luctus, pro quo facit, quia licet de iure Canonico ſublatæ ſint poenę, quæ de iure ciuili impoſitę erant ſecundo nubentibus, c.penul. & cap.fin. vbi Innoc. Ioannes Andr. & Præpoſ. de ſecundis nupr. Aff ict deciſ.75. de Ponte conſ.29. Franch. deciſ. 18. Legata tamen à viro vxori, ſi ſecundò nupſerit, reſeruantur filiis primi matrimonii, l. fæmine C. de ſecund. nupt. & habetur per ſupra citatos. Quòd tamen non procedit ſi ex licentia viri nubat, nam tenet legatum quoad vſumfructum, & proprietatem, Sic notabiliter, Gaſp. Theſaur. l b.1.qq. Forenſium quæſt.29. num.2. quæſt. 30. num 2. Non tamen hæc procedunt quando infra annum luctus nuberet, tunc enim licentia non prodeſt tanquam contra bonos mores iuris idcircò multi dixerunt, eam non valere Roman. qui allegat Bald. ſingul. 251. num.1. Anton. Gabriel, qui alios allegat communi concluſ. tit. de ſecund. nupt. concluſ.3. nu.14. Angel. conſ.396. Viuius deciſ.432. num. . o. Capriol. de ſucceſſion num.175 Stephan. Gratian. deciſ. 168. num. 16. Et hanc ſententiam veriorem, & æquiorem teſtatur Theſaur. loco cit. quæſt. 30. num.3.

Et in Specie, quòd licentia nubendi cōceſſa à viro vxori non ſuffragetur ſi infra annum luctus nubat, notab liter tradit Gulielm. de Bened. in repetit. cap. Raynuntius, in verbo, quod cum alia matrimonium contrahens num. 207. cum ſeq. Et proſequitur Simon de Petris conſ.227. num 30. & ſequen. Pro quo etiam facit, tnam lectū viduale, quòd ab hæredib. viri debetur vxori defuncti pro qualitate perſonarum dotis, & conſuetud. n s loci, Capyc. deciſ 26. ſi infra annum luctus nubat, non debetur, & acc ptum erit reſtituendum, Bald. conſ.488 vol.5. Campegius in tract. de dote part.2. quæſt.56 Couar. de ſponſal part.2, c. 3.§.9 num.10. allegat etiam, Alex. in l. is, qui quadringenta §. fin. ff. ad leg. Falc. Ioannes Garron. in tub. de ſecundis nupt. n.43. & poſt alios Auendaños de exequend. mand. reg. cap. 10. verſ. pretorum, n.13. lib.2. Azeuedo in recompilatione lib.5. tit.1. l.3. num.7. & ſequen.

Clerici

Clerici non prohibentur accuſare iure naturę, vel diuino, ſed tantum iure humano, & ex diſpoſitione iuris Canonici. D.Thom.2.2.quęſt.64.artic. 4.Sayr. in clauſ.reg.lib.12 cap.14.n. 76.Ius enim Canonicum ex iuſtis rationibus prohibuit, ne in cauſis ſanguinum accuſent c. his à quibus 23. quęſt 8. cap.Clericis,|& cap.ſententiam ſanguinis.Ne Cler.vel Monach. Ideò accuſando in ſupradictis cauſis, in laicis tribunalibus peccant, Caietan. in ſumma in verbo irregularitas, Nauar. cap 27. num.226 Henriq.in ſumma,lib.14 cap.12 num.1.Sayr.de cenſur. lib.6. cap 19. num.3. Et ſequuta ſententia mortis, vel mutilationis membrorum efficiuntur irregulares, cap.poſtulaſti,de homicidio. Secus tamen eſt quando ſuam, vel ſuorum proſequuntur iniuriam, adhibita tamen proteſtatione citra pœnam ſanguinis, ſed ad ſuorum iurium defenſionem. Nã tunc etiam ſequuta ſententia ſanguinis non efficiuntur irregulares cap.2. de homicid. in 6. Ioannes Andr.& Abb. & Felin.in dicto cap. poſtulaſti, Angel. in verbo homicidium 2. Syl. in eod. verbo 2. quęſt. 8. Et procedit dictum etiam ſi alia via, quam accuſando poſſent ſua recuperare, quamuis contrarium dixerint.|Angel.& Syl.locis citat.Nam ipſorum dictum procedere poſſet, quoad peccatum, non autem quoad irregularitatem ex ſufficit enim ad irregularitatem euitandam adeſſe proteſtationẽ, ex dicto cap 2.de homicid.in 6.optimè aduertunt Tabien. in verbo irregularitas 3.§.8. Henriq. dicto lib.14. cap.11.§.4. in adnotat. litt.M.Sayr.loc.cit.n.2.

Et hæc proteſtatio licet in ipſa accuſatione fieri debeat,ſi tamẽ omiſſa fuerit,ſufficit ſi ante ſententiam fiat,Couar. in Clem. ſi furioſus, parte 2.§.5. num.3.Henriq.& Sayr.locis ſupra citat.Idem tenet Suar.de cenſur.diſputat. 47. ſect.2. num.2. in fin. Sufficit etiam ſi tantum verbo, & non animo fiat. Nam licet multi teneant proteſtationem ficto animo factam,non dici proteſtationem, & proinde ſequuta ſententia, ab irregularitate, clericũ accuſatorem non excuſari, prout defendunt Hoſtienſ. in ſumma lib.5. tit. de homicid.§.qua poena ferjatur,nu. 5. Ioannes Andr. Dominic. & Peruſin.in dicto cap.2 Angel.in verbo homicidium 2.§.6.Syl.in eodem verbo 2.quęſt.8. Nauar.cap.27.num 226.& poſt omnes latè defendit Diaz. in prax. Canon.crimin.cap.99.num.15, verſ. ſed opinio hęc., Contrarium tamen eſt communius, & verius. Probant Ananias, & Felin. in dicto cap. poſtulaſti, Couar.dicta Clemen.ſi furioſus, part.2.§.5.num.2 verſ.6 Tab verb. irregularitas, Cordub.in addit. ad Sorum, in relect.de tegend.ſecret. memb 4 quęſt.3.concluſ 5.Phyliarc. de offic. Sacerdot. part.1.lib.4.cap. 12.§ 4 Henriq.Sayr.& Suar.locis cit. Ratio eſt, quia Eccleſia non iudicat de occultis, & dum requirit adeſſe proteſtationem, ſufficit ipſam quoquo modo eſſe, vt per ſupra citat Cõſultus tamẽ in facto ad ſcrupulos tollendos dixi,quod accuſatores in progreſſu iudicii ſincero animo proteſtationem renouarent, & doctrina Couar. & aliorum ſupra dicentium, poſſe omni tempore ante ſententiam proteſtationem fieri.

Sed quid ſi accuſatus accuſet accuſatorem? Reſpondeo, quod ſecundum iuris communis diſpoſitionem accuſatus admittitur ad accuſandum accuſatorem, & ſi accuſatio ſit de maiori crimine, impeditur progreſſus primę accuſationis, l.1. C.qui accuſar.non poſſunt.Secus tamen ſi de æquali, vel minori crimine, niſi ſuam, vel ſuorum proſequeretur iniuriam, Bart.in l. is qui reus, in 6. oppoſitione ff.de publicis iudic.Angel.de maleſ.in verbo, & ad querelã,latiſſimè,Marian.Socc. in cap.ex litteris, de mutuis petition.

Due-

Decha reg. 29. Thuſc. in verbo accuſare, concluſ. 160 num. 22. Tyberius Decian. lib. 3. in tractat. crimin, cap. 24. rubr. accuſatus quando poſſit accuſare. In hoc tamen Regno accuſato non permittitur accuſatorem reaccuſare, & totum præſumitur fieri per calumniam, Afflict. in conſtitut. Regni. Ciuiliter agẽs, extat Regia Pragmatica prima ſub tit. de accuſator. vbi Bouis. & Ritus M. Curię Vicarię 193. vbi latè Carauit. Non tamen hoc procedit ſi, accuſator reaccuſaretur de falſitate, nam tunc audiretur in reaccuſando, quia ſecunda accuſatio, eſt peremptoria ad primam, & probata falſitate, eliditur prima, Marian. Socc. in dicto cap. ex litteris, num. 71. de mutuis petition. Nouiſſimi addentes in dicto ritu fol 412.

Nota hic tantam eſſe vim defenſionis, quæ à iure naturæ hominibus inſita eſt, l. vt vim ff. de iuſt. & iur. vt multi ex Theolog. dixerint falſum accuſatorem in re capitali nulla data ſpe euadendi, poſſe abſque ſcrupulo occidi P. Nauar. de reſtitut. lib. 2. cap. 3. num. 361. Caiet. 2, 2. quęſt. 95. art. 8. ad 3. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 9. dub. 8. num. 48. Molf. in ſumma, tract. 3. in præcept. decalog. cap. 19. num. 103. vbi dicit eſſe communem opinionem, ſed difficile eſſe illam in praxi deducere, quod ſi tamen aliquando caſus eueniret, ex communi Theologor. ſententia poſſe, ita practicari.

Quando acquiſita ab aliquo cenſeantur ex propria induſtria, quando ex alienis bonis acquiſita, Quæſt. XIV.

Quid regulariter cenſendum. Cap. I.

Ex propria induſtria, & non ex alienis bonis cẽſetur regulariter quis aliquid acquiſiiſſe, l. ſi defunctos, ibi (non enim pauperibus induſtria, vel in augmentum patrimonij, quod laboribus, & multis caſibus quęritur) C. arbitr. tutel. vbi Gloſ. Bartol. Bald. & alii. Idem Bart. in l. ex diuerſo §. fin. ff. de ſolut. in l. Titium, & Meuium, §. altero ff. de adminiſtration. tutor. Lucas de Penna in l. 3. col. 2. verſ. ſexta præſumptio C. de apocis public lib. 10. Salic. in l. ex perſona C de probationib. Ripa in l. ſi quis ab alio, num. 4. ff. de re iudic. Archiadiacon. in cap. manifeſta, 12 quęſt. 1. Anton de Butr. Imol. Abb. & cęteri Canoniſtę in cap. 1, de pecul. Clericor. Alciat. tract. de pręſumption regula 2. pręſumpt. 27, num. 4 Menoch in eodem tractatu lib. 6. pręſumpt 29. Maſcard de probation. in verbo negotiator, concluſ. 1094 & in verbo pecunia, concl. 164. & in verbo tutor. cõcluſ. 1398. Franc. Niger controuer. Forenſ. tom. 1. controuerſ. 91.

Ratio concluſionis eſt. Nam cùm quilibet nudus naſcatur, cap. ſicut lo 2. 47. diſtinct Luc. de Penna in l. 2. C. quando, & quibus quar. pars debeat. lib. 10. Aff. d. decil. 377. & idcircò ad labores vnuſquiſque naſcatur, ſicut auis ad volandum, à natura ipſa, homini inſitus eſt labor propterea totum id, quod quęrit, propria induſtria, & labore pręſumitur comparatum, Anchar conſ. 31. num. 2. Dec. conſ 136. Rota Bononien. decil 96. num. 29 Menoch. conſ 12. & dicta pręſumpt. 29. Maſcard & Niger locis citat. Idcircò non ſufficit probare, aliquem aliquando fuiſſe pauperem, quia potuit acquirere, l. Spadonem §. qui abſolutus ff. de accuſation. tutor. Vbi excuſatus ob paupertatem, ſi denuo vocetur ad tutelam, iterum probanda erit paupertas, ad hoc, vt excuſetur, quia interim potuit acquirere. Idem eſt in cęteris publicis oneribus ob paupertatem excuſatis. Nam ſemper, quòd caſus accidit probanda

erit

erit paupertas, l. cura § deficientium ff de muner. & honor. Alexand. in l. ex diuerſo §. ſi in iudicio ff. ſolut. matrim. Ancbar. in cap quod ſemel, de regul. iur. & conſ. 5 num. 3. Bald in l. 3. num. 18. C. de probation. Gutier. tract. de tutel. part. 3 cap. 46 Parianus tract de probation. lib. 1. cap. 54 nu. 25. & ſequent.

Adde, quòd emptum ab aliquo, cenſetur propria pecunia comparatum, ex dictis l. ſi de fur. &os. l. ſi ventri §. fin. ff. de priuileg. creditor. l. non vnde originem C. ſi certum petatur, Bart. in dicta lege Titium, & Meuium § altero. Et taliter procedit dictũ, quòd etiam, quòd quis ſuo, & alieno nomine emat, ſi in ſolutione pecuniæ non declaretur, quòd de communi pecunia ſoluit, cenſetur de propria ſoluiſſe, taliter, quòd is, cuius nomine etiam emptum fuit, tenetur ad ſolutionem partis pretii, ſi partem rei habere cõtendat l. 2. vbi notabiliter aduertit, Bart. C. pro ſocio, ibi etiam Bal. & in l. ſi patruus C. commun. vtriuſque iudic. & in l. qui aliena C. ſi quis alteri, vel ſibi. Roman conſ. 254 vbi additio 276. 291. & 346. & ſingul 446. Abb. conſ 46. lib. 1. Alexander conſ. 134. vol. 5. Dec. conſ. 55. 268. & 446. Et communis eſt reſolutio, quòd pecunia ſoluta, cenſetur eſſe ſoluentis, & non alterius, vt latè poſt ſupracitatos, probant Toſc. in verbo ſolutio, concluſ 338. Maſcard. de probation. in verbo emptio, conc. 612 & in verbo pecunia concluſ. 1164. Et procedit dictum, etiam habito mandato ab alio ad emendum. Nam facta emptione nomine proprio, pecunia etiam ſoluta cenſetur eſſe propria, l. res mandata ff. de acquirend. rer. domin. l pro emptore §. procuratorem ff. pro emptore. Bart. & Paulus de Caſtro in l. qui nihil donatum ff. de donation. & in l. 1. C. de acquirenda poſſeſſ Secus tamen erit, ſi accepto mandato ſimpliciter emit, nam cenſetur vigore procedentis mandati emiſſe, & pecuniam fuiſſe mandantis, l. pignori § fin ff de vſu capion. Imola. Alexand. Cuman. & Iaſon in l. poſt dotem ff. ſolut matrim. Et facit regula, quòd actus ſequens, cenſetur factus in exequutionem præcedentis tractatus, l. 3. § vnde quæri poteſt vbi notabiliter, Bart ff. de manumiſſion. & in l. qui in aliena §. is, qui putabat ff. de acquirenda heredit. Bart in l triticum ff. de verbor. obligat. Et facit etiam alia regula, quòd factum præſumitur ab eo, & expenſis illius, ad quem ſpectat. Bart. in l. cum ſeruus ff. de verbor. obligat. Felin. in cap. ſicut, col. penul. verſ. fallit quinto, de re iudicata.

De Tutore, Procuratore ad negotia, & Clerico habente Patrimonium. Cap. II.

TVtor, licet tempore cœptæ tutelæ eſſet pauper, ſi ipſa finita reperiatur diues, non cenſetur ex bonis pupilli ditatus, ſed ex propria induſtria, vel ex proſpera fortuna dicta l ſi de fur. &os, vbi Gloſ. Bart. & cæteri notant, & eſt communis reſolutio, quam poſt Menoch. locis citat. probant latè Maſcard. de probation. in verb. tutor. concluſ. 1398. Gutier dicto tract. de tutelis, cap 46. Borgnin. Caualcan. tract de tutor. n. 223.

Ratio eſt, quia, niſi ex propria induſtria, vel proſpera fortuna cenſeretur ditatus, præſumeretur delictum, quod de iure non præſumitur, l. Pomponius, §. ex facto ff de acquiren. poſſ. ff l. merito ff pro ſocio. Et procedit hoc etiam in muliere tutrice (cuius induſtria parua, vel inutilis eſſe ſolet Abb cõſ. 36. lib. 2. Bolognin. in l. etiam C. de donation. inter vir & vxor. et vt inquit notabiliter Anton. de Buttio

in

in cap. 1. de peculio cleric. num. 11. mulier non eſt multum artificioſa in quęrendo, nec poteſt communiter quærere, quia non eſt organizata ad hoc, ideſt habet organa clauſa ad lucrandum) ſic probat Franc. Cremenſ. inter conſilia Alexandri conſil. 62. num. 13. vol. 4. Allegat Bald. in authent. licentia, C. de Epiſcop. & cleric. Franc. Aretin. conſ. 31. nu. 3. Baccan. de decim. tutor. cap. 18. *Burgoſ.* de Paz. conſ. 43. num. 8. & ſequent. Guttier. dicto cap. 46. nu. 21. Didac. de ſecur. in relect. l. 51. ex legatis, col. 16. verſ. pro expeditione, ff. de verbor. obligat. Maſcard. loco citat. in verbo tutor, concluſ. 1298. num. 9. Intelliguntur autem ſupradicta, finita tutela, & redditis computis, quæ arbitrio boni viri reddenda ſunt: ſi tamen ipſis abſolutis reperiatur diues, euidens erit coniectura ex propria induſtria quæſiuiſſe, Cremenſ. ſingul. 6. Caualcan. loco citat. num. 123. Si tamen computa non eſſent reddita, vel ipſe inuentarium non feciſſet, aut librum rationis, tunc tutore exiſtente diuite, præſumptio eſſet cōtra ipſum, ex notabili doctrina Saliceti in authent. licentiam, C. de Epiſcop. & cleric. quem ſequutus fuit Auguſtin. *Beroes* conſil. 91. num. 59. vol. 1. qui dixit, quòd pendente tutela, ſi tutor per prius pauper, apparet diues, nulla alia exiſtente coniectura cenſetur ex bonis pupilli ditatus. Et licet Guttier. loc. citat. num. 28. dicat, ex hac doctrina nimium reſtringi communem opinionem; vera tamen eſt Saliceti opinio, nulla alia coniectura apparente in contrarium, vt optimè probat Caualcan. loco citat. & deciſ. 39. & 166. in prima parte, Maſcard. in dicto verbo tutor, nu. 13.

Procurator quoque ad negotia, non cenſetur ex bonis ſui principalis ditatis, ſi finita adminiſtratione, & redditis rationibus appareat diues. Imol. in cap. 1. in fin. de pecul. cler. & ante ipſum Petr. de Anch. ibidem, & Barbatia: Idem probant Petr. & Cyn. in d. authen. licentiam, Alciat. conſ. 18. lib. 1. Addit. ad Diaz, reg. 9. Guttier. d. c. 46. n. 22. Ratio eſt, quia potuit ex propria induſtria, ſalario, & proſpera fortuna lucrari, quod ſemper præſumendum eſt ad euitandum delictum, vt optimè Alciat. loco citato. Et Imol. loco citato, addit notabile verbum, quòd licèt procurator ad negotia ditatus, cenſeatur aliquando ex baractarijs acquiſiuiſſe, nempè à creditoribus, & debitoribus domini ſui, acquiſita per ſupradictam baractariam non ſunt ei, cuius bona adminiſtrauit reſtituenda, ſed potius illis à quibus accepit, vel tanquam incerta, pauperibus reſtituenda.

Quod autem dictum eſt de adminiſtratoribus, ſeù procuratoribus dominorum ſæcularium, non procedit in adminiſtratore bonorū Eccleſiæ. Nam cenſetur ex bonis Eccleſiæ acquiſiuiſſe, authent. licentiam, C. de Epiſcop. & cleric. Et licet aliqui Canoniſtę dixerunt, & in ſpecie Archidiacon. in cap. manifeſta, 12. quæſt. 1. Ant. de Butr Imol. & alij in cap. 1. de peculio cler. textum illum procedere in adminiſtratoribus perpetuis, qui non tenentur rationem reddere Bal. tamen ibidem nu. 3. dixit, etiam Rectores Hoſpitalium comprehendi, licet quolibet anno teneantur Epiſcopo rationem reddere, clem. quia contingit, de relig. domibus: ex eo quia, non ità diligenter rationes exigūtur à prælatis de bonis Eccleſiæ, ſicut à dominis tēporalibus de propriis bonis. Idem Bald. in auth. quibuſcunq; C. de ſacroſ. eccleſ. Idcircò Hoſpitalarii comprehenduntur, & Bald. in d. auth. licentiam ſequitur Dec. conſ. 6. n. 1. verſ. & licet Bald. Et quòd adminiſtratores bonorum Eccleſię, alio non apparente, cenſeantur ex bonis Eccleſię ditati, probat *Barbatia* in

dicto cap. 1. de pecul. Cler. num. 9. vbi dicit ſic conſuluiſſe in Ciuitate Rhegii, & Bald. etiam ſequitur Genuenſ. in practicab. Eccleſiæ qu. 523. Meritò ergo Concil. Triden. ſeſſ. 25. cap. 8. de reformat. mandauit Epiſcopis, vt vigilent circa prouentus, & redditus Hoſpitalium, ad hoc; vt ritè, & rectè adminiſtrentur, & adminiſtratores, quos culpabiles inuenerint, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, amouere poſſint.

De clerico verò habente patrimonium, vel officiorum. Dico, quòd licet poſtea obtineat beneficium, & vis præſumat acquiſita per Clericum, de bonis Eccleſiæ proueniſſe, dicta authen. licentia, & cap. 1. de pecul. cleric. ex illa ratione, quia Clericis prohibita eſt negotiatio, cap. 1. Ne clerici, vel Monac. & tenentur bona Eccleſiæ augere, cap. 1. 12. qu. 4. ideò acquiſita de bonis Eccleſiæ cenſeantur: ſed tamen non procedit in caſu ſupradicto, quia cenſentur ex proprio patrimonio, vel artificio acquiſita, *Burr.* Imol. *Barbat.* & omnes Canoniſtæ in dicto cap. 1. de peculio clericor. Quomodo autem acquiſitum ſit diuidendum inter hæredes beneficiati, & Eccleſiam, cuius locum hodie ſuſtinet Camera Apoſtolica, legendus eſt Menoch. de arbitr. iudic. Caſ. 195. & de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 53.

Officialis vxor, Vaſſallus, & ſocius non cenſetur de alieno ditati. Cap. III.

QVod ad officialem attinet, is non cenſetur ditatus de publico, vel baractariis, *Bart.* in l. defenſionis facultas, vbi etiam Ioannes de Plat. nu. 3. C. de iur. fiſci lib. 10. Gulielm. de Cuneo, & Cyn. in dicta authen. licentia, Bald. in l. ſi defunctus C. arbitr. tutele, & in l. principalibus ff. ſi cer. petat. & in l. cum oportet C. de bonis quę liberis. Dec. dicto conſ. 6. & 174. in fin. Menoch. de pręſumption. lib. 6. præſumpt. 58. n. 10. *Benuenut.* Straccha de mercat. part. 4. n. 37. Niger lib. 1. controuerſ. controu. 91. num. 3. Iuris præſumptio eſt contra magiſtratus pauperes, vnde ſecundum Ariſt. lib. 2. politic. c. 9. & 18. & lib. 4. cap. 7. pauperes ad Magiſtratus eligendi non ſunt, nè ob paupertatē venales fiant, & apud Lacedemones, Carthaginenſes, & Romanos cõmuni conſenſu receptum erat, pauperes ad Magiſtratus non fore eligendos, vt ex multis probat Bobadil. in Politic. lib. 1. cap. 12. nu. 21. Et Lucas de Penna in l. fin. C. de Spectacul. lib. 11. dixit, ob paupertatem eos præſumi tramites iuſtitiæ deuiare. Pro quo facit tex. in l. 3. ff. de teſtib. ibi. (An locuples, vel egenus ſit, nè lucri cauſa quid turpe admittat). Propterea de iure communi diuites præferuntur pauperibus in officiis, §. his, qui cauſas in Auth. de iudic l. honor. §. de honoribus ff. de muner. & honorib. Andr. de Iſern. in c. 1. in verbo primaticus de pace iuram. firmat. Auendad. de exequendi. mand. lib. 1. cap. 19. n. 17. Maſtrill. de magiſtratib. lib. 2. c. 12. n. 21. *Et* regulariter Magiſtratus debent habere aliquas facultates l. cura §. inopes, & l. honor ibi facultates quoque l. reſcripto ff. de muner. & honor. l. ad habenda C. de decurion. lib. 10. §. interim, in Authen. de defenſor Ciuit. §. fin. in Authen. de Iudicib. & Authen pręſides gentium, vbi Alberic. C. de Epiſc. audien.

Si tamen aliquid cõtra miniſtros pauperes non inſurgat, non eſt pręſumendũ de bonis domini, vel de baractariis eos fuiſſe ditatos. Nam ſufficit rationem reddere arbitrio boni viri, Bald. in c. 1. col. 2. de controu. inter domin. & fidel. & in c. 1. de cler. qui inueſtit. fecit. Et, vt optimè inquit, *Bald.* in dicta lege cùm oportet nõ reperitur iure cautum præſumendum eſſe contra officiales effectos diuites. Et ſufficit

adeſſe

adeſſe pœnas à lege inflictas, iuxta textum in l. qui ſine vſuris ff. de negot. geſt. & l. ſtipulatio ff. de verbor. obligat. Latè congerit Barbatia, io dicto cap. 1. de pecul. clericor. Sed quia in hac materia, Gloſ. in dicta l. defenſionis facultas, contrarium videtur dixiſſe, & variæ ſunt DD. ſententiæ, quos latè refert, Menoch. de præſump. lib. 3. præſumpt. 52. ideo.

Vera eſt reſolutio, Arbitrio Iudicis eſſe relinquendum, qui pro qualitate perſonę, & diuitiarum acquiſitarum iudicabit, Gloſ. notabilis in dicta l. cum oportet, in verbo ex eius ſubſtantia, ibi reſpondet Ioannes pro qualitate perſonarum, Lucas de Penn. & Rebuffus io dicta l. defenſioois facultas, Bart. notabiliter in tract. de duob. fratrib. num. 5. dicit, quod recurrendum eſt ad coniecturas, quas latè poſt Menoch. loco citat. proſequitur de Ponte, tract. de poteſt. Proreg. tit de elect. official. §. 7.

Vxor vero aliquid proprium habens, non cenſetur ex bonis viri, ſed ex propriis bonis, atque induſtria, bona acquiſiuiſſe, *B*ald. in l. cum oportet, num. 12. C. de bonis, quæ liber. &c. & conſ. 299. lib. 1. Roman. conſ. 159. Alex. conſ. 40. lib. 3. & 42. volum. 5. Gerard. de Petra Sancta ſingular. 99. Et licèt ad euitandum turpem quęſtum, lex pręſumat vxorem acquirere de bonis viri, l. Quintus Mutius ff. de donarion. inter virum, & vxor. l. etiam C. eodem tit. Et procedit regula etiã in muliere adultera, nam non pręſumitur acquiſiuiſſe ex adulterio, ſed ex bonis viri, l. miles §. miles ff. ad legem Iul. de adulter. *B*al. in dicta l. cum opottet, *B*arbat. in dicto cap. 1. de pecul. cler. Anton. Gabriel. comm. concl. lib. 1. tit. de pręſumption. concl. 15. num. 9. Menoch. de pręſumpt. lib. 3. pręſump. 51. n. 17.

Quod etiam procedit in concubina domi retenta, nam ad inſtar. vxoris cenſetur de bonis concubinarii acquiſiuiſſe, *B*ald. in l. 1. C. de naturalibus liberis, Cremenſ. ſingular. 6. Anton. Gabr. & Menoch. locis ſupra citatis.

Et etiam in vidua, infra tamen annum luctus, ſi tamen in domo viri remaneat, Alber. in l. etiam C. de donat. inter virum, & vxorem, Crot. in l. frater à fratre, n 45. ff. de condit. indéb. Ioannes de Garronib. in rubr. C. de ſecund. nupt. n. 27. Ripa in l. feminę, quęſt. 20. C. eod. tit. de ſecund. nupt. Boer. deciſ. 81. Bertrand. conſ 193. vol 3, Roland. à Valle conſ. 86. nu 46. Gabr. & Menoch. locis citar. Nam vt optimè notat Iacob. Cancer. var. reſolut. part. 1. cap. 9. nu. 44 bona mobilia in aliqua domo, pręſumuntur eſſe illius, cuius eſt domus.

Tamen quando vxor aliquid proprium poſſider, ceſſat pręſumptio textus, ex l. Quintus Mutius. Et procedit dictũ, etiam ſi mulier aliquam artem haberet, nam cenſentur ex propria arte acquiſita, attamẽ quia tenebatur pro viro operari l. ſicut ff. de oper. libert. l. aſſiduis C. qui prior in pignor. habean. ex acquiſitis per mulierem, aliquid in beneficiũ viri deducetur pro rata tẽporis. In mulieribus tamen nutricibus alienos pueros lactantibus, minor fiet detractio temporis, quia magis nocte, in qua non teoentur pro viro operari, quam in die, pro alendis pueris vacant, Gerard. dicto ſingular. 99. Supradicta autem in mulieribus nobilibus noo procedunt. Nã non tenentur propriis manibus operari, vt patet.

Id etiã aſſero io Vaſſallo, nã non cẽſetur totum id, quod poſſider, eſſe feudale, nec ex feudo acquiſiuiſſe, ſed ex propria induſtria, & dũ reperitur deſcriptus debitor pro feudali ſeruitio, ſufficit ſi oſtenderit pro quo veriſimiliter pręſumi poteſt ad ſeruiendũ Domino teneri, Andr. de Iſer. in c. 1. n. 6 & ſeq. de cõtrouerſ. int. maſcul. & fęmin. Afflic. ibidẽ n. 27. dicit eſſe notãdũ. Pro quo etiam Guttier. dicto c. 46. de tutel. n. 23. allegat Catelian. Cottã, Bobadil.

& alios, & Menoch. dicto lib. 3. præſumpt. 51. in fine dicit eſſe notandum.

Quod ad ſocium attinet, acquiſita ab illo, non cenſentur ex communi quęſita, ſed ex proprio. Bald. conſ. 497. lib. 4. Anchar. conſ. 31. Ioannes de Anan. cõſ. 65. in fin. Roman. conſ. 291. Alex. conſ. 134. vol. 5. num. 6. vbi dicit magis communem opinionem. Facit textus in l. & magis ff. de ſolution. l. ſi ita ſtipulatus, §. Chriſogonus ff de verbor. obligat. Idem probant, Bart. & Bald in l. ſi patruus C. cõmun vtriuſque iudic. & in l. Titium, & Meuium §. altero ff. de adminiſtrat. tut. & in l. 2. vbi etiam Salicet. C. pro ſocio.

Limitatur tamen hæc propoſitio, in ſocio omnium bonorum. Nam etiam ſimpliciter acquiſita, ſociis communicantur, l. ſi fratres ff pro ſocio, l. ſi maior C. famil. Erciſc. l. non ideo, vbi Gloſ. & DD. C. commun. diuidun. Bartol. in l. cum duobus §. idem Papinianus C. eodem tit.

Secundo propoſitio non procedit ſtantibus coniecturis in contrarium, Bald. in l. cum oportet C. de bon. quæ liber. Alexandr. conſ. 82. lib. 2. Aymon. Crauet. conſ. 129. 131. num. 12. 191. num. 8. vt puta, quia ſocius acquirens nihil habebat, præter ea, quæ in communi poſſidebantur; Grauett. loc. citatis. Et ita intelligendus eſt Speculator in tit. de iudic. §. ſequitur videre nu. 12. & 13 quem ſequitur Anchar. conſ. 302. num. 9. optimè Maſcard. de probat. in verbo pecunia, 1164. num. 7. Tuſch. in verbo ſocius, concluſ. 140. Multa enim in beneficium ſociorum lex præſumit. Nam poſt fraternam coniunctionem nulla eſt maior Sociali. Cicero in oratione pro Quinto Roſcio Commodo, ibi ſi qua enim ſunt priuata iudicia, ſummæ extimationis, & pœnæ dictam capitis, tria hæc ſunt, fiduciæ, tutelæ, ſocietatis. Aequè enim perfidioſum, & nefarium eſt, fidem frangere, quæ continet vitam, & pupillum frandare, qui in tutelam peruenit, & ſocium fallere, qui ſe in negotio coniunxit. Et idem Cicero in oration. pro Sexto Roſcio Amerino, in rebus minimis ſocium fallere, turpiſſimum eſt, propterea, quod auxilium ſibi ſe putat adiunxiſſe, qui cum altero rem communicauit. Ob quam rem ſocius verberans ſeruum ſocij, cenſetur facere cauſa emendationis, non vt ſocio iniuriam inferat, Luc. de Penn. in l. 3. verſ. 85. præſumitur de apocis public. lib. 10. Alciat. de præſumpt. regul. 3. preſump. 24. facit tex. in l. apud Labeonem §. ſi communem ff. de iniur. Menoch. de pręſumpt. lib. 5. præſumption. 18.

Sic etiam Socius accipiens bona hæreditatis, non conuenitur actione expilatæ hæreditatis, quia cenſetur ratione partis ſuæ, & non malo animo accepiſſe, l. aduerſus C. famil. erciſcundæ facit textus in l. merito ff. pro ſocio, Alciat, & Menoch. locis citat. Et ſicut ſocietas, ex coniecturis tacitè cenſetur contracta, Bart. & Bald. in l. ſi patruus C. cõmun. vtriuſque iudic. Molin. de contract. diſput. 421. Sic ex coniecturis iudicandum eſt. An acquiſita à Socio cenſeantur ex communi, vel ex proprio acquiſita.

Vltimo aduertendum eſt, quòd cum omnia ſupradicta fundentur in præſumptione, apparente veritate, ceſſant l. continuus §. cum inter ff. de verbor. obligat. Facit textus in l. Quintus Mutius ibi, vnde demonſtrauerit ff. de donation. inter vir. & vxor. Et eo magis in foro conſcientiæ. Nam licet regulariter validum ſit argumentum à foro exteriori ad interius, Gloſ. in cap. omnis vtriuſque ſexus, in verbo ligare, de poeniten. & remiſſ. in cap. ſi diligenti, in verbo pacto, de foro competent in cap. 3. de paroch. & in cap. inolita, 11. qu. 1. Sot. in 4. diſt. 20. qu. ſecunda, art. 2. & lib. 4. de iuſt. & iur. quæſt. 5. art. 3. verſ. 4. arguitur, & q. 6. art. 3.

art. 3. verſ. neque vero, Angel. in verbo culpa §. 6. Rodriq. in ſumma. in verbo reſtitutio cap. 47. num 4. Tamen quando lex fundatur in pręſumptione, non procecit in foro conſcientię, quia in foro poli attenditur veritas, Syl. in verbo Lex. num. 9. verſ. 2. quãdo ius ſe fundat, Adrian. quolib. 6. Sot. lib. 1. de iuſt. & iur. quęſt. 6. art. 4. & in 4. diſtinct. 22. quęſt. 1. artic. 3. Nauar. cap. 17. num. 284 Couar. in c. cum eſſes, num. 9. de teſtamen. Abb. Felin. & Dec. in cap. 1. de conſtitut. Bald. in l. 1. & in Authen. ingreſſi C. de Sacroſanct. Eccleſ.

Vtrum ſit Reſtitutioni obnoxium, quod quis accepit pro actu peccaminoſo patrando, vel pro eo, quod gratis tenebatur facere.

Quæſt. XV.

AD Primum reſpondeo, quod acceptum pro actu peccaminoſo faciendo eſt reſtituendum, Innoc. & Abb. in cap. quia plerique, de immunitat. Eccleſ. Latè Couar. in cap. peccatum part. 2. §. 2. Medin. C. de reſtitut. quæſt. 20. Nauar. cap. 17. num. 38. cum ſequenti, Molin. de iuſt & iur. diſputat. 88 & 92. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 14. dubio 8. Ratio eſt, quia culpa inuendibilis eſt, & merces iniquitatis, omnino eſt reſtituenda, ſecundum Diuum Auguſtinum in Epiſtol. ad Macedon. de qua in cap. non ſanè, 14. quęſt. 5. Deficit etiam titulus: qui enim ob maleficium aliquid accipit, ſine titulo poſſidet: quia maleficium, titulum non pręſtat, l. iuris gentium §. ſi ab maleficium ff. de pactis, l. generaliter ff. de verbor. obligat. l. pacta C. de pac. Intelligitur autem concluſio, ſeclusa omni alia ratione, vel titulo. Nam actus peccaminoſus, licet in ſe non ſit pretio ęſtimabilis, ratione tamen periculi, vel laboris, vel delectationis illius, ob cuius gratiam fit, recipit ęſtimationem, D. Thom. vbi etiam Caiet. 2. 2. quęſt. 32. art. 3. ad ſecundum, & quęſt. 62. art. 5. ad 2. Adrian. & alij, quos refert, & ſequitur Molina de iuſt. & iur. diſputat. 88. 93. & 94. Idcircò, acceptum pro homicidio patrando, vel pro iniuſta ſententia ferenda, non eſt reſtituendum D. Anton. Syl. Couar. Caiet. & Nauar. quos ſequitur Leſſ. dicta dub. 8. num. 56, & Molin. diſput. 85. Licet multi contrarium teneant, & eſt probabilis opinio ſecundum Leſſ. loc. citat.

Ampliatur ſupra firmata concluſio, vt non ſolum procedit attento iure naturæ, ſed etiam poſitiuo, quando tamen expreſsè non impeditur tranſlatio dominii: prout regulariter eſt in iudicibus, qui prohibentur ſub poena, munera recipere. Nam quando lex prohibet actum, & addit poenã, actus ſuſtinetur, & dominium transfertur, ſed poena debetur. Syl. in verbo lex, quęſt. 28. Leſſ. & Nauar. locis citat. Ioannes Andr. in cap. ſicut ne cler. vel monach. Cardinal. & Abb. in Clement. 1. de reſcript. Felin. in cap. 2. de teſtib. Suar. de legib. lib. 5. cap. 25. nu. 4. Licèt contrarium ſit in Iudice delegato à Summo Pontifice, cap. ſtatutum, §. inſuper, de reſcripr. in 6. vbi omnino debet realiter reſtituere, nec ſufficit condonatio.

Secundo ampliatur, vt poſt crimen cõmiſſum, licito iure poſſit peti promiſſa quantitas. Nam licèt conuentio fuerit peccaminoſa, & illiuſmet ſpeciei, pro vt ipſa res turpis erat, & idcircò inualida, ex dicta l. generaliter, & ex dicta l. pacta, patrato tamen crimine; nulla eſt deformitas in petendo promiſſum, quia petitur pro labore, vel periculo. Nec nouum peccatum

com-

committitur, quia poterit aſſaſſinus dolere de aſſaſſinio, quatenus Dei, & proximi offenſa eſt, & promiſſa petere in pretium ſui laboris, & periculi. Optimè Molin. Leſſ. loc. ſupra citat. Licet Nauar. in dicto cap. 17. num. 40. verſ. 6. infertur aliter teneat. Nam licet promittens ante factum potuiſſet ſe pœnitere, reſcindendo promiſſionem, patrata tamen actione tenetur, & ſolutum non erit reſtituendum, non ex ratione Nauar. loco cit. quòd quando turpitudo eſt ex vtraque parte reſtitutio eſt facienda pauperibus de conſilio, ſed ex eo, quia iuſtè retinetur pro periculo, & labore in ipſa actione peccaminoſa. Nec tenet ratio Nauar. quòd ex eo, quòd à principio actus non valuit, quia peccaminoſus, idcircò non poteſt exigi abſque culpa. Nam non tenet conſequentia, ex eo, quia non exigitur pro actione ipſa, ſed pro labore, & periculo.

Tertio ampliatur, vt ſuppoſita contraria opinione pro actu peccaminoſo fore reſtituendum, id procedat poſt Iudicis ſententiam, etiam attenta diſpoſitione legis poſitiuę, ſi tamen dominii translationem non impediat. Eſt cõmunis opinio, quam poſt Nauar. Sot. Medin. & alios probat relati à Sayr. in clauſ. Regia lib. 1. tract. 5. cap. 2. num. 25. Leſſ. & Molin. locis citat. Ratio eſt, quia pro datis ob turpem cauſam, conceditur repetitio, toto tit. ff. & C. de condict. ob turpem cauſam; non tamen impeditur translatio dominii; idcircò expectanda eſt Iudicis ſententia. Hinc obiter nota, maximam eſſe differentiam inter obligationem reſtituendi, deſcendentem ex capite rei acceptę, & inter deſcendentem ex capite malę acceptionis. Nam quando reſtitutio eſt facienda ratione rei acceptæ, nulla eſt expectanda ſententia, ſed ſtatim facienda eſt reſtitutio. Quando vero, ratione malę acceptionis, requiritur ſententia auocatoria dominii. Ratio eſt, quia in capite malę acceptionis ſemper adeſt titulus naturalis, qui quoadusque per ſententiam non deſtruatur, facit, vt licitè retineatur, etiam quod peccaminoſa fuerit eius receptio, colligitur ex Molina dicta diſput. 89. &c.

Quoad ſecundum, dico, reſtituendum eſſe, quod quis accepit pro eo, quod tenebatur gratis facere cap. non ſanè, 14 quęſt. 4. l. fin. ff. de condit. ob turp. cauſ. Eſt communis opinio omnium apud Nauar. cap. 17. num. 33. Couar. in reg. peccatum 5. 2. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 14. dub. 9. Hinc eſt, quod acceptum à Iudice, vt iuſtam ſententiam ferat, vel nè iniuſtam ferat reſtituendum eſt danti. Ratio eſt, quia tantum eſt turpitudo ex parte recipientis, & non dantis, c. dilectus, vbi Gloſ. de Simon. cap. prohibeas de magiſtrat. Sot. Med. & alii. Si tamen conuincatur aliquis, quod Iudici donauit, quia lex pręſumit animo corrumpendi donaſſe, ſententiam nulla erit, l. venales C. quando prouoc. non eſt neceſſ. cap. cum ab omni ſpecie mali, vbi Abb. de vit. & honeſt. cler. Et acceptum a Iudice, fiſco erit reſtituendum l. 3. ff de condit. ob turpem cauſ. Hoc autem procedit in foro exteriori, quod innitur præſumptioni, & poſt ſententiam declaratoriam litigantem corrupiſſe Iudicem, Molina loco cit.

Ampliatur ſupra firmata cõcluſio, etiam ſi in gratiam alicuius aliquid recipiatur pro faciendo id, quod quis tenetur gratis facere. Probant ſupracitati Nauar. Mol. & Leſſ. Nec obſtat, quod ſupra concluſum fuit ex D. Thom. & aliis, acceptum pro re peccaminoſa in gratiam alicuius facta, vel facienda, non eſſe reſtituendum. Nam in multis differunt, accipere pro eo, quod quis tenetur gratis facere. Prima differentia eſt, quia in accepto, pro facinore faciendo eſt turpitudo ex vtraq; parte, cap. dilectus de Simon. In accepto pro eo, quod quis tenetur gratis facere,

cere, eſt tantum ex parte recipientis. Secunda accipiens pro facinore, nullo iure tenebatur committere delictum, & in gratiam dantis committit, quod ſecus eſt, in eo, qui tenetur facere. Tertia acceptum pro facinore, liberè, & ſponte datur, quod non eſt, quando datur pro eo, quod quis tenetur facere. Nam certè non daretur, niſi eſſet dubium, quod quis propriam obligationem non adimpleret, & ſic ex parte dantis adeſt inuoluntarium mixtum, quod facit locum reſtitutioni. Quarta accipiens pro eo, quod tenetur gratis facere, dum proprium exequitur officium, nullũ periculum, nullumque extraordinarium laborem ſubit; imo taxatã mercedem, atque condignum ſuo officio ſtipendium recipit. Accipiens vero pro facinore faciendo, vltra laborem, & periculum, ad multa remanet obligatus, cùm iure naturæ, quilibet delinquens obligetur ad pœnam. Quare non tenet conſequentia, accipiens pro facinore faciendo in gratiam alicuius, non tenetur reſtituere, ergo nec etiam is, qui gratis tenetur facere, & aliquid recipit, vt in gratiam alicuius faciat.

Fallit ſuprafirmata concluſio. Primo ſi pro extraordinario labore reciperet, ad quem non tenebatur, Leſſ. loc. cit. num. 64.

Secundo fallit, ſtante probabili opinione ex vtraque parte. Nam cùm Iudex poſſit quam vult eligere, iuxta regulam, quòd in paritate meritorum, locus eſt gratificationi, Gloſ. in c. cum autem, vbi Ioannes Andr. & Abb de iure patron. Latè ad materiam tradũt Tiraquell. de iur. primogenit. qu. 17. opinione 2. num. 3. & 4. Barboſ. de offic. Epiſc. allegat. 72. num. 199. licitè accipit, dum in gratiam vnius, probabilem illam opinionem, alia ſpreta ſequitur. Leſſ. loc. cit. num. 64. Hoc autem totum non eſt, quia quãdo electio fit ex neceſſitate, vt eſt in caſu Iudicis, turpiter accipitur pro electione facienda, l. vnum ex familia ff. de legat. 2.

Tertio fallit, quando libere donatur, nõ in pretium actionis ex iuſtitia debitę, ſed per modum allicientis, diſponentis, vel inuitantis ad actum faciendũ: tunc enim licitè retineri poſſe defendunt, Adrian. Io. Med. & alii, quos ſequitur Sayr. in clauſ. reg. lib. 10. tract. 5. cap. 2. num. 24. Leſſ. loco cit. Mol. diſputat. 93. Ratio eſt, quia ex rei natura nulla eſt deformitas, dum quis liberè ſua donat alteri, ſub conditione nè malum faciat, vel vt id faciat, ad quod tenebatur: imo laudabilis eſt talis donatio, cap. penul. 23. quæſt. 4. Ita etiam licita eſt ex parte accipientis, qui donatum libere acceptat, non in pretium operes, ad quod tenebatur, ſed vt alliciantur ad id faciendũ. Et propterea omnes ſupra citati cõcludunt, licitè retineri donatum à patre filio, vt Sacramentis vacet, vt malas conuerſationes derelinquat, vt aliquis efficiatur Chriſtianus &c. Latè Molin. loco citat. conc. 4. Sic etiam dicendum erit, & in Iudice, vt iuſtam ſententiam proferat. Hoc autem procedit ex natura rei, ſecus tamen de iure poſitiuo, quia prohibitum eſt, & optima ratione. Sic etiam donatum alteri, vt alliciatur ad mutuandum vſura non eſt, & ſi alias donaturus non eſſet, Molin. loco cit.

Hæc autem qua dicta ſunt, vt quando per modum allicientis datur, non ſit reſtituendum, in praxi maximam habent difficultatem, & in actu practico facilè confunduntur animus alliciens ad aliquid faciendum, & actus ipſe, qui fit. Et legaliter loquendo, idem eſt faciendum iudicium de actu ipſo, & de preparatoriis ad actum, l. oratio ff. de ſponſ. Si enim pro actu ipſo, non poteſt recipi, ergo nec etiam pro diſpoſitione animi ad faciendum, & prohibito principali, cenſetur prohibitum omne id, per quod ad id per-

uenitur

uenitur; ſicut prohibito matrimonio, etiam ſponſalia ſunt prohibita.

Ampliatur ſecundò, vt quę dicta ſunt de accepto pro opere debito ex iuſtitia, procedant etiam, in accepto pro operibus debitis ex lege charitatis, vel alterius virtutis, Nauar. dicto cap. 17. num. 33. Med. Couar P. Nauar. Aragon. Molin. & alij relati à Sayr. loco citat. num. 22. & à Leſſ. num. 64. licèt contrarium multi teneant, nempè Sot. Ledeſm & alij. Ratio eſt, quia debita ratione alicuius virtutis, regulariter non ſit pretio ęſtimabilia, & cenſetur inuolunt arié datum, id, quod pro eo datur, quod quis in proximi beneficium ex lege charitatis tenebatur facere. Et licèt Sot & Ledeſm. dicant, quòd ex eo, quod in gratiam dantis fit, iuxtè accipitur, ac retinetur, ſicut in eo, qui pro facinore patrando accipit. Ad hoc tamen ſupra reſponſum eſt, dum varias differentias attulimus inter vtramque acceptionem.

Limitatur hęc ampliatio ſecundum ſupraciratos authores, non ſolum, quãdo per modum allicientis datur, vel pro extraordinario labore, ſed etiam, & hoc eſt notabile, quando datur pro illis actionibus, quę tantum in commodum facientis cedunt, non autem alterius proximi, v3. vt Chriſtianus fiat, vt non blaſphemet, vt Sabata ſanctificet, &c. Ratio eſt, quia cenſetur gratuitò, & liberè donatum. Non enim creditur, dantem voluiſſe emere actiones, quę in ſui commodum nõ cedunt, ſed tantum in commodum recipientis: idcircò tanquam liberè donatum, non eſt reſtituendum Pet. Nauar. de reſt. lib. 4. cap. 2. num. 100. Leſſ. loco cit. num. 7. latè Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 39.

Vltimo notandum eſt, quod in omnibus ſupradictis caſibus, non eſt facienda ſtatim reſtitutio, ſed expectanda Iudicis ſententia Nauar. dicto num. 33. Sot. Medin. & alij relati à Sayr. d. nu. 25. Mol. diſput. 88.

An poſſit cogi actor ad deponendum vti principalis ſuper poſitionibus rei.

Quæſtio XVI.

Ex lege, ſi actor, vbi Bart. & alii, ff. de procurat. habemus, quod ſic. Et licèt poſſit quis, regulariter, per procuratorem comparere, l. fin. C. de procurator. & etiam reſpondere poſitionibus, ſiue articulis à parte propoſitis, dummodo procurator habeat ſpeciale mandatum, cum quo poteſt in animam ſui principalis iurare, cap fin. de iuram. calumn. in 6 Theſaur. deciſ. 17. extat Ritus M. C. Vicarię 70. vbi Carau num. 6 Si tamen pars inſtat, vt principalis deponat, tanquam legalior, vt inquit Gloſ. in dicta l. ſi actor, vel tanquam magis informatus de veritate, omninò tenetur reſpondere Speculator in tit. de poſitionib. §. 6. num. 18 probat etiam ritus Mag. Cur. 79. Ratio eſt, quia melius eſt habere vocem domini, quam miniſtrorum, & dulcius, ac copioſius bibitur in fonte, quàm in riuulis, capit. ieiunium 77. diſtinct. Bald in cap. quia propter, de elect. Boer. in tract. de auctorit. magni Conſilii, par. 2 in 1. addis. num. 156. verſ. nam dulcius. Articuli verò, ſeu poſitiones, colligi debent à libello, & de quolibet membro libelli conficiendus eſt articulus, Bald. in l vinum col. 5. verſ. nunc venio, ff. ſi certum petat. Specul. in tit. de poſitionib. §. 5. num. 11 Et eſt menti tenendum, cap. quia ex articulis, & probationibus, ſententia profertur, vt ex ritu 288. Articulis verò, ſiue poſitionibus reſpondendum eſt, per verbum credo, &

non

non credo, vt ex Pragmatica 8. ſub tit. de ordine iudiciorum. Ratio eſt, quia poſitiones, ſiuè articuli, fiunt ad finem releuandi ab onere probandi. Idcircò Regia Pragmatica mandat, per verbum, credo, & non credo: talis enim reſponſio releuat ab onere probandi, cùm pars credat poſita, ſeu articula, ita eſſe, *Bald.* in l. 2. ſ. quod ob ſeruare C. de iuram. calum. Nam licet aliud ſit, aliquid ſic, eſſe, & aliud credere, quòd ita ſit, talis tamen credulitas partis licèt litem non dirimat, releuat tamen aduerſarium ab onere probandi. *Latè* Carau. in ritu 70. n. 5.

Supradicta procedunt in cauſis Ciuilibus tantùm, nam in criminalibus, non fiunt articuli à parte parti, videlicet ab accuſatore, reo, Innoc. in cap. dudum, de elect. *Bald.* in l. nullus C. de exhibition. reor. ſed Iudex interrogat reū, qui debet reſpondere de veritate, & non de credulitate, *Bart.* in l. inter omnes ſ. rectè ff. de furt.

Actore autem recuſante reſpondere poſitionibus rei, terminus datus in cauſa, *Bald.* in l. quandiu ff. de acquirenda hæred. & in l. 1. C. de iuram. calum. Carau. ritu 69. num. 5 Idcircò praxis inoleuit, quòd ſtatim dato termino in cauſa, actor offerat eius depoſitionem. Reo vero renuente deponere, facta trina monitione, & præcepto, quod deponat, habetur pro confeſſo, prout deterius, l. Senatus ſ. quòd ſi tribus ff. de iure fiſci, Felin. in cap. excommunicationes col. 1. de hæretic. Alex. conſ. 137. vol. 2. & ſic ſublata eſt pœna, de qua loquitur Regia Pragmatica 8. ſub tit. de ordine iudicior. quia mulctabatur reus recuſans reſpondere articulis, ſeu poſitionibus actoris, Carau. loco. cit. Et ab hoc decreto, quòd habeatur pro confeſſo, prout deterius, non datur appellatio, vt idem Carau. probat.

Quando vero aliquis eſt examinandus, vti principalis, licèt de iure cōmuni, & de iure Cōſtitutionum Regni, poſſit petere tempus ad reſpondendum, cum conſilio Aduocati, l. ſi poſtulauerit ſ. quæſtioni ff. de adulteriis, & habetur in Conſtitutione Regni, Partes, vbi Afflict. in 2. notab. nu 8. & ſecundū Bart. in dicto ſ quęſtioni; quādo examinandus eſſet ſimplex, poſſet non ſolum eſſe pręſens aduocatus, ſed etiam pro ipſo reſpondere, conſentiente tamē Iudice, Hoſtienſ. & Imol. in c. dilecti, de iudic. Abb. in c. paſtoralis, eodem tit. Andr. de Hern. in conſtit. Reg. Partes. Hodie vero in hoc Regno ſeruatur ritus Magnę Cur 79. per quem ſtatuitur, quòd abſq; conſilio aduocatorum, ſtatim ſub ſilentio reſpondeat. Et ſic in parte derogatur Pragmaticę octauæ de ordine iudic.

Sed hic quęritur, pro foro conſcientiæ, an ſi examinandus conſulat ſuper reſponſionibus cùm aduocato peccet. Et dicendum eſt, quòd non. Ratio eſt, quia ritus M. C. 79. prohibet conſiliū aduocatorum, ne examinandus captiosè reſpondeat, & ſecreto requirit examen, vt examinandus ſincerè veritatem dicat, & ſic fundatur in præſumptione. Sed lex, quæ fundatur in præſumptione, non obligat in foro conſcientię, in quo veritas attēditur, Syl. & alii in verb. lex. Idcircò conſulens aduocatum, non ad tegendā veritatem, ſed ne decipiatur, nullo modo peccat, ſed vtitur iure ſuo. Nec eſt contra mentem Ritus. Sicut in ſimili. Minor examinandus per verbum credo debet id agere, cum aſſiſtentia tutoris, vel curatoris, l. certum ſ. in pupillo ff. de confeſſis, Rebuff. in tract. de reſpon. per credo, in princ. n 7. Carau. dicto Rit. 79. num. 5.

Aduerſus autē principales, examinatos per verbum credo &c. Si falſum dixerint, licèt quoad Deum peccent, ex violatione iuriſiurandi, non tamen habet locum pœna Conſtitutionis Regni, lata contra falſarios, quę eſt amputationis manus, vt in Conſtitutione Regni, *Eos*: ſic probant Ioannes

de Amicis conſ.109. num.27. Caraui loco citat.

An autem cedens, citatus à ceſſionario, vt veniat ad depouendum, vti principalis, poſſit ad hoc cogi, eſt materia texius in l. fin. C. de procurator. Et communis eſt reſolutio, quòd quando agitur de commodo, vel incommodo cedentis, poteſt cogi ad deponendum. Quando verò de commodo, vel incommodo ceſſionarii, nullo pacto cogi poteſt: Cyn. in dicta l. fin. num.2 Bald. ibidem num.4, vbi etiam Paulus de Caſtr. num.4 Ioannes Faber. num.39. verſ. non nunquam Tiraquell.. de retractu lignagi, gloſ.2.ſ.2.nu.14. Maſcar. de probation. concluſ.1357. num.18. Et ita practicatum vidi in cauſa D. Hoſtilii Vrſini, referente Conſiliario de Ianuario.

Aduertendum eſt etiam, quòd quando proponitur articulus, ſiuè poſitio, in qua veritas aſſeritur, cum admixtione tamen alicuius mendacii, poteſt examinandus dicere, & reſpondere, quòd non credit, vt ponitur. Et hæc eſt communis praxis reſpondendi. Et fundatur in Gloſ. in cap. cui de non Sacerdotali, deprehend. in 6. quòd petenti plus debito, poteſt totum debitum denegari. Sic, & in articulo vero habente admixtam aliquam falſitatem, vt poſſit denegari eo modo, vt ponitur. Latè probat Couar. lib.1. variar. reſolut. cap 2. num.5. verſ. in oppoſitam ſententiam. Probat etiam Surdus conſ.423. vol.3. Licèt contrarium probet Morla in Emporio iuris, lib.1. tit.8. quęſt.14. Legendi Pacianus de probation. lib.1. cap.19. & Guttier. lib.1. pract. quęſtionum cap.60. & 61.

De Actis Iudiciariis, & Actuariis.

Quæſt. XVII.

De Fide Actorum.

Cap. I.

Acta facta in vno Iudicio, non faciunt fidem in alio niſi inter eaſdem perſonas citatas tantùm, l cum antea ſ. fin. vbi Gloſ. in verb. iudicis C de arbitr. l. iubemus C. de liberal. cauſ. Et ideò, acta facta in iudicio ſūmario, non probant in Iudicio plenario, cap veniens, de teſtib. late Tuſchus in verbo, acta concluſ.33. Et acta facta coram arbitro, non probant coram Iudice, cap. præſentata, de teſtib. Latè Marius Antonin. var. reſolution. lib.1. reſolut.32. Niſi fuerint arbitri neceſſarii ex vi ſtatuti, prout eſt in hoc Regno, in quo eſt Pragmatica 12. ſub tit. de arbitr. incipiens. Odia litium, per quam mandatur, omnes controuerſias præter liquidas inter conſanguineos infra quartum gradum, compromitti, Blaſc. tract. de arbitr. quęſt. 8. num. 24 tradunt Canoniſtæ in dicto cap pręſentata. Item, acta facta coram Iudice ſæculari, non probāt coram Eccleſiaſtico, cap. at ſi clerici, vbi omnes Canon. de iudic. Et propterea Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui fabricato à ſęculari, quando remittitur ſibi Clericus vna cum actis, Angol. in l.1. num.3 ff. de confeſſ. Felin. in cap. qualiter, & quando, il 2. de accuſationib. Garzias deciſ.2. Valaſcus deciſ.65. Vnde debet de nouo inchoare proceſſum. Ruinus conſ.7. num.6. vol 5. Henricus conſ 91. num.6. Baiard. ad Clar. quęſt.36 num.53.

Aduertendum tamen eſt, quod ſupradicta procedunt, quando agitur de cōdemnando Clerico, non autem de interro-

interogando, Caldetin. conſ. 12. de iudic. Et propterea in curia Archiepiſcopali Neapolitana inoleuit vſus, quòd remiſſo clerico à M. Curia Vicariæ vna cum actis, non inſtituitur nouus proceſſus, ſed teſtes examinati à Iudice laico, repetuntur in faciem clerici inquiſiti. Ratio eſt, quia acta facta coram laico, deſeruiunt ad informationem, & inſtructionē Iudicis Eccleſiaſtici, Bald in Authen. clericus C. de Epiſcop. & Cleric. Lanfranch. deciſ. 399. Suat. in praxi to. 2. prælud. 2. nu. 12 Et etiam deſeruiunt ad aliqualem probationem, Bald. in l. eos, §. ſuper his, C. de appellat. Genuenſ. in prax. cap. 6. nu. 2. Ricc. deciſ. 228. 1. part. Proſunt etiam acta facta à Iudice laico coram Eccleſiaſtico, in caſu, quo Clericus remiſſus, fuiſſet per prius confeſſus delictum coram laico; nam tunc etiam per torturam poſſet cogi ab Eccleſiaſtico ad perſeuerandum in confeſſione, Aretin. & Dec. in dicto cap. at ſi clerici, Suar. Genuenſ. & Ricc. loc. cit. vide ad materiam, latè Ricc. deciſ. 136. in 4. part.

Et in tantum requiritur citatio partis, ad hoc, vt acta facta in vno iudicio faciant fidem in alio, quòd ceſſante partis citatione, non poteſt Iudex ſupradictis actis fidem adhibere, cap. cauſam, quę, vbi latè Felyn. de teſtib. Carauit. rit. 241. latè Maſcard. de probation. conſ. 33. Ratio eſt, quia eſſet ſupplere de facto, quod non poteſt Iudex ſupplere, cum tantùm in his, quæ iuris ſunt poſſit, l. vnica, C. vt quæ deſunt aduocatis part. Iud. ſuppl.

Et in omni caſu, quo acta facta in vno iudicio in alio fidem faciunt, ſemper intelligitur, ſi acta reproducātur, Bartol. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 32. ff. de acquiren. poſſeſſ. Senatus Pedemontan. deciſ. 1. num. 40. Rota deciſ. 445. parte prima, latè Mareſcottus var. reſolut. lib. 2. cap. 107. Nec ſufficit coram Notario, & teſtibus exhiberi, ſed coram Iudice debent reproduci, c. accepimus, & cap. cum contingat, vbi Gloſ. de fide inſtrument. Nam aliàs Iudex non poſſet credere, nec iudicando rationem aliquam habere, c. cum dilectus, de fide inſtrument. Bald. in l. ordinarij, col. 4. C. de rei vendicat. l. 2. vbi Dec. num. 33. C. de edendo, Mattheſilan. ſingul. 160. Alexand. conſil. 82. lib. 1. latè Couar. variat. reſolut. lib. 1. cap. 1. num. 5. Tuſch. in verbo acta, concluſ. 71. Et hæc reproductio, etiam in cauſis ſummarijs, & vbi agitur manu regia, & ſummariè, & de plano, facienda eſt, Bar. in extrauag. Ad reprimendum, in verb. de plano, nu. 3. Aretin. in cap. dilecti, de iudicijs, Mareſcottus loco citat. num. 12. Et in hoc Regno tūc propriè fit reproductio, quando non ſolum verbo allegantur acta in alio iudicio facta, ſed præſentatur copia ipſorum, Carau. d. ritu 241. Et poteſt pars aduerſa petere terminum ad impugnandum, vt ex Bart. loco citat. & hæc eſt communis praxis. Si verò acta, quæ reproducuntur, ſunt teſtium depoſitiones, poteſt is cōtra quē producuntur inſtare, quòd denuò examinentur, l. fin. C. de teſtib. Si tamen teſtes mortui eſſent, omninò depoſitionibus illorum ſtandum eſt, Gloſ. notabilis in dicta l. cum antea, §. fin. in verbo iudicijs, C. de arbitr. Probant Felyn. Carau. & Mareſcott. loco citat.

Quænam Acta, Iudiciaria dicantur, & cuius ſit ea conſeruare. Cap. II.

IN duplici differentia ſunt acta iudiciaria, ſecundum Bartol. in Rubr. ff. iudicat. ſolui, & Bald. in

l.2.C.de edendo,& in l.properandum, C.de iudicijs. Alia ſunt litis ordinatoria, videlicet libelli oblatio, citatio, & fideiuſſorum datio, l.ſicut proponis, C.de exequnr.rei iudic.Innoc.in cap.cauſam, de teſtib. Alia deciſoria, ſeu ad deciſionem cauſæ pertinentia: vt ſunt cõfeſſiones, atteſtationes, & ſimilia, l.in bonis, C. de liberal. cauſa,& l.cum antea, §.fin.C.de arbitr. An autem appellatio ſit de ordinatorijs, dubium eſt, & fuit deciſum à Rota Romana, eſſe de ordinatorijs Acchill.de Graſſ.deciſ.12.ſub tit. de appellat. Et propterea ſeruandus eſt ſtylus Tribunalis, vbi litigatur, iuxta tradita per Dec. in cap.Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, §.42. de conſtitution. Iaſon in l.cunctos populos, C.de ſum. Trin. & fide cathol.Ricc.1.par.dec.273.

Hæc reſolutio maximè deſeruit, nam Clericus litigans coram laico tenetur obſeruare ordinatoria Iudicij, & ligatur ſtylo, conſuetudine, ſiue ſtatuto circa ordinatoria iudicij. Eſt communis opinio, de qua per Dec. & Felyn.in d.cap.Eccleſiæ Sanctæ Mariæ. Idcircò ſi in aliquo Tribunali adeſſet ſtatutum, quod non admittatur appellatio, niſi ſoluta certa quantitate, vel, niſi facto depoſito, vtique clericus teneretur, ex quo appellatio eſt de ordinatorijs.

Scripturæ etiam, quæ fiunt coram Iudice, & ſcribuntur per Officialem, ſeu Actuarium ad hoc deputatum, dicuntur acta iudiciaria, l.in fundum, §.quoties, verſ.commentarienſ. ff. de iure fiſci, l.præcipimus, C.de appellation. Et ſic videtur, quòd duæ perſonæ requirantur ad acta conſtituenda, videlicet Iudex, qui authoritatem præſtat, & Actuarius, qui ex officio ſcribit, Paulus de Caſtr.in l.acta, ff.de re iudicata. An autem vnus ex Iudicibus poſſit ſcribere acta, & ſic fungi officio Actuarij, & tanquam Iudex authoritatem præſtare, iuxta textum in l.ſi conſul, ff.de adoption. & in l. iubemus, C.de ſacroſanct.Eccleſ. Vera reſolutio eſt, quòd non. Paulus de Caſtr.in d.l.acta. Imò acta ſunt nulla, Guazzinus ad defenſiones, defenſion.20. cap.14. num.3. Nam in omni iudicio, ſiue ordinario, ſiue delegato, ſemper publica perſona eligenda eſt, ad acta conſcribenda: & ipſa deficiente, duo viri idonei eligendi ſunt, ad vniuerſa iudicij acta fideliter conſcribenda, cap. quoniam contra, de probation. Et Notarij electio eſt illius ſpeciei iuriſdictionis, cuius eſt cauſa, Gramm.conſ.66. num.5. in ciuilibus, Purpur.conſ.493. nu.2. Cancher. var.reſolut.par.2.cap.2. num.55.cum ſeq.

Spectat ad Actuarium, acta conſeruare, cap. quoniam contra ibi (ita quod originalia penès ſcriptores remaneant) de probation. Ratio eſt, vt poſſit perpetuò conſtare de iuſtitia ſententiæ: nã eo ipſo, quòd ſententia non iuſtificatur ex actis, dicitur conſtare de notoria ipſius iniuſtitia, nam Iudex non poteſt in iudicando aliunde moueri, quàm ex actis; & quæ ſunt extra acta dicuntur eſſe extra mundum, Paul. de Caſtr. in l. ait Prætor, §. ſi iudex, verſ.& probo, ff.de re iudicat. latè Gratian. diſcept. forenſ. cap. 725.nu.33. & ſeq.

Et licèt textus in cap. fin. de probation. ibi (cum acta originalia dicãtur apud priores iudices remanſiſſe) videatur probare, quod acta debent conſeruari penès Iudices. Reſpondetur, ibi, Summum Pontificem factũ retuliſſe. Vera enim eſt opinio apud Actuarios conſeruanda eſſe acta: nam hoc ad ſuum officium pertinet, & in ſui creatione

ne iurat fideliter conſeruare, Hoſtienſ. & Abb. in cap. ſicut, Ne cler. vel monac. &c. & probat text. in cap. ad audientiam, ibi (cum iuratus fuerit officium ſuum fideliter exequi) de probationib. contrarium tamen obſeruatur. Nam finito officio, conſignanda ſunt acta in publico archiuo. Probat textus in §. & iudicare, & in authent. de defenſor. Ciuitat. Et in hoc Regno extat Regia Pragmatica, & etiam Ritus Magnæ Curiæ, vt per Carauit. rit. 26. & etiam de iure, Actuarij Communitatum, Epiſcoporum, vel Rectorum, qui alijs præſunt, tenentur finito officio relinquere acta in camera officij, quod geſſerunt, Ioãnes Andr. in d. cap. quoniam contra, & ibidem Abb. num. 4. Felin. num. 9. & probat textus in cap. ad audientiam, ibi (quia cum fuerit in camera noſtra reperti) & ibi (cum iuratus fuerit officium ſuum fideliter exequi) de præſcript. Et ſic vtrumque probatur, videlicet de conſignatione ſcripturarum in camera officij, & de iuramento fideliter exequendi officium, vt optimè aduertunt, Hoſtienſ. Abb. & Felin. locis citat. Multum enim iuuat ſcripturas in archiuo conſeruari. Nam ſcriptura in archiuo reperta, fidem facit cap. cum cauſam, vbi omnes Canoniſtæ, de probation. & cap. ad audiẽtiam de præſcript. ibi (inſtrumento non habente ſubſcriptionem, ex archiuo tamen deſumpto creditur) cap. peruenit 30. quæſt. 1. §. illud in authent. de his, qui ingrediũtur ad appellandum, authent. ad hoc, C. de fide inſtrum. Gloſ. in dicto cap. cum cauſa, in verbo, per libros atiquos.

Et licet de iure communi, finito negotio per ſententiam, poſſunt acta comburi ex conſenſu partium, & iudicis authoritate, l. acta, vbi Bart. & alij, ff. de re iudic. ex ea ratione, quia nulli fit præiudicium. Hodie tamen non procedit. Nam intereſt, proceſſus, & acta conſeruari, §. & iudicare, in authent. de defenſor. Ciuit. Carau. loco citat. & rit. 96. Et ſicut de iure communi antiquo, proceſſus in materia infamatoria, non poterant comburi, Ioannes de Imol. in d. l. acta in fin. quia publicè intereſt infames ſciri, l. 1. ff. de his, qui notan. infam. & acta iudiciaria faciũt notorium, cap. olim, de verb. ſignificat. Innoc. in cap. per tuas, de teſtibus. Ita hodie, communi vſu acceptum eſt, acta iudiciaria, & proceſſus conſeruari, & in facto reſpondi, actuarium conſignantem proceſſum parti poſt decretum liberationis, peccaſſe mortaliter, & contra proprium officium.

Quinam poſſint exercere munus Actuarij, ac de eius officij duratione, & delicti ab eo patrati cognitione. Cap. III.

Non poteſt quis eſſe actuarius in propria patria, ſicut, & cæteri officiales, Afflict. in Conſtitut. Regni, Iuſtitiarij per Prouincias, in primo notab. & in Conſtit. Regni, Magiſtri Camerarij in 9. notab. Caccheran. deciſ. 268. Franch. deciſ. 98.

Corrumpens actuarium, punitur eadem pœna, qua corrumpens Iudicem, Paris de ſindicatu, in verbo corruptio, Franch. loco citat. Ratio eſt, quia actuarij, multum poſſunt nocere in capiendis informationibus. Item, & officialium appellatione veniũt actuarij, Frãch. loco citat. & deciſ. 406. nu. 4. Carau. rit. 49. num. 12. Fuiſſe multoties

ties deciſum in Sacro Conſilio, refert Amendola ad Franch. deciſ. 98. vbi etiam agit, quando aliquis de vniuerſitate, licèt non poſſit eſſe Capitaneus, ſaltem poſſit eſſe Locumtenens, & quanto tempore.

Actuarius Epiſcopi, mortuo Epiſcopo amittit officium, Afflict. deciſ. 101. Reſtaurus de Imperator. eligendus quæſt. 114. verſ. ſecunda facie, Franch. deciſ. 165. Idem eſt in omnibus, qui aliquod officium obtinent, ab eo, qui propriè non eſt dominus, ſed ad vitam aliquid poſſidet. Nam reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris, l. lex vectigali, ff. de pignoribus, ſic in ſpecie reſpondit Ioannes Faber in §. item ſi ad hoc, Inſtitution. de mandat. Angel. in eodem tit. in §. redde.

Seruiētes curiarum, & actuarij ſi delinquant, cognoſcendi ſunt à curia, in qua ſeruiunt. Innocent. in cap. dilect. de pœnis, vbi Abb. Alberic. in l. cauſæ, C. de offic. rector. prouinc. Boer. deciſ. 9. Andr. de Iſernia, in Conſtitut. Regn. Magiſtri iuſtitiarij, Franch. deciſ. 407. num. 4. Quid autem dicendum de laico notario, vel curſore Curiæ Eccleſiaſticæ, nempe ſi delinquat, à quo Iudice ſit cognoſcendus, & Carauit. loco ſupra citat. num. 24. tenet puniendum eſſe à Iudice laico: ex eo, quia, Eccleſiaſticus eſt Iudex incompetens laicorum, cap. ſi clericus, cap. licet, & cap. ex tenore, de foro competen. cap. nouit, de iudic. Alij tenent, quòd ſi delinquat in officio, cognoſcendus ſit à Curia, in qua deſeruit. Refert multos id tenentes, Guazzin. ad defenſiones, defenſ. 20. cap. 9. num. 24. Alij tamen tenent, quòd quomodocūque delinquat, cognoſcendus ſit à Iudice Eccleſiaſtico. Probari poteſt hæc opinio, quia notarij, & curiales Principis, gaudēt priuilegio Principis, l. 2. vbi Gloſ. & DD. C. de Epiſcop. & cleric. Dec. in l. ſcriniarios, C. de teſtament. milit. ſed Epiſcopus dicitur Princeps, Clemēt. 1. §. nec ſuper, de pęnis, Sbrotius de offic. Vicar. in procem. n. 8. Turret. conſ. 80. num. 4. vol. 1. Et Notarius dicitur de familia Epiſcopi, cum is dicatur eſſe de familia, qui ad aliquod officium deputatus eſt, l. fin. C. de proximis ſacror. ſcrinior. lib. 11. Bart. in l. 1. §. familiæ, num. 5. ff. de publican. & vectigal. latè Maſcard. de probation. concluſ. 756. Et licèt familiaris, is propriè dicatur, qui eſt commenſalis, & dentibus inſeruit, cap. fin. de verbor. ſignific. Fuſcus de viſitat. lib. 2. cap. 23. num. 6. etiam is, qui non eſt commenſalis dicitur de familia, licèt non ſit familiaris, latè Marius Antonin. lib. 1. variar. reſolut. reſolut. 75. & textus in dicto cap. fin. procedit in materia reſeruationis beneficiorum, Gomeſ. in regul. Cancell. de impetrand. beneficijs vocāt per obitum Cardinal. & familia Epiſcopi gaudet priuilegio exemptionis, cap. fin. de offic. Archidiac. Capyc. deciſ. 21. Theſaur. deciſ. 22. nu. 4. & 6. Afflict. in Conſtitut. Regni, de illicita portat. armor. num. 7. Farinac. qui teſtatur de communi, de inquiſitione quæſt. 8. num. 6. Marius Anton. & Guazzin. locis ſupra citat. Latè ad materiam Barboſa de offic. Epiſcop. allegat. 107. nu. 9. & ſeq.

De taxa ab Actuarijs ſeruanda. Cap. IV.

Tenentur obſeruare taxam in exactione ſalarij pro ſcripturis, cæteriſque concernentibus ad ipſorum officium. Hoc non ſolum eſt

eſt de iure communi, probat text. in §. ſed hodie, vbi Bald. & Paul. de Caſt.C.de Epiſc.& cleric. qui dixerunt,quòd etiam à ſponte dãtibus non poſſint ſupra taxam recipere, probant Matheſilan. q.18. num.4. Miſinger. obſeru.75. centur.2.Rouit.in Pragm.38.de offic. Magiſtri Iuſtitiarij: ſed etiã in hac Ciuitate eſt taxa Excellentiſs. D. Petri de Toledo huius Regni Proregis in anno 1532. renouata ab Excellentiſſimo Don Peraſan de Ribera in anno 1559. Habetur inter Pragmaticas in titul.de officio Magiſtri Iuſtitiarij, in anno 1585. imponitur pęna corporalis Actuarijs, & ſcribis, exigentibus vltra taxam. Habetur inter Capitula huius Ciuitatis in cap. vltimò, de gratijs conceſſis per Ducem Oſſunenſem,refert Rouit. loc.cit.

Et in locis vbi non eſt pandecta, ſeu taxa, attendenda eſt conſuetudo loci in exactione,Gloſ.in authent. offeratur, in verbo prebitis ſportulis,in fin. C. de lit. conteſtat. & in §.carere,in verbo,percipiant,in authent.de defenſorib.Et quando in Sacro Conſilio proponuntur grauamina in ſupradicta materia ſolet decidi, quod obſeruetur pãdecta loci vicinioris, vel M.C.V. Rouit.in dicta Pragmat.38. de offic. Iuſtitiarij.

Et in tantum obſeruanda eſt pandecta, quòd pro decreto liberatorio plurium perſonarum, vnicum ſalarium exigendum eſt, cum non dicantur tot decreta,quot perſonę liberatæ, ſed vnicum decretum. Ioannes de Platea in l.vt autem in princ.C.de re milit.lib.12.& probat textus notabilis in §.ſportularum, verſic.ſi verò pro vno, C.de Sanct. Epiſcop. Gomez.var.reſol. tit.2. cap.11. num.16. Rouit.loco citato.

Exigendo autem pluſquam taxatum ſtipendium, non ſolùm puniuntur in foro exteriori, vt dictum eſt,ſed etiam grauiter peccant, Nauar.in ſum.cap.25.nu.54. P. Nau.de reſtitut.lib.3.cap.3.num.11.Sayr.in Clauis Regia lib.12. cap.23.n.28. Ratio eſt, quia ſicut pretium taxatum à Principe in vendendis mercibus,obſeruandũ eſt in foro conſcientiæ ſub pœna peccati mortalis,vt poſt D.Thom.Sor.Nauar.& cæteros, cumulat Franch. deciſ.9. ita & in laboribus pro ſcripturis, cæteriſque actis faciendis, Petr. Nauar. loco citat. Et hoc etiam procedit à ſpontè dantibus, vt per ſupra citatos. Ratio eſt,quia legi præcipienti ob bonum commune nè aliquid recipiatur,non poteſt à priuato renuntiari,& cedi.Gloſ.in l.1.in verb.vir vxori, circa finem, C. nè fideiuſſor. vel mandat. dot. dent. Et quãdo præcipitur,nè aliquid recipiatur,etiã à ſpontè dantibus, ad tollendas fraudes, non poteſt recipi, l.vnica ibi, (ſi quod ſtratores petere interdictum eſt illi dare ſtratoribus non timerent) vbi Ioannes de Plat. C. de ſtratorib.lib.12.l.fin.§.vt autem,C.de re militar.lib.12. Facit textus in c.ſtatutum, §.inſuper, de reſcript. in 6. Latè Gregorius Lopez ad partit. Hiſpaniæ,par.2.tit.9.leg.8. in verbo mandare tomar. Nullum tamen eſſet onus reſtitutionis, ſi verè à ſponte dantibus reciperet, quia lex non impedit tranſlationem dominij, vt in ſimili tradit Sanch.de matrim.lib.8.diſput.35. num.12. Quando autem dicatur recipi à ſpontè dantibus, & quæ ſint ſigna,tradit P.Nau. loc.cit.

Sunt tamen caſus,in quibus Actuarij poſſunt tuta conſcientia, plus taxato ſtipendio recipere. Primus eſt ratione extraordinarij laboris, ſupra id, quod proprium officium requirit, P. Nau.loco citat.

Secun-

Secundus, eſt ſi recuſato maiori ſtipendio à parte oblato, denuo liberè donetur. Nam tunc nulla poteſt eſſe culpa: vt in fortioribus terminis probat Gloſ. in cap. ſtatutum, §. ſi quid autem, in verbo remiſſione de reſcript. in 6. Tertius eſt ex temporum variatione, nam ſicut mutatione temporum, mutatur priuilegium, cap. ſuggeſtum de decim. ita & taxatum ſalarium: ratione enim maiorum expenſarum, quæ non ex voluntate, ſed ex annonæ, ac veſtium caritate fiunt, poteſt in conſcientia plus taxato erigi, Molfeſ. in ſum. tract. 8. cap. 13. nu. 26.

Vtrum Actuarij Epiſcopi, poſſint aliquid recipere pro Dimiſſorijs, & Beneficijs. Cap. V.

NOn ſolum de iure communi non poſſunt aliquid accipere pro ordinum collatione, dimiſſorijs, vel teſtimonialibus, cap. ſicut Epiſcopum, 1. quæſt. 2. cap. 1. de ſimon. ibi (ſicut non debet Epiſcopus manum, quam imponit, ita nec miniſter, vel Notarius in ordinatione eius vocem, vel calamum vendere, &c.) ſed etiam ex diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini ſeſſ. 21. cap. 1. de refor. Vbi etiam à ſponte dantibus prohibētur accipere, imo derogatur omnibus conſuetudinibus in contrarium. Nam de iure communi Notarius non habens ſalarium, poterat à ſponte dantibus aliquid pro ſuo labore accipere, Gloſ. in dicto c. 1. in verb. vendere, vbi Abb. & omnes Canoniſtæ, Concilium tamen aliter ſtatuit: videlicet, quod in locis, in quibus, non viget rationabilis conſuetudo nihil recipiendi, permittit tãtum decimam partem vnius auri recipere: ſub duplici tamen conditione. Prima ſi ſalarium ab Epiſcopo non habeat. Secunda, vt nec de taliter acceptis ordinator participet.

Quare Actuarij contraueniendo diſpoſitioni Concilij, non ſolùm peccant mortaliter contra iuſtitiam, ſed etiam contra Religionem peccato ſimoniæ, Abb. in dicto cap. 1. Syl. in verb. ſimonia, quæſt. 8. Durand. in 4. diſtin. 25. quæſt. 4. Sot. lib. 9. de iuſt. & iure, quæſt. 6. art. 1. Suar. de religion. lib. 4. de ſimonia diſp. 53. num. 8. Ratio eſt, quia licet actio ſcribendi dimiſſorias, vel teſtimoniales, ſit temporalis, eſt tamen annexa muneri ſpirituali, & quaſi conſequenter ordini ſuſcepto, cum abſque litteris teſtimonialibus nõ poſſit exerceri, & abſque dimiſſorialibus obtineri. Et licèt Concilium permittat aurei receptionem, in caſibus tamen ab ipſo notatis, illud recipitur per modum ſtipendij, non per modum prètij. Idcirco Notarij, ſeu Actuarij alterantes diſpoſitionem Concilij, non ſolum peccant, vt ſupra, ſed ſimul cum dantibus ſunt ipſo iure excommunicati, vt in dicto Concilio ibi, (tàm dantes, quàm accipientes vltra diuinam vltionem pœnas à iure inflictas ipſo facto incurrant.)

In locis tamen, vbi poſt Concilium præſcripta eſſet conſuetudo, quòd Notarij ſalarium non habentes ab Epiſcopo, ex vſu, vel ex paupertate, aliquid plus ſtipendio taxato à Concilio reciperēt, non eſſent facilè damnãdi. Ratio eſt, quia multum præualet conſuetudo in exactione: & exactio in caſu ſupradicto, non eſt propriè, & intrinſecè mala, ſed tantum ſpeciem mali videtur habere, idcirco ab Epiſcopis tollenda: quæ tamen, ſi ſublata

non

non fuerit, poteſt aliquando excuſare, Suar. loc. cit. Leſſ. lib. 2. c. 35. dub. 10. num. 62. verſ. aduerte.

Ampliantur ſupradicta, vt procedant etiam in collatione beneficiorum. Sic fuit multoties à Sacra Congregatione declaratum, ac etiam à Gregorio XIII. vt diſpoſitio Tridentini ſeſſ. 21. cap. 1. de reformation. in collatione beneficiorum locum habeat, latè Garzias de benefic. par. 8. cap. 1. num. 75. cum ſequenti.

An autem idem dicendum in diſpēſationibus à Summo Pontifice, Ordinarijs, vel alijs in dignitate conſtitutis, commiſſis? In hoc eſt aduertendum, quòd in diplomate diſpenſationis, leguntur infraſcripta verba, quatenus depoſita per te omni ſpe cuiuſcumque muneris, aut premij, etiam ſponte oblati, à quo te omnino abſtinere debere monemus, & infra volumus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra, eiuſmodi aliquid muneris, aut premij, occaſione dictæ diſpēſationis exigere, aut oblatum recipere, temerè præſumpſeris, excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras, ſtante ſupradicta clauſula, Nauar. conſil. vlt. de reſcript. dixit nihil poſſe accipi pro iuſto ſtipendio laboris in examinandis teſtibus.

Contrarium tamen defendit Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 35. nu. 10. & ſequenti. Rationem affert, quia prohibitio loquitur de receptione munerum, & ipſam prohibet iuſta ratione, nè muneribus corruptus ordinarius, munus ſuum minus benè exequatur. Et ſicut aliud eſt munera recipere, quæ in gratitudinis premium offeruntur, & aliud ſtipendium pro labore recipere: ſic prohibitio receptionis munerum, non debet extendi ad receptionem iuſti ſalarij pro labore: & ſic dicit conſuetudine eſſe introductum, & confirmatum. Et licet textus in cap. ſtatutum, §. inſuper de reſcript. in 6. videatur facere in contrarium, aduertendum eſt, quòd textus ille loquitur de Iudice delegato per litteras iuſtitiæ.

Sed contra Sanch. facit decretum Concilij ſeſſ. 25. cap. 18. de reformat. in quo mandatur, ſacros Canones exactè eſſe obſeruandos (quod ſi vrgens, iuſtaque ratio, & maior quandoque vtilitas poſtulauerint cum aliquibus diſpenſandum eſſe, id cauſa cognita, ac ſumma maturitate, atque gratis à quibuſcumque ad quos diſpenſatio pertinebit, erit præſtandum.)

Sed reſpondetur Concilium prohibere aliquid accipi pro diſpenſatione (quod tamen hodie non obſeruatur, cum exactio pecuniæ ſit pro cauſa) non tamen ex cauſa iuſti ſtipendij in examinandis teſtibus, prout decidit Gloſ. in cap. 1. de ſimonia, vbi omnes Canoniſtæ. Et ordinarius, qui munera non poteſt accipere, vt ſupra, finito negotio, & expedita delegatione tuta conſcientia illa accipiet. Ratio eſt, quia ceſſat cauſa prohibitionis: & idem eſt in Iudice delegato ad lites, iuxta text. in d. cap. ſtatutū, §. inſuper, Geminian. & Franch. in dicto §. num. 10. Sanch. num. 14. Sacra tamen Congregatio declarauit, quòd Ordinarius, cui commiſſa eſt diſpenſatio à Sūmo Pontifice cum clauſula, vt ſupra, nihil accipiat, nec pro ipſo labore in examinandis teſtibus. Notario verò permiſſum fuit, vt quartam partem aurei recipiat pro examinandis teſtibus. Habetur apud Garz. in dicto cap. 1. num. 77. verſic. pro diſpenſat. matrimonialibus. Hoc tamen non impedit quin finito negotio, aliquid gratis oblatum acci-

cipere non poſſit. Nec etiam inducit onus reſtitutionis, ſi pendente negotio, cōtra prohibitionem aliquid recipiat, prout eſt in Iudice delegato ad lites, vt in dicto §. inſuper: quia tantum deliquit contra prohibitionem. Nec in clauſula prohibitiua, vt ſupra, adeſt verbum impeditiuū tranſlationis dominij.

Obiter dubitatur, an liceat Epiſcopis vendere, vel locare bancas? Et videtur dicendum, quòd poſſint. Nā in Trident. ſeſſ. 25. cap. 11. de reformat. leguntur infraſcripta verba (Non liceat etiam iuriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates nominandi, ſeu deputandi Vicarios in ſpiritualibus locare) ſed locatio bancarum nihil ſpiritualitatis cōtinet, cum ſcribere acta, ſententias, &c. ſit actio temporalis, ergo. Contrarium tamen probant grauiſſimi Theologi aſſerentes, ſupradictas locationes ſcandalo eſſe populo Chriſtiano. Cum Prælati Eccleſiaſtici non ſolùm debeant ſpiritualia gratis concedere, ſed etiam ſecularia, quæ ad cuſtodiam ſpiritualium inſtituta ſunt. Sot. de iuſt. & iur. lib. 3. quæſt. 6. art. 3. Salon. de iuſt. & iur. in 2. 2. D. Thom. quæſt. 63. art. 2. Salſed. ad Diaz in prax. criminal. cap. 4. in verbo, locent, vbi ſic dicit reſolutum fuiſſe in Concilio Prouinciali Toletano in anno 1565. nouiſſimè Ricc. in prax. tom. 3. reſolut. 591. In hoc tamen attendenda eſt conſuetudo, vt ſupra in fortioribus terminis dictum eſt.

Quid operetur ſubſcriptio in ſcriptura.

Quæſt. XVIII.

Svbſcribens aliquid, cenſetur illud approbare, cap. ſi quis preſbyterorum, vbi Gloſ. in verbo ſubſcripſerit, de reb. eccleſ. non alienan. l. ſi ego, §. dotis, ff. de iur. dot. l. 1. §. 1. ff. de conſtitut. pecun. l. ſi ita ſtipulatus, §. Chriſogonus, vbi Imol. Paul. de Caſtr. Iaſon, Aretin. Alciatus, & alij, ff. de verbor. obligat. Authent. ſi modo, C. de ſacroſanct. Eccleſ. Bartol. Iaſ. Paul. de Caſtr. & Angel. in l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis, Abb. in cap. quoniam contra, num. 32. vbi Felin. num. 33. Dec. num. 40. de probat. latiſſimè congerunt Gabr. comm. concluſ. lib. 1. de præſumpt. concluſ. 3. Tuſc. in verbo, ſubſcribens, concluſ. 561. Menoch. de præſumption. lib. 3. præſumpt. 66. Nam ſubſcriptio ſcripturæ virtualiter continet quicquid in ſcriptura habetur, l. ſi quis ex argētarijs, §. cogetur, ibi (aut vnius editionis ſubſcribere) ff. de edend. Angel. in dicto §. Chriſogonus, num. 3. Barbat. conſ. 87. nu. 15. lib. 3. Alexand. conſ. 147. num. 8. & 10. lib. 2. Ruin. conſ. 143. vol. 2. Pariſ. conſ. 77. nu. 23. lib. 3. Natta conſil. 87. num. 4. Rota Ianuenſ. deciſ. 78. 124. 146. & 177. Idcirco ſubſcribens, non ſolùm contenta in actu, vel ſcriptura approbat, ſed etiam ſibi præiudicat, l. ſicut, §. non videtur, ibi, (ſed ſi ſubſcripſerit fortè in tabulis emptionis conceſſiſſe videtur) ff. quib. mod. pign. vel hypor. ſoluat, l. Lucius, & l. Paulus, eod. tit. l. fideiuſſor, §. pater Seij, vbi Gloſ. in verbo manifeſtum eſt, ff. de pignor. l. Caius, vbi Gloſ. in verbo, non obeſſe, ff. de pignoratit. act.

Am-

Ampliatur primò,ſupra firmata concluſio, vt idem ſit in apponente proprium ſigillum alienæ ſcripturæ, vel actui, nam cenſetur approbare eodem modo, ac ſi ſubſcripſiſſet, Gloſ. in l.ſi procuratorem abſentem, in verbo intelligēdum, ff.de procurat.& in l.2. C.de reb. cred. ſi certum petat. vbi Cyn.Salic.& Ioannes Faber,Bal.in cap.1. in verbo,ſigillo communi,de pace conſtant. in vſibus feudor. Innoc. Hoſtienſ.Bald.Abb.& Dec.in c.2. de fide inſtrument. Alexand.dicto conſ.147.Roman.conſ.303.Tuſc. in dicta concluſ.561.nu.22. Gabr. loc.citat.concl.4.in principio. Et idem eſſet ſi ſigillum fuiſſet appoſitum non à principali,ſed ab alio, cui ſigillum commiſſum fuit, vti ſolent facere Prælati, ac Nobiles, qui proprium ſigillū Secretarijs, vel alijs officialibus committunt, notabiliter tradit Boerius deciſion. 274.

Secundò ampliatur, non ſolùm in ſubſcribente alienam ſcripturam, vel actum, ſed etiam in ſcribente alieno nomine. Nam per actum ſcribendi,cenſetur approbare,quę in dicta ſcriptura, vel actu continentur, §.1.Inſtitut.de emption.& vendition. ibi (ſi inſtrumenta fuerint conſcripta manu propria contrahentium, vel ab alio quidem ſcripta, à contrahente autem ſubſcripta) & l.fideiuſſor,§.pater,ibi (Chirographum præſcriberet ſua manu filius, quod ipſe impeditus eſſet ſcribere) ff.de pignor.Butr. Cardin. & Imol. in cap.2.de fide inſtrumentor. Gabr.loc.cit.nu.11. Menoch. in dicta prræſumpt. 66. num.2.

Tertiò ampliatur, vt procedat regula,etiam in pœnalibus. Nā eidem pœnæ ſubijcitur negans ſcripturam à ſe patratam, & à ſe ſubſcriptam,Bald.in Authent.contra,qui propriam,col.2. C.de nonnumer. pecun. Dec.in Authent.ſi quis in aliquo,num.17.C.de edendo,& in cap.quoniam contra,col.antepen. de probation. Ratio concluſionis eſt. Quia ſubſcriptio facit, quod propria ſubſcribentis ſcriptura dicatur,Geminian.in cap.ſi pro te, de ſcriptis.Et licèt aliud ſit ſcribere,& aliud ſubſcribere,l.Diuus,§. item Senatus,vbi Bar. ff.ad legem Corn. de falſ. l.ſi ego, §. dotis, ff. ſoluto matrim. Quod verò attinet ad approbationem,idem operatur ſubſcriptio, quòd ſcriptio, Rota Ianuenſ.in dicta deciſ.146.& 177. cum alijs ſupra citatis, Menoch. loc.citat.num.9. Et quoad pœnas ſpirituales, idem operatur alienare bona Eccleſiæ, & ſubſcribere actum alienationis ab alijs factū. Nam in vtroque caſu, agens eodem vinculo excommunicationis ligatur,dicto cap.ſi quis presbyterorum, vbi Gloſ.in verb.ſubſcripſerit.

Quartò ampliatur, vt ſufficiat generalis, ſeu indefinita ſubſcriptio abſque ſpecificatione particularium in actu,ſeu ſcriptura contentorum. Nam ſimpliciter ſubſcribendo,omnia cenſetur approbare, Gloſ.in l.Diuus, §. idem Senatus, in verbo, ſubſcribentis, ff. ad leg. Corn.de falſ. Bald.in Auth.ſi quis in aliquo,col.2.C. de edendo,Angel.in d.§.Chriſogonus, vbi Imola,Paul.de Caſtro,Alexand.& Alciat. Felin.in cap.quoniam contra in 6.limitat. vbi Dec. num.48. teſtatur de communi opinione, de probation. De communi etiam teſtantur,Rolandus à Valle conſ.44. num.38.lib.1.Tuſc.loco citat. nu. 42.& 47.Menoch.loco cit. Azeuedo in recompilatione lib.4.tit.21. lege 5.num.5. vbi alios allegat.

Quintò ampliatur, etiam ſi ſcriptura ſit manu alterius confecta, & ab

alio ex mandato principalis ſubſcripta. Nam conſtito de mandato, ſubſcriptio illa nocet principali mandanti, & habetur, ac ſi manu propria ſubſcripta fuiſſet, Imola in cap. 2. nu. 8. de fide inſtrument. vbi Felin. nu. 5. Roman. conſ. 204. Couar. practic. quæſt. cap. 22. n. 2. Bertrandus conſ. 86. num. 2. vol. 2. Rebuff. in tractat. de Chirograph. & ſchedul. recogn. in præfatione, num. 37. Cancher. variar. reſolut. cap. 22. de campſor. num. 4. Idem eſt etiam ſi aliquid manu alterius in meo libro ſcriptum reperiatur, nam contra me probat, & facit fidem. Ex regula iuris, quòd libet rationum probat contra ſcribentem, l. quendam, §. nummularios, vbi Gloſ. Bart. & alij, ff. de edend. Et quicquid in meo libro ſcriptũ reperitur, ex propria voluntate, & mandato cenſetur ſcriptum, Bald. in rubr. C. de fide inſtrumen. Dec. in cap. 2. vbi etiam Abb. eod. tit. idem Dec. in l. fin. C. de edicto D. Adrian. toll. Alexander in d. conſil. 147. lib. 2. & conſ. 245. lib. 6. Ripa in l. admonendi, num. 119. ff. de iur. iuran. Aymon. Crauett. de antiquitat. tempor. 1. par. 2. num. 28. Cancher. loco cit. n. 5.

Sexto ampliatur, vt procedat regula etiam in exequutiuis. Nam ſtante ſtatuto, quòd ſcriptura recognita habeat exequutionem paratam contra ſcribentem, procedit etiam ſi tantum ſit ſubſcripta, Angel. Alexand. Paul. de Caſtr. Imola, & Aretin. in d. §. Chriſogonus, Dec. in dicto cap. quoniam contra, nu. 48. Gabr. loco citat. num. 7. Menoch. loco citat. num. 11. Ita quotidie practicari aſſerunt Couar. d. cap. 22. num. 2. Burgos de Paz in quæſt. q. 4. n. 22. Azeuedo in d. l. 5. nu. 6. Et propterea in hòc Regno, in quo viget Regia Pragmatica anni 1588. quæ eſt num. 64. ſub tit. de offic. procurator. Cæſaris, in qua mandatur, quòd apoca directa Banco, ſtatim atque fuerit recognita habet exequutionem paratam, nec contra ipſam poſſit quis audiri, niſi in vinculis, vel facto depoſito, procedit etiam ſi apoca tantum propriâ manu ſubſcripta ſit, vt per ſupra citatos. Quibus addẽdi ſunt Iaſ. in l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis, & in d. §. Chriſogonus, Rota Ianuenſ. deciſ. 210. num. 2. Rouit. in dicta Pragmatica 64. num. 33. Et procedit dictum non ſolùm ſi recognitio ſubſcriptionis facta fuerit à reo, ſed etiam ſi ex decreto Iudicis ob rei contumaciam apoca habita fuerit pro recognita, ex traditis per Couar. var. reſolut. cap. 11. num. 4. & per Gutt. pract. quæſt. q. 112. Franch. deciſ. 502. licèt recognitio ſubſcriptionis ad euitandas fraudes non debeat fieri niſi tota apoca exhibita, & non tantum ſubſcriptione, Afflict. in Conſtitut. Regni, Volumus, in 7. notab. Et ita quotidie iudicari teſtantur, Franch. deciſ. 304. Rouit. Pragmat. 8. de falſ. Et licet recognoſcens ſcripturam à ſe ſcriptam, vel ſubſcriptam poſſit affirmare ſua manu fuiſſe ſcriptam, vel ſubſcriptam, non tamen veritatem continere, nec teneri ad contenta in ipſa, l. generaliter, vbi Bart. in prima lectura, nu. 9. & 10. Bald. num. 12. verſ. aut eſt contractus ſine ſcriptis, ibidem Salicet. num. 2. Fulgoſ. prope finem, Siccard. nu. 1. verſ. differentia tamen, C. de nonnumer. pecun. Niger cõtrouerſ. forenſ. controuerſ. 165. num. 9. ſit tamen exequutio contra debitorem recognoſcentem apocam, Et ita practicatum vidi in cauſa Principis Oſtiliani cum Lelio Carrafa. Dixerat enim Princeps in recognitione, apocam ſua manu fuiſſe ſubſcriptam, ſed ex varijs

varijs cauſis non teneri ad quantiratem in apoca contentam, & licet in promptu de indebito doceret, fuit per Sacrum Conſilium iudicatum, non eſſe audiendum, niſi facto depoſito, ſeruata forma Regiæ Pragmaticæ. Idem quod ſupra dictum eſt de ſubſcriptione apocæ, procedit in qualibet ſcriptura priuata: quæ ſi fuerit trino teſte notata, nō ſolùm probat, ſed etiam præſtat ius hypothecæ ad inſtar publici inſtrumenti, l. ſcripturas, ibi, (ſiue tota ſeries earum manu contrahentium, vel Notarij, vel alterius cuiuslibet ſcripta fuerit, ipſorum tamē habeat ſubſcriptionem) C. qui potior. in pignor. habean. latè ad materiam tradit Roland. à Valle conſ. 84. volum. 3. Et quod habens ſcripturam priuatam trino teſte firmatam, facta recognitione præferatur creditoribus hypothecarijs poſterioribus, probant Andr. Gail. lib. 2. obſeruat. obſeruat. 25. Borgnin. Caualcaneus deciſ. 112. par. 3. Franch. deciſ. 95. Et procedit dictum ſecundum magis communem opinionē, etiam ſi veritas ſcripturæ aliter, quam per tres teſtes ſubſcriptos probetur, Couar. pract. quæſt. cap. 22. Caputaquenſ. deciſ. 112. par. 3. Mareſcott. lib. 1. variar. reſol. cap. 79. Quæ autem ſupra de ſubſcriptione dicta ſunt, procedunt etiam in ſupraſcriptione, vtputa, ſi quis ſupra ſcripturam ſe ſubſcribat, vel in principio ſcripturæ, nam eodem modo declaratur volūtas ſubſcribentis, vel ſupra ſcribentis, idcirco eenſetur approbare, & ſibi præindicat, Bart. in l. ſi quis ex argentarijs, §. initium, num. 33. C. de edendo, Alexand. conſ. 147. lib. 2. Gabr. loco citat. num. 16. Menoch. dicta præſumpt. 66. nu. 32.

Fallit autem ſupra firmata principalis concluſio multis modis, & primo, quando ſubſcriptio non requiritur ad ſubſtantiam actus, ſed ad probationem, tunc enim ſubſcribendo quis, ſibi non præiudicat, Gloſ. in l. Caius, in verbo non obeſſe, ff. de pignorat. action. & in l. fideiuſſor, §. pater, in verbo manifeſtum, ff. de pignor. latè congerit Tuſch. in verbo, ſubſcribens, concluſ. 560. Idcirco ſubſcribens actum aliquem tanquam teſtis, ſibi non præiudicat, vt locis citat. & probant Gloſ. in l. ſicut, §. non videtur, in verbo, manifeſtè, ff. quibus modis pignor. vel hypothec. ſolu. Paul. de Caſtro, & Iaſon in l. emptor, §. Lucius, ff. de pact. Alexand. Paul. de Caſtr. & alij in d. l. ſi ita ſtipulatus, §. Chriſogonus, ff. de verbor. oblig. Idem eſt in Notario, qui ratione ſui officij aliquid ſcribit, vel ſubſcribit. Nam non cenſetur in ſui præiudicium approbare, Bart. in dicto §. non videtur, Bal. in l. ſi pater, C. de fideiuſſorib. Iaſ. in d. §. Lucius, & in d. §. Chriſogonus. Idem dicendum eſt in agnato, qui ex vi ſtatuti debet intereſſe in cōtractu ab agnata faciendo. Nam non cenſetur approbare, nec ſibi præiudicat, Alciat. in d. §. Chriſogonus, num. 8. Menoch. loco cit. num. 19.

Secundò limitatur, quando ſubſcribitur actus, qui inuito ſubſcribente fieri poteſt. Probat textus in dicta l. ſicut, §. non videtur, à contratio ſenſu. Exemplum eſt, quando quis ſubſcribit teſtamentum, in quo de bonis ſubſcribentis diſponitur. Nam non cenſetur approbare, l. Lucia, §. Titia, ff. de leg. 2. Gloſ. in dicta l. Caius, in verbo non obeſſe, & in dicto §. pater, in verbo manifeſtum. Et regulariter, quælibet ſubſcriptio actus, qui à ſubſcribente impediri non poteſt, ſubſcribenti non præiudicat, Felin. in dicto cap. quoniam contra, nu. 44.

nu.44.Tuſch.loc.cit.nu.73. Hinc obiter notandum eſt,inter nos Regulares, quòd ſubſcriptio litterarum communium,quarum ſubſtãtia in Capitulo pro maiori parte ſuffragiorum concluditur, non præiudicat ſubſcribēti, ex eo quia ſubſcriptio fit ex vi Capituli,quod ex concurſu maioris partis concluſum fuit. Is enim,qui diſſenſit, dicitur firmare per concurſum, & ex quo non poteſt actum impedire,ſubſcribendo ſibi non præiudicat. Imol. in d. c.ſi quis presbyterorum, Gabr.loc.cit.

Tertiò fallit in ſubſcribente per errorem, nam non cenſetur ſubſcribendo approbare, nec ſibi præiudicat, d.l.ſicut, §. non videtur,ibi (niſi manifeſtè appareat eum deceptum eſſe)l.Titius,ff.de reſcind. vendit.l.ſi falſam,vbi Bald.& alij, C.plus valer. quod agit. quã, &c. Gloſ.in dicta l.Caius, in verbo nõ obeſſe. Idcirco ſubſcribens ſcripturam, quam non legit,non dicitur cōſentire,nec approbare,Gloſ. in dicto cap. ſi quis presbyterorũ in verbo ſubſcripſerit, Bartol.in l. quæ dotis, col. fin. vbi Alex. col. penult. ff.ſolut.matrimon. Abb.in cap.ex litteris,de probationib.Felin.in dicto cap. quoniam contra, num.48.Ang.Imol.Paul.de Caſtr. Alexand. Iaſ. & Alciat.in dicto §. Chriſogonus, Gabr.dicta concluſ. 3.nu.28.Menoch.dicta præſumpt. 66.num.21. Tuſch.loc.cit.nu.65. Quando autem ſubſcribens cenſeatur ſcripturam legiſſe, & quomodo ſit præſumendum, latè tradunt Menoch.& Tuſchus locis citatis, & poſt alios notabiliter Cãcher.var.reſol.p.3.c.4. de ſeruitutib. nu.267. cum ſeq.

Quartò limitatur in ſubſcribente folium album, nam non cenſetur fateri,nec approbare, quæ poſtea in folio ſcribuntur, Innoc. in cap.2. de fid.inſtrument. Bald.in l.fin.C. plus val.quod agit.&c. Angel.in dicto §. Chriſogonus, vbi Paulus de Caſtro, num. 12. Iaſ. num.13. Barbatius in d. c.ſi quis presbyterorum,col.2.Felin.in dicto c.quoniam contra, num.48.Iaſ.& alij in l.qui Roma, §. duo fratres, ff. de verborum obligation. Rebuff. in dicto tit. de Chirograph. & ſchedular.recognit. in præfatione, nu. 101. Azeued. in recompilation. lib.4.tit.21.l.5.num.9. Tuſch. in verbo folium album,concluſ.409. Idem eſt ſi folium album fuerit ſigillatum, nam per appoſitionem ſigilli non cenſentur approbata, quæ poſtea ſcribuntur, Bald. & Ioannes Fab.in l.1.C.de procurator.Anton.de Butr. Imol. & Abb. in dicto cap. 2. de ſolution. Gabr. comm. concluſ. tit. de præſumpt. concluſ.4. num.44. vbi alios allegat. Quando autem folium album ſubſcriptum, vel ſigillatum traditum à vaſſallo Domino ſuo obliget, ad exequendum ea, quæ poſtea ſcribuntur, notabiliter tradit Boer.deciſ.274.

De duratione, irritatione, & cōſolidatione Actus ad Regulam, *Actus ſi deueniat ad caſum,à quo incipere non poteſt, non irritatur.*

Quæſt. XIX.

Verus intellectus Regulæ. Cap. I.

Celebris eſt regula,quòd ſi actus deueniat ad caſum,à quo incipere non poteſt,non irritatur, l.in ambiguis,ibi (non eſt nouum, vt quæ ſemel vtiliter conſtituta ſunt du-

durent,licèt ille caſus euenerit, à quo initium capere non potuerũt) ff.de reg.iur. & cap.factum legitimè,ibi,(factum legitimè retractari non debet, licet caſus poſtea eueniat,à quo non potuit inchoari)de reg.iur.in 6.& l.nec enim ibi,(nec enim corrumpi, aut commutari, quod rectè tranſactum eſt ſuperueniente delicto poteſt) ff.de itin. actuque priuat.& l.pluribus, §. & ſi placet, vbi Bartol. ff.de verbor. obligat.Petr.de Bellapert.Bald.& Iaſ.in l.patre furioſo, ff.de his,qui ſunt ſui,vel alien.iur.Tiraquell.in tract. ceſſante cauſa in 12.limitat. num.15.Tuſch.in verb.actus,concluſ.144. Actus autem tunc dicitur legitimè factus, quãdo in ſubſtantia,& modo,debitè fit,Gloſ.& Ioannes Monach. in dicto cap.factum legitimè. Et hoc eſt, quod communiter dicitur, quod actus rectè, & ritè fieri debet: nam dictio illa,rectè, reſpicit iuſtitiam: dictio, ritè, reſpicit ordinem, & ſollemnitatem, l.generaliter,§. ſin autem,ibi (non ritè illatum,rectè autem accuſatum) C.de rebus credit.ſi cert. petat. Gloſ. & Bart. in l.non putabit, §.non quæuis, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tabul. Gloſ.in l.2.ff.de inoffic.teſtament. Bart. Alex. & Dec. in l.iuſtè poſſidet,ff.de acquirenda poſſeſſ.& in l.lecta,ff.ſi cert.petat.Cened.ſing. 98.de diction.rectè,& ritè. Ad actus autem validitatem tria requiruntur. Poteſtas, Voluntas,& Modus, l.cum te, vbi Bald. C. de donat.ante nupt.l.multum, C.ſi quis alt.vel ſibi, Dec.conſ.198. num.3. Surd.deciſ.243.nu.9. Nicol. Moron.in tract.de treg.& pac. quæſt. 140.nu.17. Quare Bald.conſ.326. num.2.vol.1.dixit,quod tria ſunt, quæ actum quemlibet canonizant Poteſtas,Volũtas, & Debitus modus. Ipſum ſequuntur Soccin.Iun. cõſ.72.n.12.& 13.vol.1. Surd.cõſil.301.num.29.vol.3. Niger controuerſ.forenſ.controu.128. n.30. Et quoniam lex ſemper præſumit pro validitate actus,idcirco quando certus modus, vel forma præſcripta eſt, & actus reperitur geſtus,præſumitur ſecundum formã, & modum præſcriptum proceſſiſſe,latè Menoch.de præſumpt. lib. 6.præſumpt.4. n.13. Niger contr. forenſ.controu.371.n.7.

Regula autem ſuprapoſita, quòd actus non irritatur,ſi deueniat ad caſum,à quo incipere non poteſt,intelligitur de actu perfecto,& conſumato, Dynus in dicto c.factum legitimè,vbi etiam Gloſ.& probatur in l.fin.ff.vnde liber. & in l.inter ſtipulantem, §.ſacram, vbi Iaſ. & alij,ff.de verbor.obligat.c.quęris,§.per hanc ſocietatẽ, vbi Gloſ. de conſecrat.diſtinct.4. cap.de bigamis,vbi Gloſ.in verb. nec defũctis, de bigam. c.ſanè, & cap.poſt translationem, vbi omnes Canon. de renunciat. Cyn.Bald.& alij in l.generaliter,C.de Epiſcop.& cleric. Alexand. Iaſ. & alij in dicto §. ſacram,Tiraquel.loc.cit.limit.12. num.2.

Intelligitur etiam regula ſupradicta de actu cõſumato, qui perpetuum effectum producit. Sic notabiliter reſpondit Caldas de Perez in 3.p. de iure emphyteotico cap.10. nu. 41.quem ſequitur Iacob. Cãcher. variar. reſol. p.3. cap.2.de inuentar.num.228. Idcirco priuilegium exemptionis à muneribus realibus ob numerum 12.filiorum,iuxta text. in l.ſi quis decurio, C.de decurion. lib.10. & l.fin.vbi Bart. Ioannes de Platea, & Lucas de Penna,C.de ijs,qui num.lib.& famil. deciſ. 259. durat etiam filijs mortuis, Alberic.in l.decet,ff.de regul.iur.& Ioannes Andr.in cap. decet,cod.titul.in 6. Bart.in l.2.§.

non

non ſolum, ff. de excuſat. tutor. Paul. de Caſtr. in l. ſi in dote, §. maritus, ff. ſolut. matrim. Viuius com. opin. lib. 1. cap. 236. Quoties enim actus non producit effectum ſuum perpetuò, ſed continet aliquam tacitam conditionem, vel cauſam, non procedit regula, ſed ſi res deueniat ad caſum, à quo incipere non poteſt, actus irritatur. Exemplum eſt, quando Princeps ex iuſta cauſa, vtputa neceſſitatis, vel publicæ vtilitatis, rem à proprio domino aufert, ceſſante ſupradicta cauſa, quia res deuenit ad caſum, à quo incipere non poterat, reſtituendum eſt ablatum primo dominio, Innoc. in cap. quia plerique de immunitat. eccleſ. Ant. de Butr. Imol. & Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. Afflict. deciſ. 361. nu. 29. Boer. deciſion. 38. Gabr. comm. concl. de iur. quæſit. non toll. concluſ. 4. Hinc norabiliter dixit Albericus in l. in tantum, ff. de rer. diuiſ. per illum textum, & in l. quod in lictore, ff. de acquirend. rer. domin. quod ſi ob defenſionem Ciuitatis facta ſit fouea in prædio alicuius, ſi confecta pace, fouea explanetur, quaſi iure poſtliminis reuertitur in dominio prioris domini. Quod tamen non procedit ſi pretium recepiſſet, poterit tamen pretium receptum offerre, & præferri cuicunque fouea prædicta forſan concederetur. Faciunt etiam ad ſupradicta tradita per Bart. in l. 1. §. nunciatio, col. 3. ff. de oper. nou. nũciat. quod quicquid ob neceſſitatem contra ius commune diſponitur, habet tacitam conditionem, donec durat neceſſitas. Allegat tex. in l. 2. ff. de offic. Præſid. & in l. 1. in fin. ff. de ferijs. Idem tradit Pet. de Anchar. in cap. 1. in 6. notab. de ſtar. monachor. Idcirco ceſſante neceſſitate ceſſat diſpoſitio, aut introductum ex tali cauſa, cap. 2. vbi Cardin. & Petr. de Anchar. de cuſtodia Euchariſtiæ, & probatur in cap. Siracuſanæ Vrbis, 28. diſtinct. & cap. quoniam multa, 48. diſtinct. & cap. quia ſancta, §. verum, 63. diſtinct. Gloſ. in l. ſolet, vbi etiam Bart. ff. de tutel. Gloſ. in cap. in argumentum, de regul. iur. in 6. Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa, n. 184.

Intelligitur etiam regula ſupradicta, quando actus taliter eſt conſumatus, vt nullæ remaneant reliquiæ in cõtrarium. Ex vi enim reliquiarum, actus, & ſi conſumatus, aliter iudicatur, quam in præſenti iudicandus eſſet, l. 2. & 3. ff. rerũ amotar. l. ex duobus, ff. de vulgari, & pupillar. l. vnius facinoris, §. ſeruus, ibi (in memoriam prioris domini) ff. de quæſtion. l. ſeruos non ſolum, vbi Gloſ. allegat concordantia, C. cod. tit. Idcirco Inimicus reconciliatus, non ſtatim efficitur idoneus teſtis, neque Iudex, quia ſolent remanere quædam reliquię præteriti odij, ideo requiritur, quod amicitia reconciliata, ſit longo tempore confirmata, cap. accuſatores, vbi Gloſ. 2. quæſt. 5. Gloſ. notabilis in cap. per tuas il primo, in verbo inimicitias capitales, vbi Ioannes de Anan. & Felin. de Simon. Innoc. Anan. Abb. & Felin. in cap. cum oporteat, de accuſation. Roman. ſingul. 315. Sylu. Aldobrand. in §. inimicitiæ, Inſtitut. de excuſat. tutor. latè Tiraquell. in tractat. ceſſante cauſa, limitat. 16. num. 7. & ſequenti. Sicut etiam dicitur de Iudæo noulter effecto Chriſtiano, qui non debet ad Epiſcopatum promoueri, ex quo adhuc remanent reliquiæ Iudaiſmi, cap. primo cum ſequen. 48. diſtinc. Tiraquell. loco citat. limition. 12. num. 13.

Offi-

Officiales, an per ſuperuenientem infirmitatem ſint priuandi officio, aut ei renunciare cogendi. Cap.II.

EX ſupradicta concluſione ſic intellecta infertur. Primò, quòd licet cæcus,ſurdus, vel aliter impeditus,non poſſit eſſe Iudex l.cæcus, vbi Bart.ff.de iudic.l.infamia,C.de decurionib. lib.10. ibi (non etiam amiſſionis oculorum caſus) l. cum prætor,ff.de iudic. ibi (quidā enim lege impediuntur, ne Iudices ſint: quidam moribus, quidam natura. Natura vt ſurdus,mutus, & perpetuò furioſus,& impubes,qui iudicio carent) latè ad materiam tradunt Petr. Gregor.Toloſan.lib.47.Syntagm.iuris cap.12.n.2.& 18.Curia Piſana,cap.12.nu.2. Et in hoc Regno extat capitulum Regis Caroli II.per quod mandatur. Ne officia infirmis, & impeditis conferantur, de quo latè Tappia in Ius Regni,in tit.de officialibus Regni conſtituen. fol.216.

Quod autem dictum eſt de ſurdo, non procedit in ſurdaſtro,qui tardè audit, l. fin. ff. de legitim. tutel. Nam poteſt eligi officialis, Burgos de Paz, qui ſic dicit iudicatum in l. 2. Tauri num.84. Maſtrill.de magiſtr. lib.2.cap.9.num.3. Ità etiam practicatum vidi in perſona Decij Caraccioli, qui cum eſſet ſurdaſter, & fuiſſet præſentatus ad Archiepiſcopatum Barenſem, propoſito dubio coram Sanctiſſimo, fuit, oppoſitis non obſtantibus inſtitutus in Archiepiſcopatu.

Nec etiam procedit in eo, qui podagra laborat, nam poteſt eligi ad officium,l.podagræ, C. qui morb.ſe excuſar. poſſ. licet ex tex. in l. qui tertiana,ff.de edilit.edict. notabiliter conſtat, quòd (qui tertiana,aut quartana febre, aut podagra vexarentur, quiue comitialem morbum haberent, ne quidem his diebus, quibus morbus vacaret, rectè ſani dicentur) ſed ex quo perpetuum impedimentum non habent,poſſūt eligi,Tapp.& Maſtrill. loc.citat.

Superueniens tamen infirmitas, vel cæcitas,non facit,vt officio priuari debeat,vel ad cedendum cogi poſſit, l.1.§.quamuis,ff.de poſtular. ibi (quamuis enim cæcus pro alio poſtulare non poſſit,tamen & ſenatorium ordinem retinet, & iudicandi officio fungitur. Numquid ergo,& magiſtratus gerere poſſit? ſed de hoc deliberabimus.Et extat quidē exemplum eius,qui geſſit. Appius denique Claudius cæcus, conſilijs publicis intererat, & in Senatu ſeueriſſimam dixit ſententiam de Pyrrhi captiuis non capiendis. Sed melius eſt,vt dicamus,retinere quidem eum iam acceptum magiſtratum poſſe, aſpirare autem ad nouū penitus prohibemus. Idque multis comprobatur exemplis) probatur etiam in cap.fin.de cleric.ægrot.& in cap.ſcripſit qualiter,& cap.quāuis triſte q.9.prima.

Et procedit ſupradicta regula, etiam ſi infirmitas poſt electionem ſuperueniat, ante tamen capturam poſſeſſionis. Latè probat Abb.conſ 47. lib.1.per totum, Tuſc. in verbo facta,concl.12.num.8. Solet tamen ex cauſa ſuperuenientis perpetuæ infirmitatis, dari coadiutor cap.1. vbi Canon.de cleric.ægrotan.in 6. & cap.1.7. qu.1. Nauar.conſ.1.de cler.ægrot.Pariſ.conſ.49.num. 38. vol.4. Flamin. Paris de reſign. beneficior.lib.7.q.10.Et ita practicatum vidi in perſonis Regiorum Conſiliariorum Caroli Fenicis, & Marcelli Fornarij, & Petri Antonij Maſtrilli Præſidis Regiæ Cameræ; qui cum aſſiduè podagra laborarēt, fuerunt alij in ipſorum locum ele-

ſti, ipſis autem conceſſum ſalatium, & ius veniendi ad Regia Tribunalia, prout prius, quando vellent, Tapp. & Maſtrill. loc. cit.

Dotis reſtitutio ob viri inopiam nunc reuocetur viro ad meliorem fortunam deuenientem. Cap. III.

SEcundò infertur, quòd licèt dotis reſtitutio non ſit facienda vxori viuente viro, niſi in caſu, quo vir tẽdat ad inopiam, l. ſi conſtante, vbi omnes, ff. ſolut. matrim. Si tamen ex cauſa ſupradicta, facta ſit dotis reſtitutio, & vir ad meliorem fortunã deueniat, non reuocatur dotis reſtitutio, ſed firma permanet, licèt deuentum ſit ad caſum, à quo actus incipere non poterat, Gloſ. in l. vbi adhuc, in verbo abutatur, ff. de iur. dot. Bart. in l. pluribus, §. & ſi placet num. 4. ff. de verbor. oblig. & in dicta l. ſi conſtante nu. 107. vbi Alexand. num. 39. Claudius de Seiſello num. 77. & Barboſ. num. 32. cum ſequent. Capyc. deciſ. 46. Ant. Gomez ad leges Tauri leg. 50. nu. 33. Palatios Ruuios in cap. per veſtras §. 25. Ruinus conſ. 137. num. 19. lib. 2. Mol. de primog. Hiſpan. lib. 4. cap. 7. num. 14. & eſt magis communis opinio licèt multi contrariũ teneant, quos refert Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa, limit. 14. & ſecundum hanc magis communem opinionem dicit eſſe iudicatum Franciſcus Niger controuer. foren. controuer. 277. num. 13. cum ſeq.

Communis autem opinio ſupra firmata non procedit, quando lite pendente, vir deuenit ad meliorem fortunam, l. ſi mulier, ff. ſoluto matrim. Cepoll. in l. ſi actione; ff. de ædilit. edict. Tiraq. ceſſante cauſa, limit. 14. n. 5. Vel quando poſt ſententiã, ante tamẽ ipſius exequutionem argum. legis, ſi marito §. ſi voluntate, ff. ſolut. matrim. Angel. in l. ſi cum dote, §. ſi vero, ff. eod. tit. Barboſa loco cit. n. 35.

Quod etiam confirmatur. Nam excuſatus ab aliquo munere propter paupertatem, ſuperuenientibus diuitijs, non cogitur pro illa vice ſuſcipere munus, l. cura, §. deficientiũ, ff. de muner. & honor. Nec excuſatio prius conceſſa, reuocatur, licèt deuentum ſit ad caſum, à quo incipere non poterat, l. 2. §. remittitur, verſ. neque rurſus, ff. de excuſation. tutor. Dec. in cap. cum ceſſante, n. 4. de appellation. Ripa in l. ex facto n. 18. ff. de vulgari, & pupillari ſubſtitur. licèt in poſterum poſſit cogi. Et ita intelligendi ſunt textus in l. ſi ijs honoribus, §. auctis, ff. de vacatione muner. & l. ſi rerum §. negotiatores, ff. de iur. immunit. Barboſ. loco cit. num. 35. & Nig. loco cit. num. 10. Confirmantur etiam ſupradicta ex lege ſciendum, §. fin. ff. qui ſat. dar. cog. vbi præſtans cautionem de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, ex quo bona immobilia non poſſidet, ſi poſt cautionẽ, immobilia obtineat, cautio non retractatur, licet deuentum ſit ad caſum, à quo incipere non poterat. Latè de ratione huius dicti agunt Barboſ. & Niger loc. cit.

An dirimatur matrimonium per ſuperuenientem furorem, infirmitatem, &c. Cap. IV.

TErtio Infertur, quòd licet furioſus matrimonium contrahere non poſſit, ex quo, libero conſenſu caret, cap. aliquis, 15. quæſt. 1. & contractum matrimonium non tenet, cap. dilectus, de ſponſalib. ex ſuperuenienti tamen furore non di-

dirimitur, cap.neque furioſus 32. qu.7.ibi (neque furioſus,neque furioſa matrimonium cōtrahere poſſunt,ſi contractum fuerit non ſeparatur) nulla enim poteſt dari cauſa præter mortem naturalem, ob quā conſumatum matrimonium dirimi poſſit.Latè probat Sanch.de ſponſal. lib.2. diſp.13. Nec etiam matrimonium ratum,ex ſuperueniente infirmitate, vel impotentia dirimi poteſt, cap.hi, qui 32.quæſt.7. vbi Nicolaus Pontifex ſic dicit:Hi,qui matrimonium ſani contraxerunt,& vni ex duobus dementia, aut furor, aut aliqua infirmitas acceſſerit, ob hanc infirmitatem,& cauſam, coniugia talium ſolui non poſſunt. Similiter ſciendum eſt,de his, qui ab aduerſarijs excæcantur, aut membris truncantur,aut à barbaris exectifuerint. Idem probat D. Aug. lib.1.de ſermone Domini in monte cap. 32. cuius dicta habentur in cap.ſi vxorem 32.quæſt.1.Et hanc opinionem ex Theologis defendūt D.Bonauent.in 4.diſt.34. art.2. q.2.Scot.ibi quæſt.vnica, col.2. Riccar.art.2.q.1.& 2.& art.3.quæſt.1. Maior.quæſt.1.ad finem,ſupplemētum Gabrielis,q.vnica,art.2.corol.2.Paludan.in 4.diſt.27.q 3. art.vlt. concl.3.num.27.Et ex iuriſperitis Gofred.in ſumma, tit. de frigid. & malefic.num 4.Ant.de Butr.in cap.2.vbi Alex.de Neuo,& Præpoſ.de frigid.& maleficiat. Abb.Ancar. & Alexand.de Neuo in cap. ex litteris,eod.tit.de frigid.& malefic.Angel.in verb.matrimonium 3.impedimento 16 num.2.Syl.in eod.verbo,8 q.16.dicto 8.Armil.in eodem verbo,num.48. Lancellott.inſtitut. iuris canon. lib. 2. §.item ſi quis ignarus, de diuor. Sanchez de matrim.lib 7 diſput.102.Quando autem debitum coniugale exigi, vel peti poſſit à furioſo,tradunt Syl. & Angel.in verbo debitum,Nauar.in ſumma cap.16.num.17.Abb.& alij in cap.2.de coniug. leproſ. Sanch. de matrim.lib.9.diſp.23. Et tamen res deuenit ad caſum,à quo incipere non poterat.

Sic etiam affinitas infra quartum gradum, non ſolum impedit, ſed dirimit matrimonium, cap.non debet, de conſang.& affin.quando tamen ex culpa illicita prouenit vſque ad ſecundum iuxta Decretum Triden. de reform.matrim.ſeſſ.24.cap.4 & Decretum Pij V. anni 1566. incipiens ad Romanum Pontificem, & infra eumdem gradum ſi ex culpa illicita poſt matrimonium accidat, impedit debiti petitionem, Sacra Congregatio ſic reſpondit, vt habetur in declaration.ad Concil.dicto cap.4. & probant Nauar. conſ. 6.in addit.de conſanguin.& affinib. Guttier.qq.canonicat.cap.23.Henriq.in ſumma lib.11. de matrimon. cap.15.& lib.12.cap.10.Rodriq.in ſumma cap.243.Eman.Sà, verbo debitum, Sanch.de matrim. lib. 9. diſt.27.num 14.& tamen impedimentum affinitatis ſuperueniens non dirimit matrimonium,licèt res deuenerit ad caſum,à quo incipere non poterat,vt in puncto, de quo agitur, tradunt Anchar. conſ. 404. Tuſcus in verbo facta multa, concluſ.12.

De Legatis inter virum, & vxorem caſtè viuentes. Cap. V.

QVarto Infertur, quod mulier relicta vſufructuaria donec caſtè vixerit,ſi primo anno conditionem ſeruauit,ſecundo vero ſecus, ſi tertio caſtè viuat, legatum iam ammiſſum non recuperat, quia actus eſt conſumatus,nec irritatur, etiam quòd deueniat poſtea ad caſum, à

quo incipere non poterat. Bald. in l. Titius per illum textum, ff. de excuſat. tutor. Iaſon in l. inter ſtipulātem, §. ſacram nu. 8. ff. de verb. obligation. Berous conſ. 30. num. 2. col. 2. Bertacchin. in repertor. in verbo vxor vſufructuaria, verſ. vxor vſufructuaria donec caſtè, &c. Menoch. de præſumption. lib. 4. præſumpt. 187. n. 12. & conſ. 278.

Et procedit concluſio etiam ſi mulier poſt lapſum efficiatur religioſa. Nā licet per profeſſionem tollatur macula, & vitium ingratitudinis purgatur, cap. non liceat 19. quæſt. vlt. Gloſ. in l. Deo nobis, C. de Epiſcopis, & Cleric. Suar. alleg. 25. ammiſſum tamen legatum non recuperat. Simon de Petris de interpretation. vltimar. voluntat. lib. 1. interpretat. 1. circa legata, dub. 10. num. 114. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 91. num. 35. & faciunt tex. in l. ſororem, C. de his, quibus vt indig. l. fideicommiſſum, C. de fideicom. & tradita per Innoc. in cap. 2. de ſagittar. An autem ſufficiat vnica fornicatio ad hoc, vt legatum amittatur, latè diſputat Sanch. loc. cit. & probabilius eſt ex præſumpta mente teſtatoris legatum amitti, vt ibidem. Et legatum factum ſi lectum viduale ſeruauerit, quod idem eſt, quod legatum, nè nubat, authen. cui relictum, C. de indicta viduit. tollen. ſtatim atque matrimonium contrahitur, legatum ceſſat, & exactum, erit reſtituendum, Paul. de Caſtr. in l. fin. C. de indict. viduit. tollen. Caualcan. in tract. de vſufr. mulier. leg. num. 117. Franch. ita dicit fuiſſe deciſum deciſ. 231. Et conditio ſupradicta appoſita in legato facto à viro vxori eodem modo procedit, ſi legatum ſub eadem conditione fiat ab vxore viro ſuo, §. qui verò, verſ. vnde ſancimus, in auth. de nupt. Pinel. in l. 4. num. 17. verſ. ex qua differentia, C. de bonis mater. Sic refert deciſum Franch. deciſ. 174. Et eodem modo reſtituendum eſt exactum, vna cum fructibus, iuxta tex. in auth. cui relictū. Nam tit. diſpenſatiuus non eſt potens ad fructuum acquiſitionem, Bald. in d. l. fin. verſ. ibi ſuper gloſa, Iacobin. de Sancto Georgio in dicta authen. cui relictum, verſ. in glo. ſuper verbo fructibus, Franch. dicta deciſ. 231.

Et procedunt ſupradicta etiam ſi ſtatum contracto matrimonio vir decedat. Nam extinctum legatum nō reuiuiſcit, nec retractatur actus, licet deueniat ad caſum, à quo incipere non poterat, Soccin. iun. conſ. 110. n. 9. lib. 1. Berous conſ. 30. nu. 2. lib. 2. Ioannes de Garronibus in rubr. C. de ſecund. nupt. num. 106. vbi allegat Paul. de Caſtr. Bertacchin. & alios, Menoch. concl. 278. & de. præſumpt. lib. 4. præſumpt. 187. num. 12. Sic etiam legatum factum vxori ſi habitauerit cum filijs, ſi ſemel habitare deſinat, legatum amittit, nec reuiuiſcit, ſi pœnitentia ducta redeat ad habitandum cum filijs, Dec. conſ. 621. Menoch. d. conſ. 278. num. 19. Sic etiam, tutelam filiorum ſtatim, atque ad ſecunda vota tranſit mulier amittit, §. quia vero, ibi (mox vt ſecundas nuptias contraxerit) Auth. vt ſine prohib. matr. &c. & Auth. Sacramētum, vbi Angel. C. quando mulier tutel. offic. fung. pot. Et dictio illa, mox, oſtendit priuationem eſſe factam ipſo iure, gloſ. in §. 1. in verb. imminere, in Auth. de incest. nupt. Bart. in l. Imperator num. 1. ff. de iur. fiſci, Tiraquel. in l. ſi vnquam, in verbo reuertatur num 90. & 91. C. de reuocand. donation. Cenedus ſing. 61. num. 50. Et mortuo viro, tutelam non recuperat, Cynus in Auth. vt matri, & auiæ, vbi etiam Alberic. & Ang. C. quando mul. tutel. offic. fung. pot. Salycet. in dicta Au-

Authen.ſacramenta,Ang.in l.adoptare,ff.de adoption. Marſilius in l. etiam, § ſi reib tus, ff. de quæſtion. Ruin.conſ.86.num.5.lib.5.Tiraqu. in dicto tract. ceſſante cauſa, limit. 12. num. 9. Menoch. dicto conſil. 278.

Donatio inter viuos quando reuocetur: & Præſcriptio quando irritetur. Cap. VI.

QVinto Infertur,quòd donatio inter viuos, quæ ex ſui natura eſt eſt irreuocabilis, ex iuris diſpoſitione ob ſuperuenientiam liberorum reuocatur,l.ſi vnquam,C.de reuocand.donation.ipſis filijs mortuis, viuentibus adhuc donatario, & donante,donatio non reuiuiſcit, & ſic actus deuenit ad caſum,à quo incipere non poterat, Alberic. in dicta l.ſi vnquam,& in l.1.ff.de aſſignandis libert. Bart.in l.Titia Seio, §.Imperator,ff de legat.2. & conſ. 235.Bald.in dicto §.Imperator, & in l.1.C de inoffic.donation.& cōſ. 167. col.1. volum.5. Imol.in cap. fin. de donation. Et procedit concluſio, etiam ſi filius natus ſtatim poſtea moriatur, Corneus conſil. 176.& 234.lib.2.& conſil.4.lib 3. Franc. de Aretio conſ 93. Soccin. conſ.226. col.4. lib.2. Iaſon.in l.ſi quis hæredem,col.3. C.de inſtitut. & ſubſtitution.& in l.in ſubſtitutione,ff.de vulgar.& pupill. & conſil. 66.col.8.lib 3.Ruin.conſ.60.num. 17. lib. 3. Tiraquell. in dicto tract. ceſſan.cauſ.limitat.12.num.9.& latiſſimè in d. l. ſi vnquam, in verbo ſuſceperit liberos,num 203 cum ſequenti, vbi de communiori, & veriori opinione teſtatur.

Quod etiam confirmatur. Nam bona ſubiecta fideicommiſſo,quæ ex cauſa dotis alienari poſſunt, Authen. res,quæ, C. communia de legat. ſi ex ſupradicta cauſa fuerunt alienata,& poſtea reuertantur in poſſe grauati, ex quo dos fuit reſtituta ante euentum conditionis fideicommiſſo appoſitæ,non reincidunt in onus fideicommiſſi, nec vocatis in fideicommiſſo veniunt reſtituenda, ſed penes grauatum,qui iure licito alienauit remanent libera, Gloſ. in dicta Authen. res, quæ,in verb.obligatione. Ratio eſt, quia res ſemel alienata,effecta eſt alienabilis,l.pater filium,ff.de legat.3. Et in proprijs terminis tradunt Mol. de primogen.Hiſpan.lib.4.cap.7. nu.13. Myerez de maiorit. parte 4. qu. 4. Et ſic actus deueniendo ad caſum, à quo incipere non poterat,non irritatur. Sic in ſpecie ponderat Barboſ.in dicta l.ſi conſtante num. 33.

Sexto Infertur, quòd licèt nulla præſcriptio valeat abſque bona fide, cap.vigilanti,& cap fin.de præſcription. Si tamen completa præſcriptione,ſuperueniat mala fides,præſcriptio non irritatur, ſed poſſeſſor, iuſtè, tanquam Dominus retinet. Gloſ.in dicto cap.fin.in verbo temporis,vbi Hoſtienſ.Innoc. & Imol. qui col. 15 dicit eſſe communem opinionem Ciuiliſtar. & Canoniſt. Idem probat ibidem Abb. Gloſ. in cap.1.in verb. pellendi de conceſſion. præben. Innoc.& Hoſtienſ.in cap.cura,de iur.patron.Innocen. & Abb.in cap.quia plerumque,de im munit. Eccleſ. Ioannes de Lignan. Bald. Cardinal. Florentin. Imol. Abb.& Felin.in dicto cap.vigilanti, de præſcription.Ioannes Andr.Pet. de Anch.& Francus in cap.poſſeſſor, de regulis iur. in 6. Latiſſimè congerit Tiraquell.in dicto tractat. ceſſante cauſa,limit.12.num.16.cū ſequenti. Couar.in dicto cap.poſſeſſor parte 3.§.2. Et procedit concluſio in foro conſcientiæ, Diuus Thom.quodlibet.12.q 16. art.24.

Scot.

Scot.in 4.diſt.15.q.2.5.de 2.artic. Syl.in verb.pręſcriptio 1.quęſt.13. Tab.ibidem,quæſt.11.Ang.ibidem §.47.Caiet.in ſumma,in verbo pręſcriptio,Sot.lib.4.de iuſt.& iur.qu. 5.art.4.Sal.Bagnes, Petr.de Arag. Greg.de Valen.Vict.Lopez, & alij, quos refert,& ſequitur Mol.de iuſt. & iur.diſput.61.& poſt ipſumSayr. qui alios allegat Clau.reg. lib.9.c. 12.n.34.

In hoc ar. variæ fuerunt Doctor. ſententiæ. Prima fuit Roſell.& Raym. in verbo præſcriptio, qui dixerunt, ſtatim adueniente mala fide tanquam ceſſante fundamento præſcriptionis,ipſammet præſcriptionẽ ceſſare,etiam completam.

Secunda fuit Alban. & aliorum antiquorum relatorum à Gloſ. in dicto cap.fin.dicentium malam fidem ſuperuenientem, dirimere præſcriptionem completam reſpectu poſſeſſorum ex titulo lucratiuo, non autẽ ex titulo oneroſo.

Tertia fuit Adrian. in 4. in materia de reſtitut. quæſt.de reſcript. Medinæ C.de reſtitut.q.18.Ioſeph.Angl.in florib.in 4.tract.de præſcript. ar.2. concluſ.2.Gabr.in 4.diſtinct.15. q. 14.art.3. & fauet etiam Anton. de Butr.in dicto cap.vigilanti, de præſcription. Dicentium,malam fidem ſuperuenientem, completam præſcriptionem dirimere, præterquam in caſu culpabilis negligentiæ prioris domini,taliter, quod ob ipſam, mereretur neglectam rem amittere.

Sed non obſtantibus tot opinionibus verior eſt firmata opinio in vtroque foro,ſuperuenientem malam fidem completam præſcriptionem non turbare,nec poſſeſſorem obnoxium eſſe reſtitutioni. Ratio eſt. Poteſt Princeps pro bono publico bona vnius ad alium transferre.Poſt Ciuiliſtas, & latè tradita per Couar. in d.cap.poſſeſſor, in initio tertiæ partis,tradunt Diu.Thom. in dicto quodlib.12.art.24.& 25.Sot.dicto lib.4.art.4. & expedit Reipublicæ nè dominia maneant in incerto, l. fin.ff.pro ſuo. Et præſcriptio eſt ſecundum rationem naturalem,vt ex latè per Molin. & Sayr. loco citat. Cùm igitur completa eſt præſcriptio,translatum eſt dominium,& iuris authoritate,& Principis diſpoſitione,ex rationabili cauſa prior dominus dominium amiſit, & ad ſecundum translatum eſt: idcircò ex ſuperueniente mala fide completa præſcriptio nõ retractatur,licet res deueniat ad caſum, à quo incipere non poterat.

Quid autem dicendum ſit, quando non completa præſcriptione, dubium ſuperueniat, an res poſſeſſa ſua ſit,vel aliena, an ſtatim ſit reſtituenda? Et in hoc,licèt Adrian.loco citato, cum alijs relatis à Sayr. dixerint, ſtatim fore reſtituendam, ex quo per ſuperueniens dubium vulnerata eſt conſcientia. Et Sot. in dicta quæſt.5. art. vltimo in fin. Cordub. qq. Theolog. quæſt.6. §. vltimo,Aragon.2.2.quęſt.62.tract. de dominio fol.165. & alij, quos refert Sanch. lib. 2. de matrim. diſput.4. quæſt.2. num. 11. dixerint, pro qualitate dubij eſſe reſtituendum. Vera tamen eſt reſolutio,poſſeſſorem ex cauſa ſuperuenientis dubij,non ſtatim teneri ad reſtituẽdum, ſed tantùm omnem diligentiam adhibere ad dubium tollendum. Quòd ſi,adhibita diligentia remanet dubius poterit practicè iudicium facere,ſe iuſtè poſſidere,nec ad reſtitutionem teneri. Ratio eſt. Nam ſicut in foro fori Iudex in dubio, pro poſſeſſore iudicare debet, cap.in pari cauſa de regul.iur.in 6. & l.in pari,ff.de reg.iur.ita,& in foro conſcientiæ. Sic probant Franc. Victor.de iur.belli,dub.3.propoſit. 4 num.3.Sot.de tegen.ſecr.memb. 3.q.

3.q.2.poſt 3.concluſ. Syl.in verbo præſcriptio 1.q.3. Mol.de iuſt. diſput.35.& 36. Sayr. dicto cap. 12: Sanch.dicta quæſt.2.num.12.& ex ſupradicta diligentia,& practico iuditio,taliter vulnerata conſcientia dubitantis, an res poſſeſſa ſua ſit, conſolidatur, vt non ſolum poſſit tutè poſſidere,ſed etiam alienare,& pretium conſumere, Syl. in verbo reſtitutio 3.q.7.dicto 9. Sanch.dicta quæſt.2.n.20.cum ſeq.

Nulliter geſti actus, ſi deueniant ad caſum, in quo poſſunt legitimè fieri. an confirmentur. Cap. VII.

AMpliatur ſupra firmata concluſio, vt procedat, etiam in caſu contrario; videlicet, quòd ſicut ſupra ex multis probatum eſt, quòd actus legitimè factus ſi deueniat ad caſum, à quo incipere non poteſt, non irritatur, ita & è contra, actus nulliter geſtus, ſi deueniat ad caſũ, in quo poteſt legitimè fieri, non confirmatur, neque cõualeſcit, cap. non firmatur, vbi notabilis gloſ. & Dyn. de reg iur. in 6. l. quod initio, vbi latè Decius, & Cagnol. ff. de reg. iur.

Confirmatur ampliatio ex multis, & Primò. Sponſalia ante ſeptennium completum, ſunt ipſo iure nulla, c. acceſſit, vbi Gloſ. in verbo ipſo iure cap. litteras, & cap. ad diſſoluendũ, de deſponſat. impuber. l. in ſponſalibus, ff. de ſponſal. ex quo ante ſeptennium completum non adeſt vſus rationis D.Th. in 4. diſt. 27. q.2. ar. 2. vbi omnes, & l. ſi infanti, §. fin. & l. potuit, C. de iur. deliberand. Si tamen ante ſupradictam ætatem contracta ſint, ipſa adueniente non cõualeſcunt, cap. primo de deſponſ. impub. in 6. niſi aliqua adſint ratificationis ſigna, vt in dicto cap. 1. vbi gloſ. Anton. de Butr. Archidiac. Franc. & cæteri Canoniſtæ, Syl. in verbo matrimonium, 8. quæſt. 14. dicto 8. Ang. in eodem verbo 3. impedimento 14. nu. 12. Roſel. in verbo impedimentum, in 13. impedimento num. 8. latiſſimè Sanch. de matrim. lib. 1. diſput. 16. num. 6. Et facit regula, quòd promiſſio facta tempore inhabili, non valet, nec etiam tempore habili ſuperueniente obligat, cap. placet, cap. quidam, vbi Abb. notat, de conuerſ. coniug. Sic & ſponſalia contracta ab eo, qui aſtrictus erat voto caſtitatis, ſi in voto caſtitatis fuerit diſpenſatũ, non obligant, ſicut ſponſalia ſecundo loco contracta, ſtantibus primis non tenent, etiam ſi fuiſſent iurata. Innoc. & omnes Canoniſtæ in cap. ſicut, de ſponſal. Et primis diſſolutis, nec etiam obligant, ex quo à principio non valuerunt. Sicut votum de re impoſſibili, non obligat ea facta poſſibili, Pegna, quē refert, & ſequitur Lopez prima parte inſtruct. cap. 43. verſ ſtultum eſt, & in proprijs terminis ſponſalium defendit Sanch. lib. 1. de matrim. diſput. 50. num 6. licet Couar. in cap. 4. §. 1. num. 10. de ſponſalib. contrarium dixerit, & Nauar. in ſumma cap. 12. num. vlt. dixit iuramentum de re illicita, ſi fiat licita obligare.

Secundo Confirmatur. Collatio beneficiorum præſcriptam habet ętatem pro qualitate cuiuslibet beneficij, cap. cum in cunctis, §. inferiora, de electıon. cap. ſuper inordinata, de præbend. vbi omnes Canoniſtę, cap. 1. de ætate, & qualitat. Tridentinum de reform. ſeſſ. 23. cap. 6. latiſſimè agit Garzias de benefic. p. 7. cap. 4. Et collatio facta non habenti legitimam ætatem, nulla eſt, cap. licet canon. ibi (viribus omninò carere) de elect. in 6. vbi Gloſ. Archid. Geminian. & Franc. Sic etiam

per-

Google

permutatio, vel reſignatio beneficij facta non habenti legitimam ætatē, Puteus deciſ. 331. lib. 1. ſic pluries Rota decreuit. Refert, & ſequitur Flamin. Paris de reſignation. benefic. lib. 4. q. 9. num. 20. cum ſequenti, Rodriq. in ſumma tom. 1. cap. 30. num. 1. Vega in ſumma par. 1. cap. 56. caſ. 5. Et procedit regula etiam in foro conſcientiæ, Ledeſ. in ſumma par. 2. tract. 7. cap. 2. in 7. concl. difficult. 17. & etiam ſi modicum tempus deficeret, nempè dies. Ratio eſt, quia in expreſsè ſtatutis à iure, non eſt licitum arbitrari. Et in ætate ſtatuta à iure ad condendum teſtamentum, ſi vna dies deficiat, corruit actus, l. qua ætate, ff. de teſtament. Et in materia ſponſaliorū, pro quibus legitimè conficiendis requiritur ſeptennium completum, vt ſupra probatum eſt, ſi vna dies deficiat, corruunt, Ant. de Butr. in cap. litteras, de deſponſ. impuber. Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 16. n. 4. Et in propria materia collationis beneficiorum, quod defectus ætatis in vna die annullet collationem, probat Garzias in d. cap. 4. n. 84. Si tamen impetratum fuerit reſcriptum pro conſequutione beneficij, tempore, quo completa non erat ætas pro tali beneficio conſequendo, non poterit is, qui reſcriptum impetrauit adueniente ætate, beneficium obtinere, cap. ſi eo tempore, vbi Gloſ. & omnes Canoniſtę, de reſcript. in 6. Dynus in d. cap. non firmatur.

Tertio Confirmatur. Confeſſio Rei, etiam in tormentis facta non valet, niſi præcedentibus inditijs, l. 1. §. Dinus, ff. de quęſtion. Gloſ. in l. penul. vbi Bart. ff. eodem tit. Felin. Dec. & Berous in cap. at ſi clerici, de iudic. Brunorus à Sole, in compendio in verbo, confeſſio facta per torturam, vbi teſtatur de communi opinione, Boerius deciſ. 90. nu. 10. & hoc in quocunque crimine, etiā enormiſſimō, Foller. in pract. criminali, in verb. & ſi confirebuntur, p. 3. num. 2. Gigas in tract. de crimine læſæ Maieſtatis, lib. 2. tit. Quomodo & per quos crimen lęſę Maieſtatis probetur, q. 1. num. 13. Viuius com. mun. opin. opinione 139. nu. 5. Latè Farinac. in tract. criminal. in tit. de reo confeſſo, & conuicto, qu. 83. cap. 1. Idem eſt de confeſſione facta antequam conſtaret de delicto in genere, l. prima, §. illud, vbi Bart. & alij, ff. ad Syllanian. Angel. de maleſic. in verbo, quòd fama publica, nu. 108. & in verbo veſtem foderatam, num. 25. Subſequentibus tamen inditijs poſt confeſsionem in tortura factam, vel conſtito de delicto in genere, confeſsio non ratificatur, neque conualeſcit, Alber. & Bart. in l. maritus, num. 2. ff. de quęſt. Felin. in cap. ad noſtrām, de probation. & in cap. at ſi clerici, num. 1. vbi Dec. num. 38. de iudic. Dec. in cap. quod initio, num. 4. de regul. iur. Alexan. conſ. 79. lib. 2. Roman. conſ. 177. & ſingul. 131. Laurentius in deciſion. Auenioneaſ. deciſ. 138. Brunor. à Sole, loc. citat. Maſcard. de probation. lib. 3. concl. 1385. Farinac. loco cit. n. 4.

Quartò Confirmatur. Excommunicatio lata poſt appellationem, eſt nulla, cap. cum contingat, vbi Abb. de officio delegati, cap. per tuas, vbi Gloſ. in verbo in quibus caſibus, & Abb. de ſenten. excommunicat. in 6. & cap. in præſenti, in verbo ad cautelam, eodem tit. in 6. Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 7. num. 5. §. 10. nu. 4. Nauar. in ſumma cap. 27. num. 4. latiſsimè Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 16. num. 18. Nec reuiuiſcit ſi appellatio non proſequatur, cap. licet, de ſentent. excommunic. in 6. Couar. dicto cap. alma mater, §. 10. num. 6. Vgolin. de cenſur. tab. 1. cap. 13. §. 18. num. 8. Ratio eſt, quia

quia per appellationem ſuſpenſa fuit Iudicis iuriſdictio, cap. ſi à Iudice, de appellation. in 6. Idcirco ſententia ab ipſo lata, habetur ac ſi à non ſuo Iudice lata eſſet, & cum à principio nulla ſit, non poteſt ex non proſequutione appellationis vires accipere, vt in ſpecie tradit Gloſ. in cap. læpè, in verbo rata, vbi etiam Abb. num. 14. & Anton. de Butrio de appellation. Sayr. in d. c. 16. num. 23.

Quintò Confirmatur. In multis Ciuitatibus ſolent adeſſe ſtatuta, ne bona ſtabilia emantur abſque Principis licentia, quòd ſi ex donatione, legato, vel ſucceſſione immobilia deferantur infra annum, teneantur ea vendere, nec amplius poſſunt abſque Principis licentia bona immobilia poſſidere, refert Mol. de iuſt. & iur. diſput. 140. verſ. quia de iure huius Regni. Sed quicquid ſit de ſtatuto Luſitaniæ, ſtatutum ſupradictum, quoad Eccleſiaſticos non valet, ex quo eſt contra libertatem Eccleſiæ, cap. perpe idimus, de ſenten. excom. Dec. Felin. & omnes Canoniſtæ in cap. Eccleſiæ Sanctę Mariæ de conſtitution. Borrel. in addit. ad Belluc. in ſpec. Princip. rubr. 14. de amortizat. §. veniamus, litt. Q. Et ità fuit à grauiſſimis authoribus fũdatum in varijs tract. de cenſur. Quod autem pertinet ad forenſes, ne ipſis ſtabilia alienentur, certum eſt valere ſtatutum, probatur in l. ſi emptione, §. primo, ff. de contrahend. empt. Barr. in l. filius familias, §. Diui, in 2. quæſt. ff de legat. 2. Anna in verbo ſtatutum, ſing. 493. Si tamen alienatio ſtabilium in forenſi fiat, ſi poſtea ciuis efficiatur, alienatio non conualidatur, nec reuiuiſcit; latiſſimè probant Roman. conſ. 509. Andr. Sicul. cõſil. 70. lib. 3. Decius in d. cap. quod initio.

Sextò Confirmatur etiam ex multis regulis. Nam ſtipulatio liberi hominis, vel rei ſacræ, non conualeſcit, ſi liber homo efficiatur ſeruus: vel res ſacra efficiatur profana, l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verbor. obligat. Sic etiam libertas data ſeruo alieno, ſi efficiatur manumittentis, non reuiuiſcit libertas data, nec manumiſsio nulliter facta vires recipit, vel conualeſcit, l. ſi ſeruo, ff. qui, & à quibus. Sic etiam teſtamentum impuberis, furioſi, vel filij familias, quod de iure non valet, adueniente pubertate, ceſſante furore, vel patria poteſtate, teſtamentum non reuiuiſcit, §. præterea, Inſtitut. Quibus non eſt permiſſ. fac. teſt. cap. poteſt, verſ. quod ab initio, 16. quæſt. 3. Idem eſt ſi ex incapacitate hæredis inſtituti, teſtamentum eſſet nullum, nam ipſo effecto capace teſtamentum non confirmatur l. ſi filius, & l. eius, & l. penult. ff. de teſtam. l. 1. §. 1. ff. de legat. 3. Dyn. in dicto cap. non firmatur.

Quæ autem in ampliatione ſupradicta latè probata ſunt, quòd actus à principio nullus, ſi deueniat ad caſum, in quo poteſt legitimè fieri, non validatur, infraſcriptas recipiunt interpretationes, & Primò, quòd intelliguntur in actu penitus nullo, non autem annullando, nam actus annullandus, poteſt ex aduenientibus tractu temporis confirmari, cap. quod ſicut, de elect. cap. bonę il ſecondo de poſtulation. prælaton. gloſ. in dicto cap. non firmatur, Abb. in cap. 3. de his, quæ fiunt à Prælat. Dec. in d. l. quod initio, nu. 9. & ita procedit doctrina Bart. in l. cum vir, ff. de vſucapion vbi format quæſtionem, quòd ſtante ſtatuto, quòd debitor debito pendente, nõ ſolùm non poſsit contrahere, ſi de facto contrahit, & poſtea ſoluit debitum, conualidatur actus, ex quo tollitur impedimentum, & nullitas illa non erat ſimpliciter introducta,

ſed actus erat annullandus ob tertij intereſſe, idcirco remoto impedimento conualidatur, & ex ſuperuenientia dominij ob remotionem obſtaculi conſolidatur actus, & ita procedit etiam tex. in l. fin. ff. de fundo dotali, vbi alienatio dotalis facta à viro, ſi dos ipſi obueniat, confirmatur alienatio; Sic etiam alienatio rei alienæ, non valet, ſed ſi res illa poſt contractum fiat vendentis, ex ſuperuenienti dominio conualidatur actus, ex quo à principio non erat omnino nullus, ſed reſpectiuè ad iura veri domini, rem poſſidētis, Gloſ. in l. rem alienam, ff. de contrahend. emption. & in l. ſi quis alienā, ff. de action. empti, vbi allegat tex. in d. l. cum vir. Quomodo autem ſuperuenientia dominij locum habeat in feudis, latè tradūt poſt alios Octau. Bambacar. in cap. moribus. Si de feudo defuncti militis fuerit controuerſia Ioannes Andreas de Georgio alleg. 3. de Ponte in tract. de poteſtat. Proregis, tit. de regalibus impoſit. §. 7.

Secundò Intelliguntur ſupra firmata in ampliatione, quod actus, ſi à principio eſt nullus, ſi deuenit ad caſū, in quo legitimè fieri poteſt non conualidatur, vt non procedant, quando ex tractu temporis ceſſat cauſa deſtruens, & adueniat cauſa conualidans, Dyn. in dicto cap. non firmatur, num. 12 Bar. in l. per fundum, ff. de ſeruitutib & in d. l. cum vir, vbi etiam Imol. ff. de vſucapion. Dec. in d. l. quod initio, num. 10. ff. de reg. iur. de Ponte loc. ſupra citat. Et ita procedit tex. in d. l. per fundum, vbi conſtitutio ſeruitutis inutiliter facta per conſenſum tertij, confirmatur; Sic etiam donatio officiali facta, licet durante officio nulla ſit, finito officio, perſiſtente donante in eadem expreſſa, vel tacita voluntate, donatio confirmatur, l. prima, C. de contrat. iudic. l. ſi contra, C. de nupt. l. ſed quod ſenatorio, ff. de ritu nuptiar. Ita etiam contractus à minore geſtus, ſi effecto maiore tranſactum ſit quinquēnium, contractus taliter firmatur, vt amplius non poſſit retractari, l. fin. C. ſi maior fact. alienat. rat. habuer. latè poſt alios explicat Molfeſ. vbi etiam tradit quid in foro conſcientiæ, conſ. 8. in 1. tom. conſuetud. Et ſponſalia, quæ vt ſupra diximus ante ſeptennium contracta non valent, ſi ſeptennio completo ſigna ſponſorum appareant, conualidantur, cap. 1. vbi Gloſ. de ſponſat. impub. Ratio ſupradictorum eſt, quia ex tractu temporis, non ſolum ceſſauit cauſa deſtruens, ſed ſuperuenit cauſa confirmans, vt ex ſupradictis patet, & probat tex. in d. l. cum vir, vbi Bart. nu. 7. ff. de vſucapion. l. filiam fratribus, vbi Bart. num. 7. ff. ad Trebellian. l. cùm dominus, §. fin. ff. de pecul. leg. l. apud celſum, §. ſi à Titio, ff. de doli mali met. except. l. illicitè, ff. de rebus cor. &c. poſt alios probat Franc. Niger Controuer. forenſ. controuer. 308. num. 56. cum ſequenti. Et eo magis procedit ſupradicta intelligentia, quando cauſa confirmans, ſeu ius ſuperueniens, habet cauſam de præterito, nam ex communi concluſione, certum eſt ius ſuperueniens, habens cauſam de præterito, prodeſſe ad victoriam, & conualidare etiam iudicium retro nullum, l. ſi rem, §. fin. vbi Bart. num. 1. ff. de pignorat. action. l. ſi mandauero tibi, ff. mandat. l. ſi Titius, vbi Bart. ff. de verbor. obligat. Corneus conſ. 288. n. 19. v. l. 3. Ruin. conſ. 18. nu. 8. vol. 4. Ceſal. conſ. 147. num. 10. Capyc. deciſ. 16. Puteus deciſ. 426. lib. 3. Caputaq. deciſ. 299. in 1. p. Rota in nouiſsimis, dec. 187. p. 2. Surd. dec. 6. in prin.

Tertiò Intelliguntur tradita in ſuprascripta ampliatione, quòd actus à prin.

principio nullus deueniens ad caſum,in quo legitimè fieri poteſt nõ conualidatur, vt procedant quando conſtat de principio vitioſo, ſecus è contra, nam poſſeſſio immemorabilis,habet vim tituli, & priuilegij,l.hoc iure,§.ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana, & æſtiu. cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verbor.ſignificat. nam tempus immemorabile non includitur in regula ſupradicta, quòd quando à principio non valet, ſi deueniat ad caſum,in quo poteſt valere non cõualidatur,ſic notabiliter Ang. in §. 1.per Gloſ.ibidem authent.vt de cætero comm.Eccleſ.Dec.in dicto cap.quod initio,num.8.Ratio concluſionis eſt, quia præſcriptio immemorabilis,nõ requirit probationem tituli, nec etiam probationem bonæ fidei, nec ſcientiam, nec patientiam illius contra quem præſcribitur Anton.Gabr.comm.concluſ. tit.de præſcription. concluſ.prima, per totam, Maſcard. de probationibus, concluſ.1220. & ſequenti, quia omnia ex curſu temporis legitimè præſumuntur proceſſiſſe. Et licet vera ſit concluſio, quòd data incapacitate,quaſi poſſidentis,nulla poſſeſſio, etiam immemorialiſſima iuuat, Abb.in cap.fin.num.15. de conſuetud.vbi Roccus de Curte ſect.3.num.36.deciſ.32.num.6. Anton. Gabr. loco citat. num. 16. Auendan. de exequendis mandat. par.1.cap.1.num.7. & num. 20. & cap.6.num.7.Hoc procedit in omnimoda, & perpetua incapacitate, quæ nunquam poteſt ad capacitatem reduci, nam quando poteſt poſſeſſor per priuilegium fieri capax, immemorabilis poſſeſſio prodeſt, & obtinet vim priuilegij. Et ſicut poteſt per priuilegium poſſeſſor effici capax,ità etiam per immemorabilem poſſeſſionem, cùm ſubſtineat vicem priuilegij,vt ſupra ex §.ductus aquæ,& §.præterea probatum eſt, & in ſpecie facit notabilis deciſio, Vaſq.Illuſtr.controu.lib.2. c.84.num.11. & facit regula,quòd quicquid poteſt per priuilegium concedi, poteſt etiam per conſuetudinem,ſeu præſcriptionem acquiri Gloſ.in cap.catholica,vbi Præp. & Geminian.11. diſt. Felin. in cap. accedens,num.6.verſ.reſtringerem hanc fallentiam de præſcript. Gregor.Lopez in l.2.tit.7.par.5.in glo. in verbo otorcamiento del Rei,Ioſeph ſeſſæ tr.de inibition.cap.8.§.3 n.158.Belluc.in ſpec.Princip.rubr. 11.§.videndum, nu.13. Et ſicut ex priuilegio Summi Pontificis poteſt Rex conferre beneficia, Boer.dec. 32.& de facto ita practicatur in hoc Regno in collatione canonicatuũ, & dignitatum Eccleſiæ Lucerinæ, ita & per conſuetudinem,& poſſeſſionem immemorabilem,Boer.loco cit.n.9.

Quid dicendum quando ex nouiter accidentibus, materia actus deſtruitur.C.8.

LImitatur ſupra firmata principis concluſio, quòd quando actus deuenit ad caſũ, à quo incipere nõ poteſt,non irritatur,vt nõ procedat quãdo ex nouiter accidẽtibus materia actus deſtruitur, & vt inquit Bar. in l. pluribus, §.&ſi placeat,ff. de verbor.obliga.deficit cauſa materialis exẽplũ eſt,quando fuit promiſſa res,quę poſt promiſſionẽ abſq; culpa,vel mora promittentis, effecta fuit ſacra,tũc.n.promiſſio ceſſat, & non debetur, quia materia ipſa promiſſa ceſſat,l.inter ſtipulantẽ, §. ſacram,vbi Gloſ.Bar.Iaſ.& alij,ff.de ver.oblig.l.huic ſcripturæ,& l.quia in eum,ff.ad l.Aquil.& l.ſi à me, ff. de iud.Dixi abſque culpa,vel mora debitoris, quia alias teneretùr ad pretium,vt per ſupra citatos.

Et procedit concluſio,etiam ſi poſtea ceſſaret impedimentum,nã quando

res eſt extincta per cauſam annul-
lantem, non reconualeſcit, etiam ſi
tale impedimentum ceſſet, l. qui res
§. aream, ff. de ſolution. cap. quæris,
vbi Gloſ. de conſecrat. diſt. 4. & c.
quàm periculoſum 7. qu. 1. & Spe-
culator in tit. de probation. §. 1. ver.
circa nouale, dixit, quòd nouale tā-
diu durat, quandiu à primis religio-
ſis poſſidetur, quod ſi ad alios per-
uenerit amittit illam qualitatem, c.
fin. de priuileg. & ſi ad primos re-
uertatur, non recuperat, per textum
in dicto §. ſacram, & probat Iaſ. ibi-
dem num. 8. Tiraquell. tract. ceſſan-
te cauſa, limit. 12. num. 5. Et pro-
miſſio, vel legatum fructuum ex cer
to fundo percipiendorum, ipſis nō
natis, non debentur, & ſi ex alijs fū-
dis promiſſoris, vel teſtatoris colli-
gantur, quia locus eſt appoſitus cau
ſa taxationis, & non demonſtratio-
nis, ſecundum communem omnium
reſolutionem, vt habetur in l. quidā
teſtamento, ff. de legat. 1. l. Paula
Callimacho, ff. de legat. 3. l. Titius,
ff. de aliment. & cibar. leg. l. in con-
ditionibus, §. 3. ff. de condition. &
demonſtration. l. ſi non deſignata,
C. de falſ. cauſ. leg. adiect. l. ex eo, ff.
de annu. leg. l. vini falerni, ff. quando
dies leg. cedat, l. ſi quis cum fundū,
ff. de action. empti, l. annua, §. Titio,
& l. penult. ff. de ann. leg. l. ſi ſic, §. 1.
& l. Legaui, vbi Gloſ. ff. de legat. 1.
l. inter ſtipulantem, §. ſacram, vbi
Bar. num. 6. & Iaſ. nu. 27. ff. de verb.
obligat. Cyn. & Bald. in l. ſi quis ar-
gentum, § 1. C. de donation. Bar. in
l. Lucius, §. Cuibus, ff. de legat. 2.
Gigas in tr ct. de penſion. quæſt. 62
Caccialup. in eodem tractatu q. 16
Rota in antiqu. deciſ. 11. Loffred,
conſ. 46.

Et ſecundum communem, & veriorem
reſolutionem, adiectio loci tunc di-
citur appoſita cauſa taxationis,
quando ante perfectionem diſpoſi-
tionis locus nominatur, dicitur au-
tem cauſa demonſtrationis, quando
completa diſpoſitione adijcitur;
Alberic. in d. l. quidam teſtamento,
ff. de legat. 1. Bart. in d. l. Lucius, §.
Titius, ff. de legat. 2. & in d. § ſacrā,
n. 6. Ioannes Faber in d. l. ſi quis ar-
gentum, Iacob de Sancto Georg. in
l. ſi fidei commiſſum, §. tractatum, ff.
de iudic. Decius in l. fin. num. 21.
ff. de pact. & conſ. 303. Paul. de Ca-
ſtr. conſ. 338. vol. 1. Felin. in cap. ſu-
per litteris, num. 10. de reſcriptis
Couar. in rubr. de teſtam. p. 2. num.
13. verſ. ſecunda concluſio, Garz. in
tract. de expenſ. & melio ration. c.
4. num. 36. Nec promiſſio, vel lega-
tum fructuum percipiendorum ex
certo fundo in primo anno, ſupple-
tur, ex ſequentibus annis, nam ipſis
non natis, amplius non debentur;
Andr. de Iſer. in cap. primo de notis
feudorum, & tradunt communiter
DD. locis ſupra citatis.

Ratio ſupradictorum eſt, quia res ex-
tincta per cauſam annullantem, am
plius non reuiuiſcit, vt ſupra ex di-
cto §. ſacram, & alijs probatum eſt,
& facit communis reſolutio Feudi-
ſtarum, quod feudum, quod poteſt
conſiſtere in annuis redditibus cap.
1. §. ſciendum, vbi omnes feudiſtæ,
de his, qui feud. dar. poſſ. Cumia in
repetitione, cap. ſi aliquem in præ-
iudijs num. 121. Petr. Greg. in tract.
de conceſſ. feudor. p. 2. qu. 6. Franc.
deciſ. 362. Tiraquell. de retract. li-
gnag. §. 1. Gloſ. 6. vel in fructibus,
qui ex camera, vel canena Regis ſo-
lent percipi, de quibus loquitur tex.
in cap. 1. §. fin. de feud. cognit. & c.
1. §. ſi vero vaſſallus, quid ſi in-
ueſtit. & cap. 1. vbi Andr. de
Iſer. notis feud. Capyc. de inueſtit.
feud. in verbo feudum de ca-
mera, Thomas de Marinis tra-
ctat. de feud. titul. de feud. ca-
mer. ſi ex certo corpore non per-
cipiuntur, non ſupplentur ex alijs,
nec ex annis ſequentibus, Andr. in
dicto

dicto cap. 1. de not. feud.

Fallit tamen hæc regula, Primò in præſtationibus, quæ ſingulis annis facienda ſunt, nam quod in vno anno colligitur, ſupplendum eſt ex alijs l. legatum, §. vini falerni, ff. de ann. leg. l. ex eo, ff. de vino trit. & oleo legat. Petr. & Bart. in d. §. ſacram, n. 6. Cynus in d. l. ſi quis argentum, id circò pluries fuit iudicatum annuas præſtationes à Rege in feudum cōceſſas ſuper function. fiſcalibus certi loci, ipſis deficientibus ſupplendas eſſe ex alijs.

Fallit etiam ſecundo, quando annua præſtatio habet principium à cauſa oneroſa, nam ſemper reficienda eſt ex alijs locis, vel ex ſequentibus annis, Andr. de Iſer. in cap. imperialē, §. illud quoque præcipimus, verſ. itē quærit Gloſ. vbi Liparul. in additione ſic dicit deciſum, de prohibita feud. alienat. per Federicum.

Idem quod ſupra dictum eſt dici poteſt de penſione appoſita beneficio, quæ cum non conſtituatur in quota beneficij nè ipſum ſcindatur, quod eſt à iure prohibitum, cap. maioribus, de prębend. Ioannes Andr. & Ananias in cap. audiuimus, de colluſion. deteg. Garz. de benefic. par. 1. cap. 5. num. 362. ſed ſuper fructibus beneficij, vt notum eſt, & quando conſtituitur ſuper fructibus Eccleſiæ Parochialis, vel Cathedralis, apponitur clauſula, dummodo remaneant centum pro Parocho, vel mille pro Epiſcopo, iuxta decretum Trident. ſeſſ. 24 de reform. quod eſt in viridi obſeruantia, prout teſtantur Flam. Parii. de reſignat. benefic. lib. 6. p. 2. Garz. de benefic. p. 1. c. 5. num. 394. attenditur tempus, quo conſtituitur penſio, Nauar. conſil. 13. de reſcriptis, Caputaq. deciſion. 330. part. 3. Achill. de Graff. deciſ. 97. num. 3. Garz. loco cit. nu. 398. taliter, quòd ſi ſequentibus annis fructus deficiant, penſio non diminuitur, vt per ſupra citatos, & nouiſſimè tradunt Molfeſ. in ſumma tr. 6. cap. 3. num. 37. Filluc. tractat. 42. cap. 7. quæſt. 68. ſed ſi tanta eſſet diminutio, quòd Parochus, vel Epiſcopus non poſſent viuere, poterūt agere ad diminutionem penſionis, & vt ad conuenientem quantitatem reducatur Roman. conſ. 369. Gigas de penſion. quæſt. 5. num. 4. & q. 35. num. 5. Mandoſ. de penſ. verſ. penſio, quod annullari, & verſic. ergo clauſula Flam. Pariſ. de reſignat. benef. lib 6. q. 2. nu. 143. Et quod ad Parochum ſpectat, poſſet agere coram Ordinario, non obſtante, quod penſio à Summo Pontifice impoſita fuerit, niſi tamen in ſupplicatione fuerit appoſita clauſula, quòd penſio annullari, reduci, aut minui nō poſſit, nā tunc requiritur ſpecialis Summi Pontificis commiſſio, Stafil. de litt. iuſt. tit. de commiſſ. ſuper reduct. penſ. n. 7. Gigas conſil. 147. Garz. loc. cit. nu. 402. Molfeſ. loc. cit. n. 38.

De validitate actus ad ipſum requiſita ad hoc, vt obligationem faciendi extinguat.

QVÆST. XX.

Fideiuſſio nulla, non liberat eum, qui illam dare tenetur; & obiter de clerico fideiuſſore.

Cap. I.

Regula eſt, quòd actus, qui ab aliquo eſt faciendus, validè eſt facien-

ciendus, ad hoc, vt ab obligatione faciendi liberetur. Gloſ. in l. huiuſmodi, in verbo legatum, ibi (ſic vt valeat) ff. de legat. 1. vbi Bald. & Alexand. notant Dec. in cap. cum ſuper, num. 4. de offic. delegat. & conſ. 33. num. 3. Ceſal. conſ. 396. num. 21. Surd. conſ. 3. num. 36.

Ratio concluſionis eſt, quia idem eſt aliquid non fieri, ac minus benè fieri, l. quoties, vbi Gloſ. Bar. Iaſ. & & alij, ff. qui ſatiſdar. cogant. l. 3. vbi Bart. ff. de fideiuſſor. l. 1. §. fin. ibi (& quidem non eſſe actorem, vel Sindicum, tunc quoquè intelligimus cùm is abſit, aut valetudine impediatur, aut inhabilis ſit ad agendum) vbi Gloſ. in ver. quoties allegat concordantes, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomin. & l. exigitur, ibi (dolo, autem malo non edidit, &, qui malitioſè edidit, &, qui in totum non edidit) vbi Gloſ. in verbo malitioſè allegat concordantia, ff. de edendo.

Hinc infertur primò, quòd qui tenetur ſatiſdare, non liberatur, dùm non idoneum fideiuſſorem exibet, l. 1. ff. ſi quis in ius vocat. non ier. imò tenetur ad intereſſe, dùm minus idoneum fideiuſſorem exhibet, l. ſi quis ſtipulatus, §. ſi quis ita ſtipulatus, vbi Bart. Iaſ. & alij, ff. de verbor. obligat. Nam idem eſt, non ſatiſdare, ac non idoneum fideiuſſorem dare, l. 3. ff. de fideiuſſor. Nec dicitur ſatiſdare, quandò in fideiuſſore exhibito adeſt defectus facultatum, vel difficultas conueniendi, vt puta ſi in loco munitiſſimo ſit, vel priuilegium fori habeat, d. l. quoties, & d. l. 3. Idcirco is, qui tenetur cauere de iudicio ſiſti, non liberatur dando Clericum in fideiuſſorem. l. 1. vbi Gloſ. in verbo, pro non data, ff. ſi quis in vis vocat. non ier. l. ſi fideiuſſor, ff. qui ſatiſdare cogantur, Bart. in d. l. 3. num. 11. Et Clericus non poteſt in iudicio fideiubere, cap. 1. de fideiuſſor. cap. ſi te quidem 11. quæſt. quæſt. 1. cap. & non ſatis 86. diſtinct. l. curiales, C. locat. l. de die, §. 1. vbi Gloſ. in verbo probandi. ff. qui ſatiſdar. cogant. S. Deo autem in authen. de Sanctiſſ. Epiſcop. latè Viuius deciſ. 210. Imò fideiubentes puniuntur ab ordinario pœna arbitraria, Menoch. de arbitr. iudic. caſ. 431. Lelius Zaneh. in tract. de priuileg. Eccleſiaſtic. priuil. 115. nu. 3. & Genuenſ. in prax. cap. 13. refert in Curia Archiepiſcopali Neapolitana non recipi Clericos in fideiuſſores, tùm ob beneficium cap. Odoardus. de ſolut. per quod ſtatuitur, Clericos non teneri, niſi in quantum facere poſſunt, tùm etiam, quia ſi pro pęna carcerarentur, minueretur diuinum ſeruitium, & à proprijs officijs impedirentur; Si tamen in fideiuſſores accepti fuiſſent, tenet fideiuſſio, cap. peruenit, & cap. conſtitutus de fideiuſſo. Bart. in d. l. 3. Iaſ. in l. patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iur. Cagnol. in l. qui cum alio, ff. de regul. iur. Menoch. de præſumpt. lib. 2. pręſumpt. 46. per totum, Guttier. de contract. iurat. cap. 72. nu. 2. in 6. tom. tractatuum, latè congerit Carol. de Graſ. de effectib. Cleric. effect. 44.

Quòd autem Clerici non dicantur fideiuſſores idonei pro Laicis, & quod nec is, qui quoquo modo tenetur cauere, liberetur dando Clericum in fideiuſſorem, probant Anchar. cap. 1. num. 4. de fideiuſſor. Iacobin. de Sancto Georg. in l. de die, §. qui mulierem, nu. 7. ff. qui ſat. dar. cogant. Bellonus in §. pro eo. Inſtit. de fideiuſſor. Renatus Coppinus in comment. Andegauenſ. lib. 1. tit. 11. num. 5. & hoc procedit ex difficultate conueniendi eos ob priuilegium fori, cui non poteſt Clericus renuntiare, cap. ſanè, & cap. ſi diligenti, de foro compet.

Idcirco

Idcirco Clericus, qui Regium, vel Baronale Officium geſſit, in Syndicatu remittendus eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum, & ab ipſo condemnandus, Aufrerius in Clement. 1. num. 25. de offic. ordinar. Couar. Pract. quæſt. cap. 33. num. 6. Clar. in pract. crimin. quæſt. 36. Franch. ita deciſum, refer dec. 479. Tappia in ius Regn. tit. de Sacro Sanct. Eccleſ. fol. 13. num. 6. Licèt contrariam opinionem teneat Carau. Rit. 49. nu. 15. & in Gallia contrarium ſeruari teſtantur, Aufrer. loc. cit. Guliel. de Benedict. in cap. Raynutius, in verbo vxorem, in 2. deciſ. num. 155. Et in hoc Regno extat Capitulum Caroli II. 159. per quod mandatur, ne publica Officia Clericis deferantur, & ex dicto cap. inſurrexit communis praxis, quod nullo modo Epiſcopi vtiles domini aliquarum Terrarum, poſſint eligere Clericos in Officiales; Sic refert multoties deciſum Anna Singular. 460. in verb. Rex; Poteſt tamen laicus eſſe fideiuſſor pro clerico, etiam in foro Eccleſiaſtico, & ab ipſo Iudice Eccleſiaſtico conuenitur, & condemnatur, nam per fideiuſſionem factam à laico coram Eccleſiaſtico, prorogatur ipſius iuriſdictio, quòd licitè fieri poteſt, l. ſi qui, & l. Epiſcopale, C. de Epiſcop. Audient. Bar. in l. 1. §. & poſt operis, ff. de oper. nou. nunc. Franc. Marc. deciſ. 82. & probat tex. in cap. ex reſcripto de iur. iur. vbi laicus fideiuſſor ratione iuramenti conuenitur coram Eccleſiaſtico:

Ratihabitio inualida non facit actum ratum.

Cap. II.

SEcundò infertur, quòd is, qui promiſit aliquid ratum habere, non liberatur, niſi validè, & ſollemnitèr ratificet, nec ſimplex ratihabitio ipſum liberat: Paul. de Caſtr. in l. inuitum, num. 4. ff. de ſeruitutibus vrbanor. prędior. & promiſſio ratihabitionis, intelligitur de valida, & quæ de iure ſubſiſtit; Idcircò ſi ex vi ſtatuti non poſſet aliquis contrahere, niſi cum conſenſu propinquorum, non liberaretur ſimplicitèr aſſentiendo, niſi interueniret requiſitus conſenſus propinquorũ, notabilitèr fundat Surd. conſ. 3. nu. 37. Ratio eſt, nam idem eſt, non fuiſſe factum, & inutilitèr fuiſſe: l. 1. §. nihil, ff. de inoffic. teſta. l. ſi quis ſubconditione, ff. de teſtamentar. tutel. Latè Franciſcus Beccius conſ. 14. num. 31. Nàm quælibet promiſſio intelligenda eſt, ne ſit fruſtratoria, l. fin. ff. ſi certum petatur. l. hanc legem, C. de contrahenda empt. Fruſtratoria enim eſſet promiſſio ratihabitionis, niſi cum debitis ſollemnitatibus fieret; paria enim ſunt, non gerere, ac ſine ſollemnitatibus facere, l. fin. C. de arbitrat. tutel. cap. 2. de traslat. Epiſcop. Carellian. Cotta in memorabil. in verb. actus nullus, Cacheran. deciſ. Pedamontan. 172. nu. 26. Item quando actus fit non ſeruata debita forma, habetur pro non ſcripto, Bald. in l. 1. §. pro ſecundo, C. de caduc. tollend. Corneus in l. fin. §. & ſi præfatam, C. de iure deliberand. Vantius de nullitat. cap. de nullitate ex defectu citationis, num. 25. Latè proſequitur

Bru-

Brunus in tract.de forma,& ſollemnit. art. de poteſtat. & effectu formæ, & ſollemnitatis, colum. 23. verſ.vlt.alius hic reſtat; Item ſicut paria ſunt virum non habere,ac habere, inutilem, Gloſ.in l.fin. C. ad leg. Flauiam de plagiar. Et eodem modo Eccleſia dicitur viduata,quę paſtorem non habet, ac quæ inutilem, cap.intèr corporalia, de tranſlat. prælat.ita paria ſunt, non ratificare,& inutilitèr,& inſollemnitèr ratificare,l.non putauit, §.quæ vis, vbi Bar.ff.de bonor.poſſeſſion.contra tabul.& in l.1.§ quod autem, ff. de offic. præfec. vrbanar.Iaſ.in d.l. quoties,ff.qui ſatiſdar.cogan.

Dictis adde, quòd quando aliquis actus promittitur, ſemper intelligitur de valido,etiam quod à Principe promittatur, qui poteſt defectum ſupplere.Innoc.Ioan.Andr.& Butrius in cap. dudum, de decim. latè Iaſ.qui alios refert,conſ.1.n.8. volum. 1. Item quando factum aliquod promittitur ad finem producendi aliquem effectum,non ſufficit ſi factum fiat, niſi tali modo fiat, quo intentus effectus ſequi poſſit, Bart.in l.quid ergo,§. cum autem, ff.de his,qui notan.infam. Roman. conſ. 199. num.2 & 3. Nàm promiſſio interpretanda eſt, vt præſtet finem ad quem dirigitur,l.1.§.quod autem, ff. de fluminib. l.2. §. quod autem diximus, ff. ſi quis cantion. Signorol.conſ.149.num.6.Idcircò Notarius rogatus de comficiendo inſtrumento intelligitur, vt validè, & ſecundum loci conſuetudinem illud cōficiat, Bal.Ale.& Iaſ.in d.l. huiuſmodi,ff.de leg.1.& promittēs Minorem, ratum habiturum aliquem contractum, intelligitur in forma valida, nec aliter liberatur à promiſſione, Bald.in l. ſi procurator,ff.de condition.indebit.Orman. in l.4.§. cato,nu.377.ff. de verbor. obligat.Surdus dicto conſ.3. Contra hoc non obſtat deciſio Capycij 93.n.6.in qua,qui promiſerāt Vniuerſitatem ratificaturam, fuerunt liberati à promiſſione,quia ibi S.C. non determinauit articulum, de quo nunc agimus, ſed quia in facto conſtabat, promiſſores feciſſe totum poſſe, idcircò fuerunt liberati ex communi reſolutione, quod promittens factum alienum, licèt teneatur ad intereſſe,l.quoties,§.ſi quis alium,ff.de verbor.obligation. §.ſi quis alium, Inſtit. de inutilibus ſtipulat. faciēdo tamen totum poſſe liberatur,l.ſtipulationes nō diuiduntur,& l.ità ſtipulatus, ff. de verbor. obligation. Nec etiam obſtat deciſio Grammatic.102.num. 99. quia ibi reuocatur renunciatio ex noua ſuperuenienti cauſa, quod non facit ad caſum noſtrum.

Non dicitur condemnatus, aut excommunicatus, qui per ſententiam, aut excommunicationem nullam eſt condemnatus, aut excommunicatus.

Cap. III.

Tertiò infertur,quòd condemnatus per ſententiam nullam, non dicitur condemnatus, l. 4. §. condemnatum ibi (condemnatum accipere debemus eum,qui ritè condemnatus ſit, vt ſententia valeat, cæterum ſi aliqua ratione ſententia nullius momenti ſit; Dicendum eſt condemnationis verbum non tenere) ff. de re iudic. & probat etiam tex.in l.rei capitalis, §. 1. in fin.ibi (damnatus enim ille eſt,vbi damnatio tenuit) ff. de pœnis, & l. 1. §. 1. in fin.ibi (*quod ait Senatus*, quæ iudicata, tranſacta finitauè ſunt, rata maneant, ita intelligendum

dum eſt, vt iudicata debeamus ab eo accipere, cui iudicandi ius fuerit) ff. ad Tertull.

Ratio eſt, quia quod nullitèr geſtum eſt, nullum præſtat iuris impedimentum, cap. quæ contra, & cap. non præſtat de regul. iur. in 6. Et ſententia nulla non tranſit in rem iudicatam, cap. circa de frigid. & malefic. Oldrad. conſ. 106. Bald. in l. 1. C. ſenten. reſc. non poſſe. latè proſequitur Tuſch. in verb. ſententia conc. 144. Et regularitèr omnis diſpoſitio huius ſæculi loquens de actu, nunquam intelligitur de actu nullo, quia quod nullum eſt, caret executione, nomine, & effectu, l. non putauit, §. non quæ vis, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tabul. Ioannes Andr. Innoc. & Bald. in cap. dudum de decim. Bart. in l. 1. §. quod autem. ff. de offic. præfect. vrban. Bald. in l. cum præcibus, C. de probation. & in cap. Nicolao de appellation. Guido Papa deciſion. 124. 159. & 200. Capyc. deciſ. 35. Surd. deciſ. 124.

Et clauſula, *parito iudicato*, quę ex ſtylo ſignaturæ ſolet apponi in reſcriptis, per quam conceditur iuriſdictio ſub conditione, ideſt, poſt ſententiæ executionem, & ipſa non executa, omne quod geritur eſt nullum ex defectu iuriſdictionis, Puteus deciſ. 429. lib. 1. Marth. de clauſ. clauſ. 84. num. 10. vbi refert multoties à Rota ſic iudicatum; Et intelligitur in caſu, quo reperiretur iudicatum, iuxta tex. in l. ſi quis legauerit, la prima, vbi Iaſ. ff. de leg. 1. Bald. in l. fin. num. 41. C. de edict. Diui Adrian. tollen. Ruin. conſ. 83. num. 7. lib. 1. Rota deciſ. nou. par. 1. latiſſimè Mareſcott. variar. reſolut. lib. 1. c. 87. num. 30. locum, inquam, non habet quando ſententia eſt nulla, quia nō dicitur iudicatum, quod nullitèr iudicatum eſt, Felin. in cap. cauſam quæ, de reſcript. Roman. conſ. 384. num. 1. Caputaquen. dec. 166 p. 2. Rota dec. 100. in 1. par. Mareſcott. loc. cit.

Et licet per Bullam P. j V. fuerit ſtatutum, quòd ſententia tranſacta in rem iudicatam omninò exequatur, niſi opponatur exceptio nullitatis ex defectu citationis iuriſdictionis, aut mandati, ſi tamen ex alio capite conſtet, ſententiam fore nullam, ex quo aliquod ſubſtantiale iuditij defuit, ſententia executioni non mandatur, Caſſiodor. deciſ 8. de reſcriptis, Rota deciſ. 2. eod. tit. in nouis, Peregrin. deciſ. 24. lib. 1. & ita plurìes fuiſſe à Rota reſolutum, ac ſupradictam Bullam interpræt atam teſtantur Mareſcott. loc. citat. num. 32.

Idem eſt etiam in reſcripto, pro cuius validitate facienda eſt mentio litis pendentiæ, vel ſententiæ latæ, cap. inter Monaſterium de re iudic. cap. coram, de offic. delegat. cap. inter dilectos, de fide inſtrumentor. Rota in ant quis dec. 637. non tamen procedit, quando ſententia eſſet nulla, nec ex ipſius omiſſione reſcriptum diceretur obreptitium, vel ſubreptitium, Rota deciſ. 357. in antiquis, Aegidius Bellamera dec. 140. & tradunt Gloſæ Ordinariæ in c. in noſtra, in verb. mentionem, in cap. ex tenore in fin. Gloſæ Magnę, de reſcript. in cap. ſugeſtum, in verbo poſterius. de iur. patron. & in cap. cum noſtris, in verbo, de facto, de conceſſ. præbend. Abb. in cap. per veſtras, colum. 3. verſic. nota, hoc dictum, de donation. in ter vir. & vxor. Afflict. deciſ. 366. latiſſimè Vantius de nullitat. in cap quoties, & intra quod tempus de nullitate agi poſſit, num. 18.

Quod dictum eſt de reſcript. procedit in omni materia, nam de actu nullo, nulla vrget neceſſitas faciendi mentionem, prout in materia priuilegiorum tradunt Domin. in cap.

T quo-

quoniam, 18. diſtinct. De vnione nullitèr facta, loquitur Calderin. conſ. 29. de præbend. De gratia nulliter conceſſa tradunt, Rota deciſ. 179. Roman. conſ. 483. De electione nulla, Calderin. conſ. 14. de reſcript. De appellatione nulla, vel deſerta, Butr. & Imol. in cap. ex parte, de reſcript. in cap. bonè de confirmat. vtil. vel inutil. De compromiſſo nullo, Cardinalis conſ. 94. latè cumulant Felin. in dict. cap. ex tenore, & in c. in noſtra, de reſcript. & in cap. illud, de pręſcription. Dec. conſ. 460. num. 28. nec prorogat iuriſdictionem, Archidiac. in cap. non ita, 2. quæſt. 6. Paul. de Caſtr. in l. 1. §. 1. ff. de feud. nec interrumpit præſcriptionem, l. ſi pater, vbi Gloſ. in verbo ſtatus, C. ne de ſtat. defunc. poſt quinq. quærat. cap. debitus honor, vbi Gloſ. in verbo in fine, de appellationib. Et attentata poſt ſententiam appellatione pendente, licèt antè omnia reuocanda ſint. cap. non ſolùm, de appellationib. in 6. ex regula, quod nihil appellatione pendente innouandum eſt, vt toto tit. ff. & C. nihil innouand. appellat. penden. ſententia tamen declarata nulla attenta remanēt illibata, Aegidius Bellam. deciſ. 259. Rota deciſ. 357. in antiquis, Vantius loco citato, num. 48. Et ſententia nulla, ob quam fuit, quis proprij bonis priuatus, non impedit, quin ſpoliatus non poſſit agere remedio ſpolij, cap. conquerente, de reſtititut. ſpoliator. Abb. in cap. ex inſinuat. de procurat. nu. 4. Alex. in l. non videtur, & in l. iuſta poſſit, ff. de acquirend. poſſeſ. nam Iudex nullitèr procedendo ſpoliat, l. meminerint, vbi Doctor. C. vndè vi, Dec. in cap. referente, de reſcript. Boer. deciſ. 138.

Hæc autem omnia, quę de ſententia dicta ſunt, procedunt etiam in ſententia excommunicationis, quæ, licèt ſecundum D. Gregor. ſiuè iuſta, ſiuè iniuſta ſit, ſemper eſt timenda, quando tamen eſt nulla, nec quòad Deum, nec quòad Ecclesiam timenda eſt. Non quòad Deum, quia nulla eſt culpa; Neque quòad Eccleſiā, quia habetur, ac ſi non eſſet lata, Oſtienſ. in ſum. tit. de ſentent. excommunicat. §. quis eius effectus; Idcircò ex communi Canoniſtar. & Theolog. opinione ſicut ſententiam excōmunicationis nullam non ſeruans, non peccat, ſic nec irregularitatē incurrit, Gloſ. in cap. ad præſentiam, in verbo appellationem, vbi Abb. de appellat. & in cap. ſolet, in verbo officijs de ſententia excommunicationis in 6. Nauar. in repitit. cap. cum contingat remed. 2. num. 4. & ſequen. & in ſumma cap. 27. num. 3. Vgol. de cenſ. tab. 1. caſ. 14. §. 18. Couar. in cap. alma mater, parte 1. §. 7. nu. 7. Paludan. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 1. art. 3. concl. 2. Gabr. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 2. art. 2. conſil. 8. Sot. in 4. diſtinct. 22. quęſt. 1. artic. 3. Sayr. de cenſ. lib. 1. cap. 16. num. 42.

Ratio eſt, quia quod nullum eſt, timendum non eſt, nec præſtat iuris impedimentum, dicto cap. non præſtat; nec adeſt culpa incontrauenniendo, cùm lex non offendatur, cap. qui peccat 23. quæſt. 4. Et in foro conſcientiæ, idem procedit, ſi ſententia eſt iniuſta, quam attenta veritate iniuſtitia æquipollet nullitati, idcircò iniuſtè excommunicatus, in foro animæ non eſt ligatus, & poteſt abſolui ab alijs ſuis peccatis, & Sacramentum Euchariſtiæ recipere, Riccard. in 4. diſtin. 18. artic. 3. quæſt. 4. Adrian. in 4. de confeſſ. quæſt. 4. col. 10. Nauar. in cap. final. de teſtib. cogend. & in ſumma, cap. 9. num. 4. Et etiam celebrando ecluſo ſcandalo, & contemptu non peccat; nec efficitur irregularis, Adrian. in quodlibet

quæſt.

quæſt. 6. artic. 1. conſ. 1. verſ. Sed dubium eſt, & in 4. ſententia, quęſt. 4. de confeſſ. verſ. ſi petas, Caiet. 2. 2. quæſt. 70. artic. 4. & 2. & in opuſculis, tom. 1. tractat. 19. circa fin. Sot. de tegend. ſecret. memb. 3. quæſt. 1. concluſ. 4. & in 4. diſtinct. 22. quæſt. 1. art. 3. concl. 4. Ioannes Medin. C. de reſtitut. quæſt. 11. Barthol. Medin. lib. 1. inſtruction. confeſſ. Couar. loc. cit. §. 7. num. 5. Et probatur apertè in cap. cui eſt illata, vbi (neminem poteſt grauare iniqua ſententia) & in cap. illud, ibi (quod ſi quiſquam fidelium fuerit anathematizatus iniuſtè potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur iniuriam) & in cap. cępiſti habere, & cap. quid prodeſt 11. quæſt. 3. probat etiam Corduba quæſt. Theolog. lib. 1. quæſt. 43. caſ. 13. Henriq. in ſumma, tit. de excommun. cap. 15. §. 3. Sayr. dicto lib. 1. cap. 16. num. 17.

Præcepto annuæ Confeſſionis nequaquam ſatisfit per confeſsionem inualidam. Cap. IV.

QVartò Infertur, quod præceptum annuæ confeſſionis à iure poſitiuo taxatum, iuxta tex. in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ. non adimpletur per confeſſionem inualidam, Nauar. in ſum. cap. 9. n. 4. Viual. in candel. aur. tit. de confeſſ. num. 51. Suar. de pęnit. diſput. 36. ſect. 7. num. 3. Med. C. de confeſſ. quæſt. 20. & 24. Petr. Sot. lect. 8. de confeſſ. in fin. Henriq. in ſumma, lib. 4. cap. 5. §. 1. Comitol. lib. 1. Reſponſor. moral. q. 19. in fin. §. enuntiatum igitur veriſſimum, Reginal. in prax. lib. 6. num. 53. Coninch. de neceſſ. confeſſ. diſputat. 5. num. 9. Molſ. in ſumma, tract. 7. cap. 10. num. 25. Eman. Sà verb. confeſſio. Eſt communis opinio omnium.

Ratio concluſionis eſt, quia inualida confeſſio, non dicitur confeſſio, ſed confuſio; Idcircò cùm nulla ſit, nõ poteſt per ipſam adimpleri pręceptum, vt per ſupra citatos. Hinc eſt quòd pœna excommunicationis, quæ in aliquibus Epiſcopatibus apponi ſolet contra non confitentes in Paſchate, locum habet etiã contra nulliter, ſeu inualidè confitentes, Coninch. dicta diſp. 5. dub. 9. n. 72. Molſeſ. loc. cit. num. 29. Non tamen procedunt ſupradicta, quando confeſſio fuiſſet valida, ſed informis. nam tunc adimpletur præceptum, ex eo, quia ſecundum magis communem opinionem, per cõfeſſionem informem verè conficitur Sacramentum, licèt gratia non conferatur, quia finis præcepti non cadit ſub præcepto, vt notum eſt apud omnes; Sufficit pro adimplemento præcepti Sacramentum fuiſſe confectum, prout in ſpecie defendunt Sot. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 3. art. 3. Petr. Sot. lect. 8. de pœnit. Ledeſm. in 4. in 2. p. q. 8. art. 2. dub. 12. Suar. de pœniten. diſput. 35. ſec. 4. num. 3. Molſ. loco citato.

At verò, Præceptum annuæ communionionis, quòd licèt ſit de iure diuino, ab Eccleſia etiam taxatum fuit in dicto cap. omnis vtriuſquè ſexus, adimpletur per indignam communionem; Eſt communis opinio, quam probant Sot. lib. 2. de iuſtit. & iur. quæſt. 3. art. 10. Metina in ſumma confeſſar. par. 1. fol. 206. Lopez in 1. par. inſtructor. cap. 11. §. reuocari, Vega lib. 3. caſ. coſc. caſ. 273. Couar. in cap. alma mater par. 1. num. 5. Cordub. quæſt. Theolog. quæſt. 15. Azor. in ſumma tomo 1. lib. 7. cap. 41. Suar. de Sacram. in 3. par. diſp. 90. ſec. 3. Vaſq. tom. 3. diſput. 214. num. 31. Sanch. in ſum.

permutatio, vel reſignatio beneficij facta non habenti legitimam ætatẽ, Puteus deciſ. 331. lib. 1. ſic pluries Rota decreuit. Refert, & ſequitur Flamin. Paris de reſignation. benefic. lib. 4. q. 9. num. 20. cum ſequenti, Rodriq. in ſumma tom. 1. cap. 30. num. 1. Vega in ſumma par. 1. cap. 56. caſ. 5. Et procedit regula etiam in foro conſcientiæ, Ledeſ. in ſumma par. 2. tract. 7. cap. 2. in 7. concl. difficult. 17. & etiam ſi modicum tempus deficeret, nempè dies. Ratio eſt, quia in expreſsè ſtatutis à iure, non eſt licitum arbitrari. Et in ætate ſtatuta à iure ad condendum teſtamentum, ſi vna dies deficiat, corruit actus, l. qua ætate, ff. de teſtament. Et in materia ſponſaliorũ, pro quibus legitimè conficiendis requiritur ſeptennium completum, vt ſupra probatum eſt, ſi vna dies deficiat, corruunt, Ant. de Butr. in cap. litteras, de deſponſ. impuber. Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 16. n. 4. Et in propria materia collationis beneficiorum, quod defectus ætatis in vna die annullet collationem, probat Garzias in d. cap. 4. n. 84. Si tamen impetratum fuerit reſcriptum pro conſequutione beneficij, tempore, quo completa non erat ætas pro tali beneficio conſequendo, non poterit is, qui reſcriptum impetrauit adueniente ætate, beneficium obtinere, cap. ſi eo tempore, vbi Gloſ. & omnes Canoniſtę, de reſcript. in 6. Dynus in d. cap. non firmatur.

Tertio Confirmatur. Confeſſio Rei, etiam in tormentis facta non valet, niſi præcedentibus inditijs, l. 1. §. Diuus, ff. de queſtion. Gloſ. in l. penul. vbi Bart. ff. eodem tit. Felin. Dec. & Berous in cap. at ſi clerici, de iudic. Brunorus à Sole, in compendio in verbo, confeſſio facta per torturam, vbi teſtatur de communi opinione, Boerius deciſ. 90. nu. 10. & hoc in quocunque crimine, etiã enormiſſimo, Foller. in pract. criminali, in verb. & ſi confitebuntur, p. 3. num. 2. Gigas in tract. de crimine læſæ Maieſtatis, lib. 2. tit. Quomodo & per quos crimen lęſę Maieſtatis probetur, q. 1. num. 13. Viuius com mun. opin. opinione 139. nu. 5. Latè Farinac. in tract. criminal. in tit. de reo confeſſo, & conuicto, qu. 83. cap. 1. Idem eſt de confeſſione facta antequam conſtaret de delicto in genere, l. prima, §. illud, vbi Bart. & alij, ff. ad Syllanian. Angel. de maleſic. in verbo, quòd fama publica, nu. 108. & in verbo veſtem foderatam, num. 25. Subſequentibus tamen inditijs poſt confeſsionem in tortura factam, vel conſtito de delicto in genere, confeſsio non ratificatur, neque conualeſcit, Alber. & Bart. in l. maritus, num. 2. ff. de queſt. Felin. in cap. ad noſtràm, de probation. & in cap. at ſi clerici, num. 1. vbi Dec. num. 38. de iudic. Dec. in cap. quod initio, num. 4. de regul. iur. Alexan. conſ. 79. lib. 2. Roman. conſ. 177. & ſingul. 131. Laurentius in deciſion. Auenionenſ. deciſ. 138. Brunor. à Sole, loc. citat. Maſcard. de probation. lib. 3. concl. 1385. Farinac. loco cit. n. 4.

Quartò Confirmatur. Excommunicatio lata poſt appellationem, eſt nulla, cap. cum contingat, vbi Abb. de officio delegati, cap. per tuas, vbi Gloſ. in verbo in quibus caſibus, & Abb. de ſenten. excommunicat. in 6. & cap. in præſenti, in verbo ad cautelam, eodem tit. in 6. Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 7. num. 5. §. 10. nu. 4. Nauar. in ſumma cap. 27. num. 4. latiſsimè Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 16. num. 18. Nec reuiuiſcit ſi appellatio non proſequatur, cap. licet, de ſentent. excommunic. in 6. Couar. dicto cap. alma mater, §. 10. num. 6. Vgolin. de cenſur. tab. 1. cap. 13. §. 18. num. 8. Ratio eſt,

quia per appellationem ſuſpenſa fuit Iudicis iuriſdictio, cap. ſi à Iudice, de appellation. in 6. Idcirco ſententia ab ipſo lata, habetur ac ſi à non ſuo Iudice lata eſſet, & cum à principio nulla ſit, non poteſt ex non proſequutione appellationis vires accipere, vt in ſpecie tradit Gloſ. in cap. ſæpè, in verbo rata, vbi etiam Abb. num. 14. & Anton. de Butrio de appellation. Sayr. in d. c. 16. num. 23.

Quintò Confirmatur. In multis Ciuitatibus ſolent adeſſe ſtatuta, ne bona ſtabilia emantur abſque Principis licentia, quòd ſi ex donatione, legato, vel ſucceſſione immobilia deferantur infra annum, teneantur ea vendere, nec amplius poſſunt abſque Principis licentia bona immobilia poſſidere, refert Mol. de iuſt. & iur. diſput. 140. verſ. quia de iure huius Regni. Sed quicquid ſit de ſtatuto Luſitaniæ, ſtatutum ſupradictum, quoad Eccleſiaſticos non valet, ex quo eſt contra libertatem Eccleſiæ, cap. perpendimus, de ſenten. excom. Dec. Felin. & omnes Canoniſtæ in cap. Eccleſiæ Sanctę Mariæ de conſtitution. Borrel. in addit. ad Belluc. in ſpec. Princip. rubr. 14. de amortizat. §. veniamus, litr. Q. Et ità fuit à grauiſſimis authoribus fũdatum in varijs tract. de cenſur. Quod autem pertinet ad forenſes, ne ipſis ſtabilia alienentur, certum eſt valere ſtatutum, probatur in l. ſi emptione, §. primo, ff. de contrahend. empt. Bart. in l. filius familias, §. Diui, in 2. quæſt. ff de legat. 2. Anna in verbo ſtatutum, ſing. 493. Si tamen alienatio ſtabilium in forenſi fiat, ſi poſtea ciuis efficiatur, alienatio non conualidatur, nec reuiuiſcit; lariſſimè probant Roman. conſ. 509. Andr. Sicul. cõſil. 70. lib. 3. Decius in d. cap. quod initio.

Sextò Confirmatur etiam ex multis regulis. Nam ſtipulatio liberi hominis, vel rei ſacræ, non conualeſcit, ſi liber homo efficiatur ſeruus: vel res ſacra efficiatur profana, l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verbor. obligat. Sic etiam libertas data ſeruo alieno, ſi efficiatur manumittentis, non reuiuiſcit libertas data, nec manumiſsio nulliter facta vires recipit, vel conualeſcit, l. ſi ſeruo, ff. qui, & à quibus. Sic etiam teſtamentum impuberis, furioſi, vel filij familias, quod de iure non valet, adueniente pubertate, ceſſante furore, vel patria poteſtate, teſtamentum non reuiuiſcit, §. præterea, Inſtitut. Quibus non eſt permiſſ. fac. teſt. cap. poteſt, verſ. quod ab initio, 16. quæſt. 3. Idem eſt ſi ex incapacitate hæredis inſtituti, teſtamentum eſſet nullum, nam, ipſo effecto capace teſtamentum non confirmatur l. ſi filius, & l. eius, & l. penult. ff. de teſtam. l. 1. §. 1. ff. de legat. 3. Dyn. in dicto cap. non firmatur.

Quæ autem in ampliatione ſupradicta latè probata ſunt, quòd actus à principio nullus, ſi deueniat ad caſum, in quo poteſt legitimè fieri, non validatur, infraſcriptas recipiunt interpretationes, & Primò, quòd intelliguntur in actu penitus nullo, non autem annullando, nam actus annullandus, poteſt ex aduenientibus tractu temporis confirmari, cap. quod ſicut, de elect. cap. bonę il ſecondo de poſtulation. prælator. gloſ. in dicto cap. non firmatur, Abb. in cap. 3. de his, quæ fiunt à Prælar. Dec. in d. l. quod initio, nu. 9. & ita procedit doctrina Bart. in l. cum vir. ff. de vſucapion vbi format quæſtionem, quòd ſtante ſtatuto, quòd debitor debito pendente, nõ ſolùm non poſsit contrahere, ſi de facto contrahit, & poſtea ſoluit debitum, conualidatur actus, ex quo tollitur impedimentum, & nullitas illa non erat ſimpliciter introducta,

ſed actus erat annullandus ob tertij intereſſe, idcirco remoto impedimento conualidatur, & ex ſuperuenientia dominij ob remotionem obſtaculi conſolidatur actus, & ita procedit etiam tex. in l. fin. ff. de fundo dotali, vbi alienatio dotalis facta à viro, ſi dos ipſi obueniat, confirmatur alienatio; Sic etiam alienatio rei alienæ, non valet, ſed ſi res illa poſt contractum fiat vendentis, ex ſuperuenienti dominio conualidatur actus, ex quo à principio non erat omnino nullus, ſed reſpectiuè ad iura veri domini, rem poſſidẽtis, Gloſ. in l. rem alienam, ff. de contrahend. emption. & in l. ſi quis alienã, ff. de action. empti, vbi allegat tex. in d. l. cum vir. Quomodo autem ſuperuenientia dominij locum habeat in feudis, latè tradũt poſt alios Octau. Bambacar. in cap. moribus. Si de feudo defuncti militis fuerit controuerſia Ioannes Andreas de Georgio alleg. 3. de Ponte in tract. de poteſtat. Proregis, tit. de regalibus impoſit. §. 7.

Secundò Intelliguntur ſupra firmata in ampliatione, quod actus, ſi à principio eſt nullus, ſi deuenit ad caſũ, in quo legitimè fieri poteſt non conualidatur, vt non procedant, quando ex tractu temporis ceſſat cauſa deſtruens, & aduenit cauſa conualidans, Dyn. in dicto cap. non firmatur, num. 12 Bar. in l. per fundum, ff. de ſeruitutib & in d. l. cum vir, vbi etiam Imol. ff. de vſucapion. Dec. in d. l. quod initio, num. 10. ff. de reg. iur. de Ponte loc. ſupra citat. Et ita procedit tex. in d. l. per fundum, vbi conſtitutio ſeruitutis inutiliter facta per conſenſum tertij, confirmatur; Sic etiam donatio officiali facta, licet durante officio nulla ſit, finito officio, perſiſtente donante in eadem expreſſa, vel tacita voluntate, donatio confirmatur, l. prima, C. de contrar. iudic. l. ſi contra, C. de nupt. l. ſed quod ſenatorio, ff. de ritu nuptiar. Ita etiam contractus à minore geſtus, ſi effecto maiore tranſactum ſit quinquẽnium, contractus taliter firmatur, vt amplius non poſſit retractari, l. fin. C. ſi maior fact. alienat. rat. habuer. latè poſt alios explicat Molfeſ. vbi etiam tradit quid in foro conſcientiæ, conſ. 8. in 1. tom. conſuetud. Et ſponſalia, quæ vt ſupra diximus ante ſeptennium contracta non valent, ſi ſeptennio completo ſigna ſponſorum appareant, conualidantur, cap. 1. vbi Gloſ. de ſponſat. impub. Ratio ſupradictorum eſt, quia ex tractu temporis, non ſolum ceſſauit cauſa deſtruens, ſed ſuperuenit cauſa confirmans, vt ex ſupradictis patet, & probat tex. in d. l. cum vir, vbi Bart. nu. 7. ff. de vſucapion. l. filiam fratribus, vbi Bart. num. 7. ff. ad Trebellian. l. cùm dominus, §. fin. ff. de pecul. leg. l. apud celſum, §. ſi à Titio, ff. de doli mali met. except. l. illicitè, ff. de rebus cor. &c. poſt alios probat Franc. Niger Controuer. forenſ. controuer. 308. num. 56. cum ſequenti. Et eo magis procedit ſupradicta intelligentia, quando cauſa confirmans, ſeu ius ſuperueniens, habet cauſam de præterito, nam ex communi concluſione, certum eſt ius ſuperueniens, habens cauſam de præterito, prodeſſe ad victoriam, & conualidare etiam iudicium retro nullum, l. ſi rem, §. fin. vbi Bart. num. 1. ff. de pignorat. action. l. ſi mandauero tibi, ff. mandat. l. ſi Titius, vbi Bart. ff. de verbor. obligat. Corneus conſ. 288. n. 19. vol. 3. Ruin. conſ. 18. nu. 8. vol. 4. Cefal. conſ. 147. num. 10. Capyc. deciſ. 16. Puteus deciſ. 426. lib. 3. Caputaq. deciſ. 299. in 1. p. Rota in nouiſsimis, dec. 187. p. 2. Surd. dec. 6. in prin.

Tertiò Intelliguntur tradita in ſupraſcripta ampliatione, quòd actus à prin-

principio nullus deueniens ad caſum, in quo legitimè fieri poteſt nõ conualidatur, vt procedant quando conſtat de principio vitioſo, ſecus è contra, nam poſſeſſio immemorabilis, habet vim tituli, & priuilegij, l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana, & æſtiu. cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verbor. ſignificat. nam tempus immemorabile non includitur in regula ſupradicta, quòd quando à principio non valet, ſi deueniat ad caſum, in quo poteſt valere non cõualidatur, ſic notabiliter Ang. in §. 1. per Gloſ. ibidem authent. vt de cætero comm. Eccleſ. Dec. in dicto cap. quod initio, num. 8. Ratio concluſionis eſt, quia præſcriptio immemorabilis, nõ requirit probationem tituli, nec etiam probationem bonæ fidei, nec ſcientiam, nec patientiam illius contra quem præſcribitur Anton. Gabr. comm. concluſ. tit. de præſcription. concluſ. prima, per totam, Maſcard. de probationibus, concluſ. 1220. & ſequenti, quia omnia ex curſu temporis legitimè præſumuntur proceſſiſſe. Et licet vera ſit concluſio, quòd data incapacitate, quaſi poſſidentis, nulla poſſeſſio, etiam immemorialiſſima iuuat, Abb. in cap. fin. num. 15. de conſuetud. vbi Roccus de Curte ſect. 3. num. 36. deciſ. 32. num. 6. Anton. Gabr. loco citat. num. 16. Auendan. de exequendis mandat. par. 1. cap. 1. num. 7. & num. 20. & cap. 6. num. 7. Hoc procedit in omnimoda, & perpetua incapacitate, quæ nunquam poteſt ad capacitatem reduci, nam quando poteſt poſſeſſor per priuilegium fieri capax, immemorabilis poſſeſſio prodeſt, & obtinet vim priuilegij. Et ſicut poteſt per priuilegium poſſeſſor effici capax, ità etiam per immemorabilem poſſeſſionem, cùm ſubſtineat vicem priuilegij, vt ſupra ex §. ductus aquæ, & §. præterea probatum eſt, & in ſpecie facit notabilis deciſio, Vaſq. Illuſtr. controu. lib. 2. c. 84. num. 11. & facit regula, quòd quicquid poteſt per priuilegium concedi, poteſt etiam per conſuetudinem, ſeu præſcriptionem acquiri Gloſ. in cap. catholica, vbi Præp. & Geminian. 11. diſt. Felin. in cap. accedens, num. 6. verſ. reſtringerem hanc fallentiam de præſcript. Gregor. Lopez in l. 2. tit. 7. par. 5. in glo. in verbo otorcamiento del Rei, Ioſeph ſeſſæ tr. de inibition. cap. 8. §. 3 n. 158. Belluc. in ſpec. Princip. rubr. 11. §. videndum, nu. 13. Et ſicut ex priuilegio Summi Pontificis poteſt Rex conferre beneficia, Boer. dec. 32. & de facto ita practicatur in hoc Regno in collatione canonicatuũ, & dignitatum Eccleſiæ Lucerinæ, ita & per conſuetudinem, & poſſeſſionem immemorabilem, Boer. loco cit. n. 9.

Quid dicendum quando ex nouiter accidentibus, materia actus deſtruitur. C. 8.

Limitatur ſupra firmata principis concluſio, quòd quando actus deuenit ad casũ, à quo incipere nõ poteſt, non irritatur, vt nõ procedat quãdo ex nouiter accidẽtibus materia actus deſtruitur, & vt inquit Bar. in l. pluribus, §. & ſi placeat, ff. de verbor. obliga. deficit cauſa materialis exẽplũ eſt, quando fuit promiſſa res, quç poſt promiſſionẽ abſq; culpa, vel mora promittentis, effecta fuit ſacra, tũc. n. promiſſio ceſſat, & non debetur, quia materia ipſa promiſſa ceſſat, l. inter ſtipulantẽ, §. ſacram, vbi Gloſ. Bar. Iaſ. & alij, ff. de ver. oblig. l. huic ſcripturæ, & l. quia in eum, ff. ad l. Aquil. & l. ſi à me, ff. de iud. Dixi abſque culpa, vel mora debitoris, quia alias teneretùr ad pretium, vt per ſupra citatos.

Et procedit concluſio, etiam ſi poſtea ceſſaret impedimentum, nã quando

res eſt extincta per cauſam annullantem, non reconualeſcit, etiam ſi tale impedimentum ceſſet, l. qui res §. aream, ff. de ſolution. cap. quæris, vbi Gloſ. de conſecrat. diſt. 4. & c. quàm periculoſum 7. qu. 1. & Speculator in tit. de probation. §. 1. ver. circa nouale, dixit, quòd nouale tãdiu durat, quandiu à primis religioſis poſſidetur, quod ſi ad alios peruenerit amittit illam qualitatem, c. fin. de priuileg. & ſi ad primos reuertatur, non recuperat, per textum in dicto §. ſactam, & probat Iaſ. ibidem num. 8. Titaquell. tract. ceſſante cauſa, limit. 12. num. 5. Et promiſſio, vel legatum fructuum ex certo fundo percipiendorum, ipſis nõ natis, non debentur, & ſi ex alijs fũdis promiſſoris, vel teſtatoris colligantur, quia locus eſt appoſitus cauſa taxationis, & non demonſtrationis, ſecundum communem omnium reſolutionem, vt habetur in l. quidã teſtamento, ff. de legat. 1. l. Paula Callimacho, ff. de legat. 3. l. Titius, ff. de aliment. & cibar. leg. l. in conditionibus, §. 3. ff. de condition. & demonſtration. l. ſi non deſignata, C. de falſ. cauſ. leg. adiect. l. ex eo, ff. de annu. leg. l. vini falerni, ff. quando dies leg. cedat, l. ſi quis cum fundũ, ff. de action. empti, l. annua, §. Titio, & l. penult. ff. de annu. leg. l. ſi ſic, §. 1. & l. Legaui, vbi Gloſ. ff. de legat. 1. l. inter ſtipulantem, §. ſacram, vbi Bar. num. 6. & Iaſ. nu. 27. ff. de verb. obligat. Cyn. & Bald. in l. ſi quis argentum, § 1. C. de donation. Bar. in l. Lucius, §. Quibus, ff. de legat. 2. Gigas in tract. de penſion. quæſt. 62 Caccialup. in eodem tractatu q. 16 Rota in antiqu. deciſ. 11. Loffred, conſ. 46.

Et ſecundum communem, & veriorem reſolutionem, adiectio loci tunc dicitur appoſita cauſa taxationis, quando ante perfectionem diſpoſitionis locus nominatur, dicitur autem cauſa demonſtrationis, quando completa diſpoſitione adijcitur, Alberic. in d. l. quidam teſtamento, ff. de legat. 1. Bart. in d. l. Lucius, §. Titius, ff. de legat. 2. & in d. § ſacrã, n. 6. Ioannes Faber in d. l. ſi quis argentum, Iacob de Sancto Georg. in l. ſi fidei commiſſum, §. tractatum, ff. de iudic. Decius in l. fin. num. 21. ff. de pact. & conſ. 305. Paul. de Caſtr. conſ. 338. vol. 1. Felin. in cap. ſuper litteris, num. 10. de reſcriptis, Couar. in rubr. de teſtam. p. 2. num. 13. verſ. ſecunda concluſio, Garz. in tract. de expenſ. & melio ration. c. 4. num. 36. Nec promiſſio, vel legatum fructuum percipiendorum ex certo fundo in primo anno, ſuppletur, ex ſequentibus annis, nam ipſis non natis, amplius non debentur, Andr. de Iſer. in cap. primo de notis feudorum, & tradunt communiter DD. locis ſupra citatis.

Ratio ſupradictorum eſt, quia res extincta per cauſam annullantem, amplius non reuiuiſcit, vt ſupra ex dicto §. ſacram, & alijs probatum eſt, & facit communis reſolutio Feudiſtarum, quod feudum, quod poteſt conſiſtere in annuis redditibus cap. 1. §. ſciendum, vbi omnes feudiſtæ, de his, qui feud. dar. poſſ. Cumia in repetitione, cap. ſi aliquem in præiudijs num. 121. Petr. Greg. in tract. de conceſſ. feudor. p. 2. qu. 6. Franc. deciſ. 362. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. Gloſ. 6. vel in fructibus, qui ex camera, vel canena Regis ſolent percipi, de quibus loquitur tex. in cap. 1. §. fin. de feud. cognit. & c. 1. §. ſi vero vaſſallus, quid ſi inueſtit. & cap. 1. vbi Andr. de Iſer. notis feud. Capyc. de inueſtit. feud. in verbo feudum de camera, Thomas de Marinis tractat. de feud. titul. de feud. camer. ſi ex certo corpore non percipiuntur, non ſupplentur ex alijs, nec ex annis ſequentibus, Andr. in

dicto

dicto cap. 1. de not. feud.

Fallit tamen hæc regula, Primò in præſtationibus, quæ ſingulis annis faciendæ ſunt, nam quod in vno anno colligitur, ſupplendum eſt ex alijs l. legatum, §. vini falerni, ff. de ann. leg. l. ex eo, ff. de vino trit. & oleo legat. Petr. & Bart. in d. §. ſacram, n. 6. Cynus in d. l. ſi quis argentum, id circò pluries fuit iudicatum annuas præſtationes à Rege in feudum cõceſſas ſuper function. fiſcalibus certi loci, ipſis deficientibus ſupplendas eſſe ex alijs.

Fallit etiam ſecundo, quando annua præſtatio habet principium à cauſa onerosa, nam ſemper reficienda eſt ex alijs locis, vel ex ſequentibus annis, Andr. de Iſer. in cap. imperialẽ, §. illud quoque præcipimus, verſ. nẽ quærit Gloſ. vbi Liparul. in additione ſic dicit deciſum, de prohibita feud. alienat. per Federicum.

Idem quod ſupra dictum eſt dici poteſt de penſione appoſita beneficio, quæ cum non conſtituatur in quota beneficij nè ipſum ſcindatur, quod eſt à iure prohibitum, cap. maioribus, de præbend. Ioannes Andr. & Ananias in cap. audiuimus, de collusion. deteg. Garz. de benefic. par. 1. cap. 5. num. 362. ſed ſuper fructibus beneficij, vt notum eſt, & quando conſtituitur ſuper fructibus Eccleſiæ Parochialis, vel Cathedralis, apponitur clauſula, dummodo remaneant centum pro Parocho, vel mille pro Epiſcopo, iuxta decretum Tridenti. ſeſſ. 24 de reform. quod eſt in viridi obſeruantia, prout teſtantur Flam. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 6. p. 2. Garz. de benefic. p. 1. c. 5. num. 394. attenditur tempus, quo conſtituitur penſio, Nauar. conſil. 13. de reſcriptis, Capuaq. deciſion. 330. part. 3. Achill. de Graſſ. deciſ. 97. num. 3. Garz loco cit. nu. 398. taliter, quòd ſi ſequentibus annis fructus deficiant, penſio non diminuitur, vt per ſupra citatos, & nouiſſimè tradunt Molfeſ. in ſumma tr. 6. cap. 3. num. 37. Filluc. tractat. 42. cap. 7. quæſt. 68. ſed ſi tanta eſſet diminutio, quòd Parochus, vel Epiſcopus non poſſent viuere, poterũt agere ad diminutionem penſionis, & vt ad conuenientem quantitatem reducatur Roman. conſ. 369. Gigas de penſion. quæſt. 5. num. 4. & q. 35. num. 5. Mandoſ. de penſ. verſ. penſio, quod annullari, & verſic. ergo clauſula Flam. Pariſ. de reſignat. benef. lib 6. q. 2. nu. 143. Et quod ad Parochum ſpectat, poſſet agere coram Ordinario, non obſtante, quod penſio à Summo Pontifice impoſita fuerit, niſi tamen in ſupplicatione fuerit appoſita clauſula, quòd penſio annullari, reduci, aut minui nõ poſſit, nã tunc requiritur ſpecialis Summi Pontificis commiſſio, Stafil. de litt. iuſt. tit. de commiſſ. ſuper reduct. penſ. n. 7. Gigas conſil. 147. Garz. loc. cit. nu. 402. Molfeſ. loc. cit. n. 38.

De validitate actus ad ipſum requiſita ad hoc, vt obligationem faciendi extinguat.

QVÆST. XX.

Fideiuſſio nulla, non liberat eum, qui illam dare tenetur; & obiter de clerico fideiuſſore.

Cap. I.

REgula eſt, quòd actus, qui ab aliquo eſt faciendus, validè eſt facien-

ciendus, ad hoc, vt ab obligatione faciendi liberetur. Gloſ. in l. huiuſmodi, in verbo legatum, ibi (ſic vt valeat) ff. de legat. 1. vbi Bald. & Alexand. notant Dec. in cap. cum ſuper, num. 4. de offic. delegat. & conſ. 33. num. 3. Ceſal. conſ. 396. num. 21. Surd. conſ. 3. num. 36.

Ratio concluſionis eſt, quia idem eſt aliquid non fieri, ac minus benè fieri, l. quoties, vbi Gloſ. Bar. Iaſ. & & alij, ff. qui ſatiſdar. cogant. l. 3. vbi Bart. ff. de fideiuſſor. l. 1. §. fin. ibi (& quidem non eſſe actorem, vel Sindicum, tunc quoquè intelligimus cùm is abſit, aut valetudine impediatur, aut inhabilis ſit ad agendum) vbi Gloſ. in ver. quoties allegat concordantes, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomin. & l. exigitur, ibi (dolo, autem malo non edidit, &, qui malitioſè edidit, &, qui in totum non edidit) vbi Gloſ. in verbo malitioſè allegat concordantia, ff. de edendo.

Hinc infertur primò, quòd qui tenetur ſatiſdare, non liberatur, dùm non idoneum fideiuſſorem exibet, l. 1. ff. ſi quis in ius vocat. non ier. imò tenetur ad intereſſe, dùm minus idoneum fideiuſſorem exhibet, l. ſi quis ſtipulatus, §. ſi quis ita ſtipulatus, vbi Bart. Iaſ. & alij, ff. de verbor. obligat. Nam idem eſt, non ſatiſdare, ac non idoneum fideiuſſorem dare, l. 3. ff. de fideiuſſor. Nec dicitur ſatiſdare, quandò in fideiuſſore exhibito adeſt defectus facultatum, vel difficultas conueniendi, vt puta ſi in loco munitiſſimo ſit, vel priuilegium fori habeat, d. l. quoties, & d. l. 3. Idcirco is, qui tenetur cauere de iudicio ſiſti, non liberatur dando Clericum in fideiuſſorem. l. 1. vbi Gloſ. in verbo, pro non data, ff. ſi quis in ius vocat. non iet. l. ſi fideiuſſor, ff. qui ſatiſdare cogantur, Bart. in d. l. 3. num. 11. Et Clericus non poteſt in iudicio fideiubere, cap. 1. de fideiuſſor. cap. ſi te quidem 11. quæſt. quæſt. 1. cap. & non ſatis 86. diſtinct. l. curiales, C. locat. l. de die, §. 1. vbi Gloſ. in verbo probandi. ff. qui ſatiſdar. cogant. §. Deo autem in authen. de Sanctiſſ. Epiſcop. latè Viuius deciſ. 210. Imò fideiubentes puniuntur ab ordinario pœna arbitraria, Menoch. de arbitr. iudic. caſ. 431. Lelius Zanch. in tract. de priuileg. Eccleſiaſtic. priuil. 115. nu. 3. & Genuenſ. in prax. cap. 13. refert in Curia Archiepiſcopali Neapolitana non recipi Clericos in fideiuſſores, tùm ob beneficium cap. Odoardus, de ſolut. per quod ſtatuitur, Clericos non teneri, niſi in quantum facere poſſunt, tùm etiam, quia ſi pro pęna carcerarentur, minueretur diuinum ſeruitium, & à proprijs officijs impedirentur; Si tamen in fideiuſſores accepti fuiſſent, tenet fideiuſſio, cap. peruenit, & cap. conſtitutus de fideiuſſo. Bart. in d. l. 3. Iaſ. in l. patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iur. Cagnol. in l. qui cum alio, ff. de regul. iur. Menoch. de præſumpr. lib. 2. pręſumpt. 46. per totum, Guttier. de contract. iurat. cap. 72. nu. 2. in 6. tom. tractatuum, latè congerit Carol. de Graſ. de effectib. Cleric. effect. 44.

Quòd autem Clerici non dicantur fideiuſſores idonei pro Laicis, & quod nec is, qui quoquo modo tenetur cauere, liberetur dando Clericum in fideiuſſorem, probant Anchar. cap. 1. num. 4. de fideiuſſor. Iacobin. de Sancto Georg. in l. de die, §. qui mulierem, nu. 7. ff. qui ſat. dar. cogant. Bellonus in §. pro eo. Inſtit. de fideiuſſor. Renatus Coppinus in comment. Andegauenſ. lib. 1. tit. 11. num. 5. & hoc procedit ex difficultate conueniendi eos ob priuilegium fori, cui non poteſt Clericus renuntiare, cap. ſanè, & cap. ſi diligenti, de foro compet.

Idcirco

Idcirco Clericus, qui Regium, vel Baronale Officium geſſit, in Syndicatu remittendus eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum, & ab ipſo condemnandus, Aufrerius in Clement. 1. num. 25. de offic. ordinar. Couar. Pract. quæſt. cap. 33. num. 6. Clar. in pract. crimin. quæſt. 36. Franch. ita deciſum, refer dec. 479. Tappia in ius Regn. tit. de Sacro Sanct. Eccleſ. fol. 13. num. 6. Licèt contrariam opinionem teneat Carau. Rit. 49. nu. 15. & in Gallia contrarium ſeruari teſtantur, Aufrer. loc. cit. Guliel. de Benedict. in cap. Raynutius, in verbo vxorem, in 2. deciſ. num. 155. Et in hoc Regno extat Capitulum Caroli II. 159. per quod mandatur, ne publica Officia Clericis deferantur, & ex dicto cap. inſurrexit communis praxis, quod nullo modo Epiſcopi vtiles domini aliquarum Terrarum, poſſint eligere Clericos in Officiales; Sic refert multoties deciſum Anna Singular. 460. in verb. Rex; Poteſt tamen laicus eſſe fideiuſſor pro clerico, etiam in foro Eccleſiaſtico, & ab ipſo Iudice Eccleſiaſtico conuenitur, & condemnatur, nam per fideiuſſionem factam à laico coram Eccleſiaſtico, prorogatur ipſius iuriſdictio, quòd licitè fieri poteſt, l. ſi qui, & l. Epiſcopale, C. de Epiſcop. Audient. Bar. in l. 1. §. & poſt operis, ff. de oper. nou. nunc. Franc. Marc. deciſ. 82. & probat tex. in cap. ex reſcripto de iur. iur. vbi laicus fideiuſſor ratione iuramenti conuenitur coram Eccleſiaſtico.

Ratihabitio inualida non facit actum ratum.

Cap. II.

SEcundò infertur, quòd is, qui promiſit aliquid ratum habere, non liberatur, niſi validè, & ſollemnitèr ratificet, nec ſimplex ratihabitio ipſum liberat: Paul. de Caſtr. in l. inuitum, num. 4. ff. de ſeruitutibus vrbanor. prædior. & promiſſio ratihabitionis, intelligitur de valida, & quæ de iure ſubſiſtit; Idcircò ſi ex vi ſtatuti non poſſet aliquis contrahere, niſi cum conſenſu propinquorum, non liberaretur ſimplicitèr aſſentiendo, niſi interueniret requiſitus conſenſus propinquorũ, notabilitèr fundat Surd. conſ. 3. nu. 37. Ratio eſt, nam idem eſt, non fuiſſe factum, & inutilitèr fuiſſe: l. 1. §. nihil, ff. de inoffic. teſta. l. ſi quis ſubconditione, ff. de teſtamentar. tutel. Latè Franciſcus Becius conſ. 14. num. 31. Nàm quælibet promiſſio intelligenda eſt, ne ſit fruſtratoria, l. fin. ff. ſi certum petatur. l. hanc legem, C. de contrahenda empt. Fruſtratoria enim eſſet promiſſio ratihabitionis, niſi cum debitis ſollemnitatibus fieret; paria enim ſunt, non gerere, ac ſine ſollemnitatibus facere, l. fin. C. de arbitrar. tutel. cap. 2. de traslat. Epiſcop. Catellian. Cotta in memorabil. in verb. actus nullus, Cacheran. deciſ. Pedamontan. 172. nu. 26. Item quando actus fit non ſeruata debita forma, habetur pro non ſcripto, Bald. in l. 1. §. pro ſecundo, C. de caduc. tollend. Corneus in l. fin. §. & ſi præfatam, C. de iure deliberand. Vantius de nullitat. cap. de nullitate ex defectu citationis, num. 25. Latè proſequitur Bru-

Brunus in tract. de forma, & ſollemnit. art. de poteſtat. & effectu formæ, & ſollemnitatis, colum. 23. verſ. vlt. alius hic reſtat; Item ſicut paria ſunt virum non habere, ac habere, inutilem, Gloſ. in l. fin. C. ad leg. Flauiam de plagiar. Et eodem modo Eccleſia dicitur viduata, quę paſtorem non habet, ac quæ inutilem, cap. intèr corporalia, de tranſlat. prælat. ita paria ſunt, non ratificare, & inutilitèr, & inſollemnitèr ratificare, l. non putauit, §. quæ vis, vbi Bar. ff. de bonor. poſſeſſion. contra tabul. & in l. 1. § quod autem, ff. de offic. præfec. vrbanar. Iaſ. in d. l. quoties, ff. qui ſatiſdar. cogan.

Dictis adde, quòd quando aliquis actus promittitur, ſemper intelligitur de valido, etiam quod à Principe promittatur, qui poteſt defectum ſupplere. Innoc. Ioan. Andr. & Butrius in cap. dudum, de decim. latè Iaſ. qui alios refert, conſ. 1. n. 8. volum. 1. Item quando factum aliquod promittitur ad finem producendi aliquem effectum, non ſufficit ſi factum fiat, n ſi tali modo fiat, quo intentus effectus ſequi poſſit, Bart. in l. quid ergo, §. cum autem, ff. de his, qui notan. infam. Roman. conſ. 199. num. 2 & 3. Nàm promiſſio interpretanda eſt, vt præſtet finem ad quem dirigitur, l. 1. §. quod autem, ff. de fluminib. l. a. §. quod autem diximus, ff. ſi quis caution. Signorol. conſ. 149. num. 6. Idcircò Notarius rogatus de conficiendo inſtrumento intelligitur, vt validè, & ſecundum loci conſuetudinem illud cóficiat, Bal. Alc. & Iaſ. in d. l. huiuſmodi, ff. de leg. 1. & promittẽs Minorem, ratum habiturum aliquem contractum, intelligitur in forma valida, nec aliter liberatur à promiſſione, Bald. in l. ſi procurator, ff. de condition. indebit. Orman. in l. 4. §. cato, nu. 377. ff. de verbor. obligat. Surdus dicto conſ. 3. Contra hoc non obſtat deciſio Capycij 93. n. 6. in qua, qui promiſerãt Vniuerſitatem ratificaturam, fuerunt liberati à promiſſione, quia ibi S. C. non determinauit articulum, de quo nunc agimus, ſed quia in facto conſtabat, promiſſores feciſſe totum poſſe, idcircò fuerunt liberati ex communi reſolutione, quod promittens factum alienum, licèt teneatur ad intereſſe, l. quoties, §. ſi quis alium, ff. de verbor. obligation. §. ſi quis alium, Inſtit. de inutilibus ſtipulat. faciẽdo tamen totum poſſe liberatur, l. ſtipulationes nõ diuiduntur, & l. ità ſtipulatus, ff. de verbor. obligation. Nec etiam obſtat deciſio Grammatic. 102. num. 99. quia ibi reuocatur renunciatio ex noua ſuperuenienti cauſa, quod non facit ad caſum noſtrum.

Non dicitur condemnatus, aut excommunicatus, qui per ſententiam, aut excommunicationem nullam eſt condemnatus, aut excommunicatus. Cap. III.

Tertiò infertur, quòd condemnatus per ſententiam nullam, non dicitur condemnatus, l. 4. §. condemnatum ibi (condemnatum accipere debemus eum, qui ritè condemnatus ſit, vt ſententia valeat, cæterum ſi aliqua ratione ſententia nullius momenti ſit; Dicendum eſt condemnationis verbum non tenere) ff. de re iudic. & probat etiam tex. in l. rei capitalis, §. 1. in fin. ibi (damnatus enim ille eſt, vbi damnatio tenuit) ff. de pœnis, & l. 1. §. 1. in fin. ibi (*quod ait Senatus*, quæ iudicata, tranſacta finitauè ſunt, rata maneant, ita intelligendum

dum eſt, vt iudicata debeamus ab eo accipere, cui iudicandi ius fuerit) ff.ad Tertull.

Ratio eſt, quia quod nullitèr geſtum eſt, nullum præſtat iuris impedimentum, cap. quæ contra, & cap. non præſtat de regul. iur. in 6. Et ſententia nulla non tranſit in rem iudicatam, cap. circa de frigid. & malefic. Oldrad. conſ. 106. Bald. in l. 1. C. ſenten. reſc. non poſſe. latè proſequitur Tuſch. in verb. ſententia conc. 144. Et regularitèr omnis diſpoſitio huius ſæculi loquens de actu, nunquam intelligitur de actu nullo, quia quod nullum eſt, caret executione, nomine, & effectu, l. non putauit, S. non quæ vis, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tabul. Ioannes Andr. Innoc. & Bald. in cap. dudum de decim. Bart. in l. 1. S. quod autem. ff. de offic. præfect. vrban. Bald. in l. cum precibus, C. de probation. & in cap. Nicolao de appellation. Guido Papa deciſion. 124. 159. & 200. Capyc. deciſ. 35. Surd. deciſ. 124.

Et clauſula, *parito iudicato*, quę ex ſtylo ſignaturæ ſolet apponi in reſcriptis, per quam conceditur iuriſdictio ſub conditione, ideſt, poſt ſententiæ executionem, & ipſa non executa, omne quod geritur eſt nullum ex defectu iuriſdictionis, Puteus deciſ. 429. lib. 1. Marth. de clauſ. clauſ. 84. num. 10. vbi refert multoties à Rota ſic iudicatum; Et intelligitur in caſu, quo reperiretur iudicatum, iuxta tex. in l. ſi quis legauerit, la prima, vbi Iaſ. ff. de leg. 1. Bald. in l. fin. num. 41. C. de edict. Diui Adrian. tollen. Ruin. conſ. 83. num. 7. lib. 1. Rota deciſ. nou. par. 1. latiſſimè Mareſcott. variar. reſolut. lib. 1. c. 87. num. 30. locum, inquam, non habet quando ſententia eſt nulla, quia nõ dicitur iudicatum, quod nullitèr iudicatum eſt, Felin. in cap. cauſam quæ, de reſcript. Roman. conſ. 384. num. 1. Caputaquen. dec. 266 p. 2. Rota dec. 100. in 1. par. Mareſcott. loc. cit.

Et licet per Bullam P. j V. fuerit ſtatutum, quòd ſententia tranſacta in rem iudicatam omninò exequatur, niſi opponatur exceptio nullitatis ex defectu citationis iuriſdictionis, aut mandati, ſi tamen ex alio capite conſtet, ſententiam fore nullam, ex quo aliquod ſubſtantiale iuditij defuit, ſententia executioni non mandatur, Caſſiodor. deciſ 8. de reſcriptis, Rota deciſ. 2. eod. tit. in nouis, Peregrin. deciſ. 24. lib. 1. & ita pluries fuiſſe à Rota reſolutum, ac ſupradictam Bullam interpraetatam teſtantur Mareſcott. loc. citat. num. 32.

Idem eſt etiam in reſcripto, pro cuius validitate facienda eſt mentio litis pendentiæ, vel ſententiæ latæ, cap. inter Monaſterium de re iudic. cap. coram, de offic. delegat. cap. inter dilectos, de fide inſtrumentor. Rota in ant quis dec. 637. non tamen procedit, quando ſententia eſſet nulla, nec ex ipſius omiſſione reſcriptum diceretur obreptitium, vel ſubreptitium, Rota deciſ. 357. in antiquis, Aegidius Bellamera dec. 140. & tradunt Gloſæ Ordinariæ in c. in noſtra, in verb. mentionem, in cap. ex tenore in fin. Gloſæ Magnę, de reſcript. in cap. ſugeſtum, in verbo poſterius. de iur. patron. & in cap. cum noſtris, in verbo, de facto, de conceſſ. præbend. Abb. in cap. per veſtras, colum. 3. verſic. nota, hoc dictum, de donation. in tit. vir. & vxor. Afflict. deciſ. 366. latiſſimè Vantius de nullitat. in cap quoties, & intra quod tempus de nullitate agi poſſit, num. 18.

Quod dictum eſt de reſcript. procedit in omni materia, nam de actu nullo, nulla vrget neceſſitas faciendi mentionem, prout in materia priuilegiorum tradunt Domin. in cap.

quæſt. 6. artic. 1. conſ. 1. verſ. Sed dubium eſt,& in 4. ſententia, quęſt. 4. de confeſſ. verſ. ſi petas, Caiet. 2. 2. quæſt. 70. artic. 4. & 2. & in opuſculis, tom. 1. tractat. 19. circa fin. Sot. de tegend. ſecret. memb. 3. quæſt. 1. concluſ. 4. & in 4. diſtinct. 22. quæſt. 1. art. 3. concl. 4. Ioannes Medin. C. de reſtitut. quæſt. 11. Barthol. Medin. lib. 1. inſtruction. confeſſ. Couar. loc. cit. §. 7. num. 5. Et probatur apertè in cap. cui eſt illata, vbi (neminem poteſt grauare iniqua ſententia) & in cap. illud, ibi (quod ſi quiſquam fidelium fuerit anathematizatus iniuſtè potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur iniuriam) & in cap. cępiſti habere, & cap. quid prodeſt 11. quæſt. 3. probat etiam Corduba quæſt. Theolog. lib. 1. quæſt. 43. caſ. 13. Henriq. in ſumma, tit. de excommun. cap. 15. §. 3. Sayr. dicto lib. 1. cap. 16. num. 17.

Præcepto annuæ Confeſſionis nequaquam ſatisfit per confeſsionem inualidam. Cap. IV.

QVartò Infertur, quod præceptum annuæ confeſſionis à iure poſitiuo taxatum, iuxta tex. in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ. non adimpletur per confeſſionem inualidam, Nauar. in ſum. cap. 9. n. 4. Viual. in candel. aur. tit. de confeſſ. num. 51. Suar. de pœnit. diſput. 36. ſect. 7. num. 3. Med. C. de confeſſ. quæſt. 20. & 24. Petr. Sot. lect. 8. de confeſſ. in fin. Henriq. in ſumma, lib. 4. cap. 5. §. 1. Comitol. lib. 1. Reſponſor. moral. q. 19. in fin. §. enuntiatum igitur veriſſimum, Reginal. in prax. lib. 6. num. 53. Coninch. de neceſſ. confeſſ. diſputat. 5. num. 9. Molſ. in ſumma, tract. 7. cap. 10. num. 25. Eman. Sà verb. confeſſio. Eſt communis opinio omnium.

Ratio concluſionis eſt, quia inualida confeſſio, non dicitur confeſſio, ſed confuſio; Idcircò cùm nulla ſit, nō poteſt per ipſam adimpleri pręceptum, vt per ſupra citatos. Hinc eſt quòd pœna excommunicationis, quæ in aliquibus Epiſcopatibus apponi ſolet contra non confitentes in Paſchate, locum habet etiā contra nulliter, ſeu inualidè confitentes, Coninch. dicta diſp. 5. dub. 9. n. 72. Molſeſ. loc. cit. num. 29. Non tamen procedunt ſupradicta, quando confeſſio fuiſſet valida, ſed informis, nam tunc adimpletur præceptum, ex eo, quia ſecundum magis communem opinionem, per cōfeſſionem informem verè conficitur Sacramentum, licèt gratia non conferatur, quia finis præcepti non cadit ſub præcepto, vt notum eſt apud omnes; Sufficit pro adimplemento præcepti Sacramentum fuiſſe confectum, prout in ſpecie defendunt Sot. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 3. art. 3. Petr. Sot. lect. 8. de pœnit. Ledeſm. in 4. in 2. p. q. 8. art. 2. dub. 12. Suar. de pœniten. diſput. 35. ſec. 4. num. 3. Molſ. loco citato.

At verò, Præceptum annuæ communionionis, quòd licèt ſit de iure diuino, ab Eccleſia etiam taxatum fuit in dicto cap. omnis vtriuſquè ſexus, adimpletur per indignam communionem; Eſt communis opinio, quam probant Sot. lib. 2. de iuſtit. & iur. quæſt. 3. art. 10. Metina in ſumma confeſſar. par. 1. fol. 206. Lopez in 1. par. inſtructor. cap. 11. §. reuocari, Vega lib. 3. caſ. coſc. caſ. 273. Couar. in cap. alma mater par. 1. num. 5. Cordub. quæſt. Theolog. quæſt. 15. Azor. in ſumma tomo 1. lib. 7. cap. 41. Suar. de Sacram. in 3. par. diſp. 70. ſec. 3. Vaſq. tom. 3. diſput. 214. num. 31. Sanch. in ſum.

lib. 1. cap. 14. Molſ. in ſumma tract. 3. cap. 8. num. 92. Ratio concluſionis eſt, quia qui indignè communicat, verè recipit Corpus Domini iuxtà illud D. Thom. ſumunt boni, ſumunt mali, ſorte tamen inæquali, & quando actus præcipitur à lege, ſiuè abhomine, tantùm ſubſtantia actus intelligitur præcepta, & modus non cadit ſub præcepto, niſi eſſet de intrinſeca ratione actus, vti eſt attentio in oratione, de qua in cap. dolentes, de celebratione miſſar. idcircò indignè recipiens Sacramentum Euchariſtiæ adimplet præceptum, quod tamen ſecus eſt in confeſſione, quia inualida confeſſio non dicitur confeſſio, vt optimè aduertit Molſ. dicto. cap. 8. num. 92.

Legatum pro maritandis puellis, quæ nam puellę, & quando conſequi poſsint, Cap. V.

QVintò infertur, quòd legatum factum pro maritandis puellis, nullo pacto poſſunt conſequi puellæ illæ, quæ nullitèr matrimonium contraxerunt, vt puta, ſi antè nubilem ætatem, vel contra iuris diſpoſitionem contrahant, l. hæc conditio la prima, ff. de condict. & demõſtrat. l. quod pupillo, ff. quando dies leg. ced. Ratio eſt, quia non dicitur factum, quòd nullitèr, vel non legitimè fit, Gloſ. in d. l. quod pupillo; Nec dicitur fieri, quòd iuris effectum non ſortitur, Gloſ. in d. l. hæc conditio in verbo coniſiſtiones, vbi allegat tex. in l. ſi ſeruus decem, ff. de ſolutionib. l. ea quidem, C. ſi mancip. ità fuer. alien. vt manumit. l. 3. ff. de fideiuſſor. Alph. Perez lib. 1. de anniuerſ. & cappellan. cap. 21. num. 42. Sanch. de matrim. lib. 2. diſputat. 91. num. 61. & facit; Nàm licèt mulier in foro viri conuenienda ſit, l. fin. ff. ad municip. & de incol. non tamen procedit, quando matrimonium nullitèr eſt contractum, nàm tùnc in proprio foro erit conuenienda, l. penul. ff. eod. tit.

Sic etiam legatum pro maritandis puellis nullo pacto poterit concedi Religionem ingredientibus, Bald. in authen. niſi rogati, num. 11. C. ad Trebell. Bald. nouell. tract. de priuileg. dotis priuileg. 77. Couar. cap. 3. de teſtamen. num. 11. Boer. deciſ. 3. num. 13. Capyc. deciſ. 104. num. 2. Menoch. de præſumption. par. 2. lib. 4. præſump. 14. Guttier. quęſt. canon. cap. 35. nu. 11. Sanch. de matrim. lib. 1. diſputat. 33. num. 32. Genuenſ. in pracab. Eccl. quęſt. 161. Perez loco citato, num. 26. Ratio eſt, quia conditio voluntaria adimplenda eſt in forma ſpecifica, l. Meuius, & l. qui hæredi, ff. de condition. & demonſtration. nec poteſt adimpleri, etiam in melius, quod ſecus eſt in conditione neceſſaria, nam ſufficit, quod adimpleatur per æquipollens, Bar. in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, num. 3. ff. de liberis, & poſtum. Perez loco cit. num. 29.

Secus tamen eſt in legato facto certę perſonæ maritandæ, nam ſi Monaſterium ingrediatur, debetur legatum, §. ſed & hoc præſenti, in Authen. de Sanctiſſ. Epiſc. & Authen. niſi rogati, C. ad trebell. Eſt communis opinio, quam poſt omnes probat Couar. variar. reſolut. cap. 19. num. 10. Guttier. dicto cap. 26. Menoch. dicto lib. 4. de pręſumptionib. præſump. 148. Mantic. loc. cit. lib. 11. tit. 18. num. 26. Cened. Perez, Sanch. & Genuenſ. locis citatis. Idem etiam tradunt ex Theolog.

log. Molin. qui dicit eſſe com. de iuſt. & iur. diſp. 207. Lopez in 2. par. inſtruct. cap. 36. Hoc enim procedit, tùm ex iuris diſpoſitione, tùm ex præſumpta mente teſtatoris, qui dùm legat dotem certæ perſonæ, ipſam diligere declarat, idcirco præſumitur voluiſſe omne id, quod melius eſt pro dilecta, vt ex ſupra citatis Doctor. colligitur.

Et ex eadem ratione infertur, quod legatum factum pro maritandis puellis ex propinquis, vel ex deſcendentibus teſtatoris, ex quo eadem affectio præſumitur, vt dictum eſt, idcircò cum legatum latam debeat habere interpretationem iuxta textum in l. Aurelius, §. Titius teſtamento, ff. de liberat. legat. etiam ſi tales puellæ ingrediantur Religionem poſſunt illud obtinere, Mantic. loco cit. lib. 8. tit. 5. nu. 22. Natt. conſ. 296. Sanch. dicto lib. 1. diſtinct. 33. num. 32. verſ. hoc tamen fatendum eſt, idem etiam probat Perez d. cap. 21. num. 27. vbi al legat tex. in l. quidam relegatus, ff. de reg. iur. ibi (& ſi non hæres, vel legatarius, ſed alius ex amicis, & ſic in facto conſului.

Supradictis etiam addēdum eſt, quod legatum factum puellis maritandis in certo tempore, non poſſunt conſequi iam maritatæ, ex illa ratione, quia verba legati in ipſis, non poſſunt verificari, Bald. in l. fin. num. 11 C. de ſent. quæ ſin. cer. quant. Iaſ. in l. quo minus, num. 133. ff. de fluminib. Bald. nouell. tract. de dote pat. 5. num. 12. Didac. Perez lib. 5. ordination. tit. 2. l. 1. verſ. dubium eſt. Ludouic. Caſanate conſ. 35. n. 33. Sanch. de matr. lib. 7. diſt. 91. n. 64. & lib. 1. diſt. 33. nu. 32. verſ. tandem; Alph. Perez d. lib. 1. c. 21. de anniuerſ. n. 30. Secus tamen eſt ſi certæ perſonæ maritandæ fiat legatum, nam eſto quòd reperiatur nupta tempore mortis teſtatoris, legatum conſequi poteſt, eſt communis opinio, quæ optimè probatur per text. in l. ſi iam facta, & l. conditio noſtra, ff. de condition. & demonſtrat. & l. ſi quis hæredem, C. de inſtitut. & ſubſtitut. Bald. in d. l. fin. C. de ſentent. quæ ſin. cer. quant. Couar. in cap. officij num. 9. de teſtamen. Spino de teſtamen. Gloſ. 14. num. 152. Sarmien. lib. 2. ſelectar. cap. 1. num. 11. Sanch. in dicto lib. 1. diſp. 33. numer. 32. verſicul. tandem, & dicto lib. 7. diſput. 91. num. 65. Alphonſ. Perez dicto cap. 21. num. 38. Ratio concluſionis eſt, quia conditio concepta per verba futuri temporis, ſufficit, quòd adimpleatur tempore, quo actus geritur, d. l. ſi iam factam, & dùm legatum ſit certæ perſonæ, ex quo teſtator cenſetur ipſam diligere, implementum conditionis adueniens viuente teſtatore non extinguit legatum, ſed potius firmat Bald., Couar. Iaſ. & alij ſupra allegati.

Nec etiam procedit regula, quando puella antè conditionis euentum nupta fuit, & ſub ſpe maturandæ dotis matrimonium contraxit; In hoc enim caſu ex præſūpta mente teſtatoris, qui voluit maritandis puellis conſulere, dicendum eſt, poſſe conſequi legatum, cùm valdè difficilè ſit eodem tempore, quo legatus dotis debetur, virum inuenire, & ità in anno 1604. fuit per Sac. Conſ. Neapolitanum reſolutum iunctis aulis, referēte D. Franciſco Chyros in interpretatione legati Contis Oppidi pro Familia Caracciolorum, & ſic poſtea indubitantèr fuit à Doctiſſimis Viris practicatum.

Nec etiam procederet regula, quando legatum eſſet pro dotādis puellis, nam quæ iam dotata fuit, ſed minus congruè poteſt obtinere legatum, & ex iuris diſpoſitione, legatum in augmentum dotis, etiam

nuptæ

nuptæ debetur l. obligamur, §. 1. ff. de action. & obligation. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 22. in princ.

Addendum eſt etiam ſupradictis, quod legatum pro maritandis puellis nō debetur viduis ſecundo nubentibus, ex regula, quòd verba teſtatoris de ſolis primis nuptijs intelligūtur, l. Boue, §. hoc ſermone, ibi (hoc ſermone dum nupta erit primæ nuptiæ ſignificantur Bald. in proœm. Decretal. nu. 25. Præpoſit. in rubr. de ſponſal. num. 14. Mantic. de coniect. vltimar. volunt. lib. 8. tit. 5. nu. 21. Sanch. dicto lib. 7. diſp. 91. nu. 55. Fallit tamen hæc regula quando tempore diſtributionis dotium, non adeſſent puellæ ætate nubiles, vel promptos non haberent viros, nam tunc in ſubſidium, poteſt dari viduis, ex veriſimili mente teſtatoris, ne opus pium differatur, Garro. in rubrica, C. de ſecund. nupt. noua æditione, nu. 5. Paul. de Caſtr. conſ. 308. Sanch. d. diſp. 91. num. 57. ſic fuit à doctiſſimis viris reſolutum in diſtributione dotium legatarum Contis Oppidi.

Ad idem facit, quod legatum pro maritandis puellis Orphanis, poteſt nō exiſtentibus orphanis cōcedi puellis, habentibus parentes pauperes, vel inhabiles. Probatur, nam idem eſt parentes non habere, & habere inhabiles, ſicut de filio inutili, notabiliter tradit Gloſ. in l. fin. in verbo Orbitates, C. ad l. Iul de plagiar. vbi inquit Gloſ. (orbatum vocat patrē à filio, licet filius viuat, quia ſibi eſt inutilis) quam Gloſam dicunt notabilem Bertacchin. in repertor. in verbo Orbatè, Alex. conſ. 104. n 4. volum. 1. Iaſ. in l. fin. num. 3. ff. de offic. eius cui mandata eſt iuriſd. poteſt tamen dari in ſubſidium, ex quo, competitores in quibus ſpecificè teſtatoris voluntas non adimpletur, non habent, facit tex. in l. generaliter, §. ſpurius, ibi (ſed ſi habeant competitorem) ff. de decurion. & eorum filijs. Et hanc opinionem probat Palatius Rubeus d. cap. per veſtras, notab. 2. §. 12. n. 7. & ex multis latiſſimè fundat Alph. Perez d. c. 21. nu. 31. cum multis ſequen.

Legatum etiam pro maritandis orphanis licitè petunt expoſitæ, quæ & ſi parentes habent ipſos tamen demonſtrare non poſſunt, l. vulgo cōceptæ, ff. de ſtat. homin. & par eſt ratio orphanarum, & vulgo conceptarum, & expoſitarum, optimè aduertit Gregor. Lopez l. fin. tit. 2. p. 4. in verbo Echādolos, & facit tex. in cap. 1. de infantulis, & languid. & in ſpecie fundat Perez in d. cap. 25. n. 66. cum multis ſequent.

Puniendus eſt, qui actum nullum facit. Cap. VI.

VLtimo pro complemento materiæ aduertendum eſt, quod licèt indubitata ſit regula, quòd actus ab aliquo faciendus debito modo fieri debet, & propterea actus nulliter geſtus, nullius eſt conſideratio nis, & vt optimè aduertit Vantius in tract. de nullit. in cap. Quoties, & intra quod tempus, &c. per actū nullum nō interrumpitur præſcriptio, non perpetuatur iuriſdictio, non rumpitur teſtamentum, non inducitur mala fides, nec litis pendentia, non tribuitur cauſa præſcribendi, non expirat poteſtas aliquid eligēdi, vel optandi, nec per examē nulliter factum derogatur primis depoſitionibus teſtium, nec per actum nullum res incidit in commiſſum. Quando tamen lex, vel homo ſimplicitèr factum conſiderat, actus nullus eſt in conſideratione, imo facit committere pœnam, exemplum eſt in Prælato nulliter bona Eccleſiæ alie-

alienante, nam punitur, cap. quoniam, vbi Abb. & Anton. de Butr. & cap. ſi quis præsbyterorum, de reb. Eccl. non alienand.

Sic etiam adiens Iudicem incompetentem nihil facit, & tamen punitur, l. 2. vbi Bald. C. de donat. capi ſi diligenti de foro compet. Corrumpens inſtrumentum nullum puniture pœna extraordinaria, Bald. in l. 1. C. de ſepulcr. violat. Bart. in l. ſi quis legarum la prima, § ſi quis rationibus, ff. ad l. Cornel. de falſ. Angel. de malefic. in §. falſario, verſ. quotquot modis dicatur falſum. Idem eſt de falſificante Bullas Summi Pontificis nullas, Abb. & Butr. in cap. ex tenore de reſcript. vbi etiam Felin. Idem Abb. in cap. cum ad falſariorum, de falſ.

Hinc eſt, quòd licèt actus nullus probet intentionem, l. legatum ſub conditione, §. fin ff. de alimen. legat. l. 2. C. de fideicommiſſ. l. in teſtamento, ff. de fideicommiſſ. libertat. Dec. conc. 176. & 407. latè Tuſcus in verbo Animus, & intentio concluſ. 336. quando tamen voluntas per actum nullum declarata eſſet contra iuris diſpoſitionem, voluntas illa cenſeretur erronea, Bald. in l. alia, C. de his, quibus, vt indig. Caſſiodor. deciſ. 5. de iur. patronat. Afflict. deciſ. 25. facit tex. in cap. & ſi clerici, de iudicijs, & l. mater decedens, ff. de inoffic. teſtam. vbi agens ex teſtamento, ſi per Iudicem declaretur teſtamentum nullum poterit hæreditatem abinteſtato petere, Afflict. ſic refert deciſum loco citato, & ſic non ſufficit aliquid eſſe, niſi legitimè probetur, quia nec etiam veritas in foro exteriori habetur pro veritate, niſi legitimè probetur, l. ſi veritas, C. de fideicommiſſ. Abb. in cap. cum venerabilis, de exceptionib. Bar. in l. 1. §. ſi quis ita, ff. de verbor. obligation. Bal. in l. 2. C. de error. aduocat. Angel. in l. 1. C. de præſcription. 20. annorum. Et producens ſcripturam, licèt cenſeatur ipſam habere pro vera, procedit quatenus reperitur ſollemnis, Ioannes de Imol. in dicto cap. cum venerabilis. Alexán. conſ. 108. volum. 5. Grammatic. ad Afflict. dicta deciſion. 25.

Et propterea confeſſio delicti facta à clerico coram Iudice laico, ipſo remiſſo cum actis ad Iudicem Eccleſiaſticum ei non obſtet, ex regula tex. in cap. at ſi clerici de iudic. Ex antiquiſſ. tamen ſtylo Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, teſtes examinati coram laico, repetuntur in faciem ipſius clerici inquiſiti, quo facto, ſi reus nollet perſeuerare in confeſſione iam facta coram laico, poterit torqueri ex doctrin. Aretin. & Dec. in dicto cap. at ſi clerici, quã vſu receptam, tradit Genuenſ. in prax. cap. 6. n. 3.

Num, & quando poſſit quis, à ſe geſta reuocare.

QVÆST. XXI.

Explicatur quædam regula iuris, & Principem quoquè ſub ea comprehendi ſtatuitur. Cap. I.

EX l. poſt mortem, vbi latè Bart. ff. de adoption. l. per fundum, ibi (benignius tamen dicetur, & antequam nouiſſimus cederet, eos, qui anteà ceſſere, vetere vti ceſſo iure non poſſe) ff. de ſeruitutib. ruſticor. prædior. vbi Gloſ. in verbo non poſſe, l. cum profitearis, C. de reuocand. donation. cap. diuerſis fallacijs, vbi Gloſ. in verbo, non per te, de

de cleric.coniugat.cap. noſtri, vbi Gloſ. fin. de elect. habemus regulam, quod actum à ſe factum non poteſt quis iure proprio reuocare, & procedit regula non ſolum in actibus duorum conſenſu geſtis, vt non poſſit, quis alterò contradicente actum reuocare, ex regula, quòd, quæ à principio ſunt voluntatis, ex poſt facto ſunt neceſſitatis, l.ſicut, ff.de actionib.& obligation. Et quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt, cap. quod ſemel, vbi Gloſ. & Ioannes Andr. de reg.iur.in 6. ſed etiam in actu facto ab vno, nam nemo poteſt mutare conſilium ſuum in alterius iniuriam, l.nemo poteſt, vbi Gloſ. Dec. & Cagnol.ff.de reg.iur. Niſi tamen actus eſſet de ſui natura reuocabilis. Exemplum eſt in teſtamento, nam etiam iuratum cum pacto de non reuocando poteſt reuocari, Ioannes Andr. in dicto cap. quod ſemel. vbi etiam Gloſ. & in additio. ad Speculat. in tit. de inſtrumentis edit. §. compendiosè, verſ. quid ſi iurauerit, & in cap. decernimus. de ſenten. excommun. in 6. & ſecundum communem legiſtarum opinionem non incidit in periurium reuocando, Bart. in l. ſi quis in principio teſtament. ff. de legatis. 3. Cynus, & Bald. in l. 1. C. de Sacr. San. Eccleſ. licèt contrarium ſentiant Canoniſtæ, nam reuocans procuratorem: quam iure iurando promiſerat non reuocare, valet reuocatio, licèt incidat in periurium, Gloſ. in cap. fin. in verbo reuocatus, de procurat. in 6. ſicut promittens ſub iuramento non reuocare Vicarium, incidit in periurium reuocando, ſed tenet reuocatio Ioannes Andreas Anton. de Butr. & Abb. in cap. tua de offic. Vicar. Boer. deciſ. 347. latè Gabriel comm. concluſ. lib. 2. concluſ. 1. de iur. iurand. nu 8. 9. & 14.

Etiam in Principe non recognoſcente ſuperiorem prædicta locum habent, qui non ſolum ligatur contractu cum ſubdito geſto, Bal. & communiter omnes in l. 1. ff. de pact. l. digna vox, C. de legib. & taliter ligatur, vt non poſſit, etiam de poteſtate abſoluta à contractu recedere, vel ipſum violare, Bart. in l. omnes populi in 3. quæſt. principali, ff. de iuſt. & iure omnes Canoniſtæ in cap. 1. de probation. Dec. in cap. 1. in 2. lectura de cõſtitution. latiſſimè probat Vaſquez lib. 1. controuerſ. vſu frequent cap. 3.

Et propterea ſi Princeps concedat officium mediante pecunia (quod poteſt tuta conſcientia facere, cum debitis tamen circumſtantijs Diuus Thom. opuſc. 21. ad Duciſſam Brabant. Caiet. in ſumma in verbo officior. ſęcul. venalitas, Sot. de iuſt. & iur. lib. 3. quæſt 6. art. 4. latiſſimè Vaſquez loco ſupracitat. num. 45. obligatur ex contractu, & non poteſt officialem, niſi conuicta culpa priuare, Bald. in l. qui patris, nu. 19. C. vnde liber. Paul. de Caſtr. conſ. 266. lib. 1. Brun. conſ. 97. num. 2. Petrus Belluca in ſpeculo Princip. rubr. 26. de priuation. officior. §. Princeps, num. 3.

Et procedit etiamſi Princeps in conceſſione vtatur his verbis (*indulgemus, vel gratiam facimus*) nam etiam dicetur officium conceſſum ex contractu, & propterea irreuocabile, Bald. loco citat. Boerius deciſ. 149. Menoch. de arbitr. iudic. quæſt. 55. Idem etiamſi Princeps ad certum tempus officium conceſſit, nempè ad annum, vel ab biennium, nam durante tempore non poteſt, abſque cauſa reuocare Rom. conſ. 465. vbi dixit; Rempublicam Senenſem, non poſſe reuocare Officium Rectoris Hoſpitalis, quod ad certum tempus ſolet conferri, & Bald. in l. pecuniam, verſic. quæro, C. de condict. ob cauſam,

quam

quam ſequitur Rebuff in authen. habita, nu.262. C.ne filius pro patre, dixit, Doctorẽ cõductum à Republica ad legendum per annum in Accademia, non poſſe ſine cauſa deponi, Menoch. dicta quæſt.55.

Idem etiam ſeruatur in hoc Regno, in quo omnia officia iuriſdictionalia regulariter ſunt annalia, vt in Conſtitut. Regni, occupatis nobis, & in Conſtit. Iudices vbique locorum, & in Pragmatic.5. ſub tit. de Baronib. Fran. deciſ.410. de Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit.3. de elect. Official. in princ. Sicut etiam erat de iure ciuili, nam officia non erant perpetua, ſed annalia, toto tit. C. de munerib. non continuan. lib. 10. & l.1. C. vt omnes cauſæ, tàm ciuiles, quàm criminales, l. neminẽ, C. de ſuſceptorib. & arenar. lib. 11. vbi Lucas de Penn. §. fin. in authen. de defenſoribus Ciuit. Et Kalendis Ianuarij ſolebant Officiales adminiſtrationem incipere, Andr. de Iſern. in cap. 1. de feud. quard. vel Caſtal. per capitula verò Regis Roberti Scire nos volumus, & cap. electionem incipiunt à primo Septembris, Franch. dicta deciſ. 409. Poterant tamen pro ſequenti anno Officiales confirmati, nemine tamen illorum ad quos ſpectat contradicente, dicto §. fin. in authen. de defenſorib. Ciuitat. l. maiorem, ff. de pactis, & in ſpecie loquens de Capitaneo, tradit Dec. in cap. cum omnes, column.5. de conſtitution. Boer. dicta deciſ.149. num.4.

Idem etiam eſt in Principe ſimpliciter officium concedente: Officia enim ſimpliciter conceſſa, dicuntur perpetua, l. iuriſperitos, vbi Alberic. & Bal ff. de excuſation. turor. Et quod certo tempore non limitatur, dicitur perpetuum, Innocent. in cap. ſi pro debilitate, de offic. delegat. Et etiam quod ad nutum conceditur, vel, donec quis Conſul fuerit, dicitur perpetuum, ex illa ratione, quod poterit occurrere, vt perpetuum fiat, l. ſufficit, vbi Iaſ. ff. de condition. indebiti, Gloſ. in cap. fin. in verbo perpetuas, de reſcriptis in 6. Nam licet conceſſio, vel officium poſſet reuocari, ſed ex quo non eſt præfinitum tempus, dicitur perpetuum, Gloſ. in Clement. 2. in verbo per electionem de reſcrip. Oldrad. conſil. 40. Iaſ. in d. l. ſufficit, Gomeſius in regula Canceſſ. in reg. de iure quæſito non tollen. quæſt.3. verſic. tamen aduertendum.

Et officialis deputatus ad beneplacitum Principis, dicitur perpetuus Batt. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi prætori, ff. de operis nou. nunt. vbi etiam Bald. num.2. vbi loquitur de Mareſcallo Summi Pontifici, Boer. dicta deciſ.149. Et de Camerarijs Summi Pontificis, Auditoribus Cameræ, vel Pœnitentiarijs, quod cenſeãtur perpetui, habetur in Clemen. ne Romani, in §. eo tamen prouiſo, vbi Gloſ. in verbo expirare, de election. (Quæ autem officia morte Principis vacent, latè tradit Anton. Gamma in deciſ. luſitanis, deciſ. 373.) Idcirco non poteſt Princeps pro ſuo arbitrio officia reuocare.

Ratio eſt, quia ſicut non poteſt Princeps pro arbitrio voluntatis ſubditos bonis priuare, l. fin. C. ſi contra ius, vel vtilit. public. tanto magis nec honore, Andr. de Iſern. in cap. 1. §. item ſi clericus, num.29. de capitul. Contad. Nam maxima infertur iniuria, dum quis ſuo officio de facto priuatur, l.2. §. ignominia, ff. de his, qui notan. infam. l. fin. ibi (*qui dignus tali nota videbitur*) ff. vbi pupill. educare deb. l. hæc enim, ff. de ſuſcept. turor. & Gloſ. in l. teſtamento Centurio, in verbo negatio, ff. de manumiſſ. teſtamen. optimè probat, quòd per officij priuationem minuitur exiſtimatio of-

ficialis, ibi (nota eſſe honorē adminiſtrare, & dedecus remouere, quaſi per hoc de eo dominus non confidat) Idem probat Ioannes de Plat. in l. Iudices, num. 3. C. de annon. & tribut. lib. 10. & in l. quicunque, C. de diuerſ. offic. lib. 12. & in l. prima, C. de his, qui non impl. ſtipul. lib. 10. Alienum enim eſt à Principe ſubditum dehoneſtare, Andr. de Iſer. in d. §. item ſi clericus, Capyc. deciſ. 121. Roman. conſ. 236. num. 1. Tappia in l. fin. cap. 9. num. 77. de conſtitut. Princip. Maſtrill. de magiſtrat. lib. 1. cap. 27.

Propterea ſequitur concludendum, quod non poteſt Princeps pro libito voluntatis, abſque rationabili cauſa officialem priuare.

Et licet in contrarium faciat, quod officia ſunt ad nutum Principis, qui poteſt pro libito voluntatis dare, & tollere, Ioannes Faber. in §. cum autem, num. 3. Inſtitution. Quibus mod. ius patr. poteſt. tollitur; Et item, quod aliquem priuando, tertiò non præiudicat, quia vtitur iure ſuo, l. iniuria, §. 1. ff. de iniur. l. iudidicium ſoluitur, ff. de iudic. l. quiſquis, C. ſi certum petat. vbi Bald. dicit, officium eſſe arbitrarium ſuperioris; Et quod in iuriſdictionalibus, quia ſemper remanet maior authoritas apud ſuperiorem concedentem, cap. dudum, §. nos igitur, de præbend.

Idcirco ex vi ſupræmæ authoritatis, apud Principem reſidentis, datur libera reuocatio, Bald. in l. qui ſe patris; Et quod per officium non conceditur, niſi tantum exercitium meri, & mixti imperij, & propterea eſt ad libitum concedentis reuocabile, Andr. de Iſer. in conſtit. Regni ea, quæ ad decus, Petrus Belluc. in ſpecul. Princip. rubr. 22. §. & quia, num. 31. & rubr. 23. §. ſed pone, nu. 13. Vndè hanc opinionem probant Innoc. in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitution. Cardinal Zabarel. in cap. perpendimus de ſenten. excommunic. Abb. in cap. nouit de iudicijs, Afflict. qui ſupra citatus allegat in cap. 1. in verbo poteſtas, nu. 1. & 2. Quæ ſint regalia, Grammatic. deciſ. 46. Faber loco citato in dicto §. cum autem, Bald. in dicta l. qui ſe patris, & in l. reſcripta, C. de præcib. Imperat. offer. & alij, quos allegat Pinell. in rubr. C. de reſcinden. vendit. par. 1. cap. 2. nu. 30. verſ. ex eiſdem, vltimò pro nunc infertur.

Sed aduertendum eſt, quod ſupradicta procedunt attenta Principis authoritate, quæ ſola nititur voluntate, iuxta illud Iob; Nemo poteſt dicere, cur ita facis? non autem de voluntate rationabili, & propterea veriſſima eſt opinio, non poſſe Principem ex ſola voluntate officia indefinitè conceſſa, quæ perpetua dicuntur, vt ſupra probatum eſt, reuocare; Et probatur hæc opinio ex tex. in l. nemo poteſt, de regul. iur. vbi nemo poteſt mutare conſilium in alterius iacturam, ſed maxima iactura eſt officio aliquem abſque cauſa priuare. Item, quia Princeps non habet ius pœnitendi, quando habens officium ſeruat fidelitatem, & iuramentum, Bald. in l. peruenit il ſecondo, vbi etiam Felin. de iur. iurando, Guglielm. de Benedict. in cap. Raynutius in verbo duas vxores habens. numer. 44. de teſtament. Item quia licèt Princeps nō ligetur legibus, quoad vim coactiuam, quia in his, quæ ſunt de iure poſitiuo liberam habet facultatem, Innoc. & cæteri Canoniſtæ in dicto cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit. & in cap. nouit de iudic. ligatur tamen vi directiua, l. digna vox, C. de legib. Item quia beneficium Principis decet eſſe manſurum, cap. decet, de regul. iur. in 6. & puerile eſt concedere, & re-

uocare,

uocare, Rot.deciſ. 33.num. 18. de præbend.in antiquis; optimè Gonzales de alternatiu.Gloſ. 5.§.6.nu. 40. Item quia mutationes non ex dominatione,ſed rationabiliter ſunt faciendæ,cap.mutationes 7.quæſt. 1. Andr. de Iſer. in dicto §. item ſi clericus; Et quàm ſint bono publico pernitioſæ officialium mutationes,latè probat Bouadill.lib.1.politic.cap.16.

Hanc noſtram opinionem,quod abſq; cauſa non poſſit Princeps perpetuis officijs priuare, probant Bald. in l.mancipia, de ſeruis fuggit. Guglielm.de Bened. loco ſupracitato, Rebuff. de nomination. quæſt. 12. num.36.Franc.Marc.deciſ.20. volum.2.Boerius deciſ.149. Capyc. deciſ.121.Bouadill. loco citat. nu. 28.de Pont.loco ſupracit. tit.3. de elect. official. num.5.Tapp. dicta l. fin.cap.9.num.86.& 88. vbi ſic dicit iudicatum in Collaterali Conſilio,Maſtr.de magiſtratib.lib.1.n. 27.vbi plures refert deciſiones;Sic etiam fuit multoties in Hiſpania iudicatum, quod reuocans Tabellionatus officium abſque cauſa ſoluat expenſas, emolumenta, & fructus, Molin.de primogen.Hyſpan.lib.1. cap.25.num.17.Guttier.de iuram. confirmatorio,par.1.cap. 18. num. 15.& 16 & cap.38.num.19. & lib. 3. quæſt. pract. quæſt. 11. num. 9. Gonzal.& Maſtrill.loco ſupracitat. Ad hoc etiam facit dictum Bar. & aliorum Doctor. quod Iudex non poteſt mutare Notarium electum in cauſa,niſi ipſa finita,abſq; rationabili cauſa, in l. 2. C. quomodo, & quando Iudex,num.9 & in l. teſtamenta omnia,num.18. C. de teſtament.&.in authen.ſed Iudex.C.de Sacroſanct.Eccleſ. Paul. de Caſtr. in d. l. teſtamenta omnia, Roman. conſ. 67. notabiliter Gratian. qui etiam ſupra firmatam opinionem defendit,diſceptat.forenſ.cap.167.

Locum habet noſtra concluſio, etiam in officijs ad beneplacitum conceſſis,Boer.Guttier.Oliban. Bouadill. Maſtrill. loco citatis, & Burgos de Paz conſ. 21. Cacher.var. reſolut. par.4. cap.12. de officio Iudic. nu. 191.& ſeq.Ratio eſt,quia officium ad beneplacitum conceſſum, dicitur perpetuum,Alexand. in l. principalibus,ff.ſi cert.petat. Bar. in. l. de pupillo,§.ſi quis ipſi prætori,vbi etiam Bald.ff,de oper.nou. nunc.& ſupra probatum eſt. Secundò,quia beneplacitum intelligitur de voluntate iuſtificata, non de libera, Corneus conſ. 92. num.11. lib. 2. Gratian. loco ſupracitat. & non reuocatur, niſi ex legitima cauſa; Et licet præcarium ſui natura reuocabile ſit,l. 1. §. de præcario, ff.de præcar. cap. fin. eod tit. taliter, vt non valeat pactum,quod ſit irreuocabile,l.cum pecunia,ff. de præcar. eſt communis opinio Bar. & aliorum in dicto §.de præcario; Tamen facta conceſſione non poteſt ſtatim reuocari, ſed Iudicis arbitrio conceſſionario, aliquod tempus indulgendum eſt,Abb.in dicto cap.final. Iaſ in l.ſi pęnam,ff.de verbor. obligat.Capyc.deciſ.116. Menoch.de arbitrar. caſ. 23. & qui liberum habet arbitrium, eo modo debet illo vti, ne actus ab eo factus æquitati repugnet,l.ſi fideicommiſſ.§. quamquam de legat.3. Bald. in l. ſi quis maior.C.de tranſaction. Item beneplacitum Principis in materia officiorum intelligitur ſecundum iuris diſpoſitionem, videlicèt, quouſque, benè adminiſtrauerint, Oliban.de iur.fiſc.cap.4. nu. 49. Nam in officij conceſſione ineſt tacita conditio, quamdiu benè adminiſtrat, nam qui malè adminiſtrat remouendus eſt, c.1.de re iudic.in 6. Gloſ. in cap.cum ad Monaſterium de ſtatu monachor.vbi allegat tex. in l.ſi quos, C. de officio Præfect.

Oriental. vide Bouadill.d.cap. 16.

Neque poteſt Princeps minuere authoritatem officiali,officium ſuum pacificè poſſidenti, Andr.de Barulo,& Ioannes de Platea in l.præcepit, num. 7. C. de canonic. largit. Tapp. loc.cit. Propterea licèt maximum ſit dubium, an Baro poſſit cauſas à ſuo Capitaneo auocare, & alijs committere,& multi teneãt,q; de iure poſſit,ex l. iudiciũ ſoluitur, vbi Bal.& alij,de iudic.latè Couar. Pract.q. cap. 9.nu.4.latiſſimè Maſtrill.lib.4.cap. 17. Vera tamen eſt reſolutio,quòd re non integra ideſt quando Capitaneus cœpit cognoſcere,non poteſt Baro alteri cauſam delegare, latè probat, & refert iudicatum Rouit.in pragmat. 2. & 3. de ſuſpitionib. official. Idem eſſet ſi appareret liuor Baronis, qui in odium Capitanei,alijs cauſas delegaret,Rouit.loc.citat.num. 21. qui refert deciſum.

Confirmatur noſtrum dictum, nam Protex,qui in negotijs Regni tenetur adhibere Collaterale Conſilium,ſi ſpreto Collaterali, negotia Regni cum alijs Miniſtris communicet, non rectè facit, imò peccat; quia minuitur authoritas Conſilij Collateralis, faciunt dicta per Paleott. de Sacr. Conciſtor. parte 1. quæſt. 2. Ad iuſtitiam quoque pertinet, vt honor,dignitas, & fama proximi non lædatur,vt tradit Suarez in opuſcul. de auxilijs, diſp. de Iuſtitia Dei,ſect. 3.n.20.& 21. latè de Pont.de poteſtate Proreg.tit.de delegation.cauſar.num.24.

Facit etiam textus notabilis in cap. nouit,de his,quæ fiunt à Prælat. ſine conſen.capit.vbi deciditur, non poſſe Epiſcopum omiſſo Conſilio, Capituli,cum alijs negotia Eccleſiæ pertractare, per quem textum Lucas de Penn.in l.omnes Iudices, C.de decurionib.lib.10. dixit omnia eſſe nulla, quæ omiſſo coſilio illorũ ad quos ſpectat,cũ alijs pertractantur; Adde quod,qui iuriſdict. habet in adminiſtratione, & non in dominio,tenetur adhibere cõſilium deputatorũ ad id; Idcirco Roboam filius Salomonis priuatus fuit adminiſtratione, quia ſuorum Conſiliariorum vota non curauit, habetur in lib. Regum, Andreas de Iſer. in cap. 1. colum. 5. Hic finitur lex Corradi, latè Petra in tract. de poteſtat. Principis,fol.169. num. 239. & de Ponte loco citat.

Officiali de facto ſpoliato, datur remedium poſſeſſorium ex diſpoſitione tex.cap.ex tenore de reſtitutionibus ſpoliator. Sic probant in terminis,Guglielm.de Benedict. loco ſupracitat. Capyc. in dicta deciſ. 121. num.26.Franc.Marcus deciſ. 795.Ann.allegat.103. Maſtrill. loco citat. num. 33. Quia honeſtati repugnat aliquem abſque cauſa ſuo officio ſpoliari, cap. conquerente ibi, (quia verò non decet honeſtatem tuam Clericos tuæ iuriſdictionis,ſine manifeſta cauſa,& rationabili,ſuis beneficijs ſpoliare, quibus teneris paterna prouiſione conſulere) de reſtitution.ſpoliator.

Et quàmuis beneficia manualia ſint amouibilia ad nutum cap. 1. §. fin. ibi, (& ſi liberè poſſint ad eadem Monaſteria reuocare) de priuileg. in 6. cap. 1. de Cappellan. Monachor. in 6. ſi tamen malitiosè fiat reuocatio, ſuccurritur officio Iudicis, Gonſales, & Gratian. locis ſupracitat. Etſi Prior malitiosè ab Abbate priuatur officio,per recurſum ad ſuperiorem poterit ſuccurri,& confirmari, Innoc. in cap. inſinuante; Qui clerici. vel monach. Abb. in cap. ad noſtram, num. 12. vbi etiam Dec. de confirmation. vtili,vel inutili, & malo modo dicitur facere Princeps, dum abſque cauſa de facto priuat officio, Ann. dicta allegat.103. Et licèt in Prin-

cipe

Digitized by Google

cipe præſumatur cauſa,etiamſi non ſciatur,Gloſ.in l.relegati,ff. de pœnis,& in proprijs terminis, Afflict. in cap.1.in verbo poteſtas, num.2. Quæ ſint regalia. Hoc tamen non procedit, quando actus requirit certam cauſam, nam tunc non eſt præſumenda in Principe, niſi conſtet, ſic in ſpetie probat Cancher. variar.reſol.par.4.cap.12. de offic. Iudic.nu.201. & quando Princeps non poteſt aliquid facere ſine cauſa,non ſtatur ſuę aſſertioni,Oldrad. conſ.170.Ancharan.conſ.398. vbi tradit Clementinam vnicam de probationib. non procedere quando Princeps aliquid aſſerit in tertij præiudicium,Geminian. conſil. 13.Decian.conſ.445.num.63.Roland à Vall.conſ.1.n.58. & ſequen. lib.2.latè Cancher. loco citat.cap. 3.de priuileg.nu. 75. Cauſę autem ob quas officialis priuandus eſt officio,habentur apud Bouadill. lib. 1. politicę cap.16. & tradit Gloſ. notabilis,in cap.cum ad monaſterium, in verbo negligens, de ſtatu monachor. & licèt ob negligentiam priuari poſſit, vt in d.cap.cum ad monaſterium, ibi (ſeù negligens, aut remiſſus pro certo ſe nouerit, non ſolum ab officio deponendum)non ſufficit qualibet negligentia, ſed debet eſſe magna, quæ culpa dicitur, l.magna,ff.de verbor. & rerum ſignificatione.

Omnia, quæ ſupradiximus in officijs ſimpliciter, vel ad beneplacitum conceſſis,multò magis procedunt, quando conceſſio officij fit ex cauſa ſeruitiorum præſtitorum, nam tunc conceſſio efficitur irreuocabilis,Andr.de Iſer. in Conſtit. Regni. Ea, quæ ad decus. Procedunt autem quando in ſpecie fit mentio ſeruitiorum, ſecus autem ſi in genere.

Ratio eſt,quia in omni Principis conceſſione ſolet fieri mentio ſeruitiorum,& ſic dicitur quaſi de ſtylo notariorum, optimè Afflict. in dicto verbo,poteſtas,vbi allegat Gloſ. in l. ſi donatio, C. de donation. & in auth. vndè ſi parens, C. de in officioſ.teſtamen.Bald.in l.illud, C. de Sacroſanct. Eccl. Procedunt etiam ſupradicta, multò magis in inferiore à Principe, qui non poteſt officialem deputatum abſque cauſa reuocare, l. ſolet,ff.de offic. Proconſul.Guglielm.de Benedict.loco ſupracitato, latè Menoch. de arbitr. quæſt. 55. & in hoc Regno extant Regiæ Pragmaticæ ſub titul de Baronib. in quibus ſtatuitur, Barones nullo pacto poſſe Capitaneos electos infra annum reuocare; Quod procedit etiam conſentiente Capitaneo,renuente tamen Vniuerſitate, quæ pro ſuo intereſſe poteſt impedire reuocationem Capitanei, cum ſua interſit officiales breui tempore non mutari, ſic Franchis deciſ.409.vbi latè Amendol.in additionib.

Hinc obiter dixi, quod ſi aliquis Præpoſitus ex noſtris, qui ad annum præfigitur iuxta noſtras conſtitutiones par. 3. cap. 9.ibi (*Præpoſitus, etiamſi iam annus elapſus ſit*) infra annum ipſo conſentiente à Patre Generali,& Conſultoribus amoueretur,poſſet Domus iuſtè conqueri, & mutationem impedire, ſicut Vniuerſitas impedit remotionem Capitanei, vt ſupra ex deciſ.Franchis dictum eſt; Confirmatur,idem ex notabili doctrina Franch.in cap. cum ſingula, num. 5. de præbend. in 6.quam refert, & ſequitur Gonſal. dicto § 6. num.45.quod in beneficijs manualibus,in quibus datur reuocatio ad nutum, iuxta magis communem, & veram opinionem, Ioannis Andr. in dicto cap. cum ſingula, quem ſequitur Rot. deciſ. 2.de reſtitutionib. ſpoliator. in antiquis, & deciſ.6.eod. tit. in nouis, & in

& in alijs deciſionibus, quas refert Gonſal. loc. cit. num. 47. licèt amotus non poſſit conqueri, vt latè probat Perez de anniuerſar. & Cappellan. lib. 2. cap. 6. num. 20. cum ſequen. locus tamen à quo amouetur poteſt comparere, & impedire, & ipſemet amotus pro loci intereſſe, ergo ita etiam, & Domus ſuo Præpoſito infra annum priuata.

Summus Pontifex, & Epiſcopi nequeunt beneficia ſemel conceſſa abſque iuſta cauſa reuocare. Cap. II.

CAnoniſtæ dixerunt, poſſe Summum Pontificem pro arbitrio ſuæ voluntatis beneficiarium priuare; Ita Gloſ. in cap. per principalem, in verbo ad nos 9. quæſt. 3. Geminian. conſ. 99. Moedanus deciſ. 4. de reſtitution. ſpoliator. latè Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, nu. 40. vbi latiſſimè Decian. num. 26. de conſtitutionib. Gomeſ. in Reg. Cancell. de iure quæſito non tollen. quæſt. 1. colum. 3. verſic. in beneficialibus, Azeuedo in recompilatione, lege 2. tit. 24. num. 10. lib. 4. latiſſimè Garſias de benefic. par. 5. §. 1. num. 2. Congerit Cenedus collect. 21. ad capitulum ſecundum de præbend. in 6. Nam omnia beneficia dicuntur manualia, & obedientialia Summo Pontifici, Bald. in l. reſcripta, C. de præcibus Imperator. offerend. Item, quia in beneficijs Romanus Pontifex plenariam habet diſpoſitionem, cap. 2. ibi (plenariam diſpoſitio ad Romanum noſcatur Pontificem pertinere) de præbend. in 6. & Clementina prima, vt lit. peaden. ibi (plena, & libera diſpoſitio ex ſuæ poteſtatis plenitudine noſcitur pertinere.)

Theologi tamen docent Summum Pontificem eſſe vniuerſalem diſpenſatorem beneficiorum, non autem Dominum Diuus Thom. 2. 2. quæſt. 100. artic. 1. & 3. vbi Caitan. & quæſt. 43. artic. 8. Adrian. in 4. de reſtitut. §. pro clariori, Sot. de iuſt. & iur. lib. 3. quæſt. 6. art. 2. Nauarr. de ſpol. §. 3. Mol. de iuſt. & iur. diſp. 29. quæſt. 2. vbi dicit eſſe communem opinionem Theologorum; Azor. lib. 6. cap. 1. quæſt vltim. Leſſ. de iuſtit. & iur. lib. 2. cap. 4. dub. 4.

Hanc communem Theologorum opinionem multi etiam Canoniſtæ, & Ciuiliſtæ ſequuti ſũt, inter quos fuerunt, Innoc. in c. niſi cum pridem, colum. 1. de renunc. Cardinal. conſ. 161. incipiente, Sanctiſſimus noſter. Abb. quæſt. 1. colum. 7. verſic. ex quibus, & in cap. finali, de confirmat. vtil. vel inutil. Probus ad Monach. in dicto c. 2. de præbend. in 6. Alexand. conſ. 101. num. 6. lib. 7. Romanus conſ. 345. Pinel. in rubrica, C. de reſcinden. vendit. part. 1. cap. 2. num. 20. Menoch. de præſumpt. 10. num. 20.

Ratio eſt, quia licèt Summus Pontifex plenariam habeat authoritatem in beneficijs, hoc procedit dummodo non ſequatur aliquod inconueniens, quod maximum eſſet ſi inauditum beneficiarium de facto ſpoliaret, cum idem Pontifex in cap. 1. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. proteſtetur ſe non poſſe contra inauditam partem aliquid definire. Et plenaria, & libera beneficiorum diſpoſitio ad Summum Pontificem pertinens, intelligitur, vt non poſſit ex aliqua diſpoſitione iuris poſitiui coarctari, non autem ex diſpoſitione iuris diuini, vel ex ratione naturali, iuxta communem Theologorum reſolutionem, & notata per Pinell. loco citat.

Intelligitur etiam libera, & plenaria facultas Summi Pontificis circa beneficia, vt poſſit quæcunque beneficia

ficia vbique loquorum ad quoſcunque pertinentia ipſe conferre, nam à principio naſcentis Eccleſię,ſolus Pontifex beneficia conferebat,cap.1.& 2.22.diſtinct. Gonſal.in propris terminis in proem.regulæ alternatiuę,§.1.Idcirco facultas Epiſcopi conceſſa conferendi beneficia, eſt cumulatiuè ad Summum Pontificem, qui ſupradictam facultatem Epiſcopis concedendo, ſuam nõ diminuit, & maiorem ſibi reſeruauit, cap.dudum de præben. Ideò cum omnibus ordinarijs concurrit,& ſibi collationem reſeruat, latè Garſias par.5.cap.28.Gonzal. loco citat.

Intelligitur etiam, vt cui velit Summus Pontifex conferat, & nullus poſſit dicere,cur ita facis? non autem,vt illicita prouiſio dicatur licita, & iuſta, nam prouidendo indignis, vel reuocando beneficia à dignis, maximum eſſet damnum Eccleſiæ, & repugnaret ratio naturalis,ac etiam diſpoſitio iuris diuini, quia non eſſet fidelis diſpenſator, & vtilis, iuxta dominicum præceptum. Et Gloſ.in l.penul.ff.de hæred. inſtituend.dixit, quod (maior dignitas, & eminentior qualitas perſonæ, minorem licentiam præſtat ad iniqua) vbi etiam Bald. & facit tex.in cap.homo Chriſtianus, & cap. ſi Papa 40. diſtinct. Et Romanus conſ.327.dixit, quod Summus Pontifex ſibi ipſi iniuriam facit, cum decreta prædeceſſorum turbat, aut priuilegia conceſſa tollit, quia iuſtitiæ, ac rationis ordo ſuadet, vt qui à ſucceſſoribus ſua mandata ſeruari deſiderant,prædeceſſoris ſui proculdubio voluntatem,& ſtatuta cuſtodiãt, ſic Diuus Gregor.in cap.iuſtitiæ,25.quæſt.1. & in cap.inſtitutiones,25.quæſt. 2. Gonz.loc.citat.Gloſ.9.§.2.nu. 75.

Accedit etiam,nam beneficia duplici reſpectu conſiderari poſſunt, aut quoad ſpiritualitatem, quam in ſe continent, & huius ſpiritualitatis, cum ſit iuris diuini, indubitatum eſt Summum Pontificem non eſſe dominum; Aut reſpectu temporalitatis, & hoc tripliciter conſiderari poteſt. Primò,quoad bona ipſa particularibus Eccleſijs donata, & poſſeſſa, videlicèt bona Eccleſiæ Neapolitanæ,vel Capuanæ,& cæt. & horum bonorum, cùm Eccleſiæ ipſæ ſint capaces,nec aliquid Summo Pontifici tranſtulerunt, certum eſt, ipſas Eccleſias eſſe verè dominas. Secundò,quoad titulum, ſeù vis percipiendi fructus ex bonis, à particularibus Eccleſijs poſſeſſis; & hoc ius, certum eſt ad ipſas Eccleſias dominas rerum pertinere, cum idem ſit dominium,ac ius fructus percipiendi. Tertiò reſpectu fructuum,qui ex bonis Eccleſiaſticis exiguntur, & certum eſt hos fructus ad beneficiarios pertinere, qui beneficia recipiendo, tacitè cum Eccleſijs contraxerunt, ſe ipſos obligando pro fideli adminiſtratione, cap. niſi cum pridem, §. verum ibi (*non debes deſerere ſponſam tuam,cui deſigendo manum,apud extraneum te fide media copulaſti*) de renunciation. Ergo nullo pacto poteſt dici, Summum Pontificem eſſe verum dominum beneficiorum,ſed fidelem diſpenſatorem, & propterea propriam conceſſionem, ſine rationabili cauſa non poſſe reuocare,vt ſupra ex communi Theologorum, ac etiam aliquorum Canoſtitarum, & Iuriſt. probatum fuit.

Supradicta,quæ de Summo Pontifice aſſeruimus,abſque vlla dubitatione procedunt in Epiſcopo,qui nõ poteſt cõceſſum beneficiũ reuocare, cap.conquærente, de reſtitutione ſpoliatorum, cap.ſatis peruerſum, 46.diſtinct.cap.inuentum 15.quæſtione vltima; Imò expectare de-

bet,

bet, an prouiſus de beneficio aſſentiat, vel ne, nam facta collatione, quia functus eſt officio ſuo, non poteſt amplius ſe pęnitere, cap. ſi tibi abſenti, de præbend. in 6. & hoc habet ſpiritualitatis beneficiorum collatio, vt abſenti facta non poſſit reuocari, antè acceptationem, l. 1. ſi tibi abſenti, & cap. gratia de reſcriptis in 6. ſicut cæteræ donationes reuocâtur antè acceptationem, l, 2. §. ſed quid ſi. & l. abſenti, ff. de donation. Et hoc procedit, etiam in beneficio nulliter ab ipſo Epiſcopo conceſſo, cap. diuertis fallacijs de cleric. coniug. Nam non poteſt idem actum à ſe factum improbare, nec mores, quos ſemel probauit, reprobare, cap. horrendus 22. quæſt. 5. cap. ſi quis teſtibus 4. quæſt. 3. l. ſi vxor, ff. de adultet. Abb. in dicto cap. diuerſis fallacijs, num. 5. Ad hoc enim, vt poſſit Epiſcopus aliquem beneficio priuare, requiritur culpa conuicta, & grauis culpa, vt in dicto cap. Inuentum ibi (*hanc non niſi graui culpa ſua coram Epiſcopo Canonica ſeueritate amittat*) Gloſ. ibidem in verbo niſi graui, allegat concordantes; Tunc enim etiam beneficio à Summo Pontifice obtento poſſet priuari ſecundum veriorem opinionem, nàm licèt qui vnum ordinem à Summo Pontifice recepit, non poſſit alios ab Epiſcopis recipere abſque expreſſa Summi Pontificis licentia, cap. cum in diſtribuend. de tempor. ordinat. remanet tamen ſub ſui Epiſcopi iuriſdictione, cap. per tuas, vbi Gloſ. & omnes Canoniſtæ de maioritate, & obbedien. Non tamen poterit ab Epiſcopo deponi ab ordine ob reuerentiam Summi Pontificis, ex quo ipſe manus impoſuit, Gloſ. & omnes Canoniſtæ in dicto cap. per tuas; Benè tamen priuari beneficio à Summo Pontifice obtento, nam licet dicatur beneficium affectum, ex quo Summus Pontifex contulit extrauag. fin. S. Romani de prębend. inter communes, Caſſiodor. deciſ. 2. de reſeruation. Creſcentius deciſ. 2. de Parochijs Moedan. deciſ. 9. de præbend. Puteus deciſ. 18. & 158. lib. 1. Remanet tamen beneficiatus ſuo Epiſcopo ſubditus, vt poſſit Iuſtitia mediante beneficio priuari, Butri. Imol. & Felin. in dicto cap. per tuas, num. 3. latè Bald. in cap. de cætero, num. 5. de ſent. & re iudicata, Gonzal. loco cit. Gloſ. 52. nu. 25. Ricc. 1. tom. variar. reſolut. 352.

An conceſſa non ſubdito, poſſint à concedente reuocari? Cap. III.

RESpondeo regulariter non poſſe à concedente reuocari, qui contra proprium factum veniret, Gloſ. in cap. decet beneficium, in verbo, ex hac regula in fin. de regul. iur. in 6. Innnoc. in cap. nouit, vbi Abb. num. 23. & 25. & additio ad ipſum de iudic. Archidiac. in cap. quicunque 11. quæſt. 1. Roman. conſ. 252. Paul. de Caſtr. conſ. 216. Ratio concluſionis eſt, quia priuilegium conceſſum non ſubdito, tranſit in vim contractus, qui amplius non poteſt à Principe reuocari, cap. 1. vbi omnes Canoniſtæ de probat.

Et procedit concluſio, etiamſi priuilegium concederetur per viam legis condendæ, quia nec etiam eſſet regulariter reuocabile; Ratio eſt, quia diſpoſitio legis priuilegiantis non ſubditum, non tenet tanquam lex, quę legiſlatorem non obligat, c. 1. de conſtitution. in 6. ſed tranſit in vim contractus; Idcirco efficitur irreuocabilis, propterea Summus Pontifex non poteſt reuocare indulta laicis ex vi legis Canonicæ,

Paul.de Caſtr.dicto conſ.216.allegat Innoc. in d.cap.nouit, & Abb. in cap. ſuper ſecundo de appellat. Felin.notabiliter in dicto cap.nouit num.12.

Non tamen procedunt ſupradicta in materia iuriſdictionis, nam ſemper remanet Principi concedenti facultas reuocandi, ex quo ſemper intelligitur excepta authoritas Superioris, Bald. in l.qui ſe patris,nu. 24.C.de bonor.poſſeſſ. vnde liber. Aretin. in dicto c. nouit, vbi etiam Felin. num.8.& 9.Peregrin.de iur. fiſci lib.1.tit.3.num.31. Idem eſſet ſi priuilegium inciperet eſſe perniciosum contra publicam vtilitatem, ex regula tex. in cap. ſugeſtum de decim. nam abſque dubio poſſet reuocari,Aretin.Abb. & Felin. dicto cap.nouit,Tuſcus in verbo Gratia.concluſ.67.Vel ſi eſſemus in iure quærendo, nam tunc etiam poteſt reuocari; Ioanaes Faber in S. fin. Inſtit. de iur.natur.gent. & ciu. Palatius Ruuius in rubr. de donation.inter vir.& vxor. S.47.nu. 10.

Procedit etiam ſupradicta concluſio, in priuilegio conceſſo ob pecuniam, nam efficitur irreuocabile,ex quo tranſit in vim contractus,Bald. in dicta leg. qui ſe patris, & in l. 1. C.de conſtitution. Princip. Andr. de Iſer. in Conſtitut. Reg. Ea, quæ ad decus. Alex.conſ.1.vol.2.& conſ. 208.& 215.eod.vol.Gabr. comm. concluſ. lib. 2. de iur. quæſito non tollen. concluſ. 6. num. 5. Et licèt Princeps poſſit priuilegium ab ipſo conceſſum diminuere,cap.2.de decim.in 6.cap.2.de ſtatu regul. in 6. cap.1. & cap.ne alicui de priuileg. in 6.& etiam in totum tollere, cap. quia ſępè,de elect.in 6.cap. Clericis, S. fin. de immunitat.Eccl.in 6. cap. fin. S.fin. de ſenten.excom. in 6.gloſ.in d.cap.decer.in verb.manſurum, Andr.de Iſern.in cap. 1. de vaſſall.decrep.ætat. quia quæ facto Principis acquiſita ſunt, eiuſdem Principis facto tolli poſſunt, Angel. in l. Lucius, ff. de euiction. Paul. de Caſtr. in l. cum hæredes de acquirend.poſſeſſ.Bald.in l.reſcripta, C. de præcib.Imper.offerend. quando tamen mediante pecunia priuilegium conceſſit, non poteſt, niſi ex cauſa,& reſtituta pecunia reuocare, facit tex.in cap.1.de feud.ſin.culp. non ammitten. & l. fundum, C. de fundis limitrop.lib. 10. notabiliter Afflict.vbi latè Vrſill.in addit.dec. 218.Capycius deciſ. 221. Ex his reſoluitur quæſtio, quæ annis prætetitis accidit in diſpenſatione cuiuſdam Comitiſſæ pro matrimonio contrahendo. An Summus Pontifex poſſit diſpenſationem iam conceſſam mediante pecunia pro compoſitione iam in Dataria ſoluta reuocare,in qua fuit communiter reſolutum, non poſſe niſi cum cauſa,& reſtituta pecunia, prò quo facit punctualis deciſio Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 33.num.13. quia diſpenſatio tranſiuit in vim contractus,vt dictum eſt.

Idem dicendum quando conceſſio fuiſſet in remuneratione ſeruitiorum, nam tunc etiam efficitur irreuocabilis,l.ſi pater,S.1. vbi Bart.ff. de donation. Felin.in d. cap. nouit, num.3. & 12. vbi latiſſimè additio, Afflict.Capyc.& Tuſc. locis ſupracitat.

Procedit etiam quando per priuilegium conceſſum aliquid fuit acquiſitum, quia tunc efficitur irreuocabile, ex quo tranſit in ius gentium, Abb.in dicto cap.nouit,num.26. & conſil. 3. quæſt. 19. num.10.lib.2. Natta conſ.512.num.24. & ſequen. Tuſc. loc. cir. num. 15. Sanch.loc. cit.num.2.

Procedit etiam in Priuilegio, vel diſpenſatione obtenta ab inferiore Supremi Principis,quia non poteſt pro libito voluntatis reuocare,

Innoc. & Butr. in cap. quę in Eccleſiarum de conſtitutionib. Abb. in cap. at ſi clerici, S. de adult. de iudic. Felin. in dicto cap. nouit, nu. 11. Ratio eſt, quia poteſtas tollendi priuilegia, in ſolo Principe reſidet Federic. de ſen. conſil. 195. Felin. loco cit. Secundò, quia dum inferior à Principe diſpenſando, ſubditum à lege ſuperioris liberauit, non poteſt ipſum ad legem iam derogatam obligare. Exemplum eſt in Epiſcopo diſpenſante ex cauſa ſtudij ad non reſidendum per ſeptennium, qui abſque cauſa, diſpenſationem non poteſt reuocare, Gloſ. in cap. cum ex eo, in verb. ſeptennium, vbi Dominic. Archidiac. & Franc. de elect. in 6. Oſtienſis in ſumma, titulo de cler. non reſiden. num. vltim. Oldrad. conſil. 203. num. 3. Romanus ſingular. 317. Sanch. loco citat. nu. 12. Idem eſt in diſpenſationibus Sacræ Pænitentiarię, quas Summus Pœnitentiarius abſque cauſa reuocare non poteſt inconſulto Summo Pontifice; Ratio eſt, quia diſpenſat in lege Pontificis ex ipſius commiſſione; Ideò abſque legitima cauſa non poteſt reuocare, Sanch. loco cit. in fin.

Quid de Fiſci authoritate dicendum in reuocatione eorum, quæ ritè fecerit. Cap. VI.

Ampliatur principaliter ſtatuta cõcluſio etiam in Fiſco, qui & ſi multa habeat priuilegia, de quibus toto titulo, ff. & C. de iur. Fiſci, & de iur. Fiſc. lib. 10. nullum tamen habet priuilegium, vt contra proprium factum venire poſſit, & legitimo actu à ſe geſtum infringere valeat, l. 1. & 2. vbi Gloſ. C. ne Fiſc. rem, quam vendid. euin. lib. 10. & l. 1. C. venditor. euict. pignor. tener, latè Calcaneus conſil. 52. num. 16. Peregr. de iur. Fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 34. Nam Fiſcus debet vti illis iuribus, quibus priuati vtuntur præter caſus expreſsè priuilegiatos, l. Fiſcus, ff. de iur. Fiſc. l. 1. C. de conduct. dom. Auguſt. lib. 10. l. omnes, C. de delatorib. lib. 11. Andr. de Iſern. rubr. de conceſſion. recti feudi, & in dubio contra Fiſcum eſt iudicandum, l. non puto, ff. de iur. Fiſc. latè congerit, Tuſc. in verbo Fiſcus, concluſ. 399.

Et non ſolum Fiſcus, qui perſonam Principis repræſentat non poteſt venire contra proprium factum, ſed nec etiam Princeps ſupremus, quia obligatur ex propria promiſſione, l. benè a Zenone, C. de quadrien. præſcript. l. penult. vbi Bald. C. de donation. inter vir. & vxor. & in l. 1. vbi etiam Iaſ. ff. de pact. & in l. 2. vbi etiam Paul. de Caſtr. C. de legib.

Etiam Summ. Pontif. ligatur promiſſione, Abb. in cap. 1. de probation. Bald. conſil. 24. vol. 2. & 327. vol. 1. Et vt habetur in Epiſtola inter claras, C. de Summ. Trinit. & Fid. Cathol. Nihil eſt, quod lumine clariori præfulgeat, quàm recta fides in Principe; Et veritas in ore Principis firmior debet eſſe, quam in cæteris, Bald. in cap. 1. §. fin. de his, qui feud. dar. poſſ. Idcirco nũquam præſumitur Principem voluiſſe, id quod non poteſt, Bald in cap. 1. de iuram. calumn. Nec aliter velle, quàm quod iuris eſt, §. vt omnes Iudices, auth. de iudic. Iaſ. in l. ex facto, ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtitut. Bald. in l. 1. colum. 5. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Alex. conſ. 54. vol. 4. Dec. conſ. 64. Idcirco in contrahendo vtitur iure priuati, reiecto omni proprio priuilegio, Bald. in l. ex imperfecto, C. de teſtament. Anchar. conſ. 65. Barbatia conſil. 20. Decius conſil. 420. 483. & 528. num. 6. Et licèt leges ſint Principi

ſubiectæ,

ſubiectæ, non tamen contractus à Principe patrati, Bald. in cap. 1. de natura feud. Calcaneus dicto conſ. 52.

Contra tamen ſupradicta de Fiſco facit, quod Fiſcus hæres inſtitutus, adita hæreditate, etiam inuentario non confecto, poteſt hæreditatem repudiare, l. 1. § an bona, ff. de iure Fiſci, Conſtantius in l. 1. n. 156. C. de pænis Fiſcal. lib. 10. & ſic venit contra proprium factum, etiam in tertij præiudicium, ex regula, quòd hæres per aditionem hæreditatis dicitur quaſi contrahere cum creditoribus hæreditarijs, & inuentario non confecto, tenetur de proprio, l. fin. C. de iur. deliberan.

Pro reſolutione aduertendum eſt, quòd vera eſt doctrina, quòd quando ad Fiſcum deueniunt bona vacantia, vel ex cauſa confiſcationis, etiam non confecto inuentario, non tenetur vltra vires hæreditarias, Bart. in d. § an bona, Iul. Clar. § fin. quæſt. 78. verſ. vnum ſcias, Roland. à Vall. tract. de inuentar. quæſt. 17. num. 3. Peregrin. de iur. Fiſc. lib. 4. cap. 1. num. 3. Maſtrill. de magiſtrat. lib. 3. cap. 10. num. 163. & ſequent. licèt teneatur ad onera defuncti, Mondell. conſ. 209. & 210. Maſtril. loc. cit. Ratio eſt, quia in bonis vacantibus, vel confiſcatis Fiſcus non ſuccedit, vt hæres, Bart. in l. 1. num. 4. ff. de acquirend. hęredit. Nec venit per ſucceſſionem, ſed per annihilationem perſonæ, Cumanus in l. ſi quis mihi bona, § ſi Fiſci, ff. de acquirend. hæredit. Abb. conſil. 29. lib. 2. Caſſaneus in conſuetud. Burgund. tit. de confiſcat. bonorum rubric. 2. § 1. num. 9. Et æquiparatur Prælato, qui non ſuccedit, vt hęres; ſed vt vniuerſalis ſucceſſor, Innoc. in cap. in præſentia de probation. refert Portell. tract. de inuentar. q. 7. cap. 4. num. 13. Et potius ſuccedit bonis, quàm perſonæ, & tenetur, vti bonorum poſſeſſor, non vt hæres, Anchar. conſil. 294. num. 3. & conſil. 217. in fin. Socc. conſil. 46. num. 21. volum. 4. Iaſ. in l. fin. C. de iur deliberand. Guglielm. de Benedictis in cap. Raynutius in verbo vxorem, deciſ. 5. cum. 288. de teſtament. Conſtantius in dicta l. 1. de pæn. Fiſc. num. 134. Quando verò Fiſcus eſt hæres inſtitutus, vel ab inteſtato ſuccedit, dubium eſt, an non confecto inuentario teneatur de proprio, & multi defendunt, eum teneri, ex regula, l. fin. C. de iur. deliberand. & ex ſupradictis, quia Fiſcus vtitur iure priuati, & hanc opinionem probant Imol. Roman. & Alex. in rubr. ff. de acquiren. hæredit. Iaſ. in dicta l. fin. Angel. in l. 1. § hæc ſtipulatio, ff. ſi cui pluſquam per leg. falcid. & in l. 2. C. ad leg. Iul. de vi public. Alios referunt Roland. à Vall. in dicto tract. de inuentar. par. 1. quæſt. 11. num. 6. Monticulus in eod. tract. par. 1. quæſt. 5. num. 10. Contrariam tamen ſententiam, & veriorem defendunt, Bart. in d. § an bona, Bal. in l. etiam, C. ad leg. falc. Guido Papa deciſ. 333. & 571. Peregrin. de iur. Fiſc. tit. 1. num. 3. licèt Conſtantius loco cit. num. 158. reliquerit rem indeciſam; Ratio concluſionis eſt, quia ex iuris diſpoſitione hærediras Fiſco delata, tunc ipſi per additionem acquiritur quando lucroſa eſt, & non damnoſa, Gloſ. & Bar. in d. § an bona, & ſic numquam cenſetur Fiſco acquiſita, niſi quando eſt in lucro, & non in damno.

Quare ad caſum noſtrum redeundo dum Fiſcus aditam hæreditatem renuntiat etiam inuentario non dicitur contra proprium factum venire, quia in tantum hærediras dicebatur adita, & acquiſita, in quantum erat cauſa lucri, & non damni, idcirco illam renuntiando non dicitur cõtra proprium factum

Innoc. & Butr. in cap. quę in Eccleſiarum de conſtitutionib. Abb. in cap. at ſi clerici, §. de adult. de iudic. Felin. in dicto cap. nouit, nu. 11. Ratio eſt, quia poteſtas tollendi priuilegia, in ſolo Principe reſidet Federic. de ſen. conſil. 195. Felin. loco cit. Secundò, quia dum inferior à Principe diſpenſando, ſubditum à lege ſuperioris liberauit, non poteſt ipſum ad legem iam derogatam obligare. Exemplum eſt in Epiſcopo diſpenſante ex cauſa ſtudij ad non reſidendum per ſeptennium, qui abſque cauſa, diſpenſationem non poteſt reuocare, Gloſ. in cap. cum ex eo, in verb. ſeptennium, vbi Dominic. Archidiac. & Franc. de elect. in 6. Oſtienſis in ſumma, titulo de cler. non reſiden. num. vltim. Oldrad. conſil. 203. num. 3. Romanus ſingular. 517. Sanch. loco citat. nu. 12. Idem eſt in diſpenſationibus Sacræ Pænitentiarię, quas Summus Pœnitenriarius abſque cauſa reuocare non poteſt inconſulto Summo Pontifice; Ratio eſt, quia diſpenſat in lege Pontificis ex ipſius commiſſione; Ideò abſque legitima cauſa non poteſt reuocare, Sanch. loco cit. in fin.

Quid de Fiſci authoritate dicendum in reuocatione eorum, quæ ritè fecerit. Cap. VI.

Ampliatur principaliter ſtatuta cõcluſio etiam in Fiſco, qui & ſi multa habeat priuilegia, de quibus toto titulo, ff. & C. de iur. Fiſci, & de iur. Fiſc. lib. 10. nullum tamen habet priuilegium, vt contra proprium factum venire poſſit, & legitimo actu à ſe geſtum infringere valeat, l. 1. & 2. vbi Gloſ. C. ne Fiſc. rem, quam vendid. euin. lib. 10. & l. 1. C. venditor. euict. pignor. tener, latè Calcaneus conſil. 54. num. 16. Peregr. de iur. Fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 34. Nam Fiſcus debet vti illis iuribus, quibus priuati vtuntur præter caſus expreſsè priuilegiatos, l. Fiſcus, ff. de iur. Fiſc. l. 1. C. de conduct. dom. Auguſt. lib. 10. l. omnes, C. de delatorib. lib. 11. Andr. de Iſern. rubr. de conceſſion. recti feudi, & in dubio contra Fiſcum eſt iudicandum, l. non puto, ff. de iur. Fiſc. latè congerit, Tuſc. in verbo Fiſcus, concluſ. 399.

Et non ſolum Fiſcus, qui perſonam Principis repræſentat non poteſt venire contra proprium factum, ſed nec etiam Princeps ſupremus, quia obligatur ex propria promiſſione, l. benè à Zenone, C. de quadrien. præſcript. l. penult. vbi Bald. C. de donation. inter vir. & vxor. & in l. 1. vbi etiam Iaſ. ff. de pact. & in l. 2. vbi etiam Paul. de Caſtr. C. de legib.

Etiam Summ. Pontif. ligatur promiſſione, Abb. in cap. 1. de probation. Bald. conſil. 24. vol. 2. & 327. vol. 1. Et vt habetur in Epiſtola inter claras, C. de Summ. Trinit. & Fid. Cathol. Nihil eſt, quod lumine clariori præfulgeat, quàm recta fides in Principe; Et veritas in ore Principis firmior debet eſſe, quam in cæteris, Bald. in cap. 1. §. fin. de his, qui feud. dar. poſſ. Idcirco nũquam præſumitur Principem voluiſſe, id quod non poteſt, Bald in cap. 1. de iuram. calumn. Nec aliter velle, quàm quod iuris eſt, §. vt omnes Iudices, auth. de iudic. Iaſ. in l. ex facto, ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtitut. Bald. in l. 1. colum. 5. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Alex. conſ. 54. vol. 4. Dec. conſ. 64. Idcirco in contrahendo vtitur iure priuati, reiecto omni proprio priuilegio, Bald. in l. ex imperfecto, C. de teſtament. Anchar. conſ. 65. Barbatia conſil. 20. Decius conſil. 410. 483. & 528. num. 6. Et licèt leges ſint Principi ſubiectæ,

ſubiectæ, non tamen contractus à Principe patrati, Bald. in cap. 1. de natura feud. Calcaneus dicto conſ. 52.

Contra tamen ſupradicta de Fiſco facit, quod Fiſcus hæres inſtitutus, adita hæreditate, etiam inuentario non confecto, poteſt hæreditatem repudiare, l. 1. §. an bona, ff. de iure Fiſci, Conſtantius in l. 1. n. 156. C. de pœnis Fiſcal. lib. 10. & ſic venit contra proprium factum, etiam in tertij præiudicium, ex regula, quòd hæres per aditionem hæreditatis dicitur quaſi contrahere cum creditoribus hæreditarijs, & inuentario non confecto, tenetur de proprio, l. fin. C. de iur. deliberan.

Pro reſolutione aduertendum eſt; quòd vera eſt doctrina, quòd quando ad Fiſcum deueniunt bona vacantia, vel ex cauſa confiſcationis, etiam non confecto inuentario, non tenetur vltra vires hæreditarias; Bart. in d. §. an bona, Iul. Clar. §. fin. quæſt. 78. verſ. vnum ſcias, Roland. à Vall. tract. de inuentar. quæſt. 17. num. 3. Peregrin. de iur. Fiſc. lib. 4. cap. 1. num. 3. Maſtrill. de magiſtrat. lib. 3. cap. 10. num. 163. & ſequent. licèt teneatur ad onera defuncti, Mondell. conſ. 209. & 210. Maſtril. loc. cit. Ratio eſt, quia in bonis vacantibus, vel confiſcatis Fiſcus non ſuccedit, vt hæres, Bart. in l. 1. num. 4. ff. de acquirend. hęredit. Nec venit per ſucceſſionem, ſed per annihilationem perſonæ, Cumanus in l. ſi quis mihi bona, §. ſi Fiſci, ff. de acquirend. hæredit. Abb. conſil. 29. lib. 2. Caſſaneus in conſuetud. Burgund. tit. de confiſcat. bonorum rubric. 2. §. 1. num. 9. Et æquiparatur Prælato, qui non ſuccedit, vt hęres, ſed vt vniuerſalis ſucceſſor, Innoc. in cap. in præſentia de probation. refert Porrell. tract. de inuentar. q. 7. cap. 4. num. 13. Et potius ſuccedit bonis, quàm perſonæ, & tenetur, vti bonorum poſſeſſor, non vt hæres, Anchar. conſil. 294. num. 3. & conſil. 217. in fin. Socc. conſil. 46. num. 21. volum. 4. Iaſ. in l. fin. C. de iur deliberand. Guglielm. de Benedictis in cap. Raynutius in verbo vxorem, decif. 5. cum. 288. de teſtament. Conſtantius in dicta l. 1. de pæn. Fiſc. num. 134. Quando verò Fiſcus eſt hæres inſtitutus, vel ab inteſtato ſuccedit, dubium eſt, an non confecto inuentario teneatur de proprio, & multi defendunt, eum teneri, ex regula, l. fin. C. de iur. deliberand. & ex ſupradictis, quia Fiſcus vtitur iure priuati, & hanc opinionem probant Imol. Roman. & Alex. in rubr. ff. de acquiren. hæredit. Iaſ. in dicta l. fin. Angel. in l. 1. §. hæc ſtipulatio, ff. ſi cui pluſquam per leg. falcid. & in l. 2. C. ad leg. Iul. de vi public Alios referunt Roland. à Vall. in dicto tract. de inuentar. par. 1. quæſt. 11. num. 6. Monticulus in eod. tract. par. 1. quæſt. 5. num. 10. Contrariam tamen ſententiam, & veriorem defendunt, Bart. in d. §. an bona, Bal. in l. etiam, C. ad leg. falc. Guido Papa deciſ. 333. & 571. Peregrin. de iur. Fiſc. tit. 1. num. 3. licèt Conſtantius loco cit. num. 158. reliquerit rem indeciſam; Ratio concluſionis eſt, quia ex iuris diſpoſitione hæreditas Fiſco delata, tunc ipſi per aditionem acquiritur quando lucroſa eſt, & non damnoſa, Gloſ. & Bar. in d. §. an bona, & ſic numquam cenſetur Fiſco acquiſita, niſi quando eſt in lucro, & non in damno.

Quare ad caſum noſtrum redeundo dum Fiſcus aditam hæreditatem renuntiat etiam inuentario non dicitur contra proprium factum venire, quia in tantum hæreditas dicebatur adita, & acquiſita, in quantum erat cauſa lucri, & non damni, idcirco illam renuntiando non dicitur cõtra proprium factum

X 2 venire,

venire, quod nullo pacto ei permiſſum eſt, vt ex leg. 1. & 2. C. ne Fiſc. rem, quam vend. euin. & alijs iurib. ſupracitat. probatum eſt.

Patroni ad Beneficium præſentantes, an poſſint præſentationem variare. Cap. V.

Dicendum, in præſentatione beneficij iuris patronatus Eccleſiaſtici patronos præſentantes infra ſemeſtre tempus iuxta textum in cap. 2. de iur. patron. in 6. facta præſentatione non poſſe variare, & ſucceſſiuè actum à ſe geſtum improbare, cap. cùm autem, vbi Gloſ. in verbo Eccleſiaſtici, Abb. & alij, Canon. de iure patronat. Gloſ. in Clement. 2. in verbo præſentare, eod. tit. de iur. patronat. Roc. de Curte in tract. de iur. patron. in verbo honorificum, quæſt. 9. Lambert. in eodem tract. in 2. par. 2. lib. quæſt. 7. per totum, Guttier. de iuram. confirmat. par. 3. cap. 13. Fuſcus de viſitation. lib. 2, cap. 10. artic. 3. Spin. de teſtam. Gloſ. 4. num. 73. Garz. de benefic. par. 5. cap. 9. num. 211. cum ſequen. licèt autem vera ſit regula, quòd per electionem acquiratur ius Prælaturæ, & per confirmationem, exercitium ipſius, cap. inter Canonicos, de electione in 6. Gloſ. notabilis in cap. quanto, 44. diſtin. per præſentationem verò nullum ius acquiratur, Abb. in cap. nobis, nu. 4. de iur. patron. Doctor. Communiter in cap. tranſmiſſam, de electiõn. vndè datur variatio d. cap. cum autem; Hoc non procedit, quando pręſentatio fit ab Eccleſiaſticis, nam tunc nullo modo datur variatio, dicto cap. cùm autem; Ratio eſt, quia cum cætus clericorum dignior ſit ſæcularium, cętu, vt notum eſt, firmior debet eſſe in ſuis actionibus, c. 2. de tranſlationibus prælatorum, & faciunt verba illa Pſalm. 88. (Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita) habetur in cap. Pſalmiſta 26. diſtin. Hinc D. Bernard. dixit verbum Sacerdotum, aut ſacrum, aut ſacrilegium, refert Abb. in dicto cap. cum autem, num. 7. Et qui maiori dignitate ſunt præditi, oportet eos plus alijs à fraudibus eſſe alienos, iuxta notata in cap. cum quidam, de iur. iurand. & in l. præsbiteri, C. de Epiſcop. & Cleric. fac. ir tex. in Clement. 1. de renunciation.

Et in tantum vera eſt concluſio, quòd patroni Eccleſiaſtici non poſſunt facta præſentatione variare, vt nec etiam, ſecundum magis probabilem opinionem, poſſint alternatiuè pręſentare, nempè Petrum, vel Paulum arbitrio Epiſcopi eligendum, Gloſ. in dicta Clement. 2. in verb. præſentare, vbi Abb. num. 4. Dominic. in cap. 2. de elect. in 6. Felin. in cap. 2. de appellat. nu. 5. & in cap. cùm Bertoldus, de re iudicata, Garz. loc. cit. num. 216. licèt contrarium dixerint Cardinal. Imol. & Bonifac. Vitalin. in dicta Clement. 2. Gaeta in repetione cap. fin. de elect. in 6. Berthacch. in verb. pręſentatio, in vltim. verſic. Rocchus in dicta quæſt. 9. n. 34. Gregor. Lopez leg. 6. tit. 15. par. 1. Ratio concluſionis eſt, quia præſentatio, quæ à patronis Eccleſiaſticis fit, habetur loco electionis, vt per Abb. & cæteros Canoniſtas in dicto cap. cum autem, quæ non admittit alternatiuam conditionem, vel modum, ſed præcisè, & ſimpliciter facienda eſt electio, c. 2. de elect. in 6. Franch. notabiliter deciſ. 438. ita & præſentatio ab Eccleſiaſticis; Et ſi fortè Eccleſiaſticus patronus variaret, ſecundo loco aliquem præſentando, & ab Epiſcopo inſtitueretur pręſentatio, & inſtitutio ſimul cor-

ruerent, cap. Paſtoralis, vbi Abb. num. 4. de iur. patronat.

Supradicta etiam procedunt, quando Eccleſiaſticus ſuccedit laico in iure patronatus, nam infra ſemeſtre tempus præſentat, nec poteſt variare, cap. vnico, §. verum, vbi Gloſ. in ver. Semeſtre, & omnes Canoniſtę, de iur. patron. in 6. & hoc nõ ex eo procedit, quòd duplicis naturæ ſit ius patronatus, vt aliqui putabant, nã ſecũdum veriorem opinionem, vnicum eſt ius patronatus, duo tamen ſunt patronorum genera, ſicut vnica eſt Fides Catholica, duo tamen ſunt genera Chriſtianorum, cap. duo 12. quæſt. 1. Lambertin. de iur. patronat. q. 5. Idcirco quando ius patronatus competens laico transfertur in Eccleſiaſticum, non mutatur natura iuris patronatus, cùm vnica ſit, ſed regulatur ſecundum qualitatem perſonarum, à quibus ius patronatus poſſidetur; Et hic eſt verus ſenſus dicti cap. vnic. §. verum, & conſtat ex verbis illis, ibi (non vt patronus laicus, ſed vt patronus debet Eccleſiaſticus reputari) hoc enim ſtatuit Bonifacius Papa optima ratione, vt ius patronatus reguletur ſecundum qualitatem perſonæ illud poſſidentis, non non autem eius, in cuius locum ſucceſſit.

Et licèt ſit contra regulam in cap. is, qui in ius, de regul. iur. in 6. & l. qui in ius, ff. de regul. iur. in quibus dicitur, quòd qui in ius alterius ſuccedit, eodem iure vti debet, hoc enim in beneficium Eccleſiarum ſtatutum fuit, vt ius patronatus ad ad Eccleſiaſticos deuolutum, vti Eccleſiaſticum iudicetur, nam Eccleſia minus grauatur, & ſi Eccleſiaſtici in materia iuris patronatus delinquunt, facilé compeſcuntur, Abb. in cap. illud, de iur. patronat. & cùm ſit cõtra iuris regulas, quod laicus ius patronatus in Eccleſia habeat, Anchar. conſ. 113. num. 2. Abb. in cap. dilectus, num. 4. de præbend. Geminian. conſ. 45. & 50. in principio; Et hoc non ſolum ex eo, quod aufertur Ordinarijs libera beneficiorum collatio, contra notata in cap. ſi quis Epiſcoporum 16. quęſt. 5. & cap. omnes baſilicæ, 16. quæſt. 7. ſed etiam quia datur occaſio laicis, immiſcendi ſe rebus ſpiritualibus, quarum de iure ſunt incapaces, cap. decernimus, de iudic. Calder. conſil. 1. nu. 1. de præbend. Innoc. in cap. cum noſtris, nu. 1. de conceſſ. præben. Roman. conſ. 299. num. 9. & talia iura ſpiritualia tranſmittuntur ad hæredes, quod etiam regulis communibus repugnat, iuxta notata per Abb. & alios in cap. 1. num. 4. de præben. Rocchus de Curte tract. de iur. patronat. in verbo ipſe velit, quæſt. 5. num. 17. Permittit tamen Eccleſia, ius patronatus à laicis poſſideri, ad hoc, nè retrahantur à fundatione, & dotatione Eccleſiarum, habetur in Clem. quia contingit, §. vt autem, de Religioſis domib. & in Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 12. & ſeſſ. 24. cap. 18. de reformat. & ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9. Idcirco quando ius patronatus à laico transfertur in Eccleſiaſticum, regulatur iuxta conditionem patroni, ex rationibus ſupradictis, ideò non poterit variare, nec actum à ſe geſtum improbare, vt in cap. Paſtoralis, eod. tit. de iur. patron. Gloſ. in §. verum, in verbo Eccleſiaſticus, vbi omnes canoniſtæ.

Hoc hautem non procedit, quando Eccleſiaſticus de bonis patrimonialibus ius patronatus acquirit, nam vti laicus iudicandus erit in præſentatione, ac cæteris ad ius patronatus ſpectantibus, Abb. in cap. illud, vbi omnes Canoniſtæ, de iur. patronat. In dubio autem, de quibus bonis cenſeatur ius patronatus

ab

ab Eccleſiaſtico fundatum, videlicèt ſi eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi tanquam laicus, cenſetur ex patrimonialibus fundatum, ſi autem tanquam Eccleſiaſticus, cenſetur de bonis Eccleſiæ, Puteus deciſ. 228. lib. 2. & 90. lib. 3. Moedan. dec. 9. de iur. patron. Achilles de Graſſ. deciſ. 1. eod. tit. Creſcentius deciſ. 9. eod. tit. Maſcard. de probation. concluſ. 960. num. 12. Gonzal. de alternat. Gloſ. 18. num. 107. cum ſequen. Nec etiam procedit quando ius patronatus fundatum eſt à laico, ſed in beneficium Eccleſiaſtici, conditione tamen adiecta, vt in perpetuum ad ipſum ſpectet tanquam laicale; Nam ſtante conditione in fundatione appoſita eum conſenſu Ordinarij, Eccleſiaſticus ſemper præſentabit, vt laicus, & proindè poterit variare, vt ſupra ex cap. Paſtoralis, & cap. cùm autem, de iur. patronat. fundatum eſt.

Quòd autem pertinet ad quæſtionem illam ſatis difficilem, vtrum Eccleſia, ex conditione in fundatione appoſita poſſit ius patronatus tanquam laicale poſſidere, latè fuit in Rota diſputatum coram Sacrato; ac reſolutum in vna Romana iuris patronatus die 31. Maij 1613. validam fuiſſe conditionem, & Ordinarium debere aſſentiri; Ratio concluſionis eſt, nam in fundatione iuris patronatus, quælibet conditio contra iuris communis diſpoſitionem apponi poteſt, quæ accedente Ordinarij diſpenſatione, valida erit, cap. cum dilectum, vbi Gloſ. in verbo conſtitutum, vbi Ioannes Andr. Butr. Baldus, & Abbas in 5. notab. de conſuetudin. cap. Eleutherius 18. quæſt. 2. cap. prætereà il ſecondo, & cap. nobis, de iur. patronat. cap. generali, vbi Gloſ. in verbo fundatione, de elect. in 6. Innoc. in cap. in Lateranenſe, de præbend. Cardinal. conſil. 11. Calderin. conſil. vlt. de iure patronat. Felin. cap. cùm acceſſiſſent, colum. 8. de conſtitutionibus, cap. ſignificauit, col. 9. de teſtib. cap. cùm execrabilis de exemptionibus, & in tract. quando Litteræ Apoſtolicæ, & cæt. col. 2. alios allegat, probat, & multoties ita fuiſſe iudicatum, teſtatur Lambertin. de iur. patronat. lib. 1. quæſt. 9. num. 49. cum ſequen.

Et quando conditio appoſita in limine fundationis, non eſt turpis, impoſſibilis, vel contra ſubſtantiam iuris patronat. ſi aſſenſus Ordinarij fuit reſeruatus, vtique tenetur aſſentiri, cap. nullus, vbi Abb. & omnes Cononiſtæ de iur. patron. quia conſenſus Ordinarij in hoc caſu, non cenſetur requiſitus pro libito voluntatis, ſed tanquam Iudicis, vt decernat, an conditiones appoſitæ, ſint ex improbatis à iure, & quando tales non ſunt tenetur ex neceſſitate illas approbare, cùm ſit loco Iudicis, authen. ſtatuimus, vbi Bald. num. 2. C. de Epiſcop. & Cleric. Alex. conſ. 221. nu. 15. lib. 1. Boer. 326. Lamber. in dicto tract. lib. 1. par. 1. artic. 1. quæſt. 9. num. 102. & 103. cum ſequenti; Et eodem iure, quo ſtatutum eſt ab Eccleſia permittendum eſſe ius patronatus, fuit etiam Ordinarijs mādatum, vt omnibus conditionibus, aut turpibus, vel impoſſibilibus, vel contra naturam iuris patronatus diſpenſatent, Lamber. in d. tract. lib. 1. quæſt. 9. num. 50. & 82.

Et Eccleſia diſpenſat in conditionibus appoſitis contra iuris diſpoſitionem cum exercentibus liberalitatem erga ipſam, vndè poteſt laicus donare prædium Eccleſiæ ea conditione, vt ſoluat collectas laicis ad quas de iure non teneretur, Anchar. conſ. 217. per totum Felin. in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ nu. 77. de conſtitution. Item poteſt apponere

ponere conditionem, quòd ex Legatis pijs à ſe factis,detrahatur falcidia,Socc.conſ.405.num.4. lib.1. licèt aliàs non fuiſſet de iure detrahenda,auth ſimiliter,C.ad leg.falcidiam.Item Eccleſia poteſt habere feudum recognoſcendo pro illo dominum laicum, cap. verum, vbi Aretin.num.1. Butrius nu.5.Imol. num.2.Abb.num. 2. & 13. de foro competen. Poteſt etiam apponi conditio in fundatione,quòd Cappellanus in articulo mortis nominet ſucceſſorem, qui abſque vlla Epiſcopi inſtitutione poſſit Cappellaniam poſſidere, ſic conſuluerunt in Ciuitate Papiæ, Corſetus, & Albarius, quorum conſilia refert, & ſic dicit eſſe deciſum, Lambertin.dicto lib.1. quæſt.9.artic. 3. per totum, quamuis de iure omnis beneficiorum inſtitutio ad Epiſcopum pertineat, & ſine Epiſcopi inſtitutione nullo pacto beneficium poſſideri poteſt,cap.1.de regul.iur. in 6.cap.ordinarij, de officio ordinar.in 6.cap.ex frequentibus, de inſtitution.Sic etiam valida eſt conditio cum conſenſu Ordinarij in fundatione appoſita, quod ad omnem patroni voluntatem præſentatus,& ab Epiſcopo inſtitutus in beneficio,poſſit mutari, Felin.in cap. ex parte, de reſcriptis,vbi alios allegar, Lamber. ſic dicit iudicatum dicto lib.1. quæſt.9. artic.2. per totum,licèt ex iuris diſpoſitione, legitimè inſtitutus in beneficio non poſſit abſque cauſa mutari,capitulo quæremonia, de iure patronat. cap. in Lateranenſe, de præbend.cap.1. de Cappell.Monachor.in 6.

Sic etiam valet conditio,vt ſupra,appoſita,quod Abbas non ex propria, ſed ex gremio alterius Eccleſię eligatur,Gloſ.in cap. cum dilectus, in verbo conſtitutum, de conſuetudinibus Cardinal. in Clement. quia contingit,col.2.notab.11.de Religioſ. Dom. licèt de iure Abb. ex propria Eccleſia ſit eligendus, cap. fin.17.quæſt.vlt.cap.Abbatem 18. quæſt. 2 Imò naturali rationi congruit,vt ex gremio propriæ Eccleſiæ, quis aſſumatur ad dignitatem, & beneficia Eccleſiaſtica naturalibus loci concedantur, Azeued. in recompilatione lib.3. lege 15. 25. Rebuff.in prax.beneficior.in rubrica, quod quis intelligat idioma, Gloſ. 1. Couar. pract quæſt.9. 35. Rodriq. de regular. toto tit. 9. 52. artic.9.Cened.quæſt.canon.9. 24. num.24.& ſequen.vbi ſic dicit Patres Sacri Conc. Trident. interrogatos reſpondiſſe. Sic etiam laicus poteſt donare Enphiteuſim Eccleſiæ, conditione adiecta, vt non reguletur tanquam Eccleſiaſtica, ſed tanquam laicalis,ſic fuit reſolutum in vna Mediolanenſi bonorum 15. Nouembris 1597. coram Domino Vrano.

Igitur ad caſum noſtrum redeundo, quando ius patronatus fuit Eccleſiæ reſeruatum cum conſenſu Ordinarij ſub conditione, vt reguletur tanquam laicale, valet, & cenſetur permiſſum ex eo, quod non reperitur prohibitum,cap.inter corporalia,de translationib.Epiſcop. Oldr. conſil.225.Anchar.conſil.243. nu. 2.Nec ex eo,quod tex.in cap. vnico,§.verum,de iur.patron. in 6. dixit, quod eo ipſo, quod ius patronatus peruenit ad Eccleſiam,debet exerceri ad modum iuris patronatus Eccleſiaſtici, reſultat iuris improbatio erga conditionem appoſitam, vt reguletur tanquam laicale; Quia lex illa generaliter loquens, habet tacitam cōditionem, niſi diſponens de rebus ſuis,contrariam legem adiecerit. Eſt enim vera iuris concluſio, quod prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis, l. fin. C. de pact. conuent. L maritus,C.de procurator. Anchar. conſ.117.

conſ. 117. num. 2. Et poteſt diſponens de re ſua, quaſcunque conditiones, & pacta apponere, l. legem, C. de pact. l. ea lege, C. de condition. ob cauſ. Et procedit regula etiam in diſpoſitione facta ad fauorem Eccleſiæ, cap. verum, de condition. appoſitis, Anchar. conſ. 217. num. 2. Imol. in cap. cum dilecti, num. 4. de donat. Felin. in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ num. 77. de conſtitution. & ſupra latius probatum eſt; Idcirco ſequitur concludendum, quod Eccleſia iure poteſt ius patronatus poſſidere exercendo illud tanquam laicale, quod in Apoſtolicis reſeruationibus non comprætendatur, & præſentando poterit variare, vt quilibet laicus, vt latè fundat Rota in ſupradicta deciſione coram Sacrato, quæ fuit occaſione Cappellaniarum erectarum per Illuſtriſſimam Dominam Flaminiam de Ceſis in noſtra Eccleſia Sancti Andreæ de Valle in Vrbe.

In poſtulatione quid poſſit variari. Cap. VI.

AMpliantur hæc dicta, etiam in poſtulatione præſentata, iam Summo Pontifici, vel alio Superiori ad quem pertinet diſpenſando annuere poſtulationi, cap. bonę il ſecondo de poſtulation. Pręlat. Nàm licèt per poſtulationem nullum ius poſtulato acquiratur, cap. poſtulationem, de poſtulat. Prælator. ſicut per nominationem nullum ius acquiritur nominato, cap. quod ſicut, de electiòn. Et propterea detur variatio, vt ibidem notat Gloſ. in verbo nullum ius. Imò etiam miſſo Nuntio cum poſtulatione ad Superiorem poſſit reuocari antequam præſentetur, vt in d. cap. bonæ, vbi Abbas, & omnes Canoniſtæ, Syl. in verbo poſtulatio, num. 8. Cucchus lib. 4. inſtitution. maior. tit. 2. de poſtulationib. Prelator. nu. 28. cum ſequen. Facta tamen præſentatione non poſſunt poſtulantes recedere, ne ſuperiorem viderentur illudere, d. cap. bonæ ibi (ſi enim poſtquam poſtulatio ſubſcriptionibus poſtulantium roboratur, & præſentatur Romano Pontifici approbanda, poſſent ab ea recedere poſtulantes, Nobis frequenter illuderent, & iudicium noſtrum ex eorum pendere arbitrio videretur) Et licèt Superior non aſſentiendo poſtulationi, nullam irroget iniuriam; ſi tamen pro vtilitate, & neceſſitate Eccleſiæ poſtulatio à duabus partibus Capituli fieret, licèt nullum ius poſtulato acquiratur, Superior tamen non annuendo poſtulationi, iniuriam irrogat poſtulantibus, & Eccleſiæ, pro cuius vtilitate, vel neceſſitate fit poſtulatio iniuriam infert, Gloſ. in dicto cap. poſtulationem, in verbo nullum ius, allegat tex. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æſtiua, Ioannes Andr. in dicto cap. bonæ, Hoſtien. in cap. cum ad Monaſterium, de electiòn. Gloſ. in cap. cupientes, §. denique, in verbo gratia, de elect. in 6. Abb. in dicto cap. poſtulationem, Syl. loco citat. num. 7. & Cucch. ibidem.

Non ſolùm autem poſtulantes poſſunt variare ante præſentationem poſtulationis Superiori, ex illa ratione, quia poſtulato, & nominato nullum eſt acquiſitum ius, ſed etiam quia poſtulatio eſt quędam inchoatio electionis, à qua ſemper eſt licitum reſilire, niſi publicato ſcrutinio, cap. publicato, de electione.

Quando autem electores ad officia temporalia, poſſint facta electione variare, laté tradit Bart. in l. abſenti, ff. de donationibus; Et communis eſt reſolutio, quòd in officijs, quæ

niſi

niſi iuſta adſit cauſa, electus tenetur ſubire, vt ſunt munera publica, l. munerum, §. iudicandi poteſtas, ff. de muner. & honorib. l. incola, ff. ad municipal. & de incol. etiam ante acceptationem non datur reuocatio, ex illa ratione, quia electo etiam abſenti acquiritur ius, l. illud, ff. de tutor. dat. ab his, & toto tit. C. in quibus cauſ. tutor. Innoc. in cap. 1. de his, quæ fiu. à maior. par. prælator. In cæteris verò officijs dubium eſt, an detur reuocatio antè acceptationem; Et communis eſt reſolutio, quod eligentes iure proprio poſſunt ante acceptationem electi reuocare, Bart. in l. 1. §. 1. ff. de option. legat. & in dicta l. abſenti, vbi Imol. Roman. conſil. 116. ſecus tamen ſi alieno iure fieret electio; nam tunc procedunt notata in cap. publicato ſcrutinio, de elect. & habetur per Bart. & alios in l. ſerui electione, ff. de legat. 1. & in l. vnum ex familia, vbi Bart. ff. de leg. 2. ad materiam tradunt Gloſ. in l. cum pater, §. à filio in verbo, non eſſe electionem, ff. de leg. 2. Anton. de Padilla in dicta l. vnum ex familia, Molin. de primogen Hyſpan. lib. 2. cap. 4. num. 22. Maſtrill. de magiſtratibus lib. 1. cap. 28. numer. 37. Et quando electio facta in vita, ab habente authoritatem eligendi, tempore mortis poſſit reuocari tanquam facta ante tempus, tradit Gloſ. fin. in dicta l. vnum ex familia, vbi etiam Bart. in vltima oppoſitione, latè Padill. loco citato, num. 14.

Teſtes ab aliquo producti, an poſſint ab ipſomet reprobari. Cap. VII.

QVi aliquem in teſtem produxit, eo ipſo cenſetur perſonam illius approbare, quare nequit defectum aliquem illi opponere, & conſequenter iure proprio actum à ſe geſtum reuocare, l. ſi quis teſtibus, vbi Gloſ. Bald. Salic. & alij, C. de teſtibus, cap. 3. §. ſi quis teſtibus, 4. quæſt. 3. Ratio eſt, quia mores illius, quos quis ſemel probauit, amplius reprobare non poteſt, l. ſi vxor, §. fin. ff. ad leg. Iul. de adult. facit tex. in cap. propoſuit, vbi Gloſ. in verbo audiuit, de coniug. ſeruor. latè ad materiam tradunt Boer. deciſ. 245. Marant. de ordine iudiciar. par. 6. actu 13. num. 10. Guazzinus ad defenſiones tom. 2. defenſ. 28. cap. 8. num. 7. Farinac. de teſtib.

Procedit hoc non ſolum in eadem cauſa, in qua quis aliquem in teſtem produxit, ſed etiam in alia cauſa, & cum alio contradictore, nam ſufficit illum ſemel approbaſſe producendo, & eadem eſt iuris diſpoſitio, vt actum à ſe geſtum iure proprio reuocare non poſſit, Gloſ. in dicta l. ſi quis teſtibus, in verb. in alia, ibidem tradunt Iacobus de Rauen. Petrus de Bellapertica, Cyn. Angel. Bald. nu. 4. Salic. quęſt. 2. & poſt alios Boer. & Maran. loc. citat.

Item procedit etiam, quando producens aliquem in teſtem, non fuit vſus ipſius depoſitione, nam ſufficit produxiſſe, nec vſus requiritur, licèt textus in dicta l. ſi quis teſtibus, & in cap. 3. §. ſi quis teſtibus, loquantur quando producens vſus fuit depoſitione; Ratio concluſionis eſt, quia approbatio non inſurgit ab

vſu depoſitionis, ſed à productione in teſtem, Gloſ. in dicto §. ſi quis teſtibus, in verbo producatur, vbi Archidiac. Dominic. & Cardinal. Alex. Item etiam probant Ioannes Andr. in addit. ad Speeul. in tit. de teſte, §. ſępè, colum. penult. verſ. ſed quid ſi eum produxit, & in cap. præſentium, vbi Bald. Anchat. Aretin. Abb. & Felin. de teſtib. Petr. de Ferrar. in prax. in tit. de forma iurament. teſtium, in verbo poteſtate, in princip. cum quæſt. ſequent Boetius loco cirat. num. 4. Et ſufficit, quod potuerit vti depoſitione ad hoc, vt non valeat productum teſtem reprobare, l. 3, ff. quod quiſque iur. l. ſi poſt mortem, §. fin. ff. de bonor. poſſeſſ. cont. tabul. Quia eadem eſt ratio ad hoc, vt cenſeatur perſona producta in teſtem approbatà, Felin. in cap. nulli, de accuſation. colum. 1. vbi allegat Bart. in l. 3. colum. 7. C. de ed. ct. Diui Adriani tollen. notabiliter Bald. in l. data opera, verſ. item, qui vocatur ad teſtimonium, C. de his, qui accuſar. non poſſunt.

Confirmantur ſupradicta, nam ex iuris diſpoſitione, Iudicem, quem pro me elegi teneor contra me ſubſtinere, quia ſufficit ſemel approbaſſe, cap. 1. verſic. cuius in agendo, 3. q. 8. Et ex hoc principio deſcendit, quod clericus in iudicio reconuentionis, tenetur reſpondere coram Iudice laico, & ipſius ſententia ligatur, cap. 1. de mutuis petition. latè tradit Gloſ. in dicto verſic. cuius in agendo, in verbo Iudice, & in verb. reconuenire, ſed de hoc alias. Sic etiam authoritatem, vel rationem pro me allegatam, ſi à quocunque aduerſario contra me reproducatur, non poſſum improbare, quia pro me allegando ipſam approbaui, cap. ſi Romanorum, vbi Gloſa in verbo ſuffragari, 19. diſtinct. Gloſ. in dicto §. ſi quis teſtibus, in verbo producatur. Idem eſt in inſtrumento pro me producto, nam ſi contra me reproducatur non poſſum improbare, cap. cum olim, vbi Gloſ. in verbo beneficium, de cenſibus, & propterea ſi inſtrumentum pateretur defectum ex perſona Notarij, vt puta, quia erat Monachus, cuius acta non valent, cap. vt officium, de hęreticis in 6. non poſſum improbare, Bal. in dicta l. ſi quis teſtibus, num. 3. Idem eſt ſi diceretur, quod ab eo, qui non erat tabellio fuit geſtum, quia ſufficit ſemel aliquem pro tabellione nominaſſe, vt ipſius acta tanquam à non tabellione geſta reuocare non valeam, Bald. loc. cit. facit tex. in cap. cùm venerabilis, vbi Innocentius de exception. Idem Bald. in l. final. C. ſi certum petat. Et quando producitur aliquod inſtrumentum, is, qui producit, cenſetur fateri omnia in inſtrumento, contenta eſſe vera, Innocentius loc. citat. & in cap. mulieri, de iur. iuran. Bald. loc. citat.

Verum ſupradicta, quæ de teſtibus productis dicta ſunt, non procedunt ex cauſa de nouo ſuperueniente poſt productionem, dicta l. ſi quis teſtibus, ibi (niſi oſtenderit inimicitias inter ſe, & illas poſtea emerſiſſe) vbi Gloſ. in verbo, niſi oſtenderit, allegat concordantias. Idem eſt etiam, ſi antiqua eſſet cauſa, ſed ignota, nam idem eſt, ac ſi de nouo emerſiſſet cauſa, Salic. in dicta l. ſi quis teſtibus, Foller. in prax. crimin. in verbo concedatur repulſa, num. 14.

Neque procedunt, quoad dicta teſtium, nàm licèt perſona à producente improbari non poſſit, vt ſupra probatum eſt, dicta tamen poſſunt reprobari, Salicet. in dicta l. ſi quis teſtibus, Abb. in cap. præſentium, colum. 3. & 4. de teſtib. Capyc. deciſ. 62. nu. 5. Boer. Marao. Foller. & Guazzin locis citatis.

Neque

Neque quando teſtis à me productus fuit à parte reprobatus, nam tunc etiam ego ipſe illum reprobare valeo; Ratio eſt, quia per factum partis, aperta eſt mihi via ad improbandum, facit tex. in l. ſi poſt mortem, §. fin. ff. de bonor. poſſeſſ. contra tabul. l. mater decedens, §. præterea, ff. de inoffic. teſtam. l. petendæ, C. de tempor. in integrum reſtitut. Bald. in dicta l. ſi quis teſtibus, num. 4.

Quæ dicta ſunt de approbatione, vt reprobare non valeant, procedunt etiam è contra in reprobatione, ad hoc, vt contrariorum eadem ſit diſpoſitio, l. 1. C. de Cupræſſ. lib. 10. & in propria materia tradit Surd. conſil. 328. num. 15. volum. 3. Nam actum reprobatum non poteſt, quis amplius approbare, vt ex illo lucrum quærat, facit reg. tex. in cap. ex eo, ibi, (ex eo non debet quis fructum conſequi, quod nixus eſt impugnare) de regul. iur. in 6. latè Anton. Gabr. comm. concl. lib. 6. concl. 1. de reg. iur. Et quod quis ſemel impugnauit non poteſt amplius approbare, l. 1. C. de fur. l. diſpenſatorem, in fin. ff. de ſolution. latè Surd. conſil. 136. num. 29. vol. 1. Et quando improbatio actus trahit ſecum iuris executionem, ſemel improbatum non poteſt amplius approbari, l. apud Aufilium, ff. de optio. legat. l. huiuſmodi, §. Stichum ff. de leg. 1. optimè Bart. in l. poſt legatum, num. 6. ff. de his, quibus, vt indig. & in l. Pomponius, ff. de negot. geſt. Bald. in l. ſi abſentis, C. ſi cert. petat. Surd. dicto conſil. 126. num. 30.

Aduertendum eſt etiam in praxi, quod proteſtatio, quæ ſolet à cauſidicis fieri contra teſtes à parte citatos de dicendis ſuo loco, & tempore, non impedit quin teſtes contra quos fuit facta proteſtatio non poſſint à proteſtante produci, Bald. in dicta l. ſi quis teſtibus, nam niſi allegata ſit ſpecialis oppoſitio contra teſtem à parte citatum, ſemper poteſt produci, latè Boer. in dicta deciſ. 245. num. 5.

Promiſſio à Promiſſario acceptata, an poſſit à promittente reuocari illo renitente. Cap. VIII.

Reſpondendum negatiuè, ex regula, quòd quæ à principio ſunt voluntatis, ex poſt facto ſunt neceſſitatis, l. ſicut, ff. de action. & obligation. Vndè etiam Princeps Supremus tenetur obſeruare promiſſionem à ſubdito acceptatam, l. donationes, quas Diuus, C. de donation. cap. 1. de nat. feud. in vſibus feud. l. quod ſemel, ff. de decret. ab ordinat. facien. latè Viuius in ſuis opinion. opin. 235. cap. 1. vbi omnes Canoniſtæ, de probation. Nàm licèt Deus Optimus Maximus leges principi ſubiecerit, non tamen conuentiones, & promiſſiones, Bal. in cap. 1. de nat. feud. quem referunt, & ſequuntur Alex. conſil. 135. num. 21. volum. 4. Iaſ. conſil. 1. num. 5. volum. 1. Suar. allegat. 9. num. 3. Et idem Bald. conſil. 271. num. 9. volum. 1. dixit quod quemadmodum Princeps non eſt Dominus Elementorum, ita non eſt dominus conuentionum. Sequitur Aymon. Crauet. conſil. 241. num. 21. vol. 1. Etſi in non obſeruantia pacti adeſt peccatum, vt infra larius patebit, id grauius vrget in perſona Principis, Bald. conſil. 223. & 245. volum. 1. alios refert Menoch. conſil. 27. nu. 19. nam non poteſt Princeps aliquid diſponere cũ peccato. Abb. & alij Can. in cap. vt iuſta, de offic. ordinar. facit tex. in cap. faciat homo, 22. q. 2. notabiliter tradit Morla in

empor.iur.par.1.tit.3.de pact.n.67. cum ſequent.

Requiritur tamen acceptatio, ad hoc, vt obliget, & non poſſit reuocari, quia in humanis promiſſionibus, nulla oritur obligatio, niſi ſit duorum mutuus conſenſus, l. 1. ff. de pactis, l. 1. ff. de contrahend. emption. l. 2. ff. de action. & obligat. l. contractus, C. de fide inſtrumentor. & in promiſſione facta abſenti, quæ ante acceptationem regulariter reuocari poteſt, l. abſenti, vbi Bart. & alij, ff. de donatio. latiſſimè congerit Theſaur. deciſ. 70. requiritur Nuntius deſtinatus, vel Epiſtola, ad hoc vt voluntates coniūgantur, quæ aliter in abſentia coniungi non poſſunt, niſi per Epiſtolam, vel Nuntium intimentur, Gloſ. in l. 1. ff. de contrahen. empt. & in l. conſenſu, ff. de action. & obligat. & l. nec ambigi, vbi Cyn. & Salic. C. de donat. multa ad propoſitum tradit Capyc. deciſion. 180. Et promiſſioni à parte acceptatæ nullum onus imponi poteſt, vt communiter tradunt DD. & Imperator in l. perfecta, C. de donation. quæ ſub modo, inquit, quod (perfecta donatio conditiones poſtea non capit) quia ex nuda promiſſione à parte acceptata, oritur naturalis obligatio, l. iuris gentium in principio, §. ſed cum nulla, ff. de pact. l. Stichum, §. naturalis, ff. de ſolution. l. ex hoc iure, vbi Gloſ. in verbo obligationes, ff. de iuſt. & iur.

Idcirco de iure canonico datur actio ex pacto nudo, ſecundum communem opinionem, & probat tex. in cap. 1. & in cap. qualiter, de pact. & inter ſimplicem loquelam, & iuramentum, ius canonicum non conſtituit differentiam, cap. iuramenti, 22. quæſt. 5. Et Summus Pontifex proteſtatur in cap. filius, de teſtam. ſe lege Dei viuere, & conſtituere, non lege huius ſæculi, ſed iure naturali, quod diuinum dicitur, ſecundùm, quod omnes licitæ conuentiones obſeruandæ ſunt, vt in dicta l. Stichum, §. naturalis, ergo, & de iure canonico. Hanc opinionem, latè probant, Gloſ. Abb. & Felin. in dicto cap. 1. de pact. vbi etiam Fortunat. Garſ. num. 6. Iaſ. in §. in perſonam, num. 76. Inſtitution. de action. & in dicta l. iuris gentium, §. 2. Anton. Gomez. tom. 2. variar. reſolut. cap. 9. Couar. in cap. quamuis pactum, part. 2 §. 4. num. 14. Molin. de contract. diſputat. 257. num. 5. licèt contrarium latè, & ſubtiliter probet Mol. loc. cit. quæſt. 2.

In foro conſcientiæ certum eſt promiſſionem in re graui acceptatam obligare ſub mortali, probant ex iuriſtis hanc opinionem, Anton. de Butrio in cap. 1. num. 2. de pact. vbi etiam Fortunat. Garſ. nu. 30. Abb. in cap. qualiter, eod. tit. Alexan. de Neuo in cap. debitores, num. 9. de iur. iuran. Couar. loco citat. in 2. par. §. 4. num. 13. & ex Theolog. Caiet. 2.2. quæſt. 88. art. 1. in principio, Riccard. in 4. diſtinct. 38. art. 3. quæſt. 3. Sot. lib. 7. de iuſt & iur. quæſt. 2. art. 1. ad primum Syl. in verbo pactum, quæſt. 4. Angel. in eod. verbo, §. 4. Nauar. cap. 18. nu. 6. latiſſimè congerunt Sayr. in clauſul. reg. lib. 6. num. 16. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 18. dub. 8. num. 55. Sanch. lib. 1. de matrim. diſput. 5. num. 21.

Quanta autem debeat eſſe materia promiſſa, ad hoc, vt obliget ad mortale ſi non obſeruetur, Nauar. loco cit. num. 7. dixit ſufficere eandem materiam, ſeù quantitatem, quæ ſufficit ad conſtituendum peccatum mortale in materia furti; ſed contrarium tenent, & benè Lopez in prima parte inſtructor. cap. 180. §. 3. requiritur, & de contract. cap. vltimo ad finem, § at verum, Sayr. loco citat. num. 19. Leſſ. loco citat. num. 56. Sanch. loco citat. num. 24.

Ratio

Ratio eſt, nam ſicut maior quãtitas requiritur,ad hoc,vt furtum vxoris, vel filiorum ſit culpa mortalis,ita & in promiſſione, quæ à pura voluntate proceſſit; Idcirco Summus Pontifex in cap.ex parte, de cenſibus, ſtatuit, quòd quæ liberaliter oblata ſunt,benignè exigantur,ideò cauendum eſt à P.Nauar.qui lib.2. de reſtitution. cap. 2. in noua editione dub.7.num.329.aſſeruit,promittentem vnum ſacrum, ſi promiſſa non ſeruet, peccare mortaliter, nam damnum ſpirituale non eſt conferendum cum temporali, & aliter iudicanda eſt promiſſio, quæ Deo fit, quæ ex vi Religionis obligat, quam illa, quæ fit homini, quæ obligat ex fidelitate,vt optimè Caiet. in ſumma in verbo perfidia, & poſt Mol.& alios tradit Sanch.loco citat. Qui nu.24.tradidit requiri in promiſſione materiam quadruplo maiorem ea,quæ requiritur in furto ad conſtituendam culpam mortalem,ſed verius eſt, arbitrio prudentis viri taxandam eſſe. Ad quod faciunt, quòd licèt modica ſumma dicatur duorum aureorum, l.id eſt, ff.de dolo, Menoch. de arbitr. caſ. 145.num.3.ſtandum tamen eſt adhuc arbitrio boni viri pro qualitate perſonarum;Gloſ.in cap.fin. de re judicat.in 6. Abb.in cap.1. num. 7. de dilationibus.

Non ſolùm iure poſitiuo requiritur acceptatio,ad hoc,vt nuda promiſſio efficiatur irreuocabilis, ſed etiã iure naturę, ſecluſa omni diſpoſitione iuris poſitiui; Ratio concluſionis eſt,quia is,qui promittit non videtur habere animum ſe obligandi, donec promiſſio acceptetur, optimè Mol. de primogen. Hiſpanor. lib. 4.cap.2.num.62.Sot. de Iuſt.& iur.lib.3.quæſt.5.art.3. verſ. de donatione autem, Sanch. loco citat.diſputat.6.num.10.& eſt communior opinio ſecundum Leſſ.dicto cap.18.dub.6.num.38. licèt aliqui Canoniſtę,& in ſpecie Felin in cap. 1.de pact.contrarium dixerint, ſed legendus eſt Sanch. loco cit. cum ſequenti,qui optimè diſputat.

Et promiſſio facta abſenti, notario ſtipulante, & acceptante, poteſt ante partis acceptationem reuocari, vt videre eſt,apud Couar.in rubr. de teſtamen.num.13.& lib.1. var.cap. 14.Clarum in §.donatio,quæſt.13. Theſaur.dec.70.Mol.de primogen. cap. 2.num. 64. Mol. de contract. diſputat.264.Sanch. loco cit. diſp. 7.num.11.

An autem promiſſio acceptata poſſit reuocari reſpectu tertij in promiſſione nominati, vt puta ſi fundum promiſi Titio ſub conditione, vt poſt quinquennium ſit Caij, Titio accceptante, communis eſt opinio, quod promiſſio efficiatur irreuocabilis,etiam reſpectu Caij,ſic contra Bart.in l.qui Romæ, §.Flauius hermes, ff.de verbor.obligat. tradiderunt Paul.de Caſtr.& Cuman.ibid. Roman. in l. ſi pecuniam, num. 22. ff.de condit.cauſ.data non ſequunt. Couar.lib.1.variar:cap.14.Rodriq. Suar. allegat. 19. in l. quoniam in prioribus, in 8.quæſt. C. de in officioſ. teſtament. Dueñas reg. 216. Menoch.conſ.95.lib.1.Anna conſ. 32. Molin.dę primogen.lib. 4.cap. 2. Cacheran. lib. 1. variar. reſolut. cap.8.num.31.ex Theolog. Molin. de contract. diſpu. 265. Leſſ. loco cit.dub.9.num.65.

Quid autem dicendum ſit in confeſſione liberatoria facta in beneficium abſentis, an poſſit ante acceptationem reuocari,dubium eſt; Et multi tenent fauore liberationis valere, proindè oppoſita doli exceptione abſentẽ defendere,facit tex. in l.certum, §.ſi quis abſente, ff. de confeſſis,l.ſtipulatio iſta,§.alteri,ff. de verbor. obligat. & videtur eſſe caſus in l. reſcriptum, §. fin. ff. de

pact.

vſu depoſitionis, ſed à productione in teſtem, Gloſ. in dicto §. ſi quis teſtibus, in verbo producatur, vbi Archidiac. Dominic. & Cardinal. Alex. Item etiam probant Ioannes Andr. in addit. ad Specul. in tit. de teſte, §. ſępè, colum. penult. verſ. ſed quid ſi eum produxit, & in cap. præſentium, vbi Bald. Anchar. Aretin. Abb. & Felin. de teſtib. Petr. de Ferrar. in prax. in tit. de forma iurament. teſtium, in verbo poteſtate, in princip. cum quæſt. ſequent Boerius loco citat. num. 4. Et ſufficit, quod potuerit vti depoſitione ad hoc, vt non valeat productum teſtem reprobare, l. 3. ff. quod quiſque iur. l. ſi poſt mortem, §. fin. ff. de bonor. poſſeſſ. cont. tabul. Quia eadem eſt ratio ad hoc, vt cenſeatur perſona producta in teſtem approbata, Felin. in cap. nulli, de accuſation. colum. 1. vbi allegat Batt. in l. 3. colum. 7. C. de ed. ct. Diui Adriani tollen. notabiliter Bald. in l. data opera, verſ. item, qui vocatur ad teſtimonium, C. de his, qui accuſar. non poſſunt.

Confirmantur ſupradicta, nam ex iuris diſpoſitione, Iudicem, quem pro me elegi teneor contra me ſubſtinere, quia ſufficit ſemel approbaſſe, cap. 1. verſic. cuius in agendo, 3. q. 8. Et ex hoc principio deſcendit, quod clericus in iudicio reconuentionis, tenetur reſpondere coram Iudice laico, & ipſius ſententia ligatur, cap. 1. de mutuis petition. latè tradit Gloſ. in dicto verſic. cuius in agendo, in verbo Iudice, & in verb. reconuenire, ſed de hoc alias. Sic etiam authoritatem, vel rationem pro me allegatam, ſi à quocunque aduerſario contra me reproducatur, non poſſum improbare, quia pro me allegando ipſam approbaui, cap. ſi Romanorum, vbi Gloſa in verbo ſuffragari, 19. diſtinct. Gloſ. in dicto §. ſi quis teſtibus, in verbo producatur. Idem eſt in inſtrumento pro me producto, nam ſi contra me reproducatur non poſſum improbare, cap. cum olim, vbi Gloſ. in verbo beneficium, de cenſibus, & propterea ſi inſtrumentum pateretur defectum ex perſona Notarij, vt puta, quia erat Monachus, cuius acta non valent, cap. vt officium, de hæreticis in 6. non poſſum improbare, Bal. in dicta l. ſi quis teſtibus, num. 3. Idem eſt ſi diceretur, quod ab eo, qui non erat tabellio fuit geſtum, quia ſufficit ſemel aliquem pro tabellione nominaſſe, vt ipſius acta tanquam à non tabellione geſta reuocare non valeam, Bald. loc. cit. facit tex. in cap. cùm venerabilis, vbi Innocentius de exception. Idem Bald. in l. final. C. ſi certum petat. Et quando producitur aliquod inſtrumentum, is, qui producit, cenſetur fateri omnia in inſtrumento, contenta eſſe vera, Innocentius loc. citat. & in cap. mulieri, de iur. iuran. Bald. loc. citat.

Verum ſupradicta, quæ de teſtibus productis dicta ſunt, non procedunt ex cauſa de nouo ſuperueniente poſt productionem, dicta l. ſi quis teſtibus, ibi (niſi oſtenderit inimicitias inter ſe, & illas poſtea emerſiſſe) vbi Gloſ. in verbo, niſi oſtenderit, allegat concordantias. Idem eſt etiam, ſi antiqua eſſet cauſa, ſed ignota, nam idem eſt, ac ſi de nouo emerſiſſet cauſa, Salic. in dicta l. ſi quis teſtibus, Foller. in prax. crimin. in verbo concedatur repulſa, num. 14.

Neque procedunt, quoad dicta teſtium, nàm licèt perſona à producente improbari non poſſit, vt ſupra probatum eſt, dicta tamen poſſunt reprobari, Salicet. in dicta l. ſi quis teſtibus, Abb. in cap. præſentium, colum. 3. & 4. de teſtib. Capyc. deciſ. 62. nu. 5. Boer. Maran. Foller. & Guazzin. locis citatis.

Neque

Neque quando teſtis à me productus fuit à parte reprobatus, nam tunc etiam ego ipſe illum reprobare valeo; Ratio eſt, quia per factum partis, aperta eſt mihi via ad improbandum, facit tex. in l. ſi poſt mortem, §. fin. ff. de bonor. poſſeſſ. contra tabul. l. mater decedens, §. præterea, ff. de inoffic. teſtam. l. petendæ, C. de tempor. in integrum reſtitut. Bald. in dicta l. ſi quis teſtibus, num. 4.

Quæ dicta ſunt de approbatione, vt reprobare non valeant, procedunt etiam è contra in reprobatione, ad hoc, vt contrariorum eadem ſit diſpoſitio, l. 1. C. de Cuptæſſ. lib. 10. & in propria materia tradit Surd. conſil. 328. num. 15. volum. 3. Nam actum reprobatum non poteſt, quis amplius approbare, vt ex illo lucrum quærat, facit reg. tex. in cap. ex eo, ibi, (ex eo non debet quis fructum conſequi, quod nixus eſt impugnare) de regul. iur. in 6. latè Anton. Gabr. comm. concl. lib. 6. concl. 1. de reg. iur. Et quod quis ſemel impugnauit non poteſt amplius approbare, l. 1. C. de fur. l. diſpenſatorem, in fin. ff. de ſolution. latè Surd. conſil. 136. num. 29. vol. 1. Et quando improbatio actus trahit ſecum iuris executionem, ſemel improbatum non poteſt amplius approbari, l. apud Auſilium, ff. de optio. legat. l. huiuſmodi, §. Stichum ff. de leg. 1. optimè Bart. in l. poſt legatum, num. 6. ff. de his, quibus, vt indig. & in l. Pomponius, ff. de negot. geſt. Bald. in l. ſi abſentis, C. ſi cert. petat. Surd. dicto conſil. 126. num. 30.

Aduertendum eſt etiam in praxi, quod proteſtatio, quæ ſolet à cauſidicis fieri contra teſtes à parte citatos de dicendis ſuo loco, & tempore, non impedit quin teſtes contra quos fuit facta proteſtatio non poſſint à proteſtante porduci, Bald. in dicta l. ſi quis teſtibus, nam niſi allegata ſit ſpecialis oppoſitio contra teſtem à parte citatum, ſemper poteſt produci, latè Boer. in dicta deciſ. 245. num. 5.

Promiſſio à Promiſſario acceptata, an poſſit à promittente reuocari illo renitente. Cap. VIII.

Reſpondendum negatiuè, ex regula, quòd quæ à principio ſunt voluntatis, ex poſt facto ſunt neceſſitatis, l. ſicut, ff. de action. & obligation. Vndè etiam Princeps Supremus tenetur obſeruare promiſſionem à ſubdito acceptatam, l. donationes, quas Diuus, C. de donation. cap. 1. de nat. feud. in vſibus feud. l. quod ſemel, ff. de decret. ab ordinar. facien. latè Viuius in ſuis opinion. opin. 235. cap. 1. vbi omnes Canoniſtæ, de probation. Nàm licèt Deus Optimus Maximus leges principi ſubiecerit, non tamen conuentiones, & promiſſiones, Bal. in cap. 1. de nat. feud. quem referunt, & ſequuntur Alex. conſil. 135. num. 21. volum. 4. Iaſ. conſil. 1. num. 5. volum. 1. Suar. allegat. 9. num. 3. Et idem Bald. conſil. 271. num. 9. volum. 1. dixit quod quemadmodum Princeps non eſt Dominus Elementorum, ita non eſt dominus conuentionum. Sequitur Aymon. Crauet. conſil. 241. num. 21. vol. 1. Etſi in non obſeruantia pacti adeſt peccatum, vt infra latius patebit, id grauius vrget in perſona Principis, Bald. conſil. 223. & 245. volum. 1. alios refert Menoch. conſil. 27. nu. 19. nam non poteſt Princeps aliquid diſponere cũ peccato. Abb. & alij Can. in cap. vt iuſta, de offic. ordinar. facit tex. in cap. faciat homo, 22. q. 2. notabiliter tradit Morla in

Ratio eſt, nam ſicut maior quãtitas requiritur.ad hoc,vt furtum vxoris, vel filiorum ſit culpa mortalis,ita & in promiſſione , quæ à pura voluntate proceſſit ; Idcirco Summus Pontifex in cap.ex parte, de cenſibus , ſtatuit, quòd quæ liberaliter oblata ſunt,benignè exigantur,ideò cauendum eſt à P.Nauar.qui lib.2. de reſtitution. cap. 2. in noua editione dub.7.num.329.aſſeruit,promittentem vnum ſacrum, ſi promiſſa non ſeruet , peccare mortaliter , nam damnum ſpirituale non eſt conferendum cum temporali , & aliter iudicanda eſt promiſſio , quæ Deo fit , quæ ex vi Religionis obligat, quam illa, quæ fit homini, quæ obligat ex fidelitate,vt optimè Caiet. in ſumma in verbo perfidia , & poſt Mol.& alios tradit Sanch.loco citat. Qui nu.24.tradidit requiri in promiſſione materiam quadruplo maiorem ea,quæ requiritur in furto ad conſtituendam culpam mortalem,ſed verius eſt, arbitrio prudentis viri taxandam eſſe . Ad quod faciunt, quòd licèt modica ſumma dicatur duorum aureorum, l.id eſt, ff.de dolo , Menoch. de arbitr. caſ. 145.num.3.ſtandum tamen eſt adhuc arbitrio boni viri pro qualitate perſonarum;Gloſ.in cap.fin. de re iudicat.in 6. Abb.in cap.1. num. 7. de dilationibus.

Non ſolùm iure poſitiuo requiritur acceptatio,ad hoc,vt nuda promiſſio efficiatur irreuocabilis, ſed etiã iure naturę , ſeclusa omni diſpoſitione iuris poſitiui ; Ratio concluſionis eſt,quia is,qui promittit non videtur habere animum ſe obligandi , donec promiſſio acceptetur , optimè Mol. de primogen. Hiſpanor. lib. 4.cap.2.num.61.Sot. de Iuſt.& iur.lib.3.quæſt.5.art.3. verſ. de donatione autem , Sanch. loco citat.diſputat.6.num.10.& eſt communior opinio ſecundum Leſſ.dicto cap.18.dub.6.num.38. licèt aliqui Canoniſtę,& in ſpecie Felin in cap. 1.de pact.contrarium dixerint, ſed legendus eſt Sanch. loco cit. eum ſequenti,qui optimè diſputat.

Et promiſſio facta abſenti, notario ſtipulante, & acceptante, poteſt ante partis acceptationem reuocari , vt videre eſt,apud Couar.in rubr. de teſtamen.num.13.& lib.1. var.cap. 14.Clarum in §.donatio,quæſt.13. Theſaur.dec.70.Mol.de primogen. cap. 2.num. 64. Mol. de contract. diſputat.264.Sanch. loco cit. diſp. 7.num.11.

An autem promiſſio acceptata poſſit reuocari reſpectu tertij in promiſſione nominati , vt puta ſi fundum promiſi Titio ſub conditione , vt poſt quinquennium ſit Caij , Titio accceptante, communis eſt opinio, quod promiſſio efficiatur irreuocabilis,etiam reſpectu Caij,ſic contra Bart.in l.qui Romæ, §.Flauius hermes, ff.de verbor.obligat. tradiderunt Paul.de Caſtr.& Cuman.ibid. Roman. in l. ſi pecuniam, num. 22. ff.de condit.cauſ.data non ſequunt. Couar.lib.1.variar.cap.14.Rodriq. Suar. allegat. 19. in l. quoniam in prioribus, in 8.quæſt. C. de in officioſ. teſtament. Dueñas reg. 216. Menoch.conſ.95.lib.1.Anna conſ. 32. Molin.de primogen.lib. 4.cap. 2. Cacheran. lib. 1. variar. reſolut. cap.8.num.31.ex Theolog. Molin. de contract. diſpu. 265. Leſſ. loco cit.dub.9.num.65.

Quid autem dicendum ſit in confeſſione liberatoria facta in beneficium abſentis, an poſſit ante acceptationem reuocari,dubium eſt; Et multi tenent fauore liberationis valere , proindè oppoſita doli exceptione abſentẽ defendere,facit tex. in l. certum, §.ſi quis abſente, ff. de confeſſis,l.ſtipulatio iſta,§.alteri,ff. de verbor. obligat. & videtur eſſe caſus in l. reſcriptum, §. fin. ff. de pact.

pact. Et hanc ſententiam probant Gloſ. in l. non ſolùm, §. ſi liberationis, verſic. & ſi abſit debitor, ff. de liberat. legat. probant multi relati à Felyn. in cap. ſi cautio, num. 7. de fide inſtrum. Guttier. de iurament. confirm. par. 1. cap. 54. numer. 708. In contrarium tamen eſt verior opinio, quòd confeſſio liberatoria prodeſt aliquo modo abſenti ante acceptationem ſi non reuocetur, & ſic non inducit plenam liberationem, probant Gloſ. in l. idem in duobus, in fin. ff. de pact. quam communem dicunt Paul. de Caſtr. & Alex. ibi, Bart. in d. §. ſi liberationis, facit tex. in l. ſi tibi decē, §. ſi pactus ſim, & l. & hæredi, §. nos autē, verſ. cęterū, ff. de pact. latè Guttier. loc. cit. Theſ. dec. 109. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſin. 9. Maſchard. de probat. concluſ. 347. Morla in Empor. par. 1. tit. 3. de pact. n. 10. Cancher. varar. reſolut. par. 1. cap. 7. de pact. num. 333. cum ſequen.

Quid dicendum quado actus eſt nullus. Cap. IX.

LImitanda eſt regula ſupra firmamata, quando actus eſt nullus, & à iure improbatus, nam tunc poteſt ipſemet, qui actum geſſit, eum reuocare, l. quemadmodum, vbi Gloſ. allegat concordantes, C. de agricolis, & cenſitis, lib. 11. l. poſt mortem, vbi Gloſ. & notabiliter Bart. ff. de adoption. l. 1. vbi Bal. C. de liber. cauſ. l. iubemus, §. ſanè, vbi Bald. C. de Sacroſanc. Eccleſ. Andr. de Iſer. in cap. 1. nu. 13. Qui ſucceſſores teneantur, & in cap. 1. nu. 5. de feud. guard. tradunt communiter Canoniſtæ in cap. diuerſis fallacijs, de clericis coniug. Innoc. & Abb. in cap. noſti de elect. Iaſ. in l. iuſiurandum, §. procurator, ff. de iur. iuran. Afflict. deciſ. 335. Cancer. var. reſolut. lib. 1. cap. 13. num. 31. nouiſſimè Ioannes Andr. de Georg. allegat. 6. num. 38. Idcirco in hoc Regno, alienato feudo abſque aſſenſu, ipſemet alienans reuocare poteſt vigore Conſtitutionis Regni Incipientis Conſtitionem Diuæ memoriæ; Quo autem iure fiat ſupradicta reuocatio, dubium eſt apud ſcribentes; Et verior eſt opinio, quod ex iure ſpeciali, nempè ex vi ipſius conſtitutionis fit reuocatio, Gloſ. in dicta conſtitutione, in verbo, iure proprio, Afflict. ibidem, num. 45. & 46. latè agit Freccia lib. 2. de ſubfeud. quæſt. incipiente à Regnicolis. Anna in repetitione dictæ conſtitutionis, num. 270.

Aduertendum tamen eſt, quòd licèt contractus reuocatio fiat propria authoritate ex vi ſupradictæ conſtitutionis abſque vllo Iudicis miniſterio, poſſeſſio tamen feudi abſque aſſenſu alienati, non reuocatur abſq; Iudicis miniſterio, imò ſpoliatus poſſet agere remedio poſſeſſorio, Andr. de Iſer. in cap. Imperialem, §. illud, col. 5. de prohib. feud. alienat. per Federicum. Anna in d. repetitione, nu. 271. Et facit regula communis, quod in ijs, quæ ipſo iure committuntur ſemper requiritur ſententia declaratoria ad auocandam poſſeſſionem, cap. fraternitatis 12. quæſt. 2. cap. in ſecundo, vbi omnes Canoniſtæ de Hæretic. in 6. Dec. in cap. cum ſecundum in 2. lectura, cap. 8. de iudic. Graſſ. conſ. 139. Menoch. de arbitr. iudic. caſu 416. num. 62. Et ex Theolog. D. Thom. 2. 2. quæſt. 62. artic. 3. vbi Caiet. Sylu. in verbo aſſaſſinus, & in verbo, Hæreticus, num. 12. Sot. de iuſt. & iur. lib. 1. quæſt. 6. artic. 6. latè Sanch. lib. 2. ſumm. c. 26. Molſ. in ſumma tract. 6. cap. 8. num. 21. Et quod dictum eſt de alienante abſque aſſenſu, quod poſſit alienationem reuocare, procedit etiam in con-

conſentiente alienationi ab altero factæ abſque aſſenſu , ex ratione ſupradicta,quia alienatio feudi abſque domini aſſenſu nulla eſt,cap.1. ibi, (nulla diſpoſitione valente, vel manente) de ſucceſſione feudi ; Et licèt aliud ſit vendere,& aliud vendenti conſentire, l.aliud, ff. de reg. iur. Et conſentienti venditioni ab altero factæ non competat remedio in l.2.C.de reſcindend.vendit. Bald. ibidem col. penult. Et poſſit quis conſentire actui,quem ipſe facere non poteſt.l.iubemus, §. æconomus , C. de Sacroſanct. Eccleſ. Gloſ.& Bar.in l.cum pater,§.libertas,ff. de legat.2. Signorol. conſil. 145. Quando tamen actus eſt nullus taliter,quod poteſt à gerentibus reuocari,ſic etiam poterit à conſentiente in actu illo , l. final. vbi Bar. Paul.de Caſtr.& alij, C.de pact.Et in proprijs terminis quæſtionis noſtræ, tradunt Afflict. in cap.1. col. 7.de alienat.feud.pater, & in dicto cap.Imperialem,num.179.Freccia dicto lib. 2. de ſubfeud.in explicatione conſtitutionis Diuæ memoriæ,limitatione 20.fol.162.

Hæres etiam alienantis feudum abſq; aſſenſu reuocare poteſt,Andr. de Iſer.dicto cap.Imperialem,num 16. vbi Liparul.lit.D. & ibidem nu 18. ibi ſed ipſe reuocat , & in cap. 1. §. alienare.Qualiter olim poterit feudum alienare, & in cap.1. de feud. guard.num.5.vbi Liparul.lit.D. allegat concordantes,& in cap.1. An Agnatus,vel filius defũcti in fin.vbi etiam Aluarot. Iacobin. de Sancto Georgio in inueſtitura feudali , in verbo,ita quod ipſi inueſtiti in 4.limitat. Ratio concluſionis eſt, quia eodem iure,quo faciens actum nullum reuocare poteſt, eodem reuocat hæres,Gloſ.in l.Lutius,ff. ſolut. matrim. Compoſtella in cap. cauſam,quæ de reſcript.Soccin.conſil. 79.vol.4.Pariſius conſil.32. vol. 3. Gramm. deciſ. 93. num.8. Gabriel comm.concl.lib 6.tit.de regul. iur. concluſ. 11. latiſſimè probat Rota Romana par.2.deciſ.110. Cacher. vat. reſolut. lib. 3.cap.2.num.176. vbi allios allegat , & dicit ſic deciſum. Idcirco licèt hæres teneatur habere ratum factum defuncti,l. cũ à matre, C.de re vendicat.l. ex qua perſona,ff.de regu.iur.& hoc etiam confecto inuentario , quatenus tamen eſt in hæreditate,Alex. conſil, 30. num.7.lib.6. Dec. qui ſic dicit eſſe receptum, in l. debitori , num. 20. C. de pact.& in d l.ex qua perſona, vbi etiam Cagnolus, Boerius deciſ 23.num.20.Franch.deciſ 83. & 153. Valaſcus conſultat. 52. nu. 44. lib. 1. vbi ſic dicit communiter teneri,& ſequitur Cancher. loc. ſupracitat. numer.175. actum tamen nullum reuocare poteſt , vt per ſupracitatos DD.& latiſſimè per Rotam Romanam in dicta deciſ. 110. quibus addendi de Pont.conſil.33. 1.vol.Georg allegat 20.num.41.

Confirmatur , nam hæres non tenetur habere ratum factum defuncti fraudulentum,Bald.in l. defuncta, C. ſi infraud. patron.& in l.ſi quis, C.ad l. falcidiam , Cameratius in d. cap. Imperialem , carta 7. lit.B. & licèt aliqui dubitent de reuocatione actus fraudulentis , prout faciunt Bar.conſil.65.lib.1.Dec.conſ. 659. De contractu verò ſimulato nullus dubitat , quin non poſſit reuocari , probant Gloſ. in l. emptione , C. plus val.quod agitur, Guttier. de iur.confir.par.1.cap.1.num.99.Cacheran.deciſ.180.latè Cancer.loc. cit.num.215.cum ſequen.Sic etiam hæres reuocat erroneam confeſſionem defuncti,l.non idcirco, C.de iur. & fact.ignor.Bald.in l.1.C. ex delict. defunct. Afflict. deciſ. 233. Surd.deciſ. 130. Sic etiam acta geſta à defuncto contra legis prohibitionem,Bald.conſil.161.vol.5. vt i

tradit,

tradit, hæredem non teneri habere ratam diſpoſitionem defuncti factam contra diſpoſitionem, l. hac edictali, C. de ſecund. nupt. Ibidem tradunt Franch. Curt. conſil. 1. Iaſ. conſil. 64. vol. 3. & conſil. 168. col. fin. volum. 4. Crauett. conſil. 200. Cancer. & Gabriel locis citatis, & facit tex. in l. ſi quis eum qui, ff. de condition. & demonſtration. vbi non priuatur quis relicto ſi non paret voluntati teſtatoris, quę eſt contra legem.

Et licèt multi tradant, quod hæres etiam confecto inuentario nō poſſit reuocare bona fidei commiſſo ſubiecta à defuncto alienata, & probat tex. in l. filiusfamilias in §. cum pater, vbi Gloſ. in verbo exhæredatos, ff. de legat. 1. alios allegat, & probat Peregrin. de fideicomiſſ. art. 33. per totum, latiſſimè etiã Barboſ. in l. Lutius, num. 20. ff. ſol. matrim. Vera tamen eſt reſolutio, quod bona ſubiecta ſimplici fideicommiſſo, hæres etiam confecto inuentario, nō reuocat, & ita procedit tex. in d. §. cum pater, cum concordantibus; quãdo tamen fideicommiſſo adiecta eſt expreſſa alienationis prohibitio, certum eſt poſſe reuocare, tenetur tamen ad refectionem intereſſe pro quantitate, quæ in defuncti alienantis hæreditate remanſit, optimè poſt Rotam in dicta deciſ. 110. aduertit de Ponte, & dicit fuiſſe deciſum in dicto conſil. 33. & ita procedit dictum Pauli de Caſtr. in l. filiusfamilias, §. Diui, num. 3. vbi etiam Ambroſius Opizo num. 9. Loazes. num. 7. Et faciunt ad ſupradicta notabiliter tradita per Mol. de primogenit. Hiſpan. lib. 4. c. 1. vbi fundat alienantem bona maioratus, poſſe reuocare alienationem, ad quod allegat Aretinum conſ. 123. Soccin. conſil. 79. lib. 4. Crauett. conſ. 200. Andr. ab Elea in cap. 1. num. 229. de pact. Gratum conſil. 91. lib. 1. Afflict. in cap. 1. §. ſi Titius, num. 15. de feud. defunct. milit. fuer. controuerſ. & deciſ. 240. num. 8. Peralta in rubr. ff. de hæred. inſtit num. 45. Quod tamen dicit non procedere exitente alio ex vocatis ad maioratum, nam alienans non poterit reuocare ex quo priuatur maioratu, & fit locus alijs vocatis in maioratu, & ita procedit tex. in l. cùm pater, §. libertis, ff. de legat. 2. ſic etiam hæres alienantis, ex quo tenetur habere ratum dicta l. cùm à matre, & dicta l. ex qua perſona, non intelligitur pro eo tamen, quod poſſidet, & ita procedit tex. in dicto §. cùm pater, in verbo exhęredatus, faciunt ad ſupradicta, latè tradita per Pinel. in l. 1. in 3. par. in 7. ampliatione, num. 81. C. de bonis mater. & per Barboſ. in dicta l. Lutius per Rotam de Ponte, & Cancer. locis citat.

Mutato rerum ſtatu reuocantur geſta, vbi de Profeſſi tranſeuntis ad aliam Religionem, vel in Epiſcopum aſſumpti, donationibus. Cap. X.

SEcundum communem reſolutionem, rebus notabiliter mutatis, actus legitimè geſtus reuocari poteſt. Et procedit concluſio, non ſolùm in foro fori, vt infra dicemus, ſed etiam in foro conſcientiæ, nam promiſſio mutatis rebus non obligat promittentem. Diuus Thom. 2. 2. quæſt. 110. artic. 3. ad quintum citans Senecam de benefic. lib. 4. cap. 35. vbi ait (Ad hoc, quod homo teneatur facere, quod promiſit, requiritur, quod omnia immutata permaneant, alioquin, nec fuit mendax in promittendo, quia promiſit, quod habebat in mente, ſub intellectis

lectis

lectis debitis conditionibus; nec etiam eſt infidelis non implendo, quod promiſit, quia eędem conditiones non extant,) & vt notat Diuus Thom. loc. cit. Diuus Paulus non fuit mentitus, dùm Corinthum non iuit, quo ſe iturum eſſe promiſerat. 2. ad Corinth. 1. quia mutatis rebus ceſſat promiſſionis obligatio; Idem probant Caiet. 2. 2. quęſt. 88. art. 1. & q. 113. art. 1. in fin. Angel Sylu. & Tab. in verbo pactum, Nauar. cap. 18. num. 7. Sot. Aragon. Angles, Lopez, Rodriq. & alij, quos refert, & ſequitur Sayr. in claui. reg. lib. 6. nu. 19. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 18. dubio 10. Ratio concluſionis eſt, quia vis obligationis dependet ab intentione promittentis, ſed non cenſetur iudicio prudentum in caſu tantæ mutationis promittentem voluiſſe ſe obligare, Caiet. dicta q. 113. artic. 1. Sayr. & Leſſ. loc. cit.

Et procedit, etiamſi adfuiſſet iuramentum, nam iuramentum licèt firmet actum, regulatur tamen ſecundum naturam eiuſdẽ actus, qui cum non obliget mutatis rebus, vt dictũ eſt; ſic etiam erit, accedente iuramento, probatur in cap. breui, & cap. quemadmodum. de iur. iuran. cap. cum inter, vbi Butr. & Imol. de renunciation. & ex Ciuiliſtis, latè tradunt Pariſius conſ. 24. num. 27. lib. 2. Cephal. conſil. 495. num. 22. Riminal. Iun. conſil. 122. num. 23. Natta conſil. 525. Menoch. conſil. 212. num. 18. Turret. conſil. 35. nu. 16. & 63. numer. 10. lib. 2. Philipp. Teſtai allegat. 12. num. 27. alios allegat, & refert deciſum Marta de clauſul. par. 1. clauſ. 123. Imò Victor. & Canus dixerunt, taliter promiſſionem iuratam in foro conſcientiæ ita non obligare, vt etiam abſque vlla iuramenti relaxatione, promittens non teneatur eam adimplere, ſed falluntur in hoc, quia ob reuerentiam iuris iurandi, petenda eſt relaxatio, cap. debitores, vbi omnes Canoniſtę, de iur. iurando, & in proprijs terminis tradiderunt, Lopez par. 2. inſtructor. cap. 30. concluſ. 2. Rodriq. in ſumma par. 2. cap. 17. concl. 1. Sayr. loco cit. num. 19.

In foro autem exteriori, etiam certum eſt, omnem diſpoſitionem, omnemque actum habere in ſe implicitam conditionem, ſeù clauſulam, Rebus in eodem ſtatu permanentibus, ſubtiliter probat Natta d. conſil. 525. num. 12. Martha dicta clauſ. 123. Et quod in contractibus inſit talis conditio, probat tex. in l. quod Seruius, vbi Bar. & Iaſ. ff. de condit. cauſ. data cauſ. non ſeq. l. ſi conuenerit, ff. pro ſocio, l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, concordantes allegat Surdus conſil. 133. num. 29. vol. 1. & conſil. 445. vol. 3. num. 36. & deciſ. 163. num. 13. Idem eſt in vltimis voluntatibus, l. Paula Callimacho, §. 1. ff. de legat. 3. l. Męuia, §. fin. ff. de annuis legat. l. inconfirmandum, & l. vtilitatem, ff. de confirman. tutor. l. ex facto, ff. de vulga. & pupillar. ſubſtitut. Bar. in l. quoties, §. ſi duo, ff. de hæredib. inſtituend. Idem eſt in priuilegio exemptionis, nam mutatis rebus, priuilegium etiam ceſſare debet, cap. ſuggeſtum, de decim. notabiliter Natta, qui idem dicit eſſe in ſententia exemptionis, loco citat. & etiamſi adeſſet iuramentum, latè congerunt Tiraquell. in l. ſi vnquam in præfatione, num. 166. C. de reuocand. donat. Cacheran. deciſ. Pedemont. 91. in principio. Idcirco renunciatio ſucceſſionis, intelligitur re in eodem ſtatu permanente, l. ſi actionem, C. de pact. cap. cum inter, vbi omnes Canon. de renunciationib. Bald. Paul. de Caſtr. & Dec. in l. pactum, quod dotali, C. de collation. Surd. locis citat. Molſ. conſil. 1. & conſil. 38. propterea renunciatio facta à filia contemplatione maſcu-

lorum, ipſis præmortuis non obſtar renuncianti Napod. in conſuet. ſi moriatur in verbo, ipſi ſucceſſores, vbi Addentes referunt varias Sacri Conſilij Neapolitani deciſiones, latiſſimè Molfeſ. ad conſuetudines Neapolitanas par. 4. quęſt. 2. num. 5. & quæſt. 12. & 17.

Hinc infertur. Primò, quod donatio facta à Clerico Eccleſię in qua fuit inſtitutus, ſi matrimonium contrahat, ob quod Eccleſiæ beneficijs priuatur, reuocatur, nam cenſentur donata ſubconditione, ſi in eodem ſtatu permanſerit, cap. quod à te, vbi Gloſ. notabilis in verbo, redire, allegat concordantias, de cleric. coniugat.

Secundò infertur, quod donata à Regulari ſuo Monaſterio tempore profeſſionis, iuxta decretum Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 16. ſi ad aliam Religionem ipſe transferatur, reuocantur; Ratio eſt, quia cenſentur ſub conditione donata, ſi ibi permanſerit, ad inſtar dotis, l. vnica, §. cum autem, C. de rei vxor. action. Cardinal. & Abb. in d. cap. quod à te, num. 8. Surd. conſil. 337. num. 61. & conſil. 445. numer. 36. volum. 3. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. caſ. 436.

Contra hanc opinionem dixerunt Petrus de Perusia, quem refert, & ſequitur Syl. in verbo, Religio 4. nu. 10. Iaſ. in authen. ingreſſi, num. 13. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Rodriq. de regular. tom. 2. diſputat. 80. art. 2. per tex. in cap. vnico, 18. quæſt. 2. vbi Gloſ. in verbo reſtituat.

Concordari tamen poſſunt opiniones quod ex vi translationis ex vna Religione ad aliam, indubitatum eſt, donata primæ Religioni fore reſtituenda, ex quo adeſt tacita clauſula à iuris diſpoſitione ſub intellecta, videlicèt ſi ibi permanſerit; Gloſ. in dicto cap. quod à te, in verbo, redire, in fine, Calderin. conſil. 23. ſub tit. de regular. Abb. loco citat. Socc. conſil. 52. num. 18. lib. 4. alios allegat Menoch. dicto caſu 436. num. 27. & ita procedit prima opinio. Ex vi tamen licentiæ obtentæ tranſeundi ex vna Religione ad aliam, quia non cenſetur Religio in proprium damnum conſenſiſſe, cùm nullus cedens cenſeatur contra ſe ipſum cedere, nec ceſſio contra cedentem operetur, l. fin. C. de procur. l. 2. C. de fideiuſſor. Maſcar. de probat. concl. 1357. de Franch. deciſ. 260. & 427. Dicendum eſt nullo pacto poſſe donata reuocare, & ita procedit ſecunda opinio, pro qua conſuluit Nauar. conſil. 4. de regular. probans monialem tranſlatam de vno monaſterio ad aliud, dotes ſolutas non recuperare, nec etiam veſtes, nec vtenſilia ſecum adducere poſſe, & ita practicatum vidi tempore Gregorij XV. qui licentiam impartiuit cuidam moniali tranſeundi à laxiori Monaſterio ad arctius, ſicut regularis aſſumptus ad Epiſcopatum, non repetit donata ſuo Monaſterio tempore profeſſionis, vel quocunque modo per ipſum ſuo Monaſterio acquiſita, cap. vnico 18. quæſt. 2. Ioannes And. & Abb. in cap. 1. de teſtamen. vbi etiam Couar. nu. 19. Menoch. dicto caſ. 416. in fin. & hoc iure vtimur.

Et in caſu ſupradicto quando regularis cum licentia Superioris transfertur ex vna Religione ad aliam, an recuperet bona, adeſt tertia opinio, & ſatis æqua, dicentium, vſumfructum bonorum patrimonialium primo Monaſterio donatorum deberi ſecundæ Religioni, ſeù Monaſterio, durante vita Regularis ex iuſta cauſa translati, probant Cuccus in inſtitut. maior. tit. de Regular. num. 135. Rodriq. de regular. dicta diſp. 80. tom. 2. art. 2. Menoch. loc. citat. num. 29. licèt alij dicant tantum

tum

tum alimenta deberi, Couar. dicto cap. 1. de teſtamen. num. 19. & 20. Vaſq. de redditib. Eccleſ. cap. 3. dub. 6. In puncto tamen iuris verior eſt opinio, bona quoquo modo donata reuocari; Ratio eſt, nam aut bona ad Monaſterium translata fuerunt in conſequentiam perſonæ, dùm quis tradendo ſe Religioni, tradit, & bona, iuxta tex. in authen. ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccleſ. & in hoc certum eſt ſubtracta perſona ex iuſta cauſa cum licentia Superioris, ſubtrahenda eſſe, & bona, ad hoc vt contrariorum eadem ſit diſciplina, l. 1. C. de cupreſſ. lib. 12. & in hoc eſt punctualis deciſio, Gloſ. quæ allegat Azonem in dicto cap. quod à te in verbo, redire, in fin. Aut bona fuerunt donata, & tunc certum eſt, adeſſe tacitam conditionem, ſi ibi permanſerit, vt ſupra ex doctrina Cardinal. Abb. Surd. & aliorum probatum eſt, & euidenter probat Menochius loco citato.

In vno tamen caſu procederet opinio Petri de Peruſia, & Syl. quando tit. elæmoſinæ donatum fuiſſet, elæmoſinæ enim præſtatio, efficitur irreuocabilis, nec datur caſus, in quo iam tradita reuocari poſſint, vt ſupra docuimus.

Tertiò infertur, quid dicendum de renunciatis à regulari tempore profeſſionis, conſanguineis, iuxta decretum Tridenr. ſeſſ. 25. de reform. cap. 16. ſi is ad dignitatem Epiſcopatus aſſumatur, an reuocari poſſint; Et videtur dicendum, quod ſic, ex eadem ratione, quod renunciatio tempore profeſſionis facta, intelligitur, & vim habet, re in eod. ſtatu permanente, vt ſupra dictum eſt, & in puncto defendunt Aymo. Crauetta conſil. 192. Decius conſ. 86. nu. 5. Socc. Sen. inter conſilia Ruin. conſil. 204 volum. 1. Natta conſil. 180. num. 5. Rebuff. de priuileg. ſcholar. quæſt. 163. Tiraquel. ceſſante cauſa, num. 212. Gratian. in deciſ. Marchian. deciſ. 42. nu. 24. Borgnin. Caualc. in 5. deciſ. 28. Bonbin. conſil. 14. num. 31. Surd. qui alios allegat, conſ. 445. nu. 36. vol. 3. Molſ. conſil. 1. nu. 20. & 39. num. 2.

In contrarium latè ſcripſit Anna conſ. 45. pro qua opinione facit, quod ex iuris diſpoſitione renunciantibus, ad bona renunciata non datur regreſſus, l. ſequitur, §. ſi venditor, ff. de ædilit. edicto. Surd. conſ. 395. num. 4. vol. 3. & deciſ. 163. num. 3. Franch. deciſ. 239 num. 4. Et regularis effectus Epiſcopus, non eximitur voto paupertatis, Gloſ. in cap. de Monachis, 16. quæſt. 1. & in cap. quia tua, 12. quæſt. 1. Tab. in verbo Monachus, num. 6. Angel. in verbo, honor ſuperueniens, num. 7. alios allegat, Anna loco cit. num. 84. & Molſeſ. dicto conſil. 1. num. 6. Ad quod etiam fortius facit, quod durum eſt, contractum iam perfectum, ex cauſa ſuperuenienti reuocari, & ius alteri legitimè, ac bona fide quæſitum tolli, ob quod aliqui dixerunt, clauſulam ſupradictam, rebus in eodem ſtatu permanentibus, non habere locum in contractibus, nè detur occaſio proximum illudendi, & à iure omnis illuſio reprobata eſt, & in ſpecie dixerunt Alciatus de præſumption. regul. 2. præſump. 16. num. 4. & reſpon. 80. nu. 4. Menoch. de præſump. lib. 6. præſump. 37. nu. 32. & conſ. 1038. num. 3. volum. 2. Molſ. dicto conſ. 39. num. 11.

In hac difficultate, quæ licèt multoties contigerit in facto, nunquam tamen iudiciali ſententia terminata fuit, fateor ſemper in ea me fuiſſe ſententia, renunciata à Regulari, mediante contractu legitimè facto iuxta formam Concilij tèmpore profeſſionis, ex ſuperueniente Epiſcopatu

ſcopatu non reuocari.

Antequam rationem afferam, aduertendum puto, quod argumentum allegatum ab Anna in dicto conſ. 45. non concludit, videlicèt quod per aſſumptionem ad Epiſcopatum, regularis non liberetur à voto paupertatis; Quia verum eſt, regularem effectum Epiſcopum, non liberari voto paupertatis, prout optimè probat Gloſ. in d. cap. quia tua, in verbo, ſeorſum, vbi etiam Præpoſitus, & Archidiac. Gloſ. etiam in cap. quorundam, in verbo, mendicantium, de elect. in 6. & in cap. de Monachis, in verbo, diſcedere, 16. quæſt. 1. Ioannes Andr. in cap. 1. num. 6. vbi etiam Abb. & latiſſimè Couar. num. 18. de teſtament. Bald. in authen. licèt, num. 3. vbi etiam Paul. de Caſtr. nu. 2. C. de Epiſcop. & Cleric. Franch. in rubr. de teſtamen. in 6. num. 19 Iaſ. in auth. ingreſſi, num. 15. vbi etiam Tap. in verb. ſua, cap. 6. num. 85. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Mol. de primogenitis, cap. 10. num. 28. & ex Theolog. D. Thom. 2. 2. quæſt. 88. artic. 11. ad 4. & quæſt. 185. art. 7. & 8. & in 4. ſenten. diſtint. 38. q. 1. art. 4. quæſt. 1. ad 5. Leſſ. lib. 2. de iuſt. & iur. cap. 40. dub. 14. nu. 113. Azor. Henriq. Aragon. Valen. Pet. de Ledeſ. & alij, quos refert, & probat Sanch. in ſumma lib. 6. cap. 6. num. 8.

Idem eſt etiam in regulari aſſumpto ad Cardinalatum, Bald. in auth. licentiam, C. de Epiſcop. & Cler. Bertrand. conſ. 100 vol. 1. Martin. Laudenſis in tract. de Cardinal. q. 1. Et idem eſſet ſi efficeretur Summus Pontifex, tradunt Franch. in d. rubr. de teſtamen. nu. 76. Nauar. de redditib. Eccleſ. quæſt. 1. monitio 9. & 10. vbi dixit, Petrum Apoſtolum per aſſumptionem ad Vicariatum Chriſti, non fuiſſe abſolutum à voto paupertatis, quod ipſum, antea, vna cum alijs Apoſtolis vouiſſe probant, D. Auguſt. lib. 9. de Ciuit. Dei cap. 10. Pelag. de planctu Eccleſiæ cap. 56. col. 7. & Franch. & Nauar. ſententiam ſequitur Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. colum. 1. ſequitur etiam Sanch. loco cit. num. 9.

Quare, quod dixit Cardinal. in Clem. 2. §. ſed & tales, de vit. & honeſtat. Cleric. quem ſequuntur Sot. lib. 10. de iuſt. & iur. quæſt. 5. art. 7. Nauar. comment. 2. de regular. num. 10. Azor. lib. 12. cap. 7. quæſt. 2. Molſ. dicto conſil. 1. num. 35. Regularem effectum Epiſcopum, idem ius habere in fructibus beneficij, quod habent cæteri Epiſcopi, & videtur probari in cap. cæterum de donation. Cautè intelligendum eſt, videlicèt; Vt votum paupertatis non in totum tollatur, ſed dilatetur, iuxta qualitates nouiter aſſumptas, vt & idem Nauar. in dicta monitione 9. & 10. videtur ſentire, quod etiam apertè ſentit, Molin. de iuſt. & iur. diſput. 140. in fin. Quòd verò dicitur de diſpoſitione fructuum beneficiorum, intelligendum eſt de diſpenſatione fructuum, videlicèt vt eodem modo fructus diſpẽſet Epiſcopus Regularis, prout non regularis, prout latè probat allegans alios, Sanch. in ſumma lib. 6 cap. 6. non autem quoad dominium ipſorum fructuum, nam cum Regularis non ſit liberatus voto paupertatis, facultas ſibi conceſſa diſponendi de fructibus beneficij, intelligitur iuxta propriam qualitatem, & capacitatem, iuxta tex. in cap. plenum, §. Equitij, vbi Bald. de vſu, & habitat. & in ſpecie tradit notabiliter Cardinal. Zabarel. in cap. fin. de pecul. cler. & huic noſtræ opinioni fauet ſtylus Curiæ Romanæ, nam diuerſimodè conceditur facultas à Summo Pontifice Epiſcopo non regulari diſponendi de fructibus benefi-

beneficij, quàm Regulari.

Hæc tamen omnia, in quibus ſatis laborant Anna, & Molf. non faciunt ad punctum quæſtionis, nam certum eſt Epiſcopo Regulari competere ius ſuccedendi, cap. vnic. 18. quæſt. 1. Certum eſt etiam omnes Regulares Præter Minores, & Cappuccinos eſſe capaces ſuceſſionis, ac poſſe habere proprium in communi, vt ex Trident. conſtat. Ergo nihil ad quæſtionem facit, an Epiſcopus regularis ſit ligatus voto paupertatis, vel non, ſed pūctus eſt, an aſſumptio ad dignitatem ſit talis conditionis, vt cenſeatur non præuiſa, neq; etiam implicitè quando regularis in profeſſione de bonis ſuis diſponit, quod ex hoc puncto decidendum eſt, nempè. An actus geſtus ex rerum mutatione reuocari poſſit; Et licèt aliqui dixerint, regulam ſupradictam non procedere in contractibus, prout dixerunt Alciat. & Menoch. de præſump. Verior tamen eſt opinio, etiam in contractibus vltro citroque obligatorijs locum habere regulam, quod mutatis rebus, contractus reuocari poſſit, dicta l. quod Seruius, innumeros allegat Tiraq. in prçfat. l. ſi vnquam, num. 166. C. de reuocan. donation. & poſt alios Surd. deciſ 326. num. 31.

Diligenter hic eſt aduertendū, quando dicatur ſtatus rerum mutari, & accidere nouum, ob quod actus geſtus reuocari poſſit; In hoc puncto ſubtiliter Bar. in d. l. quod Seruius, dixit, regulam illam, rebus ſic ſtantibus, intelligi ex iure, quod tempore actus erat in re, vel ſpe, idcirco ſi aliquid poſt actum geſtum, de quo fuerit cogitatum, vel præuiſum, vel potuerit præuideri, adueniat, actus non reuocatur, Bar. ſententiam optimè explicant Roman. conſ. 22. col. 1. verſic. ſecundo, quia paciſcat Gozadin. conſil. 27. nu. 9. Ruinus conſil. 105. vol. 5 in fin. vbi poſt Bar. Bald Angel. & alios allegatos, dicit, nouam cauſam dici iuſtam ſi de nouo ſuperueniat, & ab initio ipſa non fuit cognita, neque prçuideri potuit, facit tex. in l. planè, in verbo, inopinatè, ff. vt in poſſ. legat. faciunt etiam dicta per Bald. in l. ædem, col. 3. C. de locat. vbi allegat Senec. dicentem, quod proſpectus futurorum quamuis pertineat ad ſapientem virum, non tamen afficit damno non cogitantem, niſi ex preſenti ſtatu potuerit cogitari; Allegat etiam tex. in l. ſi quis domum, §. 1. ff locat. nam aliàs totus mundus repleretur litibus, & nullus pacificè bona acquiſita valeret poſſidere; Et hanc doctinam latè probat Oraſchus deciſ. Pedamont. 91. num. 16. vbi etiam allegat Nattam dicto conſ 525. Alciat. reſponſ. 139. colum. 1. & nouiſſimè Rota 19. Martij 1586. in vna Romana dotis coram Domino Robuſterio iudicauit, refert Martha in d. clauſ. 123. nu. 4. Quando ergo aliquid accidit poſt actum geſtum, quod erat in ſpe tempore actus, vel iudicio prudentis viri poterat prçuideri, actus non reuocatur.

In caſu autem de quo agimus certum eſt, quod dum quis tempore profeſſionis ſe diuino ſeruitio mancipat, ac de ſuis bonis diſponit, poteſt eſſe ſpes altiora pendendi, & per altiorem ſtatum, qualis eſt Epiſcopatus, & probabiliter præuideri hic caſus, vt is, qui profeſſionē emittit efficiatur Epiſcopus, ſicuti multoties contigit. Igitur ex aduenient te dignitate non poteſt dici res taliter fuiſſe mutatas, ob quod actus legitimè geſtus reuocari debeat, nam nihil inopinatum ſuccedit; Et licèt renuncians de hoc non cogitet, cogitare tamen potuit, propterea non poteſt dici taliter res fuiſſe mutatas, vt actus legitimè geſtus

reuocari

reuocati poſſit; Et communis opinio, quæ tradit, rebus notabiliter mutatis, & re in eodem ſtatu non permanente reuocari poſſe actum legitimè geſtum, procedit quando caſus inſolitus, vel inopinatus ſuccedit, vt ex Bar. Roman. Gozadin. Ruin. Chachet. & Rota ſupra allegatis conſtat.

Caſus autem inopinatus, vel inſolitus dicitur, qui ſemel in mille annis euenire ſolet, Bar. in l. Seio, § Medico, ff. de annu. legat. & Bar. ſequuntur Iaſ. conſil. 107. col. 3. verſic. 3. reſpondetur Gozadin. conſil. 27. num. 9. & 24. Rubeus conſil. 153. num. 2. Alban. conſ. 1. num. 8. Dec. conſil. 8. col. penult. Vel qui pręter omnem cognitionem, & veriſimilitudinem accidit, licèt à prudentiſſimo viro cogitari potuiſſet; Vel ſi ſemel infra centum annos euénit, Corneus conſ. 12. lib. 4. & conſ. 23. col. penult. lib. 2. Vel qui infra longiſſimum tempus ſuccedit, vt puta infra quadraginta annos, Soc. Sen. conſ. 123. num. 4. lib. 4. Ripa tract. de peſte, in tit. de priuileg. contract. num. 102. ſed nullus eſt annus, in quo non multi regulares ad Epiſcopatus dignitatem aſcendant, vt notum eſt, ergo promotio ad Epiſcopatum nõ poteſt dici caſus inopinatus, & inſolitus, ita vt ipſo adueniente dicatur, rem in eodem ſtatu non permanere ex inſolito, & inopinato euentu; Et regula iuris eſt renuncianti iuribus ſuis non dari regreſſum, l. quæritum, §. ſi venditor, ff. de edilit. edict. l. ſi maritus, §. ſi negauerit, ff. ad leg. Iul. de adulter. l. fin. C. de remiſſ. pignor. Et renunciatio extinguit ius in renunciante, & transfert in eum, in cuius beneficiũ renunciatur, Alex. conſil. 90. lib. 5. Gloſ. & DD. in l. 1. C. de pact. latè Tuſch. in verbo renunciantibus, concl. 175. & in generali renunciatione procedit regula, ſufficere fuiſſe cogitatum, vel potuiſſe in genere de aliquo cogitari, l. qui militari, ff. de teſtamen. milit. Anton. Gabr. comm. concluſ. lib. 6. de regul. iur. conc. 4. Decian. reſp. 39. nu. 51. vol. 2. Aluar. Valaſc. conſil. 39. num. 9. Cancer. variar. reſolut. par. 3. cap. 15. de renunciat. num. 152.

Vel dicendum eſt, caſum inopinatum, & inſolitum, iudicandum eſſe arbitrio Iudicis, Ripa d. tit. de priuileg. contract. num. 103. Tiraquell. in l. ſi vnquam in verbo, omnia, nu. 31. C. de reuocand. donat. Menoch. de arbitr. iudic. caſ. 80. num. 8. Et in puncto, de quo agimus, quando poſſit reuocari actus geſtus ex rerum mutatione ex cauſa inopinata, quod ſtandum ſit arbitrio Iudicis, tradit Sayr. in claui. reg. lib. 6. n. 19. verſic. quę mutatio, ſed nullus prudens Iudex renunciata tempore professionis iudicabit fore reuocanda ex aſſumptione ad Epiſcopatum, nam totus mundus repleretur litibus, cùm facilè euenire poſſet, bona renunciata fuiſſe à donatario alienata pretiumque conſumptum. Dominia etiam rerum eſſent in incerto, quod lex abhorret, l. fin. ff. pro ſuo; Rationi etiã naturali cõuenit, vt legitimè poſſeſſa, ex futuris euentibus nõ auocẽtur à poſſeſſoribus, idcirco vtraq; lex Ciuilis, & Canonica præſcriptiones introduxit, vt tot. tit. ff. & C. de prę̨ſcr. & de prę̨ſcri. in 6. & extra, & habetur in cap. clerici, & in cap. inter memoratos 16. quæſt. 3. D. Thom. quæſt. 12. artic. 24. & 25. Sot. lib. 4. de iuſtit. & iur. quæſt. 5. art. 4. latè Couar. in cap. poſſeſſor in initio tertiæ partis de regul. iur. in 6. latiſſimè congerit Sayr. lib. 9. cap. 12.

De

De amotione Beneficiarij manualis, & Vicarij Epiſcopalis. Cap. XI.

Beneficia manualia cùm ſint ſua natura reuocabilia, Clemen. 1. § præmiſſa, vbi Cardinal. Anchar. & Imol. de ſupplend. neglig. Præla. poſſunt ad nutum reuocari, hoc eſt, ex quacunque libera voluntate, hoc enim ſignificat verbũ illud, *ad nutum*, nam idem eſt ac, *pro libera voluntate*, Felin. in cap. per tuas, n. 3 de maior. & obedien. Mandoſ. in Regul. Cancell. regul. 34. quæſt. 11. & verbum, voluntas, liberam, & non coarctatam voluntatem ſignificat, Felin. cap. 1. de conſtitut. nu. 51. Iaſ. in l. ſi ſic, nu. 27. ff. de legat. 1. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæſt. 7. num. 2.

Et licèt dubium ſit, an Cappellania amouibilis ad nutum, dicatur verè beneficium, vera, & communis eſt opinio, quod ſi abſque Epiſcopi authoritate fuit erecta non dicitur beneficiũ, ſed ſtipendium, Staſileus de litter. gratiæ in 9. forma expectat num. 29. Gambar. de offic. de legat. lib. 4. rubrica 1 num. 1. Gomeſius de ſpectatiu. num. 29. Petr. Gregor. de benefic. cap. 11. nu. 12. Zerol in prax. Epiſcopal. par. 1. in verbo beneficium, §. 1. Nauar. conſ. 9. de offic. ordinar. & conſil. 27. de præbend. ſi autem authoritate Epiſcopi fuit inſtituta, dicitur beneficium, vt per ſupracitatos, & poſſidens talem Cappellaniam ad nutum amouibilem gaudet priuilegio fori, iuxta decretum Tridentin. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6. & tenetur ad horas Canonicas, quamdiù Cappellaniam poſſidet, Azor. in ſumma lib. 10 cap. 4. quæſt. 2. Non tamen poterit ordinari ad titulum talis benificij, Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 15. numer. 4. Salzedo ad Diaz in prax. canonic. cap. 18. Pariſius de reſignatione beneficij lib. 2. quæſt. 6. num. 2. vbi teſtatur de communi, Genuen. in prax. cap. 81. Suyr. de cenſur. lib. 4. cap. 14. Ratio eſt, quia titulus ad quem ordinatur clericus debet eſſe perpetuus ex parte dantis, & recipientis, conſtat ex Trid. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 2. latè tradit Garz. de benefic. par. 1. cap. 2. num 83.

Quod beneficia manualia, ſeù ad nutum conceſſa, liberè poſſint reuocari, eſt opinio communiter recepta, apud Italos, licèt alibi contrarium ſeruetur, Ioannes And. in cap. cùm ſingula, num. 1. de præbend. in 6. vbi Geminian. num. 10. Dec. in cap. ad noſtram, num. 7. verſ. ſed in Italia, vbi Abb. num. 26. de confirmat. vtil. vel inutil. Rota deciſ. 1. de reſtitutione ſpoliat. in antiquis, & deciſ. 6. in nouis eodem tit. & deciſ. 778. par. 1. diuerſor. & in vna Burgenſi amotionis Magiſtri Cappellæ 11. Decembris 158 . coram Blanchetto, referunt Gonzal. de alternar §. 5 Gloſ. 6. num. 47. Garz. d. cap 2 nu 85. Ratio eſt, quia reuocans beneficium ad nutum amouibile, vtitur iure ſuo, nec remotus poteſt conqueri, cùm nulla ſibi inferatur iniuria, l. 1. § 1. ff. de iniur. cap. cùm Eccleſia vulterana, vbi Gloſ. in verbo iniuria, de electio. Biſignet. deciſ. 2. de rerum permut. Nec poſſidens ſi amoneatur poteſt iuuari regula de triennali poſſeſſore, Mandoſ. d. regula 34. quæſt. 11. Moedanus deciſ. 10. de cauſ. poſſeſ. & propriet Boer. dec. 149. Capyc. deciſ. 119. Et licèt aliqui defendant contrarium. Videlicèt non poſſe abſque iuſta cauſa Cappellaniam ad nutum amouibilẽ reuocari, & ſic dicat multoties in Hiſpania fuiſſe iudicatum, prout etiam idem in Francia per varia atteſta, Boer. d. deciſ. 149.

deciſ. 149. In Iralia tamen abſque dubio procedit opinio ſupra firmata.

Procedit ſuprafirmata cõcluſio, multò magis in regularibus, qui nõ ſolũ ab Officijs, in quibus à Superiore fuerunt deputati, ſed etiam à loco, vbi fuerunt aſſignati ad nutnm Superioris reuocari poſſunt, cap. cùm ſingula, vbi Gloſ. in verbo eligibilis, de præbend. in 6. & cap. 2. vbi Gloſ. in verbo non mutentur, de ſtat. monachor. & cap. cùm ad Monaſterium, ibi (ſed cum oportuerit amoueri ſine contraditione qualibet reuocetur) eod. tit.

Hoc autem licèt indubitaium ſit, non tamen procedit tempore viſitationis, contradicentibus Viſitatoribus, qui cum poſſint cępta viſitatione cogere omnes ad comparendum cotam ipſis, ac ad explendum ea, quę ad viſitationem perrinent, Ioannes Andr. Hoſtienſ. Innocent. Abb. & alij in cap. in ſingulis, de ſtat. monachor. Tuſch. in verbo viſitationes, concl. 216. & 220. poſſunt etiam impedire ne pendente viſitatione regularis de loco ad locum transferatur; Ratio eſt, ne viſitatio illudatur, & porius Viſitatoribus impedientibus translationem de loco ad locum obediendum eſt, quam Generali transferenti de loco ad locum, Federic. de Sen. conſil. 145. faciunt dicta per Lapum allegat. 55. & per Tuſch. in d. concluſ. 216. & 220.

Nec etiã procedũt, quæ dicta ſunt de amotione regularium quando officij priuatio, vel amotio de loco ad locum fieret à Superiore malo animo, vt puta, ſe vindicandi, videlicèt ſi cępta accuſatione, vel inquiſitione à regulari contra Superiorem inſtructa amoueretur, Rota in dicta deciſ. 1. de reſtitutione ſpoliat. & in dicta deciſ. 778. in 1. par. diuerſ. Nauar. in cap. non dicatis 12. q. 1. num. 66. Et huc pertinet illa notabilis deciſio Innocentij in cap. inſinuante, num. 2. verſic. quod ſi occurreret caſus. Quando clericus, vel vouen. quem ſequuntur Abb. in cap. ad noſtram, num. 12. & Dec. ibidem num. 7. de confir. vtil. vel inutil. Milius in repertor. in verbo beneficium manuale, Rebuffus in tract. de pacif. poſſeſſ. numer. 275. verſic. 2. intellige, cuius verba ſunt hæc; *Quod ſi occurreret caſus, in quo Abbas, vel Superior vellent ex malitia remouere Monachum à loco, quẽ ei deputauit, poſſet Superiori ſupplicari, & Superior eum audire deberet ad ſimilitudinem ſerui, l. 1 C. de precibus Imperat. offer. & §. ſed maior, Inſtitut. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur ſubiect.* Et deciſio Innoc. poteſt confirmari, ex regula, quod malitijs non eſt indulgendum, in l. fundo, ff. de rei vendic. cap. ſedes, de reſcrip. & in puncto tradunt Gonzal. loco citat. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 167.

Regulariter tamen non ſolùm poſſunt regulares ad nutum amoueri à loco, & etiam officijs priuari, ſed etamſi ſint in dignitate per canonicam electionem conſtituti, licèt requiratur cauſa ad ipſos remouendos, cap. 2. §. fin. ibi (niſi pro manifeſto, & rationabili cauſa non mutetur) de ſtat. monachor. vbi Gloſ. allegat concordantes. Facilius tamen deponitur regularis in dignitate conſtitutus, quàm ſæcularis, cap. per tuas de Simon. & ſi omnis variatio à iure reprobetur, l. ſerui electione, ff. de legat. 1. cap. licèt, de procurat. in 6. cap. quod ſemel, de regul. iur. in 6. Achill. de Graſſ. deciſ. 13. & 14. de penſionib.

Poteſt etiam ad nutum amoueri Vicarius Epiſcopi, Gloſ. in Clemen. vnic. de procurator. & in d. Clem. 2. in verb. per electionem, vbi Cardinal. & cæteri Canoniſtæ de reſcript.

ſcript. Sbrotius vbi alios, allegat de offic. Vicarij lib. 3. cap. 32. latè Ricc. deciſ. 158. par. 1. Barboſ. de offic. & poteſtat. Epiſc. allegat. 54. num. 170. Et Epiſcopus non ſolùm poteſt ad nutũ reuocare Vicarium, ſed etiam cauſam coram ipſo pendentem auocare, & alteri committere, Geminian. in cap. licèt, num. 11. de offic. Vicar. in 6. vbi etiam Franc. num. 2. Calderin. conſil. 2. de offic. Vicar. Abbas, Decian. & Franch. in cap. vt noſtrum de appellation. Et data reuocatione, ſeù amotione alicuius cauſæ, omnia acta poſtea facta à Vicario ſunt nulla, Dec. & Franchus in d. cap. vt noſtrum. Procedunt ſupradicta etiamſi Vicarius cauſam aliquam particularem alicui delegaſſet, nam poſſet Epiſcopus etiam ab illo reuocare, Bart. in l. iudicium ſoluitur, ff. de iudic. Bertachin. de Epiſcop. lib. 4. par. 5. nu. 52. Ricc. d. deciſ. 158. idem eſt etiamſi Vicarius Subuicarium cõſtituiſſet, quod poteſt facere ex iuſta cauſa, & ad modicum tempus, Genuen. in prax. cap. 84. num. 13. Puteus deciſ. 168. lib. 1. Sbrotius de offic. Vicar. q. 66. latè Ricc. in prax. variar. reſol. tom. 1. reſolut. 113. Quæ autem diximus de Vicario ad nutũ Epiſcopi amouibili, non procedunt in Vicario Capituli Sedę Vacante, ſic fuit per Sacram Congregationem declaratum, vt poſt Ricc. refert Barboſ. in d. alleg. 54. num. 171.

Et quod dictum eſt de Vicario Epiſcopi, procedit etiam in omnibus Epiſcopi Officialibus, Gloſ. in dicta Clement. 2. in verb. per electionem, Boerius in d. deciſ. 149. Bonadil. in politic. lib. 1. cap. 16. Et etiam in Notario, ſeù Tabellione, qui vulgo dicitur Magiſter Actorum. Nam cùm Epiſcopus non poſſit bancam, ſeù notariatum vendere, vel locare Sot. de iuſt. & iur. lib. 3. quæſt. 6. artic. 4. Et poſt omnes latè, probat Ricc. in prax variar. reſolut. tom. 3. reſolut. 501. & ita multoties fuit à Sacra Congregatione reſolutum; Erit amouibilis ad nutum.

Quis nam actus dicatur iudicialis, & quis nam extraiudicialis.

QVÆST. XXII.

Viſitatio, Beneficij, collatio, vnio Beneficiorum, examen inſtituendorum, Diſpenſationes, &c. Iudiciales nè ſint, an extraiudiciales actus. Cap. I.

IVdicialis actus eſt, qui fit à Iudice in forma iuridica procedente; Extraiudicialis autem, qui fit ab eodem Iudice miniſtrando iuſtitiam, non tamen iuridicè procedendo, conſtat ex cap. forus de verbo, & rer. ſignif. Abb. Dec. & alij in rubr. de iudic. latè Maran. in ſpecul. par. 1. num. 11. & ſeq. Colligitur etiam ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 60. artic. 1. in corp. vbi ait iudicium propriè dici actum à Iudice geſtum inquantum Iudex eſt, & ſic iuridicè procedendo, Nauar. in rubr. de iudic. num. 14. Paz in prax. de iudic. in 1. annot. num. 2. Dicitur autem actus extraiudicialis, etiamſi interponatur Iudicis decretum, nam non ex eo quod decretum interponitur, dicitur actus iudicialis: iudicium enim præciſè requirit miniſterium trium perſonarum, videlicèt Iudicis, Actoris, & Rei, d. cap. forus; decretum autem multoties à Iudice interponitur pro conualidatione

actus, idcircò dicitur actus extraiudicialis, Bal. in l. nec quicquam, §. vbi decretum, ff. de offic. Proconſ. & in l. non aliter, C. de adoption. facit tex. in l. hac conſultiſſima, §. penul. verſic. decernimus, C. de teſtamen. Exemplum eſt in decreto pro alienatione bonorum minoris, vel pupilli, l. magis puto, §. ob ęs alienum, ff de pręd. minor, Idem eſt in decreto pro alienatione rei Eccleſię, Rota deciſ. 166. par. 2. diuerſ. Gonzal. de menſib. alternat. §. 7. in proem. nu. 233. Idem eſt in decreto ſuper tranlactione alimentorum, vel circa tutoris inuentarium, & adminiſtrationem, vel inſinuationem donationis, & ſimilia, quæ latè congerit Afflict. deciſ. 261. Octauius Simoncell. in tractat. de decret. in præfat. Quę ſupradicta decreta habent vim ſententię interloquutorię Hoſtienſ. Imol. & Franch. in cap. conſtitutis il ſecondo de appellat. & ſemper intelliguntur, abſque tertij præiudicio, Bal. in l. 1. ff. de conſtitut. nec tranſeunt in rem iudicatam; & eodem modo corruunt, quo ipſi actus in quibus apponuntur, cap. 1. de in integr. reſtitution. latè Couar. lib. 2. variar. reſolut. cap. 17.

Viſitatio etiam dicitur actus extraiudicialis, Federic. de Sen. conſil. 55. & hoc procedit tàm in viſitatione Regularium, de qua loquitur tex. in cap. in ſingulis, de ſtat. monachor. & generaliter de omni viſitatione, loquitur tex. in cap. Romana, §. ſanè de cenſibus in 6. & Trident. ſeſſ. 24. cap. 3. de Reformat. latè explicat Barbo. de offic Epiſcop. alleg. 73. 74 & 75. idcircò non datur iuramentum, d. cap. Romana, §. ſanè, ibi, (abſque coactione, & exactione, qualibet iuramenti ad ipſorum emendationem, &c.) Et ratio eſſe poteſt, quia quando examinantur teſtes ad informandum animum Iudicis, non requiritur iuramentum, cap. cùm in tua, vbi Innoc. de ſponſal. & in cap. 1. vbi Butr. & Abb. de poſtulat. Prælat. Maſcard. de probat. concl. 1368. Hoc autem ſic intelligendum eſt, vt à principio non poſſint Viſitatores exigere generale iuramentum à viſitandis circa propalationem delictorum, ſicut Epiſcopus viſitans ſuam Diœceſim, non poteſt ſubditis præcipere ſub pœna excommunicationis, vt crimina deregant, ſic reſpondit Sacra Congregatio, vt refert Armendar. tit. 6. de viſitat. lib. 5. §. 2. num. 16. Barboſ. d. alleg. 73. nu. 22. Benè tamen poterit quilibet Viſitator in particularibus negotijs, ſi ſic putauerit expedire, iuramentum exigere circa alicuius criminis detectionem, nàm aliàs redderetur vana viſitatio, Gloſ. in d. §. ſanè, in verbo coactione, vbi Hoſtienſ. Archidiac. & Ioan. Monac. Sylu. in verbo viſitatio, num. 5 verſic. quartum; & etiam præcipere ſub pœna excommunicationis, Zerol. in prax. in verbo viſitatio, nu. 4. verſ. ad quintum, ibi ſecundò circa clericos, &c. & facit regula, quod quando adeſt periculum animarum, etiam quod teſtes examinentur ad Iudicis informationem præſtãdum eſt iuramentum, Felyn. in cap. tuis de teſtib. & quando eſt capiẽda diligens informatio, adhibendum eſt examinatis iuramentum, Soccin. regul. 426 fallen. 4.

Beneficiorum quoque collatio dicitur extraiudicialis actus, cap. cùm inter, de elect. c. vt circa, de elect. in 6. c. concertationi, de appellation. in 6. Gemin. & Franch. in d. cap. concertationi, Mareſcot. lib. 1. var. reſol cap. 52. num. 78.

Item vnio beneficiorum, Gemin. conſil. 87. Item deputatio Oeconomi ſubdellegatio cauſæ, Lapus allegat. 82. Idem dicitur de confirmatione, & inſtitutione, quæ in beneficijs

de iure

de iure patronatus fiunt, nam etiam dicuntur actus extraiudiciales, Hoſtienſ. Imol. & Abb. in cap. conſtitutus, il ſecondo de appellation. Franch. in cap. final. de elect. in 6. Gonſal. loc. cit. Gloſ. 9. §. 1. in annotat one contra nullitates, num. 108. Prouiſio quoque Parochialium, quæ fit per concurſum iuxtà decretum Trident. ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 18. dicitur actus extraiudicialis, licèt cum magna diligentia fiat indagatio de habilitate, idoneitate, & titulis promouendorum; nam illa indagatio, ſ. ù informatio dicitur actus extraiudicialis, nam fit ad informandum animum promouentis, ſeù inſtituentis, Mareſcot. d. cap. 52. Rota in vna Mediolanenſi Parochiali 19. Iunij 1599. coram Seraphino, in qua extraiudiciali prouiſione, poteſt Iudex ex varijs cauſarum figuris animum ſuum informare, cap. in præſentia, de renunciat. cap. Paſtoralis, de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Et quotieſcûq; aliquid cõmittitur conſcientiæ, vel prudentiæ alicuius, non eſt neceſſaria probatio iudicialis, cap. ſtatutum, §. aſſeſſorem, vbi Gloſ. in verbo relinquatur, & Franch. nu. 6. de reſcript. in 6 notabiliter, Lapus alleg. 61. Nec requiritur, quod collator beneficij formet proceſſum, aliquem citando, eſt communis opinio, in cap. fin. de præſumpt. & in cap. de cætero, de re iudic. vel proceſſum publicare, ſed ſufficit animum ſuum informare, Bal. in l. 2. C. de fideicomm. & in l. certum, C. vndè legitimi, & in l. neque naturaliter, num. 9. C. de probation. Alex. in l. de vnoquoque, de re iudic. Abb. conſil. 41. Rota deciſ. 160. num. 7. & 8. in 2. par. diuerſor. Gonzal. loc. cit. in proem. §. 7. num. 227. & 233. Mareſcott. var. reſolut. lib. 2. cap. 1. num. 151. Et quando capitur informatio, & examinantur teſtes circa habilitatem, vel inhabilitatem perſonæ promouendæ ad aliquam dignitatem, non requiritur partis citatio, Imol. Anton. de Butr. Abb. Felyn. & Dec. in cap. 2, de teſtib. Roman. ſingul. 369. Maſcar. de probat. lib. 2. concl. 682. nu. 17. nec teſtes citantur, nec ab eis iuramentum exigitur; Ratio eſt, quia talis informatio non eſt iudicialis, ſed fit ad informandum animum Iudicis, Innoc. in cap. cum in tua in fin. de ſponſal. & in cap. 1. vbi Butr. & Abb. de poſtulat. Prælat. Bal. in l. 3. §. ſi tibi, ff. de condit. ob turp. cauſ. Gabriel. comm. concluſ. lib. 2. tit. de citat. concluſ. 1. num. 328. Maſcard loc. cit. concluſ. 1368. ſed in promotione ad Cathedrales pro quibus formatur proceſſus, iuxtà Trident. ſeſſ. 24 cap. 1. de Reformat. & Bullas Pontificias, teſtes examinantur cum iuramento, Pariſ. de reſign. benefic. lib. 8. quæſt. 5. nu. 11. in expoſitione Bullæ Greg. Idem eſt in cæteris beneficij conciſtorialibus, vt per eundem quæſt. 6. loco cit. & hoc iure vtimur. Supradicta tamen non procedunt quando agitur de remouendo aliquo promoto, nam tunc requiritur formalis proceſſus, Abb. Aretin. Felyn. & Dec. in d cap. 1. de teſtib. Farinac. tract. de teſtib. quæſt. 72. num. 52. Mareſcott. d. lib. 2. cap. 1. num. 80.

Examen, quod requiritur in beneficijs, quæ per concurſum conferuntur, dicitur actus extraiudicialis, Theſaur. fori Eccleſiaſtic. cap. 17. nu. 14. & cap. 22. num. 10. Marius Anton. lib. 1. variar. reſol. reſol. 39. vbi alios allegat. Nec requirit particularem citationem, Theſaur. for. Eccl. & Antonin. loc. ſupracit. nam ſufficit, vt ſupradictum eſt, quod is, qui beneficium conferre habet, vel aliquem confirmare, vel inſtituere, animum ſuum informet, nec tenetur teſtibus examinatis credere, ſi

contrarium ſibi conſtet de veritate, Garzias de beneſ. par. 6. dub. 8. num. 151. & 152. Ratio eſt, quia grauata eſt conſcientia promouentis, vel inſtituentis, vt dignè conferat, vel inſtituat.

Hæc collatio beneficij, inſtitutio, vel cõfirmatio poteſt etiam die feriato in honorẽ Dei fieri; Ratio eſt, quia dicitur actus extraiudicialis, latè Lambertin. in tract. de iure patron. lib. 2. in 3. art. 2. quæſtionis prin. in 2. par. Sicut etiam poteſt fieri extrà Diœceſim, ex quo non dicitur actus iudicialis, ſed extraiudicialis, & pertinet ad voluntariam iuriſdictionem, cap. poſt electionem, de conceſſ. præbend. cap. qua fronte de appellat. ſecus tamen eſſet ſi iudicialiter in contradictorio iudicio fuiſſet proceſſum, quia tunc requiritur ſententia iuris ordine ſeruato, cap. conſtitutio de elect. in 6. cap. exhibita de iudic. Clemen. diſpendioſam, de iudic. Clem. dudum, de elect. Lambertin. loc. cit. in 6. art. 2. quæſt. princ. 2. partis.

Diſpenſationes etiam, quæ locorum Ordinarijs committuntur, dicuntur actus extraiudiciales, ſic conſtat ex Triden. ſeſſ. 22. cap. 5. de Reformation. ibi, (niſi prius ab eiſdem tanquam Delegatis Apoſtolicis Summariæ tantùm, & extraiudicialiter congnoſcatur) licèt autem dicatur Sacram Congregationem declaraſſe requiri citationem, hoc intelligitur ſtante legitimo contradictore, ſic Rota declarauit, vide Gonzal. & Garſ. prout etiam eſt in diſpenſationibus matrimonialibus, quę Ordinarijs committuntur cum clauſula, quod diligenter ſe informent, & ſi repererint, quod preces veritate nitantur, diſpenſet; nam licèt ſufficiat extraiudicialis informatio, nec teſtes in forma iuridica ſint recipiendi, nec aliquis citandus, Put. deciſ. 473. lib. 2. Gonzal. in d. Gloſ. 9. in annot. contra nullitates, nu. 2. Garſias loc. cit. dicto dub. 8. num. 105 & 149. Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 8. vbi agit de diſpenſatione Epiſcopi circa monitiones pro matrimonio contrahendo, & lib. 8. diſp. 35. num. 15. apparente tamen legitimo contradictore erit citandus, Gonz. Garz. & Sanch. locis ſupracitatis.

Supradicta etiam procedunt in exequutore ad beneficia conferenda qui non tenetur aliquem citare, ſed ſufficit extraiudicialiter per teſtes, vel aliter animum ſuum informare, Theſaur. for. Eccleſ. cap. 17. nu. 14. & cap. 22. num. 10. in 2. par. Anton. lib. 1. variar. reſolut. reſol. 39. nu. 3. Nec requiritur iuramentum in teſtium depoſitione, nam etiam ex teſtibus non iuratis poteſt Iudicis conſcientia informari, Ripa in l. admonendi, n. 197. vbi etiam Roman. num. 99. C. de iure iur. teſtes enim non iurati non faciunt plenam probationem, ſed ſufficiunt ad Iudicis informationem, Felin. in cap. tuis de teſtib. Catelianus Cotta in Memorabilib. in verbo teſti non iurato; Fallit tamen hoc dictum, quando in commiſſione adeſſet clauſula (vt te diligenter informes) prout ſolet eſſe in commiſſione pro alienatione rerum Eccleſiaſticarum; nàm tùnc depoſitio teſtium debet eſſe iurata, Socc. reg 424 fallent. 4. Maſcard. de probation. lib. 2. concluſ. 1362. ſed de hoc aliàs dicemus; exiſtente autem legitimo contradictore, tenetur exequutor ipſũ citare, & tunc dicitur aſſumere partes Iudicis, cap. exhibita de iudicijs; & de mero exequutore efficitur mixtus, Felyn. in d. cap. exhibita, Garz. de benefic. par. 6. cap. 2. nu. 111. Campanil. in Diuerſ. rubr. 11. cap. 13. num. 260. & tunc dicetur iudicialiter procedere, Marcſcott. d. cap. 1. num. 80. & regulari-

ter

ter ſemper apparente contradictore in qualibet collatione beneficij à quocunque facienda, iudicialiter eſt procedendum, Lambertin. in d. tract. de iur. patron. art. 12.9. quæſt. princ. in 2. par. latè Gaeta in repet. cap. fin. de elect. in 6.

Licèt autem in actibus extraiudicialibus nunquam dicatur lis introducta Doctor. in d. cap. fin. de elect. in 6. Gonzal. loc. cit. in annot. nu. 32. Nec per actum extraiudicialem, res efficiatur litigioſa, Bar. in l. res litigioſa, C. de litigioſis, Gonzal. loc. cit. num. 18. Nec etiam per appellationem à collatione, ſeù institutione beneficij præſentatam Superiori, beneficium efficiatur litigioſum, Lancellott de attentatis par. 2. cap. 4. in præfat. num. 188. Gratian. diſceptat. forenſ. tom. 1. cap. 66. num 38. & actus extraiudiciales non tranſeant in rem iudicatam, Imol. in cap. fin. num. 5. & 12. vbi Abb. numer. 15. de præſumpt. idem Abb. in cap. in 13. de his, quæ fiu. à maior. par. capit. Gonz. loc. cit. Gloſ. 9. in annot. nu. 31. Poteſt tamen appellari infra decem dies, & etiam elapſo dicto tempore per viam recurſus audiri à Superiore, cap. concertationi, de appellat. in 6. & excluſus ab appellatione non excludatur, quin non poſſit per viã recurſus, ſeù querelæ audiri à Superiore, Gloſ. Io. Andr. & Franch. in d. c. concertationi, Scacc. in tra. de appellat. 9. 12. num. 105. & appellatio ab actu extraiudiciali non ſuſpendat iudicatum, propterea Iudex procedendo ad vlteriora, non dicitur attentare, Gloſ. in cap. non ſolùm, de elect. in 6. Abb. in cap. cum nobis, de elect. Franch. & Pręposit. in cap. bonè, de appellat. Couar. pract. qq. cap. 24. num. 5. Mareſcott. variar. reſol. lib. 2. cap. 64. nu. 20. Apparente tamen legitimo contradictore, licèt collatio beneficij dicatur actus extraiudicialis, efficitur iudicialis, & propterea edictum, quod proponitur pro cõferendo beneficio, habet vim citationis, cap. fin. vbi Doct. notant, de elect. in 6.

Concurſus plurimorum inuicem ſe opponentium, quilibet inſtando pro inſtitutione, facit inſurgere litis conteſtationem, Rota in vna Calauritana beneficij coram Domino Auguſtino 25. Ianuarij 1554. Lancellot. de attent. par. 2. cap. 4. & de attentatis lite pendente in præfat. nu. 155. & dicitur iudicialiter procedi, Gonzal. loc. cit. Gloſ. 9. in annot. num 33. & collatio, ſeù inſtitutio poſtea ſubſequens, dicitur ſententia, à qua ſi fuerit appellatum non ſolùm deuoluitur; ſed etiam ſuſpenditur, & collator, ſeù inſtitutor procedendo ad vlteriora, dicitur attentare, cap. à collatione de elect. in 6. Clemen. diſpendioſam, de iudic. Clemen. ſæpè, de verb. & rer. ſignif. eſt communis reſolutio omnium, Abb. Butr. Dec. & Franç. in cap. conſtitutis il ſecondo de appellat. Campanil. in diuerſ. rubr. 11. cap. 13. num. 476. Mareſcott. lib. 2. var. reſol. cap. 64. & tex. in d. cap. conſtitutis il ſecondo, in quo deciditur poſſeſſionem beneficij pendente appellatione non eſſe attentatam, procedit quando collator, ſeù inſtitutor extraiudicialiter procedit, ſecus tamen quando iudicialiter: Quòd non ſolùm eſt, apparente legitimo contradictore, vel pluribus concurrentibus, vt ſupradictum eſt, ſed etiam quando Superior nullo apparente contradictore, vacante aliquo beneficio de iure patronatus, diſcutit negotium cum Promotore Fiſcali, qui contra præſentatum, vel contra patronos præſentantes, vel contra formam pręſentationis, aliquid opponit, quia tunc dicitur iudicialiter

proce-

Google

procedere, Gaeta, & Lambert. loc. cit. Ioann. Andr. Hoſtienſ. Imol. & Butr. in cap. conſtitutis il ſecondo de appellat. & ſi fuerit appellatum ſuſpenditur exequutio, vt dictum eſt.

Non procedunt autem ſupradicta in collatione, ſeù inſtitutione Eccleſiæ Parochialis, nàm quoquo modo fuerit proceſſum, ſiuè iudicialiter, ſiuè extraiudicialiter, appellatio non impedit exequutionem, nec ſuſpendit iudicatum, & propterea prouiſus immitti debet in poſſeſſionem, Trid. ſeſſ. 24. de Reform. cap. 18. ibi, (nec prædictorum examinatorum relationem quo minus exequutionem habeat, vlla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apoſtolicam, ſiuè eiuſdem Sedis Legatos, aut Vicelegatos, aut Nuntios, ſeù Epiſcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas; interpoſita, impediat, aut ſuſpendat) extat etiam Bulla Pij V. incipiens in conferendis beneficijs, anni 1566. & licèt detur recurſus, via tamen miſericordiæ, vt grauatus in examine, poſſit iterum examinari, Felyn. in cap. ſignificaſti, de homicid. ex illa ratione, quia graue eſt, eſſe reprobatum in examine, non tamen habet effectum ſuſpenſiuum, ſed tantùm deuolutiuum, Rot. Roman. in vna legionenſi beneficij 13 Februarij 1588. coram Panfilio, refert Genuenſ. in prax. cap. 66. numer. 6. & 10. Ratio eſt, quia in Parochialibus viget fauor animarum, quibus ex dilatione prouiſionis Parochorum, maximum periculum adeſſe poteſt, cap. ſi Apoſtolica. de præben. in 6. & quæ celerem expeditionem requirunt, appellationem non admittunt, Specul. de appellat. §. in quibus, num. 8. Franc. in cap. qua fronte, nu. 8. de appellat. Et dum Tridentinū determinat, non obſtante appellatione prouiſionem, ſeù inſtitutionem fore exequendam, neceſſariò intelligendum eſt, quando iudicialiter fuit proceſſum, nàm aliàs eſſet ſuperflua deciſio, cùm ſatis clarum eſſet de iure cõmuni, quamlibet prouiſionem beneficij extraiudicialiter factam, per appellationem non ſuſpendi, vt in d. cap. conſtitutis. Confirmatur etiam, quia noua conſtitutio prohibens appellationem in poſſeſſorijs, intelligitur in caſibus, in quibus licita erat appellatio, Aretin. conſil. 106. Put. deciſ. 293. lib. 3. latè Sard. conſil. 164. Sic etiam reſcriptum poſſeſſorium cum clauſula, appellatione remota, intelligitur in caſibus, in quibus appellatio licita eſſet, Fran. in cap. Paſtoralis, num. 12. de appellat. Scacc. de appellat. quæſt. 17. limit. 6. membr. 7. num. 114.

q

De tranſitu ex actu extraiudiciali ad Iudicialem; & è contra. Cap. II.

IN reſcripto, in quo adeſt clauſula, vocatis vocandis, certum eſt aliquando ex actu extraiudiciali fieri tranſitum ad actum iudicialem; Nam ex virtute huius clauſulę, demonſtratur iuridicè fore procedendum, Felyn. in cap. exhibita de iudic. Put. deciſ. 473. Gabr. comm. concluſ. tit de citat. concl. 1. num. 291. Sicut etiam quando in reſcripto fit mentio litis, videlicèt (in lite procedat) vel (litem dirimas) ex eo quia hoc nomen, litis, licèt poſſit in extraiudicialibus verificari, propriè tamen iudiciale forum ſignificat, l. litis nomen, ff. de verb. ſignif. l. nulli, C. de procurator. cap. ex parte de verb. ſignif. Felyn. in cap. ſuper quæſtion. de offic. delegat. & quando adeſt ſupradicta

clauſula

clauſula vocatis &c. merus exequutor aſſumit partes Iudicis, & efficitur mixtus, d. cap. exhibita, vbi Felyn. Garz. de benef. par. 6. cap. 2. nu. 111. Campanil. in Diuerſ. rubr. 11. cap. 13. num. 260. intelligitur tamen, legitimo exiſtente contradictore, nam nullo exiſtente licèt poſſit iudicialiter procedere, non tamen tenetur, Mateſcott. lib. 2. cap. 1. num. 80.

Addendum eſt etiam ſupradictis, quod licèt is, qui habet iuriſdictionem in prouiſione aliqua facienda, poſſit extraiudicialiter, & iudicialiter procedere, ſi tamen cœpit iudicialiter procedere, non poteſt mutare formam cognitionis, & à maiori cognitione, quæ eſt iudicialis, regredi ad extraiudicialem, nàm aliàs actus eſſet nullus, Gloſ. in Clemen. ſæpè in verb. irritandus, de verb. ſignif. Giurb. deciſ. 74. Ratio eſt, quia lex fauet cauſæ cognitioni, Gloſ. & Doctor. in d. Clem. ſæpè, & ſeruare ordinem iudicialem, non poteſt nocere, Innoc. in cap. innotuit, de iudic. Bal. in l. teſtamenta, C. de teſtamen. Felyn. in cap. cum dilecta num. 4 de reſcript. Idque neque de conſenſu partium, nam cauſa ſummaria poteſt de conſenſu partium effici ordinaria, non tamen è contra Giurb. d. deciſ. 74. nu. 12.

Et licèt aliqui dixerint, quod is, qui poteſt iudicialiter, & extraiudicialiter procedere, poteſt iudiciariam formam cœptam omittere, & ad extraiudicialem modum recurrere, inter quos fuit Bal. in l. nec tales, num. 10. C. de probation. vbi dixit, quod officium exequutoris ad beneficia, dicitur extraiudiciale, & propterea ſi aſſumpſit partes Iudicis citando, poteſt non expectare, & recedere ab hac via. Idem dixit in cap. fin. de præſumption. quod vbi exequutor cœpit cognoſcere tanquam Iudex, poteſt omiſſa via iudicij, tranſire ad aliam viam, arg. cap. Paſtoralis de cauſ. poſſeſſ. & propriet. & potius dicitur citaſſe ad cautelam, quam vt præcludat ſibi viam poteſtatis, arg. l. 3. ff. de milit. teſtam. in quo tex. etiam dixit Bal. quod is, qui poteſt ſummariè, & de plano procedere, ſi cœpit procedere ordinariè per libellum, poteſt viam ordinariam omittere, & reliquum proceſſus ſummariè expedire.

Contrarium tamen eſt tenēdum, nam ab actu iudiciali ad extraiudicialem non datur regreſſus, & tenetur Iudex cœptam viam ſequi; Probatur. Primò ex regula, quod via, quam quis ſemel elegit ſibi patere debet, l. ſi mulier, §. fin. ff. quod met. cau. l. quod in hæredi, §. eligere, ff. de tributor. act. l. ſi duo actu, ff. de noxalib. action. & non poteſt cœpta via, variando mutari, l. ſi dominium, ff. de furtis, l. ſi quis iuſiurandum, C. de reb. credit. ſi cert. pet. & eo magis procedit in Eccleſiaſticis Iudicibus, quibus magis prohibita eſt variatio, quàm ſecularibus, cap. cùm autem de iur. patron. Clem. 1. de renunciat. Secundò, qui poteſt agere via exequutiua, & ordinaria contra debitorem, ſi cœpit agere via ordinaria, non poteſt ad exequutiuam redire, nec ſe pœnitendo, variare, l. minor 25. annis, cui fideicommiſſum, ff. de minor. Bald. in l. per diuerſas, quæſt. 10. C. mandat. Cæſar. de Graſſ. deciſ. 2. de ſenten. excomm. Gonz. de alternatiu. gloſ. 6. nu. 192. Guttier. pract. qq. q. 39. Gratian. diſcept. foreſ. tom. 1. cap. 118. num. 43. Giurb. d. deciſ. 74. num. 11. & deciſ. 100. num. 53. niſi tamen adeſſet pactum in inſtrumēto, vel adeſſet proteſtatio. Tertiò, cauſa ſemel effecta ordinaria, ſemper remanet ordinaria, Rota deciſ. 132. in 1. par. diuerſ. & facit Gloſ. notab. in l. proindè, §. notandum, in fin.

in fin. ff. ad leg. aquil. vbi cauſa, quę ſollemniter cæpta eſt; ſollemniter eſt terminanda; & propterea ſi requirebatur libellus, & fuit oblatus, via ordinaria terminanda eſt. Et facit etiam quod ſemel alterata natura rei, ſemper remanet alterata, Mol. de primogen. Hiſpanor. lib. 3. cap. 4. numer. 13. Vrſill. ad Afflict. decil. 338. num. 6. Gonzal. loc. cit. Gloſ. 24. num. 94. & Gloſ. 6. num. 200. latè congerit Tiraquell. de retract. lignag. §. 32. Gloſ. 1. num. 6. & 8. Quartò, citatio, licèt non neceſſaria, conſtituit citatum legitimum contradictorem, nec poteſt procedi ad aliquam executionem, donec de iuribus citati diſcutiatur, Innoc. in cap. cum inter de exception. Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. numer. 611. cum ſeq. ergò non poteſt Iudex variare, extraiudicialiter procedendo, conſtituto iam legitimo contradictore, Bat. in l. fin. num. 21. vbi etiam Bal. num. 42. & Iaſ. num. 23. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. Confirmatur vltimò ex communi opinione, quod ſtante cõpromiſſo facto in aliquẽ tãquã in arbitriũ, & arbitratorem, ſi cępit iudicialiter procedere tanquam arbiter, non poterit variare extraiudicialiter procedendo tanquam arbitrator, Dinus, & Bart. in l. ſocietatem, §. abitrorum, ff. de receptis arbitris, Io Baptiſta de Sancto Blaſio in tract. de arbitr. & arbitrat. q. 4 verſic. 12. & q. 48. & 67. Maſcar. de probat. cõcl. 125.

Hinc collige, quod ſi in aliqua Religione poſſit in aliquem delinquentem iudicialiter procedi iuxta Sactorum Canonum, & Tridentini Decreta, & ſi quæ extant in dicta Religione, ac item ſummariè, & extraiudicialiter iuxta regularem obſeruantiam, ſi cęptum ſit iudicialiter contra eum procedi, non poteſt Superior ordinariam viam derelinquere, & extraiudicialiter, nec tamen contradicente, procedere, conſtat ex dictis. Idem dicendum in Epiſcopo, qui decimas coram Iudice laico petijt, nam non poteſt lite pendente excommunicare, prout prius poterat, ex Triden. de Reformat. ſeſſ. 25. cap. 12. legendus Federic. de ſenis. conſil. 245.

Præſcriptio regulæ de triennali, non interrumpitur per actum extraiudicialem. Cap. III.

VLtimò pro complemento materiæ actus iudicialis, & extraiudicialis, notandum eſt, quod actus extraiudicialis, non interrumpit præſcriptionem regulę de triennali Puteus dec. 174. ſicut quælibet denunciatio extraiudicialis, aut proteſtatio, nullam præſcriptionem interrumpit, l. alienam, ff. pro emptor. cap. nihil, vbi Felyn. num. 5. & in cap. illud, nu. 17. de præſcript. Gonzal. de alternat. gloſ. 9. in annot. num. 33. & ſeq.

Fallit tamen ſupradicta regula in extraiudiciali monitione facta à Summo Pontifice, qui cùm ſit Iudex maximus omnium Iudicum, nec habeat Iudicem coram quo habeat aliquem conuenire per excommunicationem, quæ in die Cenę Domini ſolet publicari; per quam excommunicantur omnes detentores bonorum Eccleſiæ interrumpitur quælibet præſcriptio, Felyn. in cap. cùm non liceat, colum. vlt. de pæſcript. & licèt dicta excommunicatio ſit actus extraiudicialis; ex quo procedit à Summo Pontifice habet vicem ſpecialis, & iuridicæ interpellationis, Innoc. Io. Andr. & Abb. in c. cũ non liceat de pręſcrip. Felyn. in cap. nihil cum ſcandalo,

de

de præſcript. Contrarium tamen latè probat Ruin. conſ. 37. n. 12. & 17. lib. 4. vbi probat, quòd generalis monitio nõ ſufficit, ſed requiritur ſpecialis; pro authoritate tamẽ Summi Pontificis ſufficit, quod ſit extraiudicialis, ſed debet eſſe ſpecialis, & ſic facilè ſecũdũ ipſũ concludi poſſet Bullã Cœnę Domini non interrumpere præſcriptionem legitimè cæptam, prout in ſpecie fundat Couarr. in cap. poſſeſſor. in 2. par. releċt. §. 12. num. 5.

De obligationibus conſequentibus effectiorem actus.

QVÆST. XXIII.

Contrahentes ligantur legibus de contractu loquentibus. Cap. I.

CErtum eſt, quod qui aliquem actum facit, ligatur legibus de illo actu loquentibus, l. ſi duo, vbi Gloſ. & Bal. ff. de acquir. hæredit. Felyn. in cap. cauſam, quæ. nu. 13. de reſcript. Dec. in auth. præterea, num. 10. vbi Curtius Iun. num. 23. C. vndè vir, & vxor, Ruin. conſ. 86. nu. 16. & 145. vol. 3. & dicit Gloſ. in d. l. ſi duo, in verb. adire, quod eſt fictio, contra quam non admittitur probatio incontrarium, Bal. in d. l. ſi duo, dicit eſſe notandum, Natta conſil. 45 & 114 num. 11. Becius conſil. 101. late Surd. conſil. 198. nu. 10. vol. 2. & conſil 374. & 375. Ratio eſt, quia nemo poteſt facere, quin leges in humanis actionibus locum non habeant, l. nemo poteſt, vbi Bar. & communiter ſcribentes, ff. de leg. 1. Item dum quis facit actum cenſetur approbare omnia requiſita neceſſaria ad actum, ſiuè antecedentia, ſiuè conſequentia ſint, cap. cum ſuper, ibi, (per conſequentiam confeſſus eſt) de offic. deleg. Dec. ibidem in 3. notab. facit tex. in cap. ex literis, de conſtit. & cap. ſedes de reſcript. Surd. dict. conſil. 198. num. 14. Ideò qui contrahit cum aliquo tanquam tali, cenſetur fateri illum eſſe talem, l. ſi proponas, 1. ff. de inoffic. teſtamen. Dec. in d. cap. cũ ſuper n. 4. Et qui producit inſtrumentum, videtur confiteri omnia, quæ in inſtrumento continentur, Innoc. in cap. in venerabilibus de exception. Abb. in d. cap. cum ſuper.

Hoc autem procedit in his tantum, quæ pendent à voluntate facientis actum, Alex. conſil. 72. lib. 4. vbi, qui litigauit cum aliquo tanquam procuratore alicuius, poteſt excipere de mandato, Bar. in l. Pomponius, § ratihabitionis, ff. de procurator. Dec. in dicto cap. cum ſuper; Ratio eſt, quia mandatum procuratoris non pendet à voluntate litigantis cum illo tanquam procuratore talis perſonæ. Et è contra, qui ſcit propriam cauſam à falſo procuratore agi, videtur conſentire, atque mandare, Archidiac. & Io. Andr. in cap. qui ad agendum de procurat. in 6. facit tex. in cap. inter dilectos de fid. inſtrum. congerit Alex. conſil. 158. num. nu. 12. lib. 2.

Prædicta procedunt etiam in ſtatuto, idcircò contrahens in aliquo loco, licèt non ſubditus, tenetur ſeruare ſollemnitatem requiſitam à ſtatuto loci, Bar. in l. cunctos populos, vol. 6. C. de Sum. Trin. & Fid. Cath. Ancharan. in cap. Canonum ſtatuta, col. 49. de conſtit. Alex. conſil. 44. vol 5 Hoc autem non ſolum in contractibus procedit, ſed etiam in iudicijs, in quibus dicitur quaſi

contrahi, l. 1. §. idem reſcribit, ff. de pecul. Idcircò Fiſcus, & ſi non ſubditus, litigans in aliquo Tribunali, ligatur, ſtatutis illius Tribunalis, Surd. deciſ. 13. per tex. in l. hæres abſens, § proindè, & l. interdum, §. fin ff de iudic. cap. fin. de for. competenti, ſic etiam clericus litigans coram ſæculari, & ſi non ſubditus, ligatur ſtatutis illius Tribunalis, quoad ordinatoria iudicij, l. cum clericis, vbi Cynus, C. de Sacroſanct. Eccleſ. Alex. conſil. 164. Roland à Valle conſil. 48. numer. 20. vol. 3. Abb. in cap. quod clericis, numer. 10. de iudic. Dec. in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ numer. 11. de conſtitut. Item qui ſequitur forum alicuius, tenetur ſequi iura illius fori, l. 2. vbi gloſ. ff. de conſtit. pecun. Soccin. conſil. 93 numer. 4. lib. 1. vbi agit de clerico litigante coram laico; Ratio eſt, quia qui facit actum, ligatur legibus de actu illo loquentibus, Bar. in l. iusiurandum, § ſi liber, ff. de oper. libertor. Angel. in l. tres fratres, ff. de pact. Crauett. conſil. 186. num. 9. Natta conſil. 49. Roland. de lucro dotis, quæſt. 94. nu. 14. Surd. conſ. 22. & dec. 13. Et qui vtitur aliquo ſtatuto, tenetur ad qualitates à ſtatuto requiſitas, Bat. in l. 1. § quod autem, ff. ne quid in flum. publ. Felyn. in cap. 2. de reſcript Dec. conſil. 520. num. 11. Berou. conſil. 29. num. 29 vol. 2. Crauett. in reſponſ. pro genero, num. 26. & 31. Surd. deciſ 60. num. 4.

Idem eſt in conſuetudine vigente in aliquo loco, nam contrahens, vel diſponens in illo loco ligatur conſuetudine, nec poteſt facere, quia ius conſuetudinis locum non habeat, Io. Faber. §. fin. Inſtit. de legat. Gutt. in repetit. l. nemo poteſt, nu. 85 ff. de leg. 1.

Adde etiam teſtatorem conficiendo teſtamentum, non ſolum ligari legibus de ipſius confectione extantibus, ſed etiam circa eius aperturam, de quibus in l. 2. ff. quemadm. teſtam. aperiant. quare non poteſt mandare, vt teſtamentum ſine ſolemnitate aperiatur, Bal. in l. nemo poteſt, ff. de legat. 1. vbi latè Alex. Lancellot. & Dec. & ſic fuiſſe deciſum teſtatur de Franch. deciſion. 429.

Emphiteutæ obligationes aliquę. Cap. II.

Ex ſupradictis. Primò infertur, quod emphiteuta ex vi contractus emphiteotici, abſque vlla declaratione cenſetur ſe obligare ad integri Canonis ſolutionem, non obſtante quacumque ſterilitate, Natta conſil. 49. nu. 22. Ratio eſt, quia ex iuris diſpoſitione emphiteuta ſuſtinet omnes caſus fortuitos, §. lex itaque, verſic. dudum autem, vbi Gloſ. in verb. ſecus, auth. de non alienan. Alex. in l. interdum, §. ex naufragio, ff. de acquiren. poſſeſſ. & eſt communis opinio, quod ſemper debetur Canon, niſi res in totum pereat, l. 1. ibi, (cum nihil reliquum permanſit) C. de iur. emphit. etiamſi minima pars ſuperſit, vt puta ſi ex octo partibus ſeptem pereant, Azo in ſumma, C. de iur. emphit. Gloſ. Odoffredus, Dynus, Bar. Salicet. & Iaſ. qui teſtatur de communi in d. l. 1. nu. 77. cap. potuit, vbi omnes Canon. de locat. & cond. vel ſi remaneat tantùm ſolum, ſiuè area, deſtructo penitus ædificio, Imol. in d. cap. potuit, Iaſ. loc. cit numer. 15. & 78. Ratio eſt, quia Canon non ſoluitur ratione fructum, ſed in recognitionem directi dominij, Bar. in d. l. 1. num. 4. Alex. in d. §. ex naufragio, idcircò lex ſtatuit etiam dempris fructibus deberi, ad quod emphiteura

teuta ſimpliciter contrahens abſq; vlla declaratione, tacitè obligatur, Natta conſil. 99. nu. 12. Surd. conſ. 48 97. & 98. vol. 1.

Secundò infertur, quod emphiteuta abſque vlla ſpeciali obligatione eo ipſo, quod fundum recipit in emphiteuſim; tenetur ad collectas imponendas, l. 2. vbi Salicet. & alij, C. de iur. emphit. l. ſi pendentes, §. ſi quid cloacarij, ff. de vſufruct. eſt communis opinio in dicta l. 2. licèt contrarium dixerint, Bar. in l. priuati, C. de excuſation. muner. lib. 10. Andr. de Iſer. in cap. 1. §. & plauſtrorum, colum. 2. Quæ ſint regalia; Ratio communis opinionis eſt, quia onus collectarum pertinet ad poſſeſſorem fructuum, l. fin. C. ſine cenſu, vel reliquis &c. l. hactenus, §. 1. vbi Bal. & Angel. ff. de vſufruct. Et vir poſſidens fundum dotale emphiteoticum pro ſubeũdis oneribus matrimonij, iuxtà tex. in l. pro oneribus, C. de iur. dot. tenetur ad collectas, nec mulieri in reſtitutione dotium imputantur, l. neque, ff. de impenſ. in rebus dotalib. factis; Ratio eſt, quia eo ipſo, quod fundum emphiteoticum in dotem recipit, ſubijcitur legi ſtatuẽti onus collectarum ad dominũ fructuum pertinere, latè Natta conſil. 114. lib. 1. per totum, ſicut emphiteuta Eccleſiæ tenetur ad collectas, licèt Eccleſia ipſa non teneatur, quia res ſumit conditionem à perſona, l. 1. C. de imponend. lucrat. deſcript. lib. 10. Andr. de Iſern. in cap. 1. Quę ſint regalia, Alex. conſ. 101. vol. 1. vbi dicit ſic ſeruari de conſuetudine, Natta loc. cit. n. 18.

De obligatione eius, qui ciuilitatem in aliquo loco eſt aſſecutus. Cap. III.

Tertiò infertur, quod acquirens ciuilitatem in aliquo loco, cenſetur ſe obligare ad omnia onera, etiam ignorata, quæ ciuibus imponuntur, Paul. de Caſtr. in d. l. ſi duo, ff. de acquir. hæred. Cagnol. in l. qui cum alio, num. 8. ff. de reg. iur. Et procedit etiamſi ex gratia ſpeciali, ciuilitas concederetur, Petr. & Bal. in l. quod fauore, ff. de legib. Ratio eſt, quia ad ea, quæ ex natura rei, vel ex iuris diſpoſitione ciuilitati cõueniunt, eo ipſo quòd quis efficitur ciuis, obligatur, cùm non detur ciuis abſque onere, Bar. in l. penul. ff. ad municip. & de Incol. Iaſ. & Dec. in l. ſi Ruffinus, C. de teſtam. milit. Conrad. in Templo Iudic. lib. 1. cap. 1. §. 4. verſic. 21. num. 10. Rouit. pragm. 5. de adminiſtrat. vniuerſit. num. 23. Idem eſt etiam quoad commodum, & dignitatem, vt per ſupracitatos, quibus addendus eſt, Thuſcus in verb. ciuilitas concl. 276. num. 45. Non tamen procedit in commodo burſali, quod ex aliqua ſolutione à ciuibus, vel nobilibus olim facta, dependet, Iaſ. in d. l. ſi Ruffinus, in fin. Thuſc. loc. cit. Sunt notanda hæc pro aggregatis ad Sedilia Ciuitatis Surrenti, quibus non competit gaudere de beneficijs Montiũ, nec Monaſteriorum ibidem pro puellis nobilibus erectis.

Et licèt ciuilitas, vel nobilitas ex priuilegio alicui conceſſa, non faciat ceſſare antiquum priuilegium, quia quæ conceduntur in fauorem, non debent eſſe in damnum, l. 3. §. ſi emancipatus, vbi Bar. ff. de bonor.

poſſ ff. contra tabul. Idcircò, ſcholaris ſi ex vi ſtatuti efficiatur ciuis non amittit priuilegium, quod antea tanquam ſcholaris habebat, Bar. d. §. ſi emancipatus, Bald. & Angel. in l. ſi Ruffinus, C. de teſtam. milit. & in l. ea lege, C. de condit. ob cauſ. & probatur in leg. Alexandrinis, vbi Bar. C. de decurion. lib. 10. Sicut Doctor popularis, qui per viginti annos publicè profeſſus eſt, efficitur Comes Palatinus, nõ tamen amittit ius, quod tanquam popularis habebat, quin poſſit ad officia popularia admitti, quia dignitas ſuperueniens, non debet eſſe ad diminutionem prioris ſtatus, Io. de Plat. in dicta l. Alexandrinis, & forenſis effectus ciuis non repellitur, quin poſſit ex vi alicuius priuilegij, aſſumi ad aliquam dignitatem ad quam antea poterat admitti, Alex. conſil. 103. num. 9. lib. 2. & dignitas, ſeù honor ſuperueniens nõ mutat priorem conditionem, quamuis augeat ſtatum, l. falſa §. ſi cui, vbi Bal ff. de condit. & demonſtrat Sic Tabellio effectus Doctor, poteſt conficere inſtrumenta, quia non deſinit eſſe Tabellio, Bal loc. cit. facit tex. in l. ſi quis decurio, vbi Cynus, C. de falſis, & l. 3. vbi Gloſ. C. de dignit. lib. 12.

Ad onera tamen ciuilitati annexa ex natura rei, vel ex iuris diſpoſitione talis ciuis, omninò tenetur, idcircò non ſolùm tenetur ad collectas, vt dictũ eſt, & taliter tenetur, quod non poteſt debitum collectarum cum alio credito compenſari, ſicut regulariter poteſt fieri in alij debitis, & creditis, vt notum eſt, ſic Bar. in §. 1. in auth. de collatoribus, Lancellottus de attentatis, cap. 4. limit. 25. Rouit. in pragm. 5. de adminiſtr. vniuerſ. num. 25. ſed etiam excluditur ab adminiſtratione officiorum, quæ ciuibus in propria patria prohibentur, Roma. conſ. 216. numer. 2. Thuſc. in verb. ciuilitas, concluſ. 276 num. 45. de iure enim communi regulariter loquendo, nullus poteſt in propria patria Magiſtratum exercere, l. ſi eadem, ff. de offic. Aſſeſſor. l. 3. C. de diuerſ. offic. & apparit. lib. 12. vbi Lucas de Penn. l. in Conſiliarijs, C. de offic. Aſſeſſor. l. fin. C. de crim. falſ. l. hi, qui, vbi Gloſ. cum l. ſeq. ff. quib. cauſ. maior. latè Auila cap. 4. prætor. Gloſ. 1. Bouadigl. lib. 1. polit. cap. 12. num. 23. multæ enim ſunt rationes, ob quas de iure, hoc ſtatutum fuit, de quibus latè Maſtr. tom. 1. de magiſtratib. cap. 7. & in ſpecie ad euitandas ſuſpiciones litigantium, nam Iudex eiuſdem nationis, iure licito poteſt tanquam ſuſpectus recuſari, cap. accedens il 2. ibi, (de terra vxoris tuę oriundus) Vt lite non conteſtat. & eadem natio inducit ſuſpicionem, Abb. in cap. fin. de appellat. Bar. in l. fin. ff. de offic. Aſſeſſor. ſic etiam officialis ex loco odioſo, & non confidenti, poteſt ab Vniuerſitate non admitti, Rouit. in pragm. 6. de Baronib. in fine; & hoc etiam in hoc Regno procedit, cùm nullus poſſit eſſet Capitaneus, vel Aſſeſſor in propria patria, niſi ex Principis priuilegio, Franc. deciſ. 479. in prin. Tapp. de Iur. Regn. ſub tit. de creation. official Imbrianus de Iudicib. Reg. par. vlt. num. 10 & hoc etiam procedit in Magiſtro Actorum, cùm veniat appellatione officiallum, & militat eadem ratio ſuſpitionis, & periculum ſubornationis, Franc. deciſ. 98. vbi Amend. in addit. refert pluries deciſum. Rou. pragmat. 1. de official. Idem eſt in Locumtenente Capitanei, ſeù Magiſtratus, ex regula illa, quod ſubrogatus debet eſſe eiuſdem conditionis, & iuris, cuius eſt ille, in cuius locum ſubrogatur, l. Parabola-

ni, vbi

ni, vbi Bal. C. de Epiſc. & Cleric. Bar. in l. 1. C. de præpoſit. agentib. num. 5. Lucas de Penn. in l. penult. C. de agentib. in reb. lib. 12. Marſil. ſing. 553. Niſi tamen ſubſtitutio eſſet ad modicum tempus, Guttier. pract. qq. ciuil. lib. 1. quæſt. 34. Bolognett. in l. 1. num. 9. ff. de offic. Aſſeſſor. Et in hoc Regno communis eſt praxis, quod per 15. dies poſſit fieri ſubſtitutio etiam in perſona ciuis, Franc. Rouit. & Amend. locis ſupracitatis, nouiſſimè Conſtant. in l. nullus, num. 47. C. de decurion. lib. 10.

Subſtituens aliquem in proprio officio, quando teneatur pro delictis, & culpis ſubſtituti. Cap. IV.

QVartò infertur, quod ſubſtituens aliquem in proprio officio, eo ipſo obligatur pro delictis, & culpis ſubſtituti abſque alia promiſſione, l. ad ſimilitudinem, & l. nullus, C. de Epiſcop. & Cleric. l. agentes in rebus, vbi Luc. de Penn. C. de agent. in reb. lib. 2. l. neminem, C. de decurion. lib. 10. Ratio eſt, quia ex iuris diſpoſitione ſubſtitutus gerit officium periculo ſubſtituentis, l. nullus, qui nexu, C. de decurion. lib. 10. & mala electio eſt in culpa, §. præterea Inſtit. quib. mod. contrah. oblig. Idcircò eum eligendo, obligatur ex iuris diſpoſitione, Io. de Platea in d. l. nullus, qui nexu, num. 3. dixit, quod ſi ædificium ruat culpa ſubſtitutorum ab operarijs, ipſi operarij tenentur, latè Roman. conſil. 297. Pariſ. de Puteo tract. de Syodic. in verbo ſubſtitutus, cap. 2. per totum. Et Capitaneus tenetur in Syndicatu pro delictis, & culpis ſui ſubſtituti, Pariſ. loc. cit. Cancer. variar. reſol. par. 2. cap. 2. de iuriſdict. omn. Iud. num. 87. vbi dicit, quod Ordinarius tenetur pro malè geſtis à ſuo Locumtenente, ſic etiam Baiulus de culpis Subaiuli, & Vicarius de culpis Subuicarij, ſic etiam in hoc Regno probant Rouit. pragmat. 5. num. 53. & 55. de Sindic. official. Conſtant. in d. l. nullus, num. 57. & 58.

Procedunt tamẽ ſupradicta. Primò de delictis cõmiſſis in officio, nõ autẽ de alijs, l. 1. C. ad l. Iul. repetund. gl. in l. 1. Cod. vt omn. iud. tàm ciuil. quàm crimin. & in l. Conſiliarius, C. de Aſſeſſor. Auil. Rouit. locis citatis, ſic etiam Notarius tenetur pro ſuo ſubſtituto in concernentibus ad officium, Bar. in l. 1. §. familiæ, ff. de publ. & vectigal.

Secundò, quando ſubſtitutio fit ex voluntate, ſecus tamen ſi ex neceſſitate: exemplum ponit, Cancer. in Vicario Villafranchę habente Subuicarium in Villa Sancti Petri, qui hoc modo creatur, videlicèt Vniuerſitas illius Villę nominat Quĩ ũdos Villæ, ex quibus Vicarius vnũ eligit in Subuicarium, & propterea de culpis illius non tenetur, quia electio non eſt voluntaria, ſed neceſſaria, & potius dicitur, Vniuerſitatem eligere, quàm Vicarium approbantem, arg. tex. l. vnus ex familia, §. ſi de falcidia, ff. de leg. 2. & Bar. notabiliter in l. more, n. 5. ff. de iuriſd. omn. iud. Idcircò fuit judicatum in Sacro Conſilio Neapolitano, quod Vniuerſitas, quæ ex antiquo more tenetur dare Baroni Camerarium, ſiuè Aerarium quolibet anno, & propterea nominat tres, quorum vnum eligit Baro, ſi reperiatur non ſoluendo tempore finitæ adminiſtrationis, tenetur de proprio reficere, Gizzarell. deciſ. 31. & illa ratione, quia periculum nominatorum ſpectat ad nominantes, l. 1. & 2. C. de pericul. nominat.

& Ba-

& Baro eligens iuſtè petit ſibi reſici damnum, quia electio fuit neceſſaria. Idem practicatur in Syndicis, qui ab Vniuerſitatibus eliguntur pro ſeruitio Regis ad colligenda tributa, & collectas, Gizzarell. & Conſtant. locis citatis. Idem eſt etiam in Barone, qui licèt dicatur Iudex Ordinarius vaſſallorum, Andreas de Iſern. in cap. 1. nu. 2. Quid ſit inueſtit; Frecc. de Subfeudis author. 13. de Ponte de poteſtat. Prorog. t. t. de prouiſion. fieri ſolit. §. 1. ex quo tenetur Capitaneum, ſeù Iudicem eligere, Frecc. loc. citat. num. 7. Rouit. pragm. 2. & 3. de ſuſpic. offic. non tenetur de culpis, & delictis Capitanei, Conſtant. loc. citat. numer. 67. Secus in Officiali eligente ſibi Aſſeſſorem, nàm de culpis illius tenetur, nec etiam ipſum exhibendo tempore Syndicatus, liberatur, Auil. cap. 4. prætor. in verb. entregare, Bouadill. lib. 1. polit. cap. 12. num. 45. Rouit. in pragm. 1. de Syndic. offic.

Tertiò, ſupradicta procedunt in habente facultatem ſubſtituendi ex iuris diſpoſitione, ſecus tamen ſi facto hominis, nam ſubſtituens non tenetur, ſi non fuit in culpa in eligendo exemplum eſt in procuratore cum poteſtate ſubſtituendi, nam procurator ſubſtituens non tenetur de exceſſibus ſubſtituti, niſi fuerit in culpa in ſubſtituendo, quia ſubſtitutus cenſetur datus ab ipſo domino, Gloſ. in cap. 1. in verb. ſubſtituendi, de procurator. in 6. Franch. in dicto capit. 1. §. licet, Salicet. in l. quod quis in 5. quæſt. ff. de procurator. Franch. dec. 212.

Ad quid teneatur Pater pro Filio dotem recipiente, vel facto Decurione, & emptor rei, qui promiſit rem emptam, ſemper, & quandocunque retrouendere. Cap. V.

QVintò infertur, quod pater conſentiens matrimonio filij, cenſetur ſe obligare pro dotis conſeruatione, & reſtitutione, abſque aliqua ſpeciali promiſſione, l. ſi cũ dotem, §. tranſgrediamur, vbi Dyn. Bar. & Alex. nu. 5. ff. ſolut. matrim. Ratio eſt, quia lex diſponit patrem obligari debere pro dote à filio recepta; idcircò conſentiendo in matrimonio, tacitè ſe videtur obligaſſe, & obligatio, quæ de iure erat debita, cenſetur inducta quoad effectum, Surd. deciſ. 62. num. 14. & 33. vbi alios allegat, faciunt dicta per Dec. in auth. præterea in primo notab. C. vnd. vir. & vxor. Ceſal. conſil. 671. Afflict. in cap. 1. notab. 13 de prohib. feud. alienat. per Federic. Et quod inducatur tacita hypoteca in bonis patris aſſentientis matrimonio filij pro dotis reſtitutione, latiſſimè Corn. conſ. 256. lib. 1. Fabius Turrectus conſil. 45. lib. 3. Procedit etiam talis obligatio etiam in feudis patris abſque Regio aſſenſu, in beneficium tamen mulierum huius Ciuitatis, Frecc. de ſubfeud. lib. 2. quæſt. 13. num. 2. Philipp. Paſcal. de iurib. Patriæ poteſt. par. 2. cap. 7. num. 79. cum ſeq.

Et procedit ſupradicta tacita obligatio non ſolùm reſpectu cõſeruationis, & reſtitutionis dotis, ſed etiam pro ſolutione dotarij, quod vulgo antefatum dicimus, Iaſ. in §. fuerat,

col. fin.

col. fin. verſic. vlt. aduertas Inſtit. de action. Maſtrill. deciſ. 48. in 1. part. Item etiamſi pater conſentiens proteſtetur ſe nolle obligare, Iaſ. in d. §. fuerat, num. 108. Palatius Ruuius in repet. rubr. de donation. inter vir. & vxor. §. 1. nu 6. Barboſ. in d. §. tranſgrediamur, nu. 9. Ratio eſt, quia in his, quæ procedunt ex iuris diſpoſitione proteſtatio hominis nihil operatur, Gloſ. in l. alimenta, C. de negot. geſt. & nemo poteſt facere, quin leges in proprijs actibus locum nõ habeant, d. l. nemo poteſt, ff. de leg. 1. Barboſ. loc. cit.

Idem prorſus dicẽdum de patre conſentiente, vt filius efficiatur Decurio, nam eo ipſo cenſetur ſe obligare tanquam fideiuſſor pro mala filij adminiſtratione, l. 1. C. de filij fa-mil. & quemadmod. patr. tenean. l. 2. ff. ad municipal. & de incol. l. & filios in poteſtate, C. de Decurion. lib. 10. Io. de Plat. in l. 1. C. de Decurion. lib. 10. Palatius Ruuius in d. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 21. num. 9. Et procedunt ſupradicta in omnibus publicis officijs, quæ à filijsfamilias cum conſenſu patris aſſumuntur, latè congerit Paſcalis in d. tract. de iurib. patr. poteſt. par. 1. 16. num. 81. & eo ipſo quod pater expreſsè non diſſentit, quando filius publicum officium aſſumit, cenſetur conſentire, & eo ipſo obligatur, d. l. 1. C. de filijs famil. &c. ibi, (conſentire autem is videtur, qui non teſtificatur diſſentire nominationi) & ſupradicta obligatio non ſolùm procedit pro indemnitate Reipublicæ, ſed etiam priuatorum, quando tamen ab ipſa cauſâ publica, priuatorum cauſa dependet, exemplum eſt, in filio Decurione, cui ex cauſa officij data fuit tutela, nam pater de mala adminiſtratione tutelæ etiam tenetur, d. l. 2. ff. ad municip. & de incol. Corn. & Barboſ. latè locis citatis; Et ratio eſſe poteſt, quia ſicut conſenſu ad actum trahitur ad omnia conſequutiua actus, Bal. in l. ſi legatarius, §. poteſt, ff. de leg. 3. Bar. in l. 3. §. ſufficit, ff. de contr. iudic. tutel. Frec. de ſubfeud. lib. 2. quæſt. 3. annot. 5. ità & obligatio, vt per ſupracitatos.

Sextò, infertur, quòd promittens retrouendere ſemper, & quandocunque rem emptam, non tenetur, niſi infra ſpatium 30. annorum, Bald. conſil. 303. vol. 1. Iaſ. Curt. Iun. & Iacobin. de Sancto Georg. in l. petens, C. de pactis, Couar. variar. reſolut. lib. 1. cap. 9. num. 1. & 2. latè Tiraquell. de retractu conuentionali, §. 1. Gloſ. 2. num. 7. Ceſal. conſil. 43. Menoch. conſil. 201. num. 85. Ratio eſt, nam ex iuris diſpoſitione tale pactum retrouendendi, ſpatio 30. annorum reſtrictum fuit, cap. 1. vbi Gloſ. Iſern. Bal. Laudenſ. Aluarot. & alij, de feudo dato in vicem legis Commiſſor. in vſib. feudor. Gloſ. in cap. 1. in verb. præſcriptionem, C. de bonis mater. & in l. prima, C. de concuſſion Tiraquell. in d. Gloſ. 2. nu. 9. & dùm partes contrahendo aponunt pactum reemendi, ligantur legibus de tali pacto ſtatuentibus, Surd. deciſ. 2. num. 14.

An teneat prohibitio Teſtatoris, quod Epiſcopus non procedat ad exequutionem piarum diſpoſitionum. Cap. VI.

SEptimò, infertur, quod teſtator diſponendo aliquid ad pias cauſas non poteſt prohibere, quin Epiſcopus in caſu negligentiæ hæredum, vel exequutorum non procedat ad exequutionem piarum diſpoſitionum, c. tua nos, vbi Abb. & Couar.

Couar. de teſtam. l. nulli, & Auth. item teſtator, C. de Epiſc. & Cler. Ratio eſt, quia de iure Epiſcopus eſt exequutor omnium piarum diſpoſitionum, dicto cap. tua nos, vbi gloſ. in verb. interdici, & c. requiſiſti, de teſtamen. Clem. 1. de teſtam. §. ſi quis autem pro redemptione captiuorum, auth. de Eccleſiaſt. tit. Rota Roman. deciſ. 611. apud Seraph. num. 7. par. 1. Imò ex deciſione Sacr. Concil. Triden. ſeſſ. 22. de Reformat. cap. 8. Epiſcopi procedunt ad exequutionem piorum legatorum, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, ibi, (Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tàm in vltima voluntate, quàm inter viuos ſunt exequutores) Idcircò etiam exemptos cogere poſſunt, vt de Regularibus exequutoribus teſtamentorum loquitur, tex. in Clemen. vnic. de teſtamen. Niſi tamen exemptio talis eſſet, vt nullo modo poſſint ab Ordinario puniri, Riccard. in 4. diſt. 45. art. 5. quæſt. 2. Syl. verb. teſtamentum 2. q. 2. d. 4. Mol. de iuſt. diſt. 247. Rodriq. de reg. tom. 3. quæſt. 70. artic. vltim. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 11. num. 22. Et de Officialibus Sanctæ Inquiſitionis exemptis ab Ordinarij iuriſdictione, quod poſſunt etiam cogi, tradunt Theſaur. for. Eccleſ. par. 2. cap. vltim. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. num. 14. Et ob negligentiam hæredum, vel exequutorum teſtamentariorum, deuoluitur facultas ad Epiſcopum tranſacto anno, d. cap. tua nobis, & cap. requiſiſti, & cap. ſi heredes, vbi Couar. Guttier. pract. qq q. 44. & 45. Genuenſ. in prax. cap. 69. Barboſ. loc. cit. Idcircò non poteſt, teſtator prohibere, quin Epiſcopus in caſu negligentiæ non procedat, vt per ſupra citata iura.

Dictis addenda ſunt, tradita per Spinum in ſpecul. teſtamen. par. 1. in rubr. nu. 9. Tel. Fernandez ad leges Tauri leg. 36. num. 5. Valenzuola conſil. 53. num. 29. & ſeq. Molſ. ad conſuetud. tom. 1. par. 3. quæſt. 10. & tom. 2. eadem quæſt. & in 2. par. Summ. tract. 13. de vltim. volunt. cap. 5. numer. 105. alios congerit Barboſ. loc. citat. num. 27. Nam eo ipſo, quod diſponit ad pias cauſas, obligatur legibus de dicta materia loquentibus, d. l. nemo poteſt, vbi poſt alios, latè Guttier. Sicut non poteſt teſtator prohibere, nè exequutores rationem reddere teneātur, Ripa in d. l. nemo poteſt, num. 127. Spin. loc. cit. Gloſ. 28. Couar. in d. cap. tua nos, num. 6. Iacob. de canib. tract. de exequutor. vltim. volunt. par. 2. §. nouiſſimè, num. 2. & ſeq. facit tex. in l. quidam decedens ff. de admin. tutor. ibi, (nemo enim ius publicum remittere poteſt huiuſmodi cautionibus, aut mutare formam antiquibus conſtitutam) licèt quando teſtator remittit redditionem computorum intelligitur de ſcrupuloſa, & ſtricta redditione, vt nõ teneatur de leui, vel leuiſſima culpa, & ità procedit tex. in l. Aurelio, § fin. & l. ſi quis rationes, & l. petitur, ff. de liberat. legat. Sic etiam fundans Cappellaniam, vel ius patronatus, non poteſt apponere conditionem, nè ſit ſub Epiſcopi poteſtate, Bart. in l. quoties, §. fin. ff. de adminiſtr. tutor. Abb. in cap. dilectus notab 4. de conſuetud & in cap. requiſiſti, nu. 22. de teſtamen. & in cap. nobis de iur. patron. Felyn. in cap. cùm venerabilis, num. 33. de exception. Couar. in d. cap. tua nos, Barboſ. loc. cit. num. 29. Ratio eſt, quia regulariter omnia pia opera Epiſcopi iuriſdictioni ſubduntur, idcircò ad ipsũ pertinet viſitatio, emendatio, & exequutio, vt in d. c. 8. Trid.

Amplia-

Ampliatur ſuptaſi:mata illatio, vt procedat etiamſi in diſpoſitione ad pias cauſas adeſſet clauſula annullatiua, videlicèt, vt eo ipſo, quod Epiſcopus ſe ingerit pro exequutione, diſpoſitio habeatur pro non facta, vel legatum non cenſeatur pium, vel alteri applicetur; Eſt communis opinio, vt per Ripam, Felyn. Couar. & alios locis citatis, Vaſq. de ſucceſſionum creatione, lib. 1. §. 7. num. 17. vbi dicit eſſe communem, licèt ipſe contrarium prober, ſed malè, & meritò improbatur à Guttier in d.l. nemo poteſt nu. 451. Probatur communis opinio; Nã in vltimis voluntatibus reijcitur conditio contra bonos mores appoſita, & diſpoſitio ſuſtinetur, l. conditiones, quæ contra bonos mores, ff. de condit. inſtitur. licèt ſecus ſit in contractibus, ex illa ratione, quia lex reijcit malam coditionem ſuſtinendo diſpoſitionem in vltima voluntate, non tamen malam conditionem appoſitam in contractu, quia contrahentes poſſunt ſibimet conſulere, latè Sarmiento lib. 2. ſelect. qq. cap. 3. num. vltim. latè agit Sanch. lib. 1. de matrim. diſp. 34. numer. 1. & 2. Sed conditio nè Epiſcopus requirat in caſu negligentiæ hæredum, vel exequutorum poſt annnum, iuxtà tex. in cap. nos quidem, de teſtament. dicitur eſſe contra bonos mores, quia repugnat diſpoſitioni iuris communis ciuilis, & canonici, quam immutare non poteſt, cap. requiſiſti, de teſtam. l. nemo poteſt, ff de leg. 1. Gloſ. in dict. cap. tua nos, in verb. interdici, ergo; optimè ponderant Valenz. & Guttier. locis citatis.

Confirmantur ſupradicta: licèt in donatione, quæ fit Eccleſiæ poſſit apponi conditio, quæ omninò ſeruanda eſt, cap. verum de condit. in ſert. tamen in conditione Eccleſiæ non poteſt apponi pactum, vel conditio reuocationis, cap. 2. & cap. ſi quis baſilicam 10. quæſt. 1. cap. 1. de conſecrat. diſt. 1. cap. 1. de cenſibus; Ratio eſt, quia reuocatis bonis, ſtaſtus Eccleſiæ ad nihilum reduceretur, cùm ſinè temporalibus ſpiritualia miniſtrari non poſſint; cap. ſi quis adiecerit, 2. quæſt. 3. Ancharan. conſil. 197. & ità pluries Rota reſoluit, Farinacius in diuerſ. deciſion. deciſ. 566. Molfeſ. d quæſt. 10. & ſemel Deo dicata, pro animarum ſalute non debent ad alios vſus conuerti, cap. benè quidem, 96. diſtint. cap. ſemel, vbi Dynus, de regul. iur. in 6. Loffred. conſil. 48. num. 24. Gregor. Lopez leg. 64. tit. 4 par. 1. Gloſ. 6. Propterea legatum pium, nunquam efficitur caducum, & ſi non poterit ſpecificè adimpleri iuxtà voluntatem teſtatoris, in aliud opus arbitrio Epiſcopi commutandum erit, dict. cap. nos quidem, vbi Abb. & Couar. l. legatum, ff. de vſufruct. leg. Mol. de iuſtit. & iur. diſp. 249. Et quando fit commutatio vltimarum voluntatum à Summo Pontifice, iuxtà tex. in Clem. quia contingit, de relig. domib. etiam Epiſcopus ſummariè, & extraiudicialiter cognoſcere debet ſi præces veritate nitantur, priuſquam commutatio executioni demandetur, Trident. ſeſſ. 22. cap. 6. de Reformat. Ergò clauſula annullatiua, nullo modo poteſt officere, quin Epiſcopus non vtatur ſuo iure circa exequutionem piorum legatorum.

In locum Epiſcoporum hodiè ſucceſſit Tribunal Reuerendæ Fabricæ ex varijs Bullis Summorum Pontificum, videlicèt Pauli Tertij, Iulij Secundi, & aliorum; De hoc Tribunali, latè agit Ricc. in prax. var. reſolut. tom. 1. reſolut. 374. cum multis ſequentibus, ſed ſi quis vellet Reuerendam Fabricam in ſua

diſpoſitione locum non habere, poterit aliquid confidentialiter amico legare, nam non dicitur exequutor is, cuius cõfidentię aliquid legatum eſt, Bar. in l. cum quidam, ff. de leg. 2. Abb. in dicto cap. nos quidem, num. 12.

Quouſque ſe extendat obligatio Regulæ in Regularibus. Cap. VII.

OCtauò infertur, quod Regularis, eo ipſo, quòd Regulam approbatam profitetur, non ſolùm obligatur obedire Prælato, aliquid præcipienti ex contentis in Regula, vt notum eſt, ſed etiam in omnibus, quæ ad regulam pertinent explicitè, vel implicitè, D. Bonau. in regul. S. Franc. c. 20. vel directè, ſeù indirectè ad regulam pertinent D. Thom. 2. ſent. diſt. vlt. q. 10. art. 10. vbi inquit, (ad regulam pertinere intelligenda ſunt, non ſolùm ea, quæ expreſsè continentur in regula, ſed etiam illa, quæ quocunq; modo ad regulam reducuntur, & obedire in his eſt de neceſſitate obedientiæ.) Idem probat Sylu. V. religio 6. §. 6. Caiet. 2. 2. quęſt. 88. art. 8. dub. vlt. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 41. numer. 77. Tappia in Auth. ingreſſi in verb. ipſo ingreſſo, cap. 1. nu. 44. & 59. Rodriq. de regular. tom. 1. quæſt. 44. art. 1. Sanch. in Sum. lib. 6. cap. 2. num. 9. Mirand. in manual. Prælat. quæſt. 26. art. 7. Sicut ſuſcipiens ordinem ſacrum, eo ipſo abſque aliqua declaratione, vel promiſſione obligatur ad continentiam, cap. à multis, de ætat. & qual. & ad recitationem horarum canonicarum, cap. 1. de celebr. miſſ. vbi omne canon. Nau. cap. 7. de oration. Ratio eſt, quia eo ipſo, quòd quis actum aliquem facit, obligatur ad omnia, quæ ad actum ipſum ex iuris diſpoſitione pertinent.

Supradicta procedunt etiam in profitente Religionem relaxatam; nam tenetur ad obſeruantiam votorum, non tamen ad obſeruantias, quę lapſu temporis, vel ex Superiorum expreſſa, vel tacita diſpenſatione abolera ſunt, D. Thom. in 4. diſt. 38 quæſt. 1. art. 3. quęſtiunc. 1. ad 3. vbi Carthuſian. q. 2. circa medium, Sylu. V. religio 3. §. 12. Lopez in 1. par. inſtruct. cap. 4. col. 2. Rodriq. 2. tom. ſum. cap. 95. Tap. loc. cit. num. 64. & 65. & ex Canoniſtis Innoc. & Abb. in cap. ſuper eo, de regul. Felyn. in cap. nam concupiſcentia de conſtit. Sanch. d. cap. 2. n. 26. Ratio concluſionis eſt, quia tria vota continentur, ſub regula tanquam omninò ſubſtantiale Religionis, idcircò ſtante Religione, nullus vſus, aut diſpenſatio facere potuit, quin non obliget, cap. cùm ad monaſterium de ſtat. monach. vbi dicitur, quod Summus Pontifex poteſt facere de monacho non monachum, ſed non, monachum proprietarium; Reliquæ verò obſeruantiæ continentur ſub voto non tanquam, quid ſubſtantiale Religionis, ſed tanquam leges Religioni adiũctę pro bono ipſius; Idcircò longo vſu, vêl Superioris diſpenſatione, prout aliæ leges tolli poſſunt, Caiet. 2. 2. quæſt. 198. art. 9. in fin Nau. d. cap. 12. nu. 50. & alij ſupracitati.

Tenerentur tamen Profitentes in Religione relaxata ſi pro maiori parte reformaretur, regulam inſtauratam obſeruare, Innoc. d. cap. ſuper eo, vbi Anton. num. 9. Anchar. n. 4. Abb. nu. 6. Dec. in cap. ad noſtram de appellat. alios allegat Sanchez loc. cit. nu 35. Mirand. in manuali Prælatorum, quæſt. 26. numer. 10. concl. 2. Hoc autem non procede-

ret in foro conſcientiæ, quando profitentes habuerunt animum ſe obligandi eo modo, quo tunc viuebatur,& non aliter, Anton. de Butr.in d.cap.ſuper eo, Tabien. in verb. religio,q.11.nu.22. Armil. eodem verb num.9. Nauar.lib. 3. Conſil.ſub tit.de regul.conſil.9.& 45.Azor.in ſum.lib.13.cap. 11. q. 17.Sanch.loc.cit.numer.39. Non tamen hoc procederet,quando inſtauratio tenderet ad bonam obſeruantiam votorum, Abb.in dicto cap.ſuper eo,Syl.Sanch. & alij ſupracit. Ratio eſt,quia qui profitetur in aliqua Religione profitetur regulam, & non conſuetudinem, cap.ex parte,ibi, (regulam ſecundum formam ordinis profiteantur, & ſeruent, Eccleſiaſtica Cenſura compellas) de regular.Idcircò iurè Bonifacius Octauus potuit moniales obligare ad clauſuram, quæ tunc temporis non erat,cap. vnic. de ſtat. regular. in 6. quod poſtea confirmarunt Sac.Concil.Triden. ſeſſ.25.de regul.c.5. Pius Quintus in Bull.incip.Cura Paſtoralis ann. 1566.& Gregorius Decimuſtertius in Bul.incip.Deo ſacris ann.1572. Ratio fuit, quia clauſura monialium pertinebat ad obſeruantiam voti caſtitatis, quod ex vagatione monialium difficilè obſeruabatur, vt d.cap.vnic.ibi, (laſciuiendi opportunitate ſublata eidem corda ſua, & corpora in omni Sanctimonia diligentiùs cuſtodire) ſic Gl.in eodem cap. in verb.preſentes, vbi etiam Monach.n.1. Dominic.n.5. Franch.numer.5.Dec.in d.cap. ad noſtram,num.19.Sylu.in verb.religio,6.quæſt 6. Carthuſ.in opuſc. de Reformat.monial. art. 1. cum tribus ſeqq.Rodriq.de regul. dicta quæſt.44.art.1.Mirand.loc.cit.ſic etiam meritò Pius Quintus in ann. 1567. eiecit quoſdam Religioſos à Regnis Hyſpaniæ, quos actault ad profitendum in alijs Religionibus, in quibus religiosè viuendo poſſent promiſſa vota ſeruare; Iuſta fuit Sanctiſſimi Pontificis ſententia, nam Regulares ſæculariter vinendo, à proprijs monaſterijs eijciendi ſunt, & alij eiuſdem Ordinis ſubſtituendi,quibus non exiſtentibus, alijs alteriùs Ordinis ea tradenda ſunt ad hoc, vt inquit tex.in c.relati,Ne cler.vel monac. (vt labores impiorum iuſti edant, & illi tamen robore perfuſi, ad ſui Ordinis obſeruantiam reuertantur) Et licèt arctior vita iam profeſſis imponi non poſſit, cap. ad audientiam, il ſecondo,de Eccleſ. edific. Gl.d.c.relatum in ver.eis eiectis,& in proprijs terminis eiectionis dictorum Religioſorum.Nau.in cap. ſtatuimus 12.quæſt.2. num. 21. & conſil.17.numer.7.de regular. Ad profitendum tamen in alijs Religionibus, vbi vota ſeruentur cogi poſſunt,d.cap.ex parte,de regular. Dec. in cap. ad audientiam,de appellat.Sanch.loc.cit.num.44.

Quæres an Regulares tempore peſtis poſſint à proprio Prælato cogi fratribus eiuſdem Conuentus inſeruire, Caiet.opuſc.tom.3. tract. 9. de vincul. obedient. quæſt. vnic. Rodriq.de regular.to.3.quæſt.31. Sanch. loc.cit.nu. 56. reſpondent affirmatiuè; Hæc enim obligatio ex ratione ſtatus, & ex vi regulæ implicitè deſcendit, vt mutua ſeruitia Regulares ad inuicem ſibi exhibeant,& niſi talis adeſſet obligatio,in caſu peſtilentiæ minùs rectè eſſet prouiſum Regulari Reipublicæ,& ſtatui regulari,Rodriq.loc. cit. Licèt autem cum periculo vitæ,quis non teneatur Prælato obedire, hoc tamem non procedit, quando ratio boni communis, & cõſeruationis ſtatus regularis aliud expoſcit, exemplum eſt in militæ, qui Principe præcipiente tenetur,

etiam cum periculo vitæ militare, vt notum eſt, & iuſtè præcipitur, ab homine id, ad quod quis ex debito legali tenetur, D. Thom. 2. 2. quęſt. 123. art. 5. Sic etiam ſuperior conuentus tenetur tempore peſtis proprium Monaſterium non derelinquere, quia ipſe eſt Parochus ſuorum ſubditorum, Rodriq. in ſumm. tom. 2. cap. 9. num. 2. & de regul. d. quæſt. 31. artic. 3. Sanch. loc. citat. num. 55.

Quòd verò ad ſæculares peſtilentia affectos, certum eſt, quòd Regulares Monaſticam vitam profitentes, qui non habent ex inſtituto proximorum ſpirituali ſaluti intendere, non poſſunt cogi Sacramenta miniſtrare, imò poſſunt à loco peſtifero aufugere, Caiet. 2. 2. quæſt. 26. art. 5. Bagnoſ 2. 2 quæſt. 33. art. 3. Armil. in verb. Epidemia Rutil. Benzon. tract. de fuga tempore peſtis lib. 1. q. 1. concl. 10. Sanch. loc. cit. num. 59. Rodriq. d. art. 3 verſic. dico 2, vbi inter varias Religiones, quas nominat, nempè Carthuſianos, Camaldulenſes, Heremitas, nominat etiam Theatinos, in quo valdè fallitur, quia Sacra noſtra Religio proximorum ſpirituali ſaluti ſatis incumbit, ac prædicationi Verbi Dei, & Sacramentorum adminiſtrationi, vt ex Conſtitutionibus patet, imò gaudet priuilegijs Mendicantibus conceſſis, vt patet ex priuilegijs Clementis VII. & Pauli IV. & aliorum Summorum Pontificum, vt latè per Peregrin. in Compendio.

Quòd verò ad Regulares Mendicantes certum eſt, quod in defectum Parochorum tenentur Sacramenta ſæcularibus tempore peſtis miniſtrare; Ratio eſt, quia ex inſtituto tenentur proximorum ſaluti ſpirituali incumbere, D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 2. vbi ait, (*conuenientiſſimum eſt ad prædicandum ad Confeſſiones audiendum, & ad alia huiuſmodi, quæ pertinent ad ſalutem animarum, aliquam Religionem inſtitui procurando vtilitatem proximorum, per ea, quæ pertinent ad ſpiritualem animę ſalutem*) & in eadem quæſt. art. 4. ad 2. dicit, (*& ità ſubſeruire Prelatis in tali miniſterio, eſt huiuſmodi Religionis proprium*,) & in eodem art. ad 5. dicit, (*opportunum autem fuit, vt Præter Ordinarios Prelatos, alij aſſumerentur ad huiuſmodi officia, propter multitudinem fidelis populi, & difficultatem inueniendi ſufficienter perſonas diſtribuendas ſingulis plebibus*,) & Caiet. ibidem dicit, (*quia de facto malè conſultum Populo Chriſtiano inuenitur, ſine huiuſmodi ſupplemento, quod Deus dedit, & Romanus Pontifex gratiosè ſuſcipiendo approbauit*) ergò adueniente neceſſitate, iuſtè poteſt Prælatus præcipere, & ex vi profeſſionis tenentur obedire, vt ſupra probatum fuit.

Confirmantur etiam dicta, nam Regulares Mendicantes dicuntur cooperatores, & coadiutores Parochorum, Clem. dudum ibi, (tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum ſuorum participes, prompta benignitate recipiant) de ſepult. & Parochos teneri certum eſt, Nau. in ſumm. cap. 24 num. 12. & alij.

Communis itaque opinio eſt Mendicantes in ſubſidium Parochorum teneri, quam probant poſt D. Tho. in opuſc. 18. cap. 16. in fin. Rutil. Benſon. lib. 1. d. diſp. 1. q. 1. concl. 10. per totum, Rodriq. d. q. 31. de Regul. art. 4. Sanch. loc. cit. nu. 60. & ſic fuit à Sacra Congregatione reſolutum tempore, quo peſtis Mediolani graſſabatur, inſtante Sacto Carolo Borromeo tunc Archiepiſcopo.

Supradicta multò fortiùs procedunt in Regularibus, qui ex voto Mini-

ſterio

ſterio infirmorum obligantur, nam ex debito profeſſionis,& ex vi voti, tenentur Sæcularibus peſtilentia ægrotantibus miniſtrare, vt optimè aduertit Rodriq. d. art. 3. in fin.

Omnes Regularium obligationes, de quibus hactenus loquuti ſumus deſcendunt ex vi Profeſſionis, quam liberè emittendo, obligantur ad omnia, quæ in ipſa continentur, atque ex iuris diſpoſitione dependent, & verificatur regula in principio poſita; Quod qui facit actum, obligatur legibus de actu illo loquentibus, dicta l. ſi duo, vbi Bald. de acquir. hæred.

Quodnam temporis interuallum, actus continuationi officiat.

QVÆST. XXIV.

Ex pluribus iuribus,& exemplis probatur aliqualem interruptionem nihil obeſſe. Cap. I.

STatuenda eſt Regula generalis, quod actus dicitur continuè fieri, etiam quòd aliquod adſit temporis interuallum, Gloſ. in cap. fin. in verb. continuè, de verbor. & ter. ſignific. in 6. & in cap. ſicut tibi il primo, in verb. quotidiana de conſecrat. diſt. 5. Abb. in cap. cùm cauſam, num. 2. de elect. Felyn. in proem. Decretal. in veb. Rex pacificus, num. 3. Roman. conſil. 263. & 264 & in l. 1 num. 18. vbi Rip. nu. 105. ff. ſol. matr. Capyc. deciſ. 87 num. 5 Cened. qq. Canon. q. 1. nu. 37. Multa poſſunt adduci, quæ id confirmant, & Primò aqua quotidiana dicitur, quæ quotidie duci ſolet, etiamſi aliquando ducta non ſit, l. 1. verſ. quotidiana, ff. de aqua quotid. & eſtiu.

Secundò, qui tenetur, aliquid continuatè gerere, poteſt habere aliquot dies ad quieſcendum, Gloſ. in cap. quàmuis, in verb. continuatis, de offic. Ordinar. in 6. Quare valida eſt conſuetudo, vt qui peregrè aduenerit propter negotia Eccleſiæ poſſit triduo domi manere ad quieſcendum, & interim lucrari diſtributiones quotidianas, Gemin. in cap. vnic. nu. 3. vbi etiam Franch. num. 2. de cleric. non reſident. in 6. Monet. de diſtribut. quotidian. par. 2. q. 12. numer. 49. Cened. loc. cit. & ſi in aliqua Religione adeſſet conſtitutio, quod hoſpites per triduum eſſent immunes ab oneribus Communitatis, prout eſt in Noſtra, & habetur, par. 2. Conſtitut. cap. 9. eſſet laudabilis, & rationabilis.

Tertiò ſucceſſores in aliqua dignitate dicuntur continuatè eſſe, licèt adfuerit aliquod temporis interuallum, cap. cùm cauſa. vbi Abb. num. 2. de elect. Nam verbum illud, continuò, intelligitur cum aliquo temperamento, licèt ex ſui natura denotet, vt actus fiat ſine interuallo, cap. cæterum, vbi Abb. num. 4. de reſcript. & ibi additio, l. ità ſtipulatus ſum Damam, vbi Iaſ. num. 2. de verbor. oblig. recipit tamen congruam interpretationem, & ciuiliter debet intelligi, ideſt, horis, & temporibus competentibus, Iaſon. loc. cit. Cened. Sing. 74.

Quartò, de iure antiquo homicida voluntarius continuo debebat ſtare ad Ianuam Eccleſiæ, cap. ſi quis voluntate, 50. diſt. intelligitur tamen ſtatutis horis, & temporibus, cap. Sacroſancta, 22. diſt. cap. ſi quis

quis vult, 26. diſtinctione.

Quintò, teſtes deponentes ſe continuo vidiſſe aliquos certam rem poſſidere, non vitiantur eorum dicta, ſi aliquo ſpatio temporis non viderunt, ſufficit enim ſi pro maiori parte viderunt, & ſi pro eodem tempore principales poſſederunt, Iaſ. in d. l. ità ſtipulatus ſum, Abb. Felyn. & alij ſupra allegati Capyc. d. deciſ. 37.

Sextò, ſi teſtator legat domum Eccleſiæ ſub conditione, vt ſuo hæredi ſoluat decem in tribus terminis continuatis, conſequetur legatum, etiamſi temporibus interpellatis ſoluerit, Roman. in l. ſi ità ſtipulatus eſſem, cum leg. ſeq. in fin. ff. de verb. oblig. Felyn. in d. verb. Rex pacificus.

Septimò, ſeruus, cui Dominus libertatem reliquit, ſi per triennium continuò Titio ſeruierit, licèt antè triennij conſumationem aufugerit, reuerſus tamen triennium compleuit, libertatem conſequetur, nec oberit interruptio, l. Paulus, §. Gaius, ff de liberal. cauſ. (Hæc notanda ſunt pro pænitentijs certo loco ſeruiendi, quas Sacra Pœnitentiaria ſolet imponere, nam ſufficit ſi ſtatuto tempore, inſeruiet diſcretè, & non continuè.)

Octauò, experientia à frigidis, & maleficiatis facienda per triennium continuum, cap. fin. ibi, (per continuum triennium) de frigid. & malef. non impeditur, ſi ad aliqua negotia diuertant, ſufficit enim ſi interpellatis temporibus triennium compleatur, Abb. in d. cap. fin. in fin. l. ex facto, §. reum, ff. de hæred. inſtituend.

Nonò, ſtante ſtatuto, quòd qui per decennium habitauerit in aliquo loco, efficiatur ciuis illius loci, nihil refert ſi aliquando infrà decennium diuerterit, ſufficit enim ſi pro maiori parte anni habitauerit, Bart. in l. cum delanionis, §. Sabinus, ff. de fund. inſtruct. & inſtru. legat. Roman. Singul. 681. incipiente communiter &c.

Decimò, qui tenetur quotidiè celebrare poteſt aliquando intermittere, cap. ſignificatum, de præbend.

Vndecimò, ſtante ſtatuto, quod detentus in carcere per annum, liberetur ob amorem Dei, qui duplici Semeſtri interpellato detentus fuit in carcere, poterit liberari, Iaſ. in l. ſi idem cum eodem in princ. ff. de iuriſd. omn. iud.

Duodecimò, indultum Summi Pontificis, quod Regularis poſſit triennio ciuilibus ſtudijs vacare, intelligitur etiamſi tempore interpellato triennium non excedat, Bald. in l. non ſolùm, ff. de excuſation. tutor.

Ratio eſt, quia licèt tempus, aliud dicatur cõtinuum, quod currit etiam diebus feriatis, & impeditis, & aliud vtilè, & temporis appellatione venit continuum, gloſ. in Clem. vnic. in verb. continuum de in integr. reſtit. & in rubr. ff. de diuerſ. tempor præſcript. Abb. in cap. ſuper eo, de appellat. & c. beneficia de conceſſ. præbend. Et inſuper verum ſit, quod tempus ſimpliciter appellatum, interpretatur de anno, cap. omni tempore, vbi gloſ. 1. de conſecrat. diſt. 4. & Bart. in l. ſi legatum in 4. not. ff. de ann. legat. dixit, quod promiſſio de ſoluendo in tribus terminis, intelligitur de tribus annis, nam quilibet terminus, ſeù quodlibet tempus, verificatur in anno, Gloſ. in l. vſuræ, in verb. ſolutæ, vbi etiam Bald. C. de vſur. Quæ Gloſ. ſupradicta probat ſuam opinionem ex Verbis Sacræ Scripturæ, Daniel. 12. vbi agens de Antichriſto ſub his verbis loquitur. (Quia in tempus, & tempora, & dimidium temporis) quæ verba exponuntur per annum, & duos annos, & dimidium anni,

refert,

refert,& ſequitur Mandoſ.in regu. Cancel.reg 10.q.4.num.11.Tempus tamen continuum non currit ſtante aliquo impedimento ; cap. quia diuerſitatem,de conceſſ.præbend.Abb.in cap.ſuper eo,num.5. Item modicum tempus pro non tempore habetur,l.Titius,§.Lutius ff. de liber. & poſthum. vbi natus parum poſt teſtamentum, pro non nato habetur. Concordat tex. in cap.nam,& ego de ver.ſignific.vbi non dicitur extitiſſe, qui ſtatim obijt. Quod facit ad quæſtionem. An dicatur extitiſſe maſculus ad excluſionē fœminæ,quando ſtatim mortuus fuit, de quo latè, Gloſ. Bal. & Aluarot.de ſucceſſ. feud. in vſib.feudor.facit etiam tex. in l. ſi debitori,ibi,(neque enim magnum damnum eſt in mora modici temporis) ff.de iudic.

Quare licèt dies interpellet pro homine, & conſtituat in mora, l. magnam, C. de contrah. empt. ſi tamen pauci dies elapſi ſunt non conſtituit, Bald. in cap. domino guerram,§.ſed hoc, Hic finitur lex Conradi in vſib.feudor.nam parua mora non dicitur mora,Alberic.in l.1.C.de verbor.ſignific. facit tex. in l.ſi poſt tres,ff.ſi quis cautionib. & in cap.licèt cauſam in verb.modica, vel nulla de probation. ſicut paruum interuallum non inducit actuum diuerſitatem,Bal.in c.cum ideò,de reſcript.Ancharan.in cap. fin.de offic. deleg. in 6. latè Tiraq. in tract.de iudic.in reb.exig.nu.6a. Idcircò vaſſallus dimittens dominum in prælio amittit feudum, non tamen ſi modico tempore, & denuò reuertatur, Bal. in cap. 1. verſic. ſed pone, quib. mod. feud. amitt. Tiraquell. loc. cit num. 60. ſicut officialis non ſeruans iura in leuibus,non eſt ſindicandus, Bald. in l. quamuis, ff. de condit. & demonſtr. per tex. in l. obſeruare, §. proficiſci,ff. de re iudic. tranſgreſſio enim in leuibus non eſt punibilis, d. l.quamuis,& ſecundum Ariſtot.lib.2.ethic. cap. vlt. & lib. 4. cap. 5. qui parum tranſgreditur, non vituperatur, idem probat Bal. in l.2.in 12.q.C.de reſcind. vend. & in l.quicunque,col.2.C.de ſeru. fugit. Ideò, qui parum tranſgreditur non mortificatur, Bal. in l. 1. col. vlt. ff. de legib. & in cap.cùm adeò, & in cap.ſi proponente, de reſcript.per tex.in d.l. quamuis, ſi enim parum declinetur à medio, non eſt contra virtutem ; Sed ſi multum, tunc corrumpitur virtus in ſuo actu,Io.Calderin.in c. cùm ex iniũctá de hæretic. Idcircò quæ parum durant non ſunt coſiderabilia, ſicut pretium, quod vno die currit, ſeù durat, non eſt conſiderabile ad iuſtum valorem liquidandum, ſed quod pluribus diebus, Bart. in l.pretia rerum, §. fin. ff. ad leg. falcid. & in l.2.C. de reſcind. vendit. Angel. Arer. in §. ſi quis agens inſtit.de actiõn,col.5.

Non tamen procedit poſita concluſio, quando tempus requiritur pro forma actus,vt ex dicendis patebit, nam actus,qui certo die,vel hora faciendus eſt,& propterea pars citatur, ſi tali die, vel hora non fiat, dicitur factus clàm,& parte non citata,l.fin.§.fin.ff.quod vi, aut clàm Hyppolit.Marſil.ſingul. 48. Facit hoc dictum pro formatione proceſſuum Canonizationum, in quibus teſtes citantur pro certo die,& hora, quæ ſi varientur, depoſitio erit nulla ; Adde etiam dicta per Raphael.Cuman.in l.de pupillo,& ibi Iaſ.num.1 ff.de oper.nou.nunciat. quod quando tempus profertur à lege ad ſubſtinendum aliquem actum,intelligitur immediatè, & ſine vllo medio ; de quo latè agit Cened. ſing. 74. de diction. continuò,& confeſtim, num. 4.

Adden-

Addendum eſt etiam, quod fauore Eccleſiæ, vel alteriùs piæ cauſæ tempora interrupta coniunguntur, latè tradit Roman. in auth. ſimiliter, C. ad leg. falcid. patebit ex dicendis per tex. in l. Paulus, §. Gaius, ff. de liberal. cauſ. optimè probat Genuenſ. in practicabil. Eccl q. 592. quibus adiungenda ſunt dicta per Cancer. in c. 11. de ſponſal. & matr. n. 180. quod ſtante priuilegio conceſſo Fraternitati Architectorum, vt nullus poſſit fieri, Magiſter in dicta arte, niſi ſteterit per tres annos in Trocinio cum aliquo Architecto, ſi ex modico interuallo tempus interſiparur poteſt admitti ad Magiſterium; Ratio eſſe poteſt, quia ſumus in fauorabilibus, pro quo faciunt, latè dicta per Iaſ. in d. l. ſi idem cū eod. & ſic in fauorabilibus tempora concernantur, quod tamen in odioſis nullo modo procedit, & ſic poſſunt omnia ſupradicta ad concordiam reduci.

Regularis habitum dimittens, quando in Cenſuras incurrat. Cap. II.

HInc infertur Primò; Quod licèt Regularis ſemper teneatur habitum ſuæ Religionis deferre, cap. vidua 20. q. 1. cap. Sanctimoniales 23. diſt. Nau. cap. 27. nu. 131. licèt ex legitima cauſa poſſit aliquando illum dimittere, & occultare, Gloſ. in cap clerici, in verbo relaxauerit, de vit. & honeſt. cleric. & in cap 2. in ver. temere Ne cler. vel monac. in 6. vbi Dominic. & Franc. Monach. in cap. 1. de ſent. excom. in 6. Breuis tamen habitus dimiſſio, & ſi culpabilis, non facit incurrere Cenſuram latam contra Regulares habitum dimittens, de qua in d. cap. 2. Ne cler. vel monac. Ratio eſt, quia non dicitur dimitti, quod breui tempore ſumendum eſt, l. diuortium, ff. de diuort. & repud. Probant hanc opinionem Probus ad Monach. in d. cap. 2. num. 7. Syl. in verb. excommunicatio 5. caſ. 23. Nau. cap. 27. num. 131. Suar. de Cenſur. diſp. 23. ſec. 4. numer. 27. Rodriq. de regul. tom. 2. quæſt. 76. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 8. num. 55. Et procedunt ſupradicta etiamſi Regularis dimittens habitum paruo tempore, alio induatur, nempè virgata, vel ſæculari veſte, Cardin. in Clem. 2. nu. 4. de vit. & honeſt. cler. Sylu. in verb. excommunicatio, q. not. 3. Nau. Rodriq. & Sanchez locis citatis; Idem eſt ſi gratia comodius fornicandi, vel furandi dimittat, Syl. Nau. Sanch. & alij ſupracitati, Sayr. de Cenſur. lib. 3. cap. 33. num. 13.

An autem ſi cauſa vagandi, vel eundi ad lupanar habitum dimittat, ne agnoſcatur, incidat in excommunicationem, dubium eſt, & multi tenent, quod ſic; Nam ſententia excommunicationis, de qua in d. cap. 2. ſtatuta fuit, quando habitus dimiſſio eſt ad vagandum ordinata, probant Syl. Nau. & Suar. locis citatis, Sayr. d. cap. 33 numer. 19. Rodriq. in ſum. tom. 1. cap. 43. & Bagneſius dicit eſſe indubitatum, apud omnes 2. 2. q. 12. art. 2. dub. 2. concl. 2. Alij tamen contrarium tenent, nempè illū non incurrere; Nàm licèt dimiſſio illa propter acceſſum ad lupanar ex cauſa dictæ malitiæ dicatur grauis, in ſe ipſa tamen leuis eſt, quia non dicitur vera dimiſſio, cum breui tempore fiat, & cum animo aſſumendi, & tex. in d. cap. 2. non excommunicat Regulares habitu ſe ſpoliantes, ſed habitū dimittentes, dimiſſio ergo habitus moraliter intelligenda eſt, nec dicitur dimiſſum, quod breui ſpatio aſſumitur, d. cta l. diuortium, &

hanc

hanc opinionem dicit probabilem Sanch.loc.cit.num. 31. & probant Tolet.in ſum.lib.4.c.18.Emanuel. Sà in verb.excommunicatio.num. 9.Azor.lib.12.cap. 13.q.5. Idem eſt, quando habitus dimittitur à Regulari,ne deprehenſus in crimine agnoſcatur,Sanch.loc.cit. licèt contrarium ſentiat, Sylu. in verb. habitus,quæſt.2.verb. Anton.par. 3.tit. 16. cap. 6.

De integritate Anni Probationis in Nouitio. Cap. III.

INfertur Secundò, quòd licèt annus probationis in Religione continuus, & integer eſſe debeat, cap. 1.ibi; (quod ſi per totum ſequentem annum) de regul.in 6.& Trid. ſeſſ.25 cap.15.de regular.ibi, (per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit ad profeſſionem admittatur,) ſi tamen per duos,vel tres dies interrumpatur, non obeſt quin profeſſio,validè fieri poſſit,Franc.in cap.1.num.3. de Regular. in 6. Brixienſis in tit.de ſtatu Monach §.qualiter,q.37.nu. 43.Archidiac.cap.non ſolùm,de Regular.in 6.Bonifac. Vitalinus in Clem. fin. numer.47. de Regular. Alexand.conſ.54 vol.4.Myſincer. de tempore vtili,cap.3.nu.9. facit Gloſ.in cap eum,qui in fin.de reg. iur.in 6.Ant.Gomeſ. in Bulla Cruciatę clauſ.5.n.7. Ratio eſt,quia parum pro nihilo reputatur, vt ſuprà probatum eſt; Item quia modici temporis interruptio poſſeſſionem, vel præſcriptionem, non interrumpit,latè Tiraquell.de iudicio in rebus exiguis,numer.80.& 81. Item quia præſcriptio complenda inter paucos dies habetur pro completa l. ſi fundum, ff.de fund. dotal. &ſi fortè interrumpatur, poteſt peti in integrum reſtitutio ad hoc, vt fructus præſcriptionis percipiantur, Dinus, & Bart.in l.qui fundum, §. qui bona,ff. pro emptor. eſt communis opinio, quàm latè probat Tiraquel loc,cit.num. 78.

In contrarium tamen eſt veritas,nam requiritur annus continuus completus probatur Primò. Quoties in aliquo decreto fit mentio temporis, intelligitur de continuo, Gloſ. in cap. 2. in verb. per annum, vbi Franch.& cæt.Canon. de tempor. ordinat.in 6.Gloſ.in rubr.ff. de diuerſ.tempor.præſcript.vbi Bart. & alij Ciuiliſtæ, c.cupientes, & cap. proindè de Eccleſ. in 6.l. 3. cum Gloſ.penult. & l. Naturaliter, & l. nunquam,ff de vſucap.Soccin.in l. cùm filius, §. in hac, ff. de verbor. oblig.Gomeſ.variar.reſolut. lib. 3. cap.1.num.3.Guttier. qq. Canon. lib. 1.cap.12. Hinc pœna carceris per triginta dies impoſita blaſphemo à lege Hiſpaniarum,non adimpletur, niſi carcer ſit triginta dierum continuorum, Gregor. Lopez in l.2.tit.28.partit. 7. in Gloſ. primiera vez,quod probar,quia quando ius apponit tempus,intelligitur de continuo,cap.1.vbi Io.Andr.de vit.& honeſt.cler.in 6.cap. laudabilem,de frigid. & maleficiatis, ſicut è contra, pœna pecuniaria impoſita à Lege Regia contra perſeuerantes in excommunicatione per trigintà dies, non debetur, ſi quis non continuatè perſeuerauit, nempè quia fuit abſolutus, licèt denuò reinciderit, & vna ſimul labatur tempus triginta dierum,Gurtier.loc.cit.num. 23. De validitate tamen ſupradictæ legis imponentis pœnam contra excommunicatos, latè agunt Couar.in cap.alma mater,q.1.§ 7.num.10.Simanch.de Cathol.Inſtitur.tit.27.nu.6. Adde quod tempus appoſitum à iure ad

ſuſtinendum aliquem actum, dicitur eſſe de forma actus, auth. quæ ſupplicatio, ibi, (niſi ſub hac forma) vbi Bald. Salyc. & Iaſ. C. de pręcib. Imper. offerend. ſed in his, quæ ſunt de forma actus, quilibet leuis defectus vitiat, Bald. Imol. & Paul. de Caſtr. in l. 1. ff de liber. & poſthum, & formæ omiſſio in qualibet minima parte actus vitiat totum actum, Anton. de Butr. & Abb. in cap. ex tua, de Reſtitut. ſpoliat. Fęlin. in cap. cum dilecta de Reſcription. & etiam vnius horæ omiſſio vitiat, Bald. in cap. 1. col. 2. de milite vaſſal. qui contumax eſt in vſib. feud. Petr. Anchar. in cap. ea, quę, col. 12. de regul. iur. Tiraquell. loc. cit. num. 12. & 111. ergò.

Secundò, Sacr. Concil. Trident. loc. ſupracit. hæc ſunt verba (Nec qui minori tempore, quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit) dictio, per, appoſita tempori, ſignificat continuationem temporis, l. Stichus, verſ. per octo annos, vbi Paul. de Caſtr. n. 2. & 3. ff de condit. indeb. Bart. in l. quinquaginta, ff. de excuſation. tutor. Salicet. in l. 2. n. 8. verſ. quæro, an hoc triennium, C. de iur. emphyteot. Io. Andr. in addit. ad ſpeculat. tit. de emphyt. §. nunc aliqua q. 27. numer. 28. verſic. pro tribus annis, Bald. in l. ſi cui, ff. de legat. 1. latè Cened. ſingul. 76. de dictione, per, & in propria materia nouitiatus, tradit Nau. conſ. 2. & 24. de Regular. allegat Lapum in allegat. 46. Ant. de Butr. & Franch. in cap. conſtitutionem de regular. in 6. latè Henriq. in ſum. lib. 13. cap. 40. num. 2. lit. T.

Tertiò, annus probationis datur ad experiendas aſperitates Religionis, nam grauis culpa eſt inexpertis, Dei ſeruitio mancipare, cap. Monaſterijs, 19. q. 3. l. contrà publicam, C. de re milit. lib. 10. l. prętor, §. fin. ff de vacat. muner. ſed continuitas temporis abſque intermiſſione ſatis confert ad aſperitates guſtandas, exemplum in ieiunio quadrageſimali, quod magis mortificat ex continuatione temporis, quam ex ipſomet ieiunio ſi diſcretè, & non continuatè fieret, ergò continuus annus abſque intermiſſione requiritur.

Quartò, ſicut in odioſis non fit coaceruatio ſummarum, l. ſi idem cum eodem, vbi latè Iaſ. ff. de iuriſdict. om. iud. in quo tex. probatur, quod ſummæ non iunguntur ad excluſionem ordinariæ iuriſdictionis, & propterea debitor in quinquaginta, & quinquaginta non dicitur debitor in centum; Vndè ſtante ſtatuto, quod debitor in centum libris auri poſſet occidi, qui debet quinquaginta, & quinquaginta non comprehenditur, quia in odioſis non fit coaceruatio ſummarum Gloſ. notab. in l. vbi fideiuſſor, vbi Bar. ff. de ſolut. idem Bart. in l. 2. §. 1. vbi etiam Bal. & alij, ff. de cond. inſtitut. Bal. in cap. in omni negotio de teſtib. eſt communis opinio, quam probat Iaſ. in d. l. ſi idem cum eodem numer. 4. Sic etiam non fit coaceruatio temporum in odioſis, Angel. in §. hęc autem tria in proemio, ff. vbi concludit, quod ſtante ſtatuto, quod retinens bannitum in domo duobus diebus, puniatur, ſi intermiſsè retineat, non punietur, facit Gloſ. in d. §. hæc autem tria, in verb. denarum, ſic etiam, ſtante ſtatuto, quod poteſtas non poſſit retinere aliquem in palatio, niſi per quinq; dies, ſi interpellatè retinuit non punietur, refert, & ſequitur Iaſ. in d. l. ſi idem cum eodem num. 7. Sed certum eſt obligationem ad Religionē eſſe odioſam, licèt ſtatus ſit fauorabilis, Gl. notab. in cap. ad noſtram in verb. antè conſumationem de regular. per

per hæc verba (in regulæ obſeruatione grauitas eſt, & labor, & ſic odium) Gloſ. ſequuntur Anchar. in c.ſi annum,de iudic. in 6. Abb. in dicto cap.ad noſtram, verſic.in Gloſa 2. ergò.

Quintò, modicitas temporis, tunc actum non interrumpit quando ad actum contrarium non diuertitur, Abb.in cap.cauſam, numer. 2. de electiō.ſed nouitius Religionem egrediendo ad actum contrarium nouitiatus diuertitur ſæcularem habitum induendo, ergò etiamſi modico tempore annus nouitiatus deſtruitur,nam ex illa intermiſſione, & diuerſi ſtatus apprehenſione diuerſificantur mores, & opera, l.ſi non ſortem,§. Libertus, ff.de condit.indeb.Abb.in cap. ad Apoſtolicam de regular. vbi hanc opinionem probat.

Hanc opinionem,quod etiam modicitas temporis deſtruat tempus probationis, probant Lapus dicta alleg.47.num.2. & 3. vbi loquitur de interrumptione quatuor horarum, Nau. conſil.32. & 42. de regular. vbi loquitur de interruptione trium dierum, Ancharan.& Ab. in d.cap.ad Apoſtolicam, Bart. & Paul.de Caſt.in l.interdum,§.quoties per illum tex.in quo deciditur, quod is dicitur Nouitius, qui per annum continuum ſtetit, ff. de publican. & vectigalib. Iacob. Cancer.var.reſolut.cap.11.de ſponſal. & matrim.nu.178.& ſeq. Henriq. loc. citat. D.Anton. Sylu. Armil. Azor. Emanuel Sà, & alij, quos refert,& ſequitur Sanch.lib.5.ſum. cap.4.num.31.& ſeq.

Ampliatur hæc concluſio, etiamſi Nouitius habitu retento, & regulam ſeruans fugiſſet extra clauſtra, quia per fugam iugum obedientiæ violauit, Syl.in verb.Religio 5. q. 4. Roſel. in verb.Nouitius,nu.29. Rodriq.1.tom.ſum.cap.8.num. 4. Secus tamen eſt ſi animo redeundi, noctu exiret ad fornicandum, vel conuiuandum, etiamſi interim habitum deponat; Ratio eſt,quia tunc verè Religionem non deſerit,ſed occultat ſe, vt faciliùs peccet,Sanch.loc.cit.nu. 33. & patet ex ſupradictis.

Ampliatur,ſecundò, vt procedat non obſtante quouis priuilegio ante Tridentinum conceſſo,& in ſpecie, priuilegio Iulij II.per quod,Rodriq. Regular. tom, 2.q.73.art.3. dixit, poſſe Fratres Minores annum Nouitiatus interumptum continuari facere,& profeſſionem concedere, & addit hoc fuiſſe à multis iuris peritis reſolutum, ac etiam in ſua Religione practicatum; ſed tuta non eſt Rodriq.opinio,nec amplectenda certum enim eſt Tridentin. loc.ſupracit.requirere annū continuum, vt dictum eſt ſupra ex multis,& in eadem ſeſſ.25.cap. fin. de Regular.mandat omnia, & ſingula in Superioribus Decretis contenta obſeruari in omnibus Cœnobijs, ac Monaſterijs, &c. cum clauſula, (non obſtantibus eorum omnium,& ſingulorum priuilegijs,ſub quibuſcumque formulis verborum conceptis, ac mare magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, nec non Conſtitutionibus, & regulis etiam iuratis, atq; etiam conſuetudinibus, vel præſcriptionibus, etiam immemorabilibus) ergò neceſſariò annus continuus, & non diſcretus requiritur, & eo pacto dicitur fuiſſe ſæpiùs à Cardinalibus Congregationis Concilij declaratum.

Aduertendum tamen eſt,quod ſupradicta non procedunt,quando Nouitius ex Superioris licentia, & ex rationabili cauſa, retento tamen habitu, per aliquod tempus extrà clauſtra maneret, nempè ex cauſa infirmitatis, vel alterius rationabi-

lis cauſæ; Nam illud tempus computabitur in anno probationis ex regula illa, quod in Clauſtro dicitur eſſe, qui cum licentia ex rationabili cauſa extrà Clauſtrum manet, Abb. in cap. ex reſcripto, nu. 5. de iur. iuran. & in cap. ad noſtram, n. 3. de Regular. Nau. commen. 4. de regular. notab. 3. nu. 74. & conſ. 2. 41. & 43. de Regular. Azor. lib. 12. cap. 2. q. 8. in fin. Sanch. loc. cit. nu. 28. & ità quotidie practicatur.

Quo pacto ſint valida geſta, quorum vna cauſa exiſtente vera, altera falſa eſt.

QVÆST. XXV.

Eſſe valida probatur iuribus, & ratione. Cap. I.

RESpondeo, quod actus factus ex duplici cauſa, altera exiſtente falſa, ob quod actus deberet corruere, ſuſtinetur ex vera cauſa, l. ſi non lex, ff. de hæred. inſtituen. §. affinitatis inſtit. de nupt. l. cum hi, §. ſi prætor, ff. de tranſact. Gloſ. in l. ſi ventri, §. fin. ff. de priuileg. creditor. & in cap. 2. in verb. perpetuo de reſcript. Lapus allegation. 23. Bellamer. deciſ. 280. de reſcript. Rota deciſ. 68. & 175. eodem tit. de reſcript. Crauett. conſil. 141. volum. 1. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 20. num. 42. Hinc fit, vt Collatio Canonicatus facta ab Ordinario ex duplici cauſa vna exiſtente falſa Collatio ſuſtineatur ex vera cum in vtroque caſu habeat iuriſdictionem, Gemin. conſil. 52. Abb. in cap. licèt cauſam, num. 30. & ibidem Felin. nu. 40. de probat. Sic etiam appellatio ab admiſſione articulorum, quia impertinentes, & defectiui, iuſtificatur vno ex ſupradictis probato, Rota deciſ. 360. de reſcrip. in antiquis Bellamer. deciſ. 444.

Et reſcriptum continens duas cauſas, quarum quælibet erat ſufficiens ad mouendum Summum Pontificem, exiſtente vna falſa valet reſcriptũ, nec in aliquo vitiatur, c. inter cæteras, & c. olim ex litteris, vbi gloſ. in verb. ad omnia, & in c. 2. in verb. ex perpetuo, de reſcript. Lap. alleg. 24. & 54. Roman. conſ. 369. col. 16. in verſ. quoad octauũ Butr. in c. exhibita num. 14. & 31. de Iudic. Puteus deciſ. 70. faciunt tradita per Franc. in c. cum ceſſante, de appellat. Guttierez qq. canon. c. 15. num. 56.

Sic etiam impetrans beneficium, quod dixit vacare ex capite incompatibilitatis, & quia infra annum non fuit promotus probato vno modo vacationis, tenet reſcriptũ Butrius in c. exhibita num. 31. de Iudic. & in c. 2. num. 5. de reſcript. vbi Rip. nu. 60. Geminian. in c. omnes leges de teſtib. in 6. Ancharan. in c. præſentium §. teſtes de teſtib. Iaſ. in l. ſi ex falſis num. 4. vbi Alciat. nu. 13. C. de iudic. Menoch. conſ. 385. num. 2. lib. 4.

Adde quod Reſcriptum Papæ continens diuerſas gratias, ſi in vna contineat ſubreptionem, non vitiatur quoad alias c. ſi eo tempore de reſcript. in 6. c. exhibito, vbi Anton. de Butr. de Iudic. Iaſ. in l. 1. §. ſed & mihi num. 15. ff. de verb. obligat.

Sic. impetrans beneficium, quod aſſeruit pluribus modis vacare, non caret impetratis ſi probet vnum modum vacationis d. c. 2. de reſcript. Anton. de Butr. in d. c. exhibita Cardinal. in clement. conſtitutum de elect. Idem eſt ſententia ex diuer-

diuerſis cauſis lata, nam vna exiſtente vera, ſuſtinetur Cardinal. conſ. 19. Malcard. de probation. cõcluſ. 325. num. 7.

Ratio concluſionis eſt, quia quando plures cauſæ diſiunctiuè proponuntur ad reſcriptum obtinendum, ſufficit alteram eſſe veram d. c. inter cęteras, & d. c. 2. vbi gloſ. in verb. & perpetuo, & omn. canon. de reſcript. Et quando plures cauſæ cõiunctiuè narrantur, quarum altera non ſufficit, omnes debent eſſe veræ, alias actus corruit, c. olim de reſcript. Tiraquell. qui alios cumulat in tractatu, ceſſante cauſa, limitatione 12. num. 15. ſed quando quælibet cauſa ſufficienter influit in effectum, ſufficit, quod vna ſit vera, nam alias, falſitas vnius facit corruere alias, c. quoniam frequenter §. porro, vbi Abb. vt lite non conteſtata Bar. in extrauag. ad reprimendum in verb. nè eorum abſentia, Bal. in l. generaliter la 2. C. de Epiſcop. & Cleric. Deciſio Pedemontana 18. num. 6. Guttier. loc. cit. num. 66. Idcirco, quando plura copulatiuè narrantur, quorum alterum ſufficit ad diſpoſitionem, quæ prætenditur, copulatiua reſoluitur in diſiunctiuam c. cũ iam dudum, ibi, (aut aliquid aliud) vbi Abb. & alij de Præben. in quo tex. opponebatur contra electionẽ, quod electus haberet plures dignitates, & etiam, quod antè confirmationem electionis, & poſt caſſatam electionem miniſtraſſet, mandat Summus Pontifex; quod quolibet impedimento ex ſupradictis repetto, perpetuum ſilentium imponatur electo, idem probat tex. in c. ſignificante, vbi Abb. et Dec. de Appellation. Bellamer. deciſ. 374 et 375. Nau. conſ. 20. de pœnitent. et remiſſ. latè Guttier. Maſcard. et Sanch. locis citatis.

Vera ſunt hucuſquę dicta in concluſione etiamſi exponens plures cauſas, iuraſſet omnia narrata eſſe vera; quia idem eſt reſpondendum, vt ſupra concluſum fuit, Gloſ. in cap. vt circa in verb. probare de elect. in 6. & in d. cap. 2. in verb. ex perpetuo de Reſcript. Felyn. in c. licèt cauſam in prima limitatione de probat. Maſcard. loc. cit. nu. 9.

Quid dicendum in Reſcriptis gratioſis. Cap. II.

AN autem ſupradicta procedant in reſcriptis gratioſis, maxima eſt difficultas, nam in reſcriptis iuſtitiæ, quia de iure certas habent cauſas, ex quibus iuſtificantur, idcircò nihil refert ſi ex pluribus cauſis allegatis, aliquę falſæ ſint, nam ſufficit vnam adeſſe ex præſcriptis à iure; In gratioſis autem, quia totum dependet à voluntate concedentis videtur, quod niſi omnia expoſita vera ſint, actus corruat, & probatur.

Primò, in gratioſis omnes cauſæ allegatę conſiderantur à concedente, ergò omnes cauſæ debent verificari; Probatur antecedens ex clauſula, quæ in reſcripto gratioſo apponitur videlicèt (ſi præces veritate nitantur, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus) verbum illud, præces, omnia enarrata comprehendit, ergò omnia verificanda, & vno deficiente actus corruere debet; ſic etiam, verbum ſuper quo, facit ad rem, nam verbum illud, ſuper quo, eſt collectiuum omnium narratorum, & refertur ad narrata, cap. olim de Reſcriptis ibi. (Nos igitur; Reſpondemus, quod clauſula, illa ad omnia debet ſuperiora referri) ergò omnia probanda ſunt, ad hoc, vt conſcientia, quę onerata fuit tuta permaneat.

Se-

Secundò, quando aliquid ſub certis modificationibus mandatur illæ modificationes dicuntur eſſe de forma, Anchar. conſil. 241. Felyn. in cap eum dilecta, num. 6. de Reſcript. Dec. conſil. 262. numer. 4. Franciſcus Beccius conſil. 12. nu. 24. & conſil. 62. nu. 43. Et quando in diſpoſitione hominis, vel legis aliquid ponitur conditionaliter, illud dicitur eſſe de forma, Bald. in auth. matri, & auiæ, C. quando mulier tutel. off. fung. poſſ. Felyn. in d cap. eum. dilecta, num. 6. per tex. in l Meuius, ff. de condition. & demonſtrat. Dec. conſil. 466. num. 18. & 532. num. 4. Quę autem ſunt de forma, ſunt indiuiſibilia, Bald. in l. ſi ſeruus, ff. ſi quis caution. Alex. in l. ſi is, qui quadringenta, §. quædam, ff. ad leg. falcid. Becc. conſil. 12. num. 30. Et quando plura requirũtur pro forma, omnia debent obſeruari, Riminald. conſil. 190. num. 33. & in his, quæ ſunt de forma, vtile per inutile vitiatur, Becc. loc. cit. & etiam in minimo ommiſſo formæ vitiat, Anton. de Butr. in cap. fin. in 7. notab. de reſtitur. ſpoliat. Felyn. in d. cap. eum dilecto, num. 10. Dec. in cap. prudentiam in 4. notab. de offic. deleg. latè ad propoſitum quando modica ommiſſio vitiet, tradit Gloſ. in cap. ſi proponente, in verb. minus competens de Reſcript. ergò niſi omnia expoſita vera ſint, reſcriptum corruit.

Tertiò, reſcripta iuſtitię certas habent de iure cauſas, ex quibus iuſtificantur, idcircò parum refert ſi ex cauſis allegatis aliqua falſa reperiatur, quia ſufficit vnam adeſſe ex diſpoſitis, & taſſatis, ſicut appellatio fundata in diuerſis grauaminibus, ſufficit ſi vnum probetur, cap. exhibita, ibi, (ſi ex dictis grauaminibus, vel aliquo ipſorum) de iudic. cap. ſignificauit, de appellat. cap. cùm iam dudum de præbend. cap. ex parte de reſcript. ſic etiam Actor, qui plura copulatiuè deducit in libello ſi vnũ ſufficit nõ tenetur omnia probare Bar. in l. Falcinius, § cũ hoc edictũ, ff. ex quib. cauſis in poſſ. eatur, & in l. Diuus ff. de re iudic. vbi Alex. num. 11. Tiraq. de rettact. con. ad finem, num. 98. Menoch. conſil. 385. numer. 2. In gratioſis verò, quia nihil reperitur in iure cautum, ſed totum dependet à voluntate concedentis, omnes cauſæ debent eſſe verę, quia voluntas concedentis torum apprehendit, & ignoratur ob quam cauſam concedens moueatur. Et ex iuris diſpoſitione diſpenſatio, abſque cauſæ expreſſione facta, cenſetur ex pluribus cauſis facta, ex regula, quod vbi non eſt expreſſa ratio non præſumitur vna tantũ, ſed plures cenſentur, Salicer. in l. ſerui veſtri, num. 31. C. de noxalib. action. & dicenti plures fuiſſe rationes creditur, aſſerenti autem vnam fuiſſe, incumbit onus probandi, Corn. conſil. 253. lib. 4. Pariſius conſil. 41. lib. 3. Crauett. conſil. 73. latè Maſcard. de probat. in verb. diſpenſationem, concluſ. 523. ergò neceſſariò omnes cauſæ expoſitę verificandę ſunt in reſcriptis gratioſis; Hanc opinionem probant Rota deciſ. 17. de reſcript. in recollect. ab Acorambono, Mãdoſius in addit. ad Lapum allegat. 23. Gutrier. qq Canon. lib. 2. cap. 15. num. 68. & 108. Maſcard. de probat. concl. 325.

In contrarium tamen, quod in gratioſis, allegatis pluribus cauſis ſufficiat cauſam finalem eſſe veram, probatur; Nàm licèt dubium ſit, an falſitas cauſæ impulſiuæ, ob quam Princeps difficiliùs concederet, vitiet reſcriptũ gratioſum, nec ne, vera tamen eſt opinio, quod tantùm falſitas cauſæ finalis vitiet, Gl.

in cap.

in cap.dudum in verb.de ipſa de-
præbend.in.6.& in cap.ex parte,il
ſecondo, in verb.falſa de conuer-
ſion.coniugator.ſpeculat.in tit.de
diſpenſat.§.dicendum reſtat,num.
12.Innoc.in cap.dudum, il ſecon-
do,nu.15. de elect. & in cap.ſuper
litteris in fin. de Tranſaction. vbi
Hoſtienſ.num. 8. Lapus alleg. 89.
Dec.in cap.poſtulaſti, num. 11. &
in cap.ſuper litteris,num. 33. de-
reſcript.Sylu.in verb. Reſcriptum,
q.6.& in verb.legitimus,q.3. dict.
4.Nau.in ſum. cap.17. num. 107.
Emanuel Sà in verb. Gratia, San-
chez de matrim.lib.8.diſp. 22. nu.
11.& 32.Et licèt multi teneant fal-
ſitatatem cauſæ impluſiuæ, ob quã
Princeps difficiliùs concederet,vi-
tiare reſcriptum gratioſum,ex tex.
in cap. poſtulaſti, vbi Abb. Felyn.
& Dec.& in cap.ſi proponente,&
in cap.ad aures,& in cap. ſuper lit-
teris, vbi Felyn. de Reſcript. & in
cap.non poteſt,vbi Gloſ.& in cap.
ſi motu.proprio de præbend.in.6.
Vera tamen eſt reſolutio,quòd ve-
ritas cauſæ impulſiuæ ſecundum
ſubiectam materiam,arbitrio Iudi-
cis conſideranda eſt; ſi enim talis
eſſet, quod notabiliter moueret
animum Principis ad conceden-
dum, vel difficiliorem redderet,
ipſa exiſtente falſa reſcriptum gra-
tioſum corruit,ſi autẽ eodẽ modo,
ſed cũ aliqua difficultate Princeps
conceſſiſſet, nihil refert, ſi falſa ſit,
Nau.in cap.ſi quando in 3.except.
de reſcript.Menoch.de arbitr. Iu-
dic. caſ. 201. Igitur, cum plures
in reſcripto gratioſo allegentur,
quarum quælibet ſufficiens eſt ad-
mouendum Principem ad conce-
dendum, vel ſolita ſit ſcundum ſti-
lum Curiæ eſſe ſufficiens ad impe-
trandum,ſufficit vnam eſſe veram,
Nau.d.cap.17.num.107. & conſil.
7.de Reſcript.Melchior.Palaez de
Maioratu par. 1. quæſt. 8. San-
chez loc.citat.numer. 44.

Confirmatur,Clauſula ſi præces veri-
tate nitantur,non reddit reſcriptũ
conditionale,quia tacitè ineſt iux.
tex.in conditiones, quæ extrinſe-
cus,vbi Bar.ff.de condition.& de-
monſtrat. Gloſ. in cap. ſignifica-
ſti in verb. conditione de elect.
Bald.in rubr.C. de inſtitut. & ſub-
ſtit. nu. 2. ſic refert deciſum Mart.
de clauſul. clauſ. 148. Idem eſt in
clauſula,ſi ità eſt,nam ex quo ineſt
in reſcripto,cap.2.de reſcript. non
reddit gratiã conditionalem, nec
requirit partis citationem, Lapus
alleg.60.Felyn.in cap.fin de præ-
ſumpt Marth.clauſ.137. vbi refert
deciſum; Idcircò clauſulæ ſupra-
dictæ, ſi præces veritate nitantur,
vel,ſi ità,eſt,referuntur ad ſubſtan-
tialia reſcripti,propterea deficien-
te vna ex cauſis allegatis, non vi-
tiatur, nam ſufficit alteram adeſſe,
ſicut quando duę ſunt cauſæ fina-
les, ſi vna deficiat, ſufficit adeſſe-
alteram, §. affinitatis, Inſtitut. de-
nupt.§.ſi plures, Inſtit.de excuſat.
tutor.& in propria materia,de qua
agimus, latè probat Gutier. qq.
Canon.lib.2.cap. 15.num.129.

Confirmantur ſupradicta ex notabili
doctrina Innoc. in cap. ex parte-
Abbatiſſæ num.1.de priuileg. vbi
tradit,quod impetrans priuilegiũ,
vel litteras gratioſas, tenetur pro-
bare veram fuiſſe cauſam enarra-
tam in priuilegio, vel litteris, ſed
hoc procedit quando cauſa enar-
rata eſſet talis ſine qua priuilegiũ
conceſſum non fuiſſet, vel litteræ
expeditæ, & propterea licèt alle-
gans diſpenſationem teneatur ipſe
probare,cap.1. & fin. vbi Cardin.
de Schiſmat. & etiam cauſam di-
ſpenſationis fuiſſe veram alio præ-
tendente eſſe falſam, Speculat. in
tit.de exception.§ nunc videndũ,
verſ.licèt impetrans,Oldrad.conſ.
256. num. 2. Cardinal. & alij in d.
cap. 2.

Google

cap. 2. de Schiſmat. Nec non, & diſpenſantem habere ius diſpenſandi, cap. fin. de Simon. cap. quod autem de iur. patron. ſecus tamen eſt quando diſpenſatio etiam proceſſiſſet, ſi cauſa allegata non fuiſſet vera, vel non fuiſſet allegata, optimè Maſcard. in verb. diſpenſationem concl. 323. Et ſupradicta procedunt etiamſi poſt diſpenſationem cauſa ceſſaſſet, quia non reuocatur diſpenſatio, cap. ex tua, vbi Gloſ. in verb. irritari de filijs presbyt. ſicut nec iniuriæ remiſſio, c. ſi illic, 27. q. 4. quia beneficium decet eſſe manſurum, cap. beneficium de regul. iur. in 6. & actus à principio legitimè geſtus, non debet ex ſubſequenti euentu tolli, vel reuocari, l. ſi vt proponis, C. de confirman. tutor. l. Sancimus, C. de adminiſtr. tutor. Et non eſt nouum, quod quæ vtiliter conſtituta ſunt, durent, licèt adueniat caſus, à quo initium capere non poterant, l. in ambiguis, §. non eſt nouum, ff. de reg. iur. l. verbis, §. fin. ff ad leg. falcid. Oldrad. conſil. 247.

Et ex ſupradictis volentes tenere hanc opinionem, quam etiam in diſpenſatione matrimoniali veram eſſe, tradunt Menoch. conſil. 385. vol. 4 Loazes de matrimon. Regis Angliæ dub. 5. num. 40. Sanchez loc. citat. numer. 44. poterunt reſpondere allegatis pro alia parte.

An ſit ſubreptitia diſpenſatio in matrimonio obtenta ratione copulæ ſequutæ, & ſcandali vitandi ſi matrimonium non contraheretur, quando verè copula non fuit ſubſequuta. Cap. III.

Addit ſupradictis Sanch. loc. cit. ea adeo eſſe vera, vt diſpenſatio obtenta à Summo Pontifice ratione copulæ ſubſequutæ, & ſcãdali euitandi ſi matrimonium non contraheretur, non ſit ſubreptitia etiamſi copula non fuiſſet ſequuta. Probat ex eo, quia ratio principalis diſpenſandi eſt ſcandali euaſio; non autem copula, cum pro copula imponatur pœna pecuniaria, ſi pęna imponitur, quia delictum eſt, ergo ipſum non poteſt eſſe cauſa diſpenſationis Couar. de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 10. nu. 13. Gallieg. de cognat. ſpirituali c. 24. nu. 10 & dum Summus Pontifex ſolet diſpenſare ad euitandam iacturam famæ, & ne mulier innupta remaneat, nihil refert ſi interceſſerit copula, Gaeta in c. ad limina 30. q. 1. §. 4 q. 134. num. 365.

Diſplicet tamen mihi opinio Sanch. nam omninò exponenda eſt qualitas copulæ ſubſequutę, & ità practicatum vidi in quadam diſpenſatione, nam petita prima diſpenſatione, quia copula interfuit ante expeditionem, fuit obtenta ſecunda cum explicatione copulæ, & ſoluta fuit compoſitio; Ratio concluſionis eſt, quia de Stylo Curiæ ſolet explicari copula, vt conſtat ex Stylo Datariæ, & Pœnitentiariæ, nam Dataria imponit

Google

nit pœnam pecuniariam, Sacra verò Pœnitentiaria pœnam corporis afflictiuam, vt conſtat ex formulis. Et vera eſt concluſio, quod qualitas, quæ ex Stylo Curiæ explicanda, nullo pacto poteſt omitti, licet ſit talis, qua explicata, vel tacita eodem modo Summus Pontifex diſpenſaſſet Dec. in cap. ad aures concl. 2. nu. 2. de reſcript. Rebuff. in concordatis in forma mandati Apoſtolici num. 30. Gutier. qq. canon. lib. 2. c. 15. num. 51. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 10. q. 2. num. 14. Menoch. de arbitrar. Iudic. caſ. 201. num. 28. Maſcard. de probation. concluſ. 846. nu. 8. & hoc procedit etiam in foro conſcientię, licet contrarium defendat Henriq. in Summ. tit. de matrim. c. 3. num. 7. quem impugnat Sanch. loc. cit. num. 16. Ratio eſt, quia Stylus Curiæ facit ius cap. quam graui, de crim. falſ. Nec ab eo recedendum eſt Maſcard. de probation. concluſ. 1317. & latè diximus in quæſt. illa ſtylus, & practica, quid operentur; & ſicut qualites etiam modica explicanda eſt, quando ius mandat ipſam explicari, c. ſi proponente de reſcript. vbi gloſ. in verb. minus competens c. ſi motu proprio de reſcript. in 6. Et hoc etiam ſi concedens eodem modo conceſſiſſet qualitate non explicata Anton. de Butr. & Franch. in c. dudum num. 15. de præbend. in 6. Couar. lib. 1. Variar. reſolut. c. 20. num. 20. Menoch. d. c. 201. num. 27. Sanch. loc. cit. num. 13. ergo eodem modo quando ſtylus qui pro lege habetur l. minimè ff. de legib. mandat aliquid explicari.

Confirmantur ſupradicta: Diſpenſatio petita, vt committatur Archiepiſcopo Neapolitano ſi ex errore committatur Surrentino non poteſt à Neapolitano Archiepiſcopo expediri, licet eodem modo ſi error non adfuiſſet, Summus Pontifex conceſſiſſet, Ratio eſt quia reſcriptum non extenditur de caſu ad caſum, qui ſub verbis non comprehenditur, licèt pro caſu omiſſo ſimile reſcriptum fuiſſet impetratum Innoc. in c. ſuper litteris n. 13. ibid. Io. Andr. n. 5. Abb. n. 3. Dec. n. 13. de reſcrip. probat notabiliter Bal. in l. præſcriptione num. 15. C. ſi contr. ius, vel vtilit. publ. vbi dicit, quod ſi quis narret ſe in Ciuitate Peruſina numeraſſe pecuniam, & proinde imperret reſcriptum deſtinans Iudicem in ea Ciuitate, vt compellat debitores ad ſoluendum, ſi in alia Ciuitate fuit facta numeratio, non poteſt Iudex delegatus procedere, quia ſubreptitium eſt reſcriptum, licet eodé modo in alia Ciuitate Princeps conceſſiſſet, Sanch. loc. cit. num. 39. ergò ità etiam, & in caſu noſtro dicendum, vt diſpenſatio tacita copula non ſuffragetur.

An requiratur facultas Superioris ad reficiendum opus, in cuius conſtructione illa fuit neceſſaria.

QVÆST. XXVI.

Reſpondeo opus aliquod, pro quo faciendo licentia Superioris eſt neceſſaria, poſſe refici abſque licentia, quotieſcunque contigerit illum eſſe deſtructum, Gloſ. in cap. cùm acceſſiſſent in fin. de conſtitution. vbi Abb. & Felyn. nu. 33. probatur In cap. conſuluit, & in cap. Iudæi, il primo de Iudæis, & in l. fin. C. de Iudęis, in quibus iuribus deciditur prohibitum eſſe Iudæis

nouas Synagogas conſtruere, non tamen veteres reparare; Propterea prohibitio conſtruendi nouum ædificium non habet locum in refectione ædificij, & ſic Regulares, qui nõ poſſunt nouas Eccleſias, & Monaſteria conſtruere abſq; licentia Epiſcopi, cap. de Monachis, 18. q. 2. de quo extant Bullæ Clementis Octaui, & Vrbani Octaui, benè poſsũt antiqua reparare, & reficere, Gloſ. in d. cap. de Monachis, Hoſtienſ. in ſum. in tit. de Eccleſ. ædificand. §. fin. Brun. in tract. de refect. in 17. tomo tractatuum; Ità nunciatio noui operis non habet locum in refectione, l. 1. §. qui ædificium, ff. de oper. nou. nunciat. Idem eſt in Molendino refecto, nam non dicitur nouum Molendinum, niſi in totum priùs fuerit deſtructum, Iaſ. in l. quominus, q. vlt. ff. de flumin. per Gloſ. in l. qui vſum fructum in verb. legatum, ff de vſufruct. Bar. in d §. ſi quis ædificium, Lanarius conſil. 2.

Vndè Collaterale Conſilium Neapolitanum declarauit Regias prohibitiones non ædificandi in ſuburbijs Ciuitatis Neapolis, & in locis, vbi ædificia officere poſſunt munitioni Ciuitatis, quas latè congerit de Pont. in tract. de poteſt. Proregis, tit. de abundantia Ciuitatis, §. 3. non habere locum in refectione ædificiorum, cum aliud ſit de nouo facere, & aliud reficere, l. 3. §. reficere, ff. de itiner. actuq. priuat. l. 1. § ſi quis ædificium, ff. de oper. nou. nunc de Ponte loc. citat. §. 2. numer. 19. Quæ tamen declaratio Collateralis Conſilij, nam procedit quando antiquum ædificium eſſet penitus deſtructum, quia tunc vigeret Regia prohibitio, quia eſſet noua conſtructio, l. quid autem, §. in nouis, ff quib. mod. vſus fruct. amict. Gloſ. in d. cap. de Monachis, Iaſ. in d. l. 1. §. ſi quis ædificium; & ſicut muri Ciuitatis inconſulto Principe non poſſunt ædificari, ſic nec refici, l. ſacram, §. fin. ff. de rer. diuiſ.

Et ſtante ſtatuto, quod noua arx inconſulto Principe non conſtruatur, ſi fuerit penitus deſtructa abſq; ipſius licentia refici non poterit, Innoc. in cap. Piſanus de reſtitut. ſpoliat. Bald. in l. ſi vt propoſitis, nu. 2. C. de nupt. ſic etiam Eccleſia penitus deſtructa, ſi reædificetur, dicitur noua Eccleſia, & acquiritur ius patronatus à reficiente, cap. 3. vbi gloſ. de iur. patron. ac denuò conſecranda eſt, etiamſi ex eiſdem lapidibus, & cęmentis conſtruatur, Innoc. in c. 1. de conſec. Eccleſ. vel altar. Sic dicitur noua domus ſi reædificetur, antiqua penitus deſtructa, licèt ſola aræa remanſerit, l. domum, ff de contrah. empt. quia ſolùm, ſiuè areæa deſtrui non poteſt, Bald. in rubr. ff. de rer. diuiſ. Idcireò non dicitur eadem, ſed noua domus, Gloſ. Bat. & alij in l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff de verbor. obligat. Et vſufructus ob domus deſtructionem amittitur, nec reuiuiſcit ſi reficiatur, l. quid tamẽ, §. nauis, ff. quib. mod. vſusfruct. amittatur; Ceſſat etiam legatum domus ſi deſtruatur, nec reuiuiſcit, ſi reficiatur, l. ſi ità legatum, 1. ff. de legat. 1. Idem eſt in legato ſerui, qui poſtea fuit manumiſſus, nam ſi in ſeruitutem reincidat, non debetur legatum, ex quo dicitur nouus homo, l. cùm ſeruus, ff. de adimen. legat. latè Brunus in loco ſupracitato.

Probatur primò principalis concluſio ex tex. in cap. fin. vbi Gloſ. in verb. inueſtire de feud. & ex latè traditis per Andr. de Iſern. Afflict. & alios in cap. 1. de his, qui feudum dare poſſunt in vſib. feudor. nam licèt Prælatus non poſſit bona Eccleſiæ de nouo infeudare, benè

tamen

tamen poterit antiquum feudum concedere non obſtante iuramento de non infeudando, ſic etiam poteſt Pręlatus donationem bonorum Eccleſiæ à prædeceſſore factam cum aſſenſu Summi Pontificis perficere, licèt ipſe donare non poſſit abſque aſſenſu, cap. per tuas de donat. Quia nouum non dicitur, quod ab alio factum fuit, & illud quod quis nõ poteſt abſq; authoritate Sũmi Pontificis inchoare, benè poteſt inchoatum ab alio, cùm authoritate Sedis Apoſtolicę abſque noua licentia perficere, l. 1. §. opus nouum, ff. de oper. nou. nunciat. Emulta permittuntur fieri ex conſequentia Prioris actus, & idem iudicatur, quod de ipſo actu, l ſi mulier, ibi, (ex conſequentia ſuæ fragilitatis) C. ad Velleian. l. 3. §. Se io, ff. de minor. Et ſufficit Summum Pontificem à principio aſſenſiſſe, Gloſ. in d. cap. per tuas in verb. de nouo.

Ex ſupradictis reſpondi in facto, quod licèt minor, qui veneam ætatis à Rege impetrauit, non poſſit immobilia bona abſque Iudicis decreto hipotecare, vel vendere, l. 3. C. de his, qui veni. ætat. impetran. benè tamen poterit hipotecam, vel venditionem à tutore cum decreto factam, ratam habere; Nam ſufficit decretũ Iudicis ſemel pro actus validitate extitiſſe, vt ſuprà de aſſenſu Apoſtolico dictum eſt.

Probatur etiam ſecundò, nam noua dignitas nõ poteſt in Eccleſia erigi abſque Summi Pontificis licentia, cap. 1. vbi Gloſ. in verb. omnes 22. diſt. cap. cùm olim, vbi Gloſ. in verb. conceſſimus de conſuetud. l. 1. §. optamus, ibi, (*ſecundum voluntatem, & timorem Dei, & noſtram ordinationem,*) C. de offic. Præfect. Prætor. Africæ, benè tamen poteſt antiqua reparari, & refici, cap. cum acceſſiſſent de conſtit. vbi Gloſ. & omn. canon. Ratio eſt, quia ſufficit, quod ſemel dignitas exiſtat, l. in ſubſtitutione, ff. de vulgar. & pupill. Archidiac. in c. ſtatutum, nu. 5. de reſcript. Bald. in l. generaliter, col. 6. C. de Epiſcop. & Cleric. Pariſ. de reſignat. beneficior. lib. 1. q. 11. num. 11. Et licèt dignitas ceſſet in actu, remanet tamen in habitu, & ceſſante eſercitio, remanet denominatio, Iacob. Butricar. & Bar. in proem. ff. Abb. in proem. Decretalis; Sic multæ appellantur Ciuitates, quæ Epiſcopum habuerunt, licèt ad pręſens eo careant, Bar. in extrauag. Quis inter rebelles, in verb. Lõbardiæ, n. 5. & de multis Ciuitatibus in Alemania abſq; Epiſcopis, tradit Additio ad Bar. loc. cit. in verb. Ciuitas; Item finito officio Pretoris, Iudicis, vel Aduocati, remanet titulus dignitatis, nã ſufficit ſemel eã extitiſſe, l. 2. C. de Prępoſit. Sacri Cubicul. in princ. vbi Gloſ. Io. de Platea, & Rebuff. allegant iura concordantia, l. Maximarum, vbi Bald. Cod. de eſcuſation. muner. lib. 10. Bar. in l. 3. Cod. de Silentiar. & Decurion. lib. 12. l. 2. vbi Gloſ. in verb. vacantes, C. vt dign. ord. ſeru. lib. 12. l. eos, C. de fabricenſib. lib. 11. latè de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de elect. Official. §. 8. Sicut etiam dicitur de Epiſcopo alicuius Ciuitatis, qui & ſi cedat loco, & adminiſtrationi, titulum tamen dignitatis non amittit, cap. 1. de ordinat. ab Epiſcopo, qui renunt. Epiſc. Menoch. de arbitrar. Iudic. caſ. 68. num. 52. Sic Eccleſia curata dicitur etiam illa, quæ ad præſens populum non habet, nam ſufficit illum habuiſſe, Bald. in l. ſed, & milites, § primi pilaris, ff. de excuſat. tutor. Cardinal. in Clemen. 1. q. 21. de offic. Vicar. ſicut Eccleſia Cathedralis etiam dicetur illa, quæ ad præſens caret clero, & popolo, nam ſufficit ali-

quando eum adfuiſſe, Imol. in Clemen. in pleriſq. col. 2. numer. 9. de elect. Gratian. tom. 2. Diſcept. Forenſ. cap. 291. in fin.

Ampliatur ſuprafirmata concluſio, etiamſi dignitas exitens in Eccleſia fuiſſet per ſtatutum Canonicorum à Summo Pontifice confirmatum annihilata, nàm abſque noua licentia Summi Pontificis poterit reſtaurari, vt in d. cap. cum acceſſiſſent, vbi Abb. Felyn. & cęteri canon. Ratio concluſionis eſt, nam confirmatio Summi Pontificis ſuſtinet vicem priuilegij, Abb. & Felyn. in d. cap. cum acceſſiſſent, & certum eſt poſſe Canonicos priuilegio conceſſo renuntiare, cap. pro illorum de præbend. cap. priuilegium 11. q. 3. l. 2. C. de iur. domin. impetr. Et in ſpecie quod ſtatutum factum à ſubditis confirmatum à Superiore poſſit abſque ſpeciali licentia tolli, & redire ad ius commune, decidit Bar. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. Abb. in d. cap. cum acceſſiſſent, vbi latè additio ad ipſum, Brun. in dicto tract. de reſtaurat.

Aduertendum tamem eſt, quod regula non procedit quando ſtatutũ non ſolum concernit bonum ſtatuentium, ſed etiam publicum, nam ſi fuerit à Superiore confirmatum, non poterit abſque ipſius licentia tolli, quia tunc Superior confirmando, videtur nouam diſpoſitionem facere, ex regula, quod omnia noſtra facimus, quibus noſtram authoritatem impartimur, cap. ſi Apoſtolicæ, de præbend. in 6. l. 1. circa medium, C. de veter. iur. enuclean.

Sicut de excommunicatione lata ad inſtantiam partis, quæ licèt vires obtineat ab intentione Iudicis proferentis ſententiam, Gloſ. in cap. 1. de iudic. & in cap. 2. de teſtib. cogen. & in cap. P. & G. de offic. deleg. Abb. in cap. ex parte, il primo de offic, ordinar. & intentio Iudicis excommunicantis ad inſtantiam partis reguletur à mente ipſius partis, cap. bonæ memoriæ, il primo de offic. & poteſt. Prælat. Angel. in verb. excommunicatio 3. nu. 16. latè Suar. de cenſur. diſp. 3. ſect. 6. num. 9. taliter quod illi ligantur quos pars ligare intendit, & poteſt ſubtrahi materia excommunicationis ab ipſamer parte abſq; Iudicis minyſterio debitum remittendo, vel terminum prolongando; Non tamen dicta procedunt, quando Iudex non ſolùm partis inſtantiam conſiderauit, ſed etiam aliquod bonum commune intendit, nam tunc non ſolùm requiritur conſenſus partis cedentis iuri ſuo, ſed etiam Iudicis, Suar. d. diſp. 3 ſect. 6. num. 10. Et ità reſpondi in facto in excõmunicatione Summi Pontificis de non commodanda Sacra Suppellectili lata ad inſtantiam Aeconomorum Hoſpitalis Sanctiſmæ Annunciationis huius Ciuitatis.

Secundò ampliatur, etiamſi dignitas non ſolùm fuiſſet ſuppreſſa, ſed etiã totaliter extincta, nam ſufficit ſemel eam extitiſſe, Abb. in d. cap. cum acceſſiſſent. Et licèt Gloſ. in Clemen. fin. in verb. creatum de reſcript. vbi Io. de Lignan. & Cardin. quæſt. 6. dixerint, quod litteræ Apoſtolicæ reſeruatoriæ beneficiorum vacaturorum, non trahuntur ad beneficia de nouo creata, niſi tamen aliquod beneficium nõ fuiſſet omninò ſuppreſſum, quia tunc non dicitur nouum beneficium, Brun. in d. tract. nu. 4. Tamen non ſequitur quin data dotali ſuppreſſione dignitatis in Eccleſia cũ aſſenſu Summi Pontificis, non poſſit denuo reſtaurari abſque aſſenſu; Ratio eſt, quia vt inquit Sacrum Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 12.

Digni-

Dignitates in Eccleſijs preſertim Cathedralibus ad conſeruandam, augẽdamque Eccleſiaſticam diſciplinam fuerunt inſtitutę, idcircò in ipſarum reſtauratione cultus diuinus augetur, propterea quia ſumus in fauorabilibus, ſufficit ſemel in Eccleſia dignitates extitiſſe, vt poſt alios Brun. loc. citat. & idem Triden. in eadem ſeſſ. 24. c. 15. dùm concedit facultatem Epiſcopis cũ conſenſu capituli ſupprimendi aliqua beneficia, & vniendi redditus diſtributionibus quotidianis, de quo agunt Garz. de benef. par. 12. cap. 1. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 67. non procedit in ſuppreſſione dignitatum, vt de hoc extare declarationem Congregationis molti affirmant.

Ex his concluditur rectè dixiſſe, gloſ. in d. cap. cum acceſſiſſent in fin. quod ex conſequentia antiquæ dignitatis, poſsũt Canonici eã reaſſumere, nàm faciliùs aliquid reficitur, quàm de nouo creatur, l. qui liberis, §. 1. & fin. ff. de bonor. poſſ. ſecun. tabul. & data etiam dotali ſuppreſſione ſaltem remanet nomẽ dignitatis, prout ſupra probatum fuit, idcircò abſque nouo aſſenſu refici poterit.

Confirmantur ſupradicta, nam ſicut, quæ ab hoſtibus poſſidentur, ſi tamen noſtra fuerunt, licitè conceduntur pro tempore, quoad manus noſtras peruenerint, l. id quod, & l. ab omnibus, §. etiam, ff. de leg. 1. & l. liber homo, ff. de verbor. oblig. & poteſt Sumus Pontifex erigere titulos. Epiſcopatus in Terris Saracinorum, quæ aliquando fuerunt Chriſtianorum, Bald. & Angel. in d. l. liber homo, latè Rodriq. Suar. alleg. 8. Sicut Rex concedit bona ab inimicis poſſeſſa, ſi ad manus fidelium deuenerint, cap. Abbate ſanè de re iudic. in 6. & Summus Pontifex concedit titulum Regni ab hoſtibus occupati, quod aliquando Chriſtianorum fuit, Bar. in d. l. liber homo, vbi probat licitam fuiſſe conceſſionem Summi Pontificis Regni Ieruſalem factam Regi Carolo, nam ſufficit ſemel eam fuiſſe, ità & in caſu noſtro dicendum eſt, quod ſufficiat ſemel extitiſſe dignitatem in Eccleſia, vt illa nouo abſq; aſſenſu refici poſſit.

Vnde nam aliquid eſſe vtile, vel damnoſum ſit iudicandum.

QVÆST. XXVII.

Deciduntur varij caſus, ad quæſtionem pertinentes. Cap. I.

EX tempore, quo aliquid fit, dijudicandum eſt, ſit ne vtile, an verò damnoſum, l. ſi voluntate, C. de reſcind. vendit. l. 3. §. Diui Fratres, ff. de iur. fiſc. cap. cum dilecti, de empt. & vendit. Bar. in l. 2. C. de reſcind. vendit. communiter DD. in l. pretia rerum, ff. ad l. fal. Guido Papa deciſ. 157. Pinell. in d. l. 2. par. 3. cap. 4. nu. 15. latè Surd. conſ. 451. volum. 3. Damnoſus autem actus, tunc propriè dicitur, quando proprium patrimonium diminuitur, l. fin. C. de Codicil. l. fin. C. de imponend. lucrat. deſcript. lib. 10. Aliud autem eſt damnum emergens, & aliud lucrum ceſſans, l. 1. vbi omnes DD. notant, C. de ſent. quæ pro eo, quod intereſt. Nec dicitur damnum dare, qui iure ſuo vtitur, l. 1. §. item Varus, ff. de aqu. pluu. arcen. l. Proculus, ff. de damn. infec. & tex. in l. nemo damnum, ff. de regul. iur. clarè decidit, ibi,

(nemo

(nemo damnum facit, niſi id facit, quod facere ius non habet.) Idcircò, debitor non acquirendo, non dicitur fraudate creditores, l. non fraudantur, ff. de reg. iur. ibi, *(non fraudantur creditores, cum quid non acquiritur à debitore, ſed cum quid de bonis diminuitur.)* Quomodò autem conſideretur damnum in ordine ad reſtitutionem, tradunt ex Ciuiliſtis, Bald. conſil. 182. lib. 1. ex Theologis Molin. de contract. diſ. 511. Quod autem dicatur lucrum ceſſans, & quod damnum emergens, Bald. loc. cit. Molin. de contract. diſp. 314. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 20. dub. 10.

Quæ verò pro alio ſeruatur, cenſetur vtilia, ſi eo modo fiant, quo quis pro ſeipſo faceret, cum nullus teneatur in alienorum adminiſtratione maiorē adhibere diligentiā, ea quam in proprijs adhibet, l. 1. C. de bon. matern. Surd. d. conſil. 451. vol. 1. Idcircò vtiliter facit tutor, ſi non exigit creditum pupilli in cuius recuperatione plus oportebat expendere, quam exigere, Roman. conſ. 50. & facit doctrina Bald. in l. Mediterraneæ, C. de annonis, & tribut. vbi dixit, quod non eſt faciendum id, in quo plus expenditur, quam de commodo percipitur, idem probat Rolan. à Valle conſil. 15. num. 50. volum. & probat tex. notabilis in l. contra iuris, §. ſi filius, vbi Gloſ. in verb. amplius. ff de pact.

Cenſetur etiam actus vtilis, ex intentione agentium, vt puta, quia putant alienantes res Eccleſiaſticas, adeſſe vtilitatem Eccleſiæ, cap. ad Apoſtolicam, vbi Gloſ. in verb. profuturum de his, quæ fiu. à præl. ſine conſil. Capit. licèt contrarium poſtea eueniat, l. tutor, qui repertorium, ff. de adminiſtr. tutor. Ant. de Burr. in d. cap. ad Apoſtolicam, nu. 19. Barbat. in d. cap. Rainutius, de teſtamen. Felyn. in cap. quæ in Eccleſiarum, col. 1. de conſtitut. Roland. in d. conſil. 15. numer. 51. Surd. d. conſil. 451. Et licèt in alienatione bonorum Eccleſiæ requiratur vtilitas ipſius Eccleſiæ, dicto cap. ad Apoſtolicam, cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. nec ſufficiat, quod non adſit nec damnum, nec vtile Eccleſiæ, quia contractus nō valet, niſi euidens ſit vtilitas, gloſ. in d. cap. ad Apoſtolicam, & in cap. nihil, de elect. & conſtat ex Extrauag. Paul. 2. incip. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien. non tamen procedit, ſi probetur, quod cauſa mouens contrahentes fuerit vtilitas Eccleſiæ, licèt ex poſt facto nō adfuit, Anton. de Burr. in d. cap. ad Apoſtolicam, num. 28. Bar. in l. 2. C. de locrat. prædior. ciuil. lib. 11. vbi extendit ſe contrà Eccleſiaſticos, qui ex defectu vtilitatis, alienationes bonorum Eccleſiæ infringere contendunt.

Quotieſcumque à lite diſceditur, cenſetur actus vtilis, l. 1. & l. ſi ea, C. de pact. Gloſ. in cap. penul. de empt. & vendit. Sur. in d. cap. 451. nu. 27. nam vexationes litium in maxima ſunt conſideratione, etiam quod iniuſtæ ſint, propterea vexationes de facto ſufficiunt ad validandam tranſactionem, Soccin. conſil. 4. vol. 1. Iaſ. Alex. & Bald. in l. 2. C. de tranſact. & vt optimè inquit Gloſ. in d. cap. penult in verb. reſtituerent, eo ipſo, quod à lite diſceditur magnum commodum eſt. Idcircò tranſactio litis facta an adminiſtratoribus Eccleſiæ cenſetur vtilis, nulla alia vtilitate probata, Anton. de Burr. in d. cap. penul. num. 13. verſic. nota tamen Gloſam, idem probat Roland. d. conſil. 15. nu. 51. Minor reſtituitur aduerſus aditionem hæreditatis, in qua ſunt vexationes litium etiamſi nullum damnum ſentiat, & certum fuerit ſen-

tentiam pro ipſo reportari,l.minor vigintiquinque annis, cui fideicommiſſum, vbi Gloſ. in verb. reſtitui, ff. de minorib. & melior tex. in l.minoribus 25.annis, ff. de minorib. cuius verba hæc ſunt. (*Minoribus 25.annis ſubuenitur per integram reſtitutionem:non ſolum cum de bonis eorum aliquid minuitur, ſed etiam cum interſit ipſorum litibus, & ſumptibus non vexari*,) Gloſ.ibi in verb. litibus dicit, vt in locuplete hæreditate, quam repudiare vult: ideò quia multis moleſtijs erat implicita,Rom.& Aret. ibid. Idem eſt ſi minor facto inuentario adiuit hæreditatem,ob cuius beneficium præſeruatur à damno, quia de proprio non tenetur, l. fin.§.&ſi præfatam,C.de iur. deliber.nam ſi adſunt vexationes,& lites poteſt petere reſtitutionem in integrum aduerſus aditionem, vt à moleſtijs, & inquietudinibus ſubleuetur, Salicet. in auth. ſi omnes, num.8.C.mino.ab hæred.t. ſe abſtin.Surd.in d.conſil.451.& Larius conſ.95.Idem eſt in Eccleſia,Bal. in d.l. minoribus 25.annis allegat Archid.in cap.Epiſcopus 12. q.2. Ratio eſt, quia non dicitur læſus, qui lite,& perplexitate execratur, l. item, § fin. ff. de alien.iud.mut. cauſ.fact. ibi, cogitatio eius, qui lites execratur non eſt vituperanda.

Hæc ſunt notanda pro iuſtificatione tranſactionum, quas in dies nos Regulares facimus, non ſolum ad euitandas lites, quod bono Religionis ſatis confert, ſed etiam vt aliquid in præſenti habeamus, futura deſpiciendo, quod maximè confert ad iuſtificandam tranſactionem; iuxtà illud, Ad præſens oua, cras pulli ſunt meliora. Et futurum omne deſpicitur, ſuadetquè præſentia fructum, gloſ. in l. cum hi in prin.ff.de tranſact. Dec. conſ 474.nu. 4 Natta conſ. 340. num. 5.Surd.d.conſ.451.nu. 32.

Id quod dicimus de iudicando actu vtili, vel damnoſo, applicandū eſt etiam in liquidatione iuſti pretij, vt in d. l. ſi voluntate C. de reſcind.vendit. & in c. cum dilecti de empt.& vendit. Licet enim de iure ciuili, & canonico, contractus non reſcindatur, niſi adſit læſio vltra dimidium iuſti pretij d.l.2.C.de reſcind.vendit.& d. c. cum dilecti, & in venditione ſub haſta requiratur læſio vltra ſextam, ex doctrina Bar. in l.ſi duo Societatem §. arbitrorum ff. pro ſocio, quæ eſt communis praxis in Regno, Vrſillus ad Affiict. deciſ.340.Franch. deciſ. 120 num. 7 & 224. num 2. In foro tamen conſcientię ſufficit, quod iuſtum pretium excedatur ad hoc vt cōtrahentes peccent, & locus ſit reſtitutioni D Thom.2.2.q.77. art. 1.Nau.c.nouit.notab.6 num.47. de Iudic.&.ſum. c.23 nu.77. Couar.vatiat.reſol.lib.2.cap.4.num. 11. latè Mol. de contract. diſput. 350.num.3 Leſſ.de iuſt.& iur.lib. 2.c. 22. dub. 4. & facit illud. D. Paul.ad Theſſalon.4. *Ne quis ſupergrediatur, neque circumueniat in negotio fratrem ſuum, quoniam vindex eſt Dominus de his omnibus*. Pretium tamen iuſtum liquidandum eſt ſecundum valorem rei tempore contractus, & iuxtà tale tempus formandi ſunt articuli, Pinell. in d.l.2.par.3.cap.4.nu.15. vbi alios allegat, licèt multi dicant,quod etiam articuli probent, ſi de præciſo tempore contractus non formentur, ſed paulò poſt, ſi tamen nulla fuit cauſa mutans,ſeù alterans pretium rerum, Bald.in d. l.2.nu.28.Paul. de Caſtr. ibidem num.4.Affl ct.deciſ. 216. vbi tradit, quod valor rei non eſt conſiderandus in inſtanti, videlicèt tali die, ſed moraliter, idcircò articulandus,

landus, & probandus eſt valor, quod tali tempore antè, & poſt, tanti res valuit, Angel. in l. falcidia §. 1. ff. ad leg. falcid. Bar. in l. ſi ſeruus, ff. de condit. furt. & ſi eſſemus in rebus, quę in foro publico vendi ſolent, non eſt attendendum pretium, pro quo res à ſingulis venditur, ſed quod in publico foro Bar. in l. ſepta, C. de erogat. milit. annon. lib. 12. Florian. de Sancto Petro in l. ſi ſeruus ſeruo, ff. ad leg. Aquil. & eſt tex. expreſſus in cap. 1. in verb. quem in mercato de empt. & vendit.

Idē eſt in alienatione rei Eccleſię, nā ad liquidandum iuſtum valorem, attenditur tempus contractus, licèt poſtea creſcat, vel decreſcat, Bar. in l. 2. C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. Calderin. conſil. 297. de rerum permut. Paul. de Caſtr. conſil. 260. lib. 2. latè Tuſchus, qui dicit eſſe communem opinionem omnium Canoniſtarum in verbo læſio, concl. 295.

Idem eſt in alienatione rei pupillaris, vel Minoris, nam ad iudicandum, an fuerit læſus, attenditur tempus contractus, non autem quid poſtea euenerit, Alberic. in l. & ſi fine §. quæſitum, ff. de minorib. Iacobi. de Sancto Georgio in l. 1. C. de pactis, Aymon. Crauett. conſ. 12. lib. 1. Afflict. dec. 304. & 340. latè Sforzia Oda in tract. de reſt. in integr. par. 2. quæſt. 57. art. 3. Licèt autem minor omittens producere probationes reſtituatur in integrum, l. minor 25. annis omiſſam, ff. de minorib. l. penul. C. de in integr. reſt. [illegible]ut. Hoc tamen non procedit quando tempore examinis, probationes non habebat, ex quo omittendo non dicitur læſus, licèt poſtea ſuperuenerint, Bar. in l. 3. §. nunciatio, num. 33 ff. de oper. nou. nunt. vbi Ruin. num 270. dicit eſſe notandum, Roland à Valle conſil. 10. vol. 4. deciſ. Pedemontana 158. vbi teſtatur de communi, Surd. conſil. 79. num. 4.

Idem eſt in alienatione, vel locatione rei Fiſcalis, nam attenditur valor tempore cōtractus, l. 3. §. Diui Fratres, ff. de iur. fiſc ibi, (iuſta pretia non ex preterita emptione, ſed ex præſenti æſtimatione conſtituit, & alienationes, ſeù locationes rerum Fiſcalium, quoad læſionem regulantur eodem modo, quo alinationes, & locationes rerum priuatorum, Roman. & Alexand. in l. ſi quis c ſi aliter, ff. de verbor. obligation. Cremens in d. l. 2. nu. 112. C. de reſcind. vend. vbi etiam Pinell. in 2. par. ſecundæ partis principalis, num. 25. probant expreſsè Gloſ. & Bar. in l. 1. ff. de iur. fiſc. per tex. in l. 3. & l. ratas, C. de reſcind. vend. Peregrin. tract. de iur. fiſci in tit. 4. de creditor. fiſca. lib. n. 8. Idcircò id, quod poſt contractum euenit, non eſt in conſideratione, Fulgoſius conſil. 126. Tuſch. in d. concl. 295. numer. 12. licèt quoad oblationes ſemper admittitur faciens meliorem oblationenem etiam terminato negotio, l. fin. vbi Bar. ff. de iur. fiſc. l. Lutius, §. fin. ff. ad municipal. & de incol. l. ſi tempora, C. de fid. inſtrum. lib. 10. vbi Bar. & alij, & in l. licitatio, ff. de publican. & vectigal.

Sic etiam ad iudicandum, an dos congrua ſit, attendendus eſt valor facultatum tempore matrimonij, Bal. in auth. res quæ, num. 16. vbi Iaſ. numer. 27. C. commun. deleg. Aymon. Crauett. conſil. 11. Boer. deciſ. 62 nu. 13. Grammat. deciſ. 52. nu. 35. & deciſ. 101. Menoch. de arbitr. iudic. caſu 149. num. 16.

Idem erit ad iudicandum, an donatio ſit inofficioſa, nam attenditur tempus donationis, nec reuocatur ſi ex accidentibus poſt factum fiat

fiat inoſſicioſa, Gloſ. in l. 1. in 9. q. C. de inoſſic. donat. Menoch. d. caſ. 149. latè congerit Tiraquell. in l. ſi vnquam in verb. omnia, vel partem aliquam, num. 34. cum ſeq. C. de reuocand. donat.

Sic damnum datum in ſegetibus æſtimatur ſecundum illud tempus, non autem ex ſuperuenienti, quia multa accidere poſſunt, quæ impediant ſegetes ne maturitatem, & perfectionem perducantur nempè niues, grandines, incurſus hoſtium, &c. l. fiſtulas, §. frumenta, ff. de contrah. empt. & de omnino futuris non poteſt certum aliquid iudicari, l. ſi à pactione, C. de vſur. Bar. in l. cotē ferro, §. qui maximos, ff. de public. & vectigal. & vt inquit tex. in l. omnis hæreditas, ff. de reg. iur. nunquam ex poſt facto creſcit præteriti delicti æſtimatio, & hanc opinionem probant Bal. conſil. 182. lib. 1. Aymon. Crauetr. conſil. 40. num. 10. Menoch. de arbitr. d. caſ. 149. numer. 21. Cancer. par. 1. var. reſol. cap. 13. numer. 9. & idem eſſe in foro conſcientiæ contrà Sotum, & Salon. probat Leſſ. de iuſtit. & iur. lib. 2. capit. 12. numer. 19.

Tempus etiam celebrati contractus conſiderandum eſt ad iudicandum ſi pactum de retrouendendo appoſitum in contractu emptionis, & venditionis, debeat de temporali effici perpetuum, Socc. Iun. conſil. 104. lib. 3. & conſ. 46. lib. 4. Simon de Pretis conſil. 3. 74. 137. nàm cùm pactum de retrouendendo dicatur pars pretij, ideircò attenditur valor rei tempore contractus Aymon. Crauert. conſil. 313. nu. 3. latè Tiraquell. in rubr. de retractu conuentionali, num. 25. Quantum autem minuat de pretio, pactum de retrouendo, arbitrarium eſt Iudici, Couar. variar. reſolut. lib. 3. cap. 10. & ex tex. in l. 2. C. de reſc. vend. habet locum etiam in pacto de retrouendendo, Dec. conſil. 167. num. 4. & 307. Tiraq. loc. ſupracit.

Quid dicendum quando actus eſt ſucceſſiuus

Cap. II.

SVpraſirmata concluſio, quod ad iudicandum, an actus ſit vtilis, vel damnoſus, attendatur tempus, quo actus geritur, intelligitur de actibus, qui in momento perficiuntur, ſecus tamen de habentibus tractum ſucceſſiuum, nam ex quo in ſingulis annis inſurgit grauamen, æquitas ſuadet, vt grauati ſubleuentur, Natta conſil. 548. nu. 36 Oſaſcus conſil. 47. Theſaur. deciſ. 226. Pinel. in d. l. 2. par. 2. cap. 1. nu. 27. Cancer. variar. reſol. par. 2. cap. 1. num. 153. exemplum eſt in collectis, quæ pro rara bonorum ſoluuntur, idcirco diminutis bonis diminuitur, l. forma, §. illam æquitatem, ff. de cenſib. l. 2. C. de alluuionib. lib. 10. l. cura, §. deficientum, ff de munerib. & honor. l. 1. § qui excuſatione, ff. de vacat. muner. Et procedit etiamſi lata fuiſſet ſententia circa ſolutionem certæ quantitatis pro collectis, nam ex noua cauſa diminutionis bonorum, non dicitur impugnari ſententia, l. ſpadonem, § qui abſolutas, ff. de excuſat. tutor. & in ijs, quæ ex tempore mutationem accipiunt, nunquam ſententia, obſtat Anton. de Butr. cap. 1. col. 3. de re iudic. Dec. conſil. 335. Anna. alleg 16. num. 4.

Idem eſt in ſolutione capitationis, nempè, quod qui ad paupertatem deueniunt taliter, quod proprio labore victum quęrunt, & nihil poſſident non tenentur de iure ſoluere, Bald. in auth. defuncto, C. ad Tertull & l. etiam, C. de exequut. rei iudic. Gerard. ſing. 73. Vaſqu. lib. 1. controuer. vſu frequent. cap. 41. num. 4. Campagn. in c. Regni porrecti nu. 75. Bellucc. in ſpecul. princip. rubr. 46. §. reſtat. num. 3. Vnde Luc. de Penn. in l. reſtauratione, C. de diuerſ. pręd. vrban. lib. 11. dixit. debere Regem iuſta tributa populo egenti relaxare. Sed contrarium aliquãdo practicatur, nam etiam nihil poſſidens ſoluit capitationem, ſeù tributum pro aere, & aqua, vt dicunt fiſcales, ad exemplum Domini noſtri Ieſu Chriſti, latè probat Liparul. ad Andr. de Iſern. in c. 1 num. 55. litt. D. Quæ ſint regalia; Idircò quolibet quintodecimo anno fiunt numerationes, Luc. de Penn. in l. indictiones C. de indictionib. & tribu. lib. 10. nec pauperes deducuntur contra omnem etiam ciuilem rationem, nam exactiones ab oneratis paupertate fieri prohibentur, cap. placuit, & cap. cauendum 1. q. 2. & etiam quod ſponte eas offerant non debent exigi, Afflict. in rubr. quæ ſint regalia, nu. 20. allegat. tex. in l. deuotum, C. de metat. & epilep. lib. 12. & vt inquit Lucas de Penna in l. vnic. numer. 3. in fine, C. de oblation. votor. lib. duodecimo. (turpiſſimum genus damni eſt inconſulta donatio, grauiuſque eſt beneficium male dediſſe quam non recep ſſe.

Idem eſt in debita præſtatione frumenti, vel olei in ſingulis annis facienda, nam ſi ex lapſu temporis, nimis creuerit pretium, & ſatis excedatur valor ab eo, qui erat tempore contractus, præſtatio debet reduci in certa quantitate pecuniæ. Rota Auinionenſ. deciſ. 66. & communis eſt regula, quod quælibet pactio habens tractum ſucceſſiuum, ſi ex lapſu temporis efficiatur iniqua, officio Iudicis reducenda eſt ad æquitatem, l. cum quidam ff. de vſur. latè congerit Tuſchus in uer. læſio concl. 295. propterea pactum, quod quis teneatur coquerę panem pro alicuius familia pro certa quantitate pecuniæ, ſi familia nimis creuerit, reduci debet ad æquitatem Pileus q. 48. Iaſ. in l. quominus ff. de flumin. Dec. conſ. 335. Rolan. à Vall. conſ. 1. vol. 2. num. 167. Sic etiam locatio ad longum tempus facta pro centum florenis de moneta correnti tempore ſolutionis ſi ex monetę deterioratione valor floreni nimis creuerit, reducendus eſt valor arbitrio Iudicis, ſic dicit fuiſſe deciſum Theſaur. dec. 226. ſic immunitas decimarum reducitur ad arbitrium boni viri, ſi conceſſionarius tot prædia acquiſiuit, quod exemptio reduceretur ad iniquitatem, c. ſuggeſtum de decimis: Et exẽptio à ſolutione procuratoris cõceſſa clericis alicuius loci, ſi nimis creuerint taliter quod procurationem in totũ abſorbeant reuocatur Felyn. in c. accedentes de præſcript. Aymon. & Tuſch. loc. cit.

Limitantur traditæ doctrinæ. Cap. III.

ADuertendum tamen eſt, quod ſupradicta non procedunt quãdo contractus æqualiter ſe habet ad damnum, & lucrum, quia tũc nullo modo ex alteratione, vel variatione cauſata à tẽpore poteſt fieri

fieri aliqua reductio abſque iniuſtitia ex regula, quod illud quod legitimè factum eſt, ex caſu ſuperuenienti non debet ad imperfectũ reduci, argum. l. de fideicommiſſo, C. de transaction. c. in Ciuitate de vſur. l. ſi Gaudentius, C. de contrahen. empt. Bal. conſ. 19. lib. 4. Aymon Crauett. conſ. 11. num. 18. Cancer. variar. reſol. p. 2. c. 1. num. 253. verſ. ſecus, vbi contractus, & actus, qui pendet à futuro euentu, & poteſt ſe habere ad commodum ſi ſuper eo fuit transactum, iudicatur vtilis ad finem, vt transactio non reſcindatur d. l. de fideicommiſſo, vbi Bart. & Bal. Tiraquell. in l. ſi vnquam in verb. donatione largitus num. 128. C. de reuoc. donat. Dec. conſ. 474. nu. 12. Berou. conſ. 176. num. 64. vol. 1. Pinel. in d. l. 2. p. 2. c. 1. num. 6.

Fallit etiam ſecundo ſuprafirmata Principis concluſio, quando traditio rei, vel executio negotij collata eſt in futurum, nam tunc ad iudicandum ſi actus ſit vtilis, vel damnoſus, non attenditur tempus conuentionis, ſeù contractus, ſed exequutionis Abb. in c. in Ciuitate num. 3. de vſur. Dec. conſ. 111. & in loco deſtinato traditioni Alex. & Iaſ. in l. vinum ff. ſi cert. pet. Tuſchus. d. concluſ. 295. num. 38. Idem eſt in locatione facta pro tempore, quo finita erit prima locatio, nam attendendum eſt tempus, in quo vires accipit ſecunda locatio, quod tunc propriè erit quando finita fuerit prima locatio Iaſ. in l. ne cui C. locati.

Fallit etiam tertio ſupra firmata concluſio in caſibus in quibus ſi attenderetur tempus conuentionis, vel pacti, quies, & pax perturbaretur, vel ſcandala poſſent oriri, latè Crauett. conſ. 264. lib. 1. vbi latè probat communitatem Caſtrorum, ſeù feudorum exiſtentem inter fratres iuramento firmatam, quod alternis annis officiales eligerent, & fructus exigerent, conſtituto, quod ex hoc modo viuendi pax, & quies perturbatur poteſt peti reſciſſio, & vnicuique certũ corpus aſſignari; Ratio eſt, quia quando agitur de periculo animarum, vel corporum, ſubintrat regula, quod quæ de nouo emergunt nouo indigent conſilio l. de ætate §. ex cauſa ff. de in integr. reſtitur.

Confirmatur, nam ex ſuperueniente inopia remittuntur publica munera l. cura §. deficientium ff. de munerib. & honorib. Et priuilegium diù obſeruatam ex cauſa de nouo ſuperuenienti tollitur, c. ſuggeſtũ, de decim. Et ex cauſa de nouo ſuperuenienti receditur à Regia cõſtitutione, quæ tendit ad noxam, c. non debet, de conſangu. & affinit. Receditur etiam à diſpoſitione teſtatoris, ſi contingat mutatio morum in deterius l. in confirmando cum l. ſeq. & l. ſi plures §. quamuis ff. de adminiſtr. tutor. Et conceſſio meri, & mixti Imperij facta à Rege Baronibus ſi incipiat lædere ex quo turbatur tranquillitas Regni, reuocatur, Affl ct. in conſtit. Regni ea quæ ad decus, ſic etiam receditur à regulis iuris quando agitur de bono pacis c. 2. de deſponſat. impuber. & Minor læſus non reſtituitur aduerſus cõtractum pacis Bal. in l. 1. ff. de in integr. reſtit. Dec. in l. pactum curatoris in fin. C. de pact. Et vbi eſt ſuſpitio ſcandali ad ipſum enitandum receditur à regulis iuris communis c. quoniam de iur. patron. Et etiam à licito iuramento abſolui, quis debet ratione ſcãdali euitandi Oldrad. conſ. 95. col. penul. per tex. in c. authoritate 25. q. 6. latè Felyn. in c. nihil de præſcript. Sic etiam quod regulariter diuidi

non poteſt, ex rationabili cauſa diuiditur, Gloſ. in cap. ſi hæredes in fin. de teſtam. Item licèt ſequeſtratio ſit de iure prohibita, l. fin. C. de prohib. ſequeſtr. pecun. ſtante tamen ſuſpitionem ſcandali, ne partes veniant ad arma, poteſt Iudex ſequeſtrare, l. æquiſſimum, ff. de vſufruct. l. fin. ff. de offic. Procurat. Cæſar. Adde, quod promiſſio non petendi remiſſionem mercedis ex quocunque damno ex quauis cauſa proueniente, non procedit eueniente damno notabili, quia non cenſetur cogitatum, Anchar. conſ. 402. loquens de conductore gabellæ, quæ fuit diminuta ob receſſum Summi Pontificis à loco, indubitatum ergò manet, quod in caſibus perturbationis, vel vbi iminet periculum animarum, non debet attendi tempus contractus, ſeù conuentionis, ſed arbitrio boni viri omnia modificanda ſunt, vt latè Crauett. loco citato.

Vtrum ex actu conſiſtente in pati poſsit probari conſenſus.

QVÆST. XXVIII.

Negatiuè reſpondendum, Inno. in cap. olim, il terzo de reſtit. ſpoliat. Et ſic actus negatiuus in non faciendo aliquid præceptum, non probat quaſi poſſeſſionem præcipientis, Innoc. loc. cit. circa fin. Felyn. in cap. cum M. Ferrarienſis in fin. de conſtit. Bal. in l. Liberti, liberteque, num. 23. C. de operib. liber. & in l. 2. C. de ſeru t. & aqua. Maritus quoq; poſt mortem vxoris retinens, apud ſe eius dotem, non cēſetur adiuiſſe hæreditatem, quia illa retentio eſt ſimplex ſilentium, Bal. in l. non hoc, C. vndè legit; Item ſocius relinquens ſortem ſibi ſpectantem, apud ſocium finita ſocietate, non dicitur renouaſſe ſocietatem, Crot. conſil. 15. num. 16. Menoch conſil. 121. nu. 84. lib. 2. & de præſumpt. diſp. 23. Item per actum negatiuum ſuſtinendo aliquem inhabilem, vel excommunicatum non inducitur diſpenſatio, vel abſolutio, Abb. in cap. veniens, num. 3. de fil. præsbyter. Imol. in l. quidam conſulebant, ff. de re iudic. Soccin. Senior conſil. 99. lib. 1. Eodem modo tolerantia Principis regulariter non inducit diſpenſationem, ſed de hoc legenduseſt, tex. in cap. iam dudum de præben. vbi Abb. num. 5. & in cap. fin. de conſuetudin. latè Gratian. Diſcep. Forenſ. tom. 1. cap. 140. numer. 18. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 57. n. 12. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 4. num. 25.

Sic etiā intruſo aliquo in Canonicatū ſupra numerū taxatum tacentibus Canonicis, etiam, quod taliter intruſus emolumenta præbendę exigat, non dicitur fractus numerus taxatus, quia requiritur actus poſitiuus ad frangendum numerum, cap. dilecto de præben. cap. cum M. Ferrarienſis, ibi, (receperunt) vbi Felyn. num. 80. de conſtit. & tolerantia Canonicorum non habetur loco tituli, etiam quod ſit perſonarum, quæ poſſunt tacitè diſpenſare, Clemen. ſi ſumus de ſent. excomm. & c. cum iam dudum de præbend. Nec ex actio fructuum præbendæ validat actum principalem, quia eſt actio acceſſoria, & dependens, & regulariter principale validat acceſſorium, & non è contra, cap. ſi confirmationem de elect. in 6. cap. acceſſorium de reg. iur. in 6 optimè Felyn in cap. cum M. Ferrar. in fin.

Sic etiam obſeruantia excommunicationis

tionis non inducit poſſeſſionem, cap. olim, il terzo de reſtit. ſpoliat. & ſic non poteſt Eccleſiaſticus prætendere eſſe in poſſeſſione alicuius iuris, pro quò fuit lata excommunicatio,& metu excommunicationis exequutum Iudicicis præceptum, vt in d. cap. olim, ibi, (*nos attendentes, quod ex eo ſolo, quod Populus prædicta Parochia timore ſententia ſua per aliquot dies obtinuit à diuinis, nullam in eos iuris Parochiali poſſeſſionem, idem Epiſcopus fuerit aſſequutus, nec fuerit aliquo modo probatum, quod eo tempore, quo ſententiam ipſe protulerit, poſſeſſionem in ipſis iuris Parochialis haberet, uel primum etiam habuiſſes*) nam abſtinens ſe ab aliquo prohibito ſub pœna excommunicationis non dicitur facere animo obedienti, ſed potius deliberandi, quid ſibi expediat, Gloſ. in d. cap. olim, in verb. timore, vbi Abb. & alij, ſicut appellans ab excommunicatione ſi poſtea ſententiam ſeruet, non dicitur renuntiaſſe appellationem, nec per hoc ſententia ratificatur, Innoc. in d. cap. olim in fin. Et ſic per ceſſationem ab aliquo prohibito ſub pœna excommunicationis, nec perdit poſſeſſionem is, qui ceſſat, nec acquirit poſſeſſionem is, qui mandauit; Ratio eſt, quia in acquirenda poſſeſſione iurium incorporalium, non ſolum requiritur intentio volentis acquirere, l. fin. ff. quemadmod. ſeru. am. Innoc. in cap. bonè de poſtulat. Prælat. ſed patientia, ſeù conſenſus illius contra quem acquiritur, l. 2. C. de ſeruitut. & aqu. Innoc. in cap. conquerente de offic. ordinar. & in cap. dilectus de Cappell. Monach.

Et licèt obedientia per obedientiam poſſideatur, Bal. in cap. 1. num. 3. de maior. & obed. & præceptum ſi fuerit exequutum, probat poſſeſſionem Afflict. deciſ. 265. num. 10. nam qui parat mandato alicuius gerit ſe pro ſubdito illius, cap. dilectus de Cappell. Monach. cap. ex ore de his, quæ fiu. à maior. par. cap. ex eo, quia facit ea, quæ alij ſubditi faciunt, cap. quem pro genitores 20 q. 1. Hęc omnia procedunt, quando aliquid poſitiuè fit inſignum ſubiectionis, vel obedientiæ, non autem negatiuè, optimè Abb. in d. cap. olim, nec etiam quando metu excommunicationis, nam metus excommunicationis dicitur cadens in conſtantem virum, Abb. & omn. Can. in dicto cap. olim.

Item licèt acta metu facta non ſint ipſo iure nulla, ſed ſint reſcindenda per actionem, quod metus cauſa, cap. Abbate, vbi Abb. quod met. cau. l. ſi mulier, ff. quod met. cauſ. non tamen hoc procedit, quando agitur de concedenda iuriſdictione alicui, nã tunc actio meticuloſa eſt ipſe iure nulla, l. 2. ff. de Iudic. vbi iuriſdictio non prorogatur, quando metus interceſſit, quia requiritur liber conſenſus in danda iuriſdictione; Idcircò iuriſdictio metu excommunicationis exorta, non tenet Abb. in d. cap. olim, nu. 10. Bar. in tract. de Tirannide, qui ponitur in Commentu, legis primæ, C. vt dignus ord. ſeru. Et ſic electio metu facta nulla eſt, cap. vbi periculũ, §. cæterum de elect. in 6. cap. quiſquis, & cap. licèt de elect. Hoc tamen procedit quando electores ex vi excommunicationis compelluntur certam perſonam eligere, non autem quando vnum ex certo genere perſonarum, nam tunc tenet electio, ſed eſt irritanda, Abb. in d. cap. licèt de elect. & in d. cap. olim, il terzo.

Confirmantur ſupradicta, nam regulariter ex non factis, & ex non dictis, non poteſt ſumi coniectura, Anchar. conſ. 302. Aymon. Crau. conſ. 202.

conſ.202.nu.9.& conſil. 309. per tex.in l.quod ſeruus, ff. de condit. ob cauſam, & in l. ea lege, ff. de contrah.empt. Marius Salomon in l.Gallus,§.quidam rectè, num.32. ff de liber.& poſthum. fallit tamen regula. Primò in eo, qui tenetur aliquid facere, vel dicere, nam ex non facto,vel ex non dicto colligitur præſumptio,& coniectura,Bar. in l.gerit,num.28.ff. pro ſocio, vbi filius,cui aſſignatus eſt terminus ad adeundam, vel repudiandã patris hæreditatem,ſi infrà terminum aliquid non facit præſumitur adijſſe. Secundò fallit,quando lex ipſa aliquid præſumit ex non factis,vel ex non dictis,l.tale pactum,§.fin.ff.de pact. vbi pactum reſtituendi ſibi dotem, vel fratri ſuo, quem putabat fore hæredem, prodeſt filio, qui fuit hæres, quia lex præſumit talem fuiſſe mentem ſtipulantis ſi fuiſſet interrogatus, latè Menoch. de præſumpt.q.23.

Ampliatur principalis concluſio ſuprafirmata, vt non ſolum ex actu negatiuo non reſultet actus affirmatiuus,vt ſupra probatum eſt,ſed nec etiam ex diſpoſitionibus negatiuis reſultet affirmatiua, l.ex facto,la prima, ff.de hæredit.inſtit.l. Titia,§.Lutius,ff.de manumiſſ. teſtam.& propterea,Bal.in l.cum patrem, C. de condit. inſert. dixit, quod ſi pater in ſuo teſtamento exhæredat filium, ſi ad patriam non redierit,non per hoc cenſetur inſtituiſſe in caſu reditus, ſequitur Anchar in cap.Canonum ſtatuta,car. 8.de conſtit.Suar.alleg.14 num.9. vbi infert, quod ſi fuerit appoſita pœna intromittentibus intra Ciuitatem Vinum,quod eſt infra terminos ipſius Ciuitatis, non per hoc videtur permiſſa introductio vini, quod eſt extra terminos Ciuitatis, licèt pœna in hoc caſu non fuerit impoſita probatur,ex tex.in l.at ſi quis,ff.de relig.ſumpt.funer.

Confirmatur, quia à diſpoſitione negatiua non poteſt inferri ad affirmatiuam, niſi per argumentum à contrario ſenſu,ſed argumentum à contrario ſenſu,quod ex verbis legis, vel contrahentium ſumitur, dicitur per coniecturam procedere,& eſt propriè quędam coniectura, l. apud antiquos. vbi Gloſ. & Bar. C.de furtis,idem Bar.in l.omnes populi,ff.de iuſt. & iur. probat etiam textus in l. ſi pecunia, ff. ſi cert.petat.ibi,tanquam ſi ſub contraria) quæ dictio,tanquam denotat improprietatem, cap. ſolite, cùm Gloſ. de maior. & obed. & tunc propriè procedit, quando in diſpoſitione ſumpta à contrario ſenſu militaret contraria ratio,non tamen quando eadem, vel maior ratio, l. ſi extraneus, ff. de condit. ob cauſ.Gloſ.in l.cum prætor,ff.de iudic. Bald.in d. l. apud antiquos, Suar.d.alleg.14.ſed rarò euenit, vt maior ratio ſit in diſpoſitione affirmatiua reſultante à negatiua; & cum argumento à contrario ſenſu ſit ſimplex coniectura, obſurdum eſt à ſimplici coniectura abſque alio adminiculo introducere affirmatiuam diſpoſitionem.

In dubio, geſta ab aliquo, quomodo cenſeantur facta.

QVÆST. XXIX.

RESpondendum eſt,quod ſecundum propriam ſuam naturam, & ſecundum iuris diſpoſitionem cenſentur facta. Primum dictum probatur in l.cum dotem,vbi Bal. C.de iur.dot.& in l.quæro,§. inter locatorem, ff. locat. vbi promiſſio facta conductori de non expellendo,

do, intelligitur dummodò rectè colat,& penſionem ſoluat: Secundò promittens ſtare laudo, & non appellare,nec petere reductionem ad arbitrium boni viri, intelligitur dummodò laudum fuerit æquum, ſecus vero ſi iniquum,ne detur occaſio delinquendi,Bar.in d.§.inter locatorem,& in l. quidam cum filium,ff.de verb.oblig. Tertiò,promittens aliquem non moleſtare, vel inquietare, intelligitur niſi ei iuſtam cauſam præbuerit, Bar.loc. citat.Menoch.de præſumpt. lib.3. præſumpt.38.nu.4. Quartò, hæres promittens non moleſtare vxorem defuncti ſuper vſufructu ei relicto, ſi petat cautionem de vtendo,& fruẽdo arbitrio boni viri, nõ dicitur contrauenire, quia cautio eſt de natura vſusfructus, Bal. in l. 1.C.de vſufruct.Alex.in l.quod de bonis,§.1.ff.ad l.falcid.Ruin.conſ. 48.num.2.& conſil.77. nu.4.lib.2. Quintò,promittens habere ratam, & firmam donationem factam cauſa mortis,non prohibetur reuocare ſi conualeſcat, quia de natura donationis cauſa mortis eſt,vt ſit reuocabilis,Iaſ in l.non omnes,nu.2. ff.ſi cert.pet.Menoch.de præſump. lib.6.præſumpt.10.num.3. Sextò, mater obligans bona ſua pro dote ſuæ filiæ exiſtente patre ſoluendo, cenſetur ſe obligaſſe ſecundum naturam actus,vt poſſit repetere,Pau. de Caſtr.conſil.271.lib.1.& 371. lib.2. Aymon. Crauett.conſil.77. num.9.& conſil.186. Menoch de præſumption.præſumpt. 38. lib.3.

Secundum, dictum probatur, quod actus cenſetur factus ſecundum iuris diſpoſitionem, cap. ex litteris de conſtit. cap. ſedes, de reſcript. cap.venientes de iur.iuran. Calderin.conſil.11.Et idcircò,Bal.in l.1. col.1.C.de Sacroſanct.Eccleſ. dixit, quod cuiuſcunque voluntas talis eſſe præſumitur,qualis de iure eſſe debet,ſequitur Affl. deciſ.44. n.20. Idem eſt de voluntate Principis,l.ex facto,vbi Bal.Iaſ.& Rip. ff.de vulgar.& pupil.Et Iudex cenſetur iudicaſſe,prout ius diſponit, & ipſemet tenebatur,l.miles,§.decem,ff.de re iudic. Bar.in l. ſi fundus, §.in venditione,ff. de pignoribus. Et regulariter omnis actus cenſetur geſtus,prout ius diſponit, latè Surd.conſil.198.num.11.lib.2.

Et adeò vera eſt regula, quod actus cenſeatur geſtus ſecundum propriam naturam,vt hæc coniectura ſit potentior altera,per quam dicitur,quod actus cenſetur geſtus, eo modo, vt valeat Corneus conſil. 202.num.6.lib.4.Menoch.d. præſumpt.4. lib.6.nu.41. Cancer.var. reſol. par. 2.cap.6.num. 13. cum ſeq.Et idcircò cõtrahentes in certa negotiatione obligantur ſtatutis circa illam negotiationem factis, & ſubijciuntur Iudicibus pro illa negotiatione deputatis, l. fin. C.de iuriſd. omn. iud. Nam actus ſemper intelligitur celebratus ſecundum ſtatuta,& conſuetudinem loci,vbi geritur,l.ſi fundus, ff. de euiction. l.2.C.quemadm.teſtam. aper.Cynus in l.cunctos populos, C.de Summ.Trin. & Fid. Cathol. Et cenſetur factus ſecundum naturam rei de qua confligitur,l.ſemper in ſtipulationibus, ff. de reg. iur. Menoch. d. præſumpt. 10. lib. 6. Item faciens actum cenſetur ſe tacitè obligare omnibus legibus loquentibus de illo actu, Barr. in l. quod dicitur, ff. de verb. oblig. Beccius conſil.35.num. 11. Surd. conſil.198.num.11.lib.2.Aymon. Crauett.conſil.30.in fin. Perez de anniuerſ.lib.1.cap.23.nũ. 27. Bal. in l.ſi duo,vbi etiam Paul.de Caſt. ff. de acquir. hæred. & idcircò acquirens ciuilitatem in aliquo loco, cenſetur ſe obligaſſe omnibus oneribus, quæ ciuibus imponuntur;

etiam

etiam quod ea ignoraſſet, Alexan. conſil. 103. nu. 3. vol. 2. Cagnolus in l. qui cùm alio, num. 8. ff de reg. iur. & hoc procedit etiam in oneribus dependentibus à conſuetudine loci, nam actus cenſetur geſtus ſecundum loci conſuetudinem, d. l. ſi fundus.

Procedunt ſupradicta etiam in Eccleſia, vel clerico contrahente cũ laico, nam obligantur, & tenentur ſeruare conſuetudinem diſponentem, aliquid circa modum contrahendi, Salic. in auth. caſſa, & irrita, C. de Sacroſan. Eccleſ. vbi dixit, quod clericus locans domũ Scholaſtico, ex quo laico cenſetur facta ſecundum iuris diſpoſitionem, & conſuetudinem, & ſtatuta loci, ſi Scholaſticus habet priuilegium inquilinatus, poterit ipſo vti contra clericum, vel Eccleſiam, Salicetum ſequuntur, Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 32. num. 4. verſic. & infert, Menoc. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 38. nu. 12.

Ex ſupradictis infertur ad reſolutionem practicabilis quæſtionis, extat in hac Ciuitate Capitulum Regis Catholici in anno 1505. inter Capitula, & Priuilegia huius Ciuitatis, quod Scholaſtici exteri, meretrices, & aliæ perſonæ infames non poſſint habitare in locis honeſtis, quod ſi cogantur recedere à domo infrà annum, penſio reſtantis temporis cedit damno locatoris, prout etiam in foro conſcientiæ procedere, dixit Nau. cap. 17. num. 195. verſic. 3. quæro, vbi loquitur de locatione domus factæ meretrici in loco prohibito, ipſum ſequitur Rouitus in pragm. in rubrica de Scolaribus doctoran. nu. 6. & latè agit ad materiam Ann. Sing. 338. ſi fuit facta locatio ab Eccleſia Scolaſtico extero, vel meretrici in loco prohibito, qui infrà annnum ad inſtantiam vicinorum cogantur à domo recedere Eccleſia amittit penſionem, ex ratione allegata per Salicet. & alios, vt ſupra, & ità quotidie practicatur.

Declaratur ſuprafirmata concluſio, quod actus cenſeatur geſtus ſecũdum iuris diſpoſitionem, vt ſi poſſit fieri iure ſpeciali, & iure communi cenſeatur geſtus, vt valeat iure communi, & non ſpeciali, l. in teſtamento, la prima, & l. quanquam, C. de teſtam. milit. l. centurio, ff. de vulgar. & pupill. ſubſtit. Sic Princeps, quando ex iure communi, & ex iure ſpeciali poteſt aliquid facere, ſimpliciter concedendo, cenſetur ex iure communi concedere, Iaſ. in d. l. quanquam, latè ad materiam, Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 47. Vndè ad tollendas difficultates in anno 1602. Clemens Octauus in diplomate diſpenſationis Comitiſſę Sarni ratione ætatis pro matrimonio contrahendo, quæ licèt minor eſſet 12. annis, apta tamen erat ad copulam arbitrio Matronarum, diſpenſando addidit clauſulam (prout de iure) & ſic noluit Sanctiſſimus ille Pontifex ampliſſima ſua authoritate vti, ſed diſpenſando ius commune declarauit. Sic etiam, Iudex, qui poteſt procedere tanquam Ordinarius, vel tãquam delegatus, ſimpliciter procedendo, cenſetur tanquam Ordinarius Roman. in d. l. quanquam, Menoch. d. præſumpt. 4. lib. 4. & præſumpt. 6. lib. 6.

Ampliatur ſuprafirmata concluſio, quod actus cenſeatur geſtus ſecundum iuris diſpoſitionẽ de ipſo loquentem, vt teſtator etiam expreſſè mandando, non poſſit facere, quin leges in diſpoſitis in ſuo teſtamento locum non habeant, l. nemo poteſt, ff. de leg. 1. Propterea, quia de iure Epiſcopus eſt executor piorum legatorũ, cap. tua, & cap. nos quidem de teſtam. & in

locum

locum Epiſcoporum in hoc Regno ſucceſſit Tribunal Reuerendę Fabricæ, vt Bulla Pauli Tertij, licèt teſtator expreſsè prohibeat, ne Reuerenda Fabrica manus imponat non obſtante prohibitione poteſt, ſicut poterat Epiſcopus, auth. licèt teſtator, C.de Epiſcop. & Cler. & in d.cap.tua, Valenzuol. conſil.53.Molſ.ad conſuetud.par.3.q.10.nu.10 & in Sum. tract.13. de vltim.volun.cap.5.num.205.& maxima eſt facultas Reuerendæ Fabricæ in hoc Regno, vt videre eſt, apud Ricc.in 1.p.reſol.reſ.361. & alijs, nam habet iuriſdictionem cùm clauſulis abdicatiuis, & priuatiuis ad Ordinarios locorum, & idcircò ex vi talium clauſularum omnis poteſtas Ordinarij fuit ademptа, cùm hoc ſit proprium iuriſdictionis abdicatiuæ, ſeù priuatiuæ, Iaſ.in l.quod in rerum, §.1.ff. de leg.1.Grammat.deciſ.30. Capyc. deciſ.23.col.2.Franch.deciſ.417. & priuilegia Fabricæ fuerunt confirmata, poſt Tridentinum, & poſt Bullam Pij Quarti anni 1562. vt optimè aduertit Ricc.in d. reſolut. 376. Quarè ſublata eſt difficultas, quam indeciſam, reliquit Molſ.d. cap.5.de vltim.volunt. num. 203. an Ordinarius (quatenùs poſſit) in actu Viſitationis compellens hæredes pro exequutione legatorum piorum poſſit impediri à Tribunali Reuerendæ Fabricæ ex eo, quia Decreta Viſitationis habent exequutionem paratam, ex quo Epiſcopus procedit, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, vt ex Trid. ſeſſ. 22. cap. 10. & 11. Nam cùm priuilegia Fabricę fuerint poſt Tridentinum cùm clauſulis ampliſſimis abdicatiuis, ceſſat omnis facultas Ordinariorum in Tridentino fundata.

De nullitate factorum contra legis prohibitionem.

QVÆST. XXX.

Variæ Doctorum ſententiæ concordantur. Cap. I.

Actus factus contra legem prohibentem nè fiat, eſt nullus, etiam quod lex non procedat vlterius annullando, l. non dubium, ibi, (vt ea, quæ fieri prohibentur, ſi fuerint facta non ſolùm inutilia, ſed pro infectis etiam habeantur, licèt legislator prohibuerit tantum, nec ſpecialiter dixerit, inutilè eſſe, debere, quod factũ eſt) C. de legib. concordat tex. in cap. Imperiali 25.q.2.& cap. quæ contra, de reg. iur. in 6. Ratio eſt, quia voluntas inferioris non poteſt eſſe efficax contra voluntatem Superioris, ſed per prohibitionem factam à iure, declaratur voluntas Superioris prohibentis actum, ergò voluntas inferioris illi contraria, non poteſt eſſe efficax colligitur, ex cap. venientes de iur. iuran. vbi iuramentum non poteſt contra voluntatem Superioris obligare, & hanc opinionem probãt Bar. in d.l. non dubium, vbi etiam Iaſ. alios allegat, & in l.eam te, ff. de fideiuſſor. gloſ. in cap. licèt Canon. de elect. in 6. Abb. in cap. nulli, de reb. Eccl. non alien. & in cap. ad Apoſtolicam de regularib. Couar. in cap. quamuis pactum par.2.§ 4.num.6. Gregor. Lopez ad partit. Hyſpan. lege 28. tit. 11. partit. 5. num. 6.

In contrarium facit, nam aliud eſt prohibere, & aliud irritare: prohi-

bere eſt, tantùm præcipere ne fiat, irritare verò actum eſt, vel in efficacem reddere voluntatem, ſeù conſenſum agentis, aut inhabilitare perſonam, vel materiam reddere inhabilem, prout in materia matrimononij, iuxtà Decretum Triden. ſeſſ. 24 cap. 1. de matrim. tradit Sanch. de matr. lib 3. diſp. 17. cùm igitur diuerſi ſint effectus, & ſeparabiles inter ſe, non poteſt ex prohibitione ſimpliciter facta, induci actus irritatio, ex regula iuris, quod ex diuerſis non fit illatio. l. Papinianus exuli, ff. de minorib. Secundò, irritatio actus, quæ ob legem violatam incurritur, eſt pœna, cap. ſuper litteris, ibi, (in pęnam ſuæ peruerſitatis) de reſcript. ſed pœna non incurritur ipſo facto, niſi à lege dicatur, ergò per ſimplicem legis prohibitionem non poteſt induci actus irritatio, optimè tradit Innoc. in cap. ſi verò, num. 2. de ſent. excom. qui dixit, quod non eſt naturalis pœna contrahentium contra legem, vel contra mandatum Principis, vt irritum ſit factum contra ius. Confirmantur ſupradicta ex communi regula, quod multa prohibentur fieri, quæ ſi fuerint facta, tenent, l. patre furioſo, vbi latè Iaſ. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. cap. ad Apoſtolicam de regularib. Et propterea qui vouit caſtitatem, prohibetur contrahere matrimonium, ſi tamen contrahit, tenet, cap. rurſus, qui cler. vel vouent. cap. vnico de voto, in 6.

Secundò, obligatus ex voto ingrediendi ſtrictam Religionem, ſi laxiorem ingrediatur, & profiteatur, tenet profeſſio, cap. penult. de regular. in 6.

Tertiò, Regulares, & præcipuè Fratres Minores, non poſſunt eſſe exequutores vltimarum voluntatum, Clementina ex iui de Paradiſo; de verb. ſignific. niſi cum expreſſa licentia Superioris, cap. Religioſus, de teſtam. in 6. & Clem. Religioſus, eodem tit. ſi tamen aliquid fuerint exequuti, nemine opponente, tenet quod factum eſt, Federic. de Senis conſil. 284. Roman. conſil. 235. in 4. dubio, Iaſ. in l. patre furioſo, num. 13.

Quartò, Clericus prohibetur exercere officium tabellionatus, cap. ſicut ne cler. vel monach. ſi tamen conficiat inſtrumenta, valent, Bart. in l. vniuerſos, C. de decurion. lib. 10. & in conſil. 61. Anton. de Butr. in cap. fin. de conſtitut.

Quintò, à ſententia lata in poſſeſſorio, non poteſt appellari, l. vnica, C. de moment. poſſeſſ. ſi tamen fuerit appellatum, & Iudex à quo admiſerit appellationem, poterit appellans obtinere, ſi conſtiterit ſententiam fore iniuſtam, Bal. in l. poſt ſententiam in 2. col. C. de ſent. Alex. conſ. 2. vol. 3.

Sextò, Conuentus poſſeſſorio recuperandæ, non poteſt audiri, niſi facta reſtitutione, ſi tamen fuerit admiſſus, & probauit de ſuo iure, obtinebit, Innoc. in cap. conſtitutus de fil. præsbyt. Abb. conſ. 162. Multa alia ſimilia poſſunt allegari, quæ habentur, per Iaſ. in d. l. patre furioſo.

In hac controuerſa materia aduertendum eſt, quod Regula, quod actus factus contra legis prohibitionem eſt nullus, non procedit ex natura rei, quia ipſa attenta per ſimplicem legis prohibitionem non irritatur actus, conſtat ex Innoc. in c. ſi verò, de conſtit. optimè Felin. in cap. 2. nu. 5 de conſtit. ſed ex vi legis poſitiuæ, quæ cùm poſſit actum irritare, multoties prohibendo ipſum irritat, non ex vi ſimplicis prohibitionis, ſed ex prohibitione ſic à legislatore intellecta, qui prohibendo voluit irritare, colligitur ex d. l. non dubium, ibi, (quod ad omnes etiam legum interpretationes, tàm

veteres,

veteres, quàm nouellas trahi generaliter imperamus, vt legiſlatori, quod fieri non vult, tantùm prohibuiſſe ſufficiat, cæteraq; quaſi expreſſa ex legis liceat voluntate colligere)& ſic non eſt infectum, quod fit contra legis prohibitionem, ex eo, quia lex ſimpliciter prohibuit, ſed ex coniecturata mente legiſlatoris, qui prohibēdo voluit irritare, & ſic reaſſumitur concluſio, quod quotieſcunque non adſunt coniecturæ legiſlatorem prohibentem, velle actum contra prohibitionem factum irritare, actus tenet, & huc conferunt ſuperius allegata, quod multa facta tenent, quæ prohibentur fieri.

Coniecturę ex quibus dignoſci poteſt intenta ne ſit à legiſlatore prohibente opus, eius irritatio. Cap. II.

INter coniecturas, quibus dignoſcitur, quod lex prohibens actũ, ſi fiat, irritum reddit, eſt, quando præciſa eſt prohibitio per verba negatiua, videlicèt, nullatenùs fiat, quia tunc actus in contrariũ factus, corruit, c. 3. ibi, (nullatenùs fiat) de hęretic. Gloſ. in Clem. vnic. in verb. nullatenùs, de ſequeſtrat. poſſ. & propriet. vbi Imol. nu 20 Felyn. in cap. Rodulfus, num. 27. verſi. nullatenùs fiat, de reſcript. dictio illa, nullatenùs, eſt præciſa vniuerſalis, omnia excludens, Rubeus conſ. 51. num. 3. Dec. conſil 310. num. 2. Iaſ. in l. fin. nu. 26. ff. de ferij, & importat idem, quod clauſula decreti irritantis, Gloſ. in auth. ſi qua mulier, in verb. nullatenùs, vbi DD. C. ad Vell. Iaſ. in l. de pupillo, §. ſi quis fortè, num. 3 ff. de nou. oper. nunc. Cened. ſing. 69. Idem eſt ſi diceretur, omninò non fiat, nam idem eſt, quod dicere, nullo modo, Alex. in l. qui vſumfructum de verb. oblig. Iaſ. in l. 1. §. per ſeruum, ff. de acquir. poſſ. ff. Felyn. in cap ex parte, il primo, ff. de offic. deleg. Et eſt etiam dictio præciſa, l. ſi cùm exceptione, §. ſed ſi quis, & ibi Gloſ. in verb. omnimodo, ff. de eo, quod met. cauſ. & in d. cap. ex parte, in verb. omninò de offic. deleg. & in cap. & ſi Chriſtus in verb. omninò de iur. iuran. Et quando hæc dictio adijcitur verbo futuri temporis, idem eſt, ac ſi diceret, ipſo iure, Gl. in l. 1. §. pecuniam, & ibi Bar. ff. depoſit. latè Cened. ſingul. 24. & poſt omnes, Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 32. nu. 6. Magna enim eſt vis dictionis negatiuæ, nam appoſita verbo, poteſt, denotat impotētiam, & nullitatem actus, Gloſ. in cap. 1. de reg. iur. in 6. Bart. & Bald. in l. Gallus, ff. de liber. & poſthum. Mandoſ. in reg. 15. Cancell. q. 6. Et per dictionem negatiuam, nō ſolũ, quis obligatur ad non faciendum, ſed nec etiam ne alius pro ipſo faciat, Afflict. deciſ. 307. num. 5. Gizzarel. deciſ. 19. num. 25.

Secunda, eſt coniectura, quando lex aliquid prohibendo daret formam, vel modum, quomodò actus fieri debeat, tunc indubitatum eſt, actum geſtum contra legis probibitionem fore irritum, Bald. in l. 1. verſic. in contrarium, ff. de liber. & poſthum. Alex. ibid. num. 6. & 7. Ruin. conſil. 109. nu. 3. vol. 5. Dec. conſil. 455. 456. 466. latè Mandoſ. in reg. Cancell. reg. 15. q. 6. nu. 6. Exemplum eſt in Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat. matrim. vbi prohibet Clandeſtina matrimonia, & dat normam quomodò matrimonium in facie Eccleſiæ ſit contrahendum, idcircò nulla ratione, & nullo caſu poteſt aliter fieri, etiam in extrema neceſſitate, & articulo mortis, nam deficiente Parocho non poteſt coram teſtibus, & alio Sacerdote in arti-

culo mortis matrimonium contrahi, Nau. conſil. 1. de ſponſal. & conſ. 6. & 44 de Clandeſt. deſponſation. Spin. in ſpecul. teſtamentor. Gloſ. 15. num. 44. 45. & 86. Henriq. de matrim. lib. 11. cap. 3. num. 5. & 8. Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 17. Aliud eſt exemplum, quando lex, vel homo prohibet ne aliquid fiat, abſque Conſilio alicuius, nam ſi Conſilium non petatur actus corruit, Gloſ. in cap. non eſt in verb. teneatur, de conſuetud. per tex. in cap. Epiſcopus 15. q. 7 & c. nouit. & c. quanto, de his, quæ fiu. à Præl. Idem probant. Bar. in l. 1. § ſi plures, ff. de exercit act. Abb. in cap. ad Apoſtolicam de regular. Et licèt quis non teneatur ſequi Conſilium cap. 1. de Cappellan. Monach. cap. cùm veteri, vbi Abb. de elect. & c. cùm olim, de arbitr. & ſic videtur, quod petitio Conſilij ſit leuis ſollemnitas, hoc tamen non obſtante ipſius omiſſio vitiat actum, vt per ſupracitatos DD. quos refert, & ſequitur Felyn. in cap. ex parte, de conſtitut. Ratio eſt, quia non dicitur leuis ſollemnitas, per quam facti ſubſtantia poteſt mutari ſi admittatur, Bar. in d. §. ſi plures. Cardin. in Clem. 1. in 11. q de offic. de leg. ſed Conſilium poteſt trahere ipſum petentem in ſententiam conſulti, l. item ſi vnus, cùm l. ſeq. ff. de arbitr. Felyn. & Dec. in d. cap. ex parte; Et eo magis ſupradicta procedunt, quando ex violationi modi fieret præiudiciū tertiò habenti ius quæſitum, Gloſ. in Clemen. 1. in verb. inhibentes, de iur. patron. Imol. in repetit. cap. cùm contingat, verſ. 4. caſu de iur. iur. Felyn. in d. cap. ex parte, num. 5. & probat tex. in cap. ſi ſoli in fin. de conceſſ. preben.

Tertia, eſt coniectura, quando lex, vel Superior prohibendo aliquid fieri, ſuſpendit iuriſdictionem, quia tunc contraueniendo, actus eſt nullus, Abb. in cap. dilectus, il ſecondo de præben. vbi allegat Innoc. in cap. fin. de accuſation. qui dixit, quod alienatio facta à Prælato, cui Summus Pontifex prohibuerat, ne alienaret, eſt nulla; ſic etiam collatio beneficij facta ab Ordinario illi, cui Papa mandauerat ne conferret, eſt nulla Io. Andr. in cap. conſtitutus, il primo, de conceſſ. præbend. probat tex. in cap. veritas de dolo, & contumacia, cap. vt noſtrum, de appell. cap. ſi ſoli, & cap. fin. de conceſſ. præb. in 6. vbi collatio facta contra mandatum Pontificis, vel ipſius exequutoris, non valet, gloſ. in cap. ſi eo tempore, de elect. in 6. Contrarium tamen eſt, quando Summus Pontifex mandat Ordinario, vt certæ perſonæ beneficium conferat, nam alteri conferendo punitur ratione contrauentionis, ſed actus tenet, d. cap. ſi ſoli; Ratio eſt, nam quando mandatur aliquid fieri ab eo, qui poteſt facere, excitatur Ordinarij iuriſdictio, & mandatum intelligitur, vt ordinaria authoritate id faciat, Abb. in d. c. ex parte, vbi Felyn. num. 3. & Dec. numer. 6. de conſtitut. Secus tamen eſt, quando mandatur, ne certæ perſonæ conferat, quia tunc adimitur iuriſdictio; Et licèt in mandato affirmatiuo tacitè includatur negatiuum, cap. non ne de præſumpt. id enim eſt per indirectum, & à contrario ſenſu, & fortior eſt prohibitio, quæ ſimpliciter, & directè negat, quam illa, quæ ex affirmatiua inſurgit, Bal. in l. 1 ff. ne quis eum, qui in ius vocat. accedet. & negatio magis negat, quam affirmatiuè affirmat Gl. in cap cùm dilectus de conſuetud. Et in puncto, de quo agimus, tradit Abb. in cap. cùm dilectus, il ſecondo, num. 13. de præben. Felyn. & Dec. loc. citat. & poſt alios, Sanch. de matr. lib. 3. diſp. 32.

Limitantur ſupradicta quando lex, vel

homo

homo aliquid ſimpliciter prohiberet ſub pœna, nam ſi tunc legi contrauenit atur, factum tenet, ſed pœna incurritur, Io. Andr. in cap. ſicut ne Cler. vel Monach. Cardin. & Abb. in Clem. 1. de reſcript. Felyn. in c. 2. de teſtib. Syl. in verb. lex, q. 28. latè Mandoſ. in d. reg. 15. q. 6. Ratio eſt, quia cùm annullatio actus ſit pœna, cap. ſuper litteris, ibi, (*in pœnam ſuæ peruerſitatis*) de reſcript. Clem. ſi Religioſus, ibi, (*& in pœnam præſumptionis illius electio eadem viribus vacuetur*) de elect. in 6. Gloſ. in cap. docet, in verb. proceſſus, de immunit. Eccleſ. in 6. Io. Andr. in cap. dipendia, de reſcript. in 6. Bar. in l. turpia, ff. de leg. 1. Abb. Felyn. & Dec. in cap. 2. de conſtit. Magon. in Deciſionib. Florent. deciſ. 36. Mandoſ. loc. cit. non debet, idem actus duplici pœna mulctari, l. ſanctio, ibi, (*nec ſanè veriſimile eſt delictum vnum eadem lege varijs æſtimationibus coerceri*,) ff de pœn. Idcircò actus non irritatur, & pœnę appoſitio eſt ſufficiens ſignum, quod legislator prohibendo actũ, voluit in caſus cõtrauentionis non irritari, l. fin. ff de diuort. & repudijs; Multi tamẽ tenẽt nullitatem actus non eſſe pœnam, Innoc. in cap. ſi verò, de ſent. excomm. Anchar. in cap. fin. de elect. in 6. num. 4 q. 4. Felyn. in cap 2. num. 3. de conſtit, Nau. conſil. 21. num. 5. de priuileg. & propterea actum corruere; Concordantur tamen opiniones, quod irritatio actus quando imponitur, ex defectu formę, vel modi non ſeruati, tunc non dicitur pęna, quia de ratione pœnę eſt, vt ob delicti punitionem infligatur, & ſecundum D. Auguſt. Pœna eſt læſio puniens, & vindicans, quod quiſque commiſit, cap. pœnitentia de pœnis diſt. 3. & ſupponit culpam, ſed abſque culpa ex defectu formæ, vel modi actus eſt nullus, quo etiam inuincibiliter ignorantes ligantur, ſi abſq; debitis ſollemnitatibus actus fuerit geſtus, Io. Andr. in cap. fin. num. 5. vbi Geminian. & Franch. de elect. in 6. Anton. de Butr. Abb. Imol. & Dec. in cap. 2. de conſtit. Quando verò nullitas actus imponitur ob contrauentionem legis prohibentis in odium contrauenientiũ, tunc dicitur pæna, d. cap ſuper litteris, vbi Bald. & alij, & d. Clem. ſi Religioſus, Azeued lib. 5. tit. 1 num. 13. latè Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. caſ. 276. nu. 18. Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 4. num. 9. & in hoc caſu procedit ſuprafirmata limitatio.

Pœna impoſita, quando incurratur, ſi quid fiat contra legis prohibitionem. Cap. III.

Addendum eſt dictis, quod licèt actus nunquam reddatur nullus niſi in caſibus à iure expreſſis, Gloſ. in Clem. 1. in verb. alter, de præb. Menoch. in d. caſ 276. n. 17. tamen quando pœna imponitur in odium facientis aliquem actũ, etiam quod actus nulliter fiat pœna debetur, Bar. in l. non dubium, nu. 20. C. de legib. vbi dixit, quod actus factus contra legem habetur pro infecto, quoad vtilitatem ipſius facientis, non autem in ipſius damnum; Et hanc Bar. doctrinã ſequuntur Paul. de Caſtr. & Iaſ. ibidem nu. 9. Corn. conſil. 243. lib. 3 latè Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 7 q 1. num. 23 & facit tex in l. pe to, § fratre. ff, de leg. 2 & l. pater, §. filius. & §. ſeq. ff de leg. 3. Idcircò contrauenien ſ legi prohibenti aliquem actum, ſi actum prohibitum nulliter faciat, punitur, cap. ſi Religioſus de elect. in 6. vbi conſenſus præſtitus, abſque licentia Superioris extra propriam Reli-

Religionem, licèt ſit nullus, quia Religioſus non habet neque velle, neque nolle, electio etiam in pœnam præſumptionis eſt nulla, Aret. conſil. 18. in primo dub. Marſil. in l. 1. §. præterea, ff. ad leg. Corn. de Sicar. Tiraq. de retractatu, §. 1, Gl. 9. num. 42.

Secundò eſt, licèt renunciatio beneficij ſit facienda in manibus Prælati, cap. admonet de renunciat. ibi, (vniuerſis perſonis tui Epiſcopatus prohibeas, ne Eccleſiæ tuæ Diœceſis ad ordinationem tuam pertinentes abſque aſſenſu tuo intrare audeãt, aut deſinere, aut te dimittere inconſultò) aliàs nulla erit, Anton. de Burr. & Abb. in d. cap. admonet. & in cap. quod in dubijs de renunciat. Gloſ. in cap. Abbas 18. q. 2. & in cap. ex ore de his, quę fiu. à maior. par. Prælat. & Prælati intereſt ne dimittãtur beneficia, abſque ſua licentia, ne ſibi, & Eccleſiæ fiat præiudicium, cap. ſignificaſti de for. compet. cap. clericum 11. q. 1. cap. non liceat, 3. q. 6. quia ſicut non poteſt beneficium abſque Superioris authoritate acquiri, ſic nec admitti, cap. 1. de reg. iur. in 6. cùm dimittendo liberetur Beneficiatus ab onere Eccleſiæ inſeruiendi, vt optimè Rota, quam allegat Nau. in cap. acceptam, in 7. oppoſit. numer. 31. de reſtir. ſpoliat. Valet tamen renunciatio beneficij nulliter facta in pręiudicium renunciantis, non autem Prælati, Gloſ. in d. cap. quod in dubijs, in verb. in manum laicam, vbi Innoc. Ant. de Butr. & Abb. Caſtald. de Imperat. q. 103. num. 16. Caſſiodor. dec. 2. num. 3. de renunciat. Put. deciſ. 30. Moedean. dec. 235 eſt communis opinio, quam probat Pariſ. d. q. 1. num. 12.

Tertiò, renunciatio beneficij ſimoniacè facta eſt nulla, Innoc. in cap. cũ vniuerſorum de rer. permutat. Archidiac. in cap. ordinationes 5. q. 1. Valet tamen in præiudicium renũciantis. Gloſ. in cap. ſuper hoc, in verb. pecunię, de renunciat. Aufrer. deciſ. Toloſ. 458.

Quartò, præſtans iuramentum non in manibus ſui Superioris, licèt non valeat, tenetur tamen iurans ſeruare, cap. venerabile de elect.

Quintò, primogenitus renuncians in beneficium tertij geniti, non præiudicat ſecundo genito, ſed tantùm ſibi ipſi, Bal. conſ. 589. lib. 2. Tiraq. de iur. primogenit. q. 27.

Sextò, cõſanguineus cedẽdo ius protomiſeos alteri, licèt ceſſio non valeat, reddit tamen ſe alienum à re ceſſa argum. l. cùm dominus, §. fin. ff. de pęnu. legat. Bald. coſil. 9. lib. 1. Tiraq. de retrac. §. 26. Gl. 2. num. 8.

Septimò, Clericus in minoribus obtinens beneficium, ſi matrimonium contrahat, ipſo iure vacat beneficium, licèt poſtea conſtet matrimonium fuiſſe nullum, quia cum conſanguinea fuerat contractum. Ioan. Andr. in cap. 1. de cler. coniug. Pet. de Ancbar. in cap. 1. eod. tit. in 6. & conſil. 34. & licèt poſſit habitum reaſſumere, ex Trid. ſeſſ. 23. de Reform. cap. 6. & recuperat priuilegium, Anton. de Burr. in cap. clericos, de cler. coniug. Franc. in cap. nu. 6. eod. tit. in 6. Bonifac. Vitalin. in Clem. 1. nu. 55. de vit. & honeſt. cleric. nouum tamen beneficium debet obtinere, ità Sacra Congregatio declarauit die 12. Iunij 1587. Pariſ. loc. cit. num. 20.

In contrarium tamen, quod per actum nullum pœna impoſita à lege prohibente ne actus fiat, non incurratur, probant multa, & primo tex. in cap. non præſtat, de reg. iur. in 6. vbi non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, & concordat tex. in l. 1. ff. de abigeis, & l. ca quidem, C. ſi mancip.

ità

ità alien.fune manum,vbi Bald.notat, quod per actum fruſtratorium pœna efficaciter non committitur, quia ex nixilo nihil fit.

Secundò,quia paria ſunt non eſſe, & nulliter eſſe,l duo ſunt Titij,ff. de teſtam. tutel. Et quod nullum eſt, nullum producit effectum, cap. illud, de iur. patron. Et non entis nullæ ſunt partes,cap.ad diſſoluendum de deſponſat. impuber. vbi matrimonium cum infante initum, accuſari non poteſt, quia nullum eſt.

Tertiò,licèt emphiteuta alienans irrequiſito domino cadat à iuro ſuo, l. fin.C.de iur.emphit. ſic tamen contractus fuerit nullus,ius ſuum amittit.Bald.in l.2.num.3.C. de Epiſc. audien.Tiraq.de retrac. lignag. S. Gloſ.2.num.6.

Quartò, Prælatus ex communicans aliquem abſque ſcriptura,ſuſpenditur,cap.1.de ſent.excom.in 6.ſi tamen à tali ſententia fuerit appellatum, vel paritum, quia ſententia ſuo caret affectu,excommunicans non ſuſpenditur,Lapus alleg.73.de ſent.excom. Dom. & Franch. in d. cap.1.dicit eſſe probabilem,Sanch. de matrim.lib.3.diſp.4.nu.15. verſ. & confirmatur.

Quintò, contrahens matrimonium Clandeſtinum con conſanguinea, quia matrimonium non tenet,Clemen.1.de conſang.& affin. non incidit in excommunicationem Synodalem, latam contra Clandeſtinè contrahentes, nec in pœnam exhereditationis à lege 49. Tauri impoſitam,Gutt.Pr.ct.qq. q.4.nu. 7.Segura in direct.Iudic.p. 2. cap. 15.nu.23.Petr. Ledeſ. de matrim. q. 45.ar.5 Azeued.lib.5.tit.1.l.1. num. 46. Sanch. d. diſp.4. num.5. Ratio eſſe poteſt,quia quando contractus principalis non tenet,etiam pęnam non tenet, Gloſ. in cap. ſignificantibus,in Gloſ.fin.vbi Bald. & Cardin. dicunt eſſe ſingularem, de offic.deleg.

Sextò, ſi partes dant iuriſdictionem priuato ſub pęna, quia actus non tenet,pęna non debetur, Gloſ. in l. ſed ſi Patronus, S. fin. in verb. ac ſi ratione,ff.ſi quid in frau.patron.

Septimò, Notarius conficiens inſtrumentum falſum,ſi fuerit inualidum non punitur pæna falſi,l. 1.C. de ſepul.viol.

Pro vera reſolutione diſtinguendum eſt, quod aut lex annullans actum conſiderat factum, vel animum facientis,& tunc ſi actus nullus fiat, contra legem prohibentem ſub pęna,debetur pæna,l.cum.qui duas, C.de adult.l.quid ergo,S. cum factum,ibi,(ſi cum ea quis faciat nuptias, vel ſponſalia cõſtituat,)quam vxorem ducere non poteſt, vel fas non eſt, exit notatus) vbi Bart. & alij,ff.de his,qui not. inf. Aut verò lex annullans actum conſiderat effectum ex actu reſultantem,& tunc ſi, actus factus contra legem ſub pęna prohibenti ſit nullus, pæna non debetur,l.ea quidem, ibi, (nec tamen pęnæ exactio, ſi quæ addita eſt conditioni non ſeruatę, iuſtam exigendi tribuit cauſam) vbi Gloſ. in verb. cauſam probar, Felyn. in cap. tua nos de iur.iuran. Guttier. Azeuued. Sanch. & alij locis citatis.

Aduertendũ tamen eſt, quod dictum Lapi in allegat. 73. quod excommunicans ſolo verbo ſi excommunicatio non habuit effectum non ſuſpenditur ex falſa, quia tex. in cap. 1. de ſent.excom.in 6. prohibens excõmunicationem ſolo verbo fieri,non conſiderauit effectum excommunicationis tantùm, ſed maturitatem requirit in ſententia excommunicationis ferendę,& factum ipſum conſiderauit,vt ex eodem tex. ibi, (cautè procedat Iudex Eccleſiaſticus,vt in ea ferenda

oſten;

oſtendat ſe proſequi, quod corrigentis fuerit, & medentis) Idcircò cùm factum reſpiciat, & modum ferendæ ſententiæ præſcribat ſub pęna ſuſpenſionis, ſi ipſe modus ſeruatus non fuerit, licèt excommunicatio effectum non habuerit, incidet in ſuſpenſionem, vt probant omnia adducta pro primo capite diſtinctionis.

Item aduertendum eſt, quod dicta de matrimonio Clandeſtino prohibito ſub pęna excommunicationis, & exheredationis, non procedunt abſque difficultate, nam multi contrarium tenent, aſſerentes committi pænam, licèt matrimonium Clandeſtinum ex alio capite nullum fuit, Sot. in 4. diſt. 28. q. 1. art. 2. conc. 2. Veracruz in 1. par. ſpec. art. 10. in fin. Cordub. in ſum. q. 52. in fin. Vega in ſum. lib. 6. caſ. 104. & poſt alios Molin. de primogenit. Hiſpan. lib. 2. cap. 16. Prima tamen opinio ſatis æqua eſt, idcircò amplectenda, vt aduertit Guttier. loc. cit.

Spontaneum an dicatur, factum ab eo, qui illud tenebatur facere.

QVÆST. XXXI.

NEgatiuè reſpondendum ex l. nouiſſimè, vbi Bal. ff. quod falſ. tut. Io. Andr. in cap. præterea, il ſecondo, de iur. patr. & in cap. bona fides de reg. iur. in 6. quia nō dicitur ſpōtè fieri, quod fit ab eo, qui cogi poteſt vt faciat, licèt enim voluntas, coacta, volūtas dicatur, c. meritò, 15. q. 1. l. ſi patre, cogēte, ff. de ritu nupr. nō tamen eſt voluntas ſpontanea, Abb. in cap. 1. de reg. iur. Gloſ. in cap. notificante in verb. licentia 33. q. 5. Et facit regula tex. in l. velle, ff. de reg. iur. ibi, (*velle non dicitur, qui obſequitur imperio patris, vel domini*) Idcircò non dicitur ſpontè ſolutū, quando petitio proceſſit, quamuis ſoluens non teneretur, Petr. de Anchar. in Clem. præſenti in 5. notab. de cenſib. Dec. in cap. cùm M. Ferrarienſis, num. 44. de conſtitut. Nam faciens actum cenſetur facere ex cauſa præcedentis obligationis, l. quædam, ff. de rei vendicat. Bar. in l. cùm ſolus, ff. de vſucapion. Rūin. conſil. 122. num. 7 lib. 4. Crauett. conſil. 202. num. 18.

Ex hac doctrina multa ſunt determinanda, ex quibus magis eius veritas ſolidatur. Et primò compromiſſum factum inter conſanguineos, licèt liberè fiat, dicitur tamen coactè factum, & non ſpontaneè, ex eo, quia ex diſpoſitione Regiæ Pragmaticæ odia litium, poterant cogi ad compromittendum, Franc. de Aretio conſil. 24. Angel. conſil. 192. Salic. in l. fin. C. de iudic. Alex. in l. ſi quis maior, C. de tranſact. Dec. in d. cap. cùm M. Ferrarienſis nu. 34 Idcirco ſi compromittens erat hęres, & fuerit condemnatus, non tenetur de proprio, licèt ſe obligauerit ſtare laudo, & poterit opponere diſcuſſionem inuentarij, iuxtà tex. in l. fin. § & ſi præfatam, C. de iur. deliber. ſic decidit Sacrum Concilium, refert Minadois decıſ. 25.

Secundò, ſtante ſtatuto in aliqua Eccleſia, quod receptus in Canonicū aliquid ſoluat, ſi receptus nouiter ſoluat, licèt ſpontè committitur Simonia, quia non dicitur ſpontè ſolui, ad quod poterat cogi, cap. dilectus, il ſecondo, de Simon. ibi, (*illud tamen gratanter recipi poterat, quod fuerit ſine taxatione gratis oblatum*) & ſic quando procedit taxa, vel exactio, licèt ſpontè ſoluatur, Simonia committitur, quia illa oblatio cenſetur ex vi præcedentis taxationis, Abb. in d. cap. dilectus, num. 5. Dec. in d. cap. cùm M. Ferrarienſis.

Tertiò,

Tertiò, debitor ex cauſa neceſſaria ſi legat ſuo creditori, cenſetur legare animo compenſandi prætextu præcedentis neceſſitatis, l. ſi cùm dotem,§.ſi pater,ff.ſolut.matrim.Affl. deciſ.138.

Quartò, Argentarius recipiens mandatum ſcribendi rationes,non tenetur ratione mandati accepti,ex quo tenebatur facere, & ſcribendo rationes, non cenſetur facere ratione mandati, ſed ex cauſa ſuæ obligationis ratione officij,Bar. in l.1. C. de edend.

Quintò, Officialis capiens Bannitum non lucratur præmium capientibus conceſſum, niſi in ſpecie fuerit dictum, ex eo, quia ratione officij tenebatur facere, & capiendo, ex vi obligationis ſui officij cenſetur feciſſe,Bar.in l.3 §.item,ff. ad Sillan.

Sextò,Alimenta præſtita pupillis exiſtentibus in domo tutoris, cenſetur à tutore præſtita, qui tenebatur, l. fin.C.de alimen.pupill.præſtit.

Septimò, Reſcriptum cenſetur impetratum ab eo,cuius impenſis erat impetrandum,Capyc.deciſ.4.num. 118.

Octauò, Eccleſia cenſetur reædificata à Prælato ad quem pertinebat reædificatio,Neuizan.conſil. 19.& cenſetur depicta expenſis hęredum illius, qui in teſtamento mandauerat depingi,Bar.in l.cùm ſeruus, ff. de verb.oblig.& in l fin.vbi Bald.& Salycet.C.de alimen. pupil.præſt. Barbat.conſil 62.lib.3 Menoch.de præſumpt.lib 6.præſumpt.11.

Ampliantur ſupradicta, quod in tantū eſt vera regula, quod actus factus ab eo,qui tenetur facere,non dicatur ſpontè factus,ſed ex eo,quia tenenatur, quòd ſi fiat, non inferat pręiudiciū facienti. Probatur nàm licèt ſcribens propriam manu nomine alterius,videatur fateri,& approbare,quòd in ſcriptura continetur,l.fideiuſſor, §.1.ff. de pignorib. §.1.Inſtit.de empt.& vendit.Bar. in l.cùm tabernam, §. item quæ ſit.ff. de pignor.Ant.Gabr.comm.concl. lib.1.tit.de præſumpt.concl. 3. nu. 11. & item eſt ſi altera manu, confectam ſcripturam ſubſcribat, l.emptor, §. Lucius, vbi Bar.Ang.Paul. de Caſtr.& Iaſ ff.de pact.l.1.§.1.ff. de conſtitut. pecun.l. ſicut, §. non videtur,ff.quib.mod. pign. vel hypothec. ſolu. Non tamen procedit quando ſcribens,vel ſubſcribens tenetur,id facere ex officio,nam tunc neque approbat,neque fatetur contenta in ſcriptura; Exemplum eſt in Notario,qui ex officio tenetur ſcribere,& ſubſcribere, Felin. in cap.2. nu.7.de fid.inſtrum.Paul.de Caſtr. Alex.& Iaſ.in l.cùm antiquitas, nu. 12.Cod.de teſtam. Bar.in d.l.ſicut, §. non videtur, Gabriel. loc. citat. num.15.

Idem eſt in teſte, qui ſubſcribendo ſe in aliquo inſtrumento, non approbat contenta in inſtrumento in ſui præiudiciū, ſed per ſubſcriptionem fatetur tantùm ſe actui fuiſſe præſentem,Gloſ.in cap.ſi quis presbyterorum,de reb.Eccleſ.non alien. & in d. l. ſicut,§. non videtur. Sic etiam in agnato,qui ex vi ſtatuti tenetur aſſiſtere contractibus, qui ab agnata fiunt,nam ſubſcribendo, ſibi non affert pręiudicium,cùm ex ſubſcriptione tantùm teſtetur ſe fuiſſe præſentem ex vi ſtatuti,Alciat. in l. ſi ità ſtipulatus, §.Griſogonus,ff. de verb.oblig. Anton.Gabr.loc. citat. num.22.Menoch.de præſumption. lib. 3. præſumpt 66. num. 17. cum ſeq.

Et vera eſt regula, quòd ſubſcribens actum, qui ipſo inuito geri poterat, non dicitur conſentire, nec aſſenſum præſtare,l.Caius, vbi Gloſ. vlt. verſ.tu autem,ff.de pignora. action. Et propterea licèt ex iuris diſpoſitione recipiens litteras, videatur ipſas approbare, & fateri, quæ in

ipſis continentur, Bar. in l ſi filius, la ſeconda, ff. ad Macedon. & in l. cùm tabernam, §. 1. ff. de pignor. Bald. in rubr. C. de fid. inſtrum. & in c. fin. de iur. iur. Abb. in cap. cùm iniuſtè de procurator. & conſil. 88. lib. 1. Hoc procedit, quando litteræ continent ea, quę à voluntate recipientis procedunt, non autem, quæ coactè fieri poſſunt; Idcircò ſi litteris ſignificetur pecuniam fuiſſe ſequeſtratam, recipiens litteras non cenſetur annuiſſe ſequeſtro, Comenſis conſil. 177. col. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 65. num. 10.

Aduertendum tamen eſt, quòd licèt ſubſcribens ſcripturas cenſeatur fieri cõtenta in illis, vt dictum eſt, hoc non procedit, quando ſubſcribens, ſcripturam non legerit, nam non cenſetur approbaſſe, Gloſ. in d. cap. ſi quis præsbyterorum, & Gloſ. 2. de reb. Eccleſ. non alien. Bar. in l. quæ dotes, col. vlt. ff. ſolut. matrim. Ant. Gabr. dicta concl. 3. Menoch. d. præſumpt. 66. num. 21.

Geſta per Procuratorem, quando Principali noceant.

QVÆST. XXXII.

Requiſita, ad hoc vt non officiant. Cap. I.

GEſta à Procuratore meo mihi non præiudicant, niſi nomine meo geſta ſint, l. ſi ego, ff. quod vi, aut clam, Bar. in quęſt. 5. incip. Adunantia generalis, ſicut non ſufficit, quem eſſe tutorem, niſi conſtet, quod tutorio nomine agat, l. 3 §. ſed & ſi quidem, ff. iudic. ſolu. Sic, & factum ſocij ſocietati non nocet, niſi nomine ſocietatis ſit geſtum, l. ſi vnus, §. 1. ff. pro ſocio. Duo igitur, requiruntur, vt conſtet de mandato, & vt nomine mandantis fiant.

Mandatum regulariter poteſt teſtibus probari, l. cùm te, tranſegiſſe. C. de tranſaction. Gloſ. in l maritus, C. de procurat. Bar. in l. 1. C. eod. tit. Secus tamen eſt in mandato ad exigẽdum, nam requirit ſcripturam, Bal. in l. falſus, num. 27. C. de furt. Alex. in l. 1. n. 16. C. de procur. Cremenſis ſingular. 139. Boerius deciſ. 281. Caualcan. deciſ. 45. num. 16. par. 1. Idem eſt in mandato ad lites, nam etiam requirit ſcripturam, Ioannes Andr. in addit. ſpeculat. titul. de procurat. §. ratione, in additione incipiente, teſtes, & ità conſuetudine receptum eſt, etiam in Regni Hiſpaniarum, Gregor. Lopez in lege 21. Gloſ. 1. tit. 5. par. 3. Idem eſt, etiam in mandato Principis, & in mandato circa vſum iuriſdictionis, vt non niſi per ſcripturam probetur, Io. de Platea in l. prohibitum, C. de iur. fiſc. lib. 10. Caualcan. deciſ. 11. par. 1. Cancer. variar. reſolut. cap. 14. de procurator. num. 177. cum ſeq. Quomodocunque agitur mandatum probetur, ſiuè per teſtes, ſiuè per ſcripturã ſufficit illud adeſſe, licèt non fuerit exibitum, l. ſi procurator, ff. de procurator.

Poteſt tamen Iudex, etiam parte non opponente præcipere, vt mandatũ procuratoris exhibeatur in actis, Gloſ. in c. 1. verb. abſentia de elect. in 6. Bar. & Bal. in l. licèt, C. de procurat. Ratio eſt, quia Iudicis intereſt ne actus ab ipſo facti reddantur eluſorij, Paul. de Caſtr. in l. Pomponius, §. ratihabitionis, ff. de procurator. Roman. conſil. 170. num. 2. per tex. in l. ſi Prætor, ff. de iudic. Poteſt etiam pars opponere, vt mãdatum exhibeatur in actis, aliàs acta poſt oppoſitionem facta ſunt

nulla,

nulla, Bal.in l.1.in 2.lect.num, 3. ff. de procurat.& in conſil. 122.lib.3. Alexand.conſil. 146.lib.5.Aymon. Crauett.conſ.108. Quando autem debeat fieri proteſtatio, ſeù petitio, vt mandatum exibeatur, vtrum in quolibet actu, an verò ſufficiat ſemel illam fuiſſe factam adhoc, vt acta poſtea facta ſint nulla, latè tradit Mareſcott. variar. reſolut. lib.1. cap.92.

Si mandatum fuerit factum in perſonam Regularis, & non conſtet de licentia Superioris, idem eſt dicendum, & in hoc maximũ eſt dubium, nam multi tenent actus corruere, niſi conſtet de licentia, Dec. conſ. 404.& 449.& in cap. 2.nu. 79. de Iudic. Caputaq.deciſ.174.par.1.ea ratione, quia Regularis non poteſt eſſe procurator, abſque Superioris licentia, nec etiam alium ſubſtituere abſque Superioris licentia, Clemen.Religioſus, de procurat. Contrariam tamen ſententiam veriorem, & æquiorem multi tenent, videlicèt, quod parte non opponente, actus valeant, Felyn.in d.cap. 2. de iudic. Pariſ. qui de magis communi opinione, conſil. 100. nu. 16. lib.12.Roman. conſil. 235. & 409. & ſingular.145. Achilles de Graſſis deciſ. 5. de procurator. Biſignett. deciſ. 4. de offic. Vicar. Probatur, Regularis non poteſt eſſe exequutor vltimarum voluntatum abſque Superioris licentia, cap. ſi Religioſus de teſtamen. in 6. nec ſufficit tacita licentia, ſed requiritur expreſſa, Clem. vnica, vbi Gloſ. in verb. obtenta de teſtament.& hoc etiam reſpectu diſpoſitionum ad pias cauſas, ex illa ratione, quia Regularis non habet neque velle, neque nolle, ſic in proprijs terminis dixerunt, Couar. in cap. rua nos de teſtamen. Syl.in verb.teſtamentum, 2. nu. 2. Molin.de iuſt.& iur.diſp.247.& tamen acta facta per Regularem exequutorem teſtamentarium ſi pars non oppoſuit, valent, Federic. de Senis conſil.293.Roman.d. conſil. 235. Tbuſcus in verb. exequutores, concl.498.Molfeſ.in 2.par.ſum. de vltim. volunt. Sic etiam miles non poteſt cõſtitui procurator, ſi tamen conſtituatur, & pars non opponat, acta facta tenent, l. filius familias, §. veterani, ff. de procurator. Et in propria materia, de qua agimus, latè fundat Mareſcott.d.cap. 92. qui alios allegat.

Non ſolùm autem Iudice præcipiente, vel parte opponente mandatum eſt exhibendum, nec ſufficit illud exiſtere, vt ſupradictũ eſt, ſed etiam quãdo procurator nomine ſui principalis proteſtatur contra tertium, nam ad iuſtificandam proteſtationem, ad hoc vt is, contra quem proteſtatur, conſtituatur in mora, exhibendum eſt mandatum, l. ſi quis inficiatus, vbi Bar.ff.depoſit.l.non ſolùm, §.qui alieno, vbi Bal.ff.de procurat.cap.cumana de elect. Afflict. deciſ. 316. Et Regulariter in extraiudicialibus, etiam parte non opponente debet conſtare de mandato, in iudicialibus verò ſufficit illud adeſſe, licèt non ſit exhibitum, parte tamen non opponente, vel Iudice non mandante, vt ſupra dictum eſt, probat Tiraquell. de retract. lignagij, §.1.Gloſ. 10.nu. 93. & 107. latè Cancer variar.reſolut.cap.14. de procurat.num.124. cum ſeq.

Caſus, in quibus geſta Procuratoris, Principali nocent. Cap. II.

PRæiudicat autem Procurator ſuo principali ſi eius nomine aliquid confiteatur, non tamen ſponte, ſed ex Iudicis præcepto, l.non ſolùm, ff. de procurat. cap.1.vbi Felyn.n.14.

vt lite non conteſtat. vt optimè explicat, quando dicatur confeſſio neceſſaria per modum contentioſæ iuriſdictionis, & quando voluntaria, de quo latè etiam Ruin. conſil. 150. Brunus t 13. Maſcard. de probat. concluſ. 369.

Item non appellando à ſententia contra principalem lata, nàm licèt ex ſuo officio teneatur appellare, ſi tamen non appellauerit, præiudicat, Bar. in l. 1. §. 1. ſi procurator, num. 4. ff. ſi quis ius dicent. non obtemperau. & in l. 1. §. fin. ff. quando appellan. ſit Innoc. & Canoniſt. in cap. 1. Vt lite non conteſtat. Poterit tamen principalis pro ſuo intereſſe agere contra Procuratorem, qui non appellauit, & Procuratore non exiſtente ſoluendò, reſtituitur in integrum, etiam poſt lapſum decennium ad appellandum, Gl. & DD. in l. 1. §. fin. ff quando appellan. ſit, auth. hodiè, vbi Salicet. C. de appellat. Oltrad. conſil. 157. per tex. in l. fin. ff. de eo, per quem fact. eſt, Brun. conſil. 149. vol. 2. Procurator tunc dicitur eſſe non ſoluendo, quando non habet bona in territorio, vel ibi propè, vbi lis agitur, Rolan. à Valle conſil. 91. nu. 16. & 18. vol. 4. Theſaur. deciſ. 40. Cancer. loc. cit. num. 22. & ſeq.

Præiudicat etiam Procurator, ſoluendo aliquam penſionem nomine ſui principalis, nam per talem ſolutionem conſtituitur recipiens in quaſi poſſeſſione exigendi, Felyn. in cap. ſicut, num. 31. de ſent. & re iudicat. Caualcan. deciſ. 45. nu. 12. Oſaſcus conſ. 1. Facit dictum Innoc. in cap. nonnulli de reſcript. Et hoc procedit, etiamſi abſque mandato ſcienter tamen domino ſoluat, nam aliàs ſoluendo abſque mandato, & inſcio domino, nullam quaſi poſſeſſionem acquirit recipiens, Corn. conſil. 19. vol. 2. Peregrin. de fideicomm. art. 46 num. 22. Cancer. loc. cit. nu. 25. & cap. 6. de ſolutionibus, num. 43.

Etiam præiudicat factum Procuratoris domino, ſi excedit fines mandati, domino tamen ſciente, & tacente, cap. cùm olim, il primo, vbi gloſ. in verb. protinus de offic. deleg. & cap fin. de iure iur. in 6. latè Felyn. in cap. 1. lite non conteſt. Dec. conſil. 437. Scientia tamen, & ſecuritas domini debet eſſe eo tempore, quo actus geritur à Procuratore, ad hoc, vt præiudicet Abb. in cap. nonne de præſump. Alex. in l. ſæpè, numer. 87. ff. de re iudic. Gloſ. in l. Caius, ff. de re iudic. Felyn. in dicto cap. cùm olim, num. 7. Subſequens enim ſcientia domini, ſibi non præiudicat, niſi alius actus concurrat, Bar. in l. quo enim, ff. rem rat. haber. Dec. conſil. 97. nu. 3. Alex. & Abb. loc. citatis. Et ſic intelligenda ſunt iura ſupradicta in d. cap. cùm olim, & d. cap. fin. Roland à Valle conſil. 76. num. 12. vol. 1. Cancer. loc. cit. num. 11. cum. ſeq.

Non ſolùm præiudicat Procurator ſuo principali in his, quæ mandata ſunt, ſed etiam in acceſſorijs, & in his, quæ veniunt in conſequentiam rei principalis demandatæ; Ratio eſt, quia Procurator cenſetur habere mandatum, etiam ad ea, quę ſunt acceſſoria, l. quicunq; §. ſi ei quem, & §. ſeq. ff. de inſtitutor. action. Et idem eſt iudicium de his, quæ veniunt in conſequentiam actus principalis, ac de ipſo facto principali, l. 3. C. vbi cauſ. fiſcal. Idcircò Procurator ad vendendum, poteſt ſolutionem recipere, & etiam fidem habere de prætio, & transferre dominium, l. à Diuo Pio, §. ſed ſi emptor, vbi Bar. ff. de re iud. l. 1. §. 1. ff. de except. rei vend. & trad Sic etiam, habens facultatem exigendi penſionem alicuius fundi, poteſt locare fundum non exiſtente principali, vel alio Procuratore ad locandum, nam ſicut mandatū trahitur ad conſequens

Digitized by Google

ſequens neceſſarium,ità & ad antecedens, l. ad legatum, & l. ad rem mobilem,ff.de procurat. licèt contrarium dixerint,Roman. ſingular. 624.& conſil.330.nu.11.& conſil. 461.num.20.Felyn.in d. cap. cùm olim, & in cap. præterea, de offic. deleg.& in cap.cauſam,quę num.7. de re iudic.Menoch. de præſumpt. lib.6.præſumpt.3. legendus tamen eſt Cancet.loc. cit. num. 92. cum multis ſeq.

Limitantur, ſupradicta, vt Procurator non præiudicet domino; Primò in prorogatione iuriſdictionis, Innoc.in cap.de cauſis de offic.deleg. Abb. in cap. cùm olim, Abbas de offic. deleg. Felyn. in cap. P. & G. num.11.de offic.deleg.Guido Pap. dec.285.Secus tñ eſt domino ſciẽte,& patiente,Innoc.in cap.ex parte de reſcrip. Nec etiam procedit limitatio,quando eſſet Procurator, cùm libera facultate,nam tunc poteſt in Iudicem incompetentem conſentire,l.procurator, cui generaliter,ff.de procur. Canon. omnes in d. cap. cùm olim, Abbas, Felyn. in d. cap.P.& G. Angel.in l.2.ff.de iudic.Natta conſil.413.num.5.

Secundò, fallit quando per factum Procuratoris, vel ipſius confeſſionem, principalis incideret in aliquod delictum,nam non ſufficit generale mandatum, l. 3.§. ſi procurator,ff quod quiſque iur.l. non ſolùm,ff de procur.l.ſi procurator,ff. de condit.indebit.cap 1.de iur.iur. in 6.Bar.in l.vnica,§.ſi procurator, ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. Nan.conſil.19 de empt. & vendit. & conſil.4.ne Cler.vel Monac.Ratio eſt, quia factum illicitum, nunquam cenſetur demãdatum, Lapus alleg.127.Gemin in cap. eum, qui de præbend.in 6.Idcircò delictum adminiſtrationis, Procuratoris, vel ſimilium perſonarum, non nocet dominis,Anchar.conſil.158. num. 14 allegat tex.in d.l.1.§.ſi procurator. Ad incurrendum autem delictum, vel pœnam ex facto Procuratoris, requiritur ſpecialiſſimum mandatum Bar.in l. filius familias, num. 11. ff.de donat. Menoch de arbitr.iudic.caſ.315.num. 23. cum ſeq. Eugenius conſil.60. num. 48. Hinc eſt,quòd licèt procurator habeat poteſtatem appellandi, & teneatur ex officio appellare,non tamen poteſt appellare à laudo, cui promiſit principalis ſtare ſub pęna; abſque ſpeciali mandato,ad hoc,vt fiat locus pęnę in compromiſſo appoſitæ, Roland.à Valle conſil. 43. num.11.vol.1.Caualcan.deciſ.33. par.2.Cancer.d.cap.14.num.70.

Hinc inoleuit practica in hoc Regno, vt declaratio circa vſum ſcripturarum præſentatarum in proceſſu, & depoſitionum teſtium in eodem proceſſu productarum, non ſolùm fiat formiter à Procuratore, ſed etiam à principali ratificetur, nam ſi reperiatur falſa ſcriptura præſentata, vel teſtis falſus productus non ſolùm ex vi Regiæ Pragmaticæ,incipientem Teſtem falſum,admittatur cauſa,ſed etiam producent falſos Teſtes,vel falſas ſcripturas, punitur, ad quod nullo pacto poſſet condemnari principalis ex facto Procuratoris, vt ſuprà probatum eſt. Qui autem ſint caſus,in quibus requiritur ſpeciale mandatum, tradit Gloſ. in cap. qui ad agendum, vbi etiam Franch. de procurator. in 6.

Procurator, debet nomine Principalis agere,ne illi noceat.Cap.III.

ALterum, quod requiritur eſt, vt Procurator nomine ſui principalis agat, prout de iure tenetur facere,

facere, ca. 1. de procuratorib. Quæ procedit, non ſolùm in Procuratore conſtituto ab homine, ſed etiam à iure, Lapus alleg. 51. Idcircò Prælatus, quando pro Eccleſia expeditur, nomine ipſius Eccleſiæ agere debet, ſicut & quilibet alius, qui iniuriam Eccleſiæ proſequitur, ne in deteriorem ſtatum protrahatur, cap. cùm olim, vbi Gloſ. in verb. per exceptionem de teſtibus. Et in ſupradicto caſu, vnus poteſt cæteris cõtradicẽtibus pro Eccleſia agere, cap. 1. de his, quæ fiu. à maior. par. cap. Gloſ. in d. verb. per exceptionem, vbi multa allegat.

Idem eſt in oblato, qui poſt oblationem perſonæ, & bonorum Eccleſię factam, non poteſt proprio nomine agere, nec ſtare in iudicio, cap. non dicatis 12. q. 1. cap. de præſentium 16. q. 1. auth. cauſam quæ, C. de Epiſcop. & Cleric. ex quo dicitur mortuus mundo, Hoſtienſ. in cap. 2. de poſtulan. Federic. de Senis conſ. 287. Tuſchus in verb. procurator, concl. 281. Nàm aliàs ſimpliciter comparendo, vel agendo procurator dicitur nomine proprio agere, ex regula, quod actus ſimpliciter factus cenſetur nomine proprio geſtus, l. & magis, ff. de ſolution. l. 3. §. 1. verſic. & hæc quidem, ff. iudicat. ſolut. Bart. in l. poſt dotem, ff. ſolut. matrim. latè congerit Maſcard. de probat. in verb. actus, concl. 28.

Fallit tamen hæc regula, quando precessit mandatum, & poſtea ſequitur actus, nàm licèt non dicatur fieri nomine mandantis, cenſetur tamen nomine ipſius geſtus, l. qui in aliena, §. ſi is, qui, ff. de acquir. hæred. l. qui negotiationem, vbi Bar. ff. de adminiſtrat. tutor. l. qui ſeruum, vbi Bart. ff. de interrogator. action. Eſt communis opinio, quam probant Iaſ. in d. l. poſt dotem, num. 75. ibidem Bolognettus num. 100. Ruin. conſ. 75. lib. 5. Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſump. 24. Tiraquell. lib. 2. de retract. in fin. num. 115. Barboſ. in d. l. poſt dotem, num. 23.

Ratio eſt, quia ex quo procurator accepto mandato tenebatur facere, ſimpliciter faciendo, in ſatisfactionem propriç obligationis cenſetur feciſſe, aliàs videretur dolum committere, ſi negotium ad dominum pertinens, cuius mandatum recepetat, proprio nomine faceret, & dolus, ff. mandat. Et ſemper eſt ſumenda præſumptio ad euitandum delictum, l. meritò, ff. pro Socio, Barboſ. in 3. par. rubric. ff. ſolut. matrim. nu. 82. Sicut in tutore, qui ex obligatione proprij officij tenetur comparere, & agere negotia pupilli ſimpliciter comparẽdo, vel agendo, cenſe tur tutorio nomine, l. Lutius, §. tutorũ, ff. de adminiſtr. tutor. Bar. in l. Titium, §. altero, ff. eod. tit. Abb. conſil. 2. num. 3. per tex. in l. eius, qui in Prouintia, ff. ſi cert. pet. Nam actus ſimpliciter geſtus, non expreſſo nomine, cenſetur factus nomine illius, qui tenebatur facere, l. cùm ſeruus, ff. de verb. obliga. per tex. in l. fin. C. de aliment. pupill. præſtan. Felyn. in cap. ſicut, nu. 31. de re iudic. Maſcard. loc. cit. nu. 6. Idcircò actus pertinens ad Procuratorem proprio, & procuratorio nomine ſi ſimpliciter fiat, cenſetur nomine vtriuſque factus, l. final. & l. poſt mortem, §. tutor, vbi Bar. ff. quando ex fact. tutor. Abb. d. conſ. 2. num. 4. Maſcard loc. cit. num. 5. quia regulariter actus ſemper cenſetur factus nomine illius ad cuius commodum ſpectat, Rimin. Senior conſil. 21. nu. 14. vol. 1. faciunt notata per Canoniſt. in cap. nonnulli, §. ſunt autem de reſcript. Maſcard. loc. cit. n. 9. Nec obſtat, tex. in l. 3. §. 1. ff. iudicat. ſolui, quia procedit, quando quis fecit actum non tanquam tutor, quia ignorabat ſe eſſe tutorem, latè explicat Barboſa

dicta

dicta l.poſt mortem, numer. 23. & ſeq.

Supradicta autem non procedunt reſpectu tertij ignorantis mandatum contrahentis cum illo, qui habens mandatum ſpecialiter contrahit, nam tunc nomine proprio cenſetur contraxiſſe,l.eum,qui,C.ſi cert. pet. Bar. in d.l.qui in aliena, Alex. in l.quæ dotis,num.5.ff.ſolut.matr. Ruin. in l. 1.§.nunciatio, num. 83. ff.de nou.oper.nunc.Corn. conſ.6. ſecus tamen eſt ſi ſcitet mandatum, nam etiam reſpectu tertij procedunt ſupradicta, l. ſed Iulianus, §. ſed ſi,ff.ad Macedonian. Bar.Alex. & Barboſ.locis citatis.

Legata quę,& quando dicantur adempta.

QVÆST. XXXIII.

Conditionalia legata, & ſubſtitutiones, an cenſeantur adempta in ademptione ſimpliciter facta.Cap.I.

Ademptio legatorum ſimpliciter facta non comprehendit legata conditionalia,neque ſubſtitutiones, l. Paula Callimacho, §. 1. ff. de leg. 3. Oldrad. conſil.16.Paul.de Caſtr.in l. peto, §. 1.ff. de leg.2.Ruin. conſil. 23. vol. 2. Franch.deciſ.169. num. 3. Ratio concluſionis ſecundum aliquos eſt, quia ademptio legatorum eſt odioſa, idcircò ſtrictè interpretanda, vt per ſupracitatos, quibus addendi ſunt, Bal. conſil. 28.lib.3. Alex.conſil.169.nu.5.lib. 5. Oddo conſil.43.num.33.Mantica de coniect.vltimarum voluntatum lib.12. tit.2.nu.2.Surd.deciſ.38.num. 24. Multi tamen ex grauiſſimis DD. negant ademtionem legatorum eſſe odioſam, & probant eſſe fauorabilem ex eo, quod per ademptionem legatorum remanet hæres in parte liberatus, & minus granatus, Paul.de Caſtr. & Socein. in l. ſi ità fuerit, ff. de condit. & demonſtrat. Alciat. in rubr. ff.de acquir.poſſeſſ. & reſponſo 492.num.6.494. nu.5. & 585. Menoch.de præſumpt. lib. 4.præſumpt.167. num. 3. Gratian. Diſcept. Forenſ. tom.2. diſceptat. 251.

Idcircò vera ratio ſuprafirmatæ concluſionis eſt, quod ademptio legatorum non præſumitur, nec cenſetur legatum reuocatum, l. 3. §. ſi duobus,ff.de adimend.legat.Bal.in ſi pluribus,ff.de leg. 1. Corn. conſ. 26.num.7.lib.2. & Gloſ. ſingulariter dixit in l.fin.in fin.ff.de his,quæ pœnæ nomine &c. Quod vbi conſtat eſſe effectum legatum,probanda eſt ademptio, quod etiam latè comprobant Mantic.de coniect.d. lib.12.tit.2.Surd.d.deciſ. 38. num. 24.& ſemper,quod poteſt ſumi alia coniectura, quam ademptionis, ſumēda eſt, Aret.in l.planè,§.ſi coniunctim,num. 9.vbi etiam Iaſ. ff. de leg.1.Alex.conſil.157.num.2. lib. 7.Natta conſil.476.nu.15.& 483. num.14 Ceſal.conſil. 67. num. 4. lib.1.Rolan.à Vall conſil.31.num.3. lib. 4. Menoch. conſil.254.lib. 3. Quia non præſumitur teſtatorem mutaſſe volūtatem,l.qui teſtamentum,ff.de probation.Idcircò ademptio ſimpliciter facta verificatur in id, quod minus eſt, & hoc ex præſumpta mente teſtatoris, quæ tanquam lex obſeruāda eſt,& hoc non ſolùm in expreſſa voluntate teſtatoris, ſed etiam in tacita, cùm legatū non ſolùm expreſſa voluntate, ſed etiā tacita reuocetur,l.3.§ ſi.ff. de adimend.leg. Et non ſolùm per contrariam voluntatem teſtatoris ſolem-

ſolemniter explicatam reuocatur legatum, ſed etiam per actū minus ſolemnem, d. §. fin. vbi gloſ. in verb. nuda, & l. ex parte, ff. eodem tit. de adimend. legat. & licèt de iure teſtamentum ſolemne non reuocatur, niſi per ipſius conſciſſionem, vt in d. l. ex parte, & dicto §. fi. vel per ſecundum teſtamentum ſolemniter confectum, § poſteriore inſtit. quib. mod. teſtam. infirm. (quod tamen in foro conſcientiæ non procedit, nam ſufficit ſimplex, & nuda teſtatoris voluntas ad tollendum teſtamentum omni ſolemnitate vallatum, Bal. in l. 1. nu. 153 C. de Sacr. Sanct. Eccl. Imol. in cap. relatum, il primo, num. 11. de teſtam. Gomeſ. ad lege Tauti lege 3. nu. 102. cum ſeq. Mol. de ius, & iur. diſput. 153. verſic. in euentibus autem, Vaſq. in opuſcul. de teſtam. cap. 2. dub. 2. num. 13.) in ademptione tamen legatorum in vtroque foro ſufficit nuda voluntas, d. l. 3. § fin. ibi, nuda, vbi Gloſ. & in d. l. ex parte in verb. denegabitur.

Text. autem in d. l. Paulo Callimacho habet varias reſtrictiones, & prima eſt, vt procedat ex benignitate in beneficium filiorum inſtitutorum, & in odium Fiſci, qui hęreditatem grauati de reſtituendo ſi ſine filijs deceſſerit vindicabat, & propterea multi tenent, quod ceſſante fauore liberorum, ceſſet diſpoſitio dicti textis, & ademptio legatorum ſimpliciter facta, etiam legata conditionalia comprehēdit, tradit Cuman. ibidem, allegat tex. in l. cùm pater, §. dulciſſimis, ff. de leg. 3. Idem probant Aretin. in l. qui Romæ, §. duo fratres, vbi etiam Croius num. 89. ff. de verb. oblig. Franch. d. deciſ. 169. Secunda eſt, vt procedat tantum in legato facto ſub conditione ſi abſque filijs deceſſerit, nō autem ſub alia conditione, ex illa ratione, quod conditio ſupradicta, ſi abſque filijs deceſſerit, multa habet ſpecialia, iux. tex. in l. generaliter, C. de inſtitut. & ſubſtitut. de quibus latè tradit Franch. deciſ. 150. Tertia, reſtrictio eſt, vt non procedat in caſu, quando verba ademptionis non poſſunt verificari in alio, quam in legato ſub conditione, nam tunc legatum cōditionale cenſetur ademptum ex reg. tex. in l. coheredi, §. qui patrem, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. l. doli clauſula, ff. de verbor. obligat. & propterea licèt vera ſit concluſio, quod ademptio legatorum, quæ inſurgit ex verbis teſtatoris, quod legatarius non poſſit plus petere, iux tex. in l. peto, §. 1. ff. de leg 2. non operatur in legatis difformibus videlicèt conditionatis, vel in diem, quia verba illa, vt non poſſit plus petere, quia legato ſimplici adiuncta ſunt, verificantur in legatis eiuſdem formæ, non autem in difformibus, vti ſunt legata conditionalia, Bar. in l. fideicomiſſa, §. ſi quis ità, ff. de leg. 2. Bal. in l. Liberti, libertęque, nu. 35 C. de oper. libert. Franch d. deciſ 169.

Et quod ademptio legatorum ſimpliciter facta, comprehendat legata conditionalia, quando in alio verificari non poteſt, in ſpecie defendit Ruin. conſil. 23. num. 17. volum. 2. Ratio concluſionis, quia ſicut diſpoſitio legatorum dependet à voluntate teſtatoris, ità & ademptio, & ſufficit etiam per coniecturas conſtare de voluntate teſtatoris, prout late proſequuntur, Menochius lib. 3. de præſumption. præſumpt. 37. & lib. 4. præſumpt. 167. Gratian. in d. diſceptat. 251. & poſt alios Franc. Niger controuerſ. forenſ. 118.

Nomi-

Nomina debitorum legata; an cenſeantur extincta ſi fuerint exacta, vel etiam alienata. Cap. II.

HInc infertur primò, quod legatum crediti, ſeù nominis debitoris cenſetur eſtinctum, & reuocatum ſi à teſtatore fuerit exactum, l. fideicommiſſa, § ſi rem ſuam, ff. de leg. 3. l. ſi ſic legatum, §. ſi mihi, ff. de leg. 1. & procedit dictum, etiam ſi ipſemet debitori quantitas debita fuiſſet legata, nam ſi teſtator viuens, exegerit, legatum cenſetur extinctum, l. non ſolum, §. liberatio, ff. de liberat. legata, Menoch. Mant. & Niger locis citatis. Exactio autem debet probari, quod eo animo fuit facta, vt legatum adimatur, Gl. in d. §. liberatio, in verbo exactum; Et propterea, ſi exacta pecunia, in aliud creditum, vel corpus fuerit ſubrogata, legatum non cenſetur extinctum, Bal. in l. 3. num. 3. C. de leg. & in pecunia legata exacta à Montibus, & conuerſa in aliud corpus, probant Alex. conſil. 157. lib. 7. per tex. in d. l. fideicommiſſa, §. ſi quis ità, Ceſ. conſ. 144. n. 34. Rom. conſ. 229. Menoch. conſ. 254. lib. 3. & de pręſump. lib 4. præſump. 168.

Secundò infertur, quod per alienationem rei legatæ factam à Teſtatore, cenſetur extinctum legatum, l. rem legatam, ff. de adimend. leg d. l. fideicommiſſa, §. ſi rem. Eſt communis opinio omnium, Alex. Imol. & Iaſ. in l. ſeruũ filij, §. idem ſerues. ff. de leg. 1. Menoch. d. lib. 4. de præſumpt. præſumpt. 167. Niger dicta controuerſ. 118. Hoc autem non procedit ex vi alienationis, ſed ex eo, quia per alienationem cenſetur voluiſſe teſtatorem adimere legatum, Bar. in l. cũ ſeruus, ff. de adim. leg. Soccin. Iun. conſil. 162. lib. 2. num. 2. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 6. num. 5. Gratian. in d. diſcept. 151. num. 63. Idcircò communis eſt reſolutio, quod alienatio rei legatæ, eſt ſufficiens coniectura, quod teſtator voluerit reuocare legatum, quando tamen voluntaria fuit alienatio, non autem neceſſaria, & ità procedit, tex. in d. l. fideicommiſſa, §. ſi rem, & in d. l. rem legatam; & parum refert, an teſtator rem legatam alienauerit titulo lucratiuo, vel oneroſo, nam ſufficit, quod nulla præcedente neceſſitate, quoquo modo alienauerit, Bald. in l. vnum ex familia, §. ſi rem, ff. de leg. 2. Boer. q 9. Gabr. conſil. 102. num. 5. & 6. lib. 1.

Supradicta procedunt, etiam ſi cum pacto de retrouendendo alienauerit, nam vera eſt alienatio, ſic in ſpecie tradunt Anton. Gomeſ. variar. reſol. tit. de leg. cap. 12. Franch. deciſ. 103. num. 3. Boer. deciſ. 48. num. 13. Gratian. d. diſcept. 251. num. 47. Et propterea quando ſuper re legata venduntur a teſtatore annui introitus cum pacto de retrouendendo, & cum promiſſione ſolutionis annuorum introituum de propria pecunia, prout comn uniter hodiè celebrantur contractus emptionis, & venditoinis annuorum introituum, non cenſetur res propriè vendita, ſed ſubmiſſa pro ſolutione annuorum introituum, quia principalis intentio veditoris, quæ attendenda eſt, l. ſi quis nec cauſam, ff. ſi cert. pet. non fuit vendendi propriè rem, ſed ſubmittendi cum animo ipſam luendi, Affl. dec. 80. Franch. deciſ. 283. vbi notabiliter determinat, quod annui introitus venditi ſuper fructibus feudi cum aſſenſu, & in ſubſidium ſuper burgenſatica cum pacto de retrouendendo, minuunt totum patrimonium dicitur, etiam voluntaria

alienatio, quæ ex cauſa delicti procedit, Bald. conſil. 20. vol. 2. Ruin. conſil. 23 vol. 5. Molin. de primog. Hiſp lib. 4. cap. 11. nu. 7. Tiraquell. de retract. conſang. §. 1. Gloſ. 17. num. 15.

In dubio alienatio rei legatæ cenſetur facta ex cauſa neceſſaria, & non voluntaria, ad hoc vt legatum ſuſtineatur, nec cenſeatur ademptum, Iacob. Butrigar. in l. 3. C. de leg. Alex. conſil. 168. n. 5. lib. 6. & 157. num. 1. lib. 7. Soccin. Iun. conſil. 162. num. 24 lib. 2. Menoch. dicta præſumpt. 167. Gratian. loc. cit. nu. 68 Niger in d. controuerſ. 118 nu. 3. E dicenti alienationem fuiſſe factam ex cauſa voluntaria, incumbit onus probandi, ex eo, quod recuſat præſtare legatũ, quod à iure non præſumitur à teſtatore fuiſſe reuocatum, l. Lur. in fin. ff. de leg. 2. d. l. fideicommiſſa, §. ſi rem, in verb. probationem, & in verb. exigendam, Alex. in addit. ad Bar. in d. l. rem legatam, idem Alex. conſil. 168. num. 20 & 169. numer. 3. volum. 6. Mantic. & Menochius locis citatis, quibus addendus eſt, Thulcus in verbo legatum, concluſion. 138. num. 155.

Hæc præſumta voluntas teſtatoris reuocandi legatum, quæ ex voluntaria alienatione ipſius rei inſurgit, locum habet etiam in legatis pijs, prout in legato libertatis, probat tex. in l. verum, ff. de manumiſſ. teſt. Gloſ. in l qui duos, § fin. vbi Iacob. de Arena, Odoffred. & Alberic. ff. eod. tit. & in quolibet legato pio, probant Socc. Iun. conſil. 162. nu. 11. lib. 2. Natta conſil. 623. num. 3. Vaſq. de ſucceſſion. lib. 3. tit. 5. de legat. § 28 num. 10. latiſſimè probat Menoch. conſil. 429 lib. 5 vbi ex multis fundat opinionem, contra Bar. conſil. 26 lib. 1.

In tantum atendenda eſt voluntas teſtatoris in materia, de qua agimus, vt etiam per alienationem voluntariam, ſed inualidam, cenſeatur ademptum legatum ex ratione illa, quia etiam per actum nullum declaratur voluntas, l. fin. ff. de rebus eor. &c. ſic in puncto, de quo agimus, probat tex. in l. legatum, §. pater hortos, & l. ſi transferam, ff. de adimen. leg. Imol. in l. ſeruum filij, §. ſi idem ſeruus, num. 2. vbi etiam Iaſ. num. 9. & latius Aretin. col. 2 ff. de leg. 1. Soccin. conſil. 104. lib 3. Simon de Petr. de interpret. vltim. volun. lib. 3. dub. 2. verſic. ad quartum, Gabr. conſil. 103. num. 10. lib. 2. Surd. de alimen. priuil. 21. num. 2. titul. 8. Menochius dicta l. 4. de præſumption. præſumption. 167. num. 11.

Et procedit dictum etiam ſi alienatio inualida fuerit poſtea à Teſtatore reuocata, nam legatum ademptum non reconualeſcit, l. cùm ſeruus, ff. de adimen. leg. vbi Bar. Bal. in l. 3. num. 5. vbi Paul. de Caſtr. C. de leg. Imol. in l quoties, §. ſeruus, ff. de hæred. inſt. & Roman. in auth ſimiliter, num. 81. C. ad leg. falc. In legato tamen libertatis, & in cæteris legatis pijs multi teoent legatum reconualeſcere, ex tex. in d. l. verum, vbi ſeruus, cui legata fuit libertas ſi à teſtatore fuit venditus libertatem non conſequitur, ſi tamen reematú à Teſtatore, legatum obtinebit; Quod etiam in alijs legatis pijs idem eſſe, probant Bald. Angel. Paul. de Caſtr. & Roman in l. qui poſt teſtamentum, C. de leg. Roman. in dicta authen. ſimiliter, Tiraquell. de priuileg. piæ cauſæ priuileg. 40.

De legatis factis ſub onere, & antè inimicitias poſtmodum ortas. Cap. III.

TErtiò infertur, quod legatum factum ſub onere adempto onere legatum, etiam cenſetur ademptum, l. aliam, §. ſi ea, ff. de adimen. leg. l. alumnæ, § Seia, & l. filio, § matri, ff. de adimend. leg. latè Mantic. de coniect. vltim. volun. lib. 6. titul. 10. num 27. Menoch. d. lib. 4. præſump. 169. num. 3. Ratio eſt, quia onus cenſetur cauſa legati, l. ne Sennius, & l. ſeq. ff. de excuſ. tutor. l. alijs libertis, ff. de condit. & demonſtr. Dicitur autem onus cauſa legati, quando non reſpicit fauorem legatarij, ſed Teſtatoris, vel alterius tertiæ perſonæ, Bar. & Paul. de Caſt. in l. 2. §. fin. ff. de donation. Aymon. Crauett conſil. 243. Mant. loc. cit. lib. 6. tit. 14. num. 12. Tiraq. trac. ceſſante cauſa, in prima limit. num. 52. Idcircò legatum factum tutori, reuocata tutela, legatum etiam cenſetur ademptum, l. qui tutelam ff. de teſtam. tut. l. tutor petitus, ff. de excuſat. tut. l. etiam ſi patris, ff. de leg. 1. l. poſt legatum, §. ammittitur, ff. de his, quib. vt indig. Et procedit dictum etiam ſi legatum fuerit factum coniunctæ perſonæ, cui tutelæ legata fuerat, & poſtea reuocata, Bar. & Bal. in l. legatarius, C. de leg. Iacob. de Beluiſio in §. omnibus. in auth. de hæred. & falcid.

Idem eſt in legato facto certæ Eccleſiæ pro ſepultura, nam ſi alibi poſtea ſepultura eligatur, legatum ceſſat, Ancaran. in cap. filius noſter, num. 9. de teſtam. Mantic. loc. cit. lib. 12. tit. 2. nu. 31. voluntas enim, quæ magis facto, quam verbis declaratur, l. de quibus, ff. de legib. per variationem ſepulturæ cenſetur declarari velle ſe adimere legatum, ex eo, quia ceſſat onus, cuius contemplatione legatum factum fuit, cum etiam facto adimatur legatum, l. cũ tale, §. penus, l. cùm ità datur, & l. ſi quis ſeruum, ff. de cond. & demon.

Sed quid ſi is, qui pro ſepultura, aliquid certę Eccleſiæ legauit, decedat poſtea excommunicatus, & proindè in Eccceſia ſepeliri non poſſit, vt in cap. Sacris de ſent. excom. Vel ſe ipſum occcidat, vt in cap. ex parte, il ſecondo de ſepult. Vel impenitens decedat, vel in notorio peccato mortali, quibus omnibus deneganda eſt Eccleſiaſtica ſepultura, vt notum eſt, debetur nè in tali caſu, legatum certæ Eccleſiæ factum, pro ſepultura. Communis eſt opinio Eccleſiam debere conſequi legatum, quia nõ ſtat per ipſam, ſed facto legantis, & eius culpa accidit, vt legatum non adimpleatur, Dynus, & Bar. in l. miles, §. ream, ff. de adulter. Bar. in l. ſi quis ad declinandum, C. de Epiſcop. & Cleric. & in l. 1. C. de his, quæ pœnę nom. Culiel. de Benedictis in cap. Raynutius, in verb. mutuo itaque, il ſecondo, num. 50. & 295. de teſtam. Spina de teſta. Gloſ. 2. de elect. ſepult. num. 34. Menoch. qui teſtatur de communi lib. 4. de præſumptio. 183. Ameſcua de poteſtate in ſe ipſum, lib. 1. cap. 22. num. 33. Ang. in verbo legatum, num. 10. Armil. in eod. verb. num. 8. Syl. in eod. ver. 1. q. 4. & 6.

Et procedit dictum etiam ſi Teſtator in legato adidiſſet, quod aliàs non valeat legatum factum Eccceleſiæ, niſi ibi ſepeliatur, Simon de Prętis de interpret. vlt. volun. lib. 4. interpret. 3. dub. 1. num. 11. Sebaſtian. Medices tract. de ſepult. par. 1. q. 25. Perez tit. 1. de Anniuerſ. cap. 11. nu. 33. Ratio concluſionis eſt, quia conditio poſita in legato de

ſepeliendo proprio cadauere in Eccleſia eſt cõditio mixta, quæ quando adimpleri non poteſt, vel non ſtat per legatariũ quominus adimpleatur, habetur pro impleta, l. in teſtamento, la ſeconda, & l. vter ex fratribus, ex l. Titius ſi ſtatuas, ff. de condit. & demonſtr. l. poſt diem, §. item ſi qua conditio, ff. quãdo dies leg. cedit, latè Perez loc. cit. nu. 36.

Infertur quartò, per ſuperuenientes inimicitias inter Teſtatorem, & legatarium cenſeri ademptum legatum, l. ſi quis ità legauerit, §. fin. ibi, (*& ſi quidem capitales, vel grauiſsimæ inimicitiæ interceſſerint ademptum videtur, quod relictum eſt,*) ff. de adimen. legat. latè proſequuntur materiam, Iaſ. in l. hæreditas, C. de his quib. vt indig. Ripa in l. fin. num. 151. C. de reuocand. donat. Barboſ. in l. ſi ab hoſtibus, ff. ſol mat. Mol. lib. 1. de primog. Hiſp. nu. 35. Menoch. loc. cit.

Et procedit dictum etiam ſi Teſtator poſt inimicitias fecerit Codicillos, & legatum non reuocauit, Anton. Gamma deciſ. 206. nu. 17. Et etiam ſi inimicitiæ ortæ fuerint culpa Teſtatoris, vt contrà Bar. probant Iaſ. in l. ſi filiam, C. de inoffic. teſtamen. Gerard. ſing. 5. Couat. rubr. de teſtam. par. 2. num. 20. Mantic. loc. cit. lib. 12. tit. 5. num 9. Perez loc. citat. numer. 24. Ratio concluſionis eſt, quia ex inimicitia inſurgit præſumpta voluntas Teſtatoris reuocandi legatum, hinc eſt, quòd licèt ademptio legati facienda ſit eadem ſolemnitate, qua legatum fiit, §. ex eo inſt. quib. mod. teſtam. infirm. Gloſ. in l. fideicommiſſ, C. de fideicomm §. 1. inſtit de ademp. legat. Alexan. & Iaſ. in l ſi ità ſcriptum, ff. de leg. 1. quando tamen inſurgit ex tacita voluntate Teſtatoris fundata in aliquo facto, videlicèt, vel ex ſuperuenienti inimicitia, vel alienatione &c. ſufficit tale factum duobus teſtibus probari, Paul. de Caſt. in l. hæredes palam, §. ſi quis poſt, ff. de teſtamen. vbi etiam Aretin. idem Paul. de Caſtr. in l. datum, C. de leg. & in l. fideicommiſſa, C. de fideicom. Bal. in l. errore, C. de teſtam. Couar. in rubr. de teſt. num. 20. Molin. loc. cit. cap. 9. in fin. Menoch. loc. cit. eſt communis opinio, de qua teſtantur, Mieres de Maioratu par. 2. q. 43. nu. 5. & 414. Perez loc. cit. Niger d. controuerſ. 118. num. 13. licèt contrariam dixerit Bart. in d. l. hæredes palam, §. ſi quis poſt.

De recuſatione Iudicium adiunctorum ſuſpectorum.

QVÆST. XXXIV.

IVdices adiunctos ſolo iuramento poſſe, tanquam ſuſpectos recuſari docuerunt, Bar. in l. duo Iudices, ff. de re iudic. Iacobin. de Sancto Georgio in l. cùm furioſus, nu. 6. ff. de iudic. ex eo, quia dicuntur Delegati, & non ordinarij, Ann. ſing. 15. Idem eſt in Actuarijs, Anchar. conſil. 251. refert, & ſequitur Alex. conſil. 114. circa 1. dub. col. 2. vol. 5. Franc. in cap. cùm ſpeciali, col. 11. verſic. 18. de appellation. Boer. deciſ. 158. Afflict. in Conſtit. Regni, Iuſtitiali per Prouincias, nu. 5. Rebuff. tom. 3. ad Conſt. Gall. tit. de recuſation. ar. 9. Gloſ. vnic. nu. 4. Anna ſing. 489 Maſtrill. deciſ. 151. nu. 90. Procedit tamen dictum, re integra, ſecus tamen cœpto negotio, Pacianus de probat. lib. 2. cap. 45. num 85. Et in hoc Regno extat Regia decretatio in anno 1545. per quam cauetur, nè Magiſtri actorum ſolo verbo recuſentur ſuſpecti, & hoc optima ratione; Nam officium

cium Magiſtri Actorum emitur à Regia Curia, idcircò ipſi Magiſtri prouentibus,& fructibus officij non debent pro voluntate litigantium priuari,vt optimè aduertit Maſtrill. loc.cit.& nouiſſimè Rouit.in Prag. 1.de ſuſpicion.official Secus tamen eſt in ſuſpicione ſcribarum, nàm cùm hi officium non emant, ſtante ſuſpicione cum iuramento à litigante affirmata, cauſa committitur actitāda alteri ſcribæ eiuſdem bancæ,& ità practicatur.

Hinc etiam inſurrexit praxis, quod in electione examinatorum, vel expertorum Iudex concedit terminum litigantibus,vt præſentēt Catalogum ſuſpectorum, & hoc probant Bal.in l.1.C.de relation.Ioan. Andr.in cap.ſtatutum,§. aſſeſſorem de reſcrip.in 6.vbi Franc.colum.3. allegat tex.in §.quod ſæpè in auth. de triente,& ſemiſſe,idem Franc.in cap.cùm ſpeciali,colum.11.verſic. Decimoſexto quæritur de appellat. vbi allegat Innoc.in cap.ſuper quæſtionum, §. verum de offic. deleg. Ang.conſil.192.Ann.ſing.274.

Sed non debet Iudex admittere ſuſpitionem omnium Doctorum Ciuitatis, Bal.in l hoc modo, vbi Imol. & Paul. de Caſtr. ff. de condit. & demonſtr.Iaſ.in l. apertiſſimi, num. 30.C. de iudic. multa tradit Boer. deciſ.269.Burſat.conſil.265.vol.3. Decian.conſil.26.vol.1. Menoch. de arbitr.Iudic.caſ. 449. & conſil. 94.vol.1. Anna ſing. 276.

Iudex autem ſuſpectus retinet iuriſdictionem,licèt elidibilem per recuſationem à parte proponendam, Maſtrill.d.deciſ.151.n.18. Idcircò ſententia lata à Iudice notorio ſuſpecto, non tamen recuſato, tenet, cap. Iudex ab Apoſtolica de offic. deleg.in 6.l.apertiſſimè,ibi, (*libello recuſationis porrecto*) C.de Iudic.& in cap. ſecundo requiris, §. 1. de appellat.ibi, (*ſuſpitionis cauſam allegare tenetur*) idem probant Gloſ. & Franc. in d. §. 1. idem Franc. in in cap.poſtremo de appellar. Dec. in cap.cùm ſpeciali,num.4.eod.tit. Iaſ.in l.prætor,& l.qui iuriſdictioni, ff.de iuriſdict.omn.Iudic. vbi Paul. de Caſt.dicit eſſe communem opinionem, & de communi teſtatur, Rebuff.tom.3. ad conſtitut. Galliæ tit.de recuſat.art.1.Gloſ.5.Bertazol conſil. 550.num. 10. Maſtrill. loc. cit.nu.16.vbi dicit ſic pluries fuiſſe iudicatum in Ciuitate Panormi Varias etiam deciſiones, refert Tapia lib.3.compilat.Iur. Regni, tit. de ſuſpition. official. Pragm. 23. num. 25.

Et quoniam durum eſt coram ſuſpecto Iudice litigare, non ſolùm adiuncti Iudices,& delegati poſſunt recuſari,vt dictum eſt, ſed etiam Ordinarij,vt in d.l.apertiſſimè,& in d,cap. poſtremo, & in cap. cùm ſpeciali, de appellat.in 6.

Imò Præſes Prouinciæ poteſt etiam recuſari tanquam ſuſpectus,l.Senatuſconſulto,ff.de offic. Præſid.l.qui iuriſdictioni, ff. de iuriſdict. omn. iudic. & de Gubernatore Ciuitatis Peruſiæ,tradit Ioſeph.Ludouic.deciſ. 108. lib. 2. De Præſule Regnorum Caſtelle,tradit Azeued. in recompilat.de Præſide Ordinis Caſſinenſis, tradit Menoch. de arbitr. caſ.458.& conſil.94. vol. 1. & de Prorege huius Regni,tradunt Imol. conſ.91.vol.2.Borgnin. Caualcan. dec.28.lib.2.Caualcan.de Brachio Regio par.3.num. 313. Maſtrill. d. deciſ. num. 77. vbi dicit pluries ità practicatum in Ciuitate Panormi, & allegat Antonium de Ballis lib. 5.tit.de recuſatio.Iudic.n.26. idem probat Rouit.in d.Pragm.1.

Et licèt in caſu cenſerentur ſuſpecti omnes Officiales Regni ex regula, quod exiſtente ſuſpecto Epiſcopo, cenſentur ſuſpecti omnes ipſius Officiales,c.inſinuante de offic.deleg. & exi-

& exiſtente ſuſpecto Præſide Prouinciæ, omnes Officiales Prouinciç cenſentur ſuſpecti, cap. quod ſuſpecti 3 q. 5. l. 1. C. ſi qua prædit. poteſt. Mandoſ in cap. quoniam contra nu. 169. de probat. Vera tamen eſt reſolutio, quod poterit Prorex ſuſpectus, vel Præſes Prouinciæ cauſam delegare ab alijs terminandam, & in deciſione cauſæ non interuenire, ſic dicit tutum eſſe remedium, Capyc. deciſ. 137. circa medium; Ratio eſt, quia ſuſpectus in iudicando, non cenſetur ſuſpectus in delegando, Bar. & Bald. in auth. Clericus, C. de Epiſcop. & Cleric. Paul. de Caſtr. Dec. & alij in l. qui iuriſdictioni, ff. de iuriſdict. omn. iudic. Menoch. de arbitr. caſ. 454. nu. 16. & eodem modo fit, vt Vicarius Epiſcopi poſſit procedere exiſtente ſuſpecto Epiſcopo, Cardin. in Clemen 2. num. 9. de reſcrip. Felyn. in cap. inſinuante de offic. deleg. ſic fuiſſe iudicatum teſtantur Lancell. de attentatis poſt recuſationem, num. 52. Maſtrill. loc. cit. num. 84. Quando autem Prorex Regni recuſatur tanquam ſuſpectus, recuſatio coram ipſo proponenda eſt ad hoc, vt ipſius iuriſdictio ſileat, proſequenda tamen erit coram Rege, ex tex. in d. l. qui iuriſdictioni, vbi Paul. de Caſtr. num. 11. Maſtril. loc. cit. num. 87.

Concilium etiam Prouinciale poteſt etiam tanquam ſuſpectum recuſari, Calderin. conſ. 6. de appellat. Franchus in cap. poſtremo, verſic. 8. & vlt. & in cap. cùm ſpeciali, verſic. decimo quæritur de appellat. Felyn. in cap. 1. de iudic. vbi etiam Dec. & Rip. Menoch. d. caſ. 458. Concilium autem vniuerſale ſecundum magis communem opinionem recuſari non poteſt, Abb. in cap. 1. num. 15 de iudic. ibidem Dec. in 1. lect. nu 16. in fin. vbi etiam Ripa num. 45. & Berous num. 131. Iacobatius tract. de Concilio lib. 5. art. 10. Mantua in tract. de Concilio, nu. 159. Menoch d. caſ. 458. nu. 26. Et licèt aliqui dicant poſſe Concilium generale legitimè congregatum in cauſis temporalibus recuſari ex illa ratione, quia in talibus cauſis errare poteſt, ſicut etiam Pontifex poteſt in temporalibus errare, cap. ſi Papa 40. diſt. Vera tamen eſt opinio, quod neque Concilium generale legitimè congregatum, neq; Summus Pontifex in cauſis temporalibus recuſari poteſt, probatur in cap. quærelam, vbi Abb. de elect. & cap. cuncta per Mundum, vbi Cardinal. de Turrecremat. 9. q. 3. latè probat Franc. de Marchis dec. 456. num. 58. par. 1. Turrecrem. in ſumm. de Eccleſiaſt. libert. lib. 3. cap. 47. & 48. Ex lege tamen honeſtatis Summus Pontifex ſi in ſua cauſa in temporalibus tanquam ſuſpectus recuſetur, debet cauſam Iudicibus non ſuſpectis delegare, Gloſ. in cap. nullam, 2. q. 5. & in cap. à collatione in Gloſ. fin. de appellat. vbi Gemin. & Ancharan. Ripa in cap. 1. nu. 45. de iudic. Rom. conſ. 521. Menoch. d. caſ. 458. num. 59. & conſil. 94. nu. 12. ſicuti in ſimili dicimus, quod Summus Pontifex ex ſuprema ſua authoritate poteſt in cauſa propria iudicare, cap. cùm veniſſet de iudic. ex lege tamen honeſtatis alijs cauſam terminandam debet committere, Felyn. d. cap. cùm veniſſet, num. 7. Dec. ibid. num. 5. Franc. de Marchis d. dec. 456. num. 56. Menoch. in d caſ. 458. & facit etiam, quod quilibet Iudex etiam non recuſatus poteſt ſe abſtinere ſi conſcientia, id ſuadeat Marcheſ. in practica Commiſſ. par. 2. cap. 5. nu. 3. quod etiam declarat Maſcard. de probat. concluſ. 591. Rouit. in dicta Pragm. 1. de ſuſpicion. Offic. nu. 75.

De authoritate Iudicis adiuncti, & an poſſit ſolus procedere, tradit Gemi. conſ. 24.

conſ. 24. num. 11. & an Iudex, cui alius datur adiunctus poſſit ſolus procedere, tradit Bal. conſil. 39. lib. 2. & quando datur in clauſula, quod ſi ab omni, Gemin. loc. citat. & an quando Cardinalis datur adiunctus alteri Cardinali, poſſit ſolus procedere, tradunt Gemin. loc. cit. Tuſchus in verb. Iudex adiunctus, concluſ. 417.

De hæreditatis Aditione quomodo probari poſſit.

QVÆST. XXXV.

ADitio hæreditatis difficilè probari poteſt, l. 2. & 3. ff. de interrog. action. Boer. deciſ. 42. Nàm cùm non tantum facti, ſed animi ſit, l. pro hærede, ff. de acquir. hæred. occultæ autem voluntatis ſolus Deus ſcrutator eſt, §. fin. inſtit. de hæred. qualit. & diff. r. Gloſ. in d. l. 2. latè Maſcard. de probat. in verb. aditio, concluſ. 40. Tuſcus in eod. verb. concl. 186 Menochius de præſump. lib. 4. præſump. 101. Idcircò voluntas adeundi hæreditatem per exteriores actus declaranda eſt, Gloſ. fi. in l. gerit, ff. de acquir. hæred. vbi etiam Bar. & Aretin. qui teſtatur de communi, Gloſ. in § 1. in verb. nuda, inſtit. de hæred. qual. & d ff. notabiliter explicant Spino de teſtam. Gloſ. 33. num 32 cum ſeq. Niger controuer. 244. nu. 36. & propterea nunquam inducitur aditio, niſi per actus, qui non poſſunt fieri citrà ius, & nomen hæredis, l. pro hærede, §. Papinianus, & l. Iulianus, §. fin. ff. de acq. hæred. Bar. in dicta l. gerit, latiſſimè Menoch. Tuſchus Spino, Maſcard. & Nig. locis ſupracitatis.

Hin infertur primò, quod per actus æquiuocos, qui poſſunt ſignificare aditionem, & non aditionem, non inducitur aditio, l. ſi pupillus aliàs, l. Iulianus, §. fin. ff de acquir. hæred. Bar. in d. l. gerit, num. 21 Bal. conſil. 224. vol. 2. & conſil. 488. & ſeq. lib. 3 Roman. conſil. 154. nu. 2. Mantica de coniect. vltim. volun. lib. 12. tit. 9. num. 6. Verallus deciſ. 19. Spino d. Gloſ. 33. num. 41. verſic. hinc deducitur, Menoch. d. præſump. 101. nu. 80. Maſcard. d. concl. 40. nu. 10. Niger d. controuet. 244. num. 27. & ſic per cõfectionem inuentarij non inducitur aditio, quia poteſt eſſe, quod cauſa certiorandi ſe de viribus patrimonij fiat, non animo adeundi hæreditate, l. fin. §. ſin autem, C. de iur. delib. Rubr. conſ. 113. vol. 3. Spino loc. cit. Gloſ. 33. num. 43. Ratio eſt, quia aſſertio aditionis hæreditatis debet de neceſſitate concludere, idcircò ſi actus non concludit, non inducitur aditio, Gloſ. in d. l. pro hærede, vbi Bar. Menoch. Maſcar. & alij ſupracit. Vndè actus, qui citrà ius, & nomen hæredis fieri poſſunt non inducunt aditionem, Bar. in d. l. gerit, & q. 10. incip. debitor in diem, nu. 7. Et quando actus poteſt fieri nomine proprio, & tanquam hæres, cenſetur nomine proprio geſtus, & l. magis, ff de ſolut. Bar. in d. l. gerit, num. 21. Gloſ. in l. ſi cum dotem, §. tranſgrediamur in verb. excitatur, ff. ſol. matrim. Io. de Plat. in l. 1. C. de primipilo, lib. 10. Menoch. loc. cit. num. 30. Et aditio hæreditatis cùm ſit, quid facti, non præſumitur, niſi concludenter probetur, Gloſ. in d. §. tranſgrediamur, Franch. d. deciſ 60. ſic dicit pluries fuiſſe iudicatum, Tuſch. Menoch. & cæteri ſupra allegati, quibus addendus eſt, Perez lib. 1. de anniuerſ. cap. 25. num. 43.

Infertur ſecundò, quod per actus pietatis non inducitur aditio hæreditatis, vt puta ſi is, qui fuit hæres inſtitu-

ſtitutus, ſepeliri faciat teſtatorem, l. at ſi quis, §. plerique, ibi, (*plerique filij cum parentes ſuos funerant, vel alij, qui, & hæredes fieri poſſunt, licèt ex hoc ipſo neque pro hærede geſtio, neque aditio præſumatur*) ff. de Religioſ. ſump. funer. l. pro hærede, verſic. cæterum, ff. de acquir. hęred. Bat. in d. l. gerit, nu. 24. Ruin. conſil. 51. lib. 4. Paul. de Caſtr. conſil. 33. nu. 2. lib. 2. Natta conſ. 488. lib. 2.

Et procedit etiam ſi data fuerit eleemoſina pro candelis, vel ſi quid pro alijs, quæ ſecundum regionis conſuetudinem in funeribus requiruntur, impenſum fuerit, Bal. loc. citat. quem ſequuntur Iaſ. conſil. 112. lib. 4 Io. Baptiſta Aſinius in l. 4. §. qui poteſt, num. 129. ff. de impenſ. & ſumpt. funer. Menoch. loc. cit. num. 70. 77. Maſcard. in d. verb. aditio, concl. 45. num. 20. Spino d. Gloſ. 33. num. 41.

Hæ autem funeris impenſæ, ex quo fiunt ex cauſa pietatis, ad hoc vt repeti poſſint, requiritur proteſtatio, nàm aliàs cenſerentur donatæ, d. §. quia plerique.

Facta autem proteſtatione, ex quo, qui expenſas fecit remanet creditor hæreditatis, dubium eſt inter DD. an talis pręferatur creditoribus habentibus hypotecam expreſſam anteriorem. Et communis eſt opinio impenſas funeris, & infirmitatis ſupra dictis creditoribus non præferri, Gloſ. in l. impenſa funeris, ff. de Relig. ſumpt. funer. Odofred. in l. penult. ff. eod. tit. Ripa qui teſtatur de communi opinione in l. 2. ff. de priuiuil. creditor. Franch. dicit pluries fuiſſe iudicatum à Sacro Concilio deciſ. 51. Contrariam tamen ſententiam multi defendunt, & ſic fuiſſe pluties in varijs Tribunalibus iudicatum, probant Ioſeph. Ludou. deciſ. 78. Borgnin. Caualcan. deciſ. 32. latiſſimè Surd. deciſ. 255. Maſtrill. deciſ. 10. Anna Pater, & filius ſing 258. Poſſunt tamen conciliari opiniones, vt prima procedat in extraneo effecto creditore pro impē ſa funeris, vel infirmitatis; Secunda in hærede, qui confecto inuentario poterit partem bonorum retinere pro impenſis funeris, & infirmitatis, excludendo in hoc creditores hypotecarios, probat tex. in l. fin. §. in computatione, ibi, (*in computatione autem patrimonij damnus ei licentiam excipere, & retinere quicquid in funus expendit,*) C. de iur. deliber. & hanc concordiam opinionum, probat Surd. dec. 112. n. 4.

Infertur tertiò, quod per actus aliqualiter inducentes aditionem, non inducitur aditio ſi præceſſerit proteſtatio de nolendo eam adire, dicta l. pro hærede, vbi Gloſ. in verb. reſtari, Iaſ. ibidem num. 5. facit tex. in l. qu aliena, §. fin. ff. de acquir. hæred. & l. ſi quis, §. plerique, vbi gloſ. ff. de Religioſ. ſumpt. funer. Bald. conſil. 272. & 404. vol. 5. Maſcard. in verb. aditio, concl. 47. num. 9. Idem eſt ſi pręceſſerit quærimonia, nam qui quærimonias facit non cenſetur aſſentire, Surd. deciſ. 194. num. 19. Manent. conſil. 79. Niger controuer. 139. nu. 48. & vt inquit Andr. de Iſer. in cap. 1. Quę ſint regalia; Ratio murmurans interrumpit pręſcriptionem, de quo latè de Ponte in trac. de Cenſur. Venetum; Quę proteſtatio ſufficit quocunque tēpore, vel loco fiat, cùm ſit animi declaratio, Ang. in l. cùm proponas col. 1. C. de bonis auth iud. poſſid. Abb. in cap. fin. de confeſſis, Dec. in cap Paſtoralis in fine, de except. Natta conſil. 474. num. 2. Nec requiritur, quod fiat in iudicio, Bat. in l. certum, §. ſi quis abſenti, ff. de confeſſis, Afflict. deciſ. 175. & quærela tranſmittitur ad hæres, Ripa. in l. fin. num. 28. C. de reuocand. donat. & in actibus differentibus, vel indifferentibus, ex quibus poteſt inſurgere

gere præſumptio aditionis, vel non aditionis, ſtandum eſt iuramento illius, qui actum geſſit, vel hæredum ipſius, Bar. in d. l. gerit, col. 2. & l. ſi quis filio, §. ſi quibus plures, ff. de leg. 1. Alex. conſil. 126. vol. 7. Tiraq. de retract. lignagij, §. 2. Gloſ. 2. nu. 4. Vel relinquendum erit arbitrio Iudicis, qui conſiderata qualitate perſonarum, & actionum ſuum adhibebit iudicium, Gloſ. in d. l. pro hęrede in princ. in verb. Seruus, vbi Bart. Angel. Paul. de Caſtr. Natta conſil. 448. Simon de Petris de interpret. vltim. volun. lib. 5. interpr. 1. dub. 3. num. 73. Maſcard. in dicto verb. aditio, concl. 44. n. 35. Tuſch. in eodem verb. concl. 190. nu. 127. Sed quando proceſſit actus poſitiuus abſentionis ab hæreditate, non cenſetur reuocatus per alios actus, ex quibus poteſt ſumi coniectura aditionis, niſi ſpecialiter reuocetur, Gloſ. ſingularis in l. 1. ſecundum vltimum intellectũ, C. de iur. deliber. quam ſequuntur, ibidem Bar. Paul. & Ang. Franch. deciſ. 80. num. 10. Maſcard. d. concl. 47. num. 13. Qui autem ſint actus, per quos inducatur aditio hæreditatis, latè poſt Bar. in d. l. gerit, tradunt Tuſch. Mant. Simon. de Petr Menocn. Maſcard. Spino, & Niger locis citatis.

Quomodo, & ex quibus bonis debeatur Adoha.

QVÆST. XXXVI.

ADoha, quæ debetur à Feudatario Domino Feudi, taxatur iuxtà quantitate reddituum feudi, Andr. de Iſern. in cap. Imperialem, §. firmiter, vbi omnes feudiſt. de prohib. feud. alienat. per Federic. Capyc. in inueſt. feud. in verb. feuda, adohant, & in deciſ. 10. Et quia feuda ſunt triplici generis; Alia cùm vaſſallis: Alia conſiſtentia in territorijs abſq; vaſſallis: Et alia in annuis introitibus, idcircò in feudis cùm vaſſallis taxatur adhoa, vt pro quolibet fæudo redditus vnciarum viginti ſoluantur decem vnciæ cùm dimidio: ſi conſiſtat in Territorio abſq; vaſſallis pro quibuslibet 20. vncijs, taxatur in vncijs ſex: ſi conſiſtat in annuis introitibus pro quibuslibet 20. vncijs taxantur vnciæ quinque, & quarta pars vnciæ, Andr. in dicto cap. firmiter, Frecc. de ſubfeud. in 5. authoritate, Ann. in reperit. cap. 1. de vaſſall. dectep. ætat. num. 150. Ann. Fil. conſil. 38. Sed ſi annui redditus conceſſi in feudum ſint vniti cùm feudo habente vaſſallos, taxatur eodem modo, quo feudum ipſum, ſecus tamen ſi à Rege concederetur Portolania Baroni feudum poſſidenti, nam de redditibus Portolaniæ non ſoluitur adoha, quia fructus Portolanię Baroni in pęnis, & prouentibus, qui cùm ſint incerti nulla eorũ habetur ratio in adohæ taxatione, vel releuio, Andr. de Iſer. in cap. 1. quis dicatur Dux, &c. Bal. in cap. cùm M. Fertarienſis nu. 6. de conſtit. Anna in dicto cap. 1. num. 152.

Hæc adoha eſt loco ſeruitij perſonalis, nam feudatarius exiſtente bello in Regno tenetur tribus menſibus ſuis expenſis ſeruire cùm tribus equis, & armis, Andr. de Iſer. in d. cap. 1. num. 4. Quis dicatur Dux, & in cap. 1. §. ſed nec alia iuſtior, num. 42. Quæ ſit prima cau. benef. ammitt. & in cap. 1. num. 14. verſic. at in Regno Siciliæ, de Capitan. Qui curis vend. Capyc. in d. cap. Imperialem, col. 250. in paruis, & inueſt. feudal. in verb. feuda adohant, & colligitur, ex cap. huius Regni incipiente; Item ſtatuimus, quod Comites, & Barones, & dicitur ſubrogata

gata in locum ſeruitij perſonalis, Camer. in d. cap. Imperialem, fol. 92. lit. H. Allegat Andr. de Iſer. in cap. 1. §. huius autem generis, de controuer. feud. apud par. termin. idem probant Gloſ. Aluarot. & alij in cap. 1. de Capit. qui cur. vend. Iacob. de Ayello in tra. de iure adohæ, & releu. num. 17. Amodeus de Ponte tract. de Laudem. quæſtione 2. & dicitur ſeruitium militare, Frecc. de ſubfeud. lib. 2. author. 5. num. 8. de Ayel. loc. cit. num. 91.

Regulariter debetur eodem modo, & ab eiſdem perſonis, à quibus debetur ſeruitium perſonale, vt per ſupra citatis authoritates; Pro quo facit regula, quod quando pro redimendo onere perſonali imponitur aliquod onus reale, regulatur, & debetur eodem modo, quo onus perſonale regulabatur, Bar. in l. 1. C. de mulierib. & in quo loco, lib. 10. & in l. 4. §. actor, ff. de re iudic. notabiliter, Lanar. conſil. 157.

Idcircò adoha dicitur onus primogeniti, cui feudum debetur, nec ſecundogeniti pro vita, & militia contribuere debent, Afflict. deciſ. 252. vbi Piſanell. & Gramat. in addit. dicunt iudicatum, Loffred. in paraphraſi ad Andr. de Iſern. in dicto §. firmiter, Capyc. in inueſtit. in d. verb. feuda adohant, col. penul. verſ. & fratres, qui ità dicit iudicatum, idem probant Tiraq. de iur. primogen. q. 34. Molin. de primogenit. Hiſp. cap. 27. verſ. idque adeò verum eſt, Franch. deciſ. 20. nu. 11. de Pont. de poteſt. Proreg. tit. 7. §. 4. num. 30. & hodiè eſt indubitatum ob varias Sacri Conſil. & Reg. Cam. Sum. deciſiones, quæ procedunt etiam ſi vrgente neceſſitate Regis, vel Regni noua adoha imponeretur, vel antiqua augeretur, vt per ſupracitatos, quibus addendi ſunt, Frecc. de ſubfeud. 34. authorit. Vrſil. ad Afflict. in d. deciſ. 252. Camil. Saler. in addit. Conſuetud. Quod ſi aliquis, de alimentis præſtandis, idcircò in donatiuis, quæ fiunt à Baronibus, quæ per modum adohæ ſoluuntur, ſecundogeniti non contribuunt pro vita militiæ, nec in liquidatione vitę militiæ habetur ratio donatiuorum, Lanar. d. conſil. 57.

Et quia adoha eſt onus feudi, quod debetur à feudatario in recognitionem directi dominij, idcircò debetur ab vſufructuario, Andr. de Iſer. in Conſtit. Reg. Quam plurimum, verſic. in contrarium quando indicetur, Capyc. deciſ. 184. Ann. dicto conſil. 3. ſicut vſufructuarius tenetur ad onera Collectarum, l. hactenus, ff. de vſufruct. Roman. ſing. 157. Cacheran. deciſ. Pedem. 83. & cætera alia onera realia agnoſcere debet vſufructuarius, l. arbores, §. fin. ff. de vſufruct. l. ſi. pendentes, §. ſi quid cloacarij, ff. eod. tit. Nam vſufructuarius dicitur dominus ratione præeminentiæ, Gloſ. in l. non quocunque, §. fundum, verſic. ſi abierit, ff. de leg. 1. Florian. in rubr. ff. de vſufruct. Iaſ. in §. æquè, col. 11. de action. Capyc. d. deciſ. 184. Non tamen debetur à Conductore feudi, licèt adoha ſit onus reale; Ratio eſt, quia ad conductorem non tranſit vtilè dominiū feudi, ſed tantùm facultas colligendi fructus, Alexan. conſil. 4. col. 2. lib. 5. Liparul. ad Andr. de Iſer. in cap. 1. §. ſimiliter, in verb. adohamento, de Capitul. Conradi, Ann. d. conſil. 3. num. 18. Niſi conductio fuiſſet facta per decennium, nam ex quo tūc transfertur dominiū, onus adohæ transfertur in conductorem, ſic referūt fuiſſe deciſum per Sacrum Conſilium de Ayell. in d. tract. de iur. adoh. numer. 59. Thorus in Compend. in verb. adoha.

Et in hoc differt onus adohæ ab onere releuij, nam onus releuij, licèt debeatur ex fructibus feudi, non eſt propriè onus reale ipſius feudi, nec ineſt ipſi feudo, ſed eſt onus perſonale

nale ſoluendum ab hærede ratione confirmationis veteris inueſtituræ, ſic probant Andr.de Iſer. in c. 1.§. ſimiliter circa fin.de Capit.Conra. & in cap.1.§.ſed &ſi plures,nu.11. Per quos fiat inueſtitura, & dicitur quædam pręſtatio extrinſeca à feudo per mortem introducta à ſucceſſore ſoluenda,ſic Loffred.in d §.ſed &ſi plures,idem probat de Pont.de poteſtat. Proreg. rit.de refutation. feudor. §.4.num. 5. Et faciunt tradita per Andr. de Iſer. in Conſtit. Reg.Poſt mortem,vbi etiam Afflic. licèt contrarium probet Camillus de Medicis conſ.18. Sacrum tamen Conſilium habendo ſupradictam opinionem pro vera decidit releuium ſolutum ab hærede cùm beneficio legis, & inuentarij, cedere damno hęredis,& non creditorum, Gizzarell.decil.8. An autem cedat damno legatariorum maximum dubium eſt, & videtur dicendum non debere cedere in damnum hęredis cùm beneficio legis, & inuentarij, qui non debet ſentire, neque commodum,neque incomodum,neque damnum,neque lucrum,l.fin.§. licentia,C.de iur.deliber. Giur.deciſ. 43.num.25.Gratian.diſcept.foren. lib.4.cap.749.n.48.Ceſar Manente deciſ.34. Nam creditores abſque eo, quod hæres nouam habeat inueſtituram, poſſunt agere ad vendendum feudum,facta prouiſione de curatore hæreditati iacenti, vt aduertit Gizzarel loc.cit.n.8.quod non videtur permiſſum legatarijs, qui cùm nullum ius habeant ſuper feudum,ſed tantum poſſunt cogere hæredem actione perſonali ad feudum vendendum pro ſatisfactione legatorum, neceſſariò videtur ad ipſos ſpectare onus releuij, cùm alias ſua legata conſequi non poſſent,ſed de hoc alias.

Debetur etiam defunctionibus fiſcalibus,quæ dicuntur panes ciuiles, & viuere Regum, Andr. de Iſer. in d. cap. Imperialem,§. præterea, il ſecondo, ſi concedantur in feudum, Frecc.de ſubfeud.lib.3.in 2.formula inueſtit.num.29.fol.401. vbi ſic dicit iudicatum, & debetur etiam de quibuſcunque bonis conceſſis in excambium feudorum, Loffred. in paraphraſi,in cap.1.§.ſeù,verſic. ſi verò in princ. qui ſucceſſ.tenean. Franc. de Amic. in tit. de his, qui feud.dar.poſſ.§. expeditis quæſtionibus in fin.Io. Andr. de Georg.qui ſic dicit deciſum per Sactũ Conſilium alleg. 3. numer. 10. Non tamen debetur adoha eo anno, quo ſoluitur releuiũ; Nam cũ releuium ſit medietas fructum feudi, non debentur duæ præſtationes eodem tempore, ne integri fructus in damnum feudatarij abſorbeantur, Affl. in Conſtit.Reg.ſi quando in 2. notab.Campagnia in Cap.Reg.incip. In nomine Dei ęterni, nu.43.Idem dicendum eſt in donatiuis, vt non debeatur eo anno, quo ſoluitur releuium, ſed imputentur in ſolutione, ſic dicunt practicari, Tapia in rubr. ff. de conſtit. princip. cap. 4. num.79.Thot.in Compend. deciſ. verb. adoha.

An autem auctis fructibus feudi, augenda ſit adoha, dubium eſt inter Doctor.de quo latè per Iſer.in cap. 1.§.ſi quis de manſo,de controuer. inueſtit. Petr. Gregor. de conceſſ. feud.par.1.q.11.Intrigliol.de feud. centur.1.q.69 In Regno tamen fuit pluries deciſum non eſſe augendam adoham auctis fructibus, nec etiam diminuendam ipſis diminutis,Ann. in d.cap.1.nu.150. Et fuit aliquando iudicatum contra Regium Fiſcum in conceſſione functionum fiſcalium cùm augmento futuræ numerationis,nam auctis foculatibus, per ſubſequentes numerationes, non augetur adoha,ſed attendeoda eſt taxa,quę vna fuit in anno 1504.

altera in anno 1564. quæ dicitur noua taxa, vt habetur per Ann. loc. cit.

Eſt tamen in electione Regis petere adoham, vel ſeruitium perſonale, Andr. de Iſer. in cap. 1. §. fin. nu. 14. de Capit. qui cur. vend. & in cap. 1. verſic. ſecundum vſum Regni; Quis dicatur Dux &c. & in cap. 1. §. firmiter, num. 52. de prohib. feud. alien. per Feder. Capyc. d. deciſ. 10. num. 15. & in inueſt. feudal. in verb. feuda adohant; Ratio eſt, quia licèt ex iuris diſpoſitione electio ſit debitoris, l. plerunque, ff. de iur. dotiũ, & de iure communi feudorum, probat tex. in d. §. firmiter, tamen quia in præſtatione Regij ſeruitij adeſt publica vtilitas, conſiderandum eſt id, quod magis Principis conuenit, & expedit, l. Lutius, ff. de euiction. l. item ſi verberatũ, ff. de rei vendic. Idcircò Regis eſt electio, ità ferè omnes ſupracitati, & quod poſſit Rex pluries variare, poſt Iſer. Capyc. Ann. & alios, probat Molf. ad Conſuetud. Neap. par. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. q. 63. num. 3. cum ſeq.

Quomodo dignoſcendum ſit vtrum aliquid ſit neceſſarium, an verò voluntarium.

QVÆST. XXXVII.

Regula hæc ſtatuenda eſt, quod aliquid non dicitur neceſſariũ, quando habuit originem à voluntate, l. ſi fideiuſſor, §. 1. ff. qui ſat. dar. cogan. ibi, (*ipſe ſibi neceſſitatem impoſuit*,) l. mulier in princip. ff. quod met. cauſ. ibi, (*quia hunc ſibi metum infert*,) l. interdum in fin. ff. de iudic. ibi, (*cum ſua ſponte ſibi hanc obligationem contraxit*,) & probat tex. in cap. quicunque, il ſecondo 12. q. 2. vbi habetur, inuitum non dici eum, qui ob promiſſionem voluntariam ad promiſſum ipſum implendum, aut promiſſi ſolutionem faciendam vrgetur; Facit regula, quod quæ à principio ſunt voluntatis, ex poſt facto ſunt neceſſitatis, l. ſicut, C. de act. & oblig. Ratio concluſionis eſt; Primò, quia ſemper primã cauſa ſpectanda eſt, à qua omnis poſterior euentus formatur, l. 1. C. de impon. lucrat. deſcript. lib. 10. l. ſed an vltro, §. fin. ff. de negot. geſt. Gloſ. in l. etiam, §. 1. verſic. idem erit dicendum, ff. de petit. hæredit. & in l. in venditionibus, ff. de contrah. empt. Secundò, quia omne cauſatum debet referri ad principium, quod eſt ipſius cauſa, Iaſ. in l. quominùs, nu. 17. de fluminib. & in l. ſtipulationes non diuiduntur, num. 21. ff. de verb. obligat. Oſaſcus deciſ. Pedemont. 167. num. 28.

Hinc collige, quod quando diſputatur, an licitè filio familias pecunia credita fuerit, initium contractus ſpectandum erit, l. ſi tamen, ff. ad Macedonian. quia quando vnum ab altero deriuatur, principium ſpectandum eſt, & obſeruandum, l. ſi procuratorem, ff. mand. l. 1. §. idem Pomponius, ff. de poſtulan. Anchar. conſil. 28.

Item, qui voluntariè hæreditatem adijt, licèt poſtea teneatur eſſe hæres, dicetur tamen hæres voluntarius, quia à ſua voluntate proceſſit, Aretin in l. is poteſt circa fin. ff. de acquir. hæred. Et quod erat neceſſarium in defuncto, dicitur voluntarium in hærede, quia poterat hæreditatem non adire, Anchar. conſil. 26. col. 2. Paul. de Caſtr. conſil. 35. col. 2. Alciat. in l. 2. §. ex his verbis, ff. de verbor. oblig. Aymon. Crauet. in reſponſo pro Genero, num. 384. Nam neceſſaria cauſa, illa eſt, quæ vitari, & remoueri non poteſt, quia

data

data facultate remouendi, ſi remotio non fit, voluntariè, quis neceſſitatem patitur, Dec. in cap. cùm ſit Romana in 3. notab. de apellat. Aymon. Crauett. & Alciat. locis citatis.

Idcircò habens facultatem à teſtatore alienandi pro neceſſitatibus ſuis bona prohibita alienari, ſi non à natura, vel à lege, ſed facto proprio in neceſſitatem incidat, non poterit alienare, Bal.conſil.20.vel. 2. Barbat.in addit ad Bar.in l.quamuis, ff. ſolut.matrim.Boer.decil.44. Socc. in l Marcellus, §.res quæ, num.3.ff. ad Trebellian.Curt.Iun.in auth.res quæ, num. 31. C.commun deleg. Menoch.de arbitr. Iudic. caſ 182. num.54. Ratio eſt, quia non poteſt dici debitum neceſſarium, quod volũtarium habuit initium, Piſanus inter Conſilia Bruni conſil. 117. num.184. Tiraq. de retract. lignag. §.1.Gloſ.14.n.15.Oraſc.& Crauet. locis citatis. Et imputandum eſt illi, qui ſe ſuo facto in neceſſitatem poſuit, l.ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſaria, ff. qui ſat. dar. cogan.l.2.§ ſi quis tamen, ff.ſi quis caution.l.Papinianus, ff.de minorib. l. ſi dictum, §. ſi commiſero, ff.de euiction. cap. intelleximus de iudic. Crauett. in d. reſponſo pro Genero, num.44. 87. 88.Menoch.loc.cit.num.51.

Notanda ſunt iſta in materia impoſitionum, ſeù donatiuorum, quæ ſub prætextu neceſſitatis exigit Rex ab hoc Regno, nam ſi ſua culpa nimis lautè viuendo, vel donando in neceſſitatem incidat, donatiua non debentur, faciunt tradita per Cardinal.& cæter.Canon.in cap. cùm Apoſtolus, §. prohibemus de cenſib. Videlicèt Epiſcopum non poſſe exigere caritatiuum ſubſidium ob neceſſitatem in quam ſua culpa incidit, idem probat Alex. de Neuo conſil.57.num.1.Menoch.loc. cit. num.58.& licèt multi dicant, quod culpa ad caſum non ordinatũ, non eſt conſiderabilis, cap. quia diuerſitatem de conceſſ. præbend. l. non omne, ff.de ſtatu liber. Hoc procedit, quoad pœnam euitandam, non autem ad commodum, vel lucrum reportandum, probat tex. in d. cap. intelleximus de iudic. vbi Dec.n.5. Iaſ.in l.a.§. quod diximus, num. 9. ff.ſi quis cautio, Marſil.ſingul.263. Menoch loc.cit.num.61.

Quomodò autem diſtinguatur neceſſitas, vt alia ſit fatalis, alia naturalis, alia culpabilis, alia verò ex legis diſpoſitione, quam præciſam appellat Crauett.in d.reſponſo in Corolario, num.4. poſt Bal.in d.conſ. 20. & Surd.in deciſ.254.& Couarr.lib. 2. variar. reſol. cap. 16. legendus eſt Menoch.in d.caſ.182.

Confirmantur ſupradicta, nam alienatio, quæ fit ex cauſa delicti, quando vel ex iuris diſpoſitione, vel ſtatuti bona delinquentis publicantur non dicitur neceſſaria, ſed voluntaria, Alex.in l.ſi finita, §. ſi de vectigalibus, ff. de damn. infect. Riminal. Senior conſil. 243.num.57. vol.2. Ratio eſt, quia delinquens videtur, quaſi contrahere cùm Fiſco, & ipſi alienare dùm delinquit, l. Imperatores, ff.de iur.fiſc.ibi, (*ita te ipſe pœnę ſubdidiſti*,) latè poſt alios, Surd.deciſ.254.num 28.

Sic etiam dicitur voluntarium contrahi matrimonium, quod quis ex vi præcedentis promiſſionis cogitur contrahere, cap.requiſiuit, vbi gloſ. de ſponſal. Ratio eſt, quia neceſſitas contrahendi, & ſi a Iudice ſecundum terminos iuris imponatur, non oritur à principio extrinſeco, ſed ab intrinſeco, ideſt à promiſſione contrahentium Anton.de Butr. in d.cap.requiſiuit, nu.3. vbi Alex. de Neuo num.6.& Præpoſit.nu.3. de ſponſ. Et procedit dictum etiam ſi per excommunicationem cogerentur ad contrahendum, Sanchez

de

de matrim. lib. 4. diſp. 14. num. 8.
Idem eſt in excommunicatione, nàm licèt metus excommunicationis dicatur cadens in conſtantem virum, cap. cùm olim, il terzo, vbi Gloſ. & omn. canon. de reſtit. ſpoliat. latè congerit Sanch. de matrim. lib. 4. diſp. 5. nu. 17. Hoc tamen non procedit quando excommunicatio eſt iuſta, quia tunc ipſemet excommunicandus eſt in culpa, & delinquendo, ac perpetrando delicta excommunicatione digna, ipſe ſibimet metum infert, facit tex. in l. mulier, ff. quod met. cau. Couar. de ſponſal. par. 2. cap. 3. §. 4. num. 12. Sanch. d. diſp. 5.

Confirmatur etiam principalis concluſio, ex tex. in c. 1. & in c. quæris de ætat. & qualit. & in cap. innouamus, 60. diſt. vbi inuitus ad Sacros Ordines promoueri non dicitur, qui ratione accepti beneficij promouetur, idem in cap. cùm in cunctis, §. inferiora de elect. de quo loquitur Triden. ſeſſ. 7. cap. 10. ſeſſ. 23. cap. 11. de reform. latè agit Garzias de benefic. par. 7. cap. 4. Nau. cap. 25. numer. 116. Azor. par. 2. lib. 6. cap. 5. q. 9.

De ratione reddenda ab Adminiſtratoribus rei alienæ.

QVÆST. XXXVIII.

De Tutore; & an valeat legatum liberationis ipſi factum. Cap. I.

VErba Domini ſunt, Luc. 16. *Redde rationem villicationis tuę*, quę habentur in cap. qualiter, & quando, il ſecondo, de accuſation. probatur etiam in l. 1. §. officio, ff. de tutel. ration. diſtrac. l. ſi procurator, §. 1. ff mandat. Clemen. 2. §. illi, etiam de Relig. domib. Procedit regula in quolibet adminiſtratore rei alienæ, Bart. in d. §. officio, eſt communis opinio, quam probant Socc. conſ. 92. num. 5 lib. 4. Roman. conſi. 413. Dec. conſil. 128. 464 & 533. Abb. conſ. 12. lib. 1. Berou. q. 15. Menoch. de arbitr. Iud. caſ. 209. Et hoc ſiuè cùm mandato, ſiuè abſque mandato aliena negotia pertractentur, nam ex natura ipſius adminiſtrationis rei alienæ, deſcendit obligatio ad reddẽdas rationes, vt per ſupracitaris. Quibus addendi ſunt, Iaſon. conſil. 100. vol. 1. Nig. controu. 51. Tuſch. in verb. inuentarium, concl. 347. num. 33. cum ſeq.

Idcircò negotiorum geſtor tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, l. 2. vbi Bar. Bal. & alij, ff. de negot. geſt. Soccin. conſil. 46. & 73. lib. 1. & 213. lib. 2. Menoch. d. caſ. 209. Tuſch. in verb. adminiſtrator, concl. 202. Factor, ſeù Caſtaldus etiam tenetur reddere rationem, Felyn. in c. ſcribebam de præſumpt. Ancharan. conſil. 3. num. 4. Alex. conſil. 1. lib. 2. Marſil. ſingul. 77. Curator quoque minoris, l. curator, ff. de adminiſt. at. tutor. l. aduerſus, & l. rationes, C. eod. tit. Soccin. locis citatis.

Tutor etiam tenetur reddere rationem, l. 1. in princ. & §. de rationibus, ff de tutel. & ration. diſtraen. qui tenetur etiam de neglectis, cùm ad officium tutoris ſpectet vtilia agere, & inutilia prætermittere, latè explicat Tuſch. in verb. tutor, concl. 441. & quomodò procedat in foro conſcientiæ, tradunt Sil. in ver. tutela, num. 4. Nau. cap. 25. nu. 65. cum ſeq. Molſeſ. in 2. par. ſummæ tract. 13. cap. 10. nu. 28. cum ſeq. & procedit regula etiam ſi à teſtatore ſpecialiter declaratum fuerit, vt non

non teneatur tutor rationes reddere, nam per tale legatum cenſetur tantùm remiſſa ſtricta, & ſcrupuloſa computorum redditio, l. ſi ſeruus vetitus, ff. de leg. 1. Alex. conſil. 45. volum. 1. Tuſch. in verb. liberatio concl. 328.

Sicut in ſimili, quando à teſtatore ſpecialiter cauetur, quod tutor non teneatur conficere inuentarium liberatur à ſolemni confectione Inuentarij, tenetur tamen deſcriptionem bonorum facere, l. 1. §. rectè, vbi Gloſ. ff. de vſufruct. & quemad. cauea. Alex. conſil. 58. lib. 3. Rolan. de inuentario in vltima particula, num. 6. & 9. & conſil. 92. num. 18. vol. 1. Curtius Iun. in l. procurator, num. 4. C. de edend. Surd. deciſ. 194. n. 4. & 5. Quæ bonorum deſcriptio eſt quędam ſpecies inuentarij, & fit ad impediendas fraudes, & nè bona diſtrahantur, vel occultentur, Guid. Papa deciſ. 351. & probat tex. in l. ſi quis intra, vbi Gloſ. in verb. deſcriptio, C. de bon. donator. Et probat contra deſcribentem ſicut probat inuentarium, Guid. Papa loc. citat. Tuſchus in verb. deſcriptio bonorum, concl. 121. Propterea nè detur occaſio delinquendi, & nè aperiatur via fraudibus, quod à legibus omninò intenditur, l. ſi conuenerit, ff. de pact. dotalib. facta remiſſione inuentarij tenetur tutor deſcriptionem bonorum facere, nec ex diſpoſitione teſtatoris poteſt ſe excuſare.

Sicut ex legato liberationis in eo, quod forſan in redditione computorum reperiretur debitor, non poteſt tutor ſe excuſare, quin computa non reddat, & reliqua reſtituat; Communis enim eſt opinio ſupradictum legatum liberationis non valere, nam dolus de futuro remitti non poteſt, l. ſi vnus, § illud, ff. de pactis, l. 1. §. illud, ff. de poſit. l. in comodato, ff. comodat. ſicut nec cautio de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, l. ſcire debetis, C. vt in poſſeſſ. legat. Nec generalis liberatio, tollit reſtitutionem reliquorũ, l. ſi quis rationes, & l. Aurelio, §. Caius, & l. Aurelius, §. Meuia, vbi Gloſ. in verb. pupillæ, ff. de liberat. leg. Et quod legatum liberationis factum tutori, non valeat, latè ex multis probant Salicet. in l. cùm neceſſitate, vbi etiam Corneus, Iaſ. & Anton. de Padil. C. de fideicommiſ. Angel. conſil. 174. Fulgoſius conſ. 102. Paul. de Caſtr. conſil. 63. & 402. vol. 2. Alex. conſil 45. vol. 1. & 74. vol. 7. Iaſ. in l. inactione, vbi Dec. num. 11. teſtatur de communi, C. de tranſact. Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſumption. 6. Catelian. Cotta in memorabil. in verb. tutor teſtamentarius, Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 14. Tuſch. in verb. liberatio, concl. 328. Franciſcus Muñoz de ratiocinijs adminiſtrat. cap. 5. numer. 17. Niger. controuer. 73. numer. 10. & idem in legato facto vſufructuario de omni eo, quod pro abuſu vſufructus reperiretur debitor, tradunt Dec. conſil. 418. in 6. dub. Io. de Amicis conſ. 80. Borgnin. de tutor. num. 207. Mantic. de coniec. vltim. volunt. lib. 9. tit. 8. num. 29.

Syndicis Vniuerſitatum, & adminiſtratoribus piorum locorum, quale onus incumbat. Cap. II.

Actores, ſiuè Adminiſtratores Vniuerſitatis, qui vulgo Syndici dicuntur tenentur, etiam rationes reddere, Socc. conſ. 46. lib. 1. conſil. 213. lib. 2. extant Regiæ Pragmaticæ ſub titulo de adminiſtrationibus Vniuerſit. & ſunt ad inſtar Tutorũ; Idcircò tenentur vtilia agere, & inutilia prætermittere,

tere, & cauere ab omni fraudis ſuſpitione, ideò non poſſunt bona Vniuerſitatis, vel Gabellas conducere, l. Decurio, ff. de Decurion. l. 1. §. ſpurij, ff. eod. l. Curialis, C. locat. Nec cùm conductoribus participare, l. 2. §. 1. ff. de adminiſtr. rer. ad Ciuit. pertinent. Nec poſſunt pecuniam Vniuerſitatis alteri mutuare, l. 1. & 2. C. de his, qui ex publ. ration. mut. pec. accep. lib. 10. Gloſ. Bar. & Ioannes de Plat. in l. fin. C. eod. tit. concordat tex. in §. Ciuitatum in auth. de collat. & l fin. C. de collat. fund. patr. lib. 10. & l. 2. C. de frumen. Vrb. Coſtantin. & procedit etiam ſi ſub fideiuſſione Vniuerſitatis pecuniam mutuarent, quia mutuum non tenet, nec mutuantes, & mutuatarij excuſantur à pœna, l. ſciant, C. de his, qui ex publ. ration. mut. pecun. accep. vbi Ioannes de Plat. Ratio eſt, quia pecunia Vniuerſitatis pro neceſſitatibus ipſius conſeruanda, ac expendenda eſt, l. din, C. de ſuſcept. vbi Bar. condēnat Miniſtros, qui ex pecunijs Vniuerſitatis negotiationes exercent, allegat tex. in d. l. 1. & 2. C. de his, qui ex publ. ration. ſi de hoc legendus eſt, Dec. conſil. 6. Idem eſt in Præceptoribus functionum Fiſcaliū, de quibus latè agit, de Pont. in tract. de poteſt. Proreg. tit. de Regal. impoſition. §. 3.

Nec poſſunt ſupradicti Adminiſtratores, ſeù Syndici bona Vniuerſitatis emere ad inſtar Tutoris, nec per ipſos, nec per interpoſitam perſonam, l. in emptione, §. tutor, & l. non licèt, ff. de contrah. empt. ſecus tamen ſi bona fide publicè, & palam emant, l. cùm ipſe, vbi Salicet. C. de contrah. empt. Bart. in l. tutor rerum, ff. de adminiſtr. tutor. & in l. pupillus, §. fi. ff. de author. præſt. latè explicant Petrus Duen. reg. 31. Azeued. in recompil. lib. 5. tit. 11. leg. 23. Quomodò autem quis dicatur participare in conductione, explicant Menoc. de arbitr. Iudic. caſ. 459. Rouit. prag. 5. de adminiſtr. Vniuerſ.

Adminiſtrator piorum locorum tenetur Epiſcopo loci rationes reddere, Rolan. à Valle conſil. 49. lib. 1. vbi loquitur de hoſpitalarijs, & probatur generalis propoſitio, in cap. indicatum, vbi Gloſ. 1. in verſic. alij dicunt 80. diſt. Clem. quia contingit, §. vt autem præmiſſa de Religioſ. domib. Et Sacr. Conc. Tiden. expreſsè id mandat in adminiſtratore, cuiuslibet pij operis, ſeſſ. 22. de reform. cap. 8. & 9. Niſi ſubſint ſub immediata Regis protectione; Vel niſi aliter in fundatione cautū fuerit, nec tempore Viſitationis ſolum, ſed etiam extra illam poteſt Ordinarius à ſupradictis Adminiſtratoribus rationes petere, ſic pluries Sacra Congregatio reſpondit, refert Barboſ. de offic. Epiſc. alleg. 82. nu. 32. latè etiam probat Ricc. in praxi fori Eccleſ. . . . . ipſi principales adminiſtratores tenentur rationes reddere, non autem Procuratores ab ipſis ſubſtituti ex illa ratione, quod qui iure proprio in adminiſtratione ſubſtituit, ipſe tenetur rationes reddere, & non ſubſtitutus, nec cedendo iura, liberatur, l. ſi procuratori, §. tutores, verſic. non ſunt igitur excuſandi, & l. ſolet, ff. mandati, Io. Andr. Gemin. Anchar. & Fran. in cap. 1. de procurat. in 6. ſecus tamen ſi ex mandato principalis ſubſtituat, Ang. in l. 2. in princ. ff. de curat. bonis dan. per tex. in §. ſi per procuratorem, Inſtit. de ſatiſdation. & ſic per Rotam fuit condemnatum Capitulum Illerdenſe ad redendas rationes Epiſcopo, non obſtante, quod ab ipſo Capitulo alij fuiſſent ſubſtituti refert, & probat Gratian. tom. 2. diſceptat. cap. 395.

Qui ſupradicti Adminiſtratores piorū

loco;

locorum prohibentur ipſorum bona emere,auth. quibuſcunque, vbi Gloſ.Cyn.& alij,C.de Sacroſanct. Eccleſ. Gloſ.in Clem. fin. in verb. menſæ ſuæ de reb.Eccleſ.non alien. Bald.in d.l.ſi cùm ipſe,C.de contr. empt.Alex.conſil.4.num.6. vol.3. Azeued.loc. cit. Et ſi inueni fuerint debitores,ſtatim tenentur reſtituere, nec appellando impeditur exequutio, ſic Sacra Congregatio pluries reſpondit, reſcriunt, & ſequuntur Zerula in praxi Epiſcop. in verb.hoſpitale,§.3.verſic.6.Barboſ.d.alleg.82.num.33.ſicut etiam Meniſtri pecuniatij Fiſci, ſi ſignificantur ex cauſa introitus ſuperantis exitum,ſtatim fit exequutio etiam debitore inaudito,tanquam in notorijs,l.2,§.quidã frumentatio, vbi Bar.ff.de adminiſt. ter. ad Ciuitat. pertin.Afflict.in cap.1.in 26.priuil. de ſtatrib.de nouo benef. inueſt. & de materia ſignificatoriarum, quomodò procedat practica Regiæ Cameræ,explicat de Ponte d.§.3. num.10.cum ſeq.

Quæ dicta ſunt de redditione computorum Ordinarijs exibenda ab Adminiſtratoribus piorum locorum, procedunt etiam in Capitulo Sede vacante cùm in omnibus ſuccedat Epiſcopo,cap. cùm olim de maiot.& obedien.cap. 1. de inſtit. in 6. cap. 1. de Sed. vacan. & Trid. ſeſſ.24.cap.16. & quod Capitulum Sede vacante compellat Adminiſtratores ad pias defunctorum voluntates exequendas,tradunt Calder.conſil.13. de teſtam. Cardinal. in Clem.1.col.3.de teſtam.Barbat. & communiter DD. in cap. Ioannes de teſtam. Spino in ſpecul. teſtamen.Gloſ.28.in princ. num. 20. Paulnus de poteſt. Capit. Sed. vacan. par. 2.q.7.num.6.Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 39.q. 6. Barboſ.d.alleg.82.num.35.

Exequutores teſtamentorum ad quid teneantur. Cap. III.

Exequutor teſtamentarius tenetur,etiam reddere rationem ſuæ adminiſtrationis,Bal in l. ſi quis ad declinandum, C.de Epiſc. & Cler. Paul.de Caſtr.conſil.330.333. lib. 1.Soccin.conſil. 46. lib. 1. & 213. lib.2.Guid.Pap.dec.352. Gratian. Diſcept. Forenſ. cap.329. Et procedit dictum etiam ſi teſtator remiſerit redditionem rationum,nam ſicut ſupradictum eſt in totum,quod ſupradictum legatum intelligitur de ſtricta, & ſcrupuloſa redditione computorum, itá etiam in exequutore teſtamentario dicendum eſſe, probat Tuſchus in verb.exequutores teſtamentarij,concl.543. Et licèt Gloſ in l. Diuus, ff. ſi cui plusquam per leg. falc. dixerit, quod ſtandum eſt iuramento exequutoris,circà diſtributionem piorum legatorum; Communis tamen eſt reſolutio, quod dictum Gloſ. procedit in legatis minutis, ſeù paruæ quantitatis, nam ſolutiones legatorum magnæ quantitatis probandæ ſunt per teſtes,vel inſtrumenta, Cyn.Bar.& Alex.in l.id,quod pauperibus,C.de Epiſc.& Cler.Procedit etiam dictum Gloſ. quando ſolutio eſſet difficilis probationis, Bal.in l. ſi quis pro redemptione, C.de dona.vel in legatis pijs cõmiſſis exequutori, vt ſecretó illa diſtribuat, Salicet. in l. nulli, C. de Epiſcop.& Cler.facit tex.notab.in l.Theopompus,ff. de dote præleg. Et regulariter non dicitur exequutor is,cui aliquid in confidentia legatum fuit, Abb. in cap. nos quidem, num.17.de teſtam. vbi etiam Couar.Molfeſ.2.par.ſum.tract.13. cap.11. num. 13. Exequutor enim

 vlti-

vltimarum voluntatum is propriè dicitur, qui nudum habet miniſterium facti in diſtribuendo, nulla ſibi retenta commoditate, l. exequutore, vbi Bart. C. de exequution. rei iudic. Roman. conſil. 128. latè explicat Valenzuol. conſil. 35. & 61.

Non ſolùm laici exequutores teſtamentorum tenentur rationes reddere, ſed etiam Regulares exempti, qui cùm licentia ſuperiorum officium exequutoris exercent, Clem. 1. de teſtam. tenentur Ordinarij loci, vt in d. Clemen. 1. à quo etiam ſi in dicto officio delinquunt corrigi poſſunt, vt ibid. Ang. in verb. exequutor, Fum. in eod. verb. Io. Andr. in addit. Specul. tit. de inſtrum. editio, §. nunc aliqua, verſ. ſed an ſimplex Commiſſarius, Cochier. de poteſt. Ordin. in exempt. par. 4. q. 49. Campan. in Diuerſ. lib. 12. c. 13. nu. 130. Barboſ. alleg. 82. n. 34. Intelligitur tamen de exemptis iure communi, qui ratione contractus, vel delicti ſubduntur Ordinatijs, cap. 1. de priuil. in 6. non autem de exemptis vigore priuilegiorum Summi Pontificis, qui nec ratione contractus, nec delicti conueniri poſſunt, vt ſunt hodiè omnes Mendicantes, Syl. in verb. teſtamentum 2. q. 2. verſic. quartum, Rodriq. de regular. tom. 3. q. 70. art. 5. Molſ. loc. cit. num. 22. Quando autem Regulares poſſunt eſſe exequutores teſtamētorum, tradunt Couarr. in cap. tua nos de teſtamen. Spin. in ſpec. teſtamen. Gloſ. 28. num. 35. & Gratian. Diſcept. Forenſ. cap. 123.

Et non ſolùm tenentur exequutores teſtamentorum rationes reddere, ſed ſi ſuſpecti, & negligentes fuerint, à Iudice poſſunt amoueri, Oldrad. conſil. 169. Paul. de Caſtr. conſil 92. num. 2 & conſil. 332. lib. 1. & 437. lib. 2. Crauet. conſ. 132. n. 3. Roman. conſil. 428. num. 7. nàm cùm voluntas teſtatoris quam primum exequenda ſit, l. nulli, ibi, (*ſine vlla cunctatione*) C. de Epiſcop. & Cleric. & cap. nos quidem de teſtamen. ibi, (*cuncta ſecundum voluntatem defuncti ſine altercatione conſtituere*) dicente D. Gregor. in cap. admonere 16. q. 1. (*admonere te volumus ne piæ defunctorum voluntates, tua, quod abſit, remiſsione cauſentur,*) idcircò exequutor, qui iuſſa teſtatoris non exequitur, amouendus eſt Speculat. in tit. de inſtrum. edition. §. nunc verò, verſ. quid ſi exequutor, Morla in Emporio iuris par. 1. tit. 2. de iuriſd. omn. iudic. num. 197. Nam qui negligenter exequitur, id ad quod ex officio tenetur, cenſetur eſſe in dolo, Ancharan. conſil. 158. col. 6. Soccin. conſil. 2. lib. 1. Crauet. conſil. 132. num 4. & dolus præſumptus, dolus dicitur Bart. in l. quod Nerua, col. 2. verſic. ſcire debetis, ff. depoſit. Curt. Iun. in rubr. C. de eden. num. 26. qui autem delinquit in officio, in quo repertus illo priuandus eſt, l. ſi aliquid, C. de ſuſcept. & Arcarij. lib. 10. l. 2. vbi Bal. ff. de liber. & eor. liber. l. mancipia, vbi Gloſ. & Bald C. de ſeru. fugit. l. Diuus, ff. de offic. Præſid.

Et facit regula generalis, quod vbicunque quis in officio, quod gerit, negligenter verſatur a Iudice remouendus eſt, vt de Iudice negligente, loquuntur Bal. in l. 1. §. quies, num. 3 ff. de offic. Præfect. Vrb. Angel. in l. omnibus, C. de Sport. Dec. in l. penul. not 6. C. de pactis, de Tutore negligente, loquitur tex. in l. fin. ff. vbi pupill. educ. deb. l. fin. C. de adminiſtr. tutor. l. 3. §. qui ob ſegnitiem, ff. de ſuſpect. tutor. Rom. conſil. 80. de Principe negligente, tradit Iaſ. in l. eum, qui res, C. de procurat. de Prælato negligente, tradit tex. in c. grandi de ſupplen. negl. Prælat. de Procuratore negligente, qui etiam nullo petente à Iudice remoueri debet, habetur in l. eum,

leum, qui res, C. de procurat. Rom. d. conſil. 428. Crauett. d. conſil. 132. Valenz. d. conſil. 35 num. 28. cum ſeq.

Exequutores teſtamentarij dicuntur procuratores teſtatorum, ab ipſis mandatum habentes, gloſ. in Clem. dudum, §. vtrum in verb. indirectè de ſepult. Bart. in l. vnum ex familia, ff. de leg. 2. Bal. in l. ſi quis ad declinandum, C. de Epiſc. & Cler. Lapus alleg. 91. num. 6. Abb. in cap. in cauſis, num. 6. de elect. & conſil. 110. lib. 2. & dicuntur etiam tutores bonorum teſtatoris, Paul. de Caſtr. conſil. 413. lib. 2. Io. Baptiſta Ferrett. conſil. 312. num. 3. Iacobus à Canib. de exequutorib. vltimar. volun. p. 1. n. 11. & 32. Valenz. conſ. 60 nu. 6. propterea meritò tenentur rationes reddere non ſolùm in foro contentioſo, vti probatum eſt, ſed etiam in foro conſcientiæ, nam grauiter peccant, cùm onere reſtitutionis ſi notabiliter negligunt vltimarum voluntatum exequutionem, Sot. in 4. diſtin. 45. q. 2. art. 3. antè concl. 1. Angel. in verb. exequutor, Syl. in verb. teſtamentum 2. Nau. cap. 25. num. 65. P. Nau. de reſtit. lib. 3. cap. 4. num. 167. & lib. 4. cap. 4. num. 75. Mol. de iuſt. & iur. diſp. 251. Rodriq. in ſumm. tom. 1. cap. 133. Spino in ſpecul. teſtamen. Gloſ. 28. nu. 7. Cened. qq. Canon. q. 31. n. 7. Molſ. loc. cit. & Palatios Rubeos in repetit. rubr. de donat. inter virum, & vxor. §. 65. num. 20. enumerat ſingularia exempla eorum, qui ob defuncti voluntatem non exequutam à Deo Optimo Maximo cęteris ſupplicjs condemnati fuerunt, Nàm licèt exequutoris officium nemo cogatur acceptare, cap. Ioannes, vbi Gl. in verb. mandatum de teſtam. quia ad benè operandum non promiſſum nemo cogi poteſt, cap. ad fidem 23. q. 5. Gloſ. in ſum. 23. q. 6. Tamen poſt acceptationem ſiuè expreſsè; ſiuè tacitè factam, prout explicat Syl. in verb. teſtamentum 2. num. 3. tenentur ſub mortali exequi; Et ſupradicti exequutores negligentes dicuntur necatores egentium, membra diaboli, raptores, & ſacrilegi, cap. qui oblationes 1. & 2. cap. clerici 13. q. 2. & propterea non ſolùm peccant, vt dictum eſt, ſed varijs pœnis plecti poſſunt, habetur in c. ſi hæredes, vbi Couar. numer. 5. de teſtam. Gulielmus de Benedictis in capit. Raynutius in verb. ſi abſque liberis, il ſecondo, num. 195. de teſtamen. Spin. & Cened. locis citatis, & tenetur reſtituere, Clem. quia contingit de Relig. domib. §. œconomo in auth. de Sanctiſ. Epiſcop. Spin. loc. citat. num. 18. eſt communis reſolutio, vt per Cened. & Molſ. locis citatis.

Datur tamen caſus, in quo electus in exequutorem tenetur ſub mortali acceptare, & eſt quando nulla adeſt rationabilis cauſa non acceptandi; tunc enim peccaret contra caritatem, dùm onus impoſitum ab eo, qui non poteſt ampliùs rei ſuæ conſulere, non acceptat; Et ſicut grauis culpa eſt proximum in extrema neceſſitate exiſtentem non adiuuare, vt notum eſt, ità, & voluntatem defuncti, quæ miſerabiliſſima perſona dicitur, & omni humano auxilio deſtituta, Afflict. in conſtit. Regni inſtrument. robur, num. 23. non exequi ſic in ſpecie, probant Spino d. Gloſ. 28. num. 18. allegat Gloſ. in cap. ſicut, in verb. vſum 11. quæſt. 1. Imolam in cap. Paſtoral. vbi etiam Felyn. num. 6. de offic. deleg. qui dicunt, quod is, qui putat poſſe iuſtè iudicare, & partes ad concordiam reducere, ſi arbitrandi officium recuſat peccat.

Ex hoc principio aliqui deducunt poſſe Epiſcopos cogere exequutores vltimarum voluntatum ad exe-

quendas quaſcunq; etiam non pias teſtatorum voluntates, vt latè probat poſt alios Spin. loc. cit. num. 21. Verum tamen eſt reſolutio, quod tantùm in pijs legatis locum habet Epiſcopalis authoritas, in cæteris verò laicus eſt Iudex competens, probatur ex l. hæreditas, ibi, (*principali, aut Pontificali authoritate,*) ff. de petit. hæredit. poſt alios probat Tuſchus in verb. exequutor, concl. 533. Molf. 2. par. ſum. tract. 13. cap. 12. num. 13.

Negligentia exequutoris in reſtituendo malè ablata à teſtatore, nihil obeſt animæ defuncti, nec ob dilationem reſtitutionis interim detinendus eſt in purgatorio ſecundum veram opinionem, nam ſufficit probo viro commiſiſſe reſtitutionem, ſic probant D. Thom. Quolib. 6. ar. 13. q. 8 Adrian. Quolib. 8. lit. F. per hæc verba (non enim patitur anima defuncti detrimentum ſi reſtitutio differatur, quam quia fieri mandavit, licèt tardè in morte, ſi tunc fecit, quod poterat,) & hanc opinionem probant, etiam Sot. de iuſt. & iur. lib. 4. q. 6. ar. 1. ad fin. Angles in Florib. in q. de ſuffragijs, fol. 352 Nau. cap. 17 nu. 68. verſ. quæſitum, Lopez in inſtructor. conſc. par. 1. cap. 121. verſic. ad defunctua, Conrad. de caſib. conſc. q. 160. Bellarmin. tom. 1. controuer. controuer. 6. lib. 2 de purgator. c. 16. ad finem, Spin. loc. cit. Cened. loc. cit. nu. 6 Et licèt Ang. in verb. exequutor, §. 23. contrarium dixerit, ex tex. in cap. in litteris de raptorib. ibi, (*& heredes eius moneas, & compellas, vt his, quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra iuſtitiam irrogauerat, iuxtà facultates ſuas condignè ſatisfaciant; vt ſic à peccato valeat liberari,*) de raptorib. communis tamen ſenſus eſt, mendoſe in dicto Cod. ee legi, valeat liberari, ſed in plurali legendum eſt, valeant liberari, hoc eſt, vt hæredes ipſi, reſtituendo impoſita à teſtatore à proprio peccato liberentur, non enim de teſtatore loquitur, qui in themate dicti textus in articulo mortis conſtitutus de commiſſis culpis ſe pęnituit, & à cenſuris fuit abſolutus, & hunc ſenſum tenet Io. Andr. ibidem Adrian. quolib. 11. cap. 17 num. 68. Viual. in Candel. Ecc. par. 1. tit. de purgat. nu. 16. Ludouic. Carbon. de reſtit. q. 90 verſ. 3. dubitatio, Spino loc. cit. num. 8. alios congerit, Cened. loc. cit. num. 8. & ſeq.

Ex ſupradicta obligatione, quam exequutores teſtamentarij habent reddendi rationem de commiſſis ipſorum fideicommiſſis ſequitur, vt teneãtur inuentarium conficere non omnium bonorum teſtatoris, ſed tantùm ipſis aſſignatorum, vt diſtribuantur, & ità procedunt tradita, Speculat. in tit. de inſtrument. edition. §. nunc verò aliqua, col. 18. verſic. ſed an teneatur, vbi etiam Io. Andr. Bal. in l. nulli, C. de Epiſc. & Cleric. non enim poteſt exequutor teſtamentarius proprio authoritate alienare bona hæreditaria, pro ſatisfaciendis legatis, niſi vocato, & audito hærede, Bar. in l alio, num. 16. ff. de alimen. & cibar. leg. Quod procedit etiam ſi exequutor haberet liberam à teſtatorem facultatem, nam illa libera facultas habet annexam bonam fidem, quæ non dicitur adeſſe quando actus geritur non vocatis de iure vocandis, Bar. loc. cit. Ruin. conſil. 19. num. 4. vol. 2. & venditio bonorum facienda eſt ſub haſta, & per publica bandimenta ad inſtar tutoris quando ex rationabili cauſa vendit bona pupilli, Bar. loc. cit. num. 21. Spin. d. Gloſ. 28 Regulariter enim exequutor teſtamentarius accipit bona à manu hæredis, & non propria autoritate, vt diſtribuat, d. l. nulli, vbi

Gloſ.

Gl. & Io. Faber l. fin. § fin. C. arbitr. tutel. l. Orphanatrofos, §. 1. C. de Epiſcop. & Cleric. Gregor. Lopez leg. 2. tit. 10. parti. 6. Gloſ. 1. Et poteſt hæres p̃ çuenire exequutorem in ſolutione legatorum, Florian. & Aretin. in l. quidam teſtamento, §. ſi ſcriptus ff. de leg. 1. per tex. in l. ſi pluribus, ff. de leg. 1. & l. ſi Libertus ſub conditione, § 1. ff. de oper. liber. Nec poteſt exequutor teſtamentarius alium in ſuum locum ſubſtituere, ſed ipſe tenetur exequi, d. l. nulli, ibi, (*pro ſua conſcientia*,) & Bald. notat, C. de Epiſcop. & Cleric. eſt enim electa induſtria perſonæ, idcircò non admittitur ſubſtitutio, Gloſ. in cap. quicunque, in verbo proprijs manibus de hæretic. in 6. Abb & Felyn. in cap. final. de offic. deleg. Spin. & Valenz. locis citat s. Quando autem hæres ſuum munus exequitur vanum redditur officium exequutoris, & ità procedunt dicta per Corn. conſil. 76. nu. 12. vol. 4. & Mant. de coniectur. vltim. volun. lib. 3. tit. 1. numer. 22. nempè ſuper vacuum eſſe exequutorem nominare, refert nouiſſimè Valenzuel. conſil. 35.

Patris, Matris &c Capituli Sede vacante, munus, ac de libris rationum. Cap. IIII.

PAter etiam adminiſtrator bonorum filij in caſibus, in quibus non habet vſumfructum, tenetur rationes reddere, l. Titius, §. pater, vbi Bar. ff. de negot. geſt. Soccin. conſ. 46. lib. 1. 72. 12. lib. 3. & 92. num. 5. lib. 4. Secus tamen quando habet vſumfructum, Soccin. conſil. 2. n 7. lib. 1. Alex. conſil. 110. num. 22. lib. 3. Pinell. in l. 1. in 2. par. C. de bonis mater. num. 27.

Mater etiam, quæ bona filij adminiſtrauit, tenetur reddere rationem, Anchar. conſil. 306. Dec. conſil. 349. Alex. conſil. 110. lib. 3. & 62. lib. 4. Soccin. d conſil. 2. numer 7. lib. 1. Gozadin. conſil. 80. in fin. Boer. decis. 61.

Filius quoque adminiſtrator bonorum patris rationem reddere tenetur, Soccin. conſil. 46. lib. 1. 213. lib. 2. & 92. num. 5. lib. 4. Idem etiam in fratre bona communia adminiſtrãte, Soccin. conſil. 73. lib. 1. 213. lib. 2. Roman. conſil. 168. & 414. Dec. conſil. 255. num. 2 & 365. Aymon. Crauet. conſil. 59. num. 6. Rolan. à Vall. conſil. 46. numer 11. lib. 1. Idem eſt in marito bona extrà dotalia adminiſtrante, l. aduerſus, & l. rationes, ff. de admi. ſtr. tutor. Roman. conſil. 413. Dec. conſil. 110. num. 7.

Idem in ſocio bona ſocietatis adminiſtrante, Soccin. conſ 24. num. 32. & conſil. 46. lib. 1 Ruin. conſil. 54. & 110. lib. 6. Pariſ. conſil. 84. & 88. numer. 17. lib. 1. Idem in ſeruo, qui bona domini adminiſtrauit, l. cùm ſeruus ff. de condit. & demonſtrat. Socc. conſil. 24. lib. 1. Rolan à Vall. conſil. 49. num. 10. lib. 1.

Idem in Capitulo Sede vacante, nam tenetur redere rationem nouo Epiſcopo, Rubeus conſil. 131. num. 3. Sed Tridentin. ſeſſ 24 de reformat. cap. 16. ſtatuit, quod vbi munus fructuum percipiendorum incumbit Capitulo Sede vacante, teneatur eligere Aeconomum vnum, vel plures, qui rerum Eccleſiaſticarum, & prouentuum curam gerant, & rationem reddant.

Supradicti omnes, quos diximus teneri reddere rationes tenetur etiam inuentarium, & librum rationum conficere, Bald. conſil. 137. lib. 5. Roman. conſil. 118. num. 2. Ruin. conſil. 29. num. 11. lib. 5 poſt Rolan. in tract. de inuentar. congerit Tuſc. in verb.

inverb. adminiſtrator, concl. 112. & in verb. inuentarium concl. 347.

Quomodò autem reddendæ ſunt rationes, habetur, in l. cùm ſeruus, & in l. quamuis, ff de cond. & demon. & quatuor principaliter conſiderantur; Primò, vt rationes diſtinctè deſcriptæ legendæ tradantur; Secundò, vt accepta cùm datis computentur; Tertiò, vt reliqua reſtituantur; Quartò, vt ſi quæ mora commiſſa ſit, intereſſe ſoluatur, vt habetur in ſupracitatis iuribus, & explicant Affl. deciſ. 157. vbi Vrſill. Capyc. deciſ. 17. Sola in Conſtit. Sabaudiæ, in Rubr. de minor. & ration. diſtrahen. ac quietat. decret. Gloſ. 3. numer. 6. cum ſeq. Menoch. de arbitr. caſ. 209. Muñoz de ratiocinijs admin ſtrator.

Is, cui rationes reddũtur poteſt etiam petere librum, qui vulgo dicitur, Diurnalis Alciat. reſponſ. 427. Menoch. loc. cit. num. 14. liber autem rationum ab adminiſtratore exhibitus, non poteſt ab aduerſario pro parte approbari, & pro parte non, Cyn. in l. vni. in 13. q. C. de confeſſis, Bar. in l. Aurelius, §. idem, quæſit, ff. de liberat. leg. Abb. & Felyn. in c. 2. de fid. inſtrum. Rot. Ianuenſ. deciſ. 77. Surd. conſil. 543. vol. 4. Ancharan. Regienſ. q. 55. Et in connexis facit fidem, etiam pro ſcribente, Bar. in l. quidam, §. numularios, ff de eden. & in l. etiam, ff. de minori. Hinc Franc. Marc. deciſ. 60. dixit fuiſſe iudicatum, quod petenti exhibitionem libri poteſt excipi, quod declaret ſi intendit in totum librum approbare, quod notandum dicit Reuit. pragm. 5. de adminiſtr. Vniuerſ.

Rationibus ſemel redditis ſequuta abſolutione ampliùs non ſunt reddendæ, l. ſemel, C. de apoch. publ. lib. 10 Io. Andr. Archid. & Io. Monac. in cap. 1. de cler. ægror. in 6. & in Clemen. quia contingit de Relig. dom. Gloſ. in l. 3 §. 1. in verb. liberationem, ff. de contrar. & vtil. actur. l. Soccin. conſil. 92. nu. 1. lib. 4. Paul. de Caſt. conſ. 342. lib. 1. Dec. conſil. 94. num. 4. Niſi tamen fuerit error in calculatione, vel duplicatione partitarum, l. 1. C. de error. calcul. nam etiam redditis rationibus, & ſequuta incontinenti quietatione, tranſactione, vel pacto, quia idem error, qui fuit in redditione computorum cenſetur adeſſe in tranſactione, quietatione, vel pacto, iterum poſſunt reuideri; & ità procedunt dicta per Bar. in l. inſtar, C. de iur. fiſc. lib 10. Ruin conſ. 71. lib. 1. Iaſ. & Iacob. de Sancto Geor. in l. 1. C. de err. calc. & quando conſtaret de dolo quælibet generalis liberatio non prodeſt adminiſtratori, l. Aurelio, vbi Alberic. ff. de liberat. leg. l. Aurelius, §. Titius, vbi omnes notant, ff. eod.

Redditio compurorum non præſcribitur, niſi ſpatio telginta annorum, Bald. in l aduerſus, num. 1. C. de neg. geſtis, & etiam heredes tenentur; idem Bald. in l. curatores, Cod. eodem tit. Guttier. de contract. iurat. cap. 4. num. 24. Montanar. pragm. 5. de adminiſtr. Vniuerſit. & præcipuè tenentur reliqua reſtituere: hoc enim ex intrinſeca natura redditionis rationum deſcendit, l. quamuis, & l. cùm ſeruus, ff. de condit. & demonſtrat. l. ſi ità fuerit, §. quæro, ff. de manumiſſ. teſtamen. l. plure, ff. fideicommiſſ. libertat. nam nihil refert rationes reddere, niſi reliqua reſtituantur, Menoch. dict. caſ. 209. numer. 22. Barboſ. dicta alleg. 82. num. 33.

De

De Aduocatis.

QVÆST. XXXIX.

Requiſita in recto cauſarum patrono. Cap. I.

IS, qui in iudicio coram habente iuriſdictionem, ſuum, vel amici deſiderium proponit, vel alterius deſiderio contradicit, is aduocatus dicitur, l. 1. §. poſtulare, ibi, (*poſtulare eſt deſiderium ſuum, vel amici ſui in iure apud eum, qui iuriſdictioni praeſt exponere, vel alterius deſiderio contradicere*,) ff. de poſtulan. l. quiſquis, §. antè omnia, Cod. eod. Azeued. in recompil. lib. 2. tit. 16. in rubr. de los abocados, Abb. & cæteri Canon. in rubr. de poſtulat. Syl. in verb. aduocatus; Idcircò prohibitus aduocare, non cenſetur prohibitus domi conſulere, vel allegationes conficere, Bar. in l. 1. §. fin. ff. de varijs, & extraord. crimin. Bal. Angel. & Alex. in d. l. 1. §. poſtulare, & in §. pueritiam, Bertachi. in verb. aduocatus, Syl. loc. cit.

Officium aduocationis laudabile eſt, ac humanæ vitæ neceſſarium, l. laudabile, C. aduoc. diuerſ. Iudic. neceſſarij ſunt ad conſeruationem Reipublicæ, Bar. in l. aduocati, C. de aduoc. diuer. Iudic. Roland. à Valle conſil. 36. vol. 3. Conrad. in templo omn. Iud. lib. 1. cap. 1. §. 1. idcircò à Iudicibus proteguntur, ne ab aduerſarijs offendantur, & aduocati litigantium in Curia proteguntur à Canone 12. Bullæ Cænę Domini, quod tamen procedit contra offendentes aduocatos quandiù in Curia non autem extra, licèt ex cauſa in Curia defenſa offenſio proueniat, Vgolinus in dicta Bulla, cap. 12. in verb. Negotiorum geſtores, num. 1. Odoardus in eadem Bulla, q. 9. n. 2. & ità reſolutum fuit in facto à doctiſſimis viris. Officium enim aduocationis exercuit, & exercet Dominus noſter Ieſus Chriſtus apud Patrem, iuxtà illud Apoſt. *Aduocatum habemus apud Patrem, &c.* idem Officium Beatiſſima Virgo, ac etiam Sancti in Cœlis exercent; officium enim aduocationis in dilectione proximi fundatum eſt, vt illis ſuccurratur, qui propriam cauſam tueri nequeunt, latè proſequitur Menoch. de arbitrar. caſ. 369. Et ſicut Eximij meriti eſt officium aduocationis rectè exercere, Iaſ. in l. 1. num. 8. ff. de iuſ. & iur. Arnonius ſingul. 23. Borgnin. Caualcan. de vſufruc. mulier. num. 105. & deciſ. 33. n. 21. Simon de Pret. de interpret. vltim. volun. lib. 1. interpret. 1. dub. 1. Guazzin. ad defenſ. in præfation. num. 40. ità maxima continet pericula, quę numerantur ab Alberico in l. vnic. C. de ſuffrag.

Et quoniam humana natura procliuis eſt ad malum, pauci ſunt, qui debitis adhibitis circumſtantijs officium exerceant, idcircò Bal. in l. ab Anaſtaſio, num. 4. C. mandati, dixit aduocatos præſumi parũ conſcientiatos, & omnia mala mali aduocati noue rũt, gl. in d. l. ab Anaſtaſio, & iuſto Dei iudicio tales mali aduocati, abſq; lingua multoties moriuntur, gl. in §. itẽ, Surd. in verb. admittitur, Inſtit. quib. mod. non eſt permiſ. fac. teſtamen. vt in eo puniantur, in quo deliquerunt, cap. literas de tempor. ordinar. cap. Paſtoralis de iur. patron. probant etiam Barbat. conſ. 65. col. 2. Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in ver. teſtamentum, il primo, nu. 6. de teſtam. Molſ. ad conſuetud. par. 4. tit. de renunciat. q. 15. num. 23. latè etiam de malis aduocatis agunt Catozius de locato, & conduc. par. 7. tit. de ſublocat.

locat. q. 32. nu. 58. Thorus in compend. deciſ. Neapol. in verb. aduocatus, & præceteris notanda ſunt verba, D. Bernardi lib. 1. de conſider. ibi, (*minor quemadmodum aures diuinæ audire poſſunt huiuſmodi diſputationes aduocatorum, & pugnas verborum corrige Deus prauum morem præcide linguas vaniloquas, & labia doloſa claude hi ſunt, qui docuerunt linguas ſuas loqui mendacium, diſcreti aduerſus iuſtitiam, eruditi pro falſitate: Sapientes ſunt, vt faciant malum, eloquentes, vt impugnent verum, ij ſunt, qui inſtruunt, à quibus fuerant inſtruendi: adſtruunt non comperte, ſed ſuas ſtruunt calumnias innocentiæ, deſtruunt veritatis ſimplicitatem, & obſtruunt iudicij vias.*)

Peritus autem aduocatus peſſimam cauſam facit videre bonam, Gloſ. in l. quod ſi nolit, in verb. adhibuit, ff. de edilict. edict. Io. de Amic. conſil. 103. Indoctus verò cum neſcit aliquid allegare, dicit ſic aliàs fuiſſe obſeruatum, Alb. in l. 1. ff. de conſt. Princ. Boer. in addit. Io. de Montagn. in tract. de parlamento, nu. 8. in 16. tit. tractatuum de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſu Regio ſuper dotem, num. 35. Potius autem expedit bonum, & peritum aduocatum habere, quàm bonum Iudicem, nàm aduocatus totus eſt pro ſuo cliente Iudex, verò pro vtraque parte, Fulgoſ. in d. l. quod ſi nolit, §. mancipia, vbi etiam Cepol. nu. 14. Simon de Pretis de interpr. vltim. volun. lib. 5. interpret. 2. dub. 2. nu. 29. quod notandum dicit Rouit. in rubr. de poſtulan. in pragmat. pro compromiſſis, quæ in aduocatis ſolent fieri, cùm non expediat litiganti ſuum peritum aduocatum effici Iudicem.

Pro veritate patrocinari debet, vt notum eſt, & tunc multa poteſt, etiam in foro conſcientiæ pro victoria conſequenda, facere, nempè, occultare ea, quę poſſunt proceſſum cauſæ, vel victoriam impedire, D. Tho. 2. 2. q. 71. ar. 1. Syl. in verb. aduocatus, num. 4. poteſt etiam cauillationibus, & malitijs vti, dummodò non adſit mendacium, & cauillationes partis aduerſæ cauillationibus, etiã repellere, Gloſ. in cap. cupientes, in verb. malignantium de elect. in 6. Gloſ. in c. dominus 23. q. 2. Alciat. de præſump. reg. 2. præſum. 31. n. 9. Couar. variar. reſol. cap. 2. num. 1. Azeued. in recompil. leg. 2. tit. 16. lib. 2. num. 7. Guazzin. loc. cit. & ſicut hoſtes per inſidias, & dolos vincere poſſumus, cap. vtilè 22. q. 2. ità & aduocatus dummodò aliquid intrinſecè malum non agat, Syl. loc. cit. num. 6. & Dominus in Euang. Matth. 21. volens malignorũ cauillationes retundere præpoſitæ quæſtioni non reſpondit, ſed aliam propoſuit, ad demonſtrandum licitum eſſe cautelis vti contra malignorum malitias, & clauum clauo retundere, poteſt etiam leuia allegare, quando cognoſcit inductos Iudices ex leuibus moueri, Io. And. in cap. per tuas, qui fil. ſint legitimi, de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſibus ſuper dot. num. 56.

Poteſt etiam aduocatus tuta conſcientia dubias cauſas defendere, & etiã probabiles contra probabiliores eſt communis opinio, Sot. de iuſt. & iur. lib. 5. q. 8. ar. 3. Nau. c. 25. n. .. Gut. pract. qq. q. 28 Sayr. in cla. reg. lib. 12. c. 22. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 31. dub. 9. poſt alios latè Sanchez in ſumma lib. 1. cap. 9. nu. 51. cum ſeq. ſufficit enim probabilem cauſam defendere, & iura clientis coram Iudice exponere ſententiam expectando, quod tamen ſecus eſt in bello, nam vt tuta conſcientia bellum induci poſſit, non ſufficit probabilis opinio, ratio eſt, quia per litem fit inquiſitio veritatis, & deciſioni Iudicis auditis partibus relinqui-

linquitur, belli autem illatio eſt ſen-
tentia exequutio , vndè ſupponit
ſententiam, vel eſſe latam, vel om-
ninò debere ferri pro eo, qui bellum
infert, in dubio autem ſententia non
eſt ferenda pro opinione minùs
probabili, ſed pro probabiliore,
cùm tutior pars ſit eligenda, cap.
iuuenis de ſponſal. idcircò ſatis dif-
fert litis defenſio ab indictione bel-
li, licèt in proſequutione iuſti iudi-
cij poſſit aduocatus induſtria vti
qua, & milites ad debellandos ini-
micos, ſubtiliter probat Leſſ. loc.
cit. num. 54 Iniuſtas autem cauſas
defendendo aduocatus non ſolùm
peccat mortaliter, ſed etiam tene-
tur reſtituere, Gloſ. in cap. 1. de
confeſſis in 6. latè Viuius comm.
opin. opin. 38. Idem etiam ſentiunt
omnes Theologi, vt poſt D. Thom.
Sot. Syl. Nau. congerit Molf. tract.
8. cap. 13. num. 21. Idem eſt ſi iniu-
ſtam cauſam facit tranſigere, Alb. in
l. fin. Cod. de ſuff. Burg de Paz. in
proem. leg. Taur. nu. 255. Caccia-
lupus de tranſact. q. 20. quia tranſa-
ctio in caſu dubio facienda eſt, id-
circò grauiter peccat aduocatus
conſulens tranſactionem in claris,
S. Tho. 2. 2. q. 71. ar. 3. ad... Syl. in
verb. aduocatus, num. 16. Nau. cap.
25. num. 28. Leſſ. d. dub. 7. num. 49.
Idem eſt ſi ob negligentiam iuſtam
cauſam amittit, Syl. loc. cit. num. 16.
Bero. in rubr. de poſtulan. Iaſ. in §.
omnes, nu. 4. inſtit. de action. Nau.
d. cap. 25. num. 29. Quæ autem ne-
gligentia requiratur ad hoc, vt lo-
cus ſit reſtitutioni in foro cõſcien-
tiæ, dubium eſt; Et verior eſt opi-
nio, quod debet eſſe talis, quæ con-
ſtituat culpam moralem, Innoc. in
cap. ſicut dignum de homicid. vbi
tradit, quod quis non tenetur ad
damnum, quod præter voluntatem
ex negligentia intulit; & apertiùs,
idem probat Abb. in cap. quia ple-
rique de immunitat. Eccleſ. & ex
Theolog. Gabr. in 4. diſt. 15. q. 14.
ar. 3. dub. 2. Sot. de iuſt. & iur. q. 7.
ar. 2. & lib. 5. q. 1. ar. 9. Syl. in verb.
culpa, num. 6. & in verb. reſtitutio,
2. §. 12. num. 17. Leſſ. de iuſt. & iur.
lib. 2. cap. 7. dub. 6. num. 24. & ità
intelligendus eſt, tex in cap. fin. ibi,
(*vel negligentia damnum eſt datum*)
de iniur. & damn. dat. &c. conſului-
ſti, ibi (*ne negligentia qualibet proue-
niente*) 2. q. 4. & in proprijs termi-
nis aduocati, quod non teneatur re-
ſtituere ex cauſa negligentiæ, niſi
ſit dolus, vel lata culpa, probat Syl.
in verb. aduocatus in fin. latè. Gutt.
qui alios allegat Pract. qq. q. 29.

Quid autem dicendum ſi aduocatus
dolo, & mendacijs faciat, ne reus
pœna fiſco applicanda plectatur.
Vera eſt reſolutio, q̃ licèt peccet,
nõ tenetur reſtituere; Ratio eſt, quia
pęna nõ debetur, niſi ſequuta ſentẽ-
tia, cap. fraternitas 12. q. 2. & reus
iniuſtè negans delictum, ob quod
bona eſſent fiſco applicanda, non
tenetur reſtituere, quia peccat tan-
tùm contra iuſtitiam legalem, non
autem commutatiuam, Nau. cap.
25. num. 35. Azor. inſtit. moral. lib.
5. cap. 8 q 5. latè congerit Sanchez
de matr. lib. 10. diſp. 8. num. 14 &
in ſum. lib. 2. cap. 22. num. 22. & in
caſu de quo agimus, idem probat
Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 31.
dub. 8 num. 50.

Sed quid dicendum in aduocato fiſci,
Salon de iuſt. & iur. q. 62. ar. 7. con-
trouerſ. 5. defendit teneri ad reſti-
tutionem, contrarium tamen eſt
probabilius; Ratio eſt, quia ad offi-
cium fiſci patroni non ſpectat mul-
ctis, & pœnis fiſcum diuitem face-
re, ſed tantùm curare, vt leges ſer-
uentur, & ipſarum violatores pu-
niantur, pœnę autem legibus adie-
ctæ non ſunt, vt à delinquentibus
ſoluantur, ſed vt ipſarum timore
leges cuſtodiantur, idcircò fiſci pa-
tronus notabiliter negligens pęnas

fiſco applicari, non peccat contra proprium officium, ſicuti cuſtodes viarum, vel nemorum non tenentur reſtituere fiſco pœnas à contrauenientibus iuſtè exigendis, ſed tantùm damnum, quod ex proprio officio tenebantur impedire, Syl. in verb. reſtitutio 3. q. 5. Nau. cap. 25. num. 34. Leſſ. loc. cit. cap. 13. dub. 10. nu. 75. Sic etiam quilibet Confeſſarius, etiam Parochus non obligans pęnitentem ad reſtitutionem, licèt grauiter peccet, non tamen tenetur reſtituere ex eo, quia non tenebatur ex iuſtitia bonum creditorum procurare, Suarez de pęnit. diſp. 32. ſec. 6. ad fin. Sanch. in ſum. lib. 1. cap. 6. num. 5. licèt Leſſ. in d. dub. 10. num. 72. aliter dicat eſſe in Parochis, quam in cæteris Confeſſarijs, quibus ex officio non incumbit cura animarum, ſed verius eſt idem eſſe in omnibus Confeſſarijs, vt ex ſupradictis conſtat: Sic etiam concludendum eſt in aduocato fiſci, vti optimè contra Salon. Leſſ. d. cap. 31. dub. 8. num. 51.

De aſſignatione Aduocati, & eius ſalario, Cap. II.

Regulariter à litigante eligitur aduocatus in multis tamen caſibus à Iudice datur, & primò non habenti aduocatum Iudex aſſignat, l. 1. §. ait Prętor, ff. de poſtulan. & hoc procedit etiam in Regularibus, nam tenetur Superior Regulari inquiſito deſignare aduocatum ex eiſdemmet Regularibus, latè agit Paulin. Bert. in prax. crim. Regular. tit. 14. cap. vnic. de patrono, licèt Rodriq. de regular. tom. 2. q. 11. ar. 4. dicat, quod Prælati Regularium ſimul debent eſſe Iudices, & aduocati. Secundò, pauperibus, viduis, & miſerabilibus perſonis, l. nec quidquam, §. aduocatus, ff. de offic. proconſul. Maran. in ſpecul. par. 6. verſ. & aliquando dicitur per viam inquiſitionis, Carauit. rit. 99. Tertiò, quando omnes meliores aduocati pro vno ex litigantibus patrocinium ſumpſerunt, nam tunc Iudex pro ſuo arbitrio diuidet, vt vtriuſque litigantis ęqua lancè iura proponantur, l. prouidendum, vbi latè Bar. & Salicet. C. de poſtulan. extat Ritus Mag. Cur. 99. vbi Carauit. num. 2. & eo magis dicta procedunt quando dolo aduerſarij id euenit, vt in d. l. prouidendum, & Carau. loc. cit. Quartò, aſſignandus eſt aduocatus à Iudice in caſibus, in quibus abſq; licentia non eſt licitum patrocinari, vt puta in crimine læſę Maieſtatis, l. quiſquis, §. denique, C. ad leg. Iul. Maieſt. Bart. in extrauag. ad reprimendum in verb. ſine ſtrepitu, in crimine hæreſis, cap. fin. de hæretic. in 6. Pro defendendis latronibus inſignibus, l. per omnes, C. de defenſion. Ciu. à Rot. Hyppolit. de Marſil. in l. 1. nu. 20. ff. de quæſtion. Angel. de maleſi. in verb. & veſtem celeſtem, num. 12.

Et licèt multi dicant ſupradicta procedere conſtito de delicto, non autem priùs, vt poſſit quilibet licitè patrocinari ad demonſtrandum falſa eſſe inditia, Marſil. ſingul. 15. Roland. à Vall. conſil. 12. num. 79. lib. 3. ſic dicit practicari, Clar. in prax. crimin. in §. hæreſis, nu. 17. Farinac. in ead. prax. q. 309. num. 108. & ſic in delictis notorijs non licèt patrocinari, Peregrin. conſil. 2. num. 151. vol. 2. Guazzin. ad defenſ. defenſ. 24. cap. 10. Communis tamen eſt praxis in delictis lęſę Maieſtatis diuinæ, vel humanæ, non poſſe aliquem abſque licentia patrocinari, & quod requiratur licentia Ordinarij in crimine hęreſis, tradit And. de Iſern. in cap. 1. verſic. ſatisfactionem de ſtatut. contr. libert. Eccleſ.

ità

ità dicit practicatum, Anna ſing. 10. Ità etiam in crimine læſę Maieſtatis humanæ practicatum vidi in anno 1599. in cauſa quorundam Calatiorum de crimine læſę Maieſtatis inquiſitorum.

Duo tamen aduertere debet Iudex in deſignatione aduocatorum: Alterum eſt, ne aliquem cogat contrà ſuos patrocinari, cùm nec etiam fiſci patronus ad id teneatur, l. petitionem, C.de aduoc. diuer. iudic. vbi Bald. notat, & allegat tex. in l. amiciſſimos, C.de excuſat.tutor.facit etiam tex.in l.fin.ff. de poſtulan. Nec etiam cogat contra amicum, vel pro inimico patrocinari, Gloſ. in l.1.§.1.in verb.non habebunt,ff. de poſtul. per tex.in l.humanitatis, C.de excuſ. tutor. Benè tamen poteſt Iudex prohibere, ne quis contra inimicum patrocinetur, ad hoc, vt fraudibus, & prætenſis dolis obuietur, ſic probat ex multis, & dicit iudicatum Valaſc.in deciſ. Luſitan. cõſult. 124.Maſtr.dec.151.Rou.in pragm.rubr.de poſtulan.num.11.

Alterum aduertere debet Iudex, vt ſtatuat ſalarium aduocato, quod pro qualitate cauſæ, & laboris à cliente ſoluendum eſt, l. 1. §. in honorarijs, ff.de var.& extraord. cognition. licitè enim aduocatus ſalarium exigit, l. 1.C. de ſuffrag. cap. non licèt 11.q.3.cap.non ſanè 14. q. 5. cap. Romana, §.nec etiam de for. compet. in 6. Et procedit id; Primò, etiam in clericis aduocatis, Gloſ.in cap.1.15.q.2.Abb.in cap.1.de poſtulan.Secundò, etiam in Regularibus, qui cùm Superioris licentia pro ſubſtentatione Monaſterij patrocinantur, cap. Monachi 19.q.1. Abb.in cap.2.de poſtul. Nau. in c. non dicatis, num.99.12.q.1.Sic dicitur de lapſo, Abbate regulari, qui ſuis laboribus in præſtandis patrocinijs Monachos alebat, Ignat.Lopez ad Diez in prax.canon.cap.63. Rodoanus de ſpolijs q.2. num. 27. Gonzal.de alternatiu.Gloſ.2.num. 33. Tertiò, etiamſi aduocatus pro Rege patrocinetur, nam debetur etiam ſalarium, cùm non teneatur gratis patrocinari, Innoc. in cap. ſicut, il ſecondo, de iure iur. Afflict. in Conſtit.Regni, cùm circa in 18. notab.facit tex.in l. 1.C. de aduoc. fiſc.& Andr.de Iſern.in cap. 1. de Capitanio, qui cur.vend.in fine, dixit, quod quando Princeps aliquid petit à priuato, non poteſt abſque ſalario illud accipere. Quartò, etiam quando Eccleſiæ aſſignatur aduocatus, nam tenetur ſoluere ſalariũ, cùm etiam Eccleſiæ poſſit conſiliũ vendi, cap.ſignificatum de præben. Innoc in cap.non ſatis de Simon.& in cap. 1. vbi etiam Felyn. de magiſtr.& facit tex. in §. oportet, & §. illud, in auth.de mandat.princip.& §.ne autem in auth.de iudicijs.

Non tamen debetur à pauperibus ſalarium aduocatis, nam gratis tenentur pro ipſis patrocinari, Gloſ. in cap.1.§.inſuper, in verb. pauperes de reſcript. in 6.cap.1. vbi Hoſtien.Abb.& Felyn. de offic. Iudic. Alberic.in proem.Cod.num.18.& in l. 1.§.ait prætor, ff. de poſtulan. Couar.pract.qq.cap.6 & eo magis hoc procedit in aduocato pauperũ, qui ex publico habet ſalariũ, & tenetur gratis patrocinari, & de medico à comunitate conducto, tradit Syl.in verb. medius, num. 6. & legendus eſt Carauit.Ritu 99.In foro tamen conſcientiæ non tenentur gratis patrocinari ſub mortali, niſi poſitis in extrema neceſſitate, D.Tho.2.2. q.71.ar.1. Nau. c.25. nu.10.Syl.in verb. aduocatus. Tenentur etiam exiſtentibus in graui neceſſitate gratis patrocinium præſtare in caſu tamẽ quando ipſis aduocatis ſupereſt tempus, & comoditas ad præſtandum patrocinium ad inſtar illorum, qui de ſuperfluo

tenentur eleemosynam facere, ſic probat Sot. de iuſ. & iur. lib. 5. q. 8. ar. 1. Syl. loc. cit. nu. 11. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 31. dub. 7. An autem aduocatus in propria cauſa poſſit repetere id, quod alteri aduocato eſſet ſolututus, & comunis eſt reſolutio non poſſe, gloſ. in l. fin. vbi Bal. & Angel. C. de fruct. & liti. expenſ. Canon. in cap. finem litibus de dolo, & contum. Rot. Roman. in antiquis deciſ. 434. niſi tamen ex cauſa patrocinij in propria cauſa præſtiti, alijs cauſis non potuerit vacare, nam tunc nō ratione patrocinij præſtiti, ſed ratione intereſſe petere poteſt, Bal. in d. l. fin. in vltim. q. Lanfranc. in cap. quoniam contra in verb. expenſæ de probat. Bertach. in verb. aduocatus.

Quæres vtrum aduocatus ſalarium conuentum in caſu victoriæ poſſit petere, ſi cauſa à partibus tranſactione finita fuerit. Res eſt dubia, quia pecunia, & labor diuiſionem recipiunt, l. ſcio, ff. de annu. leg. Menoch. de arbitr. caſ. 223. Sed in Sac. Conſ. reſolutum fuit, quod tranſactione bona fide facta, & non in fraudem, ſalarium deberetur pro rata temporis, ſic Franch. deciſ. 222.

Ad quam verò ſummmum poſſit ſalarium aſcendere de iure communi ſtatutum eſt, in cauſis ciuilibus centum aureos non tranſcendere, l. 1. §. pen. ff. de var. & extraord. cognit. ſecus tamen in cauſis criminalibus, vbi ageretur de vita, vel ſtatu, Gloſ. in l. iuſta cauſa, ff. de manumiſſ. vindic. & in cap. vno delegatorum, de offic. deleg. Bal. in l. 1. C. mandat. Hodiè verò contrariò iure vtimur, nam ex varietate temporum vſus inoleuit, vt multa maiori quantitate pro qualitate tamen cauſæ, & laboris ſalarium ſoluatur, Carauit. d. rit. 99. Non tamen poterit pro ſalario non præſtito retinere ſcripturas, Capyc. dec. 11. ex traditis per Bal. Imola, & Fulgoſ. in l. ſi non ſortem, ff. de cond. indeb. licèt ſcriptor poſſit pro ſalario ſcripturæ retinere quinternum. Nec poteſt facere pactum de quota litis, l. 5. qui, C. de poſtulan. extat Regia Pragmatica de poſtul. Franch. deciſ. 265. quod procedit etiam in foro conſcientiæ, Syl. in verb. aduocatus, & omnes communiter.

Sed numquid aduocatus pro patrocinio præſtito feudatario, feudum habeat obligatum, & multi dixerunt feudum pro patrocinio præſtito eſſe obligatum ex verbis, Andreæ de Iſer. in cap. 1 col. 2. de feud. Grard. ſic Pernus conſil. 14. in verb. colligamus, verſic. item nota ſingulariter Ann. ſing. 203. Nicolau. Intrigl. de feud. centur. 2. tit. 7. num. 353. Petr. Gregor. de conceſſ. feud. par. 2. q. 10. nu. 19. Molfeſ. in ſum. tract. 12. cap. 12. n. 50. Hoc autem ſic intelligendum eſt, vt poſſit Dominus pro patrocinio præſtito feudum concedere, & dicitur de iure communi feudum aduocatiæ, quod durat tantùm ad vitam, & non tranſmittitur ad ſucceſſores, Speculat. in tit. de aduocat. §. 1. num. 26. Iacobutius de Franchis in præludijs feudor. nu. 213. Menoch. de arbitr. q. 68. & ità propriè loquitur Pernus loc. cit. An autem feudum poſſit alienari, vel obligari ex cauſa patrocinij præſtiti D. Garzias Maſtrillus in addit. ad Perr. Gregor. pat. 2. q. 10. nu. 19. dixit, quod feudum in forma ſtricta, quod aliàs dicitur ex pacto, & prouidentia, nullo pacto poteſt obligari, vel alienari; Vera tamen eſt reſolutio, quod ſi maxima impenſa facta eſt pro feudi conſeruatione, ſeù defenſione, vt puta contendente Domino, feudum non eſſe, vel non fuiſſe conceſſum, ſi feudatarius multum impendit, iure licito feudum obligare poteſt, ſicut dicimus in poſſeſſore maioratus,

quod

quod modicas impenſas ex fructibus maioratus tenetur facere, ex tex.in l.hactenus,ff.de vſufruct.Gulielm. de Cun. Bal.& Angel.in l.1. §.vſufructuarius,ff.de vſufruct. Gozadin. conſil.94.nu. 37. Gomeſius var. reſol. tit. de contract. cap. 15. num.7.in fin. magnas verò non tenetur de fructibus, ſed poteſt partem aliquam maioratus alienare,ſic Mol.de primogen.Hiſpanor. lib.1. cap. 27. in fin. allegat Bal. in auth. excipitur,num.4.C.de bon.quęlib. Paul.de Caſtr.in l.fin.§.vbi autem, C.eod.tit.num.7.Bal Angel. Paul. & Alex.in l.fin.§.in computatione, C. de iur. deliber. Marzar. in Epithom. fideicommiſſ par.3. q. 7.& ità practicarum vidi à Cicco de Loffredo Marchione Triuici,qui in anno 1618. conceſſit partem territorij,& domorum ſtrictiſſimo fideicommiſſo ſubiectatum cuidam doctori, qui pro defenſione fideicommiſſi aduerſus creditores inſudauerat,& ità tamen procedere poſſunt contractus cenſuales ſuper feudis, quos Maſtrill. in addit. ſuptadicta dixit vidiſſe fuiſſe exequutioni demandatos.

An poſſit cogi aduocatus ad patrocinium pręſtandum, & vtrum poſsit teſtificari pro cliente. Cap. III.

Si renuat patrocinium præſtare aduocatus poteſt à Iudice cogi, l. inuitus, vbi Bald. & Salicet.C.de procurator. Gloſ.in l.1.§.ait prętor, ff.de poſtul.l.prouidendum,§.1.C. eodem. Couar.pract.qq.cap.16.nu. 4.& var.lib.3.cap.14.Miſinger.obſeruat.pract.centur.3.obſer.32.Ratio eſt, nam omne officium, quod aut authoritate, aut vtilitate publicum eſt, dicitur neceſſarium, nec poteſt recuſari,l.& iudicare munerum,ff.de muner.& honor. Sic primò dicimus,quòd quis cogi poteſt ad officium Oratoris, ſiuè legati, Gloſ.in l. ſi quis decurio, vbi communiter approbatur à Bar. Angel. Ioan.de Plat.& Luc.de Penn.C.de decurion.lib.10.facit tex.in l.ſciendum,§.ſi accuſatio, ff. de legation. Bald.in d.l.veluti, ff. de iuſt. & iur. Auil. in cap.54.Prætorij nu.2.cum ſeq.& in verb.Meſſajero,& in verb. ha de azer. Secundò, cogitur quis publicam pecuniam colligere, Alberic. in l.munerum,ff.de muner.& honor. Tertiò,officium Syndicatus exercere,Petr.Greg.Toloſ.de Rep. cap. 5.num.4. lib. 4. Quartò, cogi quis poteſt, vt ſit curator ad litem, §.eſt autem,vbi Gloſ.Inſt.de tutel. l.1.§.ſi quis tutori,ff.quando appell. ſit Baez de decima tutor. præſtan. cap.2.num.35. Quintò,pro exercitio iuſtitiæ cogitur quis eſſe, Carnifex l.1.C.ne quis liber inuit. &c. lib. 11. Bouadigl. d.lib. 1.cap. 15. num.47.lit.L.Sextò,Notarius cogitur inſtrumenta conficere, aliàs poteſt ab officio ſuſpendi,l. prouidendum,§.1.C.de poſtulan.Bal. in rubr.C.de fid inſtrum.Dec.in l.inuitus,ff.de reg. iur.Rom ſing. 259. incip. Menoch. de arb. iu caſ. 369. Septimò, cogitur quis gerere officium procuratoris fiſcalis, Dec. in d.l.inuitus,Maſtril.de magiſtr.lib 1. cap. 30. Sic etiam aduocatus non ſolùm cogi poteſt,vt iuſta mercede accepta patrocinium præſtet,vt dictum eſt, & iuſto Iudicis præcepto renuens poteſt ad tempus ſuſpendi, d.l.prouidendum, Roman. loc. cit. l.1.§. cura carnis, ff. de offic. Præf. Vrbis,l.moris,§. ſicut autem, ff. de pœnis, Menoch. & Maſtrill. locis citatis, ſed etiam cogi poteſt, vt officium Conſiliariatus exerceat, nec poteſt ſe excuſare, Ioan. de Plat. in l. in filijs, num. 2.C. de decurion. lib. 10.

lib. 10. & in l. ſemel in fin. C. de re milit. lib. 12. Bouadigl. d. cap. 15. num. 8. Gabut. deciſ. Luſitan. deciſ. 84. num. 45. par. 2. licèt contrarium dicat Fontanell. de pactis dotalib. clauſ. 4. Gloſ. 10. par. 1. num. 127. Sed verius eſt poſſe cogi, nam iudicare, & magiſtratum gerere munus publicum eſt, l. quippè, ff. de iudicijs, l. nunquid, ff. ad Trebellian. Menoc. de arbitr. lib. 1. q. 2. nu. 21. & idcircò cogi poteſt, latè Maſtrill. de magiſtrat. lib. 1. cap. 30. nu. 78.

Ad ſecundum in titulo propoſitum; Reſpondeo aduocatum non poſſe eſſe teſtem pro ſuo cliente, l. fin. ff. de teſtib. cap. fin. de teſtib. in 6. cap. ſi teſtes, quos accuſator, ibi, (*patroni quoque in cauſa, cui patrocinium præſtant teſtimonium non dicant*,) 4. q. 3. Odoffred. & Abb in d. l. fin. eſt communis opinio, quam probant Bal. Iaſ. & Siccard. in l. dictantibus, C. de teſtamen. Franch. deciſ. 222. Ioſeph. Ludouic. in deciſion. Peruſ. deciſ. 82. Surd. deciſ. 219. Marius Giurb. deciſ. 195. Farinac. de teſtib. q. 60. illat. 4. n. 155. & procedit etiã finita cauſa, quia adhuc durat affectio, Salic. in l. omnibus, num. 6. C. de teſtib. multos allegant Maſcard. de probation. concl. 1357. num. 4. Surd d. deciſ. 219. nu. 2. Farinac. d. illat. 4. num. 160. vel in cauſa appellationis, d. cap. fin. vbi Gloſ. in verb. appellat, Archidiacon. Gemin. & Franch. & etiam ſi in illa ſecunda inſtantia non patrocinaretur, Imol. in cap. cùm nobis, num. 7. de teſtib. Lanfranc. de teſtib. num. 67. & procedit dictum, ſiuè cùm ſalario, ſiuè abſque eo patrocinatus fuerit, Mandoſ. in addit. ad Conſil. Roman. 420. Procedit etiam dictum in aduocato, qui ſalarium accepit, ne pro aduerſario patrocinaretur, Maſcard. loc. cit. & concl. 66. num. 5. & 6. licèt contrarium dixerit Specul. de teſtib. §. 1. num. 35. pro veritate tamen legendus eſt Farinac. loc. citato.

Limitatur tamen quando aduocatus produceretur in teſtem contra ſuũ clientem, nam tunc ei creditur, & aliquando cogi poteſt ad deponendum, Gloſ. in l. etiam, C. de teſtib. & in d. l. fin. vbi etiam Bal. Salicet. Fulgoſ. & Iacobin. Bar. in l. deferri, §. idem decreuerunt, ff. de iur. fiſc. & eſt communiter receptum, Guid. Pap. deciſ. 45. Franch. deciſ. 222. num. 2. Giurb. in d. deciſ. 195. Non tamen cogi poteſt ad deponendum in his, quæ ſcit tanquam aduocatus, iuxtà tradita per Afflict. in Conſt. Reg. aduocatorum, Viui. in Theſau. com. opin. opin. 959. incip. teſtis, Maſtrill. deciſ. 151. num. 40. Et procedit etiam ſtante præcepto ſub pœna excommunicationis, Cordub. lib. 1. qq. Theolog. q. 43. dub. 2. Pert. Nau. lib. 2. cap. 4. num. 222. qui multos allegat Gab. & alij quos refert, & ſequitur Nau. in cap. 25. nu. 42. Rodriq. in ſum. cap. 3. Sayr. in clau. Reg. lib. 12. cap. 14. nu. 29. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 30. dub. 6. num. 45.

Hoc tamen nó procedit in ſubſidium, & quando damnum illius, ad cuius iuſtitiã fiunt monitoria, eſt maioris conſiderationis, quam clientis, qui ſecreto negotium ſuum aduocato commiſit, vt per ſupracitatos authores, & in ſpecie per Nau. d. num. 42. accedit etiam Genuenſ. in prax. cap. 2. Ratio eſt, quia ex lege charitatis quilibet tenetur proximo in neceſſitate exiſtente ſubuenire, vt notum eſt, nam vnicuique mandauit Deus de proximo ſuo, & ſecretum naturale non obligat cum intereſſe partis, D. Thom. 2. 2. quæſt. 70. art. 1. ad ſecundum; Eſt communis reſolutio Theol. & Canoniſt. quam nouiſſimè probat ex multis Henric. Bobic. in cap. omnes de pœnit. & remiſſ. Leſſ. d. dub. 6.

Sayr.

Sayr.d.cap.120.num. 14. & 15. & quod teſtes teneantur deponere etiam de his, quæ ſecreto ſciunt imminente damno tertij, probant D.Thom.& Caiet.d.ar.1.D.Bonauent.in 4.diſt.21.ar.3.verſic. ad illud, Alex. de Aleſ.in 4.par. ſum.ar. vltim. ad fin. in reſp. ad ſecundum, Henricus de Gandauo quolibet.9. Syl.in verb. confeſſio 3. verſic. 5. quæritur Ioann.de Triburg.in ſum. S. Raymundi, tit. de pœnit.§. 59. verſic.peccata, idem in tit. de confeſſionis celatione,q.95.& tit. de teſtib.q.185.Ang.in verb.confeſſio vlt.nu.22. Nau. in cap. inter verba 11.q.2.& in ſum.cap.17.num.134. & ſeq. & cap. 18. num. 54. verſic. dixi.cap.25.nu.51.verſic.3.peccat, Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 30. dub.6.num.47.Sayr.d.cap. 20. nu. 14. & 15. & ex Canon. idem probant Innoc.in cap.omnis, nu. 7. de pœnit. Abb.in d. cap. omnes, & in cap. Sacerdos de offic. ordin. & in cap.intimauit, vbi etiam Felyn. de teſtib.Turrecremat.in cap. quidam maligni 5 q.9 Zabarell. conſil. 35. Henric.Bohic.in d.cap.omnis, nu. 43. & in cap.dilectorum de teſtib. cogen.vbi allegat D. Tho. & alios Theolog. & hoc iure vti, & practicari in Curia Neapolitana teſtatur Genuenſ.in Prax.cap.2.

Confirmantur etiam ſupradicta ex alia ratione; Nam delicta occulta proximorum pandere poſſumus,quando alicuius innocentis imminet damnum,Sot.de iuſt.& iur.lib.5.q. 7. ar. 1. Nau. in ſum.cap.18. num. 31.nam nullus tenetur famam proximi tueri in alterius præiudicium, probat Leſſ.loc.cit.cap.11. dub.9. & in dubio quale ſit maius damnum proximi ne innocentis, an famæ delinquentis,pro innocente reſpondendum eſt, Leſſ. loc. citat. & quando adeſt proximi damnum nō ſolùm poſſumus proximorum occulta delicta pandere,ſed etiam tenemur,Mol.de iuſt. & iur. tract. 4. diſp.5.num. 6.& diſp.24. Leſſ. loc. cit. ergò eo magis in ciuilibus exiſtente damno tertij cum Superioris præcepto.

Ampliantur ſupradicta,etiam ſi adfuerit iuramentum de ſeruando ſecretum,nam tale iuramentum, ex quo adeſt tertij præiudicium, non eſt ſeruandum,c.ſicut literis, vbi Abb. cap tua de iur. iuran. & iudicatum tanquam temerarium, idcircò non tenet Innoc.in d.cap. omnis, & in cap.qualiter,& quando,il ſecondo, de accuſat.Abb.in d.cap.Sacerdos num.2.Henric.Bohic.Ang.Leſſ. & Sayr. locis citatis, & poſt omnes Rodriq.in trac.de ordin.iudic.cap. 7.conc.10. & eo magis accedente Superioris authoritate,quæ ſemper in omni promiſſione dicitur excepta,l.fin.vbi Bal Ang.& alij, ff. qui ſat.dar cogan. Idcircò concludendum eſt aduocatum in caſu ſupradicto teneri ad deponendum, vt in puncto reſpondit Maſtrill. ſingul. 424.& deciſum refert Giurba dec. 95.In Sacro tamen Conſilio inoleuit praxis, quod quando inſtatur à parte, vt aduocatus aduerſarij deponat, nunquam cogit illum Iudex ad deponendum, niſi exhibitis articulis,Franchis deciſ.222.Thorus in compen.dec.in verb.aduocatus.

De fidelitate in Aduocato requiſita. Cap. IIII.

Aduocatus reuelans ſecreta cauſæ, non ſolùm peccat mortaliter, punitur pœna falſi, ſed etiam tenetur reſtituere omnia damna,l.1.vbi Bar.& Angel. ff. de præuaric. eſt communis opinio,quàm latè probat, & iuxtà eam dicit multoties fuiſſe practicatum, Menoch.de arbitr.caſ.537.nu. 25. & caſ.

& caſ.323.n. 9. Nec poteſt cęptam cauſam derelinquere, & pro altera parte patrocinari, nam aliàs diceretur præuaricator, d.l.1.ff.de præuaric. latè Simon de Præt. de interpr. vlt. volun. lib.1. interpret.1. dub.5. Carauit. Rit.3. num. 14. & rit. 99. An autem is, qui in prima inſtantia pro actore patrocinatus eſt, in ſecunda inſtantia poſſit pro reo patrocinari, Gloſ.in l.2.ff.de poſtulan. reſpondit affirmatiuè, idem probat Speculat.in tit.de aduocato, §.nũc tractemus, num.12. aſſerens ſic practicari in Curia Romana, & pro hac opinione, Ann.ſing.7. allegat Alex. Lanfranc. & alios; Contrarium tamen eſt verius, nam licèt cauſa appellationis non dicatur propriè eadem cauſa, ſed noua, aduocatus tamen, qui in prima inſtantia vnam partem defendit, & ſecreta cauſæ nouit ad aliam partem ſe transferendo notam præuaricatoris non euadet, Ioann. Andr.in cap.fin.de teſtib.in 6. Guliel.de Cuneo quem ſequitur Bal.in l.fin. ff. de poſtul. & tanquam præuaricatorem eſſe puniendum aſſerunt, Bald. & Pal. de Caſtr.in dicta l.fin. quos ſequuntur Peregrin.de iur.fiſci lib.7.tit.2.n.9. Idem eſt in aduocato, qui accepto ſalario pro vna parte conſuluit, Bal. Paul.de Caſtr.& Peregr.locis citatis, poſt alios Guttier. pract. quæſt. quæſt.30.

Dantur tamen caſus, in quo aduocatus licitè poteſt defendere contrarium eius, quod conſuluit, & primus eſt ſi varietur factum pro quo conſuluit, nam ex quo minima facti variatio variat deciſionem, idcircò aduocatus per contrarium defendere eius, quod primò conſuluit, Speculat. in d. tit. de aduocato, §. nunc tractemus, col.1. Abb. Dec.& alij, quos refert, & ſequitur Simon de Petr.in d.dub.5. ſolut.8.num.13. cum ſeq. Secundus eſt caſus, quando aduocatus efficitur principalis, vt puta, quia ſucceſſit illi, contra quem conſuluit, l. fin. ff. de poſtul. cap. infamis, §.tria 3.q.7. Gloſ. in cap.2.§.fin.in verb.eius de procur. in 6. alios allegat Rouit. in rubr. de poſtulan.

De Fiſci Patrono.
Cap. V.

ADuocatus Fiſci dicitur habere dignitatem, l.binos, vbi Bal. C. de aduoc.diuerſ.Iudic. Appellatur clariſſimus, l. & laudabile, & l.reſtituendæ, C. eod. tit. Præcedit cæteros aduocatos, etiam antiquiores, Ang. & Imol.in qui ſoluendo, ff. de hæred. inſtit. Craucet.in addit.ad Veſtrium, in tract. de vſuris Curiæ Romanæ, lib.2.c.8. vbi idem dicit eſſe in procuratore fiſcali, vt etiam aduocatos præcedat, probat etiam Peregrin.de iur.fiſci lib.7.tit.2. de aduoc.fiſcal.nu.15. cum ipſe etiam aduocatus dici poſſit, Gloſ.in l.non intelligitur, §. fin. in verb. reſtituitur, ff. de iur. fiſc. Et licèt officium procuratoris vilè ſit pro fiſco tamen dicetur nobilè, Iaſ. in rubr. C. de procurat. Ioan.de Plat. in l.vniuerſos, Cod.de decurionib.lib.10. Bonifac.de Curtil.tract. de nobilit. par.3.num.142. Peregrin.loc. cit.

Fiſci iura ſolicitè tueri debet eius aduocatus, non tamen calumnioſas inſtituere actiones, nàm aliàs teneretur de proprio damna reſtituere, l ſuccurritur, ff de excuſat.tutor. Io. Fab. in l.non eſt, C. in quib. cauſ. tutor. Boer. deciſione 324. Adeò verò grande delictum eſt iniurioſas inſtitui actiones à fiſci patrono, vt talia faciens viuus igne comburendus ſit, l. vniuerſi, C. vbi cauſ.fiſcal. Gramaric.deciſ.60. Rouit. in commentar pragmatic. rubr. de poſtul. Vbicunque adeſt fiſci intereſſe, audien-

diendus eſt ipſius aduocatus, aliàs ſententia nulla eſt, l. non intelligitur, §. Diuus, & l. ſi fiſcus, ff. de iur. fiſc. l. 2. C. ſi aduer. fiſc. l. fin. C. de aduoc. fiſc. quod ſecus eſt in cauſis priuatorum, nam ſententia ex abſentia aduocati non reſcinditur, l. velameoto, C. de poſtulan. l. 1. C. de bonor. poſſeſſ. contr. tab. Peregrin. loc. cit. ſolent tamen Iudices abſente aduocato vnius partis, concedere dilationem, donec reuertatur, ſi tamen de proximo eſt reuerſurus, l. ſi longius, vbi Ang. ff. de iudic. ſecus tamen eſt ſi longo tempore, vel ſi plures pro vna parte adſint aduocati, nam abſente vno, licèt magis inſtructo non conceditur dilatio, Bar. in l. ait prętor, num. 2. per illum tex. ff. ex quib cauſ. maior. Felyn. in cap. 1. vt lit. non conteſt. Mandoſ. in cap. quoniam contra num. 43. de probation. In omnibus cauſis criminalibus audiendus eſt fiſci patronus, nam Reipublicæ intereſt ne delicta remaneant impunita, & procedit etiam in cauſis Curiæ Admiratiæ, quando de ipſis agitur in magna Curia Vicariæ, vel in Sacro Conſilio, Franch. deciſ. 722. in cauſis verò ciuilibus in quibus fiſcus formatum habet intereſſe, non ſolū audiendus eſt, ſed remittuntur ad Tribunal Regiæ Cameræ Summariæ, iuxtà Reg. Pragmatic. In cauſis verò, in quibus non habet formatum intereſſe, ſed dubitatur ne ex ipſarum deciſione aliquid intereſſe oriatur, licitè poteſt in quocunque Tribunali aſſiſtere ex notabili deciſione, Angel. in auth nec ſi hęres, C. de letigioſ. allegat tex in l. ſi ità, §. dominus, vbi Albetic. ff. de vſu, & habit. Capyc. in inueſt. feud. in verb. gabellis, verſic. & his, qui territorio, & ità quotidiè practicari aſſerunt, Franch. deciſ. 117. Aloyſ. Leo in d. auth. nūc ſi hæres, Thorus in compend. deciſ. in verb. aduocatus Regij patrimonij.

Hic aut fiſci aduocatus, licèt maximas habeat prærogatiuas non poteſt tamen concedere ſaluum cōductum, ſiuè guidaticum delinquenti abſq; ſpeciali Proregis licentia, Afflict. deciſ. 4. Fortuh. Garz. in l. conuentionum, C. de pactis, Remig. Gamma de immunit. Eccleſiar. in 26. fallent. Ann. ſing. 9. & 462. Menoc. de arbitr. caſ. 337. nu. 10. Farinac. de carcerib. q. 29. nu. 98. de Ponte de poteſt. Proreg. rubr. de prouiſio. fieri ſolit. §. 4. n. um. 51. Borrell. ad Belluc. in ſpecul. Princip. rubr. 6. lit. Q. incipiente aduocatus, Thorus loc. cit. in verbo aduocatus fiſci.

Dicitur etiam Inquiſitor, qui Reos accuſat, l. ait lex, ff. de iure iur. l. qui iuriſdictioni, ff. de iuriſdict. omn. iudi. Bald. in l. ea quidem, C. de excuſation. & propterea dicitur contrahere inimicitiam cum accuſato in cauſa capitali, l. 1. §. qui autem, & §. ſed & conſtito, vbi Gloſ. in verb. aduerſario, ff. de calumniator. facit tex. in l. poſt legatum, §. is verò, ff. de his, quib. vt indig. Alberic. in dictionar. in verb. aduerſarius, Luc. de Penn. in l. 1. col. 2. C. de his, qui deferun. Io. de Anan. & Anchar. in cap. cùm P. Manconella, de accuſation. Butr. Rip. & Dec. in cap. 1. de iudic. Farinac. de indit. ad tortur. q. 49 nu. 73. Idcircò multi dixerunt, quod ſi aduocatus fiſci efficiatur Iudex, prout multoties vidi practicarum, poterit recuſari tanquam ſuſpectus ex capite inimicitiæ ab eo, quem in cauſa capitali habuit inquiſitum, Gloſ. in l. ſi pecuniam in princ. in verb. repetetur, ff. de condit. cauſ. dat. iuncto tex. in l. qui operas, ff. locari Gloſam prædictā, ſequuntur Pariſ. de Syndic. in verb. ſuſpicio, num. 5. Luc. de Penn. in l. 1. col. 2. in verb. inimicus, verſ. itē aduocatus, C. de his, qui ſe deferuer. ſicut in ſimili teſtes deponentes in cauſa capitali,

contra aliquem, iudicantur inimici, d.c.cùm P.Manconella,vbi Innoc. & cæteri Canoniſtæ,ſic & aduocatus fiſci, qui contra inquiſitum inſtat. Et quod inimicitia contracta ex cauſa aduocationis in cauſa capitali, ſit iuſta cauſa aliquem recuſandi, probant Blancus de indit. ad tortur.num.142.Meren.conſil. 87. inter Conſil.Crimin.diuerſ.tom.2. Et quod etiam conſanguinei inquiſitorum id poſſint, probant Rouit. in pragm.1.de ſuſp.Official.nu. 49. licèt contrarium Farinac. de indit. ad tortur.quæſt.49.num.37.

Quaſi poſſeſſio vtrum probetur per actum vnicum Iure proprio factum.

QVÆST. XL.

Exemplis affirmatiua pars aſtruitur. Cap. I.

EX doctrina Abb. in capit. cùm Ecclesia Suttina,num.22.vbi etiam Ripa num.52. de cauſ. poſſeſſ.& propriet. Ruin.conſ.106. num.9.lib.5. Crauett. conſil. 124. num.2. Roland. à Valle conſil. 47. num.27.lib.1.Menoch.conſil.126. n 6.vol.2.& de arbitr.iud.caſ.160. Reſpondendum eſt affirmatiuè; Quando autem actus dicatur fieri iure proprio,declarat tex.in l. fin.ff. quemadmod. ſeruitut. ammitt. ibi, (*niſi is, qui ſuo iure vti ſe credit*,) & ſic requiritur opinio vtentis,vt credat ſe proprio iure vti, & actum ex proprio iure facere, ad quod concordat tex.in l.1.§.A riſto, ibi, (*qui ſe putat ſuo iure vti*,) ff.de aqu.quotid.& æſtiu.l.fin.ff. de itiner. actuq; priuat. Gloſ.in d.l.fin.ff. quemadm. ſeru. am. Secus tamen eſt quando quis alia ratione,vel occaſione re aliqua vtitur,vel actum facit,l.1.§. Iulianus rectè ait, ff. de itiner. act. priu. vbi loquitur de eo, qui ob riui incommoditatem, vel quia via publica interrupta erat, per alienum fundum ambulauit,vel quando nulla ratione, vel cauſa actum facit, vt probat tex.in d.§.Iulianus;Et ſic ſtandum eſt dicto facientis actum, quod proprio iure fecerit, quando contrarium non conſtat, l. 1. §.hoc interdicto, ibi, (*ſufficit enim ſi iure ſe ducere putauit*,) ff.de aqu.quotid. & æſtiu.

Confirmatur: nam ſicut in dubio actus præſumitur proprio nomine geſtus, quando prodeſſe poteſt agenti,l.& magis, ff. de ſolution.Bar. in l.poſt mortem, §. ſi tutor, ff. quando ex fact.tutor.& in l.1. §. nunciatio, ff. de oper.nou.nuntiat.Tuſc. in verb. procuratorio,ac proprio nomine, concl. 424.Maſcard.de probation. concl. 38. & regulariter,actus cenſetur geſtus à faciente ex eo,quia ſibi prodeſt,& non quod vicino noceat, Gloſ. in l.luminum, §. fin.in verb.non teneri,ff.de damn.infect. Bald.in l.item lapilli,col.2.ff.de rerum.diuiſ.latè ad materiam molendinorum, tradit Ann. allegat. 91. numer.5.Item quando actus poteſt fieri ex duplici cauſa, cenſetur factus ex cauſa magis legitima, l. ſi non ex alia, ff. de hæredit. inſtitu. Crauett.conſil. 141. Item quando actus poteſt fieri ex aliquo iure ſpeciali, & ex diſpoſitione iuris communis, cenſetur factus ex vi iuris communis,l. quamquam, & in l. in teſtamento,la prima,C. de teſtam. milit.l.Centurio,vbi Alex. & Paul. de Caſtr.ff.de vulg.& pupill.ſubſt. Ratio eſt,quia firmior eſt diſpoſitio facta ex iure communi, quam ex ſpeciali,l. eius militis,§.militia miſ-

ſus,

ſus,ff. de milit. teſtam. Ripa in d. l. Centurio,num.25.Afflict.dec.257. latè Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt.4.num. 10. Et propterea Iudex, qui poteſt procedere tanquam Ordinarius, & tanquam Delegatus ſimpliciter procedendo, cenſetur procedere tanquam Ordinarius, Roman.in l. quanquam, C. de teſtamen. milit. Galliola in d. l. Centurio, num. 135. Vantius de nullitate in tit.de nullitate ex defectu iuriſdictionis Ordinarij, nu. 27. Immò, omni meliori modo, & via cenſetur factus, quia legis præſumptio non ad infirmandum, ſed ad confirmandum adaptatur, Bal. in l. quis filio,ff.de leg.1.Dec.in l.in cōtrahendo,ff.de reg.iur. Et idcircò ſi actus non poteſt fieri, niſi ſub certa forma, & modo, ſi ſimpliciter fiat, cenſetur eo modo, & forma factus, Iaſon.in l.Gallus,§.quidam rectè in 30. notab. ff. de liber. & poſth. Et non ſolùm cenſetur factus, vt omninò valeat, l.3.ff.de milit. teſtam. l.quoties,ff.de reb.dub.l.quoties,ff. de verb.obligat.cap.Abbate ſanè, vbi Gloſ.de verbor.ſignific. Bar.in l.2.C de edict.Diui Adrian tollen. Vantius de nullitate in tit. Quid ſit nullitas, num.24. ſed etiam, vt efficaciori,& potentiori,modo valeat, Bal.in cap. quia veriſimilè de præſumpt. & in cap. 1. de controuerſ. inter maſcul.& fęmin. in vſib. feud. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſump. 5. Et propterea,qui poteſt ex duplici iure poſſidere cenſetur ex magis efficaci poſſediſſe, Alex.conſ. 8.col.4.lib.3.& qui poteſt ex varijs modis beneficium conferre, cenſetur ex efficaciori, & firmiori modo conceſſiſſe, Aymon.Crauett. conſ. 322.num.3. Et qui ingreditur poſſeſſionem cauſa continuandi, ſi nunquam cępiſſet poſſeſſionem habetur,ac ſi in illo actu caperet, Bar. Imol. & Angel. in l. 3. ff. de acquir. poſſeſſ. Ratio eſt,quia quando actus non poteſt valere, vt confirmatorius, valet vt de nouo factus, ſi fiat ab eo, qui poteſt de nouo facere,l. 2.C.commun.vtriuſq; Iudic. Alex. in l.3.n.18.ff. de acquir.poſſ. & ſic refutatio feudi facta cum aliqua reſeruatione, ſi ad confirmandam refutationem tollatur reſeruatio, valet refutatio, ac ſi de nouo tunc facta fuiſſet,ſic refert iudicatum Anna alleg.97.

Ex omnibus iſtis confirmatur ſupraſirmata concluſio, quod actus in dubio cenſeatur iure proprio factus.

Sed quia ſumus in materia coniecturarum,& actus fundantes poſſeſſionem debent eſſe clari, & ſimplices, & non ęquiuoci, Anton. de Butr. in cap fin. col. 11. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Bal.in l.2.num.15. C.de ſeruit. & aqu. Soccin. conſil. 187. col.8.vol.2. Anna alleg.131.nu.11. & ſingul.3. Alex. Raud. conſil. 32. num. 15. & 16.vol.2. idcircò arbitrio Iudicis, relinquuntur Abb. in d. cùm Eccleſia Sutrina,num.24. vbi etiam Anton. de Butr num. 25. de cauſ.poſſeſſ.& propriet. Afflict. dec. 67.num.1.Menoch.de arbitr. Iudic. caſ.160.

Quod autem vnicus actus ſufficiat ad probandam quaſi poſſeſſionem iuris incorporalis,probat tex.in l. 1.§. quæſitum,ff.de aqu.quotid.& ęſtiu. vbi ad probandam quaſi poſſeſſionem iuris ducendi aquam per fundum alienum,ſufficit probare ſemel fuiſſe vſum; ſic etiam in materia electionis,ad probandam quaſi poſſeſſionem iuris eligendi,ſufficit probare, quod ſemel elegerit, d. cap. cùm Eccleſia, vbi Gloſ. in verb. triumi,vbi etiam Abb & Ripa, Bart. in l.1.§ hoc interdictō,ff de itiner. actuque priuat. Et in materia præcedentiæ ſufficit vnicus actus, taliter quod in ipſa manutenendus, & etiam manu armata defendendus,

 Bald.

Bald.in l.obſeruare,§.antiquam, ff. de offic.Proconſul. Cardin. Zabarell.conſil.62.col.2.Corneus conſ. 193.n.11.vol.2.Burſatus conſ.443. numer. 75. Ratio eſt, quia prælatio ex quaſi poſſeſſione eſt iudicanda, Imol. conſil.164.num.48.Menoch. conſil.126.nu.6.vol.2.Anna alleg. 231.& ſingul. 98. Fabius de Anna conſil.40.num.8. Et vnica collatio conſtituit aliquem in quaſi poſſeſſione conferendi, Andr.de Iſern. in cap. 1, col, fin.de controuer. feud. apud pares terminan. Dec. conſil. 117.& 123. ſi tamen collatio effectum habuit, Abb.in cap. cùm olim de cauſ.poſſeſſ. & proprier. Afflict. deciſ.282. Item per vnicam perceptionem, quis dicitur eſſe in poſſeſſione annuæ præſtationis, Andr. de Iſern.in cap.1.verſic.duobus, quid ſit inueſtit.& in cap.1.§.ſimiliter in oſtenditijs, col.2.de capit. Corrad. Guid. Pap. ſingul.980. Iacobin. de Sancto Georg. in l. ſi certis annis, C. de pact. Fabius de Ann. conſil. 80. num. 14. pro qua competit remedium poſſeſſorium ex vi capitulorum Regni, Afflict. deciſ. 135. de Ponte conſil.144. vol.2.

Iuriſdictionis quaſi poſſeſsio probetur ne per vnicum actum. Cap. II.

IN materia iuriſdictionis vnicus actus ſufficit ad probandam quaſi poſſeſſionem, Bar.in d.§. hoc interdicto, Fely.in cap.auditis, col. 8.de præſcript. Purpurat.in l. imperium, ff.de iuriſdiction. omn. iudic. Fab. de Anna alios allegat in addit. ſingularis 96.

In hoc autem aduertendum eſt, quia ſicut vna hirundo non facit ver, nec vnicus actus nundinationis conſtituit aliquem mercatorem, Gloſ.in l. 1.in verb.omnes, ff.de tribut.act.& in l.ſemper,§. negotiatores, ff. de iur.immunitat.Bald.in rubr.C.de conſtit.pecun. ità vnicus actus iuriſdictionis non tribuit iuriſdictionem, Bal.in l.item lapilli, num. 11. ff. de rer.diuiſ.Alex.Raudenſ.conſ. 32.lib.2.quia vſus iuriſdictionis debet ſaltem verificari in bino actu, l. 2.C.de Epiſcopal.audient. Dec. in rubrica de conſuetud.in fin. & in l. certi conditio, ff.ſi cert. petat. ſicut bina præſtatio decimarum, vel penſionum conſtituit ius decimandi, vel exigend. penſionem, Caualcan. deciſ.29.nu.14.Borrell.conſil. 10. n.21. latè Andr.Knichen. de ſuperioritat. eiuſue poſſ. ff. cap. 3. num. 157.cum ſeq.

Inducit tamen quaſi poſſeſſionem iuriſdictionis cùm infraſcriptis tamen circumſtantijs, & conditionibus videlicèt data capacitate facientis actum, Anchar. in cap. ſine poſſeſſione, col.24 de reg.iur.in 6.Innoc. in cap.dilectus, num.3.de Cappell. Monachor. Bar. in d. §. hoc interdicto, Alex.conſil.74.num.10. vol. 4. Abb.conſ.71.vol.2.Alban. conſ. 34.& 64. Vant. de nullit. tit. qualiter ſententia, & proceſſus, Menoch. conſil.725.num.11.lib.8.Sed ſtante incapacitate facientis actum, non ſolùm vnicus actus non ſufficit, ſed etiam ſi per mille annos fuerint exerciti non iuuant, Io.Andr. Imol. & Gemin.in cap.2.de præben.in 6. Abb. in cap. cauſam de præſcript. Roman.& Hypolit.de Marſil.in l.ſi certis annis, C. de pact. Nàm licèt conſuetudo & priuilegium æquiparentur, gloſ.in cap.nouit de iudicijs, & conſuetudo det priuilegium, cap. conqueſtus 8.q.3.cap.quia per ambitiones 64.diſtinc.& tex. notab.in cap.cùm contingat de for.compet. ibi, (*ex conſuetudine, vel indulgentia*) & Bal. notabiliter dixerit in l. quicumque, C. de ſeru. fugitiu. quod illud,

illud, quod eſt conſuetudinarium non eſt arbitrarium, & idem Bal. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poſſ. in vſib feud. dixetit, quod conſuetudo habet vim decreti, quod tenaciter eſt obſeruandum, & alia ſimilia, referat Alex. conſil. 74. lib. 4. loquens de antiqua conſuetudine, ob quam Reges conferunt beneficia Eccleſiaſtica, ſupradicta tamen procedũt data capacitate poſſidentis, Bal. in l. 1. ff. de emancipat. liberor. vel niſi allegaret priuilegium, & probaret per poſſeſſionem, Bal. in l. reſcripta, C. de præcib. Imperat. offerend. Alex. d. conſil. 74. num. 20. ſed de hoc aliàs.

Intelligitur etiam, vt vnicus actus probet quaſi poſſeſſionem iuriſdictionis, quando eſt actus vniuerſalis denotans animum facientis actum eſſe velle vniuerſaliter poſſidere, Abb. & Alban. locis citatis. & propterea, Innoc. in d. cap. dilectus de Cappell. Monach. dixit, quod optimus actus eſt declarans iuriſdictionẽ ſi in aliquo Oppido, vel Ciuitate fiat bannum prohibitorium alicuius rei nomine illius, qui prætendit habere iuriſdictionem, nàm licèt de facto non exequatur, probat poſſeſſionem, & magis iuuat ſupradictus actus, quam iuramentum fidelitatis vel ligij homagij, quod forſan à vaſſallis Oppidi præſtaretur.

Intelligitur etiam quando vacans eſt poſſeſſio, quia tunc, qui in vno actu iuriſdictionem exercet, in vniuerſum quaſi poſſidere, dicitur Innoc. in cap. dilecto de offic. Archidac. facit tex. in cap. 1. de Relig. domib. vbi Innoc. Abb. in cap. cùm inter de re iudic. Natt. conſil. 98. num. 25. Secus tamen ſi ab alio vniuerſaliter poſſideretur, quia tunc in illo, tantùm actu particulariter geſto cenſetur acquiſita quaſi poſſeſſio, l. quod meo, §. fin. ff. de acquir. poſſeſ. cap. auditis, & cap. cùm olim de præſcrip. vbi exercens Iura Epiſcopalia præſcribit tantùm in illis, quę exercuit, ex trita illa ratione, quod tantùm eſt præſcriptum, quantùm eſt poſſeſſum, Bar. in d. l. 1. §. hoc interdicto.

Supradicta tamen limitantur, quando actus iuriſdictionalis exerceretur in perſonam aliquam territorij, nam tunc cenſetur eſſe in quaſi poſſeſſione omnium perſonarum illius territorij; Ratio eſt, quia perſonæ, reſpectu ſubiectionis connexionem dicuntur habere, & ſicut dicimus in gleba territorij, quod qui in vnam ingreditur, totum territorium poſſidere dicitur, ſic qui in vna perſona iuriſdictionem exercet, Innocen. & Natt. locis citatis; Per quos tamen actus, quia dicatur eſſe in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis, latè explicat Maſcard. de probation. concl. 947. Andr. Kchinchen loc. cit. d. c. 3. de ſuperior. & iur. poſſeſſ.

Quid dicendum in actibus iure familiaritatis, facultatis, aut amicitiæ factis. Cap. III.

Notandum eſt etiam pro principalis concluſionis explicatione, quod actus vnicus ſufficit ad probandam quaſi poſſeſſionem iurium incorporalium ſi iure proprio fiat, ad differentiam actuum meræ facultatis, vel qui iure familiaritatis, vel amicitiæ fiunt, nam actus meræ facultatis nullum ius tribuũt, etiam ſi longo tempore fiant, l. 1. §. Marcellus, & l. ſi eo fundo, ff. de aqu. quotid. & æſtiu. vbi nulla exiſtente ſeruitute poſſum diuertere aquam, quæ ex meo prędio in tuum fluit, etiã ſi longo tempore fluxerit probat etiam tex. in l. Proculus, ff. de damn. infect. & in l. 2. ff. de via publ.

publ. Sic etiam vaſſalli, qui longo tempore acceſſerunt ad molendum in molendino domini, non poſſunt cogi ad illuc accedendum, & recedendo non dicuntur dominum iure ſuo ſpoliare, Abb. in cap. Abbate ſanè de verbor. ſignific. Io. Faber in §. æquè, inſtit. de action. Ripa in l. quominùs, num. 132. ff. de fluminib. Boer. deciſ. 125. Theſaur. deciſ. 16. Couar. in §. poſſeſſor de reg. iur. in 6. Sic etiam, is, qui per mille vices hoſpitio receptus fuit, nullum ius hoſpitandi, acquirit Innoc. in cap. bonè, il ſecondo de poſtulat. prçlat. & in cap. cùm Eccleſia Sutrina, nu. 5. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Cyn. in l. 1. C. de ſeruit. & aqu. Io. Andr. in cap. Ioannes de cleric. coniug. Sic etiam in ruſtico, qui quotannis par Caponum obtulit alicui nobili, & ſi longo tempore, nullum ius nobili, per id acquiſitum fuit in l. cùm de in rem verſo, ff. de vſur. Innoc. & Ioann. Andr. locis ſupracitatis; Sic etiam beneficium manuale, quod ſui natura eſt reuocabile, & ſi longo tempore Prælatus non reuocauit, non efficitur irreuocabile, Abb. & Dec. in cap. ad noſtram de confirmat. vtil. vel inutil. Ratio eſt, quia quæ gratis fiunt, non debent ad neceſſitatem reduci, quia actus voluntatis non obligat vltrà voluntatem, l. voluntariè, C. de excuſation. tutor. Bar. in l. 4. C. ne vxor pro marit. & in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itiner. actuque priu. Idcircò in actibus merę facultatis nulla poteſt conſiderari poſſeſſio, Gloſ. in l. ſolet ff. de offic. Proconſ. Bar. in d. l. cùm de in rem verſo, Bald. in tract. de præſcription. in 4. particula quintæ partis principalis, q. 5. Abb. in cap. ex parte, num 7. de conceſſ. pręben. in cap. Abbate ſanè de verb. ſignif. Surd. conſil. 127. vol. 1. Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 160.

Ampliatur hæc concluſio, quod ſupraſcripti actus voluntarij ſint impræſcriptibiles, Io. Andr. in cap. non eſt de conſuetud. in 6. Innoc. in d. cap. cùm Eccleſia, Abb. in cap. quoad translationem de offic. deleg. Fely. in rubr. de præſcript & in cap. cùm acceſſiſſent de conſtitut. Villalobos commun. opin. §. præſcriptio, num. 154. & licèt in contrarium facere videatur, quod mare licèt impreſcriptibilè ſit, l. fin. ff. vſucapion. l. iniuriarum, §. fin. ff. de iniur. poteſt tamen conſuetudine effici propriũ alicuius, vt puta ſi longo tempore vſus fuerit, l. ſanè ſi maris, vbi Gloſ. & Bart. ff de iniur.

Ampliatur ſecundò, vt per actus meræ facultatis regulariter non poſſit induci conſuetudo, l. 2. C. de ſeruit. & aqu. Cyn. in l. 1. & 2. C. quæ ſit longa conſuetud. Bart. d. l. cùm de in rem verſo, Abb. in cap. Ioannes in fin. de cler. coniug. vbi Additio litt. D. alios allegat.

Ampliatur tertiò, vt prætendenti aliquod ius fundatum in actibus merę facultatis nullum competat remedium poſſeſſorium. Ratio eſt, quia vbi non competit petitorium, nec poteſt dari poſſeſſorium, Bart. in l. fin. ff quor. bonor. Et licèt maxima ſit controuerſia inter Canoniſtas, & Ciuiles, an in annuis præſtationibus locum habeat poſſeſſorium, prout latè tradunt Ripa in d. l. fin. Alex. conſil. 94 vol. 7. Menoch. de recuperand. poſſeſſ. remed. 1. num. 88. Cacher. deciſ. 99. num. 10. Omnes tamen concordant, quod niſi annua præſtatio fundetur in aliquo iure reali fundato in re, vel perſona, non datur remedium poſſeſſorium, & ità intelligitur doctrina Innoc. & Abb. in cap. quęrelam in 3. notab. de elect. Io. Fab. in §. præiudiciales, num. 15. inſtit. de action. Affl. deciſ. 395 num. 5 & facit tex. in cap. peruenit de cenſib. ſed per actus meræ facultatis certùm eſt, nullum ius

acquiri,

acquiri, vt ſupraprobatum eſt, ergò nullum remedium poſſeſſoriũ competere poteſt, licèt contrarium probet de Ponr.confil.144.ſed contra ipſum latè ſcripſit Ioan. Dominicus Taſſonus in allegat. pro Chartuſia, D.Laurentij propè Padulam.

Limitantur ſupradicta, & primò quando is, qui actum ex mera facultate facit, prohibetur facere, & prohibitioni acquieſcit, nàm tùnc à prohibente acquiritur quaſi poſſeſſio, Gl. in l.qui luminibus, ff.de ſeruit vrbanor.prædior.Bal.in l.item lapilli. ff. de rer.diuiſ.Rip in d.cap. cùm Eccleſia Sutrina, num. 50. Couar. in cap.poſſeſſor, §.4.num 6. Menoch. loc.cit. Hinc eſt, quod licèt venatio communis ſit omnibus, ſi tamen Baro prohibeat, & vaſſalli prohibitioni acquieſcunt, Baro dicitur eſſe in quaſi poſſeſſione prohibendi, Iacobin.de Sancto Georg. in inueſtitura feudali, in verb.& cùm venationibus, Roderic. Suar.allegat. 16. Caſſaneus in conſuetud. Burgund. rubr. 13.§.7. num. 4. Vndè datur pro cautela Baronibus, quod ſi velint acquirere ius prohibendi venationem, emittant Proclamata pœnalia, ne vaſſalli venentur; Nam ipſis acquieſcentibus, dominus dicitur eſſe in quaſi poſſeſſione prohibendi, Menoch.loc.cit. Et è contrariò datur cautela vaſſallis, vt, cùm primum proclama eius innotuerit, ad ſuperiores appellent, Rip. in d.l.quominùs, n.133.Caſſaneus, & Suar.locis citatis, Grammar.dec. 67.num. 14. Cancer. variar. reſol. cap.2.de iuriſd. omn. Iudic. & for. compet.num.79 & ſeq.

Limitatur ſecundo fauore piæ cauſę, vt per actus merę facultatis longo tempore factos, inducatur obligatio faciendi, probat tex.in cap. ad Apoſtolicam, de Simon. vbi licèt pro Sacramentis nihil recipi poſſit, laudabilis tamen conſuetudo laicorum aliquid dandi obſeruanda eſt, ad quod facit dictum Io. Fabr. in §. Pauonum de rer.diuiſ. quod ex diuturna præſtatione, licèt liberaliter inceperit, videtur ſe velle obligare, ex hoc Cappellanus poteſt petere, quod Parocchiani compellãtur ſoluere cereum, vel aliud donũ, quod certo tempore ſolebant offerre, idem probat Abb.in cap.ſuam, & in cap. cùm Iacobus de Simon. Ad idem facit Conſilium Federici de Sen.155.vbi probat, quod Presbyter, qui ſolitus eſt in die Purificationis dare candelã laicis, tenetur eam continuare, & tanquam fauorabilis conſuetudo eſt amplectenda, idem probat Felyn.in d.cap.ad Apoſtolicam, numer.3. facit etiam dictum Bar.in l.priuilegia, C. de Sacroſan. Eccl. vbi per illum tex. dixit, quod Vniuerſitas ſi eſt ſolita date certam eleemoſynam pauperibus, non poteſt illam reuocare, idem probat Abb.in cap.penul.de ſepult.Felyn. in cap.Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, nu. 97.de conſtit. faciunt etiam dicta per Auendados de exequen. mandat.Regijs lib.2.cap.4.num.18.vbi allegat Paul. de Leazar. in cap. in litteris de reſtit.ſpoliat.& Hipolyt. de Marſil. ſing. 190. qui probant, quod fauore piæ cauſæ ex actibus merę facultatis longo tempore factis inducitur obligatio faciendi, & latè etiam hanc opinionem, probant Cachera.deciſ.199. num. 18.

Confirmantur ſupradicta; Nam licèt tempus non ſit cauſa, neque modus inducendi obligationem, fauore tamen piæ cauſæ indùcit, ſicut fauore alimentorum, iuxtà tex.in l. 1.C.de fideicommiſſ.latè Tiraquel. de priuil.piæ cauſæ priuil.60.Surd. conſil.254.

In contrarium tamen facit, quod nemo cogitur eleemoſynam facere, cap.1.& 2.83.diſt. Abb. in cap. 1. num.8. de empt. & vendit. quia eſt

actus

actus meræ facultatis, Boniſac. Vitalin. in Clemen. abuſionib. nu. 59. de ſent. excomm. vbi etiam Anton. Burg. num. 24. teſtatur de communi; Et propterea, qui quotannis certam eleemoſynam erogare conſueuit, ſi ab illa deſiſtat, non poteſt cogi, Dec. conſil. 215. Bald. Couar. & Menoc. locis ſupracitatis, & contra Bar. in d. l. priuilegia tenuerunt, ibid. Fulgoſ. & Paul. de Caſtr. Cyn. Imol. & Fulgoſ. in l. non amplius, ff. de leg. 1. vbi etiam Alex. num. 5. & conſil. 209. vol. 4. Salycet. in auth. caſſa, & irrita, C. de Sacroſan. Eccl. Et hoc ea ratione, quia ex actibus merę facultatis non inducitur quaſi poſſeſſio, & hanc opinionem, latè probat Taſſonus in d. allegat. pro Charruſia.

Pro reſolutione tamen eſt aduertendum, quod aut loquimur de pręſtatione ex aliqua rationabili cauſa introducta, aut de eleemoſina ex ſimplici proueniente: Primò caſu certũ eſt ex frequentatis actibus induci laudabilem conſuetudinem, quæ ſeruanda eſt, & ità procedit tex. in cap. ad Apoſtolicam, vt optimè aduertit Abb. in dicto cap. ſuam de Simon. & in hoc ſenſu procedunt, latè allegata per Cacher. in d. dec. 199. vbi agit de obligationibus ſolitis fieri Parocho, & procedunt etiam dicta per Paul. Eleazar. in d. cap. in litteris, & per Auendad. & Federic. de Sen. locis citatis; Niſi tamen præſtatio eſſet difformis, nam & ſi longo tempore fiat, nullũ ius tribuit, Auendad. de exeq. mandat. Regij. lib. 2. cap. 4. num. 17. allegat Bal. in l. obſeruare, §. non verò, ff. de offic. Proconſul. Angel. in l. malè agitur, C. de præſcript. trig. vel quadrag. ann. Iaſ. in l. quominus num. 28. ff. de fluminib. Secundò caſu, certùm eſt nullo vnquam tempore ſolitam eleemòſynam pręſcribi, nam contrà Bar. in d. l. priuilegia tenuerunt, Cyn. Imol. Fulgoſ. Alex. Salycet. Paul. de Caſt. Dec. Couar. Bal. & Menoch. locis ſupracitatis: Poteſt tamen ipſius doctrina intelligi, quando Ciuitas priuilegiando aliquos regulares conceſſit aliquam eleemoſynam, nam tunc eſt irreuocabilis: ex regula, quòd priuilegium conceſſum non ſubdito, eſt irreuocabile, cap. 1. de probat. Innoc. in cap. innotuit, in verb. Theologos, de iudicijs, & ità in proprijs terminis, tradit Alexan. in d. conſil. 209. Regalis tamen eleemoſyna ſolita elargiri, & ſi ex Principis voluntate perpetuam habet firmitatem, probat tex. in l. priuilegia, vbi Bart. & alij, C. de Sacroſan. Eccleſ. in quo tex. Imperator, mandat non reuocari ſolitas eleemoſynas, ſed perpetuò continuari, & eſt notandum in hoc Regno, in quo ſolet Rex Regularibus aliquot modios ſalis concedere.

Notandum eſt, etiam pro principalis concluſionis declaratione, quod vnius actus debet eſſe iure proprio factus, & non familiaritatis, ad hoc, vt, inducat quaſi poſſeſſionem, l. qui iure familiaritatis, vbi Bar. Paul. de Caſtr. & alij, ff. de acquir. poſſeſſ. Qui enim re alienam vtitur, nullum ius acquirit, niſi conſtet, quod proprio iure ſit, nàm aliàs videtur iure familiaritatis vſum fuiſſe, Innoc. in cap. bonę, il ſecondo, de poſtulat. Prælat. & in cap. cùm Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Titulus autem familiaritatis, ad excludendum delictum, (quod de iure non præſumitur, l. meritò, ff. pro ſocio) inuentus fuit, Oldrad. Iacob. de Arena, Bar. Paul. de Caſtr. & alij in d. l. qui iure familiaritatis, Socc. conſil. 131. vol. 1. Et locum habet quoties non conſtat de alio titulo, Soccin. loc. cit. & conſil. 61. num. 4. vol. 1. Alciat. de præſumpt. præſumpt. 23. Menoch. de præſumpt.

lib. 6.

lib.6.præſumpt.67.nu. 11. & ratio eſt, quia quilibet poſſidens ſuo iure, & nomine, & non alieno cenſetur poſſidere, Bar. & Salycet. in l. 2. C. de acquir. poſſeſſ. Alex. conſil. 136. num. 2. lib. 1. Pariſ. conſil. 75. lib. 4. num. 7. Roland. à Valle conſil. 46. num. 44. lib. 3. Natta. conſil. 514. num. 26. lib. 3. Et ex titulo antecedente, quis cenſetur poſſidere, l. 1. §. 1. ff. de except. rei iudic. l. quędam mulier, ff. de rei vendicat. Bar. in d. l. 2. C. de acquir. poſſeſſ. Lucas de Penn. in l. 3. præſumpt. 23. C. de apocis public. lib. 10. Soccin. conſ. 15. num 7. lib. 4. Cacheran. dec. 21. Gabriel. conſil. 32. num 2. lib. 1. Et ratione pręcedentis cauſæ actus cenſetur geſtus, Bar. in l. quæ ſub conditione, ff de condit. & demonſtrat. Barbat. conſil. 11. col. 6. in fin. lib. 2. Menoch. remedio 1. recuperandæ poſſeſſionis, num. 268. ſic etiam in exequutione præcedentis tractatus cenſetur actus geſtus, l. 3. §. verum quęri poterit, ff. de manumiſſion. l. qui in aliena, §. ſi is, qui putabat, ff. de acquir. hæred. Propterea procurator ad aliquid certũ faciendum, ſi poſtea ſimpliciter illud faciat, procuratorio nomine feciſſe dicitur, l. pignori, §. fi. ff. de vſucapion. Alciat. de præſumption. præſumption. 24. Idcircò nunquam cenſetur, quis iure familiaritatis poſſidere, niſi nullo alio præcedente titulo, vel cauſa, vt optimè Socc. d. conſil. 131. num. 1. quia ius familiaritatis nihil prodeſt ad poſſeſsionem, vel quaſi, vt ſupraprobatũ eſt.

Et confirmatur, nam filius, qui fundum matris longo tempore coluit, nullum ius acquiſiuiſſe dicitur, quia iure familiaritatis id cenſetur, feciſſe, Bar. in d. l qui iure familiaritatis; Et procedit etiam ſtante ſtatuto, quòd ſi filius fuerit repertus poſſidere bona patris, teneatur ad onera hæreditaria, nam ſi poſſideat fundum, qui fuit patris, ſed ob dotes ſuæ matris conſignatus, non per hoc tenetur, quia non cenſetur voluiſſe matrem fundum filio renunciare, ſed potiùs permittere, quod iure familiaritatis poſſideat, Paul. de Caſtr. in d. l. qui iure familiaritatis, Ruin. conſil. 174. num. 4. lib. 1. Sic etiam, & in filio, qui bona patris adminiſtrauit ipſo patre ſciente, & patiente, quia non cenſetur procuratorio nomine gerere, ſed iure familiaritatis, Ruin. conſil. 141. num. 3. & ſeq. lib. 4 Hinc fit, vt pater non teneatur de geſtis per filium, niſi quatenùs ſciuit, & prohibere potuit l. fluminum, §. quamquam, ff. de damn. infect. Ex regula iuris, quod de delictis patratis à familiaribus, vel coniunctis, ille tantùm tenetur, ad cuius commodum commiſſum fuit, & ſciuit, & prohibere potuit, cap. conſtitutis, il ſecondo, de teſtib. Bart. & Alex. in l. de pupillo, §. ſi quis pretori in decima quæſtione, ff. de oper. nou. nunciat. Idem eſt in fratre, qui bona ſororis adminiſtrando domos locauit, & penſionem exegit, nam iure familiaritatis, id feciſſe dicitur, Bar. in d. l. qui iure familiar. Curt. Iun. conſ. 108. n. 26. Ruin. conſil. 38. nu. 13. lib. 1. conſil. 174. n. 4. lib. 1. Menoch. de arbitrar. caſ. 160. Idem, & in fratre primogenito, cui pater reliquit feudum, cùm onere prouidendi alijs fratribus, ſi per viginti annos permiſit, quod Officiales ab ipſo, & à fratribus deputarentur, non cenſetur, ſibi præiudicaſſe, nec ſecundogeniti aliquod ius acquiſierunt, nam geſta per ipſos cenſetur fuiſſe iure familiaritatis, Paul. de Caſtr. in d. l. qui iure familiaritatis, vbi dicit ſic conſuluiſſe, & eſt in coſil. 178. vol. 1. refert, & ſequitur Ruin. conſil. 34. nu. 13. lib. 1. Sic etiam, & in vxore, quæ colligit fructus rerum viri ipſo viuente, nam cenſetur iure familiari-

tatis facere, ità etiam & poſt mortem ipſius, ne cenſeatur ſibi titulum poſſeſſionis mutaſſe, Socc. d. conſil. 130. vol. 1. Idem & in vito, qui reperitur in poſſeſſione bonorũ vxoris nulla præcedente dotis conſtitutione, nam cenſetur iure familiaritatis poſſidere, Salic. in l. ob maritorũ, C. ne vxor pro marito, Soccin. Senior. coſil. 131. num. 1 lib. 1. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 67. num. 11.

De alienatione bonorum Eccleſiaſticorum.

QVÆST. XLI.

Expenduntur requiſita ad hoc, vt alienatio bonorum Eccleſiæ ritè fiat. Cap. I.

PEr Sacros Canones, & extrauagant. Pauli Secundi ſub tit. de reb. Eccleſ. non alienand. latam in anno 1465. & confirmatã à Paulo Quarto in anno 1555. ac nouiſſimè ab Vrbano Octauo in anno 1623. ac per Decretum Sacræ Congregationis Cardinalium concilij Tridentini interpretum die 7. Septembris 1624. prohibita eſt bonorum Eccleſiaſticorum alienatio. Supponendum autem eſt præfatę diſpoſitionis efficaciam hodiè vigere, & in praxi ſeruari, non ſolùm quòad nullitatem contractus, ſed etiam quòad pœnas: ità teſtantur Bertachin. tract. de Epiſcop. par. 4. cap. de poteſt. Epiſcop. in temporalibus num. 109. Roland. à Vall. conſ. 15. num. 9. lib. 1. Auendan. de exequend. mandat. par. 1. cap. 4. num. 30. Beginten. deciſ. 13. Caualcan. dec. 43. & 45. par. 1. Anton. var. reſol. lib. 1. reſol. 21. n. 15. Anna conſ. 39. Rota Romana in nouiſſim. deciſ. 82. parte 1. Genuenſis in praxi c. 50 Barboſa de officio Epiſcopi alleg. 95. num. 48. & alij.

Hæc autem alienatio, vt rectè fiat, duo requirit, videlicèt cauſam, & ſollemnitates, vt in d. extrauag. ambitioſè, & probatur etiam in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. Clem. 1. eod. tit. Couar. variar. reſol. lib. 2. cap. 17. Mol. de contract. diſp. 468. Caualcan. deciſ. 35. nu. 31. & 451. par. 1. Rota Lucenſis deciſ. 67. & 74. Rota Romana, apud Seraphinũ deciſ. 508. Grammatic. deciſ. 79. Capyc. deciſ. 105. & 113. Et quoniam vtrumque copulatiuè requiritur, ſcilicèt ſolemnitas, & cauſa, Gloſ. in cap. ad noſtram, in verb. enorme, vbi Abb. numer. 8. de reb. Eccleſ. non alien. alterò eorum deficiente actus corruit, cap. ſinè exceptione, vbi Lauren. de Rodulphis, 12. q. 2. De comm. opinione reſtantur Soccin. conſil. 29. num 8. lib. 1. Dec. conſil. 142. & 204. 282. Iaſon. conſil. 116. lib. 4. Couar. Caualcan. & Anna locis citatis. Et quod deficientibus ſollemnitatibus, licèt adſit cauſa, videlicèt neceſſitatis, vel euidentis vtilitatis, iuxtà Gloſ. in ſumma 12. q. 2. & in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. & in d. extrauag. ambitioſè, actus corruat, fuit multoties deciſum, Franch. dec. 35. Rot. Florentina, apud Magonium deciſ. 69. Guid Pap. deciſ. 149. Ioſeph. Ludouic. deciſ. 93. Caualcan. dec. 16. alias Rotæ deciſiones congerit Ricc. in prax. alienat. Eccleſ. deciſ. 7. num. 3.

Et licèt Gloſ. in d. cap. ſinè exceptione, in verbo profuturam in fin. & in d. q. 2. in ſum. dixerit, quod alienatio bonorum Eccleſię facta cùm legitimis ſollemnitatibus, cauſa tamẽ legitima non exiſtente, valet, niſi ab

Eccle-

Eccleſia tanquam læſa reuocetur, cõmuois tamẽ opinio eſt in contrarium, videlicèt nullam eſſe elienationem, ſiuè deficiat in cauſa, ſiuè in ſolemnitate, Gloſ. penul. in cap. 1. vbi etiam Abb. num. 7. de io integ. reſtit. & in cap. tua, de his, quæ fiunt à Præl. fin. conſil. capit. & in cap. nulli, numer. 7. de reb. Eccleſ. non alien. Couar. in d. cap. 17. Molin. in d. tract. de contract. diſp. 468. num. 14. Nau. de alienat. rer. Eccleſ. nu. 9. Et apertè probatur communis opinio, in d cap. 1. de reb. Eccl. noo alien. in 6. & in d. Clem. 1. eod. tit. Opinio tamen Gloſ. in d. cap. ſine exceptione procedere poteſt, quando alienatio fuit facta cùm ſollemnitatibus, & cauſa exiſtimata legitima, quã poſtea conſtet nõ fuiſſe legitimam: Anton. de Burr. in cap. in Apoſtolica, de his, quæ fiu. à Præl. colligitur ex Gloſ. in d. cap. ad noſtram de reb. Eccl. non alien. Nau. loc. cit. num. 10.

Idcircò, quia contractus eſt nullus ſiuè deficiat cauſa, ſiuè ſollemnitas, poteſt propria authoritate reuocari, d. cap. ſi quis Præsbyterorum, & in d. cap. nulli de reb. Eccl. non alien. & in hoc caſu poteſt quis propriam turpitudinem allegare, Abb. & omnes Canoniſtę in d. cap. ſi quis Pręsbyterorum, Rota dec. 17. Et etiam ſtante iuramento in contractu appoſito, nam in damnum Eccleſiæ iuramentum, Prælatum iurantem non ligat, cap. 2. vbi Gloſ. in verb. Iuramenti, de reb. Eccl. non. alien. in 6. Gloſ. io d. cap. ſi quis Præsbyterorum, in verb. alienatur: Et tale Iuramentum dicitur potiùs periurium, idcircò non obſeruatur, cap. 1. ibi, (*non enim iuramenta*,) de his, quæ fiun. à mai. par. cap. Et ad euitandas Cenſuras, quantò citiùs Prçlati, vt indemnitati Eccleſiarum conſulant, reuocare debent, alienationes, d. c. ſi quis Præsbyterorum; ibi, (*celeriter*,) vbi Gloſ. Et repetitur res alienata vna cùm fructibus, d. cap. nulli, Couar. variar. reſol. lib. 1. cap. 3. num. 8. Rota diuerſ. deciſ. 14. par. 1. deciſ. 246. par. 2. Surd. conſil. 249. Bonæ tamen fidei poſſeſſori pretium reſtituendũ eſt vna cùm intereſſe, Gloſ. in cap. vulterane, 12. q. 1. eſt communis opinio legiſtarum in Auth. qui rem, in l. iubemus, C. de Sacroſan. Eccl. Imol. in d. cap. ad audientiam, Berou. in d. cap. ſi quis Præsbyterorum.

Procedunt dicta, vt non ſolùm alienans poſſit alienationem abſque debitis ſolemnitatibus, & cauſa factam, propria authoritate reuocare, ſed etiam confirmans alienationem, ex Gloſ. & Bar. in l. cùm pater, §. Libertis, ff. de leg. 2. Bertacch. de Epiſc. par. 4. q. 40. num. 20.

Quod autem dictum eſt de reuocatione propria authoritate, procedit, vt ipſemet Prælatus alierãs, vel ipſius ſucceſſor reuocare poſſit, non autẽ alter ex contrahentibus; nã, cùm fauore Eccleſiæ introductum ſit, vt cùm legitima cauſa, & debitis ſollemnitatibus fiat alienatio, ipſa tacente, ex quo ipſius vtilitas adeſt, licèt defectus ſit in ſollemnitatibus, altera pars conqueri non poteſt, Innoc. Hoſtienſ. & Zabarell. in cap. 1. de his, quæ fiu. à Præl. abſq; conſ. cap. Abbas in cap. diuerſis fallacijs, de cler. coniug. Dec. in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 31. de conſtit. Rodoanus de reb. Eccl. non alien. q. 47. & 58. Rot. Rom. diuerſ. deciſ. 133. vol. 2. & deciſ. 261. vol. Seraph. deciſ. 374. Puteus dec. 310. lib. 1. & 365. lib. 2. Ricc. d. deciſ. 7. in fin. vbi aliàs Rotæ deciſ. allegat, & pro concluſione facit tex. notab. in l. cùm hi, §. tranſactionem de tranſaction. per quem tex. multi tenent alienationem rerum Eccleſiæ, cùm euidente eius vtilitate, validam eſſe abſque aſſenſu, quos refert

Gabr.com.concluſ.tit.de reb. Ecc. non alien.conc.1.num. 2. latiſſimè Ricc.in 1.par.dec.dec.192.n.5.vbi allegat varias Rotæ deciſiones. Et propterea cõductor bonorũ Eccleſię, vltrà trienniũ non poteſt dicere de nullitate contractus ad euitandã ſolutionem penſionis, Creſcent.deciſ.1.de locat.Ricc.loc.cit. deciſ.9. Hoc autem intelligendum eſt, quod exiſtente alienatione in euidentem Eccleſiæ vtilitatem ſi in ipſa vult perſiſtere, non cogitur inſtante altera parte reſcindere contractum, benè tamen ipſum validare impetrando aſſenſum, & ità intelligenda eſt doctrina, Innoc.& aliorum ſupra allegatorum, vt latè proſequuntur Corſet.in ſingularib.in verb. pupillus, Tiraquell. de legib. connubial. poſt tractatum prædictum, Gloſ. 6. 10.q.num.89.& ideò Sacr.Conſil. Neapol. teſte Domino de Franch. deciſ.35. Beneficiario contendenti alienationem fuiſſe in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, terminum impartiuit ad impetrandum aſſenſum, quo elapſo, & non impetrato, declarauit contractum nullum, & ità procedunt prædicta per Marium Antonium lib.1.variar.reſol.cap.5. & per Theſaur.for.Eccl.par.1.cap.10.

Ampliantur ſupradicta, vt procedant etiam ſi alienatio fuerit facta reſeruato aſſenſu, ſi tamen antè ipſius impetrationem tradatur poſſeſſio, contractus eſt nullus, & fit locus diſpoſitioni, dictæ extrauag. ambit. Franch. deciſ. 267. Quaran.in compen. bull.verb. alienatio, num.9. in prin. alllegat Nau. conſil. 1.de reb. Eccleſ. non alien. Et licèt multi dicant, quòd quando reſeruationi aſſenſus apponitur clauſula, nec aliter, nec alio modo, etiam ſi tradatur poſſeſſio, nullus erit locus pœnæ, vel nullitati, nam talis reſeruatio inducit conditionem, Gloſ.in l.ſi quidem, C.de exceptio. Caputaq.dec.82.par.2. Caſſiodor. deciſ.2.num.7.de Simon.& inducit etiam formam, Boetius deciſ. 243. nu.11. & in ſpecie, de qua agimus, tradunt Iaſ.in l.2.C.de iur.emphyt. Felyn. in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit Mynadoys dec.24.Molfeſius conſil. 44. num. 22. Tamen Conſilium Neapolitanum declarauit contractum nullum, Grammat. deciſ.49.refert Franch.d.dec.267. & Clemen.VIII. declarauit locum fuiſſe pœnis Genuenſ.d.cap.50. ex illa ratione; quia proteſtatio contraria facto non iuuat, l.non ſolùm, §.morte, ff de oper.nou.nunciat. & ne bona Eccleſiarum ſęcularibus tradantur, à quibus aſſenſu non ſuperueniente, difficilis, & litigioſa foret recuperatio.

Supradicta tamen in foro conſcientiæ non procedunt, nam ſi ex legitima cauſa proceſſit alienatio, licèt aſſenſus deficiat, ex quo eſt ſolemnitas iuris poſitiui licitè poſſidetur, vſque quò contractus non reſcindatur, Abb. in cap. 1. de reſtit. in integr. Sarmient. de reddit. Eccleſ. par. 1. cap.13.& 24.Nau.d.comment. de alienat.rer.Eccleſ.nu.16. cum ſeq. Rodoan.in d.tract.q.46. numer. 4. Rodriq.de regul.tom.1.q. 27. ar.9. & ſicut electio omiſſa ſolemnitate iuris poſitiui, ſi habeat naturalia requiſita, valet in foro conſcientiæ, Innoc. in cap. quod ſicut de elect. num.8. ità & alienatio, Abb.& Ant. de Butr. in cap. quia plerique, de immun.Eccleſ.Felyn. in cap. 1. nu. 79. de conſtit. probat etiam Syl. in verb.alienatio, num. 12. & 13. facit etiam ratio, nam pœnę ſpirituales, de quibus in d. extrau. ambit. procedunt contra præſumentes alienare in caſibus à iure non expreſſis, ſed dùm bona fide in Eccleſiæ vtilitatem fit alienatio, nulla eſt præſumptio, nulluſque dolus, idcircò nulla culpa adeſſe poteſt, etiam ſi

trada-

Digitized by Google

tradatur poſſeſſio, Cardin. Zabarell. in Clem. num. 22. de priuil. Nau. loc. cit. & in cap. 27. nu. 14. & conſ. 19. de reb. Eccleſ. non alien. Sayr. d. diſp. 12. eod. tit. latè probat Ricc. in par. 1. deciſionum deciſ. 222. Et procedit etiam ſi Prælatus alenans præſtitiſſet iuramentū de non alienando, inconſulto Summo Pontifice, prout omnes Prælati faciunt, quando conſecrantur, vt patet ex libro Pontificali, & probat Gloſ. in cap. vt ſuper, & cap. fin. de reb. Ecc. non alien. & in cap. 2. de feud. Nam ex vi alienationis non peccat, vt ſuprà, nec actus corruit ex eo, quod eſt contra iuramentum, nam verior eſt opinio actum factum contra iuramentum non eſſe nullum, Innoc. & Abb. in cap. dilecto, de præben. & in cap. intellecto de iur. iuran. Bart. in l. ſi quis in principio teſtamenti, in vlt. col. ff. de leg. 1. Iaſ. in l. ea lege num. 33. ff. de verbor. obligat. licèt alij contrarium teneant. Videndus quoque Sanch. de matr. lib. 6. diſp. 13. & in ſumma lib. 3. cap. 17. n. 13. Et in proprijs terminis, quod actus valeat, probant Henrich. Bohic. in d. cap. vt ſuper, §. poſſeſſiones, Franchus, & Geminian. in cap. licèt de iur. iuran. & probat tex. in cap. ſicut ex litteris, & in cap. de illis, de ſponſalib. benè tamen incidit in periurium ſecundum opinionem, Nauar. loc. cit. num. 14. cum ſeq. Creſcent. deciſ. 3. de iur. iur. Ricc. loc. cit. dec. 11. licèt alij dicant, nec etiam incidere in periurium; veriùs tamen eſt, quando fit iuramentū de non alienando inconſulto Summo Pontifice, etiam quod alienatio fiat in euidentem vtilitatem incidi in periurium, quia verba illa, de non alienando, intelliguntur etiam de actu licito, cap. adducitur, de immunit. Eccleſ. & colligitur ex cap. fin. de Eccleſ. edif. ſic probant in ſpecie Inoc. & Abb. in cap. vt ſuper nu. 16. de reb. Eccleſ. non alien Syl. in ver. alienatio, num. 20. In praxi, tamen iuramentum ſupradictum itelligitur iuxtà Paulinam, nec in plus obligatur Prælatus, qui iurauit Azor. lib. 9. cap. 1. q. 9. & 10.

Quæ nam pia loca ſub huius Extrauagantis prohibitione compræhendantur. Cap. II.

AMplianda eſt principalis concluſio, vt procedat diſpoſitio dictæ extrauagan. ambitioſæ in alienatione bonorum cuiuslibet pij loci, authoritate tamen Epiſcopi conſtructi, Abb. in d. cap. nonnulli, de reb. Eccleſ. non alien. Franch. in cap. 1. eod. tit. in 6. Fely. in cap. de quarta, de præſcript. Pariſius in notabili conſil. 34. vol. 4. Afflict. in Conſtit. Regni, Sancimus num. 12. de iur. protomiſeos, Rebuf. in compend. alienat. rer. Eccl. num. 56. Rodoan. loc. cit q. 28. 47. & 49. Gabriel. com. concl. tit. de pia cauſ. concl. 2. num. 9. Rota Bononienſ. deciſ. 124. Valaſcus deciſ. 105. Noſter de Ponte conſ. 18. Ricc. in prax. alienat. dec. 40. & 48. Secus tamen eſt ſi non conſtaret de authoritate Epiſcopi in conſtructione, ſeù erectione piorū locorū, & diceretur locū pium authoritate Epiſcopi fuiſſe fundatum, incumbit onus probandi, ſic in puncto de quo agimus, Corneus conſil. 57. num. 8. vol. 3. Alex. conſil. 120. nu. 3. verſic. & ſic, vol. 1. Ratio concluſionis eſt, quia, dùm non adfuit Epiſcopi authoritas non dicitur propriè pius locus, licèt ibi pia opera exerceantur, cap. ad hoc cū ibi notatis per Doctor. de Religioſ. domib. & Clem. quia contingit, vbi gloſ. in verb. altare, eod. tit. Gloſ. in cap. quidam 8. q. 2. Hoſtienſ.

Hoſtienſ.in ſum.tit.de regular. §.1. verſ.quod de ruſticis, Imol. in cap. officij de teſtam. Geminian.in cap. 2. de reſtit. in integr. in 6. Angel. conſil. 117. latè Alex in d. conſil. 120.nu.3.vbi additio litt.B.allegat Ancaran.Roman.Curt.Iunior. Iaſ. Guid. Pap. & alios congerit, latè Gabr. loc. cit. Et in locis ſupradictis abſque Ordinarij authoritate erectis, Epiſcopus non habet inſtitutionem,neque deſtitutionem,Bal. notab.in Auth. hoc ius porrectum, col.8. de Sacroſan. Eccleſ. Nec in aliquo ſe debet immiſcere Epiſcopus in ſupradictis locis, notabiliter Abb. in cap.de Xenodochijs de Relig.domib.& in cap. ad hæc, nu. 2.eod. tit. Et ſecundum Imol in d. cap.officij,col. 15. verſic. indè aduerte, cura Epiſcopalis dicitur eſſe remota à fraternitate laicorum, & miniſtris ipſius: ipſum ſequitur,ibidem Barbat. & probant Calderin. conſil.11.& 13.Dec.conſil.72.col. 1.latè Menoch.de recuper. poſſeſſ. remed.15.& Guttier.quæſt.Canonic. lib. 1. cap.35 num.9.Nec Epiſcopus ſub prætextu, quod mortuo ædificatore Hoſpitalis, poteſt cognoſcere ſi pia opera,ibidem inſtituta exerceantur, iuxtà tradita per Abb. in cap. inter dilectos de donation.& in cap. ſcpire, de cenſib. Federic.de Sen.conſil.111. aliquid prætendere poteſt. Nam in operibus erectis collegialiter, non poteſt verificari caſus mortis erigentium, quia Collegium numquam moritur, iuxtà notata in l.proponebatur, ff. de iudic. & in cap. ſi gratioſè de reſcrip.Bar.in l.mortuo,ff. de fideiuſſor,Lapus alleg.88. Pariſ. d. conſil. 34. num.37. cum ſeq. Et procedunt ſupradicta etiam ſi Confraternitas,vel Hoſpitale ſub nomine alicuius Sancti appellatetur,Ab. d.cap.inter dilectos,nam multoties ratione vicinitatis talem denominationem accipit; Et bona ſupradictarum Confraternitatum,Extauritarum, ſeù Hoſpitalium, dicuntur bona laicorum, Napodan. in Conſuetud. Et ſi Eccleſia, Afflict. in d. Conſtit. Reg. Sancimus,& propterea laici adminiſtratores ipſarum coram Iudicibus laicis conueniuntur, Paul. de Caſtr.in l.ſcùm Senatus,ff.de reb.dub.& in l.Collegium, ab. Alex.C.de hæred.inſtit.Bar. in l. fin. ff. de Colleg. illic. Felyn. in cap.ex litteris de conſtit. Ann.ſing. 90. Meritò ergò concludendum eſt aſſenſum Apoſtolicum in alienatione bonorum ſupradictorum locorum non requiri,ſic probant Felyn. in d.cap.de quarta, num.5.de præſcript.Bened.Capra conſ.97. Abb. conſil 31.vol.1.Corneus conſ.119. & 206.vol.1.Pariſ.dicto conſil.34. de Pont.loc.citat.

An equites Hieroſolymitani, Clerici beneficiati, & Regulares ſub hac Extrauaganti comprehendantur. Cap. III.

IN primis, quod attinet ad equites Hieroſolymitanos,infraſcripti Doctores,Calder. conſil.8.de locato, Probus in cap.1. de reb. Eccl. non alien.in.6, Dec.conſil.204.num.2. Couar. variar. reſol. lib.2. cap. 16. nu.7. Gomeſius in Regul. Cancell. in reg.de trienn.q 5. Capyc. deciſ. 3. Rodriquez de Regul. tom.1.diſ. 27.art.12.Rota deciſ.597. Ricc. in ſupradicta prax.deciſ.76.& 79.Reſpondent conprehendi; Ratio eſt, quia Cōmēdatarijs perpetuis Sancti Ioannis omnia competunt, quæ alijs Prælatis conceduntur, cap. is, qui,de elect.in 6.& quæ de alijs beneficiatijs dicuntur,procedunt et à in Commendatarijs, Fulgoſius conſil. 23. Geminianus conſil.

417.Nat-

417. Natta conſil. 414. Moedan. deciſ. 10. de cauſ. poſſeſſ. & propr. & clarius fundatur ex ſtabilimento eiuſdem Religionis in anno 1278. cuius verba habentur, apud Ricc. deciſ. 26. . . . .

Non tamen ſupradicta procedunt in bonis alicui Cappellæ aſſignatis ab aliquo, quando in titulum beneficij authoritate Epiſcopi non fuerunt erectę, nam ex quo non dicitur beneficium Eccleſiaſticum, Guid. Papa deciſ. 187. Bellamer. in cap. ſuper hoc, q. 15. de renunciat. Dec. conſil. 135. & 204. Nau. conſil. 5. de præben. Nec pro tali redditu, alicui aſſignato, potes quis ad Sacros Ordines promoueri, nec tenetur ad recitationem horarum Canonicarum, Nauarr. in Apologia monitor. 24. Spino. de teſtam. in Gloſ. 4. princip. num. 42. Idcircò licèt ſupradicta bona ad diuinum cultum deſtinata ſint, videlicèt ad pauperes alendos, vel pro celebratione Miſſarum, Felyn. & Dec. in cap. ex parte, de reſcript. poſſunt tamen abſque aſſenſu Apoſtolico alienari, ex quo in titulum beneficij erectę non ſunt, Ricc. loc. cit. deciſ. 82.

Idem etiam eſt in patrimonio clericorum ad cuius titulum ordines ſuſcepit, nam licèt tale patrimonium loco beneficij cenſeatur ſubrogatum, & gaudeat priuilegijs bonorum Eccleſiæ, latè Anton. de Padill. in l. ſi quis à liberis, vbi alios allegat, ff. de liber. agnoſc. Et pro tali patrimonio clericus eſt immunis, vt conſtat ex prax; Et Epiſcopo ſoluit charitatiuum ſubſidium ſicut de cæteris bonis Eccleſiaſticis ſoluitur Remigius in tract. de charit. ſubſid. quæſt. 52. Poteſt tamen de iure communi alienari, Gloſ. Abb. & Imol. in cap. ſuis de præben. Eſt communis opinio, quam probant Couar. in cap. Raynaldus, §. 2. num. 7. de teſtamen. & lib. 1. variar. reſol. cap. 4. n. 4. Grat. reg. 195. incipiente filius, nu. 7. Et licèt ex Trident. ſeſſ. 21. cap. 2. non poſſit clericus patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, alienare, ne cogatur mendicare ſufficit ſi Epiſcopus aſſentiat, vel in foro conſcientiæ ſi habeat aliundè, vt poſſit viuere, idcircò non requiritur aſſenſus Apoſtolicus Nau. in ſum. cap. 22. nu. 18. & conſ. 14. de temporib. ordinat. Pariſ. de reſignat. benefic. q. 6.

In alienationibus autem bonorũ Monaſteriorum Regulariũ, tenet conſtitutio robur ſuum, vt conſtat ex terminis, & probatur in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. Immò Summus Pontifex Vrbanus Octauus die 7. Septembris 1624. audita relatione Congregationis Concilij non ſolùm ſupradictas prohibitiones alienandi cõfirmauit, ſed etiam priuilegia ab alijs Pontificibus, Generalibus, & alijs Superioribus Regularibus conceſſa abrogauit. Sed in hoc aduertendum eſt, ſupradictas prohibitiones de non alienando, nõ procedere in Religionibus incapacibus in communi; vti ſunt Cappuccini, & Fratres Sancti Franciſci de obſeruantia, nàm abſque ſollemnitatibus poſſunt alienare, Archidiac. in cap. de viduis 27. q. 1. Bald. in auth. ius porrectum, num. 5. & in auth. ſi qua mulier, num. 6. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Felyn. in cap. in præſentia, num. 52. verſic. 3. ſcias de probation. Menoch. conſil. 73. num. 15. vbi licèt affirmet ſtante diſpoſitione iuris communis, dubitat tamen ſtante extrauag. ambitioſè, ſed etiam ſtãte d. extrauag. regulam procedere, defendit Quaran. verb. alienatio, num. 31. & 41. vbi allegat Dec. in d. cap. in præſentia, Soccin. in fallentijs reg. 110. num. 3. Rebuf. in compend. alienat. nu. 29. Rolan. à Vall. conſil. 15. vol. 4. Hyppolit. ſingul. 132. incipien. in alienatione

Fran-

Franchum in d.cap.1.de reb.Eccl. non alien. in 6.verſic.12.limita.

Quid autem dicendum ſit in noſtra Religione Clericorum Regularium; Et in hoc certum eſt noſtram Religionem capacem eſſe proprietatis in communi ſic colligitur, ex Trid. ſeſſ.25.cap.3.de Regularib.& apertiùs conſtat ex cap.1.ſecundæ partis conſt. tradunt etiam de Franch. deciſ. 14. Paſcalis de Patr. poteſt. par.1.cap.3 Sed quia,vt promptius, ac liberius Chriſti paupertatē imitetur voluntariè à poſſeſſione immobilium ſe abſtinet,ac oblata non retinet, niſi ad effectum vendendi, vel pro vſu fabricæ; Idcircò Sacra Congregatio Concilij Tridentini interpretum, declarauit in decreto prohibitionis alienationis bonorū immobilium nuper edito, noſtram Religionem nō comprehendi,Ideò ex vi antiquorum priuilegiorum, quando accidit caſus alienationis bonorum immobilium, diſcuſſo negotio in capitulis localibus domorum, accedente conſenſu duarum partium, per ſecreta ſuffragia, petitur aſſenſus Patris Generalis, & in hunc modum adimplentur requiſita extrauagantis Ambitioſè, habetur in compendio priuilegij noſtræ Religionis,verbo alienatio.

Vtrum in alienatione annuorum introituum Eccleſiæ, requirantur requiſita in Extrauaganti. Cap. IV.

LIcèt annui introitus dicantur fructus ciuiles,l.fin.in verb. res ciuiles,C.de petit.bonorum ſubl.lib. 10. & procedant ad inſtar penſionum, Bald. in cap.quæ in Eccleſiarum,col.4.verſic.idem de penſionibus,de conſtitutio. & multi dicant, quod non ſunt, nec bona mobilia, nec immobilia, l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. Tiraq. de retractu conſangui.§.1. Gloſ. 6. num. 3. Cencius de cenſib. par. 1. cap 3.art.2.Rota deciſ 3. num.13. in impreſſis poſt dictum tractatum, Cencij,Intrigliol.de cenſib. q. 31. num. 3. Vera tamen eſt opinio, annuos introitus ſuper re immobili fundatos,naturam bonorum immobilium ſequi, probat tex. in l.iubemus, ibi, (*poſtremo res immobiles, aut in his prædijs Colonos, vel mancipia conſtituta, aut annonas ciuiles,*) vbi Gloſ. in in d. verb. annonas, & Bar.num.10.& Paul.de Caſtr. in 2. notab.C.de Sacroſan. Eccleſ. probat etiam tex.in auth. de non alien. in prin.ibi, (*aut ciuiles annonas,nam & has inter immobilia ſunt connumeranda,*) vbi Gloſ.in d.verb.connumeranda,& Angel. nu.3. Clem. 1. ibi, (*cùmque annui redditus inter immobilia cenſeantur à iure,*) de verb.ſignif.Gloſ.in l.hac edictali,§. his autem, in verb. mancipiorum, C.de ſecundis nuptijs, & in auth.vt qui obligat,§.quoniam autem vidimus,in verb.redditus,& cap. 1. ibi, (*aut in ijs, quæ inter immobilia connumerantur*, (vbi Bald.in §. ſciendum,de feud.cognit.Et hanc etiam opinionem,probat Bart. in l. fin. ff. qui ſat.dar.cog. congerunt Myſinger.obſeruat. ſingularium obſeruat. 69 nu.6.Boerius deciſ 209. Guid. Pap.deciſ.499.Theſaur. deciſ.160. Viuius deciſ.410.vol.4.

Hinc fit eos comprehendi in ſupradicta prohibitione, probant Abb. in d.cap.nulli,vbi etiam Anchar.num. 8.& Imol num.5.Mainard deciſ.7. Rebuff.in compend. alienat. q. 16. Ricc.in prax alienationis,deciſ 44. Et probatur euidenter concluſio, in d l.iubemus,vt ex tex.in l fin.vbi Bar. & Io. de Platea,C. de vendit. rer.Ciuit.lib.10. vbi annui redditus Ciuitatis abſque ſollemnitatibus

alienari

alienari non poſſunt, idem probat
Alex. in l.fin.ff.de in ius vocan. er-
gò ità etiam in redditibus Eccleſia-
rum, cùm idem ſit in vtroque, Gloſ.
in cap.auditis de in integr. reſtitut.
Caldaſ. in l. ſi curatorem habens,
nu.169.C.de in Integ.reſtit. Sfort.
in eod.tract.q.33.num.16.

Procedit concluſio etiam in annuis
introitibus, iuxtà Bulla Nicolai III.
& Pij V. nam iudicantur inter im-
mobilia, Cencius d. tract. de cen-
ſibus par.1.cap.3.q.1.art.2. nu. 6.
Surd.deciſ.104.Franc.Niger con-
trouerſ.74.num.19.& 24.Et proce-
dit etiam ſi adſit pactum de retro-
uendẽdo quandocunque, nam non
debent ex eo non iudicari inter im-
mobilia, Cacheran.deciſ. 99 num.
49. Molin. de primog. Hiſp.par.1.
cap.6 Summa hoſt.12.cap.6. num.
54.Rouit.in prag.1.de iur.& exact.
fiſcal.numer.63. Salas de cenſibus
dub.7 Megal.2.2.inſtit.confeſſ lib.
2. cap. 7.numer.31 Io.Ficardus in
addit. Villalobij in tract.com.opin.
in ver.redditus annui, Myſin.loc.ci.
nu. 11. & pactum de retrouenden-
do quandocumque, ex quo depen-
det à voluntate venditoris facit, vt
poſſint appellari introitus perpetui,
per tex.in l.ſufficit, vbi Iaſ. num.2.
ff de condit. indeb.l. iuriſperitos,
vbi Gloſ. in verb. habetet, ff. de ex-
cuſat. tutor. Et in caſu noſtro, de
quo agimus, quod requiratur aſſen-
ſus ad inſtar bonorum immobilium,
tradunt Guttier.pract.qq.lib 2.cap.
146. Boninus tract. de cenſib. art.
14.num.32.Cencius loc.cit.par.1.
cap.1.q.2.per totum, faciunt dicta
per Tiraq. de retract. conuention.
§.2.Gl.vn n.39. & Nig.lo.ci.n.27.

Supradicta procedunt, non ſolùm
quando agitur de alienatione an-
nuorum introituum Eccleſiæ com-
petentium, ſed etiam quando ſuper
bonis Eccleſiæ de nouo introitus
conſtituuntur, & alienantur; ex re-
gula, quod qui non poteſt alienare
immobilia, nec etiam poteſt annuas
penſiones, vel introitus ſuper dictis
immobilibus imponere, Bal. in cap.
ad audientiam, num. 31. de reſcript.
Cencius loc. cit. par.1. cap.3. q.1.
art.2.num.4.cum ſeq. Rota in dicta
deciſ. 3. num.18. Rodoan. de reb.
Eccleſ.non alien. in verb. de inſtit.
ann. cenſ. nu.30.Megal.2.2. inſtit.
confeſſ.lib.2.cap.7.num.4. Molfeſ.
in Summa tract.12.cap.6.num. 61.
Felycian. de cenſib. tom. 2. lib. 1.
cap.1.num 4.Niger.loc.cit.nu. 23.
& apertè conſtat ex decreto Vrba-
ni Octaui 7. Septembris 1624. de
reb.Regular.non alien.ibi, (*omne-
que pactum, per quod ipſorum domi-
nium transfertur, cenſus perpetuos, ſeù
vitalitios &c.*) niſi tamen pro re-
dimendo alio cenſu legitimè con-
ſtituto nouus cenſus cum Eccleſiæ
vtilitate conſtitueretur, ità hoc lici-
tè fit, nec aſſenſus requiritur, Sera-
ph.deciſ 1109. Molfeſ. loc.cit. nu.
61. & ità practicatur.

Fallit tamen hæc regula, quando an-
nui introitus Eccleſiarum reemũ-
tur ex vi pacti de retrouendendo
appoſiti in conſtitutione dictorum
annuorum introituum; Nam tunc
abſq; vlla ſollemnitate tenetur Ec-
cleſia aſſentiri, & pretium recipere,
& cum dicatur alienatio neceſſaria,
nullus requiritur aſſenſus, iuxtà tex.
in l.magis puto, §.ſi pupillus, ff. de
reb.cor. &c.

Et quod ſub prohibitione alienationis
abſque certa cauſa, & ſollemnitati-
bus, non comprehendatur neceſſa-
ria alienatio, probatur in l. aliena-
tiones, ff famil. erciſcun. l. qui po-
tuerit, ff.de manum ff.teſtam.l. cùm
fidei hæredis, ff.de fideicommiſ Li-
bert. l.1 ff. de fund.dotal.l. peto, §.
prædia, ff.de leg. 2.l. tutor, qui re-
pertorium, ff. de adminiſt. tutor. Et
facit quod minor poteſt abſque Iu-
dicis decreto aſſentiri alienationi

ab emphyteutę factæ, & nouum emphyteutam inueſtire, Afflict. in cap. Imperialem, q. 43. num. 28. de prohib. feud. alien per Feder. Caldaſ. de iur. emphit. lib. 4. cap. 11. nu. 33. & ſeq. & probat apertè tex. in cap. 1. in princ. Per quos fiat inueſtit. ibi, (*inueſtitura autem, aut ſit de veteri beneficio, aut de nouo, quæ de veteri ſit, etiam à minore fieri poteſt,*) probant etiam de Ponte conſ. 62. num. 3. volum. 1. Franciſ. Niger. controu. 309. nu. 8. cum. ſeq. & hoc iure vtimur.

Quid autem dicendum ſit, quando annui introitus Eccleſiaſtici non reemuntur; ſed diminuuntur, vt puta, qui erant ad rationem octo pro centenario, diminuuntur ad rationem ſeptem, quod vulgò dicitur, (*baſciar l'entrate,*) & in hoc eſt aduertendum, quod hic caſus dupliciter contingere poteſt; Primò, quando venditor annuorum introituum, ex vi pacti de retrouendendo, facit depoſitum ſortis principalis, ſeù capitalis, vel dicit habere, iàm pecuniam promptam ad reemendum, ob quod Eccleſia citra præiudicium priorum cautelarum diminuit annuos introitus; Et in hoc caſu certum eſt, nullum requiri aſſenſum, quia duo implicitè celebrantur contractus; alter eſt reemptionis, ex vi pacti de retrouendendo, in quo iàm ſuprà concluſimus nullum requiri aſſenſum; alter eſt nouæ emptionis annuorum introituum, quæ ſufficit, vt fiat pretio currenti, cùm res tanti valeat, quanti vendi poteſt, l. pretia rerum, ff. ad leg. falcidiam, Valaſc. deciſ. 67. nec requiritur ſollemnitas extrauagantis ambitioſè, quando Eccleſiaſtica pecunia conuertitur in emptione annuorum introituum, vt patet ex terminis, & ſi in tali emptione aliqua adeſſet læſio, quod ratò euenire poteſt, Eccleſiæ, vel remedio ordinariò, ex diſpoſitione, l. ſecundę, C. de reſcin. vend. vel per viam reſtitutionis in integrum ſuccurritur. Alterò modo contingere poteſt, quando non ex vi pacti de retrouendendo, vt ſuprà, ſed voluntariè Prælatus Eccleſiæ annuos introitus minuit abſque ſollemnitate; Et in hoc certum eſt requiri aſſenſum, ſic in ſpecie probant Anchar. in cap. vt ſuper de reb. Eccleſ. non alien. in cap. 1. eod. tit. in 6. Alex. & Iaſ. in l. legatum, ff. de leg. 1. Ripa in l. ſi vnquam q. 11. Cod. de reuocan. donat. Mol. de iuſt. & iur. diſp. 465. probat Ricc. in prima parte, dec. Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ deciſ. 134. nu. 10. & facit doctrina Bar. in l. ſi fraudator, ff. quę in fraud. creditor. quem refert, & ſequitur Federic. de Senis conſ. 194. qui dixit, quod procurator prohibitus alienare bona ſui principalis, cenſetur etiam prohibitus diminuere, nam diminutio eſt ſpecies alienationis; Idem eſt in feudatario, cap. 1. de alienat. feud.

Quæ dicta ſunt de expreſſa annuorum introituum diminutione procedunt etiam in tacita, quæ ſolet euenire, quando emptor per triennium ad minorem rationem exigit ad quam fuerat cenſus conſtitutus, nam tunc cenſetur diminutus annuus introitus, l. aduerſus, C. de vſuris, Rouit. pragm. 1. de cenſib. num. 31. Molſ. in ſum. tract. 12. cap. 6. num. 84. ex quo ſi, qui diminutè exigit non poterat expreſsè Eccleſiæ præiudicare, idcircò nec etiam tacitè.

Hinc dùm Ciuitas noſtra volens creditoribus ad rationem ſex pro centenario ſatisfacere, declaraſſet ſe velle certa corpora aſſignare, quorum redditus erant ad rationem quatuor pro centenario, Conſului Regularibus, vt exhibitioni Ciuitatis annuerent, & pro redditibus, quos emptos habebāt ad rationem

ſex,

ſex, acciperent aſſignationem ad rationem quatuor, verùm cautelæ non procederent directè per viam diminutionis introituũ, ſed per exercitium pacti de retrouendendo, ob quod conficiebatur nouus contractus, & quia euidens erat vtilitas in ſupradicta diminutione introituum, cùm ex inopia Ciuitatis introitus ad rationem ſex non poſſent exigi, idcircò pro indemnitate Ciuitatis, & creditorum ſupradicta diminutio introducta fuit, & in foro conſcientiæ tuta eſt, nam ſufficit legitimam cauſam adeſſe, & ſi ſollemnitates deficiant, vt ſupra probatum eſt.

Quid autem ſi fiat diminutio facto Principis, & in hoc eſt notandum, quod licèt taxatio cenſus ad Summum Pontificem ſpectet, ad hoc, vt vſura vitetur, vndè Martinus Quintus, Caliſtus Tertius, Nicolaus Quintus, Pius Quintus, & Gregorius Decimuſtertius, varias ediderunt Conſtitutiones, circà annuorum introituum erectiones, congerit Molf. loc. cit. num. 27. In diminutione tamen cenſuum, & pro iuſta quantitate taxanda, non ſolùm Iuſtinianus Imperator Conſtitutionem edidit, de qua in l. eos, §. fin. C. de vſur. mandans annuos redditus reducendos eſſe ad minorem ſummam, quam anteà à contrahentibus exigebatur, non obſtante quauis conſuetudine in contrarium, ſed & idem etiam ſtatuit Carolus Quintus Imperator in locis Imperio ſubiectis, Andreas Gail obſeruat. ſingul. lib. 2. obſeruat. 5. num. 11. Idem Philippus Secundus in Regnis Hiſpaniarum die 25. Octobris 1563. refert Rouitus pragm. 5. de cenſib. num. 2. Idem Clemens Octauus in terris mediatè, & immediatè Romanæ Eccleſiæ ſubiectis, in beneficium tamen Communitatum, & Vniuerſitatum annuos introitus ad rationem ſeptem reduxit, ſaluâ tamen poteſtate redimendi, habetur in Bulla incipiente, quę ad ſubleuationem grauaminum; Idem fuit in hoc Regno ſtatutum in anno 1611. in beneficium ſupradictarum Communitatum, vt in prag. 5. de cenſib. & hoc optima ratione; Nam poteſt Princeps Sæcularis non ſolùm iuſtum pretium taxare, ſed etiam contractus, iàm perfectos ad pretium iuſtum reducere, Gulielm. de Monte Ferrato in tract. de Regum ſucceſſ. dub. 2. num. 4. habetur in tom. 16. tractatuum, Franc. Sarmien. tra. de redditib. Eccleſ. par. 4. cap. 3. nu. 5. poſt alios Menoch. conſil. 1. nu. 239. & de arbitr. Iudic. q. 55. nu. 2. & 10. Et ſicut conſuetudo poteſt abrogare legem poſitiuam, quę pretia cenſibus præſcripſit Medin. q. 2. de cenſib. Couar. Salon. Tiraquell. & Palatio, quos refert, & ſequitur Salas de cenſib. dub. 49. Et ſicut contrahentes poſſunt annuos introitus minus ſumma taxata per Pontificias Conſtitutiones emere, vt noſter Cardinalis de Aretio tra. de cenſib. q. 1. in fin. qui extat manuſcript. in noſtris Bibliothecis Neapolitanis, ex illa ratione, quia deſcenſus, ſeù diminutio licita eſt, ex quo ex iuris diſpoſitione deſcendit, l. cum, qui, §. meliorem, ff. de in diem adiection. DD. in l. 1. §. ſi hæres, ff. ad Trebellia. Ità, & Princeps in caſu euidentis vtilitatis, vel vrgentis neceſſitatis, limitat, reſtringit, & etiam reuocat contractus, conſuetudines, & priuilegia, etiam in corpore iuris clauſa, cap. ſuggeſtum, de decimis; Et quilibet contractus quacumque ſollemnitate præditus, ſi contrà publicam vtilitatem ſit, meritò reuocatur, l. fiſtulas, §. frumenta, ff. de contrah. empt.

Et licèt dici poſſit, non adeſſe publicam vtilitatem, ex quo in beneficiũ certi generis perſonarum lex reductiona pretij cenſus promulgatur.

Google

Vel quod Princeps tollendo ius alteri quæſitum teneatur ad eſcambiũ, l. venditor, §. ſi conſtat, ff. commun. prædior. l. ſerui, Cod. ex quib. cauſ. ſeru. libert. accip. Dec. conſil. 286. latè Surd. conſil. 419. nu. 56. vol. 3. Rouit. prag. 2. de cenſib. In contrarium tamen eſt veritas; Nàm licèt Regia Pragmatica in beneficium certi generis perſonarum lata ſit, adeſt tamen publica vtilitas, quia bonum communem Reibublicæ non ſolùm adeſt, quando agitur de omnibus, & ſingulis, ſed etiã quando agitur de certo genere perſonarum in ijs, quæ bonum commune reſpiciunt, ſic D. Thom. 1. 2. q. 90. art. 2. Sot. & alij, quos ſequuntur Sayr. in cla. reg. lib. 3. cap. 1. nu. 4. Vaſq. 1. 2. diſp. 151. num. 10. & propterea in vtroque iure adſunt tituli in beneficium certi generis perſonarum, vt in titulis de Sacroſanctis Eccleſijs; & de Minoribus, & de in integrum reſtitutione: Ad Velleian. & Macedonian. ff. & C. & quod cuiuſque Vniuerſitatis. Et non ſolùm Princeps vniuerſæ Reipublicæ prouidere debet, ſed etiam parti ipſius, cùm pars ordinetur ad totum; Et vbi adeſt publica vtilitas poteſt Princeps per viam legis cõdendæ, iuri à tertio quæſito præiudicare, abſque vlla damni emendatione, poſt alios Surd. conſil. 313. Rodericus de ann. redditib. lib. 2. q. 3. num. 43. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 5. de tractis, num. 10. Rouit. d. pragm. 5. de cenſib.

Itaquè meritò concluditur, iuſtam fuiſſe legem reductiuam annuorum introituum ab Vniuerſitatibus debitorum. Quo ſuppoſito certùm eſt, Eccleſiaſticos teneri illam obſeruare, vi directiua, nõ autem coactiua, Franch. deciſ. 9. Nec poſſunt Eccleſiaſtici conqueri, quod tollatur; vel reſtringatur Eccleſiaſtica libertas, nam per ſtatutum laicorum habens naturalem, & ciuilem æquitatem, non tollitur libertas Eccleſiaſtica; Bal. in cap. 1. num. 7. de alienat. feud. pater. in vſib. feud. Baiard. ad Clar. §. fin. q. 78. num. 35. Et ad hoc, vt ſtatutum dicatur contra libertatem Eccleſiæ requiritur, vt malo animo ſit factum ideſt derogandi Iuribus Eccleſiæ, tanquam Eccleſiæ competentibus, Nau. in ſumm. cap. 27. num. 119. cum ſeq. quando enim derogatur iuribus Eccleſiæ, tanquam cuilibet competentibus, actus tenet, nec Cenſuris pro libertate Eccleſiaſticæ tuenda fit locus, Caiet. in ſumm. in verb. excommunicatio caſ. 31. & 37. Nau. loc. cit. & valet ſtatutum bono zelo factum pro bonorum conſeruatione, & ſi grauetur Eccleſia multos allegat Barboſa allegat. 95. num. 53.

De re mobili immobili cohęrente. Cap. V.

Dicendum comprehendi. Exemplum eſt in ſeruo ad culturam prædij Eccleſiæ deſtinati, cap. nulli, ibi, (*ſiue ruſticum mancipium*) de reb. Eccleſ. non alien. vbi Abb. n. 2. allegat tex in l. 3. ff. de diuerſ. temp. præſcript. & in §. 2. in auth. de reb. Ecc. nõ alien. Nã idẽ eſt iudiciũ de immobilibus, quã de mobilibus immobilibus cohęrentibus, l. ſi aliena, §. 1. ff. de vſucapion. l. 1. §. ſi vtique, ff de vi, & vi armat. Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed. 3. num. 184. Idcircò non poteſt beneficiarius fructiferas arbores ſolo cohęrentes incidere, quia ſolò cedunt, & iure ſoli iudicantur, l. adeò, §. ſi alienam, ff. de acquir. rer. domin. §. ſi Titus, Inſtitut. de rer. diuiſ. & incidendo fit locus dictæ extrauag. ambitioſè, quę ſecundum communem opinionem locum habet in inciſione arborum

botum fructiferarum, Nau. conſ. 6. de reb. Eccleſ. non alien. Sair. deciſ. 9. eod. tit. Monaldus conſil. 215. vol. 2. Borognin. conſil. 30. num. 6. Ricc. in prax. alien. dec. 53. Et ſicut vſufructuarius non poteſt arbores fructiferas incidere, l. æquiſſimum, §. fructuarius, ff. de vſufruct. Ioſeph. Ludouic. deciſ. 94. Comazzanus in deciſionib. Rotæ Lucenſis dec. 65. ità nec beneficiarius, qui vſufructuario comparatur, Gloſ. in cap. præſenti de offic. ordin. in 6. & in cap. fin. de pecul. cler. Guid. Pap. deciſ. 169. Theſaur. deciſ. 142. Caualcan. deciſ. 30. par. 1.

Fallit tamen primò, hæc regula in Sylua cedua, nemore, vel arundineto, quæ per inciſionem renaſcuntur, & dicuntur eſſe in fructu, l. diuortio, §. ſi fundum, ff. ſol. matrim. l. Sylua cedua, ff. de verb. ſignif. l. item ſi fundi in fin. cùm leg. ſeq. ff. de vſufruct. Bar. in l. qui fundum, §. cùm fundũ, ff. de contrah. empt. Idcircò in tali inciſione non habet locum diſpoſitio extrauagantis, vt per ſupracitatos, quibus accedit Balbus dec. 93. Secundò fallit, quando in locum arborum vetuſtarum inciſarum, aliæ vtiliores ſubſtituuntur, Bal. in auth. qui rem, num. 15. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Bar. & Iaſ. in d. l. diuortium, §. ſi fundum, Tiraquell. de retract. conuent. §. 3. Gloſ. 1. num. 23. cum ſeq. Rodoanus in d. tract. cap. 7. q. 79. Tertiò fallit, quando ex denſitate arborum impediretur augmentum frugum à ſolo prouenientium: ſolet enim accidere tantam eſſe arborum denſitatem, vt terra, ſolis beneficio, frui non poſſit, ob quod fruges non naſcuntur, vel non coaleſcunt; & tùnc licita eſt inciſio, Nau. d. conſil. 6. Alban. conſil. 120. vol. 1. & conſil. 7. vol. 2. Guid. Pap. conſil. 4. Ricc. loc. cit.

De locatione bonorum Eccleſiæ. Cap. VI.

NOn eſt licita ad longum tempus Eccleſię bonorum locatio, cap. nulli de reb. Eccleſ. non alien. Clemen. 1. eod. tit. Ratio eſt, quia locatio ad longũ tempus conſtituit ius in re, & per ipſam vtile dominium transfertur, l. 1. & 2. ff. ſi ager vectigal. &c. l. 1. §. quod autem, vbi Dynus, & Bar. ff. de ſuperficieb. Salic. in l. fin. C. de reb. Eccleſ. non alien. Federic. de Sen. conſil. 123. Bellamer. deciſ. 747. Et licèt Gloſ. in l. Codicillis, §. inſtituto, in verb. non extitiſſe, ff. de leg. 2. dixerit, quod prohibitus alienare poteſt locare, etiam ad centũ annos, quam Gloſſam dixit ſingularem, Bald. nouell. in tract. de dote par. 7. priuil. 1. col. penult. Communis tamen opinio eſt in contrarium; Nam prohibitus alienare non poteſt ad longũ tempus locare, probant Gloſ. in l. fin. C. de pactis pignor. vbi Bald. qui idem probat in auth. hoc ius porrectum, C. de Sacroſanct. Eccleſ. Bart. & Alex. in l. domos, ff. de leg. 1. Dec. conſil. 304. Tiraquell. de vtroque retract. §. 1. Gloſ. 14. n. 79. Couar. variar. reſol. lib. 2. cap. 16. Afflict. deciſ. 107. Boer. dec. 124. Borgnin. deciſ. 14. de contractib. Triuiſan. deciſ. 32. de contract. Bellamer. deciſ. 747.

Sub hac prohibitione locationis ad longum tempus includitur, etiam locatio ad vitam, d. Clemen. 1. ibi, (*ad vitam eius*,) vbi etiam Ancaran. Cardinal. & Imol. & probatur in §. emphyteuſim, in auth. de non alienand. & in auth. perpetuo, C. de Sacroſanct. Eccleſ. Nam conceſſio ad vitam dicitur ad longum tempus, & perpetua, l. 1. ff. pro ſocio, cap. perpetua 10. q. 2. Alex. conſil. 119. n. 8.

119. n. 8. lib. 3. Dec. conſil. 204. Boer. deciſ. 234. Pinell. in l. 1. par. 3. nu. 63. C. de bon. matern. Molin. de primogen. Hiſpan. lib. 1. cap. 21. num. 29. Ann. ſing. 325. Et procedit dictum, etiam ſi locatio fieret ſexagenario (qui ſecundum aliquorum opinionem dicitur decrepitus, Aymon. Crau. conſil. 108. num. 2. vol. 1. Riminald. conſil. 229. vol. 2. Ruin. conſil 92. num. 10. vol. 4. & 141. num. 18. vol. 5.) probant Dec. loco citato, Soccin. Iun. conſil. 63. num. 11. vol. 2. Ricc. in praxi alienationis deciſ. 118.

Idem eſt in locatione pro toto tempore, quo conductor voluerit, idcircò cadit ſub prohibitione, Soccin. Iun. conſil. 6. nu. 11. vol. 2. Mol. & Anna loc. cit. & vt rectè, & ritè fiat requirit ſolemnitates, & cauſam, Gloſ. in d. Clem. 1. in verb. non habeat, Dec. conſil. 48. Couar. d. cap. 16. num. 3. Idcircò in decreto Sacræ Congregationis edito iuſſu Vrbani Octaui, de reb. Regular. non alienan. in ſpecie declaratur nullū, omne pactum, per quod dominium transfertur, & non ſolùm cenſus perpetuus abſq; ſollemnitatibus, vt ſuprà damnatur, ſed etiam vitalitius.

Hęc autem locatio bonorum Eccleſię licèt de iure communi, minori tempore decennij permitteretur, Gloſ. in d. Clemen. 1. in verb. modicum tempus, & facit tex. in cap. fin. ne Præl. vic. ſuas, hodiè ex diſpoſitione dictæ extrauagantis ambitioſè, non permittitur vltrà triennium; Circà quod aduertendum eſt primò, quod locatio vltrà trienniū facta, nullius eſt roboris, etiam ſi apponatur conditio, quod per talem locationem nullum ius conductori transferatur; Ratio eſt, quia talis conditio eſt contrà ſubſtantiam contractus, idcircò eſt irrita, l. cùm precario, ff. de precar. & eſt contraria facto, idcircò non releuat, l. cùm plures, §. locator horrei, ff. locat. l. non ſolùm, §. morte, ff. de noui oper. nunt. ſic in ſpecie probant Mol. d. lib. 1. de primogen. cap. 22. n. 25. Mol. de contract. diſp. 466. latiſſimè Carrotius de locat. & conduc. p. 2. q. 3. principali.

Quid autem dicendū ſit, ſi fundus non locetur, ſed tamen commoditas colligendi fructus non propria authoritate, ſed nomine locatoris. Multi tenent poſſe fieri, & ratio eſt, quia nullum ius conſtituitur in re, quod eſt prohibitum, vt ſupradictū eſt, ſed tantùm inſurgit actio perſonalis pro fructuū collectione, quod nullo iure prohibetur, hanc opinionem probant Bar. in l. Codicillis, §. inſtituto, ff. de l. 2. vbi etiam Bal. & Imol. idem Bal. in l. ſi domus, §. fin. vbi Imol. & Alex. ff. de leg. 1. Felyn. in cap. quæ in Eccleſiarum, nu. 89. vbi etiam Auguſtin. Berous num. 200. de conſtitution. idem Berous in cap. nulli, de reb. Eccl. non alien. Et ſicut non eſt nouum, penes vnū eſſe ius vſusfructus, & penes alterū facultatem fructuum percipiendorum, l. ſi vſusfructus, ff. de iur. dot. l. vſusfructu, ff. ſol. matrimo. Oldrad. conſ. 162. Ità commoditas fructuū colligendorum poteſt eſſe penes conductorem, relicto vtili dominio penes locatorem; Et ſicut poſſeſſor maioratus prohibitus alienare, poteſt commoditatem fructuū alteri, ipſo viuente concedere, ſic probat, & dicit communiter practicari, Mol. d. cap. 22. num. 25. verſic. in tertia, & vltima ſpecie; Ità Prælatus, vel Beneficiarius Eccleſiæ poterit commoditatem fructuū vltrà triennium abſq; ſollemnitatibus locare: Contrariam tamen ſententiam defendunt Bald. in auth. hoc ius porrectum, num. 1. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Fabian. in tract. de empt. & vendit. in 4. q. principali, q. vlt. num. 9. Raphael. Cumanus in d. §. inſtituto,

tuto, Couar. in d. cap. 16. num. 1. Pinel. in d. l. 1. par. 3. num. 64. Ratio eſt, quia per locationem commoditatis fructuum vltrà triennium, videtur quodammmodo fieri fraus legi, locationem ſimpliciter prohibenti vltrà triennium, vt optimè aduertit Bal. loc. cit. Conciliantur tamen opinionis, quòd, aut loquimur de bonis Eccleſiæ ad Prælatũ pro ſua ſubſtentatione ſpectantibus, aut de alijs bonis ad Eccleſiam pertinentibus; Primò caſu certũ eſt poſſe fieri locationem commoditatis vltrà trienniũ, & in hunc ſenſum procedit doctrina, Bar. & ſequaciũ in d. §. inſtituto: Secundò verò ſecus, ratio diuerſitatis eſt, quia in locatione bonorum in primo caſu deſcriptorum, mottuo Prælato locatore, reſoluitur contractus, in bonis verò ad Eccleſiam ſpectantibus nõ reſoluitur contractus mortuo Prælato, Anton. de Butr. in cap. fin. Ne Præl. vic. ſuas, Soccin. conſ. 34. lib. 3. Couar. lib. 2. variar. reſol. cap. 15. num. 6. Afflict. deciſ. 101. Mol. dicto lib. 1. de primogenit. cap. 25. nu. 16. Idcircò etiam locatio commoditatis vltrà triennium non valet, nam cederet in maximum Eccleſiæ detrimentum, optimè Mol. d. cap. 22. num. 27. Molin. de contract. loc. cit. num. 5.

Secundò, etiam eſt aduertendũ, prohibitionem ſupradictam locationis vltrà triennium, procedere in prædijs Eccleſiæ, qui quotannis fructus reddunt, nam ſi talia ſint, vt ſingulis biẽnijs, locatio per ſexẽniũ fieri poteſt, quia annus intelligitur, in quo fructus colligũtur; Propterea quodlibet biennium pro vno anno computatur, & ſic in ſimilibus dicendũ erit, Barbat. in tub. de reb. Eccleſ. non alien. num. 52. Et facit dictum Bal. in l. ędem, C. locar. vbi emphyteuta non incidit in commiſſum ſi per triennium penſionem non ſoluit, quando ex re emphyteotica, quolibet biennio vnicus colligitur fructus, nàm tùnc requiritur, quod per ſexennium ceſſauerit à ſolutione, idem probant Alex. in l. diuortio, §. 1. vbi etiam Iaſ. in §. quod in anno, ff. ſol. matrim. & in l. 2. C. de iur. emphyt. & in auth. qui rem, C. de Sacroſanct. Eccleſ. facit etiam tex. notab. in l. ſi ſic, ff. quemadm. ſeruit. amit. vbi ſeruitus aquæ, quæ alternis menſibus, vel annis ducitur, duplicato tempore amittitur; Et quod ità computandi ſint anni, probant Couar. d. cap. 16. num. 6. Mol. de contrac. diſp. 466. Nau. in commentar. de reb. Ecc. non alien. num. 21. Guttier. quæſt. canonic. lib. 1. cap. 7. Ariſmus Tepatus in verb. locatio, Alex. Raudenſ. deciſ. 22. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 24. dub. 2. Ricc. in prax. alienat. deciſ. 115. Idcircò ex ſupradictis infertur, quod Sylua cedua, quę ſingulis nouem annis cædi ſolet, & eſt in fructu, l. Sylua cedua, ff. de verb. ſignif. poterit per viginti ſeptem annos locari.

Infertur autem ex ſupradictis, quid dicendum ſit in locatione prædij, ex quo nullus colligitur fructus, ſed tantùm adſunt fouee, in quibus nix de cœlo cadens, reponitur, & conſeruatur, & videtur dicendum non comprehendi, nam prohibitio locationis vltrà triennium intelligitur de prædio fructifero, ſed nix non eſt in fructu, ergò; probatur, fructus dicitur, qui in Terra coaleſcit, naſcitur, & renaſcitur, l. arbores, §. quicquid, ff. de vſur. l. diuortio, §. ſi vir, ff. ſol. matrim. Idcircò argenriſodinæ, & lapidicinę, quia non renaſcuntur, non dicuntur fructus, nec eius loco habentur, l. fin. ff. de fund. dotal. eſt communis opinio DD. in l. diuortium, §. ſi vir, ff. ſol. matrim. & l. fructus, ff. de rei vendicat. Idcircò in legato vſusfructus, non venit, id quod

quod percipitur ex exemplarione protocollorum, Bar. in d. § ſi vir. Et idem in omnibus, quæ non renaſcũtur, prout in theſauro, qui quòd non ſit in fructu, tradunt DD. in l. diuortium, §. ſi fundum, Boer. deciſ. 51. num. 2. Et licèt pœnę pecuniarię reſultantes ex bannis, & maleficijs dicantur eſſe in fructu, & redditu feudi, poſt Bar. loc. cit. tradunt Camerar. in cap. Imperialem, car. 72. col. 3. Iacobin. de Sancto Geor. in inueſtitura, in verb. de Caſtro nu. 31. Capyc. deciſ. 185. num. 3. illud procedit, quia ſunt fructus iuriſdictionis, l. mulctæ, vbi Cinus, C. de modo mulctar. Capyc. in inueſtit in verb cùm mulctarum, pęnarumque compendijs, & renaſcuntur in genere, licèt in indiuiduo eadem mulcta ex alio ſuperuenienti delicto nõ renaſcatur, & ſufficit aptitudine poſſe renaſci, nam quotidie fiunt maleficia, ob quod rationem bannorum, ex vi iuriſdictionis factorum, mulctæ, & pœnę exiguntur, optimè explicat Gizzarell. deciſ. 34. nu. 19. Confirmatur idem: Nam fructus, aut ſunt naturales, aut induſtriales, aut ciuiles, Bar. in l fructus, C. de rei vendic. Aretin. conſ. 159. Alex. conſil. 181. vol. 2. Naturales ſunt, qui ex terra abſq; vlla hominis induſtria naſcuntur, vti caſtaneæ, nuces, & poma, induſtriales, qui ex terra, & induſtria hominis naſcuntur, vti frumentum: Ciuiles dicuntur impropriè fructus, vt penſiones, redditus, & prouentus, Alex. dicto conſil. 181. num 6. Sed nix non eſt fructus naturalis, cùm ex terra non naſcatur; non induſtrialis, cùm nulla hominis induſtria in ipſius formatione adſit, Nec etiam Ciuilis dici poteſt, vt patet, ergò. Accedit etiam, nam fructuum appellatione venit omne id, quod ad vſum, & ſubſtentationem hominũ inductum eſt, Practica Papienſ. loc. cit. nu. 3. ſed nix hominem non allit, imò potiùs immoderatus eius vſus illum offendit, vt patet, ergò nullo modo fructuum appellatione venire poteſt.

Contrariam tamen ſententiam puto veriorem, & ex dicendis, fundatur opinio, & reſpondetur obiectis. Primò, fructus dicuntur, non ſolùm qui in fundo naſcuntur, ſed quicquid ex eo, vel ipſius occaſione percipi poteſt, venit fructuum appellatione, l. item fundi, ff. de vſufru. & quemadmod. quis vtat. idcircò obuentiones ex areis, vel edificijs legatis, dicuntur eſſe in fructu, & ad vſufructuarium ſpectant, l. vſufructu legato, ff. eod. tit. l. loci corpus, §. in confeſſoria, ff. ſi ſeruit. vindic. l. vxori meæ, ff. de vſufruct. legat. Et commoditas, quam quis ex re ſentire poteſt, dicitur eſſe in fructu, l. in fructu, ff. de vſu, & vſufruct. leg. Idcircò Sylua cedua, Arundines, Dolia, & Rota, per quam aqua ducitur, dicitur eſſe in fructu, l. qui fundum, la prima, §. fin. ff. de contrah. emp. l. ſi abſente, ff. eod. tit. Sic etiam oliua, & fænum, & ſi immaturè cęſum, dicitur eſſe in fructu, l. plenum, ff. de vſu, & habitat. Sic etiam palea dicitur eſſe in fructu, l. fin. C. de ſeruit. & aqu Bald. in l. fin. C. de condition. inſert. Speculat. in tit. de decim. §. 1. num. 12. Roman. ſingul. 555. Et regula conſtituenda eſt, omnem commoditatem, vel vtilitatem ex re, vel propter rem quomodocumq; prouenientem, eſſe in fructu, Io. Andr. in addit. Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua, nu. 116. in verſic. incipiente, qui tabernas, Anchar. conſil. 3. Sic etiam munera, honores, dignitates, ſalaria actuariorum, & tabellionum, dicuntur eſſe in fructu, Bal. in l. quædam, §. nihil, ff. de edend. Sic etiam præſẽtatio iuris patronatus, dicitur eſſe in fructu, c. ex literis de iur. patron.

Innoc.

Innoc. in capit. conſultationibus, eod. tit. Belluc. in ſpecul. Princip. rubr. 23. verſic. ſed pone in princip. Sed nix licèt à terra non proueniat, ab ea tñ ſumitur, & ipſius occaſione humana induſtria coaceruatur, & cõſeruatur, idcircò fructuũ appellatione venire debet. Secũdò, dato, ꝙ nix propriè fructus non ſit, coaceruata ſimul fructum, & redditum parit, ſicuti multa ſunt, quæ non ſunt in fructu, ſed fructum pariunt, videlicèt homo non eſt in fructu, parit tamen fructum, vti ſunt mercedes operum, l. mercedes, ff. de petit. hæreditatis, & hoc modo lac, pilus, & lana dicuntur eſſe in fructu, l. pecudum, ff. vſuris, §. pecudum, inſtit. de rer. diuiſ. Sic etiam veſtimenta, & Scyphus non ſunt in fructu, pariunt tamen fructus, quia poſſunt locari, & quod ex cauſa mercedis accipitur, dicitur eſſe in fructu l. videamus, ff. de vſuris, ità & in niue dicendum eſt, quod licèt ipſa propriè fructus non ſit, coaceruata tamen, fructum parit, quia communiter venditur; Et ad hoc facit, quod quę non ſunt in fructu, dicuntur eſſe in redditu, cùm latiùs ſit nomen redditus, quam fructus, idcirco ſecundum communem reſolutionem, quæ ſunt in fructu, veniunt ſub nomine redditus, ſed non è contra, Gloſ. in cap. generali, in verb. redditus, de elect. in 6. probat tex. in l. Paulus, ff. de vſuris, Specular. in tit. de locat. §. 1. in fin. Cardinal. in Clem. 1. de exceſſib. Prę̨lator. Boer. deciſion. 224. numer. 10. Sic ſeruorum opera, vel Iumentorum, dicuntur eſſe in redditu, cùm propter rem ipſam capiuntur, iuxtà tex. in l. diuortium, §. non ſolum, & l. fructus, ff. ſol. matrim. Aret. conſil. 159. nu. 14. Schrader. de feud. quæſt. 1. princip. ſecundæ partis, ſec. 3. num. 58. Tertiò, facit deciſio Regiæ Cameræ Summariæ in anno 1587. in cauſa Releuij ob mortem Principis Scyllæ, per quam deciſum fuit, in releuio habendam eſſe rationem annui redditus, qui ex pretio fouearum niuis exigebatur, & in eadem cauſa, teſte Gizzarell. deciſ. 34. nu. 28. fuit deciſum, redditus niuis, augere fructus feudi, quod etiam comprobari poteſt, ex tex. in l. item ſi fundi, ff. de vſufruc. ibi, (*& placuit alluuiones quoque vſusfructus ad fructuarium pertinere*) notabilis eſt deciſio iſtius textus, nam alluuio non renaſcitur, & determinatur, ibi etiã eſſe in fructu; non colligitur ex re, ſed tantùm occaſione rei, & tamen dicitur eſſe in fructu, ergò ità etiam & in niue dicendum eſt, quæ licèt non renaſcatur, & à terra non proueniat, quia occaſione rei percipitur, meritò dicẽdũ eſt eſſe in fructu, ſeù redditu, prout ſunt venationes, piſcationes, & aucupia, quæ ſunt in fructu, d. l. item ſi fundi, §. aucupiorum, & l. vſufructuarius venari, ff. eod. tit. ſi tamen fundus in alio non conſiſtat, quam in ſupradictis, l. venationes, vbi Gloſ. in verb. conſtat, ff. de vſur. l. vſufructuarius, ff. de vſufructu.

Concludendum eſt igitur, quòd, licèt prędium Eccleſiæ aliud non contineat, niſi foueas niuis, non poterit vltrà triennium locari, ex quo nix illa coaceruata eſt in fructu, vel redditu.

Tertiò, eſt aduertendum, quod locationem bonorum Eccleſiæ vltrà triennium fieri non poſſe, vt ex extrauag. ambitioſè dictum eſt, procedit etiam ſi locatio fiat vltrà triẽnium, cùm hac adiectione, vt tot ſint locationes, quot triennia, & vna finita, alia incipiat; Nam talis modus contrahendi reprobatur, tanquam in fraudem legis, & in damnum bonorum Eccleſiæ, quæ ſub talibus machinis, & reuolutionibus vltrà tempus à iure præfixum

alienatur, probat tex. in §. quod autem, verſic. neque illud in auth. de non alienan. & hanc opinionem, probant Cyn. in l. 1. de iur. emphyt. Alber. in l. pluribus, §. 1. ff. de verb. oblig. Bar. in l. Modeſtinus, ff. de donation. Cardinal. in Clem. 1. §. fin. q. vlt. de reb. Eccleſ. non alien. Lap. allegat. 12. Ancaran. conſil. 57. Alex. conſ. 165. vol. 2. & in l. ſi filio familias, §. fin. ff. ſol. matr. vbi dicit communem opinionem, quam refert, & ſequitur Couar. lib. 2. variar. reſol. cap. 16. nu. 4. Triuiſan. deciſ. 21. par. 1. Ricc. in prax. alienation. deciſ. 118.

An autem locatio facta vltrà tempus à iure permiſſum, corruat in totum, vel pro rata temporis vltrà triennium, dubium eſt; Et multi tenent valere contractum pro triennio, & in reliquo corruere, Bald. in auth. ſi quas ruinas, in auth. qui rem, vbi etiam Paul. de Caſtr. Iaſ. & Dec. dicunt communem opinionem, & facit, quod inſeparabilibus, vtilè per inutilè non vitiatur, cap. vtile de reg. iur. l. Pedius, ff. de recept. arbitr. idcircò donatio ſuprà quingentos aureos abſque inſinuatione, ſubſtinetur pro qualitate permiſſa, l. Sancimus, & l. penul. C. de donation. Iaſ. in l. 1. §. ſed ſi mihi, ff. de verbor. obligat. ſic etiam donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, licèt non valeat, ſubſtinetur tamen quoàd bona preſentia, Dec. in l. fin. C. de pactis, Hyppolit. de Marſil. ſingul. 517. Gratus conſ. 71. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 107. n. 4. ſic etiam indulgentia conceſſa ab Epiſcopo ſuprà id, quod à iure permittitur, ſubſtinetur pro eo, quod poterat concedere, cap. indulgentia de pęnit. & remiſſ. in 6.

Contrariam tamen ſententiam puto veriorem, quod in totum corruat, probatur in d. Clem. 1. de reb. Eccl. non alien. ibi (*nec recipienti ius aliquod acquiri*) dictio negatiua adiecta verbo, aliquo, etiam in qualibet minima parte verificatur, Gloſ. in Clem. 1. in verb. aut totum, de for. compet. Abb. & Felyn. in cap. Paſtoralis de offic. deleg. Comprobatur etiam ex tex. in dicta extrauag. ambitioſè, vbi locatio ad triennium permittitur, & aliter facta declaratur nullius eſſe roboris, & momenti; facit etiam tex. punctualis in §. ſi verò in perpetuam, in auth. de non alien. ibi, (*aut temporalem quidem, non tamen ſecundum huius noſtræ legis obſeruantiam,*) vbi emphyteuta cadit iure ſibi conceſſo, qui aliter contraxit, quàm à iure diſpoſitum erat, ſi emphyteuta incidit in commiſſum, ergò actus in totum corruit. Ad quod etiam facit, nam feudum, quod non poteſt, niſi tantùm pro maſculis concedi, ſi concedatur, etiam pro fęminis, in totum corruit conceſſio, Andr. de Iſer. in cap. 1. §. profecto de leg. Conrad. Secundò, probatur in his, quæ pendent à voluntate duorum, & agitur de obligatione contrahenda, ſi actus non valet vti fit, non valebit vti fieri poteſt, Bar. in l. 1. §. ſi quis ità, ff. de verb. oblig. & in l. 1. §. cum, qui, ff. de conſtit. pecun. Idcircò ſtante ſtatuto, quod Conſiliarius non eligatur, niſi per annum, ſi pro maiori tempore fiat electio, in totum corruit, Roman. conſil. 66. Nec poteſt dici, quod ſumus in ſeparabilibus, in quibus vtilè per inutilè non vitiatur, nam vnicus eſt actus in caſu noſtro, vnica voluntas, & vnicum iuramentum, ideò nulla ratio habenda eſt, quòd tempora ſeparari poſſunt. Hanc opinionem probant Bar. & Iaſ in d. auth. qui rem, idem Iaſ. in l. 2. C. de iur. emphyt. Imol. in d. l. quod dicitur, ff. de verb. oblig. Lap. allegation. 80. Imol. in l. quod dicitur, ff. de verborum obligation. Alex. conſil. 7. lib. 4. Couar. loc. cit. num. 5. verſic. deindè, Rodoan. loc. cit. q. 58. Mol. de contrac. diſp. 467.

Ann.

Ann.ſing. 327. Tuſcus in verb. locatio concl.406.ſic pluries fuit deciſum, Alban.deciſ.7.Afflict. deciſ. 107.Ricc.ſic dicit, & pluries à Romana deciſum loc.cit.deciſ.107.& ex dictis videtur reſponſum allegatis pro prima opinione.

Poſſint ne bona Eccleſiæ immobilia hypothecari abſque requiſitis per extrauagant. Cap. VII.

OMmiſſa diſputatione, an prohibita alienatione cenſeatur prohibita hypotheca, de qua habetur, in l.fin.vbi Gloſ.& omnes DD. C.de reb.alien.non alienand.& in l.1. C. de fund.dotal.& apud Bart. in l. in quorum,ff.de pignorib.Couar.var. reſol.lib.2.cap.16.Cancer.var. reſ. lib.2.cap.12.Clar.in § emphyteuſis q.18.Guttier.de tutelis par.2. cap. 1.Spino de teſtam.Gloſ.18.nu.75. Pinell.in l.1.in 3.par.num.18. cum ſeq. C. de bon. mater. Reſpondeo negatiuè ex d. extrauag.ambitioſè, ibi, (*omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipſorum dominium transfertur, conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltrà triennium, nec non in feudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in caſibus à iure permiſſis.*)

Dubium tamen eſt, quomodò prohibitio hypothecæ intelligatur; Et in hoc certùm eſt, quod attenta diſpoſitione iuris communis, ſpecialis tantùm hypoteca eſt prohibita, non autem generalis, ſic conſtat ex cap. nulli, ibi, (*ſpecialis hypoteca,*) vbi Gloſ. Abb. Andr. Barbat. & cæt. Canon. de reb.Eccleſ. non alien. & in §. nos igitur, ibi, (*ſpecialis,*) vbi Gloſ. in auth. eod. tit. Congerunt latè Couar.d.cap.16.num.7. Ricc. deciſ.111.in 2.par.

An autem idem ſit ſtante diſpoſitione dictæ extrauagantis ambitioſè dubium eſt, & Quarant. in compend. Bull.verb.alienatio,num. 17. dixit, etiam generalem hypotecam eſſe prohibitam, ex tex. in l. fin. C. de reb.alien.non alienan.& faciunt dicta per Nauar. in commentar. de reb.Eccleſ.non alienan.in princip. Et facit regula generalis, quod in generali obligatione non comprehendũtur prohibita alienati, l. obligatione generali, ff. de pignorib. c. generali, ſi de feud.controuer. fuer. int.domi,& agnat.Bal.in l 1.C.quę res pign.oblig.poſſ.& in l.voluntas, Cod. de fideicommiſſ.in cap.1. de Capitan. qui cur. vend. Angel. in auth. de reſtit. & ea, quæ paret, &c. Alex.conſil.16.vol.2.vbi Addit. in verb.prohibita, litt. C. Sed certum eſt bona Eccleſiæ non poſſe abſque ſollemnitatibus, & cauſa alienati, ergò nec generaliter obligati.

Contrarium tamen eſt veriùs, & probatur; Primò, per extrauagantem ſupradictam prohibetur alienatio, & omne pactum, per quod trasfertur dominium, & explicans Summus Pontifex; qui ſint actus, per quos dominium transfertur addit, conceſſionem, hypotecam, locationem vltrà triennium, &c. & ſic hypoteca non principaliter prohibetur, ſed quatenùs eſt actus, per quem transfertur dominium, vel conſtituitur ius in re, ità optimè colligitur ex Gloſ.in d.l.fin. C.de reb.Eccleſ. non alien. Sed per generalem hypotecam, neq; dominium transfertur, neque conſtituitur ius in re, Gloſ. in l. ſi is, qui rem pignori dedit, in verb. ſpeciali, ff. de furt. & in l.fin.C.quæ res pign.oblig. poſſeſſ. ergò. Confirmatur idem, nam bona ſpecialiter hypotecata alienari non poſſunt, ex quo conſtitutum eſt

ius in re,ſecus autem ſi generaliter, l. ab eo, ibi, (*ab eo, qui bona ſua pignori obligauit, quæ habet, quæque habiturus eſſet, poſſe ſeruis libertatem dari, certum eſt. Non idem iuris eſt, qui pignori iure ſpecialiter traditi, vel obligati ſunt,*) C. de ſeru. pign. dat. manum. Idem probatur in l. 1. C. de neceſſ. hęred. inſtit. Concordat tex. in l. ſi quis obligatione, vbi Gloſ. ff. qui ſine manum. ad libert. peruener. & l. ſeruus, ac lege, ff. de manumiſſion. Secundò, in dicta extrauagantia, licèt prohibita ſit hypoteca, locatio ad longum tempus, &c. adeſt tamen clauſula exceptiua caſuum à iure permiſſorum, ibi, (*præterquam in caſibus à iure permiſsis, ſed certum eſt de iure hypotecam tantùm ſpecialem fore prohibitam, non autem generalem, vt ſupraprobatum eſt, ergò noua diſpoſitio Pauli Secundi prohibens hypotecam, intelligenda eſt, iuxtà iuris diſpoſitionem,*) vt optimè aduertit Mol. de contract. diſp. 666. nu. 1, & 2. Cofirm. idem; Ratio prohibitionis alienationis fuit, ne bona Eccleſiæ, inconſultò, & abſque rationabili cauſa diſtrahantur, ſed hæc diſtractio ex ſpeciali hypoteca inſurgere propriè poteſt, iuxtà tex. in l. 1. & 2. C. de diſtract. pignor. ergò de generali hypoteca non poteſt intelligi, cùm propriè non ſit alienatio, l. alienationis verbum, ff. de verb. ſignif. l. 1. & 2 ff. de fund. dotal. & idcircò prohibitus alienare ſub pœna, generaliter hypotecando non incidit in commiſſum, Alberic. in d. l. fin. nu. 1. & 2. C. de reb. alien. non alien. ibid. Paul. de Caſtr. nu. 2. Salicet. num. 1. dicit eſſe receptum, & menti tenendum, ſequitur Clar. in d. §. emphyteuſis, q. 18. Spino. d. Gloſ. 18. num. 75. Pinell. in d. l. 1. p. 3. num. 18. Quarè meritò fuit reſolutum, ordinatum ad titulum patrimonij, qui non poteſt abſque Epiſcopi licentia alienare ſub pœna nullitatis contractus, & alijs pœnis, de quibus in Trident. ſeſſ. 22. de reform. ca. 2. non poſſe ſpecialiter hypothecare, benè tamen generaliter, Ricc. in d. deciſ. 112. ex traditis per Abb. in cap. 2. de feud. & in c. quod quibuſdam, numer. 5. de fideiuſſor. Iaſ. in §. idem ſi quid in fraudem, nu. 2. Inſtit. de action.

Et quod diſpoſitio ſupradicta prohibens hypotecam, intelligitur tantùm de ſpeciali, & non generali, tradiderunt poſt Abb. & cæt. Canon. in d. cap. nulli, Betons ibidem, num. 22. Couar. d. cap. 16. num. 7. Menoch. de arbitr. caſ. 432. nu. 13. Rodoan. tract. de reb. Eccleſ. non alien. cap. 6. per totum, Syl. in verb. pignus, num. 3. per hęc verba, (quia licèt bona Eccleſiæ pro obſeruatione contractus à clericis obligari poſſint in genere, ſpecialis tamen obligatio fieri non poteſt, niſi cùm ſollemnitate, de qua in verb. alienatio,) Syl. ſequuntur Vaſq. in opuſc. de pignor. cap. 2. n. 12. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 29 dub. 7. tradunt etiam Mol. de contract. diſp. 466. num. 2. & hoc iure vtimur Molfeſ. in ſumm. tract. 12. cap. 18. num. 49. Ricc. d. deciſ. 111.

Licèt autem contrà hanc reſolutionem videatur facere declaratio Sacrę Congregationis annuente Sanctiſſimo Vrbano Octauo ſub die 21. Maij 1626. per quam declaratum fuit, Regulares non poſſe accipere pecunias ad cambium, vel mutuò cùm ſolutione damni emergentis, & lucri ceſſantis, & huiuſmodi contractus eſſe contra mentem Decreti lati die 7. Septembris 1624. per quod innouatur diſpoſitio Pauli Secundi incipiens, & derogatur priuilegijs Religionibus conceſſis aſſentiendi loco Summi Pontificis, & tamen ſupradicti contractus cùm generali tantùm hypoteca celebrari poſſunt. Auertendum tamen eſt;

Primò,

Primò, ſupradictam declarationem, tantùm in bonis regularium locum habere, non autem in cæteris; conſtat ex verbis dictæ declarationis, ibi, (*cui in primis in votis fuit conſulere Religionum indemnitati*.) Secundò, aduertendum eſt per ſupradictam declarationem, non fuiſſe inductam prohibitionem generalis hypotecæ circà bona Regularium, ſed tantùm prohibitos fuiſſe contractus cambij, & mutui cùm ſolutione lucri ceſſantis, & damni emergentis ex illa ratione, quia ex huiuſmodi cenſuum impoſitione, plurimùm bona Regularium læduntur, & cùm per priùs prohibiti fuiſſent Regulares cenſus ſuper bonis ad eorum Monaſteria pertinentibus imponere, erat contrà mentem Decreti pecunias ad cambium, vel mutuò cùm ſolutione intereſſe accipere, quia idem damnum eos conſequebatur; propterea ſupradicti contractus ſpecificè à Sacra Congregatione damnantur ſicut patet ex dicta declaratione, ibi, (*ideoque non licere Regularibus pecunias, vt proponitur, accipere, ac ſi acceperint in ipſius Decreti pœnas ipſo facto incidere*.)

Hinc inferri poteſt, quod contractus mutui abſque ſolutione intereſſe, cùm obligatione generali bonorum Eccleſiæ, & contractus cambij abſq; onere ſoluendi, aliquid pro cambio ſub eadem generali obligatione, non ſunt damnati, colligitur ex eadem declaratione, quia bona Regularium non læduntur, imò quia cambium maximam affert vtilitatem, maximamque continet iuſtitiam, & mutuum fit gratia recipientis, non dantis, vt notum eſt, iure licito fieri poſſunt, & probatur etiam, quia proibitus alienare non cenſetur prohibitus ſe perſonaliter obligare, l. alienatum, ff. de verb. ſignif. l. ſi pro fund. C. de tranſact. Rodoan. loco citato, capit. 1. numer. 7.

Quid de Pignoratione, & Tranſactione dicendum. Cap. VIII.

SVb eadem prohibitione bona immobilia Eccleſiæ, vel mobilia pretioſa pignorari non poſſunt, abſque cauſa, & ſollemnitatibus; Ratio concluſionis eſt, quia per pignorationem, licèt pignus remaneat in bonis debitoris, l. pignus, Cod. de pignorat. act. poſſeſſio tamen tranſit in creditorem, l. cùm, & ſortis, §. pignus, ff. de pignora. act. conſtituitur, etiam ius in re pignorata, eodem modo, quo per ſpecialem hypotecam, l. ſi rem alienam, la prima, §. propè pignus, ibi, (*propriè pignus dicimus, quod ad creditorem tranſit, hypotecam verò, cùm non tranſit poſſeſſio ad creditorem*,) ff de pignorat. act. & concordat tex. in d. l. ab eo, C. de ſeru. pign. dat. manumiſſ. ibi, (*non idem iuris eſt, in ijs ſeruis, qui pignoris iure ſpecialiter traditi, vel obligati ſunt*,) & ſic idem dicendum eſt in pignore, quod de ſpeciali hypoteca, latè probat Angel. in auth. de reſtitut. quod latè proſequitur Rodoan. d. cap 6. & de facili deuenitur ad alienationem, cùm creditor poſſit ius ſuum alteri vendere, l. ſi conuenerit, ff. de pignor. act. Et creditor ex non luitione pignoris ob multitudinem vſurarum, vel ob inopiam debitori de facili poteſt effici dominus, l. qui habebat, vbi Gl. ff. de leg. 3. l. fin. Cod. de iur. domin. impetr. Confirm. idem ex l. 2. Cod. de donat. int. vir. & vxor. vbi ſicut donatio inter virum, & vxorem per alienationem rei donatæ cenſetur reuocata, ità & per pignorationem; Accedit etiam communis reſolutio in quæſtione illa, an prohibita alienatione

natione cenſeatur prohibita pignoratio; Quod ſi alienatio eſt prohibita ratione rei, comprehenditur pignoratio, ſecus tamen ſi ratione perſonæ, niſi tamen pro tanta quantitate eſſet pignoratio, vt probabilis non ſit ſpes luitionis, Gloſ. in d. l. qui habebat, vbi additio Bald. in l. rem legatam, ff. de adimen. leg. & in d. l. fin. C. de reb. Eccleſ. non alien. Bart. in l. in quorum, ff. de pignor. latè proſequitur Neguſant. trac. de pignor. in 3. memb. ſecundæ partis, num. 70. Sed certum eſt, alienationem bonorum Eccleſiæ fundatam eſſe in priuilegio ipſorum bonorum conſtat ex cap. 1. de pignor. & ex traditis per Couar. d. cap. 16. num. 8. ergò pignoratio comprehenditur, & hanc opinionem communiter tenent Doctores.

Circà autem bonorum Eccleſiæ pignorationem, cùm legitima cauſa, & ſollemnitatibus faciendam, obſeruanda eſt regula, d. cap. 1. de pigno. quàm latè exornat Cou. loc. ci. n. 8. cum ſeq. vt priùs mobilia pretioſa Deo non conſecrata pignorentur, vel immobilia, cùm vtraque pignorari poſſint, l. ſi is, §. vſusfructus, & §. fin. ff. de pignor. & hypot. His tamen non exiſtentibus ſi grauis adſit cauſa, nempè redemptionis captiuorum, vel pro alendis pauperibus, poſſunt etiam Calices, Cruces, & Vaſa Sacra pignorari, latè Couar. loc. cit.

Supradictis addenda eſt declaratio Sacræ Congregationis ad inſtantiam noſtræ Religionis facta ſub die . . . . vt bona, quæ abſque aſſenſu pignorantur, valorem vigintiquinq; ſcutorum non excedant; Quæ declaratio fundata eſt in eo, quod in rebus modici valoris, non cadit prohibitio alienandi, vel pignorandi, iuxtà Gloſ. in cap. 1. in verb. commutatio, de his, quæ fiu. à Præl. ſine conſ. capit. & modica ab omni ſollemnitate cenſentur excepta. Intrigl. deciſ. 44. n. 2. Schrader. de feud. pat. 10. ſec. 7. n. 68. Teſtai. alleg. 2. num. 134 & eadem Gloſ. in l. fin. in verb. aureos, ff. quæ in fraud. cred. dixit eſſe rem modici valoris, quæ ad valorem viginti aureorum aſcendit, de quo latiùs infrà.

Dubium tamen eſt, an tuta conſcientia candelabrum, argenteum maioris valoris diuidi poſſit ad finem pignorandi: Et vera eſt reſolutio non poſſe, probatur primò, ex tex. in §. ſi verò in perpetuum, auth. de non alien. vel permutan. ibi, (*qui ſacrata vaſa contra noſtram legem, aut pignori dant, aut vendunt, aut conflant propter alienationem,*) Gloſ. ibi in verb. conflant, ideſt conquaſſant, dùm enim ad finem alienandi, vel pignorandi diuiditur, certùm eſt in fraudem legis fieri, quod iura abhorrent, & damnant varias machinationes, per quas ad bonorum Eccleſiaſticorum alienationem peruenitur, §. quod autem, verſic. nec illud, in auth. de non alienan. Ex quo fit, vt procuratio ad alienandum requirat cauſam, & ſollemnitates, prò vt ipſamet alienatio, Soccin. conſil. 52. & 87. vol. 2. Bal. in l. præſes, C. de tranſaction. Abb. in cap. cùm tempore de arbitris, Frecc. de ſubfeud. in explicat. Conſtitut. Regn. Conſtit. Diuæ memoriæ, limit. 22. & hoc tùm ex ratione fraudis euitandæ, vt tradit Abb. loc. citat. tùm etiam, quia per talem procurationem deuenitur ad alienationem, Ricc. in prax. alien. deciſ. 61. Secundò, probatur, idem ius eſt in alienatione, & pignoratione bonorum Eccleſiæ mobilium pretioſorum, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ac in immobilium, cùm in vtroque caſu requiratur cauſa, & ſollemnitas, Gloſ. in cap. tua nuper, in verb. tractatu, de his, quæ fiu. à Prælat. Oſtienſ. in cap. 1. eod. tit. Abb. in

cap.

cap. cōſenſus de reb.Ecc.nō alien. Berou.in d.cap.nulli,num.88.verſ. ex his verbis,facit tex.in l. lex, quæ tutores, C. de adminiſtr.tut.Syl.in verb. alienatio,num. 9. conſtat ex dicta extrauag.ambitiosè,quod latè proſequuntur Mandoſ. in prax. beneficiaria, in verb. ſi in euidentem, verſ.reſcriptum, Rodoan. loc. cit.rub. 5. & 7. Sed immobilia non poſſunt diuidi ad finem, vt tamquam res minima alienetur, vel pignoretur abſque aſſenſu,ſed tantùm permittitur ratione commodioris vſus, vel culturæ, Imol. in d. cap. nulli in fin. per tex. in l.iubemus, la ſeconda, C.de Sacoſanct.Eccleſ. & facit tex.in l.Caius,§.1.ff.de leg. 1. Rodoan.loc.cit.cap.35.nu.3.ergò, ità etiam in rebus mobilibus pretioſis.Tertiò,probatur,qui non poteſt alienare, non poteſt facere actum, per quem deuenitur ad alienationem,Gloſ.in l.item, quia,ff.de pact.Bar.in l.Codicillis,§.mater, ff. de leg.2.Dec.conſil.282.pluries in Rota Romana fuiſſe deciſum,teſtatur Ricc.loc.cit.dec.93. nec poteſt occaſionem dare,vt alienetur Bald. in l.quoties,la prima,in 1.notab.C. de fideicommiſſ.allegat Gloſ.in l.ſi ità,quis,§.ea,in verb.intereſt, ff. de verb.oblig.& tex.in cap.1.§.fin.de inueſtit. de re alien. fact. Et facit etiam dictum Bal. in l. ea lege, col. fin. verſic. quantum ad ſecundum, C. de condit.ob cauſ. vbi qui non poteſt aliquid facere,non debet dare occaſionem, vt alius faciat, l. in lege locationis, ff. locat. Et quod mihi non licèt, non poſſum facere, vt aliijs impunè liceat,Gloſ.in d.l.ſi ità,quis,§.ea,& in l. cùm impoſſibile, ff. de pact. latè Rodoan.loc.cit. cap.9. Sed per diuiſionem rei pretioſę fit fraus legi, & datur occaſio alienandi, ergò nullo modo tuta conſcientia fieri poteſt.

In tranſactione idem dicendum, probatur concluſio,nam tranſactio dicitur alienatio,l.1.verſic. ac ſi tranſegerit, ff. ſi quid in fraud.patr.l. 1. ibi, (*venditionis, vel tranſactionis cauſa*,) ff.de offic proc. Cęſar. latè probat Tiraq. de retract. conſang. §.1.Gloſ.14.num.60.& prohibitus alienare non poteſt tranſigere, l. nulli, vbi Gloſ. Bar. & Iaſ. C. de tranſact. Abb. in cap. contingit de tranſac.& conſil.163.Roman.conſ. 166.Petr.de Anchar.conſil. 2. Federic. de Sen. conſil. 94. Et quod idem ius obſeruandum ſit in tranſactione rerum Eccleſiæ, quod obſeruatur in alienatione, poſt alios tradiderunt Franc.in c.1.de reb. Ecc. non alien. in 6. Rebuff. de alienat. rer.Eccleſ. num.66. Rolan. à Vall. conſil.15.vol.1.Surd. conſil. 451. in princ. vol.3.Caputaquen. deciſ. 106.& 165.p.1.& 308.par.3.Farin. de inquiſit. q. 15. num.8. Theſaur. for. Eccleſ. cap. 15. num.81. Mar. Anton. Antonin.lib.1. variar. reſol. cap.26.num.15.Ricc.loc.cit.deciſ. 46.Confirmatur ex doctrina Bar. in l. 1. C. ſi aduerſ. tranſact. vbi dicit notandam eſſe Gloſam illam contrà Rectores Eccleſiarum, qui non poſſunt alienare, nec etiam tranſigere, nam ſi poſſet fieri tranſactio, quotidie figurarentur lites, & per tranſactionem,vel compoſitionem, quæ non poſſunt directè alienari, per indirectum alienarentur, idem probat Barbat.in rub.de reb. Eccl. non alien. & Iaſ. in d. l. nulli, dicit notandam eſſe,& menti tenendam, hanc Bart. doctrinam, quam etiam accedit, quod ſicut minor non poteſt, abſque decreto alienare, ità nec etiam tranſigere, l. non ſolùm, C. de præd. minor. quia non debet vna via concedi, quod altera eſt prohibitum, cap. cùm quid vna via de reg.iur.in 6.& in puncto,de quo agimus,Rodoan.loc.cit. cap.1.

Ampliatur,hæc concluſio,vt procedat etiam

etiam ſi res Eccleſiæ, de qua tranſigitur ab alio reperiatur poſſeſſa, Bar. in d. l. nulli, vbi etiam Iaſ. probat etiam Gl. in l. cùm hi, §. ſi vni, ff. de trãſact. Ratio eſt, quia cùm retinens poſſeſſionem ex cauſa nouæ tranſactionis dicatur poſtea retinere, dicitur per tranſactionem inductam fuiſſe alienationem, Bar. & Iaſ. locis citatis, quod optimè aduertunt Rodoan. d. q. 1. n. 13. Antonin. d. reſol. 26. in fine, verſic. cæterum.

Contrariam tamen ſententiam multi tenent, quod nulla requiratur ſollemnitas, aduerſario exiſtente in poſſeſſione, probant hanc opinionem Iaſ. in l. iusiurandum, quod ex conuentione, §. pupillus, ff. de iur. iuran. & in l. fin. num. 172. C. de iur. emphyt. vbi tranſactio poteſt fieri, abſque aſſenſu ſuper re feudali, aut emphyteotica, aduerſario poſſidente, quia non dicitur propriè alienatio, ſed litis dimiſſio; facit tex. in l. ſi pro fundo, vbi Gloſ. C. de tranſact. idem probat Alex. conſil. 95. aliàs 42. vol. 6. Rebuff. in cap. ſine exceptione 12. q. 2. in prin. Bertach. de Epiſc. par. 4. 16. q. Iacobin. de Sancto Georg. in inueſt. in verb. & cùm pacto de non alienando, Rodoan. loc. cit. cap. 1. Confirm. idem, nam tutor non poteſt tranſigere ſuper bonis pupilli abſque decreto, l. non ſolùm, C. de prędijs Minor. poteſt tamen pupillo non poſſidente, Rui. conſil. 11. vol 4. Dec. conſil. 474. col. 1. & 564. colum. penul. Rolan. à Vall. conſil. 15. num. 42. volum. 1. Accedit etiam, quod quando per tranſactionem res poſſidenti dimittitur non dicitur alienari, Bald. in cap. 1. de controuerſ. int. dom. & agnat. Martin. Laudenſ. Aluarot. Alex. Roman. Iaſ. Caſſaneus, & alij, quos refert, Tiraquell. de retract. conſang. §. 1. Gloſ. 14. num. 66. Quibus addendi ſunt, Felyn. in cap. veniens, num. 5. de pręſcription. Alex. conſil. 57. & 62. lib. 1. Berou. conſil. 68. num. 55. & 176. nu. 32. vol. 1. Purpurat. conſil. 279. nu. 7. & coſil. 536. nu. 19. Roland. à Vall. d. conſ. 15. vbi latè Natta conſil. 441. num. 9. Menoch. de arbit. Iudic. caſ. 171. numer. 76. Surd. conſil. 451. lib. 3. Accedit etiam, quod quando poſſeſſio eſt penes tertium, cùm quo Prælatus Eccleſiæ tranſigit, videtur potius agi de iure quærendo, quam de iure quæſito, ſed certùm eſt non requiri ſollemnitates extrauagantis ambitioſè, quando agitur de iure quęrendo, nam ex quo Prælatus poteſt in quærendis Eccleſiæ præiudicare, non requiruntur ſollemnitates, vt ſuprà cap. cùm Apoſtolica, de ijs, quæ fiu. à Prælat. Syl. verb. alienatio, num. 18. Pur. deciſ. 519. par. 2. Rota Roman. in nouiſſ. dec. 30. & 209. par. 3. lib. 2. & dec. 234. & 284. par. 3. lib. 3. Mar. Antonin. loc. citat. & infrà latiùs dicemus, ergò. Confirm. etiam, nam in bonis non incorporatis Eccleſiæ, licita eſt tranſactio abſque aſſenſu, Franc. in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. Rebuff. in compen. alien. nu. 21. Roland. & Ricc. locis citatis, ergò.

Pro reſolutione diſtinguendum eſt, quod aut poſſeſſor rei Eccleſię, cùm quo conficitur tranſactio, nullo iure poſſidet, nec ex alio poteſt ius ſuum defendere, niſi ex ſubſequenti tranſactione, & in hac tranſactione, certùm eſt requiri aſſenſum, quia ius non habenti transfertur, & in hunc ſenſum procedit doctrina, Bar. in d l. nulli, ff. de tranſact. & in l. 1. C. ſi aduerſ. tranſact. Aut aliqua ratione poſſidet, quam Eccleſia litigando infringere nititur, & in hoc caſu, quia per tranſactionem non transfertur dominium, nec rei poſſeſſio, ſed poſſidenti dimittitur, nulla requiritur ſollemnitas, & in hoc ſenſu intelligenda eſt ſecunda opi-

nio,

nio, quam ex multis ſupraprobauimus. Colligitur reſolutio ex dictis per Antonin.loc.cit.in fin.

Limitatur ſuprafirmata ampliatio, quando tranſactio ſuper re immobili Eccleſiæ, vel mobili pretioſa, quæ ſeruando ſeruari non poteſt, fit remanente Eccleſia in poſſeſſione, & dominio rei, Abb. in cap. cum pro tempore de arbitris, Alex. conſil. 95. vol. 6. Rebuff in cap. fine exceptione 12. q. 2. Rodoan. loc. citat. cap. 1. nu. 18. probant Gloſ. notab. & Bar. in d. l. nulli, vbi poteſt fieri tranſactio ab eo, qui non poteſt alienare, neque tranſigere ſi remanet in poſſeſſione rei, quia per ſubtractionem litis tranſigendo melior fit conditio poſſidentis. Confirmatur idem, nam minor, qui non poteſt abſque decreto tranſigere ſuper rebus immobilibus, ipſo remanente in poſſeſſione, poteſt, Iaſ. in d.l. nulli, Ruin. conſil. 129. numer. 3. lib 5. Roland. à Vall. d. conſil. 15. vol. 1. Pinell. in l. 1. par. 3. num 45. C. de bon. mater. Sic etiam Pater, qui non poteſt tranſigere ſuper re aduentitia filij, in qua habet vſumfructum, poteſt retinendo rem, non autem dimittendo, Bal. in d. l. 1. C. de bon. mater. Pinell. d. par. 3. num. 45. Tiraquell. loc cit. numer. 68. Idem eſt etiam in adminiſtratore Ciuitatis, vel Procuratore Cæſaris, quibus non licèt tranſigere, d. l. nulli, permittitur tamen quando res retinetur, & vexatio litis per tranſactionem tollitur, Gloſ. Barr. & Iaſ. ibid. latè Surd. d. conſil. 451. n. 4. vol. 3. & quod idem ſit in Eccleſia probant omnes ſupracitati, quibus addendus eſt, Rioc. d. deciſ. 46.

Quid de compromiſſo, & permutatione fieri poſſit. Cap. IX

NEquaquam fieri poteſt compromiſſum in bonis Eccleſiæ prohibitis alienare, abſque cauſa, & ſolemnitatibus, ratio colligitur ex defectu poteſtatis in compromittente, cùm vera ſit aſſertio, quod prohibitus alienare, cenſetur etiam prohibitus compromittere, cap. peruenit, vbi, Oſtienſ. & Io. Andr. & c. cùm tempore, vbi Abb. de arbitr. idem Abb. in cap. contingit de tranſact. Oſtienſ. in ſumm. tit. de arbitr. §. de qua re, Specul. in tit. de decim. §. reſtat videre, verſic. ſed nunquid Clericus, Cyn. in l. Præſes, Cod. de tranſact. Rodoan. loc. cit. cap. 36. & dùm bona Eccleſiæ non poſſunt alienari, niſi cùm cauſa, & ſollemnitatibus, ſi compromiſſum permitteretur, neceſſariò ſequeretur alienatio, idcircò antecedenter cenſetur prohibitum compromiſſum, Io. Andr. & Oſtienſ. in d. cap. cùm tempore. Et quando aliquid eſt prohibitum à iure, implicitè cenſetur prohibitum omne id, per quod peruenitur ad actum, l. Oratio, ff. de ſponſalibus, ideò prædictam concluſionem, ſequuntur Innoc. Imol. Anton. de Butr. & Abb. in d. cap. cùm tempore, Pariſ. conſil. 134. num. 11. lib. 4. Caualcaneus deciſ. 45. Rodoan. loc. cit qui teſtatur de communi, latiſſimè Tiraquell. de legibus connubialibus Gloſ. 5. num. 205. Et eo magis ſupradicta procedunt, quando compromiſſum fieret de iure, & de facto, ſiuè in procedendo], nàm cùm in tali modo compromittendi maximum poſſet eſſe Eccleſiæ detrimentum, meritò prohibetur, Angelus in l. Imperatores, ff. de pactis,

Barbat.in cap. fin.de pecul. cleric. Abb.loc.cit.Lapus allegat.3.Rom. conſil.369. Genuenſ. in practicabilibus Eccleſiæ,q. 496. & facit,quia tutor nō poteſt compromittere de bonis pupilli, de iure,& de facto, & compromiſſum de iure, & de facto eſt ad inſtar tranſactionis,Soc.conſ. 38. vol. 2. Rodoan.loc.cit.cap.36. num 14 & facit tex.in §.1. in auth. vt diff. Iudic.& auth.ſi verò contingerit,& auth.ſi quando,C.de iudic. tradunt communiter Doctores in cap. Quintauallis de iur.iur.Bald.in l.1.C.ſi aduerſ.vendit. Alex.conſil. 22. lib.2. Quæ autem dicta ſunt de compromiſſo,intelligenda ſūt,cùm eiſdem declarationibus, & limitationibus, quas ſuprà in materia tranſactionis attulimus.

De permutatione quoque idem aſſerendum,cap.nulli, ibi, (*permutationem*) de reb.Eccleſ.non alien. cap. fine exceptione,vbi Rebuff.nu.60. 12, quæſt. 2 cap. 2. de rer.permut. ibi, (*vt commutationes rerum Eccleſiaſticarum, quæ ab anteceſſore inconſultè factæ ſunt ab eo,qui ſucceſſor eſt emendentur*,) Gloſ. ibi in verb. inconſultè, dicit requiri cauſam, & ſollemnitates; Ratio eſt, quia permutatio eſt ſpecies alienationis, & per ipſam interueniente traditione transfertur dominium,l.1.ff.de rer. permut.l.eum,qui,§. ſi permutatio, ff.de publican. Bal.in l. fin. C. de reb. alien. non alien. & ſimilis eſt emptioni,& venditioni, l. 2 ff. de rer.permut.l.2.C.eod.tit. & omnia, quæ dicuntur de emptione,& venditione procedunt in permutatione,cap.1.de his,quæ fiunt à Prælatis,ibi, (*vendere,aut permutare*) Syl. in verb.permutatio 1.latè Mol. de contract. diſp. 396. Dùm ergò per extrauagantem ambitioſè prohibetur alienatio, & omne pactum, per quod dominium transfertur, neceſſariò ſequitur prohibitam eſſe permutationem, proſequuntur Rebuff. in compend.alienat.rer. Eccleſ.nu. 66. Rodoan. loc.cit.rub.1.cap. 20. Et procedit concluſio,etiam ſi permutatio fiat cùm Principe,nam eodem modo prohibetur, cap. 1. vbi Innocent. & Abb. de rer. permut. & affirmant omnes ſupracitati.

Quæres,an idem dicendum ſit in permutatione,quæ fit inter Eccleſiam, & Eccleſiam. Multi affirmant Rebuff.& Rodoan.locis citatis, Quar. in verb.alienatio,num.15. dicit vidiſſe Breuia Pontificia expedita in ſupradictis permutationibus, idem probat Filluc.dicto tract.44.cap.2. c.nu. 25.

Contrariam tamen ſententiam puto veriorem,probatur; Primò,in auth. ſed & permutare,& in auth. item ſi ad inuicem,C.de Sacroſanct.Eccl. quę iura fuerunt canonizata à Summo Pontifice, habetur,in c.hoc ius porrectum,§. ſibi inuicem 10. q. 2. & probat etiam tex. in capit. 1. de reb.Eccleſ. non alien. ibi, (*tamen ſi commutare voluerint terras earum, cùm conſenſu ambarum partium faciat*,) conſtat igitur ex ſupradictis iuribus licitam eſſe permutationem inter Eccleſias,ſed per extrauagantem ambitioſè permittitur alienatio in caſibus à iure expreſſis, vt in eadem extrauagantem,ibi, (*præterquam in caſibus à iure expreſſis*) ergò etiam ſtante dicta extrauagante licita eſt permutatio inter Eccleſias.

Secundò,faciunt verba dictæ extrauagantis,ibi, (*profanis vſibus applicare,aut cùm maximo illorum,ac diuini cultus detrimento exquiſitis medijs vſurpare præſumunt, occurrere cupientes*,) ſed in permutatione inter Eccleſias ceſſat, ratio vſurpationis Sæcularium, nullum detrimentum affertur Eccleſiæ in vniuerſali, cùm parum refert, an aliquid poſſideatur ab Eccleſia Sancti Franciſci,vel

Sancti Dominici, & ſic ceſſante ratione dictæ extrauagantis, meritò ceſſare debet,& diſpoſitio,cap.cùm ceſſante de appellation probat in ſpecie Ricc. in prax. alienationis, deciſ.74. Confirmatur idem, mens Pauli Secundi fuit indemnitari Eccleſiæ vniuerſalis conſulere,vt conſtat ex dicta extrauagante, & proprium eſt legis bono communi conſulere,vt notum eſt, ſed nihil detrahit bono communi ſi in permutatione rerum Eccleſiaſticarum aliqua ex permutantibus, aliquid lucretur, vel damnum patiatur, cùm omnia in dominio vniuerſalis Eccleſiæ remaneant, facit tex.in d.l.alienatum,la prima,ff de verb.ſignific. ibi, (*alienatum non dicitur,quod ad huc manet in dominio venditoris,venditum tamen rectè dicetur*,) & hanc opinionem in ſpecie tenent, Truiſa. deciſ.56.par.2.Ricc.in prax. alien. deciſ. 38.Barboſ.de offic.Epiſc. allegat.95.nu.55.Theſaur.For.Eccl. par.1. cap.15.num.68. cum ſeq.

Requiritur tamen aſſenſus Ordinarij, ex tex.in cap.1.de reb.Eccleſ. non alien.& ſicut in alienatione immobilium Eccleſiaſticorum modici valoris ſufficit aſſenſus Epiſcopi, ex tex.In c.terrulas 12.q.2. & c.cæterum de donat.quę iura non fuerunt correcta per extrauagante ambitioſè,iuxtà communem reſolutionem, de qua infrà dicemus ità, & in permutatione; Quod etiam confirmatur, nàm permutatio beneficiorum regulariter valet,cùm conſenſu Ordinarij,cap.quæſitum de rer. perm. & cap. vnic. eodem tit. in 6. extant Bullæ Pij Quinti 42. & 58. de quibus agunt Garz.de benefic, par.11. cap. 4. Azor. in ſumm.tom.2.lib.7. cap.29.cum. ſeq. ità, & permutatio inter duas Eccleſias,in quo contractu non ſolùm ſufficit conſenſus Ordinarij, ſed ex iuris diſpſitione poteſt idemmet. Superior partum, non tamen enormiter alteri ex permutantibus detrahere, cap. nulli, vbi Gloſ in verb.enormiter 12.q.2. & licèt Luc. de Penn. in l. 1. C. de fid.inſtrum.& iu. haſtæ fiſcal.lib. 10. dixerit ex authoritate Archidiac. & Speculat. tutorem eſſe opinionem requiri aſſenſum Apoſtolicum in permutationem, quæ fit inter Epiſcopum, & Capitulum circa bona, quæ ſunt de menſa Epiſcopali, vel de maſſa communi Capituli, aduertendum eſt, quod ſupradicta procedunt non ratione permutationis,ſed quia Epiſcopus non poterat in proprio facto, authorari, ex textu in l. 1. §. fuit quæſitum, ff. ad Trebell. vt idem Luc. loc. citat. aducrrit,& ad hoc facit dictum Syl. in verb.permutatio 2.num.2. quod Epiſcopo permutante, cùm Capitulo requiritur conſenſus Archiepiſcopi, hodiè verò, quia per Sacr. Concil.Trident.reſtricta eſt authoritas Metropolitanorum, recurrendum eſt ad ſummum Pontificem in caſu ſupradicto.

An ſit licitum imponere ſeruitutem in bonis Eccleſiæ prohibitis alienari,& quid de affrancatione Canonis Eccleſiæ debiti. Cap. X.

NEgatiuè reſpõdendum eſt; Fundatur concluſio; Primò,in defectu poteſtatis, nam is poteſt imponere ſeruitutem in re, qui in ipſa habet dominium, §. ideò autem Inſtitut. de ſeruit. Gloſ in l.& in Prouinciali, in verb. ſeruitutes poſſunt, C.de ſeruit.& aqu.Idcircò vſuſfructuarius, quia non eſt propriè dominus, ſeruitutem imponere non poteſt, ſicut nec vir in fundo dotali ineſtimato,l.Iulianus, cùm l. ſeq. ff. de

de fund. dotal. Bal. in d. l. & in Principali; Cùm non poſſit vſusfructuarius deteriorem conditionem rei facere, benè tamen meliorem, l. æquiſſimum, §. fin. ff. de vſufruct. latè Cepoll. in tract. de ſeruit. cap. 14. num. 17. ſed certum eſt quemlibet beneficiarium, ſeù Prælatum eſſe vſufructuarium in vita, & in vſuarium in morte, Gloſ. in cap. præſenti de offi. ordin. ergò nullam habet facultatem imponendi ſeruitutem.

Secundò, fundatur ex qualitate bonorum Eccleſiæ, quæ cùm ſint prohibita alienari, nec etiam ſeruitutes in ipſis imponi poſſunt, ex reg. tex. in l. fin. C. de reb. alien. non alienan. ibi, (*ſimilique modo, & ſeruitutes minimè imponi,*) probat etiam Calder. conſ. 12. tit. de cenſibus. Nec etiam ſeruitus, quàm Eccleſia poſſidet, cedi, vel alienari poteſt abſque aſſenſu, nam inter immobilia connumeratur, Clem. exiui de Paradiſo, §. eum, qui, de verb. ſignific. Abb. in cap. nulli, num. 10. de reb. Eccl. non alien. Idcircò ſiuè agatur de imponenda ſeruitute Eccleſiæ, vel rebus ipſius, ſiuè de cedenda, vel alienanda ſeruitute, quam Eccleſia poſſidet, in vtroque caſu viget diſpoſitio extrauagantis ambitioſe, & requiruntur ſollemnitates, & cauſa, Rebuff. in compend. alienat. num. 4. & 6. Rodoan. loc. cit. rubr. 2. & cap. 16. & 44.

Idem eſt in affrancatione Canonis Eccleſiæ debiti, Ratio eſt, quia Canonis præſtatio inter immobilia connumeratur, d. Clem. exiui de Paradiſo, & latè probatū eſt Superioribus dictis, & certum eſt, quod affrancatio eſt ſpecies alienationis, d. l. fin. & d. cap. nulli, Rota Rom. par. 1. deciſ. 13. cum ſeq. Ricc. in prax. alien. deciſ. 81. ergò abſque vlla difficultate locum habet diſpoſitio dictæ extrauagantis.

Fallit tamen quando affrancatio fieret, ex vi pacti in conceſſione appoſiti: in tali enim caſu nullus requiritur aſſenſus, nullaque ſollemnitas, ex quo dicitur alienatio neceſſaria, vt in Superioribus dictum eſt.

An autem conceſſio Rei Eccleſiaſticæ ſub annuo Canone, cùm poteſtate affrancandi dicatur contractus emphyteoticus, vel cenſualis dubium eſt. Et verior eſt opinio eſſe contractum cenſualem, Gloſ. Innoc. & Abb. in cap. conſtitutus de religioſ. domib. latè Gaſpar. Theſaur. qq. forenſ. q. 12. & etiam data caducitate poteſt exerceri pactum affrancationis & luere rem à directo dominio ſecundum veriorem opinionem, & in praxi receptam, Dec. in l. in bonæ fidei, num. 11. C. de pactis, Barbat. conſil. 51. vol. 18. lib. 1. Cordub. de iur. emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob non ſolut. Canon. limit. 38. num. 12. Theſaur. loc. citat. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 250. Anna ſingul. 392. incip. poteſtas, Franc. deciſ. 267. num. 7.

An habeat locum extrauag. in conceſsione, in emphyteuſim, & in feudatione. Cap. XI.

AFfirmatiuè reſpondendum, & de conceſſione in emphyteuſim probatur, quia dicitur alienatio, §. nos igitur, verſic. alienationis in auth. de non alien. & permut. reb. &c. l. fin. Cod. de reb. alien. non alien. cap. nulli, de rebus Ecc. non alien. & expreſsè cauetur in dicta extrauagan. ambitioſè, per quam etiam omne pactū, per quod dominium rerum Eccleſiaſticarum transfertur, improbatur per emphyteoticam autem conceſſionem trāſferri vtilè dominium, probatur in l. 1. ff. ſi ager vectig. vel emphyteot. petat. l. 1. & 2. C. de iur. emphyt.

cap.

cap.potuit,vbi omnes Canon. de locar.& cond.

Procedit concluſio, ſiuè emphyteuſis concedatur tantùm ſub annuo Canone nulla qnãtitate à principio recepta quandoque contractus ſolet dici lucratiua conceſſio, ſiuè recepta certa quantitate à principio, & demum annuo canone, qui ſolet dici contractus oneroſus, iuxtà tradita per Bar.in l.ſi mihi,& Titio,colum. penul ff de verb.oblig. Cyn. Salic. & Iaſ.num.3.in l.1.C.de iur.emph. Abb.in d.cap.potuit, num.6. Clar. in §.emphyteuſis,q.3.nam vterque modus concedendi prohibitus eſt, cùm in vtroq; vtilè dominium transferatur,d.l.1.& 2.C.de iur.emph. quod à Sacris Cononibus; & à dicta extrauagante ambitiosè abſque cauſa, & ſollemnitatibus improbatur.

Secundò,procedit etiam in bonis ſolitis concedi, ſi vltrà ſolitum concedantur, vt puta, quia ſolebant aliqua bona concedi in emphyteuſim, vſque ad tertiam generationem, iuxtà tex.in §.emphyteuſim, in auth. de non alien. vel concedi pro linea maſculina tantùm,& concedantur, etiam pro fęmina, nam conceſſio improbatur, Bald. in auth. qui rem, C de Sacroſanc.Eccleſ.& in cap.1. in verb.conſuetudo de his.qui feu. dat. poſſ Rodoan. loc. citat. rubr. 2. cap. 22.numer.28.& infrà latiùs patebit. An autem in totum corruat conceſſio, vel ſuſtineatur pro generatione, vel linea pro qua poterat fieri, dubium eſt, & verior eſt opinio, Bart. in d. auth. qui rem.in totum corruere,& latè ſuprafundatum eſt in materia locationis vltrà triennium, quibus addendus eſt, Alex. conſil. 143. lib. 7. vbi teſtatur de magis communi opinione.

Tertiò,procedit etiam in pacto, quod finita generatione teneatur Prælatus renouare conceſſionem proximioribus defuncti,nam tale pactum non valet,§.quod autem dictum,& §. ſeq. in auth. de non alien. rebus Eccleſ.Aret.in d.l. ſi mihi, & Titio, colum. 5. verſic. hoc autem præcipuè,Ruin.conſil.152.lib.1. Gozad. conſil. 39. numer.19.& 20. verſic. prætetea,Genuenſ. in prax.cap. 99. num.2.verſic.2. quia non valet pactum; Nam per extrauagante ambitiosè, & per iura ſuptacitata improbatur omne pactum, per quod transfertur dominium rerum Eccleſiaſticarum,aut deterior fit conditio Eccleſiæ, ſed certùm eſt, per pactum de renouando deteriorē fieri Eccleſiæ conditionem,nam temporalis emphyteuſis efficitur perpetua, ergò; Et licèt vera ſit concluſio teneri Prælatum renouare conceſſionem proximioribus defuncti emphyteuſi finita ratione lineæ, vel generationis finitæ, nam aliàs fieret iniuria proximioribus defuncti, & tanquam grauati poſſent appellare,Bar.in l.1.§.permittitur,ff.de aqu.quotid.& æſtiu.& d. l. ſi mihi, & Titio, eſt communis opinio,quam probant Dec. conſil. 131. Clar. in §.emphyteuſis, q.44. Ricc.in prax.alien.deciſ. 83. Id tamen non procedit, quando Eccleſia bona deuoluta vult pro ſe retinere, nam tunc non cogitur ad renouandam,in cap.bonę,il ſecondo, num.28.de poſtul.Prælat. Rip. in l. 1. num. 9.& 10 ff. de priuil. credit. Iaſ. conſil. 24. col.penul.lib.3.latè Ruin.conſil.152.lib 1. Gozadin.d. conſil.39.Clar.in d.q.44. Caputaquen. deciſ. 333.par.1. Benintend. deciſ 19.ſic etiam præuia diſcuſſione fuiſſe deciſum in vna Rauennatenſi coram Illuſtriſſimo Mantica teſtatur Genuenſ.d.cap.99.Doctrina autem Bar.in d.§.permittitur,& communis opinio procedunt, quãdo Prælatus rem deuolutam vult alteri concedere; nam tunc cæteris

paribus

paribus proximiores defuncti præferuntur, ſecus verò quando pro Eccleſia vult retinere, vt ſuprà probatum eſt. In alio etiam caſu procedere poſſet doctrina Bar. & communis, quādo conſtaret adeſſe legitimam conſuetudinem renouandi conceſſiones finitas proximioribus defuncti; tunc enim poſſet cogi Prçlatus ad renouandum, Bald in auth. ſi quas ruinas, C. de Sacroſan. Ecc. ſic etiam deciſum refert coram eodem Mantica, Ianuen. d. cap. 99.

Quartò, procedit ſi ſolita forma conceſſionis emphyteuſis alteraretur, vt puta ſi ſolita concedi pro maſculis, concederetur etiam pro fçminis probatur concluſio, primò, forma conſueta inueſtituræ, ſeù conceſſionis alterari non poteſt, Iacob. de Beluſio, Nicolau. de Neapoli, Aluarot. & Præpoſit. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poſſ. Secundò probatur per extrauagante ambitioſè cōceditur facultas concedēdi in emphyteuſim in caſibus ſolitis concedi, & à iure expreſſis, ſed de iure expreſſum eſt formam inueſtituræ non eſſe innouandam, cap. 1. §. profecto de leg. Corrad. nec ſolita ampliari poſſunt, quia conſuetudo eſt ſtricti iuris non excedit proprios terminos, c. quoad translationem, vbi Abb. de offic. de leg. Bart. in l. poſt dotem, ff. ſol. matrim. ergò non poteſt alterari: Tertiò, probatur, Prçlatus nō poteſt deteriorem conditionem Eccleſiæ facere, l. iubemus, Cod. de Sacroſanc. Eccleſ. ſed alterando inueſtitura taliter, quod maior numerus perſonarum includatur deteriorem facit Eccleſiæ conditionem, quia tardius res conceſſa ad ipſam reuertitur, Alex. conſil. 5. vol. 5. Fulgoſ. conſil. 10. Cuman. conſ. 99. Zaſius de feudis par. 5. num. 59 Schrader. de feud. par. 4. cap. 2. num. 22. Roſental. de feud. concl. 4. numer. 37. Simon de Petr. conſil. 45. num. 17. Caualcan. deciſ. 31. n. 352 par. 2 Theſaur. for. Eccl. par. 1. cap. 15. nu. 22. Quartò, quando antiqua forma conceſſionis alteratur dicitur fieri noua conceſſio, Bal. in l. Titius, ff. de excuſat. tutor. Felyn. & Dec. in cap. de cauſis de offic. de leg. Præpoſ. in cap. 1. num. 32. de his, qui feud. dar. poſſunt, ſed in dubitatum eſt non poſſe Prçlatum abſque ſollemnitatibus, & cauſa bona Eccleſiæ in emphyteuſim de nouo concedere, ergo, nec antiquam alterare, & licèt Calder. conſil. 11. de feud. dixerit poſſe in accidentalibus innouari, non autem in ſubſtantialibus ipſius tamen opinio non facit contra ſupradicta, vt optimè declaratur à Cardinal. Alexandr. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poſſ & à Genuenſ. in practicab. Eccleſ. q. 18.

De infeudatione, verò conſtat affirmatiua, etiam opinio ex dicta extrauagante ambitioſè, nam per infeudationem transfertur vtilè dominium, vt notum eſt; Et licèt de iure communi ſolita in feudari, ſi reuertantur ad Eccleſiam, abſque ſollemnitate concedi poſſunt, capit. 2. de feud. & conſtat ex eadem extrauaganti, cùm ſufficiat in prima conceſſione ad fuiſſe ſollemnitates, Abb. in cap. vt ſuper de reb. Eccleſ. non alien. Clar. in §. feudum, q. 13. & eſt communis opinio; Hodiè tamen per Bullam Pij V. 42. incipientem admonet nos, anni 1567. & Greg. XIII. Sixti V. Innocent. IX. Clem. VIII. & aliorum Pontificum prohibita eſt omnis infeudatio bonorum Sedi Apoſtolicæ mediatè, vel immediatè ſubiectorum, non ſolùm deuolutorum, ſed etiam deuoluendorum, prout larè proſequitur Theſaur. fori Eccleſiaſtici parte 1. cap. 14.

Mobilia pretioſa Eccleſiæ vtrum ſub hac extrauagante, ſint compre-henſa. Cap. XII.

COmprehenſa eſſe conſtat ex dicta extrauagante, & probatur ex communi traditione, quod ſub prohibitione alienationis bonorum immobilium, continētur mobilia pretioſa, ſi tamen ſeruando ſeruari poſſunt, Gloſ. in cap. tua, in verbo tractatu de his, quæ fiu. à Prælat. & in cap. 2. in verb. immobilia, de reb. Eccleſ. non alienan. & in cap. is, cui in verbo Immobilia de elect. in 6. probat tex. in l. Sancimus. la prima, C. de Sacroſanc. Eccleſ. & in l. lex, quæ tutores, C. de adminiſtr. tutor. Abb. Berou. & omnes Canon. in d. c. nulli, Mandoſ. in prax. beneficior. in rubr. ſi in euidentem, vel ſic. reſcriptum: Idcircò res Eccleſiæ mobilis pretioſa non vſucapitur triennio, cap. de redditibus, vbi Gloſ. 12. q. 2. Rodoan. loc. cit. rubr. 7. num. 6. Aduertendum tamen eſt, quod ad hoc, vt dicta procedant, non ſolùm requiritur, vt ſint mobilia pretioſa, ſed etiam, vt ſint talia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, & alterò ex his duobus requiſitis deficiente non procedunt, Io. Andr. Zabarel. Abb. Berou. & alij in d. cap. nulli, Rebuff. in compend. alienat. num. 25. Socc. reg. 110. num. 2. Mol. de contract. diſp. 465. Rodoan. loc. cit. rubr. 5. Ricc. in prax. alienat. deciſ 61 Quarè communis eſt opinio, quod bona mobilia Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt abſque ſollemnitatibus poſſunt alienari, Gloſ. in ſum. 12. q. 2. Nau. conſil. 4. de reb. Eccleſ. non alien. Rebuff. Soccin. Rodoan. & Mol. locis citatis, Ricc. in d. prax. deciſ. 73. & probatur in d. l. lex, quæ tutores, vbi res minorum, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt abſque Iudicis decreto alienari poſſunt, quod etiam confirmatur ex tex. in l. fin. Cod quando decr. opus non eſt, & idem eſſe in rebus Eccleſiæ, tradit Gloſ. communiter recepta in d. cap. nulli, in verb. immobilem.

Quæ autem dicantur res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, communis eſt reſolutio illas dici, quæ abſque detrimento vltrà triennium non ſolent durare, Gloſ. in l. 1. C. ſi aduerſ. vſucapion. vbi Angel. idem Angel. in l. procurator tuorum, ff de procur. & in l. procuratorem, C. de procurat. Imol. Cuman. Angel. & Iaſon. in l. 1. §. fuit quæſitum, ff. ad Trebell. Gloſ. in l. diuortio, §. interdum, in verb. reddet, ff. ſol. matrim. Alex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. Rodoan. loc. citat. rubr. 5. num. 7.

Hinc dubitatur, an pecunia numerata ſit de numero illarum rerum, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. Et communis eſt reſolutio affirmatiua, Gloſ. in d. l. 1. §. fuit quæſitum, vbi Bart. Alex. Iaſ. & alij, idem Bart. in l. poteſt, num. 3. ff. de auth. tutor. Et licèt, hæc doctrina videatur contra ſenſum, cùm pecunia poſſit conſeruari longiſſimo tempore, & ad præſens reperiātur numiſmata antiquorum Imperatorum, in quibus non ſolùm Imagines, & Trophea Imperatorum apparent, ſed etiam conſideratur valor ipſorum, de quo latè agit Couar. in tract. de numiſmat. aduertendum eſt, quod quando dicitur, quod mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, comprehenduntur ſub prohibitione, intelligitur de bonis, ex quorum conſeruatione, aliquis fructus accipitur, Iaſ. in d. §. fuit quæſitum, numer. 31. Modo ex ipſa pecunia ſeruata nullus fructus percipitur, cap. eijciens 88. diſt.

88. diſt. & pecuniam ſecundum ſui naturam deſtinata eſt ad vſum numerationis, l. 1. ff. de contrah. empt. & expendendo ipſam, & numerando, quòad nos non conſeruatur; ſed conſumitur, §. conſtituitur, Inſtit. de vſufruct. ideircò ſecundum ſe conſeruata nullam affert conſeruanti vtilitatem, propterea meritò dicitur eſſe de numero illarum rerum, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.

Quod ſi contrà ſupradicta inſurgat, tex. in cap. licèt Heli de Simon. in quo declaratur Prælatum expendentem magnam Eccleſiaſticæ pecuniæ quantitatem fore deponendum, quaſi videatur alienaſſe bona Eccleſia prohibita alienari; Reſpondetur, ibi Prælatum fuiſſe depoſitum ex cauſa dilapidationis bonorum Eccleſiæ, quæ ſatis nota erat ex magna quantitate pecuniæ impenſione, ſed ex hoc non poteſt inferri, non tamen ex eo infertur pecuniam eſſe de numero illarum rerum, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, & proindè comprehendi in prohibitione alienationis, vt ſuprà, vt optimè aduertit Syl. in verb. alienatio, numer. 8. & eſt communis omnium reſolutio.

Procedit ſuprafirmata cõcluſio, etiam in pecunia deſtinata pro emptione immobilium, nam adhuc dicitur mobilis, nec ſub immobilium appellatione comprehenditur, Gloſ. Bal. Alex. Aretin. & Iaſ. in d. §. fuit quæſitum, idem Iaſ. in l. cæterum, §. ſi parauit, ff. de legat. 1. Felin. in cap. cùm adeò, col. 2 de reſcript. latiſſimè Boer. deciſ. 209. Ricc. loc. citat. deciſ. 73. in fin. Et probatur, nam res deſtinata, vt efficiatur Sacra, nõ habetur pro Sacra, l. ſecundum, C. de furtis; Et deſtinatio ad aliquid faciendum non habetur pro facta, quando vltrà ſimplicem voluntatem, aliquid amplius requiritur, l. cùm in fundo, §. ſi fundus communis, ff. de iur. dot. Et deſtinatum ad nouum opus faciendum ſi non eſt cęptum nihil operatur deſtinatio, l. ligni, §. ſi lignum, & l. lana, ff. de leg. 3. facit etiam communis reſolutio, DD. Cyn. Bal. Angel. & Iaſ. in dicto §. ſed ſi parauerit, ſecundùm quam opinionem fuiſſe deciſum, teſtatur Boe. lo. ci. quod in legato facto à viro vxori bonorum immobilium, non venit pecunia deſtinata ad emptionem prędiorum, nam pecunia dicitur res mobilis, l. mouentium, ff. de verb. ſignific. Ideircò in legato mobilium venit, l. ſi Chorus, §. 1. ff. de leg. 3. Abb. in d. cap. nulli, & aliud eſt aliquid eſſe tale, vel haberi pro tali, l. mercis appellatione, ff. de verbor ſignific. Bar. in l. ſi maritus, §. legis, ff. ad l. Iul. de adult. Iaſ. in l. prætor, ff. de oper. nou. nunciat. & ſecundùm hanc opinionem ſuprafirmatam, fuiſſe deciſũ in Curia Archiepiſcopalis Neapolitanæ, teſtatur Ricc. loc. cit. deciſ. 73. licèt contrarium defendat . . . . tract. 44. cap 4. num. 24. cum. ſeq.

Contrà ſuprafirmatam concluſionem, facit tex. in l. 3. § quid ergò, ff. de contr. iud. tutel. vbi tutor creditor pupilli non poteſt pecuniam pupillarẽ depoſitã pro emptione prędiorum, abſque Iudicis decreto pro ſatisfactione ſui crediti accipere, ergò clarè conſtat pecuniam deſtinatam ad emptionem immobilium iudicari immobilem; ſed reſpondetur ex Alex. Iaſ. & alijs ſuprà citatis, decretum Iudicis in caſu, d. §. quid ergò, requiri ad cogendum depoſitarium pro ſolutione pecuniæ acceptæ, non autem pro ſollemnitate alienationis pecuniæ, tanquam rei immobilis pro cuius alienatione, ſi ità eſſet, alię ſollemnitates requirerentur, de quibus nulla mentio fit in d. tex. ergò nullo modo facit ad caſum, ſequitur igitur, vt concludamus pecuniam Eccleſiæ ſola vo-

luntate

luntate Prælati deſtinatam ad emptionem non comprehendi in extrauagante ambitioſè, ſecus tamen eſſet, ſi ex neceſſitate fuiſſet facta deſtinatio, vel ex aliquo vinculo appoſito in dicto pretio, vel ex aliqua obligatione Prelati, ob quam tenebatur pecuniam illam Eccleſiaſticam in bonis immobilibus inueſtire, vt optimè aduertit Syl. in dicto verb. alienatio, num. 8.

Quæres quid dicendum ſit in pecunia peruenta ex venditione rei immobilis Eccleſiaſticę. Multi tenent dici immobilem, prout probat Maſueuius tit. de ſociet. §. item nomina, ſeù debita, vbi aſſerit pecuniam eſſe eiuſdem naturæ, cuius erat res à qua peruenit, in cuius locum ſubrogatur; Et facit etiam, quod per pecuniam repreſentatur res vendita, l. quia qui pretio, ff. de vſufruct. & quemadm. quis vtat. Sic etiam pecunia, quæ peruenit ex re patrimoniali dicitur patrimonialis, & quæ ex venditione bonorum Maioratus, ipſius naturam ſortitur, à quo peruenit, latè probant Molin. de primogen. Hiſpan. lib. 4. cap. 4. item Speculat. in tit. de cauſ. poſſeſſ. & propr. §. 1. verſ. certum, dixit, quod pecunia facta ex argento meo, mea eſt, & illã petere poſſum; Ad quod facit tex. in l. fin. C. de negot. geſt. l. mater, §. 1. C. de rei vendicat. Adde, quod emptum ex pecunia Eccleſiæ per beneficiarium ſit Eccleſiæ, l. ſi vt proponis, vbi Gloſ. de rei vendicat. ergò ità etiam pecunia peruenta ex re immobili Eccleſiæ dicitur Eccleſiæ; Et quod talis pecunia dicatur immobilis, probant Raphael, Fulgoſ. Alexan. & Aretin. in l. ea demum, Cod. de donat. Et quod in tali alienatione requirantur ſollemnitates, prout in alienatione bonorum immobilium, probant Rodoan. loc. cit. rub 15. num. 12. Ricc. loc. citat. deciſ. 73 verſic. limita ſecundo; Et ratio eſſe poteſt, nam ſi pecunia peruenta ex venditione rei immobilis poſſet liberè à Prælato alienari, facilè damnificaretur Eccleſia, & fruſtra tot ſollemnitates requirerentur in alienatione bonorum immobiliũ ſi pretium, ex ipſis peruentum, liberè poſteà poſſet alienari, vti aduertunt ſupracitati Doctores.

Pro reſolutione aduertendũ eſt, quod aut quærimus, an pecunia peruenta ex venditione rei immobilis dicatur mobilis, vel immobilis, & in hoc vera eſt concluſio ex ſui natura dici mobilem, ſic probant Firmian. in indice, in verb. bona mobilia, Iacob. de Rauen. Cyn & Bal. in d. l. ea demum, num. 4. Tiraquell. de vtroque retract. §. 1. Gloſ. 7. num. 112. Facit etiam regula communis, quod pretium non ſuccedit loco rei in particularibus, l. qui vas, §. 1. ff. de furt. l. labeo, & Sabinus, ff. de verb. ſignif. l. venditor ex hæreditate, ff. de hæredit. vel act. vendit. ſecus tamen in vniuerſalibus, l. ſi & rem, & pretium, vbi latè Bar. ff. de petition. hæredit. l. Imperator, ff. de leg. 3. Mol. d. cap. 4. Surd. deciſ. 15. Guttier. pract. quæſt. q. 87. Molfeſ. tom. 1. ad conſuetud. par. 2. tit. de bonis, q. 3. in fin. Idem eſt etiam in particularibus, quando ea lege bona venduntur, vt pretium in aliorum bonorum emptione implicetur, nàm tùnc pretium, donec alia bona non emãtur ſtat loco rei, l. res, quæ, vbi communiter Doctor. ff. de iur. dot. gloſ. in d. l. ſed & ſi lege, §. 1. in verb. non videtur, & in d. l. Imperator, §. fin. in verb. non videtur, ff. de leg. 2. Mol. in d. c. 4. nu. 31. Aut quærimus ſi in alienatione ſupradictæ pecunię Eccleſiaſticæ requirantur ſollemnitates, & in hoc vana eſt dubitatio, nam bona immobilia Eccleſiæ ex duplici ratione alienari poſſunt, vel ex vrgentia creditorum, iuxtà

tex. in auth. hoc ius porrectum, C. de Sacroſ. E. & in hoc caſu indubitatum eſt pretium ſupradictum non Prelato vendenti, ſed directè creditoribus ab emptore eſſe ſoluendum d. auth. hoc ius porrectum, ibi, (*pretium pro modis omnibus pro debito dando*,) concordat tex. in §. ementibus, auth. de reb. Eccl. non alien. l. 3. ff. de in rem verſic. l. magis puto, §. ne autem, ff. de reb. eorum, imò multi Doctores tenuerunt emptorem bonorum immobilium Eccleſiæ debere eſſe ſollicitum, & ad ipſum ſpectare, vt pretium rei emptę ad creditores Eccleſiæ, perueniant Innoc. in cap. 1. de depoſito, & in hoc fallit regula generalis, quod nullus cogitur eſſe ſollicitus de perſona contrahentis, l. 1. §. cùm autem, ff. de exercito act. & l. fin. ff. eod. tit. & faciunt tradita per Bart. in d. auth. hoc ius porrectum, n. 13. & in l. alio hærede, num. 24. ff. de alimen. & cibar. legat. & in l. doli mali, nu. 8 ff. de nouationib. ſed de hoc ſortem, aliàs interim legendi ſunt, Mol. loc. cit. & Surd. deciſ. 15. ergò fruſtra quæritur, an poſſit abſque ſollemnitatibus alienari, cùm creditoribus recta via ſit ſoluendũ; Aut alienatio fit ex cauſa vtilitatis Eccleſiæ, iuxtà textum in cap. fine exceptione, ibi, (*vt meliora proſpiciat*,) 12. q. 2. & in hoc certùm eſt in aſſenſu alienationis adeſſe clauſulam, dummodò pretium in emptionem ſtabilium cùm maiori Eccleſiæ vtilitate conuertatur, & ſic indubitatum eſt non poſſe alienari, & pretium illud, donec in aliorum bonorum emptionem non implicetur, ſtare loco rei venditæ, probatur ex tex. notab. in l. qui ſolum, §. 1. ff. de leg. 2. vbi ſi res legata dato pretio euincatur, illud pretium ſubrogatum loco rei debetur legatario; Ratio eſt ſecundum, Dec. in d. l. ea demum, num. 3. quod ex veriſimili voluntate teſtatoris ſit ſubrogatio, ità & in caſu noſtro ex clauſula poſita in aſſenſu pro venditione rei, ad quod etiam faciunt tradita per Molin. d. cap. 4. quod data licentia alienandi bona maioratus cùm clauſula, quod de pretio alia bona emantur, pretium, vſque quo bona non emuntur, dicitur eſſe de maioratu, ac legibus, ac conditionibus maioratus obnoxium.

Amplianttur ſupradicta, vt procedant etiam in magna quantitate pecuniæ, quam Eccleſia in proprietate poſſidet pro præſidio, iuxtà tex. in l. ſi chorus, §. 1. ibi, (*quos præſidij cauſa repoſitos habeat, vt quibuſdam bellis ciuilibus factitaſſet*,) ff. de leg. 3. Ratio cõcluſionis eſt, quia pecunia illa in proprietate ab Eccleſia pro ipſius conſeruatione poſſeſſa, licèt mobilis ſit, loco tamen immobilium habetur, & proindè ſollẽnitates requiritur, ſic fuiſſe reſolutum coram Pamphilio in anno 1602. teſtatur Ricc. loc. cit. deciſ. 73. Barboſ. de offic. Epiſc. alleg. 95. num. 45. & in caſu ſupradicto quantitas erat ducatorum quatuormillia. Et facit Bulla Sixti V. 31. in anno 1586. incipiens; Ad Clauium Apoſtolicæ ſeruitutis; in qua decies centena millia aureorum in Arcę Sancti Angeli reponens pro peculio Romanę Eccleſiæ, declarat ea eſſe ad inſtar bonorum immobilium.

Quæres rurſus, quid dicendũ ſit quando annui introitus poſſeſſi ab Eccleſia, cùm pacto de retrouendendo reemuntur à debitoribus, an pretium illud poſſit abſque ſollemnitatibus alienari. In hoc dubio aduertendum eſt, quod aut quærimus ſi pecunia depoſitata pro reemptione annuorum introituum dicatur mobilis, vel immobilis, & in hoc indubitatum eſt dici mobilem; Ad quod probandum non ſolùm faciũt ſupra allegata pro opinione, quod

pecu-

pecunia peruenta ex venditione rei immobilis dicatur mobilis, ſed etiã facit regula, quod reſoluto contractu ex vi pacti de retrouendendo, res redit in priſtinam ſuam cauſam, & in priſtinam naturam, l. voluntate, §. cæterum in fin. ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſol. vndè Bald. in l. qui ea lege, C. de pact. inter empt. & vendit. dixit, quod quando dominium transfertur ſuſpenſiuè, reſoluto contractu res redit ad ſua principia attractiua, & idem Bal. in l. vnic. col. 10. verſic. attende, hic, C. quando non petent. dixit, quod reſoluto contractu, qui non habet perpetuam cauſam, ſed ſuſpenſiuam, dominium primi reſuſcitat ſe tanquam à ſomno, non tanquam à morte, idcircò pecunia, quæ peruenit ex vi pacti de retrouendendo, non ſolùm redit ad priſtinam cauſam, ſed retrahitur ad tempus celebrati contractus, l. 2. §. id quoque, ff. de collat. bonor. & cenſetur ſemper fuiſſe in bonis creditoris, l. ſicut, §. ſuperuacuũ, vbi Bar. ff. quib. mod. pig. vel hypot. ſol. & recuperata virtute pacti præcedẽtis, cenſetur eſſe eiuſdem qualitatis, prout erant antè contractũ, Bar. in l. ſequitur, §. idem labeo, ff. vſucapion. Hinc eſt, quod in feudo empto cùm pacto de retrouendendo, locus eſt primogenituræ, eo tamen redempto à venditore, pretium diuiditur inter filios; Propter quod Saç. Conſil. Neapol. licèt in dies præferat creditores poſteriores, cùm aſſenſu anterioribus creditoribus in pretio peruento ex venditione feudi, ſi tamen feudum reematur ex vi pacti de retrouendendo, anteriores creditores, abſque aſſenſu præferuntur poſterioribus cùm aſſenſu, latè Franch. deciſ. 64 Et facit etiam communis reſolutio, Iacob. de Rauen. Cyn. & Bal. in l. ea demum, num. 4. C. de donation. quod ſtante conſuetudine, quod proximior poſſit retrahere rem alienatam à proximiore, & ſtante conſuetudine, quod bona mobilia defuncti pertineant ad exequutores, immobilia, verò ad hæredes redimatur res à proximiore mortuo alienanti, pretiũ iudicatur tanquam res mobilis, & debetur exequutoribus, ex tex. in d. l. 2. §. id quoque, ff. de collat. bonor. Facit etiam doctrina Boerij deciſ. 209. nu. 4. verſ. & pariter, vbi allegando Alexandrum in l à Diuo Pio, §. fin. ff. de re iudic. dixit, quod pecunia penes debitorem ex cauſa mutui, vel redditus non perpetui, licèt reputetur immobilis, illa tamen reſtituta dicitur mobilis.

Ex ſupradictis indubitata redditur concluſio, pecuniam ex retrouenditione annuorum introituum Eccleſiaſticorũ dici mobilem, & proptereà attenta natura ipſius pecuniæ nulllam requiri ſollemnitatem, non ſolùm in ipſa retrouenditione, quæ, cùm fiat vigore pacti dicitur alienatio neceſſaria, & ſollemnitates non requirit, vt ſuprà docuimus; Quibus addendus eſt tex. in l. ſed ſi pecunia, §. item quæri poteſt, ibi, (*hac enim alienatio non ſpontè tutorum fit,*) ff. de reb. eor. ex quo tex. colligitur regula, quod licèt aliquando non valet, quod ſpontè fit, valet tamen ſi ex neceſſitate fiat.

Nec etiam requiruntur ſollemnitates, quando pecunia ex redditibus Eccleſiæ peruenta, vel ex oblationibus, & eleemosynis implicatur ab adminiſtratoribus in emptione annuorum introituum, vel bonorum ſtabilium, nàm cùm pecunia dicatur res mobilis, & quæ ſeruando ſeruari non poteſt, Alex. & Rip. in l. 1. §. fuit quæſitum, ff. ad Trebell. meritò ſollemnitates non requiruntur, Ricc. loc. cit. & ſufficit, quod Prælatus Eccleſiæ ſuũ munus exequatur augenda bona Eccleſia ad

inſtar tutoris, qui tenetur pupillarem pecuniam in emptionem immobilium implicare, l. ità autem ff. de adminiſtrat. tutor aliàs teneretur ad intereſſe, l. tutor, qui repertorium §. ſi poſt depoſitionem, ff. de adminiſtr. tutor. Glo. in d. l. ità autem, in verb. comparari; Et quod munus Prælati ſit bona Eccleſiæ augere, & pecuniam in emptionem ſtabilium implicare, habetur in capit. quicunque, vbi Glo. in verb. neglectum 12. q. 4. Abb in cap. conqueſtus in fin. de vſur. Soccin. in reg 3. in verb. accipere, caſu 36.

Et licèt Prælatus pecuniam ſupradictam ex retrouenditione annuorum introituum peruentam malè imponendo, peccet, & tanquam dilapidator puniri poſſit, cap. licèt enim de Simon. non tamen venit de contrà iura de alienatione bonorum Eccleſiæ loquentia, optimè aduertit Syl. in verb. alienatio, n. 7. in fin.

In duobus tamen caſibus poſſet locum habere prohibitio ſupradicta alienandi abſque ſollemnitatibus in pecunia peruenta ex retrouenditione. Alter, eſt quando in pecunia prædicta adeſſet ſpeciale vinculum, quod denuò in emptionem immobilium, vel annuorum introituum inplicari deberet, nàm tùnc vinculum illud facit, vt pecunia loco immobilium iudicetur, vt ſuprà ex Molin. probatum eſt; Secundus eſt caſus, quando pactum reemendi Eccleſiæ competens remitteretur, vel alteri cederetur, vt clarius infrà patebit.

Quid ſtatuendum in conceſſione iuris ad rem aliquam immobilem, vel mobilem pretioſam conſequendam, & in bonis Religioni acquiſitis per alicuius Profeſſionem. Cap. XIII.

IN vtroque caſu reſpondendum tenere diſpoſitionem extrauagantem; Ratio primi eſt, ex Bal. in l. eā, demum, nu 4. C. de collation. quod ius ad mobilia, mobilè reputatur, *l.* ex facto, §. hæredum, ff. de hæredib. inſtituen. nàm qualè eſt ſubiectum, ſeù res, talis intelligitur eſſe forma, ideſt, actio, §. vult enim in auth. de non alien quod notatur in l. 1. C. ſi aduer. tranſact. & facit, l. ſi donata, §. ſi ſponſus, ff. de donat. inter vir. & vxor. l. cùm in fundo, §. ſi fundus, ff. de iur. dot. Sic è contrà ius ad immobile, immobile iudicatur, Gloſ. & communiter Doct. in d. l. 1. C. ſi aduerſ. tranſ. eadem Gloſ. in §. hæc ergò, in verbo numeranda, in auth. de non alien. Dyn. & Bar. in l. poteſt, ff. de auth tutor. latè Tiraquell. de vtroque retract. § 1. Gloſ. 7. n. 1. cum ſeq. & nu. 14. Et quod eędem ſollemnitates requirantur in alienatione actionis Eccleſiæ competentis ad rem immobilem, ac in alienatione ipſius rei, tradit Alex. conſil 27. lib. 3. Sic è contra, actio ad pecuniam conſequendam dicitur res mobilis, quia ad rem mobilem capiendam dirigitur, & proindè in ipſius alienatione non requiruntur ſollemnitates, Imol. in capit. nulli, de reb Eccleſ. non alien in fin. Rodoan. loc. cit. rubr. 15. de pecuniæ alienatione faciunt ad ſupradicta, quod ius competens pupillo ad fundum non poteſt abſque decreto

aliena-

alienari,l.ſed ſi pecunia, §. ſi ius, ff. de reb. eor. ſicut nec ſeruitus prædio pupillari imponi poteſt,nec ſeruitus remitti, d. l. ſed ſi pecunia, §. nec vſusfructus,nec lapidicinæ,vel metalla argentifodinæ,vel cretæ, vt in d. l. ſed ſi pecunia, §. ſi lapidicinas, ità nec ſeruitus prædio Eccleſiæ imponi poteſt,nec Eccleſię debita remitti, l. fin. C. de reb, alien. non alienan.cap.nulli de reb. Eccl. non alienandis.

In bonis autem Religioni acquiſitis per Regularis profeſſionem, ſi talia ſint,de quibus in dicta extrauagante ambitioſè cauetur, abſq; ſollemnitatibus alienari non poſſunt, probatur concluſio;Per profeſſionē nō ſolùm perſona profitentis mancipatur Dei ſeruitio, ſed etiam ipſius bona in Religionem tranſeūt, auth. ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccleſ. cap. ſi qua mulier 19. q. 3. Et bona profitentis non iure hęreditario debentur Religioni,vt dicebat Innoc. in capit. in præſentia de probation. quem probat Bar.in auth ſi qua mulier, C. de Sacroſanct. Eccleſ. ſed iure quodam naturali, & vniuerſali acquiſitionis conſequenter ad perſonam neceſſariò bona profitentis Religioni acquiruntur, Bart.in dicta auth.ingreſſi,in 2 lect.nu 56. idem Bar in d.auth.ſi qua mulier,Bald.in ſupra allegatis locis, Abb.in cap.in præſentia,num.75.de probat. & ad inſtar arrogati,cuius bona tranſeunt in arrogatorem,vt toto titulo,inſtit. de acquiſ.per arrogat Sic tranſeunt bona in monaſterium,Barr. in dicta auth ingreſſi,nu 16.& 17.vbi infert, quod propterea Monaſterium non tenetur in totum ad debita profitentis, tanquam ipſius hæres, ſed quatenùs ad eum peruenit, vt in d. tit.de acquiſ. per arrogat. Nec tenetur Monaſterium capere poſſeſſionem bonorum ſicut hęres,l.cùm hæredes, ff. de acquir. poſſ. ſed eademmet poſſeſſio, quæ erat apud eum, qui profitetur, transfertur in Religionem, l. ſi adoptauero, cuius verba hæc ſunt, (ſi adoptauero eū, qui precario rogauerit,ego quoque præcario poſſidebo,) ff.de præcar. vbi Bart. firmat concluſionem per profeſſionem non ſolùm dominium bonorum profitentis transferri in Religionem,ſed etiam poſſeſſionem abſque aliqua adeptione,vbi addit. in verb. Monaſterium alios allegat, & hanc opinionem probant idem Bar.in d.auth.ingreſſi, num. 27. ibi etiam Bal.num.19. Salicet. num.3. Paul.de Caſtr.num.8.Iaſ.num. 28. Dec.n.70.Iacob.de Arena, Iacob. de Rauen.Dyn.Bar.Albet. Angel. & Franciſ.Areti.in l. qui vniuerſas, ff.de acquir.poſſeſſ. Gloſ. in cap. ſi qua mulier,in verb.non extantibus, verſic. ſed nunquid Monaſterium, vbi allegat tex.in d.l.ſi adoptauero, idem tradunt Archidiac. & Bellamer.in d.c. ſi qua mulier, Hoſtienſ. & Anchar.in cap. fin. de teſtamen. Afflict.deciſ.299.num.16.latè proſequitur alios allegando Tapia in repit. d. auth. ingreſſi, in verb.ipſo ingreſſu,num.2.& 3.cum ſeq.igitur, ſi dominium, & poſſeſſio bonorum profitentis ipſo iure translata ſunt in Religionem,ipſique acquiſita ſequitur neceſſariò in ipſorum renunciatione,vel alienatione ſi talia ſint, de quibus loquitur extrauagante, ambitioſè,requiri ſollēnitates,& ſecundum hanc opinionem fuiſſe deciſum à Rota Romana, coram Illuſtriſſimo Pamphilio in anno 1584. teſtatur Ricc.loc.cit.deciſ. 101.

Dicta limitantur in hæreditate deuoluta Regulari poſt profeſſionem, nam poteſt Monaſterium hæreditatem non adire, & conniuentibus oculis permittere, vt à conſanguineis Regularis poſſideatur, notabiliter Bald. in d. auth. ſi qua mulier, nu.42. Ratio concluſionis eſt, nam

hære-

hæreditas Regulari delata à Monaſterio adienda eſt,etiam Regulari nolente, Ancharan.in d.cap.in præſentia,num.18.Felyn.num.57. Bar. in l.indè Neratius,ff.ad l. Aqui. Berou.in cap.Raynutius,num.384. de teſtamen.Napodan.in conſuetud.ſi quis,vel ſi qua,nu. 254. de ſucceſſ. ab inteſt.Tap.loc.cit.num.94.dùm ergò ſumus in acquirendis, certùm eſt non requiri ſollemnitates, cùm aliud ſit alienare,& aliud non acquirere,l.alienationis,ff.de verb.ſignificat. vt infrà demonſtrabitur, interim legendus eſt Franch. deciſ. 14. & 102.

De Eccleſię profanata, quid ſentiendum. Cap. XIV.

IN Curia Archiepiſcopali Neapolitana reſolutum fuit, extrauagantis locum habere, etiam in alienatione Eccleſiæ profanatæ, Genuenſ. in Prax.54.Ricc.loc.cit.deciſ.78. Pro cuius explicatione aduertendū eſt, extrauagante prohibentem alienationem bonorum Eccleſiæ, abſque legitima cauſa, & ſollemnitatibus, multò fortiùs locum habere in alienatione ipſius Eccleſiæ,ex reg auth. multò magis, C. de Sacroſanct. Eccl.& probatur in cap. ea demum 10.q.2.Gemin.in cap.aurum,num. 3. vbi etiam Archidiacon. 12.q.2. Quaran.in verb.alienatio,num. 29. quòd adeò verum eſt, vt ſecundùm iuris diſpoſitionem, ſi pro tali alienatione recipiatur pretium, committitur Simonia,cap.quærelam de Simon. Adde ex communi reſolutione omnium Doctorum,ſi Eccleſia ab vno poſſeſſa alteri dimittatur,nihil poteſt tuta conſcientia accipi,Gemin.Archidiac.& alij in d, cap.aurum,& conſtat ex d.cap.quęrelam,Genuenſ.in prax.cap.40.nu. 20. quod tamen non procedit in Oratoris priuatis, quæ in domibus particularium perſonarum eſſe ſolent, cùm non dicantur loca ſacra, vel Religioſa,neć priuilegijs Eccleſiarum gaudeant,Abb.in cap. inter dilectos de donat. Nec Viſitationi Epiſcoporum ſubſint licèt abſque ipſorum licentia in ipſis celebrari non poſſit, vt conſtat ex Triden. quem poſteà Summi Pontifices ſibi reſeruarunt committentes ordinarijs locorum, vt conſtituto decentia loci conceſſæ licentiæ vſum exequantur.

Nec etiam in conceſſione Cappellarum ad ſolitum vſum ſepulturæ habet locum diſpoſitio dictæ extrauagantis ambitioſè, probant Guard. loc.cit.num.29.Ricc.loc.cit. deciſ. 42. Ratio eſt, quia in conceſſione Cappellarum nullum dominium tráſfertur, quia hoc prohibitum eſt, ex regula,quod nulllum dominium rei ſacrę à laicis poſſideri poteſt, ca. cauſam de præſcript. & ſi ius transferretur in conceſſione Cappellæ, neceſſariò requireretur aſſenſus Apoſtolicus, Nau.conſil.1. de ſepult. Sayr.deciſ.2.eod.tit. Genuenſ.dicto cap.40.num.16. Ricc.d. deciſ. 42. num.6.vbi ſic refert deciſum in vna Bononienſi Sepulturæ in anno 1570. coram Domino Litta, ſed tantùm nudus vſus,abſque translatione alicuius iuris ſpiritualis conceditur,qui propriè dicitur vſus facti,optimè probat Felyn.in cap.quę in Eccleſiarum,num.87.de conſtit. Abb.in cap.quantò, num. 11. verſ. aduerte,quia dictum,de Iud. Petrus de Vbaldis de Canon. Epiſcop. & Paroch.portion.cap.12.in fin.n.5. & 6. Rochus de Curt. in tract. de iure patron. in verb. in Eccleſia, num. 13.

Et pro tali vſu facti habita ratione ad ſitum digniorem in Eccleſia, & Fabricam

bticam Cappellę, licitè venduntur, prout vſus inoleuit, nec requiritur aſſenſus Apoſtolicus, nec etiam vitium Simoniæ cadit, quia ſepeliti in meliori loco, maiori pompa, ornatiori cruce, & ſimilia ſunt merè temporalia, idcirco recipitur pretium, nec ſimonia committitur, Sot. de iuſt. & iur. lib. 9. q. 7. ar. 1. Petr. de Arag. 2. 2. q. 10. ar. 4. Genuenſ. loc. cit. num. 19. propterea ius ſepulturę ex conſuetudine laicis conceditur eo ipſo, quod Cappellam obtinent, Abb. in cap. abolendæ de ſepultur. latè congerit Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 210. & poſſunt laici acquirere ius ſepeliendi incerto eminentiori loco, Cappellam conſtruendi, arma, & inſignia, ibi figendi, taliter, quod ſi amoueantur, datur actio iniuriarum, & poteſt Iudicis officium implorari contra amouentes, Gratian. loc. ci. & etiam manu armata poſſunt in tali præeminentia ſe defendere, Gerar. ſing. 33. Auendad. de exequend. mand. Regij. par. 2. cap. 10. num. 20 Perez de anniuerſ. & Cappellan. lib. 1. c. 24. numer. 23. prout in ſedilibus in Eccleſia habendis, & in cæteris præcedentijs, tradunt Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in verb. duas habens filias, num. 21. de teſtamen. Patlador. quæſtion. vſufrequent. par. 3. differ. 66. §. 2. num 8. Vt puta in recipiendo priùs pacem, Lara in l. ſi quis à liberis in princ. num. 32 ff. de liber. agnoſcen. Ioan. Gazias tract. de expenſis, c. 8. n. 5. verſic. adeoque, Franc. Mar. deciſ. 275. par. 1. & de ſcamnis in Eccleſia habendis, tradunt Pariſ. conſil. 149. lib. 4 Rebuff. in tract. in quib. cauſ. ſæcul. cognoſc. poſſeſſ. nu 33.

Omnia ſupradicta procedunt, etiam in mulieribus, vt poſſint conſuetudine acquirere ius ſedendi in Eccleſia, vel priùs offerendi, Ioan. Faber in §. aliam verò, inſtit. de bonor. poſſeſ. Perez loc. cit. lib. 1. cap. 24. nu. 27. licèt de iure generales conſuetudines per mulieres introduci non poſſint, Bar. in l. 1. ff. de legib. benè tamen particulares, Soccin. conſil. 7. num. 8. lib. 1. Abb. conſil. 53. num. 1. lib. 2. & cap. fin. num. 7. de conſuetudine.

Hinc eſt, quod licèt laici non poſſint de mortuarijs ſtatuere, cap. fin. de reb. Eccl. non alien. poſſunt tamen ſtatuere, vt tantùm filij defuncti nigris pannis vtantur, & vt certus ſit numerus cereorum, ratio eſt, quia hæc temporalitatem ſapiunt, non ſpiritualitatem, nec ad cultum diuinum ſpectant, vel animarum refrigerium, ſed ad viuorum conſolationem, & ità practicatum vidi in Ciuitate Surrenti, & licèt pompæ in mortuarijs ab Eccleſia permittantur, non tamen approbantur, capit. animæ defunctorum, & c. quæ poſterorum 13. q. 2. idcircò laicorum ſtatutum valet, Abb. in d. c. fin. & in cap. quantò de iudic. Toſc. in verb. mortuaria, concl. 402. Molf. par. 2. ſum. tract. 13 cap. 8. num. 15.

Cappellæ tamen, & ſi ad vſum facti conceſſæ, vt ſupradictum eſt, non poſſunt alijs concedi excluſiis primis, vel ipſis mortuis, & ipſorum nominibus, vel inſignibus deletis, ſic notabiliter Bar. in l. 2. §. nec eius per illum tex. ff. de operib. publ. vbi dicit tex. illum fore notandum contrà Religioſos, qui Cappellam aliquorum defunctorum alijs attribuunt, cùm hoc facere non poſſint, idem probant Ancharan. conſ. 113. Anan. conſil. 80 Menoch. de recuper poſſeſſ. remed 15. num. 48. Gratian. in d. cap. 210. nu. 49. Et poſſunt Cappellæ ſupradictæ ab ijs, quibus conceſſæ fuerunt, vendi l. ſi monumentum, Cod. quæ res pign. oblig. poſſeſſ. ſi mam. de Epiſcop. lib. 4. q. 13. & etiam ad inſtantiam creditorum, vt ipſis poſſit ſatisfieri, Panunt. de in-

de inuentar.par.6. nu. 68. Gratian. loc.cit.num.9.& ità multoties practicatum vidi, quibus accedit Molf. in ſum.d.tract.13.cap.8.num.35.

Quòd verò ad venditionem Eccleſiæ profanatæ attinet, certùm eſt non poſſe eam abſque aſſenſu Apoſtolico alienari, ratio eſt, quia locus Eccleſiæ profanatæ non poteſt ad omnes vſus deſeruire, imò ſordidi vſus in ipſa prohibentur fieri, vt ex Trid. ſeſſ.21.de reform.cap.7.& in eo debet remanere affixa Crux Chriſti, vt ex eodem Concil. Et cęmenta Eccleſiæ profanatæ non poſſunt ad priuatos vſus conuerti, ſed ad vſum alterius Eccleſiæ, cap. quæ ſemel, 19.q.3.Gloſ.in cap. lingua de conſecrat.diſt.1.& Sacra Congregatio declarauit, quod ſi ruinæ Eccleſiæ profanatæ ad vſus non ſordidos vendantur, pretium in vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ, vel alterius, ad quam titulus, vel beneficia fuerunt translata applicandum erit, Genuenſis d.cap. 52. Sic etiam, & ſitus, ſiuè area, vbi Eccleſia profanata fuit tanquam, quid immobile nullo pacto alienari poterit abſque aſſenſu, ſic etiam ex veneratione, & reuerentia propter ſignum Crucis, ibi exiſtentis, ſicut dicitur de Eccleſia diruta, quæ adhuc dicitur locus ſacer, Gloſ.in d.cap.quod ſemel in verb.maneat, vbi allegat tex.in l. ꝛde ſacra, ff.de contrah.empt.Item gaudet immunitate, niſi authoritate Epiſcopi, abſque ſpè reedificandi diruta eſſet, Remig.Gond.in.tra. de immunitat. Eccleſ. ampliat. 20. Clar. in pract. crimin. §. fin. q.30. Farinac.de carcerib.q.28.num. 70. Decian.lib.6.cap.25.num.22.Ambroſin.de immunitat.Eccleſ.q. 10. num.3. Villaut. de exequutione legum, nu.38.Ricc.loc.cit.(deciſ. 68.

De bonis immobilibus, ſeù mobilibus pretioſis donatis Eccleſiæ cum pacto, de non ea alienando.

Cap. XV.

IDem prorſus de his bonis dicendũ, quod de alijs diximus; Nam nec etiam in caſibus permiſſis cùm ſollemnitatibus, & aſſenſu Apoſtolico ea alienari poſſunt, §. Sanctiſſimas, in auth.de alienat.in emphyt.Ratio concluſionis eſt, nam quando concurrit prohibitio hominis cùm prohibitione legis, impeditur alienatio, etiam in caſu permiſſo, ſic per tex. in dict. §.Sanctiſſimas, communiter tradunt DD. & in ſpecie Bart. in l. filiusfamilias, §.diui, ff.de leg.2.vbi latè Opizo num. 103. Loazes num. 30.& Crot.col.2.Suar.alleg.9.col. 5.verſ.pręterea cùm in alienatione, Ann.conſil. 38. Imò concurrente vtraque prohibitione res efficitur prorſus inalienabilis, Gloſ.ſing.in l. 2.C.de vſucap.pro emptor.Magon. deciſ. Florent. deciſ.92.numer. 29. Surd.deciſ.154.num.10.Grammat. deciſ.193.num.4.Milanenſ.deciſ.7. num.69.lib.1.Rolan.à Vall.conſ.2. num.36.vol.4.Beciu.conſil.87.nu. 67. Et confirmatur, quia legis diſpoſitio prohibitiua alienationis recipit robur à diſpoſitione hominis, iuxtà tex.in l.legitima, vbi Bart. ff. de pact.idem Bar.in l.non poſſibile, ff.eod.& in materia de qua agimus tradit notabiliter Corſet. in ſingularib.in verb.prohibitio.

Firmant concluſionem, quod ſtante hominis prohibitione, neque in caſibus permiſſis poteſt fieri alienatio Gloſ.in cap.verum, vbi Innoc.Ioan. Andr. & Abb. de condit. appoſit.

Gloſ.

Gloſ.in l.fin.& Gloſ.1.Cod.de reb. alien. non alien. & in auth. hoc ius porrectum,in verb.perpetuo, C.de Sacroſanct.Eccleſ. Salicet. in l. ea, C.de condit.ob cauſ.Soccin.conſ. 75.nu.4.vol.1. Mantic. de coniect. vltim.volun.lib.9. tit. 10. num. 12. Affli&.deciſ.17.num.5. Caualcan. deciſ.29. num. 35. par. 2. Maſtrill. deciſ 77.num.5.Anna d.conſil. 38. num. 54. Ricc. loc. cit.deciſ.45. & propterea ſtante vtraque prohibitione,iuſtè denegatur aſſẽſus,prout in alienatione feudi prohibiti alienari à teſtatore fuit denegatus aſſenſus à Collarerali conſilio,ſic refert deciſum Ann. in repetit. conſt. Reg conſtit. Diuæ memoriæ, num. 46.& ſic ſeruari teſtatur Anna dict. conſil.38.nu. 57. Idcircò ſi in ſupplicatione porrecta Summo Pontifici,pro alienatione rerum Eccleſię non fuerit facta mentio prohibitionis teſtatoris,aſſenſus tanquam ſubreptitius corruit,Rot.Rom.io deciſ. 46.impreſſa poſt Caualcan. loc.cit. Ricc.loc.cit.deciſ.45.

Supradicta etiam procedunt, quando bona immobilia, vel mobilia pretioſa ad certũ determinatum vſum lega ta fuerint, nàm tùnc nec etiam in caſibus permiſſis cũ aſſenſu alienari poſſunt; Ratio eſt, quia obſtat voluntas teſtatoris, quæ ad inſtar legis obſeruanda eſt,iuxtà illud,diſponet teſtator, & fiat lex, idcircò, niſi commutetur voluntas teſtatoris à Summo Pontifice,iuxtà tex.in Clem. quia contingit, de Religioſ. domib.non poterit alienari,Bald.in auth.hoc ius porrectum,verſic.ponè,quod quidam,C.de Sacroſanc. Eccleſ.Abb.conſil.45.num.4.lib.2. Rodoan.loc.cit. rubr.18. num. 74. & 82.Ann.d.conſil.28.

Verùm ſupradicta intelligũtur in alienatione facienda ex cauſa vtilitatis Eccleſiæ, non autem ex cauſa neceſſitatis, nàm tùnc non obſtante hominis prohibitione poterũt cùm debitis ſolemnitatibus bona Eccleſiæ alienari; Ratio eſt,quia non prę-ſumitur teſtatorem de caſu neceſſitatis intellexiſſe, ſic probant Gloſ. in cap.ea demum,§. hoc ius porrectum,in verb.Imperiali 10 q.2. Innoc. Anton. de Butr. & Abb.nu.4. in d.cap.verum,de condit. appoſit. vbi additio ad Abbatem in verb. neceſſitas, alios allegat Iaſon. in l. commodis in fin.ff.de re iudic. Romul. in d. l.filius familias, §. Diui, nu. 24. Rodoan. in d. rubr. 18.nu. 77. Ann. d. conſil. 28. Genuenſ.in practicab Eccleſ.q.162.

Quid autem dicendum ſit,ſi bona immobilia fuerunt Eccleſiæ legata cũ expreſſa facultate alienandi abſque aſſenſu, & ſollemnitatibus. In hac quæſtione, Quar.in verb. alienatio num. 31. indubitanter dixit, non poſſe alienari abſque ſollemnitatibus,& aſſenſu, quia voluntas teſtatoris, tanquam illicita non eſt ſeruanda, & tanquam à iure improbata habeatur pro non appoſita, & cũ dominium ſit quæſitum Eccleſię, res effecta Eccleſiaſtica neceſſariò authoritatẽ Iudicis requirit. Contrariam tamen ſententiam puto veriorem, quæ probatur; Primò exequutor teſtamentarius, qui regulariter bona immobilia teſtatoris pro ſatisfaciendis legatis abſque decreto alienare non poteſt,Bar.in l.alio, ff.de alimen.& cibar.leg. latè Cou. in cap. tua, de teſtamen. ſi teſtator conceſſerit facultatem illa alienandi,nullum requiritur decretum,Gl. in l. 1. in verb. cauerint, ibi Iacob. de Aren.Bar.& Bald.ff.de reb. eorum, Bald. in l.1.C.de Sacroſanct. Eccleſ.& in l.ſi hæres,ff. de condit. ob cauſ.Salicet. in l.ſi quis ad declinandum,C.de Epiſcop.& Cler. Iaſ. in l. ſi frater, C. qui teſtam.facere poſſ. & in l. 1. §. fuit quæſitum, vbi etiam Rip.ff.ad Trebell.Afflic.dec.

 285.latè

285. latè Octau. Simon. in tract. de decret. titul. quando decreto opus non eſt inſpect. 4. num. 30.

Secundò, probatur bona minoris non poſſunt, abſque decreto alienari, vt toto tit. ff. de reb. eor. & non ſolùm requiritur decretum, ſed etiam requiritur vrgentia æris alieni, cùm non poſſint bona minoris ex cauſa vtilitatis alienari, ſed tantùm neceſſitatis, l. ſi fundus ſterilis, ff de reb. eor. l. magis puto, §. æs alienum, ff. eod. latè tradunt Bar. Angel. Alber. Fulgoſ. Iaſ. & alij in l. cùm hi, §. eam tranſactionem, ff. de tranſaction. latè Capyc. qui ſic dicit iudicatum, deciſ. 113. latiſſimè probat Simoncel. loc. cit. inſpect. 17. num. 125. & tamen ſi teſtator dat licentiam alienandi pro debito, non requiritur decretũ, d. l. magis puto, §. ſed ſi pupillus, l. ſi præd um, C. quando decreto opus non eſt, Afflict dec. 285. num. 10. Franch. deciſ. 302. num. 2. & procedit dictum etiam ſi voluntas teſtatoris fuiſſet declarata in teſtamento minus ſolemni, l. fin. ff. de reb eor Iaſ. in l. mandata, ff. de offic. eius, &c. Rip. in l. 1. num. 164. ff. de vulg. & pupil. Socc. nepos conſil. 8. vol. 2 Anton. Gomel. variar. reſol. tit. de contract. cap. 14. Simoncell. loc. cit. inſpect. 41. nu. 31. & tamen faciliùs alienantur bona Eccleſiæ, quam bona minoris, Gloſ. in d. l. ſi fundus ſterilis, in verb. moueri, & facit tex. in cap. vt ſuper, §. poſſeſſiones de reb. Eccl. non alien. Gloſ. in cap. ſine exceptione, in verb. pro futurum 12. q. 2. Berou. in cap. 1. nu. 47 & in cap. nulli, num. 15. verſ. vel omnibus. de reb. Eccleſ. non alien. & patet, nam ſterilia, & infructuoſa Eccleſiæ venduntur à Prælatis, d. cap. ſine exceptione, non tamen fundus ſterilis pupillorũ, nam quod pretium recipit, in fructuoſum, & inutilè dici non poteſt, d. l ſi fundus ſterilis; Bona Eccleſia ex cauſa vtilitatis alienantur cùm aſſenſu, d. cap. ſine exceptione, ibi, (*meliora proſpiciat*,) minorùm verò bona ſecus, cùm tan ùm ex cauſa neceſſitatis alienantur, vt ſuprà probatum eſt; Ratio differentia eſt, nam faciliùs diſpenſat lex in alienatione facienda de bonis Eccleſiæ, quàm de bonis minorum, nàm Eccleſia ſemper eſt in eodem ſtatu, minor verò ſecus, cùm efficiendus ſit maior, & tùnc poteſt ſibi conſulere, Dynus, & Alberic. in d. l. ſi fundus ſterilis, Bar. in l. ſi pupillorũ, ff. eod. tit. & in l. iubemus, & in auth. quas actiones, C. de Sacroſanct. Eccleſ. Imol. in cap. vt ſuper, de reb. Ecc. non alien. Capyc. d. deciſ. 113. Simoncell. d. inſpect. 4. num. 227. ſed in alienatione bonorum pupillarium ſufficit licentia teſtatoris, & decreto opus non eſt, ergò eo magis in alienatione bonorum Eccleſiæ ſub hac conditione translatorum, vt poſſint legitima exiſtente cauſa abſque aſſenſu alienari.

Tertiò, cõfirmatur idem multis exemplis, ac Primò, Eccleſia grauata per fideicommiſſum à teſtatore de reſtituendo adueniente aliqua conditione, abſque vllo aſſenſu adueniente conditione bona in alium transfert, Marſil. ſing. 132. Maſull. ad Capyc. d. deciſ 113 num. 4. & antè ipſos Lap. alleg. 26. Felyn in cap. in præſentia, num. 52. de probat. Bald. in cap. cùm cauſa de ſenten. & re iudic Quar. loc. cit. limit. 16. Secundò, Laicus donans prædium Eccleſiæ cùm conditione, vt laicis ſoluat collectas, ad quod aliàs de iure non tenebatur Eccleſia, valet legatum, & tenetur Eccleſia illud ſoluere, Felyn. in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ num. 77. de conſtit. Ancharan. conſil. 217. per totum. Tertiò, teſtator poteſt mandare, quod ex legatis pijs à ſe factis detrahatur falcidia, Soccin. conſil. 405. num. 4. verſic.

verſic. pro hoc, lib. 1. licèt aliàs de iure non eſſet detrahenda, auth. ſimiliter, C. ad leg. falcid. Quartò, poteſt apponi conditio, quod Cappellanus in articulo mortis nominet ſucceſſorem, & ſic inſtitutio beneficij non pertineat ad Epiſcopum, latè probat Labert. de iur. patr. lib. 1. q. 9. art. 3. per tot. licèt de iure inſtitutio beneficiorum ad Epiſcopum pertineat, cap. 1. de reg. iur. in 6. & c. ordinarij, de offic. ord. in 6. & regulariter in omni diſpoſitione in vltima voluntate facta, voluntas teſtatoris præcisè attendenda eſt, l. in conditionibus, ff. de condit. & demon. §. diſponat, auth. de nuptij.

Et licèt ex communi regula, conditio appoſita in vltima voluntate, quando eſt impoſſibilis, vel turpis reijciatur, l. reprehendenda, C. de inſt. & ſubſtit. l. quidam, ff. de condit. inſtit. l. vni. C. de his, quæ pœnæ nomine, ſupradicta tamen conditio, quod abſq; aſſenſu poſſint res alienari, non eſt impoſſibilis, vt patet, neque turpis, ergò omninò obſeruanda. Turpis conditio illa dicitur, per quam aliquid fit, quod eſt contra bonos mores, l. filius, ff. de cond. inſtit. Ang. in tract. de teſtam. Gloſ. 104. Sed nihil turpe, nihilque indecorum eſt, vt bona Eccleſiæ ex rationabili cauſa abſque tamen ſollemnitatibus à Prælato alienentur, cùm multi ſint caſus, in quibus bona Eccleſiæ abſque aſſenſu alienantur, vt infrà patebit, & in ſpecie probatur; nam legatum factum bonorum immobilium Religionibus incapacibus ſub conditione, quod vendantur, & pretium in ipſarum beneficium applicetur, valet, Gloſ. in cap. 1. in verb. dominum, de Relig. domib. in 6. Anton. de Butr. in cap. in præſentia, col. 7. verſic. quintus caſus, vbi etiam Felyn. nu. 51. cum ſeq. de probation. Bald. in auth. ingreſſi, num. 51. C. de Sacroſan. Eccl. & in cap. cùm cauſam, num. 4. de ſent. & re iud. Marſil. in d. ſing. 131. & poſſunt bona alienari abſque authoritate, & abſque cauſa; Bald. in auth. ſi qua mulier, num. 15. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Lap. d. alleg. 26. Felyn. Marſil. & alij locis citatis.

Nec etiam dici poteſt, quod ſit conditio à iure improbata, vt dicebat Quaranta, nam nullo iure cauetur, quod non poſſit apponi conditio à teſtatore, quod bona abſque aſſenſu alienentur; imò contrarium conſtat ex ijs, quæ dicta ſunt de alienatione bonorum minoris; Ad quod etiam facit, nam tutor ex iuris diſpoſitione tenetur conficere inuentarium, & ipſo non confecto prohibetur adminiſtrare, l. tutor, qui repertorium, ff. de adminiſtr. tutor. ſi tamen à teſtatore diſponatur, vt abſque inuentarij confectione adminiſtret, licitè poterit, l. fin. §. de illo, C. arbitr. tutel. Dyn. in l. nemo poteſt, vbi Bar. num. 12. ff. de leg. 1.

Accedit etiam ſupradictis communis reſolutio, quod conſuetudine introduci poteſt, vt bona Eccleſiæ abſq; aſſenſu alienentur, & ſic vbi Paulina diſpoſitio non eſt vſu recepta, in vtroque foro non ligat, multos allegat Quar. loc. cit. & infrà patebit, ſi poteſt per conſuetudinem introduci, ergò etiam, & per teſtatoris diſpoſitionem, iux. tradita per Bat. in l. de quibus, ff. de legib.

Neque obſtat regula, quod nemo poteſt facere, quin leges in ſuo teſtamento locum non habeant, l. nemo poteſt, ff. de leg. 1. & proindè teſtator non poteſt prohibere, quin Epiſcopus ex ſua authoritate legata pia in teſtamento facta non exequantur, cap. tua vbi Gloſ. Abb. Couar. & alij de teſtamen. Nam hoc non facit ad caſum noſtrum; Nam Epiſcopus indefinitam habet iuriſdictionem ex officio, & iuris diſpoſitione deſcendentem, circà executionem

tionem piorum legatorum, & nullus fuit caſus à iure exceptus, idcircò neque teſtator in ipſius Epiſcopi præiudicium contrà iuris diſpoſitionem poteſt excipere, quod ſecus eſt in alienatione bonorum Eccleſiæ, in quibus dùm ius aliquos excepit caſus, ſic etiam poterit teſtator in ſuis bonis legem ponere, ex regula, quod in ſua diſpoſitione poteſt teſtator quacunque conditione, & pacta apponere, l. legem, C. de pact. l. ea lege, C. de condit. ob cauſ. l. 1. & 2. C. de donat. quæ ſub mod. l. 1. §. 1. ff. de reb. eor.

Et procedunt ſupradicta, etiam in diſpoſitione facta in beneficium Eccleſiæ, cap. verum de condit. appoſ. Imol. in cap. cum dilecti, numer 4. verſic. item poteſt notare de donat. Felyn. in d. cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ num. 77. Ancharan. conſil. 217. nu. 2. Soccin. conſil. 415. nu. 5. lib. 1. ex ſupradictis non ſolùm remanet fundata noſtra opinio, ſed etiam clariſſimè patet reſponſio, allegatis per Quarantam.

Vltimò, non obſtat doctrina, Innoc. in cap. verum de for. compet. vbi tradit, quod valet conditio appoſita in donatione facta Eccleſiæ, quod teneatur ad onera, non tamen, quod ipſis non ſolutis, poſſint bona propria authoritate auocari, ex illa ratione, quod cùm bona donata effecta ſint Eccleſię, & per conſequens effecta Sancta Sanctorum, non poſſunt, niſi per Iudicem Eccleſiaſticum auocari, nam aliàs ſacrilegium committeretur, cap. nulli liceat 12. q. 2. & cap. cùm ſit generale de for. compet. Nam contra Innoc. tenent Hoſt. & Abb. ibidem Bar. in l. fin. ff. vt poſſ. leg. vbi allegat tex. in l. ſi quis Curialis, Cod. de Epiſcop. & Cleric. idem Bart. conſil. 96. lib. 1. eſt communis opinio, quam probat Genuenſ. in practicab. Eccl. q. 161. Sed dato, quod eſſet vera Innocentij opinio non facit ad caſum noſtrum, nam aliud eſt bona ab Eccleſia poſt iſta ob non ſolutionem onerum ab Eccleſia propria authoritate auocare, & aliud eſt bona concedere Eccleſiæ cùm facultate alienandi abſque aſſenſu, nam in primò caſu repugnat, nõ ſolùm iuris diſpoſitio, ſed etiam ipſa conditio eſt turpis, cùm iuxtà tex. in d. l. filius, ff. de condit. inſtit. illa dicatur turpis conditio, per quam lęditur pietas, exiſtimatio, verecundia, & generaliter aliquid fit, quod eſt contra bonos mores, quæ omnia apertè adſunt, quando Eccleſia bonis poſſeſſis à laico propria authoritate priuatur, cùm proprium laicorum ſit Eccleſiæ ſubeſſe, & non præeſſe, conſtat ex latè traditis in dict. cap. Eccleſiæ Sanctæ Marię, & in cap. 9. de iudi. in ſecundò, verò ſecus cùm nihil indecorum, neque inuerecundum ſit, vt bona Eccleſiæ à Prælato ex iuſta cauſa, abſque tamen aſſenſu Apoſtolico vendantur.

Res modici valoris, nequaquam in extrauagante comprehenſę dicuntur. Cap. XVI.

ANtiqua iura permittentia alienationem abſq; ſollemnitate, vt habetur in capit. terrulas 12. q. 2. & cap. cæterum de donation. non fuerunt per ſupradictam extrauagantem correcta, Alexan. de Neu. conſ. 30. Marzar. conſ. 16. Alex. Sriat. in repet. dictæ extrauagan. num. 3. vbi etiam Benedict. Sangro num. 46. Cauale. deciſ. 46. & 75. lib. 1. Caputaquen. deciſ. 52. Guid. Pap. deciſ. 156. Theſaur. for. Eccleſ. cap. 15. num. 23. Idcircò res modici valoris prohibitioni extrauagan-

uagantis non ſubſunt: Nam in generali prohibitione non cenſetur cogitatum de rebus modici valoris, Gloſ.in cap 1 .in verb. commutatio de his, quæ fiu. à Præl. fine conſ. capit.& modica cenſentur excepta ab omni ſollemnitate, Intrigl. deciſ. 44. num.2. & ità iuris diſpoſitione, latè Schrader.de feud.par.10. ſect. 7.num.68.Teſtai alleg.2. num.134. Et procedit regula etiã ſtante iuramento de non alienando inconſultò Summo Pontifice, Abb. in cap. vt ſuper num. 15. de reb. Eccleſ. non alien. Borgnin. Caualcan.deciſ.45. num.47.par.1.

Quæ autem dicantur terrulæ modici valoris, Gloſ.in l.fin.in verb.aureos, ff.quæ in fraud cred. dixit eſſe rem valoris viginti aureorum, idem dixit Gloſ.in d.cap.terrulas,& declarat Archidiacon. in capit. ſi quos 12.q.2. Vera tamen eſt reſolutio arbitrio Iudicis, id eſſe remittendum, qui conſiderata qualitate rei ſuæ Eccleſiæ, & Regionis conſuetudine, ſtatuet quę nam res modica dicatur, Archidiac. in d. cap. terrulas, Hoſtien. in ſumm. de his, quæ fiu. à Præl. Nam reſpectu Eccleſiæ diuitis, aliquid poteſt dici modici valoris, quod non erit reſpectu pauperis, Innoc. Cardinal. & alij in cap. fin. §. his autem de offi.deleg. Corſ. in tract. de minimis; Et in puncto, de quo agimus, latè tradunt Grat. diſcept. forenſ. cap. 452. ex dictis per Afflict.deciſ.128. Teſtai alleg. 2.nu. 133.Rodoan.loc.cit. par. 10. Quar.in verb.alienatio, numer. 40. Genuenſ.in prax.cap.60.num.3.

Supradicta autem non procedunt in Terrulis modici valoris ſitis propè Eccleſiam, ſed in longè poſitis ab ea, Cardin.de Turrecrem.in d.cap. terrulas: Terrula enim propè Eccleſiam ſita, non poteſt abſque ſollemnitatibus alienari, Menoc.conſ. 114. vol. 2. Genuenſ. in practicab. Eccleſ.q.429. Sicut nec etiam modica pars magni prædij Eccleſiæ poteſt abſque ſollemnitatibus alienari, nam aliud eſt terrulas Eccleſię alienare, & aliud modicam partem magni prędij, nam ſi hoc ſecundùm permitteretur, paulatim omnia prędia Eccleſiæ, abſque ſollemnitatibus alienarentur, & ſic fieret fraus legi, quod non eſt permittendum, l. non dubium, C.de legib. & ſic fuiſſe in Curia Archiepiſcopali Neapolitana reſolutum, refert Genuenſ.in prax.d.cap.60.num. 4.

An requirantur ſolemnitates in repudiatione hæreditatis delatæ Eccleſię. Cap.XVII.

NOn requiri probatur; nam aliud eſt alienare, & aliud non acquirere, l. alienationis verbum, ff. de verb. ſignif. Nec in non acquirenda hæreditate delata, patrimonium Eccleſiæ diminuitur, l.ſi ſponſus, §. ſi maritus, ibi, (*neque enim pauperiorem fieri, qui non acquirit, ſed quod patrimonio ſuo depoſuerit*, ff.de donat.int.vir. & vxor. probat etiam tex.in l.qui autem, verſic. proindè, ibi, (*proindè, & qui repudiauit hæreditatem, vel legitimam, vel honorariam, vel teſtamentariam, non eſt in ea cauſa, vt huic edicto locum faciat noluit enim acquirere, non ſuum patrimonium diminuere,*) ff.quæ in fraud. cred.de quo latè agit Franch.deciſ. 102. Et cùm hæreditas acquiri non poſſit abſque aditione, vt tot. tit. ff. de acquir. hæred. certùm eſt poſſe Prælatum in quærendis Eccleſiæ præiudicare, Gloſ.in cap. fin. 16. q. 6. in fin.& in cap. 2. in verb. non debet, vbi Innoc. & Anton. de Butr.num.10.de donation.Bar.in l. iubemus nullam, num.4.C. de Sacroſan.

croſan. Eccleſ. & in l. tutor, ff. de bonor. poſſeſſ. & in l. pupillorum, C. de repud. hæred. Soccin. Rip. & Iaſ. in l. legatum, num. 16. ff. de leg. 1. & hanc opinionem ſeruandam eſſe in praxi, tradit Aret. in l. is, qui hæres, §. fin. ff. de acquir. hæred. Felyn. in cap. in præſentiam, col. fin. de probation. Federic. de Sen. conſil. 9. Ancharan. conſ. 136. Anton. Gabr. commun. concl. tit. de legib. concl. 3. vbi teſtatur de magis communi opinione, Valaſc. in dec. Luſit. dec. 77. Rot. diuerſ. deciſ. 233. nu. 6. lib. 3. & deciſ. 284. nu. 9. eod. lib. Hinc eſt, quod Prælatus recipiens penſionem ab emphyteuta *Eccleſiæ*, qui ob Canonem non ſolutum poterat iure ſuo priuari, præiudicat, gloſ. in cap. potuit, vbi Abb. & omn. Canon. de locat. & condit.

Et in puncto, de quo agimus, quod poſſit Prælatus hæreditatem delatam *Eccleſiæ* repudiare abſque ſollemnitatibus extranagantis ambitioſè, probant Lap. alleg. 25. Abb. in cap. tua de his, quæ fiu. à Prælat. abſque conſ. Cap. & in cap. 1. nu. 21. de dol. & contum. & in d. c. potuit, n. 15. in c. quoniam de decim. Federic. de Sen. Bart. Soccin. Rip. & Iaſon. locis ſupracitatis, Gemin. & Franc. in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alienan. in 6. Corneus conſil. 11. num. 2. lib. 3. Fanut. de lucr. dotis, Gloſ. 8. num. 17. & 18 Lap. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 57. num. 50. Vaſq. de ſucceſſ. progreſſ. lib. 3. cap. 27. num. 22. Franch. deciſ. 14. Sylu. in verb. alienatio, numer. 18. Armil. in eod. verb. num. 17. Sanch. de matrim. lib. 6. diſp. 4. num. 11. & ſecundum hanc opinionem paſſim iudicatur in Rota Romana, ſic in anno 1587. fuiſſe in vna Auerſana Sancti Benedicti deciſum coram Domino Litta, & in vna Bononienſis in anno 1588 teſtatur Ricc. deciſ. 96. Idem deciſum refert Put. deciſione 519. libro ſecundo.

Quid autem dicendum ſit in legato certæ rei facto Eccleſiæ, vtrum poſſit à Prælato abſque ſollemnitatibus repudiari? Multi tenent non poſſe, probatur Primò, nam dominium certæ rei legatę recta via tranſit ad legatarium, l. à Titio, ff. de fur. l. cùm pater, §. ſurdo, ff. de leg. 2. l. ſi tibi homo, §. cùm ſeruus, vbi Gloſ. Bar. Alex. & alij, ff. de leg. 1. ſi dominium eſt iàm translatum in Eccleſia, ergò non poteſt abſque ſollemnitatibus abdicari ab ipſa Eccleſia, & eo magis, quia legatum ad pias cauſas ſecundùm multorum opinionem, etiam hæreditate non adita debetur, Iaſ. in l. 1. in 1. lect. C. de Sacroſanct. Eccleſ. & in l. eam, quam num. 39. vbi etiam Rip. num. 66. C. de fideicomm. Dec. in l. ſi nemo, ff. de reg. iur. latè Tiraquell. de priuil. piæ cauſæ, priuil. 33. Vaſq. loc. ſupracit. nu. 24. Secundò, probatur ex l. magis puto, §. ſi pupillus verſic. fundum, ff. de reb. eor. ibi, (*fundum autem legatum repudiare pupillos ſine tutoris authoritate non poteſt: eſſe enim, & hanc alienationem cum res ſit pupilli, nemo dubitet,*) & hanc opinionem probant Bal. in l. contrà iuris, §. fin. ff. de pact. & in auth. ſi qua mulier, C. de Sacroſan. Eccleſ. Paul. de Caſtr. Soccin. Aret. Alex. & Iaſ. num. 16. in d. l. legatum, Rip. in l. ſi vnquam q. 11. C. de reuocand. donat. Laurent. de Rodul. in cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. Anchar. in cap. vt ſuper de reb. Eccleſ. non alien. & in c. 1. eod. tit. in 6. Lambert. de iur. patron. lib. 3. art. 9. q. 2. prin. Vaſq. d. lib. 3. cap. 27. num. 23. verſic. contrariam tenet, Molin. de contract. diſp. 465. Quar. in ver. alienatio, in 8. ampliat. num. 23.

Contrariam tamẽ ſententiam puto veriorem, vt idem dicendum ſit in legato, quod ſuprà concluſum fuit de hæreditate; Hanc opinionem probant

bant Bart. Bal. ſibi contrarius, Paul. de Caſtr. Corneus, & Iaſ. in l. ex repudiatione, C. de fideicom. Feder. de Senis d. conſil 9 Roſell. Tabi, & Syl. in verb. alienatio, Abb. in dicto cap. tua, num. 9. & in cap. 1. num. 22. de dol. & contum. Bernard. Diaz regul. 219. verſic. 3. Nauar. in cap. ſi quando, exceptione 6. num. 2. de reſcript. Spino de teſtam. Gloſ. 8. prin. num. 63. in fin. & de Prælato regulari, tradunt Iaſ. in d. l. legatum num. 20 Ceruant. in leg. 6. Tau. nu. 79. Sanch. d. diſp 4 num. 12. verſic. ſed contrarium eſt verius, probatur opinio, licèt verum ſit, quod dominium certæ rei legatę rectà via tranſit in legatarium, hoc tamen intelligitur reuocabiliter antè exceptationem, & ad hoc, vt incorporetur Eccleſiæ legatariæ requiritur Prælati acceptatio, Abb. in d. cap. tua, num. 9. quia dominium tranſit ſub conditione, ſi acceptetur, idcircò, ipſo repudiato, habetur, ac ſi nunquam dominium quæſitum fuiſſet, Gloſ. in d. l. qui autem, in verb. legatum, vbi etiam Bar. poſt prin. Iaſ. in §. item ſi quid in fraudem, num. 121. inſtitut. de action. & probat tex. notab. in l. 1. §. vtrum autem, ff. ſi quid in fraud. patron. ibi, (*quàmuis enim legatum retro noſtrum ſit, niſi repudiat: attamen cum repudiatur, retro noſtrum non fuiſſe palam eſt,*) meritò cùm adhùc ſimus in acquirendis, poteſt Prælatus non acceptando, vel repudiando legatum Eccleſiæ præiudicare, vt ſuprà probatum eſt: Nec obſtat tex. in d. l. magis puto, §. ſi pupillus, nam ſecundum, Abb. loc. cit. loquitur in pupillo carente adminiſtratione, quod ſecus eſt in Prelato, vel melius reſponderi poteſt, quod non facit ad caſum noſtrum, quia pupillo non ſolùm prohibetur bonorũ alienatio, ſed etiam lucri non acquiſitio, Gomeſ. variar. reſol. cap. 14. num. 14. quod ſecus eſt in Eccleſia, optimè Sanc. loc. cit.

Quæ autem dicta ſunt de legato Eccleſiæ, multò fortiùs procedunt in donatione, antè acceptationem à Prælato factam; Ratio concluſionis eſt, quia dominium rei legatæ, trãſit in legatarium rectà via, etiam legatario ignorante, d. l. à Titio, ff. de furt. donata verò non tranſeunt in dominium donatarij, niſi poſt acceptationem, l. ſi ego, ff. de negot. geſt. cap. ſi tibi abſenti de præben. in 6. & propterea prohibitus donare poteſt donationem renuntiare antè acceptationem, Paul. de Caſtr. conſ. 11. Soc. in puncto, de quo agimus conſ. 53. n. 24. cum ſeq. lib. 4.

Et procedunt ſupradicta, etiam ſi donatio fuerit facta Eccleſiæ Notario acceptante, & ſtipulante, nàm cùm adhùc ſit reuocabilis antè Prælati acceptationem ex reg. l. ſecundæ, §. ſed ſi quis donatarios, & l. abſenti, ff. de donat. latè tradit Theſaur. dec. 70. num. 10. meritò in ipſius renunciatione non requiruntur ſollemnitates, ex tex. in l. fin. C. de Sacroſa. Eccleſ. per quem ſtatuitur dominium rerum legatarum Eccleſiæ ipſo iure, abſque traditione acquiri non excludit acceptationem Prælati, ſed intelligitur ſub conditione translatum dominium ſi à Prælato acceptetur, Soccin. loc. cit.

Quid autem dicendum ſit in renunciatione iuris Eccleſiæ delati in beneficium illius, qui aliàs non ſuccedebat. In hoc duę ſunt opiniones. Prima, eſt opinio dicentium neceſſariò requiri ſollemnitates, & probatur Primò; Nam renunciatio iuris delati facta in beneficium perſonę, quę aliàs ſuccedere non poterat, ſupponit neceſſariò acquiſitionem, l. ſi auię, C. de iur. deliber. & in eodem actu duo fiunt, alterum eſt acquiſitio iuris delati, alterum eſt ipſius iuris acquiſiti trãſlatio, Paul. de Caſtr. in d. l. ſi auię, ſed in tranſlatio-

ſlatione iuris acquiſiti ab Eccleſia certum eſt requiri ſollemnitates, vt dictum eſt ſuprà, ergò eodem modo, dùm tertiò renuntiatur.

Secundò, repudiatio iuris delati multum differt à ceſſione, Paul. de Caſtr. in l. ſi maior, verſic. nota bonam legem, C. de repud. hæred. nam repudians ad nihilum tenetur, nec cõueniri poteſt, ſed cedens ipſe rectà via conuenitur, l. hæreditatem, ff. de donation. l. 2. C. de hęredit. vel act. vendit. Guid. Pap. deciſ. 105. & propterea ex ſimplici repudiatione nõ inducitur tacita aditio, ſecus autem ex ceſſione, Aymon. Crauett. conſ. 200. & eo magis procedit quando ceſſio fit, vt alicui proſit, tunc enim neceſſariò ſupponitur aditio, argumentum, l. illud, ff. de acquir. hæred. Paul. de Caſtr. in l. pactum, quod dotale, in vlt. q. C. de collat. Crot. in l. reconiuncti, num. 156. verſic. decimo quæritur, ff de leg. 3.

Tertiò, facit tex. in l. 1. §. ſi minor, ff. de reb. eor. ibi, (*ſi minor emerit prædia, vt quoad pretium ſolueretur, eſſent pignori obligata, non puto pignus valere. Nam vbi dominium quæſitum eſt minori cępit non poſſe obligari*,) ex quo textu colligitur, quod in vno, eodemque actu acquiſitum eſt dominium prædij, quo pignori traditum eſt, & tamen actus non valet. Idẽ probatur in l. 3 in fi. & l. 4. & l. ſi ſponſus, ff. de donat. inter vir. & vxor. vbi ſi vir ſibi donanti iubeat, vt donet vxori, non valet donatio, nam ipſe cenſetur acceptare, & tradere vxori, licèt vt inquit textus (*ex celeritate coniungendarum in ſe actionum vna occultetur*.)

Quartò, facit, nam aliud eſt eximere ſe, de medio repudiando, & aliud eſt ius delatum cedere: Primò caſu, per repudiationem tollitur impedimentum, quo ſublato alius ſuccedit, & hoc non prohibetur, idcircò non requirit ſollemnitates, Bart. in d. l. qui autem, paulò poſt principium. Secundò, verò caſu, quando ceditur ius delatum, neceſſariò pręcedit aditio, d. l. ſi auiæ, nec valet dicere, quod ſit momentanea aditio, nam momentanea ſunt in conſideratione, quando ex illi producitur, aliquis iuris effectus, l. 2. C. de poſthum. hæred. inſtit. Bar. in l. fin. ff. de condition. inſtitut. Barboſ. in l. dotalem, num. 13 ff ſol. matrim. & momentum temporis ſufficit in factis, l. ſi quis hæredem, ff. de inſtitut. & ſubſtitut. Bald. in l. ſi quis ad declinandum, §. in omnibus, num. 37. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Et hanc opinionem vlträ ſuprà allegatos, probat Rip. in l. ſi vnquam, q. 11. nu. 25. C de reuocand. donat. & eam latè defendit Sanch. in d. diſp. 4. nu. 16. cum ſeq.

Contraria tamen opinio, quod non requirantur ſollemnitates ex infraſcriptis fundatur; Tota vis aduerſæ opinionis eſt in tacita acceptatione iuris delati, quòd tertiò non ſucceſſuro ceditur, & in hoc aduertendum eſt, quod tacita acceptatio, ex quo fit ad finem renunciandi, & de ipſa principaliter non agitur, non eſt in conſideratione, ſed ipſa tantùm renunciatio conſideranda eſt, de qua principaliter agitur, l. ſi quis nec cauſam, ff ſi cert. pet. l. qui acceptationem, ff. de condit. indeb. & tacita acceptatio, quæ neceſſariò ſupponitur, non debet eſſe in conſideratione, non ſolùm ex eo, quia de ipſa principaliter non agitur, ſed etiam, quia eſt momentanea, l. qui ſic, ff. de ſolution. Sicut non dicitur aliquid verſum in vtilitatem alicuius, quod non durat, l. 1. §. verſum, ff. de in rem verſo; Item non dicitur factum, quod factum nõ durat, cap. vndè, & ego de verbor. ſignif. Item, vt optimè tradit Socci. conſil. 53. num. 28. vol. 4. allegans Abb. in conſil. 68. ſtatutum, quod de qua-

de qualibet acquiſitione, aliqua certa quantitas ſoluatur, non habet locum in tacita acquiſitione ad finem renuntiandi, ratio eſt, quia talis acquiſitio regulanda eſt ſecundum finem, arg. l. 1. ff. de ſponſal. idcircò meritò concludit, quod ſi duo fiant actus diſtincti, licèt in continenti alter acquiſitionis, & alter ceſſionis, locum habet diſpoſitio extrauagantis ambitioſè, ſi tamen vnicus eſt actus ceſſionis, quia actus acquiſitionis eſt implicitus, & occultatur, eſt momentaneus, & fit ad finem renunciandi, non faci, vt requirantur ſollemnitates, ſic ex Soccin. loc. cit. probat Phanut. de lucr. dot. Gloſ. 8. num. 17. cum. ſeq. vbi ſic refert deciſum à Rota Romana in vna Bononienſi, & ſecundum eandem deciſione decidit Conſilium Neapolitanum, refert Franch. deciſ. 14. in fin. probat etiam Roland. à Vall. conſ. 15. num. 35. & 36. vol. 1.

Accedit etiam ſupradictis; nam certum eſt extrauagantem ambitioſè locum habere in alienatione bonorum immobilium, vel mobilium pretioſorum, Eccleſiæ tamen acquiſitorum, ſeù incorporatorum, Clem. 1. in verb. ad menſam de exceſſib. Prælat. cap. 2. de feud. vt ſuprà probatum eſt, ſed acquiſitio, ſeù incorporatio bonorum non poteſt fieri in beneficium Eccleſię, niſi vel ex expreſſa voluntate Prælati volentis acquirere, Abb in cap. vt ſuper nu. 10. de reb. Eccleſ. non alienan. latè Menoch. conſil. 79. nu. 10. vbi alios allegat, vel ex tacita voluntate per ſigna declarata, v 3. Si bona Eccleſię delata fecit in libro bonorū Eccleſiæ deſcribere, Bat. in l. ſi vacantia, num. 9. verſic. vel ſi Abbas, C. de bonis vacantibus, & ipſor. incorpor. lib. 10. Genuenſ. in practicab. Eccleſ. q. 12 Sed in ceſſione iurium Eccleſiæ delatorum, in qua implicita adeſt aditio, nulla eſt voluntas Prælati acquirendi, nec expreſſa, nec tacita, ergò nullo modo poteſt dici ius delatum fore Eccleſiæ acquiſitum, & proindè ſollemnitates non requirunrur; Ad quod etiam facit: Licèt de iure dominium bonorum Eccleſiæ donatorum tranſeat in Eccleſiam abſque eo, quod donans tradat, l. fin. vbi Bar. nu. 17. C. de Sacroſanct. Eccleſ. requiritur tamen aditio ex parte Prælati nomine Eccleſiæ recipientis, Bar. in l. 1. C. de bon vacan. numer. 10. ſed in ceſſione non eſt vera aditio in beneficium Eccleſiæ, cùm nullus ſit animûs acquirendi, vt ſuprà dictum eſt, ergò in ceſſione nullo modo requiruntur ſollemnitates.

Nec obſtat tex. in l. 1. § ſi min. ff. de reb. eor nā vt optimè aduertit, Gl. ibid. in verb. emerit, pignoratio prædij à pupillo empti fuit non in eodem actu acquiſitionis dominij, taliter, quod vnico actu acquireret, & pignoraret, ſed poſt acquiſitionem, & traditionem ſibi factam, quo caſu certum eſt pignorationem à pupillo factam non valere, & in hoc ponderanda ſunt verba, tex. in l. ſi vir, §. ſi vir vxori, ff. de don. int. vit. & vxor. ibi, (*ſi poſt contractam emptionem nouo Conſilio inito, id pactum fuiſſe factum,*) ſecus tamen ſi antè traditionem, pro qua deciſione, allegat Gl. textum in l. Iulianus, §. offerre, ff. de action. empt. & in l. ſi hæreditates, C. de hæred. vend. & ſic deciſio textus in d. §. ſi minor, non facit ad caſum noſtrum.

Nec etiam ſecundò obſtat tex. in l. 3. 4. & in l. ſi ſponſus, ff. de donat. inter vir. & vxor. in quibus iuribus probatur, quod ſi vir, ſibi donaturo iuſſerit, vt vxori donet, non valet donatio, ex eo, quod ipſe cenſetur donare; Nam aduertendum eſt, in themate dictorum Iurium tres concurre actus; vnum implicitum, & duos explicitos, implicitus eſt, ta-

Vu cita

cita acceptatio donationis,duorum explicitorum,alter eſt,iuſſio, vt ſibi donaturus vxori donet,alter vera, & realis donatio nomine mandantis vxori facta , & ſic non facit ad caſum noſtrum, in quo adeſt tacita aditio cùm ſimplici renunciatione.

Neque remiſſio caducitatis ob Canonem non ſolutum diſpoſitioni extrauagantis ſubijcitur. Cap. XVIII.

RAtio concluſionis eſt, quia caducitas non incurritur,niſi domino volente, l. 2. ibi, (*ſed omninò ſi dominus voluerit,expellendo*,) C. de iur.emphyr. Eſt communi opinio,quam probat Bart.in d.l.2.ibid. Salicet nu.2.Bal.num. 3. in 2. lect. Iaſ.num.6.cum ſeq. Pariſius conſil. 108.num.33.lib. 1. Cepoll. conſil. ciuil.25.num 2.Rodoan.loc. citat. q.19.num.15.Curt.Iun. conſ. 109. num. 11.& 110.Tiraquell.in l.ſi vnquam,in verb.reuertatur, num. 10. C.de reuocand.donation. latiſſimè Corbul.de iur.emphyt.tit.de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. ampl. 45.num.5.cum.ſeq. Hinc notabiliter dixit Bald. in auth. qui rem, C. de Sacroſanct. Eccleſ. quod priuatio emphyteuſis ob Canonem non ſolutum, non dicitur eſſe in facto, ſed in potentia fieri , domino volente, & hanc doctrinam, Bald. ſequuntur communiter DD.probant Rol.à Val.côſ.57.n.9.&côſ.81.n.6. vol.3.Dec.conſil.138. Rot. Bonon. dec.27. n. 15.verſ. in contrarium, Corb.loc.cit.ſi à voluntate Prælati dependet caducitas, ergò poteſt licitè eam remittere , cùm illam remittendo dicatur potius non acquirere,quam alienare,Abb.in cap.potuit, num. 15. de locat.& conduct. Et quod ius proueniens ex vi caducitatis, dicatur potius ius quærendum,quam quæſitum, allegat multos Ricc. in prax. alien. deciſ. 135.

Confirmatur idem, nam priuatio ob Canonem non ſolutum,dicitur pęna legalis,Alexan.in l. qui Inſulam, ff.de verb.oblig.per tex.in d.l.2.C. de iur. emphyt.& in cap. potuit de locat.& conduct. ſed pæna non debetur, niſi conuicta culpa, & poſt Iudicis ſententiam,cap.fraternitatis 12. q. 2. Et in materia,de qua agimus ſecundum veriorem,& ęquiorem opinionem non poteſt emphyteuta ob Canonem non ſolutum propria authoritate à directo dominio expelli,ſed requiritur ſententia Iudicis, Salycet. in d.l.2.col.6. ibid.Iaſ num.103.Cagnol. in auth. qui rem,num.39.C.de Sacroſanct. Eccleſ.in l.ſi quis maior,num.107. C.de tranſaction Berou. conſil.54. vol.3.Bur'at.conſil.91. num.2. lib. 1.Menoch.conſil 301.num.23.vol. 4.Afflict. deciſ 97. vbi etiam Viſil. Guid.Pap.deciſ.107.Maſtrill. dec. 93.Corbul.loc cit.tit.de cauſ.priu. ob deterior.num.18.cum.ſeq.ſi requiritur conuictio culpæ, & Iudicis ſententia neceſſariò ſequitur, quod dicatur ius quærendum, quod poteſt Prælatus abſque ſollemnitatibus renuntiare, vt ſuprà probatum eſt,ergò. Hanc noſtram ſententiam probant Gloſ. in d. cap. potuit, in verbo expelli, vbi Cardinal. Florent.Imol.num.34. Abb. num. 15. & omnes Canoniſtæ, Iaſ. qui teſtatur de communi in d l.2.num. 130. & in l.ſeruus creditoris, num. 2. C. de pact.Alex.conſil.105. num. 15. lib.3.& conſil.5.nu.19.lib.5.Ruin. conſil.70.num.14.lib.5.Dec.conſ. 329. num. 3. Cepol. conſil. ciuil. numer. 46. Clar.in §. emphyteuſis q.10.num.3.

Intelligenda tamen eſt concluſio, vt poſſit ſolus Prælatus remittere , ſi tamen Eccleſia non eſt collegiata,

nàm

nam tùnc requireretur conſenſus Capituli, Gloſ. in d. cap. potuit, in verb. expelli, vbi etiam Anton. de Butr. num. 9. Im. d. num. 34. Iaſ. in d. l. 2. num. 130. Alex. in d. conſil. 5. & conſil. 105. eod. vol. Berou. conſ. 102. num. 57. lib. 1. Pariſ. conſ. 108. num. 43. vol. 1. Sarment. Selectar. ſenten. lib. 3. cap. 6. num. 1. Corbul. loc. citat. tit. de cauſa priuat. ob Canon. non ſolut. limit. 21. num. 5. Et remiſſio caducitatis non ſolùm inducitur per receptionem Canonis à Prælato factam, vt ſuprà, ſed etiam ſi fiat à procuratore Prælati cùm ſpeciali tamen mandato, Berou. conſil. 116. num. 10. vol. 1. Ruin. conſil. 110. num. 10. vol. 1. Afflict. deciſ. 129. num. 10. vel ſi non habuerit ſpeciale mandatum, Prælatus poſtea ratum habeat, Dec. conſ. 329. num. 3. Ruin. conſil. 151. num. 12. vol. 1. Hyppolit. Riminal. conſ. 22. num. 12. Corbul. d. limitat. 21. num. 16.

Et procedit etiam ſuprafirmata concluſio, etiam ſtante pacto in conceſſione emphyteuſis appoſita, quod Canone nõ ſolutum per biennium ipſo facto remaneat priuatus emphyteuſi; Ratio concluſionis eſt, nàm licèt verbum ipſo facto, importet, quod ipſo iure abſque Iudicis miniſterio inducatur priuatio, cap. 1. §. ſacri, vbi Gemin. de homicid. in 6. l. fin. vbi Bald. C. locat. facit tex. in cap. penul. de immunit. Eccleſ. in 6. cap. ad Apoſtolicæ. § penul. de re iudic. in 6. Clem. 1. § nos eorum, de ſtat. monac. Gloſ. in cap. in pœnis de reg. iur. in 6. & in cap. quam ſit, in verb. eo ipſo de elect. in 6. quia tamen pactum intelligitur, iuxtà iuris diſpoſitionem, ideſt, vt domino volente emphyteuta iure ſuo priuetur ſecundum doctrinam, Bar. Salicet. Iaſ. & aliorum in d. l. 2. & idem Bar. tradit in l. 1. ff. ſi ager vectig. vel emphyt. petat. & in auth. qui rem, C. de Sacroſanct. Eccleſ. vbi etiam Bald. idcircò etiam ſtante pacto, quod Canone non ſoluto, res incidat in commiſſum, poterit Prælatus Canonem recipiendo, caducitatem remittere, ſic notabiliter Dec. conſ. 138. num. 6. & conſ. 144. & 452. Soccin. Iun. conſil. 111. col. 2. vol. 2. Cephal. conſil. 3. num. 11. & conſil. 27. num. 10. & 50. vol. 1. Corn. conſil. 115. num. 1. vol. 1. Rolan. à Vall. qui alios allegat conſil. 57. num. 9. & conſil. 81. nu. 6. volum. 3. Corbul. in d. tit. de cauſ. priuat. ob Can. non ſol. ampliat. 45. num. 7. cum ſeq. Idem eſt etiam ſi ſupradicto pacto fuit appoſitum iuramentum; Ratio eſt, quia iuramentum ſequitur naturam actus, ſuper quo interponitur, & non impedit, quin non ſubintelligatur conditio, quæ eſt de natura actus, l. fin. C. de non numer. pecun. l. fin. ff. qui ſat. dar. cogan. & ſicut ſupradiximus, quod pactum appoſitum de ſoluendo canone intelligitur, iuxtà iuris diſpoſitionem, pro quo etiam faciunt dicta per Maſtril. d. deciſ. 93. ergò ità etiam ſtante iuramento in ſpecie probat Grattus conſil. 55. num. 26. lib. 1. Corbul. d. ampliat. 45. nu. 7. cum ſeq.

Et licèt in contrarium dici poſſit, quod quando diſpoſita à iure deducuntur in pactum, operantur aliquid amplius, quod de iure operabatur, ad hoc, ne pactum reddatur eluſorium, iuxta doctrinam Bald. communiter receptam in rubr. Cod. de contrah. empt. num. 9. quam latè ex multis ornat Mantic. de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 26. Idcircò in caſu noſtro poſſet dici, quod caducitas ſtante pactum non ſolùm dicitur pæna legalis, vt ſuprà probatum eſt, ſed etiam conuentionalis, Genuenſ. in practic. cap. 92. Tamen aduertendum eſt ſecundum veriorem opinionem, quod pœna con-

 uentio-

uentionalis non exigitur ab Eccleſia, niſi quatenus cum intereſſe concurrit, cap. ſuam, ſecundum vnum intellectum de pœnis, tradunt Canoniſtæ in cap. dilecti de arbit. ſic communiter iudicatur à Sacro Cōſilio, Affl. deciſ. 135. & Rota ſępius ſecundum hanc opinionem decidit Seraph. dec. 313. 794. & 819. tradit Genuen. in practica, d. c. 92 & 086. Eccleſia enim, quæ ſemper benigna eſt, multò magis in pœnis exigendis, benignitatem oſtendere debet, Soccin. conſil. 66. vol. 3. Idcircò in materia pœnę commiſſę in dubio contra Eccleſiam iudicandum eſt, Burſat. conſil. 181. num. 48. lib. 2. Clar. in d. §. emphyteuſis, q. 8. verſic. ſed quis, Genuenſ. d. cap. 92. ergò etiam ſtante pacto, adhuc poteſt caducitas remitti, ex quo potius agitur de non acquirendo, quam de alienatione acquiſitorum.

Procedit etiam ſuprafirmata doctrina, non ſolùm in remiſſione caducitatis ex cauſa canonis non ſoluti, ſed etiam ex cauſa alienationis, domino irrequiſito; Ratio eſt, quia etiam in caſu alienationis caducitas non inducitur, niſi domino volente, Bal. notabiliter in l. fin. C. de reuocand. donat. Alex. conſil. 173. vol. 2. Abb. conſil. 67. lib. 2. latè probat Rolan. à Vall. conſil. 57. num. 9. vol. 3.

Quid autem dicendum ſit in diſpoſitione teſtatoris, qui prohibuit bona ſua alienari, & in caſu contrauentionis, mandauit, vt ipſo iure bona Eccleſiæ applicentur, an poſſit Prælatus ſequuta contrauentione remittere ius caducitatis. Reſpondeo, idem dicendum eſſe; Ratio eſt, quando licèt deuolutio fiat ipſo iure, ex vi verborum teſtatoris, & contrauenien ipſo iure cadat, hoc tamen ius licèt Eccleſiæ acquiratur, requirit tamen Prælati acceptationem, ad hoc, vt irreuocabiliter fiat Eccleſiæ; ſic notabiliter Rip. in l. 1. num. 51. ff. de leg. 1. Caſſiodor. deciſ. 2. & 3. de locato, Puteus dec. 8. lib. 2. Idcircò poteſt Eccleſia ius ſibi delatum remittere ſicut ſupra dictum eſt in legato, cuius dominium antè acceptationem tranſit in legatarium ex tex. in l. à Titio, ff. de furtis, & l. cùm pater, §. fundo, ff. de leg. 2. declarat Rip. in l. in fideicommiſſariam, n. 14. ff. ad Trebell. reuocabiliter tamen ſic fuit à Rota reſolutum in vna Regienſi bonorum in anno 1585. die 1. Aprilis coram Sanctiſſimo Clemente VIII. tunc Sacræ Rotæ Auditore, refert Mareſcott. variar. reſolut. lib. 1. cap. 5. in princip.

Quid autem dicendum, ſi in conceſſione emphyteuſis, vel feudi Eccleſiaſtici fuiſſet oppoſitum pactum de non alienando ab emphyteuta, etiā ſaluo aſsēſu directi domini, & etiam de non alienando à Prælato; An ſequuta alienatione poſſit Prælatus remittere caducitatem? In hoc aduertendum eſt; quòd licèt vera ſit concluſio, quod alienatio facta ſaluo aſſenſu cùm clauſula, nec aliter, nec alio modo, valet, nec incidit alienans in commiſſum, etiam tradita poſſeſſione, Bal. in cap. 1. §. fin. nu. 5. quæ ſit prima cauſ. benef. ammitt. quem communiter ſequuntur Doct. tradunt Rip. in cap. cùm M. Ferrarienſis, num. 80. verſic. 5. intellige de cōſt. Clar. in §. emphyteuſis, q. 13. num 5. verſic. benè verum eſt, Grammat. deciſ. 163. Corbul. in d. tit. de cauſ. priuat. ob alien. limit 37 Nam illa verba, nec aliter, nec alio modo, faciunt deficere conſenſum partium, ità vt nihil egiſſe videantur, ſi domini conſenſus non accederit, Curt. Sen. conſil. 8. num. 4. Gozadin. conſil. 3. num. 23. Cephal. conſil. 18. num. 13. lib. 1. Vndè aſſenſu domini non ſubſequente, alienatio non cenſetur facta Clar. in §. feudum, q. 13. verſic. item

quæro;

quæro; Idcircò non intrat caducitas ſtante ſupradicta reſeruatione, prout pluries fuit à Rota varijs temporibus deciſum, refert Mareſcott. variar.reſol.lib.1.cap. 78. Quando tamen ſpeciali pacto cautum fuit, quod nec etiam cum tali reſeruatione fiat alienatio, certum eſt ſequuta alienatione adeſſe caducitatem, Mareſcott.loc.cit.num.6.verſ. ſed dubium eſt; Et in hoc caſu, licèt regulariter verum ſit Prælatum poſſe remittere caducitatem cùm conſenſu tamen Capituli in Eccleſia collegiata, in alijs verò ipſum ſolum tamen in caſu, de quo agimus, non poteſt remittere caducitatem; Ratio eſt, quia non ſolùm eſt deuolutum ius Eccleſiæ, ſed etiam ex vi pacti arctata eſt facultas Prælati ad remittendum caducitatem, ex quo in ipſa conceſſione pro beneficio Eccleſiæ adeſt ſpeciale pactum, ne alienetur, etiam cùm aſſenſu, ideò non poteſt formam conceſſionis alterare, vt ſuprà dictum eſt. Et licèt in emphyteuſi, vel feudo ſæculari ſupradicta non procedant, cùm poſſit directus dominus renuntiando iuri ſuo, ex regula tex. l. ſi quis in conſcribendo, C de pactis, remittere caducitatem ex illa ratione, quod quando lex aliquid ſtatuit, quod principaliter reſpicit priuatam vtilitatem, intelligitur habere tacitam conditionem, niſi ij, quorum vtilitas agitur, aliter velint, l. 1. §. & operis, ff. de oper. nou. nunc. Raphael Cuman. conſil. 50. num. 3. Abb. q. 2. num. 12. In Eccleſia verò, quia Prælatus non poteſt iuri Eccleſiæ quæſito renunciare, neceſſariò ſequitur, quod ſtante ſupradicto pacto, non poſſit Prælatus iuri Eccleſiæ quæſito præiudicare, niſi ex legitima cauſa, & adhibitis debitis ſollemnitatibus, ſic in puncto de quo agimus, tradunt Berou. conſil. 122. numer. 8. 9. & 10. refert, & ſequitur Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 23. tit. 26.

Supradicta etiam procedunt ſi ijs, qui alienauit, ſtatim per alium contractum rem alienatam reemit; Ratio concluſionis eſt, nam quæſitum alicui, facto alterius, non poteſt auferri facto eiuſdem, cuius opera fuit quæſitum, l. fin. ff. de pact. Aym. Crauet. conſil. 6. nu. 14. alios allegat Tiraq. de retract. lignag. §. 1. Gloſ. 18. nu. 56. & notabiliter dixit Bald. in l. ſi conſtante, §. exceptis, C. de donat. int. nupt. quod quando ex contractu, vel occaſione ipſius, eſt ius quæſitum alicui tertiò re, vel ſpè, non poteſt in illius præiudicium à contrahentibus recedi, Gl. & communiter Doctor. in l. certi conditio, §. ſi nummos, ff. ſi cert. pet. latè Iaſ. conſil 213. col. 4. verſic. confirmantur ſupradicta, lib. 2. Et procedit dictum etiam ſi fiat alius actus præterito ſimilis, nam quando per conuentionem eſt alteri ius quæſitum, non poſſunt contrauenientes in præiudicium illius, cui fuit ius quæſitum, etiam per alium actum illi ſimilem ſe pœnitere, Bar. & Paul. de Caſt. in l. 1. §. ſi rē, ff. depoſiti, Cyn. & Alberic. in l. fin. col. penult. vbi etiam Iaſ. num. 136. qui teſtatur de communi opinione, C. de iur. emphyt. Anchar. & Imol. in cap. potuit de locat. idem dicendum, etiam quando ex diſpoſitione alicuius certa pęna alicui venit applicanda, nam ſi per contrauentionem incurſa ſit pęna, non poteſt ipſemet author relaxare, nam regula, quod author contractus poteſt eſſe author diſtractus, intelligitur antè incurſam pœnam, non autem poſt in tertij præiudicium, Bald. in l. 2. num. 10. C. ſi ſeruus exportat. vendat. Iaſ. in l. fin. nu. 10. ff. de pact. latè in propoſito tradit Mareſcott. variar. reſol. lib. 1. cap. 5. num. 7. cum multis ſeq.

Pro complemento ſupradictorum non

eſt

eſt prætermittenda notabilis deciſio Rotæ in vna Romana prætenſæ deuolutionis domus die 24. Iunij 1597. coram Seraphino, quam refert Mareſcott.loc.citat.lib.1. cap. 58.in fin. Nempè quod in caſu deuolutionis ex cauſa alienationis Domino irrequiſito, quocunque ſtrictiſſimo pacto exiſtente in conceſſione, ob quod locus erat caducitati, Rota noluit admittere deuolutionem, iuxtà iuris rigorem, ſed innixa æquitati mandauit augeri Canonem.

De conceſſione bonorum Eccleſiæ in emphyteuſim. Cap. XIX.

QVando conceſſio fit ſeruata forma iuris de bonis ſolitis concedi cùm Eccleſiæ vtilitati licita eſt, conſtat ex eadem extrauagante ambitiosè, circà quod tria notanda ſunt. Primùm eſt, vt conceſſio fiat ſeruata forma iuris, hoc eſt, vt non alterentur iuris diſpoſitiones, quæ de emphyteuſi Eccleſiaſtica loquuntur, videlicèt, quod vſque ad tertiam generationem concedatur, & cùm alijs pactis, & conditionibus, de quibus latè per Clar. in §. emphyteuſis, tradunt communiter Doct. in l.2.C.de iur.emphyt.

Secundùm eſt, vt fiat conceſſio bonorum Eccleſiæ, quæ ſolitæ ſunt concedi: in hoc enim caſum non requiruntur ſollemnitates, exiſtente tamen eadem cauſa, ob quam aliæ cōceſſiones fuerunt factæ, probatur ex cap. fin. de feud. cap. vt ſuper, vbi Innoc. & Abb. de reb. Eccleſ. non alien. eſt communis opinio omnū, quam probant Alex.conſil.9 vol.3. Roland. conſil. 1.numer 85.vol.1. Guid.Pap.deciſ.100.Bal.deciſ.92. Afflict.deciſ.305. vbi Vrſill.nu.10. Rodoan.loc.cit.rub.33.caſ.6.Ricc. loc.cit.deciſ.125.Genuenſ. in practicab q.24.Barboſ.de author.Epiſcop.alleg.95.num. 29. Ratio concluſionis eſt, quia Prælatus non dicitur alienare quando veterem alienationem confirmat, etiam ſi in aliā perſonam transferat, l.1.§.permittitur, ff.de aqua quotid. & æſtiu. cap. 1. in princ. vbi Bald. per quos ſiat inueſtit. Gloſ. in auth.hoc ius porrectum in fin. C.de Sacroſan. Eccl. Bal. in Margar. in verb. Prælatus, Guliel. de Cuneo in l.contra iuris, ff. de pact. Et ſolita concedi non dicuntur propriè alienari, Abb Butr. & alij in d.cap. fin. de feud. Idcircò ſollemnitates non requiruntur, Bar. in auth.qui rem, C. de Sacroſanct. Eccl. & in l.ſi vacantia, C. de bon. vacantib. & incorpor.lib.10.& in l. 1.C,de imponend.lucrat. deſcript. lib.10.vbi dicit, quod res Eccleſiæ ſemel emphyteuta ſemper durat emphyteuta, per tex in l.pater, §.is, ff. de leg. 3. Idem probant Calder. conſil 11.de feudis, Alex.conſil.14. col. fin. & 189. vol. 2 & conſil.9. vol.3.Dec.in d.auth. qui rem, latè probat Rodoan loc.citat.rubr. 33. caſ.6.Ricc.loc.cit.deciſ.125.

Quæ autem requirātur, vt res dicatur ſolita concedi, licèt variæ ſint Doctorum ſententiæ, vera tamen eſt reſolutio, quod ſufficit vnica conceſſio facta cùm debitis ſollemnitatibus; Ratio concluſionis eſt, quia ſolitum in vna vice verificatur, Bar. in l 4 §.item Mela, ff. de alimen. & cibar.leg.& in hoc differt ſolitum a conſueto, nam ſolitū vnicum actum requirit, conſuetum verò duos, Creſcent. deciſ.1. de conſuetudine Menoch. conſil. 79.vol.1.Molſ.ad conſuetud. par. 1. cap 5.num. 24. vbi alios allegat Ricc. d.deciſ.125.

Et ſicut res ſemel alienata dicitur effecta alienabilis, l.cùm pater, §. quindecim,

decim,ff. de leg. 3. ità res ſemel conceſſa dicitur effecta conceſſibilis; Hanc opinionem probant Bart. in d. auth. qui rem,& in d. l. 1. Andr. de Iſer. in cap. 1. de his,qui feud. dar. poſſ. Anton. Gabr. comm. concl. tit. de locat. concl. 1. nu. 5. Curt. tract. de feud. par. 2. q. 3. Ruin. conſil. 35. num. 3. lib. 1. Vrſill. ad Afflict. d. dec. 305. num. 10. extat deciſio Rotæ Romanæ,apud Seraph. 1451. aliàs deciſiones allegant Gomeſ. reg. de trienn. q. 14. verſic. non obſtat, Rodoan. & Ricc. locis citatis; Quare dùm res Eccleſiæ per vnicam conceſſionem ſollemniter factam, effecta eſt alienabilis, poterit Prælatus de nouo abſque alia ſollemnitate illam concedere, rationabiliter arbitrando conceſſionem in vtilitatem Eccleſiæ cedere, faciunt tradita per Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. caſ. 81. num. 5. quem nouiſſimè ſequitur Facchinet. lib. 2. controuerſ. iuris cap. 68. Molf. loc. cit.

Procedit dictum etiam ſi poſt ſollemnem cōceſſionem interueniſſet alia conceſſio, cùm reſeruatione aſſenſus quatenùs opus ſit, nam talis conceſſio cùm reſeruatione aſſenſus, nihil obeſt, ex quo reſeruatio fuit conditionalis, Bald. in cap. Cumana de election. & in caſu, de quo agimus ſolitum concedi non fundatur in præſumptione, ſed in veritate, quæ ex prima conceſſione ſollemniter facta, reſultat, Deciſ. Rotæ Piſanæ 81. & Ricc. dicta deciſ. 125.

Quando verò non conſtat de conceſſione ſollemniter facta, ſufficit ſi reperiantur duæ conceſſiones cùm ſpatio triginta, vel quadraginta annorum; per binum enim actum vallatum beneficio temporis inducitur ſolitum, taliter, vt nulla alia ſollemnitas requiratur in conceſſione, Iacob. de Beluiſ. in d. cap. 1. de his, qui feud. dar. poſſ. per tex. in l. 3. C. de Epiſc. audient. conſuetudo enim dicitur frequens, & continua aſſuetudo, l. 1. C. quæ ſit long conſuet. Et frequenter dicitur fieri, quod bis fit, §. pen. in auth. de defenſor. Ciuit. Cardinal. Alex. in d. cap. 1. Bal. in l. de quibus, ff. de legib. Imol. in d. cap. fin. de feud. Dec. in d. auth. qui rem, Alex. conſil. 5. & 9. vol. 3. Dec. conſil. 142. & 144. Afflict. in Conſtit. Regni Diuæ memoriæ, nu. 67. Clar. in §. feudum, q. 13. num. 3. Vrſill. ad Afflict. d. deciſ. 305. num. 10. eſt communis opinio, de qua teſtatur Iaſ. conſil. 155. col. penult. lib. 2. Rodoan. loc. cit. extant variæ deciſiones Rotæ, quas poſt Rodoan. referunt Ricc. loc. cit. Genuenſ. in pract. q. 24. vbi dicit non eſſe recedendum ab authoritate Rotæ, quæ pluries decreuit ſufficere vnicam conceſſionem cùm ſollemnitate, vel duplicem conceſſionem cùm ſpatio 40. annuorum; licèt non irrationabiliter defendi poſſit, ſufficere ſpatium 30. annorum cùm duplici conceſſione ex regula, quod ex ſpatio 30. annorum præſumitur aſſenſus, etiam ſi non enuncietur, gl. in c. peruenit, vbi Imol. de empt. & vendit. Felyn. in cap. Albericus in fin. de teſtam. Rot. Rom. apud Seraph. deciſ. 1042. ſed de hoc latius infrà quando de præſumptione aſſenſus ex curſu temporis agemus.

Tertiùm, quod requiritur eſt, vtilitas Eccleſiæ, quæ conſideranda eſt, vel ex quantitate, quæ recipitur in conceſſione, quæ vulgò dicitur, *per l'entratura*, vel habita ratione ad annuum Canonem, ſub quo conceditur, nam vtiliſſima dicitur conceſſio ſecundum omnes, ſi Canon aſcendat ad quantitatem fructuum, Ancharan. conſil. 122. Iaſ. conſil. 54. volum. 1. Menoch. conſil. 494. nu. 6. volum. 4. & de iure ſufficit, quod conceſſio fiat, cùm diminutione ſextæ partis redditus, auth. perpetua, C. de Sacroſanct. Eccleſ. quæ iure

remit-

eſt prætermittenda notabilis deciſio Rotæ in vna Romana prætenſæ deuolutionis domus die 24. Iunij 1597. coram Seraphino. quam refert Mareſcott. loc. citat. lib. 1. cap. 58. in fin. Nempè quod in caſu deuolutionis ex cauſa alienationis Domino irrequiſito, quocunque ſtrictiſſimo pacto exiſtente in conceſſione, ob quod locus erat caducitati, Rota noluit admittere deuolutionem, iuxtà iuris rigorem, ſed inoixa æquitati mandauit augeri Canonem.

De conceſſione bonorum Eccleſiæ in emphyteuſim. Cap. XIX.

QVando conceſſio fit ſeruata forma iuris de bonis ſolitis concedi cùm Eccleſiæ vtilitati licita eſt, conſtat ex eadem extrauagante ambitioſè, circà quod tria notanda ſunt. Primùm eſt, vt conceſſio fiat ſeruata forma iuris, hoc eſt, vt non alterentur iuris diſpoſitiones, quæ de emphyteuſi Eccleſiaſtica loquuntur, videlicèt, quod vſque ad tertiam generationem concedatur, & cùm alijs pactis, & conditionibus, de quibus latè per Clar. in §. emphyteuſis, tradunt communiter Doct. in l. 2. C. de iur. emphyt.

Secundùm eſt, vt fiat conceſſio bonorum Eccleſiæ, quæ ſolitæ ſunt concedi: in hoc enim caſum non requiruntur ſollemnitates, exiſtente tamen eadem cauſa, ob quam aliæ cõceſſiones fuerunt factæ, probatur ex cap. fin. de feud. cap. vt ſuper, vbi Innoc. & Abb. de reb. Eccleſ. non alien. eſt communis opinio omniũ, quam probant Alex. conſil. 9 vol. 3. Roland. conſil. 1. numer 85. vol. 1. Guid. Pap. deciſ. 100. Bal. deciſ. 92. Afflict. deciſ. 305. vbi Vrſill. nu. 10. Rodoan. loc. cit. rub. 33. caſ. 6. Ricc. loc. cit. deciſ. 125. Genuenſ. in practicab q. 24. Barboſ. de author. Epiſcop. alleg. 95. num. 29. Ratio concluſionis eſt, quia Prælatus non dicitur alienare quando veterem alienationem confirmat, etiam ſi in aliã perſonam transferat, l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æſtiu. cap. 1. in princ. vbi Bald. per quos fiat inueſtit. Gloſ. in auth. hoc ius porrectum in fin. C. de Sacroſan. Eccl. Bal. in Margar. in verb. Prælatus, Guliel. de Cuneo in l. contra iuris, ff. de pact. Et ſolita concedi non dicuntur propriè alienari, Abb Butr. & alij in d. cap. fin. de feud. Idcircò ſollemnitates non requiruntur, Bar. in auth. qui rem, C. de Sacroſanct. Eccl. & in l. ſi vacantia, C. de bon. vacantib. & incorpor. lib. 10. & in l. 1. C. de imponend. lucrat. deſcript. lib. 10. vbi dicit, quod res Eccleſiæ ſemel emphyteuta ſemper durat emphyteuta, per tex in l. pater, § is, ff. de leg. 3. Idem probant Calder. conſil 11. de feudis, Alex. conſil. 14. col. fin. & 189. vol. 2 & conſil. 9. vol. 3. Dec. in d. auth. qui rem, latè probat Rodoan loc. citat. rubr. 33. caſ. 6. Ricc. loc. cit. deciſ. 125.

Quæ autem requiratur, vt res dicatur ſolita concedi, licèt variæ ſint Doctorum ſententiæ, vera tamen eſt reſolutio, quod ſufficit vnica conceſſio facta cùm debitis ſollemnitatibus; Ratio concluſionis eſt, quia ſolitum in vna vice verificatur, Bar. in l 4 §. item Mela, ff. de alimen. & cibar. leg. & in hoc differt ſolitum a conſueto, nam ſolitũ vnicum actum requirit, conſuetum verò duos, Creſcent. deciſ. 1. de conſuetudine Menoch. conſil. 79. vol. 1. Molf. ad conſuetud. par. 1. cap 5. num. 24. vbi alios allegar Ricc. d. deciſ. 125.

Et ſicut res ſemel alienata dicitur effecta alienabilis, l. cùm pater, §. quindecim,

decim,ff. de leg. 3. ità res ſemel conceſſa dicitur effecta conceſſibilis; Hanc opinionem probant Bart. in d. auth. qui rem, & in d. l. 1. Andr. de Iſer. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poſſ. Anton. Gabr. comm. concl. tit. de locat. concl. 1. nu. 5. Curt. tract. de feud. par. 2. q. 3. Ruin. conſil. 35. num. 3. lib. 1. Vrſill. ad Affiict. d. dec. 305. num. 10. extat deciſio Rotæ Romanæ, apud Seraph. 1451. aliàs deciſiones allegant Gomeſ. reg. de trienn. q. 14. verſic. non obſtat, Rodoan. & Ricc. locis citatis; Quare dùm res Eccleſiæ per vnicam conceſſionem ſollemniter factam, effecta eſt alienabilis, poterit Prælatus de nouo abſque alia ſollemnitate illam concedere, rationabiliter arbitrando conceſſionem in vtilitatem Eccleſiæ cedere, faciunt tradita per Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. caſ. 81. num. 5. quem nouiſſimè ſequitur Facchinet. lib. 2. controuerſ. iuris cap. 68. Molſ. loc. cit.

Procedit dictum etiam ſi poſt ſollemnem cõceſſionem interueniſſet alia conceſſio, cùm reſeruatione aſſenſus quatenùs opus ſit, nam talis conceſſio cùm reſeruatione aſſenſus, nihil obeſt, ex quo reſeruatio fuit conditionalis, Bald. in cap. Cumana de electión. & in caſu, de quo agimus ſolitum concedi non fundatur in præſumptione, ſed in veritate, quæ ex prima conceſſione ſollemniter facta, reſultat, Deciſ. Rotæ Piſanæ 81. & Ricc. dicta deciſ. 125.

Quando verò non conſtat de conceſſione ſollemniter facta, ſufficit ſi reperiantur duæ conceſſiones cùm ſpatio triginta, vel quadraginta annorum; per binum enim actum vallatum beneficio temporis inducitur ſolitum, taliter, vt nulla alia ſollemnitas requiratur in conceſſione, Iacob. de Beluiſ. in d. cap. 1. de his, qui feud. dar. poſſ. per tex. in l. 3. C. de Epiſc. audient. conſuetudo enim dicitur frequens, & continua aſſuetudo, l. 1. C. quæ ſit long conſuet. Et frequenter dicitur fieri, quod bis fit, §. pen. in auth. de defenſor. Ciuit. Cardinal. Alex. in d. cap. 1. Bal. in l. de quibus, ff. de legib. Imol. in d. cap. fin. de feud. Dec. in d. auth. qui rem, Alex. conſil. 5. & 9. vol. 3. Dec. conſil. 142. & 144. Affiict. in Conſtit. Regni Diuæ memoriæ, nu. 67. Clar. in §. feudum, q. 13. num. 3. Vrſill. ad Affiict. d. deciſ. 305. num. 10. eſt communis opinio, de qua teſtatur Iaſ. conſil. 155. col. penult. lib. 2. Rodoan. loc. cit. extant variæ deciſiones Rotæ, quas poſt Rodoan. referunt Ricc. loc. cit. Genuenſ. in pract. q. 24. vbi dicit non eſſe recedendum ab authoritate Rotæ, quæ pluries decreuit ſufficere vnicam conceſſionem cùm ſollemnitate, vel duplicem conceſſionem cùm ſpatio 40. annuorum; licèt non irrationabiliter defendi poſſit, ſufficere ſpatium 30. annorum cùm duplici conceſſione ex regula, quod ex ſpatio 30. annorum præſumitur aſſenſus, etiam ſi non enuncietur, gl. in c. peruenit, vbi Imol. de empt. & vendit. Felyn. in cap. Albericus in fin. de teſtam. Rot. Rom. apud Seraph. deciſ. 1042. ſed de hoc latius infrà quando de præſumptione aſſenſus ex curſu temporis agemus.

Tertiùm, quod requiritur eſt, vtilitas Eccleſiæ, quæ conſideranda eſt, vel ex quantitate, quæ recipitur in conceſſione, quæ vulgò dicitur, *per l'entratura*, vel habita ratione ad annuum Canonem, ſub quo conceditur, nam vtiliſſima dicitur conceſſio ſecundum omnes, ſi Canon aſcendat ad quantitatem fructuum, Ancharan. conſil. 122. Iaſ. conſil. 54. volum. 1. Menoch. conſil. 494. nu. 6. volum. 4. & de iure ſufficit, quod conceſſio fiat, cùm diminutione ſextæ partis redditus, auth. perpetua, C. de Sacroſanct. Eccleſ. quæ iure remit-

remittitur ob periculum ſterilitatis, & aliorum caſuum fortuitorum ad emphyteutam pertinentium, Bald. in d. auth. perpetua, Archidiac. & Bellamer. in cap. perpetua 10. q. 2. Sic multoties fuit à Rota deciſum, Ricc. loc. cit. deciſ. 129. Ratio eſt, quia periculum eſt pretio æſtimabile, cap. in Ciuitate de vſur. l. iactum, ff. de contrah. empt. Et licèt diſpoſitio dictæ auth. perpetua, ſit lex Imperatoris, quæ Eccleſiam non ligat, & reperiatur inſerta in decreto, in d. cap. perpetua 10. q. 2. hoc tamen à Gratiano actum fuit ad oſtendendam Imperatorum deuotionem erga Eccleſiam, non autem, vt ipſa ligetur, idcircò, Petrus Gabellin. conſil. 172. dixit, quod poſt diſpoſitionem extrauagante ambitiosè, non poteſt fieri relaxatio ſextę partis, ſed in hoc eſt aduertendum, quod ſupradicta diminutio non eſt facienda ex iuris ciuilis diſpoſitione, ſed ex dictamine rationis naturalis, quæ etiam in alienatione bonorum Eccleſiæ locum habet, & conſideranda eſt à Prælatis, quibus committitur à Summo Pontifice, vt decernāt vtrum alienatio in vtilitatem Eccleſiæ cedat, optimè aduertit Ianuen. loc. cit. q. 79 Imò neque plus iuſto pretio offerenti, bona Eccleſię concedenda ſunt, Gloſ. c. hoc ius porrectum 10. q. 2. Neque ſi pręcedentibus ſubhaſtationibus, licitatur plus iuſto pretio offerat: iuſtitia enim pretij attendenda eſt, nullus enim, & in vllo minus Eccleſia, cùm alterius iactura ditari debet, Gloſ. in cap. 1. de in integr. reſtitut. Abb. cap. 1. de empt. & vendit.

Omnia ſupradicta intelligenda ſunt, etiam in renouatione emphyteuſis facienda proximioribus defuncti ob finitam generationem; Ratio concluſionis eſt, nam Eccleſia tenetur præferre proximiores defuncti in renouatione inueſtituræ, Bar. in l. 1. ff. de priuil. creditor. nam aliàs eis fieret iniuria, & de Iure Canonico illis daretur appellatio, Bar. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quotid. & æſtiu. & in l. ſi mihi, & Titio, vbi etiā Angel & Alex. ff. de verbor. oblig. Alex. conſil. 80. num. 11. lib. 1. vbi addit. in verb. quàm alijs, plures allegat, latiſſimè Dec. conſil. 327.

Hoc ius petendi renouationem inueſtituræ, ſiuè ius Prælationis competens proximioribus defuncti, durat per annum, Iaſ. in l. 2. n. 22. C. de iur. emph. Rip in l. 1. nu. 11. ff de priuil. credit Roman. conſil. 22. Gozadin. conſil. 71. num. 2. Soccin. Iun. conſ. 9. nu. 17. vol. 3. Rolan. à Vall. conſil. 3. num. 150. vol 1. Surd. conſ. 181. nu. 39. vol. 2. Clar. in §. emphyteuſis q. 43. nu. 3. Nec competit, quando emphyteuſis ob culpam ammittitur, videlicèt ob Canonem non ſolutum, vel aliam ſimilem culpabilem cauſam, Iaſ. in d. l. 2. in 5. notab. Rip. in d. l. 1. num. 12. Roman. conſ. 212. Pariſ. conſil. 101. num. 132. vol. 1. Alex. conſil. 6. nu. 16. vol 3. Surd. d. conſil. 181. num. 30. vol. 2. In hoc tamen Regno admittitur purgatio moræ, etiam poſt ſententiam deuolutionis ob Canonem non ſolutum, Affict. deciſ. 134 Vrſill. ad Affict. deciſ. 392. Idem etiam practicatur in Curia Archiepiſcopi, quæ fundata in æquitate, nunquam declarat emphiteuſim deuolutam, ſed admittit purgationem morę, Ricc. loc. cit. deciſ. 131.

Quod autem dictum eſt non dari Prælationem, quando emphyteuſis ammittitur ob culpam, intelligitur de culpa damnoſa domino directo, nō autem ſi ex defectu aſſenſus, vel aliarum ſollemnitatum contractu annullato emphyteuſis deuolueretur ad Eccleſiam, Aretin. conſil 77. nu. 6. Seraph. deciſ. 546. Mareſcott. variar. reſol. lib. 2. cap. 110. num. 15. Ricc. loc. citat. deciſ. 132. Quando

verò

verò ob culpam emphyteutæ reſoluitur contractus, non ſolùm ceſſat ius Prælationis, vt ſupradictum eſt, ſed etiam meliorationes amittuntur,& fiunt directi domini, l. 2. vbi omnes notant, C. de iur. emphyt. Guid. Pap. deciſ. 169 & 438. vbi teſtatur de communi, Berou. familiar. quæſt. q. 19. in princ.& q. 96. num.4. Rolan.à Vall.conſil.28. nu. 12.& 16.cùm ſeq.lib.1.Clar. in §. feudum, q. 88. in princ.& in §. emphyteuſis, q. 45. in fin. Hoc tamen non procedit, quando annua penſio fuiſſet æquiualens ad fructus,qui colliguntur, nam ex quo tùnc potiùs dicitur contractus locationis, quam emphyteuſis, meliorationes non amittuntur,Bar.in l.1.nu.4.vbi etiam Iaſ.num.35.C.de iur. emph. Aretin.conſil.55.numer.4. Bellon. conſil.21.num.18.Natta,qui teſtatur de communi conſil.49.Clar. in dict. §.emphyteuſis q.1. propè fin. Franch.deciſ.191.Mereſcot d.cap. 110.nu.14 Et ſicut Colonus finita locatione meliorationes non amittit,l.Colonus,vbi Bar.& Paul. de Caſtr ff.locat.ità & in emphyteuta, cùm in caſu de quo agimus, ſit ad inſtar locationis perpetuę; Idcircò multi dixerunt, etiam ad extraneos hæredes tranſire,Bal.in cap. litteræ de dilation Cagnol.in l. 2.nu.202. C de reſcind vend.Cephal. conſil. 9.Rolan.à Vall.conſil.96.volum.1. Dec.conſil.31.latè Mant. qui alios allegat de tacitis,& ambig.conuen. lib. 7. tit. 19. num.27. Et procedit dictum, etiam ſi penſio non eſſet, omninò æquiualens ad fructus, ſed quaſi,Ruin.conſil.61. num. 22. lib. 1.Riminal.Iun. conſil.461. num 6. vol.4. Hinc Afflict. deciſ. 72. dixit cenſeri emphyteuſim ſimulatam, ſi à principio ſoluatur medietas valoris rei,allegat Gloſ.in l.fin. C. de prædijs Curial.lib. 10.

In alio, etiam caſu deuoluta emphyteuſi meliorationes non amittuntur, & eſt quando emphyteuticarius, vltrà propriam obligationem, vel pactum fundū meliorauit,Bal.in auth. excipitur,C.de bonis, quæ liber.idē Bal Alex.& Lanc.Dec.in l. Senatus, §. Marcellus, ff de leg. 1. Dec.conſ.518 Et idem eſſe in feudo,probatur ex tex in §.ſi vaſſallus, Hic finitur lex Conradi, & faciunt ad propoſitum, tex. in l. domos, ff. de leg.1.in l.diuortium, §. impedit, ff.ſol.matr.l. eum ad quem, C. de vſufruct. Franch. deciſ. 191. Quæ autem impenſæ debeantur, & quomodò liquidentur, & quid in beneficijs de iure patronatus, latè poſt alios tradit de Pont. in deciſionib. Collater.Conſil.deciſ. 12. Pro ſupradictis autem meliorationibus datur retentio rei, l.ſi in area, & l. ſi non ſortem,§.ſi certum,ff de cond. indeb. Capyc. deciſ. 17. & etiam oblata cautione de ſoluendo meliorationes non tenetur emphyteuta dimittere rem in caſu caducitatis, ſed poteſt ipſam retinere vſquequo ſoluantur meliorationes,Ruin.conſ. 84.col.pen.verſic.circà ſecundum, vol.1.Tiraquell.de retract.conuention. Gloſ. 1. in verb. reparationes neceſſarias, Franch. deciſ.112.n.1.

Quid autem dicendum, ſi meliorationes eſſent magni valoris,& Eccleſia pauper taliter, quod non poſſet ſoluere. Maxima eſt difficultas. Et licèt tex. in l.in fundo,ff. de rei vendic. declarat in tribus tantum caſibus vtiles impenſas fore ſoluendas. Primò, ſi dominus eſt diues,& ſine magno detrimento ſoluere poteſt; Secundò, ſi ipſemet dominus erat facturus, nàm tùnc etiam ſi eſſet pauper tenetur; Tertiò, ſi rem habebat venalem, & Peregrin. tract. de fideicomm.ar.50.num.33.dixerit fuiſſe iudicatum in Ciuitate Patauij fideicommiſſarium pauperem in caſu deuoluti fideicommiſſi non

teneri ſoluere meliorationes magni valoris,& propterea decipi eos,qui magna conſtruunt ædificia,ad hoc, vt adueniente conditione ex impotentia ſoluendi meliorationes,bona fideicommiſſo ſubiecta non repetantur; Vera tamen eſt reſolutio ſoluendas eſſe ab Eccleſia meliorationes hæredibus emphyteutæ, vel ab ipſis hæredibus Eccleſiæ valorem fundi, vel ſaltim arbitrio Iudicis, aucto Canone, habita ratione ad fundum,& meliorationes denuò faciendam eſſe conceſſionem; Faciunt dicta per Peregrin.& Franch. locis citatis, & nouiſſimè per Genuenſ.loc.cit.q. 69. Pro quo etiam facit notabilis deciſio Rotæ coram Seraphino, quæ in caſu deuolutionis, noluit ipſam admittere, ſed mandauit augeri Canonem, refert Mareſcott.variar.reſolut.lib. 1. cap. 78.in fin.

Pro complemento huius doctrinæ notandum eſt in renuatione conceſſionis bonorum Eccleſię attendendam eſſe ipſius vtilitatem,vt ſupradictum eſt, idcircò ſi primâ cauſa conceſſionis ceſſat,vt puta,quia res ſterilis conceſſa fuit,vt ad culturam reduceretur,ſi poſtea ad Eccleſiam reuertatur, effecta iàm fertilis noua cauſa requiritur, vt reconcedatur, Abb.in cap.vt ſuper,num. 11. de reb.Eccleſ.non alien.Rodoan. loc. cit.q.12.num.57.& 58.Theſau.for. Eccleſ. cap. 15. num.3. Idcircò in noua conceſſione rei emphyteuticæ debet adeſſe vtilitas Eccleſiæ tempore vltimæ conceſſionis, Cęſar de Graff. deciſ. 4. locat. Rota Romana pluries,quam refert, & ſequitur Barboſ.de poteſtat.Epiſcop. allegat.95.num.34.

Relicta pro celebratione miſſarum, vel anniuerſariorum, an ſubſint diſpoſitioni extrauagantis.Cap.XX.

Bona relicta pro celebratione miſſarum,vel anniuerſariorum, & ſi pro onere miſſarum cenſeantur hypotecata, non tamen mutant naturam bonorum laicalium, Gamma deciſ.288.num.4. in princ. ſed dicuntur bona temporalia obligata; tamen pro onere ſpirituali, Rebuff. de pacific.poſſeſſor.num.281. verſ. & ideò,Guid.Pap.dec.187. Valaſc. deciſ.60.nu.12. Perez de anniuerſ. & Cappell.lib.1.cap.5.num. 61. & lib.2.cap.1.nu. 2. & propterea non poſſunt effici beneficia Eccleſiaſtica, prout decreuit Rota in vna Salernitana Oratorij in anno 1559. coram Domino Quiroga, refert Garz.de benefic.par.1.cap.2.num. 106. quare poſſunt abſque ſollemnitatibus alienari, idem Perez dicto num.61.

Quod intelligendum eſt, etiam ſi bona ſtabilia cùm onere anniuerſarij relinquantur alicui Hoſpitali, abſq; tamen Epiſcopi authoritate erecti, nam talis locus non dicitur pius, Ioannes Faber in S.nullius, Inſtitut. de rer. diuiſ. nec gaudet priuilegijs piæ cauſæ,Bal.in auth. hoc ius porrectum,C.de Sacroſanct. Eccleſ. & poteſt deſtitui, Gloſ. in Clem. quia contingit, in verb. altare de relig. domib. Abb. conſil. 31. latiſſimè Valaſc.deciſ.105. num. 7.& 34. & latè nos in princ. huius quæſt.Idcircò poſſunt bona abſque ſollemnitatibus alienari, Alex.conſil.4. vol.3. Pariſ.conſ.34.num. 19. Perez in d. cap. 1.num. 1.

Idem dicendum, ſi particulari Sacerdos deputetur à teſtatore pro celebra-

lebratione miſſarum, vel detur facultas hæredibus deputandi non enim per hoc dicuntur illa bona ſpiritualizata, ſed remanent temporalia, nec requiritur Epiſcopi authoritas in tali deputatione, Dec. in cap. ex parte, num. 10. de reſcrept. Bellamer. in cap. ſuper hoc, q. 15. de renunciation. Guid. Pap. deciſ. 187. Rebuff. de pacif. poſſeſſor. nu. 287. Spin. de teſtam. Gloſ. 4. princip. tit. de patron. num. 42. Valaſc. d. deciſ. 105. num. 1. 6. & 55. Perez d. cap. 1. num. 13. latè Garz. de benef. par. 1. cap. 2. num. 102.

Et ſupradicta locum habent, etiam ſi teſtator fundans anniuerſarium, illud nominet Cappellaniam, vel beneficium, nam impropriè dicetur Cappellania, nec ſub appellatione beneficiorum, venit notabiliter, Zerul. in prax. in 2. par. in verb. beneficium, nu. 10. Ratio eſt, quia non poteſt dici beneficium, quod authoritate Epiſcopi non eſt fundatũ, cap. beneficium de reg. iur. in 6. & Cappellania, tunc efficitur beneficium, quando authoritate Epiſcopi erigitur in titulum beneficij, non autem quando dantur ſtipendia annua, vt celebrentur miſſæ, vel officia diuina in aliquibus temporibus, vel altaribus, Gomeſ. in reg. de annal. poſſeſſ. q. 5. & de exprimendo valore beneficij, q. 4. extat Sacris Congregationis, quam poſt Zerul. refert Perez d. cap. 1. num. 33. Nec cenſetur teſtatorem voluiſſe efficere Cappellaniam Collatiuam ab Ordinario, cùm ipſius conſenſus non fuerit requiſitus, Garz. loc. cit. num. 111. idcircò remanet Cappellania laicalis, & profana, vti poſt Fabrum, Guid. Pap. & alios tradit Pet. Greg. Toloſ. de benef. cap. 11. num. 10. in fin. Perez loc. cit. num. 33. & ſeq. Pro quo facit Gloſ. ſingul. in extrauagant. execrabilis de præben. inter communes, in verb. quæ aliàs, cuius verba hæc ſunt; (Aut quis beneficia poſſidet, vt titulata, quo caſu propriè dicitur Clericus, ſeù Cappellanus talis Eccleſię, ſeù Cappellæ, in qua titulatus eſt, cap. Clericos 71. diſt. c. 1. 21. q. 1. c. Epiſcopũ 7. q. 1. Aut autem ea is tenet, vt non intitulata, quo caſu non cenſetur clericus, ſeù Cappellanus Eccleſiæ, quia intitulatus non eſt,) & infrà dicit eadem Gloſ. (Beneficiatum voco ſine titulo iſtos aſſiſios portionarios, habentes altaria, ſeù Cappellas pro miſſis defunctorum,) iuxtà tex. in cap. penul. de Cler. non reſiden. cap. ſi ſignificatum de præbend. Idcircò non dicuntur fructus Eccleſiaſtici, ſed ſtipendium ratione operis perſonalis, & laboris, Couar. lib. 3. variar. reſol. cap. 13. nu. 1. Rodoan. loc. citat. q. 1. An Prælatus poſſit diſponere de rebus Eccleſiæ, §. in hac igitur materia, nu. 16. Nec ſupradicta anniuerſaria computantur in valorem beneficiorum, Staphilęus de formis expectatiu. §. noua forma, num. 45. Guttier. conſil. 8. num. 1. & 2. Barboſ. in l. diuortium, §. quod in anno, num. 7. ff. ſol. matr. Nec veniũt in locatione beneficiorum, Carozius de locat. par. 3. tit. de reb. Eccleſ. locan. concl. 8. verſic. ampliatur; Nec comprehenduntur in prohibitione, ne quis plura beneficia vniformia ſub eodem tecto retineat, nam poteſt Sacerdos pluribus miſſarum memorijs ſub eodem tecto deſeruire, Gemin. in cap. 1. nu. 14. verſic. in eadem Gloſ. de conſuetud. in 6. Perez d. cap. 1. num. 42.

Ampliantur ſupradicta, vt procedant etiam ſi deputatio Sacerdotis fieret ab Epiſcopo, tanquam exequutori vltimarum voluntatum, (quæ exequutio de iure ad ipſum ſpectat, c. tua de teſtament.) nam per talem deputationem Cappellaniam laicalis non erigitur in titulum beneficij, nam Epiſcopus tanquam exe-

quuor piarum diſpoſitionum deputat, ſic dicit reſolutum Marius Anton.lib.1.var.reſol. reſol.11a.caſ.53. Itē etiā ſi Sacerdoti deputato fuiſſet aſſignatū certū prædium, cuius redditus eſſe in ſtipendium pro celebratione miſſarum, nam non per hoc cenſetur bona Eccleſiaſtica, nec erecta in titulum beneficij, nec ſub prohibitione alienationis cadunt, Caſſiodor. deciſ.3.numer.34. Antonin.d.reſol.112.caſ.53. Benè tamen poſſunt ſupradictæ Cappellaniæ erigi in titulum beneficij ab Ordinario, non reluctante teſtatoris voluntate, Rot. diuerſ. lib.3. par.3. deciſ.1122. Gonzal.& alij, quos refert Garz.loc.cit.num.108. & tùnc bona ſubiecta erunt diſpoſitioni extrauagante ambitiosè, vt ex ſupradictis conſtat; Quæ addenda ſunt ad deciſionem Ricc.82.

Quid in donatione, vel legato iuris patronatus laicalis dicendum. Cap. XXI.

RESponde in tali donatioone, vel legato iuris patronatus laicalis non requiri ſollemnitates, nàm non ſolùm cùm Vniuerſitate bonorum tranſit, cap.cùm ſęculum de iur.patronat. ſed etiam titulo particulari gratuito ad euitandam ſimoniam, iuxtà tex.in cap.de iure, eodem tit. cùm Epiſcopi tamen conſenſu transfertur, nec requiruntur ſollemnitates, prout in alienatione bonorum Eccleſiæ dictum eſt, ſed ſufficit tantùm Ordinarij aſſenſus, quando à laico in laicum transfertur, cap. illud, vbi Abb.num.3. de iur. patron. cap.ex inſinuatione, & cap. nullus, eod.tit. Gloſ.in cap.piæ mentis 16. q.7.& tenetur Ordinarius aſſentire, aliàs licitè appellatur ad Metropolitanum, Molfeſ.in ſumma tract. 6. cap.5.num.182.& clarius probatur in cap.vnic.eod.tit.in 6. vbi apertè deciditur, quod quando ius patronatus transfertur à laico ad Eccleſiaſticum, vel ad pium locum, nec etiam Epiſcopi aſſenſus requiritur.

Et comunis opinio omnium in vtroq; dicto, tradunt Io.Andr. & alij in d. cap.vnic. Abb.in cap. cùm ſęculum eod.tit. Gaeta in repetit.cap.fin.de elect.in 6.in 29.& 35. col. Firman. in tract. de Epiſcop. in 4. par. in 4. limit. Paul.de Citadin. de iur. patr. in 2.q.nonæ partis, Rochus de Cur. in eodem tract.in verb.ipſe, vel ipſa quo in 17.q.Syl in verb. ius patronatus, nu.5.verſic.ſextum, Lamber. in eod.tract.lib.1.in 4.q.prin. ſecundæ partis, fol. 127. Verallus deciſ. 131. Achill.de Graſſ. deciſ.10. de iur.patr. Tuſch.in verb.ius patronatus, concl.613. Ricc.loc.cit. deciſ. 43. Et licèt ius patronatus dicatur, quoddam mixtum habens temporalitatem, & ſpiritualitatem, d.cap. piæ mentis, & dicitur ſpiritualitati annexum, d. cap.de iure, vbi Abb. Quando tamen laicis competit poteſt, etiam titulo particulari cùm aſſenſu Epiſcopi transferri, nec requiruntur ſollemnitates, de quibus in extrauagante ambitiosè; Ratio eſt, quia intentio Summi Pontificis fuit indemnitati Eccleſiarum conſulere, prohibendo alienationem bonorum Eccleſiaſticorum, quæ ratio non militat, quando ius patronatus ex vna perſona laica ad aliam transfertur, nam nihil in hoc Eccleſiæ detrahitur, nec nouum onus imponitur.

Procedunt ſupradicta, etiam in iure patronatus, Confraternitatibus laicorum competenti, nam dicitur laicale, Felyn.in trac quando literę Apoſtolicæ limit 4. Rochus de Cur.loc. cit.in verb.ius, num.17. Gambar.de poteſt.legati, circà Hoſpitalia limit. 3. num. 412. Couar.pract. qq.cap. 36.nu.

36.nu.8 Fuſc. de viſitat. lib.2. cap. 14.num.12.Rota diuerſ.deciſ.574. num.6.par.1.aliàs Rotæ deciſionis, refert Garz.de benefic. par.5. cap. 1.nu.104.licèt contrarium, probent Lambert. & alij quos refert, & ſequitur Anton.var. reſol. lib.1. reſol. 40.numer.7. Communis tamen eſt opinio dici laicale,& propterea abſque ſollemnitatibus transferri poteſt.

Supradicta tamen non procedunt in iure patronatus Eccleſiaſtico,quod tùnc propriè eſt, quando de bonis Eccleſiæ fuit fundatum, & alicui Eccleſiaſtico,tanquam Eccleſiaſtico competit,d.cap.1.vbi omnes de iur.patron. in 6.latiſſimè Garz.d.p. 5.cap.1.num.1.nam non poteſt abſque ſollemnitatibus alienari; Ratio eſt, quia ius patronatus dicitur ſeruitus,Innoc.in rubr.de iur. patron. Franch.in cap.1.nu. 4.eod. tit in 6. Idcircò quando eidem Eccleſiæ donatur à Patrono, ipſo iure extinguitur, quia res propria, ſibi ſeruire non poteſt, l.ſi quis ędes, ff. de ſeruit. ruſtic.prædior.Franc.loc. citat. Neque etiam requiritur Epiſcopi aſſenſus, quia Eccleſia efficitur libera,d.cap.1.At quando ab aliquo Eccleſiaſtico ad laicum transfertur, alienatur ius Eccleſiæ competens, & idcircò requiruntur ſollemnitates,vt optimè Rota, apud Seraphin.deciſ.1312.quam deciſionem per extenſum,refert Ricc. loc. citat. deciſ. 43. idem probant Viuian. in prax.iuris patron.par.1. lib.4. cap. 1.num.14.Barboſ.de offic.& poteſt. Epiſc.alleg.71.num.27.

Idem eſt etiam in conceſſione iuris patronatus Eccleſiæ liberæ, nam non poteſt Ordinarius concedere ius patronatus Eccleſiæ liberæ, Gl. in d.cap.piæ mentis,vbi Archidiac. & Gemin.Innoc.in rubr.de iur. patron.num.3.Io.And.in cap. 1. eod. tit.in 6.ibidem Archidiac.& Card. Abb.in cap.3. eod. tit. conſil. 106. Felyn.in tract.Quando literæ Apoſtolicæ, num. 10.Lambert. loc. cit. lib.1.par.1.ar.4.q.10.num. 5. verſ. limita,Ang.in ſumm.in verb.ius patronatus, §. 4. cumulat Menochius conſil.90.in prin.Ricc.loc.cit.dec. 90. cùm non poſſit Eccleſiam in ſeruitutem redigere,vt per ſupracitatos. Et certa eſt iuris propoſitio, non poſſe Ordinarium ius patronatus Eccleſiæ iàm conſtructæ,& dotatæ ex priuilegio alteri concedere, nam aliàs diceretur alienare,& ſub prohibitione alienationis, etiam ſupradicta conceſſio comprehenditur,cap.2.ibi, (*vel ipſos patronos,vel Aduocatos Eccleſiarum, ſeù bonorum ipſarum perpetuò, aut ad tempus non modicum ſtatuendo,*) de reb Eccl. non alien. in 6. Et certum eſt non poſſe Epiſcopum ius patronatus ex priuilegio alicui concedere, Gloſ. in cap.nobis,in verb.de ſua iuriſdictione de iur. patron. Abb. in cap. quoniam,eod.tit.conſil.28.& 106. lib. 2. Io. Andr. in cap. 1. eod. tit. Roccus loc.cit.in ver.pro eo, quod de Dioceſani conſenſu, numer. 34. Staphil. de litt.gratię,tit.de modo, & forma impetr.§.1.de iur.patron. prærogat.num.3.& 4.Rebuff.Lambert.& alij,quos probat Garz. referens Rotæ deciſiones par.5. cap.9. num. 128, & hoc hodiè eſt indubitatum, ex Trident. ſeſſ. 25. cap. 9. propterea etiam ſi adeſſet poſſeſſio longiſſimi temporis,non poſſet Patronus ſe defendere, ſi conceſſionem iuris patronatus ex priuilegio ab Epiſcopo obtinuiſſet, ex quo conſtat de principio inualido,Pariſ. de confid benefic.q.28. num. 240. Garz.loc.citat.num.129. vbi refert Rotæ deciſiones.

Et procedunt ſupradicta, vt non poſſit Epiſcopus, neque Cappellæ in priſtinam libertatem reuerſæ ob defectũ patronorũ alteri ius patronatus conce-

concedere, probat Garz. loc. cit. n. 130. allegat Abb. d. conſil. 106. lib. 2. Roccum de Cur. loc. citat. in d. verb. pro eo, quod de Dioceſani conſenſu, num. 34. Beroum conſil. 44. num. 33. lib. 1. & ſic dicit fuiſſe à Rota deciſum in vna Nolana Cappellæ, ſeù Beneficij die 19. Ianuarij 1594. coram Arionio.

Menochius tamen d. conſil. 91. num. 15. cùm multis ſequentibus, probat poſſe Ordinarium concedere ius patronatus Eccleſiæ, quæ aliàs fuit patronata, & demum ad libertatem reuerſa, probat, quia plus eſt bona Eccleſiæ in feudare, vel in emphyteuſim concedere, quam ius patronatus, nam feuda Eccleſiarum non tranſeunt ad ſpurios, neque ad fœminas, benè tamen ius patronatus, Berou. in cap. 1. de iur. patron. n. 64. ſed bona ſemel alienata, ſi ad Eccleſiam reuertuntur poſſunt, abſque ſollemnitatibus alienari, Bal. in cap. 1. de his, qui feud. dat. poſſ. & ſuprà dictum eſt, ergò ità etiam in conceſſione iuris patronatus.

Quicquid ſit à deciſione Rotę non eſt recedendum, cùm non militet eadem ratio inter vtrunque caſum, nam certum eſt non poſſe Epiſcopum ex priuilegio ius patronatus concedere, imò omnes conceſſiones, in priuilegijs fundatæ fuerunt à Sacro Concilio abrogatæ exceptis tamen ijs, quæ Regibus, vel Iura Regalia habentibus fuerunt conceſſæ. Adeſt etiam alia diſpar ratio, nam bona Eccleſiæ ſolita concedi, ſi ad ipſam reuertuntur poſſunt, abſque ſollemnitatibus concedi, durante tamen eadem cauſa, ideſt vtilitatis, vel neceſſitatis, ob quam primò loco fuit facta conceſſio, cap. fin. de feud. cap. vt ſuper, vbi Innoc. & Abb. de reb. Eccleſ. non alien. Eſt communis opinio, quam probant Alex. conſil. 9. vol. 3. Roland. à Vall. conſil. 1. num. 95. vol. 1. Guid. Pap. deciſ. 100. Afflict. deciſ. 305. vbi Vrſill. num. 10. Ricc. loc. citat. deciſ. 125. Genuenſ. in pract. q. 24. Barboſ. de auth. Epiſcop. alleg. 95. nu. 29. Et ſic alienatio abſque ſollemnitatibus, non ſolùm fundatur in ſolito, ſed in exiſtentia legitimæ cauſæ: In conceſſione verò iuris patronatus Eccleſiæ ad libertatem reuerſæ, aut dicimus Ordinarium ex legitima cauſa hoc facere, nempè, quia Eccleſia erat ſine dote, & à nouo patrono dotatur, & in hoc caſu certum eſt poſſe fieri, prout aduertit Abb. d. conſil. 29. conſtat ex pluribus ſuprà allegatis, & cumulat Menoch. loc. cit. aut nulla exiſtente cauſa, à Sacris Canonibus approbata, & tùnc certum eſt non poſſe Ordinarium ius patronatus Eccleſiæ, iàm conſtructæ, & dotatę alteri concedere, vt ex Gloſ. in d. cap. piæ mentis, vt ſupra fundatum eſt, cùm nō poſſit liberam Eccleſiam in ſeruitutem redigere; nec etiam poteſt ius patronatus ex priuilegio alicui concedere, cùm ſit contrà Trident. ſeſſ. 25. de Reform. cap. 9.

An poſſint alienari ſine ſollemnitatibus bona donanda pro remuneratione ſeruitiorum. Cap. XXII.

IN donatione bonorum Eccleſiæ pro remuneratione ſeruitiorum, certum eſt pro tali cauſa bona Eccleſiæ alienari poſſe, Gloſ. in cap. conſenſus, in verb. familia, vbi etiam Abb. num. 4. & alij Canoniſtæ, de reb. Eccleſ. non alien. & in cap. per tuas, vbi Abb. num. 6. de donation. Gloſ. in l. iubemus nulli, §. ſcientes, in verb. permiſſum, C. de Sacroſan. Eccleſ. Probatur etiam in cap. quicunque Epiſcopi ſuffragio, vbi gloſ. & c. Eccleſiaſticis vtilitatibus 12. q. 2. &

q. 2. & in cap.relatum, il ſecondo, ibi, (*aliqua iuxtà ſeruitij meritum conſerantur*,) vbi Abb. Couar. & alij de teſtam. Oldrad. conſil. 226. Bar.in l.iuſta cauſa, ff. de manumiſſ. vindic. Paul. de Caſtr.conſil. 174. vol.1.Iaſ conſil.222.lib.2.latiſſimè cumulat Tiraquel.in repetit.legis ſi vnquam, in ver.donatione largitus, C.de reuocand. donat. Ratio concluſionis eſt, quia donatio remuneratoria, non dicitur propriè donatio, l.ſed ſi lege,§.conſuluit,ff.de petit. hæred. & dicitur potiùs permutatio,compenſatio,ſeù debiti ſolutio,l.Attilius Regulus,vbi notabiliter Bar.ff.de donat.latè Tiraquell. loc.cit.nu.11.Franc.Nig. controu. 270.nu.8.& idcircò prohibita alienatione, vel donatione, non cenſetur prohibita donatio remuneratoria,Abb.in rubr.de donat.numer.3. allegat Bar.in proemio,Digeſtor.ſic etiam fuit reſolutum a Rota coram Ludouiſio die 13. Februari 1609. in materia Bullæ Clementis VIII. prohibentis donationes à Regularibus faciendas,refert Ricc.dec.227. par. 3. pro quo faciunt tradita per Rodriq.de Regular.q.47.ar 4.tom. 2. & per Nau. in c. non dicatis 12. q.1.num.25.verſic.12.infertur.

Adde,quod ſollemnitas, quæ requiritur in ſimplici donatione, non eſt neceſſaria in donatione remuneratoria,Alberic.in 1.par.ſtatut.q.122. Alex.conſil.24.lib.3.& 242.lib.4. Aretin.conſil.27.col.6.Franc.Bec. conſil.55.num.19.Clar.in §.donatio queſt.16.alios congerit Marius Antonin. var.reſol.lib.3.reſol. 40. numer.53. Idcircò quando feudum conceditur ab Eccleſia pro remuneratione ſeruitiorum poteſt ipſius natura alterari, vt ſolitum concedi pro maſculis,concedatur etiam pro fęminis,cap.2.de leg Conrad.cap. 1.quemadm.feud.ad fęmin. pertin. Iacob. de Beluiſ. & Nicolau. de Neap.in cap.1.de his, qui feud dar. poſſ. Cardinal. Florent. in cap. ex parte de feud.Iaſ.conſil.10.col.penul.lib.3.Tiraquell.loc.cit.& iure meritò licitum eſt leges tranſgredi propter alicuius benemerita,&idcò olim Summus Pontifex infeudabat Caſtra Eccleſiæ, benemerentibus, Bald. in l. cùm multa, C. de bonis, quæ liber.& Prelati concedunt bona Eccleſiæ benemerentibus, Bart. in l.iuſta cauſa,ff.de manumiſſ. vindic. Ioan.Andr.in addit.Specul. in rubr. de reb. Eccleſ. non alien. Iaſ. conſil.227.verſic.8.facit vol. 2.

Et non ſolùm perſonæ prohibitæ alienare poſſunt ex cauſa remunerationis donare,videlicèt,Tutor, Curator,Prælatus, Decurio, Ciuitas, & Procurator,vt latè de ſingulis,probat Tiraquell.loc.cit.num.26. cum ſeq. ſed etiam bona prohibita alienari, poſſunt ex cauſa remunerationis donari,Bart.in proem.Digeſtor. in penul. col. & in l. ambitioſa in 1. col.ff.de decret.ab Ordin.facien.& facit Conſilium Paul.de Caſt.285. in fin.vol.2.vbi probat,quod licentia conceſſa teſtandi de certa quantitate,non includit diſpoſita ob merita,quia cùm abſque ſpeciali licentia ex iuris diſpoſitione poſſit Prælatus benemerentibus retribuere, cap. relatum de teſtam. talis diſpoſitio non includitur in gratioſa facultate diſponeni, obtenta à Summo Pontifice, quia gratia intelligenda eſt in ijs, de quibus ſine cauſa non potuiſſet,quis diſponere, ad hoc, vt aliquid operetur, l.ſi quando,ff.de leg.1.cap ſi Papa de priuil. in 6. Operabitur etiam gratia in ijs, quæ ſuprà meritum recipientis diſpoſuit, quod Iudicis arbitrio ſtatuendum eſt, Bar. in l. fin.ff. de his, quib.vt indig.

Aduertendum tamen eſt; Primò,quod non ſufficit ſimplex aſſertio meritorum, ex ſecunda ratione, prima, quia

quia poſſet,quis fradulenter aſſerere merita, & colorata ſeruitia Eccleſiæ præſtita, iuxtà tex. in d. l.iubemus nulli,§.ſcientes,ibi, (*colorati ſeruitij*,) prout legit Paul. de Caſtr. ibid.num.6.idem probat Petr. de Anchar. in Clem. 1.in 4.notab. de reb.Eccleſ.non alien.Iaſ conſil.73. 2.col. volum. 3. Secunda ratio eſt, quia in caſibus permiſſis ex certa cauſa, non ſtatur ſimplici aſſertioni dicentis adeſſe cauſam, quæ actum validat, l. qui teſtamentum, ff. de probation. l. cùm quis decedens, §. Titij,ff.de leg.3. notabiliter Bart. in l.ſi forte,ff de pecul. & in caſu de quo agimus, notabilia ſunt verba Io. Andr. in addit. Specul. in rubr. de reb.Eccleſ. non alien. ibi, (*abſit enim, quod in prohibitis regulariter, certi verò caſibus permiſſis ſtetur dicto dicentis caſum eſſe permiſſum.*) Idem fundat Paul.de Caſtr. conſil. 174. col. 2. verſic. ad hoc breuiter dicendum eſt, vol.1. latiſſimè Dec. in l.ſi donatione,num. 18. Cod. de collation. poſt alios Antonin. dicta reſolut.43. Adde,quod donatio ex cauſa remunerationis requirit æquiualentiam meritorum cùm rebus donatis, Bal.in l.illud, in 4. q. & in auth.vndè ſi parens in princ. C. de inoffic. teſtam. Bart.in l. ſi quis pro eo,§.item ſi filius,ff.de fideiuſſor. & in l. frater à fratre, ff. de condit. indeb. Alex.in l. ſi donatione, verſic. iuxtà prædicta quæritur, C. de collation. Dec.conſil 273. num.2.

Secundò, aduertendum eſt,ſupradicta de donatione facienda à Prælato, abſque ſollemnitatibus procedere in bonis mobilibus, ſic enim probat tex.in cap.ſi quos de ſeruis 12.q.2. vbi ſeruos benemeritos Eccleſiæ poteſt Prælatus manumittere,ſecus tamen in bonis immobilibus, nam requiruntur ſollemnitates,Bar.in d. l.iubemus,num 9.Bal.ibid.num.25. & Paul.de Caſtr. num. 6. Innoc. in d. cap. relatum,Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop.alleg. 95. num. 62. Ratio eſſe poteſt, quia actus ex cauſa permiſſus debet commenſurari cauſæ quantitati, & tempori, colligitur ex d.cap. relatum, il ſecondo, & probat tex. in l. magis puto, §. item Prætor,ff.de reb.eor.&c.notabiliter Oldrad. d. conſ.226.num.8. vbi etiam tradit, quod finita cauſa permiſſionis,finita eſt permiſſio, & actus permiſſus, l. planè,ff. de oper. libert. l.quod dicit, §. fin. ff. ad leg. Iul.de adult. l.geometri,ff.de excuſation.tutor. Confirmatur,quia iura permittentia donationem ex cauſa meritorum loquũtur per dictionem (aliqua) dictio verò aliqua ſignificat rem modicam, l. hanc legem, ff. de contrah. empt. & facit tex. in l. Diuus,ff.de bon.damnat. propterea non habet locum in bonis immobilibus,vt ſuprà ex Bar.Paul.de Caſt. & alijs probatum eſt, quia non eſt eadē ratio magnæ rei, & exiguæ,§. oportet in auth. de inſtrum. cautel. & fide, l. omnium, ff. de impenſ. in reb. dotalib. fact. l.fin. ff. de donat. int. vir. & vxor. Item quod permittitur in re exigua,& modica non eſt trahendum ad magnum notabiliter Oldrad.loc.cit.d. nu.8. Merita autem alicuius,iuſta cauſa erunt aſſentiendi alienationi rerum Eccleſiæ immobilium, quia in ipſius Eccleſiæ vtilitatem redundat benemeritos remunerare,Berou.in cap.nulli, col.8.de reb.Eccleſ.non alien. Rodoan.loc.cit.rubr.21.n.24. Ricc.d. deciſ.227.num.5.& vtilitas Eccleſiæ non ſolùm conſideranda eſt in actibus perpetuis,ſed etiam temporalibus, cùm poſſint bona ſtabilia Eccleſiæ alienari pro colēdis agris, vel colligendis fructibus, l. in fundo,& l.ſumptus,& l.ſi fundi,ff.de rei vendicat. Pro emendis item bobus pro cultura terrarum Eccleſiæ poſſunt immobilia alienari, Gloſ. &

Angel. in §. ſi enim in verb.conſi-ſtentem in auth. de non alien. Rodoan.loc.cit.rubr.19.nu.26. & 57. & eo magis pro retributione benemeritorum,idem Rodoan.loc.citat. rubr. 33. caſ.21.num.12. & in prin. eiuſdem tractatus,cap.19.incipiente,nec donatio.

Ex hactenus dictis apparet fuiſſe rationabilem tranſactionem quandam initam inter Religioſos quoſdam,& quendam Illuſtriſſimum Marchionem, quæ aliàs in damnum Eccleſiæ dicenda fuiſſet. Religioſi enim prædicti reſpectum habuerunt ad veterem cùm vino, & pane eius amicitię conſeruationem, & hoc putauerunt in magnam Eccleſiæ vtilitatem cedere. Si enim ex communi Doctor. ſententia in commodo pecuniario magna adeſt Eccleſiæ vtilitas,iuxtà communem expoſitionem in cap.nulli ibi,vt meliora proſpiciat.12.q.2. quantò magis id in amicitię conſeruatione aſſerendam eſt, quæ omnibus humanis rebus præferenda eſt, cùm ſit bonorum omnium ſummum, vt poſt Ciceron. de amicit. tradunt Ioan. de Lignan. tract. de amicit. tit. de neceſſit.& vtilit.amicit. num 4. tom. 12.tract.ciuil.& Leſſ. de iuſt. & iur. lib.2.cap.20.dubit.6.num.4. Porrò vtilitatem quam ex amicis trahimus expreſſit Eccleſiæ,cap 6. illis verbis amicus fidelis, protectio fortis: qui inuenit illũ inuenit theſaurũ, & habẽtur in l.2.in prin.tit.27.part.4. quod per cõgruas retributiones cõſeruetur amicitia,docuit Philoſoph 8. ethic. vide Lignan. loc. cit. cap. de retribut. benefactor. num. 1. Hinc D.Ambr.lib.3. officior. dixit multa toleranda eſſe pro amicorum conſeruatione, quod idem ex multis fundat Greg. Lopez lege 5. tit. 27. partit. 4. in quo titulo Sapientiſſimus Rex Alphonſus IX Rex Hiſpaniarum multa ſanciuit,circà amicorum adeptionem, & conſeruationem, ex varijs Philoſophorum dictis probans multum illos conferre ad politicam, & æconomicam gubernationem, quod etiam latiſſimè probat Io. de Lignan. in citato tractatu de amicitia.

Summus quoque Pontifex,Innoc.III. in cap niſi ſpecialis de offic. Legati pænam remittit Gardinali Legato à Latere delinquenti ob amicitiam, ex quo tex. colligunt Canoniſt. & præcipuè Ancharan. amicitiam iuſtam eſſe cauſam pęnam remittendi prout patet,in cap.clerico.50. diſt. & in c.veniam 35.q.9. Eccleſia itẽ vniuerſalis multa ſæcularibus benefactoribus concedit patronis Eccleſiarum,vt ipſos Iuuenes in benefactores habeat & ad bonũ alliciat, & confirmet, vt poſt alios Couar. pract. quæſt.c.36. Habemus etiam idem eſſe vacare negotijs Monaſterij, ac negotijs amicorum ipſius, quorum patrocinijs, & eleemoſinis Monaſterium fouetur, notabiliter Innoc.in cap.cùm I.& A.num.2.de ſen.& re iudic.nam per amicos Monaſterij promouetur ipſius vtilitas, Abb.in cap.2. num. 3. de poſtulan. Roman.ſingul.278. idcircò omnia, quæ pro Eccleſiæ vtilitate licita ſunt Regularibus, nempè officium procurationis,& aduocationis exercere permittuntur, etiam vt pro amicis Monaſterij, ipſa gerant Felyn.in d.cap cùm I. & A. num. 11. vbi allegat Butr.in cap.peruenit,in 1.notab. qui filij ſint legitimi, & in cap. cùm. M. Ferrarienſis 16. col. verſic.item ſupplet de conſtit. & in cap.ex reſcripto 2.col.de iur.iuran. Abb.in cap.2. de poſtulan. Imol. in Clemen & ſi principalis,col.12.de reſcript. Rot. deciſ. 2. de procurator.in antiquis.

Eccleſia rem pignoratam non luente, an poſſit illam creditor abſque ſollemnitatibus alienare.

Cap. XXIII.

Reſpondeo affirmatiuè, vtque adeò poſſe illam, creditorem alienare, eo modo, & forma qua priuatorum bona pignorata alienantur; Probatur concluſio; Primò, nam bona pupillorum legitimè pignorata abſque ſollemnitatibus alienari poſſunt, l. ſi pupillorum, §. 1. ibi (*ſi pupillus dedit res pignori permiſſu Prætoris: nonnulla erit dubitatio, an alienatio poſſit impediri; ſed dicendum eſt poſſe creditorem ius ſuum exequi,*) ff. de reb. eor. vbi Gloſ. in verb. exequi, addit, vendendo, ſed quæ de venditione, & alienatione, bonorum pupilli dicuntur locum habent in alienatione bonorum Eccleſiæ, imò faciliùs bona Eccleſiæ alienantur, vt ſupraprobatum eſt.

Secundò, facit, nam in prohibitione alienationis abſque certis ſollemnitatibus non includitur alienatio neceſſaria, l. alienationes, ff. famil. erciſc. l. qui poruerit, ff. de manumiſſ. teſtam. l. cùm fidei hæredis, ff. de fideicommiſſ. libert. l. 1. ff. de fund. dot. l. peto, §. prædia, ff. de leg. 2. l. tutor, qui repertorium, ff. de adminiſtr. tut. latè Fran. Nig. contr. 309. nu. 8. cum ſeq. Sed pignoris alienatio non procedit ex voluntate Eccleſiæ, ſed neceſſariò fit Iudicis authoritate, l. per ſubhaſtationem, l. creditor hypotecas, vbi Gloſ. & l. quæ ſpecialiter, C. de diſtract. pign. nec poteſt pignoris diſtractio à debitore impediri, niſi facto depoſito integri debiti, tàm capitalis, quàm vſurarum, l. fin. C. debitor. pignor. vendit imp. d. non poſſ.

Tertiò, ad idem facit, Gloſ. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, in verb. iſto modo, ff de re iudic. vbi decidit ordinem introductum à d. l. à Diuo Pio, circà ſententiarum exequutionem, & pignorum diſtractionem, etiam in bonis Eccleſiæ foræ ſeruandum, nec aliquo priuilegio poſſe Eccleſiam pignoris diſtractionem impedire: Idē ibid. firmat Bar. ad quod etiam facit notabilis doctrina, Ang. in §. nos igitur, in auth. de non alien. quam refert, & ſequitur Rodoan. loc. cit. cap. 6. num. 16. qui tradit, quod in hypoteca generali rerum Eccleſiæ non eſt attendendum tempus hypotecationis, quia illa permittitur, ſed tantùm diſtractionis, ſi ad illam deueniretur; in hypoteca verò ſpeciali, vel pignore tempus pignorationis attenditur, quia tùnc transfertur ius, non autem alienationis, ſed in quæſtione propoſita ſupponitur pignorationem legitimo modo proceſſiſſe, ergò in diſtractione nulla alia requiretur ſollemnitas.

Pro hoc etiam facit punctualis deciſio Bar. in auth. hoc ius porrectum, nu. 20. C. de Sacroſan. Eccleſ. per hæc verba quæro, ponè quod Eccleſia pignorauit fundum, eo caſu, quo ſibi licèt, vndè creditor ex lege vult vendere pignus: vtrùm debebit ſeruare ſollemnitatem huius legis, vel decretalium, in venditione. Reſpondeo, non, imò liberè poterit vendere ſicut rem minoris, vel alterius priuati, tex. ex punctualis in l. ſi pupillorum, §. 1. ff. de reb. eorum, &c.

Adde quoque, quod in tali caſu nulla erit neceſſaria ſubhaſtatio ex eo, quia ſunt bona Eccleſiæ; Nam & ſi de iure ciuili in venditione rerum Eccleſiæ requiratur ſubhaſtatio, aliàs

aliàs venditio nulla eſſet, dict. auth. hoc ius porrectum, & l. ſi tempora, C. de fid. inſtrum. & iur. haſt. fiſcal. lib. 10. de iure tamen Canonico nullibi reperitur id cautum, notabiliter Bal in d. auth. nu. 15. qui idem dicit eſſe in bonis minorum, dummodò abſque fraude, & in caſu licito fiat alienatio, allegat tex. in l. & ſi ſanè, ff. de minor. vbi Gulielm. de Cuneo, idem etiam probant Angel. in repet. l. primæ, C. de fid. inſtrum. & iur. haſt. fiſc. lib. 10. Specul. in tit. de emp. & vend. §. nunc dicendum, verſic. hoc quoque, idem Bald. in l. ordo, ff. de except. & re iudic. idem probant in bonis Eccleſiæ, Franc. cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. Guid. Pap. deciſ. 139. in fine. Quod Bald. dictum ſatis rationabile eſt, nàm licèt pretium iuſtum multoties per ſubhaſtationem diſcernatur, l. fin. §. pen. C. de iur. domin. imper. l. officium, Cod. comm. diuid. d. auth. hoc ius porrectum, multoties enim ex calore licitantium pretium ſubhaſtationis, non dicitur iuſtum Eccleſia verò, quæ eſt cultrix iuſtitiæ, nec etiam pro ſe, aliquid iniuſtum fieri patitur, cap. 1. §. ſed & diuerſum de alienat. feud. pater. vbi Bal. & prohibet illuſionem fieri in ſuis contractibus, Imol. in cap. cùm illuſio de renunc. Roman. conſil. 298. col. 2. Alex. conſil. 83. vol. 7. offerenti iuſtum pretium bona ſua concedit, non autem offerenti plus iuſto, Gloſ. in cap. hoc ius porrectum, in verb. & plus 10. q. 2. vbi Archidiac. Abb. in cap. per tuas de donat. & in cap. 1. de empt. & vendit. & conſil. 61. num. 4. Roman. ſing. 762. eſt communis opinio, quam probat Viuius deciſ. 145. Carrot. dec. 99. Ricc. loc. cit. cap. 60.

Licèt autem comunis ſit praxis, quod bona Eccleſiæ ſubhaſtentur, & plus offerenti liberentur facta tamẽ conſignatione, & ſi maior oblatio adueniat, non reuocatur, Berou. conſ. 88. num. 41. vol. 1. Ricc. loc. cit. eſt notandum, quia contrarium practicatur, & licèt ex iuris diſpoſitione minori competat reſtitutio aduerſus lucrum omiſſum, l. ait Prætor, §. fin. ff. de minorib. & idcircò in venditione bonorum minoris, etiam ipſa perfecta, admittitur noua oblatio maioris pretij, ad hoc ne minor lucrum amittat, l. & ſi ſine dolo, ibi, (*ſi res eius vendiderit, & exiſtat, qui plus licitetur, an in integrum propter lucrum reſtituendus ſit. Et quotidie Prætores eos reſtituunt, vt rurſum admittatur licitatio*,) ff. de minor. & Guido Papa, idem dicit fore ſeruandum in bonis Eccleſiæ, deciſ. 536. Idẽ eſſe in fiſco, & in bonis vniuerſitatum, probant Bar. in l. ſi tempora, C. de fid. inſtrum. & iur. haſt. fiſc. lib. 10. Guttier. pract. qq. cap. 38. Auiles cap. 33. Prætor. in verb. de puiar, refert Rouit. pragm. 1. di minor. Vera tamen eſt reſolutio, quod completo contractu, & tradita poſſeſſione rei Eccleſiæ non reuocatur alienatio ex noua, & maiori oblatione; Ratio eſt, quia licitatio non probat certè, & verè iuſtum pretium, nec rei valorem, Herculan. in l. pretia rerum, verſic. circà quintum, ff. ad leg. falc. Cremenſ. in repet. l. 2. num. 103. C. de reſcind. vendit. quia licitatione alioquin ſolent eſſe animoſæ ob inuidiam emptorum, l. licitatio, ff. de public. & vectig. vel quia res, quæ venditur fuit maiorum, l. ſi in emptione, ff. de minor. l. lex, quæ tutores, C. de adminiſtr. tutor. vel ratione vicinitatis, l. ſi cui fundus, ff. de leg. 1. Idcircò Napodan. in conſuetud. 1. de iur. congr. in verb. fuerit, dixit non eſſe faciendam rei æſtimationem ſecundum ſubhaſtationem, in qua plerunque fit fraus, & ità practicari in Sacro Conſilio, teſtatur Franch. deciſ. 54. nu. 10. Igitur ſi pretium ſubhaſtatio-

ſtationum non eſt certum, neque verum ergò in alienatione rei Eccleſiæ, de ipſo non eſt habenda ratio, quod eo magis procedit, quando completo iàm contractu noua inſurgit oblatio, quæ nullo modo recipienda eſt, cùm Eccleſia ſit cultrix iuſtitiæ, vt ſupraprobatum eſt. Attendenda eſt doctrina, Ber. in d. conſil. 88. num. 41. vol. 1.

Quid ſi adſit vtilitas, vel neceſſitas, abſint verò ſolemnitates, & Eccleſia non reluctetur. Cap. XXIV.

Licèt ſecundùm veriorem opinionem in alienatione bonorum Eccleſię, non ſolùm requiratur cauſa, ſed etiam ſollemnitas, Gloſ. in cap. ad noſtram, in verb. enorme de reb. Eccleſ. non alien. & altero deficiente, actus corruit, cap. ſine exceptione, vbi Laurent. de Rodul. 1. 2. q. 2. Socc. qui teſtatur de communi conſil. 29. num. 8. lib. 1. Conar. var. reſol. lib. 2. cap. 17 Mol. de contrac. diſp. 468. & ſic pluries à Rota deciſum, & à Sacro Conſilio Neapolitano, vt conſtat ex adductis in principio huius quæſtionis; tamen ſupradicta procedunt Eccleſia reluctante, non tamen ipſa tacente, nec defectus ſollemnitatum poterit ab altera parte opponi, Innoc. Hoſtien. & Zabarell. in cap. 1. de his, quæ fiu. à Præl. ſin. conſil. Capit. Abb. in diuerſis fallacijs, num. 5. de cleric. coniug. Felyn. in cap. ad noſtram, num. 13. de iur. iur. Dec. in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 31. de conſtit. Rot. Roman. diuerſ. deciſ. 261. vol. 1. & deciſ. 133. vol. 2. Seraph. deciſ. 374. Put. deciſ. 310. lib. 1. & deciſ. 365. lib 2. Rodoan. loc. cit. q. 47. & 58. Ricc. in 1. par. deciſ. deciſ. 192. nu. 5. & in prax. alien. deciſ. 7. Probat etiam Gloſ. notab. in l. cùm hi, §. tranſactionem, ff. de tranſact. Ratio concluſionis eſt, quia cauſa à Paulo Secundo in extrauagant. ambitioſè, cautum fuit non ſolùm ex legitimis cauſis, ſed etiam cùm aſſenſu bona immobilia Eccleſiæ pretioſa vendenda eſſe, fuit ad hoc, ne bona ipſa dilapidentur, & Eccleſiæ conditio deterior fiat, ſed quando melior ſit Eccleſiæ conditio ex exiſtentia veræ cauſæ ceſſat ratio diſſipationis, ergò ceſſat etiam & diſpoſitio.

Ad quod facit, quod licèt tranſactio ſuper alimentis abſque decreto non valeat, ſi tamen melior ſit conditio eius, qui alendus eſt ſubſtinetur tranſactio, d. l. cùm hi, §. eam tranſactionem, vbi Gloſ. idem dicit eſſe in minore, & Eccleſiæ, & licèt aliqui ſupradictæ Gloſę contradicant, multi tamen ipſa ſequuntur, & in ſpecie Dyn. in l. ſi fundus ſterilis, ff. de reb. cor. Iacob. de Aret. in l. magis puto, §. ſi es, ff. eod. Alberic. in auth hoc ius porrectum, col. vlt. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Bal. in d. §. eam tranſactionem, & in l. contra iuris, ff. de pact. & in l. ità conſtante, ff. de iur. dot Io. Faber in §. & ne huius, Inſtit. de eo, qui liber. cauſ. Cardinal. Florent. in Clemen. 1. de reb. Eccleſ. non alien. latè congerit Tiraquell. de legib. condubial. in verb. de Son Marij, Gloſ. 8. nu. 62. cum ſeq.

Et facit generale dictum, quod quando in aliquo actu requiritur certa ſollemnitas fauore alicuius, valet actus ſi eſt vtilis, licèt fiat abſque requiſita ſollemnitate, probatur in l. non ideò minus, C. de procurat. & l. nec tutores, C. de contrah. & committ. ſtipul. l. ſi filius, ff. de rit. nuptiar. l. multi non noti, ff. de lib. & poſthum. l. filius patrem, C. de inoff. teſtam. §. 1. vbi Gloſ. Inſtit. de auth. tutor. ibi, (*namque placuit, meliorem*

condi-

conditionem licere eis facere ſine authoritate tutoris,) Idem probatur in l. 1. C. de auth. præſtan. & in puncto de quo agimus, tradun Alberic. in l. 1. ff. de quib. loc. ſacr. Imol. in l. cùm lex, ff. de fideiuſſor. cumulat Pinell. in l. 1. par. 3. num. 31. C. de bon. mater.

Multa traduntur in iure, & à Doctoribus conſona, huic doctrinæ, & ex quibus, quæ hactenus diximus confirmantur. Et Primò, licèt obligatio pupilli abſque tutoris authoritate nulla ſit, in ipſius tamen commodum valet, l. ſi pupilli, ff. de negot. geſt. l. pupillus, §. 1 ff. de auth. tutor. l. 1. ff. de vſucap. pro emptor. Gloſ. in l. 2. ff. de acceptilation. latè cumulat Tiraquell. loc. cit. num. 66.

Secundò, omnis, cui interdicta eſt bonorum adminiſtratio poteſt abſque ſollemnitate cōditionem ſuam reddere meliorem, l. is cui bonis, vbi Iaſ. Roman. & Barbat. ff. de verbor. oblig. & l. cui bonis, C. de nouation. Bal in repetition. l. primæ, q. 12. C. de Sacroſanct. Eccleſ.

Tertiò, licèt Eccleſia non poſſit ſtare in iudicio abſque Prælati authoritate, cap. cauſam de iudic. ſententia tamen in ipſius beneficium, lata valet, l. non eo minus, C. de procurat. Io. And. Cardin. Imol. Abb. Felyn. & Dec. in d. cap. cauſam.

Quartò, ſententia lata in beneficium minoris valet, d. l. non eo minus, vbi Iaſ. Gloſ. in l. neque tutores, vbi Bal. & Salicet. C. de procurator. Idem eſt in ſententia lata in beneficium pupilli, qui abſque tutoris authoritate in iudicio ſtetit, Gloſ. in l. 1. C. qui legit. perſon. Abb. in d. cap. cauſam, Alex conſ. 59. col. 2. lib. 2. ſcùm tamen certum ſit geſta à minore, & pupillo abſque tutoris authoritate nulla eſſe.

Quintò, cauſa fiſcalis non poteſt abſq; fiſci patrono expediri aliàs ſententia nulla eſſet, & hoc propter fiſci priuilegium, l. non intelligitur, §. Diuus, & l. ſi fiſcus, ff de iur. fiſc. valet tamen ſententia in ſui beneficium lata, abſente patrono, Gloſ. in d. §. Diuus, Io. Andr. & Abb. in cap. 1. vt lit. non conteſt.

Sextò, alienatio dotis ab vxore facta abſque mariti conſenſu, non valet, ſecus tamen ſi in vtilitatem contrahat, l. fin. ff. de iur. dot. Bal. in l. ſi extimatis, ff. ſol. matrim. Bal. nouel. in tract. de dote par. 7. priuil. 1. in 2. & 3 fallent.

Septimò, mulier prohibita diſponere à ſtatuto abſque propinquorum conſenſu poterit vtiliter contrahere, nam ſtatutum prohibitiuum intelligitur de cōtractibus damnoſis, non autem de vtilibus, Bald. in l. neque per illum tex. Cod. de contrah & committ. ſtipulat. & in l. 1. ff. de contrar. iud. tut. Ang in l. 2. ff. de acceptilation Alex & Rom. in l. ſi quis mihi bona, § fin ff. de acquir. hæred. & in l. mutum, ff. eod. cumulat Tiraquell. loc. cit. num. 79.

Octauò, Procurator Cæſaris non poteſt tranſigere abſque ſpeciali mandato, l. tranſactiones, C. de tranſact. vel Principe inconſulto, l. 1. §. ſi rem, ff. de offic. procur. Cæſar. tranſactio tamen in Principis commodum facta valet, Gloſ. in l. nulli, C. de tranſact. Petr. de Anchar. Abb. & Barbat. in cap. contingit de tranſactionibus.

Nonò, Regularis non poteſt abſque conſenſu Superioris contrahere, idem eſt in Rectore Eccleſiæ abſq; Epiſcopi authoritate, valet tamen contractus ſi vtiliter geſtus ſit, Ant. de Butr. in cap. cum olim, il ſecundo, de priuil Lap. & Dominic. in c. 1. de pact. in 6. cumulat Felyn. in c. cauſam, quæ, il primo, de Iudic. Tiraquell. loc. cit. nu. 82.

Decimò, contractus de rebus Eccleſiæ, ipſa vacante, non valet, cap. ſi quæ de rebus 12. q 2. ſi tamen in

Eccleſiæ, vtilitatem cedat, poterit Prælatus ſucceſſor ratum habere, Gloſ. in cap. 1. ne ſed vacan. Pariſ. conſil. 16. nu. 101. vol. 2.

Doctrina in concluſione tradita, nempè, vt valeat alienatio amplianda eſt, vt procedat etiam ſtante iuramento de non alienando inconſulto Summo Pontifice; Ratio ampliationis eſt, nàm cùm actus alienationis ſubſiſtente legitima cauſa, aſſenſu tamen deficiente ex iuris diſpoſitione ſubſtineatur, vt ſupra probatum eſt, iuramentum, de non alienando, cui per alienationem abſque aſſenſu controuenitur non reddit actum inualidum, benè tamen illicitum, quia aſſenſus Summi Pontificis ex vi iuramenti non ingreditur ſubſtantiam contractus, ſed eſt de requiſitis ex parte Prælati alienantis, qui contraueniendo efficitur periurus, & illicitè contrahit, non tamen nulliter, Iaſ. in l. ea, quæ, num. 23. ff. de verb. oblig. & colligitur ex cap. ſicut, cap. ex litteris, & cap. de illis de ſponſal. Innoc. & Abb. in cap. dilecto, de præben. & in cap. intellectu de iure iuran. Bart. in l. ſi quis in principio teſtamenti, col. fin. ff. de leg. 1. latè Azor. in ſumm. tom. 1. lib. 11. cap. 6. q. 3. Sanch. de matr. lib. 6. diſ. 16. Sic ſecundum teſtamentum factum ab eo, qui iurauit primùm non reuocare valet, Bar. in d. l. ſi quis in principio teſtamenti, ſic etiam reuocatio procuratoris facta ab eo, qui iurauit non reuocare, valet, cap. fin. de procur. in 6 Item, qui promiſit domum vendere Caio, & non alteri, ſi poſteà alteri vendat tenet contractus, Imol. in cap. cùm contingat de iure iur. Et communis eſt reſolutio, quod nullus poteſt in actibus à propria voluntate dependentibus taliter ſe iuramento obligare de actu aliquo non faciendo, quod ſi poſteà contraueniat, nõ validè faciat, licèt iniuſtè niſi tamen adſit diſpoſitio legis irritãtis actum contra promiſſionem, & iuramentum factum, Soccin. conſil. 44. num. 25. volum. 2. vbi alios allegat, quod etiam probant Gomeſ. variar. reſol. cap. 2. de contract. num. 20. verſ. 7. principaliter, & in puncto de quo agimus alienationis bonorum Eccleſię, tradunt Geminian. & Franch. in cap. licèt de iur. iur. in 6. Henrich. Boich. in cap. vt ſuper, §. poſſeſſiones de reb. Eccleſ. non alien. ſic pluries Rota, probant Creſcent. deciſ. 3. de iure iur. Ricc. loc. cit. deciſ. 11.

Quid dicendum in alienatione cum notoria Eccleſiæ vtilitate. Cap. XXV.

QVando conſtat de notoria, & euidentiſſima Eccleſiæ vtilitate, vt puta, ſi aliquid immobile Eccleſiæ vendatur, & ſtatim vtiliores res emantur, abſque ſollemnitatibus tenet contractus, Afflict. in rubr. de vaſſall. qui contr. conſtitut. Lorbar. feud. alien. num 2. allegat Bal. in l contra iuris, ff. de pact. & in l. cùm ij, vbi etiam Gulielm. de Cuneo, ff. de tranſact. Gloſ in l. 2. Cod. de acceptilation. Idem probat Soccin. Iun. conſ. 28. num. 10. lib. 2. Pariſ. conſil. 16. num. 99. lib. 2. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 4. tit. 7. num. 28. Ratio concluſionis eſt, quia ſollemnitates in alienatione bonorum Eccleſiæ requiruntur ad hoc, vt conſtet de ipſius euidenti vtilitate, ſed in claris non eſt opus coniecturis, l. continuus, §. cùm ità, ff. de verbor. oblig. ergò, ſic in puncto probant Cardin. in Clem. 1. in princ. de reb. Eccleſ. non alienan. Andr. Barbat. in rubr. eiuſd. tit. col. 4. verſic. 3. limita, id circò Felyn. conſil. 42. tradit, quod ſucceſſor in beneficio non poteſt reuo-

reuocare conceſſionem cū notoria Eccleſiæ vtilitate factam licèt, abſque aſſenſu, idem probat Genuenſ. in pract. Eccleſ. q. 136.

Quod etiam confirmatur, quia in notorijs relaxantur iuris ſollemnitates, cap. ad noſtram, il terzo, de iure iur. Notoria inſuper non egent cognitione, cùm in ipſis abſque vlla cognitione ſententia proferenda ſit, Innoc. in cap. ex parte de verb. ſignif. Franch. in cap. nouit de appellat. Item in notorijs omnis ſollemnitas iuris cenſetur remiſſa, & omnis ordo, etiam ſtante iuramento de ordine aliquo, vel ſollemnitate obſeruanda, Dec. conſil. 544. incipiente Serenniſſimus Imperator; Idcircò in notorijs fertur ſententia contra abſentem, & in auditum, cap. cùm olim, ibi, (*licèt abſenti*,) de ſent. & re iudic. Et quando denuntiatur notorium non requiritur præcedens caritatiua monitio, prout aliàs requireretur, cap. 2. & c. dilectus de accuſat. cap. nouit de iudic. cap. licèt Heli de Simon. cùm in notorij ordo, ſit ordinem non ſeruare, Bal. in cap. ad noſtram de iure iur. Nec eſt citandus is, cui notorium eſt nullam competere defenſionem, Abb. & Felyn. in cap. cùm cauſa de reſcript. Abb. in cap. veſtra de cohabit. cler. & mulier. Idcircò ſubſtinetur contractus alienationis bonorum Eccleſiæ abſque aſſenſu cùm notoria tamen ipſius vtilitate, latè probant Ric. in 1. par. deciſ. Cur. Archiep. deciſ. 592. & licèt ex diſpoſitione Paulina requiratur euidens vtilitas cùm aſſenſu, & alterò deficiente, actus corruit, vt ſuprà in principio fundatum fuit, ſtante tamen notoria, & euidentiſſima vtilitate, ſubſtinetur contractus, vt ſuprà probatum eſt.

In hoc aut conſtare debet de notoria vtilitate, nam multoties aliqua dicuntur eſſe notoria, quæ verè non ſunt, cap. conſuluit, il primo, ibi, (*ſed cùm multa dicuntur notoria, quæ non ſunt*,) de appellat. Notorium propriè dicitur, quod ità clarum, & euidens eſt, vt latere minimè poſſit, cap. tua, & cap. noſtra de cohabit. cler. & mul. vbi Bald. & Abb. cap. Sacerdotali 61. diſt. & cap. quod ſuſpecti 3. q. 5. Et omnibus ſui notitiam exhibet, l. 2. Cod. quando, & quib. quar. par. debea. lib. 10. Et nulla tergiuerſationem celari poteſt, congerunt Menoch. de arbitr. caſ. 166. Azeued. in leg. 1. tit. 2. lib. 6. num. 196. cum ſeq. & in leg. 3. tit. 18. lib. 8. Notorium etiam dici poteſt, quod ex actis reſultat, Soccin. Sen. conſil. 38. col. 8. lib. 1. Soccin. Iun. conſil. 16. num. 18. lib. 1. Pariſ. conſil. 111. num. 7. lib. 4. Neuizan. conſil. 81. num. 31. Vel remittitur Iudicis arbitrio, Bart. in l. Scriptus, num. 2. ff. de relig. & ſumpt. funer. Syl. in ſum. in verb. notorium, Ant. Gomeſ. variar. reſol. tit. de delictis, cap. 1. num. 42. Menoch. d. caſ. 166.

Si cauſa vtilitatis ob quam facta eſt alienatio ceſſet reuocetur ne alienatio. Cap. XXVI.

Reſpondendum negatiuè, ex Bal. conſil. 334. lib. 1. Bonifac. Vital. in Clem. 1. num. 58. de reb. Eccleſ. non alien. Afflict. in rubr. de vaſſall. qui contr. conſtit. Lothar. benefic. alien. in vſib. feud. Calder. conſil. 5. de permutat. Alex. conſil. 10. num. 41. lib. 1. Alciat. conſil. 37. num. 5. Tiraquell. de retract. conuent. §. 7. Gloſ. 1. num. 10. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 4 tit. 7 num. 30. Sic fuiſſe deciſum à Rota coram Seraphino die 13. Iunij 1578. refert Mantic. loc. cit. Aliàs deciſiones, congerit Ricc. loc. citat. deciſ. 14.

Nam

Nam ſufficit melioratio conditionis Eccleſiæ tempore contractus, Gloſ. in c. ad aures de reb. Ecc. non alien. in verb. niſi fortè tunc allegat tex. in cap. cùm dilecti, de empt. & vend. cap. dudum, il primo, de elect. & l. ex mille, §. 1. ff. de euiction. facit etiam tex. in l. 1. in fin. C. de prædijs, & omnib. reb. nauicul. lib. 11. vbi Luc. de Penn. ſequitur Afflict. in d. rubr. num. 3. & facit tex. in l. ſed an vltro, §. 1. ibi, (*ſed ſufficit ſi vtiliter cœpit, etiam ſi effectum non habuit*,) ff. de neg. geſt. Facit, etiam quod in alienatione attenditur tempus contractus, l. ſi voluntate, C. de reſcind. vend. Pariſ. conſil. 24. vol. 4. Ruin. conſil. 85. in fin. lib. 1. Guid. Pap. deciſ. 150.

Et licèt differat alienatio ex neceſſitate ab alienatione ex cauſa vtilitatis; Nam alienatio ex neceſſitate omninò ſubſiſtit, etiã quod malum exitum habent, nam ſufficit rationabiliter fuiſſe in principio factam, d. l. ſed an vltro, § 1. quę verò ex cauſa vtilitatis fit, requirit euidentem vtilitatem, nàm vtilè dicitur, quod rem meliorem facit, & deteriorem eſſe non ſinit, l quod dicitur, §. fin. ff. de impenſ. in reb. dotal. fact. cum leg ſeq. l. impenſæ, ff de verb. & rer. ſignific. requirit item quod Eccleſia efficiatur locupletior, l. ſi pupilli, ff. de neg geſt facit tex. in cap. ſine exceptione, ibi, (*vt meliora proſpiciat*,) 12. q. 2. vbi Archidiac. I aut. de Rodul. & Gemin. & ſupradictam diſtinctionem, ſequitur Rota diuerſ. par. 2 deciſ. 65. Pro veritate tamen dicendum eſt ſufficere adeſſe vtilitatem tempore contractus, ad hoc, vt alienatio ſubſiſtat, pluries Rota refert Ricc. loc. cit. deciſ. 14.

Benè tamen poteſt Eccleſia ceſſante vtilitate per beneficium reſtitutionis in integrum ſuccurri, d. l. ſi pupilli, gloſ. in d. cap. ſine exceptione. Niſi tamen ex cauſa naturali, vel accidentaria, abſque tamen hominis miniſterio vtilitas ceſſet, vt puta, ſi naturaliter, aut terremotu res pereat, l. verum, §. ſi locupleti, ff. de minorib. ibi, (*& quod fato contigit, cuiuis patri familias, quamuis diligentiſſimo poſſe contingere*,) vel niſi ex accidentibus poſt contractum res deueniat ad caſum, in quo Eccleſia non ſit neque in damno, neque in lucro, nàm tùnc Eccleſia nõ reſtituitur, cùm ſufficiat nihil ad læſionem diuinæ domus fuiſſe factum cap. hoc ius porrectum 12. q. 2. Gl. in d. cap. ſine exceptione, Rodoan. loc. cit. rubr. 19. de cauſa vtilitatis.

Aduertendum tamen eſt, quod attendendum eſt tempus, in quo perficitur contractus, Bal. in l. ſi quis eum, §. ſi ſuo, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. & idcircò in contractu emphyteotico, qui nèceſſariò requirit ſcripturam, l. contractus, C. de fid. inſtru. Iaſ in l. 1. C. de iur. emphyt. Affl ct. deciſ. 72. attenditur tempus confectæ ſcripturæ, Genuenſ. in prax. cap. 103. n. 3. ſic etiam attenditur tempus aſſenſus Apoſtolici, & interpoſitionis Decreti à Commiſſarijs, quando in ſupplicatione Summo Pontifici porrecta expoſitum fuit, quod ſupplicantes intendunt contrahere, ſecus tamen eſt, quando fuit aſſertus contractus in ſupplicatione, & à Papa confirmatus, nàm cùm talis confirmatio det robus contractui, Dec. in rub. de confirm. vtil. vel inutil. attendendus eſt dies contractus, non autem dies aſſenſus ad iudicandum vtilitatem Eccleſię Genuenſ. loc. cit.

Attendendum eſt, etiam tempus contractus ad iudicandam vtilitatem Eccleſiæ, quando alienatio fit tempore ordinario, non autem extraordinario, & calamitoſo, vt puta, ſi alienatio fieret tempore belli, vel peſtis, nam vtilitas talis temporis non eſt in conſideratione, Alexan.

Imol.

Imol. & Herculan. in l. pretia rerum, ff. ad leg. fal. Paul. de Caſtr. conſil. 109. col. 1. lib. 1. Rot. diuerſ. par. 2. deciſ. 65. numer. 7. cum ſeq. Vndè alienatio bonorum Eccleſiæ facta tempore belli, in quo parum Eccleſia vtilitatis recipiebat non ſubſtinetur, Cuman. in d. l. pretia rerum, Affl. deciſ. 87. nu. 3. Grammat. deciſ. 76. nu. 3. Carotius deciſ. 29. pluries Rota, refert Ricc. loc. citat. deciſ. 1. num. 3.

Et non ſolùm ſufficit vera, & euidens vtilitas tempore contractus, ſed etiã ſufficit putatiua, vt puta, quod per contrahentes bona fide, & per Commiſſarios adhibitis debitis ſolemnitatibus iudicatum fuit, adeſſe Eccleſiæ vtilitatem; Nàm licèt à parte rei non adſit ſubſtinetur contractus, Gloſ. in cap. ad Apoſtolicam, in ver. pro futurum de ijs, quæ fiu. à Præl. ſin. conſil. Capit. allegat tex. in l. tutor, qui repertorium, §. 2. ff de admiſt. tutor. probat etiam Gloſ. in cap. tua, in verb. dubium, eod. tit. de his, quæ fiu. à Præl. ſin. conſ. Capit. idem probant Anchar. in d. cap. ad Apoſtolicam, num. 11. Abbas conſil. 41. n. 3. vol. 1. Felyn. conſil. 17. num. 13. Flamin. de Rubeis conſil. 13. num. 6. Alciat. conſ. 17. num. 7. Ricc. loc. cit. deciſ. 15. & confirmatur, nam quando ſeruatur forma à iure præſcripta cẽletur alienationem in vtilitatem Eccleſiæ ceſſiſſe, Bald. in cap. 1. de his, qui feud. dat. poſſ. ſequitur Alex. conſ. 79. vol. 1. Bal. in cap. ſicut, num. 7. de re iudic. notabiliter dixit, quod quando interuenit decretum Superioris præſumitur, quod actus ſit vtiliter geſtus, argumento tex. in l. 1. C. de Prædijs Curial. lib. 10. Rodoan. loc. cit. rubr. 19. de cauſa vtilitatis, num. 78. congerit Franciſc. Nig. controu 182. num. 8. facit tex. in d. cap. ſicut, ibi, (*propter authoritatem iudiciariam præſumi debet omnia legitimè proceſſiſſe,*) & in ſpecie, de qua agimus, tradit additio ad Guid. Pap. deciſ. 151. in verb. vtilitatis, benè tamen poterit Eccleſiæ per viam reſtitutionis in integrum ſuccurri.

Alienatio Summi Pontificis authoritate facta nullas requirit ſollemnitates, vt neque mobilium alienatio, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. Cap. XXVII.

Ratio primi dicti eſt, quia authoritas Summi Pontificis ſupplet defectum omnium ſollemnitatum, cap. quoties de pactis, cap. 1. de tranſaction. Paul. de Caſtr. conſil. 229. col. 1. & conſil. 287. col. penul. lib. 1. Idcircò quando talis authoritas interuenit, remittuntur iuris ſollemnitates, ſic Abb. in propria materia, conſil. 41. num 3. lib. 1. allegat tex. in cap. ad audientiam, il ſecondo, de Eccleſ. edif. vbi ex ſimplici indulto Summi Pontificis Eccleſia Sæcularis conceditur Regularibus Concluſionem, etiam probant Ruin. conſil. 161. nu. 26. vol. 1. Berou. conſil. 72. num. 12. Rolan. à Vall. conſil. 96. num. 21. cum ſeq. lib. 1. Et aſſenſus Summi Pontificis, idem operatur, quod decretum Iudicis ſollemniter emanatum, l. 2. C. quando decr. opus non eſt, vbi Bal. in princip. dicit tex. illum quotidiè practicari in Eccleſijs, & Hoſpitalibus impetrantibus à Papa alienationem alicuius rei, idem probat Archidiac. in cap. ſi Epiſcopus 12. q. 2. Fran. Becc. conſil. 3. num. 28. Cephal. conſil. 9. numer. 10. Ruin. conſil. 35. num. 22. & 157. num. 3. & num. 25. lib. 1. Capyc. deciſ. 16. num. 4. Surd. conſil. 245. num. 39.

Item quando interuenit reſcriptum Summi Pontificis ſufficit, vt verba reſcripti ſeruentur, nec alia ſollemnitas requiritur, Franch. in cap. 1. in 6. col. de reb. Eccleſ. non alien. Io. de Imol. conſil. 116. Capyc. loc. cit. Nam qui habet verbum Superioris non indiget verbo inferioris, Ruin. d. conſil. 157. nu. 25. Rolan. à Vall. conſil. 96. num. 22. cum ſeq. lib. 1. Ad quod facit Gloſ. notabilis, in l. ſi quando in prin. C. de inoffic. teſtamen. quam ibid. ſequuntur Bald. Salyc. & Iaſ. quæ dixi, quod facultas teſtandi à Principe conceſſa, ſi inhabili conceditur ipſum reddit habilem ad teſtandum, ſi verò habili facit, vt abſque ſollemnitatibus poſſit teſtari, ex ratione ſupra allegata, quod aſſenſus Principis ſupplet defectum ſollemnitatis, & ipſo interueniente remittuntur, Dec. conſil. 341. num. 12. circà medium, verſic. & quando conceſſio.

Idem Decius aſſerit eodem modo de Legato à Latere eſſe ſenſiendum, ex quo Summo Pontifici æquiparatur, cap. hi, qui, §. cum quoque de præben. in 6.

Intelligitur autem ſupradicta, quando abſque vitio ſubreptionis, vel obreptionis aſſenſus Summi Pontificis interuenit, nam aliàs actus non validaretur, Dec. conſil. 142. num. 5. verſic. non obſtat, Ruin. d. conſ. 147. num. 4. & 11. Abb. conſil. 34. lib. 2. Rot. diuerſ. par. 2. deciſ. 65. Thuſc. in verb. alienatio concl. 263. num. 103.

Intelligitur etiam, vt per aſſenſum Summi Pontificis intelligantur remiſſæ ſollemnitates, non tamen iuſtitia cauſæ videlicèt, vt alienatio bonorum immobilium, vel mobilium pretioſarum Eccleſiæ, fiat ex cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis; Ratio eſt, quia per authoritatem Summi Pontificis remittuntur ſollemnitates contractus, non tamen ſubſtantia ipſius, quæ in caſu, de quo agimus eſt legitima cauſa alienationis, Egid. Bellamera conſil. 33. nu. 44 & ſeq. Capyc. d. deciſ. 16. Surd. d. conſil. 245 num. 46. Thuſch. in verb. alienatio, concl. 281. num. 50. & concl. 173. num. 46.

De bonis vero mobilibus, quæ ſeruãdo ſeruari non poſſunt, ſecundum communem reſolutionem dicendum, abſque ſollemnitatibus ea poſſe alienari, Gloſ. in ſum. 12. q. 2. & in c. nulli, in verb. immobilem de rebus Eccleſ. non alien. Nau. conſ. 4. eod. tit. Rebuff. in compend. alienat. nu. 25. Soccin. reg. 110. num. 2. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. num. 5. Rodoan. loc. cit. rubr. 33. caſ. 3. & rubr. 10. Molin. de contract. diſp. 465. Ricc. loc. cit. dec. 73. Et probatur in tex. in l. lex, quę tutores, ff. de adminiſtr. tutor. vbi in alienatione bonorum minoris, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt non requiritur decretum, concordat tex. in l. fin. C. quando decr. opus non eſt.

Et procedit dictum, etiam in bonis ſe mouentibus, cùm idem ius ſit, quod in bonis mobilibus, l. mouentium, ff. de verb. ſign. ſ. Gloſ. in l. à Diuo Pio, §. 1. in verb. mouentium, ff. de re iudic. & in puncto de quo agimus, probant Hoſtienſ. in cap. ne Præl vic. ſuas, Alberic. in auth. hoc ius porrectum, Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. Rodoan. loc. cit. rubr. 10.

Idcircò ſerui fugitiui Eccleſię, abſque ſollemnitatibus vendi poſſunt, cap. fugitiui, cap. terrulas 12. q. 2. procedit tamen venditio, ſi fiat ſub conditione ſi apprehenduntur, l. quid ſit fugitiuus, §. idem rectè, ff. de ędilit. ędit. Rodoan. d. rubr. 10. Sic etiam boues, hędi, oues Eccleſiæ, & ſimilia animalia, abſq; ſollemnitatibus alienari poſſunt, vt per ſupracitatos; Secus tamen eſt in bobus, & animalibus deſtinatis ad culturam Prædiorum Eccleſiæ, Bellamer. in cap.

in cap. Abbatibus in 3. col. verſic. expone 12.q.2.Rodoan.loc.cit.nu. 6. Sicut dicimus de ſeruis aſcriptitijs fundi, qui & ſi mobilia, & mouentia ſint, iudicantur, tamen inter immobilia, ex quo dicũtur pars inſtrumentalis fundi, l. iubemus, C. de Sacroſanc. Eccleſ l. ſi quis inquilinus, ff. de leg. 1. cap. nulli, vbi Abb. in 2. notab. de reb. Eccleſ. non alien. Et ſerui ruſtici deſtinati ad culturam dicuntur membra terræ, l. cùm ſatis, C. de agric. & cenſ. lib. 11. idcircò ratione connexionis cùm prædijs iudicantur tanquam immobiles, & facta alienatione prædij, veniunt etiam ſerui deſtinati ad culturam, cap. 2. de Iudæis, vbi licèt Iudæis prohibitum ſit mancipia Chriſtiana poſſidere, empto tamen prædio mancipia deſtinata ad ipſius culturam tranſeunt in ipſorum dominium.

Quæ autem dicta ſunt de animalibus Eccleſiæ, quod tanquam mobilia, ſeù mouentia alienari poſſint, abſq; ſollemnitatibus non procedunt in grege, nam grex animalium Eccleſiæ non poteſt abſque aſſenſu alienari, Mol. d. diſp. 465. fętus tamen benè alienantur, vt per eundem ratio concluſionis eſt, quia grex iudicatur, vti quid immobilè, tradit Rodoan. loc. cit. rubr. 10. num. 32. Vel melius dici poteſt Gregem animalium dici rem mobilem, quæ ſeruando ſeruari poteſt, cùm ex fętibus fiat ſummiſſio in locum mortuorum S. ſed & greges, vbi Gloſ. in verb. ex fętu, inſtit. de rer. diuiſ.

Quod diximus in concluſione procedit, etiam in bonis mobilibus pretioſis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, Io. Andr. & Zabarell. in d. cap. nulli, Gloſ. in cap. tua, in verb. tractatu de his, quæ fiu. à Præl. ſin. conſil. Cap. vti ſunt veſtes attritæ, quæ quotidie veteraſcunt, Gloſ. in cap. 2. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. in verb. immobilia, & in cap. is cui in eod. verb. immobilia, de elect. in 6. Vide, quæ diximus ſuprà c. 12. Ricc. loc. cit. deciſ. 73. Et probatur, nam is, cui interdicta eſt bonorum adminiſtratio, poteſt vendere bona, quæ periculo ſubiacent, Bal. in cap. venerabili propè fin. de offic. deleg. Rodoan. loc. cit. rubr. 33. cap. 3. imò tenetur Prælatus debito pretio, & iuſta ęſtimatione ſupradicta bona alienare, facit tex. in l. fin. C. de adminiſtr. tutor. cap. benè quidem 96. diſt. Berou. in d. cap. nulli, col. 24. verſic. limitatur etiam, & col. 25. verſic. in Gloſ. & facit tex. in cap. 1. 96. diſtin. ibi, (*planè quecunque in gemmis, vel auro, atque argento, nec non, & veſtibus minus apta vſibus, vel ornatui videbantur Eccleſię, quæ ſeruari, vel diù manere non poſſunt ſub iuſta æſtimatione vendantur, & erogationi Religioſa proficiant.*)

An poſſint omitti ſollemnitates, ſi ex cauſa vrgentis neceſsitatis Papa non poſſit conſului. Cap XXVIII.

RESpondeo affirmatiuè, probatur ex cap. nullus res Eccleſiæ 17. q. 4. facit Gloſ. in cap. 1. in fin. de Sede vacan. in 6. Ioan. de Fano in Clem. 1. de reb. Eccleſ. non alien. Archidiac. in cap. Abbatibus 12. q. 2. & procedit reſponſio, etiam ſtante iuramento de non alienando inconſulto Summo Pontifice, Abb. in cap. fin. num 8. de Eccleſ. ædific. idem probant Archidiac. Gemini. Præpoſ. in cap. terrulas 12. q. 2. Felyn. in cap. cùm acceſſiſſent, nu. 22. de conſtit. Bald. & Afflic. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poſſ. Gerard. ſingul. vlt. circà fin. Rebuff. in compend. alienat. num. 34. Mantic. de tacit. & ambig. conuentioñ. lib. 25.

tit. 6. n. 12. qui ſic dicit deciſum à Rota coram Illuſtriſſimo Plato die 25. Martij. 1588. Genuenſ. in practicab. q. 458.

Ratio eſt, quia quæ cauſa neceſſitatis occurrunt ſub nulla lege prohibitiua continentur, ſed ſemper ex eiuſdem legis interpretatione cenſentur excepta, l. ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſaria, ff. qui ſat. dar. cogan. latè Iaſ. in l. conditionibus pupillus, ff. de condition. & demonſtr. Soccin. in l. ſi filius, qui pater, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. Vaſq. de ſucceſſion. creat. §. 26. num. 80. & §. 14. nu. 61. & illuſtr. qq. cap. 90. num. 12.

Vndè hæc corollaria inferuntur, & Primò, neceſſitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum, cap. quod illicitum de regul. iur. cùm legi neceſſitas non ſubijciatur, cap. ſicut, de conſecr. diſt. 1. l. vnic. & ibi Gloſ. in verb. expedire, ff. de offic. conſul. l. qui potuerunt, ff. de manumiſſion. vind. Alber. in dictio. in verb. neceſſitas, Thuſc. in verb. neceſſitas, concl. 19 & 20.

Secundò, ſtante neceſſitate rigor iuris remittitur, Felyn. in cap. 1. num. 49. & 50. de conſtit. Iaſ. in l. 1. C. de precibus Imper. offeren. Rolan. à Vall. conſil. 56. lib. 4. Puteus deciſ. 105. lib. 1. Tiraq. de retrac. lignag. §. 26. Gloſ. 1. num. 16. cum. ſeq. latè Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. caſ. 182. Gonzal. de altern. Gloſ. 8. num. 47.

Tertiò, ſtante neceſſitate poteſt in actu aliquo explendo, aliquid mutari, vel ommitti ex aſſignatis pro ipſius validitate, Alex. & Dec. in l. hac conſultiſſima, C. qui teſtam. facer. poſſ. Felyn. in cap. dilecta, num. 13. de reſcript. & in cap. 1. num. 49. & 50 de conſtit. Cæſar. de Graff. dec. 6. nu. 8 de præben. Gonzal. loc. cit. Gloſ 60. num. 45.

Quartò, ſcriptura, quæ manu propria eſt ſubſcribenda ſtante neceſſitate poterit per alium ſubſcribi, Bald. in rubr. C. de fid. inſtrum. Rebuff. in tract. de nomination. quæſtion. 10. num. 13.

Quinctò, ſententia, quæ debet ferri à Iudice ſedente pro Tribunali, quæ aliàs erit nulla, cap. fin. de ſent. & re iudic. in 6. ſi Iudex ex legitimo impedimento non ſedeat, tenet ſententia, Gloſ. in d. cap. fin. in verb. ſedendo, Bar. in l. 1. num. 5. C. de ſen. ex breuiloq. recitan.

Sextò, Tutor, qui antè confectionem Inuentarij non poteſt adminiſtrare, vrgente tamen neceſſitate poteſt, l. Tutor, qui repertorium, ff. de adminiſtr. tutor.

Septimò, actus, qui abſque conſenſu certæ perſonæ fieri non poteſt, vrgente neceſſitate poteſt fieri, ſi ex communi reſolutione Ordinarius confert beneficium iuris patronatus, abſque conſenſu patroni, vrgente neceſſitate, Abb. in cap. cùm acceſſiſſent, vbi etiam Felyn. num. 20. de conſtit. idem Abb. in cap. nullus de iur. patron. & in cap. tuæ de cler. non reſiden. Rot. deciſ. 207. incipiente permutatio, ſic etiam Epiſcopus transfertur ab vna Eccleſia ad aliam ipſo reluctante vrgente tamen neceſſitate, Innoc. in cap. niſi, cùm pridem de renunciat. Felyn. in d. cap. cùm acceſſiſſent.

Et quæ dicta ſunt de conſenſu procedunt, etiam in licentia ſupponẽdum conſenſum differre à licentia, nam conſenſus poteſt antecedere, & ſubſequi actum, licentia verò ſemper debet præcedere authoritate licentia, C. de Epiſc. & Cleric. cap. licèt de regularib. Bar. in l. ſi autem plures, ff. aq. pluu. arcen. & in l. ſi quis mihi bona, §. iuſſum, n. 55. vbi Paul. de Caſtr. Alex. & Iaſ. ff. de acquir. hæredit. & aliter actus non valet, Alex. conſil. 17. num. 4. & 5. vol. 4. Iaſ. in l. quominus, num. 127. ff. de flumin. Felyn. in cap. dilectus, n. 20.

de ac-

de accuſation. Caputaquen. deciſ. 258.par.3.Gonzal.loc.cit.gloſ. 48. numer.45.Item licentia tacita non ſufficit in caſibus,in quibus requiritur expreſſa,gloſ.in Clem. 1.in ver. obtenta de teſtam.Corſet.in annotat.in verb.licentia,Dec.conſil.38. Rot.diuerſ. deciſ. 788.par. 1.ideò Sacra Congregatio explicãdo Tridentinum in cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matr.circà licentiam adminiſtrandi Sacramenta,hæc verba edidit,(non ſufficit tacita licentia,quę reſultat ex tolerantia,requiritur vera, vel commiſſio generalis ad adminiſtrandum Sacramenta, vel ſi, hæc abſint expreſſa,vel ſpecialis licentia,) conſenſus verò ſufficit tacitus, l. 2. §.voluntatem, vbi Bart. & Iaſ.& in l. quæ dotis, ff. ſol. matrim. cap. ea noſcitur de his, quæ fiunt à Præl.fin.conſil.Cap.Put. dec.100. lib.2.& 181.& 190. lib.3. Gonzal. d.gloſ.48.num.52.cum ſeq.

Adhuc tamen verum eſt, quod ſtante neceſſitate actus, qui certam licentiam requirit, poteſt ipſa ommiſſa fieri,ſic enim is, qui tenetur reſidere,& abſque licentia non poteſt obeſſe,cap.relatum de cleric. non reſiden.ſtante neceſſitate poteſt,abſq; ſcrupulo abeſſe, Anton. de Butr. in cap.inter quatuor,de cleric.non reſid. Felyn.in d.c. cùm acceſſiſſent; Ratio eſſe poteſt, quia licentia non dependet à nuda voluntate Superiorjs,ſed à regulata ratione, Abb. in cap.cùm ad Monaſterium,num. fin.de ſtat.Monach. Bal.in l.fin. C. de Senat. Conſil. Maced. Gonzal. loc.cit.ſed recta ratio ſuadet vrgente neceſſitate actum expleri omni meliori modo, quo poteſt, Iaſ. in l. principalibus, col. 2. & 3.ff. ſi cert. petat.latè Felyn. in cap. quætelam, num.11.de iur.iuran.latiſſimè congerunt Cacheran. deciſ.68.nu.26. cum ſeq.Menoch.d.caſ.132.

Quæ autem de neceſſitate dicta ſunt, intelligenda ſunt de vera neceſſitate,quæ vel à natura,vel à caſu accidit,non autem, quæ à voluntate originem trahit, cùm non dicatur vera neceſſitas cum principium, & originem habeat voluntariam, quæ attendenda eſt, l. 1.§. non ſolùm,ff. depoſit.l.ſi procuratorem, ff.mand. l.tutor,verſic.& non titulus, ff. de fideiuſſor. l. in ratione, legis falcidiæ,la prima,§. filio ſuo, vbi gloſ. in verb. opes patris, ff. ad leg. ſalcid. gloſ.in l. vnic. in verb. & ſi primordium,C. de impon. lucrat. deſcrip. lib. 10. Idcircò vera neceſſitas attenditur, quæ à principio voluntario non dependet, Imol.in l.gerit,ff. de acquir.hæred.Cantiuncul. conſ. 35.num.29.Roder.Suar.in tract. de las Arras nu.37.cum.ſeq. Cacher. deciſ.168.num.24.& ſeq.

Hinc habemus legem non fauere ijs, qui in neceſſitate ſe cõſtituunt,quia culpatæ neceſſitati non ſubuenitur, l.iàm dubitari,ff.de hæred. inſtitue. l. ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſario, vbi gloſ.Bar.& Iaſ.ff.qui ſat.dar.cogan. l.2.§.ſi quis autem,ff.ſi quis cautio. l.3.§.ſubuenitur, ff. ad Syllanian. l. cùm prætor, §. reſpondit, ff. de adminiſtr. tutor. Bart. in l. ſi pignori, num.6.ff.famil.erciſc. Itèm habens facultatem alienandi bona ex cauſa neceſſitatis, non poterit ſi ex facto proprio, & non à natura, vel à caſu in neceſſitatem, incidat Bald. conſ. 20.vol.2.Afflic. deciſ.137. num.3. Barbat.ad Bar.in l. quamuis, ff. ſol. matrim. Boer.deciſ.44. Tiraquell. de retract.lignag.§.1.gloſ.14 num. 15.Tuſch.in verb.neceſſitas,concl. 21.num.5.Cacheran. & Menoch. locis ſupracitatis.

Supradicta de alienatione abſque aſſenſu ſtante neceſſitate faciunt pro Regularibus habentibus Superiorem in remotiſſimis partibus, nam ſtante neceſſitate potuerunt alienare,Abb.in d.cap.fin.n.8. de Eccleſ.

edif.

edif. allegat tex. in c. nihil de elect. cap. fin. de ſepult. in 6. l. ſi longius, ff. de iudic. gloſ. in cap. tum ex litteris, in verb. locorum diſtantiam de in integr. reſtitut.

Vtrum valeat alienatio iurium Eccleſiæ abſque ſollemnitate, quando res reuertitur ad ſuam naturam, Cap. XXIX.

VAlet, ſiuè leue, ſiuè magnum fiat Eccleſiæ præiudicium, Abb. in cap. veniens, num. 2. & 23. de præſcript. Felyn. in cap. cùm omnes, num. 8. & in cap. cùm acceſſiſſent, num. 6. & 30. de conſtitut. Iaſ. in l. ſi vnus, § pactus ne peteret, ff. de pact. Ruin. conſil. 2. num. 8. lib. 1. & conſ. 108. nu. 26. lib. 2. Ferrer. conſil. 38. num. 15. lib. 1. Boer. conſil. 7. num. 72. lib. 3. Gozadin. conſil. 26. num. 55. Aymon. Crauet. conſil. 335. nu. 38. Gomeſius ad reg. Cancell. in reg. de iur. quæſit. non tollen. q. 16. Tiraquell. de iur. primogen. q. 24. Gonzal. de alternatiu. gloſ. 7. num. 14. Ratio concluſionis eſt, vt inquit gloſ. notabilis, in cap. ab exodio, in verbo alſa 25. diſt. quia non fit iniuria rei ſi reſtituitur ad priſtinum ſtatutum, allegat tex. in d. l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, facit etiam tex. in l. filio quem pater, ibi, (*non translatus, ſed redditus videtur*,) ff. de liber. & poſthum. idem probant Anchar. conſil. 339. col. 9. verſic. iſta autem retentio, Dec. conſil. 88. nu. 3. Felyn. in d. cap. cùm omnes, & cap. cum acceſſiſſent; Hinc inſurrexit Græcorum prouerbiũ ſalis onus, vndè venerat illuc abijt, relatum à Tiraquell. de retract. conuent §. fin. num. 80. Alex. Raudenſ. reſp. 1. num. 117. lib. 1. Andr. Knichenic. trac. de veſti. paction. par. 3. cap. 4. num. 36. & ſeq.

Idcircò non requiritur aſſenſus Superioris, quãdo res reuertitur ad ſuam naturam, Federic. de Sen. conſ. 14. Abb. conſil. 25. incip. Canonicus Regularis lib. 1. vbi tradunt, quod exẽptus ab Ordinario ex priuilegio Summi Pontifici non poteſt ſe ſubmittere alieno Prælato inferiori, abſque aſſenſu, quia præiudicaret protectioni, & authoritati Summi Pontificis, cui per exemptionis priuilegium fuit effectus immediatè ſubditus, Abb. diſp. 7. incip. Duo clerici cali ordini inſignit, & in cap. ſignificaſti de for. compet. benè tamen poterit ſe ſubijcere Ordinario, cui antè priuilegium erat ſubditus, quia res de facili reuertitur ad ſuam naturam, ſic probant Felyn. in d. cap. cùm omnes, & cap. cum acceſſiſſent, Iaſ. in d. §. pactus ne peteret.

Confirmantur ſupradicta ex doctrina communiter recepta, quod licèt ſtatuentes non poſſint reuocare ſtatuta à Superiore approbata, Bar. in l. omnes populi, col. 3. ff. de iuſt. & iur. quod intelligitur de ſtatutis inualidis, quę ex conſenſu Superioris efficiuntur valida, Bald. in l. ex placito, Cod. de rer. permut. ſicut quando Summus Pontifex confirmat iuriſdictionem alicui, quæ aliàs nulla erat, dicitur iuriſdictio delegata, & non ordinaria, Bal. in cap. decernimus de iudic. Sic quando confirmantur ſtatuta inualida, efficiuntur Papalia, taliter, quod reuocari non poſſunt, Bal. in d. l. ex placito, Felyn. in d. cap. cum acceſſiſſent, num. 3. Hoc tamen procedit, quando per reuocationem ſtatuti à Summo Pontifice confirmatur rediretur ad ius commune, nam abſque aſſenſu poterit fieri reuocatio, arg. tex. in l. 2. ff. de iniuſt. rupt. & irrit. teſtam. l. hac conſultiſſima, §. ſi quis autem, Cod. de teſtam. Felyn. locis citatis,

citatis, Iaſ. in d. §. pactus ne peteret, num. 8. Et facit tex. in d. cap. cùm acceſſiſſent, vbi inferiores poſſunt venire contrà factum Superioris, (quod regulariter non poſſunt,) quando res reuertitur ad ius commune, vt in d. cap. cùm acceſſiſſent, vbi omnes Canon. & in d. cap. ab exordio, vbi Gemin. & alij, Ruin. d. cap. 108. lib. 2.

Quæ reuerſio rei ad primæuam ſuam naturam dicitur fauorabilis, & latè interpretanda, Surd. conſil. 397. num. 16. Berou. conſil 7 numer. 21. vol. 3. Bu ſat. conſil. 787. num. 11. Rauden. reſponſ. 1. num. 117. nu. 1. Garſ. de expenſ. & meliorario. cap. 10. num. 26. Tiraquell. de retract. conuention. §. fin. nu. 80. & quando per aliquem actum derogatur iuri, aliquo ſpeciali, & reditur ad ius commune, actus ille latè eſt interpretandus, etiam contra propriam naturam, gloſ. notabilis in cap. 3 in verb. enumerandum de præben. in 6. facit etiam tex. in cap. 2. verſic. cùm non ſit de decim. in 6. Felyn. locis citatis.

Adde, quod licèt in correctorijs, non fiat extenſio de caſu ad caſum, ex identitate rationis, l. præcipimus, vbi Bart. Cod. de appellat. auth. quas actiones, C. de Sacroſanct. Eccleſ. l. ſi verò, §. de viro, ff. ſol. matr. Secus tamen eſt quando per extenſionem fit reuerſio ad diſpoſitionem iuris communis, Anton. de Butr. in cap. olim tibi de verb. ſignific. Alex. in l. ſi conſtante in 6. col. ff. ſol. mattim. Iaſ. in d. §. pactus ne peteret, num. 6.

Idcircò practicando traditam doctrinam; Si Regulares, quibus de iure communi non competit ius ſepeliendo, ex quo populum non habent, cap. 1. vbi Hoſtienſ. & Innoc. de ſepult. benè tamen ex priuilegio poſſunt eligẽtes ſepulturam in proprijs Eccleſijs ſepelire, Clem. dudum, §. huius quoque ſtatuto, vbi Gloſ. in verb. ſepulturam, de ſepult. Si remitterent ius ſepeliendi in beneficium Parochorum talis conuentio, & ſi in præiudicium Eccleſiarum Regularium fieret, valeret abſque Summi Pontificis aſſenſu, ex quo fit reuerſio ad diſpoſitionem iuris communis, ſic textus notabilis, in cap 1. de pact. in 6. probant omnes ſuprà citatis in principio.

Idem eſſet dicendum, ſi aliqua fieret conuentio inter Regulares, & Parochos circà quartam funeralem, nàm cùm de iure communi quarta funeralis Parocho debeatur, capit. cùm quis pariter de ſepultur. in 6. Clem. dudum, de præbend. in 6. ex priuilegio tamen Summi Pontificis aliquę Religiones quartam funeralium non ſoluant, inter quas eſt noſtra Religio Clericorũ Regularium; Sic Rota in vna licienſi quartæ funeralium die 15. Ianuarij 1618. quam deciſionem per extenſum, refert Molfeſ. in ſumm. tract. 13. cap. 9. nu. 28. valida eſſet conuentio, abſque aſſenſu, & ſi graue Regularibus inferretur præiudicium ex ratione ſuprà allegata, quia fieret regreſſus ad diſpoſitionem iuris communis; Pro quo etiam facit tex. in cap. cùm Apoſtolica, verſic. cùm in renouatione de his, quæ fiũ. à Præl. abſque conſil. Capit. vbi conſenſus Capituli non requiritur in actu, per quem res reuertitur ad ſui naturam.

Sic etiam vita aſpetior, non poteſt imponi Regularibus, niſi ipſis conſentientibus, cap. propoſuiſti 82. diſtin. Gloſ in cap. quod omnes de regul. iur. in 6. ſecus tamen eſt, quando per nouæ aſperitatis impoſitionem fieret reductio ad antiquam vitam, à qua erant collapſi, Geminia. in d. cap. ab exordio 35. diſt Felyn. in d. cap. cùm omnes, num. 8. de conſtit.

De

De alienatione facta à Procuratore. Cap. XXXI.

IN alienatione facta à procuratore ſpecialiter conſtituto ad certam rem Eccleſiæ vendendam, in cuius conſtitutione adfuit aſſenſus ſequuta alienatione alia ſollemnitas non requiritur, probatur ex notabilis doctrina, Bal. in l. præſes, num. 13. C. de tranſaction. vbi fundat requiri aſſenſum in compromiſſo bonorum ſtabilium Vniuerſitatis, non autem in laudo, & rationem affert, quia laudum eſt actus conſequutiuus ad compromiſſum, & ſufficit adeſſe ſollemnitatem in fundamento actus, quod ritè, & rectè poſitum eſſe debet, l. in vniuerſis, ff. qui dar. tutor. poſſ. Idem probat Bald. in l. 1. num. 3. C. ſi aduerſ. tranſact. allegat tex. in §. 1. in auth. vt differentes, &c. & in procuratione ad vendẽdum feudum, quando adfuit aſſenſus, nõ requiritur alius in venditione, Afflict. in cap. Imperialem, q. 46. num. 75. de prohib. feud. alien. per Feder. ex quo venditio eſt actus conſequutiuus ad procurationem, l. tutor rerum, ff. de adminiſtr. tutor. & aſſenſus in principali operatur in exequutione ipſius, l. ſi pupillorum, §. 1. ff. de reb. eot. &c. Feder. de Sen. conſil. 100. Frecc. de ſubfeud. lib. 2. in repitit. conſtitut. conſtitut. Diuæ memoriæ limit. 22.

Ad idem faciunt, tradita per Angel. & Cuman. in l. apud Iulianum, §. fin. ex cauſ. in poſſeſſ. eat. vbi ſi minor conſtituat procuratorem aduẽdendum, cùm ſollemnitate à ſtatuto requiſita, ſi procurator poſtea vendat non requiritur amplius ſolemnitas, & quod in compromiſſo bonorum ſtabilium Eccleſiæ requiratur ſollemnitas, & non in laudo, probat Abb. in cap. cùm tempore de arbit. alios allegat Frecc. loco citato.

Multi aſſerunt in procuratione ad vendendum non requiri ſollemnitates, inter quos fuit, Bal. in l. 1. num. 37. C. qui admit. &c. ex ratione illa, quod conſtituendo procuratorem ad vendendum, cenſetur mandaſſe, vt debitis ſollemnitatibus vendat, arg. tex. in l. miſſi opinatores, C. de exactor. tribut. lib. 10. Bal. in l. 1. C. ſi propter publ. penſion Socc. conſ. 131. vol. 4. Item quia is qui aliquid non poteſt facere per ſe, non poteſt alteri demandare, vt faciat Bal. in l. 1. C. ſi aduerſ. tranſact. & in l. præſes, C. de tranſaction. Socc. in l. 1. §. item acquirimus, vbi etiam Iaſ. num. 13. ff. de acquiren. poſſeſſ. Item aliquo prohibito cenſetur prohibitũ omne id, per quod ad prohibitum peruenitur, l. oratio, ff. de ſponſal. capit. nam, & concupiſcentia de conſtit. §. quia tamen, Inſtit. de vi bonor. raptor.

Hæc autem procedunt in ijs, quæ immediatè dependent ab actu prohibito, quod non eſt in procuratione ad vendendum, nam poſita procuratione, non per hoc ſequitur venditio: conſtitutio autem procuratoris nihil aliud eſt, niſi ſubrogatio in locum principalis, l. ità autem, §. geſſiſſe, ff. de adminiſtr. tutor. l. qui per alium, ff. de reg. iur. Et dùm procurator contrahit cenſetur dominus contrahere, l. liberrum, §. Senatus, ff. de ritu nupt. Et in materia ſtrictè intelligenda, quæ dicuntur de principali, procedunt etiam in procuratore, Bal. in l 3. §. libertas, ff. de leg. præſtan Ang. & Cuman. in d. l. apud Iulianum, § fin. Aretin. in l. mutum, ff de acquir. hæred. Iaſ. in d. §. item acquirimus; Idcircò aſſenſus impetratus in alienatione facienda à principali non erit ſubreptitius, ſi contractus celebretur à procuratore, l. certè, §. 1. ff. de præcar. ibi,

car. ibi, (*ſi procurator meus me mandante, vel ratum habente pracario rogauerit, ego pracario propriè habere dicor,*) & hunc textum dixit ſingularem, Iaſ. in l. generaliter, ff. de acquir. poſſeſſ.

Sequitur igitur dicendum, quod dùm mandatum ad vendendum intelligitur, cùm debitis circumſtantijs, & nihil aliud eſt, niſi repreſentatio domini, nec ex procuratione infertur neceſſariò ad alienationem, quod licitè fieri poteſt, abſque aſſenſu, vt optimè fundat Frecc. loc. cit.

Contrarium defendunt Seraph. deciſ. 180. num. 2. Ricc. loc. cit. deciſ. 93. & notab. Couar. variar. reſol. lib. 2. cap. 16. nu. 6. verſ. 4. vbi notabiliter tradit, quod ſicut non poteſt fieri locatio perpetua bonorum Eccleſiæ, ità non poteſt per pactum concedi facultas alicui perpetuo locandi, nam ex hoc poſſet ſequi perpetua locatio, quæ eſt prohibita, & ſubintrat regula, quod qui non poteſt aliquid facere, non poteſt etiam facere actum, per quem ad id deueniri poſſit, Gloſ. in l. item quia, ff. de pact. & in l. ſi ità quis, §. ea lege, ff. de verb. oblig. Bar. in l. Codicillis, §. matre, ff. de leg. 2. Dec. conſil. 181. incip. Viſo puncto, num. 2. & ſeq. & talis facultas locandi toties, quoties finitur in prima vice, ideſt quando primo triennio fuit facta locatio, faciunt tradita per Dec. in d. conſil. 181.

Quicquid tamen ſit de veritate ſupradictarum opinionum, indubitatum eſt, apud omnes ſupracitatos vnicum aſſenſum requiri, qui ſi adfuit in procuratione, non requiritur in alienatione, & ſi in procuratione defuit, neceſſario in alienatione requiretur, vt Pontificiæ conſtitutioni prohibenti alienationem bonorum ſtabilium Eccleſiæ abſque aſſenſu ſatisfiat.

Supradictis addẽdum eſt, quod quandò venditio bonorum Eccleſiæ fit mediante procuratione, non ſufficit generale mandatum aduendẽdum, ſed requiritur ſpeciale cùm declaratione talis rei, Bal. in rubr. C. de contrah. empt. q. 3. num. 5. & 8. vbi ſic dicit ſe conſuluiſſe, allegat tex. in l. prohibere, §. planè, ff. quod vi, aut clam, latè fundat Dec. conſil. 141. num. 8. verſic. & in ſimili alienatione.

Notandum eſt etiam, quod procurator Eccleſiæ ad vendendum non poteſt habere fidem de pretio, & ſi aliter fiat, dominium non transfertur, Gloſ. in l. ſi procurator, in verb. ſoluto, ff. de iur. fiſc. Bar. in l. à Diuo Pio, §. ſed ſi emptor in 3. notab. ff. de re iudic. Mant. de taci. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 21. num. 4. de Ponte tract. de poteſt. Proreg. tit. de regalibus impoſition. S. 6. Ratio eſt, quia dùm res Eccleſiæ venduntur, vt creditoribus ſatisfiat, ſi haberetur fides de pretio non adimpleretur cauſa propter quam fit venditio, idcircò deficit authoritas procuratoris, dùm fidem habet de pretio, licèt indefinitè fuerit conſtitutus, Bald. in l. contractibus, §. ſed quoniam, num. 4. C. de fideiuſſor. & in l. in ciuili, C. de rei vendicat.

Quod dictum eſt de procuratore Eccleſiæ, idem eſt in procuratore fiſci, vel minoris, vt per ſupracitatos, idem eſt etiam in exequutore ad pias cauſas, vt non poſſit fidem habere de pretio, Bart. in d. §. ſi emptor, de Ponte loc. cit. Et ex ſupradictis limitatur tex. in §. venditor, Inſtit. de rer. diuiſ. in quo tex. habetur, quod licèt vendita re pretio non ſoluto dominium non transfertur, l. quod vendidi, ff. de contrah. empt. ſi tamen habita fuit fides de pretio transfertur dominium; In venditione tamen bonorum Eccleſiæ, minoris, vel fiſci, à procuratore facta, quia fides pretij haberi

non poteſt, vt ſupradictum eſt, dominium non transfertur,& ſic ſtando in terminis iuris communis, abſque vllo priuilegio Eccleſiæ,minoris,vel fiſci vendita re per procuratorem,abſque pretij ſolutione, dominium non transfertur, quod eſt contra Gloſ.in d.l. ſi procurator,in verb. ſoluto, vt optimè aduertit de Ponte loco citato.

De validitate teſtamenti imperfecti,& legati filio ſpurio facti, pro amore Dei.

QVÆST. XLII.

IN facti contingentia, hic eſt caſus. Paulus teſtamentum propria manu ſcripſit,& ſubſcripſit, in quo Petrum filium inſtituit hæredem, cui Ioannem filium ſpurium ſubſtituit, & ipſo deficiente Antonium,& hoc deficiente loca pia. Legauit etiam dicto Ioanni mille aureos pro redemptione animæ ſuæ, & omni meliori modo. Alia etiam pia legata fecit,quod teſtamentum in arca ſua clauſum retinebat. Poſt aliquot annos cùm eſſet morti proximus, ac de ſalute corporali deſperatus, accerſito quodam iuriſperito,tale teſtamentum illi tradidit conſiderandum,cui multi ſe addere, multa diminuere velle dicebat. Dùm in Doctoris manuteneretur teſtamentum ad effectum prædictum, mortuus eſt Paulus.

Hic de multis contingit dubitare.

Et Primò, an tale teſtamentum manu teſtatoris ſcriptum, & ſubſcriptum traditum ab ipſo,ſuo Aduocato,valeat inter liberos in foro externo.

Secundò,quid in foro conſcientiæ.

Tertiò,quid dicendum de legatis pijs.

Quartò,an ſuppoſito, quod teſtamentum valeat, ſubſtitutio fideicommiſſaria facta in beneficium Ioannis Spurij valeat in foro externo.

Quintò, quid in legato mille aureorum facto dicto Ioanni cùm clauſula,ob amorem Dei,& in redemptionem animæ.

Sextò, an ſupradicta facta in beneficiũ Spurij, valeant ſaltem in foro conſcientiæ.

Septimò, quid faciendum de legato mille aureorum facto pro amore Dei, & in redemptionem animæ.

Octauò,ſuppoſito,quod Paulus deceſſerit ab inteſtato, ad quid teneatur hæres ex pietate pro anima defuncti.

Nonò, an poſſit Epiſcopus facere teſtamentum ad pias cauſas pro anima defuncti ab inteſtato.

Ad primùm, & ſecundùm dico, quod eſt vera regula, teſtamentum inter liberos nullã ſollemnitatem requirere,ſed ſufficere,quod manu teſtatoris ſit ſcriptum, Auth. quod ſiuè, C.de teſtam.§.ſed quoniam, Auth. de imperfect. teſtam. & verificata manu teſtatoris ſaltem per duos teſtes, vel data comprobatione tenetur filius exequi patris voluntatem, latè Valaſc. conſult.97. Clar.§.teſtamentum,q 2.& in foro conſcientiæ ſufficit, quod filius agnoſcat teſtamentum,& ſciat illud à patre eſſe confectum, Clar.& Valaſc. loc.cit. & Valerius de differentijs vtriuſque for.verb.teſtamentum diff.8.

Et quia in foro conſcientiæ attenditur ius naturæ teſtamentum imperfectum, non ſolùm inter liberos, ſed etiam inter extraneos valet deficientibus iuris ſollemnitatibus, & debentur legata, vti latè poſt alios Molin. de iuſt. & iur diſp.81. Leſſ. de iuſt.& iur.lib.7.cap 19.dubit.3. Molfeſ.de vltim.volunt. cap.2. nu. 139.cum ſeq.

Sed quando teſtamentum eſt imperfectum ratione voluntatis indubitatum

tum eſt nõ valere,l.ſi is,qui,vbi Gl. & Bar.ff.de teſtam.l. fideicommiſſa, §.quoties,ff.de leg.3.l.fin.vbi gloſ. ff.famil. erciſcun.l. hac conſultiſſima,§.ex imperfecto, vbi Bal. & alij, C. de teſtam.& eſt communis opinio,quam latè probant Abb.conſil. 105. lib.2. Clar. §.teſtamentum,q. 9.& Gabr.commun.concluſ. tit. de teſtamen. concl.9 quod procedit, etiam in foro conſcientiæ,vt præter citatos,ac præcipuè, Molſeſ. tradit Gomeſ.ad leg.Taur.l.3.

Modo in caſu noſtro, nulli dubium eſt teſtamentum eſſe imperfectum ex voluntate,vndè Paulus, non eſt dicendus condidiſſe teſtamentum, ſed voluiſſe illud condere,vt loquitur Bal.in d.§ ex imperfecto,& ſcripturam illam fuiſſe præparationem quandam ad teſtandum , non autem teſtamentum, vt loquitur Abb. dicto conſil. 105. & cumulat Tuſc. in verb.teſtamentum,concl.133.

Hoc demonſtratur. Primò,nam licèt ſchedilla fuiſſet,antè annos aliquos completa, tamen tempore, quo mortuus eſt, non poterat dici vltima eius voluntas, quæ in ipſa non erat perfectè explicata,quod paret, quia tradita erat in Aduocato, ipſiuſque conſultationi ſubiecta, non ergo erat eius deliberata voluntas, ex eo,quia conſilium præcedit electionem, vt ex Ariſtotel. tradit Tabiena verb.conſilium,& verb.conſcientia,& ex D.Thom.de veritate, q.17.art.3.ad ſeptimum conſilium, eſt actus rationis inquirentis de agendis, itaque petendo teſtator conſilium,declarauit ſe non habere ratum, quod olim ſcriptum. Et dicendo ſe velle in ea aliqua addere, aliqua minuere, pate fecit illum nõ eſſe completũ ex regula,quod nihil dicitur actum, cùm aliquid ſupereſt agendum, l. contractus, C. de fid. inſtrumen.Nec poteſt dici perfecta voluntas teſtatoris, ſi aliquid aliud agere volebat, l. is,qui,vbi Gloſ. ff. de teſtam latè teſtatur de communi Curt.Iunior.in dicto §.ex imperfecto,& quando teſtator declarat hęredem,& ſubſtitutum,ſi conſtet, ſeù tacitè,ſeù expreſsè, teſtatorem aliquid ampliùs fore dicturũ,& morte præuentum non compleſſe teſtamentum, tale teſtamentum dicitur imperfectum ratione voluntatis, Pariſ.conſ.146.vol.4 Cephal.conſ. 294.nu.9.addit ad Clar.d.q 9. qui teſtatur de communi, adeſt inſigne Conſil. Decij 169. & Abb. 105. lib.2.

Confirmantur ſupradicta, nam multi grauiſſimi Doctores aſſerunt, quod quando teſtator completa diſpoſitione, declarat velle Notarium de illa diſpoſitione rogari, ſi morte præuentus, ſi ipſe Notarius morte præuento teſtatore, non rogetur, teſtamentum dicitur imperfectum in voluntate, non autem in ſollemnitate,ex l.fideicommiſſa,§ quoties ff.de leg.3.ità Oldrad. conſil. 119. & innumeri relati à Gabriele dicta concl.9. ſi hoc procedit,quando teſtator declarat velle adeſſe in ſua diſpoſitione rogitum Notarij , & eam illi tradi ad ſtipulandum,quod tamẽ ex ſuperuenienti morte exequutioni non mandatur , quantò magis procedere debet , quando non tradit ſcripturam Notario ad ſtipulandum,ſed Doctori ad conſulendum.

Secundò, demonſtratur pro foro conſcientiæ; Nam,aut eſt certum teſtamentum eſſe imperfectum ex voluntate,aut dubium. Si dubium,res eſt abſoluta pro filio hærede ab inteſtato. Si dubium, vera eſt opinio non teneri hæredem in conſcientia ad ſoluendum legatum, neque ad ſubſtitutionem . Nam in dubio melior eſt conditio hæredis poſſidentis ab inteſtato, cùm in dubio pro poſſeſſore reſpondendum ſit,

cap. in pure de reg. iur. in 6. quod indubitatum eſt in foro conſcientiæ, nam facta diligentia pro reſolutione dubij, ſi non poteſt certificari, ſtante dubitatione, an rem licito iure poſſeſſam, quis teneatur reſtituere, dicendum eſt, ipſum non teneri, Gloſ. in cap. 2. in verb. nulla, vbi Abb. de præſcript. Couar. Mol. Cordub. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. de matrimon. lib. 2. diſp. 4. q. 2. num. 12. & in proprijs terminis de hærede dubitante de valore teſtamenti ex defectu voluntatis teſtatoris, quod non teneatur ad legata, neque ad ſubſtitutionem, tenet Leſſ. in citato loco de iuſtit. & iur. lib. 2. cap. 19. dubit. 3. num. 21.

Adde primæ rationi de qua ſuprà, quod ſi Scheda illa reperta fuiſſet in armario teſtatoris defuncti, quamuis ipſe de illa nullam feciſſet mentionem, obligaſſet in conſcientia filium hæredem ad eius obſeruantiam, cùm ſola voluntas attendatur, vt præfati authores docent: Ità, cùm teſtator declauerit ſe illâ diſpoſitione non eſſe contentum, ſed multa eſſe in ea varianda, talis declaratio debet hæredem ab inteſtato ab omni obligatione eximere. Nam in foro conſcientiæ teſtamentum, & ſi perfectum, ſola voluntate reuocatur abſque vlla legis ſollemnitate.

Nec tex. in §. poſterior, inſtitut. quib. mod. teſtamen. infirmet. Locum habet in foro conſcientiæ, ſed ſufficit ſimplex, & nuda voluntas teſtatoris, Gomeſ. ad leg. Taur. l. 3. num. 102. cum ſeq. Vaſq. opuſc. de teſtamen. cap. 2. dub. 2. num. 13. Molin. de iuſtit. & iur. diſp. 153. verſic. in euentibus autem, & antè omnes, Bald. in l. 1. num. 153. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Imol. in cap. relatum, il primo, num. 9. de teſtamen. & ex ſupradictis remanet abſolutum primùm, & ſecundùm dubium.

Ad tertiùm, quid de legatis pijs. Fuit multorum opinio, legata pia ſemper deberi, quomodò ſit facta diſpoſitio, ex l. 1. C. de Sacroſan. Eccleſ. vbi Imperator liberam concedit facultatem diſponendi in beneficium locorum piorum. Aduertendum tamen eſt Imperatorem noluiſſe vnico verbo omnes leges de validitate teſtamentorum, & legatorum latas corrigere, ità Gloſ. in d. l. 1. verb. caſſa, Iaſ. qui teſtatur de communi, num. 27. ſed tantùm ſollemnitates iuris ſuſtuliſſe, quare ad minùs duo teſtes requiruntur, cap. cùm eſſet, & cap. relatum, vbi latè Abb. & Couar. de teſtam. & hoc iure vtimur, tàm in terris Eccleſiæ, quàm Imperij, Couar. loc. cit. Clar. in §. teſtamentum, q. 6. Valaſc. conſult. 67. Surd. deciſ. 292. Molin. diſp. 138. Molfeſ. de vltim. volunt. cap. 2.

Hinc inſurgit dubitatio. Si in ſcheda ſcripta manu teſtatoris, quæ valet inter liberos, Auth. quod ſine, C. de teſtamen. reperiantur legata pia, an debeantur. Multi tenent, quod non, quia diſpoſitio illius Authenticæ, quod ſine loquitur præcisè inter liberos. At in legatis pijs habemus certam iuris diſpoſitionem dicentem, ea non valere, niſi probentur per duos teſtes, vt in d. cap. relatum. Item legatum libertatis, quod dicitur pium, l. vnica, C. de com. ſeru. man. duobus teſtibus probandum eſt, §. nos igitur, Auth. de teſtamen. imperfect. hanc opinionem probant Iaſ. conſil. 184. lib. 2. Soccin. Iun. qui teſtatur de magis communi, conſil. 189. lib. 2. Clar. d. q. 7.

Contrariam tamen opinionem, nempè, quod debeantur fauore piç cauſæ, defendit Couar. in d. cap. relatum, poſt Tiraquell. & alios Valaſc. d. conſult. num. 7. qui reſpondet ad contraria, & Molin. d. diſp. 138. & ſic iunctis aulis in cauſa Duciſſæ

Mata-

Mataluriæ cum Patribus Societatis Ieſu Collegij Neapolitani.

Id multi Doctores extendunt, etiam quando teſtamentũ eſt imperfectum ratione voluntatis, vt latè ſcripſit Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ, priuilegio . . . ex doctrina Bart. in l. in teſtamento, ff de fideicomm. libert. Hoc tamen cautè intelligendum eſt. Dupliciter enim contingere poteſt, nam aut teſtamentum eſt imperfectum ratione voluntatis, ex eo, quia ſcheda in qua legata plaſcripta ſunt, non fuit completè abſoluta à teſtatore, qui alia volebat addere, quæ morte præuentus non potuit. Aut verò declarauit legata pia coram teſtibus, ſed volens poſtea alia proferre defecit. Primò caſu, certùm eſt legata non deberi, quia adeſt imperfectio voluntatis, circà totam diſpoſitionem, Oldrad. conſil. 119. Gamma deciſ. 21, Surd. deciſ. 191. Secundò caſu, quia certa eſt voluntas, & declarata in legatis pijs, nihilrefert, quod alia non declarauerit ob ſuperuenientem mortem. Nec obſtat, quod potuiſſet illa in concluſione diſpoſitionis reuocare, vt dicebat Clar. quia id fauore cauſæ piæ, & animæ non eſt in conſideratione, & ità procedit doctrina Bar. citata, quam probat, & communem dicit Dec. conſ. 459. Couar. d. cap. telatum, n. 10. Molin. diſp. 134. & in foro conſcientiæ eſt certùm.

Ad rem noſtram deueniendo in caſu propoſito, imperfectio voluntatis eſt de integra diſpoſitione in ſcheda contenta, nam ſuper ipſa voluit Aduocati conſultationem expectare, vt in primò, & ſecundò dubio dictum eſt, ergò nullo modo legata pia in ipſa contenta ſolui debent.

Ad quartùm, an ſuppoſito, quod diſpoſitio eſſet valida, teneat ſubſtitutio fideicommiſſaria facta in beneficium filij Spurij.

Certa eſt reſolutio filium Spurium de iure ciuili, nihil poſſe de paternis bonis quoquomodò recipere, auth. licèt, & auth. ex complexu, & l. 1. & fin. C. de natural. liber. in odium enim peccati lex inhabilitauit Spurios, vel bona paterna, vt locis citatis, & latiſſimè Gomeſ. ad leg. Taur. l. 9. per totã. De æquitate tñ Canonica tantùm alimenta poteſt recipere, cap. cùm haberet de eo, qui dux. quam poll. per adult. & ità fuiſſe iudicatum, teſtatur Franchis dec. 283.

Tanta eſt inhabilitas, vt non poſſit fieri ſubſtitutio in bonis paternis in beneficium Spuri, Bar. in l. fin. ff. de his, quib. vt indig. latè Peregrin. de iur. fiſc. tit. 18. de natural. & ſpur. Et ſupradicta procedunt, etiam in foro conſcientiæ, Sylu. verb. filij, Couar. in reg. peccatum par. 2. §. & numer. 6. Molin. de iuſt. & iur. diſp. 167. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 19. dubit. 6. Valer. in differen. vtriuſque fori, in verb. hæreditas differ. 21. Henriq. de matrim. cap. 20. §. 5. littera F.

Nec poteſt dari cautela aliqua ad hoc, vt Spurius præter alimenta, vel dotẽ habeat aliud ex bonis paternis, Bar. vbi ſuprà, & Peregrin. loc. cit. qui omnes cautelas à Cepolla in hoc caſu inuẽtas reprobat. Imò legatũ, aut donatio facta amico, cùm fide de illis Spurio reſtituendis, non valet in beneficium Spurij, & peccat pater taliter diſponendo, Leſſ. loc. cit. Ratio eſt, quia lex inhabilitans Spurios eſt iuſta, & obligat in conſcientia, Gloſ. in cap. qui in Eccleſiarũ de conſtit. Sot. de iuſt. & iur. lib. 1. quæſt. 6. art. 4. Vndè Spurius debet reſtituere accepta antè ſententiam, quia dominium non fuit translatum, latè Valer. loc. cit. quod ſi hæres infrà duos menſes non auocauerit bona tradita Spurio, ex vi paternæ diſpoſitionis,

fiſcus

fiſcus illa ad ſe auocat, Couar. & Molin.loc.cit.

Ad quintum, an legatum mille aureorum factum filio ſpurio pro amore Dei, & in remedium animæ valeat.

Indubitatum eſt non valere, vt ex ſupradictis patet, nec illa verba pro amore Dei... aliquid operantur, manifeſtam enim continent fraudem, quia certùm eſt Spurios eſſe inhabiles, & incapaces, idcircò non poſſunt ex clauſula illa capaces reddi, eſſet enim hoc viam fraudibus aperire contra leges, & quod vna via prohibitum eſt, alia concedi non debet, C.quod vna via de reg.iur.in 6. Nec fauor animæ poteſt reddere capaces illos, qui ex iuris diſpoſitione, vel ex proprio ſtatu incapaces ſunt, vti videmus in legato te rum immobilium, vel annuorum introituum facto Fratribus Sancti Franciſci de obſeruantia, quod non valet, ex c.exijt, & c. exiui de Paradiſo de verb. ſignific. & in ſpecie de legato facto Spurio pro amore Dei, quod non valeat, tradunt Soccin. Iunior. conſil. 99. dub.vlt.lib.2. Peregr.de iur.fiſci,tit. 18.de natural.& ſpur.num.94.

Ad ſextum, an dicta ſuprà in quarto, & in quinto dubio procedant in foro conſcientiæ. Reſpondeodum affirmatiuè; nam leges inhabilitantes Spurium ad paternam ſucceſſionem ſunt iuſtæ, nec fundantur in præſumptione, quare in foro conſcientiæ obſeruandæ ſunt, Gl. in c. quę in Eccleſiarum, vbi omnes Canoniſtæ de conſtitut.

Nec ſunt ſimplices leges pęnales, quę in foro conſcientiæ non obligant, niſi poſt ſententiam, Gloſ. in cap. Fraternitatis 12.q.2. nam aliud eſt, legem in pœnam priuare aliquem iure aliquo, ſibi acquiſito, vel debito, ad cuius exequutionem, aliquod miniſterium facti requiritur, & aliud eſt inhabilitare aliquem ad acquirendum, in pœnam criminis proprij, vel alieni, primò caſu, certùm eſt antè ſententiam nullam eſſe obligationem; prout tradit Gloſ. ſupradicta, & latè explicat Molfeſ. poſt alios in ſumma par. 2. tract. 9. c.9. Secundò, verò caſu indubitatū eſt legem obligare, Rodriq. in ſumma, verb. ſimonia, concl.numer. 9. Couar.reg.peccatum, §. 8. num.6. proindè efficitur inhabilis talis ad acquirendum, nec aliud Iudicis miniſterium requiritur, & in pęnis ſpiritualibus, tradit Caie.2.2.q.62.ar. 3. & in terminis noſtris, latè Rojas epit.ſucceſſ.cap.20.nu.50 & quod talis ſpurius non poſſit acquirere, & quod teneatur reſtituere acquiſita vltrà alimenta, poſt Sylueſt.Roſell. Couar.Rodriq.Molin.Leſſ. & alios tradit Valer. de differen. vtriuſque fori, verb.hęreditas, num.11.

Ad ſeptimum, quid faciendum ſit de legato mille aureorum. Videtur prima facie dicendum applicari debere pauperibus arbitrio Epiſcopi, quia fuit factū pro amore Dei, & in remedium animę ipſius teſtatoris, ideoquè dici debet pium, omne enim legatum, quod fit pro anima dicitur pium, §. ſi vnum, Auth. vt cùm de appell. cognoſ. Gloſ. Bat. & alij in l.ſi quis Titio, ff.de lega.2. Tiraquell de priuileg. piæ cauſæ in præfat.§. item relictum pro anima, Tuſc. verb. legata pia, concl. 106. Idem eſt in legato pro exoneratione conſcientiæ, Franch. deciſ.137. & in facto pro amore Dei, idem Franch deciſ. 565. & ſupradicta procedunt, etiam ſi legata fiant coniunctæ perſonæ modo, vt pauper, Gloſ.cap.2. in verbo decreuerint de ſepul. Tiraq.loc.cit.Franch. dicta deciſ. 565. & poſt alios, latè Molfeſ.in ſumma p.2. tract. de vlt. volun.cap.5.num.153. quod ſi tale legatum pium eſt, patet illud neque caducari, neque in hæredum beneficium

ficium tranſire, ſed Epiſcopi arbitrio, pauperibus, vel locis pijs applicandum, cap. 3. de teſtam. vbi latè Couar. l. legatum, ff de vſu, & vſufruct. lega. Molin. de iuſt. diſp. 249. Tiraquell. de priuileg. piæ cauſæ, priuileg. 33. Toſc. loc. cit. concluſ. 109. & 110 Molfeſ loc. cit. num. 176.

Contrariam tamen ſententiam puto veriorem, nempè tale legatum effici caducum, & cedere in hæredum beneficium, nec vllo pacto dicendum, illud eſſe pium, quod patet; Primò, quia ad coſtituendum legatum pium, non ſolùm requiritur, quod fiat pro anima, vel pro amore Dei, ſed neceſſarium eſt, finem ſupernaturalem tantùm fuiſſe intentum à teſtatore, abſq; vllo alio temporalis commodi intuitu; poſt Abb. Couar. & alios Nauar. in Apolog. pro redditibus Eccleſiaſt. quæſt. 1. monit. 29. Molin. de iuſt. & iur. diſp. 134. in princip. & latè Benedictus Aegidius Luſitan. in repet. l. primę, C. de Sacroſanct. Eccleſ. in initio tertiæ partis. Certùm verò eſt, nullum finem ſupernaturalem pręcisè fuiſſe intentum à teſtatore in dicto legato, ſed illa verba fuiſſe addita ad conualidandam inualidam, & nullam diſpoſitionem, quàm in beneficium incapacis faciebat, vt ex re ipſa patet, & ex ſubſequentibus verbis (*pro amore Dei, & in remedium animæ meæ, & iure legati, & omnibus modis, quibus potuit, & poſſum, legare, & donare, & omni meliori modo &c.*)

Secundò, tale legatum fuit factum coniunctò, idcircò probanda eſt pauperras, vt ex ſupradicta deciſ. Franch. 565. dictum eſt; At non poteſt dici pauper, qui habet alimenta; tantò magis, quia alimenta non ſunt taxandam ſecundùm conditionem viliſſimi ſtatus Spurij, ſed attenta qualitate patris, & bonorum, vt tradunt Franch. deciſ. 283. Molf. diſp. 168. & Valer. verb. alimenta, diff. ... Reſtat ergò tale legatum nullatenùs debere dici pium. Per quę patet reſponſio ad fundamenta contrariæ opinionis.

Ad octauum, ſuppoſito, quod Paulus deceſſerit ab inteſtato, ad quid tenebitur hæres, & filius pro anima patris.

Reſpondetur teneri filium, ex vi quarti præcepti, Nempè; Habeas in honore parentes, animę patris in Purgatorio exiſtentis ſubuenire per eleemoſynas, & ſuffragia arbitrio prudentis Confeſſoris: Nam tenetur filius patri in corporali neceſſitate exiſtenti ſubuenire, vt omnes Theologi, Canoniſtæ, & iuriſtæ docent, apud expoſitores quaſi præcepti, ergò, & eo magis in neceſſitate ſpirituali, item filius captiuum patrem redimere ab hoſtibus, vt poſt alios Molfeſ. in 1. par. ſummæ, cap. 18. ergò multò magis in Purgatorio detentum.

Accedit Conſtitutio Regni, de officio Stereti, in qua præcipiunt, quod ſuccedente fiſco decedentibus ab inteſtato, quando nullus ſupereſt in gradu ſucceſſibili, tertia pars bonorum diſtribuatur à Stereto pauperibus pro anima defuncti. Si fiſcus id facit decedentibus ab inteſtato fortius id debet facere filius erga patrem.

Et in ſpecie, quod teneātur filius hæres patris adiuuare animam patris erogando eleemoſynas, tamen Sayro, & Azorius replicantes quartum præceptum, Sayr. cap. 5. in fine, Azor. cap. 2. q. 8. & 9. & facit tex. notab. in l. in teſtamento, ibi, pios tamen filios debuiſſe manumittere, ff de fideicomm libert.

Arbitrium autem Confeſſarij reſultandum eſt iuxtà quantitatem patrimonij, non enim grauandus eſt filius ſuprà vires pro liberanda anima pa-

ma patris à Purgatorio, Azor. d. q. 9. & iuxtà diſpoſita in teſtamentis, licèt inualidis, nam actus nullus probat intentionem, l. fin. ff. de reb. eor. & poteſt ſufficiens coniectura voluntatis teſtatoris capi à teſtamento nullo, & inualido.

Ad nonum, an poſſit Epiſcopus facere teſtamentum ad pias cauſas ſupradicto Paulo defuncto ab inteſtato. Reſpondetur poſſe Epiſcopum de quarta parte mobilium facere teſtamentum ad pias cauſas aſſignando illam pauperibus pro anima defuncti, ſi tamen adſit conſuetudo in loco. Sic probat, latè ex multis Genuenſ. in prax. Cur. Archiepiſc. Neap. cap. 96. vbi refert Decretum Clemen. VIII. Idem refert, & probat Molfeſ. primo tomo ad Conſuetud. Neapol. par. 4. quæſt. 67. num. 21. & in 2. par. ſummæ tract. de vltim. volun. cap. 2. numer. 100. vbi agit de Conſuetudine Panormitana.

Vtrùm in remiſſione donationis, ſiuè in pacto de non petendo donationem ſimpliciter factam poſſit apponi conditio, donec, & quouſquè, aliquis alicubi domicilium habuerit.

QVÆST. XLIII.

VT melius, quæ dicenda ſunt intelligantur, caſus eſt huiuſmodi: Titius donauit ſimpliciter Caio annuos aureos centum, quorum poſtea exactio fuit à Caio remiſſa, donec, & quouſque Titius Neapoli, cùm vxore domicilium habuerit. Cui cenſeo reſpondendum affirmatiuè. Quidquid enim ſit, an in aliqua diſpoſitione poſſit apponi onus perpetui domicilij, quod credo certiſſimum, adhuc tamen eſtò verum eſſet contrarium in caſu propoſito licita fuit talis conditio, cùm ea remiſſio, ſeù pactum de non petendo cùm tali conditione non ſit perpetuum, ſed temporale, & annale.

Patet id ex natura donationis annuorum ducatorum centum, & ex illis verbis, donec, & quouſque, in donationis remiſſione appoſitis, quæ faciunt annalem appoſitam remiſſionem, & conditionem, Gloſ. in l. qui concubinam, §. vxori, in verbo ducenta, ff. de leg. 3. vbi Bar. nu. 20. qui citat tex. notabilem in l. legatū, ff. de condit. & demonſt. Cùm ergò remiſſio iſta cùm conditione appoſita ſit annalis, ſequitur dicendum potuiſſe illud onus apponi, vt in l. Meuia, §. fin. ff. de annuis lega. quod onus niſi Titius adimpleat, donationis remiſſionem nullatenùs poterit obtinere.

Pretetea certum eſt, quod quotieſcunque conditio perpetui domicilij apponitur in aliqua diſpoſitione in commodum alicuius, vel alicuius contemplatione debet neceſſariò adimpleri, ſi is cuius intereſt, diſpoſitione frui optat, Bart. in l. Titio centum, §. Titio, il ſecondo, ff. de cond. & demon. & in d. §. vxori, vbi Raphael Cumanus, ſed hæc conditio domicilij in Ciuitate Neapolis fuit appoſita contemplatione ipſius Titij, & vxoris eius, quę conſanguinea ipſius erat, atquè adeò, vt vna ſimul in eadem Ciuitate poſſent eſſe adimplenda eſt ergò, ab eo, qui vult beneficio remiſſionis donationis frui.

Adde, quod poteſt quis ab ipſo principio contractus, apponere in donatione onus perpetui domicilij in aliquo loco. Neque idcircò dicetur donatarius obligare ſe ad perpetuam

petuam ſeruitutem, nam in eius electione eſt donationem, cùm tali onere acceptare, vel reſpuere. Licitè ergò poteſt opponi, hoc probat Gloſ. notabilis in dicto §. Titio centum, in verb. vtimur, in ſecundo intellectu, quam probant Dyn. & Bar. ibi, & Gloſ. in l. penul. vbi Salic. C. de operib. libertor. & eſt tex. in l. libertus, §. fin. ff. de alimen. & cibar. legat. & in l. Caio, §. Imperator, ff. eod. Talis autem conditio non dicitur appoſita in pęnam, ſed vt modus donationis, Oldrad. conſil. 16. num. 1. adimplenda eſt igitur.

Contrà hucuſque dicta ſtringit, tex in citata l. Titio centum, §. Titio centum, il ſecondo, ff. de condit. & demonſtr. vbi ſi legatum fiat ſeruis, ſi à monumento nõ recedant, vel perpetuum domicilium in aliquo loco habuerint conditio reijcitur, & cautio non præſtatur, quia eſt contra libertatem, idem ergò dici poteſt in caſu de quo loquimur.

Verùm ſi rectè perpendatur, textus iſte nulllatenùs quæſtioni de qua agimus aptari poteſt, ibi enim conditio illa, demorandi perpetuò in aliquo loco in nullius cedebat vtilitatem, nulliuſque contemplatione fuit appoſita; quorum ſi alterum adfuiſſet, certè conditio adimplenda fuiſſet. Roboratur hic intellectus ex l. libertis, §. fin. ff. de alimen. lega. vbi conditio perpetui domicilij appoſita declaratur ſeruanda, nimirũ ex eo, quia exequiæ defuncto celebrandæ erant. Hunc intellectum tradit Bar. in d. §. Titio centum in fine, vbi & Paul. de Caſtr. refert, & ſequitur Ruin. in conſil. 43. num. 5. verſic. nec obſtat tex. vol. 2. In caſu autem noſtro conditio appoſita fuit in fauorem ipſius Titij, vt dictum eſt.

Vel dicas, tũc diſpoſitionem textus illius procedere, quando manſio perpetua in aliquo loco opponitur per modum obligationis, tunc enim non tenet, quia eſt directè contra libertatem, ſecus verò quando apponitur per modum conditionis, in eo enim caſu, tenet, vt in l. 1. C. de legat. & in l. Caio, §. Imperator, ff. de aliment. & cibar. legat. & in l. Sticho, §. fin. ibi ſi conditione, ff. de condit. & demonſtr.

Ratio eſt, quia in donatarij electione eſt, verum velit legatum reſpuere, an verò illo frui cùm conditionis adimpletione, quo caſu non cenſetur legatarius eſſe obligatus, quia quæ ſunt in conditione non dicuntur eſſe in obligatione, l. ſi quis ſub conditione, ff. ſi quis omiſ. cauſ. teſtamen. quo caſu legatarius non tenebitur præcisè, ſed cauſatiuè, & ſic concordat textus in §. Titio centum, & in §. vxori, vt per Raphael. Cuman. in dicto §. ex mente, Bartol. ibidem. Hunc intellectum ſequitur Ruinus dicto conſil. 43. numer. 5. verſic. non obſtat, & latiſſimè explicat Petrus de Ferrarijs in ſua Practic. Papienſ. in Formula libelli ad dotem, & vſufructum, in Gloſ. penultim. incipiente Habitaculum.

Poſſet etiam dici textus illũ non poſſe adduci ad caſus noſtri deciſionem, ex eo plures habet intellectus, vt ex Gloſ. ibidem in verb. vtimur, quod verò textus plures habens intellectus adduci nõ poſſit ad decidendum aliquid, dixit Bald. in cap. fin. colum. fin. extra de conſult. & Matheſ. ſingul. 19. num. 10.

De quibuſdam Ducum Militum, ſeù Capitaneorum obligationibus.

QVÆST. XLIV.

An Capitaneus poſſit ſibi plures tranſitus impetrare, & ſi impetret, teneatur ad reſtitutionem. Cap. I.

IN materia adeò frequenti ſupponendum eſt cuilibet cohorti militum aſſignare à Regia Scriuania hoſpitia in diuerſis terris, quæ ſunt in tranſitu, donec ad locum hoſpitij deſtinatum perueniatur, & illa intermedia loca tenentur cohortem hoſpitari, ad quem finem diriguntur commiſſiones Vniuerſitatibus. Habetur autem ratio, vt inter, quod in ſingulis dies confecturi ſunt milites ſit non pluſquam viginti miliarium, talis enim taxa ab ipſa lege communi determinata eſt, vt patet in l. 1. ff. ſi quis cautionibus. Vndè illa tantùm oppida deſignantur pro hoſpitijs, quę inter ſe viginti miliarium ſpatio diſtant, & ſic eſt praxis, & ſatis rationabilis.

Duplex fraus contra hoc fieri poteſt, & aliquando ſolet. Dicam de prima in hoc capite, de ſecunda in ſequenti. Duces militum, ſeù Capitanei ex falſa cauſa, nimirum prætextu infirmitatis, & debilitatis militum, quaſi non poſſint inter tot milliarium vna die conficere, vel ex alia cauſa, impetrant ſibi plures tranſitus, quam ſint neceſſarij ad perueniendũ ad locum deſtinatum. Deindè cùm adiunctis illis Vniuerſitatibus, quæ aliàs ceſſante falſo aſſerta cauſa ad hoſpitia nequaquam tenerentur, compoſitionem faciunt, ne in eis milites faciant hoſpitari.

Aſſerendum eſt Ducem impetrantem ſibi plures tranſitus, quam qui ex præſcripto ratione itineris, & iuris diſpoſitione, ac Regiæ Scriuaniæ conſueto, ſint neceſſarij, lethaliter peccare.

Quod probatur; Primò, nam accipiens id, quod ſibi de iure non ſpectat, ſub quęſito colore, peccat, quia Deum, & proximum lædit. Hoc autem facit Dux ex falſa cauſa ſibi tranſitus impetrans.

Secundò, ex tex. in cap. fin. de iniur. & damno dato, vbi, qui eſt in cauſa, vt aliqui iniuriam aliquam, vel damnum patiatur, peccat peccato lethali, imò ad reſtitutionem tenetur, quiſq; autem videt quantùm damni patiantur Vniuerſitates, ex hoc multiplicato tranſitu, ad quem non tenebantur.

Tertiò, qui alterius peccato, cooperatur quamuis per ſolam conſultationem peccat, cap. qui contulit 11 q. 3 Modo Duces, hanc commiſſionem ab Officialibus Regiæ Sriuaniæ impetrantes, peccato ipſorum Officialium cooperantur, qui apertè peccant, concutiendo ſubditos Regis, & iniuſta ſuper illos onera imponentes, ergò, & ipſi peccant.

Quartò, qui aliquid ſine iuſta cauſa petit ab aliquo, quod ille ſine peccato non poteſt adimplere, peccat D. Tho. 2. 2. q. 96. ar 4. vbi latè Caiet. cùm autem Officiales Regij non poſſint ſine iuſta cauſa plura hoſpitia concedere, quam ſit ſolitum, & debitum ſequitur, & eum, qui ea ab ipſis petit, peccare.

Aduerte Duplex, hic peccatum à Ducibus committi. Alterùm in impetratione iuſtæ commiſſionis. Alterùm in compoſitione, quam cùm Vniuerſitatibus, ne illi demorentur, faciunt, & vlterius tranſeunt.

Aduerte etiam, quod Officiales tales tranſitus concedentes peccant, & ad re-

ad reſtitutionem tenentur damnorum, quæ ipſorum culpa in proprio officio delinquentium, patiuntur Vniuerſitates, vt ex citato, cap. fin. patet. Et Capitaneis non reſtituentibus tenentur reſtituere ipſi Officiales, ex regula illa, quod cooperans ad damnum, & cauſam ipſius præbens, tenetur reſtituere principali non reſtituente, de qua D. Tho. 2. 2. q. 62. Ricchard. Gabr. Main. Sot. Valen. Nau. & alij, apud Sayr. lib. 10. tract. 2. cap. 12.

Vide de quæſt. huius capitis, Molin. de iuſt. & iur. quæſt. 116. & Rodriq. in ſumma verbo Guerra.

An peccet Capitaneus accelerans inter cohortis, vel Vniuerſitas ſoluens pro ſolutione hoſpitij. Cap. II.

Alterò modo committitur fraus à Ducibus hoc pacto: Accelerantes iter, pluſquam viginti milliaria vno die conficiunt, & emenſo ſpatio componunt ſe cùm illis Vniuerſitatibus, in quibus erat illis iuſtè, & ex Regiæ Scriuaniæ aſſignatione demorandum, niſi milliaria illa ſuprà viginti fuiſſent addita.

Dico, Duces huiuſmodi dupliciter peccare. Primò, ex nimia vexatione militum, cogendo illos ad longiora itinera contra iuris diſpoſitione. Secundò, ex iniuſta compoſitione, quam cùm Vniuerſitatibus faciunt.

Primum patet; Primò, quia imponens onera grauia, & inſolita ſubdito, peccat, ſed per acceleratum iter contra militum voluntatem, graue illis onus imponitur, ergò peccat, qui tale onus imponit. Secundò, exigens inſolita, & indebita ſeruitia à ſubditis peccat, tale eſt eiuſmodi longius iter ergò. Tertiò, præceptum Ioannis Baptiſtæ eſt, datum militibus, vt neminem concutiant, Luc. 3. & habetur in cap. militare 13. q. 1. eo autem modo, apertè concutiuntur milites à Ducibus, ergò peccant.

Secundum patet ex dictis ſupra in primo capite.

Quæres præterea, an peccent Vniuerſitates, & earum Sindici, ſoluendo pecunias Ducibus militum ad hoc, vt aliundè tranſeant: quod ad cap. præcedens referri poteſt.

Reſpondeo duobus modis, id poſſe contingere vno modo, quando hoſpitium verè impoſitum eſt alicui Vniuerſitati à Regia Scriuania. Alterò quando non eſt verè impoſitū, ſed ipſi Duces tranſitus extorquent contra iuris diſpoſitionem, vel ex rationabili cauſa Vniuerſitas non poteſt onus hoſpitij ſuſtinere.

Primò modo certùm eſt adeſſe culpam lethalem. Siquidem per id Vniuerſitas eximit ſe ab oneribus publicis in aliorum præiudicium, Sot. de iuſt. & iur. q. 6. ar. vlt. in fine. Et rem patrant prohibitam à diſpoſitione iuris communis, vt in l. 1. C. de Salgam. hoſpit. non præſtand. l. 12. & l. 2. C. de metat. & epidem. lib. 12. & à Regia Pragmatica, quæ & ſi dicatur lex pęnalis in publicam tamen vtilitatem actus ſupradictos prohibet, appoſita graui pęna. Quare non eſt dicenda propriè pęnalis, ſed mixta, atquè adeò ſecundùm veriorem opinionem obligans in conſcientia, iuxtà communem ſententiam, poſt Alphonſ. de Caſtro lib. 1. de leg. pęnal. cap. 9. & 10. ab omnibus approbatam.

Quod verò ad reſtitutionem attinet. Dico eam habere hic locum, quod probo. Nàm licèt dubium ſit, an per diſpoſitionem Regiæ Pragmaticæ Ducis de Alcalà editæ anno 1584. prohibeatur, & impediatur translatio dominij. Nam Pragma-

Digitized by Google

tica eſt tantùm prohibitiua tranſactionem ſub pęna illic appoſita, nec aliud ſtatuit. Vndè plures Doctur. dixerunt, quod quando lex prohibet actum aliquem ſub pęna, nihil aliud addendo, ſi actus conficiatur, tenet, ſed pęna incurritur, iuxtà latè tradita Gl. & alios in cap. quæ contra, de reg. iur. in 6. Syl. in verb. lex, num. 28. & alios. Tamen certa regula eſt, quod regulariter ex duobus capitibus impeditur translatio dominij, vel ratione rei, de cuius commercio agitur, vel ratione perſonarum contrahentium, quæ ex iuris diſpoſitione inhabiles ſunt ad contrahendum.

In caſu noſtro. Primum caput non militat. Nam contra Molin. diſp. 116. dico ius hoſpitandi ſua natura eſſe vendibile. Primò, quia ab hoc onere liberantur Vniuerſitates, quæ efficiuntur Cameræ reſeruatæ, & pecuniam ſoluunt, iuxtà tex. in l. omnes, C. de metat. & epid. lib. 12. Secundò, quia paſſim milites cùm grauis, tùm leuis armaturæ vendunt hoſpitia ipſis competentia, pretio anticipato. De quo extat Regia Pragmatica (*Delli denari ad alloggiamento*) permittens talem venditionem, & declarans non eſſe viurariam. Item aliquæ Ciuitates, vt Capua, & Auerſa ſtatuto pretio, ſoluunt hoſpitia militibus grauis armaturæ: Ergò ex ſui natura tale ius vendibile, redimibile, & ceſſibile eſt.

Secundum verò caput, certùm eſt militare in caſu noſtro. Poteſtas enim Electorum, & Sindicorum procedit ex iuris diſpoſitione, mandantis bona Vniuerſitatis per ipſos adminiſtrar, non enim aliundè poteſt ipſis poteſtas in ea bona competere ex eadem autem iuris diſpoſitione conſtat, ipſos non poſſe bona Vniuerſitatis donare. De quo pręter iuris communis diſpoſitionem, extat Regia Pragmatica in anno 1509. ſub titulo de adminiſtrator. Vniuerſitatum, Pragm. 5. num. 18. quare cùm non habeant liberam facultatem in diſpoſitione bonorum Vniuerſitatis, neque, ſint perſona integra, non poſſunt dominium transferre, & redit communis ſententia, quod ex contractu nullo ex defectu perſonæ contrahentis, liberam non habentis facultatem dominium non transfertur, vti probat Mol. de iuſt. & iur. diſp. 81. ex Adrian. Sot. Sylu. Salon. & alijs.

Adde, quod factum contra iuris diſpoſitione prohibentem aliquem actū, quoties ex alio capite ſaluari non poteſt, eſt ipſo iure nullum; ità poſt Gloſ. & cæteros Canoniſt. in cap. qui contra, de regul. iur. in 6. tradit Syluest. in verb. lex, nu. 28. & Azor. inſtit. moral. lib. 5. c. 16. in fin. Modo talis tranſactio ex nulla alia iuris diſpoſitione ſaluari poteſt: ſiquidem tranſigentes non ſunt domini, ſed adminiſtratores.

In reſtitutione autem facienda puto adhibendam eſſe aliquam conſiderationem, nimirum, vt deducto eo, quod verè Vniuerſitas impendiſſet in hoſpitio militum, id quod ſupereſt reſtituendum ſit Vniuerſitati, tanquam à non Domino, contra iuris diſpoſitionem acceptum. In eo verò, quod realiter militibus competebat pro hoſpitio, ſi Dux militum ſibi accepit conſiderandū eſt, an angariauerit de loco ad locum tranſeundo contra ipſorum voluntatem, & Regias Pragmaticas, tunc enim militibus, id eſt reſtituendum, tanquam priuatis ſubſidio à Regia Maieſtate ipſis conceſſo: niſi tamen Dux ipſis ſatisfecerit.

In ſecundo modo, de quo in principio dicendum eſt, nullum eſſe peccatum compoſitiones facere. Quia quilibet poteſt propriam vexationem pretio redimere, l. tranſigēte, C. de tranſaction. & eſt communis

Theo-

Theolog. ſententia, quod ſi aliquis particularis ex cauſa indebitæ vexationis poteſt pecunia ſoluta ſe ab onere hoſpitij liberare, multò magis, id Vniuerſitati erit licitum.

Tandem quæri poteſt. An ſit licita compoſitio pro motione hoſpitij, vulgo, *per disloggiare*. Reſpondeo, ex duplici cauſa id fieri poſſe. Primò, vt liberentur ab illa moleſtia, quam ex ſui natura afferunt hoſpitia nulla alia rationabili cauſa concurrente, & tunc non eſt licita tranſactio, vt ex ſupra dictis patet, eſſet enim eximere ſe ab onere ſeruitij cùm aliorum damno, eorum nempè, qui in Ciuitate, aut loco hoſpitij deſignando moraretur. Secundò ad vitandam ſeruitutem militum, & in honeſtatem, ſiuè ad aliud ſimile damnum: & tunc licita eſt compenſatio. Nam ſi licita eſt homini particulari, cur non erit licita toti Vniuerſitati; Præterquamquod Regiæ Pragmaticæ id prohibentes, non ligant in hoc caſu. Leges enim poſitiuæ non obligant cùm periculo vitæ, vel notabilis damni, vt ex D. Thom. diſtin. 15. quęſt. 3. & 2.2.q. 117.ar.3.tradunt Theolog. in tract. de legibus.

Quibus alijs modis iuſtitiam violent militum Duces. Cap. III.

MVltipliciter poſſunt iuſtitiā violare, ad cuius rectitudinem tenentur hi militum Duces. Et primo augēdo numerū miliū aſſiſtentibus nonnullis amicis tempore numerationis militum, qui pro veris militibus ſuffecti, milites tamen non ſunt. Peccant Duces, & Capitanei lethali peccato, ac tenentur reſtituere ſtipendia accepta. Imò, quia Principem, qui bellum adoritur falſūt, nam determinanti eùm tot militibus hoſtem aggredi, non ei tot exhibent, ſi victoria minimè ſequatur, vel exercitus aliquod damnum patiatur, tenentur Capitanei ad omnia damna, & ad lucra etiam, quæ ſperari potuiſſent, & ex minore militum numero fuerunt deperdita; ità Mercad. de reſt. cap. 15. Molin. de iuſt. & iur. diſp. 116. Rodriq. in ſumma cap. 127. verbo Guerra, & ipſis non reſtituentibus tenerentur reſtituere ipſi amici, ſeù ſerui, milites nempè ſuffecti tali fraudulento actui aſſentientes.

Quod ſi quis proprium ſeruum inter milites numeret, aut filium ineptum militare ſeruitio ob ætatem, mortaliter etiam peccat, cùm onere reſtitutionis, nec tacitus Superiorum conſenſus ſufficit, cùm conſtet eos, cognita fraude, in authores animaduertere, vt Mercado, & Rodriquez loc. cit.

Secundò, recipientes plures ſchedulas, ſeù cartellas, quam ſit numerus militum, vel vni militi plures concedendo, peccant cum obligatione reſtituendi, vt ex citatis etiam authoribus. Idem eſt quando commiſſionem habent, vt cum tot militibus hoſpitentur, ſi minorem numerum introducunt, & pro abſentibus cartellas recipiunt.

Sed hic dubium inſurgit. An Capitanei, & Officiales alicuius cohortis, pro ſe ipſis plures cartellas recipientes, peccent pecato lethali cum obligatione reſtitutionis.

Negatiua opinio fundatur in caſu antiquiſſimo ſecundum quem ſemper Capitaneis quatuor, aut quinque cartellæ pro ipſorum hoſpitio concedūtur, ſicut Alferijs tres, Locumtenenti quatuor. Vndè, ſicut licitum eſt militibus accipere à ſpontè dantibus, & gratis non obſtante Regia Pragmatica prohibente, nil aliud milites poſſe accipere, niſi

ſtantia,

ſtantia,ſtrame,e letto, & hoc ratione vſus antiqui, ità & in caſu propoſito, vndè licitum erit, vnam cartellam realiter accipere, & pro alijs cùm hoſpitibus tranſigere.

Contrariam tamen ſententiam veriorem puto,quam probo. Primò accipere,aliquid ab initio, quod nulla ratione debetur, intrinſecè malum eſt, & rẽſtitui debet, c. fin. de iniur. & damn. dat. & in militibus, hoc ſpecialiter à D.Io.Baptiſtæ fuit ſtatutum, Luc.3.neminem concutientes, contẽti eſtote ſtipendijs veſtris, quod habetur etiam in cap. Dominus noſter 11.q.3.ſed accipere plures cartellas, itaut ex vi vnius conſequatur hoſpitium, & pro alijs faciat compoſitionem, non cadit ſub ratione ſtipendij, vt notum eſt, neque ſub ratione hoſpitij Capitaneo conceſſi, tùm ex diſpoſitione iuris communis, tùm ex commiſſione Regiæ Scriuaniæ, ergò neceſſariò ſub ratione concuſſionis, ſtante, quod tali modo deſtruuntur oppida in quibus contingit hoſpitari, vt optimè aduertit Caiet.in ſumma verbo Bellum,in fine.

Secundò,militibus ratione hoſpitij de iure communi, tantùm domorum habitatio debebatur, ſibi verò nequaquam, l.1.C.de Salgam.hoſpit. non præſtan.lib.12. Id autem indifferenter obſeruabatur, vt in militibus, ſic in Ducibus, quibus nullum in hoc priuilegium competebat. De iure verò municipali,debetur illis, aliquid quod paſſim dicitur,ſtantia, ſtrame,e letto,ex antiqua aũt cõſuetudine introductũ fuit,vt incolę hoſpitibus ſuis cibos darent gratis, & ſatis rationabiliter ſuper hoc prouiſum fuit per aptam diſtributionem, vt vnicuique ſuus hoſpes aſſignaretur per cartellam:Itaque cùm itaque neceſſitati Capitanei, rectè ſubueniatur per ſuam cartellam,non eſt,cur ipſe poſſit vnam cartellam pro ſuo hoſpitio accipere, & de reliquis compoſitionem facere.

Tertiò, idem probatur, nam ius commune illuſtribus perſonis plura hoſpitia nequaquam conceſſit, ſed vnicum tantùm nobilius tamen, & comodius,quam cæteris militibus. His enim domus hoſpitij aſſignatur cuius dominus duas partes, ſibi retinet,tertiam verò militi tribuit,hoc modo, vt primam partem ipſe dominus eligat, ſecundum miles, tertium idem dominus. In hoſpitio autem illuſtrium perſonarum, medietas domus pro hoſpitio aſſignatur, hac lege, vt vel Dominus diuidat, & illuſtris perſona eligat, vel è contrà. Et hæc omnia ſub grauiſſimis pęnis. Vide l.2.C.de met[illegible]& epid. lib.12.Regia etiam Pragmatica nequaquam plura hoſpitia Capitaneis conceſſit, ſed vnicum tantùm, adiuncta tamen aliqua commoditate, puta quod lectum ſit cum cenopoeo; quod communibus militibus non conceſſit. Patet igitur receptionem plurium hoſpitiorum, nullo pacto iuſtificari poſſe.

Neque antiqua conſuetudo, aliquo modo illis prodeſſe poteſt,eſt enim potius corruptela. Et multoties à Superioribus vidimus contrauenientes grauiter fuiſſe punitos.

An ſit licitum Capitaneo cartellas accipere pro famulis, & ſocijs ſuis, vel pro ſe ipſo abſente. Cap. IV.

DVo quęruntur in titulo. Primum, an liceat Capitaneo accipere plures cartellas,non quidem,vt vna acceptata in cæteris ſe componat, de quo in pręcedenti capite dictum eſt, ſed vt illas diſtribuat amicis, & ſocijs.

Reſpondeo negatiuè, quod patebit,ex
ſufficienti

ſufficienti militum enumeratione, tale enim pro quibus cartellas vult Capitaneus, vel ſunt famuli eius, vel milites, qui abſq; ſtipendio ſeruiunt, & fortunam belli ſequuntur, vulgo Auenturieri, aut amici, & ſocij eius nequaquam aſcripti militiæ; ſed intuitu tantùm perſonæ Ducis cùm ipſo cohabitantes, vulgo camarate. Primo caſu, quando famuli ſunt nullum eis debetur hoſpitium; nam habita ratione Ducis, & ſeruitij, quod ei debetur lex amplius ei hoſpitium tribuit, vt in citata lege ſeptima Sancitum fuit, & ſicut pro ſeruis cùm in numero militum computandi non ſint nullum ſtipendium accipi poteſt, vt ſuprà ex Mercad. & Rodriq. docuimus, ità neque hoſpitium, quia in ſtipendio, quod Officialibus à Rege impenditur, habeatur ratio expẽtarum, quas ipſi neceſſariò in ſeruos inſumunt.

Dicent fortaſſe, ſtipendia taxata non eſſe ſufficientia, vel à Rege præteriti ipſis temporibus non ſolui. Sed vana eſt excuſatio non enim ob diminuta, vel non ſoluta ſtipendia, licitum erit Vniuerſitates, quæ in culpa non ſunt, concutere; Molin. diſp. 116. in fine.

Si autem ſocij iſti, ſint militiæ aſcripti, abſque tamen ſtipendio, iam iſtis ratione ſuimet hoſpitia debentur, nulla eſt, ergò ratio cur Capitaneis ratione ipſorum debeant plures cartellæ concedi.

At ſi ſint amici, & ſocij Ducis, militięque minimè aſcripti, clarum eſt pro ipſis nulla hoſpitia deberi, hęc enim militibus tantùm debentur, & ijs, qui realiter, & præſentialiter in oppido hoſpitij morantur. Itaque ex ſufficienti partium enumeratione ſuperfluarum cartellarum receptio nullo modo iuſtificari poteſt. Vndè conſequitur recipientes, & cooperantes ad earũ receptiones, & ſuut præcurſores cohortium peccare mortaliter, & ad reſtitutionem teneri. Videndus præter, Molin. Mercad. & Rodriq. citatos Driedo de libertate Chriſtiana lib. 2. cap. 6.

Secundum, quod in titulo quęritur eſt, an Capitaneus abſens poſſit frui beneficio hoſpitij, & cum actu non reſideat in hoſpitio pecuniam pro cartella recipere.

Abſentia Ducis poteſt eſſe pro ſuo libito, ac voluntaria, & pro Regio ſeruitio, alijſque militum neceſſitatibus. Si voluntaria ſit, nullum ei emolumentũ in conſequendo iure hoſpitiorum afferre poteſt: hoſpitia enim præſentialiter in loco hoſpitij commorantibus debentur, atquè adeò abſentibus denegantur exemplo clericorum, qui de eorum beneficijs, nihil in abſentia volũtaria capere poſſunt, vt in c. 1. & per totum de cleric. non reſid. quod maiorem habet vim, quando Capitaneus in aliquo loco ad finem præſidij commoratur, abſens enim ad eo ex ſui libito nihil poteſt accipere, vti reſpondit Nauar. apud Rodriquez, & Molin. loc. cit. Confirmatur dictum ex modo, quo Prouiſiones Regiæ Scriuaniæ loquuntur, exprimunt enim danda eſſe hoſpitia Capitaneis, Alferijs, & Militibus, qui perſonaliter ſe conferunt. Nullo ergò pacto abſentibus debentur.

Quando verò Capitaneus pro Curiæ, ſeù Regis ſeruitio eſt abſens, quod poſſit cartęllam recipere, & in militum numero cõputari, tanquam præſens ſuaderi poteſt ex mũltis Siquidem abſentes Reipublicæ cauſa, præſentes dicuntur, l. ſi quis ſtipulatus, vbi Gloſ. ff. ex quib. cauſ. maior. Item abſentes Reipublicę cauſa ſalarium accipiunt, ac ſi præſentes eſſent, l. ſi quis Titio, & l. Iulianus, §. fin. vbi Abb. & Bar. in l. liberris nu. 16. C. de oper. liber. per tex. in l. qui mittitur, § fin. ff. ex quib. cau. maior. Item in caſibus, in quibus, quis tenetur

netur reſidere, etiam mediante iuramento, ſi ex abſens pro Superioris ſeruitio, dicitur reſidens, & lucrum capit, cap. ex parte, il ſecondo, & cap. cùm dilectus, de cleric. non reſiden. Item iuramentum præſtitum ab Epiſcopo, vel Clericis de reſidendo in proprijs Eccleſijs non obeſt, quin pro eiuſdem Eccleſiæ vtilitate, vel Superioris mandato poſſint abeſſe, vt ex citatis iuribus, & cap. ad audientiam, de cleric. non reſiden. & probant optimè Cacher. deciſ. 92. num. 10. & Anna conſ. 42. Ex quibus colligitur militem abſentem pro Regis ſeruitio debere frui omnibus priuilegijs, quibus præſentes fruuntur. Accedente doctrina Abb. poſt Ioan. Andr. & Hoſtienſ. in d. cap. ex parte, il ſecondo, quod ea, quæ dicta ſunt locum habent, etiam in illis priuilegiis, & prærogatiuis, quę ſolis pręſentibus ex ſtatuto ſpeciali, vel conſuetudine debentur.

Contrariam tamen ſententiam veriorem, & tutiorem iudicio, nempè, vt nullo pacto prædicti Duces, & milites, hoſpitii beneficio frui poſſint. Nam hoſpitii ius, velut quædam quotidiana diſtributio cenſetur ad ſubleuandos milites conceſſa, ſed abſens pro Eccleſiæ ſeruitio, vel ex Papę diſpenſatione, nequaquam lucratur quotidianas diſtributiones, licèt quoad alia tanquam præſes iudicetur, quia hæ non debentur præſentibus tantùm, ſed horis Canonicis intereſentibus, cap. de cætero, de cleric. non reſidęn. in 6. Ità ſimiliter dicendum in caſu noſtro, quod Dux pro Regis ſeruitio, vel ex eius facultate abſens, licèt ſtipendia ſua, tempore talis abſentiæ lucretur, hoſpitii tamen lucrum ex eo, quia quædam quotidiana ſit diſtributio, non lucretur.

Et regulariter quoties diſtributiones, quotidianæ ſunt separatę à præbendis abſens ex legitima cauſa, licèt præbenda conſequatur, tanquam præſens, diſtributiones tamen non recipit, gloſ. in d. cap. licèt, & tradunt omnes Canoniſtæ in d. cap. 1. de cler. non reſiden. in 6. quod in caſu noſtro rectè applicari poteſt.

Adde, quòd implicantia quędam cernitur, quòd quis ſit abſens, & hoſpitii iura conſequatur. Nam ſi hoſpitium eſt quædam comoditas militi tradita, eò ipſo quòd eſt abſens, tali comoditate non indiget.

Verùm ſi conſuetudo eſſet in contrarium, poſſet tali caſu ius hoſpitis acquiri, ſicut in ipſis diſtributionibus cōſuetudine poteſt induci, vt etiam abſentibus debeantur, vt in d. cap. 1. habetur; vel ſi adeſſet compoſitio facta cùm Vniuerſitate concurrentibus circumſtantiis illam iuſtificantibus, eo caſu poſſet ius illud hoſpitii in pecunia acquiri.

Et per hæc patet reſponſio ad adducta in contrarium.

An ſit irrita profeſſio facta eodem die ſuſceptionis habitus, vel complementi ſextidecimi anni.

QVÆST. XLV.

Sacrum Tridentinum Conſilium ſeſſ. 25. de regularib. cap. 15. petens decimumſextum annum ætatis, & integrum Nouitiatus, his verbis vtitur. Nec, qui minori tempore, quàm per annum, poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit ad profeſſionem admittatur. Finge modo aliquem ſuſcepiſſe habitum primo die Ianuarii anno 1620. hora vigeſimaſecunda, poſt veſperas, & recurrente eadem die prima Ianuarii anni ſequentis 1621. hora decimaſeptima, inter miſſarum ſolemnia

ad pro-

ad profeſſionem fuiſſe admiſſum, cùm defectu quinque, vel quatuor horarũ ad integritatem anni. Quæritur, an ſit inualida profeſſio, vt potè contra Decretum Concilii emiſſa. Quod per indè eſt, ac dicere, vtrùm tempus à Concilio ſtatutũ, ſit menſurandum de momento ad mentum.

Leſſius de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 41. vbi de ſtatu Religioſo, dubit. 7. Sanch. de matrim. lib. 2. diſp. 22. num. 22. tenent computandum eſſe tempus à momento ad momentum.

Contrariam ſententiam, in quam inclino, defendit Rodriq. de regularibus to 3. q. 15. ar. 4. citans Hentiq. l. 13. de excomm. cap. 40. num. 2. & Palat. in 4 diſt 38. q. 1.

Dico itaque, quod quamuis controuerſia inter Doctor. an dies temini computerur in termino, in caſu tamen noſtro, ex ipſis verbis Concilijs, tempus currit ab actu ipſo ſuſceptionis habitus, non autem à die ſuſceptionis habitus. Vndè reſultat communis concluſio, quod quotieſcunque tempus incipit ab actu aliquo, dies in quo actus incipit, vel completur, includitur in termino, & tempus currit de momento ad momentum, l. ſi quis ſic dixerit ff. de verb. & rer. ſignific. cap. ex parte, vbi Cardin. in 1 notab. de ſponſal. Gloſ. in cap. anteriorum in princ. 2. q. 6. Gloſ. in Clem. cauſam, in verb. ab interpoſitione, vbi latè Imol. de electiõn. Ioan. Andr. Abb. Anchar. & alij multi, quos refert Tiraquell. de retract lignag. §. 1. in verſic. &. Gloſ. 2. num. 23. quare non eſt dubitandum dies ſuſceptionis habitus, & profeſſionis comprehendendos eſſe, & connumerando ad integritatem anni.

Adhùc tamen dico defectum, illum ſex horarum incirca non reddere profeſſionem nullam, & inualidam. Licèt enim Concilium ſtoluerit annum eſſe completũ, & perfectum, quod demonſtrauit per illa verba, per annum, quæ denotant actum perfectu, l. Vrbana, §. pernoctare, ff. de verb. ſignific. & in dubium vertatur; an dies cępta habeatur pro completa, communis tamen reſolutio eſt, quod in fauorabilibus, dies cępta habetur pro completa, l. qua ætate, ff. de teſtamen. l. 1. ff. de matrim. Gloſ. Bar. & omnes in l. 3. §. minorem, ff de minor. 25. ann. Archidiac. & omnes Canoniſtæ in c. ſi annum de iudi. in 6. latè Mandoſ. in reg. de annali q. 20.

Contendit autem Sanchez in fauorem Religionis, & minoris ætatis eſſe iudicandum. At ego dico, in fauorem Nouitij. Certum eſt, enim actum profeſſionis eſſe fauorabilem, per illum enim Nouitius cùm Deo vnitur, vndè dixerunt Specularor titul. de reſtit. in integr. & qualiter, verſ. ſed numquid minor, & Anchar. in cap. 1. num 3. de regular. quod nulla poteſt lęſio in profeſſione Religionis, quia reruire Deo regnare eſt. Item multa priuilegia ſpiritualia, & temporalia communicantur Profeſſo, vt benè aducrtit Rodriq. loco citato.

Quod ſi diceret aliquis, ſtatutum quidem Religionis eſſe fauorabilem, obligationem tamen ad ipſam, quæ per profeſſionem fit, eſſe odioſam, vt ex Gloſ. in cap. ad noſtram, de regularibus, ideoquè, diem cæptam non haberi pro completa. Contra eſt, nam ità etiam poſſet dici, obligationem ad votum caſtitatis ſeruandum, & officij recitationem, quę inducitur ob ſuſceptionem ordinis ſacri eſſe odioſam, quamuis ſtatus ille ſit digniſſimus, atquè adeò in ſuſceptione ordinis ſacri, quæ ex Triden. ſeſſ. 23. de Reformat. debet annum à ſuſceptione poſtremi gradus minorum ordinum, diem cęptã non eſſe completam, cuius contra-

tiam docent multi,& præcipuè Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 5. caſu. 425.

Si verò dicatur in fauorem vtriuſque deſiderare illud ſpatium quinque, aut ſex horarum, Religionis, nempè periculum facturæ de Nouitij moribus, & Nouitij experturi, adhùc onera Religionis; Reſpondeo. Primò, id nihil facere aduerſ. eas Religiones, quæ probationis tempus vltrà annum à Concilio præſtitum protendunt, vt inter cæteras Minimi, hæc n[illegible] a Clericorum Regularium eſt, quæ quadrimeſtre ſpatium adiunxit, antè probationis annum ſub hoſpitij nomine, & in reliquis, ſub eiſdem probationibus, quibus cæteri ad habitum Regularem admiſſi probantur, & exercentur. Secundò, reſpondeo, moraliter ex neutra parte poſſe accidere in paucarum illarum ſpatio, aliquid, cuius exacta cognitio per prius non fuerit habita, idcircò non debere haberi in conſideratione.

Confirmatur in noſtra ſententia, nam Decretum Concilij continet præceptum humanum, quare modo humano, & morali intelligendum eſt; ſed moraliter, perfectum, & completum dicitur, quod parum diſtat à complemento, & perfectione, Ariſt. 3. Phyſic. D. Thom. in 4. d. ſt. 27. q. 2. ar. 2 ad 7. Syluel. Tab en & alij in verbo ſponſalia, Ioan. Andr. & cæteri Canoniſtæ in cap. literas, de deſponſat. impub. Ergò moraliter perfectus dicitur annus, & completus, quinque, vel ſex tantùm horæ deficiunt. Nam habita ratione ad totum, & integrum annum, talium horarum ſpatium minutiſſima eius anni pars dicitur, vndè eius defectus, non debet dici incompletum reddere annum. Et facit doctrina Bal. in cap. cùm in cunctis numer. 3. de elect. vbi dixit, quod lex non curat de horis. Præterea cùm in omni alio negotio humano, paucitas materiæ excuſet, cur non etiam, & idem hic dicendum, cùm diſpar ratio non poſſit adduci, vt dictum eſt, & ex dicendis patebit.

Accedunt, etiam ad concluſionem noſtram roborandam, multa alia exempla, verbi gratia. Teſtamentum ab eo tantùm condi poteſt, qui quartumdecimum annum compleuit, & tamen ſufficit annum eſſe cœptum, ad hoc, vt valeat, l. qua ætate, ff de teſtamen.

Item in vſucapione dies cepta habetur pro completa, l. 6. & 7. de vſucapionibus, & abſque dubio fauorabilior eſt profeſſio, quam vſucapio.

Item in ſponſalibus requiritur ſeptennium completum, & expletum, cap. litteras, & cap. acceſſit de deſponſ. impub. & tamen ſufficit attigiſſe vltimum diem, Ioan. Andr. & omnes Canoniſtæ in d. cap. literas, Couar. de ſponſal. par. 1. cap. 2. num. 2. & eſt commu[n]is Teologor. opinio, & Canoniſt. quam refert Sanchez de matrim. lib. 1. c. p. 16. valetque argumentũ de matrimonio carnali ad ſpirituale, vt ijdem Doctores docent.

Item in ordine ſacro, idem eſt dicendum, vt ſuprà tetigimus ex Menochio. Multa alia exempla adducit, Mandoſ. loc. cit in regula de annali, ſed iſta ſufficiunt.

Ad idē facit tex. in l. anniculus, ff. de verb. ſignif. vbi explicatur acceptio anni, de cuius ſignificatu, nunc agitur, ſtante, quod Concilium requirit annum. Dicitur, ergò in d. l. anniculus non ſtatim, vt natus eſt, ſed trecenteſimo, ſexageſimo, quinto die dicitur incipiente planè, non exacto die, quia annum ciuiliter non ad momenta temporum, ſed ad dies menſuratum. Ecce quomodò dicitur eſſe completus annus ſtatim, ac vltima eius dies cœperit, eſto non ſit completa. Quod optime applicari

plicari poteſt in caſu noſtro.

Quæ hactenus dicta ſunt, efficaciora erunt, ſi agatur de inualidanda profeſſione, iam edita. Certùm eſt enim caſum eſſe fauorabilem, non ſolùm reſpectu ipſius Religionis, & Religioſorum, ſed etiam totius vniuerſalis Eccleſiæ, ſtante, quod multi è Religionibus egrederentur ordinati ad titulum paupertatis, quibus fortè non ſuppeteret modus cùm dignitate ſe alendi, qui idcircò cogerentur mendicare, vel alicui vili ſeruitio ſe mancipare cùm dedecore ſacri ordinis. Ipſi verò Religioni, abſque dubio ſatis graue eſſet filijs, cùm tantò labore enutritis priuari; pro qua Religione in dubio eſſe reſpondendum habetur in l. ſola perſona, ff. de Religioſ. & ſumption. funer. Ipſis denique Religioſis durum eſſet, & moleſtum rurſus ad ſæculum redire.

Vtrum ſit valida electio eius, qui tempore in quo laturus eſt ſuffragium, ab illo ferendo, impedietur.

QVÆST. XLVI.

Frequenter, id poteſt accidere in Communitatibus, & in Congregationibus Regularium, in quibus multoties ſancitum eſt, ne tres primo, vel ſecundo gradu inter ſe coniũcti, ſimul poſſint ferre ſuffragium. Pone itaque caſum, duos taliter coniunctos neceſſario, vel ratione anterioritatis, vel ratione dignitatis qua fruuntur, intereſſe debere Generali Capitulo, vel Parlamẽto, &c. Dubitatur, an in aliqua Domo ſit eligibilis tertius itidem coniunctus, cui ratione duorum ętate maiorum non erit licitum ſuffragium ferre, ex peculiari ſanctione.

Videtur nullo pacto, hunc tertium eſſe eligibilem, ſuppoſita tali peculiari lege, cùm enim ceſſet finis, cuius ratione aliquis eligitur, nempè, vt ſuffragium ferat, debet ceſſare, & ipſa electio, finis enim, & ſi vltimum ſit in exequutione primum tamen eſt in intentione, vt ait Philoſoph. & habetur in l. 1. C. de exeq. rei iudic. Omnis etiam actus ex fine iudicatur, l. vtrum, C. de furtis; Et quotieſcunq; aliquid eſt propter aliud, conſideratur id propter, quod eſt, l. ſi quando, ff. de aur. & arg. leg. & latè Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 17. nu. 10. & ſeq. Anna conſil. 79.

Contrariam tamen ſententiam veriorem cenſeo: nimirum, quod quamuis tertius ille frater, ſeù vt verius loquamur, iunior inter fratres, iunior in quam ætate Religionis, ſi cùm illis in Capitulo Generali ſimul inueniretur, nullatenùs poſſet in illo, iure ſuffragij frui, & ab illo ferendo eſſet, ſibi abſtinendum, adhùc tamen eligibilis eſt, licèt eius electio ex fratrum interuentu fruſtratoria reddenda ſit.

Probatur hoc, nam quilibet ex ijs, qui vtriuſque ſuffragij iure fruuntur, eligibilis eſt, non ſolùm de iure, ſed etiam ſpeciali lege, cuiuſque Vniuerſitatis, ſeù Collegij, aut Religionis, niſi ab eodem iure, ſeù legibus peculiari aliqua de cauſa impediatur. Modo hæc talis electio ex interuentu fratrum, neque de iure communi, neq; de municipali prohibetur, vt ſuppono, ergò ſimpliciter licita eſt; Quod verò in materia electionis ſit quilibet eligibilis, niſi ſpeciali cauſa repellatur, docuit poſt Hoſtienſ. in ſumm. de elect. & alios Cucc. Inſt. Canon. rit. de elec.

Confirmantur ſupradicta ex argumento negatiuo, ſi in Conſtitutionibus talis communitatis, nihil de hoc eſſet ſancitum, talis eligibilis eſſet, va-

leret enim dicere, multa de electionis conditionibus ſunt ſancita, & nunquam decernitur electionē fratris minoris eſſe inualidam, ergò præſumitur, apud legiſlatores haberi pro valida, & acceſſum tantùm ad Parlamentum eſſe illi denegatum. Certè, quod ad nos pertinet; Multa habentur in parte 3. Conſtit. cap. 1. ad electionem ritè faciendam pertinentia, nihilque de ineligibilitate minoris fratris ſtatuitur, ſed ſolùm ius ei ad ferendum ſuffragium denegatur, quaſi illud impedimentum ſit tantùm extrinſecum, non autem intrinſecè ipſam eligendi perſonam reſpiciens.

Fundatur autem hoc euidentius, ſoluta ratione, quæ poteſt eſſe vnicum contrariæ opinionis argumentum, ipſa ſcilicet finis electionis eluſio, ſi enim quis eligendus eſt, vt ſuffragium ferat, & ab hoc ferendo ſit excludendus ipſa futuri euentus conſideratio illi obeſt; Sed cùm hoc non reddat illum ineligibilem, vt probabo, deſtruitur opinionis huius fundamentum.

Quod verò iſta electio quæ, vt dicitur, viribus euacuari poteſt ex futuro euentu, non ſit nulla, probabo ex diuerſis iuris authoritatibus in materia electionis. Siquidem vera eſt iuris cōcluſio generalis, quod actus cuius validitas pendet ex futuro, non dicitur nullus, licèt veniat annullandus, Gloſ. in cap. non ſolùm, in Gloſ. Magn. circà medium de appellat. in 6. Abb. in cap. à nobis, num. 8. in fin. de elect. Patet hoc in venditione feuſti facta, reſeruato Regio aſſenſu, non enim dicitur nulla, quamuis validitas pendeat à voluntate Regis aſſenſum præſtaturi, cui liberum eſt illum denegare, Andr. in cap. Imperiali, in verbo commercium de prohib. feud. alie. per Lothar. & à voluntate contrahentium, quorum quilibet, antè Regis aſſenſum, poteſt à contractu reſilire authoritate Conſtitutionis Regni Diuæ Memoriæ. Et tamen interim contractus non dicitur nullus, quamuis poſſit ex tot capitibus annullari, vt latè Afflict. in d. Conſt. Idem prorſus dicendum in caſu noſtro nō eſſe nullam electionem eius, qui ſi eligatur, electio viribus euacuabitur, ex maiorum interuentu. Si non poteſt dici electio nulla à principio, ergò talis eligibilis eſt, quia is propriè dicitur ineligibilis, qui ſi eligeretur electio nulla eſſet, vt patet ex dictis per Hoſtienſ. & Cucch. locis citatis.

Peculiariter autem id in materia electionis eſt probandum, nimirum, quod quamuis electio ſit viribus euacuanda, adhùc tamen celebrari poteſt. Et probatur Primò, Regularis poteſt in Prælatum eligi, cap. quam ſit 18. diſt. cap. cùm dilecti de reſcript. latè per Hoſtienſ. in cap. per tuas de voto, & voti redempt. & per Abb. in cap. fin. de poſtulan. Prælat. Et tamen effectus electionis, & ipſius validitas pendet à voluntate Superioris electi, cuius licentiam ipſe, & petere, & obtinere debet, antè acceptationē, qui ſi licentiam Regulari ſubdito non præſtet viribus euacuatur electio, cap. ſi Religioſus, vbi Gloſ. & omnes notant de elect. in 6. capit. Abbatem, eodem titulo.

Secundò, Capitulo congregatum aliquibus non vocatis, ſed contemptis, poteſt eligere, nec is, quem tale Capitulum eligere intendit, ineligibilis eſt, ex eo, quia electio taliter facta, viribus euacuatur, ſi id contempti petant; cōtemptis enim non conquerentibus, valida eſt electio, cap. bonę, il ſecondo, & cap. quod ſicut, de elect.

Tertiò, Electio pendente appellatione extraiudiciali, licèt poſſit ex allegatis in appellatione viribus euacuari,

Digitized by Google

cuari, ſi appellatio procedatur, non tamen impeditur quin fiat, ipſa adhùc appellatione pendente, & probabili exiſtente dubio ex appellatione eſſe reuocandam, cap. cùm nobis, vbi Abb. num. 5. de elect. & cap. cùm veniſſet, num. 9. & 21. de reſtit. in integr.

Quartò, vitioſus aliquo vitio, in quo de facili ſolet diſpenſari, eligi poteſt, nec electio dicitur nulla, Abb. per illum tex. cap. poſt translationem, numer. 7. de poſtulat. Prælat. Et tamen quod electio ſit effectum conſequutura pendet à libera voluntate Summi Pontificis, cuius eſt diſpenſare, & libere poteſt diſpenſationem denegare.

Accedit ſupradictis, quod (ſi de noſtra Religione ſit ſermo) cùm multi poſ ſint eſſe caſus, ob quos ſeniores illi duo fratres, ſeu alter eorum, Capitulum Generale non ingrediantur, puta, mors naturalis, vel egreſſus à Religione ob ſuperuenientem dignitatem, ſiuè etiam voluntaria abſentia à Capitulo, eſto enim, quod quis Præpoſiti dignitate fungatur, adhuc tamen liber eſt in accedendo ad Capitulum, & poteſt alium ex ſuæ Domus Patribus mittere ſui vice non debet ex futuro euentu fruſtratoriam reddente electionem, ineligibilis dici ille, qui neque ex communi iure, neque ex municipali, repellitur.

Tertium, quod principaliter adducitur eſt, quod ſufficientia, vel idoneitas alicuius, ad hoc, vt dicatur eligibilis, & electio non dicatur nulla, attendenda eſt tempore electionis, cap. dudum, ibi electionis tempore, vbi gloſ. latè notat de elect. Et licèt poſtea inſufficientia, vel impedimentũ aliquod ſuperueniat, nihil de eo curandum; nam principium attendendum eſt, & nõ finis, gl. Card. Anton. de Butrio, & Abb. in cap. dudum, num. 11. Itaquè cùm in caſu noſtro tempore electionis, talis minor frater nullo iure ab electione ſit repellendus, id tempus eſt attendendum, & non illud quando ob præſentiam fratrum maiorum, erit ipſe à congreſſu excludendus. Dicendus eſt ergò eligibilis eſſe.

Roboratur idem ex alia ratione, per quam etiam, quod in contrarium adductum eſt, ſoluitur; Nam licèt omne agens propter finem agat; Et finis ſit vltimum in exequutione, primum tamen in intentione, & quando quid propter aliud fit, non id quod eſt, conſideratur, ſed id propter quod eſt, vt ſuprà dicebatur; Tamen quando actus recipit efficaciam, vel validitatem in initio, initium ſpectandum eſt, & non finis, Ità reſponderunt in huiuſmodi, Cald. Butr. & Abb. in cap. dudum. Modo electio, quæ celebranda eſt tempore celebrationis vires accipit, ergò non eſt conſideranda habilitas reſpectu finis, cui fit, ſed habilitas in præſenti tempore, etiam ſi poſtea inhabilitas, & impedimentum ſequatur.

Confirmatur dictum ex ſolemni Conſilio Cardinal. 132. quod refert, & ſequitur Felin. in cap. quoniam, §. porrò, col. penult. in fin. Vt lite non conteſt. Decidit ibi Cardinal. quod ſtante ſtatuto, ne quis ſine licentia, vltrà quindecim dies à Capitulo ſit abſens, ſi cùm licentia vltrà quindecim dies abſens fuerit, quo tempore elapſo vltrà quindecim dies abſens fuerit ſine licentia, ſtatutum locum non habet, ex quo ſufficit in initio cùm licentia abſentem fuiſſe, principium enim, & non finis attendendum eſt, quod dictum pro ſingulari reputat additio ad Abb in d. cap. dudum. Modo in caſu noſtro, cùm talis, de quo loquimur, præſenti tempore habilis ſit, iſtud eſt attendendum, & non futurum, nec priuandus iure ſuo ipſe eſt, ob ſuperuenientia

uentura impedimenta, quæ etiam ſuam habent incertitudinem.

An licitum ſit Iudici inſtruere partes, & Aduocatum ad præſentandum ſcripturas pro veritate inuenienda.

QVÆST. XLVII.

VErtitur in dubium, quid poſſet Iudex in partium litigantium inſtructione. Caſus eſt huiuſmodi. Iudex cognita veritate negotij cauſæ ciuilis, de qua coram ipſo agebatur viſo proceſſu aduertit actorem non benè fondaſſe intentionem ſuam, nō enim produxit inſtrumentum, ex quo potuiſſet rei veritas patere, & ſi tale inſtrumentu non produceretur, reus nequaquam condemnandus eſſet, ſed abſoluendus, idquè iniuſtè, atquè adeò retenturus eſſet penes ſe alienum. Quæritur modo, an talis Iudex inſtruendo Aduocatum actoris ad præſentandum tale inſtrumentum, ad hoc, vt veritas appareret, & ſecundum illam poſſet ſententiam ferre, peccauerit mortaliter inſtruendo Aduotum vnius partis.

Mortaliter peccaſſe Iudicem, ſuadetur manifeſta ratione; Nam Iudex debet iudicare ſecundum deducta in actis, & ſecundum probata in proceſſu, non autem ſecundum ſuam conſcientiam, l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. Præſiden. In quo nullus Theologorum, neque Canoniſtarum d ſcrepat. Quare illicitum erit ei alteram ex litigantibus partem inſtruere.

Secundò, talis inſtructio tendit ad vtilitatem partis priuatæ, ſed Iudex nihil debet facere ad priuatam vtilitatem, niſi ille, cuius intereſt, id poſtulauerit, vt aſſerit Gloſ. fin. communiter recepta in cap. final. de reſcript. vbi omnes Doct. & de communi etiam teſtātur Franciſcus Niconiſius in repetit. tex. in cap. quoniam contra in ſecunda parte, num. 114. de probation. & Simanc. de Catholic. inſtit. tit. de bon. hæretic. numer. 247. Pars autem nihil modo poſtulauit, circà inſtrumenti illius exhibitionem.

Tertiò, Iudicis eſt, ità ſe gerere in iudicio, vt modis omnibus procuret, ne ex alieno facto cauſam alterius faciat deteriorem, l. 1. vbi Gloſ. ff. de alienat. Iud. mutan. cauſa facta, l. vt perfectus, ff. de annali exception. ex regul. tex. in l. non debet, ff. de reg. iur. Paris de Puteo in tract. de Sindic. in verb. Iudices, nu. 28. Nauar. lib. 5. Conſilior. tit. de pęnit. & remiſſ. conſil. 23. num. 5. vt alios amittam: inſtructio autem Aduocati in beneficium vnius partis, facit deteriorem cauſam alterius. Non ergò debet permitti talis inſtructio, & ſi id Iudex efficiat, cùm ſit res grauis, & in tertij præiudicium, vtiq; mortaliter peccabit, & ad reſtitutionem damni dati parti læſę tenebitur, iuxtà regulas generales in materia reſtitutionis.

Veriorem tamen cenſeo opinionem, quæ Iudicem à peccato mortali liberat, quam probo. Primò Iudex tenetur omnibus modis laborare, vt veritas inueniatur, vt ſecundum ipſam poſſit iudicare, quod ſi non curet, tenetur in Sindicatu: ità poſt Gloſ. in l. 2. per illum tex. Cod. de edendo tenent ibi Bart. & cæteri Doct. communiter, quo ſectantur, Amedeus de Sindicatu num. 158. Iacobus de Aretio de poſitionibus in princ. §. 1. nu. 4. & Caſtald. Boncomp de Sindicatu numer. 61. qui inter tractatus legales reperiuntur.

Confirmatur, quia Iudex ex ſuo officio non

cio non ſolùm tenetur inquirere veritatem, ſed etiam curare debet, vt falſitas detegatur Canon. Deus omnipotens 2.q.1. ac tandiù debet partes, & alios interrogare, donec id fieri poſſit, nec aliquod prætermittendum eſt, quod admitti debet cap. iudicante 30. q. vlt. Cordub. lib.1.quæſt. Theolog. quæſt. 37. in prin. vbi dicit, hoc eſſe certum apud omnes.

Hinc eſt, quod ex officio tenetur interrogare partes poſt probationes, ſi velint aliquid addere, vt ex multis confirmat Niconiſius, vbi ſuprà num. 11. & Iacob. Gentil. de ordin. Iudic. num. 25.

Item ex officio tenetur inquirere innocentiam rei, non ſolùm in his, quæ ſunt iuris, ſed etiam in his, quæ in facto conſiſtunt. Ità Aegid. Boſſ. tract. de confeſſis, numer. 12. & poſt eum, & alios Rojas de hæretic. par. 2. nu. 229. quod ſi non faciat mortaliter peccabit, vt ex communi docet Sayr. Clau. Reg. lib. 12. cap. 8.

Poſtremò Iudex poteſt ſupplere de iure, & de facto, vbi vertatur periculum animæ, Hoſtienſ. in cap. bonæ memoriæ, il primo de poſtulat. Prælat. Ioan. à Capiſtran. in ſpecul. conſcien. par. 2. num. 188. ex tex. in cap. exceptionem de except. & ex alijs plures, alios Doctor. cumulat Farinac. in conſil. 35. nu. 2.

Modò in propoſito noſtro Iudex inſtruxit Aduocatum præſentare inſtrumentum ad inueniendā veritatem, ad liberandum innocentem, & ad detegendam falſitatem. Idcircò non ſolùm non peccauit, id faciendo, ſed potiùs peccaſſet mortaliter, dictam inſtrumenti præſentationem non procurando.

Nec obſtant contraria; Nam ad primum dicitur, quod tùnc Iudex debet iudicare, ſecundum allegata, & probata, quando non habet hunc modum inueniendi veritatem; tùnc enim debet priùs inquirere veritatem, & ſecundum illam iudicare, vt poſt D. Tho. docet Cordub. quæſt. præd. 37. & Sayr. dicto capit. cùm alijs.

Ad ſecundum dicitur, quod hic non procuratur principaliter vtilitas priuata, ſed veritas, ſecūdum quam poſſit, & valeat Iudex ipſe iudicare, quo caſu, etiam parte non petente, poteſt Iudex, & de iure, & de facto ſupplere; quia ad ipſum pertinet ferre ſententiam iuſtam, & ſecundum veritatem, & hac de cauſa ſupplet, etiam de facto ad priuatam vtilitatem, l. eos, §. fin. & l. Iudices, C. de appellat. Id enim Iudex ex officio ſuo tenetur facere, §. curare inſtitut. de actionibus, l. 1. & 2. C. de ſenten. quæ ſine cert. quantit. Butr. in cap. 1. per illum tex. de libell. oblation. cùm alijs congeſtis, per Niniſ. d. cap. quoniam contra in 2. par. num. 1:5. & 1:7. de probation. Roſellus in repetit. tex. in cap. quidam Epiſcopus, num. 41. & ſeq. 2. q. 1.

Imò addunt Doctor. in hoc caſu, quod ſi Iudex videat ex partis negligentia labi inſtantiam, ex quo iuſtitia poſſit non ſortiri ſuum effectum, etiam parte non petente, poteſt tali parti terminum concedere: nam debet partibus conſulere quoad ea, quæ ad iuſtitiam pertinent, & viderit expedire, ità Bar. in l. 1. C. de dilationib. & in l. 2. per illum tex. C. vt infra certum temp. Alexand. in l. debitoribus, vbi etiam Iaſ. in princ. ff. de re iudicat.

Nec obſtat tertium, quia tùnc ex facto alieno non debet fieri deterior cauſa alterius, quādo illud factum non concerneret veritatem negotij; ſed in caſu noſtro, id factum eſt ad veritatem ipſam inueniendam, & adhoc vt ſecundum ea Iudex iudicare potuiſſet, conſtabat enim illi ſecundum ſuam priuatam veritatem rem illam aliter ſe habere, & erat in tempote,

pore, ac modum habeat diligentiam adhibendi ad veritatem indagandam. Ideò ſub pœna peccati mortalis, id debebat procurare. Vndè è contrario, potiùs peccaſſet mortaliter omittendo id facere.

Concludendum eſt igitur Iudicem potuiſſe, & per alios, & per ſe admonere partem, & inſtruere Aduocatum modo, quo diximus.

In materia ſeperationis matrimonij, quoad thorum, & habitationẽ ex cauſa adulterij, an vir repetens vxorem excipientem de adulterio ſit audiendus, & pendente iudicio ſeperationis, mulier ſit deponenda in Monaſterio.

QVÆST. XLVIII.

SVpponimus vxorem paulò poſt contractum matrimonium à viro fuiſſe derelictam, vixiſſe tamen honeſtiſſimè vſque ad ſenium. Virùm è contrà luxurioſiſſimam vitam tranſegiſſe, & ex adulterio filiam genuiſſe, quod ipſemet pluries per litteras confeſſu fuit, præter publicam de eo famam, & vocem Si poſt triginta annorum ſpacium vir vxorem ad cohabitandum cùm ipſa inuitet, quæritur quid iuris, tàm in foro cõſcientiæ, quàm in foro fori.

Videtur prima facie dicendum teneri vxorem cohabitare cùm viro, ſiquidem cohabitatio connumeratur inter fructus, & onera matrimonij, ad quæ coniuges ad inuicem tenentur cap. Agathoſa 27. q. 2. & cap. intelleximus de diuor. & ſi vxor denegat cohabitationem cùm viro, ipſum ſpoliat iure ſuo, vndè antè omnia reſtituendus eſt vir, cap. ità cùm quis de reſtit. ſpoliat. Item quocunque tempore vir veniens petat cohabitationem, ſi illa ei denegetur, reſtituendus eſt, quia ex tùnc cenſetur ſpoliatus, l. cùm poſſidere, §. qui ad nundinas, ff. de acquirenda poſſeſſ. ſic in ſpecie decidit Gloſ. in cap. ſignificaſti, in verb. materiam de diuor. & cap. intelleximus, verb. ſpontanea de adulter. & eſt communis opinio Theolog. & Canoniſt. apud Sanchez de matrimonio lib. 10. diſ. 12. num. 16.

Nec exceptio adulterij impedit reſtitutionem, nam licèt adulterium ſit iuſta cauſa diuortij, cap. ſignificaſti, cap. ex litteris de diuort. Riccius in praxi matrimonial. deciſ. 236. Requirit tamen ſententiam Eccleſiæ, neque antè ipſam debet propria authoritate fieri. Nam omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, cap. 1. de reg. iur. Vndè ſicut per Eccleſiæ miniſteriũ fuit matrimonium contractum, ità & per ipſius iudicium, etiam quoad thorum, & cohabitationem ſeparandum erit, vt ſuptacitati Doctor. concludunt.

Accedit etiam, quod diuortium eſt pęna adulterij, ergò ſententiam Iudicis neceſſario requirit, ſicut in ſpecie, reſpondit Gloſ. in cap. portò in verb. ſeparate de diuort. & Hoſtienſ Butt. Cardin. Barbat. & alij relati à Sanch. loco cit. nu. 11. & ex Theolog D. Th. D. Bonau Durand. Riccardus, & alij, apud eundem, & Molfeſ. in ſumma tract. 8. cap. 14. num. 19. & ſeqq.

Confirmatur idem ex vſu Curiæ, quæ non ſolet ob adulterium tranſactum matrimonium ſeparare, quoad thorum, & cohabitationem, ſed requirit, quod in præſenti vir teneat concubinam; quia tùnc non ſolùm adeſt diuiſio carnis vxoris cùm carne

adulteræ,

adulteræ,ſed etiam probabile periculum vitæ, Molfeſ.loco citato, & in Conſuet.Neapol.parte 6.quæſt. 5.nu.55. ergò ſi vir adulter ſupponatur emendatus,& ſuppliciter expoſcat cohabitationem vxoris,omninò admittendus eſt.

Contrariam tamen ſententiam puto veriorem. Pro cuius declaratione tres pono concluſiones. Prima eſt, iuſtè vxorem excipere de adulterio viri. Secunda, virum adulterum non eſſe audiendum in petita reſtitutione lite pendente. Tertia,licitè poſſe vxorem in ſua domo cum cōſanguineis permanere, nec in Monaſterio,litè pendente, eſſe recludendam.

Prima concluſio, quod adulterium ſit iuſta cauſa diſſoluendi matrimoniū, quoad thorum,& cohabitationem, omnia iura clamant cap. ſignificaſti, & cap. ex literis de diuort. cap. Agathoſa 27. q. 1. & alibi; Idque optima ratione, nam per adulteriū diuiditur caro alterius coniugis nō autem ratione pœnę,vt dicebat gl. ſed ex ipſa natura contractus, quia rumpitur promiſſa fides, inducitur thori, & cohabitationis ſeparatio, vt optimè probat D.Hieron.in cap. dicit Dominus 32.quęſt.1.D.Tho. in 4.diſt.35.art.3.in corpor.D.Antonin.Sylu.& alij apud Couar.par. 2.de ſponſal.cap.2.§.1.itaque vſus inoleuit in Eccleſia,per adulterium diſſolui matrimonium,non quidem ſacramentaliter,vt Iudęis placebat, ſed quoad thorum, & cohabitationem Concil.Trident.ſeſſ.24. canon. 7.& 8.de Sacramento Matrimonii. Varias Rotæ deciſiones inuenies, apud Seraph.deciſ.266.& Riccium in praxi matrimoniali deciſione 236.

Procedit autem hoc tàm in adulterio vxoris, quàm in adulterio viri, vt contra Tolet. dicentem lib.7.c.25. verſ. primus eſt ob viri adulterium non poſſe diſſolui matrimonium, quoad thorum, & cohabitationem diſputat Theſaur.foro Eccleſ.c.24. num.117.

Sufficit autem ſemel fuiſſe commiſſum adulterium, nam niſi ſequatur remiſſio expreſſa,vel tacita,vel ex mutuo crimine compenſatio,potentiſſima cauſa eſt adulterium,diſſoluendi matrimonium,& Molf poſt Ricc. & alios d.c.14.nu.19. & 20. In quo cauſa adulterij differt à cauſa ſæuitiæ, ob quam etiam diſſoluitur matrimonium,quoad thorum,& cohabitationem,ceſſante enim cauſa ſæuitię,ceſſat ſeparatio,latè Guttierr. quæſt.Canon.q.28.nu.2. At emendato adultero non tenetur coniux innocens redire ad cohabitandum, quia eſt cauſa perpetua,& non temporalis, & ſufficit ſemel fuiſſe ruptam fidem, & diuiſam carnem; neque tollitur, niſi per remiſſionem innocentis, aut mutuum crimen, vt ſupradictum eſt, ſic probatur ex multis iuribus,& Doctoribus à Barboſ.in 2.parte,Rubr.ff. ſolut. matr. num 25.ex quo ſequitur,quod conſtito de adulterio poteſt coniux innocens profiteri in Religione,vt ex cap.Agathoſa citato,omnes, idquè vidimus practicatum in Illuſtriſſima Domina D.Conſtantia Piccolominea de Aragonia Duciſſa Amalphiæ, quæ viuo adultero ſolemnia vota emiſit in Monaſterio Sanctæ Mariæ de Sapientia, quod ſub regimine eſt noſtræ Religionis,ibique ſanctiſſimè dies ſuos clauſit. Innocenti quoque reſtituitur dos, & anteſatum ex regula tex.in l.contenta,§.1.C.de repud. & §. mitiores, verſic. ſi igitur Auth. de nupt. Abb. in cap. plerunque de donat. inter vir.& vxor.

Secunda Concluſio vir petens reſtitutionem vxoris, quæ excipit de notorio adulterio, non eſt audiendus etiam lite pendente. Pro-

 ba-

batur. Nam licèt maxima, maxima ſit difficultas, an adulterium ſit iuſta cauſa diſſoluendi matrimonium, quoad thorum, & cohabitationem, non expectata Iudicis Eccleſiaſtici ſententia. Et multi Doctores dixerint expectandam eſſe talem ſententiam, nec poſſe propria authoritate fieri, de quibus agunt Sanch. dicta diſp. 12. & Riccius, ac Molfeſ. locis citatis, & Genuen. in praxi cap. 27. nu. 13. Vndè fit, quod ſi vxor diuerterit à viro, cogenda eſt redire, ad hoc vt vir in iure ſuo reſtituatur, c. litteras de reſtitut. ſpoliat. Tamen quando adulterium eſt notorium, impeditur reſtitutio; Nam dolo petitur, quod ſtatim reſtituendum eſt, cap. dolo facit de reg. iur. in 6. ſic apertè decidit tex. in cap. ſignificaſti de diuort. Idem probat gloſ. in d. c. Agathoſa in verbo fornicationis, & in cap. 1. in verbo ſuſpectum, vt lite non conteſt & in c. fin. de adult. vbi Io. Andr. Anan. Card. & omnes Canoniſt. Nauarr. cap 22. num. 23. Sanch. Ricc. Ianuenſ. & Molfeſ. locis citatis. Et clara eſt iuris regula, quod ſtante notorio defectu in petente reſtitutionem denegatur ei reſtitutio, c. litteras de reſtit. ſpoliat. tùm quia reſtitutio doloſè petitur, vt dictum eſt, tùm quia ceſſat ſcandalum ſeparationis coniugum; Itaque non eſt expectanda Iudicis ſententia in notorietate adulterij, vt ſupracitati authores docent, & nouiſſimè Marius Antoninus var. reſolut. lib. 1. reſolut. 35.

Notorium autem adulterium dicitur, quando extant filij alterius coniugis, prout eſt in caſu propoſito, ità gloſ. cap. intelleximus in verb. euidentiam de adulter. Sanch. num. 13. Molfeſ. num. 45. Vndè ſicut in foro conſcientiæ ſtante adulterio etiam occulto cõiux innocens poteſt propria authoritate nocentem derelinquere, abſque tamen ſcandalo, vt omnes affirmant, & probant apertè tex. in cap. Dixit Dominus 32. q. 1. ibi, vbicunque fornicatio eſt, aut fornicationis ſuſpicio, liberè vxor dimittitur, quæ dictio liberè, nullam ſententiam requirit, dicitur enim Canon latę ſententiæ, Abb. in proprijs terminis in cap. fin. de adulter. Nauar. cap. 22. num. 23. Bellarm. de de matrim. lib. 1. cap. 14. Tiraquell. in repetit. l. ſi vnquam in verbo reuertatur, num. 138. C. de reuocand. donat. ita idem dicendum in foro externo, ſtante notorietate adulterii.

Notorium præterea æquiualet ſententiæ, gloſ. in d. cap. intelleximus. Item notoria cognitione non egent Innoc. c. ex parte de verb. ſignif. Item in notorijs ordo iudicij non ſeruatur, cap. ad noſtram, il terzo de iur. iuran. Et ordo eſt ordinem non ſeruare, Bald. d. c. ad noſtram, & propterea in notorijs fertur ſententia contra abſentem, & inauditum, cap. cum olim ibi, licèt abſenti de re iudic. latè Dec. conſil. 544. incip. Sereniſſimus Imperator.

Confirmatur Concluſio ſupradicta. Si licitum eſt innocẽti ſtante notorietate adulterij non aſpectata Iudicis ſententia diuertere à nocente, vt dictum eſt, ergò eo magis licitum erit excipere de adulterio, & excipiens interim manutenenda eſt libertate, in qua reperitur, quam acquiſiuit non via iniuſta, & violenter, ſed ex culpa ipſius viri diuertentis, & adulterantis, vt optimè decidit gloſ. in cap. 1. in verb. ſuſpectam, vt lite non conteſt. Nam regulariter facilius conceditur exceptio, quam actio, l. 1. ff. de ſuperficieb. c. cum inter de except. latiſſimè Tuſch. verb. exceptio concluſ. 374.

Quod diximus denegandam eſſe reſtitutionem ob adulterij notorietatem procedit etiam ſi adulterium non ſit notorium, ſed tamen ipſa ex-

excipiens de ipſo offert probationes incontinenti ex talibus enim probationibus in continenti oblatis impeditur reſtitutio, cap. litteras §. quod ſi habeat, de reſtitut. ſpoliat. Diu. Thom. dict. artic. 3. & poſt alios Syluef. verb. diuortium. Licet autem Couar. cum alijs apud Sanchez nu. 27. contradicant, vera tamen eſt reſolutio communis arbitrio prudentis Iudicis id eſſe relinquendum, qui ex qualitate perſonæ excipientis iudicare debet, an tales probationes cum veritate offerantur probandæ, an verò animo differendi iudicium, & hoc iure vtimur, vt inquit Molfeſ. d. c. 14. n. 14. quare in cauſis huiuſmodi ſeparationis thori, in ipſo cauſæ principio Iudex interrogare debet principalem cum iuramento ad eruendam veritatem, Genuen. in prax. cap. 27. num. 15.

Porrò in caſu noſtro, omne Iudicis arbitrium in fauorem vxore innocentis eſſe debet: non enim ipſa virum dereliquit, quo caſu lex præſumeret contra ipſam, quando viro ipſam repetente, ipſa exciperet de adulterio, d. cap. literas §. ſed ſi non habeat. Verum è contra ipſa a viro derelicta fuit per longiſſimum temporis ſpatium, & maxima cum inhumanitate, & ex viri culpa, non ex ſua reperitur in poſſeſſione ſuæ libertatis, meritò itaque in ſua poſſeſſione eſt manutenenda. Nec ſcandalum ex denegatione reſtitutionis petitę poteſt adeſſe; Nam ipſemet vir ſuo ſe iure priuauit, vt optimè in terminis ponderat Molfeſ. d. c. 14. num. 51.

Tertia concluſio. Lite pendente, mulier non eſt reponenda in Monaſterio, ſed poteſt in domo proprio permanere, vbi diu cum conſanguineis vixit, & cum optima fama honeſtatis ſuæ.

Probatur primo. Nam licet vera ſit doctrina, quod pendente iudicio nullitatis matrimonij, vel ſeparationis thori, mulier in loco tuto reponenda eſt ex reg. tex. in c. cum locum de ſponſal. quod ſolet eſſe monaſterium, vt poſt Genuenſ. tradit Ricc. deciſ. 242. & nouiſsimè Campanil. in diuerſ. iur. canon. in 11. c. 3. n. 44. Tamen in caſu noſtro nulla facienda eſt mutatio; vndè prudens Iudex debet decernere, vt in eadē domo permaneat. Monaſterium enim ad inſtantiam viri eligitur, ad hoc, vt mulier in loco tuto, & honeſto habitet: ſed mulier, de qua agitur honeſtiſsimè in propria domo, cum honeſtiſsimis conſanguineis degit, nulla ergo facienda eſt mutatio. Domus enim patris, vel matris, vel fratris iudicatur locus honeſtus, & tutus, & præfertur Monaſterio ad effectum habitandi ibi, lite pendente. Aymon. Crauet. conſil. 190. n. 7. Cæſar. de Graſſ. deciſ. vnica de diuort. Anna conſ. 33. & ità fuiſſe iudicatum Romę anno 1598. teſtatur Ricc. deciſ. 242. & poſt ipſum Molfeſ. d. c. 14. n. 48. concludendum eſt itaque, multo magis permittendum eſſe mulieri, vt ibidem perſiſtat.

Secundò, in electione loci Iudex attendere debet qualitatem perſonę, vt notum eſt, & probatur ex l. 1. C. vbi pupill. educar. deb. Anna d. cto conſil. 33. Modo mulier de qua agimus nobiliſsimis orta eſt natalibus, & ad maturam peruenit ætatem, poterit ergo in propria domo permanere. Sicut ſi alter coniugum religionem profiteatur, ſuperſtes ętate prouectus poteſt in ſæculo permanere, c. cum ſis præditus de conuerſ. coniug.

Tertiò, mulier reperitur in poſſeſsione ſuæ libertatis, quia ipſa non diſceſsit, ſed à viro nunc eam repetente derelicta fuit. Ergò lite ſeparationis pendente, nihil eſt inno-

uandum, c. 1. vt lit. pend. & eo magis dùm notoriam exceptionem op ponit, & habet præſumptionem iuris pro ſe, quia ipſa non diſceſſit, ex d. cap. literas, §. quod ſi non habeat; ergò manutenenda eſt in poſſeſſione, in qua reperitur, c. cum perſonæ de priuil in 6. Cap. dec. 198. faciunt latè ſcripta per Couarr. practicar. quæſt. cap. 17.

Relinquitur ergo ex omnibus ſupradictis, in fauorem mulieris eſſe iudicandum.

De iure petendi remunerationem ob ſeruitia in bello præſtita.

QVÆST. XLIX.

Cardo difficultatis huius, in eo vertitur, vtrum remuneratio ſeruitiorum in bello à militibus prẹſtitorum, eis ex iuſtitia debeatur; nam videtur dicendum, quod ſic.

Primò, de ratione militiæ eſt, non ſolum ſtipendij ſolutio debito tempore, c. militare 23. q. 2. quod ſi Officialis, vel Dux militiæ, non ſoluat, maxima pœna punitur, l. Aguſtus, & l. excellentia, C. de erogat. militar. annon. lib. 12. Sed etiam torques, ſeù corona, quæ pro qualitate ſeruitiorum militibus conferenda eſt, c. ius militare diſtinct. 1. Igitur ſi de natura militiæ venit torques, ſiuè corona, neceſſariò debita eſt de rigore iuſtitiæ. Nam quæ ſunt de natura actus, debentur de rigore iuſtitiæ. Exempli gratia, euictio in contractu emptionis, & venditionis, quia eſt de natura contractus, etiam ſi promiſſa non ſit, debetur de rigore iuſtitię, l. non debitum, cum ſimilibus, cap. de euict.

Secundò. Denegaris concedere, quæ ſolita ſunt concedi, peccat. Nam dicitur grauare ſubditos, l. 2. ff. de cadauer. punitor. Et ſuperior, qui ſolet in certis caſibus diſpenſare, ſi in illis non diſpenſat, peccat. cap. Domino Sancto, vbi gloſ. 50. diſt. Et in tantum dicitur ſubditos iniuria afficere: probat tex. in cap. bone, & in cap. final. de poſtulat. pręlator. & in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotidiana, & æſtiua. Licèt autem non detur actio contra non diſpenſantem, conceditur tamen officium Iudicis, gloſ. in cap. & ſimilibus, & poſt Innoc. Cyn. & Anton. de Butr. tradit optime Petr. Belluca in ſpeculo Principũm, rubr. 14. verſic. reſtat, num. 3. Modo, ſolitus eſt Rex noſter, militibus benè meritis, pro qualitate ſeruitiorum, remunerationem præſtare, etiam ipſorum hæredibus, ergo non præſtando peccat. Si ergo peccat, neceſſariò ſequitur, debitum eſſe de ratione iuſtitiæ, aliàs peccatum indè committi non poſſet.

Tertiò: de ratione iuſtitiæ commutatiuæ eſt, ſtipendia debere eſſe æqualia labori. Vndè ſit, quod ſi quis conducat Operarium pro vili pretio, niſi aliqua iuſta cauſa adſit, ob quam licita ſit talis locatio, tàm vili pretio, tenetur de rigore iuſtitiæ ad præſtandum alia pro compenſatione laborum. Idquè ex rigore iuſtitiæ, vt poſt Nauar. probat latè alios allegando Cordub. quæſt. 30. Certum autem nunc eſt, comparatione laborum, quos ſubeunt, & periculorum, quibus ſe exponunt nonnulli ſtrenui milites pro ſuo Rege, viliſſimum eſſe illud ſtipendium, quod ab ipſo

ipſo accipiunt. Tenetur itaque Rex non ſolum ex debito gratitudinis eos remunerare pro acceptis ſeruitijs, vt benè probat D.Thom. 22. quæſt. 186. artic. 3. & 4. Sed etiam eſt debito iuſtitiæ commutatiuæ.

Hæc ſunt, quæ affirmatiuam ſententiam probant. Negatiuam verò ego ſequor, vti veriorem. Ad quam probandam, hoc eſt fundamentum. Militem ratione officij ſui, teneri eſſe ſtrenuum, atque ad labores impauidum, & ad pericula quæcunque ſubeunda paratum. Patet ex ipſo nomine militiæ; quam aliqui duritiam dictam volunt obdura, quæque militi expetenda, & expectanda. Doctores, ff. de Inſtitution.de militar. teſtamen. Vndè tenetur,non ſolum Dominum ſuum, ſed ipſum Ducem belli armis, immò cum periculo vitæ defendere, & ſi ipſum deſerat, punitur l. 3. §. final. & l. omne delictum, ff. de re militar. Multæ ſunt leges militiæ, de quibus latè in dicto titulo de re militar. Ioann. de Lignano. Marr. Garat. & Bellin. tractat. de bello, & de re militari. Nequè enim vulneratus, poteſt à ſignis diſcedere ſine licentia, aliàs grauiter punitur, Bald. in l. final. in princip. Cod. quibus non obijc. longi temporis præſcriptio. Cephal. conſil. 1[illegible]. libro primo. latè Thomas Actius tractat. de ludo, Scacchor. quæſt. 6. in princip. Et proprium eſt militum, vitam pro Dominorum defenſione amittere, acquirendo eo modo ſummam gloriam, vt ex § primo,Inſtitution. de excuſation. tutor. tradit Actius dicta quæſtion ſexta. Si itaquè tàm ſtrictæ ſunt militiæ leges, quibus tenentur milites obedire, & puniuntur, niſi illis obediant, ſequitur neceſſario, militem ſtrenuè decertantem, ad id teneri ratione profeſſionis, & militiæ ſtatutorum, ex quorum tranſgreſſione non ſolum opprobrio pateret, ſed etiam pœnæ reus efficeretur, vt dictum eſt.

Facto hoc fundamento, quod teneatur miles pro Domino ſtrenuè pugnare, quod cùm exequitur, non rem inſolitam facit, ſed ſuæ profeſſionis obligationem adimplet, ſequitur clarè ex Iuriſtarum, & Theologorum opinione, illi nihil de rigore iuſtitiæ deberi. Nulla enim merita importare poſſent remunerationem, quando quis id agit, quod ratione aliqua agere tenebatur. Vt alios allegando, latè tradit Tiraquellus in repetitione, l. ſi in quam, in verbo donationis largitas, numer. 73. & in materia, de qua loquimur Afflictus deciſion. 307. Legendus etiam Molina de contractibus diſputation. 292. verſic. alterum, qui loquens de ſeruitijs præſtitis à filio patri, & à vaſſallis Domino, afferit, abſquè vitio,talem remunerationem omitti poſſe.

Secundo, idem probatur. Nam ſi miles, vtique ſtipendio certo, & conſtituto militauit, ac poteſt Dominus, optima ratione illi dicere Nonnè ex denario conueniſti mecum? & ſicut militi equum, vel arma in bello amittenti, etiam ſine dedecore, quando ſtipendio militat, non tenetur Dux exercitus pretium illi reddere, quia frequens eſt in conflictu talia amittere; Innocentius in capit. ſicut, il terzo de iure iurando, Martin. illa quæſt. 6. tract. de belllo, multò minus illi remuneratio debetur.

Ter-

Tertiò, quæ in Principis arbitrio ſunt, non tenetur ipſe, iure neceſſitatis tribuere, l. non quicquid, ff. de vendit. l. apud Iulianum, ff. de legat. 1. Modo licèt torques, & coronæ de iure militiæ ſint, tamen illas non tenetur Rex ſtipendiarijs militibus tribuere, vt Ioan. de Lignano, & Martinus in dictis tractatibus de bello tradunt, in 16. tomo tractat. legat. ergo multò minus remunerationem aliquam.

Quartò, ad idem facit authoritas Sacri noſtri Neapolitani Conſilij Nã tempore Afflicti fuit per Sereniſſimum Regem huius Regni petita conſultatio à ſuis Conſiliarijs, num ad aliqua remuneratoria teneretur cum quodam vaxallo ligio, qui multa ſeruitia in obſequium prædeceſſorum Regum, & Regni tuitionem exhibuerat, deque Regis ingratitudine conquerebatur, quod nulla ſibi in remunerationem data eſſent beneficia, num, inquam, ad aliquid ipſe teneretur? & fuit per totum Sacrũ Conſilium reſponſum ad nihil Regem teneri. Vide Afflict. dec. 307.

Corroborantur iſta ex communi Theologorum reſolutione aſſerentium, illa deberi de rigore iuſtitiæ, quæ vel in promiſſione antecedenti, vel in pacto aliquo ſunt firmata, vt latè Suarez in opuſculis de auxilijs gratiæ. Hic autem prætenſa remuneratio, neque in promiſſione aliqua, neque in pacto præcedenti fundamentum habere poteſt. Ergo nequaquam debetur ex debito iuſtitiæ.

Non obſtant allegata pro prima opinione. Ad primum enim dico non eſſe de intrinſeca ratione militiæ coronam, aut torquem, ita vt militia dici non poſſit, niſi adſit, ſicuti eſt euictio in contractu emptionis, & venditionis, ſed in eo tantum ſenſu dicitur ad militem ſpectare corona, eo quòd ſoleant aliqui Principes benemeritis militibus, coronas, ac retributiones exhibere; quod tamen, Principibus obligationem non inducit erga ſtipendiarios milites. Vide Bellin. d. tract. de re milit. p. 6. tit. 4.

Secundum de ſolito, non obſtat: nam quæ ſunt meræ facultatis non præſcribuntur, neque ad illa facienda adeſt obligatio, etiam ſi per mille annos fierent, l. quominus, ff. de fluminibus. Neque paritas de diſpenſatione obſtat, in qua dicitur, quod ſuperior non diſpenſando in ſolitis diſpenſare, iniuria ſubditum afficit: nam aliud eſt loqui in diſpenſatione, in qua nihil à ſuperiore aufertur, ſed tantum rigor legis relaxatur. Aliud verò eſt, in quo de donatione, in qua proprium patrimonium diſpenſatur. Cùmque nemo donari cogatur, nõ poteſt dici, ex eo, quòd ſolitus ſit donare Princeps, vti ſuã regiam magnificentiam decet, idcircò ſemper, & cuilibet donare teneatur. Reſpondetur etiam, & aliter, quod ſolita ſeruitia, non poſsũt dici iuſta cauſa remunerationis; nã cùm ad illa præſtanda teneatur miles, non ſunt cauſa ſufficiens, vt Rex ſuper erogationem præſtare teneatur.

Tertium de compenſatione vilis ſtipendij ſoluitur, diſtinguendo duplicem caſum: nam quandoque quis exhibet ſeruitia vili pretio, ſub ſpe maioris mercedis conſequendæ, tunc enim, ſiue Domino fuerint nuntiata illa ſeruitia, ſiue non adſit conſuetudo nuntiandi, tenetur Dominus pro illis ſeruitijs vſque ad cõdignam mercedem ſatisfacere, niſi ex multitudine ſeruorum vileſcant eorum opera. Aliquando vero, præſtat quis ea ſeruitia vili pretio, ſub ſpe recipiendi poſtea aliqua dona. Et tunc non tenetur Dominus aliquid donare, cùm nullum iuſtitiæ debitum interueniat: licèt conue-

niens

niens ſit, in aliquo, beneuolos ſeruos recognoſcere. Vt optimè Corduba d. q. 30 & hic eſt propriè caſus noſter: ſeruiunt enim milites Regi, vili ſtipendio ob ſpem recipiendi maiora. Firmum ergo ſit, Regem ex iuſtitia non teneri.

Stante hac reſolutione quæri poteſt, num prætenſa talis remuneratio, ſit pretio æſtimabilis? Et reſpondetur quod ſic ex tex. iuncta gloſ. in l. omnimodo, §. imputari, C. de inofficio. teſtam. vbi pretio æſtimatur, non ſolum militia, ſed etiam ius conſequendi aliquid, poſt mortem militis ex cauſa militiæ.

Vlterius quæri poteſt, an Monaſterium ſuccedat in hoc iure? & dico, quod ſic. Nam regula eſt, Monaſterium ex perſona Monachi ſuccedere in omnibus, quæ Monachus prætendere poſſet, niſi ſpeciali aliqua diſpoſitione excludatur, auth. ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccleſ. vbi latè Bart. c. in præſentia, vbi omnes Canoniſtæ, de probat. & licèt Cyn. dicta auth. ingreſſi teneat Monaſteriũ non ſuccedere in iis, quæ iure ſanguinis debentur, tamen dico, quod data, & non conceſſa opinione Cyni, de qua non diſſero, hoc ius, vt infra dicam, non tranſit ad hæredes iure ſanguinis.

Petes, an hoc ius ſit ceſſibile, etiam extra familiam? Reſpondeo affirmatiuè: nam omne, quod eſt tranſmiſſibile eſt etiam ceſſibile, l. ex pluribus, ff. de adminiſtr. tutor. l. quod ſi in diem, §. Iulianus, ff. de petit hæredit. & hæc regula procedit affirmatiuè, & negatiuè, Pontan. in tract. de ſpolio c. 13. n. 13. tomo. 14. tract. at hoc ius eſt tranſmiſſibile ad hæredes, vt notum eſt, ergo & ceſſibile ad quemlibet. Confirmatur, nam etiam officium Iudicis, & ea, quæ officio Iudicis debentur, ſunt ceſſibilia. Tiraquell. de retract. lignag. §. 26. gloſ. 3. n. 74. ſed hæc prætenſa remuneratio (dato quod deberetur) officio Iudicis debetur ergo ceſsibilis eſt. Accedit quod licet ſpes premiorum conſequendorum pro corona obligari non poteſt, l. C. quæ res pignor. oblig. poſſ. nec pro tali cauſa authoritate Iudicis exequutio ſit, l. ſtipendia, C. de excuſat. rei iudic. Id tamen non procedit in ſubſidium, l. commodis, ff. de rè iudicat. Experientia prædicta omnia roborantur: noſtris enim tẽporibus ſcimus Catenam Regium Collateralis Conſilij Regentem, in ſuo vltimo teſtamento, rogaſſe Inuictiſsimum Regem Philippum, vt pro præſtitis Maieſtati ſuæ ſeruitijs, aliquam remunerationem exhibere dignaretur erga Iulium Palermum, cui poſtea ex Regia liberalitate, ob eam cauſam collata fuit dignitas Conſiliarij. Tantundem factum eſt cum vxore Alphonſi Ximenez Regij Conſiliarij, ſupplicantis in ſuo vltimo teſtamento aliquid ei pro ſeruitijs ſuis impendi: nec deſunt alia exempla quotidiana, ſed hæc ſatis eſſe poterunt.

Dubium autem eſſe poteſt, an ſi Monaſterium, quod (vt diximus) ſuccedit in hoc iure, cedens illud, incidat in pœnas Bullæ Clem. VIII. prohibitæ largitionis munerum? & quidem licèt prædicta Bulla prohibẽs largitionis munera, & etiam quamlibet donationem de redditibus, fructibus, eleemoſynis, ſubſidijs certis vel incertis, ordinarijs, vel extraordinarij, &c. compræhendat gratuitam remunerationem alicui faciendam, cùm donationem ſapiat talis remuneratio, & indubitatum eſt, ſi aditio hæreditatis per Monaſteriũ facta ſit, vt latè tradit Soccin. conſ. 53. viſo inſtrumento vol. 3. Phanucius de lucro dotis gloſ. 8. in tex. ibi vit, num. 17. & 18. Franch. dec. 14 In caſu tamen noſtro, poſſe fieri abſquè violatione Bullæ Clem.

Papæ,

Papę, mihi perſuadeo ex ipſa rei natura, quia cum ſupra nos probauerimus, hanc prætenſam remunerationem, non eſſe debitum de rigore iuſtitiæ, ergo nullum ius formatum, nec ſpes in ſoliditate iuris fundata ceditur, & proindè nihil à Religione, ſeù Monaſterio aufertur te, aut ſpe probabili. Et cùm totum negotium, à voluntate hominis pendeat, quę à legibus impoſſibilis iudicatur, & proindè nullus poteſt aliquid de ea, ſibi promittere, vt optimè poſt alios probat Andr. de Iſernia in c. Imperiali, in verbo commercium, de prohib. feud. alienat. per Lotharium, ſequitur, talem ceſſionem abſquè ſcrupulo fieri poſſe. Accedit, mentem Pontificis in illa Bulla fuiſſe, ne bona Eccleſiæ per tales largitiones diſſipentur Quæ ratio, vt vidimus, hic omninò ceſſ t, ex eo, quia ius iſtud ex debito iuſtitiæ non debetur.

De poteſtate Summi Pontificis ad diſpenſandum ſine cauſa ſuper pluralitate beneficiorum incompatibilium.

QVÆST. L. ET VLTIMA.

Quæ beneficia dicantur incompatibilia. Cap. I.

SVpponendum eſt ex ſacrorum Canonum, ac Tridentini Concilij decretis, quamlibet Eccleſiam ſuũ debere habere Paſtorem, cap. cum non ignores de præbend. eo quod inconuenientia maxima ſit, vnum pluribus Eccleſiis præeſſe cap. ad hęc de præbend. cap. de multa cum ſimil. eod. tit. cap. dudum, il ſecondo de elect. Triden. poſt Conſtit. Ioan. XXII. incipien. execranda, de pręben. latè id exagerat ſeſſ. 7. cap. 2. & ſeſſ. 24. cap. 17. & alias.

Rationes quibus Canones, & Concil. id probarunt, plures aſſignari poſſunt: inter quas non debet cenſeri poſtrema, quod beneficium propter officium, ſacrorum adminiſtrationem, & animarum lucrum conceditur impoſſibile autem eſt, eandem perſonam duobus locis, idem miniſterium exhibere poſſe, vt in d. cap. ad hæc, cum alijs iuribus allegatis; Ac item, quia ſicut incongruũ eſt, quem duas vxores eodem tempore habere, ita & duas Eccleſias, quod benè proſequitur Ancharan. in d. c. ad hæc. Videndus eſt Rebuff. in praxi beneficior. tit. de commenda, num. 10. & ſeq & tit. de diſpenſat. ad plura benefic. & Abb. in repetit. cap. extirpandæ, §. qu a verò de præbend. à num 27.

Aduertendum prætereà, aliqua beneficia eſſe inter ſe incompatibilia, quæ tamen incompatibilitas de iure poſitiuo eſt, licèt videatur etiam iuſtè fundata in quadam naturali ratione, atque morali, & œconomica probant tex. in cap. quia in tantum, & in cap. de multa de præben. cap. nonnulli de Clericor. Reſident. Nam ſecundum iuſtam rerum diſpoſitionem, & equam bonorum Chriſti diſtributionem, C. nam beneficia, bona Chriſti dicuntur, cap. cum ſecundum Apoſtolum de prębend. incompatibilia dicuntur plura beneficia in vna perſona. Vide Abb. & Rebuff loc. cit.

Incompatibilitas autem beneficiorum, multipliciter contingit. Primò, quando per aſſecutionem vnius, alterum vacat, vt ſuccedit in dignitatibus, nam vna vacat per aſſecutionem alterius, cap. quia nonnulli, de cleric. non reſiden Secundò, in perſonatibus, & officijs d. cap. de multa,

ta, quare non poteſt vnus duobus Monaſterijs, tanquam Abbas preeſſe, cap. vnum 21. q. 1. cap. fin. de religioſ. domib. Tertiò in omnibus beneficijs, qualiacunque ea ſint, ab eo, qui in Epiſcopatum electus eſt, poſſeſsis; ſtatim enim, ac poſſeſsionem ceperit, priora beneficia vacant, vel elapſo tempore trimeſtris conſecrationi preſixo, c. cùm in cunctis, §. cùm verò, de election. vbi Abbas, & omnes. Quartò, Parochiales Eccleſię, & cætera beneficia curata, incompatibilia dicuntur dicto cap. de multa, ſicut ſunt plures Eccleſiæ Epiſcopales, de quo latè Tridentin. loco citato. Quintò plures Eccleſiæ commendatæ perpetuò, incompatibilia beneficia dicuntur, nam de iſtis commendis iudicatur, vt de cæteris beneficijs, vt in Trident. loco citato. *Sextò*, plures Vicariæ perpetuæ, ſe inuicem non compatiuntur Clement. vnica, de offic. Vicar. Septimò, beneficia ſimplicia reſidentiam requirentia, incõpatibilia cenſentur, Hoſt. & alij in dicto §. quia verò. Octauò beneficia ſimplicia in eodem tecto conformia, dicuntur omninò incompatibilia, cap. litteras, vbi glo. de conceſſ. præbend. glo. & Doctores in Clement. gratiæ, de reſcript. Vndè fit, diſpenſationem ad plura beneficia, ſiue ſimplicia, ſiuè curata, nunquam habere locum in beneficijs conformibus, ſub eodem tecto: quia ſumus in materia odioſa, Ægid. Bellamer. & Abb. in dicto §. quia verò. Alijs etiam modis poſſunt beneficia dici incompatibilia. Sed vide Rebuff. loco citato.

Probatur poſſe Papam eo modo diſpenſare.

Cap. II.

HActenus explicauimus, vnde dicantur beneficia incompatibilia; nunc explicãdum eſt, quid Papa poſsit permittere, diſpẽſando ſuper eorum pluralitate.

Vt autem certa ab incertis ſecernamus, ſciendum eſt, indubitati eſſe Iuris, Papam poſſe ſuper eorum pluralitate diſpenſare. Probant hoc manifeſtè Iura in c. dudum, il 2. de election. c. de multa, de pręb. in c. 1. de conſuet. in 6. c. ordinarij de offic. ordin. in 6. & in c. propoſuit, de conceſſ. præben. in quibus Iuribus ſtatuitur pleniſsima Pontificis authoritas, & in ſpecie in beneficijs. Et ſolent, vt plurimum tres cauſæ aſsignari, ad multiplicandum in vna perſona plura beneficia incompatibilia, nempè neceſsitas, euidens vtilitas Eccleſiæ, & præeminentia qualitatis ſcientiæ, vel meritorum illius, cui beneficia conceduntur, d. cap. de multa.

Dubium autem eſt, vtrum nulla exiſtente cauſa, ſed ex ſolo voluntatis ſuæ beneplacito, poſsit Summus Pontifex plura beneficia incompatibilia, eidem conferre, Iuri communi diſpenſando.

Duæ ſunt Doctorum ſententiæ, altera affirmans, altera negans. Pro affirmatiua, nempè ſufficere ſolam Pontificis voluntatem, citatur Innocent. in c. cùm ad Monaſterium de ſtatu Monachor. & gloſ. in c. dudum, il 2. de elect. & in d. c. de multa.

Eee Fun-

Fundaměta huius opinionis hęc sũt. Primò, multiplicitas beneficiorũ in eadem perſona, eſt de Iure poſitiuo prohibita, c. quia nonnulli, de cleric.non reſident. c.cùm non ignores, & c.quia in tantum, de præbend. Sed Iure poſitiuo Summus Pontifex non ligatur, imò ſupra ipſum eſt, c.propoſuit, vbi gl. & omnes, de conceſs. præben. ergo.

Secundò, Summus Pontifex, liberã, atq; ampliſsimã habet poteſtatem in beneficiorum diſtributione, c. 2.de præb.in 6.omniaq; beneficia ei dicuntur manualia, Dominic.à S.Geminian.in cap. ſi gratioſè de reſcript.in 6.latè Felin. & Dec.in c. quæ in Eccleſiarum de conſtit. ſed non poſſe vni plura beneficia concedere, liberæ eius poteſtati prorſus repugnat.

Tertiò, qui liberam habet diſponendi facultatem, aliorum cõſenſum, vel conſilium, requirere non tenetur, glo.in cap.dudum, verſ.qui liberè, de ſepult. ergo idem in requiſitione cauſæ dicendum eſt; nã valet argumentum, de re ad perſonam, & è contra.

Quartò, poteſt Summus Põtifex, beneficiatum priuare beneficio etiã ſine cauſa, gloſ.in c.per principalem 9.q.3.nam ſola voluntas ſufficit, gloſ.in d. c.ſi gratioſè, Paul. de Caſtr.in conſ.281. col.2. Abb. & Ant.de Butr.in cap.conſtitutus, vbi etiam gloſ.in verbo à quocũque de religioſ.domib. Dec. in c. quæ in Eccleſiarum, num.111.vbi addentes, in verbo auferre, de conſtitut.ergo multò magis poterit vni plura beneficia conferre, nam fortiùs eſt, beneficiatum beneficio legitimè poſſeſſo priuare, quàm vni, plura, ſine cauſa, ſed ex ſola voluntate concedere.

Quintò, Summus Pontifex diſpenſat cum cauſa, in Iure diuino Abb. in cap.non eſt, de voto, Felin. & Dec.in d. cap. quæ in Eccleſiarũ, & de communi opinione teſtatur Gratus conſ.1. 2.vol. num.31. ergo ſine cauſa Ius poſitiuum tollere poteſt, quo ſolo, multiplicitas beneficiorum in eadem perſona reprobatur.

Sextò, quod ab Eccleſia toleratur, licitum putandum eſt, & ſine peccato fieri, vt poſt multos alios docet Nauarr.in ſumma cap.17. nu. 195. ſed paſſim videmus Summos Pontifices, extraneis, nedum ſibi ſangnine coniunctis, plura, & plura beneficia conferre, non ergo ij ſunt condemnandi.

Sententia Negatiua aſtruitur.

Cap. III.

NEgatiuam tamen partem, cui libentiùs adhæreo, tuentur D.Tho.quodlib.9.art.15.Sylueſt. verb.diſpenſatio, num.5. Io.And. cap. de multa, vbi Abb. de præb. idem Abb.latè in cap.extirpandæ §.quia verò, de præbend.& in cap. cùm in cunctis, & in cap.dudum, de elect. Præp.in cap.venerabilẽ, qui filij ſint legitimi, Ancharan. c.cùm in cauſis, 3.notab. de re iudic. Nauar.in repet. c.non liceat, & alij.

Probatur hæc ſententia his medijs. Primò concedere vni plura beneficia, ſapit diſſipationem, vt habetur in Extrauag. execrabilis, de præbend. & latè probat Abb. in d.§.quia verò, & Rebuff. in praxi beneficiorum, titul.de diſpenſat. ad plura. At Summus Pontifex tenetur fideliter diſpenſare, & nullo pacto diſſipare bona Eccleſiæ,

cleriæ, vt iuxtà Domini dictum Luc. Duodecim. ſit fidelis ſeruus, & prudens, conſtitutus à Domino ſuper familiam ſuam, Abb. & Rebuff. loc. cit.

Secundò, Papa non poteſt ſine cauſa abrogare, ea quæ iure quidem poſitiuo ſunt introducta, ſed ratione naturali ſuadente, aut ratione à iure diuino deſumpta, neque in eis abſque cauſa diſpenſare, Diu. Thom. quodlib. 9. artic. 15. Sotus de iuſtit. & iur. lib. primo, quæſtion. 2. artic. 3. Caiet. & Syluestr. verb. diſpenſatio, Abb. & Rebuff. vbi ſupra. Nam licèt lege illa non ligetur ratione, tamen legis aſtringitur, Diu Thom. prima, ſecundæ quæſtion. . . .

Modo iſta beneficiorum multiplicitas in eadem perſona, quamuis iure poſitiuo prohibita ſit, ratione tamen naturali, & à iuro diuino deprompta prohibita eſt, quod patet in cap. quia in tantum, cap. de multa, & cap. cum non ignores, de præbend. & in extrauagantia execrabilis, de prædend. & faciunt tradita in Tridentin. de Reformation. ſeſſion. 24. & cap. 17. ſeſſ. 7. cap. 2. Ex pluralitate enim beneficiorum vni collatorum, cultus diuinus minuitur, voluntates defunctorum non adimplentur, dumquè aliqui ſplendidè viuunt, alij mendicare coguntur, quodque cæteris omnibus peius eſt, animarum ſaluti nequaquam conſulitur.

Tertiò, nequit Summus Pontifex ea, quæ mortalem continet culpam permittere, aliàs clauis erraret, ſunt enim ea per ſe mala, quod commune exioma, poſt Gulielm. Durand. & alios in dict. cap. quæ in Eccleſiarum, proſequitur Cucchus Tit. de Summ. Pontific. Huiuſmodi autem eſt, plura retinere beneficia, continet enim mortalem culpam; non ſolum reſpectu retinentis beneficia, ſed etiam concedentis, ex dictis ſupra cum Caiet. in verbo diſpenſatio, de diminutione diuini cultus neglecto fructu animarum, &c. Non poteſt ergò in hoc diſpenſare Papa abſque cauſa.

Quartò, quilibet Princeps, & aliorum Dominus, tenetur erga ſubditos æquabilitatem ſeruare, quæ iuſtitia dicitur Diu. Thom. par. 2. quæſt. 97. artic. 2. Sotus de iuſtit. & iur. lib. primo, quæſt. 7. artic. vltim. Ad quam æquabilitatem, velut etiam ex quodam pacto tenetur, eo enim ipſo, quod officium regendi aſſumit, videtur locare operas ſuas ad iuſtitiam faciendam, iura cuſtodienda, & Rempublicam defendendam, & hac de cauſa illi tributa, & redditus ſunt à ſubditis conſtituta. Molin. de iuſtit. & iur. tractat. primo, diſputat. 12. Vndè fit, vt contraueniendo ſupradictæ æquabilitati, mortaliter peccet, vt per Diu. Thom. Caiet. Sot. & Molin. locis citatis. In caſu porrò de quo loquimur, magna contingit inæqualitas, patrimonium enim Chriſti (ſic enim à Sacris Canonibus appellantur quandoque Eccleſiaſtica beneficia) non inter plures diſpenſat, ſed vni, aut pauciſſimis confert.

Quintò, infidelitatis eſt peccatum, & imprudentiæ, ſine cauſa diſpenſare in lege ob publicam vtilitatem condita. Infidelitatis quidem; quia communi bono non proſpicit, ſed ſuo, vel alterius; imprudentiæ verò, quia abſque cauſa id facit, Diu. Thomas, & cæteri ſupracitati fundati in Dominico dicto, quis putas fidelis eſt ſeruus, & prudens, & cæter. Hoc autem vtrumque manifeſtè apparet, in conceſſione plurium beneficiorum, abſque cauſa, er-

gò abſque peccato fieri nequit.
Tandem, nemo ignorat, poteſtatem Pontifici eſſe conceſſam ad ædificationem non ad deſtructionem, & ipſum debere paſcere oues verbo, & exemplo. Per eam autem conceſſionem, non ædificatur Eccleſia, ſed deſtruitur, tùm ex ſcandalis arbortis, tùm ex diſſipatione bonorum Chriſti, & ex aliorum fidelium neceſſitate, quam ſuſtinere coguntur, cæteris abundantibus, latè de his Rebuff. loc. cit.
Concludendum eſt igitur, non poſſe Pontificem abſque cauſa,& pro ſola ſua voluntate, abſque peccati labe, vni plura beneficia incompatibilia conferre.

Satisfit argumentis pro affirmatiua opinione.

Cap. IIII.

NEc in contrarium adducta, à firmata ſententia nos auertere debent. Ad Primum, enim reſpondetur, quod multiplicitas beneficiorum, quamuis ſit de iure poſitiuo, atque adeò Pontificem non liget, non enim par in parem habet imperium, & nullus poteſt Superiorem ligare, cap. per venerabilem de electıon. tamen eſt fundata in iure naturali, vt ex ſupradictis conſtat: certum autem eſt, quod quando ius poſitiuum fundatur in ratione naturali, vel diuina, ligat Pontificem, vt ex Diu. Thom. in citato artic. 15. conſtat; Vndè dixit Gloſ. in cap. nouit, in verb. quicunque, de iudicijs, quod licèt poſſit Princeps legem poſitiuam tollere, rationem tamen legis tollere nequaquam poteſt. Et aſſeritur commune axioma Theologorum, & Canoniſtarum, Principem ſupremum non ligari vi coactiua legis, ſed vi directiua.
Ad ſecundum, & tertium, quæ hic dicuntur, cautè intelligenda ſunt: quamuis enim Papa liberam habeat in beneficijs poteſtatem, non ita, id intelligendum eſt, vt de illis coram Deo, poſſit pro ſui libito diſponere abſque cauſa, ſed illud liberè ſignant ſolum, vt in eorum diſpoſitione, à nullo poſſit impediri, vt aduertit Gloſ. in Clement. dudum, verb. liberè, de ſepulr. alias diuino præcepto non obtemperaretur, paſce ouas meas. Sic etiam explicandum eſt illud, quod Papæ omnia beneficia ſunt manualia, nimirum, non excluſo verò modo, & diſpoſitione ſecundum regulas iuris naturalis, & diuini facienda. Faciunt tradita per Doctor. in l. prima, Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. Debet enim voluntas, maxima ſummi Principis, eſſe regulata: ſic in ſimili, liberam habet vnuſquiſque facultatem de proprijs bonis diſponendi, l. in re mandata, Cod. mandati, non ideò tamen poteſt prodigali largitione illa alienare, hoc enim omni iure prohibetur, l. his cui, ff. de verb. obligat. & toto titulo ff. & C. de curator. furioſ. & prodig. Eodem pacto intelligenda eſt, Gloſ. quæ docuit, voluntatem Pontificis ſufficere in beneficijs, ideſt, informata à recta ratione, & alia Gloſa, quæ tradidit, poſſe Pontificem priuare aliquem Epiſcopatu, & Beneficijs, id enim eadem Gloſ. in cap. primo, in verb. diuiſiones, 10, diſtinct. & in cap. primo, in verbo iniuſtitiam, 22. diſtin. declarauit, iuxta cauſa exiſtente, ſicut nec poteſt abſque iuſta cauſa, bona vnius

Ec-

Eccleſiæ alteri tradere,cap.de Eccleſiaſticis,25.quæſt.3. & cap. ecce,& cap.nullus,99. diſtinct. Gloſ. in verb.iniuſtitiam,Nauar.cap. non liceat. Licentia etiam data Clerico teſtandi de fructibus beneficij, cauſam requirit, aliàs peccatum committitur, Abb.cap. cum eſſes, quæſt. 5. in princip. de teſtament. Rebuff. de diſpenſation. ad plura, num.55.

Ad quintum,Gloſ.quæ adducitur ad probandum Papam pro ſuo libito poſſe aliquem beneficio priuare, cum ſimpliciter id aſſeruerit, intelligenda eſt,iuxtà alia eius dicta, de quibus ſupra, nempè accedente iuſta cauſa,quod ſi Geminian.Barbatius, Caſtr. & Decius, id etiam docuerunt, vel eodem etiam pacto ſunt intelligendi, vel ſi dictam interpretationem non patiuntur, repellenda eſt eorum opinio,& contraria tenenda,cum Cardin.conſil. 141. Felyn. in citato cap. quæ in Eccleſiarum, & Nauar.in dict.cap. non liceat, quæ maiorem habet probabilitatem. Primò, quia inter Beneficiarium,& Eccleſiam,quoddam ſpirituale matrimonium eſt contractum, cap. niſi de renunciat. & cap. licèt de tranſlat. Epiſcop. ſed Pontifex, non poteſt ſine cauſa contractum diſſoluere, Doctor.omnes in cap. 1. de probat. lege enim naturali ad contractus obſeruantiam tenetur. l. 1. ff. de pact. Secundò, Beneficium conceditur ob officium, ſed per receptionem Beneficij,& conſequenter ordinis,Beneficiarius ſe obligauit ad officium, quæ obligatio amiſſo Beneficio, non extinguitur, ergò incongruum eſt, & contra rectam rationem, aliquem abſque cauſa beneficio priuari, onere officij non liberatum. Sed ſi velimus ſuſtinere hoc dictum,Pontificem poſſe aliquem pro ſua voluntate beneficio priuare, id intelligendum eſt, etiam abſque Beneficiarij culpa, ſed iuſta tamen cauſa accedente,& ſic Ioan. XXII. Epiſcopatum Toloſanum in quinque Epiſcopatus diuiſit,erecta Toloſana Eccleſia in Metropolitanam. Vide extrauag. Saluator noſter,de præbend.

Ad quintum reſpondetur, nullam competere Pontifici poteſtatem in iure diuino diſpenſandi, ſed tantum illud interpretandi, iuxtà tradita per D.u.Thom. quolib.9. artic.25. quem omnes poſtea Theologi ſequuti ſunt, quare male infertur, poſſe illum in iure poſitiuo, fundato in naturali iure abſque cauſa diſpenſare.

Vltimum argumentum petit difficultatem illam. Vtrum tolerantia, & diſſimulatio Principis, excuſet à peccato. In qua gl. ſingularis in d. cap. quia circa, dixit, diſſimulationem haberi loco diſpenſationis, quam gloſ citat Syluest.verb lex 1. num.6. quod tamen non ab omnibus recipitur, vide Burr. Abb. & alios in dict.cap quia circa, Felyn. in cap. 1 de tregua, & pace, Couar. de ſponſal. cap. 6. ſecundæ partis, §. 10.num. 15. Nos tamen alio pacto.... occurrimus, nempè, vt in ſimili, dixit Syluest.verb votum 4. num.5 in fin. quærendum eſſe, quid de iure poſſit Pontifex facere, non autem quid de facto, malè aliquando fecerit,quod enim malè, & cum ſcandalo aliquando contingeret, non eſſet ad exemplum trahendum, & ad probandum,id poſſe de iure fieri. Vel, vtamur pro reſponſione, verbis tex.in cap. cum iam dudum in fine, de præbend. Multa per patientientiam tolerantur, quæ ſi deducta fuerint in iudicium, exigente iuſtitia non debeant tolerari.

Concluſio quam huc vſque firmauimus extendenda eſt, etiam ad facultatem teſtandi de fructibus be-

ne-

neficij, nempè, vt non poſſit concedi ſine cauſa abſque peccato. Quod non placet Couar. cap. cum in officijs de teſtamen. num. 7. ex eo, quia prohibitio teſtandi eſt de iure poſitiuo. Sed id aſſeritur ab Abb. in repetit. cap. cum eſſes, num. 38. de teſtamen. Barbar. dict. cap. cum in officijs, Philip. Franc. cap. 1. eod. tit. in 6. & alijs, & ſequitur ex dictis. Licèt enim ſit de iure poſitiuo prohibitio teſtandi, eſt tamen conſona iuri naturali, & muneri paſtorali. Eccleſia enim aurum non ob aliud vult, niſi vt pauperes alat, c. aurum 46. distinct. ergò iniuriam patitur, ſi aurum, quod ſibi debetur, ad profanos vſus impendatur. Vndè idem Barbat. in tract. de præſtand. Cardinal. par. 1. quæſt. 4. dixit, licentiam conceſſam de fructibus beneficiorum teſtandi, de diſpoſitione ad pios vſus, non ad profanos eſſe intelligendam, quod probatur, etiam Molin. de iuſtit. & iur. diſput. .... Et ſi quis diceret, licentiam teſtandi de beneficij fructibus ad pios tantum vſus, eſſe legitimam etiam abſque cauſa, verum diceret, nam eo caſu, Eccleſia non fraudatur, & Summus Pontifex videtur quaſi tranſtuliſſe in diſpenſantem per teſtamentum, voluntatem ſuam, illa bona in pios vſus applicandi. Per quam doctrinam poſſunt conciliari Abb. & Couar.

Verum ſupradicta in dubio locum non habent cum ſemper præſumendum ſit Summum Pontificem cum cauſa diſpenſaſſe, licèt illam non expreſſerit, & ſibi in hac parte credendum non dubito, cum nemini rationem reddere teneatur, & diſpenſatio in omni caſu ſemper valebit.

F I N I S.

Laus Deo, & Deiparæ ſemper Virgini Mariæ, ac Beato Caietano.

INDEX

Rerum notabilium, quæ in hoc Opere continentur.

A

ABBAS. *Abbat habet iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, vtitur mitra, & baculo. q.4.col.2.in prin.fol.7.*

Abbas in loco ſuæ iuriſdictionis, populum ſibi ſubiectum benedicit in via, prout Epiſcopus. ibid.

Abbas ſi habeat iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, nulloque Epiſcopo ſubditus ſit, iudicatur, vt Ordinarius loci, q.3. col.1. in prin. fol.8.

Abbas Commendatarius, num poſſit remittere denunciationes in matrimonio contrahendo. ibid. in med.

Abbas poteſt etiam Confeſſarios, iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habens, approbare. q.4.col.2.in prin. fol.ibid.

Abbas exequitur etiam piorum voluntates, ſicut Epiſcopus. ibid.

Abbas poteſt etiam ordines minores ſuis tamen ſubditis regularibus concedere. ibidem.

Abbas exemptus, an poſſit diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate, & abſoluere à cenſuris. ibid. in fine, & per totum. fol. 9.

Abbas non poteſt ſuis ſubditis indulgentias concedere. q 4.col.1.in med. fol.11.

Abbas an præferatur Vicario Epiſcopi, & quando teneatur ire ad Synodum. ibid. col.2. in med.

Abbas, ſiue Præpoſitus Generalis de iure communi loquendo, &c. non poteſt aliquem in Religionem admittere, neq; profeſſionem dare abſque voto, & conſenſu aliorum, ad quos ſpectat. q.4. colum.1 in prin. fol.12.

Abbas quãdo malitioſè priuat Priorẽ, poterit Prior per recurſum ad Superiorẽ, ſuccurri, & confirmari. q.21.cap.1. col.2.in fin. fol.156.

ABBATIA. *Abbatiam eſſe dignitatem, negandum minimè eſt. q.4.col.2. in fine. fol.10.*

Abbatia præſtat dignitatem, & propterea Abbas præfertur Canonicis. q.4.col.1. in med. fol.11.

ABSENS. *Abſens, & præſens, quis dicatur, q.5.cap.1. col.2. fol.12.*

Abſens non dicitur, qui parum diſtat à loco, nam cenſetur eſſe in eodem loco, & habetur pro præſenti. q.5. cap.1. col.2. in fin. fol.13.

Abſens ab Eccleſia *pro vtilitate, & negotijs ipſius Eccleſiæ, vtrum iudicandus ſit vti præſens. q.5.cap.2.col.2.in fin. f.14.*

Idem eſt in Canonicis, & Clericis, qui ſunt in ſeruitio Epiſcopi. q.5.cap.2. col.1. in med. fol.15.

Quando quis eſt abſens pro ſeruitio Eccleſiæ facit fructus ſuos. q.5.cap.2.col.1. in fin. fol.17.

Idem eſt in infirmo. ibid.

Procedit etiam in carceratis, non tamen ob turpem cauſam. q.5.cap.2.in fin. fol.18.

Idem erit in Canonico miſſo ab Epiſcopo ad viſitãdum limina Apoſtolorum. ibid. col.2. in prin.

Abſens ex iuſta cauſa num poſſit iudicari præſens, quando ſtatutum, vel conſuetudo, veram, & realem præſentiam requirit. q.5.cap.4 col.2.in fin. fol.19.

Qui caſualiter abeſt, non dicitur abeſſe. q.5. cap.4.col.2. in fin. fol.20.

Abſentes Reipublicæ cauſa, dicuntur præſentes. q.44.cap.4.col.2.in fin. fol 383.

Et ſalarium accipiunt. ibid.

Abſens pro Superioris ſeruitio, dicitur reſidens, & lucrum capit. ibid. col.1. in prin. fol. 384.

ABSENTIA. *Abſentia ex publica vtilitate, nemini debet eſſe nociua. q.5. cap.2. col.2.in fin. fol.14.*

A*bſentia vtrum admittatur, quando delinquens citatus ad informandum à Curia, fuit viſus in Ciuitate in die delicti, vel præcedenti. q.5. cap.7. col.1. in fin. fol.31. per totum.*

Ad allegandum abſentiam quilibet admittitur. q.5.cap.8.col.1. in prin. fol.32.

Abſentia terminus taxatur ad viginti milliarium iter pro ſingulo die, & in nauigatione ſolitum nauigationis. habita ratione locorũ, & tẽporũ. ibi. col.2. in fi.

AB-

I N D E X.

ABSOLVTIO. *Abſolutio à reſeruatis occultis Sum. Pontif. num competat Vicario, vt Vicarius eſt, & num poſſit Epiſcopus ſpecialiter mandare* Vicario*, vt in omni caſu occurrenti abſoluat. q. 6. cap. 8. colum. 2. in fin. fol. 56. & fol. 57. per totum.*

Abſolutiones à reſeruatis, non ſolum poſſunt extra Sacramentum concedi, ſed etiam diſpenſationes, quæ à ſacra Pœnitentiaria alicui Confeſſario *S.T. Magiſtro, vel Canonum Doctori ab Ordinario loci approbato, pro foro conſcientiæ cõmittuntur. q. 6. cap. 9. colum. 1. in med. fol. 61.*

Abſolutio in foro conſcientiæ poteſt ſuffragari, nã poterit taliter abſolutus ab amico Iudice *tolerari, & haberi pro abſoluto. q. 8 cap. 5. col. 2. in fin. fol. 79.*

Abſolutione ſimpliciter data, cum iuramẽto, & præſtita cautione de aliquid faciendo infra certum tempus ſi abſolutus non adimpleat non ſtatim reincidit in excommunicationem. q. 9. cap. 3. col. 2. in med. fol. 89.

Abſolutio iuramenti regulariter conceditur ab Epiſcopo. q. 10. col. 1. in prin. fol. 93.

Abſolutio ab excommunicatione cum reincidentia, ſiue à ſententia hominis, ſiue iuris, ex iuſta cauſa introducta fuit. q. 9. cap. 1. col. 1. in fin. fol. 86.

An poſt abſolutionem, cum reincidentia requiratur noua culpa ad excommunicationem incurrendam. q. 9. cap. 2. col. 2. in med. fol. 87. & ibid. col. 2. in med. fol. 88.

Abſolutus cum reincidentia eſt verè abſolutus, tenetur tamen comparere pro ſatiſfactione, &c. ex cauſa noua inobedientiæ reincidit. q. 9. cap. 3. col. 1. in med. fol. 90.

Abſolutio cum reincidentia, præter articulum mortis, non poteſt dari, niſi ab habẽte ſimplicem authoritatem abſoluendi. fol. ibid. col. 2. in fin.

Abſolutio, cum reincidentia à ſentẽtia ſuffraganei poteſt concedi ab Archiepiſcopo, pendente appellatione. q. 9. cap. 4. colum. in prin. fol. 91.

Abſolutus à culpa in foro pœnitentiali poteſt puniri à Iudice in foro contentioſo. q. 8. cap. 5. col. 1. in fin. fol. 79.

Quandoquis abſoluitur à cenſura, non abſoluitur à culpa, ſeu peccato ob quod in cenſuram incidit, ſed à vinculo illo, quo ratione ſententiæ, ſiue iuris, ſiue ab homine ligabatur. q. 8. cap. 6. col. 2. in fin. fol. 82. & 83.

Abſolutus de crimine non poteſt iterum de ipſo accuſari, & puniri. q. 12. colum. 2. in prin. fol. 95.

Fallit *primò in multis modis. Et primò, ſi abſolutio proceſſit ex eo, quod accuſator non erat legitimus: tunc poterit iterum ad inſtantiam legitimi accuſatoris procedi. ibidem.*

Fallit ſecundò, ſi accuſator fuerit præuaricatus. q. ibid. col. 1. in med. fol. 96.

Fallit tertiò, quando quis accuſando, ſuam, vel ſuorum proſequitur iniuriam, ibid.

Fallit quartò, quando actum fuit ciuiliter, & fuit abſolutio ſequuta; nam prohibetur agi poſteà criminaliter. ibid. col. 2. in prin.

Fallit quintò in foro conſcientiæ abſolutis, nam poteſt accuſari, & puniri in iudicio. ibid. col. 2. in prin.

Fallit *ſextò, quando reus fuit abſolutus in iudicio Inquiſitionis, nam poteſt iterum per viam accuſationis incipere. ibidem col. 2. in fin.*

Fallit *ſeptimò, quando ex cauſa tranſactionis fuit finitum iudicium, nam poteſt iterum ab alio accuſari. q. ibid. colum. 1. in med. fol. 97.*

Fallit octauò, in cauſis mixti fori, nam abſolutus à Iudice vnius fori, ſi remanet locus pœnæ, poteſt ab alio puniri, ibid.

Fallit nonò, in abſoluto ab expenſis, nõ enim cenſetur abſolutus à damnis. ibid. col. 1. in med. fol. 98.

R*emittens omnem iniuriam, & violentiã, non cenſetur remittere damna litis. ibid. col. 2. in prin.*

ACCVSATOR. *Accuſator legitimus, quiſnam dicatur in hoc Regno Neapol. q. 12. col. 1. in prin. fol. 96.*

ACCVSATVS. *Accuſatus admittitur ad accuſandum accuſatorem. q. 13. col. 2. in fin. fol. 102.*

ACQVISITA. *Acquiſita quando cenſeantur ex propria induſtria, & quando ex alienis bonis acquiſita. q. 14. col. 1. in fin. fol. 103.*

Emptum ab aliquo, cenſetur, propria pecunia comparatũ. ibid. col. 2. in prin. f. 104.

ACTA. *Acta facta in vno iudicio, non faciunt fidem in alio, niſi inter eaſdem perſonas citatas tantum. q. 17. cap. 1. col. 2. in prin. fol. 114.*

Acta facta coram arbitro, non probant coram Iudice. ibid.

Acta facta coram Iudice Laico, non probant coram Iudice Eccleſiaſtico*. ibid.*

Acta

INDEX.

Acta ſacta coram Lsico, deſeruiunt ad informationem, & inſtructionem Iudicis Eccleſiaſtici. q. 17. cap. 1. col. 1. in princ. fol. 115.

Acta ſacta in vno iudicio, vt faciant fidem in alio, requiritur citatio partis. ibidem in med.

Acta indiciaria ſunt in duplici differentia, ſecundum Bartol. q. 17. cap. 2. col. 2. in fin. fol. 115.

Acta poſſunt comburi ex cõſenſu partium, & iudicis authoritate finito negotio per ſententiam. ibid. col. 1. in fin. fol. 117.

ACTOR. *Actor, an poſſit cogi ad deponendum vti principalis ſuper poſitionibus. q. 16. col. 2. in prin. fol. 112.*

Quando aliquis eſt examinandus vti principalis, an poſſit petere tempus ad reſpõdendum cum conſilio Aduocati. ibi. in fi. fol. 113.

An ſi examinandus conſulat ſuper reſponſionibus cum Aduocato, peccet. ibid.

Actor, qui plura copulatiuè deducit in libello, ſi vnum ſufficit, non tenetur omnia probare. q. 25. cap. 2. col. 2. in prin. fol. 214.

ACTIO. *Actio ad pecuniam conſequendam dicitur res mobilis, & proinde in ipſius alienatione, non requiruntur ſolemnitates. q. 41. cap. 13. col. 2. in fin. fol. 324.*

ACTVARIVS. *Actuarius debet acta conſeruare. q. 17. cap. 2. colum. 2. in med. fol. 116.*

Actuarij Communitatum, Epiſcoporum, vel Rectorum qui alijs præſunt, tenentur finito officio, relinquere acta in Camera officij. quæſt. 17. cap. 2. colum. 1. in med. fol. 117.

Actuarius non poteſt quis eſſe in propria patria, ſicut & cæteri officiales. q. 17. c. 3. col. 2. in med. fol. 117.

Actuarium corrumpens, punitur eadem pœna, qua corrumpens iudicem. ibid.

Actuarius Epiſcopi, *mortuo Epiſcopo amittit officium. q. 17. cap 3. col. 1. in prin. fol. 118.*

Actuarij, & ſeruientes Curiarum ſi delinquant, cognoſcendi ſunt à Curia, in qua ſeruiunt. ibid in med.

Actuarius tenetur obſeruare taxã in exactione ſalarij pro ſcripturis, cæteriſque concernentibus ad ipſius officium. quæſt. 17. cap. 4. colum. 2. in fin. fol. 118.

Actuarij, exigendo pluſquam taxatum ſtipendium, non ſolum puniuntur in foro exteriori, ſed grauiter peccant. ibid. colum. 2. in prin. fol. 119.

Actuarij poſſunt in aliquibus caſibus, tuta conſcientia plus taxato ſtipendio recipere. ibid. col. 2. in fin.

Actuarij Epiſcopi, *an poſſint accipere aliquid pro Dimiſſorijs & Beneficijs. q. 17. cap. 5. col. 1. in med fol. 120.*

ACTVS. *Actus, tunc dicitur legitimè factus, quando in ſubſtantia, & modo debitè fit. q 19. cap. 1. col. 1. in med. fol. 127.*

Ad actus validitatem tria requiruntur, Poteſtas, Voluntas, & Modus. ibid. in fin.

Actus non irritatur, ſi deueniat ad caſum, à quo incipere non poteſt. ibid. colum. 2. in med. fol. 127.

Actus conſumatus, perpetuum effectum producit. ibid. in fin.

Actus quoties non producit effectum ſuum perpetuò, ſed continet aliquam tacitam conditionem, vel cauſam, non procedit regula Actus irritatur. q. 19. cap. 1. col. 1. in prin fol. 128. & per totum.

Actus nulliter geſtus ſi deueniat ad caſum, in quo poteſt legitimè fieri, non confirmatur q. 19. cap. 7. col. 1 in med. f. 135.

Actus, qui ab aliquo eſt faciendus, validè eſt faciendus. q. 20. cap. 1. col. 2. in fin. fol. 141.

Quando aliquis actus promittitur, ſemper intelligitur de valido. q. 20. cap. 2. col. 1. in med. fol. 144.

Quando factum aliquod promittitur ad finem producendi aliquem effectum, non ſufficit ſi factum fiat, niſi tali modo fiat ibid. in med.

Qui actum nullũ facit, puniendus eſt. q. 20. cap. 6. col. 2 in med fol. 150.

Actum à ſe factum non poteſt quis iure proprio reuocare. q. 20. cap. 6. col. 1. in prin. fol. 152.

Actus, quando eſt nullus, & à iure improbatus, tunc poteſt ipſemet, qui actum geſſit, eum reuocare. q. 21. cap. 9. col. 1. in fin, fol. 174.

Actum aliquem faciens, ligatur legibus de illo actu loquentibus, q. 23. cap. 1. col. 1. in med. fol. 193.

Procedit in his tantum, quæ pendent à voluntate facientis Actum. ibid. colum. 2. in med.

Contrahens in aliquo loco, licet non ſubditus, tenetur ſeruare ſolemnitatem requiſitam à ſtatuto loci. ibidem in fine.

Actus, qui certo die, vel hora faciendus eſt, & propterea pars citatur, ſi tali die, vel

I N D E X.

hora non fiat, dicitur factus clam, & parte non citata. q.24. cap.1. col.2. in fin. fol.207.

Actus factus ex duplici cauſa, altera exiſtente falſa, num corruat. q.25. cap.1. col.1. in prin. fol.212.

Acta metu facta num ſint ipſo iure nulla, ſed ſint reſcindenda per actionem, quod metus cauſa. q.28. col.2. in med. fol.229.

Actus cenſetur factus ſecundum iuris diſpoſitionem, q.29. col.1. in fin. f.231.

Actus factus contra legem prohibentem ne fiat, eſt nullus. q.30. cap.1. col.2. in prin. fol.233. & q. ibid. col.2. in fin. f.234.

Actus nunquam redditur nullus, niſi in caſibus à iure expreſſis. q.30. cap.3. col.1. in med. fol.236.

Acta facta per Regularem exequutorem teſtamentariũ, ſi pars non oppoſuit, an valeant, q.32. cap.1. col.2. in prin. f.243.

Actus ſimpliciter geſtus non expreſſo nomine, cenſetur factus nomine illius, qui tenebatur facere. q.32. cap.3. col.2. in med. fol.246.

Actus pertinens ad Procuratorem, & Procuratorio nomine, ſi ſimpliciter fiat, cenſetur nomine vtriuſque factus. ibid.

Per actus æquiuocos, qui poſſunt ſignificare aditionem. & non aditionem, non inducitur aditio. q.35. col.2. in prin. f.255.

Actus, qui citra ius, & nomen hæredis fieri poſſunt, non inducunt aditionem. q.35. col.2. in med. f.255.

Actus, quando poteſt fieri nomine proprio, & tanquam hæres, cenſetur factus nomine proprio. ibid.

Actus aliqualiter inducentes aditionem, nõ inducitur per eos aditio, ſi præceſſerit proteſtatio de nolendo eam adire. q.35. col.2. in med. fol.256.

In actibus differentibus, vel indifferentibus, ex quibus poteſt inſurgere, præſumptio aditionis, vel non aditionis, ſtandum eſt iuramento illius, qui actum geſſit. q.35. col.2. in fine fol.256.

Actus poſitiuus aditionis, quando proceſſit, ab hæreditate, nõ cenſetur reuocatus per alios actus, q.35. col.1. in med. fol.257.

Actus, qui ſint, per quos inducitur aditio hæreditatis. ibid.

Actus in dubio præſumitur proprio nomine geſtus, quando prodeſſe poteſt agenti. q.40. col.1. in med. fol.282.

Actus, quando poteſt fieri ex duplici cauſa, cenſetur factus ex cauſa magis legitima. q.40. cap.1. col.2. in med. fol.282.

Actus fundantes poſſeſſionem, debent eſſe clari, & non equiuoci. q.40. cap.1. col.2. in med. fol.283.

Actus vnicus, an ſufficiat ad probandam quaſi poſſeſſionẽ iuris incorporalis. ibid. col.2. in fin. fol.283.

Actus vnicus ſufficit ad probandam quaſi iuriſdictionis poſſeſſionem. q.40. cap.2. col.1. in fin. fol.284. & per tot. fol.285.

Actus meræ facultatis nullum ius tribuũt, etiam ſi longo tempore fiant. q.40. cap.3. col.2. in med. fol.285. & col.2. in med. fol.286.

Actus voluntarij ſunt impræſcriptibiles. ibid. col.2. in prin fol.286.

Actus meræ facultatis longo tempore facti in fauorem piæ cauſæ, an inducant obligationem faciendi. q.40. cap.3. col.1. in fin. fol.287.

Actus vnius debet eſſe iure proprio factus, & non familiaritatis, ad hoc vt inducat quaſi poſſeſſionem. q.40. cap.3. col.2. in med fol.288. & col.1. per tot. fol.289.

Actus factus, contra iuramẽtum, an ſit validus. q.40. cap.1. col.5. in prin. fol.293.

In aliquo actu, quando requiritur certa ſolemnitas fauore alicuius, valet actus, ſi eſt vtilis, licet fiat abſque ſolemnitate. q.41. cap.24. col.2. in fin. fol.350.

Actus, qui abſque conſenſu certæ perſonæ fieri non poteſt, vrgente neceſſitate poteſt fieri, q.41. cap.28. col.2. in med. fol.364.

Actus, qui certam licentiam requirit, ſtante neceſſitate, poteſt ipſa ommiſſa, fieri, ibid. col.1. in med. fol.365.

Actus omnis ex fine iudicatur. q.46. col.2. in prin. fol.387.

Actus, cuius validitas pendet ex futuro, nõ dicitur nullus. q.46. col.1. in fin. fol.388.

Ad Capitulares actus regulariter non ſunt vocandi abſentes, q.5. colum.2. in prin. fol.21.

Actus dicitur cõtinuè fieri, etiam quod aliquod adſit temporis interuallum. q.24. cap.1. col.1. in fin. f.205.

Qui tenetur aliquid continuatè gerere, poteſt habere aliquot dies ad quieſcendum. ibid. col.2. in prin.

Actus Damnoſus, tunc propriè dicitur, quãdo proprium patrimonium diminuitur, q.27. cap.1. col.2. in fin. fol.221.

Actus iudicialis eſt, qui fit à Iudice in iuridica forma procedente, q.22. cap.1. colum.2. in med. fol.185.

Actus extraiudicialis etiam dicitur ſi interponatur Iudicis decretũ. ibid. c.1. in fi.

Actus

I N D E X.

Actus extraiudicialis, etiam Viſitatio dicitur, q.22.cap.1.col.1.in med.fol.186.

Actus extraiudicialis dicitur, Beneficiorũ quoque collatio, ibid.col.2.in fin.

In actibus extraiudicialibus, nunquam dicitur lis introducta, q.22. cap.1. col.1. in prin. fol.189.

Aliquando ex actu extraiudiciali ſit tranſitus ad actum iudicialem, q.22. cap.2. col.2.in med. fol.190.

Ab actu iudiciali, ad extraiudicialem non datur regreſſus, tenetur Iudex ceptam viam ſequi, q.22.cap.2.colum. 2.in prin. fol.191.

Actus extraiudicialis non interrumpitur per preſcriptionẽ regula triennalis, q.22. cap.3 col 2.in med.f 192.

Actus negatiuus in non faciendo aliquid præceptum, non probat quaſi poſſeſſionẽ præcipientis, q.28.col.1. in fin fol.228.

Per actum negatiuum ſuſtinendo aliquem inhabilem, vel excommunicatum, non inducitur diſpẽſatio, vel abſolutio, q.28. col.2.in prin fol.228.

Per actus pietatis non inducitur aditio hereditatis, q.34.col.2. in fin. fol.255.

Actus vtilis cenſetur, ex intentione agentium, vt puta, quia putant alienantes res Eccleſiaſticas, ad ſic vtilitatem. q.26. cap.1.col.1. in fin. fol. 222.

Quotieſcunque à lite diſceditur, cenſetur actus vtilis.ibid.col.2 in medio.

Id quod dicimus de iudicando actu vtili, vel damnoſo, applicandum eſt etiam in liquidatione iuſti pretij. q.26. cap.1. colum.2.fol.223.

Actus an ſit vtilis, vel damnoſus attenditur tẽpus, quo actus geritur. q.26.cap.2. col.2 in med f.225.

ADEMPTIO LEGATORVM. *Ademptio legatorum ſimpliciter facta, non cõprehendit legata conditionalia, neque ſubſtitutiones.q.33.cap.1.col.1. in med. fol. 247.*

Ademptio probanda eſt, vbi conſtat eſſe effectum lgatum.ibid.col.2. in med.

Ademptio ſimpliciter facta, verificatur in id, quod minus eſt, &c.ibid.in fin.

ADITIO HÆREDITATIS. *Aditio Hæreditatis difficilè probari poteſt. q. 35.col 1.in med. fol.255.*

Aditio hæreditatis cum ſit, quid facti, non præſumitur, niſi concludenter probetur. ibid col.2.in fin.

Aditionem, & non aditionem, qui poſſunt ſignificare per actus æquiuocos, non inducitur aditio.q.35.col.2.in prin.f.255.

Aditio non inducitur per confectionem inuentarij.ibid.

ADMINISTRATORES. *Adminiſtratores Vniuerſitatis, qui vulgò Sindici dicuntur, tenentur etiam reddere rationes. quæſt.38. cap.2. colum.2. in fin. fol. 263.*

Tenentur vtilia agere, & inutilia prætermittere, & cauere ab omni fraudis ſuſpitione, ideò non poſſunt bona Vniuerſitatis, vel Gabellas conducere. ibidem. & fol. 264.

Non poſſunt pecuniam Vniuerſitatis mutuare. ibid.

Adminiſtratores, ſeu Sindici non poſſunt bona Vniuerſitatis emere, ad inſtar Tutoris, nec per ipſos, nec per interpoſitam perſonam. q.38. cap. 2. colum.1. in fin. fol.264.

Adminiſtrator piorũ locorum tenetur Epiſcopo loci rationes reddere.ibid. col.2. in princ.

ADOHA. *Adoha, quæ debetur à feudatario Domino feudi, taxatur iuxtà quãtitatem redditum feudi. q.36.col.1. in fin. fol.257.*

Adoha eſt loco ſeruitij perſonalis, nam feudotarius, exiſtente bello in Regno, tenetur tribus menſibus ſuis expenſis ſeruire.q.36.col.2. in fine. fol.257.

Adoha dicitur onus primogeniti, cui feudum debetur, q.36.col.2.in med.fol.258.

Adoha, quia eſt onus feudi, debetur à feudatario in recognitionem directi dominij.q.36.col.2.in prin. fol 258.

Adoha onus differt ab onere releuij. q.36. col.2.in fin. fol.258.

Adoha non debetur eo anno, quo ſoluitur releuium q.36.col.2.in med. fol.259.

Adoha, an ſit augẽda, auctis fructibus feudi.ibid.in fin.

ADVLTERIVM. *Adulterij exceptio non impedit reſtitutionem, licèt adulterium ſit iuſta cauſa diuortij.q.48. col.2. in med. fol.392.*

ADVOCATVS. *Aduocatus dicitur is, qui in iudicio, ſuum, vel amici deſiderium proponit, vel alterius deſiderio cõtradicit.q.39.cap.1.col.1.in prin.f.271.*

Aduocatus peritus, peſſimam cauſam, facit videre bonam.ibid. colum.1. in med.fol. 272.

Aduocatus debet pro veritate patrocinari,

I N D E X.

& tunc, multa poteſt, etiam in foro conſcientia facere pro cōſequenda victoria. ibid.col.1.in fin.fol.272.

Aduocatus poteſt tuta cōſcietia dubias cauſas defendere, ac etiam probabiler contra probabiliores.ibid.col.2.in fin.fol.272.

Aduocatus in proſequutione iuſti iudicij, an poſſit induſtria vti, ſicut & milites ad debellandos inimicos.ibid.colum.1.in prin. fol. 273.

Aduocatus iniuſtas cauſas defendendo, non ſolum peccat mortaliter, ſed etiam tenetur reſtituere.ibid.in med.fol.273.

Aduocatus ſi ob negligentiam, iuſtam cauſam amittit, tenetur reſtituere. ibid. colum.1.in fin. fol.273.

Aduocatus, ſi dolo, & mendacijs faciat, ne reus pœna fiſco applicanda plectatur, quid dicendum.ibid.col.2.in med.f.273.

Aduocatus ſemper eligitur à litigante, ſed etiam in multis cauſis à Iudice. q.39. cap.2.col.1. in med. fol. 274.

Aduocatus debet patrocinari pauperibus, gratis.quaſt.39.cap.2.colum.2. in med. fol. 275.

Aduocatus pauperum, tenetur gratis patrocinari, quia ex publico habet ſalarium. ibid.col.2.in fin.fol.275.

Aduocatus vtrum ſalarium conuentum in caſu victoriæ, poſſit petere. ibid. col.1. in med. fol.276.

Aduocatus, pro ſalario non præſtito, non poteſt retinere ſcripturas.ibid.col.2.in fin. fol. 276.

Aduocatus pro patrocinio præſtito feudatario, nunquid feudum habeat obligatum. ibid.col.2. in prin. fol.276.

Aduocatum non poſſe eſſe teſtem pro ſuo cliente.q.39.cap.3.col.1.in prin. f.278.

Aduocatus, aliquando poteſt cogi ad deponendum contra ſuum clientem. ibid. colum.2.in prin fol.278.

Aduocatus reuelans ſecreta cauſa, peccat, & punitur pœna falſi.q.39.cap.4. col.2. in fin. fol.279.

Aduocatus, qui in prima inſtantia pro actore patrocinatus eſt, poſſit ne in ſecunda inſtātia pro reo patrocinari.q.39.cap.4. col.1.in prin.fol.280.

Aduocati Fiſci dignitas.q.39. cap.5. col.2. in prin.fol.280.

Aduocatus Fiſci iura ſollicitè tueri debet, non tamen calumnioſas inſtituere actiones.q.39.cap.5.col.2.in fin.fol.280.

Aduocatus Fiſcalis vbicumque adeſt Fiſci intereſſe, audiendus eſt.ibid.col.2.in fin. fol.280. & 281.

Aduocatus Fiſcalis non poteſt concedere ſaluumconductum.q.39. cap.5. col.2. in prin.fol.281.

AFFINITAS. *Affinitas infra quartum gradum, non ſolum impedit, ſed dirimit matrimonium.q.19.cap.4.col.2.in prin. fol. 131.*

Affinitatis impedimentum ſuperueniens, nō dirimit matrimonium, ibid.in med.

AGENS. *Omne agens, propter finem, agit: & finis, eſt vltimum in exequutione, q.46.col.2.in prin. fol.389.*

AGNATVS. *Agnatus, qui ex vi ſtatuti tenetur aſſiſtere contractibus, qui ab agnata fiunt, ſubſcribēdo, ſibi non affert praiudicium.q.18.col.2.in med.fol.125. & q.31.col.2. in fin. fol.241.*

ALIENATIO. *In alienatione rei pupillaris, vel minoris, ad iudicandum an fuerit læſus, attenditur tempus contractus. q.26.cap.1.col.1. in med. fol.224.*

In alienatione, vel locatione rei Fiſcalis, attenditur valor tempore contractus. ibid. col.2. in prin.

Alienatio facta à Prælato, cui Sum.Pontif. prohibuerat, ne alienaret, an ſit nulla. q.30.cap.2.col.2.in prin.f.236.

In alienatione rerum Eccleſiæ ſufficit maior pars præſentium, nec abſentes vocādi ſunt.q.5.cap.5.col.1.in prin. fol.22.

Alienatio rei alienæ, non valet, ſed ſi res illa poſt contractum fiat vendentis, ex ſuperueniente dominio conualidatur actus. q.19.cap.7.col.1 in prin. fol.138.

Alienato feudo abſque aſſenſu, ipſemet alienans reuocare poteſt, vigore Conſtitutionis huius Regni.q.21.cap.9.col.2. in prin.fol.174. & 175.

In alienatione bonorum Eccleſię requiritur vtilitas ipſius.q.26.cap.1.col.2.in prin. fol.222.

In alienatione rei Eccleſiæ, ad liquidādum iuſtum valorem, attenditur tempus contractus.q.26.cap.1.col.1.in med. f.224.

Alienatio rei legatæ facta à teſtatore, cenſetur extinctum legatum.q.33.cap.2.colum.1 in med. f.249.

Alienatio vera eſt, etiam ſi cum pacto de retrouendendo alienauerit. ibid. col.2. in medio.

Alienatio rei legatæ, cenſetur facta ex cauſa neceſſaria, & non volūtaria, ibid. col. 1.in prin. fol.250.

Si alienatio inualida fuerit, poſteà à teſtatore reuocata, legatum ademptum non reconualeſcit.ibid.col.2.in med.

Alie-

I N D E X.

Alienatio, quæ ſit ex cauſa delicti, quando, vel à iuris diſpoſitione, vel ſtatuti, non dicitur neceſſaria, ſed voluntaria. q.37. col.2.in med. fol.261.

Alienatio rerum Eccleſiaſticarum, an poſſit fieri.q.41.cap.1.col.1.in med.f.290.

Alienatio, vt rectè fiat, duo requirit, videlicet cauſam, & ſolemnitates. ibid. col.2. in prin.fol.290.

Alienatio bonorum Eccleſiæ facta cum legitimis ſolemnitatibus, cauſa tamen legitima, non exiſtente, valet.ibid.col.2.in fin.fol.290.& 291.

Alienationem rerum Eccleſiæ cum euidente eius vtilitate, validam eſſe abſque aſſenſu ibid col.2.in fine. fol.291.

Alienatio ſi fuerit facta, reſeruato aſſenſu, ſi tamen ante ipſius impetrationem tradatur poſſeſſio, cõtractus eſt nullus.ibid. col.1.in fin. fol.292.

Alienatio bonorum Monaſteriorum Regularium, tenet Conſtitutio de non alienãdis, robur ſuum, q.41.cap.3. colum.2. in med. fol.295.

An prohibita alienatione, cenſeatur prohibita hypotheca.q.41.cap 7.col.1.in prin. fol. 307.

In alienatione Eccleſiæ prophanata, an locum habeat extrauagans. q.41.cap.14. col.1.in med.fol 326.

In alienatione feudi prohibiti alienari à teſtatore, iniſtè denegatur aſſenſus. q.41. cap.15.col.1.in med. fol.329.

Alienatio facta ex cauſa vtilitatis Eccleſiæ, non ex cauſa neceſſitatis, tunc non obſtante hominis prohibitione, poterunt cum debitis ſolemnitatibus Eccleſiæ bona alienari.ibid.col.2.in fin.f.329.

In alienatione bonorum pupillarium, ſufficit licentia teſtatoris, & decreto opus nõ eſt.q.41.cap.16.col.2.in med.fol.330.

Alienatio neceſſaria non includitur in prohibitione alienationis abſque certis ſolemnitatibus.q.41.cap.23.col.1.in medio, fol.354.

In alienatione bonorum Eccleſiæ, non ſolùm requiritur cauſa, ſed etiam ſolemnitas.q.41.cap.24 col.1.in med. fo.356.

Alienatio dotis ab vxore facta abſque mariti conſenſu, an valeat.q.41.cap.24. colum. 2. in prin. fol.357.

Alienatio, quando cõſtat de notoria, & euidentiſſima vtilitate Eccleſiæ, vt puta ſi aliquid immobile Eccleſiæ, vendatur, & ſtatim vtiliores res emantur, abſque ſolemnitatibus tenet contractus. quæſ.41. cap.25.colum.2. in medio, fol.358.

Alienatio, ſi cauſa vtilitatis ob quam facta eſt ceſſet, an reuocetur.q.41.cap.26. colum.4.in med. fol.359.

Alienatio ex neceſſitate differt ab alienatione ex cauſa vtilitatis. q.41. cap.26. col.1.in med. fol.360.

Alienatio *Summi Pontificis authoritate facta nullas requirit ſolemnitates. q.41. cap.27.col.2.in med.fol.361.*

In alienatione, quando interuenit reſcriptũ Summi Pontificis, ſufficit, vt verba reſcripti ſeruentur.q.41.cap.27.col.1.in prin.fol.362.

Alienationes abſque aſſenſu, ſtante neceſſitate, faciunt pro Regularibus habentibus Superiorem in remotiſſimis partibus, &c.q.41.cap.28.col.2 in fin.f.365.

Alienatio iurium Eccleſiæ abſque ſolemnitate, an valeat.q.41.cap.29.colum.1.in prin.fol.366.

In alienatione facta à Procuratore *ſpecialiter conſtituto ad certam rem* Eccleſiæ *vendendam, in cuius* Cõſtitutione *adfuit aſſenſus, ſequuta alienatione, alia ſolemnitas non requiritur.q.41.cap.31. col.1. in prinC. fol.368.*

ALIMENTA. *Alimenta præſtita pupillis exiſtentibus in domo tutoris cenſẽtur à tutore præſtita.q.31.colum.2.in med. fol.241.*

ANNVS. Annus *probationis in Religione, an continuus, & integer eſſe debeat. q.24.cap.3.col.1.in med. fol.209.*

Annus probationis datur ad experiendas aſperitates Religionis.q.24.cap.3.col.1. in fin. fol.210.

Annus *perfectus dicitur, & completus, ſi quinque, vel ſex tantum, horæ deficiunt. q.45.col.1.in fin.& col.2.in fin.fo.386.*

Annui introitus dicuntur fructus ciuiles. q.41.cap.4.col.1.in fin.fol.296.

Annui introitus ſuper re immobili fundati, naturam bonorum immobilium ſequuntur.ibid.,col.2. in prin. fol,296.& fol. 297.

Annui introitus Eccleſiarum, quando redimuntur, ex vi pacti de retrouendendo appoſiti in Conſtitutione dictorum, tunc abſque omni ſolemnitate Eccleſia tenetur aſſentiri.q.41.cap.4.col.2.in med. fol. 297.

Annui introitus Eccleſiaſtici, *ſi non reemũtur, ſed diminuantur, vt puta, qui erant ad rationem octo pro centenario, diminuuntur ad ſeptem, quid faciẽdum.q.41. cap.4.*

Digitized by Google

cap.4. col.1.in prin. fol.298. & per totum,fol.299. & 300.

Annui introitus poſſeſſi ab Eccleſia, cũ pacto de retrouendẽdo,ſi reemantur à debitoribus, an pretium illud poſſit abſque ſolemnitatibus alienari.q.41.cap.12.colum.2.in fin. fol.322.

APPELLATIO. *Appellatio non impedit exequutionem, nec ſuſpendit iudicatum.q.22.cap.1.col.1.in prin.f.190.*

Appellatio ab admiſſione articulorũ, quia impertinentes ſunt, & defectiui, teſtificatur uno ex ſupradictis probato. q.25. cap.1.col.2.in prin.fol.212.

APOCA BANCI. *Apoca directa Banco, ſtatimque fuerit recognita habet exequutionem paratam vigore Pragmaticæ.q.18.col.2.in prin.fol.124.*

Nec contra ipſam poteſt quis audiri,niſi in vinculis,vel facto depoſito.ibid.

Nec contra ipſam poteſt quis dicere, ſua manu fuiſſe ſubſcriptam, ſed ex varijs cauſis non teneri ad quantitatem,in apoca contentam, & licet in promptu de indebito docere; fuit deciſum non eſſe audiendum,niſi facto depoſito. ibid. col. 1. in prin.fol.125.

AQVA. *Aqua quotidiana eſt,quę duci aſſiduè ſolet, ſiue æſtiuo tempore, vel hyberno.q.5.cap.4.col.1.in fin. f.20.*

Et ſi aliquando ducta non eſt, ea quoque dicitur quotidiana.ibid.

ARCHIEPISCOPVS. *Archiepiſcopus poſſit ne abſoluere cum reincidentia à ſententia ſuffraganei.q.9.cap.4.col.1 in prin.fol.91.*

Poteſt etiam in alio caſu concedi abſolutio, cum reincidentia. ibid.

ARGENTARIVS. *Argentarius recipiens mandatum ſcribendi rationes, non tenetur ratione mandati, ſed ratione ſui officij.q.31.col.1.in prin.f.241.*

ASSENSVS. *Aſſẽſus impetratus in alienatione facienda à principali, non erit ſubreptitius, ſi contractus celebretur à Procuratore q.41.cap.31. col.2. in fine. fol.368.*

B

BENEFICIARIVS. *Beneficiarius non poteſt fructiferas arbores ſolo cohærentes incidere. q.41. cap.5.col.2. in fin.fol.300.*

Beneficiarius poteſt incidere ſyluas, nemora,&c. quæ per inciſionem renaſcuntur, & dicuntur eſſe fructus.q.41.cap.5. columm.1.in med.fol.301.

Beneficiarius poteſt locare commoditatem fructuum, vltra triennium,abſque ſolẽnitatibus.q.41.cap.6. col.2. in fine. fol. 302. & 303.

Beneficiatus in percipiendis diſtributionibus magis laborat, quam in fructibus beneficij, idcircò plenius illa acquiruntur, & poteſt de ipſis liberè diſponere. q.5.cap.2.col.1.in prin.fol.16.

Beneficiatus, obtinens beneficium, quando recurrit ad Sedem Apoſt. pro diſpenſatione,& compoſitione,pro fructibus malè perceptis,non tenetur declarare diſtributiones, nec pro ipſis componere. ibid. col.2. in fine.

BENEFICIVM. *Beneficium,quod vacauit in locis vicinis Sedi Apoſtolicæ,dicitur vacaſſe apud Sed Apoſtol. & propterea reſeruatum.q.5. cap.1. col.2. in fin. fol. 13.*

Beneficia vacantia per obitum familiaris Cardinalis,quæ non paſſunt conferri abſque Cardinalis conſenſu, ſi per aliquod breue tempus abfuerit Cardinalis a Curia,ex cauſa recreationis, non conceduntur abſque ipſius conſenſu.q.5.cap.4.colum.2.in fin. fol.20.

Beneficium ad beneplacitum cõceſſum,num poſsit abſque cauſa auferri.q.21. cap.1. col.2.in prin.fol.155.

Beneficiorum quoque collatio, dicitur extraiudicialis actus.q.22. cap.1. col.2. in fin. fol.186.

Collatio beneficij, inſtitutio, vel confirmatio,poteſt etiam die feriato conferri.q.22: cap.1.col.1.fol.188.

Ad beneficia conferenda, non tenetur conferens aliquem citare.q.22.cap.1.col.2. in prin. fol.188.

Impetrans beneficium, quod dixit vacare ex capite incompatibilitatis, & quia infra annum non fuit promotus,&c.q.25. cap.1.col.2.fol.212.

Impetrans beneficium,quod aſſeruit pluribus modis vacare, non caret impetratis ſi probet vnum modum vacationis.ibid. in fine.

Collatio beneficij facta ab Ordinario, illi, cui Papa mandauerat ne conferret, eſt nulla.q.30.cap.2.col.2.in princ. f.236.

Beneficij renuntiatio ſitne facienda in manibus Prælati.q.30.cap.3.col.1.in prin. fol.238.

Beneficium non poteſt acquiri abſque Superio-

I N D E X.

perioris auctoritate. ibid. in med.
Beneficij renunciatio ſimoniacè facta, eſt nulla. ibid. in fine.
BONA ECCLESIÆ. Bona immobilia Eccleſiæ, vel mobilia pretioſa pignorari non poſſunt. q.41. cap.8. col.2. in prin. fol. 309.
Bonorum Eccleſiæ pignoratio cum legitima cauſa, & ſolemnitatibus facienda. q.41. cap.8. col.1. in prin. fol.310.
Bonis Eccleſiæ, probibitis alienari. ſeruitutes imponi non poſſunt. q.41. cap.10. colum.1. in med. fol.316.
Bona mobilia pretioſa donata Eccleſiæ, cũ pacto de ea nõ alienando, an poſſint alienari. q.41. cap.15. col.2. in prin. fol.328.
Bona mobilia, vel immobilia pretioſa Eccleſiæ, ſi ad certum determinatum vſum legata fuerint, nec etiam in caſibus permiſſis cum aſſenſu alienari poſſunt. ibid. col.1. in med. fol.329.
Bona immobilia, ſi fuerunt Eccleſiæ legata cum expreſſa facultate alienandi abſque aſſenſu, quid faciendum ſit. ibid. col.2. in med. fol.329.
Bona Minoris non poſſunt abſque decreto alienari. ibid. col.1. in prin. fol.330.
Bona ſpecialiter hypothecata, alienari non poſſunt. q.41. cap.7. col.2. in fin. f.307.
Bona Religioni acquiſita per Regularis profeſſionem, &c. alienari non poſſunt abſque ſolemnitatibus. q.41. cap.13. colum.1. in prin. fol.325.
Bona relicta pro celebratione Miſſarum, vel Anniuerſariorum, & ſi pro onere Miſſarum cenſeantur hypothecata, non tamen mutant naturam bonorum Laicalium. q.41. cap.20. col.2. in prin. f.346.
Bona Eccleſiæ alienari poſſe pro remuneratione ſeruitiorum. q.41. cap.22. col.2. in fin. fol.350.
Bona probibita alienari, poſſunt alienari ex cauſa remunerationis. q.41. c.22. col.2. in med fol.351.
Bona ſtabilia Eccleſiæ, an poſſint alienari pro colendis agris, vel colligendis fructibus q.41. cap.22. col.2. in fin. fol.352.
Bona Eccleſiæ pignorata à creditore alienari poſſe, eo modo, & forma, qua priuatorum bona pignorata alienantur. q.41. cap.23. col.1. in prin. fol 354.
Bona Eccleſiæ, an vendantur abſque ſubhaſtatione. ibid. colum.2. in fin. fol.354. & 355.
Bona Eccleſiæ ſi ſubhaſtentur, & plus offerenti liberentur facta conſignatione, & ſi maior oblatio adueniat, non reuocatur liberatio. ibid. col.1. in fin. fol.355.
Bona mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, abſque ſolemnitatibus poſſunt alienari. q.41. cap.27. colum.2. in princ. fol.362.
In bonis ſe mouẽtibus etiam procedit Paulina, cum idem ius ſit, quod in bonis mobilibus. ibid. col.2. in med. fol.362.
Bona Eccleſiæ, vti boues, hædi, oues, & ſimilia animalia poſſunt abſque ſolemnitatibus alienari. ibid. col.2. in fin. f.362.
Bona mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienari poſſunt. ibid. colum.1. in fin. fol.363.
BLASPHEMVS. Blaſphemus punitus ab Eccleſiaſtico poteſt puniri à Laico. q.12. col.2. in fin. fol.97.

C

CANDELABRVM. Candelabrum argenteum maioris valoris, an tuta conſcientia poſſit diuidi ad finem pignorandi. q.41. cap.8. col.2. in prin. fol.310.
CANON. Canon non ſoluitur ratione fructuũ, ſed in recognitionem dominij. q.23. cap.2. col.2. in fin. f.194.
Canon Eccleſiæ debitus non poteſt affrancari, quia inter immobilia connumeratur. q.41. cap.10. col.1. in fin. fol.316.
CANONICVS. In receptione alicuius in Canonicum, vel in collatione beneficij, vel præbendæ, tunc abſentes, ſi commodè fieri valeat, vocãdi ſunt, aliàs irritari poſſet receptio. q.3. cap.5. col.2. in med. fol.22.
Intruſo aliquo in Canonicatum ſupra numerum taxatum, tacentibus Canonicis, etiam, quod taliter intruſus emolumenta præbendæ exigat, non dicitur fractus numerus, &c. q.28. col.2. in med. fol.228.
CÆCVS. Cæcus, ſurdus, vel aliter impeditus num poſſit eſſe Iudex. q.19. cap.2. col.1. in prin. fol.129.
CÆMENTA. Cæmenta Eccleſiæ profanata non poſſunt ad priuatos vſus conuerti, ſed ad vſum alterius Eccleſiæ. q.41. cap.14. col.1. in med. fol.328.
CAPITANEVS. Capitaneus, vel Aſſeſſor, nullus poteſt eſſe in propria Patria, niſi ex Principis priuilegio. q.23. cap.3. col.2. in med. fol.196.
Sic etiam procedit in Magiſtro Actorum. ibidem.
Capitaneus tenetur in ſyndicatu pro delictis,

I N D E X:

ſtis,& culpis ſui ſubſtituti. q.23. cap.4. cul.1.in fin. fol.197.

Capitanei, vel Officiales alicuius cohortis, pro ſeipſis plures cartellas recipientes,an peccent.q.44.cap.3.col.2.in fin.f.381.

Capitaneus, an poſſit ſibi plures tranſitus impetrare?q.44.cap.1.colum.1.in princ. fol. 378.

Capitanei,qui prætextu infirmitatis,& debilitatis militum,non potentium conficere tot miliaria in vna die,impetrans ſibi plures tranſitus, & deinde adiunctis illis,Vniuerſitatibus, compoſitionem facientes,an peccent.ibid. colum.1. in fin. fol.378.

Capitanei impetrantes ſibi plures trāſitus, quam qui præſcripti ſunt, ratione itineris, à Regia Scriuania, an peccent. ibid. col.2.in prin.

Capitanei,hanc commiſſionem ab Officialibus Regiæ Scrinaniæ impetrantes, peccato ipſorum Officialium cooperantur. ibid.col.2.in med.

Capitaneus duplex peccatum committit, alterum in iniuſta impetratione commiſſionis; alterum in compoſitione Vniuerſitatum,ne illic commorentur.ibid.col.2. in fine.

Capitaneus accelerans iter,an peccet.q.44. cap.2.col.1.in med. fol.379.

Capitaneo, an licitum ſit cartellus accipere pro famulis,& focijs ſuis, vel pro ſeipſo abſente.q.44 cap.4.col.2.in fin. f.382.

Capitanei focijs, ſi ſint militia aſcripti,abſque tamen ſtipendio,an hoſpitia debeantur.ibid.col.1.in fin. fol.383.

Capitaneus abſens, an poſſit frui beneficio hoſpitij, & cum actu non reſideat in hoſpitio, pecuniam pro cartella recipere. ibid.col.2.in prin.fol.383.

Capitaneus pro Curiæ, ſeu Regis ſeruitio abſens,poſſitne cartellam recipere. ibid.

CAPPELLÆ.Cappella in Eccleſia,licitè venduntur,prout vſus inoleuit,& nō requiritur aſſenſus Apoſtolicus. q.41. cap.14.col.1.in prin. fol.327.

Cappellæ,ad vſum facti conceſſa, non poſſunt alijs concedi,excluſis primis,vel ipſis mortuis,&c. q 41.cap.14.colum.2.in med.fol.327.

Cappellæ,ad vſum facti,ab ijs,quibus conceſſæ fuerunt,poſſunt vendi.ibid.col.2.in fin. fol.327.

Cappellæ ad vſum facti, poſſunt vendi ad inſtantiam creditorum.ibid.col.2. in fin. fol. 327.

CAPITVLVM. Capitulum adminiſtrans Sede Vacante,tenetur reddere rationem nouo Epiſcopo.q.35.cap.4.col.2. in med. fol.269.

Capitulum congregatum aliquibus non vocatis,ſed contemptis, poteſt eligere, nec is, quem tale Capitulum eligere intendit,ineligibilis eſt.q.46. colum.2. in fin. fol. 388.

CASVS INOPINATVS. Caſus inopinatus, vel inſolitus dicitur, qui ſemel in mille annis euenire ſolet.q.21.cap.10. col.1.in prin fol.182.

Caſum inopinatum, & inſolitum, iudicandum eſſe arbitrio boni iudicis.ibid.col.2. in prin. fol.182.

CASVS RESERVATVS. Caſuum reſeruatio fit ob Charitatem, & bonam gubernationem.q 6.cap.3. col.1. in fine. fol.40.

CAVSA.Cauſa plures disiunctiuè,ſi proponuntur ad reſcriptum obtinēdum,ſufficit alteram eſſe veram.q.25.cap.1. colum.1. in prin. f.213.

Cauſis pluribus coniunctiuè narratis, quarum altera non ſufficit,omnes debent eſſe veræ. ibid.

Cauſa qualibet ſufficienter influit in effectum,& ſufficit,quod vna ſit vera.ibid. in med.

Cauſa impulſiuæ falſitas, ob quam Princeps difficilius gratiam concederet, an vitiet reſcriptū gratioſum, necne. q.25. cap.2.col.2.in fin. f.214.

Cauſa Fiſcalis non poteſt, abſque Fiſci patrono expediri.q.41.cap.24.col.1.in fin. fol. 357.

CAVSATVM. Omne cauſatum debet referri ad principium, quod eſt ipſius cauſa.q.37.col.2.in med.fol.260.

CIVIS. Acquirens ciuilitatem in aliquo loco,tenetur ad omnia,quæ ibi imponuntur.q.23 cap.3.col.1.in prin.fol.195.& q.29 col 2.in fin. f 231.

Etiam ſi ex gratia ciuilitas concederetur. ibid.

Aggregati ad Sedilia Ciuitatis Surrēti,non gaudēt de beneficiis Montium, nec Monaſteriorum.q 23.cap.3.colum.2.in fin. fol. 195.

Ciuilitas,aut nobilitas ex priuilegio alicui conceſſa,non faciat ceſſare,antiquum priuilegium. ibid.

CIVITAS. Multæ appellantur Ciuitates, quæ Epiſcopum habuerunt, licèt ad præſens eo careant. quæſt.25. cap. 1. colum.2.

INDEX.

colum. 2. in princip. fol. 219.

CITATIO. *Citandus is non eſt, cui notorium eſt nullam competere defenſionem. q.41.cap.25.col 1.in med. fol.159.*

CLAVSVLA. *Clauſula (ſatisfacta parte) quomodo intelligenda ſit. q.8. cap.5. col.1.in prin. fol.79.*

De clauſula (parito iudicato) quæ ex ſtylo ſignaturæ ſolet apponi in reſcriptis, per quam conceditur iuriſdictio, ſub conditione.q.20.cap.3.col.1. in med. f.145.

CLEMENS OCTAVVS. *Clemens Octauus in diplomate diſpenſationis Comitiſſæ Sarni, ratione ætatis, pro matrimonio contrahendo, &c. addidit clauſulam (prout de iure) q.29.col.2.in med. fol. 232.*

CLERICVS *Clericus inuitus, quãdo facultates Eccleſiæ non ſuppetunt, nullus poteſt in Eccleſia inſtitui.q.5.cap.3.colum.2.in med fol.22.23.& 24.*

Clerici non prohibentur accuſare, iure naturæ, vel diuino. ſed tantum iure humano, & ex diſpoſitione iuris Canonici. q 13 col.1.in prin. fol.102.

Clericus litigans coram Laico, tenetur obſeruare ordinaria iudicia, & ligatur ſtylo.q.17.cap.2.col.1.in med. fol.116.

Clericus non poteſt in iudicio fideiubere. q.20 cap.1.col.2.in fine. fol.142.

Clerici non dicuntur fideiuſſores idonei pro Laicis.ibid.col.2.in fine.

In hoc Regno extat Capitulum Caroli II. quo mandatur, ne publica officia Clericis deferantur. ibid. colum.1. in med. fol. 143.

Clericus litigans coram Sæculari, & ſi non ſubditus, ligatur ſtatutis illius Tribunalis quòd ordinatoria Iudicia.q.23.cap.1. col.1.in prin. fol.194.

Clericus prohibetur exercere officium Tabellionatus.q.30.cap.1.colum.2.in prin. fol.234.

Clericus in minoribus obtinens beneficium, ſi matrimonium contrahat, ipſo iure vacat beneficium.q.30.cap.3.col.2.in med. fol. 238.

Clericus litigans coram Iudice Laico, in caſibus à iure permiſſis, vti Laicus tractandus erit.q.1.col.2.in fin. fol.2.

Clericus non poteſt vti ſtatutis laicorum, niſi cum omnibus qualitatibus ſuis.q.1. col.1.in med.fol.3.

Confeſſio delicti facta à clerico coram Iudice laico, ipſo remiſſo cum actis ad Iudicem Eccleſiaſticum, ei nõ obſtat. q.20. cap.6.colum.2. in princip. fol.151.

CLERICI REGVLARES THEATINI. *Clerici Regul. Theat. sũt capaces proprietatis in communi. q.41. cap.3. col. 1.in princ. fol.296.*

Clerici Regul. Theat. à poſſeſſione immobilium voluntariè ſe abſtinent, vt promptius, ac liberius Chriſti paupertatem imitentur. ibid. fol.296.

Cler. Reg. Theatini non comprahẽduntur in decreto prohibitionis alienationis bonorum immobilium.ibid.fol.296.

COLLATIO BENEFICIORVM. *Collatio beneficiorum præſcriptam habet ætatem, pro qualitate cuiuslibet beneficij.q.19.cap.7.col.2.in fin.f.135.*

Collatio beneficij facta non habenti legitimam ætatem, nulla eſt.ibid col.2.in fin.

Defectus ætatis in vna die annullat collationem beneficij. ibid. col. 1. in med. fol.136.

COLLATIO CANONICATVS. *Collatio Canonicatus facta ab Ordinario ex duplici cauſa, vna exiſtente falſa, collatio ſuſtinetur ex vera, q.25. cap.1. col.1.in fin. fol.212.*

COLLAT. CONSIL. NEAPOL. *Collaterale Conſilium Neap. declarauit Regias Prohibitiones non ædificandi in ſuburbijs Ciuitatis Neapol. & in locis, &c. q.26.col.1.in med.*

COMMENSALIS *Continuus dicitur commenſalis, qui aliquãdo diuertit, animo tamen redeundi.q.5.cap.4. col.2. in med.fol.20.*

COMPOSITIO *Compoſitio pro motionẽ hoſpitij, vulgò* per disloggiare, *an ſit licita.q.44.cap.2. colum.1. in princ. fol. 381.*

COMPROMISSVM. *Compromiſſum factum inter conſanguineos, licèt liberè fiat, dicitur tamen coactè factum, &c. q.31.col.2.in prin.fol.240.*

Compromiſſum in bonis Eccleſiæ prohibitis alienari, non poteſt fieri, abſque cauſa, & ſolemnitatibus.q.41.cap.9. col.2. in prin.fol.313.

Compromittens ſi erat hæres, & fuerit condemnatus, non tenetur de proprio, &c. q. 31.col.2. in med. f.240.

CONCESSIO. *Conceſſionem poſſe à concedente reuocari, qui contra propriũ factum veniret.q.21.cap.3.colum.2.in med.fol.160.*

Conceſſio, quando fuiſſet in remuneratione ſeruitiorum, tunc efficitur irreuocabilis.

INDEX.

ABSOLVTIO. *Abſolutio à reſeruatis occultis Sum. Pontif. num competat Vicario, vt Vicarius eſt, & num poſſit Epiſcopus ſpecialiter mandare* Vicario, *vt in omni caſu occurrenti abſoluat. q.6. cap.8. colum.2. in fin. fol. 56. & fol. 57. per totum.*

Abſolutiones à reſeruatis, non ſolum poſſunt extra Sacramentum concedi, ſed etiam diſpenſationes, quæ à ſacra Pœnitentiaria alicui Confeſſario *S.T. Magiſtro, vel Canonum Doctori ab Ordinario loci approbato, pro foro conſcientiæ cõmittuntur. q.6. cap.9. colum.1. in med. fol.61.*

Abſolutio in foro conſcientiæ poteſt ſuffragari, nã poterit taliter abſolutus ab amico Iudice *tolerari, & haberi pro abſoluto. q.8 cap.5. col.2. in fin. fol.79.*

Abſolutione ſimpliciter data, cum iuramẽto, & præſtita cautione de aliquid faciendo infra certum tempus ſi abſolutus non adimpleat non ſtatim reincidit in excommunicationem. q.9. cap.3. col.2. in med. fol.89.

Abſolutio iuramenti regulariter conceditur ab Epiſcopo. q.10. col.1. in prin. fol.93.

Abſolutio ab excommunicatione cum reincidentia, ſiue à ſententia hominis, ſiue iuris, ex iuſta cauſa introducta fuit. q. 9. cap.1. col.1. in fin. fol.86.

An poſt abſolutionem, cum reincidentia requiratur noua culpa ad excommunicationem incurrendam. q.9. cap.2. col.2. in med. fol.87. & ibid. col.2. in med. fol.88.

Abſolutus cum reincidentia eſt verè abſolutus, tenetur tamen comparere pro ſatiſfactione, &c. ex cauſa nouæ inobedientia reincidit. q.9. cap.3. col.1. in med. fol.90.

Abſolutio cum reincidentia, præter articulum mortis, non poteſt dari, niſi ab habẽte ſimplicem authoritatem abſoluendi. fol. ibid. col.2. in fin.

Abſolutio, cum reincidentia à ſententia ſuffraganei poteſt concedi ab Archiepiſcopo, pendente appellatione. q.9. cap.4. colum. in prin. fol.91.

Abſolutus à culpa in foro pœnitentiali poteſt puniri à Iudice in foro contentioſo. q.8. cap.5. col.1. in fin. fol.79.

Quandoquis abſoluitur à cenſura, non abſoluitur à culpa, ſeu peccato ob quod in cenſuram incidit, ſed à vinculo illo, quo ratione ſententiæ, ſiue iuris, ſiue ab homine ligabatur. q.8. cap.6. col.2. in fin. fol. 82. & 83.

Abſolutus de crimine non poteſt iterum de ipſo accuſari, & puniri. q.12. colum.2. in prin. fol.95.

Fallit *primò in multis modis. Et primò, ſi abſolutio proceſſit ex eo, quod accuſator non erat legitimus: tunc poterit iterum ad inſtantiam legitimi accuſatoris procedi. ibidem.*

Fallit ſecundò, ſi accuſator fuerit præuaricatus. q. ibid. col.1. in med. fol.96.

Fallit tertiò, quando quis accuſando, ſuam, vel ſuorum proſequitur iniuriam, ibid.

Fallit quartò, quando actum fuit ciuiliter, & fuit abſolutio ſequuta; nam prohibetur agi poſteà criminaliter. ibid. col.2. in prin.

Fallit quintò in foro conſcientiæ abſolutis, nam poteſt accuſari, & puniri in iudicio. ibid. col.2. in prin.

Fallit *ſextò, quando reus fuit abſolutus in iudicio Inquiſitionis, nam poteſt iterum per viam accuſationis incipere. ibidem col 2. in fin.*

Fallit *ſeptimò, quando ex cauſa tranſactionis fuit finitum iudicium, nam poteſt iterum ab alio accuſari. q. ibid. colum.1. in med. fol.97.*

Fallit octauò, in cauſis mixti fori, nam abſolutus à Iudice vnius fori, ſi remanet locus pœna, poteſt ab alio puniri, ibid.

Fallit nonò, in abſoluto ab expenſis, nõ enim cenſetur abſolutus à damnis. ibid. col.1. in med. fol.98.

R*emittens omnem iniuriam, & violentiã, non cenſetur remittere damna litis. ibid, col.2. in prin.*

ACCVSATOR. *Accuſator legitimus, quiſnam dicatur in hoc Regno Neapol. q.12. col.1. in prin. fol.96.*

ACCVSATVS. *Accuſatus admittitur ad accuſandum accuſatorem. q.13. col.2. in fin. fol. 102.*

ACQVISITA. *Acquiſita quando cenſeantur ex propria induſtria, & quando ex alicuis bonis acquiſita. q.14. col.1. in fin. fol.103.*

Emptum ab aliquo, cenſetur, propria pecunia comparatũ. ibid. col.2. in prin. f 104.

ACTA. *Acta facta in vno iudicio, non faciunt fidem in alio, niſi inter eaſdem perſonas citatas tantum. q.17. cap.1. col.2. in prin. fol.114.*

Acta facta coram arbitro, non probant coram Iudice. ibid.

Acta facta coram Iudice Laico, non probant coram Iudice Eccleſiaſtico. ibid.

I N D E X.

Acta facta coram Laico, deſeruiunt ad informationem, & inſtructionem Iudicis Eccleſiaſtici.q.17.cap.1.col.1. in princ. fol. 115.

Acta facta in vno indicio, vt faciant fidem in alio, requiritur citatio partis. ibidem in med.

Acta iudiciaria ſunt in duplici differentia, ſecundum Bartol. q.17. cap.2. col. 2. in fin.fol.115.

Acta poſſunt comburi ex cōſenſu partium, & iudicis authoritate finito negotio per ſententiam.ibid.col.1. in fin. fol.117.

ACTOR. *Actor, an poſſit cogi ad deponendum vti principalis ſuper poſitionibus.q.16.col.2.in prin. fol.112.*

Quando aliquis eſt examinandus vti principalis, an poſſit petere tempus ad reſpōdendum cum conſilio Aduocati.ibi.in fi. fol. 113.

An ſi examinandus conſulat ſuper reſponſionibus cum Aduocato, peccet. ibid.

Actor, qui plura copulatiuè deducit in libello, ſi vnum ſufficit, non tenetur omnia probare. q.25. cap.2. col.2. in prin. fol.214.

ACTIO. *Actio ad pecuniam conſequendam dicitur res mobilis, & proinde in ipſius alienatione, non requiruntur ſolemnitates. q.41. cap.13. col. 2. in fin. fol.324.*

ACTVARIVS. *Actuarius debet acta conſeruare.q.17.cap.2.colum.2.in med. fol. 116.*

Actuarij Communitatum, Epiſcoporum, vel Rectorum qui alijs præſunt, tenentur finito officio, relinquere acta in Camera *officij.quæſt.17.cap.2. colum.1. in med. fol.117.*

Actuarius non poteſt quis eſſe in propria patria, ſicut & cæteri officiales.q.17.c.3. col.2.in med fol.117.

Actuarium corrumpens, punitur eadem pœna, qua corrumpens iudicem. ibid.

Actuarius Epiſcopi, *mortuo Epiſcopo amittit officium. q.17. cap 3. col.1. in prin. fol.118.*

Actuarij, & ſeruientes Curiarum ſi delinquant, cognoſcendi ſunt à Curia, in qua ſeruiunt.ibid in med.

Actuarius tenetur obſeruare taxā in exactione ſalarij pro ſcripturis, cæteriſque concernentibus ad ipſius officium. quæſt.17.cap.4.colum.2. in fin.fol.118.

Actuarij, exigendo pluſquam taxatum ſtipendium, non ſolum puniuntur in foro exteriori, ſed grauiter peccant. ibid. colum.2.in prin. fol.119.

Actuarij poſſunt in aliquibus caſibus, tuta conſcientia plus taxato ſtipendio recipere.ibid.col.2.in fin.

Actuarij Epiſcopi, *an poſſint accipere aliquid pro Dimiſſorijs & Beneficijs.q.17. cap.5.col.1.in med fol.120.*

ACTVS. *Actus, tunc dicitur legitimè factus, quando in ſubſtantia, & modo debitè fit.q 19.cap.1.col.1.in med.fol.127.*

Ad actus validitatem tria requiruntur, Poteſtas, Voluntas, & Modus.ibid.in fin.

Actus non irritatur, ſi deueniat ad caſum, à quo incipere non poteſt.ibid.colum.2.in med. fol.127.

Actus conſumatus, perpetuum effectum producit.ibid. in fin.

Actus quoties non producit effectum ſuum perpetuò, ſed continet aliquam tacitam conditionem, vel cauſam, non procedit regula Actus irritatur.q. 19.cap.1.col.1. in prin fol.128.& per totum.

Actus nulliter geſtus ſi deueniat ad caſum, in quo poteſt legitimè fieri, non confirmatur q.19.cap.7.col.1 in med. f.135.

Actus, qui ab aliquo eſt faciendus, validè eſt faciendus. q.20. cap.1. col. 2. in fin. fol. 141.

Quando aliquis actus promittitur, ſemper intelligitur de valido.q.20.cap.2. col.1. in med. fol.144.

Quando factum aliquod promittitur ad finem producendi aliquem effectum, non ſufficit ſi factum fiat, niſi tali modo fiat ibid.in med.

Qui actum nullū facit, puniendus eſt. q.20. cap.6.col.2 in med fol.150.

Actum à ſe factum non poteſt quis iure proprio reuocare. q.20. cap.6. col.1. in prin. fol.152.

Actus, quando eſt nullus, & à iure improbatus, tunc poteſt ipſemet, qui actum geſſit, eum reuocare. q.21. cap. 9. col.1. in fin, fol.174.

Actum aliquem faciens, ligatur legibus de illo actu loquentibus, q.23. cap.1. col.1. in med.fol.193.

Procedit in his tantum, quæ pendent à voluntate facientis Actum. ibid. colum. 2. in med.

Contrahens in *aliquo loco, licet non ſubditus, tenetur ſeruare ſolemnitatem requiſitam à ſtatuto loci.ibidem in fine.*

Actus, qui certo die, vel hora faciendus eſt, & propterea pars citatur, ſi tali die, vel

hora non fiat, dicitur factus clam, & parte non citata. q. 24. cap. 1. col. 2. in fin. fol. 207.

Actus factus ex duplici cauſa, altera exiſtente falſa, num corruat. q. 25. cap. 1. col. 1. in prin. fol. 212.

Acta metu facta num ſint ipſo iure nulla, ſed ſint reſcindenda per actionem, quod metus cauſa. q. 28. col. 2. in med. fol. 229.

Actus cenſetur factus ſecundum iuris diſpoſitionem, q. 29. col. 1. in fin. f. 231.

Actus factus contra legem prohibentem ne fiat, eſt nullus. q. 30. cap. 1. col. 2. in prin. fol. 233. & q. ibid. col. 2. in fin. f. 234.

Actus nunquam redditur nullus, niſi in caſibus à iure expreſſis. q. 30. cap. 3. col. 1. in med. fol. 236.

Acta facta per Regularem exequutorem teſtamentariũ, ſi pars non oppoſuit, an valeant, q. 32. cap. 1. col. 2. in prin. f. 243.

Actus ſimpliciter geſtus non expreſſo nomine, cenſetur factus nomine illius, qui tenebatur facere. q. 32. cap. 3. col. 2. in med. fol. 246.

Actus pertinens ad Procuratorem, *& Procuratorio nomine, ſi ſimpliciter fiat, cenſetur nomine vtriuſque factus. ibid.*

Per actus æquiuocos, qui poſſunt ſignificare aditionem. & non aditionem, non inducitur aditio. q. 35. col. 2. in prin. f. 255.

Actus, qui citra ius, & nomen hæredis fieri poſſunt, non inducunt aditionem. q. 35. col. 2. in med. f. 255.

Actus, quando poteſt fieri nomine proprio, & tanquam hæres, cenſetur factus nomine proprio. ibid.

Actus aliqualiter inducentes aditionem, nõ inducitur per eos aditio, ſi præceſſerit proteſtatio de nolendo eam adire. q. 35. col. 2. in med. fol. 256.

In actibus differentibus, vel indifferentibus, ex quibus poteſt inſurgere, præſumptio aditionis, vel non aditionis, ſtandum eſt iuramento illius, qui actum geſſit. q. 35. col. 2. in fine fol. 256.

Actus poſitiuus aditionis, quando proceſſit, ab hæreditate, nõ cenſetur reuocatus per alios actus, q. 35. col. 1. in med. fol. 257.

Actus, qui ſint, per quos inducitur aditio hæreditatis. ibid.

Actus in dubio præſumitur proprio nomine geſtus, quando prodeſſe poteſt agenti. q. 40. col. 1. in med. fol. 282.

Actus, quando poteſt fieri ex duplici cauſa, cenſetur factus ex cauſa magis legitima. q. 40, cap. 1. col. 2. in med. fol. 282.

Actus fundantes poſſeſſionem, debent eſſe clari, & non equiuoci. q. 40. cap. 1. col. 2. in med. fol. 283.

Actus vnicus, an ſufficiat ad probandam quaſi poſſeſſionẽ iuris incorporalis. ibid. col. 2. in fin. fol. 283.

Actus vnicus ſufficit ad probandam quaſi iuriſdictionis poſſeſſionem. q. 40. cap. 2. col. 1. in fin fol. 284. & per tot. fol. 285.

Actus meræ facultatis nullum ius tribuũt, etiam ſi longo tempore fiant. q. 40. cap. 3. col. 2. in med. fol. 285. & col. 2. in med. fol. 286.

Actus voluntarij ſunt impræſcriptibiles. ibid. col. 2. in prin fol. 286.

Actus meræ facultatis longo tempore facti in fauorem piæ cauſæ, an inducant obligationem faciendi q. 40. cap. 3. col. 1. in fin. fol. 287.

Actus vnius debet eſſe iure proprio factus, & non familiaritatis, ad hoc vt inducat quaſi poſſeſſionem. q. 40. cau. 3. col. 2. in med fol. 288. & col. 1. per tot. fol. 289.

Actus factus, contra iuramẽtum, an ſit validus. q. 40. cap. 1. col. 5. in prin. fol. 293.

In aliquo actu, quando requiritur certa ſolemnitas fauore alicuius, vales actus, ſi eſt vtilis, licet fiat abſque ſolemnitate. q. 41. cap. 24. col. 2. in fin. fol. 350.

Actus, qui abſque conſenſu certæ perſonæ fieri non poteſt, vrgente neceſſitate poteſt fieri, q. 41. cap. 28. col. 2. in med. fol. 364.

Actus, qui certam licentiam requirit, ſtante neceſſitate, poteſt ipſa ommiſſa, fieri, ibid. col. 1. in med. fol. 365.

Actus omnis ex fine iudicatur. q. 46. col. 2. in prin. fol. 387.

Actus, cuius validitas pendet ex futuro, nõ dicitur nullus. q. 46. col. 1. in fin. fol. 388.

Ad Capitulares *actus regulariter non ſunt vocandi abſentes, q. 5. colum. 2. in prin. fol. 21.*

Actus dicitur cõtinuè fieri, etiam quod aliquod adſit temporis interuallum. q. 24. cap. 1. col. 1. in fin. f. 205.

Qui tenetur aliquid continuatè gerere, poteſt habere aliquos dies ad quieſcendum. ibid. col. 2. in prin.

Actus Damnoſus, tunc propriè dicitur, quãdo proprium patrimonium diminuitur, q. 27. cap. 1. col. 2. in fin. fol. 221.

Actus iudicialis eſt, qui fit à Iudice in iuridica forma procedente, q. 22. cap. 1. columm. 2. in med. fol. 185.

Actus extraiudicialis etiam dicitur ſi interponatur Iudicis decretũ. ibid. c. 1. in fi.

Actus

I N D E X.

Actus extraiudicialis, etiam Viſitatio dicitur, q.22.cap.1.col.1.in med fol.186.

Actus extraiudicialis dicitur, Beneficiorũ quoque collatio, ibid.col.2.in fin.

In actibus extraiudicialibus, nunquam dicitur lis introducta, q.22. cap.1. col.1. in prin. fol.189.

Aliquando ex actu extraiudiciali fit tranſitus ad actum iudicialem, q.22. cap.2. col.2.in med. fol.190.

Ab acta iudiciali, ad extraiudicialem non datur regreſſus, tenetur Iudex ceptam viam ſequi, q.22.cap.2.colum.2.in prin. fol.191.

Actus extraiudicialis non interrumpitur per preſcriptionẽ regulæ triennalis, q.22. cap.3 col.2.in med.f 192.

Actus negatiuus in non faciendo aliquid præceptum, non probat quaſi poſſeſſionẽ præcipientis, q.28.col.1. in fin fol.228.

Per actum negatiuum ſuſtinendo aliquem inhabilem, vel excommunicatum, non inducitur diſpẽſatio, vel abſolutio, q.28. col.2.in prin fol.228.

Per actus pietatis non inducitur aditio hæreditatis, q.34.col.2. in fin. fol.255.

Actus vtilis cenſetur, ex intentione agentium, vt puta, quia putant alienantes res Eccleſiaſticas, ad eſſe vtilitatem. q.26. cap.1.col.1. in fin. fol.222.

Quotieſcunque à lite diſceditur, cenſetur actus vtilis.ibid.col.2 in medio.

Id quod dicimus de iudicando actu vtili, vel damnoſo, applicandum eſt etiam in liquidatione iuſti pretij. q.26. cap.1. colum.2.fol.223.

Actus an ſit vtilis, vel damnoſus attenditur tẽpus, quo actus geritur. q.26.cap.2. col.2 in med f.225.

ADEMPTIO LEGATORVM. Ademptio legatorum ſimpliciter facta, non cõprehendit legata conditionalia, neque ſubſtitutiones. q.33.cap.1.col.1. in med. fol. 247.

Ademptio probanda eſt, vbi conſtat eſſe effectum lgatum.ibid.col.2. in med.

Ademptio ſimpliciter facta, verificatur in id, quod minus eſt, &c.ibid.in fin.

ADITIO HÆREDITATIS. Aditio Hæreditatis difficilè probari poteſt. q. 35.col.1.in med. fol.255.

Aditio hæreditatis cum ſit, quid facti, non præſumitur, niſi concludenter probetur. ibid col.1.in fin.

Aditionem, & non aditionem, qui poſſunt ſignificare per actus æquiuocos, non inducitur aditio. q.35.col.2.in prin.f.255.

Aditio non inducitur per confectionem inuentarij.ibid.

ADMINISTRATORES. Adminiſtratores Vniuerſitatis, qui vulgò Sindici dicuntur, tenentur etiam reddere rationes. quæſt.38. cap.2. colum.2. in fin. fol. 263.

Tenentur vtilia agere, & inutilia prætermittere, & cauere ab omni fraudis ſuſpitione, ideò non poſſunt bona Vniuerſitatis, vel Gabellas conducere. ibidem. & fol.264.

Non poſſunt pecuniam Vniuerſitatis mutuare. ibid.

Adminiſtratores, ſeu Sindici non poſſunt bona Vniuerſitatis emere, ad inſtar Tutoris, nec per ipſos, nec per interpoſitam perſonam. q.38. cap. 2. colum.1. in fin. fol.264.

Adminiſtrator piorũ locorum tenetur Epiſcopo loci rationes reddere.ibid. col.2. in princ.

ADOHA. Adoha, quæ debetur à feudatario Domino feudi, taxatur iuxtà quãtitatem redditum feudi. q.36.col.1. in fin. fol.257.

Adoha eſt loco ſeruitij perſonalis, nam feudatarius, exiſtente bello in Regno, tenetur tribus menſibus ſuis expenſis ſeruire. q.36.col.2. in fine. fol.257.

Adoha dicitur onus primogeniti, cui feudum debetur, q.36.col.2.in med.fol.258.

Adoha, quia eſt onus feudi, debetur à feudatario in recognitionem directi dominij. q.36.col.2.in prin. fol 258.

Adoha onus differt ab onere releuij. q.36. col.2.in fin. fol.258.

Adoha non debetur eo anno, quo ſoluitur releuium q.36.col.2.in med. fol.259.

Adoha, an ſit augẽda, auctis fructibus feudi.ibid.in fin.

ADVLTERIVM. Adulterij exceptio non impedit reſtitutionem, licèt adulterium ſit iuſta cauſa diuortij. q.48. col.2. in med. fol.392.

ADVOCATVS. Aduocatus dicitur is, qui in iudicio, ſuum, vel amici deſideriam proponit, vel alterius deſiderio cõtradicit. q.39.cap.1.col.1.in prin.f.271.

Aduocatus peritus, peſſimam cauſam, facit videre bonam.ibid. colum.1. in med.fol. 272.

Aduocatus debet pro veritate patrocinari,

Fff 3 &,

& tunc, multa poteſt, etiam in foro conſcientiæ facere pro cōſequenda victoria. ibid. col. 1. in fin. fol. 272.

Aduocatus poteſt tuta cōſciētia dubias cauſas defendere, ac etiam probabiles contra probabiliores. ibid. col. 2. in fin. fol. 272.

Aduocatus in proſequutione iuſti iudicij, an poſſit induſtria vti, ſicut & milites ad debellandos inimicos. ibid. colum. 1. in prin. fol. 273.

Aduocatus iniuſtas cauſas defendendo, non ſolum peccat mortaliter, ſed etiam tenetur reſtituere. ibid. in med. fol. 273.

Aduocatus ſi ob negligentiam, iuſtam cauſam amittit, tenetur reſtituere. ibid. colum. 1. in fin. fol. 273.

Aduocatus, ſi dolo, & mendacijs faciat, ne eeus pœna fiſco applicanda plectatur, quid dicendum. ibid. col. 2. in med. f. 273.

Aduocatus ſemper eligitur à litigante, ſed etiam in multis cauſis à Iudice. q. 39. cap. 2. col. 1. in med. fol. 274.

Aduocatus debet patrocinari pauperibus, gratis. quæſt. 39. cap. 2. colum. 2. in med. fol. 275.

Aduocatus pauperum, tenetur gratis patrocinari, quia ex publico habet ſalarium. ibid. col. 2. in fin. fol. 275.

Aduocatus vtrum ſalarium conuentum in caſu victoriæ, poſſit petere. ibid. col. 1. in med. fol. 276.

Aduocatus, pro ſalario non præſtito, non poteſt retinere ſcripturas. ibid. col. 1. in fin. fol. 276.

Aduocatus pro patrocinio præſtito feudatario, numquid feudum habeat obligatum. ibid. col. 2. in prin. fol. 276.

Aduocatum non poſſe eſſe teſtem pro ſuo cliente. q. 39. cap. 3. col. 1. in prin. f. 278.

Aduocatus, aliquando poteſt cogi ad deponendum contra ſuum clientem. ibid. colum. 2. in prin fol. 278.

Aduocatus reuelans ſecreta cauſæ, peccat, & punitur pœna falſi. q. 39. cap. 4. col. 2. in fin. fol. 279.

Aduocatus, qui in prima inſtantia pro actore patrocinatus eſt, poſſit ne in ſecunda inſtātia pro reo patrocinari. q. 39. cap. 4. col. 1. in prin. fol. 280.

Aduocati Fiſci dignitas. q. 39. cap. 5. col. 2. in prin. fol. 280.

Aduocatus Fiſci Iura ſollicitè tueri debet, non tamen calumnioſas inſtituere actiones. q. 39. cap. 5. col. 2. in fin. fol. 280.

Aduocatus Fiſcalis vbicumque adeſt Fiſci intereſſe, audiendus eſt. ibid. col. 2. in fin. fol. 280. & 281.

Aduocatus Fiſcalis non poteſt concedere ſaluumconductum. q. 39. cap. 5. col. 2. in prin. fol. 281.

AFFINITAS. *Affinitas infra quartum gradum, non ſolum impedit, ſed dirimit matrimonium. q. 19. cap. 4. col. 2. in prin. fol. 131.*

Affinitatis impedimentum ſuperueniens, nō dirimit matrimonium, ibid. in med.

AGENS. *Omne agens, propter finem, agit: & finis, eſt vltimum in exequutione, q. 46. col. 2. in prin. fol. 389.*

AGNATVS. *Agnatus, qui ex vi ſtatuti tenetur aſſiſtere contractibus, qui ab agnata fiunt, ſubſcribēdo, ſibi non affert praiudicium. q. 18. col. 2. in med. fol. 125. & q. 31. col. 2. in fin. fol. 241.*

ALIENATIO. *In alienatione rei pupillaris, vel minoris, ad iudicandum an fuerit læſus, attenditur tempus contractus. q. 26. cap. 1. col. 1. in med. fol. 224.*

In alienatione, vel locatione rei Fiſcalis, attenditur valor tempore contractus. ibid. col. 2. in prin.

Alienatio facta à Prælato, cui Sum. Pontif. prohibuerat, ne alienaret, an ſit nulla. q. 30. cap. 2. col. 2. in prin. f. 236.

In alienatione rerum Eccleſiæ ſufficit maior pars præſentium, nec abſentes vocādi ſunt. q. 5. cap. 5. col. 1. in prin. fol. 22.

Alienatio rei alienæ, non valet, ſed ſi res illa poſt contractum fiat vendentis, ex ſuperueniente dominio conualidatur actus. q. 19. cap. 7. col. 1 in prin. fol. 138.

Alienato feudo abſque aſſenſu, ipſemet alienans reuocare poteſt, vigore Conſtitutionis huius Regni. q. 21. cap. 9. col. 2. in prin. fol. 174. & 175.

In alienatione bonorum Eccleſię requiritur vtilitas ipſius. q. 26. cap. 1. col. 2. in prin. fol. 222.

In alienatione rei Eccleſiæ, ad liquidādum iuſtum valorem, attenditur tempus contractus. q. 26. cap. 1. col. 1. in med. f. 224.

Alienatio rei legatæ facta à teſtatore, cenſetur extinctum legatum. q. 33. cap. 2. colum. 1 in med. f. 249.

Alienatio vera eſt, etiam ſi cum pacto de retrouendendo alienauerit. ibid. col. 2. in medio.

Alienatio rei legatæ, cenſetur facta ex cauſa neceſſaria, & non volūtaria, ibid. col. 1. in prin. fol. 250.

Si alienatio inualida fuerit, poſtea à teſtatore reuocata, legatum ademptum non reconualeſcit. ibid. col. 2. in med.

Alie-

INDEX.

Alienatio, quæ ſit ex cauſa delicti, quando, vel à iuris diſpoſitione, vel ſtatuti, non dicitur neceſſaria, ſed voluntaria. q.37. col.2.in med. fol.265.

Alienatio rerum Eccleſiaſticarum, an poſſit fieri.q.41.cap.1.col.1.in med.f.290.

Alienatio, vt rectè fiat, duo requirit, videlicet cauſam, & ſolemnitates. ibid. col.2. in prin.fol.290.

Alienatio bonorum Eccleſiæ facta cum legitimis ſolemnitatibus, cauſa tamen legitima, non exiſtente, valet.ibid.col.2.in fin.fol.290.& 291.

Alienationem rerum Eccleſiæ cum euidente eius vtilitate, validam eſſe abſque aſſenſu.ibid col.2.in fine. fol.291.

Alienatio ſi fuerit facta, reſeruato aſſenſu, ſi tamen ante ipſius impetrationem tradatur poſſeſſio, cõtractus eſt nullus.ibid. col.1.in fin.fol.292.

Alienatio bonorum Monaſteriorum Regularium, tenet Conſtitutio de non alienãdis, robur ſuum, q.41.cap.3. colum.2. in med. fol.295.

An prohibita alienatione, cenſeatur prohibita hypotheca.q.41.cap 7.col.1.in prin. fol. 307.

In alienatione Eccleſiæ prophanatæ, an locum habeat extrauagans.q.41.cap.14. col.1.in med.fol 326.

In alienatione feudi prohibiti alienari à teſtatore, iuſtè denegatur aſſenſus. q.41. cap.15.col.1.in med. fol.3 9.

Alienatio facta ex cauſa vtilitatis Eccleſiæ, non ex cauſa neceſſitatis, tunc non obſtante hominis prohibitione, poterunt cum debitis ſolemnitatibus Eccleſiæ bona alienari.ibid.col.1.in fin.f.329.

In alienatione bonorum pupillarium, ſufficit licentia teſtatoris, & decreto opus nõ eſt.q.41.cap.16.col.2.in med.fol.330.

Alienatio neceſſaria non includitur in prohibitione alienationis abſque certis ſolemnitatibus.q.41,cap.23.col.1.in medio,fol.354.

In alienatione bonorum Eccleſiæ, non ſolum requiritur cauſa, ſed etiam ſolemnitas.q.41.cap.24.col.1.in med. fo.356.

Alienatio dotis ab vxore facta abſque mariti conſenſu, an valeat.q.41.cap.24. columm. 2. in prin. fol.357.

Alienatio, quando cõſtat de notoria, & euidentiſſima vtilitate Eccleſiæ, vt puta ſi aliquid immobile Eccleſiæ vendatur, & ſtatim vtiliores reſemantur, abſque ſolemnitatibus tenet contractus. quæſt.41. cap.25.colum.2. in medio, fol.358.

Alienatio, ſi cauſa vtilitatis ob quam facta eſt ceſſet, an reuocetur.q.41.cap.26. colum.4.in med. fol.359.

Alienatio ex neceſſitate differt ab alienatione ex cauſa vtilitatis. q.41. cap.26. col.1.in med. fol.360.

Alienatio Summi Pontificis authoritate facta nullas requirit ſolemnitates. q.41. cap.27.col.2.in med.fol.361.

In alienatione, quando interuenit reſcriptũ Summi Pontificis, ſufficit, vt verba reſcripti ſeruentur.q.41. cap.27. col.1. in prin.fol.362.

Alienationes abſque aſſenſu, ſtante neceſſitate, faciunt pro Regularibus habentibus Superiorem in remotiſſimis partibus, &c.q.41.cap.28.col.2 in fin.f.365.

Alienatio iurium Eccleſiæ abſque ſolemnitate, an valeat.q.41.cap.29.colum.1. in prin.fol.366.

In alienatione facta à Procuratore ſpecialiter conſtituto ad certam rem Eccleſiæ vendendam, in cuius Cõſtitutione adfuit aſſenſus, ſequuta alienatione, alia ſolemnitas non requiritur.q.41.cap.31. col.1. in princ. fol.368.

ALIMENTA. *Alimenta præſtita pupillis exiſtentibus in domo tutoris cenſẽtur à tutore præſtita.q.31.colum.2. in med. fol.241.*

ANNVS. *Annus probationis in Religione, an continuus, & integer eſſe debeat. q.24.cap.3.col.1.in med. fol.209.*

Annus probationis datur ad experiendas aſperitates Religionis.q.24.cap.3. col.1. in fin. fol.210.

Annus perfectus dicitur, & completus, ſi quinque, vel ſex tantum, horæ deficiunt. q.45.col.1.in fin.& col.2.in fin.fo.386.

Annui introitus dicuntur fructus ciuiles. q.41.cap.4.col.1.in fin.fol.296.

Annui introitus ſuper re immobili fundati, naturam bonorum immobilium ſequuntur.ibid.,col.2. in prin. fol.296. & fol. 297.

Annui introitus Eccleſiarum, quando redimuntur, ex vi pacti de retrouendendo appoſiti in Conſtitutione dictorum, tunc abſque omni ſolemnitate Eccleſia tenetur aſſentiri.q.41.cap.4.col.2.in medio fol. 297.

Annui introitus Eccleſiaſtici, ſi non reemũtur, ſed diminuuntur, vt puta, qui erant ad rationem octo pro centenaria, diminuuntur ad ſeptem, quid faciẽdum.q.41. cap.4.

cap.4. col.1.in prin. fol.298. & per totum,fol.299. & 300.

Annui introitus poſſeſſi ab Eccleſia, cũ pacto de retrouendẽdo,ſi reemantur à debitoribus, an pretium illud poſſit abſque ſolemnitatibus alienari.q.41.cap.12.colum.2.in fin. fol.322.

APPELLATIO. Appellatio non impedit exequutionem, nec ſuſpendit iudicatum.q.22.cap.1.col.1.in prin.f.190.

Appellatio ab admiſſione articulorũ, quia impertinentes ſunt, & defectiui, teſtificatur vno ex ſupradictis probato. q.25. cap.1.col.2.in prin.fol.212.

APOCA BANCI. Apoca directa Banco, ſtatimatque fuerit recognita habet exequutionem paratam vigore Pragmaticæ.q.18.col.2.in prin.fol.124.

Nec contra ipſam poteſt quis audiri,niſi in vinculis,vel facto depoſito.ibid.

Nec contra ipſam poteſt quis dicere, ſua manu fuiſſe ſubſcriptam, ſed ex varijs cauſis non teneri ad quantitatem,in apoca contentam, & licet in promptu de indebito docere; fuit deciſum non eſſe audiendum,niſi facto depoſito. ibid. col. 1. in prin.fol.125.

AQVA. Aqua quotidiana eſt,quę duci aſſiduè ſolet, ſiue æſtiuo tempore, vel hyberno.q.5.cap.4.col.1.in fin. f.20.

Et ſi aliquando ducta non eſt, ea quoque dicitur quotidiana.ibid.

ARCHIEPISCOPVS. Archiepiſcopus poſſit ne abſoluere cum reincidentia à ſententia ſuffraganei.q.9.cap.4.col.1 in prin.fol.91.

Poteſt etiam in alio caſu concedi abſolutio, cum reincidentia. ibid.

ARGENTARIVS. Argentarius recipiens mandatum ſcribendi rationes, non tenetur ratione mandati, ſed ratione ſui officij.q 31.col.1.in prin.f.241.

ASSENSVS. Aſſẽſus impetratus in alienatione facienda à principali, non erit ſubreptitius, ſi contractus celebretur à Procuratore q.41.cap.31. col.2. in fine. fol.368.

B

BENEFICIARIVS. Beneficiarius non poteſt fructiferas arbores ſolo cohærentes incidere. q.41. cap.5.col.2. in fin.fol.300.

Beneficiarius poteſt incidere ſyluas, nemora,&c. quæ per inciſionem renaſcuntur, & dicuntur eſſe fructus.q.41.cap.5. colum.1.in med.fol.301.

Beneficiarius poteſt locare commoditatem fructuum, vltra triennium,abſque ſolẽnitatibus.q.41.cap.6. col.2. in fine. fol. 302. & 303.

Beneficiatus in percipiendis diſtributionibus magis laborat, quam in fructibus beneficij, idcircò plenius illæ acquiruntur, & poteſt de ipſis liberè diſponere. q.5.cap.2.col.1.in prin.fol.16.

Beneficiatus, obtinens beneficium, quando recurrit ad Sedem Apoſt. pro diſpenſatione,& compoſitione,pro fructibus malè perceptis,non tenetur declarare diſtributiones, nec pro ipſis componere. ibid. col.2. in fine.

BENEFICIVM. Beneficium,quod vacauit in locis vicinis Sedi Apoſtolicæ,dicitur vacaſſe apud Sed. Apoſtol.& proptereà reſeruatum.q.5. cap.1. col.2. in fin. fol. 13.

Beneficia vacantia per obitum familiaris Cardinalis,quæ non poſſunt conferri abſque Cardinalis conſenſu, ſi per aliquod breue tempus abfuerit Cardinalis a Curia,ex cauſa recreationis, non conceduntur abſque ipſius conſenſu.q.5.cap.4.colum.2.in fin. fol.20.

Beneficium ad beneplacitum cõceſſum,num poſſit abſque cauſa auferri.q.21. cap.1. col 2.in prin.fol.155.

Beneficiorum quoque collatio, dicitur extraiudicialis actus.q.22. cap.1.col.2. in fin. fol.186.

Collatio beneficij, inſtitutio, vel confirmatio,poteſt etiam die feriato conferri.q.22. cap.1.col.1.fol.188.

Ad beneficia conferenda, non tenetur conferens aliquem citare.q.22.cap.1.col.2. in prin. fol.188.

Impetrans beneficium, quod dixit vacare ex capite incompatibilitatis, & quia infra annum non fuit promotus,&c.q.25. cap.1.col.2.fol.212.

Impetrans beneficium,quod aſſeruit pluribus modis vacare, non caret impetratis ſi probet vnum modum vacationis.ibid. in fine.

Collatio beneficij facta ab Ordinario, illi, cui Papa mandauerat ne conferret, eſt nulla.q.30.cap.2.col.2.in princ.f.236.

Beneficij renuntiatio ſitne facienda in manibus Prælati.q.30.cap.3.col.1.in prin. fol.238.

Beneficium non poteſt acquiri abſque Superio-

perioris auctoritate. ibid. in med.

Beneficij renunciatio ſimoniacè facta, eſt nulla. ibid. in fine.

BONA ECCLESIÆ. *Bona immobilia Eccleſiæ, vel mobilia pretioſa pignorari non poſſunt. q.41. cap.8. col.2. in prin. fol. 309.*

Bonorum Eccleſiæ *pignoratio cum legitima cauſa, & ſolemnitatibus facienda. q.41. cap.8. col.1. in prin. fol.310.*

Bonis *Eccleſia. probibitis alienari. ſeruitutes imponi non poſſunt. q.41. cap.10. colum.1. in med. fol.316.*

Bona *mobilia pretioſa donata Eccleſiæ, cũ pacto de ea nõ alienando, an poſſint alienari. q.41. cap.15. col.2. in prin. fol.328.*

Bona *mobilia, vel immobilia pretioſa Eccleſiæ, ſi ad certum determinatum vſum legata fuerint, nec etiam in caſibus permiſſis cum aſſenſu alienari poſſunt. ibid. col.1. in med fol.329.*

Bona *immobilia, ſi fuerunt Eccleſiæ legata cum expreſſa facultate alienandi abſque aſſenſu, quid faciendum ſit. ibid. col.2. in med. fol.329.*

Bona Minoris non poſſunt abſque decreto alienari. ibid. col.1. in prin. fol.330.

Bona *ſpecialiter hypothecata, alienari non poſſunt. q.41. cap.7. col.2. in fin. f 307.*

Bona Religioni acquiſita per Regularis profeſſionem, &c. alienari non poſſunt abſque ſolemnitatibus. q.41. cap.13. colum.1. in prin. fol.325.

Bona relicta pro celebratione Miſſarum, vel Anniuerſariorum, & ſi pro onere Miſſarum cenſeantur hypothecata, non tamen mutant naturam bonorum Laicalium. q.41. cap.20. col.2. in prin. f.346.

Bona Eccleſiæ alienari poſſe pro remunerotione ſeruitiorum. q.41. cap.22. col.2. in fin. fol.350.

Bona probibita alienari, poſſunt alienari ex cauſa remunerationis. q.41. c.22. col.2. in med fol.351.

Bona ſtabilia Eccleſiæ, *an poſſint alienari pro colendis agris, vel colligendis fructibus q 41. cap.22. col.2. in fin. fol.352.*

Bona *Eccleſiæ pignorata à creditore alienari poſſe, eo modo, & forma, qua priuatorum bona pignorata alienantur. q.41. cap.23. col.1. in prin. fol 354.*

Bona Eccleſiæ, an vendantur abſque ſubhaſtatione. ibid. colum.2. in fin. fol.354. & 355.

Bona *Eccleſiæ ſi ſubhaſtentur, & plus offerenti liberentur facta conſignatione, & ſi maior oblatio aduenia, non reuocatur liberatio. ibid. col.1. in fin. fol.355.*

Bona mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, abſque ſolemnitatibus poſſunt alienari. q.41. cap.27. colum.2. in princ. fol.362.

In bonis ſe mouentibus etiam procedit Paulina, cum idem ius ſit, quod in bonis mobilibus. ibid. col.2. in med. fol.362.

Bona *Eccleſiæ, vti boues, hædi, oues, & ſimilia animalia poſſunt abſque ſolemnitatibus alienari. ibid. col.2. in fin. f.362.*

Bona mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienari poſſunt. ibid. colum.1 in fin. fol.363.

BLASPHEMVS. *Blaſphemus punitus ab Eccleſiaſtico poteſt puniri à Laico. q.12. col.2. in fin. fol.97.*

C

CANDELABRVM. *Candelabrum argenteum maioris valoris, an tuta conſcientia poſſit diuidi ad finem pignorandi. q.41. cap.8. col.2. in prin. fol.310.*

CANON. *Canon non ſoluitur ratione fructuũ, ſed in recognitionem dominij. q.23. cap.2. col.2. in fin. f.194.*

Canon Eccleſiæ debitus non poteſt affrancari, quia inter immobilia connumeratur. q.41. cap.10. col.1. in fin. fol.316.

CANONICVS. *In receptione alicuius in Canonicum, vel in collatione beneficij, vel præbendæ, tunc abſentes, ſi commodè fieri valeat, vocãdi ſunt, aliàs irritari poſſet receptio. q.5. cap.5. col.2. in med. fol.22.*

Intruſo aliquo in Canonicatum ſupra numerum taxatum, tacentibus Canonicis, etiam, quod taliter intruſus emolumenta præbendæ exigat, non dicitur fructus numerus, &c. q.28. col.2. in med. fol.228.

CÆCVS. *Cæcus, ſurdus, vel aliter impeditus num poſſit eſſe Iudex. q.19. cap.2. col.1. in prin. fol.129.*

CÆMENTA. *Cæmenta* Eccleſiæ *profanata non poſſunt ad priuatos vſus conuerti, ſed ad vſum alterius Eccleſiæ. q.41. cap.14. col.1. in med. fol.328.*

CAPITANEVS. Capitaneus, *vel Aſſeſſor, nullus poteſt eſſe in propria Patria, niſi ex Principis priuilegio. q.23. cap.3. col.2. in med. fol.196.*

Sic etiam procedit in Magiſtro Actorum ibidem.

Capitaneus tenetur in ſyndicatu pro delictis,

ctis, & culpis ſui ſubſtituti. q.23. cap.4. col.1. in fin. fol.197.

Capitanei, vel Officiales alicuius cohortis, pro ſeipſis plures cartellas recipientes, an peccent. q.44. cap.3. col.2. in fin. f.381.

Capitaneus, an poſſit ſibi plures tranſitus impetrare? q.44. cap.1. colum.1. in princ. fol. 378.

Capitanei, qui prætextu infirmitatis, & debilitatis militum, non potentium conficere tot miliaria in vna die, impetrans ſibi plures tranſitus, & deinde adiunctis illis, Vniuerſitatibus, compoſitionem facientes, an peccent. ibid. colum.1. in fin. fol.378.

Capitanei impetrantes ſibi plures trāſitus, quam qui præſcripti ſunt, ratione itineris, à Regia Scriuania, an peccent. ibid. col.2. in prin.

Capitanei, hanc commiſſionem ab Officialibus Regiæ Scriuaniæ impetrantes, peccato ipſorum Officialium cooperantur. ibid. col.2. in med.

Capitaneus duplex peccatum committit, alterum in iniuſta impetratione commiſſionis; alterum in compoſitione Vniuerſitatum, ne illic commorentur. ibid. col.2. in fine.

Capitaneus accelerans iter, an peccet. q.44. cap.2. col.1. in med. fol.379.

Capitaneo, an licitum ſit cartellas accipere pro famulis, & ſocijs ſuis, vel pro ſeipſo abſente. q.44 cap.4. col.2. in fin. f.382.

Capitanei ſocijs, ſi ſint militiæ aſcripti, abſque tamen ſtipendio, an hoſpitia debeantur. ibid. col.1. in fin. fol.383.

Capitaneus abſens, an poſſit frui beneficio hoſpitij, & cum actu non reſideat in hoſpitio, pecuniam pro cartella recipere. ibid. col.2. in prin. fol.383.

Capitaneus pro Curiæ, ſeù Regis ſeruitio abſens, poſſitne cartellam recipere. ibid.

CAPPELLÆ. Cappellæ in Eccleſia, licitè venduntur, prout vſus inoleuit, & nō requiritur aſſenſus Apoſtolicus. q.41. cap.14. col.1. in prin. fol.327.

Cappellæ, ad vſum facti conceſſa, non poſſunt alijs concedi, excluſis primis, vel ipſis mortuis, &c. q 41. cap.14. colum.2. in med. fol.327.

Cappellæ, ad vſum facti, ab iis, quibus conceſſæ fuerunt, poſſunt vendi. ibid. col.2. in fin. fol.327.

Cappellæ ad vſum facti, poſſunt vendi ad inſtantiam creditorum. ibid. col.2. in fin. fol. 327.

CAPITVLVM. Capitulum adminiſtrans Sede Vacante, tenetur reddere rationem nouo Epiſcopo. q.35. cap.4. col.2. in med. fol.169.

Capitulum congregatum aliquibus non vocatis, ſed contemptis, poteſt eligere, nec is, quem tale Capitulum eligere intendit, ineligibilis eſt. q.46. colum.2. in fin. fol. 388.

CASVS INOPINATVS. Caſus inopinatus, vel inſolitus dicitur, qui ſemel in mille annis euenire ſolet. q.21. cap.10. col.1. in prin fol.182.

Caſum inopinatum, & inſolitum, iudicandum eſſe arbitrio boni iudicis. ibid. col.2. in prin. fol.182.

CASVS RESERVATVS. Caſuum reſeruatio fit ob Charitatem, & bonam gubernationem. q 6. cap.3. col.1. in fine. fol.40.

CAVSA. Cauſæ plures diſiunctiuè, ſi proponantur ad reſcriptum obtinēdum, ſufficit alteram eſſe veram. q.25. cap.1. colum.1. in prin. f.213.

Cauſis pluribus coniunctiuè narratis, quarum altera non ſufficit, omnes debent eſſe veræ. ibid.

Cauſa qualibet ſufficienter influit in effectum, & ſufficit, quod vna ſit vera. ibid. in med.

Cauſæ impulſiuæ falſitas, ob quam Princeps difficilius gratiam concederet, an vitiet reſcriptū gratioſum, necne. q.25. cap.2. col.2. in fin. f.214.

Cauſa Fiſcalis non poteſt, abſque Fiſci patrono expediri. q.41. cap.24. col.1. in fin. fol. 357.

CAVSATVM. Omne cauſatum debet referri ad principium, quod eſt ipſius cauſa. q.37. col.2. in med. fol.260.

CIVIS. Acquirens ciuilitatem in aliquo loco, tenetur ad omnia, quæ ibi imponuntur. q.23. cap.3. col.1. in prin. fol.195. & q.29 col.2. in fin. f.231.

Etiam ſi ex gratia ciuilitas concederetur. ibid.

Aggregati ad Sedilia Ciuitatis Surrēti, non gaudēt de beneficijs Montium, nec Monaſteriorum. q 23. cap.3. colum.2. in fin. fol. 195.

Ciuilitas, aut nobilitas ex priuilegio alicui conceſſa, num faciat ceſſare, antiquum priuilegium. ibid.

CIVITAS. Multæ appellantur Ciuitates, quæ Epiſcopum habuerunt, licèt ad præſens eo careant. quæſt.25. cap.1. colum.2.

colum. 1. *in princip. fol.* 219.

CITATIO. *Citandus non eſt,cui notorium eſt nullam competere defenſionem. q.41.cap.25.col* 1.*in med.fol.*359.

CLAVSVLA.*Clauſula(ſatisfacta parte)quomodo intelligenda ſit. q.*8. *cap.*5. *col.*1.*in prin.fol.*79.

*De clauſula (parito iudicato) quæ ex ſtylo ſignaturæ ſolet apponi in reſcriptis, per quam conceditur iuriſdictio, ſub conditione.q.*20.*cap.*3.*col.*1. *in med. f.*145.

CLEMENS OCTAVVS. *Clemens Octauus in diplomate diſpenſationis Comitiſſæ Sarni,ratione ætatis, pro matrimonio contrahendo, &c. addidit clauſulam (prout de iure)q.*29.*col.*2.*in med. fol.* 231.

CLERICVS *Clericus inuitus,quãdo facultates Eccleſiæ non ſuppetunt, nullus poteſt in Eccleſia inſtitui.q.*5.*cap.*3.*colum.*2.*in med fol.*22.23.*&* 24.

Clerici non prohibentur accuſare, iure naturæ,vel diuino. ſed tantum iure humano, & ex diſpoſitione iuris Canonici. q 13 *col.*1.*in prin. fol.*102.

*Clericus litigans coram Laico,tenetur obſeruare ordinaria iudicia, & ligatur ſtylo.q.*17.*cap.*2.*col.*1.*in med. fol.*116.

*Clericus non poteſt in iudicio fideiubere. q.*20 *cap.*1.*col.*1 .*in fine. fol.*142.

*Clerici non dicuntur fideiuſſores idonei pro Laicis ibid.col.*2.*in fine.*

*In hoc Regno extat Capitulum Caroli II. quo mandatur, ne publica officia Clericis deferantur. ibid. colum.*1. *in med. fol.* 142.

*Clericus litigans coram Sæculari,& ſi non ſubditus,ligatur ſtatutis illius Tribunalis quòd ordinatoria Iudicia.q.*23 *.cap.*1. *col.*1 *.in prin. fol.*194.

*Clericus prohibetur exercere officium Tabellionatus.q.*30.*cap.*1.*colum.*2.*in prin. fol.*234.

*Clericus in minoribus obtinens beneficium, ſi matrimonium contrahat, ipſo iure vacat beneficium.q.*30.*cap.*3.*col.*2.*in med. fol.*238.

*Clericus litigans coram Iudice Laico, in caſibus à iure permiſſis, uti Laicus tractandus erit.q.*1.*col.*2.*in fin. fol.*2.

*Clericus non poteſt uti ſtatutis laicorum, niſi eum omnibus qualitatibus ſuis.q.*1. *col.*1 .*in med.fol.*3.

*Confeſſio delicti facta à clerico coram Iudice laico, ipſo remiſſo cum actis ad Iudicem Eccleſiaſticum,ei nõ obſtat. q.*20. *cap.*6.*colum.*1. *in princip. fol.*151.

CLERICI REGVLARES THEATINI. *Clerici Regul.Theat.sũt capaces proprietatis in communi . q.*41. *cap.*3. *col.* 1.*in princ. fol.*296.

*Clerici Regul. Theat. à poſſeſſione immobilium voluntariè ſe abſtinent, ut prõptius,ac liberius Chriſti paupertatem imitentur.ibid. fol.*296.

*Cler. Reg. Theatini non comprahẽduntur in decreto prohibitionis alienationis bonorum immobilium.ibid.fol.*296.

COLLATIO BENEFICIORVM. *Collatio beneficiorum præſcriptam habet ætatem, pro qualitate cuiuslibet beneficij.q.*19.*cap.*7.*col.*2.*in fin.f.*135.

*Collatio beneficij facta non habenti legitimam ætatem,nulla eſt.ibid col.*2.*in fin.*

Defectus ætatis in una die annullat collationem beneficij. ibid. col. 1. *in med. fol.*136.

COLLATIO CANONICATVS. *Collatio Canonicatus facta ab Ordinario ex duplici cauſa,una exiſtente falſa, collatio ſuſtinetur ex vera,q.*25. *cap.*1. *col.*1.*in fin.fol.*212.

COLLAT. CONSIL. NEAPOL. *Collaterale Conſilium Neap. declarauit Regias Prohibitiones non ædificandi in ſuburbijs Ciuitatis Neapol. & in locis,&c.q.*26.*col.*1.*in med.*

COMMENSALIS *Continuus dicitur commenſalis,qui aliquãdo diuertis, animo tamen redeundi.q.*5.*cap.*4. *col.*2. *in med.fol.*20.

COMPOSITIO.*Compoſitio pro motione hoſpitij, vulgò* per disloggiare, *an ſit licita.q.*44.*cap.*2. *colum.*1. *in princ. fol.* 381.

COMPROMISSVM. *Compromiſſum factum inter conſanguineos, licèt liberè fiat, dicitur tamen coactè factum, &c. q.*31.*col.*2.*in prin.fol.*240.

*Compromiſſum in bonis Eccleſiæ prohibitis alienari, non poteſt fieri,abſque cauſa,& ſolemnitatibus.q.*41.*cap.*9. *col.*2. *in prin.fol.*313.

Compromittens ſi erat hæres,& fuerit condemnatus, non tenetur de proprio, &c. q. 31 *.col.*2. *in med. f.*240.

CONCESSIO. *Conceſſionem poſſe à concedente reuocari, qui contra propriũ factum veniret.q.*21 *.cap.*3.*colum.*2.*in med. fol.*160.

Conceſſio,quando fuiſſet in remunerationem ſeruitiorum,tunc efficitur irreuocabilis. ibi-

Ggg

ibidem colum.2. in fin. fol. 161.

Conceſſio rei Eccleſiaſtic.e ſub annuo Canone, cum poteſtate affrancandi, an dicatur contractus emphyteoticus. q. 41. cap.10.col. 2.in prin.fol.316.

Conceſſio Cappellarum ad ſolitum vſum ſepulturæ, non ligatur diſpoſitione Extrauag. Ambitioſæ.q.41.cap.14.col.2.in med. fol. 326.

CONCESSIO IN EMPHYTEVSIM. *Conceſſio in Emphyteuſim dicitur alienatio.q.41.cap.11.colum. 2. in med. fol.316.*

Conceſſio Emphyteuſis ſi concedatur tantum ſub annuo Canone, nulla quantitate à principio recepta, dicitur lucratiua conceſſio, ibid.col.1.in prin. fol.317.

Conceſſio facta in bonis ſolitis concedi, ſi vltra ſolitum cōcedatur, vt puta, in emphyteuſim vſque ad tertiam generationem, quid de ea ſentiēdum. ibid.in med. per totum.fol.317.

Conceſſio emphyteuſis, ſi ſolita forma alteraretur, vt puta, ſi ſolita concedi pro maſculis, concederetur etiam pro fœminis, an valeat. q.41. cap.11. col.1, in med. fol. 318.

In Conceſſione emphyteuſis, vel feudi Eccleſiaſtici, ſi fuiſſet appoſitum pactum de non alienando ab emphyteuta, etiam ſaluo aſſenſu directi domini, & etiam de non alienando à Prælato, an ſequuta alienatione poſſit Prælatus remittere caducitatem.q.41.cap.18.col.2.in med. fol.340.& 341.

Conceſſio, quando ſit ſeruata forma iuris de bonis ſolitis concedi cum Eccleſiæ vtilitate, licita eſt.q.41.cap.19.col.1.in med. fol. 342.

Conceſſio, quando non conſtat eam eſſe ſolemniter factam, ſufficit ſi reperiātur duæ conceſſiones cum ſpatio triginta, vel quadraginta annorum.q.41.cap.19. colum.1.in fin. fol.343.

In noua conceſſione rei emphyteoticæ, debet adeſſe vtilitas Eccleſiæ tempore vltimæ conceſſionis. q.41.cap.19. col.1. in fin. fol.346.

CONCILIVM. *Concilium Prouinciale, poteſt tāquam ſuſpectum recuſari.q.34. col.1.in fin. f.254.*

Concilium Vniuerſale, recuſari non poteſt. ibid.

Sacrum Concilium Trident. cap.7. in decreto reſeruationis caſuum, nihil contra Regulares ſpecificè ſtatuit, q.8.col.1. in med. fol. 70. vſque ad fol. 75.

CONCVBINA. *Concubina Officialis domi retenta, ad inſtar vxoris, cenſetur de bonis concubinarij acquiſiuiſſe. q.14. cap.3.col.1.in fin. fol.107.*

CONDEMNATVS AD RESTITVTIONEM. *Condemnatus ad reſtitionem fructuum beneficialium, non tenetur reſtituere diſtributiones, quia dantur ratione ſeruitij perſonalis. q.5. cap. 2.col.2.in fin. fol.15.*

Condemnatus per ſententiam nullam, non dicitur condemnatus.q.20. cap.3.col.2. in med.fol.144.

CONDITIO. *Quando in diſpoſitione hominis, vel legis aliquid ponitur conditionaliter, illud dicitur eſſe de forma. q.25.cap.2.col.1.in prin.f.214.*

Conditio appoſita, quod Abbas non ex propria, ſed ex gremio alterius Eccleſiæ eligatur, valet.q.21.cap.3.colum.1. in fin. fol.167.

Conditio appoſita in vltima voluntate, quando eſt impoſſibilis, vel turpis, reijcitur. q.41. cap.15. colum.1. in med. fol.331.

Conditio turpis illa dicitur, per quam aliquid fit, quod eſt contra bonos mores. ibid.col.1.in med fol.331.

Conditio appoſita in donatione Eccleſiæ facta, quod teneatur ad onera, valet.q.41. cap.15.col.1. in fin.fol.332.

De conditione appoſita, ſeu pacto in conceſſione emphyteuſis, quod Canone non ſoluto per biennium, ipſo facto remaneat priuatus emphyteuta.q.41.cap.18. col.1. in med. fol.339.

CONFESSIO REI. *Confeſſio rei etiam in tormentis facta, non valet, niſi præcedentibus inditijs. q.19. cap.7. col.1. in fin. fol.136.*

Confeſſio facta antequam conſtaret de delicto in genere, non valet. ibid. col.2. in prin.

CONFESSIO LIBERATORIA. *Confeſſio liberatoria facta in beneficiū abſentis, an poſſit ante acceptationem reuocari. quæſt.21. cap.8. colum.2. in fin. fol.173.*

CONFESSIO SACRAMENTALIS. *Confeſſio inualida, non dicitur confeſſio, ſed confuſio. q.20. cap.4. col 2. in prin. fol 147.*

Per confeſſionem informem verè conficitur Sacramentum, licèt gratia non conferatur. ibid.

INDEX.

CONFESSARIVS REGVLARIS PRIVILEGIATVS. *Confeſſarius Regnlaris priuilegiatus poteſt abſoluere ab omnibus peccatis, & cenſuris, à quibns poteſt abſoluere Parochus. q.8. cap.1. colnm 1. in prin. fol.66.*

Non poteſt abſoluere excommunicatos à Canone, &c. ibid. in med.

Poteſt abſolnere ab excommunicatione minori. ibid. col.1. iu priu. fol.67.

Poteſt abſoluere ab omni cenſnra nõ reſeruata à iure, vel ab homine. ibid. in med.

Poteſt abſoluere ab omnibus peccatis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, exceptis conteutis in Bulla Cęnæ. q.89. cap. 2. col. 2. iu med. fol. ibid.

Poteſt illos abſoluere etiam à caſibus in futurum reſeruandis. ibid.

Coufeſſarij Regulares priuilegiati, legimè ab Ordinario approbati, an poſſint ab Epiſcopo reſeruatis in foro conſcientiæ abſolnere. q.8. cap.3. col.2. in med. f.74. per sotum.

Num poſſint abſoluere à caſibus Bullæ Cœnæ, eos, qui rationabili impedimento, ad Summ. Pontif. accedere nõ poßunt. q.8. cap.4. col.1. in princ. fol.76.

Confeſſarij priuilegiati, au poſſint abſoluere excommunicatos nominatim, ſiue ab Ordinario ſine à Pontifice parte ſatisfacta, in foro conſcientiæ. q.8 cap.5. col.2. in prin fol.70. & 77.

Confeſſarij Regulares prinilegiati, extra locum, vbi fuerunt approbati, abſoluere poſsunt ſnbdisos Epiſcopi approbantis. q.8. cap.6. col.1. in fin. fol.80.

Confeſſarios Regulares priuilegiatos poße etiam audire confeſsiones vndequaque venientium, & ipſos abſoluere. fol. ibid. col.2. in fine.

Ex hac facultate generali abſolnendi qnoſcunque venientes, non ſequitur poſſe abſoluere Regulares einſdem, vel alterius Ordinis. q.8. cap.6. col.1. iu med. fol.81.

Non ſolum Confeßarij Regnlares poſſunt audire confeſsiones vndequaque venientinm, ſed etiam eos abſoluere à reſeruatis in diœceſi pęnitentinm. fol. ibid. col.2. in fin.

An Regulares, qui ex vi priuilegiorum abſoluere poßunt à cenſnris, id valeant extra Sacramentum Pęnitentiæ. q.8. cap.6. col.1. in princip. f.82.

Habens facultatem abſolnendi à caſibus, ac cenſuris reſeruatis, num poſſit diſpenſare in irregularitate. q.8. c.6. col.2. in prin. f.83.

Confeſſarius Regularis priuilegiatus, audita confeſſione, an poſſit remittere pœnitentem pro abſolutione à reſeruatis, nolens vti facnltatibus, &c. q.8. cap.7. colum.1. in med. f.84.

Regularis confeſſarius nullo pacto poteſt denegare abſolutionem, pœnitenti diſpoſito, andita confeſſione. fol. ibid. col.2. in fin. & per totum, fol.85.

CONFRATERNITATES, EXTAVRIT. HOSPITAL. *Confraternitatum, Extauritarum, ſeù Hoſpitalium bona, dicũtur bona laicorum. q.41. cap.2. col.2. iu priu. fol.294.*

CONSANGVINEVS. *Conſanguineus cedendo ius prosbomiſeos alteri, licèt ceſſio nõ valeat, reddit tamen ſe alienum à re ceſſa. q.30. cap.3. col.2. in prin. fol.238.*

CONSTITVTIO. *Conſtitutio procuratoris, nihil aliud eſt, niſi ſubrogatio in locum principalis. q.41. cap.31. col.2. in med. fol.368.*

CONVENTIO CIRCA QVARTAM FVNERALEM. *Si aliqua conuentio fieret iuter Regulares, & Parochos circa quartam fnneralem, &c. ex priuilegio Summi Pontificis, aliquæ Religiones, qnartam funeralem non ſoluũt, iuter quas eſt noſtra Religio Cler. Reg. &c. fol.367.*

Conuentio eßes valida abſque aßenſu. ibid. col.2. in med. fol.367.

CONSVETVDO. *Conſuetudine vigente in aliquo loco, coutrahens, vel diſponens in illo loco, ligatnr conſuetndine, nec poteſt facere, quod ius conſnetudinis locum nou habeat. q.23. cap.1. col.2. in fin. fol.194.*

Qui vtitur aliquo ſtatuto, tenetur ad qualitates à ſtatuto requiſitas q.23. cap.1. col.1. in med. f.194.

Qui per decennium habitauerit in aliquo loco, efficitur cinis illius loci, & nihil refert ſi aliquando infra decenninm diuerterit, &c. q.24. cap.1. in fin. f.206.

Stante ſtatuto, quod deteutus in carcere per annum, liberetur ob amorem Dei, qui duplici ſemeſtri interpellato detẽtus fuerit in carcere, poterit liberari. quaſt.24. cap.1. col.2. in priu. fol.206.

Stante ſtatuto, quod retinens baunitum in domo duobus diebus, puniatur, qnid ſi intermiſſe retineat. q.24. cap.3. col.2. in fin. fol.210.

Stante ſtatuto, quod noua arx, inconſulto

I N D E X.

Principe non conſtruatur, ſi fuerit penitus deſtructa, abſque ipſius licentia reſici non poterit.q.26.col.2.in prin.f.218.

CONTRACTVS. *Tempus celebrati contractus conſiderandum eſt ad indicãdũ de pacto de retrouendendo appoſito in contractu emptionis,& venditionis,&c. q.26.cap.1.col.1. in fin. fol.225.*

Contractus, quando æqualiter ſe habet ad damnum, & lucrum,non poteſt fieri aliqua reductio abſque iniuſtitia.q.27.c.3. col.2.in fin.f.226.

Contractus mutui abſque ſolutione intereſſe cum obligatione generali bonorũ Eccleſiæ,non ſunt damnati.q.41.cap.7.colum.1.in fin. fol.308.

Contractus de rebus Eccleſiæ,ipſa vacante, an valeat.q.41.cap.24. colum.2. in fin. fol. 357.

Contractus emphyteoticus,neceſſariò requirit ſcripturam.q.41.cap. 26.colum.2. in med. fol.360.

Contractus non dicitur nullus, quãuis poſſit ex tot capitibus annullari.q.46.col.2. in prin.fol.388.

CONTRAHENTES. *Contrahentes in certa negotiatione,obligantur ſtatutis circa illam negotiationem factis. q.29. col.2. in med. f.231.*

CONVENTVS. *Conuentus poſſeſſorio recuperanda,non poteſt audiri,niſi facta reſtitutione.q.30.cap.1.colum.2.in med fol.234.*

CRIMEN. *Crimen ſimpliciter, & per ſe occultum,eſt,quod ſola cogitatione committitur,in corde retinetur,nec voce aut opere,extra progreditur.q.6.cap.5.col.1. in princ fol.45.*

Crimen occultum dicitur,quatenus contradicit publico,notorio,vel manifeſto.ibid.

D

DAMNVM. *Damnum emergens, aliud eſt, & aliud lucrum ceſſans. q.27.cap.1.col. 2.in fin.f.221.*

Damnum dare non dicitur, qui iure ſuo vtitur. ibid.

Damnum, quomodo conſideretur in ordine ad reſtitutionem.q.27.cap.1.colum.1.in princ. fol.222.

Damnum datũ in ſegetibus æſtimatur ſecundum illud tempus, non autem ex ſuperuenienti. q.26. cap.1. col.1.in princ. fol. 225.

Damnum paſſum ab offẽſo, quomodo liquidandum ſit.q.12.col. 1.in fin. fol.99. per totum.

DEBITOR. *Debitor in quinquaginta,& quinquaginta nõ, dicitur debitor in centum.q.24.cap.3.col.2.in med.fol.210.*

Debitor ex cauſa neceſſaria,ſi legat ſuo creditori, cenſetur legare animo compenſandi,&c.q.31.col.1.in prin.f.241.

DEFENSIO. *Defẽſionis vis à iure natura hominibus inſita eſt.q.13.colum.1.in med. fol.103.*

DELICTVM. *Delicta occulta proximorum pandere poſſumus, quando alicuius innocentis imminet damnũ q.35. cap.3. col.1 in fin fol.279.*

DEROGATIO. *Ad derogationem Conſtitutionis Concilij Generalis requiritur ſpecialis derogatio, nec ſufficit clauſula generalis q.6.cap.2.col.2.in med. f.37.*

DICTIO. *Dictio(Per) appoſita tempori, ſignificat cõtinuationem temporis. q.24. cap.3.col.2. in med.f.210.*

Dictio (In, & Intra) ſunt eiuſdem naturæ.

Dictio illa (ſua) denotat poſſeſſionem, & dominium, ſicut alia nomina poſſeſſiua (meum,& tuum)q.6.cap.7.col. 2.in fin. fol. 54.

Dictio(In)aliquando exponitur pro (ſub) q. & cap. ibid. col.2. in med. fol.55.

DIES TERMINI *Dies termini,an computetur in termino. q.45.col.1. in med. fol.385.*

Dies capta, an habeatur pro completa.ibid. col.2.in prin.fol.385. & col.2. in princ. fol. 386.

DIGNITAS. *Dignitas,ſeù honor ſuperueniens, non mutat priorem conditionem quamuis augeat ſtatum. q.23. cap.3. in med. fol.196.*

Noua dignitas non poteſt in Eccleſia erigi abſque Summi Pontificis licentia. q.26. cap.1.col.1.in fin.f.219.

Si dignitas ceſſet in actu, remanet tamẽ in habitu, & ceſſante exercitio, remanet denominatio.q.26.cap.1.col.2. in princ. fol.219.& in col.2. in med. f.220.

DISPENSATIO. *Diſpenſatio obtenta à Summo Pontifice ratione copulæ ſubſequuta,& ſcandali euitandi,ſi matrimonium non contraheretur, num ſit ſubreptitia, etiam ſi copula non fuiſſet ſequuta.q.25.cap.3.col.2.in prin.f.216.*

Qui poteſt diſpenſare in votis,poteſt etiam

&

I N D E X.

& in iuramentis Deo factic.q.10. col.2. in prin. fol.94.

Idem eſt in iuramento poſt votum. ibid.

Diſpenſationes, quæ locarũ Ordinarijs committuntur, dieuntur actus extraiudiciales.q.22.cap.1.col.1.in med.f.188.

Diſpenſatio petita, vt committatur Archiepiſcopo Neapolitano, ſi ex errare committitur Surrentino non poteſt à Neapolitana Arebiep. expediri. q.25.cap.3. col.1.in ſin. fol.217.

DISPOSITA A IVRE. *Diſpoſita à iure, qnando dedncuntur in pactnm, operantur aliquid amplius, qnam quòd de iure operabantur. q.41. cap.18.col.2.in fin. fol.339.*

DIVORTIVM. *Diuortinm eſt pœna adulterij, & ſententiam Iudicic neceſſario requirit.q.48.col.2.in ſin fol.392.*

DOCTOR. *Doctor popularis, qui per viginti annos publicè profeſſus eſt, efficitur Comes Palatinuc.q.23.cap.3. col.1. in med.f.196.*

Et poteſt ad officia popularia admitti. ibid.

DONATIO. *Donationi, quæ fit Eccleſiæ poteſt apponi conditio, quæ omninò ſeruanda eſt.q.23.cap.6.colum.1. in fin. fol. 201.*

Ad indicandum an donatio ſit inofficioſa, attẽditnr tempus donationic.q.26.cap.1. col.2.in fin. f.224.

Donatio inter viuoc, quæ ex ſui natura eſt irreuocabilic; ob ſupernenientiam liberorum reuocatur.q.19.cap.6,colum.1.in prin. fol.133.

Procedit etiam ſi filiuc natuc, ſtatim poſteà moriatur.ibid.in med.

Donatio Officiali facta, licèt durante officio nulla ſit, finito officio, perſiſtente donante in eadem, confirmatur.q.19.cap.7.colnm 1.in fin. fol.138.

Donatio ſi fuerit facta Eccleſiæ, Notario acceptantc, & ſtipulante, cum ſit adhnc reuocabilis ante Prælati acceptationem, an poſſit Prælatus eam repudiare. q.41. cap.17.col.2.in med.fol.335.

Donatio iuris patranatns laicalic, non reqnirit ſolemnitates. q.41. cap.21.col.1. in med.fol.348.

DOS. *Dotis reſtitutio non eſt facienda vxori, viuente viro, niſi in caſn quo vir tendat ad inopiam.q.19.cap.3.col.1. in prin.fol.130. per totum folium.*

Ad iudicandum, an Dos congrua ſit, attendenduc eſt valor facultatum tẽpore matrimonij.q.26.cap.1.col.2. in fin. f.224.

DVCES MILITVM. *Duccc Militum poſſunt multipliciter iniuſtitiam violare. Et primo augendo numerum eorum, qui milites non ſunt.q.44.*

Dux Militum ſi proprtnm ſeruum inter Milites nnmeret, aut filium ineptnm militare ob ætatem, an peccet, & teneatur reſtituere.ibid.col.2.in med.fol.381.

Dnces Militum recipientes plnres ſchedulas, ſeù cartellas, quàm ſit numerus Militum, vel vni militi plurec concedendo, an peccent.ibid.col.2.in med.fol.381.per totum fol.382.

Ducis Militum abſentia, ſi voluntaria ſit nullnm ei emolumentum in conſequendo inre hoſpitiornm afferre poteſt. ibid. cal.2.in prin. f.383.

Duces, & Milites abſentes, nullo pacto, hoſpitij beneficio frui poſſunt.ibid.col.1.in med. fol.384.

B

ECCLESIA. *Eccleſia cenſetur readificata à Prælato, ad quem pertinebat readificatio.q.31.col.1. in med. f.241.*

Eccleſia dicitur viduata, quæ Paſtorem non habet.q.10.cap.2.col.1.in prin.f.144.

Eccleſia, ex conditione in fundatione appoſita, poſſit ne ius patronatus, tãquam laicale poſſidere? q.21.cap.5.col.1. in med. fol. 166.

Eccleſia diſpenſat in conditionibut appoſitic contra iuris diſpoſitionem, ibid.col.2. in fin. fol.166.

Eccleſia penitùs deſtructa, ſi readificet ur, dicitur noua Eccleſia, & acquiritnr Iuſpatronatus à reficiente.q.26.colum.2.in prin. f.218.

Eccleſia, vel Clericus contrahens cum laico, obligantur, & tenentur conſeruare conſuetudinem, &c.q.29. col.1. in prin. fol. 232.

Eccleſia profanata non poteſt alienari abſque aſſenſu Apoſtolico.q.41.cap.14.colum.1.in prin. fol.328.

Eccleſiæ profanatæ ruinæ, ſi ad vſuc non ſordidoc vendantur, pretium in vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ, vel ad alterius ad quam titulus, vel beneficia fnerunt trãſlata conuertuntur.q.41.cap.14.col.1.in med. fol.328.

Eccleſia diruta gaudet immunitate, niſi authoritate Epiſcopi, abſque ſpe readificandi diruta eſſet.ibid.colum.1. in fin. fol. 328.

Ec-

Eccleſia grauata per fideicommiſſum à teſtatore de reſtituendo adueniente aliqua conditione, abſque vllo aſſenſu, adueniẽte conditione, bona in alium transfert. q.41.cap.25.col 2.in med.fol.330.

Eccleſia, quæ ſemper benigna eſt, multo magis in pœnis exigendis, benignitatem oſtendere debet.q.41.cap.18.colum.1.in prin.fol.340.

Eccleſia poteſt ius ſibi delatum remittere, ſicut in legato.ibid.col.2.in prin.f.340.

Eccleſia num poſſit ſtare iudicio abſque authoritate Prælati.q.41.cap.24. col.1. in med. fol.357.

ELECTIO. *In electione, quæ ius, & titulum tribuit, abſentes vocandi ſunt, & expectandi. quæſt.5. cap.5.col.1.in fin. fol.22.*

In electione Patris Vocalis interfuturi Capit. Generali noſtro abſentes non eſſe expectandos.ibid.

Electio facta in vita, ab habente authoritatem eligendi, tempore mortis, an poſſit reuocari.q 21.cap 6.col.1.in fin.fol.169.

Electio eius, qui tempore, in quo laturus eſt ſuffragium, ab illo ferendo impedietur; vtrum ſit valida.q.46. colum.1.in med. fol.387.

Electio quamuis ſit viribus euacuanda, adhuc tamen celebrari poteſt.ibid.col.2. in med.fol.388.

Electio pendente appellatione extraiudiciali, an poſſit ex allegatis in appellatione viribus euacuari, ibid. col.2. in fin. fol.388.

Sufficientia, vel idoneitas alicuius, ad hoc, vt dicatur eligibilis, & electio non dicatur nulla, attendenda eſt tempore electionis.ibid.col.1.in fin.fol.389.

Electio, quæ celebranda eſt, tempore celebrationis vires accipit.ibid.col.2.in medio.fol.389.

In electione examinatorum, vel expertorum, Iudex concedit terminum litigantibus, vt præſentent Catalogum ſuſpectorum.q.34.col.1.in med f.253.

Non debet admitti ſuſpicio omnium Doctorum Ciuitatis. ibid.

Electores ad officia temporalia, quãdo poſſint facta electione, variare.q.21. cap.6. col.2.in fin fol.168.

Eligentes iure proprio poſſunt ante acceptationem electi reuocare. ibid. col.2. in prin.fol.169.

Electus in exequutorem, tenetur acceptare. q.35.cap.3.col.2.in med. fol.267.

ELEEMOSYNA. *Eleemoſynam facere nemo cogitur. q.40.cap.3.col.2.in fin fol.287.& col.1.per totam,f.288.*

EMPHYTEVTA. *Emphyteuta ex vi contractus emphyteotici, abſque vlla declaratione cenſetur ſe obligare ad ſolutionem integri Canonis.q.23.cap.2. col. 2.in prin.f.194.*

Emphyteuta abſque vlla obligatione, eo ipſo, quod fundum recipit in emphyteuſim, tenetur ad collectas imponendas. q.23. cap.2.col.1 in prin.f.195.

Vir poſſidẽs fundum dotale emphyteoticum pro ſubeundis oneribus matrimonij, tenetur ad collectas.ibid.in med.

Emphyteuta alienans irrequiſito domino cadit à iure ſuo, q.30.cap.3.col.1, in medio fol.239.

Emphyteuſis, quando amittitur ob culpam, intelligitur de culpa damnoſa domino directo, non autem ſi ex defectu aſſenſus. q.41 cap.19.col.2.fol.344. & 345.

Emphyteuſi deuoluta, meliorationes non amittuntur ibid.col.2. in prin.f.345.

EMPTOR. *Promittens retrouẽdere ſemper, & quandocunque rem emptam, non tenetur, niſi infra ſpatium 30. annorum. q.23.cap.5.col. 2.in prin.f.199.*

EPISCOPVS. *Epiſcopos gaudentes alternatiua, debere eſſe verè, & realiter præſentes in diœceſi tempore vacationis.q.5. cap.1.col.2.in fin.fol.12. & 13.*

Epiſcopus poteſt eligere duos ex Canonicis pro ſuo ſeruitio: Et idem eſt in Cardinali, vt poſſit habere apud ſe duos Canonicos ſui tituli; & omnes iſti iudicantur, tanquam præſentes.q.5. cap.2.col.1. in med. fol.15.

Epiſcopus habens indultum à Sum.Pontif. diſponendi de certa quantitate ſpolij, ſi decedat extra diœceſim, in via tamen ad viſitanda limina Apoſt. an gaudeat tali indulto.q.5.cap.3.col.2.in fin. fol.18.

Viſitans limina, dicitur incũbere curæ animarum.q.5 cap.3.col.2.in fin fol.19.

Viſitans propriam Eccleſiam, iura, vel redditus ſua præbendæ, iudicatur, ac ſi intereſſet in Eccleſia ibid.

Epiſcopus num poſſit cum conſenſu Capituli ſtatuere contra ius Canonicum. q.5. cap.6.col.1.in med.fol.28.

Benè tamen poteſt diſtinguere ius commune.q.5.cap.6.col.1.in fin. fol.30. per totum.

Epiſcopus in ſua diœceſi per ſeipſum, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum;

in

I N D E X.

in foro conſcientiæ, poſſunt gratis abſoluere, impoſita pœnitentia, &c. in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quoſcunque delinquentes ſibi ſubditos. q.6. cap.1. col.1. in med. fol.34. & iter. q.6. cap.4. colum.1. in fin. fol.41.

Epiſcopi titulares non comprehenduntur in hoc ſupradicto decreto. q.6. cap.1. col.1. in med. fol.35.

Epiſcopus quando abſque cauſa iuſta recuſat abſoluere, vel diſpenſare, tunc poteſt adiri Archiepiſcopus per viam appellationis. q.6. cap.1. col.2. in prin. fol.35.

Epiſcopum non poſſe diſpenſare in impedimentis dirimentibus; quia hoc tãtum ad Sum. Pontif. ſpectat. q.6. cap.3. col.2. in med. fol 39.

Epiſcopus, an poſſit abſoluere aliquem in hæreſim lapſum, perpetuo impedimento detentũ. q.6. cap.4. col.1. in prin. fol.41.

Epiſcopus tenetur ſuſpectos de hæreſi ad pœnitentiam pronocare. q.6. cap.4. col.2. in fin. fol.41.

Epiſcopum fundatam habere ſuam iuriſdictionem ex iure diuino, & poſitiuo in omnes ſuos diæceſanos cognoſcendi, & abſoluendi de hæreſi. ibid. col.2. in fine. fol.41.

Epiſcopus ſi non poſſet abſoluere impeditos, pia Mater Eccleſia ſufficientia remedia non adhibuiſſet ſuis filijs. q.6. cap.4. colum.2. in fin. fol.42.

Epiſcopus non poteſt abſoluere à crimine reſeruato, coram duobus, vel tribus perpetrato q.6. cap.5. col.2. in fin. fol.45.

Epiſcopum poſſe abſoluere à delicto reſeruato Sum. Pontif. occulto in loco abſolutionis, licèt alibi ſit publicum. q.6. cap.5. col.1. in med. fol.46 per tot. fol.50.

Epiſcopo, Concilium Trid. non ſolum conceſſit facultatem abſoluendi ſubditos, ſed quoſcunque ſubditos, ſiue ratione domicilij, ſiue originis, ſiue delicti. q.6. cap.6. col.1. in fin. fol.50.

Epiſcopũ poſſe abſoluere vagos. q.6. cap.6. col.2. in prin. fol.51.

Epiſcopus non poteſt abſoluere à reſeruatis extra propriam diæceſim. q.6. cap.7. col.2. in fin. fol.53.

Epiſcopum non poſſe aperire literas Sum. Pontif. circa alternatiuam beneficiorum, niſi exiſtentem in diæceſi. q.6. cap.7. col.1. in med. fol.54.

Epiſcopum poſſe extra diæceſim exiſtentem, quemcumque ſibi ſubditum, ſiuè ratione domicilij, ſiuè originis, ſiuè quod reperiatur in diæceſi ex cauſa itineris abſoluere. ibid.

Epiſcopus poteſt extra propriam diæceſim exercere voluntariam iuriſdictionem, & conferre beneficia. q.6. cap.7. col.1. in fin. fol.55.

Epiſcopus habens facultatem à Principe creandi Doctores, vel Milites poteſt extra diæceſim. ibid. col.2. in prin.

Epiſcopum poſſe abſoluere à reſeruatis ex vi decreti Sac. Congreg. Medicum, Prætorem, cæteroſque Officiales, qui deliquerunt extra diœceſ, ac etiam alios extra ſuam diæceſim. q.6. cap.7. col.2. in prin. fol.56.

Epiſcopum poſſe demandare Vicario, vt in futurum abſoluat à quibuſcumque reſeruatis; ſic etiam in caſu particulari hæreſis occurrente, poterit particulariter facultatem concedere. q.6. cap.8. col.2. in fine. fol.57. & 58.

Epiſcopo celebranti in qualibet Parochia, *debentur oblationes inter Miſſarum ſolemnia à Populo oblata, non autem Parocho. q.7. col.2. in prin. fol.62.*

Epiſcopus dicitur Princeps. *q.17. cap.3. colum.2. in prin. fol.118.*

Epiſcopis an liceat vendere, vel locare bãcaſ?q. ibid. cap.5. col.1. in prin. f.122.

Epiſcopum non poſſe omiſſo conſilio Capituli, cum alijs negotia Eccleſiæ pertractare. q.25. cap.1. col.1. in fin. fol.156.

Epiſcopi procedunt ad exequutionem piorum legatorum, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati. q.23. cap.6. col.1. in med. fol.200. & q.29. col.2. in fin. f.232.

Epiſcopum non poſſe exigere charitatiuum ſubſidium ob neceſſitatem in quam ſua culpa incidit. q.37. col.1. in fin. fol.261.

Epiſcopi poſſunt cogere exequutores vltimarum voluntatum ad exequẽdas quaſcumque, etiam non pias volũtates. q.35. cap.3. col.2. in fin. fol.267.

Epiſcopus non poteſt ſub prætextu, quod mortuus ſit ædificator hoſpitalis, cognoſcere, an opera pia ibidem inſtituta exerceantur. q.40. col.1. in med. fol.294.

Epiſcopus num poſſit Cappella in priſtinam libertatem reuerſa ob defectum patronorum, alteri iuſpatronatus concedere. q.41. cap.21. colum.2. in fin. fol.349. & 350.

Epiſcopus an poſſit facere teſtamentum ad pias cauſas, defuncto ab inteſtato. q.42. col.1. fol.376.

I N D E X.

Eccleſia grauata per fideicommißum à teſtatore de reſtituendo adueniente aliqua conditione, abſque vllo aſſenſu, adueniẽte conditione, bona in alium transfert. q.41.cap.25.col 2.in med.fol.330.

Eccleſia, quæ ſemper benigna eſt, multo magis in pœnis exigendis, benignitatem oſtendere debet.q.41.cap.18.colum.1.in prin.fol.340.

Eccleſia poteſt ius ſibi delatum remittere, ſicut in legato.ibid.col.2.in prin.f.340.

Eccleſia num poſſit ſtare iudicio abſque authoritate Prælati.q.41.cap.24. col.1. in med. fol.357.

ELECTIO. *In electione, quæ ius, & titulum tribuit, abſentes vocandi ſunt, & expectandi. quæſt.5. cap.5.col.1.in fin. fol.22.*

In electione Patris Vocalis interfuturi Capit. Generali noſtro abſentes non eſſe expectandos.ibid.

Electio facta in vita, ab habente authoritatem eligendi, tempore mortis, an poſſit reuocari.q 21.cap 6.col.1.in fin.fol.169.

Electio eius, qui tempore, in quo laturus eſt ſuffragium, ab illo ferendo impeditur; vtrum ſit valida.q.46.colum.1.in med. fol.387.

Electio quamuis ſit viribus euacuanda, adhuc tamen celebrari poteſt.ibid.col.2. in med.fol.388.

Electio pendente appellatione extraiudiciali, an poſſit ex allegatis in appellatione viribus euacuari, ibid. col.2. in fin. fol.388.

Sufficientia, vel idoneitas alicuius, ad hoc, vt dicatur eligibilis, & electio non dicatur nulla, attendenda eſt tempore electionis.ibid.col.1.in fin.fol.389.

Electio, quæ celebranda eſt, tempore celebrationis vires accipit.ibid.col.2.in medio.fol.389.

In electione examinatorum, vel expertorum, Iudex concedit terminum litigantibus, vt præſentent Catalogum ſuſpectorum.q.34.col.1.in med f.253.

Non debet admitti ſuſpicio omnium Doctorum Ciuitatis. ibid.

Electores ad officia temporalia, quãdo poſſint facta electione, variare.q.21.cap.6. col.2.in fin fol.168.

Eligentes iure proprio poßunt ante acceptationem electi reuocare. ibid.col.2.in prin.fol.169.

Electus in exequutorem, tenetur acceptare. q.35.cap.3.col.2.in med. fol.267.

ELEEMOSYNA. *Eleemoſynam facere nemo cogitur. q.40.cap.3.col.2.in fin fol.287.& col.1.per totam, f.288.*

EMPHYTEVTA. *Emphyteuta ex vi contractus emphyteotici abſque vlla declaratione cenſetur ſe obligare ad ſolutionem integri Canonis.q.23.cap.2. col. 2.in prin.f.194.*

Emphyteuta abſque vlla obligatione, eo ipſo, quod fundum recipit in emphyteuſim, tenetur ad collectas imponendas. q.23. cap.2.col.1. in prin. f.195.

Vir poſſidẽs fundum dotale emphyteoticum pro ſubeundis oneribus matrimonij, tenetur ad collectas.ibid.in med.

Emphyteuta alienans irrequiſito domino cadit à iure ſuo,q. 30.cap.3.col.1, in medio fol.239.

Emphyteuſis, quando amittitur ob culpam, intelligitur de culpa damnoſa domino directo, non autem ſi ex defectu aſſenſus. q.41 cap.19.col.2.fol.344. & 345.

Emphyteuſi deuoluta, meliorationes non amittuntur ibid.col.2.in prin.f.345.

EMPTOR. *Promittens retrocẽdere ſemper, & quandocunque rem emptam, non tenetur, niſi infra ſpatium 30. annorum. q.23.cap 5.col.2.in prin.f.199.*

EPISCOPVS. *Epiſcopos gaudentes alternatiua, debere eſſe verè, & realiter præſentes in diœceſi tempore vacationis.q.5. cap.1.col.2.in fin.fol.12. & 13.*

Epiſcopus poteſt eligere duos ex Canonicis pro ſuo ſeruitio. Et idem eſt in Cardinali, vt poſſit habere apud ſe duos Canonicos ſui tituli; & omnes iſti iudicantur, tanquam præſentes.q.5. cap.2.col.1. in med. fol.15.

Epiſcopus habens indultum à Sum.Pontif. diſponendi de certa quantitate ſpolij, ſi decedat extra diœceſim, in via tamen ad viſitanda limina Apoſt. an gaudeat tali indulto.q.5.cap.3.col.2.in fin. fol.18.

Viſitans limina, dicitur incũbere curæ animarum.q.5.cap.3.col.2.in fin fol.19.

Viſitans propriam Eccleſiam, iura, vel redditus ſuæ præbendæ, iudicatur, ac ſi intereſſet in Eccleſia ibid.

Epiſcopus num poſſit cum conſenſu Capituli ſtatuere contra ius Canonicum. q.5. cap.6.col.1.in med. fol.28.

Benè tamen poteſt diſtinguere ius commune.q.5.cap.6.col.1.in fin. fol.30.per totum.

Epiſcopus in ſua diœceſi per ſeipſum, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum;

in

in foro conſcientiæ,poſſunt gratis abſoluere,impoſita pœnitentia,&c.in quibuſcũque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis,quoſcunque delinquentes ſibi ſubditos.q.6.cap.1.col.1.in med. fol.34.& iter.q.6.cap.4.colum.1.in fin. fol.41.

Epiſcopi titulares non comprehenduntur in hoc ſupradicto decreto.q.6.cap.1. col.1. in med. fol.35.

Epiſcopus quando abſque cauſa iuſta recuſat abſoluere,vel diſpenſare, tunc poteſt adiri Archiepiſcopus per viam appellationis.q.6.cap.1.col.2.in prin.fol.35.

Epiſcopum non poſſe diſpenſare in impedimentis dirimentibus; quia hoc tãtum ad Sum.Pontif.ſpectat.q.6. cap.3. col.2. in med.fol 39.

Epiſcopus, an poſſit abſoluere aliquem in hæreſim lapſum, perpetuo impedimento detentũ. q.6.cap.4.col.1.in prin.fol.41.

Epiſcopus tenetur ſuſpectos de hæreſi ad pœnitentiam prouocare.q.6.cap.4.col.2. in fin. fol.41.

Epiſcopum fundatam habere ſuam iuriſdictionem ex iure diuino, & poſitiuo in omnes ſuos diœceſanos cognoſcendi, & abſoluendi de hæreſi. ibid. col.2. in fine. fol.41.

Epiſcopus ſi non poſſet abſoluere impeditos, pia Mater Eccleſia ſufficientia remedia non adhibuiſſet ſuis filijs.q.6.cap.4. colum.2.in fin. fol.42.

Epiſcopus non poteſt abſoluere à crimine reſeruato,coram duobus, vel tribus perpetrato q.6.cap.5.col.2.in fin.fol.45.

Epiſcopum poſſe abſoluere à delicto reſeruato Sum.Pontif.occulto in loco abſolutionis,licèt alibi ſit publicum.q.6.cap.5. col.1.in med.fol.46 per tot. fol.50.

Epiſcopo,Concilium Trid.non ſolum conceſſit facultatem abſoluendi ſubditos,ſed quoſcunque ſubditos, ſiue ratione domicilij,ſiue originis,ſiue delicti. q 6. cap.6. col.1.in fin.fol.50.

Epiſcopũ poſſe abſoluere vagos. q.6. cap.6. col.2.in prin. fol.51.

Epiſcopus non poteſt abſoluere à reſeruatis extra propriam diœceſim. q.6.cap.7. col.2.in fin. fol.53.

Epiſcopum non poſſe aperire literas Sum. Pontif.circa alternatiuam beneficiorum, niſi exiſtentem in diœceſi.q.6.cap.7. col. 1.in med. fol.54.

Epiſcopum poſſe extra diœceſim exiſtentem,quemcumque ſibi ſubditum,ſiuè ratione domicilij, ſiuè originis, ſiuè quot reperiatur in diœceſi ex cauſa itineris abſoluere. ibid.

Epiſcopus poteſt extra propriam diœceſim exercere voluntariam iuriſdictionem,& conferre beneficia. q.6. cap.7. col.1. in fin.fol.55.

Epiſcopus habens facultatem à Principe creandi Doctores,vel Milites poteſt extra diœceſim.ibid.col.2. in prin.

Epiſcopum poſſe abſoluere à reſeruatis ex vi decreti Sac.Congreg. Medicum, Prætorem,cæteroſque Officiales, qui delinquũt extra diœceſĩ, ac etiam alios extra ſuam diœceſim.q.6.cap.7.col.2. in prin. fol.56.

Epiſcopum poſſe demandare Vicario,vt in futurum abſoluat à quibuſcumque reſeruatis; ſic etiam in caſu particulari hæreſis occurrente, poterit particulariter facultatem concedere.q.6. cap.8. col.2.in fine.fol.57.& 58.

Epiſcopo celebranti in qualibet Parochia, *debentur oblationes inter Miſſarum ſolemnia à Populo oblata, non autem Parocho.q.7.col.2. in prin. fol.62.*

Epiſcopus dicitur Princeps.*q.17.cap.3. colum.2.in prin. fol.*118.

Epiſcopis an liceat vendere, vel locare bãcas?q.ibid.cap.5.col.1. in prin.f.122.

Epiſcopum non poſſe omiſſo conſilio Capituli,*cum alijs negotia Eccleſiæ pertractare.q.21.cap.1.col.1.in fin. fol.156.*

Epiſcopi procedunt ad exequutionem piorum legatorum, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati.q.23.cap.6. col.1. in med. fol.200.& q.29.col.2.in fin. f.232.

Epiſcopum non poſſe exigere charitatiuum ſubſidium ob neceſſitatem in quam ſua culpa incidit.q.37.col.1.in fin.fol.261.

Epiſcopi poſſunt cogere exequutores vltimarum voluntatum ad exequẽdas quaſcumque, etiam non pias volũtates.q.35. cap.3.col.2.in fin. fol.267.

Epiſcopus non poteſt ſub prætextu, quod mortuus ſit ædificator hoſpitalis, cognoſcere,an opera pia ibidem inſtituta exerceantur.q.40.col.1.in med.fol.294.

Epiſcopus unum poſſit Cappella in priſtinam libertatem reuerſa ob defectum patronorum, alteri iuſpatronatus concedere.q.41.cap.21.colum.2. in fin. fol.349. & 350.

Epiſcopus an poſſit facere teſtamentum ad pias cauſas, defuncto ab inteſtato. q.42. col.1. fol.376.

EQVI-

I N D E X.

EQVITES HIEROSOLYMITANI. Equites Hieroſolymitani, an comprehendātur ſub extrauagāti de alienatione bonorum.q.41.cap.3.col.2.in med. fol. 295.

EXAMEN. Quando examinātur teſtes circa habilitatem, vel inhabilitatem perſonæ, non requiritur partis citatio. q.22.cap.1.col.2.in prin.fol.187.

Examen, quod requiritur in beneficijs, quæ per concurſum cōferuntur, dicitur actus extraiudicialis. ibid. in fin.

EXCOMMVNICATIO. De excommunicatione lata ad inſtantiam partis, quæ licet vires obtineat ab intentione Iudicis proferentis ſententiam. q. 25. cap.1.col.1.in fin.220.

Obſeruantia excommunicationis, non inducit poſſeſſionem.q 28.col.2.in fin.f.228.

Per ceſſationem ab aliquo prohibito ſub pœna excommunicationis, nec perdit poſſeſſionem, is qui ceſſat, nec acquirit poſſeſſionem, is qui mandanit.q.28.col.1. in med. fol.229.

Excommunicationis metus, dicitur cadens in conſtantem virum. q.37. colum.1.in prin.fol.262.

Excommunicatio differt ab interdicto, in hoc, nā interdictum ſuſpendi poteſt. q.9. cap.1.col.2. in fin. fol 86.

Excommunicatio lata poſt appellationem, eſt nulla.q.19.cap 7.col.2.in fin.f.136.

Excommunicatus à Plebano, non debet abſolui ab Epiſcopo, licèt habeat ordinariam iuriſdictionem in omnes ſuæ diœceſis.q.8.cap.5.colum.2. in princ.fol.76. & 77.

Excommunicatus abſolutus in foro conſcientiæ, poteſt puniri, vel denuò accuſari.q.8. cap.5.col.1.in med fol.79.

Excommunicatus per annum, in quibus caſibus excuſetur.q.9.cap.2.col.1. in med. fol. 88.

Excommunicatus denunciatus, quod ſuam, vel ſuorum proſequatur iniuriam, repellitur ab accuſando. q.13. col.1. in med. fol 100.

EXECVTOR TESTAMENTARIVS. Executor teſtamentarius tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis.q.38.cap.3.col.2.in prin.f.265.

Exequutores teſtamentorum tàm Laici, quàm Regulares exempti, &c. tenentur reddere rationes. ibid. colum.1. in prin. fol. 266.

Exequutores teſtamenti, ſi ſuſpecti, & negligentes fuerint, poſſunt amoueri. ibi. col 1.in fin. fol.266.

Exequutares teſtamenti, dicuntur Procuratores Teſtatorum.ibid.colum.1. in prin. fol. 267.

Exequutores teſtamentarij tenentur conficere inuentarium.q.35.cap.3. col.2. in med. fol.268.

F

FACTVM. Factū cōtra iuris diſpoſitionē prohibentem aliquem actū, quoties ex illo capite ſaluari non poteſt, eſt ipſo iure nullum. q.44. cap.2. colum.2. fol. 380.

FACVLTAS. Facultas abſoluendi à caſibus Sed. Apoſt reſeruatis Epiſcopis cōceſſa, an ſit ſublata per Bullam Cœnæ Domini.q.6.cap.3.col 1 in fin.f.39.

Facultatem habens alienandi bona ex cauſa neceſſitatis, nō poterit, ſi ex facto proprio, in illam incidit.q.41.cap.28. col.2. in fin. fol.305.

FEVDVM. Feuda ſunt triplicis generis. q.36.col.2.in prin. fol 257.

Feudum, quod non poteſt, niſi tantùm pro maſculis concedi, ſi concedatus, etiam pro fœminis, num in totum corruat conceſſio q.41.cap.6.col.2.in med. fol.306.

FIDEICOMMISSVM. Bona ſubiecta fideicommiſſo, quenam ex cauſa dotis alienari poſſint.q.19 cap.6.col.1. in fin. fol. 13 .

FILIVS. Filius adminiſtrator bonorum patris, tenetur rationem reddere. q.35. cap.4.col.2. in prin. fol.269.

Filius, qui fundum matris longo tempore coluit, nullum ius acquiſiuiſſe dicitur. q.40.cap.3.col.1.in fin. f.289.

Filium teneri ex vi quarti præcepti diuini, animæ patris in Purgatorio exiſtentis ſubuenire.q.42.col.2.fol.375.

Filius non grauandus eſt ſupra vires pro liberanda anima patris à Purgatorio. ibidem.

FILIVSFAMILIAS. An licitè filio familias pecunia credita ſit.q.37. col.2. in med. fol.260.

FISCVS. Fiſcus, qui propriam perſonam Principis repræſentat, non poteſt venire contra proprium factum, nec etiā Princeps ſupremus.q.21.cap.4.col.2.in prin. fol. 162.

Fiſcus hæres inſtitutus, adita hæreditate, etiam inuentario confecto, poteſt hæreditatem

I N D E X.

tatem repudiare. ibid. colum.1. in prin. fol. 163.

Fiſcus quando ad eum deueniunt bona vacantia, vel ex cauſa confiſcationis, etiam non confecto Inuentario, non tenetur vltra vires hæreditarias. ibid. in med. fol. 163. per totum.

FORMA. *Quæ ſunt de forma ſunt indiuiſibilia. q.25. cap.1. col.1. in med. f.214.*

Quando plura requirũtur pro forma, omnia debent obſeruari. ibid.

FORVM CONSCIENTIÆ. *Forum conſcientiæ nihil habet commune cum foro contentioſo, & differũt, ſicut cœlum à terra. q.8. cap.5. col.1. in fin. fol.79.*

In foro conſcientiæ ſufficit, quod filius agnoſcat teſtamentum, & ſciat illud à patre eſſe confectum. q.42. colum. 2. in med. fol.370.

In foro conſcientiæ attenditur ius naturæ. ibidem.

FORVM MIXTVM. *In cauſis mixti fori, abſolutus à iudice vnius fori, ſi remanet locus pœnæ, poteſt ab alio puniri. q.12. col.1. in med. fol.97.*

In cauſis mixti fori, quia locus eſt præuentioni, non datur appellatio à iudice vnius fori ad alium, quia par in parem non habet imperium. ibid. in fin.

In cauſis mixti fori, regulariter loquendo, punitus à iudice laico, non poteſt ab Eccleſiaſtico puniri. q.12. colum.2. in prin. fol. 97.

FRATER. *Frater, qui bona ſororis adminiſtrando, & domos locauit, & penſionem exegit, iure familiaritatis id feciſſe dicitur. q.40. cap.3. col.2. in med. f.289.*

Frater primogenitus, cui pater reliquit feudum, cum onere prouidendi alijs fratribus, ſi per 20. annos permiſit, quod Officiales, ab ipſo, & à Fratribus deputarentur, non cẽſetur ſibi præiudicaſſe, nec ſecundogeniti aliquod ius acquiſierunt. ibid. in fin. fol.289.

FRVCTVS. *Fructus naturales ſunt, qui ex terra abſque vlla hominis induſtria naſcuntur. q.41. cap.6. colum.1. in fin. fol 304.*

FVNDANS CAPPELLAM, VEL IVS PATRONATVS. *Fundans Cappellam, vel ius patronatus, non poteſt apponere cõditionem, ne ſit ſub Epiſcopi poteſtate. q.23. cap.6. in fin. f.200.*

FVRIOSVS. *Furioſus matrimonium cõtrahere non poteſt, ex quo, libero conſenſu caret. q.19. cap.4. col.2. in fin. f.131.*

G

GESTA. *Geſta ab aliquo facta, ſecundum ſuam propriam naturam, & ſecundum iuris diſpoſitionem cenſentur facta. q.29. col.2. in fin. f.230.*

Geſta à Procuratore meo, mihi non præiudicant, niſi nomine meo geſta ſint. q. 32. cap. 1. col.1. in fin. f.242.

GESTOR. *Geſtor negotiorum tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis. q.38. cap.1. col.2. in med fol.262.*

GREX. *Grex animalium Eccleſiæ, non poteſt abſque aſſenſu alienari. q.41. cap.26. col.1. in med. fol.363.*

Grex iudicatur vti quid immobile. ibid.

H

HÆREDITAS. *Hæreditas ſi ſit deuoluta Regulari poſt profeſſionem, poteſt Monaſterium hæreditatem non adire. q.41. cap.13.*

Hæreditatis aditio difficile probari poteſt. q.15. col.1. in med. fol.255.

HÆRES. *Hæres promittens non moleſtare vxorem defuncti ſuper vſufructu ei relicto, ſi petat cautionem de vtendo, & fruendo, arbitrio boni viri ſtandum, &c. q.29. col.1. in prin. fol.231.*

Hæres, confecto inuentario, poterit partem bonorum retinere pro impenſis funeris, & infirmitatis, excludendo in hoc creditores hypothecarios. q.34. col.2. in prin. fol. 256.

Hæres alienans feudum abſque aſſenſu, reuocare poteſt. q.21. cap.9. col.1. in med. fol. 175.

Hæres tenetur habere ratum factum defũcti. ibid. col.2. in prin.

Hæres etiam confecto inuentario, non poteſt reuocare bona fideicommiſſo ſubiecta à defuncto alienata. q.21. cap.9. col.1. in med fol.176. per totum.

HÆRETICVS. *Hæretici vigore Iubilæi non poſſunt abſolui. q.6. cap.4. col.1. in fin. fol.41.*

Hæreticus purè mentalis, non incidit in excommunicationem. q.6. cap.5. colum.2. in prin. fol.45.

HOMICIDA VOLVNTARIVS. *Homicida voluntarius, de iure antiquo, continuo debebat ſtare ad ianuam Eccleſiæ. q.24. cap.1 col.2. in fin. f.205.*

HYPOTHECA. *Hypotheca prohibitio, quomodo intelligatur. quæſt.41. cap.7.*

colum.1. in fin. fol. 307.

I

IGNORANTIA. *Ignorantia, quomodo probetur. q.12. col.1. in fin. f.36.*

ILLITERATVS. *Si aliquis eſſet illiteratus, ſed per experientiam haberet peritiam iudicandi, poteſt eſſe Iudex. q.1. col.2. in fin. fol 1.*

IMMOBILIA. *Immobilia non poſſunt diuidi, ad finem, vt tanquam res minimæ alienentur, & pignorentur, abſque aſſẽſu. q.41. cap.8. col.1. in prin. fol.311.*

IMPERITIA. *Imperitia aſſeſſoris, obligat Officialem ipſum eligentẽ. q.1. col.2. in med. fol.1.*

Itidem dicendum de Capitaneo eligente ſibi Locumtenentem. ibid. in fin.

IMPEDIMENTVM. *Qui ex legitimo impedimento perſonaliter comparere nõ poteſt ad Sed. Apoſt. nõ tenetur per Nũtium, neque per Procuratorem, neque per literas. q.6. cap 3. col.2. in prin. fol.40.*

Impedimentum iuſtum, ſeu legitima cauſa, à qualibet pęna excuſat. q.9. cap.2. col.2. in med. fol.89.

Aequiparatur impoſſibilitati. ibid.

INFIRMITAS. *Infirmitas ſuperueniens, vel cæcitas, nõ facit, vt officio quis priuari debeat, vel ad sedendum cogi poſſit. q.19. cap.2. col.2. in prin. f.129.*

INIMICITIA. *Per ſuperuenientes inimicitias inter Teſtatorem, & Legatariũ, cenſetur ademptum legatũ. q.33. cap.3. col. 1. in prin. fol.252.*

INTERDICTVM. *Interdictum perſonale, puta contra non cõfitentes, & communicantes in Paſchate, volentes à Parocho abſoluendi ſunt. q 7. col.2. in prin. fol.65.*

Interdictum differt ab excommunicatione. q.9. cap.1. col.2. in fin. f.86.

Suſpenſo interdicto ad tempus ſi fuerit appellatum, erit ſuſpenſum quouſque durauit appellatio, &c. ibid. & per totum, fol.87.

INTERVALLVM. *Interuallum paruum, non inducit actus diuerſitatẽ. q.24. cap.1. col.1. in fin. f.207.*

INVENTARIVM. *Inuentarium confectum ab hærede poſt bimeſtre tempus, nullum fuiſſe Sacrum Conſilium indicauit, ex quo bona eſſent extra Prouinciam, obi teſtator deceſſerat intra tamen Regnum. q.5. cap.8. in fin. fol.33.*

INVITVS. *Inuitus, ad ſacros ordines promoueri non dicitur, qui ratione accepti beneficij promouetur. q.37. col.1. in med. fol.262.*

IRREGVLARITAS. *Irregularitas ex violatione cenſuræ Eccleſiaſtica extra terminos, cap. ſi celebrat. de Clerico excommunicato miniſtr. non erat diſpenſabilis ab Epiſcopo; hodie verò poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. q.8. cap.6. col.2. in med. fol.83.*

IRRITATIO. *Irritatio actus, quæ ob legem violatã incurritur, eſt pęna. q.30. cap.1. col.1. in med. f.234.*

INSTITVTIO. *Inſtitutio beneficiorũ, ad Epiſcopum pertinet. q.41. cap.15. colum.1. in prin. fol.331.*

IVDEX. *Iudices Ordinarij ij dicuntur, qui, vel ab Apoſtolica Sede, vel à Rege iuriſdictionem accipiũt. q.6. cap.8. col. 1. in fin. fol.57.*

Iudex Eccleſiaſticus, cui commiſſa eſt cognitio alicuius cauſæ particularis, abſoluere poteſt teſtem, cum reincidentia. q 9. cap.4 col.2. in prin. f 91.

Iudex nũm poſſit, quã vult ſentẽtiã eligere, iuxta regulam, quod in paritate meritorum locus eſt gratificationi. q.15. col.1. in fine, fol.111.

Iudex Eccleſiaſticus, non tenetur ſtare proceſſui fabricato à ſæculari, quãdo remittitur ſibi Clericus. q.17. cap.1. col.2. in fin. fol.114.

Iudex tenetur captam viam ſequi. q.22. cap.2. col.2. in med. f.191.

Iudex cenſetur iudicaſſe, prout ius diſponit, & ipſemet tenebatur. q.29. col.2. in prin. f.231.

Iudex, qui poteſt procedere tanquam Ordinarius, vel tanquam delegatus, ſimpliciter procedendo, cenſetur tanquam Ordinarius. q.29. col.2. in med f.232.

Iudex etiam parte non opponente, præcipere poteſt, vt mandatum Procuratoris exhibeatur. q.32. cap.1. colum.2. in fin. fol.242.

Iudice præcipiente, vel parte opponente, mandatum eſt exhibendum, ad iuſtificandam proteſtationem. q.32. cap.1. col.2. in prin. f.243.

Iudices adiunctos, ſolo iuramento, poſſe tãquam ſuſpectos recuſari. q 34. col.2. in med. f.252.

Iudex ſuſpectus, retinet iuriſdictionem, licèt elidibilem per recuſationem à parte proponendam. q.34. col.1. f.353.

Iu-

Iudex non debet admittere ſuſpitionem omnium Doctorum. q.34. col.1. in med. fol.253.

Durum eſt coram ſuſpecto Iudice litigare. q.34.col.2.in med. fol.253.

Iudicem, quem pro me elegi, teneor contra me ſuſtinere, quia ſufficit ſemel approbaſſe.q.21.cap.7.col.1.in med.f.170.

Iudex in deſignatione aduocatorum, quanam aduertere debet.q.39.cap.2. col.1. in prin. f.275.

Iudex poteſt prohibere, ne quis contra inimicum patrocinetur.ibid.col.1. in med. fol. 275.

Iudex poteſt ſtatuere ſalarium Aduocato, pro qualitate cauſa. ibid. col.1. in med. fol. 275.

Iudex poteſt cogere Aduocatum ſi renuat patrocinium praſtare.q.39.cap.3. col.1. in fin.f.137.

Iudices ſolêt, abſente Aduocato vnius partis, concedere dilationem.q.39.cap.5.colum.1.in prin. f.281.

Iudex ſi efficitur Aduocatus Fiſci, poterit recuſari, tanquam ſuſpectus, q.39.cap.5. col.2.in med.f.281.

Iudex, qui poteſt procedere tanquam Ordinarius, & tanquam Delegatus, ſimpliciter procedendo procedit tanquam Ordinarius.q.40.cap.1.col.1.in prin. f.283.

Iudex, qui poteſt ex duplici iure poſſidere, cenſetur ex magis efficaci poſſediſſe.ibid. col.1.in fin fol.283.

Iudici, an licitum ſit inſtruere partes, q 47. col.1.in prin.fol.390.

Iudex debet iudicare, ſecundum deducta in actis, & ſecundum probata in proceſſu, non autem ſecundum ſuam conſtientiã. q.47.col.1.in fin.fol.390.

Iudex nihil debet facere ad priuatam vtilitatem.ibid.col.1.in fin.f.390.

Iudicis eſt, itá ſegerere in iudicio, vt modis omnibus procuret, ne ex alieno facto conſam alterius faciat deteriorem.ibid. col. 2.in prin.fol.390.

Iudex tenetur omnibus modis laborare, vt veritas inueniatur; quod ſi non curet tenetur in ſindicatu. ibid. colum.2. in fin. fol. 390.

Iudex ex ſuo officio non ſolum tenetur inquirere veritatem; ſed etiam curare debet, vt falſitas detegatur. ibid. col.1. in prin.fol.391.

Iudex ex officio, tenetur interrogare partes poſt probationes, ſi velint aliquid addere.ibid.col.1.in prin.fol.391.

Iudex ex officio tenetur inquirere innocẽtiam rei, non ſolùm in his, quæ ſunt iuris; ſed etiam in his, quæ in facto conſiſtunt.ibid.col.1.in med.fol.391.

Iudex poteſt ſupplere de iure, & de facto, vbi verſatur periculum animæ. ibid.colum.2.in med. fol.391.

Iudex, an poſſit inſtruere Aduocatum præſentare inſtrumentum ad inueniendam veritatem, ad liberandum innocentem, & ad detegendam falſitatem.ibid.col.1. in fin. f.391.

Index debet iudicare ſecundum approbata, & allegata, quãdo non habet modum inueniendi veritatem.ibid. col.1. in fin. fol.391.

Index ſi videat ex partis negligentia labi inſtantiam, ex qua iuſtitia poſſit non ſortiri ſuum effectum, etiam parte non petente, poteſt tali parti terminum concedere.ibid.col.2.in fin f.391.

Iudicem potuiſſe per alios, & per ſe admonere partem, & inſtruere Aduocatum. ibid.col.1. in prin. fol.392.

IVDICIVM. *Iudicium requirit miniſterium trium perſonarum, Iudicis, Actoris, & Rei, q.22. cap.1. colum.2. in fin. fol.185.*

Qui poteſt iudicialiter, & extraiudicialiter procedere, poteſt iudiciariam formã cæptã amittere, & ad extraiudicialem modum recurrere.q.22. cap. 2.colum.1. in prin.fol.191.

IVRAMENTVM. *Iuramẽtum adimplendum in forma ſpecifica. q.5. cap.2. col.1.in med.fol.15.*

Iurans continuo ſe ſtetiſſe in aliqua Ciuitate, ſi aliquando non fuit, non dicitur periurus.q.5.cap.4.col.2.in prin.f.10.

Iuramenti abſolutio regulariter conceditur ab Epiſcopo ad finem agendi, abſq; partis citatione.q.10. col.1. in prin. fol.93. & 94.

Iuramentum ſi adfuerit, de ſeruando ſecretum, tale iuramentum, ex quo adeſt tertij praiudicium, non eſt ſeruãdum.q. 39. cap.3.col.2.in prin.fol.279.

A licito iuramento abſolui quis debet, ratione ſcandali euitãdi.q.27. cap.3.col.2. in fin.f.227.

Iuramentum praſtans non in manibus ſui Superioris, tenetur iurans ſeruare.q.30. cap.3.col.2. in princ. fol.238.

Iuramentum, de non alienando, inconſulto Sum.Pontif.cui per alienationem abſq; aſſenſu contrauenitur, non reddit actum

inualidum. q.41. cap.24. col.1. in prin. fol.358.

Iuramentum praſtitum ab Epiſcopo, vel Clericis de reſidendo in proprijs Eccleſijs, non obeſt, quin pro eiuſdem Eccleſia vtilitate, vel Superioris mandato poſſint abeſſe. q.44. cap.4. col.1. in prin. f.384.

IVRISDICTIO. *Iuriſdictionem habens in prouiſione aliqua facienda, an poſſit extraiudicialiter, & iudicialiter procedere. q.22. cap.2. col.1. in prin. f.191.*

Iuriſdictio, metu excommunicationis extorta non tenet. q.28. colum. 2. in med. fol. 229.

Iuriſdictione conceſſa, ſēper remanet Principi concedenti, facultas illam reuocandi. q.21. cap.3. col.1. in prin. fol.161.

IVS. *Ius ad mobilia, mobile reputatur. q.41. cap.13. col.2. in prin. f.324.*

Ius ad immobile, immobile iudicatur. ibid. in med. fol.324.

Ius petendi renouationem inueſtitura, ſine ius prelationis competēs proximioribus defunctis, durat per annum. q.41. cap.19. col.2. in prin. fol.344.

Iuri aliquo ſpeciali, quando per aliquem actum derogatur, & reditur ad ius commune, actus ille latè eſt interpretandus etiam contra propriam naturam. q.41. cap.29. col.1. in med. f.367.

IVS ACCVSANDI. *Ius accuſandi, cui nam competat. q.13. col.1. in prin. f.100.*

Hoc *ius accuſandi competit iure ſanguinis, non autem iure hareditario. ibid. col.2. in prin.*

In hoc Regno Neap. extat Reg. Prag. *per quam ſtatutum fuit, ius querelandi, & remittendi, competere illis, quibus de iure defertur ſucceſſio. ibid. in med.*

Hoc ius admittitur vxori occiſi. q.13. col.1. in prin. fol.101.

IVS CANONICVM. *De iure Canonico datur actio, ex pacto nudo. q. 21. cap.8. col.1. in fin. fol.172.*

IVS COMMVNE. *Ius commune ſi per multos annos fuerit obſeruatum, ſi poſteà à Superiore corrigatur, cenſetur etiā correcta conſuetudo. q.1. cap.2. col.1. in fin. fol.4.*

IVS PATRONATVS. *In praſentatione beneficij iuris patronatus Eccleſiaſtici, patronos praſentantes infra ſemeſtre tempus, non poſſe variare actum à ſe geſtum. q.21. cap.5. col.1. in prin. f.164. & 165.*

Patroni Eccleſiaſtici non poſſunt facta praſentatione variare. ibid. col. 2. in med. fol. 164.

Ius patronatus, quando Eccleſiaſticus de bonis patrimonialibus acquirit, vti laicum iudicandum erit. ibid. col.2. in fin. fol. 165.

Ius patronatus, quando fuit Eccleſia reſeruatū cum conſenſu Ordinarij, ſub conditione, vt reguletur tanquam laicale, valet. ibid. col.2. in med. f.167.

Ius patronatus, Confraternitatis laicorum competens, dicitur laicale. q.41. cap.21. col.2. in fine. f.348.

Ius patronatus, quando de bonis Eccleſia fuit fundatum, alicui Eccleſiaſtico, tanquam Eccleſiaſtico *competit.*

L

LAICI. *Laici poſſunt acquirere ius ſepeliendi in certo eminentiori loco, Cappellam conſtruendi, arma, & inſignia ibi figendi, taliter quod ſi amoueātur, datur actio iniuriarum, & poteſt iudicis brachium implorari contra amouētes. q.41. cap.14. col.1. in med. f.327.*

Laici in Sedilibus in Eccleſijs habendis, & in caeteris praecedentijs, vt puta, in recipiendo prius pacem, &c. poſſunt iudicis officiū implorare cōtra violantes. q.41. cap.14. col.1. in med. f.327.

Laici non poſſunt de mortuarijs ſtatuere. ibid. col.2. in prin. fol.327.

Laicus donans pradium Eccleſia cum conditione, vt laicis ſoluat collectas, valet legatum, & tenetur Eccleſia illud ſoluere. q.41. cap.5. col.2. in fin. f.330.

LEGATVM PRO MARITANDIS PVELLIS. *Legatum factum pro maritandis puellis, nullo pacto conſequi poſſunt puella illa, qua nulliter matrimonium contraxerunt. q.30. cap.5. col.1. in prin. f.148.*

Legatum pro maritandis puellis, nullo pacto poterit concedi Religionem ingredientibus ibid. col.2. in prin. fol.148.

Legatum factum certa perſona maritanda, num ſi Monaſterium ingrediatur, debeatur legatum. ibid. in fin.

Legatum factum pro maritandis puellis ex propinquis, vel ex deſcendentibus teſtatoris. ibid. col.1. in prin. f.149.

Legatum factum puellis maritandis in certo tempore, non poſſunt conſequi iam maritata. ibid. in fin. fol.149.

Legatum pro maritandis puellis, non debetur

INDEX.

tur viduit, ſecundo nubentibus. ibid. colum.1.in priu.fol.150.

Legatum pro maritandic puellis orphanic, poteſt, non exiſtentibuc orphauis coucedi puellic habeutibus parentes pauperes, vel inhabiles. ibid. f.150.

Legatum etiam pro maritandis orphanic, licitè petunt expoſita.ibid.col.2. in priu. fol.150.

LEGATVM PIVM. *Legatum pium, nunquam efficitur caducum.q.23.cap.6. col.2.in medio, f.201.*

In locum Epiſcoporum, hodie ſuccedit Tribunal Reuer. Fabrica, ex varijc Bullic Summorum Poutificum.q.23.cap.6. colum.2. in fin. f.201.

Legatũ ceſſat ſi domuc deſtruatur, nec reuiuiſcit, ſi reficiatur.q.26. col.2. in med. fol.218.

Idem eſt in legato ſerui, qui poſteà fuit manumiſſuc, nam ſi in ſeruitutem reincidat, non debetur legatum. ibid.

Legatum crediti, ſeu nominis debitoris cenſetur extinctum ſi à teſtatore fuerit exactum q.33.cap.2.col.1.in priu.f.249.

Legatum factum ſub onere, adempto onere, legatum etiam cẽſetur ademptum. q.33. cap.3.col.1.in priu.f.251.

Legati cauſa, dicitur onuc, quando non reſpicit fauorem legatarij, ſed teſtatoris, &c.ibid. in med.

Legatum factum tutori, reuocata tutela, legatum factum etiam cenſetur ademptũ. ibidem.

Legatum factum certæ Eccleſiæ pro ſepultura, ſi alibi poſteà ſepultura eligatur, legatum ceſſat.ibidem. in fin.

Si ic, qui pro ſepultura, aliquid certæ Eccleſiæ legauit, decedat poſteà excommunicatus, vel ſeipſum occidat, vel impœnitens decedat, &c. & per hoc in Eccleſia ſepeliri non poſſit, num legatum teneat. ibid. col.2. in prin.

Legatum liberationis factum tutori, non valet.q.38.cap.1.col.2.in priu. f.263.

Legatum factum, ſi lectum viduale ſeruauerit, quod idem eſt, quod legatum ne nubat.q.19.cap.5.col.1.in fin.f.132.per totum.

Legatum factum vxori, ſi habitauerit cum filijc, ſi ſemel habitare deſinat, legatum amittit.ibid.col.2. in med.

Legata pia ſemper deberi, quomodo ſit facta diſpoſitio.q.42.col.2. in prin.f.372.

Legata pia, quæ reperiuntur in ſcheda ſcriptâ manu teſtatoric, quæ valet inter liberos, an debeantur. ibid. col.2. in med. fol. 372.

Legatum, aut donatio facta amico, cum fide de illic ſpurio reſtituendis, non valet in beneficium ſpurij.ibid.col.2.in fi. f.373.

Legatum mille aureorum à teſtatore factum filio ſpurio pro amore Dei, an valeat.ibid.col.2.in med. fol.374.

In legato pro exoneratione cõſcientiæ, quid agendum.ibid.col.2.in fin.f.374.

Legatum pium non ſolùm requiritur, quod fiat pro anima, vel pro amore Dei, ſed neceſſarium eſt, finem ſupernaturalem tantũ fuiſſe inſtitutum à teſtatore.q.42. col.1.in priu.f.375.

LEX. *Lex prohibens actum, ſi fiat, irritum reddit.q.30.cap.2.col.1. in med. f.235. Et in diuerſis modic.cum clauſulic.ibid. & col.2.*

Lex, vel homo, quando prohibet, ne aliquid fiat ſine conſilio alicuiuc, ſi cõſilium non petatur, actuc corruit.q.30.cap.2. col.1. iu prin. fol.236.

Lex, vel Superior prohibendo aliquid fieri, ſuſpendit iuriſdictionẽ, & contraueniendo, actus eſt nullus.ibid. in fin.

Lex correcta non poteſt allegari ad deciſionem cauſæ, & allegans illam incidit in crimen falſi.q.2.in fin.f.3.

Lex ciuilis allegatur etiam, & ſi correcta, in beneficium tamen Eccleſiæ, ex eo, quia corrigi non potuit.q.2.col.2.in fin.f.3.

Correcta autem lege non cenſentur correcta ſtatuta particularia.q.2.col.1.in medio.fol.4.

Lege caſſata à Summ. Pontif. an cenſeatur deletuc actuc.q.2.col.2. in priu.f.4.

Lex poſterior vniuerſalic, tollit præcedentem.q.8.col.1.in med.fol.71.

Legem habemus non fauere ijs, qui in neceſſitate ſe conſtituũt.q.41.cap.28.col.2. in med. fol.365.

Lex quando prohibet actum aliquem ſub pœna, nihil aliud addendo, ſi actus conficiatur, tenet, ſed pœna incurritur. q.44. cap.2.col.1. in priu. f.380.

Legec poſitiuæ non obligant cum periculo vitæ, vel notabilis damni. ibid. col.1. in med. f.381.

LICENTIA. *Licentia tacita non ſufficit in caſibuc, in quibus requiritur expreſſa. q.41.cap.28.col.1.in priu.f.365.*

LITTERÆ. *Litteræ contra ius impetratæ, ſunt nullæ.q.1.col.1.in med.f.2.*

LOCA PIA. *In electionẽ locorum piorum, dicenti locum pium fuiſſe fundatum*

tum authoritate Epiſcopi, incūbit onus probandi.q.40.cap.2 col.2.in fin.f.293.

LOCATIO BONORVM. *Locatione facta pro tempore,quo finita erit prima locatio,attendendum eſt tempus, in quo vires accipit ſecunda locatio. q.27. cap.3.col.1.in fin. f.227.*

Locatio bonorum Eccleſiæ,non eſt licita ad longum tempus.q.41.cap.6. col.1.in prin. fol.301.

Locatio ad longum tempus,conſtituit ius in re. ibid.

Ad longum tempus non poſſunt locari,quæ probibita ſunt alienari.ibid.col.2.in medio.fol.301.

Locatio ad longum tempus includit etiam locationem ad vitam. ibid. col.2. in fin. fol.301.

Locatio facta pro tempore, quo conductor voluerit, cadit ſub probibitione. q.41. cap.6.col 1.fol.302.

Locatio prædij, ex quo nullus colligitur fructus,ſed tantum adſunt fouea,in quibus nix de cœlo cadens colligitur. ibid. col.2.in med. f.303.

Locatio bonorum Eccleſiæ vltra trieunium fieri non poteſt,cum hac additiane,vt tot ſint locationes,quot triēnia.q.41. cap.6. col.2.in fin. f.305.

Locatio facta vltra tempus à iure permiſſum,corruit in totum.ibid.col.1.in med. fol.306.

Locatio perpetua bonorum Eccleſiæ nō poteſt fieri, neque per pactum concedi facultas alicui perpetuo locandi. q. 41. cap.31.col.1.in med. f.369.

LVCRVM CESSANS. *Lucrum ceſſans,quodnam ſit,& quod damnū emergens.q.27.cap.1.col.1,in prin.f.222.*

M

MAGISTRI ACTORVM. *Magiſtri Actorum ne ſolo verbo recuſentur ſuſpecti. q.34. colum.2. in fin. fol. 252.*

Magiſtri Actorum non debent pro voluntate litigantium priuari. q.34. col.1. in prin.fol.253.

MANDATVM. *Mandatum regulariter poteſt teſtibus probari. q.32. cap.1. col.2.in prin. fol.242.*

Mandatum ad exigendum requirit ſcripturam.ibid.

Mandatum ad lites etiam requirit ſcripturam.ibid.

Mandatum Principis, & mandatum circa vſum iuriſdictionis per ſcripturā probatur.ibid. in med.

Mandatum ſi fuerit in perſonam Regularis,& non conſtet de licentia Superioris, vtrum teneat.q.32.cap.1.col.1. in prin. fol.243.

Mandatum ad vendēdum,intelligitur cum debitis circumſtantijs.q.41.cap.31.col.1. in prin. f.369.

MARITVS. *Maritus poſt mortem vxoris retinens apud ſe eius dotem,non cenſetur adiuiſſe hæreditatem q.28.col.1. in fin. f.228.*

MATRIMONIVM. *Matrimonium ratum,ex ſuperueniente infirmitate,vel impotentia,dirimi poteſt.q.19.cap.4.colum.1.in prin. fol.131.*

Matrimonium, hi qui ſani extraxerunt, & vni ex duobus dementia,aut furor, &c. acceſſerit,ſolui non poteſt. ibid.

Matrimonium cum infante initum,accuſari non poteſt.q.30.cap.3.col.1.in prin. fol. 239.

Matrimonium Clandeſtinum contrahens cum conſanguinea,non tenet.ibid.col.1. in fin.

Matrimonia Clandeſtina ſunt probibita, & de norma,quomodo matrimonium in facie Eccleſiæ ſit contrahendum. q.30. cap.2.col.2.in fin.f.235.

MELIORATIONES. *Meliorationes in rebus Eccleſiæ, quando eſſent magni valoris,& Eccleſia pauper, quando non poſſit ſoluere. q.41. cap.19. col.2.in fin. fol 345.*

MERCATORES. *Mercatores,licet domicilium non contraxerint,poſſe abſolui ab Epiſcopo à reſeruatis occultis. q.6. cap.6.col.2.in med. f.52.*

MERVM, ET MISTVM IMPERIVM. *Meri,& miſti imperij conceſſio facta à Rege Baronibus, ſi incipit lædere, ex quo turbatur tranquillitas Regni, reuocatur.q 27.cap.3 col.2.in fin.f.227.*

MERITORVM ASSERTIO. *Meritorum aſſertio ſimplex non ſufficit,quia poſſet, quis fraudulenter aſſerere merita, & colorata ſeruitia Eccleſiæ præſtita.q.41.cap.22.col.2.in fin.f.351.*

METVS. *Metus excommunicationis dicitur cadens in conſtantem virum.q.28. col.2.in prin. f.229.*

MILES. *Miles non poteſt conſtitui Procurator, ſi tamen conſtituatur, & pars non opponat,acta facta tenent.quaſt.32. cap.1.*

cap. 1. *colum.* 2. *in media. fol.* 243.

Militibus ratione hoſpitij de iure communi, tantùm domorum habitatio debebatur. q. 44. *cap.* 3. *col.* 1. *in fin. f.* 382.

MINOR. *Minor, qui veniam ætatis à Rege impetrauit, num poſſit immobilia bona, abſque Iudicis decreto hypothecare, vel vendere. q.* 26. *cap.* 1. *col.* 1. *in medio. fol.* 219.

Minor læſus non reſtituitur aduerſus contractum pacis. q. 27. *cap.* 3. *col.* 2. *in fin. fol.* 227.

Minor, ſi conſtituat Procuratorem ad vendēdum cum ſolemnitate à ſtatuto requiſita, ſi Procurator poſteà vendat, non requiritur ampliùs ſolēnitas. q. 41. *cap.* 31. *col.* 1. *in fin. fol.* 368.

MOBILIA. *Mobilia pretioſa Eccleſiæ, an compræhendantur ſub extrauagante de alienatione. q.* 41. *cap.* 12. *colum.* 1. *in prin. fol.* 319.

Mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, an poſſint vendi. ibid. colum. 2. *in prin. fol.* 319.

MODICVM TEMPVS. *Modicum tempus qualiter indicandum ſit, quia variè accipitur, & à ſubiecta materia declaratur. q.* 5. *cap.* 4. *colum.* 1. *in prin. fol.* 21.

Modicum certè tempus aliquando dicitur menſis, & quod infra 30. *dies fit, in modico tempore dicitur. ibid.*

MODIFICATIO. *Quando aliquid ſub certis modificationibus mandatur, illæ modificationes, dicuntur eſſe de forma. q* 25. *cap.* 2. *col.* 1. *in prin. f.* 214.

MONASTERIVM. *Monaſterium, an teneatur ad debita profitentis, tanquam ipſius hæres. q.* 41. *cap.* 13. *colum.* 1. *in fin. fol.* 325.

Monaſterium, an teneatur capere poſſeſſionem bonorum, ſicut hæres. ibid. fol. 321.

MVLIER. *Mulier relicta vſufructuaria, donec caſtè vixerit, ſi primo anno conditionem ſeruauit, ſecundo verò ſecus, ſi tertio caſtè viuat, legatum iam amiſſum, non recuperat. q.* 19. *cap.* 5. *col.* 2. *in fin. fol* 131.

Mulieris vna fornicatio, an ſufficiat, ad hoc vt legatum amittatur. ibid.

Mulieres poſſunt acquirere ius ſedendi in Eccleſia, vel prius offerendi. q. 41. *cap.* 14. *col.* 1. *in fin. f.* 327.

Mulier prohibita diſponere à ſtatuto, abſque propinquorum conſenſu, an poſſit vtiliter contrahere. q. 41. *cap.* 24. *col.* 2. *in med. f.* 357.

MVNVS. *Munera publica remittuntur ex ſuperueniente inopia. q.* 27. *cap.* 3. *colum.* 2. *in prin. fol.* 227.

N

NECESSARIVM. *Neceſſarium nō dicitur aliquid, quando habuit originem à voluntate. q.* 37. *colum.* 1. *in fin. fol.* 260.

NECESSITAS. *Neceſſitas, quomodo diſtinguatur, vt alia ſit fatalis, alia naturalis, alia culpabilis. q* 37. *col.* 2. *in prin. fol.* 261.

Neceſſitatis cauſa, quæ occurrere ſolent, ſub nulla lege prohibitiua cōtinentur. q. 41. *cap.* 28. *col.* 1. *in prin. f.* 364.

Neceſſitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum. ibid. col. 1. *in med. f.* 364.

Neceſſitate ſtante, poteſt in actu aliquo explendo, aliquid mutari, vel omitti. ibid. col. 1. *in fin. fol.* 364.

Neceſſitas illa vera eſt, quę vel à natura, vel à caſu, accidit non autem, quę à voluntate originem trahit. ibid. col. 2. *in prin. fol.* 365.

Neceſſitas vera attenditur, quę à principio voluntario non dependet. ibid. col. 2. *in med. fol.* 365.

NEGLIGENTIA. *Negligentia hæredum, vel exequutorum teſtamentariorum, deuoluitur facultas ad Epiſcopum, tranſacto anno. q.* 23. *cap.* 6 *col.* 1. *in fin. fol.* 200.

Negligētia exequutoris in reſtituendo malè oblata à teſtatore, nihil obeſt animæ defuncti. q. 35. *cap.* 3. *colum.* 1. *in med. fol.* 268.

NEGOTIATORES. *Negotiator peregrè adueniens propter negotia Eccleſiæ, poteſt triduo domi manere ad quieſcendum, & interim lucrari diſtributiones quotidianas. q.* 24. *cap.* 1. *col.* 2. *in prin. fol.* 205.

NIX. *Nix non eſt fructus naturalis, ſed induſtrialis, nec dicitur ciuilis. q.* 41. *c.* 6. *col.* 1. *in fin. fol.* 304.

Nix hominem non alit, & immoderatus eius vſus, offendit. ibid. colum. 2. *in prin. fol.* 304.

Nix à terra non prouenit, ſed ab ea ſumitur, & humana induſtria coaceruatur, & conſeruatur. ibid. col. 1. *in prin. f.* 345.

NOTARIVS. *Notarius rogatus de conficiendo inſtrumento, intelligitur, vt validè, & ſecundum loci conſuetudinem il-*

lud

Digitized by Google

lud conficiat.q.20.cap.2.colum.1. in fin. fol.144.

Notarius tenetur pro ſuo ſubſtituto in conternentibus ad officium.q.23.cap.4. colum.2.in med. fol.197.

Notarius conficiens inſtrumentum falſum, ſi fuerit inualidum, num puniatur pœna falſi.q.30.cap.3.col.2.in prin.f.239.

Notarius, vel curſor laicus Curiæ Eccleſiaſticæ ſi delinquat, à quo Iudice ſit cognoſcendus.q.17.cap.3. colum.1. in fin. fol.118.

Notarius dicitur de familia Epiſcopi.*cum is dicatur de familia, qui ad aliquod officium deputatus eſt.ibid.col.2.in prin.*

Notarius non habens ſalarium. num poſſit à ſponte dantibus, aliquid pro ſuo labore accipere.q.17.cap.5.col.1. in fin. f.120.

NOTORIA. *Notoria non egent cognitione, cùm in ipſis abſq; vlla cognitione, ſententia proferenda ſit. q.41. cap.25. col.1. in prin.f.359.*

Notorium propriè dicitur, quod ita clarũ, & euidens eſt, vt latere minimè poſſit. ibid.col.2. in prin. f.359.

Notorium dici poteſt, quod ex actis reſultat.ibid.fol.359.

NOVITIVS. *Nouitius Religionẽ egrediendo, ad actum contrarium nouitiatus diuertitur, ſæcularem habitum induendo, etiam ſi modico tẽpore, illum gerat. q.24.cap.3.col.1.in prin.f.211.*

O

OBLATVS. *Oblatus, poſt oblationem perſonæ, & bonorum Eccleſiæ factã, non poteſt proprio nomine agere. q.32. cap.3.col.1.in med.f.246.*

OBLIGATIO. *Obligatio pupilli abſque tutoris authoritate nulla eſt, & in ipſius commodum valet.q.41.cap.24.col.1.in prin fol.357.*

IN ODIOSIS. *In odioſis non fit coacernatio ſummarum. q.24. cap 3. col.2.in prin. f.210.* Nec *fit coacernatio temporum*

OFFENSVS. *Offenſus, & iniuriam paſſus, ſi in animæ iudicio dimiſerit, & condonauit eam, intelligitur quoad odium, non autem quoad ius accuſandi. q. 12. col.1 in prin f.99.*

OFFICIA. *Officia, ne infirmis, & impeditis conferantur. q.19. cap.2. col.1. in med. f.120.*

Qui podagra laborat, poteſt eligi ad officiũ. ibid.in fin.

Superueniens infirmitas, vel cæcitas, non facit, vt officio priuari quis debeat.ibid. col.2.in prin.

Officia ſimpliciter conceſſa, dicuntur perpetua.q.21.cap.1.col.1.in fin.f.153.

Et quod tempore nõ limitatur, dicitur perpetuum. ibid.

Omne officium, quod aut authoritate, aut vtilitate publicum eſt, dicitur neceſſarium.q.39.cap.3.col.1.in fin. f.277.

Officium aduocationis laudabile eſt, ac humanæ vitæ neceſſarium.q.39. cap.1. colum.1.in fin. f.271.

Ad officium Fiſci ſpectat curare, vt leges ſeruentur, & ipſarum violatores puniantur.q.39.cap.1.col.2. in fin.273.

OFFICIALIS. *Officialis non cenſetur ditatus de publico, vel baractarijs.q.14. cap 3.col.1. in fin. fol.106.*

Officiales ſolebant adminiſtrationem incipere Kalendis Ianuarij.q.21.cap.1. colum.1.in med. fol.153.

Officialis deputatus ad beneplacitum principis, dicitur perpetuus.ibid.colum.2. in med. fol.153.

Officia ſunt ad nutum Principis, qui poteſt pro libito voluntatis dare, & tollere. q.21.cap.1.col.1.in med. fol.154.

Officiali de facto ſpoliato, datur remedium poſſeſſorium.q.21.cap.1. col.2. in prin. fol. 156.

Officialis ex loco odioſo, & non confidenti, poteſt ab Vniuerſitate nõ admitti. q.23. cap.3.col.2. in med. f.196.

Officio in proprio ſubſtituens aliquem, eo ipſo obligatur pro delictis, & culpis ſubſtituti q.23.cap.4.col.1.in med. f.197.

Officio Prætoris.Iudicis, vel Aduocati finito, remanet titulus dignitatis, q. 26. cap.1.col.2.in med. fol.219.

Officialis capiens Bannitum, non lucratur præmium capientibus conceſſum, niſi in ſpecie fuerit dictum.q.31.col.1.f.241.

Officiales omnes Regni poſſunt dari ſuſpecti.q.34.col.2.in med. f.253.

ONVS. *Onus collectarum pertinet ad poſſeſſorem fructuum.q.23.cap.2. col. 1. in med. fol.195.*

Ad onera tamen ciuilitatis annexa, ex natura rei, vel ex iuris diſpoſitione, ciuis omnino tenetur.q.23.cap.3.col.1.in fin. fol. 196.

Nec poteſt debitum collectarum cum alio credito compenſari. ibid.

Onus cauſa legati dicitur, quando non reſpicit fauorem legatarij.q.33.c.3.col.1. in med.f.255.

OPVS.

I N D E X.

OPVS. *Opus aliquod, pro quo faciendo licentia Superioris eſt neceſſaria, poteſt refici abſque licentia. q. 25. colum. 2. in fin. fol. 217.*

ORATORIVM PRIVATVM. *Oratorium priuatum, in domibus particularium, non gaudet immunitate Eccleſiaſtica. q. 41. cap. 14. colum. 2. in prin. fol. 326.*

ORDINARIVS. *Ordinarij male faciũt prohibentes Parochis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt nec per vnam diem diſcedant à* Parochia. *q. 5. cap. 4. col. 1 in prin. f. 21.*

Ordinarius non poteſt concedere iuſpatronatus Eccleſiæ liberæ.

P

PACTVM. Pactio *quælibet habens tractum ſucceſſiuum, ſi ex lapſu temporis efficiatur iniqua, officio Iudicis reducenda eſt ad æquitatem. q. 26. cap. 2. col. 2. in prin. f. 226.*

Pactum, quod quis teneatur coquere panẽ, pro alicuius familia, &c. ibid.

Pactum reſtituendi ſibi dotem, vel fratri ſuo, quem putabat fore hæredem, prodeſt filio, qui fuit hæres q. 28. col. 1. in med. fol. 230.

PAROCHIA. *Parochia Epiſcopi tota diœceſis dicitur. q. 7. col. 2. in prin. f. 62.*

Parochiarum diuiſiones, ob Populi frequentiam, pro bono regimine animarum factæ fuerunt à Caliſto I. & à Dionyſio Sum. Pontif. *ibid.*

Parochiæ in multis Epiſcopatibus non ſint diſtinctæ, ſed Eccleſia Cathedralis omnibus miniſtrat Sacramenta; & alibi non eliguntur Parochi, ſed Officiales, vel per annum, vel ad nutum Epiſcopi amouibiles. q. 7. col. 1. in prin. fol. 63.

PAROCHVS. *Parochus in foro conſcientiæ, ab omnibus peccatis, & cenſuris à quocunque latis, tàm à iure, quàm ab homine, non tamen reſeruatis poteſt abſoluere. q. 7. col. 2. in med. fol. 61.*

Parochus non ex vi officij abſoluit à non reſeruatis, ſed ex vi cap. nuper. q. 7. col. 1. in med fol. 62.

Parochus dicitur Ordinarius. ibid.

Et licèt conſtituatur ab Epiſcopo, iuriſdictionem tamen, ſecundum aliquos, dicitur habere ab Eccleſia, idcircò non poteſt ab Epiſcopo abſque cauſa priuari. ibid. in fin.

Parochus non Sacerdos, electus ad Parochiale beneficium, tenetur infra annum à die acceptationis Parochiæ promoueri ad Sacerdotium, aliàs ipſo iure, elapſo tempore abſque vlla monitione amittitur beneficium. q. 7. col. 1. in med. f. 63.

Parochus, nõ ſolùm abſoluit à cenſuris non reſeruatis, ſed etiam impeditum accedere ad Epiſcopum, poteſt abſoluere à reſeruatis Epiſcopo. q. 7. colum. 1. in med. fol. 64.

Parochus *non poteſt abſoluere ab interdicto generali, vel locali. ibid. in fin.*

Parochus poteſt proprias oues extra territorium abſoluere. q. 7. col. 2. in fin. f. 65.

PARS. Pars *poteſt opponere, vt mandatum exhibeatur in actis, &c. q. 32. cap. 1. col. 2. in fin. f. 242.*

PATER. *Pater conſentiens in matrimonio filij, cenſetur ſe obligare pro dotis cõſeruatione, & reſtitutione, abſque alia ſpeciali obligatione. q. 23. cap. 5. col. 2. in prin. f. 198.*

Pater conſentiens, vt filius efficiatur Decurio, eo ipſo cenſetur ſe obligare, tanquam fideiuſſor pro mala filij adminiſtratione. q. 23. cap. 5. colum. 1. in med. fol. 199.

Pater ſi in ſuo teſtamento exhæredat filiũ, ſi ad patriam non redierit, non per hoc cenſetur inſtituiſſe in caſu reditus. q. 28. col. 1. in fin f. 230.

Pater adminiſtrator bonorum filij, in caſibus, in quibus non habet vſumfructum, tenetur reddere rationem. q. 35. cap. 4. col. 1. in fin. fol 169.

PAVPER. *Pauperes ad Magiſtratus eligendi non ſunt, ne ob paupertatem venales fiant. q. 14. cap. 3. colum. 2. in prin. fol. 105.*

PATRIMONIVM. *Patrimonium clerici ad cuius titulum ordines ſuſcepit, loco beneficij cenſetur ſubrogatum, & gaudet priuilegijs bonorum Eccleſiæ. q. 41. cap. 3. col. 1. in med. fol. 295.*

Pro tali patrimonio Clericus eſt immunis. ibid.

PECVNIA. *Pecunia deſtinata pro emptione immobilium, adhuc dicitur mobilis. q. 41. cap. 12. f. 320.*

Pecunia dicitur res mobilis. ibid. col. 2. in prin. fol. 320.

Pecuniam pupillarem depoſitatam pro emptione prędiorum, tutor creditor pupilli nõ poteſt pro ſatisfactione ſui crediti accipere, abſq; Iudicis decreto. q. 41. c. 12.

colum.2. in medio. fol.320.
Pecuniam Eccleſiæ ſola voluntate Prælati deſtinatam ad emptionem, non comprehendi in extrauagante Ambitioſæ. ibid.col.1. in prin. fol.321.
Pecunia peruenta ex venditione rei immobilis Eccleſiaſticæ, an ſit immobilis. ibid. col.1. in prin. fol.321.
Pecuniæ, quam Eccleſia in magna quantitate poſſidet pro præſidio, dicitur mobilis. q.41. cap.12. col.2. in prin. f.322.
Pecuniam ex retrouenditione annuorum introituum Eccleſiaſticorum dici mobilē, & ſic nullam requiri ſolemnitatem in ipſa retrouenditione. ibid.col.2. in med. fol. 323.
Pecunia ex redditibus Eccleſiæ peruenta, vel ex oblationibus, & eleemoſynis, quādo ab adminiſtratoribus implicatur in emptione annuorum introituum, an poſſit fieri abſque ſolemnitate. ibid.col.2. in fin. fol. 323.
Pecunia peruenta ex retrouenditione, in duobus caſibus prohibitioni ſubiacet. ibid.col.1. in med. fol.324.
POENA. *Pœna eſt læſio puniens, & vindicans. q.30.cap.3.col.1. in fin. f.236.*
Pœna carceris per triginta dies impoſita blaſphemo à lege Hiſpaniarū, non adimpletur, niſi, carcer ſit triginta dierum cōtinuorum q.24. cap.3. colum.2. in med. fol. 209.
Pœnæ, ſi fuerit appoſita intromittentibus intra Ciuitatem vinum, quod eſt infra terminos ipſius Ciuitatis, non per hoc videtur permiſſa introductio vini, quod eſt extra terminos Ciuitatis. q.28. col.1. in fin. fol.230.
Pœna, quando imponitur in odium facientis aliquē actum, etiam quod actus nulliter fiat, pœna debetur. q.30. cap.3. col.2. in med. f.237.
Pœnæ pecuniariæ reſultantes ex bannis, & maleficijs, dicūtur eſſe in fructu, & reditu. q.41. cap.6. col.1. in prin. f.304.
POENITENS. *Pœnitens, quando eſt diſpoſitus, nulla poteſt eſſe iuſta cauſa differendi ei abſolutionem. q.8. cap.7. colum.2. in fin. fol.85.*
PERCVSSOR. *Percuſſor Clerici, per peiuò impeditus, poteſt abſolui ab Epiſcopo. q.6. cap.4 col.2. in prin. f.42.*
PEREGRINI, ET ITER AGENTES. *Peregrini, & iter agentes poſſunt abſolui ab Epiſcopo à reſeruatis occultis. q.6. cap.6. col.1. in prin. fol.53.*
Peregrinos, aduenas, & iterfacientes, teneri obſeruare leges, & conſuetudines locorum, per quos tranſeunt. ibid. in fin.
PERMVTATIO. *Permutatio in rebus Eccleſiæ prohibitis alienari, non poteſt fieri, abſque cauſa, & ſolemnitatibus. q.41. cap.9. col.1. in med. fol.314.*
Permutatio, quæ fit inter Eccleſiam, & Eccleſiam, an poſſit fieri. ibid. col.2. in prin. fol. 314.
Permutatione facta inter Eccleſias, ceſſat ratio vſurpationis ſecularium. ibid. colum.2. in fin. f.314.
POSTVLATIO. *Poſtulatione, nullum ius poſtulato acquiritur. q.21. cap.6. colum.1. in med. fol.168.*
Poſtulantes, recedere nō poſſunt, facta præſentatione, ne Superiorem videantur illudere. q.21. cap.6. col 2. in prin. f.168.
POTESTAS ELECTORVM. *Poteſtas electorum, & Sindicorum, procedit ex iuris diſpoſitione, mandantis bona Vniuerſitatis per ipſos adminiſtrari. q.44. cap.2. col.1. in prin. f.380.*
PRACTICA. *A practica non eſſe recedendum. q.1. col.1. in med. fol.1.*
Practica declarat, & interpretatur ſtatutum. ibid.
Practica attendenda eſt. ibid.
Non ſolum reſcriptum Principis, & ſtatutum declaratur ab obſeruantia, & practicā, ſed omnis diſpoſitio, ſiue teſtatoris, ſiue contrahentium ibid. col.2. in prin.
Practica in tantum obſeruanda eſt, vt in omni diſpoſitione videatur annexa, vt ipſam interpretetur. ibid. col.2. in med.
PRÆCEPTVM. *Præceptum ſi fuerit executum, probat poſſeſſionem. q.28. colum.1. in fin f.229.*
Præceptum annuæ confeſſionis à iure poſitiuo taxatum, an adimpleatur per confeſſionem inualidam. q.20. cap.4. col.1. in med. fol.147.
Præceptum annuæ communionis, licet ſit de iure diuino, ab Eccleſia etiam taxatum fuit. ibid. col.2. in fin f.147.
PRÆLATVS. *Prælatus excommunicatus aliquem, abſque ſcriptura, ſuſpenditur. q.30. cap.3. col.1. in med. f.239.*
Prælatus, quando pro Eccleſia expeditur, nomine ipſius Eccleſiæ agere debet, &c. q.32. cap.3. col.1. in prin. f.246.
Prælati Regularium, debent eſſe Iudices, & Aduocati. q. 39. cap.2. colum.1. in fin. fol.274.
Prælatum expendentem magnam Eccleſiaſticæ

I N D E X.

ſticæ pecuniæ quantitatem fore deponẽdum.q.41.cap.12.col.1.in prin.f.320.

Prælatus,pecuniam ex retrouenditione annuorum introituum perceptam, malè impendendo,an peccet.ibid. col.1. in med. fol.324.

Prælatus recipiens penſionem ab emphyteuta Eccleſiæ, qui ob Canonem non ſolutum poterat iure ſuo priuari,præiudicat.q.41.cap.17.col.1.in med.f.334.

Prælatus hæreditatem delatam Eccleſiæ, an repudiare poſſit, abſque ſolemnitatibus.ibid.col.1.in med.f.334.

Prælatus, an poſſit abſque ſolemnitatibus repudiare legatum certæ rei factum Eccleſiæ.ibid.col.2.in prin.f.334.

Prælatus, an poſſit renunciare legatum factum Eccleſiæ,ante acceptationem. ibid. col.2.in prin f 335.

Prælatus, an poſſit renunciare iuri Eccleſiæ delato in beneficium illius, qui aliàs non ſuccedebat.ibid.col.2 in fin.f.335.

Prælatus ſolus,an poſſit remittere, ſi tamen Eccleſia *non eſt collegidta,nam tunc requiritur conſenſus capituli. q 4 cap.18. col.2. in fin. f 338.*

Prælatus, an poſſit ſequuta contrauentione remittere ius caducitatis. q.41. cap.18. col.1. in fin.f.340.

Prælatus an poſſit,ex iuris diſpoſitione benemerentibus retribuere. q. 41. cap.22. col.2.in fin. f.351.

PRÆSCRIPTIO. *Præſcriptio nulla valet,abſque bona fide.q.19. cap.6. col.2. in med. f.133.*

Præſcriptione completa,ſi ſuperueniat mala fides,præſcriptio nõ irritatur,ſed poſſeſſor iuſtè. tanquam Dominus retinet. ibid.

PRÆSENTIA. *Præſentia alicuius in aliquo actu requiſita, non ſufficit ficta præſentia,quæ fit per Procuratorem. q 5.cap 1.col.2.in med. f.12.*

PRÆSES. *Præſes Prouinciæ poteſt recuſari,tanquam ſuſpectus.q.34.colum.2.in med. f.253.*

Præſide Prouinciæ exiſtente ſuſpecto, omnes Officiales Prouinciæ cenſentur ſuſpecti.q ibid.col.1. in prin f.254

PRETIVM. *Pretium iuſtum liquidandum eſt, ſecundum valorem rei, tempore contractus. q.26. cap.1. col.2.in fin. fol.223.*

PRAEPOSITVS. *Præpoſitus noſtræ Religionis, qui ad annum præfigitur, iuxta noſtras Conſtitutiones,ſi infra annum ipſo conſentiente à Patre Generali, & Conſultoribus amoueretur,poſſet Domus iuſtè conqueri, & mutationem impedire.q.21.cap.1.col.2.in med. f.157.*

PRINCIPALIS. *Principalis pro ſuo intereſſe poteſt agere contra ſuum Procuratorem. q.32. cap.2. colum.1. in med. fol. 244.*

PRIMOGENITVS. *Primogenitus renuncians in beneficium tertijgeniti, non præiudicat ſecundogenito. q.30. cap.3. col.2.in prin. f.238.*

PRINCEPS. *Principi ſummo conuenit de ſuis priuilegijs iudicare. q.1.col.1. in fin. f.1.*

Principe per gratiam delictum abolente, an cenſeatur deleta infamia ob illud cõtracta.q.11. col.1. in fin.f.94.

Princeps, quando abolet delictum, vel abſoluit delinquentem per verbum reſtitutionis in integrũ,quid remittat. q.11. col 1.in priu. f 95.

Princeps,ſi concedat officium mediante pecunia,obligatur ex contractu,& non poteſt Officialem,niſi conuicta culpa priuare.q.21.cap.1 col.2.in med.f.152.

Princeps, ſi in conceſſione vtatur his verbis (indulgemus, vel gratiam facimus) etiam dicetur officium conceſſum ex contractu,& propterea irreuocabile.ibid.in fin. f.152.

Principe ſimpliciter officium concedente: officia conceſſa dicuntur perpetua. q.21. cap.1.col.1. in fin.f.153.

Princeps,num poſſit abſque cauſa perpetuis officijs priuare.q.21. c.1. col.2. in prin. f.155. per totum.

Princeps non poteſt minuere authoritatem Officiali officium ſuum pacificè poſſidenti.q.21.cap.1.col.1.in prin. f.156.

Princeps ſupremus tenetur obſeruare promiſſionem à ſubdito acceptatam. q.21. cap.8.col.2 in med. f.171.

PRIVATIO. *Priuatio ob Canonem non ſolutum,dicitur pœna legalis.q.41. cap. 18.col.2.in prin.f.338.*

PRIVILEGIVM. *Priuilegium in fauorem Religionis, vel Religioſorum,latè eſt interpretandum. q.8. cap.2. col.2. in prin. f.68.*

Priuilegijs non derogatur per contrariam legem vniuerſalem. q.8. col.2. in med. fol.71. vſque ad 75.

Priuilegia Regularibus conceſſa, ſunt ad inſtar comprehenſorum in lege communi,propterea eorum ſpecialis requiritur de-

derogatio.q.8.cap.2.col.1.in med.f.74.

Priuilegium obtinent Regulares ex multis Summ. Pontif. diſpoſitionibus, vt nunquam, ipſorum priuilegijs, ſub quacunque forma verborum, niſi in ſpecie derogetur.ibid.

Priuilegia antiqua noſtræ Religionis, quæ per participationem habebat, confirmata ſunt, & etiã ex certa ſciẽtia, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis, cum clauſulis derogatorijs ampliſſimis, per Paulum V. anno 1612. & per Gregorium XV.1621.ibid.in fin.

Priuilegio proprio, poteſt quis renunciare, hoc autem non procedit in tertij præiudicium.q.8.cap.7.col.1.in prin.f.86.

Priuilegium ſi concederetur per viam legis condendæ, non eſſet regulariter reuocabile.q.21.cap.3.col.2. in fin. f.160.

Priuilegium conceſſum ob pecuniam, efficitur irreuocabile, ex quo tranſit in uim contractus.q.21.cap.3.col.1.f.161.

Priuilegium conceſſum, quando aliquid fuit acquiſitum, tunc efficitur irreuocabile.ibid.col.2.in fin. f.161.

Priuilegium, vel diſpenſatio obtenta ab inferiore ſupremi Principis, non poteſt pro libito voluntatis reuocari. ibid. f.161, & 162.

Priuilegium nemo habet, vt cõtra propriũ factum venire poſſit, & legitimo actu à ſe geſta infringere valeat. q. 21. cap.6. col.1.in fin. f.162.

PROCVRATIO. Procuratione ad vẽdendum feudum facta, quando adfuit aſſenſus, non requiritur alius in venditione.q.41.cap.31.col.1.in med.f.368.

PROCVRATOR. Procurator ad negotia, non cenſetur ex bonis ſui principalis ditatus, ſi finita adminiſtratione, & redditis rationibus, appareat diues. q.14. cap. 2.col.1.in fin.105.

Procurator, ſeù adminiſtrator bonorum Eccleſiæ, ſi appareat diues, cenſetur ex bonis Eccleſiæ ditatus. ibid. col.2. in med. fol. 105.

Procurator, ſuo principali præiudicat, ſi eius nomine aliquid confiteatur, non tamen ſpõtè, ſed ex Iudicis præcepto.q.32. cap.2.col.2.in fin. f.243.

Procurator non appellando à ſententia cõtra principalem lata; præiudicat.ibid.colum.1. in prin. f.244.

Procurator tunc dicitur eſſe non ſoluendo, quando non habet bona in territorio, vbi lis agitur.ibid. in med.

Procurator ſoluendo aliquam penſionem, nomine ſui principalis, illi præiudicat. ibid. in fin.

Procuratoris factum præiudicat Domino, ſi excedit fines mandati, domino tamen ſciente, & tacente, minimè.ibid.q.2.c.2. fol. 244.

Procurator ad vendendum, poteſt ſolutionem recipere, & etiam fidem habere de pretio, & transferre dominium. ibid. in fine.

Procurator, ſi habeat poteſtatem appellandi, & teneatur ex officio appellare, non poteſt appellare à laudo, cui promiſit principalis, &c.ibid. col.2. in prin.

Procurator nomine ſui principalis agat. q.32.cap.3.col. 2.in fin. f.245.

Procurator Cæſaris, non poteſt tranſigere, abſque ſpeciali mandato. q.41. cap.24. col.2.in med. f.357.

Procurator, dum contrahit, cenſetur dominus contrahere. q.41. cap.31. col.2. in fin.fol.368.

Procurator Eccleſiæ ad vendendum, non poteſt habere fidem de pretio, & ſi aliter fiat, dominium non transfertur.q.41. cap.31.col.2.in med. f.369.

Procurator Fiſci, vel minoris, &c.non poteſt fidem habere de pretio.ibid. col.2.in fin. fol.369.

PROFESSIO RELIGIOSA. Profeſſio an ſit irrita, facta eodem die ſuſceptionis habitus, vel complementi ſextidecimi anni.q.45.col.2. in med.f.384.

Profeſſionis actum, certum eſt eſſe fauorabilem, per illum enim nouitius cum Deo vnitur.ibid.col.2.in med. f.385.

PROHIBITIO. Prohibitio facta de non alienando, non procedit in Religionibus incapacibus, vti ſunt Cappuccini, &c. q.41.cap.3.col.2.fol.295.

Prohibitus alienare ſub pœna, generaliter hypothecando, nõ incidit in commiſſum. q.41.cap.7.col.1.in fin.f.308.

Prohibita alienatione, an cenſeatur prohibita pignoratio.q.41.cap.8.col.1. in fin. fol.309.

Prohibere, aliud eſt, & aliud irritare q. 30. cap.1.col.2.in fin.233.

PROMISSIO. Promiſſio facta tempore inhabili, non valet, nec etiam tempore habili ſuperueniente obligat.q.19.cap.7. col.2.in med. f.135.

Promiſſa res, quæ poſt promiſſionem abſque culpa, vel mora promittentis, effecta fuit ſacra, tunc promiſſio ceſſat, & non debetur.

tur. q.19.cap.8.col.2.in fin. fol.139.

Promiſſio, *vel legatum fructuum ex certo fundo percipiendorum, ipſis non natis, non debentur.q.19.cap.8.col.1.in med. fol.140.per totum.f.141.*

Promiſſio *à promiſſario acceptata, an poſſit renocari. q.21. cap.8. colum.2.in prin. fol. 171.*

Promiſſioni *à parte acceptata, nullum onus imponi poteſt.ibid.col.1.in med.f.172.*

Promiſſionem *in re graui acceptatam, obligare ſub mortali. ibid. colum.2. in med. fol.172.*

Promiſſa *materia, quanta debeat eſſe, vt obliget ad mortale.ibid.in fine, & col.1. in prin. f.173.*

Promiſſio *facta abſenti, Notario ſtipulante, & acceptante, poteſt ante partis acceptationem renocari.ibid.col.2.in medio. fol.173.*

Promiſſio *acceptata poſſit ne renocari, reſpectu tertij in promiſſione nominati. ibid. in med. f.173.*

Promiſſio, *mutatis rebus, non obligat promittentem q.21.cap.10. colum.2. in fin. fol.176.*

Promiſſio *facta conductori de non expellendo, intelligitur, dummodo rectè colat, & penſionem ſoluat. q.29. col.1. in prin. fol.231.*

Promittens *ſtare laudo, & non appellare, nec petere reductionem ad arbitrium boni viri, ad quid teneatur. ibid.*

Promittens *aliquem non moleſtare, vel inquirere, ad quid teneatur. ibid.*

Promittens *habere ratam, & firmam donationem factam, cauſa mortis, non prohibetur eam renocare ſi conualeſcat. ibid. in med.*

Promittens *vnum ſacrum, ſi promiſſa non ſeruat, an peccet mortaliter.q.21.cap.8. col.1.in prin. f.173.*

PROREX. *Prorex, qui in negotijs Regni tenetur adhibere Collaterale Conſilium, ſi ſpreto Collaterali, negotia Regni cum alijs miniſtris communicet, non rectè facit, imò peccat, &c q.21.cap.1.col.1. in med.f.150.*

PROVINCIA. *Prouincia alio modo dicitur ſecundum Romanorum locutionē, qui Regna Prouincias appellabant, & quot, Regna habebant tot Prouincias dicebant habere.q.5.cap.7.col.1. in prin. fol.33.*

PVBLICVM. *Publicum dicitur, quod Vniuerſitati patet.q.6.c.5.co.2.in med. f.45.*

Q

QVAESTORES. *Contra quaſtores lata eſt excommunicatio in hac Ciuitate, & puniuntur à Curia Archiepiſcopali, ſi inuenti fuerint abſque licentia eleemoſynas petere.q.6.cap.6.colum.2.f.51.*

R

RATIHABITIO. *Ratum habere aliquid, promittens, non liberatur, niſi validè, & ſolemniter ratificet, nec ſimpliciter ratihabitio ipſum liberat. q.20.cap.2.col.1.in prin.f.143.*

Ratihabitionis promiſſio eſſet fruſtatoria, niſi cum debitis ſolemnitatibus fieret. ibid.in fin.

RECTORES. *Rectores Eccleſię, non poſſunt contrahere, abſque Epiſcopi authoritate, valet tamen contractus, ſi vtiliter geſtus ſit.quaſt.41.cap.24. col.2. in fin. fol. 357.*

REGNVM. *Regnum noſtrum Neapolitanum, cum ſit pars Italia, dicitur vna* Prouincia.*quaſt.5.cap.8. col.1. in prin. fol.33.*

REGVLARES RELIGIOSI. *Regulares Abbates prohibentur habere commatres, ſicut, & cateri regulares. q.4. col.1.in prin.fol.10.*

Regulares Abbates, & etiam Canonici Regulares, non poſſunt eſſe leuatores in baptiſmo, & confirmatione.ibid.& per totum.

Regularem habitum, non dicitur induiſſe, qui triduo tantum fuit habitu regulari indutus.q.6.cap.6.col.1.in med.f.53.

Regularis exemptus, non poteſt ab Ordinario excommunicari.q.8.cap.1.col.1. in fin.fol.66.

Regularem effectum Epiſcopum, non liberari à voto paupertatis. q.21. cap. 10. col.1.in prin f.180.

Regularem aſſumptum ad Cardinalatum, non liberari à voto paupertatis.ibid. in fin.fol.180.

Regulares, prater Minores, & Capuccinos eſſe capaces ſucceſſionis.ibid.colum.1. in prin.fol.181.

Regularis, eo ipſo, quòd regulam probatam profitetur, obligatur obedire Pralato aliquid pracipienti ex contentis in Regula, &c.q.23. cap.7. colum.1. in med. fol.202.

Re-

INDEX.

Regulares profitentes Religionem relaxatam, tenentur ad obſernāttam votorum, non tamen ad obſeruantias, quæ lapſu temporis, vel ex Superiorum negligentia ceſſarunt. ibid. col. 2. in prin.

Regularis, ſi pro maiori parte reformaretur monaſterium, teneretur regulam inſtauratam obſeruare. ibid. in fin.

Regulares, non tenerentur in foro conſcientiæ, quando profitentes habuerunt animum ſe obligandi, eo modo quo tunc viuebatur, & nō aliter. ibid. col. 1. in prin. fol. 203.

Regulares, an tempore peſtis poſſint à proprio Prælato *cogi. Fratribus eiuſdem* Conuentus *inſeruire. ibid. col. 2. in med.*

Regulares mendicantes in defectu Parochorum *tenentur Sacramenta, ſæcularibus, tempore peſtis miniſtrare. q. 23. c. 7. col. 1. in fin. f. 204.*

Regulares mendicantes dicuntur cooperatores, & coadiutores Parochorum. *ibid. col. 2. in fin.*

Regulares, qui ex voto Miniſterio infirmorum obligantur, multo magis tenentur. ibid.

Regularis ſemper tenetur habitum ſuæ Religionis deferre. q. 24. cap. 2. col. 1. in fin. f. 208.

Regularis aliquando, ex legitima cauſa poteſt illum dimittere, & occultare. ibid.

Regularis, ſi cauſa vagandi, vel eundi ad lupanar habitum dimittat, ne agnoſcatur, an incidat in excommunicationem. ibid. col. 2. in medio.

Regulares, non poßunt nouas Eccleſias, & Monaſteria conſtruere abſque licentia Epiſcopi. q. 16. col. 1. in prin f. 218.

Regulares, & præcipuè Fratres Minores, non poſſunt eſſe exequutores vltimarum voluntatum. q. 30. cap. 1. in fin. f 234.

Regulares non poßunt accipere pecunias ad cambium, vel mutuo cum ſolutione damni emergētis, & lucri ceſſantis. q. 41. cap 7. col. 2. in fin. f. 308.

Regularis non poteſt, abſque conſenſu Superioris contrahere. q. 41. cap. 24. col. 2. in fin. f. 357.

Regulares, quibus de iure communi non competit ius ſepeliendi, &c. poſſunt ex priuilegio eligentes ſepulturam in proprijs Eccleſijs ſepelire. q. 41. cap. 29. colum. 1. in fin. f. 367.

RELEGATVS. *Relegatus à* Patria, *pro certo tempore, abſque vlla licentia, finito tempore poteſt redire. q. 9. c. 2. col. 2. in prin. f. 88.*

REMISSIO CADVCITATIS. *Remiſſio caducitatis ob Canonem non ſolutum, an diſpoſitioni extrauagantis ſubijciatur q. 41. cap. 18. colum. 1. in prin. fol. 338.*

RENOVATIO CONCESSIONIS. *In renouatione conceſſionis bonorum Eccleſiæ, attendendam eſſe ipſius vtilitatē. q. 41. cap. 19. col 1. in med. f. 346.*

RENVNCIANS. *Renunciatio facta à Regulari tempore profeſſionis, conſanguineis, poſſit ne renocari. q. 21. cap. 10. col. 1. in fin. f. 179.*

REPVDIATIO HAEREDITATIS. *In repudiatione hæreditatis Eccleſiæ delatæ, an requirantur ſolemnitates. q. 41. cap. 17. col. 2. in med. f. 333.*

Repudiatio iuris delati, multum differt à ceſſione. q. 41. cap. 17. col. 1. per totum. fol. 336. & 337.

RESCRIPTVM. *Reſcriptum continens duas cauſas, quarum qualibet erat ſufficiens ad mouendum Summum* Pontificem, *exiſtente vna falſa, valet reſcriptū. q. 25. cap. 1. col. 2. f. 212.*

Reſcriptum Papæ *continens diuerſas gratias, ſi in vna contineat ſubreptionem, non vitiatur quoad alias. ibid. in fine.*

Reſcriptum cenſetur impetratum ab eo, cuius impenſis erat impetrandum. q. 31. colum. 1. in med f. 241.

RES. *Res ſemel Deo dicatæ pro animarum ſalute, non debent ad alios vſus conuerti q. 23. cap. 6. col 2. in prin. f. 201.*

Rei traditio, vel exequutio negotij, quando collata eſt in futurum, tunc ad iudicandum ſi actus ſit vtilis, vel damnoſus, non attenditur tēpus conuentionis, &c. q. 27. cap. 3 col. 1. in med. f. 227.

Res deſtinata, vt efficiatur ſacra, non habetur pro ſacra. q. 41. cap. 12. col. 1. in fin. fol. 320.

Res modici valoris, non dicuntur comprehenſæ in extrauagante. q. 41. cap. 16. colum. 2. in fin. f. 332.

Res, vt dicatur ſolita concedi, quænam requirantur. q. 41. cap. 19. colum. 2. in fin. fol. 342.

Res ſemel alienata dicitur effecta alienabilis. ibid. col 2. in fin. f. 341.

Res, quando reuertitur ad ſuam naturam, non requiritur aſſenſus Superioris in alienatione. q. 41. cap. 29. col. 2. in prin. fol. 366.

RESTITVTIO. *Reſtituendum eſt acceptum pro actu peccaminoſo faciendo. q. 15.*

q.15.col.1.in med.fol.109.cum ampliationibus.
Reſtituendum eſt, quod quis accepit pro eo, quod tenebatur gratis facere. ibid. col.2. in prin.cum ampliationibus.
REVERSIO. *Reuerſio rei ad primæuam ſuam naturam dicitur fauorabilis, & latè interpretanda. q.45. cap.29. col.1.in prin. fol.367.*
REVS. *Reus renuens deponere, facta trina monitione, & præcepto, quod deponat; habetur pro confeſſo. q.16. col.1. in fin. fol.113.*
RVSTICVS. *Ruſticus, ſi quotannis par caponum obtulit alicui nobili, & ſi longo tempore, nullum ius nobili per id acquiſitum fuit. q.40.cap.3. colum.1. in med. fol.286.*

S

SACERDOS. *Sacerdos qui quotidiè tenetur celebrare, poteſt aliquando ceſſare abſque amiſſione fructuum. q.5.c.4. col.1.in fin. f.20.*
SATISDARE. *Satiſdare qui tenetur, non liberatur, dùm non idoneum fideiuſſorem exhibet. q.20.cap.1.col.1. in med. fol.142.*
SCHOLARIS, ET STVDENS *Scholaſticos, licèt domicilium non contraxerint, poſſe abſolui ab Epiſcopo à reſeruatis occultis q.6.cap.6.col.2.in med f.52.*
Scholaris, ſi ex vi ſtatuti efficiatur Ciuis, nō amittit priuilegium, quod antea, tanquam ſcholaris habebat. q.23. cap.3. colum.1.in prin. f.196.
Scholaſtici exteri, meretrices, & aliæ perſonæ infames, non poſſūnt habitare in locis honeſtis. q.29.col.1.in med. f.232.
SCRIPTVRÆ. *Scribens propria manu, nomine alterius, videtur fateri, & approbare, quod in ſcriptura continetur. q.31.col.1.in fin. f.241.*
Scripturæ, quæ fiunt coram Iudice, & ſcribuntur per Officialem, ſeù actuarium ad hoc deputatum, dicuntur acta iudiciaria. q.17.cap.2.col.1.in prin.f.116.
Scriptura in archiuio reperta. ibid.col.1. in fin.f.117.
Scriptura, quæ manu propria eſt ſubſcribēda, ſtante neceſſitate, poterit per alium ſubſcribi. q.41. cap.28.
SENTENTIA. *A ſententia Epiſcopi, vel ipſius Vicarij appellatur ad Metropolitanum. q.3.col.1.in prin.f.5.*
A ſententia Epiſcopi, habentis temporalem iuriſdictionem à Rege, cuinam ſit appellandum. ibid.per tot.f.6. & 7.
Sententiam excommunicationis non poſſe ſuſpendi, & propterea introducta ſit abſolutio, cum reincidentia. q.9.cap.5. col. 2.in med. f.91.
Sententia tranſacta in rem iudicatam, omninò exequutioni mandanda eſt, niſi opponatur exceptio nullitatis ex defectu citationis. q.20.cap.3.col.2.in prin.f.145.
Sententia nulla, ob quam fuit quis proprijs bonis priuatus, non impedit, quin ſpoliatus non poſſit agere remedio ſpolij. ibid. col.1.in fin. f.146.
Sententia excommunicationis, quæ licèt iuſta, ſiue iniuſta ſit, ſemper eſt timenda, quando tamen eſt nulla, nec quoad Deum, nec quoad Eccleſiam timēda eſt ibid.col.2.in prin.f.146.
A ſententia lata in poſſeſſorio, nō poteſt appellari. q.30.cap.1. in med. f.234.
Sententia contra ius eſt nulla. q.1.col.1.in fin. fol.2.
Sententia facta non ſecundum ſtylū, dicitur nulla, nec obligat ad comparendum, neque reddit contumacem. fol.ibid.in fin.
Sententia lata in beneficium minoris valet. q.41.cap.24.col.1. in fin.f.357.
Sententia lata, in beneficium pupilli, valet etiam abſque tutoris authoritate. ibid.
Sententia, quæ debet ferri à Iudice ſedente pro Tribunali, aliàs erit nulla, ſi ex legitimo impedimento, non ſedeat, tenet ſententia. q.41.cap.28.colum.2. in prin. fol.364.
SERVVS. *Seruus, cui dominus libertatem relinquit, ſi per triennium Titio ſeruierit, licèt ante triennij conſumationē aufugerit, reuerſus tamen triennium compleuit, libertatē conſequetur, nec oberit interruptio. q.24. cap.1. col.1. in med. fol.206.*
Seruus, cui legata fuit libertas, ſi fuit venditus non conſequitur ſi reematur à teſtatore, legatum obtinebit. q.33. cap.2. col.2.in fin f.250.
SOCIVS. *Socij factum, ſocietati non nocet, niſi nomine ſocietatis ſit geſtū. q.32. cap.1.col.2.in prin.f.242.*
Socius acquirēs, non cenſetur ex communi acquirere, ſed ex proprio. q.14.cap.3.colum.1.in prin. f.108.
Limitatur. ibid.
Socius adminiſtrans bona ſocietatis tenetur reddere rationem. q.35.c.4. col.2.in med.f.269.

SO-

I N D E X.

SOLVTIO. *In ſolutione Capitationis, qui ad paupertatem deueninnt taliter, quod proprio labore victum quarunt,& nibil poſſident,non tenentur de iure ſoluere.q.26.cap.2.col.1.in prin.f.226.*

SOLEMNITATES. *Solemnitates,an poſſint omitti,ſi cauſa vrgentis neceſſitatis,Papa non poſſit conſuli.q.41.cap.28. col.2.in med. f.353.*

SPONSALIA. *Sponſalia contrahens,ſi ad alias partes ſe transferat, liberum eſt mulieri cum alio contrahere. q.5.cap.8. col.2.in prin.f.33.*

Sponſalia ante ſeptimum annum complečtum,ſunt ipſo iure nulla q.19.cap.7.colum.1.in fin. f.135.

Sponſalia contracta ab eo, qui adſtrictus erat voto caſtitatis, ſi in voto caſtitatis fuerit diſpenſatum, non obligant. ibid. col.2. in med.

In ſponſalibus requiritur ſeptemnium cõpletum,& expletum.q.45.col.2.in med. fol.386.

Sponſalia, vt diſſoluantur ob ſponſi abſentiam,ea debet eſſe in longinquis Regionibus,abſq; ſpe de proximo reuertendi.q.5. cap.8.col.2.in fin.f.33.

SPONTANEVM. *Spontaneum,an dicatur factum, ab eo, qui illud tenebatur facere,q.31.col.1.in med. f.240.*

Spontè fieri,non dicitur,quod fit ab eo, qui cogi poteſt,vt faciat. ibid.

Spontè ſolutum,non dicitur,quando petitio proceſſit,quamuis ſoluens non teneretur. ibid.col.2. in prin.

SPVRIVS. *Spurius de iure ciuili nihil poteſt de paternis bonis, quoquomodo recipere,q.42.col.2.in prin.f.373.*

Spurij, tanta eſt inhabilitas, vt non poſſit fieri ſubſtitutio in bonis paternis in eius beneficium.ibid.col.2.in med.f.373.

STATVTVM. *Statuto ſtante in aliqua Eccleſia, quod receptus in Canonicum aliquid ſoluat,ſi receptus nouiter ſoluat, licèt ſpontè,committitur ſimonia. q.31. col.2.in fin. f.240.*

Statutum, quod electio fiat ab omnibus nemine diſcrepante,non valet, propter facilem hominum diſcordiam. q.5. cap.6. col.2.in prin. f.26.

Statuto ſtante, quod ſcriptura recognita habeat exequutionem paratam contra ſcribentem, procedit etiam ſi tantum ſit ſubſcripta.q.18.col.1.in fin. f.124.

Statuentes num poſſint reuocare ſtatuta à Superiore approbata.q.41.c.29.col.2.in med. f.366.

STILLICIDIVM. *Stillicidium perpetuum dicitur, licèt non ſemper cadat. q.5.cap.4.col.1.in fin.f.20.*

STIPVLATIO. *Stipulatio liberi hominis,vel rei ſacræ,non conualeſcit,ſi liber homo efficiatur ſeruus, vel res ſacra efficiatur prophana.q.19.cap.7.colum.2.in prin. f.137.*

SVBSCRIPTIO IN SCRIPTVRA. *Subſcriptio in ſcriptura, quid operetur. q.18.col.2.in prin.fol.122.*

Subſcriptio ſcripturæ, continet virtualiter, quidquid in ſcriptura habetur. ibid. & fol.123.

Subſcribens aliquid, cenſetur illud approbare.q.18.col.1.in prin. f.122.

Subſcribens,nõ ſolùm contenta in actu,vel ſcriptura approbat,ſed etiam ſibi præiudicat. ibid.

Subſcribens non ſolùm,ſed etiam apponens proprium ſigillum alienæ ſcripturæ, vel actui,cenſetur illa approbare. ibid.

Scribens alienam ſcripturam, vel actum alieno nomine,illam approbat.ibid. col. 1.in med f.123. & 124.

Subſcribens actum aliquem, tanquam teſtis, ſibi non præiudicat. q.18.col.2.in prin.fol.125.

Subſcribens actum, qui ipſo inuito geri poterat, non dicitur conſentire, nec aſſenſum præſtare.q.31 col.2.in fin f.241.

Subſcribens, quando ſcripturam non legerat,non cenſetur approbaſſe.q.31. col.1. in med. f.241.

Subſcribens per errorem,non cenſetur ſubſcribendo approbare,nec ſibi præiudicat. q.18.col.1.in med. f.126.

Scribens folium album, non cenſetur fateri, nec approbare, quæ poſteà in folio ſcribuntur.ibid. in fin.

SVBSTITVTIO. *Subſtitutio non poteſt fieri in bonis paternis in beneficium ſpurij.q.42.col.2.in med.fol.373.*

SVCCESSORES. *Succeſſores in aliqua dignitate,dicuntur continuatè eſſe, licèt adfuerit aliquod temporis interuallum. q.24.cap.1.col.2.in med.f.205.*

SVMMVS PONTIFEX. *Summus Põtif.ſi mandet Ordinario, vt certæ perſonæ beneficium conferat, quid ſi hic alteri conferat.q.30.cap. 2. col.2. in medio. fol.236.*

Summus Pontifex,ex ſuprema ſua auctoritate, poteſt in cauſa propria iudicare. q.34.col.2.in fin. f.254.

Summus Pontifex ex ſuprema ſua aucto-

ritate à Deo Optimo Maximo obtenta, poteſt ſibi caſus reſeruare reſpectu quorumcuuque Ordinariorum.q.6.cap.1.colum.1.in med. fol.34.

Summus Pontifex*, ſi per legem vniuerſalem de directo, ſtatueret contrarium diſpoſitioni conciliari, tūc nulla requireretur derogatio.q.6.cap.2.col.2.in medio. fol.37.*

Summus Pontifex *abſque vlla clauſula derogatoria, eo ipſo, quod aliquid contra Concilium Trid.ſtatuit, aut concedit, cenſetur illi derogare. q.6. cap.2. col.2. in fin. fol.37.*

Summus Pontifex *poteſt pro arbitrio ſuæ voluntatis beneficiarium priuare. q.21. cap.2.col.1. in prin. fol.158.*

Summus Pontifex *in beneficijs, plenariam habet diſpoſitionem.ibid.in fin.f.158.*

Summus Pontifex *eſt vniuerſalis diſpenſator beneficiorum.ibid.col.2.in prin.& fol.159.*

Summus Pontifex *etiam promiſſione ligatur.q.21.cap.6.col.2.in med.f.162.*

Summus Pontifex *Innocen.III.pęnam remittit Cardinali Legato à Latere delinquenti ob amicitiam.q.41.cap.22.col.2. in prin.f.353.*

Summus Pontifex*, quando confirmat iuriſdictionem alicui, quæ aliàs nulla erat, dicitur iuriſdictio delegata, & non ordinaria.q.41.cap.29.col.2.in fin.f.366.*

Quid poſſit Papa *in diſpenſatione ſuper pluralitate beneficiorū incōpatibilium, ead.q.vlt.per tot.*

SVPERIOR.*Superior regularis non poteſt aliquem aſſignare in domo, renuentibus habitatoribus, quando facultates non ſuppetunt.q.5.cap.5.col.2.in fin. fol.22. & alia dubia, & obſeruantia, per totum. fol.23.*

Superior Conuentus tenetur tempore peſtis proprium Monaſterium non derelinquere. q.23. cap.7. col.1.in prin.f.204.

Superior regularis tenetur deſignare inquiſito, Aduocatum ex eiuſdemmet Regularibus.q.39 cap.2.col.1.in fin.f.274.

SVRDVS.*Surdus, cæcus, vel aliter impeditus, nō poteſt eſſe Iudex.q.19.cap.2. col.1.in prin fol.129.*

SVSPENSVS AD TEMPVS.*Suſpēſus, elapſo tempore, abſque alia abſolutione remanet liber. q.9. cap.2. col.1. in fin.fol 88.*

STYLVS.*Stylus loci obſeruandus eſt.q.1. col.1.in prin.f.1.*

Stylus Curiæ facit ius.ibid.

Quod fit ſecundum ſtylum, dicitur fieri ſecundum ius. ibid.

Stylus pro forma habetur, à quo non eſt recedendum. ibid.

Stylum communem relinquere, præſumptio eſt falſitatis. ibid.

Stylus decennalis valet contra legem Canonicam ab initio nō receptam, præſcriptus verò ſpatio 40.annorum, etiam contra legem à principio receptam. q.1. colum.2.in prin.f.2.

Stylus Curiæ Romanæ, an faciat ius, quoad omnes Curias.ibid.

Stylus cuiuslibet Curiæ poteſt allegari pro iure in deciſione cauſæ. ibid.

Stylus Curiæ ligat omnes litigantes in eadem Curia, tam Clericos, quām alienæ iuriſdictionis. ibid.

Stylum Sacri Cōſ.Neap.licitum eſſe, quod Clericus litigans, & allegans Iudicem *ſuſpectum, non audiatur, niſi facto depoſito, ibid. & fol.3.*

T.

TEMPVS.*Tempore, quod breue ſumitur, non dicitur fuiſſe.q.6.cap.6.colum.1.in med. f.53.*

Tempore breui, qui tranſit per locum, aut ad eum diuertit, non dicitur moraliter in eo ſtetiſſe. ibid.

Tempus à Concilio Triden.ſtatutum, vtrū ſit menſurandum de momento ad momentum.q.45.col.1. in prin f.385.

Tempus currit ab actu ipſo ſuſceptionis habitus, non autem à die ſuſceptionis habitus.q.45.col 1.in med.f.345.

Tempora interrupta pro fauore Eccleſiæ, vel alterius piæ cauſæ coniunguntur. q.24.cap.2.col.1.in prin.f.208.

Temporis modici interruptio, poſſeſſionē, vel præſcriptionem, non interrumpit. q.24.c.3 col.1.in fin.f.209.

Temporis continuitas, abſque intermiſſione ſatis confert ad aſperitates Religionis, guſtandas. q.24.cap.3. col.2. in princip. fol.210.

Temporis modicitas, tunc actum non interrumpit, quando ad actum contrarium nō diuertitur.q.24.cap.3.colum.1.in prin. fol. 211.

Tempus in medio illud attendendum eſt, in quo perficitur contractus. q.41. cap.26. col.2.in med.fol.360.

Tempus contractus attendendum eſt, ad iu-

dicandam vtilitatem Eccleſiæ, quando alienotio ſit tempore ordinario, non autem extraordinario, & calamitoſo. ibid. col. 2. in fin. fol. 360.

Tempore contractus ſufficit, non ſolùm vera, & euidens vtilitas, ſed etiam putatiua. ibid. col. 1. in prin. f. 361.

TERRVLÆ. *Terrula modici valoris, an ſint comprahenſæ in extrauagante. q. 41. cap. 16. col. 1. in med. f. 333.*

Terrulæ modici valoris ſitæ propè Eccleſiam, intelliguntur in extrauagãte. ibid. col. 1. in fin. f. 333.

TESTAMENTVM. *Teſtamenti condendi ætas ſtatuta à iure, ſi vna dies in ea deficiat, currit actus. q. 19. cap. 7. col. 1. in med. fol. 136. & q. 45. col. 2. in prin. fol. 386.*

Teſtamentum inter liberos, nullam ſolemnitatẽ requirit. q. 42. colum. 2. in med. fol. 370.

Teſtamentum imperfectum, non ſolùm inter liberos, ſed etiam inter extraneos valet, deficientibus iuris ſolemnitatibus, & debentur legata. q. 42. col. 2. in fin. f. 370.

Teſtamentum, quando eſt imperfectum, ratione voluntatis, non valet. ibid. col. 2. in fin. f. 370.

Teſtamẽti ſcheda, ante annos aliquos completa, tamen tempore quo mortuus eſt non poterat dici vltima eius voluntas, operetur. q. 42. col. 1. in med. f. 371.

Teſtamentum, quando dubium eſt, res eſt abſoluta pro filio hærede ab inteſtato, & non tenetur hæres ad ſoluendum legata, neque ad ſubſtitutionem, &c. q. 42. col. 2. in fin. f. 371.

TESTATOR. *Teſtator diſponendo aliquid ad pios cauſas, non poteſt prohibere, quin Epiſcopus in caſu negligentiæ hæredum, nõ procedat ad exequutionem piarum diſpoſitionum. q. 13. cap. 6. col. 2. in fin. fol. 199. & cap. 6. colum. 1. in fin. fol. 200.*

Teſtator, eo ipſo, quod diſponit ad pias cauſas, obligatur legibus de dicta materia loquentibus. q. 23. cap. 6. col. 2. in princ. fol. 200.

Teſtator non poteſt prohibere, ne exequutores rationem reddere teneantur. ibid.

Teſtator ſi legat domum Eccleſiæ ſub conditione, vt ſuo hæredi ſoluat decem in tribus terminis continuatis, conſequetur legatum, etiamſi temporibus interpellatis ſoluerit. q. 24. cap. 1. colum. 1. in prin. fol. 206.

Teſtator vendens annuos introitus ſuper re legata cum pacto de retrouendendo, &c. non cenſetur res propria vendita. q. 33. cap. 2. col. 2. in med. f. 249.

Teſtatorem inter & legatarium, ſuperuenientibus inimicitijs cenſeri ademptum legatum. q. 33. cap. 3. colum. 1. in prin. fol. 252.

Teſtator, ſi poſt inimicitias fecerit codicillos, & legatum non reuocauit, illud dicitur ademptum. ibid.

Teſtator, ſi in legato addidiſſet, quod aliàs non valeat legatum factum Eccleſiæ, niſi ibi ſepeliatur, on valeat. q. 33. cap. 3. col. 2. in fin. f. 251.

Teſtator non poteſt prohibere, quin Epiſcopus, ex ſua auctoritate, legata pia in teſtamento facta non exequatur. q. 41. cap. 15. col. 2. in fin f. 331.

Teſtator poteſt in ſuis bonis legem ponere. ibid. col. 1. in prin. f. 332.

Teſtator, ſi in ſua diſpoſitione prohibuit bona ſua alienari, & in caſu contrauentionis, mandauit, vt ipſo iure bona Eccleſiæ applicentur, an poſſit Prælatus, *ſequuta contrauentione, remittere ius caducitatis. q. 41. cap. 18. col. 1. in fin. f. 340.*

Teſtator, quando deputauit particularem Sacerdotem pro celebratione Miſſarum, vel dedit facultatem hæredibus deputãdi illũ, non dicuntur illa bona ſpiritualizata, ſed remanent temporalia. queſt. 41. cap. 20. col. 1. in prin. f. 347.

Teſtator fundans anniuerſarium, & illud nominãs Cappelloniam, vel beneficium, impropriè loquitur. ibid. col. 1. in med. fol. 347.

Teſtator, quando completa diſpoſitione, declarat velle Notarium de illa diſpoſitione rogari, ſi morte prauentus, &c. teſtamentum dicitur imperfectum. q. 42. col. 2 in med. f. 371.

TESTIS. *Teſtis deponens aliquem quotidiè poſſediſſe, vel reſediſſe in Eccleſia, non dicitur falſus, ſi aliquo interuallo non poſſedit, vel non reſedit. q. 5. cap. 4. col. 2. in prin. f. 20.*

Teſtes examinatos per verbum, &c. aduerſus principales, ſi falſum dixerunt, licèt quoad Deum peccẽt, ex violatione iuriſiurandi, non tamen habet locum contra eos pœna Conſtitutionis Regni, &c. q. 16. cap. . col. 2. in fin. fol. 113.

Teſtes, quando mortui ſunt, omninò depoſitionibus illorum ſtãdum eſt. q. 17. cap. 1. col. 2. in fin. fol. 115.

I N D E X:

Teſtes ab aliquo producti, an poſſint ab ipſomet reprobari. q. 21. cap. 7. col. 2. in prin. fol. 169. & 170.

Teſtes producti, non poſſunt reprobari, ſed ex cauſa de nouo ſuperueniente poſt productionem, poſſunt. ibid. colum. 2. in med. fol. 170. & 171.

Teſtes deponentes ſe continuò vidiſſe aliquos certam rem poſſidere, non vitiantur eorum dicta, ſi aliquo ſpatio temporis non viderunt. q. 24. cap. 1. col. 1. in prin. fol. 206.

Teſtis, qui ſe ſubſcribit in aliquo inſtrumento, non approbat contenta in inſtrumento in ſui præiudicium, &c. q. 32. col. 2. in med. f. 241.

TOLERANTIA. *Tolerantia Principis regulariter non inducit diſpenſationem. q 28. col. 2. f. 228.*

Tolerantia Canonicorum, non habetur loco tituli, etiam quod ſit perſonarum, quæ poſſunt tacitè diſpenſare. q. 28. col. 2. in fin f. 228.

TRANSACTIO. *Tranſactio litis facta ab adminiſtratoribus Eccleſia, cenſetur vtilis. q. 20. cap 1. col. 2. in fin f. 222.*

Tranſactiones, quas in dies Regulares faciunt, vt iuſtificentur. q. 20. cap. 1. col. 1. in fin. f. 223.

Tranſactio, idem eſt, quod alienatio. q. 41. cap. 8 col. 2. in prin. f. 311.

Tranſactio poteſt fieri abſque aſſenſu ſuper re feudali, aut emphyteotica, aduerſario poſſidente. q. 41. cap. 8. col. 1. in med. fol. 312. per totum.

Tranſactio ſuper re immobili Eccleſiæ, vel mobili pretioſa, quæ ſeruando ſeruari nõ poteſt, ſit remanente Eccl. in poſſeſſione, &c. q. 4. cap. 8. col. 1. in prin. f. 313.

Tranſactio ſuper alimentis abſque decreto Iudicis non valet. q. 41. cap. 24. col. 2. in med. f. 356.

TRANSGRESSIO. *Tranſgreſſio in legibus, non eſt punibilis. q. 24. cap. 1. colum. 2. in prin. f. 207.*

TRIBVNAL. *Tribunal Reuerendæ Fabricæ, eſt exequutor piorum legatorum in hoc Regno in locum Epiſcoporum. q. 29 col. 1. in prin. f. 233.*

TVTOR. *Tutor, licèt tempore cœpta tutelæ eſſet pauper, ſi ipſa finita reperiatur diues, non cenſetur de bonis pupilli ditatus. q. 14. cap. 2. in med. f. 104.*

Tutor vtiliter facit, ſi non exigit creditum pupilli, in cuius recuperatione plus oportebat expendere, quam exigere. quæſt. 26. cap. 1. colum. 1. in med. fol. 222.

Tutor tenetur comparere, & agere negotia pupilli ſimpliciter, ex proprio officio. q. 32. cap. 3. col. 2. in med. f. 246.

Tutor tenetur reddere rationem. q. 38. c. 1. col. 2. in fin. fol. 262. tenetur etiam de neglectis. ibid & col. 1. per tot. f. 263.

Tutor tenetur conficere inuentarium, & ipſo non confecto, prohibetur adminiſtrare. q. 41. cap. 15. col. 2. in med. f. 331.

Tutor, qui ante confectionem inuentarij nõ poteſt adminiſtrare, vrgente tamen neceſſitate poteſt. q. 41. cap. 28. colum. 2. in prin. fol. 364.

V

VAGVS. *Vagus ille dicitur, qui per mũdum vagatur, nec certam ſedem habet. q. 6. cap. 6. col. 1. in prin. f. 51.*

Vagus, appellatur aliquando à iure erroneus. ibid.

Vagari vitium animi eſt. ibid.

Vagus forum nõ habet, ſed conuenitur, vbi reperitur, idcircò poterit abſolui ab Epiſcopo loci. ibid.

Vagus pro receptione Sacramentorum in die Paſchatis, an teneatur ad Matricem Eccleſiam accedere, ſic etiam in ſepultura. ibid.

VASSALLVS. *Vaſſallus dimittens dominum in prælio, amittit feudum, nõ tamen ſi modico tempore, & denuò reuertatur. q. 24. cap. 1. col. 1. in fin. f. 207.*

Non cenſetur totum id, quod poſſidet, eſſe feudale, nec ex feudo acquiſitum, ſed ex propria induſtria, &c. q. 14. cap. 3. col. 2. in fin. f. 107.

VENDITIO. *Venditio bonorum Eccleſiæ, quando ſit, mediante procuratione, nõ ſufficit generale mandatum ad vendendũ, &c. q. 41. cap. 31. col. 2. in prin. f. 369.*

Vendita re, & pretio non ſoluto, dominium non transfertur. ibid. col. 2. in fin f. 369.

In venditione bonorum Eccleſiæ, minoris, vel fiſci à Procuratore facta, quia fides pretij haberi non poteſt, dominium non transfertur. ibid. col. 2. in fin. f. 369.

Venditio feudi facta, reſeruato Regio aſſenſu, non dicitur nulla, quamuis validitas pendeat à voluntate Regis. q. 46. col. 1. in fin. f. 388.

VERBVM. *Verba Domini ſunt, Redde rationem villicationis tuæ. q. 38. cap. 1. colum. 1. in fin. f. 262.*

Verbum quodlibet in lege appoſitum, debet operari, imò et qualibet ſyllaba. q. 6. c. 7. col. 1. in fin. fol. 54.

Vſu-

I N D E X.

Verba ſunt interpratanda in ſenſu, ne ſequatur aliqua abſurditas. q.6. cap.7. columm.1. in fin. f.55.

Verba Concilij(*in foro conſcientiæ*)*non requirunt Sacramentalem Confeſſionem, cùm poſſit Epiſcopus in caſu Cõcilij extra Sacramentum abſoluere. q.6. cap.9. col.2. in med. f.60.*

VICARIVS. *Vicarius Epiſcopi, licèt faciat fructus ſuos, & iudicetur vti præſens, non tamen recipit diſtributiones quotidianas, niſi conſuetudo ſit in contrarium. q.5. cap.2. col.1. in med. f.17.*

Vicarius verò capit. Sede vac. nõ ita. ib.

Vicarius ſpecialiter deputatus pro abſolutione reſeruatorum Sedis Apoſtolicæ, an poſſit caſus particulares ſubdelegare. q.6. cap.8. col.1. in prin. f.59.

Vicarius, qui ab Epiſcopo iuriſdictionem accipit, dicitur habere delegatam, cum illam non iure proprio, ſed ex conceſſione obtineat. ibid. col.2. in prin. & f.60.

Vicarius, quod habeat iuriſdictionem ordinariam, certum eſt poſſe in caſu particulari eam alteri delegare. q.6. cap.8. col.1. in fin. f.60.

Vicarius Epiſcapi, an poſſit procedere exiſtente ſuſpecto Epiſcopo. q.34. col.1. in med. f.254.

VIDVA. *Vidua, infra tamen annum luctus, ſi tamen in domo viri remanet, cenſetur de ſuis bonis acquiſiuiſſe. q.14. c.3. col.2. in prin. f.107.*

VIR. *Vir, ſi ſibi donaturo iuſſerit, vt vxori donet, an valet donatio. q.41. cap.17. col.2. in fin. f.337.*

Vir quocunque tempore veniens, & petens cohabitationem cum vxore, ſi illa ei denegetur, reſtituendus eſt, quia tunc cenſetur ſpoliatus. q.48. colum. 2. in prin. fol.392.

VISITATIO. *Viſitatio dicitur actus extraiudicialis. q.22. cap.1. col.1. in med. fol.186.*

VITA ASPERIOR. *Vita aſperior non poteſt imponi Regularibus, niſi ipſis conſentientibus. q.41. cap.29. col.2. in fin. fol.367.*

Vitæ aſperitatis impoſitione, ſi fiat reductio ad antiquam vitam, à qua erant collapſi, an requiratur conſenſus. ibid. col.2. in fin. f.367.

VITIOSVS. *Vitioſus aliquo vitio, in quo de facili ſolet diſpenſari, eligi poteſt, nec electio dicitur nulla. q.49. col.1. in prin. fol.389.*

VNIVERSITAS. *Vniuerſitatem decem perſonæ conſtituunt. q.6. cap.5. col.2. in med. fol.45.*

Vniuerſitatis maior pars aliquid non ſciēs, illud non poteſt dici publicum. ibid.

Vniuerſitas, quæ ex antiquo more tenetur dare Baroni Camerarium, ſiue Aerariũ quolibet anno tres nominat, & Baro vnum eligit, ſi reperiatur non ſoluendo tempore finita adminiſtrationis, tenetur de proprio reficere. q.23. cap.4. col.2. in fine. f.197.

Vniuerſitates, & earum Sindici, an peccēt ſoluendo pecunias Ducibus Militum ad hoc, vt aliundè tranſeant. q.44. cap.2. columm.2. in prin. f.379.

VOTVM. *Vouens Caſtitatem, prohibetur contrahere matrimonium, ſi tamen contrahit, illud tenet. q.30. cap.1. col.1. in fin. f.234.*

Voto obligatus ingrediendi ſtrictam Religionem, ſi laxiorem ingrediatur, tenet profeſſio. ibid.

VSVFRVCTVARIVS. *Vſufructuarius dicitur dominus ratione præminentiæ. q.36. col.2. in med. f.258.*

Vſufructuarius ſeruitutem imponere non poteſt in rebus Eccleſiæ prohibitis alienari, ſicut nec vir in fundo dotali inæſtimato. q.41. cap.10. col.2. in fin. f.315.

Vſufructuarius nõ poteſt deteriorem conditionem rei facere. q.41. cap.10. col.1. fol.316.

Vſufructus ob domus deſtructionem amittitur, nec reuiuiſcit ſi illa reficiatur. q.26. col.2. in med. f.218.

VXOR. *Vxor tenetur ſequi virum. q.6. col.1. in med. f.51.*

Vxori licentia nubendi à viro conceſſa nũ ſuffragetur, ſi infra annum luctus nubat. q.13 col.2 f.101.

Vxor occiſi admittitur ad ius accuſandi q.13. col.1. in prin. f.101.

Vxor officialis, aliquid proprium habens, non cenſetur ex bonis viri, ſed ex proprijs bonis, atque propria induſtria, bona illa acquiſiuiſſe. q.14. cap.3. col.1. in med. f.107.

Vxor, quæ colligit fructus rerum viri, ipſo viuente, cenſetur iure familiaritatis id feciſſe. q.40. cap.3. col.2. in fin. fol.289. & 290.

Vxor paulò poſt contractum matrimonium à viro, derelicta quę vixit tamē honeſtiſſimè vſque ad ſeniũ, viro è contra luxorioſiſſimã vitam tranſigente, an teneatur cohabitare cum viro inuitante. q.49. col.1. in med. f.392.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

fasc. 88

Digitized by Google

Digitized by Google